Digitized by Google

10
4 D
28
[redacted] 9
[redacted] M B
[redacted] 2
NAZIONALE
EMANUELE
[redacted] D. 281

y 6.23

OPERA
IOSEPHI IVDAEORVM DOCTISSIMI AC DISERTISSIMI, QVÆ AD NOSTRAM ÆTATEM PERVEnerunt omnia, nimirum:

DE ANTIQVITATIBVS IVDAICIS LIBRI XX. QVIbus Vita Ioſephi per ipſum conſcripta, eſt adiecta: De bello Iudaico VII. Contra Apionem II. De impersorationis ſiue de Machabæis I. Antehac in Latinum ſermonem translata, & ad exemplum Græci Codicis accurate diſtincta.

NVNC VERO CHRONOLOGIA AD CAPVT VNIVScuiusque folii, cum ex veterum tum recentiorum ſcriptorum Commentariis, cumq; ſcholiis neceſſariis, recens concinnata.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME EDITA, ET a mendis, quibus ſcatebant plurimis, repurgata

BIBLIOTECA NAZ. ROMA … EMANUEL
5 B

IMPRESSVM FRANCOFVRTI AD MOENVM,
M. D. XCIX.

AMPLISSIMÆ DIGNITATIS VIRO, DOCTRINA SAPIENTIAQVE ET MVLTO RERVM vſu præſtantiſſimo Dn. ERASMO NEVSTETTERO, cognomento STVRMERO, Præpoſito Combergenſi, Eccleſiarum Bamberg. & Herbipol. Canonico, &c. Equiti Franco, S. P. D.

CVM Fl. Ioſephi illa à Sigiſmundo olim Gelenio, V. Cl. latine edita opera denuo typis hic elegantioribus minoribusq; adornanda curaſſem, non modo ad noua huius editionis laudem intereſſe putabam, ſi tuæ, Antiſtes optime, inſcriberem ea reuerendæ amplitudini, ſed & fore perſuaſum mihi erat, vt in nomine tuo firmiſſimum eſſet ſitum ipſis aduerſus iniquiores Criticorum calculos præſidium, tantoque venirent amabiliora, etiam quo prodeunt ornatiora. Equidem reuerendam Amplitudinem tuam, honoribus ætateque prouectam, non ignorabam negociis aſſidue grauioribus diſtineri, & curis occupari maioribus. Itaque interpellare eam, atque has illi opinione multorum inanes, quaſi merces obtrudere primum verebar. Verum vbi reuerend. Amplitudinis tuæ ingenium humanitatemque animo intuerer, ad tuamque multorum annorum in fouendis literarum ſtudiis conſuetudinem mentem referrem, nihil metui, à tuo vnus ipſe vt patrocinio excluderer, ſummaque vt liceret obſeruantia erga te mea libri recentis

inſcriptione ſatisfacere, nimirum cum ſummiſſa id erga te affectionis ſit argumentum, non animum meum hoc ex munuſculo, ſed munuſculum ex animo meo æſtimabis, reſpecturus ſcilicet non quid reueren. Amplitudinis tuæ dignitas poſtulet, ſed quid mea poſſit tenuitas.

Gentis id tuæ proprium eſt, artium opt. curam ſuſcipere, paſſimque iacentibus diſciplinis opem ferre, & hoc genus munuſculorum non aſpernando οὐχ ἧττον οἴεσθαι φιλάνθρωπον εἶναι, *ſecundum Artaxerxem Perſarum regem,* τοῦ μεγάλα διδόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν εὐμενῶς. *Exempla maiorum tuorum vetuſtiora non adducam, vno iam propinquo tuo Daniele Stibaro contentus, quo in Germania olim tum amico homines docti, tum patrono vſi nomen eius & egregia in Rempub. merita, per orbem terrarum ſcriptis celebrarunt immortalibus. Ille Herbipolenſis Eccleſiæ columen, Reuerendi collegii ſplendor, totius orientalis Franciæ decus Muſis errantibus, ceu illuſtrem de editiore ſpecula facem prætendens iter oſtendebat & hoſpitium, earumque conſuetudine in omni vita ſua delectatus, ſubueniebat egentibus, afflictas excitabat. Tuam ille indolem, & maiores ætate ad virtutem impetus cum animaduerteret, à prima te pueritia ſingulari amore complexus eſt, tuamque te olim familiam illuſtraturum auguratus, in aula ſua moribus & literis expolitum, ad ſui imitationem, & quaſi imaginem totum effinxit. Adoleſcens igitur cum aliquam latinæ iam linguæ facultatem conſecutus, cogitationes tuas omnes ad maiores in ſtudiis progreſſus conuertiſſes, autoritate illius Louanium, atque in eminentiores cum Galliæ tum Italiæ deinceps Academias profectus es, vbi tuum te ingenium, tui te mores ita liberalium diſciplinarum, & Iuris vtriusque Profeſſoribus, cæterisque viris quibuſ-*

cum vixiſti præſtantiſſimis, commendarunt, vt incredibili eos ſtudio tui incenderes.

Præclaram vero eruditionem tuam, tot partam vigiliis & peregrinationibus, vbi bene viuendi conſuetudine confirmaſſes, & tui illius, quem dixi, propinqui de te opinionem comprobaret euentus, inſignes patria tibi eximia, tum rerum cognitione, tum linguarum peregrinarum facultate prædito, honores tribuit, & campum, in quo virtus tua excurreret, aperuit latiſſimum. Impendebat tremenda communi patriæ, cum odiis capitalibus aucta, tum diffidentia inuidiaq́; confirmata perturbatio, & tempora omnibus prope Reipub. membris conuulſis, & quaſi luxatis multiplici iam tum calamitate grauida eſſe videbantur. Iſtum igitur quaſi partum modis omnibus auertere cupientes, Eccleſiarum tum Bambergenſis, tum Herbipolenſis Proceres, acerrimo in æſtimandis hominum morib. iudicio præditi, ſingulari te ſtudio collegam aſciuerunt, atque ita affecti, vt quæ virtuti præmia debentur libentiſſime perſoluant, eximiis te ſacerdotiis collocupletarunt, ad quos ſcilicet honorum gradus non illorum te fauor, ſed excellens ingenium tuum euexit.

Tum vero Magiſtratus, quod aiunt, virum indicauit, & quæ cum voluntatis tum induſtriæ tuæ eſſet præſtantia oſtendit. Quot ſubiiſti enim pro communi patria tempeſtates? quantus ſæpe laboribus es perfunctus? dum eo conſilia tua omnia, omnes cogitationes conuertis, qua ratione ſimultatum illæ ac diſſidiorum procellæ, quæ infeſtare nos multis ab hinc annis cœperunt, vel auerti penitus, vel ita ſaltem ſuſtineri poſſint, ne ſalutem populi in diſcrimen adducant. Itaque obeundis ſæpe legationibus, multisque periculorum diffi-

cultatibus ſuperatis, demonſtraſti tuam te ſalutem poſteriorem ſalute communi ducere. Quæ res tibi cum ſolidam peperit gloriam, tum reuerendã amplitudinem tuam ad ſublimiores quoq; honorum gradus extulit.

Inſignis Comburgenſ. Eccleſia te Decano annis pluribus quam triginta æquabili proſperaque fortuna vſa nunc eodem te floret Præpoſito. Annuos ibi reditus maiorem in modum auxiſti, ædificia magnifica picturis exornata artificioſiſſimis extruxiſti, Bibliothecam optimorum, manuſcriptorum etiam, librorum copia inſtructam aperuiſti, ſuſpiciendum ad omnem poſteritatem meritorum tuorum monumentum. Cumq; nihil ſit difficilius, quam rebus ſecundis, atque ad voluntatem noſtram fluentibus ſeruare conſtantiam, & ſic vti fortuna, vt beneficentiæ non arrogantiæ facultatem dediſſe videatur, in ſublimi dignitate iſta, rerumque omnium abundantia, nunquam reuerenda ampl. tua efferri, nunquã commoueri, nunquam ad ſe ipſam referre quicquam, ſed cuncta Deo, perenni bonorum fonti, aſſcribere viſa eſt, neque ſuo vnquam ſe rectius officio perfuncturum exiſtimauit, quam de communi hominum ſocietate bene merendo.

Imprimis vero cum, vt ait ex Ennio M. Tullius, benefacta male locata malefacta ſint, reuer. ampl. tuæ liberalitatem commendat eorũ, quos beneficiis afficiendos cenſes delectus. Beneficia enim illa temeraria, in quibus neq; dignitas accipientium, neq; iudicium conferentium agnoſcitur, nullam exiſtimas laudem mereri. Illis igitur potiſſimum reuer. amplitudinis tuæ benignitas rem familiarem aperit, quos vitæ morumque probitas à cætera clientum turba diſtinguit, quiq; ingenio præſtantes ſuos iam ſtudiorum edunt fructus.

Aſſentari neſcio, & , vt ſciam, non volo, neque reuer. amplitudinis tuæ ſeruio auribus. Aſtipulatur in ſcriptis hominũ vox eruditiſſimorum, qui æternis ingenii monumentis virtutum tuarum exempla ad poſteritatis memoriam tranſmittunt. Quid referam enim illuſtria illa Germaniæ lumina Lotichium, Poſthium, Rudigerum, Meliſſum, Modium? quorũ ſplendida iampridem, & plena venuſtatis poemata reuerendæ amplitudinis tuæ nomen in omnes vbi humanitas colitur partes Europæ diſſiparunt.

Non igitur grauate reuer. amplit. tua, cum eruditorum neminem à ſuo congreſſu atq; ſermone vnquam excluſerit, ſed ſui copiam adhuc fecerit omnibus, erga Ioſephum hunc noſtrum patroni partes ſuſcipiet, & qua alios, eadem & ipſum benignitate complectetur. Etenim nulla reuer. amplitudini tuæ res adhuc eſſe potuit tanti, vt vllam putaret voluptatem ea cum voluptate eſſe conferendam, qua legentes ſcribentesve afficimur Legere memini me factos à reueren. amplitudine tua verſiculos canoros & concinnos, illuſtria ingenii ſtudiorumque tuorum argumenta. Herbipolenſis igitur Eccleſiæ tibi ſeptem iam annis Decano cum ſublimiores ante oculos honores obuerſarẽtur, vltro ea te dignitate abdicaſti, dignusq; ea, vt eras, videri maluiſti, quam eadem gerenda occupatus à ſtudiis humaniorib. diuelli. Oſtendiſti ſcilicet, virtutem magis ipſam te diligere quam virtutis inſignia. Vere igitur, ſecundum Poſthium noſtrum,

Tu contemnendo quæ alii mirantur & optant,
Eſſe animo oſtendis cuncta minora tuo.

Iſtud igitur, Antiſtes ampliſſime, hiſtoriæ ſacræ cõpendium, 4035. annorum geſta vno volumine comple-

ctens ſuſcipe, &, quoniam conſuetudine virorum illuſtrium delectaris, cum Regibus hic & Principibus, cumque prudentiſſimis Rerumpubl. gubernatoribus, imo cum Deo ipſo, loquere.

Prædicari vero à me hic aut commendari autorem non eſt neceſſe, ipſa eum hæc opera commendant, &, quod dici ſolet, αὐτὸ τὸ ἔργον *artificem demonſtrat, neq; etiam notiſſima illa multis in locis commemorata ab aliis Hiſtoriæ præconia, ne actum agerem, hic retexenda putaui. Quod igitur reſtat, Deum Opt. ter max. qui reuer. Amplitudini tuæ iſtam mentem dedit atque autoritatem, oro toto pectore, vt tuum communibus ſtudiis patrocinium velit eſſe maxime diuturnum, annosq; tuos æquet cum iis bonis, quæ in te contulit ſumma. Vale. Data ex ædibus meis Francofordiæ ad Mœnum, Calend. Febr. Anno M. D. XC.*

Reuerendæ Amplitudinis tuæ

obſeruantiſſimus

Sigiſmundus Feyerabend,
ciuis & Bibliopola
Francofordenſis.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO, partim confutato, IOSEPHVS hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus Poeta
Conon hiſt.
Demetrius Phalereus
Dius hiſt.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zophyrion.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Primus.

Sigiſmundo Gelenio interprete.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Proœmium, continens cauſas & ſummam ſequentis deſcriptionis.*

II. *De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.*

III. *De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad Diluuium.*

IIII. *De Diluuio, & quomodo Noe in Arca cum familia ſeruatus habitauerit in campo Senaar.*

V. *De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.*

VI. *Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.*

VII. *Quod gentes ſingulæ a ſuis autoribus nomina traxerint.*

VIII. *Quomodo Abraham generis noſtri autor e Chaldæorum terra profectus habitauerit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.*

IX. *Fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.*

X. *Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.*

XI. *Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus, tam captiuos quam reliquam prædam victor reduxerit.*

XII. *Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitiis eorum offenſus.*

XIII. *De Iſmahele Abrahami filio, eiusq; poſteris Arabibus.*

XIIII. *De Iſaaco legitimo Abrahami filio.*

XV. *Saræ Abrahami coniugis obitus.*

XVI. *Quomodo e Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.*

XVII. *De obitu Abrahami.*

XVIII. *De Iſaaci filiis Eſau & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.*

XIX. *De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.*

XX. *Mors Iſaaci & ſepultura in Hebrone.*

PRO-

PROOEMIVM CONTINENS CAVSAS & ſummam ſequentis deſcriptionis.

CAP. I.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, non vnam neq; eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures eaſq; multum inter ſe differẽtes. quidã enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa gloriæq; ex ea captandę, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicãt, alii quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes, cognituq; dignas in obſcuro latere non ferrent, atquę ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum n. quod cum Romanis habuimus, & res vtrinq; geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem deprauauerunt. Præſens vero opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis anti quitatem, formamque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cum hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, vnde primum oriundi Iudæi, quam varia fortuna vſi, ſub quali legiſlatore ad pietatem cæteraſque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot ſecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud proprie dicato opere exorſus vſq; ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut vſu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum vero rerum geſtarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negociis & variis fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet, inconcuſſumque virtutis ſtudium perpetuo retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cum me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumque reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim noſtri exteris ſua benigne communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quod Ptolemæus ſecundus eius nominis Rex, totus diſciplinis colligendiſque libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiuſque inſtituta, & viuendi formam præſcriptam in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, Regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos perſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturam occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant.

Varia Hiſtoriographorũ differentia.

Impulſiua cauſa huius hiſtoria conſcribẽda.

Ioſephus hanc hiſtoriam non Hebraica ſed peregrina lingua, Græca nimirũ conſcripſit.

Epaphroditus.

Ptolemæus Philadelphus

Eleazarus.

Septuaginta interpretes.

An. 268. ante Chriſtū nat.

Quid potiſſimum ex huius hiſtoriæ lectione peti debeat.

Ad lectorem Ioſephi exhortatio.

fueranr. Sunt autem innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum hiſtoriam in ſe complectatur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuerſum autem ex huius potiſſimum hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quod his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas tranſgredi verentur, omnia proſpere ſuccedunt ſupra quam credi poſſit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quod ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem noſtrum probent, ſi naturam, vt dignum eſt, conſideraui, & virtuti eius conuenientes ſemper operationes aſſignauit, puramque ſuam narrationem ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſeruauit: tametſi quantum ad longitudinem temporis, rerumque vetuſtatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſecula etiam Poetæ ne Deorum quidem ſuorum natales, ne dum mortalium leges aut res geſtas referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate ſuo quæque ordine docebit, ita vt nos facturos ſumus polliciti, neque ſubtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moſis legislatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem forte cogitatio ſubeat, qui factum ſit, vt quum operis inſcriptio res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ſcriptis noſtris inſeruerimus. Scire igitur oportet, quod vir ille ante omnia neceſſarium exiſtimauit, vel vitam ſuam recte diſpoſituro, vel aliis leges poſituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita conſideratis eius operibus, egregium illud exemplar imitari quantum in ſuis viribus eſt, & ſectari conetur. alioquin abſque hac contemplatione neque legislatorem ipſum vnquam bonam mentem ſibi paraturum, neque ſcripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allatura, niſi ante omnia diſcerent, quod Deus cum ſit parens omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem qui ſe ſectātur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues ſuos docere volens, non à pactis aut conuentis, & mutuo circa hæc iure leges eſt auſpicatus, quemadmodum alii ſolent: ſed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & perſuaſos quod in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines, cum iam ad pietatem haberet obſequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alii Legislatores priſcas fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata in Deos ſuos verbis tranſtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad malitiam addiderunt, at noſter Legislator poſteaquam puram virtutem habere DEVM docuiſſet, cenſuit pro ſe quenque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire poſſit: in eosque qui neq; ſapiunt, hæc neque credunt, ſeuere admodū animaduertit. Ad hoc igitur præſcriptum volo Lectorem hæc noſtra examinare. namque ſic conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei magnificentia indignum eſſe videbitur omnia enim ſumma concinnitate iuxta vniuerſi naturam ſunt diſpoſita, partim ita vt dignum erat à Legislatore ſubiudicata, partim decentiſſimis allegoriis conueſtita: partim etiam diſerte expreſſa, nimirum quæcunque abſq; ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde Philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus diſ-

Norma Magiſtratus & Legulatorū.

Diſcrimē Moſis & aliorum Legulatorum.

Epilogus proœmii.

ferenda.

ferenda. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perſcribantur operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmiſſis quæ Moſes narrat de mundo condito. ea è ſacris codicibus ita vt inuenimus tranſſumpta, in hunc ferme modum ſe habent.

CAP. II.

De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.

An. mũdi 1. Ante Christum natũ 3963.
Geneſ. 1.
Hedio & Rufinus cap. 1.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conſpectum nō veniret, alta caligine tecta, ſpiritusq; eam ſuperne permearet, lucē Deus fieri iuſſit: quæ cum effulſiſſet, conſiderata tota materia, diſcreuit lucem à tenebris, & his nomen impoſuit noctem, illam vero diem appellauit, veſperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit. Moſes autem vnam eam dixit. Cuius cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam promiſi me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum vniuerſitati rerum ſuperimpoſuit, diſcretum à cæteris, & in ſublimi per ſe collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia vero terram ſtatuit, mari vndiquaque circumfuſam: eademque die continuo plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exorta. Quarta vero cœlum ſole ac luna, aliiſque ſideribus exornauit, mandato eis dato, vt ſuo motu & meatu temporũ anni reuolutionem manifeſte indicarent. Quinta vero die animantia, tum natatilia, tum per ſublime volantia, per altum perque aerem dimiſit, copulata prius & ad congreſſus genituræ cauſa comparata, quo genus eorum creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac vero hominem etiam finxit. atq; ita mundum ſex diebus vniuerſum, & omnia quæ mundo continentur, Moſes facta eſſe dicit. Septima autem requieuiſſe Deum, & ab operibus ceſſauiſſe. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus. appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum diſſerens. Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera, tam maſculina quam fœminina ei oſtendens. qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantemque quod reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: moxque vt eſt adducta ex ſe productam Adamus agnouit. Iſta autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat prætere Deum hortum ad orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. In hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos findi tur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat)

Creatio mundi.
Prima dies.
Secunda dies.
Tertia dies.
Quarta dies.
Quinta dies.
Sexta dies.
Sabbatum.
Hedio & Rufinus cap. 2.
Gen. 2.
Omnium rerũ nominis origo.
Eua mater omniũ viuentiũ.
Paradiſus.
Quatuor Paradiſi fluuii.
1. Phiſon ſiue Ganges.

ad ter-

γάγγης. *Hed. Seth.* 2 *Euphrates.* 3 *Tigris.* 4 *Geon, Nilus.*

ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab oriente exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porro Deus Adamum & vxorem de cæteris plantis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum.

Hedio & Ruffinus. cap. 3. Gen. 3. Aſtus ſerpentis. Adami & Eua lapſus.

Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, malicioſe perſuadet mulieri, vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali, de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloque deteriorem quam Deos vitam acturos. atque hoc pacto mulierem ſubuertit, vt mandatum Dei contemneret: quæ guſtato arboris fructu, ciboq; hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iamque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi diſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulnis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant.

An. mũdi 1. Ante Chriſtũ nat. 3963. *Adamũ Deus alloquitur.*

Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſciſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo vero tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita inſit: Equidem proſpexeram vobis, quomodo vitam felicem, omniſque mali expertem viueretis, nulla noua cura in animo ſolicitati, omnibus quæcunque ad vſum ac voluptatem conferunt, ſua ſponte vobis prouenientibus, mea vnius prouidentia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos, neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quam longiſſime proferretur. tu vero hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna.

Adamus iram Dei deprecatur. Adami pœna. Eua pœna.

Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe. at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quod muliebri conſilio ceſſiſſet: terramq; nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quod ipſa à ſerpente decepta, Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates conieciſſet, quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua erga Adamum eſt vſus: venenumque linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuitque, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quod in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facilime opprimatur; ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Semẽ mulieris (hoc eſt Chriſtus) conteret caput ſerpentis. Gen. 3. Pœna ſerpentis.

CAP. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad diluuium.

Hedio & Ruffinus cap. 4. Gen. 4.

NAti ſunt autem eis & filii mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſque

ſtudiis

ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deum præſentem ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autē eius erat vita. Cain vero quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terram quoque arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificium Deo fuit acceptius, quod ſponte naturæ genitis conſtaret, quam ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. Ideo Cain ægre ferens prælatum ſibi à DEO Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clam fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet. multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habens quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, qui factum ſit, quod frater nuſquam compareat. Inſtante vero Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris aut rerum eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coarguit Cain parricidii, mirari ſe dicens, quod negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet. & ſupplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus, ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed male ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus, & ex illa regione extortem vna cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe iuſſit, quod ad hoc periculum attinet, & impauide terras peragrare, & ſigno ei indito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vna cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt, atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum abfuit, vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiā ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens, & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitam eſt effectus. Ad hæc ſimplicē hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & ponderibus immutauit, priſtinamque ſinceritatem & generoſitatem ignaram talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitam coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enoſæ nomine impoſito, ab Enoſo liberorum natu maximo. Is Iaredum genuit, ex quo Malehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal vero germanus eius Muſicæ operam dedit, pſalteriumq; & citharam inuenit. Thobel autem vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregie tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quia & ærariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porro Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidii à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterū ſuperſtite etiam tum Adamo Caini ſoboles ſceleratiſſima euāſit, dum poſterior quiſque fit deterior, nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando, & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auare & ſuperbe inter ſuos viuebant. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illum oratio noſtra recurrat, poſteaquā Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum

De Cain & Abel fratribus.

An. mūdi 70. ante Chriſtū nat. 3894.

Sacrificiū Cain & Abel.

Abel a Cain interfectus.

Colloquiū Dei & Cain.

Cain regione extorris.

Cain Dei caſtigatione haud melior redditur.

Menſuras & pondera Cain excogitat.

Enoſa vrbs prima.

Iubal muſicæ inuentor.

Thobel inuentor arariæ.

Cain Hypocritarū & ſceleratorū parens.

vertiſſet,

Adami ætas 930. anni.

Seth Adami filius vir optimus.

vertiſſet, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis deſiderio reneretur, annos iam natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. ſed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eo ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſe totum dedidit: & cum ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi, & patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt, & ſideralem ſcientiam ac cœleſtiũ rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta ſua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam pernoſcerentur, ſcientes Adamum vniuerſalem rerum interitum præceciniſſe, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis, vtrique ſua inuenta inſcripſerunt, vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcẽdi copiam faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria.

Columnæ duæ excitatæ.

CAP. IIII.

De diluuio, & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Hedio & Ruffinus cap. 6. Gen. 5. 6. Quos Ioſephus hic Angelos, Moſes Dei filios nominat. Gen. 6. Noe in aliam regionem migrat.

IN hunc modum per ſeptem generationes perſeuerarũt vnum Deum colentes omnium rerum Dominum, ſemperque virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore à patriis inſtitutis degenerarunt, neque humana iura ſeruantes, neque Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, poſtea duplo maiore ſtudio maliciam conſectabantur: atque ita Deum infenſum ſibi reddiderunt. nam multi Angeli Dei cum mulieribus congreſſi progeniem procreauerunt inſolentem, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non abſimilia his quæ de gigantibus Græci memorant, poſteritati ſunt tradita. Noe autem facta eorum moleſte & indigne ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non parere, totosque viriorũ dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iuſtitia delectatus, non eius ſolum ſeculi homines extremæ maliciæ damnauit, ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliudque nouum & à viciis purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpacio circumſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coercuit, dein continentem terram in pelagi faciem tranſmutauit, atque ita genus aliud aboleuit vniuerſum. Noe autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viam euadendi, & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum extruxit, longitudine cubitorum CCC. latitudine L. patentem in altum cubitos XXX. in eam cum matre liberorum ſuorum, eorumque coniugibus conſcendit: impoſitis prius quæ ad vitam ſuſtẽtandam forent vſui, & omne genus animantibus ad ſeminarium conſeruãdum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenarium vſque numerum. erat autem arca tam tecto quam lateribus firmis contra omnem vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noe cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autem Enochi fuit filii Iaredi, Malahelo geniti, qui cum

Arca Noe.

Genealogia Noe. Diluuium.

pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enoſi filio. Enoſus vero Serhi filius erat, Adami nepos. contigir autem hæc vaſtitas anno ætatis Noæ ſexcenteſimo, menſe ſecundo, qui Dius à Macedonibus vocatur, àb Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptii diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto edùxiſſet, eundem et iam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit, alioqui quod ad nundinationes rerum venalium reliquamque diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti menſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextum. hoc ſpacium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotanribus priſcis illuſtrium virorum, tam natales quam obitus. Adæ ſiquidem, qui nongentos & triginta vixir annos, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis vixiſſet annis, Cainani filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuir anno ætatis cenreſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſſet quinque ac nonaginra & octingentis annis, defunctus eſt, Iaredum filium dereliuquens, quem genuit, quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nongenris annis viuenti, Enochus filius ſuccedit, natus cum ſexaginta & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum, vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum filium habuit, quum eſſet annorum octoginra ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe renuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noe filium ſuum rebus præfecit, qui de Lamecho natus eſt agente annum ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti, ſupra ſcriptum tempus conficiunt. Non ſunr autem diſquirendi obitus virorum illorum, cum liberis enim ſuis agebant vitam, eamque vſque ad ipſorum nepotes extendebant, ſed natales tantum eorum in hac ratione ſunt ſpectaudi. Cæterum Deus ſigno dato imbres emiſit, qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit, quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quo ſe in tutum reciperent. Centeſima autem & quinquageſima die poſtquam pluere deſiit, randem cœperunt aquæ ſidere, menſe ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in verrice montis cuiuſdã in Armenia, ſentiẽs hoc Noe, aperuit eam, & videns circa eam aliquantulum terræ, meliore ſpe còncepta pauliſper quieuit: mox poſt paucos dies magis recedẽte aqua, emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tuto exſcendere poſſet. at ille comperto rotum adhuc ſtagnare, ad Noe eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies columbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit, quæ cum lutata, & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies expectaſſet, animantes ex arca emiſit. & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis DEO victimis, epulabatur vna cum familia. Apobaterion, id eſt, egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt.

An. mũdi 1656. ante Chriſtũ natum 2308.

Niſan vel Xanthicus nobis eſt Aprilis.

An. mũdi 1656. an. Chriſtũ nat.

Hæc cõputatio cum Hebrais & ſeptuaginta interpretib. exacte nõ congruit.

Enochi finis in ſacris literis non inuenitur conſcriptus.

Gen. 7.8.

In Græco Codice & Moſe ſunt dies 40.

Ex arca Noe coruũ emittit.

Noe egreditur ex arca ma-

Ꜵtatis Deo victimis.

Nic. Damaſcenus de arca Noe.

An. mūdi 1657. Ante Chriſtū natum 2307.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

Noe precatur ne Deus terram iterū inundaret.

Precib. & ſacrificiis

Huius autem diluuii & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic ferme ſcribit: *Fertur autem & nauigii huius pars in Armenia apud montem Cordæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent.* Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alii plures. quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo ſexto de his rebus narrat in hæc verba: *Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuii tempore ſeruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe, qui fortaſſe is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.* Noe autem veritus ne DEVS damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis precabatur, vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati; orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, neve vllam poſt hac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus extructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes, quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatemque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

Noe Deū propitiū reddit,

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Homo ſui interitus autor non Deus.

Fœdus Dei cum Noe.

An. mūdi 2007. an. Chriſtum na. 1959.

Iris ſignū fœderis inter Deum & Noe.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

Noe ætas, 950. an.

His precibus finitis, DEVS iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe, ſed ipſos ſibi ſuapte malicia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quam eos, quibus dederis, perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis, quibus pietatem mihi debitam violabant, coegerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quod ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamen vt ab humana cæde puras manus abſtineatis, & qui contra fecerit, ſeuere puniatis. aliorum animalium vſum ad voluntatem arbitrium veſtrum permitto. Dominos enim vos feci omnium, tam terreſtrium quam natatilium, & eorum quæ per ſublime feruntur, abſque ſanguine: nam in hoc ineſt anima. Arcus cœleſtis ſignum vobis erit ceſſaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus DEI apud illos habetur. His mandatis & promiſſis DEVS abiit. Noe autem cum poſt diluuium ſuperuixiſſet CCCL. annos, totumque hoc tempus feliciter exegiſſet, defunctus eſt expletis annis in vniuerſum DCCCCL. Nec eſt cur aliquis præſentem vitam, annorumque eius paucitatem cum priſcorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræque prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim DEO chari quum eſſent, ipſiusque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter ſtudium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Aſtronomiæ, ac geometriæ, DEVS illis prolixiorem

largitus

largitus eſt vitam: quarum certitudinem aſſequi non poterant, ſi minus DC. annis vixiſſent. ex tot enim magnus annus conſtat. Atteſtantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricaſve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manethô Ægyptiarum rerum ſcriptor, & Beroſus Chaldaicarum, ad hæc Mochus, Heſtiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœniceum res proſequuti ſunt, nobiſcum conſonant. Heſiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acuſilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priſcos illos ad mille annos vitam produxiſſe. De his igitur quiſque vt ſibi viſum fuerit, accipiat.

Priſcorũ vita quãobrẽ prorogata, nunc non peraque. Magnus annus.

CAP. V.

De turri Babylonica, deq́ linguarum mutatione.

An. mũdi 1790. Ante Chriſtũ natum 2174. Gen. 10.

TRes vero Noe filii, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt, & aliis recenti etiam tam cladis memoria pauidis, nec audentibus à celſiore loco deſcendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quem primum colere ſunt aggreſſi, nomen eſt Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offenſum illum errore ſuo ſunt experti. Cum enim florerent iuuentutis multitudine, DEVS rurſum de colonia deducenda admonebat. Illi vero obliti ſe ipſius benignitate præſentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatem ſuis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, conſilium de coloniis non fauorem numinis, ſed inſidias interpretabantur, videlicet quo facilius diſperſi poſſent opprimi.

Tres Noe filii. Noe poſteris vt terram colerent Deus mandat.

Hanc ſuperbiam Deique contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filii Noe, vir audax & manu promptus, ſubinde ia ctans, non DEO, ſed propriæ virtuti præſentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad Tyrannidem trahebat, ratus fore vt homines ad ſe deficerent à DEO, ſi ſe illis ducem præberet, opem ſuam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim ſe exædificaturum, excelſiorem quam quo aqua aſcendere poſſet: & inſuper maiorum ſuorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus DEO cedere: atque ita ſtructuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque ſibi ad ſummam induſtriam reliquum facientes. Cumque ingens eſſet operarum numerus, ſurgebat opus ſupra quam ſperauerant. Craſſitudo enim erat tanta, vt proceritatem obſcuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væſaniam videns DEVS, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt, ſed diſſidium in eos immiſit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuerſitatem ſermonis mutuo ſe non intelligerent. Locus vero turris nunc Babylon vocatur, propter confuſam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum vniuerſi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelſiſſimam, quaſi ad cœlum per eam aſcenſuri. Dii vero procellis immiſſis turrim ſubuerterunt, & ſuam cuique linguam dederunt: quæ cauſa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur,

An. mũdi 1790. an. Chriſtum na. 2174. Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicã exædificat Gen. 11. Linguarũ confuſio. Sibilla de Babylonica turri vaticinium.

meminit Heſtiæus hoc modo: Aiunt ſacerdotes cladis eius ſuperſtites, Enyelii Iouis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ perueniſſe.

CAP. VI.

Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.

An. mũdi 1790. ante Chriſtũ natum 2174. Hedio & Rufinus cap. 10. Nomina regionum & gentiũ.

ILlo ex tempore diſperſi ſunt paſſim, propter diuerſitatem linguarnm coloniis nuſquam non deductis, & quo quemque ſors & DEVS tulit, eam terram cum ſuis occupauit, vt tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui cõſcenſis nauibus ad inſulas habitandas traiicerent. Porro gentium quædam adhuc ſeruant deriuatam à ſuis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorẽ vocem ſunt verſæ, Græcis potiſſimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi vſurpauerunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniunt, dumque tanquam ad ſuum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

CAP. VII.

Quod gentes ſingulæ a ſuis autoribus nomina traxerint.

Hedio & Rufinus cap. 11. Gen. 10.

ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. ſiquidem Iapheto Noe filio fuerunt ſeptem. Horum ſedes à Taure & Amano montibus incipientes, pertinebant in Aſia ad amnem vſque Tanaim, in Europa vſque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum eſt, vt ipſorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenſes olim dictos, Gomar condidit. Magoges vero Magogarum à ſe denominatorum fuit autor, qui ab ipſis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi deſcendunt, Græcis Medi nominari, à Iauane vero Ionia, totumque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis ſedem dedit, qui nunc ſunt Iberi, & Meſchini à Meſcho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua eſt, veteris autem veſtigium adhuc ſupereſt. Vrbs enim eſt apud eos hodie quoque Mazaca, ſatis indicans intelligere volenti, hoc priſcum fuiſſe genti nomen. Thires autem Thiras de ſe vocauit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis ſunt inſtitutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aſchanaxes originem Aſchanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur, Riphates vero Ripharæis, nunc Paphlagonibus, & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Aliſas Aliſæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie ſunt Æoles: parique modo Tharſenſibus Tharſus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei ſignum eſt Tharſus vrbium eius celeberrima, cæterarumque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porro Chetimus inſulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprum, quo factum eſt vt tum inſulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim ſignificent, atteſtatur mihi vna è Cypris vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum ſonum vocabula detorquent, ne ſic quidem abludens à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filii nepoteſque. Cæ-

Galatæ a Gomar oriundi. Iapheti Noe primogeniti progenies.

Progenies filiorum Gomar. Progenies filiorum Iauani. Tharſus Pauli patria.

terum

terum quod Græci fortaſſis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem proſequar. Nomina ita decoris cauſa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. noſtrates enim huiuſmodi forma non vtuntur, ſed eandem apud nos perpetuo ſpeciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certe nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit. Chamæ vero filii Syriam & regionem Amano Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vſque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata ſunt in diuerſum, vt haud facile agnoſcantur. Ex quatuor enim Chamæ liberis Chuſo nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à ſe ipſis, quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſræis etiam ſua manſit appellatio, Ægyptum enim Meſren, & Meſræos Ægyptios vocamus, quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deque ſuo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine, & complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutuauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſrei, qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſic dicta, paulo poſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. Alter Iudas genti Iudæorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi vero filii numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Paleſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Lybiam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phatroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quam nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filii fuerunt hi. Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur, tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno e Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Poſtquam terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noe cœpit eam colere, quam cum vitibus conſeuiſſet, ſuoque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriusque factus ac ſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit, illi reueriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noe, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantum eius poſteros, quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta. ſed de his rebus dicemus poſtea.

An. mūdi 1790. ante natū Chriſtū 2174.

Mutatio nominum unde orta.

Hedio & Rufinus cap. 12. Gene. 10. De Chami filiis ipſorumque progenie.

Libya ſiue Africa.

Progenies Chananæorum.

Nabrodes ſiue Nemroth.

Paleſtii a Philiſtino nominata.

Filii Chananæi.

Hedio & Rufinus cap. 13. Geneſ. 9

Noe inebriatur, nudatur & pro ludibrio habetur, unde deriſo diris deuouet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

An. mũdi 1790. Ante Chriſtũ natum 2174.

Hedio & Ruffinus cap. 14. Geneſ. 2.

De filiis Sem, tertii Noe filii, & de progenie ipſorũ & Abrahami.

Semæ vero tertio Noe filio filii fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubitos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris effloruerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadeos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Lndam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcique conditor. ea ſita eſt Paleſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Ozus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas vero Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porro Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ vero Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophenæ flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum. nunc de Hebræis erit narratio.

Hebræorũ origo.

Genealogia Abrahami.

An. mũdi 1950. Ante Chriſtũ natum 2014.

Ex Phalego enim Heberi filio prognat' eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus. hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noe, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Sergui pater, cum eſſet annorum triginta duorum. totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Lotho, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes vero ex fratre duxerunt coniuges, Melcham Nachores, Saram Abrahamus. Cęterum cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepeliuerunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto.

Humanæ vitæ terminus anni 120.

Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moſis ætatem poſt quem CXX. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moſes ipſe vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Tabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathueli vni è legitimis Nachoris filiis nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Quomodo

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor e Chaldæorum terra profectus, habitauerit regionem quendam Chananaam, qua nunc Iudæa dicitur.

An. mūdi 2024 ante Chriſtū natum 1940. Hedio & Rufin. cap. 15. Geneſ. 11 12.

ABrahamus vero Lothum Aranis fratris ſui filium, Saræ coniugis ſuę fratrem, adoptauit, quod germano filio careret: & cum iam eſſet annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit: vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in conieƈtando ſagax. Cumq; ob virtutem eximiam ſapiens eſſe præ cunƈtis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum eſſe DEVM rerum vniuerſitatis conditorem: de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere, eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret, qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cum nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cæpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit: vbi ſedibus poſitis DEO ſtruxit aram, & hoſtias maƈtauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus vero non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit: Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multo poſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc vero Iudæam nominatam: eiusq; poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami vero nomen et iam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Sapientia Abrahami.

Abrahamus primus verbi Dei cōcionator.

Beroſus.

Hecatæus

Nicolaus Damaſcenus.

Domicicium Abrahami.

CAP. IX.

Quod fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

An. mūdi 2026. an. Chriſtū nat. 1938. *Hedio & Rufinus cap. 16. Gene. 12 13.*

FAME deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum ut copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret: aut ſecuturus illorum opinionem, ſi modo melior eſſet, aut ipſe reƈtiora eis commonſtraturus. Cæterum cum & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id, quod ſuſpicatus fuerat, euenit: iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat.

An. mūdi 2026. Ante Chriſtū natum 1938.

Ægyptiorum libido.

gauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obſtitit, peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans, conſultique de remedio Sacerdotes quoque modo placandum eſſet numẽ, hanc mali cauſam reſponderunt, quod hoſpitis matrimonio iniuriam inferre parauiſſet. Rex territus primum ſciſcitatur, quænam ſit, quisue eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluiſſe, donatoque magna pecunia, poteſtatem fecit congrediendi cum præſtantiſſimo quoque Ægyptiorum ac doctiſſimo: quo factum eſt, vt virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cum ea gens in diuerſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos, vaniſſimos eſſe nihilq; prorſus veritatis habere declarauit. ob has diſſertationes in pretio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiam & ſiderum benigne illis communicauit. nam ante Abrahami ad ſe aduentum, Ægyptii rudes erant huiuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuerſus inde in Chananæam, agros cum Lotho diuiſit. orta vero inter opiliones contentione de iure ac terminis paſcuorum, arbitrium & opinionem Lotho permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. Id ſeptem annis eſt antiquius quam vrbs Ægypti Tanis. Lotho vero campi ceſſerunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longe à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt deleta, cuius rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes.

Abrahamus egregius Aſtronomus.

Diuiſio agri Abrahami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.

Hedio & Rufin. cap. 17. Gene. 14. Quinque reges Sodomitarũ.

EOdem tempore cum Imperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, Sodomitarum res tam opibus quam numeroſa iuuentute florebant, vt à quinque Regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, ſuo quiſque regno præpoſitus. Hos Aſſyrii bello petierunt, diuiſisque quadrifariam copiis ſub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commiſſo tandem prœlio victores Aſſyrii Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumque per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſoluiſſent, decimotertio defecerunt: quo factum eſt vt noua in eos Aſſyriorum expeditio fieret, ductu & auſpiciis Marphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuerſam rapinis vaſtauerunt, & gigantum poſteros perdomuerunt. cumque in agrum Sodomorum eſſet ventum, caſtra metati ſunt in valle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à ſcatenti bitumine Aſphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo poſt dicemus. cæterum Sodomitæ cum Aſſyriis congreſſi, poſt egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus eſt abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

An. mũdi 2023. Ante Chriſtũ natum 1938.

Aſphaltites lacus.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos, quam reliquam prædam victor reduxit.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Gen. 14.

HIs auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in ſuccurſum eorum cum ſuis properauit: & quinta nocte hoſtem aſſecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium eſt nomen) oppreſſum ex improuiſo facile ſuperauit. Secuti enim & incauti partim in cubilibus inermes ſunt cæſi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam ſe conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo ſequenti quoq; luce perurgens ad Soba Damaſcenorum compulit.

In quibus victoria conſiſtat.

Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, ſed in bellatorũ alacritate conſiſtere, & virtutem nulli numero ſuccumbere, vt qui cum domeſtica tricenaria cohorte, & inſuper decem & octo vernaculis, triumque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum ſe receperunt.

Abrahã Lothum captum cum Sodomitis reducit.

Abraham vero captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad ſuos rediit. redeunti Rex Sodomitarum vſque in locum quem campum regium vocant, gratulabundus occurrit:

Campus regius. *Melchiſedech Rex iuſtus.*

vbi à Solymæ vrbis Rege Melchiſedeco eſt exceptus, id nomen interpretatur, rex iuſtus, erat enim reuera talis, omnium conſenſu ſacerdotio ſummi Dei ob iuſtitiam dignus habitus.

Solyma poſtea Hieroſolyma vocata.

Sed Solyma poſterior ætas vocauit Hieroſolyma. Hic Melchiſedecus milites Abrahami hoſpitaliter habuit, nihil eis ad victum deeſſe paſſus: ſimulq; ipſum adhibitũ menſæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria cõtigerat, debitos hymnos vt ſua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens ſolos captiuos ſuæ regionis repoſcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad ſe quicquam inde rediturũ, exceptis alimentis militum amicis tantum in prædæ partem admiſſis. hi erant Eſchol, Ennerus & Mambres.

Gen. 15. Deus Abrahamo filiũ pollicetur.

Hac viri virtute delectatus Deus: non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregie geſtis tibi debetur. Quo reſpondente, & quam voluptatem iſta præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream? (nondum enim patet factus erat) tum Deus & filium illi eſt pollicitus, & poſteritatem ex eo tantam, quæ ſtellas cœli poſſet æquare numero. His auditis lætus, ſacrificium Deo iuſſu ipſius obtulit. Porro ſacrificij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iuſſus fuerat, diuiſit, ſolis auibus exceptis.

Abrahamo Deus progeniẽ eius malos vicinos in Ægypto habituram prænunciat.

Deinde priuſquam erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC, in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. Id agri nomen erat non longe ab vrbe Hebrone. Cæterum ægre ferens coniugis ſterilitatem, ſupplex à Deo petiit vt prolem ſibi maſculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene ſperare illum iuſſit, vt qui non temere Meſopotamiam reliquiſſet, atque inſuper liberos ei non defuturos promiſit.

Gen. 16. Sara Abrahamo in thalamũ adducit Agar.

ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren Ægyptiã genere, quo liberos ſibi ex ea quæreret: & cum vterum ſe gerere ſenſiſſet famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aſpirans, quaſi ad prolem ſuam dominatio peruentura eſſet. quapropter cum Abrahamus vxori eam ad pœnam dediſſet, decreuit

An. mũdi 2034. Ante Chriſtũ na. 1930

Agar Saraã contemnit.

Iſmahel Deus exaudit.

Iſaac Abrahamo promiſſ'.

Gen. 17.

Circũciſio inſtituta.

fugere non ferens afflictionem, Deumque rogabat, vt ſui miſereretur. Itaque per deſertum abeunti occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuerteretur. fore enim eam meliore conditione, modo ſe modeſte gerat. nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere. quod ſi contemptis Dei iuſſis vlterius pergeret, præſens exitium eam manere aiebat. ſin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis eſſet potiturus. Paruit famula, & reuerſa ad dominos, veniam eſt conſecuta: nec ita multo poſt Iſmahelem peperit, ac ſi dicas exoratum, eo quod Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit: cum autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, nuncians quod è Sara ſuſcepturus eſſet filium, eum iuſſit vocari Iſaacũ, addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges: eaſque iure belli occupaturas vniuerſam Chananæam à Sidone vſque Ægyptum. Iuſſit etiam genus ipſius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octaua die natiuitatis. cauſam vero noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulente vero Abrahamo & de Iſmahele, an eſſet victurus, reſponſum eſt, fore longæuum ſimul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus poſteaquam Deo gratias egiſſet, è veſtigio circumciſus eſt cum tota familia, ſimiliter & Iſmahel, annum tunc agens decimum tertium: ipſe vero pater nonum iam agebat ſupra nonageſimum.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitiis eorum offenſus.

Hedio & Ruffinus Cap. 19.

Sodomitarũ flagitia

Angelos Abrahamus ſuſcipit hoſpitio.

An. mũdi 2948. Ante Chriſtũ na. 1916.

Angeli Abrahamo filium naſciturũ nuntiant, & delendos Sodomitas.

Ad Lothũ Angeli diuertunt.

Sodomitas Deus excæcat.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumelioſi erant, quam erga Deum impij: quippe qui neque beneficiorum eius meminerant, & hoſpites auerſabantur, denique mutuis etiã libidinibus ſeſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus decreuit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeo vaſtam reddere, vt poſthac nec plantas nec fructum vllum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres Angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ pro foribus domicilij ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutauit eos, rogauitque vt ad ſe diuertentes fruerentur hoſpitio. illis vero annuentibus iubet panes è ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de vxore quærebant, vbinam eſſet Sara. quo referente, intus eam eſſe: aiunt ſe aliquanto poſt reuerſuros, eamque inuenturos iam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe vt liberos gigneret ipſa nonagenaria, e marito centeſimum annum agente, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe Angelos: & quod miſſi eſſent; vnus nunciatum de filio, duo vero ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo vero negante quemquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam. Abrahamus deſtitit, Angeli vero peruenerunt Sodoma. ciues autem cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lothum diuertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Lotho vero ſuadente continerent ſe, neue in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum, ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcauit, ne in ædes introitum inuenire poſſent. cæterum Sodomitarum

populum vniuerſum ad ſupplicium adiudicauit. Lorhus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innuptis. ſponſi enim earum monentem de exeundo cōtempſerant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eamq; cum ipſis incolis exurit, & agrum quoq; pari deuaſtat incendio, quemadmodum mihi iam dictū eſt in commentariis, quos de bello Iudaico prodidi. Cæterū Lothi vxor inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpiciens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi iam & de illa, nam extat hodie quoq;, ipſe vero cum filiabus in paruum quoddam rus euaſit, cni ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. id Zoor nunc vſque vocatur, ſic paruum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolitudine vitam inopem aliquantiſper tolerauit. puellæ vero vniuerſum genus humanum extinctum ratæ, aſtu circumuento parente, cum inſcio ſunt congreſſæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu nati ſunt filij: maiori Moabus, ac ſi dicas è patre, iuniori Ammonus, quod nomen ſignificat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ genris etiam noſtra ætate. alter vero Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hūc modum Lothus reliquit Sodoma. Abrahamus autem migrauit in Gerara Paleſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem, qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immiſſus, atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis, mox cum meliuſcule habere cœpiſſet, indicat amicis, quod Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet. Deum enim eius curā habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idq; ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturū quidem eam fuiſſe, ſi nuptā eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deumque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore, ſiue abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem aiebat, eſſe enim fratris filiam, & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quam pecuniarū partem ei ceſſit, & conditiones pacis bona fide vtrinq; ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſabe vocatur, ea vox iuramenti pureum ſignificar, & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſaacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus vero annorū ceutum, ipſo anno quo Iſaacus eſt natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circumciſionem celebrent.

Lothus cū ſuis ſeruatur. — *In Zoor Lothus euadit.* — *Explicatio nōinis Moabus & Ammon.* — *Hedio & Ruffinus Cap. 20. Gen. 20.* — *Abimelech amore Saræ captus.* — An. mūdi 2048. Ante Chriſtū na. 1916. — *Berſabe iuramētū puteus. Gen. 21.* — *Iſaaci riſus.*

CAP. XIII.

De Iſmahele Abrahami filio, eiusq; poſteris Arabibus.

ARabes vero poſt decimumtertium annum id facinnt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum

Hedio & Ruffinus

Cap. 21. Gen. 21.

Iudæi octauo die circumciſionem celebrant, Arabes poſt decimumtertium annum.

Iſmahelē cum matre Abraham ablegat.

Angelus Dei occurrit Agar.

Duodecim Iſmahelis liberi.

Gen. 25.

Nabathæa regio

An. mūdi 2074. Ante Chriſtū na. 1890

Gen. 22. Hedio & Ruffinus Cap. 22.

Abrahami obedientia.

temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi eſſet ex ſe genitus. alebatur enim in ſpem ſucceſſionis. verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vna cum matre aliquo ablegaret. ille vero primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare, tandem vero approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum, & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quo eos neceſſitas duceret, & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis, vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum vero mulier meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Memaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Naphæſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiuſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIIII.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Iſacum autem Abrahamus ſupra modum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens, quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur, id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei, enumeratiſque omnibus beneficijs in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore fruetetur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret, iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret, ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus vero nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quam ſuam de pueri ſede ſententiam. ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet, abſumpto Iſaco cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſarijs, proficiſcebatur ad montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui, tertia vero die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis alijs in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo poſt Dauid templum conſtituit, ferebantque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco vero qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteque quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam, tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent, daturum ergo ſibi quoque

Iſac mactādus an nū agit vigeſimū quintū.

victimam,ſiquidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit. Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſolicitudine educaui,nihil beatius exiſtimans quam ſi te virum videre daretur,& tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generoſe hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem repoſcit,pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecurus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum,ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrifico ritu oblatus,ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello,aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis,non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haud quaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit,negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet,ſi tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiam ſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iamque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat,liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum,an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet.nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate ratum ſe habere quicquid illi hactenus conceſſerat. nõ defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam,tam ipſi quam eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum,vitaque feliciter exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quam numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius generis memoriam fore ſempiternam. regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito,Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato ſibi redditi,auditaque tantæ felicitatis promiſſione, mutuo ſe complectebantur:mactata deinde victima incolumes ad Satam ſe receperunt: vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo proſperante.

Oratio Abrahami ad Iſacum an te mactatum.

Iſaci ad parentem reſponſio.

Arietem ad victimam loco Iſaci Deus offert Abrahamo.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

SAra autem non multo poſt moritur, cum vixiſſet annos vigintiſeptem ſupra centũ.Sepulta eſt in Hebrone,Chananæis publice ius ſepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit ſepulturæ locum quadringentis ſiclis emere de Ephremo quodam Hebronenſi ciue:vbi monumenta eius & poſterorum ſunt exædificata.

An. mũdi 2087. An.Chriſtũ nat. 1877. *Hedio & Ruffinus Cap.* 23. *Gen.* 23. *Ætas Sara* 127.

CAP. XVI.

Quomodo Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

POſt hæc duxit Chæturam, ex qua nati ſunt ei filij ſex, viri prudentes & induſtrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Luſubacus, Suus: qui & ipſi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus eſt & Dadanes. huic Latuſimus,Aſurus, Luures.Madanis vero fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus dedu-

An. mũdi 2087. An.Chriſtũ nat. 1877.

An. mũdi 2124. Ante Chriſtũ na. 1840

Abimelech amicitiã renouat cum Iſaco.

magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſincere conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultaris ſuſpicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus ne quando apud eum plus recens offenſa quam priſtinæ amicitiæ memoria valeret, neue iniuriam acceptam vlciſceretur, profectus ad illum amicitiam cum illo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cumque Iſacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus.

Vxores Eſau.

Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, idque autoritate ptopria, ne patre quidem conſulto, neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ipſius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum, vt mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere.

Gen. 27.

Sed cum eſſet ſenex & viſu orbatus, accito filio, præfatuſque ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamiras non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſſit eum venatum ire.

Iſaac mittit venatũ Eſau. An. mũdi 2186. Anre Chriſtũ natum 1778.

Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meę finis quam longe abſit incertus ſum: qui prius quam me opprimar, æquum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium.

Matris hortatu Iacob fratris benedictionẽ anteuertit.

Vadit Eſaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, iubet eum hædis iugulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens. cœna vero parata, circumuolutis hædino exuuio brachijs, vt contactis pilis Eſau crederetur: nam cætera omnino ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat ſolicitus ne mature in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam parri. at Iſacus ſentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filium, illo vero protendente brachium hædina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor perpetuus ſit precor, neue me propter hanc debilitatem deſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao bene precari.

Eſau ſibi quoq; benedictionem poſtulat.

Hedio & Ruffinus Cap. 27.

An. mũdi 2186. Ante Chriſt. na 1778.

vix abſoluerat preces, cum Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen eſt commotus, Eſaus vero poſtulabat vt ſibi quoque ſicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Iacobum abſumpſiſſet, lugebat quod voti compos non eſſet. quin & pater mœrore eius motus, ſtudijs quidem venandi, & robore corporis armorumque præſtantia celebrem fore prædicit, eamque gloriam tum ipſi, tum eius poſteris manſuram ſempiternam: ſeruiturum tamen fratri. Cæterum cum Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in voris faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit. perſuadet enim marito, vt Iacobo Meſopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Eſaus duxerat Baſemmathen Iſmaelis filiam. Male enim Chananæis volebant Iſacus eum ſuis, priori affinitate offenſi, in quo-

rum

rum gratiam filius Baſemmathen duxit, quam poſtea magis quam exteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.

IAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ducturus auunculi ſui Labani filiam, conſentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cumque ſimultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere, ſed ſub dio quieſcebat, lapide vice puluini capiti ſubiecto, cui dormienti viſio talis eſt oblata. Videre videbatur ſcalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas. & in ſumma ſcala Deum manifeſte apparentem, & nominatim ſe his verbis compellantem, Iacobe, cum ſis patre bono, & auo ob ſuam virtutem celebri prognatus, non debes præſenti neceſſitati ſuccumbere, ſed meliora potius ſpetare. Meo præſidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Meſopotamia huc adduxi pulſum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior eſt futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua ſententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipſi rurſus maiorem prolem poſt ſe relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum poſteris, qui repleturi ſunt terram omnem & mare quam late ſol aſpicit, tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens, & nunc, & magis etiam in poſterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit, quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta ſpes affulſit, & votum Deo facit ſacrificaturum ſe illic, ſi incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret, quod poſt reuertens ſoluit, omnium bonorum ſuorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato quod græcis domicilium Dei ſignificat. Pergens deinde cœptum iter in Meſopotamiam, tandem peruenit Carras, & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, popoſcit potum, hinc orto ſermone percontatus eſt an noſſent quendam Labanum ſuum popularem, ſi forte adhuc ſit ſuperſtes. aiunt omnibus ſibi notum, neque enim talem eſſe vt ignorus eſſe poſſit. quin & filiam eius vna paſcere, demirarique ſe quod nondum adſit, ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finiebant, cum puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quę puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quiſnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa, addens optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus vero non tam cognatione aut huius affectu quam inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quam ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius. Abrahami vero & Saræ Aranis filiæ Iſaacus, meus pater. eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuo deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſcienſque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, prę amore patris lachrymabunda ruit in collū eius, complexoq; iuuene: optatiſſimum, inquit, & maximam voluptatem affers

Gen. 28.

Scala Iacobi.

Verbum Dei ad Iacobum.

Iacobus ſe ſacrificaturū votū Deo facit, locūq; nominat Bethel, id eſt, domicilū Dei.

Gen. 29.

Iacobus in Meſopotamiā peruenit Carras ad cognationē matris.

Iacobi cū Rachel colloquiū.

Rachel inſigni forma prædita.

An. mūdi 2186.

Ante Christū na. 1778.

meminit Heſtiæus hoc modo: Aiunt ſacerdotes cladis eius ſuperſtites, Enyelii Iouis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ perueniſſe.

CAP. VI.

Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.

An. mũdi 1790. ante Chriſtũ natum 2174. Hedio & Rufinus cap. 10. Nomina regionum & gentiũ.

ILlo ex tempore diſperſi ſunt paſſim, propter diuerſitatem linguarum coloniis nuſquam non deductis, & quo quemque ſors & DEVS tulit, eam terram cum ſuis occupauit, vt tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui cõſcenſis nauibus ad inſulas habitandas traiicerent. Porro gentium quædam adhuc ſeruant deriuatam à ſuis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorẽ vocem ſunt verſæ, Græcis potiſſimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi vſurpauerunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniunt, dumque tanquam ad ſuum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

CAP. VII.

Quod gentes ſingula a ſuis autoribus nomina traxerint.

Hedio & Rufinus cap. 11. Gen. 10.

Galatæ a Gomar oriundi. Iapheti Noe primogeniti progenies.

Progenies filiorum Gomar. Progenies filiorum Iauani. Tharſus Pauli patria.

ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quiſque terram aliquam occupauerat. ſiquidem Iapheto Noe filio fuerunt ſeptem. Horum ſedes à Taure & Amano montibus incipientes, pertinebant in Aſia ad amnem vſque Tanaim, in Europa vſque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum eſt, vt ipſorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenſes olim dictos, Gomar condidit. Magoges vero Magogarum à ſe denominatorum fuit autor, qui ab ipſis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi deſcendunt, Græcis Medi nominari, à Iauane vero Ionia, totumque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis ſedem dedit, qui nunc ſunt Iberi, & Meſchini à Meſcho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua eſt, veteris autem veſtigium adhuc ſupereſt. Vrbs enim eſt apud eos hodie quoque Mazaca, ſatis indicans intelligere volenti, hoc priſcum fuiſſe genti nomen. Thires autem Thiras de ſe vocauit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis ſunt inſtitutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aſchanaxes originem Aſchanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur, Rhiphates vero Riphatæis, nunc Paphlagonibus, & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Aliſas Aliſæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie ſunt Æoles: parique modo Tharſenſibus Tharſus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei ſignum eſt Tharſus vrbium eius celeberrima, cæterarumque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porro Chetimus inſulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprum, quo factum eſt vt tum inſulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim ſignificent, atteſtatur mihi vna è Cypris vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum ſonum vocabula detorquent, ne ſic quidem abludens à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filii nepoteſque. Cæ-

An. mũdi 1790. ante natũ Chriſtũ 2174.

terum quod Græci fortaſſis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem proſequar. Nomina ita decoris cauſa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. noſtrates enim huiuſmodi forma non vtuntur, ſed eandem apud nos perpetuo ſpeciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certe nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit. Chamæ vero filii Syriam & regionem Amano Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vſque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata ſunt in diuerſum, vt haud facile agnoſcantur. Ex quatuor enim Chamæ liberis Chuſo nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à ſe ipſis, quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſræis etiam ſua manſit appellatio, Ægyptum enim Meſren, & Meſræos Ægyptios vocamus, quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deque ſuo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine, & complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutuauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſic dicta, paulo poſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit Alter Iudas genti Iudæorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi vero filii numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Paleſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Lybiam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phatroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quam nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filii fuerunt hi. Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur, tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Mutatio nominum unde orta. *Hedio & Rufinus cap. 12.* *Gene. 10.* *De Chami filiis ipſorumque progenie.* *Libya ſiue Africa.* *Progenies Chananæorum.* *Nabrodes ſiue Nemroth.* *Paleſtina a Philiſtino nominata.* *Filii Chananæi.*

Hedio & Rufinus cap. 13. Geneſ. 9

Poſtquam terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noe cœpit eam colere, quam cum vitibus conſeuiſſet, ſuoque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriusque factus ac ſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit, illi reueriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noe, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantum eius poſteros, quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta. ſed de his rebus dicemus poſtea.

Noe inebriatur, nudatur & pro ludibrio habetur, vnde deriſores diris deuouet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

An. mũdi 1790. Ante Chriſtũ natum 2174.

Hedio & Ruffinus cap. 14. Geneſ. 2.

De filiis Sem, tertii Noe filii, & de progenie ipſorũ & Abrahami.

Hebræorũ origo.

Genealogia Abrahami.

An. mũdi 1950. Ante Chriſtũ natum 2014.

Humana vita terminus anni 120.

Semæ vero tertio Noe filio filii fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubitos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris effloruerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadeos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcique conditor. ea ſita eſt Paleſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Ozus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas vero Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porro Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ vero Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophenæ flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum. nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognat' eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus. hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noe, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Sergui pater, eum eſſet annorum triginta duorum. totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Lotho, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes vero ex fratre duxerunt coniuges, Melcham Nachores, Saram Abrahamus. Cęterum cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepeliuerunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moſis ætatem poſt quem CXX. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moſes ipſe vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Tabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathueli vni è legitimis Nachoris filiis nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor e Chaldaeorum terra profectus, habitauerit regionem quandam Chananaam, qua nunc Iudaa dicitur.

An. mūdi 2024. ante Chriſtū natum 1940. Hedio & Rufin. cap. 15. Geneſ. 11. 12.

ABrahamus vero Lothum Aranis fratris ſui filium, Saræ coniugis ſuę fratrem, adoptauit, quod germano filio careret: & cum iam eſſet annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit: vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando ſagax. Cumq; ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum eſſe DEVM rerum vniuerſitatis conditorem: de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere, eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret, qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cum nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cæpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit: vbi ſedibus poſitis DEO ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus vero non meminit tantum obiter, ſed libro in hos conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit: Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multo poſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc vero Iudæam nominatam: eiusq; poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami vero nomen et iam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Sapientia Abrahami.

Abrahamus primus verbi Dei cōcionator.

Beroſus.

Hecatæus

Nicolaus Damaſcenus.

Domicilium Abrahami.

CAP. IX.

An. mūdi 2026. an. Chriſtū nat. 1938. Hedio & Rufinus cap. 16. Gene. 12. 13.

Quod fame Chananaam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

FAME deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum ut copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret: aut ſecuturus illorum opinionem, ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterum cum & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id, quod ſuſpicatus fuerat, euenit: iam enim coniugis pulchritudinem fama diuul-

An. mūdi 2026. Ante Chriſtū natum 1938.

Ægyptiorum libido.

gauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obſtitit, peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans, conſultique de remedio Sacerdotes quoue modo placandum eſſet numẽ, hanc mali cauſam reſponderunt, quod hoſpitis matrimonio iniuriam inferre parauiſſet. Rex territus primum ſcitatur, quænam ſit, quisue eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluiſſe, donatoque magna pecunia, poteſtatem fecit congrediendi cum præſtantiſſimo quoque Ægyptiorum ac doctiſſimo: quo factum eſt, vt virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cum ea gens in diuerſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos, vaniſſimos eſſe nihilq; prorſus veritatis habere declarauit. ob has diſſertationes in pretio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiam & ſiderum benigne illis communicauit. nam ante Abrahami ad ſe aduentum, Ægyptii rudes erant huiuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuerſus inde in Chananæam, agros cum Lotho diuiſit. orta vero inter opiliones contentione de iure ac terminis paſcuorum, arbitrium & opinionem Lotho permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. Id ſeptem annis eſt antiquius quam vrbs Ægypti Tanis. Lotho vero campi ceſſerunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longe à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt deleta, cuius rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes.

Abrahamus egregius Aſtronomus.

Diuiſio agri Abrahami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.

Hedio & Rufin. cap. 17. Gene. 14. Quinque reges Sodomitarũ.

EOdem tempore cum Imperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, Sodomitarum res tam opibus quam numeroſa iuuentute florebant, vt à quinque Regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, ſuo quiſque regno præpoſitus. Hos Aſſyrii bello petierunt, diuiſisque quadrifariam copiis ſub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commiſſo tandem prœlio victores Aſſyrii Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumque per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſoluiſſent, decimotertio defecerunt: quo factum eſt vt noua in eos Aſſyriorum expeditio fieret, ductu & auſpiciis Marphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Tbargali. Hi & Syriam vniuerſam rapinis vaſtauerunt, & gigantum poſteros perdomuerunt. cumque in agrum Sodomorum eſſet ventum, caſtra metati ſunt in valle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à ſcatenti bitumine Aſphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo poſt dicemus. cæterum Sodomitæ cum Aſſyriis congreſſi, poſt egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus eſt abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

An. mũdi 2031. Ante Chriſtũ natum 1933.

Aſphaltites lacus.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos, quam reliquam prædam victor reduxit.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Gen. 14.

HIs auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in ſuccurſum eorum cum ſuis properauit: & quinta nocte hoſtem aſſecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium eſt nomen) oppreſſum ex improuiſo facile ſuperauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes ſunt cæſi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam ſe conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo ſequenti quoq; luce perurgens ad Soba Damaſcenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, ſed in bellatorũ alacritate conſiſtere, & virtutem nulli numero ſuccumbere, vt qui cum domeſtica tricenaria cohorte, & inſuper decem & octo vernaculis, triumque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum ſe receperunt. Abraham vero captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad ſuos rediit. redeunti Rex Sodomitarum vſque in locum quem campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis Rege Melchiſedeco eſt exceptus, id nomen interpretatur, rex iuſtus, erat enim reuera talis, omnium conſenſu ſacerdotio ſummi Dei ob iuſtitiam dignus habitus. Sed Solyma poſterior ætas vocauit Hieroſolyma. Hic Melchiſedecus milites Abrahami hoſpitaliter habuit, nihil eis ad victum deeſſe paſſus: ſimulq; ipſum adhibitũ menſæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria cõtigerat, debitos hymnos vt ſua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens ſolos captiuos ſuæ regionis repoſcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad ſe quicquam inde rediturũ, exceptis alimentis militum amicis tantum in prædæ partem admiſſis. hi erant Eſchol, Ennerus & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregie geſtis tibi debetur. Quo reſpondente, & quam voluptatem iſta præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream? (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi eſt pollicitus, & poſteritatem ex eo tantam, quæ ſtellas cœli poſſet æquare numero. His auditis lætus, ſacrificium Deo iuſſu ipſius obtulit. Porro ſacrificij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iuſſus fuerat, diuiſit, ſolis auibus exceptis. Deinde priuſquam erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictiſque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. Id agri nomen erat non longe ab vrbe Hebrone. Cæterum ægre ferens coniugis ſterilitatem, ſupplex à Deo petiit vt prolem ſibi maſculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene ſperare illum iuſſit, vt qui non temere Meſopotamiam reliquiſſet, atque inſuper liberos ei non defuturos promiſit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren Ægyptiã genere, quo liberos ſibi ex ea quæreret: & cum vterum ſegerere ſenſiſſet famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aſpirans, quaſi ad prolem ſuam dominatio peruentura eſſet. quapropter cum Abrahamus vxori eam ad pœnam dediſſet, decreuit

In quibus victoria conſiſtat.

Abrahã Lothum captum cum Sodomitis reducit.

Campus regius.

Melchiſedech Rex iuſtus.

Solyma poſtea Hieroſolyma vocata.

Gen. 15.

Deus Abrahamo filiũ pollicetur.

Abrahamo Deus progeniẽ eius malos vicinos in Ægypto habituram prænunciat.

Gen. 16.

Sara Abrahamo in thalamũ adducit Agar.

An. mūdi 2034. Ante Chriſtū na. 1930

Agar Saram contemnit.

Iſmahel Deus exaudit.

Iſaac Abrahamo promiſſ.

Gen. 17.

Circūciſio inſtituta.

fugere non ferens afflictionem, Deumque rogabat, vt ſui miſereretur. Itaque per deſertum abeunti occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuerteretur. fore enim eam meliore conditione, modo ſe modeſte gerat. nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere. quod ſi contemptis Dei iuſſis vlterius pergeret, præſens exitium eam manere aiebat. ſin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis eſſet potiturus. Paruit famula, & reuerſa ad dominos, veniam eſt conſecuta: nec ita multo poſt Iſmahelem peperit, ac ſi dicas exoratum, eo quod Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit: cum autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, nuncians quod è Sara ſuſcepturus eſſet filium, eum iuſſit vocari Iſaacū, addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges: eaſque iure belli occupaturas vniuerſam Chananæam à Sidone vſque Ægyptum. Iuſſit etiam genus ipſius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octaua die natiuitatis. cauſam vero noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulente vero Abrahamo & de Iſmahele, an eſſet victurus, reſponſum eſt, fore longæuum ſimul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus poſteaquam Deo gratias egiſſet, è veſtigio circumciſus eſt cum tota familia, ſimiliter & Iſmahel, annum tunc agens decimum tertium: ipſe vero pater nonum iam agebat ſupra nonageſimum.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitiis eorum offenſus.

Hedio & Ruffinus Cap. 19.

Sodomitarū flagitia

Angelos Abrahamus ſuſcipit hoſpitio.

An. mūdi 2948. Ante Chriſtū na. 1916.

Angeli Abrahamo filium naſciturū nuntiant, & delendos Sodomitas.

Ad Lothū Angeli diuertunt.

Sodomitas Deus excæcat.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumelioſi erant, quam erga Deum impij: quippe qui neque beneficiorum eius meminerant, & hoſpites auerſabantur, denique mutuis etiā libidinibus ſeſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus decreuit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeo vaſtam reddere, vt poſthac nec plantas nec fructum vllum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres Angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ pro foribus domicilij ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutauit eos, rogauitque vt ad ſe diuertentes fruerentur hoſpitio. illis vero annuentibus iubet panes è ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de vxore quærebant, vbinam eſſet Sara. quo referente, intus eam eſſe: aiunt ſe aliquanto poſt reuerſuros, eamque inuenturos iam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe vt liberos gigneret ipſa nonagenaria, e marito centeſimum annum agente, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe Angelos: & quod miſſi eſſent; vnus nunciatum de filio, duo vero ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo vero negante quemquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam. Abrahamus deſtitit, Angeli vero peruenerunt Sodoma. ciues autem cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lothum diuertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Lotho vero ſuadente continerent ſe, neue in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum, ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcauit, ne in ædes introitum inuenire poſſent. cæterum Sodomitarum

popu-

populum vniuerſum ad ſupplicium adiudicauit. Lothus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innuptis.ſponſi enim eatum monentem de exeundo cõtempſerant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eamq; eum ipſis incolis exurit, & agtum quoq; pari deuaſtat incendio, quemadmodum mihi iam dictũ eſt in commentariis, quos de bello Iudaico ptodidi. Cæterũ Lothi vxor inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpiciens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectaus, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi iam & de illa, nam extat hodie quoq;, ipſe vero cum filiabus in paruum quoddam tus euaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. id Zoot nunc vſque vocatur, ſic paruum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolitudine vitam inopem aliquantiſper tolerauit. puellæ veto vniuerſum genus humanum extinctum ratæ, aſtu circumuento parente, cum inſcio ſunt congreſſæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu nati ſunt filij: maiori Moabus, ac ſi dicas è patre, iuniori Ammonus, quod nomen ſignificat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter vero Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hũc modum Lothus reliquit Sodoma.

Lothus cũ ſuis ſeruatur.

In Zoor Lothus euadit.

Explicatio nõinis Moabus & Ammon.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Paleſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens: eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loei regem, qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immiſſus, atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis, mox cum meliuſcule habere cœpiſſet, indicat amicis, quod Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet. Deum enim eius curã habere, euius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idq; ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturũ quidem eam fuiſſe, ſi nuptã eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deumque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore, ſiue abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem aiebat, eſſe enim fratris filiam, & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem crediidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſutum quoque cum illo libenter, tum rex tam agri quam pecuniarũ partem ei ceſſit, & conditiones pacis bona fide vtrinq; ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſabe vocatur, ea vox iuramenti puteum ſignificat, & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſaacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus vero annorũ centum, ipſo anno quo Iſaacus eſt natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circumciſionem celebrent.

Hedio & Ruffinus Cap. 20.

Gen. 20.

Abimelech amore Saræ captus.

An. mũdi 2048. Ante Chriſtũ na.1916.

Berſabe iuramẽti puteus.

Gen. 21.

Iſaaci riſus.

CAP. XIII.

De Iſmahele Abrahami filio, eiusq; poſteris Arabibus.

ARabes vero poſt decimumtertium annum id faciunt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum

Hedio & Ruffinus

Cap. 21. Gen. 21.

Iudæi octauo die circumciſionem celebrant, Arabes poſt decimumtertium annum.

Iſmahelẽ cum matre Abraham ablegat.

Angelus Dei occurrit Agar.

Duodecim Iſmahelis liberi.

Gen. 25.

Nabathæa regio

temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi eſſet ex ſe genitus. alebatur enim in ſpem ſucceſſionis. verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vna cum matre aliquo ablegaret. ille vero primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare, tandem vero approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum, & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quo eos neceſſitas duceret, & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis, vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum vero mulier meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Memaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Naphæſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiuſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIIII.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

An. mũdi 2074. Ante Chriſtũ na. 1890

Gen. 22.

Hedio & Ruffinus Cap. 22.

Abrahami obedientia.

ISacum autem Abrahamus ſupra modum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens, quo ſucceſſore omnium fortunatum relicto, Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur, id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei, enumeratiſque omnibus beneficijs in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret, iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret, ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus vero nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quam ſuam de pueri ſede ſententiam. ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet, abſumpto Iſaco cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſarijs, proficiſcebatur ad montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui, tertia vero die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis alijs in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo poſt Dauid templum conſtituit, ferebantque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco vero qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteque quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam, tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent, daturum ergo ſibi quoque

Iſac mactãdus annũ agit vigeſimũ quintũ.

victimam, ſiquidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit. Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſolicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quam ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generoſe hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrifico ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. rum Iſacus haud quaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiam ſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iamque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate ratum ſe habere quicquid illi hactenus conceſſerat. nō defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quam eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitaque feliciter exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quam numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius generis memoriam fore ſempiternam. regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato ſibi redditi, auditaque tantæ felicitatis promiſſione, mutuo ſe complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram ſe receperunt: vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo proſperante.

Oratio Abrahami ad Iſacum ante mactatum.

Iſaci ad parentem reſponſio.

Arietem ad victimam loco Iſaci Deus offert Abrahamo.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

SAra autem non multo poſt moritur, cum vixiſſet annos vigintiſeptem ſupra centū. Sepulta eſt in Hebrone, Chananæis publice ius ſepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit ſepulturæ locum quadringentis ſiclis emere de Ephremo quodam Hebronenſi ciue: vbi monumenta eius & poſterorum ſunt exædificata.

An. mūdi 2087. An. Chriſtū nat. 1877. *Hedio & Ruffinus Cap. 23. Gen. 23. Ætas Saræ 127.*

CAP. XVI.

Quomodo Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

POſt hæc duxit Chæturam, ex qua nati ſunt ei filij ſex, viri prudentes & induſtrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Luſubacus, Suus: qui & ipſi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus eſt & Dadanes. huic Latuſimus, Aſurus, Luures. Madanis vero fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus

An. mūdi 2087. An. Chriſtū nat. 1877.

dedu-

Gen. 24. 25.
Troglodi-tarũ origo
Lybia denominatur Aphrica.
Alexander Polyhiſtor.

deducendi colonias fuit autor, occupaueruntque Troglodyticam regionem,& Atabiæ Felicis quidquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quod hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam poſtea nepotes eius tenuerunt,Aphricam ab ipſo denominatam. Atteſtatur huic opinioni & Alexander Polyhiſtor ſic ſcribens: Cleodemus,inquit,propheta,cognomine Malchus,qui ad imitationem Moſis legiſlatoris Iudæorum hiſtoriam contexuit,narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios ſuſcepiſſe, tres nominatim recenſens, Aphram, Surim, Iaphtam. à Suri appellatam Aſſyriam. ab Aphra vero & Iaphra vrbem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militaſſe contra Anteum,Herculem etiam ex Aphræ filia genuiſſe filium Dedorum,ex hoc Sophonem prognatum,à quo Sophaces Barbari habent nomen.

Hedio & Ruffinus Cap. 24.
Iſaac Rebeccam vxorem ducit.
An. mũdi 2089. Ante Chriſtũ nat. 1875

Iſaco autem iam ferme quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris ſui neptem, mittit maximum natu famulorum ad ſponſalia, prius accepta fide obligatum, modus vero deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus ſub fœmora, Deum ita teſtem inuocabant eorum quæ deſtinauerant. Miſit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam ante viſa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quod difficilis eſſet tranſitus per Meſopotamiam hyeme propter cœni altitudinem,æſtate ob aquarum inopiam: ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant,niſi à cautis,tandem peruenit ad vrbem Carras. & cum veniſſet in ſuburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: moxque intra ſe precatur, ſi Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio deſponſandam Abrahamus eum miſerat, & hoc ſigno dignoſceretur, quod cæteris negantibus ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accedit ad puteum, poſcens ab eis potum. illis vero cauſantibus aquam ſe non ſine labore acquirere,quam domum deferant, non alijs præbeant: vna omnium obiurgatis reliquis negando eas vnquam inter homines verſatas,quę ne aquam quidem impartirent, benigne hoſpiti potum offert, at ille certa iam ſpe de euentu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti ſubminiſtrare non grauaretur, ſciſcitatur ex quibuſnam eſſet parentibus, gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret.

Rebecca familiaritatem contrahit cum Abrahami ſeruo.

puella in hoc quoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen eſt, pater vero fuit Bathuel. quo defuncto Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ ſibi acciderent,quæque audiuiſſet,' manifeſto cernens Deum hoc iter proſperate. ptolato deinde monili & alijs quibuſdam ornamentis quibus ætas ea delectatur,obtulit puellæ dicens hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato potu, ipſamque dignam quæ accipiat, cum inter tot virgines bonitas eius emineat, rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquã tutior eſſe poſſit quam apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus,matrẽ quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos,neque grauatim hoſpitẽ admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, ſed non recte facere quod tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturũ,indicaturam tamẽ prius Labano fratri. cuius permiſſu ipſum adducturam. quo facto poſtquam adduxit hoſpi-

tem,

tem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt. ipſe vero ad cœnam eum ſecum duxit, qua peracta ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus. Abrahamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum mi matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eademq; matre prognatus; is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet & vnicum, ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum, cui cum poſſet opulentiſſimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationi ſuæ habere, procurat has nuptias, cuius voluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum petentes, optaui vt in hanc inciderem, quod & factum eſt. has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoque veſtra auroritate ratas habetote, & Abrahamum qui me tam accurate huc miſit, veſtro annutu honorate. illi vero tum quod rem tam optabilem approbarent, tum quod Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus, duxitque illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

Oratio ſerui Abrahami & Rebeccæ.

An. mūdi 2124. Ante Chriſtū nā. 1840

Hedio & Ruffinus Cap. 28. Gen. 25.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Defunctus eſt autem Abrahamus non ita multo poſt, vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregie carus. Vixit annos 175. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmahelis.

Abrahā moritur ætatis anno 175.

CAP. XVIII.

De Iſaci filijs Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

Defuncto autem Abrahamo vxor Iſaci gerebat vterum, cuius mole crescente indies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem, & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo poſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grandiorà capite ad pedes erat hiſpidus. minor vero exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autem amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus vero iuniorà matre amabatur. Fame autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis peruenit Gerara, Deo ſic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hoſpitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cumque hominem initio magna beneuolentia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuumque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, ſeceſſit non longe à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire, ſed illo vltro cedente, viſi ſunt viciſſe. mox cum alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus alijs Abimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus vero alterum vocauit Eſcon, hoc eſt pugnam. alterum Siennam, hoc eſt inimicitiam. Itaque Iſaci potentia cum opibus indies

Hedio & Ruffinus cap. 26. Gen. 25.

Iſacus peruenit Geraram.

Geneſ. 26 Abimelech Iſacū inuidia motus expellit.

magis

An. mũdi 2124. Ante Chriſtũ na. 1840

Abimelech amicitiã renouat cum Iſaco.

Vxores Eſau.

magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſincere conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſuſpicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus ne quando apud eum plus recens offenſa quam priſtinæ amicitiæ memoria valeret, neue iniuriam acceptam vlciſceretur, profectus ad illum amicitiam cum illo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cumque Iſacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem conſulto, neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ipſius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum, vt mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere.

Gen. 27.

Sed cum eſſet ſenex & viſu orbatus, accito filio, præfatuſque ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſſit eum venatum ire.

Iſaac mittit venatũ Eſau.

An. mũdi 2186. Ante Chriſtũ natum 1778.

Matris hortatu Iacob fratris benedictionẽ anteuertit.

Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliatot & adiutor per omnem vitam tuam. nam meę finis quam longe abſit incertus ſum: qui prius quam me opprimat, æquum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, iubet eum hædis iugulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens. cœna vero parata, circumuoluris hædino exuuio brachijs, vt contactis pilis Eſau crederetur: nam cætera omnino ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat ſolicitus ne mature in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filium, illo vero protendente brachium hædina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor perpetuus ſit precor, neue me propter hanc debilitatem deſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao bene precari.

Eſau ſibi quoq; benedictionem poſtulat.

Hedio & Ruffinus Cap. 27.

An. mũdi 2186. Ante Chriſt. na 1778.

vix abſoluerat preces, cum Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen eſt commotus, Eſaus vero poſtulabat vt ſibi quoque ſicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Iacobum abſumpſiſſet, lugebat quod voti compos non eſſet. quin & pater mœrore eius motus, ſtudijs quidem venandi, & robore corporis armorumque præſtantia celebrem fore prædicit, eamque gloriam tum ipſi, tum eius poſteris manſuram ſempiternam: ſeruiturum tamen fratri. Cæterum cum Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in voris faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit. perſuadet enim marito, vt Iacobo Meſopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Eſaus duxerat Baſemmathen Iſmaelis filiam. Male enim Chananæis volebant Iſacus cum ſuis, priori affinitate offenſi, in quo-

rum

rum gratiam filius Baſemmathen duxit, quam poſtea magis quam exteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.

IAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ducturus auuneuli ſui Labani filiam, conſentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cumque ſimultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere, ſed ſub dio quieſcebat, lapide vice puluini capiti ſubiecto, cui dormienti viſio talis eſt oblata. Videre videbatur ſcalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas. & in ſumma ſcala Deum manifeſte apparentem, & nominatim ſe his verbis compellantem, Iacobe, cum ſis patre bono, & auo ob ſuam virtutem celebri prognatus, non debes præſenti neceſſitati ſuccumbere, ſed meliora potius ſperare. Meo præſidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Meſopotamia huc adduxi pulſum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior eſt futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua ſententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipſi rurſus maiorem prolem poſt ſe relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum poſteris, qui repleturi ſunt terram omnem & mare quam late ſol aſpicit, tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens, & nunc, & magis etiam in poſterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit, quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta ſpes affulſit, & votum Deo facit ſacrificaturum ſe illic, ſi incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret, quod poſt reuertens ſoluit, omnium bonorum ſuorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato quod græcis domicilium Dei ſignificat. Pergens deinde cœptum iter in Meſopotamiam, tandem peruenit Carras, & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, popoſcit potum, hinc orto ſermone percontatus eſt an noſſent quendam Labanum ſuum popularem, ſi forte adhuc ſit ſuperſtes. aiunt omnibus ſibi notum, neque enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vna paſcere, demirarique ſe quod nondum adſit, ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finiecunt, cum puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quę puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quiſnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa, addens optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus vero non tam cognatione aut huius affectu quam inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quam ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius. Abrahami vero & Saræ Aranis filiæ Iſaacus, meus pater. eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuo deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſcienſque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, pręamore patris lachrymabunda ruit in collū eius, complexoq; iuuene: optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers

Gen. 28.

Scala Iacobi.

Verbum Dei ad Iacobum.

Iacobus ſe ſacrificaturū votū Deo facit, locūq; nominat Bethel, id eſt, domicilū Dei.

Gen. 29.

Iacobus in Meſopotamiā peruenit Carras ad cognationē matris.

Iacobi cū Rachel colloquiū.

Rachel inſigni forma prædita.

An. mūdi 2186.

Ante Chriſtū na. 1778.

patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur crebram illius mentionem faciens. eumque nuncium cum quantauis felicitare nõ permutaret. tum iubet vt e veſtigio ſe ad patrem ſequatur, neue diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum, & agnitus ab auunculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos, tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quam verbis exprimere poſſet aiebat, rogabat tamen quamobrem veniſſet relictis parentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequiis ægre, carerent pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunq; re opus haberet. Iacobus vero totam ei cauſam recenſuit, Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum qui fraudatus ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, præſertim cũ omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deum præſidium maximum in auunculo reperturum. Labanus contra omnem illi humaniratem pollicetur, tũ propter communes auos, tum etiam vt affectum ſorori abſenti debitum erga ipſum præſentem declaret. velle ſe eum gregum ſuorum magiſtris præficere & quando ad ſuos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinque cognatũ deceat. ad hæc Iacobus, ſe vero libenter accipere conditionem quantumuis laborioſam, ſed æquum eſſe mercedis loco ſibi dari Rachelis coniugium, quã & ipſius virtutis cauſa diligeret, & quia eius opera in tale hoſpitiũ ſit introductus. amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipſo vultu læticiam præferens, eius petitioni annuit, negans ſibi optatiorem generum potuiſſe contingere: ſed opus eſſe vt aliquandiu ſecum maneat. In Chananæam enim non miſſurum filiam, quin & ſororis in tam longinquam regionem nuptam datæ propemodum pœnitere. His aſſentiente Iacobo de ſeptem annis eſt conuentum. tot enim voluit ſeruire mercede apud ſocerum, vt dato virtutis ſpecimine, magis cognoſceretur quinam vir eſſet, cæterum elapſo præſtituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu vero non ſentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachelem maiorem natu, facieq; non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congreſſus eſt cum ea. luce deinde cognito errore expoſtulauit cum Labano, ille veniam petebat neceſſitati, qua compulſus hoc fecerit. non malitioſe, inquit, Liam ſuppoſui, ſed conſuetudine regionis huius cogente nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, ſed dabo eam tibi videnti ac ſciẽti poſt alterum ſeptennium. Paſſus eſt hoc ſibi perſuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero ſeptennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, ſubditæ tamen. ſed Liam male habebat amor mariti, quo ſororem proſequebatur, expectabatque poſt partum ſe fore in pretio: idque aſſiduis precibus à Deo contendebat. cumq; puer maſculus natus eſſet, & maritus ob hoc propenſior in eam factus, Rubelum nominauit, qui ſibi miſeratione diuina contigiſſet. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto poſt naſcuntur ei tres alij: Simeon, quod ſignificat exorabilem ei fuiſſe Deum: Leui, quod eſt firmator ſocietatis, Iudas, quod eſt gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem ſororis deteriore apud maritum conditione eſſet, iubet famulam ſuam Balam cum Iacobo cubare, ex ea naſcitur puer nomine Dan, ac ſi dicas, Dei iudicium: & aliquanto poſt alter nomine Nephthaſim,

Iacobi cũ Laban colloquiũ. An. mũdi 2193. Ante Chriſtũ na. 1771.

Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugiũ.

Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur.

Nomina filiorũ Iacobi & explicatio. Gen. 30.

Rachel Iacobo Balã adducit.

rhaſim,

thalim, ac ſi dicas artificioſum, quod mater arte certauerit cum ſororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, ſororis arte contra eam ipſam viſa. deducit ſuam famulam in ſui mariti accubitum, ex ea quoque naſcitur filius Gadas, fortuitum ſignificante nomine: & poſt eum Aſer, quod ſonat beatificum, quod mactam fœcunditate ſe Lia diceret. Porro cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partemque à ſorore precario petiit. Illa vero denegante, iubenteque contentam eſſe, quod honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet, Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum ei filij naſcuntur, Iſchares, quod nomen ſignificat ex mercede natum, & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ, præterque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium, ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit quo exacto, æquum eſſe aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero vero non permittente, clam hoc facere cogitabat, pertentabatque animum vxorum, quomodo laturæ eſſent peregrinationem, quibus cum gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam Deorum patriæ religionis ſublatis, vna cum ſorore fugiebat, ſimulque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis, quantæ erant, facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Laban reſcire poſſet. ſigilla vero Deorum ſecum ferebat Rachel, non quod Deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat, ſed vt ſi forte pater fugientes aſſequeretur, haberet quo confugeret veniā impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes. quumque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem vero Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid indeprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret, ſed potius fœdus cum eo feriret, neue paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti vero luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum, quumque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans quod pauperem omniumque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditaſſet. Præterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu vero neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos, quorum ego auus ſum, veritus, non aliter quam hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti, ſacra patria domum tecum portaſti. & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contra pro ſe afferebat, non ſibi ſoli, ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æquumque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quod vero prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægre ferre quod partem earum modicam vſurpauimus? certe quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quam ſuos liberos. Hæc pro ſe, retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quod auunculus ac ſocer

Lia Zelphā adducit Iacobo. An. mūdi 2206. Ante Chriſtū na. 1758. *Geneſ. 13.*

Iacobus cū vxoribus filiis & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur.

Rachel patrētu Deos aufert.

Laban Iacobū perſequitur, Deus verò a propoſito eum deterret.

Labani contra Iacobum accuſatio.

Iacobi ad Labani accuſationem reſponſio.

Iacobi cõtra Labanum accuſatio.

duris mandatis eum per annos X X. vexauerit, & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ vero poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. etenim Labanus valde inique Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cum vero magno numero naſcerentur, quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proxime ſequentem annum promittebat, quod eſſet ad rem attentior, promittens quidem eo quod non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt, inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebatque deſuper dicens ſe menſtruis laborare, & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorẽ filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie, vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes, cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem, quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret. nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid carum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quam ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum C C C C. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtq; ſuos ab iniuria defenderet. Diſtributo igitur agmine alios procedere iuſſit, alios propere ſubſequi, vt ſi quis primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium, & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant iumentis multiſque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij poſt alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur. & credibile erat donis placatum remiſſurum iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatum eſt præmiſſis, vt blande hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cumque Iobacchum torrentem tranſiſſent, Iacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, eratque ſuperior: exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduerſarium, ſed Angelum Dei vicerit, idque illi eſſe magnæ felicitatis præſagium, genuſq; eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus poſſe opprimi, iuſſitq; illum poſthac vocari Iſraelem, quod Hebræis Angelo reluctantem ſignificat. Hęc ſunt prædicta Iacobo id ipſum roganti. Cum enim ſenſiſſet Angelum eſſe Dei, precatus eſt vt ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus vero lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem, ſed quia latum neruum inter luctandum læſit, & ipſe poſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci non licet. Cognito vero fratrem iam non longe abeſſe, iubet vxores procedere per ſe quanque cum

Labani contra Iacobum dolus.

Laban cũ Iacobo fœdus ſancit.

Gen. 32.

Iacob ad Eſau fratrem nũtios mittit.

Gen. 33.

An. mũdi 2206.

Ante Chriſtũ na. 1758.

Iacob fratrem muneribus reconciliat.

Iacob luctatur cũ ſpectro & vocatur Iſrael.

Iacob Eſau fratrĩ accedit.

pediſ-

pediſſequis, vt è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adorauit fratrem, non male de ſe cogitantem. at Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turba mulierũ ac puerorum: & cum didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo vero excuſante laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Sairam. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt vrbs Chananæorum, & cum eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad viſendum cultum mulierum eius regionis: qua viſa Sychemis Emmoris Regis filius, raptæ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio ſuo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus vero qui neque negare poterat propter maieſtatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium popoſcit. Rex ſperans Iacobum aſſenſurum, abiit. Ille vero indicata filiis iniuria ſororis, & Emmoris petitione, iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum. Simeon vero & Leui vterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiri, mares vniuerſos interimũt vna cum Rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indigneque ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiumque quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos (neſciuerat enim Rachelem eos furatam) his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſoporamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quod doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt, filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Racheli: quatuor vero è pediſſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Iacobus peruenit ad Scenas. *Gen. 34.* *Dina Iacobi filia hiſtoria.* *Simeõ & Leui Sicimitas contrucidant.* *Gen 35.* *Iacob defoſſu Labani Diu Bethel proficiſcitur.* *Rachel ex partu moritur.*

CAP. XX.

Mors Iſaaci & ſepultura in Hebrone.

Rebecca enim iam ante defuncta, Iſacus quoque eam ſequitur, non multo poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſaacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem valde longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque ſupra centum.

Hedio & Ruffinus Cap. 28. An. mũdi 2230. Ante Chriſtũ na. 1734. *Iſaac ætatis anno 185. moritur.* *Gen. 35.*

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Secundus.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Eſau & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quod Eſao Idumaa, Iacobo Chananaa contigit.*

II. *Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſua felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.*

III. *Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus a fratribus, illuſtris ibi factus, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.*

IIII. *Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.*

V. *De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos 400.*

VI. *Quomodo Moſe duce Ægyptum reliquerunt.*

VII. *Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.*

CAP. I.

Quomodo Eſau & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quod Eſao Idumaa, Iacobo Chananaa contigit.

An. mũdi 2230. Ante Chriſtũ na. 1734.

Iſaaci filij habitationẽ partiuntur. Gen. 25.

Defuncto autem Iſaco, filij partiti ſunt inter ſe habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: ſed Eſaus Hebrone fratri conceſſa habitauit in Saira, & Idumææ denominatus eſt à ſe ipſo denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob cauſam talem. Olim adoleſcens etiam tum reuerſus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem ſibiipſi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit, vt expetitum ſibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame, ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia, ceſſit ei ſuum ius, interpoſito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adoleſcentibus Adomus eſt per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis ſignificat rubens, id nomen poſt in regionem ipſius ditionis eſt deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Aza, Raguelem Moſametha ei peperit. Hos filios habuit Eſaus, Aliphazæ item quinq; legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanazus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis eſt appellata. Quondam enim late patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas poſtea retinuerunt.

Eſau primogeniti ius ob lenticulam cedit.

Eſau Edõ dictus. Gen. 36.

Eſau filij & poſteri.

An. mũdi 2206. Ante Chriſtũ na. 1658. *Gen. 37. Hedio & Ruffinus Cap. 2.*

CAP. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat & conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiuſq; liberos patribus noſtris viam ad exitum ex Aegypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eo ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facile concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens, viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum vero manipulos accurrentes adorare eum, quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagiũ, ipſumq; maiore etiã odio proſequebantur. Deus autẽ aduerſus eorum inuidiam contendens, alterã viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Luna & vndecim Stellis deſcendere in terrã, & adorare ipſum. Hoc ſomniũ in præſentia fratrũ, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentũ coniiciens, gaudebat eo quod ingens filio felicitas portendi videretur: venturũ olim tempus quod tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per Solem ac Lunã patrem & matrem, quod altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porro ſtellatum nomine fratres accipiebat, tum quod numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quam ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, & non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quam generis ſocij, decreuerunt q; adoleſcentem tollere. & hoc conſilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, nõ præmonito patre, atq; ibi paſtoricias curas obibãt. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cogniturũ res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Ioſephum odio & inuidia Iacobi filij proſequũtur.

Ioſephi ſomnium.

De Sole, Luna & Stellis, Ioſephi ſomnium.

Ioſephi ſomnij interpretatio.

Ioſephi fratres eũ tollere decernunt.

Sicima paſcuis percommoda.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus a fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

ILli autem viſo fratre aduentante gauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebantque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos

Ioſephus venit ad fratres, qui eum

e medio tollere conantur. Ruben fratru neceẽ remouatur.

conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longe ſceleratius eſſe necis fraternę reos deprehendi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoq, in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent, reputanteſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quin etiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam ac reſipiſcentiam, ſin pergant,

An. mũdi 2217. Ante Chriſtũ na. 1747

fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cum nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur ſiue in ciuitate. Vbicunq; enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, quam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum vero ne peccaſſe quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ feliciratis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationẽ ipſis quoque frui licebat Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Deus Ioſepho largirus, proinde cogitandum eo grauiorem fore indi-

Ruben Ioſephum in puteũ proiiciendum ibiq́; necandũ ſuadet. Hedio & Ruffinus Cap. 3. Gen. 37. 39.

gnationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere a parricidio. Poſtquam autem nihil ſe proficere vidit, ſed omnino ad cædem accenſos, conſulebat vt ſaltem modum necis mitiorem eligerent. Diſſuaſiſſe quidem ſe primum pro virili, ſed quandoquidem ſemel decretum ſit fratrem tolli, minus mali futurum ſi ſuo conſilio parcant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, ſi ad cædem conferatur. Satius eſſe temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui ſinere, vt ſaltem manus puras ſeruarent. In hanc ſententiam itum eſt, abductumque adoleſcentem Rubelus fune religatum demiſit ſenſim in puteum, erat enim ſatis

Ioſephus Iudæ conſilio Arabibus negociatoribus venditur. Rubẽ noctu venit ad puteũ.

ſiccus. Quo facto abiit paſcua quęſiturus. Iudas autẽ vnus è Iacobi filiis, conſpicatus negociatores Arabas Iſmaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum e Galadena, profecto iam Robelo conſilium dedit fratribus vt extractum Ioſephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & ſe impollutos permanſuro. quo approbato, eximunt eum, & negociatoribus vendunt viginti minus annos ſeptendecim natum. Rubelus autem noctũ ad puteum veniens inſciis fratribus ſeruare Ioſephum voluit. quo fruſtra inclamato ſuſpicatus per ſuam abſentiam interemptum, fratres incuſabat, cognitoque quid accidiſſet, lugere deſiit. his perpetratis fratres conſultare cœperunt, quomodo patris ſuſpicionem a ſe alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Ioſephus ad eos vene-

Ioſephi fratres eũ a feris deuoratum patri perſuadent.

rat, quamque dimittendo in puteum detraxerant, laceratam prius ſanguine hircino inficere, atque ita patri allatam oſtendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad ſenem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Ioſephum quidem neque vidiſſe ſe, neque ſcire quid illi acciderit, tunicam tamen hanc inueniſſe laceram & cruentatam. quamobrem ſuſpicari beluarum incurſu periiſſe, ſi tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum

ſperauerat, captiuum aliquo abductum puerum, opinionem hanc abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoſcebat enim eſſe qua indutum miſerat: iamque haud aliter quam extincto ſe afflictãs, lugebat tanquam vnicum, aliorum conſolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo ſacco amictus, & neque filii conſolando quicquam proficiebant, nec ipſe luctum ſatietate remittebat. Ioſephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & diſciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quam pro ſeruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præpoſuit. ille vero fruebatur conceſſis, nec tamen innatam virtutem propter hanc ſui ſtatus mutationem amiſit, docuitque prudentiam aduerſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legitime & non ſecundis tantum in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius, tum forma in amorem illecta, rataq; ſi rem aperiret ſe facilius eo potituram, & in parte felicitatis habiturum ſi cõtingeret ab hera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione, quam ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, ne fas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur, vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat, ſic enim fore vt mala cupiditas facile ſedetur, ſe quiduis potius perpeſſurum, quam vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam vero repulſa magis etiam accendebat, quod non putabat Ioſephum pernegaturum, & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Ioſephum ſolicitandũ opportunitatem, quam nacta ſupplex blandiciis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idq; vel dignitati precantis deferre, vel amotis vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratius etiam quam ante. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuetudini poſthabui. ſiue prius diffidebas, non tentari te malitioſe certo argumẽto colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, maiora etiam cõmoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præfers. Nihil ea te iuuabit, mihi crede, ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicã. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quam tuis. ad hæc verba lachrymasq; verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtanterque reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, quam oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quidquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officii ſui monuit, iuriſque coniugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quam momentaneæ libidinis, huic enim praſto eſſe pœnitentiam, quę factum quidem doleat, infectum tamen reddere non poſſit, adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus. at coniugalem conſuetudinem & voluptatem habere ſecuram, & con-

Iacob Ioſephũ tanquam iã extinctũ luget.

Ioſephus in Ægypto Potiphari venditur. *Gene. 39.*

Potipharu vxor de concubitu Ioſephum ſolicitat.

Ioſepho Potipharis vxor ſecũdas machinas admouet.

Ioſephus adulteriũ iterum deuitat.

An. mū-di 2217. an. Chriſtum na. 1747.

ſcientiæ fiduciam tam apud Deum quam apud homines, quin & conducibilius eſſe, ſi impolluta manens habeat ſe herili iure ſubditum, potius quam flagitii communis conſcium, ſatius enim eſſe conſcientia recte factorum, quam peccati latebris fidere. his & aliis ſimilibus verbis mulieris impetum retundere conabatur, eamque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius inſtabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ad obſequium cogere nitebatur. Ibi vero Ioſephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, proſilit è cubiculo. Illa partim repulſæ dolore, partim metu ne ſuam petulantiam maritus cognoſceret, decreuit prior Ioſephum falſo deferre, & hoc pacto vindictam de eo ſumere, dignum muliebri aſtutia rata, ſi accuſationem præoccuparet. itaque ſedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob fruſtratam libidinem, eſſe indignationem tentatæ pudicitiæ ſimulans. Marito autem reuerſo, & ad hunc aſpectum turbato, cauſamq; ſcitante, Ne viuas, inquit, marite, ni ſceleſtum ſeruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes noſtras venerit, & quanta beneuolentia ſit à te complexus: qui ingratiſſimus habendus, ni omnibus modis frugi ſe approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abſtinuit: idque die feſto obſeruata abſentia tua, vt facile appareat, modeſtiam quam prius præ ſe ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet à te præter ſpem ac meritum indulgente corruptus eſt. videns enim omnia tua bona fidei ac diſpenſationi ſuæ credita, grandioribusque conſeruis ſe præpoſitum, æquum putauit vxorem quoq; tuam attrectare. & vt verbis fidem aſtrueret, protulit tunicam, quaſi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione & lachrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omiſſa ampliore veritatis inquiſitione, collaudata prius vxoris fide, audacis facinoris Ioſephum damnatum in maleficorum carcerem coniecit: ob vxorisque pudicitiam magis ſibi placebat, teſtis iam compertæ ipſius honeſtatis.

Ioſephus veſtibus mulieri relictis aufugit.

Adulteræ accuſatio contra Ioſephum.

Ioſephus in carcerē cõiicitur.

Ioſephus autem innocentiam ſuam Deo committens, neque ſe defendere curauit, neque rem ita vt geſta erat indicare: ſed vinculorum neceſſitatem tacitus ferens, vna ſpe conſolabatur, nimirum potentiorem eſſe Deum his qui ſe vinxerant, cuius prouidentiam confeſtim eſt expertus. Cuſtos enim carceris tum fidem eius ac diligentiam in abſoluendis operum penſis conſiderans, tum formæ dignitatem, ſoluit eum à vinculis, eamque miſeriam aliquanto leuiorem reddidit: victu etiam commodiore quam reliquos vinctos vti permiſit. Cæterum his qui in eodem erant ergaſtulo, quoties labor intermitteretur, confabulantibus ita vt ſolent miſeriarum ſocii, & inter ſe cauſam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Ioſepho contraxit: & quia prudentem exiſtimauit, viſum ſomnium expoſuit, orans vt indicaret ſi quod ſubeſſet præſagium, deplorans ſuum infortunium, cui non ſatis erat Regis indignatio, niſi per quietem etiam ſomniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim ſe in ſomnis vidiſſe trium palmitum vitis vuas è ſingulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempeſtiuas: eaſque ſe exprimere, ſubdente Rege phialam. Collatum deinde muſtum ſe obtuliſſe Regi, illumque libenter bibiſſe. Natrato hoc ſomnio rogabat vt ſi quid ſcientiæ datum à DEO haberet, interpres viſionis eſſe dignaretur. Ille vero bono animo hominem eſſe iubet, & expectare intra triduum ſolutionem à vinculis, Rege ipſius miniſterium requirente, ad quod ei denuo ſit redeundum. Interpretabatur enim

Hedio & Ruffinus cap. 4. Gen. 40.

Ioſephi patientia in vinculis.

Cuſtos carceru amice agit cū Ioſepho.

Pincerna ſomnii explicatio.

An. mũdi 2228. ante natũ Chriſtũ 1736.

vitem fructum mortalibus in bonum vſum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipſos ſanciatur, & inimicitiæ diſſoluantur, ad hæc moleſtiæ mœroresq; vſu eius diſcutiantur, pro quibus lætitia ſuccedat. Hunc ais, inquir, manibus tuis expreſſum accepiſſe regem. Scito igitur bonum tibi ſomnium oblatum, & ſignificare miſeriæ huius remiſſionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiaſti in ſomniis. Tu vero memento mei poſtquam euentus hanc fauſtam prædictionem non falſam approbauerit: & iam liber ne deſpexeris nos in hac miſeria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem diſcedente. neq; enim ſontes in hęc vincula ſumus compulſi, ſed ob virtutem ac modeſtiã quaſi malefici punimur, quod potiorem habuerimus honorem domus in qua verſabamur, & eius qui nos huc contruſit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius vero quidam ſeruus piſtoribus regiis præpoſitus, in eiſdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fauſta Ioſephi interpretatione ſpe concepta, quia & ipſe ſomnium viderat, rogat eum quidnam ſibi quoq; præteritæ noctis viſio portenderet, erat autem huiuſmodi: Tria caniſtra, inquit, ſupra caput baiulare mihi videbar, ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari ſolent. Deuolantes autem alites abſumpſiſſe omnia, ab ipſo licet arcente nihil deterritas. His dictis ſimile priori præſagium expectabat. Tum Ioſephus coniectura ſomnii facta, præfatusque quod mallet ei lætiora prænunciare, quam quæ ſomnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipſi ſupereſte. Hoc enim ſignificare caniſtra. tertia vero cruci ſuffixum ab alitibus deuorandum, quas à ſe arcere non poſſet. Nec aliter euenit vtriſque, quàm vt Ioſephus prædixerat. Ad præſcriptam enim in ſomnis diem Rex natalicium epulum celebrans, præpoſitum piſtorum in crucem egit, pincernam vinculis exemptum miniſterio priſtino reſtituit. Ioſephum autem poſt biennii tempus in miſeria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præſtructa. Pharaotes Rex cum eadem nocte in ſomniis duas viſiones vidiſſet, pariterque interpretationem earum, hanc oblitus, ſola ſomnia retinuit, nihil lætum vt conijcere poterat ſignificantia, conuocatiſque prima luce doctiſſimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus, tanto magis Rex turbabatur. Quo viſo pincernam ſubiit recordatio Ioſephi, eiusque in hoc genus coniecturis prudentiæ, & adito Rege, indicauit ei de Ioſepho, & de viſione in carcere agenti ſibi oblata eiusque euentu iuxta illius interpretationem, quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus tanto magis fidem prædictionibus eius aſtruxerit. vinctum autem à Petephræ coquorum præfecto, cuius eſſet ſeruus. ipſum autem dicere, apud Hebræos ſe genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, neve contempſeris hominem propter præſentem miſeriam: clare enim ſignificata ſomniorum ex eo diſcere poteris. Confeſtim igitur accerſitum Rex, manuque apprehenſum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra ſomniorũ meorum præſagia, quemadmodum & illi enarraſti, rem gratiſſimam mihi facturus. caue autem vel metu quicquam ſupprimas, vel ad gratiam ac voluptatẽ loquaris, ſed vera omnia, etiamſi fortaſſe non admodum læta. Viſus ſum mihi ſecundum flumen inambulare, videreque boues bene paſtas & bene magnas numero ſeptem à fluentis ad paludes progredi, & alias totidem à paludibus ob uiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac viſu fœdas, quæ cum

Piſtoris ſomnium.

Piſtoris ſomnii enodatio.

Gene. 41.

Pharaonis Ægyptiorum regis ſomnium.

Ioſephus liberatur vinculis.

Pharaonis ſomnium de ſeptem bobus.

deuo-

An. mūdi 2231. ante natū Chriſtū 1733.

deuoraſſent ſeptem illas ſaginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miſere à fame vexatæ. Poſt hanc viſionem experrectus è ſomno turbatusque dum mecum agito quidnam ſibi velint ſpecies per ſomnum obuerſatæ, obrepente ſenſim ſopore grauatus iterum obdormiui: iterumque ſomnium vidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, meſſique iam maturas. iuxta quas totidem alias ſpicas, languidas & præ roris inopia deficientibus ſimiles: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitum miraculo me reddiderunt.

Somnii Pharaonis enodatio.

Ad hæc Ioſephus: Somnium hoc rex, duplici licet ſpecie viſum, vnum tamen & eundem euentum ſignificat. Namque & boues animal aratro & labori natum, viſæ ab exilioribus deuorari, & ſpicæ è deterioribus abſumptæ, famem Ægypto & ſterilitatem ad totidē prænunciant annos, ad quot prius vbertatis felicitatem, borumque feitilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abſumendam, huic inopiæ non facile videtur proſpicere & occurrere, id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, ſatiari non potuerunt. Sed iſta Deus, non vt terreat & contriſtet, prænunciat hominibus: ſed vt præmoniti ſibi prouideant, quo leuius imminenti malo premantur. tu ergo ſi vberioris temporis prouentus repoſueris ac diſpenſaueris, in ſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet.

Ioſephi conſilio tolerabilior euadit vētura ſterilitas.

Cumque rex admiratus Ioſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret.

Ioſephus a Pharaone ingentibus honorib. auctus.

ibi rex tam conſilio quam interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præficit, iubetq; prouidere quæcunq; putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi, præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quā ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam annulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptū circumuectabatur, frumentumq; comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementē ſufficeret, nemine ſciente cauſam, cur hoc faceret.

Hedio & Rufinus cap. 5.

Ioſephus vxorē ducit in Ægypto, ex qua genuit Manaſſem & Ephraim.

Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſontomphanechus ab eo cognominatus, quod occultorum inuentorem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim Rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe, ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem, ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior vero Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quod maiorum ſudorum libertati reſtitutus eſſet.

In Ægypto annonæ caritas.

Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores Regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolum eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope ſubleuari dignum.

Iacobus in Ægyptum filios frumentatū mettit. Gen. 42.

Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, eum cogno-

uiſſet quod & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniami retento, quem e Rachele ſuſceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, Ioſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes, nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. nam tum demum regem coluiſſe prodetat, ſi ne Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de ſe cogitantibus, quod adoleſcens ab eis diſtractus iam per ætatem faciei liniamenta mutauerat, ac de tantâ dignitate ne ſuſpicari quidem poterant; tentare eos decreuit quali mente eſſent præditi, nam & frumenti emendi poteſtatem eis negauit, & pro ſpeculatoribus comprehendi voluit, dicens conueniſſe è diuerſis regionibus, & cognationem ſimulare; qui enim fieri poſſe, vt vir priuatus tot tam inſignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus raro contingeret. id faciebat vt de patre cognoſceret, quòve in ſtatu per ſuam abſentiam res eius interim fuerint, quidve de Beniamine ſit factum. ſolicitus enim erat ne & eum quemadmodum ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & fruſtra ſe tantum iter emenſos exiſtimantes: cumque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus ſic communem cauſam agere cœpit. Nos neque ſpeculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi, ſed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit, fretos veſtra humanitate; quos non ciuibus ſolis, ſed & exteris quoque ſalutem vobis debituris frumentum venale propoſuiſſe audiuimus. Quod autem fratres ſimus, & ex eodem ſanguine, vel facies noſtræ argumento ſunt, non admodum inter ſe variantes. Pater nobis eſt Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolumes, res noſtræ ſatis proſperæ fuerunt. Cæterum vno, cui Ioſepho fuit nomen, abſumpto, domeſticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu eſt, cuius lamentatio non minus nos afficit; quam olim ſuauiſſimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cognoſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quo falſam Ioſepho ſuſpicionem eximeret: qui cognito patrem ac fratrem eſſe incolumes, iubet eos includi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni admoturus. Poſt triduum deinde productis, quoniam, inquit, aſſeueratis vos in detrimentum regis ac regni non veniſſe, fratresque eſſe ex patre quem nominaſtis, facietis mihi fidem hæc ita ſe habere, ſi relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius paſſuro, cum frumento ad patrem profecti, rurſum ad me reuertamini, adducentes vobiſcum fratrem quem aiebatis illic relictum eſſe. hoc enim erit argumentum vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratique iam extremam calamitatem inſtare, lamentabantur fortunam ſuam, crebro iactantes, adeſſe diras vltrices fratris per ſummam immanitatem oppreſſi. Rubelus increpabat ſeram & inutilem eorum pœnitentiam fortiter ferenda mala dictitans, quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus ſe inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebreæ gnarum intereſſe neminem, mœrebantque omnes tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratum damnabant, ac ſi nō ipſi eſſent autores facinoris, cui tum iuſtiſſimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate conſtitutos videns Ioſephus, diſſimulare fratrem vlterius non valens, quod lachrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, ſubduxit ſe de medio. Nec multo poſt reuerſus retento Simeone qui interim obſes eſſet dum fratres ad ſe redirent, frumentum emere permiſſos abire iuſſit, quū prius vni è ſuis mandaſſet, vt pecunia quam

Ioſephus fratres tẽtat, vt parentis ſtatum & Beniamin expiſcari queat.

Ruben ad Ioſephum pro ſe & fratribus depulſio.

Ioſephus in carcerẽ fratres includit.

Ioſephi fratres peccata in eũ commiſſa deplorãt.

Ioſephus fratres Simeone retento dimittit.

An. mũdi 2238. Ante Chriſtũ natum 1726.

pro frumento attulerant, clam in ſarcinas indita, poteſtatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi vero filii reuerſi in Chananæam, renunciauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quod pro ſpeculatoribus regni fuerint comprehenſi, quumque dicerent fratres ſe eſſe, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluiſſe illos credere. relictum etiam Simeonem apud Præſidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem aſtrueret: poſtulabantque vt pater nihil ſollicitus iuuenem cum eis mitteret.

Iacobus propter abſentem Simeonem & Beniamin ablegandum ſolicitus. Gene. 43.

Iacobo vero filiorum factum diſplicuit, & eum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosque ſuos dedente, vt ſi quid Beniamini accidiſſet in itinere, in illos auus ſæuiret, Iacobo vt aſſentiret perſuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in ſaccis frumentariis. Cæterum deficiente iam tritico, vrgente fame compulſus Iacobus deliberauit Beniaminem vna cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, niſi ſeruato pacto.

Iacobi filii præſertim Iudas vt Beniamin peregrinationi committat vrgẽt.

Cumque in dies maior neceſſitas incumberet, & filii rogare non deſinerent, adhuc tamen hæſitabant. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, quod nimis de fratre ſolicitus eſſet, cui nihil præter voluntatem Dei poſſet accidere, ſiue foris, ſiue domi. ſe vero in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præſidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo ſalutem filii: ſe certe aut eum ſaluum reducturum, aut illic vna periturum.

Iacob filios cum munerib. mittit in Ægyptũ

ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium, addidit & dona ferenda Ioſepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, ſtacten, terebinthum & mel, atq; ita multis vtrinque fuſis lachrymis à patre digrediuntur, ſene miſere timente ſaluti filiorum, illis contra ſolicitis, ne per ſuam abſentiam mœrori pater ſuccumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater affligans ſe domi ſubſtitit, illi in Ægyptum tendentes præſentem triſtitiã ſpe melioris fortunæ leniebant. quo poſtquam eſt peruentum, apud Ioſephum diuertunt, non parum ſoliciti, ne calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo prioris frumenti precium ſecum abſtulerint, quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt,

Iacobi filii veniũt in Ægyptum, & Simeon liberatur.

dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. moxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſciſcitanti de patre bene valere aiunt.

Ioſephus fratribus incognitus eos ſalutat & Beniamin.

tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus, & audito quod is eſſet, hoc tantum effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlterius continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cumque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat. Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis vero ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipue delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſentne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima lu-

ce omnium ignari filii Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quam Beniaminis reditu, quem patri ſe reductutos fidem dederant, & ecce agmen equitum repente illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis vero turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros, quos paulo ante honore hoſpitii dignati fuerint. Ægyptii contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficii, Ioſephique comitati immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere, daturosque furti pœnas minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi vero neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temere obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum deportauerint, cum nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent, certiorem tamen rati inquiſitionem quam negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi, pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur, tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniumque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt, non quod neſcirent in eius ſacco latere cyphum, ſed vt accurate officium facere viderentur. itaque cæteri iam ſecuti de ſe, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. ſperabant tamen ne ipſum quidem in maleficio deprehendendum, adeo vt iam liberius indignarentur perſecutoribus, per quorum importunitatem ſtetiſſet, ne bonam partem itineris iam confectam haberent, vt vero Beniaminis ſarcinam ſcrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo verſi, tum fratrem deflebant mox furti ſupplicium daturum, tum ſuam ipſorum vicem, qui fidem de Beniaminis ſalute parenti datam præſenti caſu fallere cogerentur, augebat etiam dolorem eorum, quod cum maxime euaſiſſe omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quam parentis infortunii ſe autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum ſimul mittendum precibus importunis tantum non compuliſſent. Et equites quidem comprehenſum Beniaminem, ducebant ſecum ad Ioſephum, ſequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratrem in carcere contruſo cæteros lugubri habitu adſtare, Itane, inquit, ſceleſtiſſimi omnium, vel meam humanitatem, vel Dei prouidentiam contempſiſtis, vt tam nefarium facinus contra hoſpitem ac benefactorem veſtrum auderetis? at illi vicarios ſe pro Beniamine ad ſupplicium offerebant, rurſumque Ioſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vita calamitatibus ſit exemptus, ſi tamen eſſet mortuus: quod ſi viuat, qui dignus ſit habitus, ob cuius iniuriam Deus tam ſeuere in ipſos vindicaret. patris quoque ſe peſtem eſſe & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec deſinebat Rubelus denuo illis ſcelus eorum exprobrare. Ioſephus vero negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri ſupplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam inſontium æquum eſſe, neque illos alieni peccati pœnas perſoluere. abirent quo vellent, ſe curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas vero qui patri adoleſcentem mittere per-

Hedio & Rufinus cap. 6.

Gen. 44.

Ioſephus fratres nũ in aduerſis Beniamin eſſent ſubſidio, tentat.

Ioſephi fratres in via Ægyptii prehendunt.

Iacobi filii accuſantur furti.

Beniamin vt reus capitur.

ſuaſe-

An. mũdi 2238. an. Chriſtum na. 1726.

Iuda ad Ioſephum pro Beniamin oratio.

uaſerat, vir alioquin etiam ſtrenuus, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præſes, grauiter à nobis peccatum, ſuppliciumque commeritos, quod parati ſumus omnes luere, licet non omnium ſit culpa, ſed vnius natu minimi. ſed quamuis ſalutem eius pene pro deplorata habeamus, vnica tamen effugii ſpes in clementia tua bonitateque ſupereſt. quamobrem oramus, vt non tam noſtri commiſſi rationem habeas, quam tuæ naturæ, & in hac cauſa non indignationem iuſtam, ſed natiuam tuam bonitatem in conſilium adhibeas, iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus ſuccumbere ſolent. diſpice quæſo num ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedunt ad pœnam, & ſalutem non niſi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primum tuæ benignitati ſunt acceptam laturi. ne committas, vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi poteſtatem feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem plane gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitam quam præ fame deficere non es paſſus denuo donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quinetiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam ſuppeditare, vt appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriam priuatim attineat. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an nõ diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem, quam moleſte ferat pater orbari filiis, non adeo pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur, & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctum ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc vero quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus, quam parentis miſeri, ætate curiſque confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſupplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe vir bonus eſt, noſque vt ſimiles eſſemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quod ſi talem noſtri interitus nuncium acceperit, ſimulque eius cauſam, non ſuſtinebit amplius viuere, noſtræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorem ſentiret, e viuis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis tametſi ad iuſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictæ gratiam facito, & plus illius miſeratio apud te valeat, quam noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti eius, quæ ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſereat, quem orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt quæ nobis Deus dedit cum iure poſſis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri. Cum enim tantundem ad vtrumlibet valeas, præſtat bene facere quam male, & poteſtate con-

tentum ſui iuris non meminiſſe, ſed tantum ad ſeruandos homines potentiam tibi datam exiſtimare, & quo pluribus ſalutem dederis, hoc teipſum illuſtriorem fore. potes autem fratri erroris venia data nos omnes ſeruare. neque incolumes eſſe poſſumus niſi hoc incolumi, neque domum abſq; hoc ad patrem redire licet, ſed hic ferēdum eſt quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præſes petimus, ſi hanc non impetramus, quam vt nos eodem afficias ſupplicio, non ſecus ac ſceleris ſocios. hoc enim ſatius fuerit quam ſi præ mœrore nobis ipſis manus inferamus. Non addam iuuenem eſſe, & per ætatem nondum ſatis ſapere, & talibus non grauatim veniam dari ſolere, ſed hic dicendi finem faciam, vt ſiue damnemur, mihi imputetur non ſatis diligenter huic cauſæ patrocinato, ſiue abſoluamur, inſolidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quod non ſolum nos ſeruaueris, ſed plura etiam quam nos ipſi in cauſa noſtra, quæ pro nobis faciant, videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad ſupplicium accepto, patri eum remitto. Siue ad ſeruitium addicere mauis, ego tuis miniſteriis magis ſum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris ſalute libenter ſubeundum, accidens Ioſepho ad pedes, quantum in ſe erat mollire ac placare iam conatur: parique modo & cæteri proſternuntur, pro Beniamine ſeſe offerentes. Ioſephus autem pietate victus, & iam ægre perſonam irati ſuſtinens, ablegat alios qui tum aderant, vt ſine arbitris à fratribus agnoſceretur, cumque ſoli eſſent, aperit ſe ipſum & infit. Pietatem veſtram & amorem quo fratrem proſequimini non laudare non poſſum, quem maiorem comperio, quam expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt, in hoc enim hæc omnia feci, vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum, cuius quoniam egregium ſpecimen edidiſtis, ne illud quidem in me commiſſum veſtræ naturæ imputare libet, ſed Dei potius voluntati totum aſcribo, qui vobis & præſentia commoda procurauit, & maiora eſt largiturus, ſi nobis propitius fauorem ſuum non ſubtraxerit. quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quam ſperatam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere, quam veſtræ, vt tum videri poterat, maliciæ meminiſſe. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilii bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti errati quicquam contriſtari. quid enim eſt cur vos male habeat inique quondam veſtræ ſententiæ pœnitentia, quam fruſtratam eſſe iam videtis. Læti igitur hac diuina diſpenſatione, ite felices patri hæc renuntiaturi, ne forte illo conſumpto immodica de vobis ſolicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priuſquam ille in conſpectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps, quamobrem & ipſum & vxores ac liberos veſtros, totamque cognationem aſſumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi chariſſimos ab hac mea felicitate abeſſe, præſertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi vero in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia, quod in tam bonum fratrem peccauiſſent. mox conuiuium eſt ſecutum. Rex autem cognito fratrum Ioſephi aduentu, quaſi ſibiipſi aliquid boni accidiſſet lætatus eſt, donauitque eis currus onuſtos frumento, & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in ſingulos donatis, ſed præcipuis Benia-

Potentia ad ſalutē data.

Geneſ. 45 Ioſephus a fratribus agnoſcitur.

Rex cognito fratrū Ioſephi aduentu lætatur.

Hedio & Rufinus cap. 7. al. 4.

Iacobus dum Ioſephi ſtatum ex filiis cognoſcit, maxime perfunditur gaudio.

mini, reuerſi ſunt ad ſuos. Iacobus autem poſtquam ex filiis ſtatum Ioſephi cognouit, quod non ſolum mortem effugit, quam tam diu luxerat, ſed etiam in ſplendida fortuna viuit, cum Rege adminiſtrans Ægyptum, & pene totam illius regionis gubernationem commiſſam habens, facile iſta credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga ſe fauorem, tametſi aliquantiſper vt videbatur intermiſſum: nec diu moratus iter aggreſſus eſt ad Ioſephum properans.

CAP. IIII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

An. mūdi 2239. ante natū Chriſtū 1725. *Gen. 46.*

Iacobo Deus apud iuramentū puteum apparet.

Vt vero ventum eſt ad puteum iuramenti, oblato DEO ſacrificio, cum timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis poſteritas ſua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promiſſa DEI: neve inconſulto DEO migratione præſenti facta genus ipſius clade aliquā feriretur: ad hæc ne forte ipſe antequam Ioſephum aſpicere contingat, ex hac vita exlmatur: talia voluranti in animo & ſomno grauato DEVS per viſionem aſtitit, eumque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quiſnam eſſet, an non agnoſcis, inquit, Iacobe DEVM perpetuum, tam tuum, quam tuorum maiorum protectorem ſimul & auxiliatorem? qui contra patris tui propoſitum principem familiæ te conſtitui, & cum ſolus in Meſopotamiam profectus eſſes, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires, & liberis multis & facultatibus auctus, incolumem etiam progeniem tuam ſeruaui, & quem amiſiſſe videbaris Ioſephum, ad tam ſublime dignitatis faſtigium euexi, vt non multum à Rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni, vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Ioſephi te è vita exiturum, & poſteritatem tuam per multa ſecula potentem fore ſimul & illuſtrem, occupaturamq; terram cuius ditionem ei ſum pollicitus. Hoc ſomnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuerſum LXX. Eorum nomina cum ſint duriora, non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos Ægyptios contendunt eſſe non Meſopotamenos. Ergo Iacobi filii fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filii, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Goar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Salæ, Phares, Zara, & duo filii Pharæ, Eſron & Amyrus. Iſſachare quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel: & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filii fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Boloſſus, Bacharis, Aſabel, Gela, Næmanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala vero famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filii, Elelmus, Gunes, Sares, Helliſus. Dano vero vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula, ex his Gadem ſequebantur filii ſeptem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Aſſerum vero vna filia, & mares numero ſex, quorum nomi-

Iacobus cum filiis ac nepotibus proficiſcitur in Ægyptum.

Iacobi progenies.

na Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, ſupra dictus numerus cõpletur, annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumtis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adeſſe cũ familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum, quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo conſilio reſpondit, ne forte diſtraherentur, ſed vt vna degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret, ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Iacobo autem ſalutatum ad Regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cum audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum. cumque ille adieciſſet maiores ſuos longioris ætatis fuiſſe, iuſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam Regii paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim aſcendebat, neque vllis de cœlo pluuiis, ad hæc grauius erat malum quia vulgo improuiſum, qui nihil parati habebat, neque Ioſephus frumentũ dabat niſi numerata pecunia. quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum Regi decidebant. cumque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius Regis deueniſſent, alius alio migrabant, quo certius eſſet Regium dominium. Soli Sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremo hæc neceſſitas adeo non corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſeruitutem redegit, vt nihil turpe putarent, quo victus vtcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Ioſephus regionis vrbes obeundo conuocata per ſingulas multitudine, agrorum quos Regi ceſſerant vſufructum illis reſtituit, & adhortatus vt non ſecus quam proprios colerent, iuſſit quintam partem fructuum Regi pendere, quæ ei iure dominii deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenue aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioſephi autoritas, tum gentis erga Regem beneuolentia non mediocriter creuit, & ius quintæ partis fructuum etiam penes Regum poſteros ac ſucceſſores permanſit. Iacobus autem cum decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis prius proſperitatem & abundantiam, & vaticinatus quod ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananeæ terræ eſſent peruenturi, id quod factum eſt aliquanto poſt tempore. præterea collaudato Ioſepho, quod oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis filiis vt Ioſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremo rogauit vt in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Ioſephus vero permittente Rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice ſepeliuit. cæterum fratribus recuſantib. cum eo reuerti, quod timerent ne defuncto patre in ſe vindicaret, cum non amplius eſſet in cuius

Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parũ abfuit.

Ioſephus cum quinque fratribus Pharaonẽ regẽ accedit.

Gen. 47.

Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.

Annona caritas in Ægypto.

Anni mũdi 2245.

Ante Chriſtũ natum 1719.

Ingẽs moles ex penuria & caritate proueniens.

Ioſephus quintam fructuum partem regi pendere iubet.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

Iacobus ætatis anno 147. moritur.

Iacobus in Hebrone ſepultus.

An. mũdi 2311. Ante Chriſtũ natum 1653.

Ioſephus ætatis anno 110. moritur.

Ioſephi oſſa in Chananæam translata.

gratiam daturum veniam ſperarent, iuſſit eos poſito metu nihil mali ſuſpicari, & reductis ſecũ magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec vnquam eos ſumma beneuolentia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene vſus, quibus artibus factum eſt vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus, quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Hiſtoria libri Exo. Hedio & Ruffinus cap. 9.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

Exod. 1.

Ægyptiorum erga Hebræos inuidia.

An. mũdi 2453 ante Chriſtũ natum 1611.

Hebræorũ ſeruitus intolerabilis.

Præſagiũ de Moſe.

AEgyptii gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolum & captandis vndecunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat, videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cũ iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas, & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes diſcere, & laboribus ferendis adſueſcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum, quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat Regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam, res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contra eucturum, ſi modo ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem.

Pharao Hebræorũ maſculos necari edicit.

Quo terrore percitus Rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obſtetrices ob cognationem edictum Regium contemnerent. Propoſuit etiam pœnam, ſi quis clam ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas, non eo ſolum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur, & ipſis parentibus non multo poſt erat moriendum: atque ita in extremo infortunio conſtituti ſibi videbantur. Sed nemo poteſt Dei voluntati reſiſtere, etiamſi infinitas artes in hoc comminiſcatur. nam & puer, de quo ſacrorum ſcriba prædixerat, eluſis Regiis obſeruatoribus clam fuit educatus, & vatem non fuiſſe vanum euentus rei comprobauit, Amaremes Hebræus vir inter ſuos nobilis, ſolicitus cum

Exod. 2. An. mũdi 2473. Ante Chriſtũ natum 1591.

publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quod domi prægnantem vxorem haberet, inopia conſilii laborabat: & ad implorandum diuinum præſidium conuerſus, orabat vt tandem miſeraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit. daretque finem præſentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus ſupplicis ad miſericordiam flexus, aſtitit ei per ſomnum, iuſſitque in futurum bene ſperare. Memorem ſe eſſe pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipſis defutura præmia, ſicut nec progenitoribus defuiſſe. Se enim illorum progeniem ad tam numeroſam multitudinem auxiſſe: ſuo fauore Abrahamum ſolum e Meſopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea ſterili liberos ſuſcepiſſe, & ſucceſſoribus amplas regiones reliquiſſe, Iſmaeli Arabiam, Cheturæ filiis Troglodytidem, Iſaco Chananæam. Res etiam bello meis auſpiciis feliciter ab eo geſtas nunquam ſine impietatis & ingratitudinis nota non meminiſſe poteſtis. Iacobi vero nomen etiam apud exteras gentes celebre eſt, tum ob eam felicitatem, in qua ipſe vixit, tum ob eam, quæ poſteris eius quaſi hæreditario iure obtigit: quia ſeptuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad ſexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoq; ſcito mihi cordi eſſe & publicam veſtram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iſte cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus veſtros ad necem damnauerunt, tibi naſcetur. hic neque deprehendetur ab obſeruatoribus, & poſtquã euaſerit præter opinionem educatores nactus, ſuo tempore Hebræos ex Ægyptia ſeruitute liberabit, memoriamque ſempiternam hoc præclaro facinore conſequetur non apud ſuos tantum, ſed & apud exteros, me illud beneficium in te tuoſque poſteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus ſit meo Sacerdotio ipſe & poſteri eius in omne æuum. His per viſionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriſque ſolicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, ſed ne quo pacto promiſſa felicitas intercideret. ſed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile eſt enixa, vt obſeruatores fefellerit, nihil ſentientes eorum, quæ in vulgaribus puerperiis ſentiri ſolent. hunc infantulum per tres menſes clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehenſa iram Regis incurreret, ac mox & ipſe vna cum puero ſublatus e medio promiſſionem Dei faceret irritam, maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantum, ſed & ſuo. De Deo vero certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commode capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quo tandem papiraceum illud vas deportaretur à flumine. hic vero manifeſtiſſime Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eoſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia Regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata vas flui-

Amarames futurus Moſis parens Deum orat pro Hebræis.

Moſes natus.

Moſes in flumen proiicitur.

Thermuth Pha-

raonis filia extrahit ex flumine Moſen.

tans, miſſis natatoribus iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat, allato, mire placuit puer, quod eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore DEVS Moſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed auerſante, idque cum alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquir, Regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quod ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum forte popularis mammam admitteret. cumque recte monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & la-

An. mũdi 2376. Ante Chriſtũ natum 1588.

ctantem quampiam adducere: ac mox viſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. cuius infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante Regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam enim Ægyptii vocant Mo, yſes vero ſeruatus. quare compoſita voce ex v-

Moſes vnde nominatus.

triſque nomen infanti fuit inditum: qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt DEVS iam ante prædixerat, erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic vero Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco e-

Moſes ab Abrahamo ſeptimus.

rat prognatus, hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur, & quicquid ageret, noua quadam indole res magnas olim gerendas præ ſe ferebat. poſt tertium vero annum ætatis admirandam gratiam ei DEVS addidit. nemo enim erat adeo tetricus, vt viſa Moſis pulchritudine non obſtupeſceret: & perſæpe accidebat vt dum geſtatur ac circumfertur, obuios quoſque in ſe conuerteret, ita vt relictis ſeriis negociis mallent præcellenti eius forma oculos paſcere. Tanta erat pueriliſ gratia, vt inuiti homines ab hoc ſpectaculo diſcederent. quo factum eſt vt Thermuthis hunc ſibi filium adopta-

Moſes Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius.

uerit, cum alioquin germanis liberis careret. allatumque patri oſtentabat, dicens de ſucceſſore ſe cogitare, etiamſi DEVS illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minus indole quam pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipſe in ſinum meum tradidiſſe videri poteſt, quem decreui adoptare mihi filium, tibi vero in principatu ac imperio ſucceſſorem. & cum dicto patri infantem in manus impoſuit. at ille poſtquam acceptum ad pectus appreſſiſſet, filiæ gratificaturus comiter diadema ſuum eius capiti impoſuit. Moſes vero capiti pueriliter detractum prolabi in humum paſſus, pedibus etiam calcauit. id quod mox ominoſum eſt viſum, & regno nihil boni portendere. moxq; ille ſacrorum ſcriba, qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, voci-

Moſes diuina prouidentia morti eripitur.

ferans: Rex, puer iſte per cuius necem nobis ſecuritatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, inſultando tuo regno, & diadema calcando. Hoc interempto tam Ægyptiis metum, quam Hebræis ſpem & fiduciam adime. Thermuthis vero confeſtim eum eripit, Rege quoque non inuito, cui DEVS talem animum indiderat, Moſis ſaluti prouidens. itaque educabatur quam accuratiſſime. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem ſuo generi ſperabant, Ægyptiis vero ſuſpecta erat hæc educatio. ſed cum nemo extaret, vel è cognatis regiis, vel ex aliis optimatibus, qui etiamſi Moſes ſublatus eſſet, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abſtinuerunt ab eius

cæde.

Hedio & Rufinus cap. 10. al. 7.

Ægyptiorum Rex in Æthiopes.

cæde. Itaque ſic natus, & ſic educatus, poſtquam adoleuit, breui ſuæ virtutis ſpecimen edidit, & quantum momenti vel ſuis vel Ægyptiis eſſet allaturus, occaſionem nactus talem. Æthiopes qui ſupra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commiſſo, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulſi retro ad ſuos ſe receperunt. quo ſucceſſu elati Æthiopes fugientibus inſtabant, & ignauum rati ſi fortuna non vterentur, concepta ſpe ſubiugandæ Ægypti, late eam populabantur: deguſtataque prædæ dulcedine, non temperantes ſibi ad maiora audenda accendebantur. cumque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vſq; & mare, nulla ciuitate reſiſtere valente. Quibus calamitatibus Ægyptii preſſi, mittunt qui remedium ab oraculis petant. cumque reſponſum eſſet: Hebræum in auxilium aduocandum, Rex à filia poſtulat Moſen, qui vniuerſis copiis cum imperio præſit. paruit illa, ſed prius Rege iureiurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & Sacerdotibus probro dans, quod non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moſes vero Thermuthidis ſimul ac Regis rogatu libenter hoc negotium ſuſcipit. quod factum gentis vtriuſque vatibus lætitiam attulit. Ægyptii poſt partam eius virtute de Æthiopibus victoriam, occaſionem ſibi per dolum tollendi, non defore ſperabant: contra Hebræi, Moſe copiis præpoſito, adfore ſibi facultatem euadendi ex Ægyptia ſeruitute. Ille vero volens hoſtem opprimere priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam, ſed per interiora terræ expeditionem fecit, qua in re ſatis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile eſſet præ multitudine ſerpētum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipſo aſpectu horrendos, & in his quoſdam volucres, vt non ſolum humi latentes inſidientur, ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) commentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtratagema dignum admiratione. vaſa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus ſecum deferebat. eſt autem hoc animal infeſtiſſimum ſerpentum generi. quapropter fugitant earum inſectationem, & inter fugiendum ſicut à ceruis retracti deuorantur, ſunt autem manſuetæ alites, & contra ſolos ſerpentes feroces. de quibus nunc deſino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. poſtquam igitur ventum eſt in terram venenoſis beſtiolis ſcatentem, ibes illis immiſit, quarum bona opera vſus, itinere impune peracto, nec opinos Æthiopes inuaſit: commiſſoque prœlio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ Ægypti fruſtratos retro in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hoſtium patrabatur. quo factum eſt vt poſt hæc auſpiciis Moſis feliciter geſta tantam alacritatem exercitus præ ſe ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, tamq; aut excidium, aut captiuitas Æthiopibus immineret, ad vltimum compulſi in Saba regiam eius gentis, quam poſtea Cambyſes Perſarum Rex de ſororis ſuæ nomine Meroen appellauit, obſidione ſunt cincti. erat autem pene inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Aſtapo & Aſtoborra, qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. itaque ſita in inſula, & muro valido incluſa, non fluminibus tantum arcebat hoſtem, ſed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas extructi,

Moſen Ægyptii exercitus ducem poſtulant.

Moſes in Æthiopes mouet.

Moſis & Hebræorū cōtra Æthiopes victoria.

Saba regia obſidione cincta.

Tharbis Æthiopum Regis filia Moſis cõiugium petit.

An. mũdi 2400 Ante Chriſtũ natum 1564.

Moſi inſidiantur Ægypty. *Exod. 2.*

An. mũdi 2413. ante Chriſtũ natum 1551.

Hedio & Rufinus cap. 11. al. 8.

Moſes ad Medienã vrbẽ profugit.

Moſes Raguelis ſacerdotis filiabus fert opem cõtra paſtores.

Raguel Moſi vnã ex filiab. nuptum tradit.

ad hoc quoque tum proderant quod hoſti etiam poſt ſuperata flumina aditum ad vrbem oppugnandam negabãt. Hic cum Moſes deſidere exercitum ocioſum ægre ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moſen mœnibus exercitum admouentem & egregie dimicantem conſpicata, virtutemque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo indies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. illi vero accepta ſalute odium pro gratia Moſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatiq; ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectum hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis: vt iam Moſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clam ſubduxiſſet. & cum vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, qua euaſurum inimici minime ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cum que ad vrbem Madienam perueniſſet, in rubri maris littore ſitam, de nominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. erat enim tempus meridianum, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cum enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant, vt primi puteos occuparent, ne forte exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cumque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quam ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi hoc beneficium periret, tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iuſſit vt Moſen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouiſſet de auxilio, quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim ſe gratiam, non modo parem, ſed etiam aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuerſa barbarorum poſſeſſio conſtabat, curatorem eum ac dominum conſtituit. Hanc fortunam Moſes nactus apud Iethegiæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud ſocerum paſcens pecora. ali-

quanto

quanto vero poſt, egit paſtum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celſiſſimum, & paſcuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod vulgato rumore numen illic habitare, paſtoribus hactenus inacceſſus ob loci religionem fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depaſcere viſus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læſit, cum tamen inde maxima & flagrantiſſima flamma emicuiſſet. ille tam inopinato ſpectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obſtupuit, poſtquam vocem ex igne emiſſam, & nominatim ſibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non ſit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inacceſſum calcare, & conſuluit inſuper vt quam longiſſime à flammis abſcederet: & contentus quidem ſit hac viſione, non indignus ea propter ſuam ac maiorum ſuorum virtutem habitus, cæterum vlterius nihil curioſe inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam conſecuturus eſſet apud homines diuino fauore aſſiſtente, iuſſitque confidenter in Ægyptum proficiſci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatũ eius, populũ ab iniqua gentis dominatione. Etenim habitaturi ſunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis veſtri princeps, tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco ſacrificium gratiarum actionis ob felicem ſucceſſum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moſes vero tam viſis quam auditis territus inquit, Potentiæ quidem tuæ Domine quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non ſum tam inſanus, vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis perſuadere potero, vt relicta terra quam nunc habitant, me ducem ſequantur: vel etiamſi perſuaſero, quomodo Pharaothes ſit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore conſtat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iuſſit illum ſecurum eſſe de toto hoc negocio, ſe illi nunquam non adfuturum pollicitus, & ſiue verbis opus fuerit, vim perſuadendi largiturum, ſiue operibus, virium ſatis additurum. mox iuſſit vt virga in terram proiecta fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe conuoluens caput erigebat quaſi repugnaturus ſi quis inſequeretur: ac mox denuo in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinum mittere iuſſus cum paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinum colorem rediit. iuſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem vt confidat hortatur, cum ſciat maximum ſibi adiutorem affore, vtq; apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, eiuſque iuſſu omnia facere, iret ſine cunctatione, & feſtinãs in Aegyptum, properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neue diu tempus terendo longiorem Hebræis ſeruitutem & afflictionem redderet. Moſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & viſis ſatis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat vt quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoque ſuum volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium inuocare poſſet, tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquam antea hominum vlli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui nec ius nec fas eſſe arbitror. Moſi vero non tunc tantum, ſed quotieſcunq; opus eſſet talium prodigiorum facultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate,

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 9.

Exod. 3.

Moſi Deus in rubo ardente apparet.

An. mũdi 2454.

Ante Chriſtũ na. 1510.

Moſen & Iſraelitas miraculis Deus cõuincit, vt ipſius promiſſionibus fidẽ habeant.

Exod. 4.

Moſis virga in Dracone mutata.

Moſis manus alba.

Moſes aquã effundit humi, qua vertitur in ſanguinem.

Moſes in Ægyptũ ad liberãdos Iſraelitas mittitur.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtũ na. 1510.
Hedio & Ruffinus Cap. 33. al. 10.
Moſes ex Media in Ægyptũ proficiſcitur.
Moſis duo filij, Gerſo & Eleazarus.
Moſes ab Hebrais in Ægypto exceptus miracula eis exhibet.
Exod. 5. 7
Moſes Ægypti regem vt Iſraelitas dimittat hortatur.
Pharaoni prodigia exhibet Moſes.
Moſis virga deuorat Ægyptiorum virgas.
Pharao Hebraos grauioribus operũ difficultatib premit.
Exod 6.

deq; Dei adiutoris fauore, magnam ſpem concepit fore vt tandem & ſui liberarentur, & Ægyptij inſigni aliqua clade afficerentur.

Cumq; cognouiſſet Pharaothem Ægyptiorũ regem ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatũ rogat, vt ſalua eius pace ac gratia liceat ſibi in Ægyptũ ob publicam cognatorum ac tribuliũ ſuorum vtilitatẽ proficiſci. quo impetrato & aſſumpta quã ibi duxerat Raguelis filia, liberiſq; cõmunibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptũ arripuit, quorum nominum prius peregrinũ ſignificat, poſterius, Dei auxilium, quod diuina ope inſidias Ægyptiorum euaſiſſet, cumq; iam non longe a limitibus abeſſent, Aaron frater venit obuiam Deo ſic iubente: cui mox indicauit quidquid in monte viderat, & omnia mandata quæ diuinitus illic acceperat. mox vlterius progreſſus obuios iuuenit præſtãtiſſimos quoſq; Hebræorum, qui aduentũ eius præſenſerant, & mox ne quid amplius de fide Moſis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis attoniti, ſperare iam cœperunt prouidentiã Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atq; ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad nouum regem ſe confert. Ibi poſteaquam cõmemoraſſet operam ſuam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes nauatam, laboreſq; exhauſtos dum non aliter quam pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptũ regi aperit, nec non prodigia quibus de voluntate Dei cõfirmatus omnem hæſitationem poſuerit, ſingillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obſtaculo eſſe velit. cæterũ cum à rege contemptim audiri ſe animaduerteret, exhibet illi ſpecimẽ prodigiorũ quæ in Sina viderat. Rex vero iratus ſceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magis præſtigiis inſtructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere ſe quoque ſacerdotes qui eadem oſtẽta repræſentare noſſent, non minus peritos huiuſmodi artium: nec eſſe cur ſe Moſes iactare debeat, quaſi ſolus diuina præ cæteris virtute polleat, atq; ita apud rudem multitudinem quaſi ſupra mortalẽ conditionem poſitus ſe venditet: confeſtimque cum & ipſi ſuas virgas proieciſſent, in dracones ſunt verſæ. Tum Moſes nihil his motus, ne ipſe quidẽ, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamẽ quæ ego operor, tanto præſtantiora eſſe aio, quam iſtorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas poſt ſe relinquunt. iamq; manifeſte declarabo nõ eſſe hoc præſtigias veritatis ſpecie parum cautis imponentes, ſed ipſiſſimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum ſpecie reptabant, vnã poſt aliam aggreſſa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in priſtinam ſpeciem reuerſam Moſes rurſum ſuſtulit. Rex autem ad indignationem magis quam admirationem hoc facto commotus, cum nihil acerrum reſpondiſſet, neq; quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mãdat operarum exactori qui Hebræis erat præpoſitus, vt de labore nihil eis remittat, ſed grauioribus etiam quam ante operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere ſolitus, poſthac id facere deſiit: ſed interdiu detentos in opere noctu ad cõportandas paleas dimittebat, priſtini laboris onus conduplicaturus. Moſes autem neque minis regis à propoſito deterrebatur, neq; aſſiduis ſuorũ querelis vt à cœpto deſiſteret vel minimum flectebatur: ſed obfirmato contra vtrunq; animo, in hoc totus erat, vt ſuos in optatiſſimam

liber-

An. mūdi 2454. Ante Chriſtū na 1510.

Moſes Regem iterū Hebræos vt dimittat hortatur.

libertatem reſtitueret. itaq; denuo Regem accedit, ſuadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo ſacrificaturos. hoc enim ipſum iuſſiſſe, nec poſſe quenquam eius voluntati reſiſtere, quapropter dandam operam ne fauorē eius contemnere videatur, vtque populo poteſtatem exeundi faciat, ne forte contra moliendo poſthac culpam in ſe transferat, ſi quid ipſi tale acciderit, qualia Dei voluntati reſiſtentibus euenire ſolent. Nā neceſſario calamitates eos cōprehendere, qui diuinam iram in ſe prouocauerint: & tum terram tum aerem illis infeſtum exiſtere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiā ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala nō poſſe euitare Ægyptios, etiamſi Hebræos regionem eorum exire contingat, niſi hanc profectionem bona pace ipſorum impetrauerint. Rege vero nihil faciēte verba Moſis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauiſſima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo tū propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuiſſe vatis noſtri prædictiones: poſtremo quia hominum intereſt talia cognoſcere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligēdas pœnas commoueri ſolet: Primum amnis ſanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontē habeant, nec coloris tantum id erat vitium, ſed ſi quis ſiti coactus guſtaret, cōfeſtim acri dolore corripiebatur: eratque talis Ægyptiis ſolis, Hebræis vero dulcis ac potabilis, & omnino priſtinam naturā retinens, quo miraculo Rex inops conſilij, timēs incolumitati gentis, permiſit Hebræos abire, cūque malum ceſſaſſet, rurſum ad priſtinam mentem rediit, ſententiam ſuam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet ſapere, aliam plagam Aegypto infligit. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non niſi ſanie harum vitiata hauriri poſſet, immorientibus earum pleriſque & imputreſcentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enaſcebantur, rurſuſque in eundem reſoluebantur, quin & domeſticum victū fœdabant in eſculentis ac poculentis nuſquam non repertæ, & in cubilibus quoque paſſim oberrantes, ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cū exagitarentur Aegyptij, Rex iubet Moſen cum Hebręis abire quo velit. & quamprimū hoc dixit euanuerunt ranæ, terraque ſimul & flumen in priſtinam naturam ſunt reſtituta. vix dum hoc malum ceſſauerat, cū Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populū cœpit, & quaſi aliarum etiā afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius conceſſerat timore magis compulſus, quā ex animi ſui ſententia. Rurſum igitur Deus alia clade in hominē fraudulētum vindicat. pedunculorū enim magna vis e corporibus Aegyptiorū ſcatebat, a quibus mali male perdebantur, neq; lauacris, neq; medicamētorū inunctionib' extinguere eos volētes. Qua noua peſte turbatus Rex, & nō magis ipſo periculo quā eius fœditate ac turpitudine territus, nequā cū eſſet, ægre dimidiata ex parte reſipuit. Hebræis n. exire permiſſis, ac mox malo ceſſante liberos & vxores reditus obſides ab eis exigebat. quo facto magis etiā Deū exaſperat, putās ſe prouidentiā eius circūuenire poſſe, quaſi Moſes, & nō potius De' pœnas de Aegyptiis Hebræorum oppreſſionib' ſumeret. Varias ergo & multiformes beſtiolarū ſpecies immittit, quales nemo ante eam diē vnquā viderat, tāta copia, vt tota regio malo hoc repleretur, præ quarū frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat, & qui præſentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege vero & ne tum quidē reſipiſcēte voluntati diuinæ cederet, ſed mulieres quidem cum viris dimittente,

Prima Ægyptiorū plaga: Aqua in ſanguinē mutata. Exod 7.

Exod. 8. 9 Altera plaga, Ranæ.

Tertia plaga, Pediculi.

pueros

Quarta plaga Beſtiolæ. *Quinta plaga, Peſtis.* *Exod. 9.* *Sexta plaga, Vlcera.* *Septima plaga, Grando.* *Octaua plaga, Locuſta.* *Exod. 10.*

Nona plaga, Tenebræ. *Moſen Pharao propellit.* *Exod. 10. 11. 12.*

Xanticus Macedonibus teſte Suida eſt Aprilis. *Iudæorũ Paſcha tranſitũ ſignificat.*

Decima plaga, Ægypti primogenitorũ hominũ &, animaliũ interitus.

pueros vero retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob Regis maliciam in vniuerſam gentem ſeuere animaduerteret: ſed exulceratis intus & in cute corporibus miſerabilem in modum non mediocris numerus abſumebatur. Et cum ne ſic quidem Rex reſipiſceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo viſa, tunc vero maior quam apud alios hyberno tempore, aut in ſeptentrionali regione, vere iam adulto ſuperne ruens omnes eorum fructus contriuit: & ſi quid intactum grando reliquit, nubes locuſtarum ſuperuenientes ita abſumpſerunt, vt fructuum colligendorum ſpes Ægyptiis omnibus omnino ſit adempta. Quod ſi Rex ſtultus tantum, & non etiam malus fuiſſet, poterat vel iam dictis cladibus admonitus reſipiſcere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametſi non ita inſaniebat vt cauſam non intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obſederat, vt adduci nullo modo poſſet, quin Deo quaſi per contentionem repugnare, & in publica commoda ſciens volenſque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vna cum mulieribus concedit, ſed iuſſis vt bona ſua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quod ex ipſorum bonis nihil poſt tot calamitates ſupereſſe conquerebantur. Moſe verò negante æquum poſtulari, alioqui non habituros vnde ſacrificarent, atq; hac contiouerſia diutius durante, tã denſæ tenebræ omniſq; luminis expertes Aegyptiis ſunt circũfuſę. vt ꝓſpectu in vniuerſum priuati alij alio caſu abſumerentur, illo quoque metũ imminente, ne forte penitus ab ea caligine abſorberentur. deinde his diſcuſſis poſt tres dies ac totidem noctes, cũ nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum permitteret, his verbis eum Moſes aggreditur. Quouſque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec eſt aliud præter hoc remedium aduerſus mala, quibus affligimini. Rex vero iratè ferens hanc dicendi libertatem, minatus eſt eum capite plectendum, ſi poſthac de hac re moleſtus eſſe pergeret. Reſpondit Moſes, ſe non amplius hac de cauſa verba facturum, ſed ipſum cum optimatibus Ægyptiis vltro Hebræos rogaturum vt quamprimum inde proficiſcantur, atque his dictis abiit Deus autem cum decreuiſſet adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iuſſit Moſen edicere populo, vt paratum habeant ſacrificium, præparatum tertiadecima Xantici menſis in quartam decimam, qui apud Ægyptios Pharmuti vocatur. item Hebræis Niſan & Macedonibus Xanticus: vtque ipſe Hebræos educat omnia ſua ſecum portantes. ille vero inſtructos prius ad profectionem, & per ſodalitia diſtributos in vno loco continebat. illuceſcente vero quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſos hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque ſolenne manet nobis idem ſacrificium, quam feſtiuitatem vocamus Paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quod Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurreretur à proximis vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum Rex accito Moſe mandat vt abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſubleuandam, donis etiam Hebræos honorabant, alij quo celerius diſcederent, alij propter vicinitatis conſuetudinem, atque hoc pacto exitum eſt flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe Ægyptum vaſtante. cumque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelſephontem ad ru-

brum mare ſitam, cumque nihil per viam inuenirent, propter ſolitudinem, macerata farina & modrco calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt vſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parcè diſpenſabant ad neceſſitatem magis quam ad ſatietatē. quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vna cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui vero militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

Iſraelitæ ex Ægypto diſcedunt. Azymorū feſtū. Filiorum Iſrael numerus.

CAP. VI.

Quomodo Moſe duce Ægyptum reliquerunt.

Reliquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Iacobi migrationem in Aegyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moſes vero annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam ſecum oſſa Ioſephi, ita vt filiis ſuis mandauerat. Ægyptios autem pœnituit quod Hebræos dimiſiſſent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, totū prǣſtigiis Moſis imputans, decretū eſt, vt in eos irruerēt: & correptis armis reliquoque apparatu, perſequebantur, retracturi ſi poſſent aſſequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant enim facile ſe in poteſtatem redacturos inermes, & de via laſſos. itaq; obuium quemque rogantes qua tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoq; viatoribus. Moſes autem hac Hebræos ideo duxit, vt ſi Aegyptij mutata ſententia perſequi eos vellent, pœnas malitiæ violatique pacti perſoluerent, neue Palæſtini, quos ob veterem ſimultatem infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorum regio Aegypto contermina. quapropter omiſſa via quæ in Palæſtinam ducit, per deſertum via diſpendioſa ac difficili voluit Chananęam inuadere: obiterq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum ſacrificaturum adducere, ſed vbi ad rubrum mare peruentum eſt, ecce Aegyptiorum multitudo circumfuſa in arctum eos compellit. aderant enim ſeptingenti currus cum equitum quinquaginta millibus & ducenta millia ſcutatorum peditum. hi vias omnes obſederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mons præaſpretis inuius ad littus vſque procurrit. atq; ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montem obſidione premebant, oppoſitis armatis qua exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cum nec obſidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maxime pugnare euperent, nihil ſupereſſe videbant niſi vt turpi deditione ſaluti conſulerent, quo factum eſt vt Moſen incuſarēt, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus ſignificauerat: minimumque aberat quin Propheta lapidato, contemptiſq; per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectantium, cum eſſent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur. Moſes autem efferata licet contra ſe turba, nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat per miſſurum vt aut delerentur, aut in poteſtatem inimicorum relaberentur. cumque medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos verba fecit. Si

Tempus exitus ex Ægypto. Exod. 12. Ioſephi oſſa. Hedio & Ruffinus cap. 14. al. 11. Iſraelitas Ægyptij perſequūtur. Quare Moſes Iſraelitas non duxerit per Paleſtinam. Iſraelitæ ab Ægyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. Exod. 14. Iſraelitici populi ab Ægyptiis concluſi anxietas.

An. mū di 2454. Ante Chriſtū na. 1510.

Moſes populum vt Deo totū ſe dedat hortatur.

Quādo potiſſimum Deus auxiliū afferre ſoleat.

homo aliquis res veſtras bene ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilem eius curam & diligentiam expectare, nunc poſtquam Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quantæ inſaniæ fuerit, eius opem non ſperare, qui per me vltro vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur. imo hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad ſperandum accendere debuerat. ipſe enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta neceſſitate præter veſtram æque ac hoſtium opinionem ſeruaret, atq; hunc in modum declararet, non ſolum potentiam ſuam, ſed fauorem etiam, quo vos perpetuo proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tum potiſſimum quando ſpei ſupereſt minimū. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Aegyptiorum apparatu, neq; propter fugam mari & montibus impetitam animum deſpondete. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

CAP. VII.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

Moſis ad Deū precatio.

Haec effatus ad mare eos Aegyptiis ſpectantibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quod eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre, conſultius putabant, vt vero ad extremum littus ventum eſt, tum Moſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens: Tu Domine ſcis ipſe quod nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium, ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias qui Aegypto relicta huc eſt deiatus, tuam voluntatem tuamque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus, ad tuam tantum prouidentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis Aegyptiis eripere poteſt. ſuccurre igitur propere, & potētiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita. in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris non tuis. tuum eſt Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit, & hic poteſt te iubente aperiri. & illud in terram verti, poſſumus & per aerem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit, quo ictu repente ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatus Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam, illis vero impigre ſubſequentibus, nimirum diuina ope fretis, Aegyptij primum inſanire eos putabant in manifeſtam perniciē ruentes. poſtquam vero viderunt eos longe proceſſiſſe, & impune abſque omni impedimēto iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri, & præmiſſis equitibus à littore deſcendebant, iamque in aduerſum littus euaſerant Hebræi, hoſtib. à tergo relictis, quos armis graues ipſa etiam miraculi nouitas nonnihil eſt remorata, ſed cum incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumuis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantum, & fugientibus tantum ad ſalutem patere, non hoſtibus qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cum iam vniuerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Aegyptios fluctibus inuoluit. ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur,

Mare rubrū finditur.

Iſraelitæ incolumes per mare rubrum enatant, quod Aegyptios inuoluit.

tur,

tur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit, atque ita totus ille exercitus eſt deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur. Hebræi vero vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente, quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quam vlli ante hac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt, & Moſes carmen laudes Dei & ob præſentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro verſu compoſuit. Hæc ego vt in ſacris codicibus inueni, ita ſingillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad maliciam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus via per mare patuit, ſiue Dei voluntate, ſiue naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus eius opera ad deſtruendum Perſarum imperium vti decreuiſſet: id quod omnes teſtantur qui res geſtas illius Regis ſcripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita ſentiat. Poſtera vero die cum æſtus & ventus arma Aegyptiorum in littus expuliſſet in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moſes id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita iam probe munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum iuſſum eſſe iam ante dictum eſt.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtũ na. 1510

Exod. 15.

Carmẽ & gratiarũ actio Moſis & Iſraelitarum pro præſenti liberatione.

Pamphylium mare quomodo Alexandro ceſſerit cũ moueret in Perſas.

Ægyptiorũ arma ventus in Hebræorũ caſtra expellit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Tertius.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Moſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.*

II. *De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit.*

III. *Raguelis conſilium quod genero ſuo Moſi dedit.*

IIII. *Moſes conſcenſo Sina monte acceptas a Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.*

V. *De tabernaculo per Moſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.*

VI. *De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit.*

VII. *De menſa & candelabro aureis, deq; altaribus tabernaculi.*

VIII. *De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.*

IX. *De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad feſta & ſacrificia ſpectant.*

X. *Leges de ſacrificiis ac purificationibus.*

XI. *Leges belli & conſuetudines.*

XII. Seditio contra Moſen propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna.
XIII. De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtũ na. 1510. *Iſraelitæ in deſerto aquæ penuria laborant.*

CAP. I.

Quomodo Moſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptæ ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur, quod emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus, idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, vnde fructus prouenire ſolent. talem autem viam neceſſario ſunt ingreſſi, cum aliam non poſſent, deferebantque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam duce ita præmonēte. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiē terræ fodientes aquabantur, ac ne ſic quidē vel ſatis bonā, vel quantum ſufficeret inueniebāt. in hunc modū iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante, ibique laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat & manendum puteus forte repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos. hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolum, ſed ne iumento quidem. Moſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægre expediebat conſilium, populi miſeriam ad proprium infortunium referens, ad hunc vnum enim concurrebant mulierculæ, infantibus opem implorantes, viri vero mulieribus, ne ſe deſpiceret, vtque ſalutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur verſus orat vt Deus mutata aqua ex vitioſa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit fruſtum ligni forte ibi iacens, & medium per longitudinem ſciſſum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum ſe aquam deſiderantibus, ſi gnauiter iuſſa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus ſit vt aqua mutetur, iubet robuſtiſſimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aſpernandum multitudini exhibuit. Hinc caſtris motis peruenerunt in Elym, agrum, vt primo aſpectu è longinquo videbatur, non malum. ferebat enim palmas. vt vero propius eſt ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quam ſeptuaginta, eæq; non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur. qui duodecim eo loco erant, ſed non ita largi vt emiſſis riuulis humiditatem terrę ſubminiſtrarent. quare ad egerendam arenam verſi in nullas venas incidere poterant, & ſi quid modicum diſtillaret, foſſione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum eſt murmur multitudinis contra ductorem, omnem miſeriæ ſuæ cauſam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem ſecum extule-

Mar amarorē ſignificat. Exod. 15.

Moſes Deum orat vt aquā vitioſam potabilē reddat.

Iſraelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Moſen ob cōmeatus penuriam murmur exoritur. Exod. 16.

rant, iam abſumptum deſiderabant, & cum nihil alimentorum in terra deſerta iuuenirent, minimum à deſperatione aberant: atque præſente egeſtate præteritorum tam Dei quam Moſis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis ſaxis in imperatorem ſuum euaſuri, autorem interitus ſibi clāmitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in ſe concitatam animaduertens, fretus Deo & conſcientia rei bona fide adminiſtratę, prodit in medios vociferantes & ſaxa intentantes: cumque ſingularem quandam gratiam in vultu præferret, popularique facundia cum primis polleret, exorſus eſt iram eorum mitigare, obſecrans ne in præſentem neceſſitatē intenti omnium præteritorum beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionē cumulati fuiſſent. nunc quoq; expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem veriſimile ſit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtq; appareat præterita ne an præſentia plus apud eos poſſint, hanc rerum anguſtiam immiſiſſe. cauendum igitur ne ob intolerantiam atq; ingratitudinem diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipſius quam ſecuti Ægyptum reliquiſſent, contemnant, & ſe miniſtrum eius iniquis odiis perſequantur, præſertim cū hactenus in nullo eorum quæ Dei iuſſu gerenda ſuſceperat, deceptos ſe queri poſſint. Enumerat deinde ſingillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij, dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis vero dulce fuerit ac potabile. quomodo item refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos vero internecione deletos inſpectauerint: & quomodo in eum vſq; diē inermes, Deo præbente armorum quoque copiam ſibi comparauerint, tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos pręter omnium opinionē incolumes Deus eripuerit, qui cum ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius prouidentia deſperandum, quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandumque non eſſe ſerum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur, & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem probari ac libertatis amorem, vt videat, vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potius more pecudum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſeruire malint. Se quidē non tā ſibi priuatim timere, cui cæſo iniuſte nihil mali accidere poſſit, quam ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit, & conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat. in cuius ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet, vtque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus vero curæ ſibi populū fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moſes deſcendit ad multitudinem: illi vero animaduertentes promiſſionibus diuinis lætum, & ipſi poſito mœrore vultus hilares aſſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre. nec ita multo poſt magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interiacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi vero cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quære-

An. mūdi 2454. Ante Chriſtū na. 1510.

Moſes populum vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur.

Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat.

Moſes opē Dei implorat.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtũ na. 1510.

In Hebræorũ caſtra coturnices Deus immittit.

Manna Iſraelitas Deus cibat.

Edictum quantum Manna quotidie quilibet colligeret.

Manna quid ſignificet.

Exod. 17.

Iſraelitæ 40. annos Mannà ſuſtẽtati.

Iſraelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant ſiti.

Moſes virga petrã ferit & larga profluit vnda.

bant, & Moſes ruſum ad ſupplicationes vertitur ob auxiliũ à Deo promiſſum ſimul atq; exhibitum: qui ad hunc modum paſtis, alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cum manibus eius hærẽs concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoq; alimoniã à Deo dimitti deguſtat: lætuſq; re comperta, turbã ignarã & putantẽ hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarẽ rorẽ de cœlo deſcendere, ſed alimoniã, quæ ope aliã deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatum offert, vt experti crederent. illi vero ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui ſuauitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpectu vero ad aromatis ſimilitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri ſemini ſimilis, eumq; pro ſe quiſq; certatim colligebãt. Sed mox edicto admonentur, vt ex æquo aſſaronis menſuram quotidie colligerent: non enim defore hoc ſibi genus, quod eo factum eſt ne infirmioribus deeſſet, dũ robuſtiores per auaritiam plus ſatis colligunt. quod ſi quis contempto edicto vltra præſcriptum modum collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim vltra aſſaronẽ ſequenti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptũ: adeo diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura eſt, vt qui hunc habet alium non deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc cõpluitur, quemadmodum olim in Moſis gratiam Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi Manna vocant. nam & hæc vox Man, in noſtra vernacula eſt percontatiua, quid hoc eſt interrogans. atq; ita perpetuum gaudiũ ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, quo per annos XL. deinceps ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco in quo hæc primũ contigerunt caſtris motis, poſtquam in Raphidim peruenerunt extrema iam ſiti laborabatur: eo quod & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Ruſum igitur Moſi iraſcebantur. ille vero declinato aliquantiſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egeſtate dederat, nunc potũ quoq; in extrema neceſſitate largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil prodeſſet. Deus vero nihil cunctatus promittit Moſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam vnde minime ſperarent: iubetq; vt virga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea quæ deſiderabat. velle ſe vt per ocium & abſq; labore potum adipiſcantur. His acceptis à Deo Moſes reuertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. iam enim videbant à ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reuerſus eſt, ait Deũ eos ex hac etiam neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moſes ferit eam virga, quæ è veſtigio dehiſcens aquam euomit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi vero inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabãtur: moxq; magna cum voluptate bibebant, quod eſſet dulcis & qualem diuinitus datam eſſe conueniebat. quapropter & Moſen plurimi faciebant, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, quod Deus Moſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe editura.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda qua Iſraelitis inde obtigit.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtũ na. 1510. Hedio & Ruffinus Cap. 2. Exod. 17.

Amalecitæ mouent in Iſraelitas.

HEbræorum autem famę longe lateq; diuulgata, rumoribuſq; de his per omnes gentes circũquaq; ſparſis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & miſſis vltro citroq; legationibus adhortabãtur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam, ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui vero huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolũt, vocanturq; Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. Horum Reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant externum exercitum Ægyptiorũ fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos nõ oportere contemni, ſed priuſquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptę, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, tuto poſſe opprimi. cõſultiuſq; eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quam expectare dum vrbibus bonis ac opulẽtis potiantur Hoc enim eſſe prudentium, initiis aduerſariorum potentiæ quamprimum obſtare, nec expectare dũ quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi conſilio, vt Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moſes quam motum aliquem indigenarum: ergo cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cũ inſtructiſſimo hoſte confligendũ erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cujus auſpiciis libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quam victoriam cogitarent: neue reputarent quod armis, pecuniis, commeatu & aliis huiuſmodi præſidiis ſint inferiores, ſed cum Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperent ac ſi humanis etiam opibus eſſent longe ſuperiores, nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eumq; fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſe ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatũ effugium expedit ad hæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quod poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatiſq; tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos vero vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltro Moſen rogabant vt ſe confeſtim in hoſtem duceret, neue intempeſtiua cunctatione alacritatẽ militum hebetaret. tum ille ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Ieſum præficit, Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac conſilio iuxta promptum, & pietate inſignem, & à Moſe præceptore hac parte non degenerantem, aliquot etiam cohortes ita diſponit ne ab aquatione intercludi poſſit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium ſe expediunt, & armis ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignũ claſſico per Moſen dari expectant: qui & ipſe pernox cum Ieſu conſultabat, eumque de inſtruendis ordinibus admonebat. appetente vero iam die, hortatur ducem vt ſpei de ſe conceptę reſpondere ſtudeat, & re feliciter geſta exiſtimationem ſibi apud milites cõparare, ſimiliter Hebræorũ optimum quenq; priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinẽ accẽdit. atq; ita inſtructos & animatos Ieſu & Deo cõmittit, ipſe montẽ aſcendit. iamq; ad manus ventum erat, pugnabaturque ſtrenue, nec adhor-

Moſes populum vt nihil aliud quam victoriã cogitarẽt, hortatur.

Amalecitas fundunt fugantque Iſraelitæ.

An. mū. di 2454. Ante Chriſtū na. 1510, Ioſua Iſraelitarū Dux deſignatur.

tationes mutuæ deerant, & quandiu Moſes erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabantur. Moſes vero extenſione manuum laſſatus, cum obſeruaſſet quotieſcunq; manus dimitteret, toties ſuos non ferentes hoſtis impreſſionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Vronem, vtrinq; aſtātes manus ſibi indeſinenter ſuſtinere, neq; permittere vt per laſſitudinem deferentur. quo facto egregie vicerunt Hebræi, fuiſſentq; internecione deleti Amalecitæ, niſi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum ſalutem ſibi quæſiſſent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus noſtris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaq; degentibus magnum terrorem incuſſerunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. namq; caſtris etiā hoſtilibus expugnatis publice & priuatim ſunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victū ſibi parare poterant, nec in præſens tantum ea victoria profuit, ſed in futurum etiam. non ſolum enim corpora aduerſariorum, ſed animi quoq; eo prælio ſunt fracti, & omnibus circumquaq; gentibus ex illo tempore facti ſunt formidoloſi. ipſis vero opulentiæ non mediocris acceſſio eſt facta. multū enim auri & argenti in caſtris fuit repertū, multa æramenta vel eſcaria vel coquinaria: magnus etiam pecuniç ſignatæ numerus, ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaq; ſupellex caſtrenſis, & varia præda iumentorum & impedimentorum quæ exercitum ſequi ſolēt. quin & audaciores multo ſucceſſus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac induſtriæ magis ſtudioſos, nihil non ſibi pollicentes ſi virtutem ſtrenue colerent. Et hoc quidem prælium talem exitum eſt ſortitum. Sequenti vero die Moſes cæſorum cadauera ſpoliauit, arma quæ fugientes abiecerant collegit, & illis, quorum opera inſignior fuerat, præmia diſtribuit, Ieſumq; ducem pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante, adeoq; incruenta fuit hæc victoria, vt ne vnus quidem ex Hebræis deſideraretur, cum hoſtilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manſerit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis aram DEO VICTORI poſuit: prædixitq; internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius gentis relinquatur, quod Hebræos vltro armis aggreſſi eſſent, idque in deſerto & inopia laborantes. poſtremo ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primū prælium poſt exitum de Ægypto, quo hoſtem lacentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: poſt quod pet dies aliquot feſtis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, inſtructo agmine iter continuabant, iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio menſe poſtquam ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moſes viſionem ardentis rubi viderat, vt iam ante commemorauimus.

Iſraelitæ prædā opimam ab Amalecitis reportant.

Spoliorū & præmiorum diſtributio.

Amalecitas internecione delendos prædictio.

Iſraelitæ ad montē Sina perueniunt.

CAP. III.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moſi dedit.

Hedio & Ruffinus cap. 3. Exod. 18. Raguel ad Moſen in deſertū Sinai peruenit.

CVm autem rei feliciter geſtæ fama ad Raguelem quoque perueniſſet, gratulabundus occurrit Moſen & Sepphoram & eorum liberos ſalutaturus. Is lętus ſoceri aduentu ſacrificium inſtaurat, & populo epulum præbet prope rubum, qui flagrationem illæſus euaſerat. dum vero multitudo per ſuas quiſque cognationes epulatur, Aaron cum ſuis aſſumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorē ſalutis ac libertatis celebrantes: ducem quoq; ſuum fauſtis carminibus proſequebantur, cuius virtute omnia ſibi ex ſententia ſucceſſiſſent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moſis eius ſeruatoris cecinit, cuius auſpiciis tot viri boni ac fortes regerentur. Sequenti autē die

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos cōſulit.

Raguel videns Moſen multitudine negociorum obrui(finiebar enim lites quorum opus erat,omnibus ad ipſum deferentibus, & alio arbitro ius ſuum tenete ſe poſſe non exiſtimantibus, & his etiam qui cauſam ſub tali iudice perdebant æquo animo ſententiam ferētibus) tunc quidem ſiluit, neminem volēs impedire quo minus iuſtitia viri frueretur. vbi vero tandem à negociorum tumultu abſolutum vidit, ſeductū ſeorſum quid facto opus eſſet docuit: conſuluitque vt minores cauſas aliis cognoſcendas cederet, ipſe vero tantum Reipublicæ negocia tractaret. non deeſſe enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos: curam vero tot millium ſalutis ſuſtinere poſſe neminem, niſi Moſi ſimilem. itaque cū non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vſui, tibi ipſi parcens, permitte aliis vt ipſi inter ſe lites ex iure dirimant, tu vero diuino tantū cultui deditus eſto, quo facilius populum è præſenti neceſſitate eximas. Quin & illud pro virili cōſuluerim, vt luſtratis ac recenſitis copiis eas in dena millia diſtribuas ſingulis huiuſmodi legionibus ſuos duces præficiendo, eaſq; rurſum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris, itemque in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum, tū deinde ita diſtinctis præfectos imponas, ſingulis appellatione à numero ſubditorum militum indita. Iudices autē viros virtute ac iuſtitia præſtātes populi ſuffragiis creabis, qui de controuerſiis eorū decernant, & ſi forte quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neq; Hebræorū quiſquā ſuo iure fraudabitur, & tu ſine interpellatione Deū colens fauorem eius propenſiorē exercitui conciliabis.

Hedio & Ruffinus Cap 5.

Moſes ſoceri conſilium admittit.

Hoc Raguelis conſilium Moſes libenter admiſit, fecitque quicquid ille monuerat, non ſibi hoc commentum vſurpans, neque authorē eius celans, ſed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris ſuis Ragueli adſcribit inuentionem ordinum militatium ac iudiciorum, malens dignos ſua laude non fraudare, quam ſibi alienum decus vſurpare, vt hinc quoque virtutem ipſius cōiicere liceat, de qua ſuis locis ſæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret. Moſes pro concione ait ſe ire in montem Sina collocuturum cum Deo & aliquid vtile eis inde reportaturum, iubetque vt ipſi interim in propinquo caſtra metentur, viciniores Deo futuri.

An. mūdi 2454. Ante Chriſtū nat. 1510

CAP. IIII.

Moſes conſcenſo Sina monte acceptas a Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

Hedio & Ruffinus Cap.6.

Moſes Sina montē aſcendit.

His dictis aſcendit Sina montem omnium regionis eius celſiſſimum, & ob nimiam altitudinem cauteſque præruptas non aſcenſus tantum hominum, ſed aſpectus quoque ipſos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religioſus haberetur. Hebræi vero iuxta mandatum Prophetæ motis caſtris radices montis occupant, ſuſpenſi animis quidnam boni ita vt promiſerat, eſſet à Deo reportaturus, atque interim dum ductorem ſuum expectant, feſtos dies agebant, caſtitatem ſeruantes tum in cæteris, tum abſtinendo à congreſſu mulierum per triduum, ſicut iuſſi fuerant, & aſſiduis precibus Deum ſolicitantes, vt propitius Moſem excipiens, donum ſibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendum conducibile foret. interim & victu ſumptuoſiore vtebantur, & ornatu ſplendidiore vna cum vxoribus ac liberis excolebantur. atque in hunc modum duobus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia, nubes primum præter ſolitum ſupra tota caſtra Hebræorum ſublimis pependit, tentoria quam late patebant contegens, reliquum cœlum circumquaque clara ſerenitate

An. mūdi 2454. Ante Chriſtū na. 1510.

Horrenda fulmina in monte Sina.

obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura ſimul crebro micantia terrebant, fulminaq; eiuſa ſignificabāt Moſen ex ſententia cum Deo propitio conueniſſe. Hæc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certe fas non fuit diſcedere ab his quæ in ſacra hiſtoria conſcripta habentur. Cæterum Hebræi viſa inſolita tempeſtate, eiuſque horrendo ſtrepitu aures ferıente ſupra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quod crebro Deus eum inuiſeret, quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti, putantes actum de ſalute Moſi, & illo per iram Dei ſublato, ſe quoque ſimile exitiū manere. In tali rerum ſtatu ecce tibi Moſes exultans lęticia, vultuque ipſo animum gaudio geſtientem præferens. quo conſpecto repente metus omnis abiit, inque locum eius ſpes magni alicuius boni ſucceſſit: nam & aer ad eius aduentum priſtiuam ſerenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conueniſſe animaduertit, è ſuperiore loco, vt ab vniuerſis exaudiretur, in hūc modum eſt affatus:

Moſis ad Iſraelitas oratio.

Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum nunquam antea vota noſtra eſt aſpernatus, ita hoc quoque tempore legatum veſtrum benigniſſime excepit, & iam in caſtra veſtra præſens ac propitius adeſt, præſcripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem poteſt. quare per ipſum perq; eius magnifica opera vos obſecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus ſum, meam mediocritatem intuentes, quodque humanam linguam auditurı eſtis: ſed expendentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem, agnoſcite eius maieſtatem, qui vt veſtra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non eſt dedignatus. Non enim Moſes Amaramæ & Iochabelis filius, ſed is qui pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis labi fecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitauit, qui potum deſiderantibus e petra ſcatere iuſſit, à quo Adamus terræ ac maris vſumfructum accepit, per quem Noe diluuium effugit, per quem Abrahamus noſtri generis autor ex errone poſſeſſor Chananææ terræ eſt factus, per quem Iſacus confectis ſenio parentibus eſt natus, per quem Iacobus XII. honeſtiſſimis filiis eſt ornatus, per quem Ioſephus in Ægyptiorū præſidem euaſit. is inquā vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud ſum quā tanti numinis interpres. ea vobis ſacroſancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, critiſq; hoſtibus veſtris ſemper formidoloſi. ego enim cum Deo corā collocutus, immortalē eius vocē audiui: adeo illi cordi eſtis vos & generis veſtri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentem eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, ſi per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è ſublimi deſcendentem, vt nemo non intelligeret.

Populus Iſraeliticus Deū de monte Sinai loquentem audit.

Præcepta autem quæ Moſes duabus tabulis inſcripta reliquit, non eſt fas totidem verbis euulgare, ſententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Decem præcepta. Exod. 20 Deut. 5.

Primum Præceptum, Deum eſſe vnum, & hunc ſolum colendum.
Secundum, Nullius animalis ſimulacrum adorandum.
Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abſtinendum.
Septimum, Non adulterandum.

Octauum, Non committendum furtum.

Nonum, Non deponendum falſum teſtimonium.

Decimum, Nihil alienum concupiſcendum.

Hæc vbi multitudo læta ex ipſo Deo ſicut Moſes prædixerat audiuit, dimiſſa eſt concio. Sequentibus autem diebus ſæpius ad ducis tentorium ventitantes poſtulabant vt etiam leges eis à Deo depottaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quoue modo agendum eſſet pet idem tempus præſcripſit, ſicut ſuo loco dicetur. ſed maiorem legum partem in aliud tempus differo, ptiuatim de his commentaturus. Eodem ſere tempore Moſes rurſum in Sina montem aſcendit, præmonito ante populo: nam & ſpectare eos aſcenſionem ſuam voluit. cumq; diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperunt ſoliciti eſſe, ne quid grauius illi accidiſſet. neque in tot ærumnis aliud quidquam eos ſic contriſtauit, vt interitus Moſis opinio. vatiabãt enim rumores, dum alij deuoratum à beſtiis iactant, maxime qui minus eum amabant: alij raptum à Deo videri malunt. qui vero prudentiores erant, inter vtranque ſententiam ancipites, quod alterum ab humanis caſibus non alienum, alterũ viri illius virtuti cõuenientius videbant, ipſius ſortem ſatis æquo animo ferebant: ſuam autem vicem dolebant, quod tali præſide ac patrono eſſent orbati, qualem alium inueniri credebant impoſſibile: & neque ſolicitudo ſperare eos ſinebat, neque ſpe adempti non dolere poterant. ac ne caſtra mouere quidem audebant, reditum expectare iuſſi. tandem XL. diebus totidemque noctibus elapſis reuertitur, nullo interim humano alimento deguſtato: aduentuque ſuo tota caſtra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adeſſe ſignificans, & rationem bene ac beate viuendi ſe per eos dies didiciſſe. poſtulareque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo deſcenderet quoties placeret, quod etiam migrantes ſecum circũferre poſſent, vt nõ ſit opus amplius in Sina aſcendere, ſed intermiſſitans crebro & tantum non cohabitans præſto ſit votis eorum ac deprecationibus. menſuram quoque & formã tabernaculi ſibi præmonſtratam, nihilque ſupereſſe, niſi vt ad eius fabricam quam primũ ſe accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inſcripta, in ſingulis quina. erat autem Dei manus ea ſcriptura. Illi vero præſentia ſermoneque Moſis læti pro ſe quiſq; certatim ad ſtructuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmã, pilos caprarũ, & ouiũ pelles partim hyacinthina, partim punicea tinctura, quaſdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore inſectas, ad hæc lanas eiſdem coloribus tinctas, & linum byſſinum. lapillos quoque pretioſos qui ad ornatum auro includi ſolent, atque inſuper vim magnam odoramentorum. nam huiuſmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſtæ ſpecies ambirioſæ ſunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quam pro domeſticis facultatibus, architectos operi Propheta præficit ex mandato Dei, ſed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragiis res commiſſa fuiſſet. Eorum nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſeleel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariamnes, quæ erat ducis ſoror: & Et Eliabus Iſamachi, tribus Danidis. Plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admouendi non eſſe opus pluribus, ita enim fabricatoribus eſt viſum. atque ita ſtructuram tabernaculi aggrediuntur. Moſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quantum inſtrumentũ capere deberet ad vſum ſacrificiorum & ſacrorũ miniſterium, rite ac

An. mũdi 2454. Ante Chriſtũ na. 1510.

Exod. 21.

Exod. 24

Per 40. dies & 40. noctes in mõte Sinai Moſes moratur.

Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat.

Exod. 26.

Duæ tabulæ Moſis.

Exod. 35.

Iſraelitæ læti certatim ad ſtructurã tabernaculi conferunt.

Exod 36.

Beſeleel & Eliab Architecti tabernaculi.

Edicto plebs coercenda, ne quidquã amplius ad taber-

naculi ſtructurã offerant.

ordinate præſcribente, nec minor fuit largitio mulierum circa veſtes ſacerdotales, & cætera quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

CAP. V.

De tabernaculo per Moſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Moſes in deſerto tabernaculũ erigit.

Atriũ tabernaculi primum.

An. mũdi 2455.

Ante Chriſtũ na. 1506.

OMnibus autem paratis, & vaſis aureis & æramentis ac textilibus, Moſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiuſque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimenſus latitudine L. cubitorum, longitudine C. vallos æreos ſtatuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in poſtico latere X. In vnoquoque inerant annuli, & capitella argentea, baſes vero auratæ mucronatæ, imæ haſtæ ſimiles, ex ære factæ & in terram defixæ. annulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi ſingulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byſſinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totumque eum locum ſepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum vero latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoque conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere ſtabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo e byſſo contexto circumducti. ad ianuam vero pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum, ex purpura byſſoq; & hyacintho contextum, variæ picturarum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit.

Tabernaculum.

Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſus ad orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratq; longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptentriones obuerſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantq; tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes, quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis vero occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita cõpaginatæ vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicenæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris vero parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant, quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, veluti quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitũ reſpicientes, & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant, intrabatque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis, & poſt tergũ parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadẽs, quo per vncinos vtriuſq; parietis latera cõtinebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alioſue impetus, vt ſecurum & immobile cõſiſteret.

Sanctuarium.

Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita

intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum vero tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturã referebat, nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cœlum Dei quodammodo repræſentabat: viginti vero cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte vero qua aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo, coloribus diſtincta. horum primum cubita decem quaquauerſum patebat, quod per columnas eſt diſtentum, quæ adytum à reliquo ſpatio diſparabant, & à conſpectu hominum excludebant. totumque hoc fanum vocabatur ſanctum, adytum vero vltra IIII. columnas ſitum, dicebatur ſanctumſanctorum. fuitq; hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisq; ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingreſſum ſitas quinque columnas regebat, quod à ſummo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis ſuſtinebatur, & acceſſum ſacerdotibus ſubintrantibus præbebat. huic pene contiguum erat aliud velum magnitudine par, ſed & è lino contextum, anulis à funiculo per tranſuerſum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando feſtis præcipue diebus reductum populi proſpectui admittebat. reliquis diebus, & maxime parum ſerenis obiectu ſuo picturatum illud velum à tempeſtatibus protegebat. vnde mos manſit etiam poſt templum exædificatum, vt velum huic ſimile in aditu prætenderetur. erant prætera decem aulea quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenumoctonũ cum vncinis aureis, qui contiguorum anulis ita inſerebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extenſa fanum ſuperne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetaſmata vndecim æque lata, ſed longiora, videlicet triginta cubitorum ſingula, è pilis eadem ſubtilitate qua illa è lana contexta, quæ tegmine ſuo vſque terram fuſa inſtar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vſum ſupra denarium numerum erat adnexum. hæc rurſus ab aliis è pellibus conſutis contra æſtus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter e longinquo ſpectantibus res erat miraculo digniſſima, colores enim tabernaculi non aliter micabant, quam ſi cœlum quis contueretur. cæterum cilicia & pellicea vela ita pendebant, ſicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempeſtates obiecta.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtũ natum 1509.

Tabernaculi diuiſionis ſignificatio.

Exo. 26.

Templum ſanctum.

Sanctum ſanctorũ.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit.

TAbernaculo autem hunc in modum conſtituto, etiam arcam Deo ſacram inferunt, è materie natura valida, & ab omni carie inuiolabili. hæc vernacula noſtra lingua dicitur Heoron, figura tali. longitudo eius erat quinque palmorum: altitudo vero & latitudo trinûm palmorum, eratq; intus & extra tota laminis aureis incruſtata, & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinq; traiecti, vt quoties opus eſſet quocunq; tranſportari poſſet. neq; enim à iumentis vehebatur, ſed ſacerdorum humeris transferebatur. operculo autem eius impoſitæ erant

Exod 37. Hedio & Rufinus cap. 8. De arca ſacra Deo.

Cherubin. effigies duæ, quas Hebræi Cherubeis appellant, ea ſunt animantia volucria, noua ſpecie nec vnquam cuiquam hominum viſa: quæ Moſes in *Legis tabula in arca.* Dei ſolio viderat figurata. in hanc arcam repoſuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in ſingulis paginis duo cum dimidio; ipſamque arcam intra adytum recondidit.

CAP. VII.

De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

An. mūdi 2455. Ante Christū natum 509. IN fano autem menſam collocauit Delphicis non abſimilem, longitudine duum cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorū trium. eam ſuſtinebant pedes dimidia ſui parte inferiore per omnia pedibus ſimiles, quales lectis Dorienſes addere ſolent: ſed ſuperne quadrangulares erant. habebatque circumquaque labrum quatuor digitis rami inferne quam ſuperne prominens. & per ſingulos pedes inerant anuli *Hedio & Ruffinus cap. 9. Menſa.* iere circa ſummum pedem: adhibebanturque vtrinq; duo ceu manubria e ligno firmiſſimo deaurata, quæ non per circulum vtrunque vt vectes traiiciebantur, ſed fibulato morſu menſæ labrum ſuperne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus eſſet præbebant. hæc ſolebat deponi in fano verſus ſeptentrionalem parietem non longe ab adyto. & in ea diſponebantur duodecim panes non fermentati, ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, mundiſſimi confecti è farina duorum aſſaronum, quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. ſuper panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ, poſt ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto quod nos vocamus Sabbatum: cuius ritus cauſa alias eſt *Hedio & Ruffinus cap. 10. Candelabrum aureum.* à nobis indicanda. Ex aduerſo menſæ propius meridianum parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſili ſed non ſolido, pondo minarum centum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talentum ſua lingua nominant: eratque diſtinctum globulis, liliis, malis punicis, cratericulis ab vna baſi in altum aſſurgentibus, in ſeptem ramos diffiſis iuxta numerum ſolis & reliquorum planetarum. exibat autem in ſeptem capita ordine inter ſeſe reſpondentia: quibus imponebantur ſeptem lucernæ ſecundum totidem planetarum numerum: reſpiciuntque ad orientem & meridiem, candelabro oblique poſito. inter hoc & menſam vt dixi *Ara ſuffumigatoria.* ſita erat arula ſuffumigatoria, & ipſa e ligno imputribili, ſed ſolida lamina circumquaque contecta, cubitali in quadrum latitudine, altitudine vero dupla, ſuper qua ſtabat foculus corona aurea circumquaque cinctus: cui anuli inerant cum ſuis vectibus, quo per viam ſacerdotibus *Exo. 38.* deportari poſſet. Sed & præ foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis iniecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſuperne decidebat, quod baſis nulla ſubeſſet. ad aram vero præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

CAP. VIII.

Hedio & Ruffinus cap. 11. Exod. 39. Veſtitus ſacerdotū.

De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.

ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anarabachem nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos

An. mũdi 2455. ante natũ Chriſti 1509.

ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocant induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atq; ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificatque ea vox lineam, linum enim vocamus chethon. id indumentum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen vero è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuolnta ad talos vſq; defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idq; ad ornatum conferre videtur. cum vero ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento ſuper humerum læuum reiicitur. hanc zonam Moſes nominauit Abaneth, nos vocabulo à Babyloniis mutuato emian dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habetq, circa collum amplam aperturam, cuius ore vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulo plus quam medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſq; ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accurate, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex vero vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitq; eam zona coloribus ſuprad ctæ ſimili, niſi quod auro intertexta. cæterum ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt ſuturas habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſq; ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo qua manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc terram etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quędam relinquatur, maniculis quoq; ita extantibus vt plane tunica appareat. lacunæ vero inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdemq; coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt ad amuſſim ſpacium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & ne quid inter circulos hiet filo hyacinthino ſuturam explente. in vtroq; autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomiden adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant, quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine,

Manachaſes. *Chetomenes.* *Abaneth* *Maſſabazanes.* *Maſnaemphthes.* *Pontificis ornatus.* *Methir.* *Ephod.* *Eſſen ſiue Logion.*

An. mūdi 2455. ante Chriſtū natum 1509.

ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſaphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolitus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuū autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerunt. Cum autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere, alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes è textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum, quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur, id quod præcipue ſuſtinet ephodem, ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta, quæ totum complexa, turſumque ſupra ſuturam nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes autem fimbriæ quibuſdam oris fiſtuloſis vtrinque includebantur. Porro pileo, quali cæteri ſacerdotes, vtebatur: ſuper quem extabat alius conſutulis ex hyacintho variatus, hunc aurea corona triplici ordine circundabat, in qua ſpectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoſciamus. quod ſi quis aut viſam aliquando non ſatis animaduertit, aut nominetenus auditam de facie non nouit, huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpe in altitudinem excedens, napo ſimilem radicem habens: vix enim hac parte eſt alia ſimilior. folia vero apio. hæc è ramis emittit calyculum ipſis inhærentem, veſtiturq; tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem eſt quantus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri ſimilem. quod ipſum clarius faciam propter ignorantes. ima ſui parte circa fundum dimidiato globo eſt rotunditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico inciſuris ſimile, cui operculum orbiculare inhæret, quaſi de induſtria tornatum, eminentes habens inciſuras, quas dixi vt in malo punico aculeatas & in acutos mucrones deſinentes. continet autem ſub operculo fructum per totum calyculum, herbæ ſideritidis ſemini ſimilem. florem vero fert qui papaueris videri poſſit. eiuſmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem iſti calyculi non ambiebant, ſed ceu lorum quoddam latum aureum, quod ſacris characteribus Dei nomen inciſum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequantur propter perpetuam opinionem de nobis cōceptam, quaſi per impietatem numen contemnamus, quod ipſi aſſiduo cultu venerentur. Nam ſi quis tabernaculi fabricam contempletur, & Sacerdotis ornatum, & vaſa quibus inter ſacrificandum vtimur, comperiet legiſlatorem noſtrum diuinum quendam virum fuiſſe, & falsò nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnib. repræſentatā quodammodo vniuerſitatis rerum naturā inuenire licet, ſi quis non ocioſe ſed prudenter ſingula conſideret. Nam & tabernaculum longitudine 30. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus Sacerdotibus permiſſis, quaſi profano loco terram & mare ſignificat. hæc enim ab omnibus promiſcue calcantur. tertiam vero partem ſoli Deo deſignauit, eo quod cœlum hominibus ſit inacceſſibile. Item per duodecim panes in menſa diſpoſitos, annum ſignificauit in duodecim menſes diuiſum. & cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit, & per ſeptem lucernas impoſitas, totidem planetarum curſum. vela quoq; e quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant.

Pontificis aurea corona triplex.

Sideritis.

Significatio tabernaculi fabrica & Sacerdotis ornatus.

An mũdi 2455. Ante Chriſtũ natum 1509.

nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit, purpura vero mare, eo quod conchylii cruore ſit fucata. aerem vero hyacinthus repræſentare videtur, ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat, hyacinthus vero polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum. epomis etiam vniuerſi huius naturam indicat è quatuor coloribus cõtexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctum rebus omnibus lucem eſſe quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quam terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habent. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cœli ſignificatio videtur eſſe, cum ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen, & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem, quo maxime Deus delectatur. atq; hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis ſacerdotio, & legibus quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

Hedio & Ruffinus cap. 12. Exod. 28. 29. 30. 40.

Aaroni Moſis fratri ſacerdotiũ confertur a Deo.

HIs ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moſi, iuſſitque vt Sacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito, vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorũ commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cumque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus popoſcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt, & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quod ſi res arbitrii mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem, tum quod ita natura comparatum ſit, vt quiſq; ſibi optime velit, tum quod mihi conſcius ſim laborum pro repub. ſuſceptorum, quibus tale præmium iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præmineat, cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſque ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, eò libentius exauditurum, quod & iam ante in vos eſt propenſus, & propitiatorem habituri eſtis quem ipſe in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & ſuo quoque ſuffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longe digniſſimus, cui fuerunt eo tempore filii 4. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithmarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi ſuperfuit, totum iuſſi ſunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua ſuffitus fieret, aliorumque vaſorum impendere, vt hæc dum in itinere tranſportantur, neque puluere, neque pluuia, aut alia quacunque iniuria lædi poſſent. Poſthæc conuocato populo imperauit vt rurſum contribuerent viritim dimidium ſiclum. ſiclus autem nummi genus eſt apud Hebræos, quales ſunt tetradrachmi Attici. at illi ſine

Aaronis filii. *Exo. 37.*

Siclus.

Iſraelitarum ætatis annorũ viginti & ſupra vſque ad annũ quinquageſimum numerus.

mora paruerunt, quorum numerus fuit ſexies centena millia, & inſuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum ſoli ingenui ætatis annorum viginti & ſupra vſque ad annum quinquageſimum: quod mox in vſus tabernaculi eſt inſumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes luſtrauit in hunc modum. mirræ electæ ſiclos quingentos, ireos tantundem, cinamomi & calami (eſt & hæc odoramenti ſpecies) dimidium dicti ponderis conciſa ac contuſa iuſſit macerari in oleo oliuarum, hin. menſuræ nomen eſt, quæ capit duos choas articos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum eſt vnguentum ſuauiſſimum: quo & ſacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit.

Vnguentum ſanctum.

Sacrificia.

Offerebantur deinde multa & varia ſuper altare aureum adolenda precioſa valde, quorum naturam, ne ſim prolixitate Lectori moleſtus, recenſere ſuperſedeo. oportebat autem bis in die ſuffitum facere, ante ortum & circa occaſum ſolis: & oleum purificatum ad lucernas ſeruare, quarum tres in ſacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ ſub veſperam accendebantur.

Beſeleel.

Porro omnibus iam abſolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beſeleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipſi multa denouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beſeleel. inſumptumque eſt huic fabricæ tempus menſium ſeptem: quo tranſacto primus annus ab exitu ex Ægypto eſt expletus.

Exo. 45. Tabernaculum in deſerto dedicatũ primo die Aprilis, anno ſecũdo exitus ex Ægypto, mundi cõditi 2455 ante natũ Chriſtum 1509.

Initio vero ſequentis anni menſe Xanthico Macedonum, Hebræorum niſan, nouilunio tabernaculum dedicatum eſt, & quicquid vaſorum in eo fuerat. Statimque Deus indicauit gratum ſibi eſſe & non ſuperuacaneum laborem Hebræorum, præſentem ſe fano ſuo hunc in modum declarans cum cœlum eſſet alias ſerenum, ſuper ſolum tabernaculum caligo deſcendit, non quidem tantæ quantæ ſolent eſſe hybernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aſpectum humanum tranſmitteret: iucundusque ros diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem populo aſtruens. Moſes autem diſtributis prius iu fabricatores tanti operis pro cuiuſque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præſcriptum taurum & arietem, hædumque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicam dum de ſacrificiis tractabo, & quæ victimæ ſolidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedanr.

Tabernaculi & ſacerdotum dedicatio.

Deinde ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aſperſit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & eius vaſa vnguento ſicut iam dixi confecto, & ſanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus ſuum mactatorum. octaua autem die feſtum indixit, & ſacrificare vnumquenque pro facultatibus imperauit.

Leuit. 18. Leuit. 9. Sacrificiũ ſponte ſua accenditur.

at illi dicto parentes certatim & ambitioſe victimas offerebant, quibus ſuper aram impoſitis ſubito ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit: & inſpectante populo omnia flamma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generoſe pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum.

Leuit. 10. Nadab et Abiu Aaronis filii combuſti.

Ex quatuor filiis quos dixi, ſeniores duo Nadabus & Abbius, cum in aram intuliſſent victimas non iuxta præſcriptum Moſis, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt flamma in eos conuerſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit quin ita occumberent. Moſes autem iuſſit patrem eorum ac fratres ſublata cadauera extra caſtra deferre, atque ibi honorifice ſepelire: totusque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moſes voluit a mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem quam ſuam triſtitiam habere. Iam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterum Moſes re-

cuſatis omnibus honoribus à populo ſibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perſeuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis ſibi vendicans. Leges præterea ſcribebat & viuendi rationem, quam ſeruantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter & pacate viuere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omiſſum non oportuit, nam ea veſtis omnē ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illa vtebantur: liberumque Deo vel adeſſe Sacerdotibus, vel non, omnibus & popularibus demonſtrauit, & exteris, ſi qui forte huic ſpectaculo interuenirent. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare ſuperuacuum puto) micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dextrum humerum occupabat: tantumque fulgorem emittebat, vt procul etiam intuentibus conſpiceretur, idque præter naturam ſuam & conſuetudinem: quod certe admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt quod nūc dicturus ſum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam priuſquam exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facile innoteſceret, adeſſe Deum, opemque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græci qui à noſtra religione non abhorrent, cum hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita vt negari non poſſit, eſſena vocant logion, hoc eſt, oraculum. Deſiit tam eſſen quam ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis antequam hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum præuaricationem: de quo alias opportunius dicetur, nunc cœpiam narrationem deinceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad Sacerdotalem ordinem pertinebāt rite peractis, populus Deo in caſtrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quam omnibus iam malis auertuncatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes: donaque Deo tam priuatim quam publice per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bobus contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem Daricos valebat, eratque odoramentis referta. trulleum vero & phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantum ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebatur, præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis, ad hæc obtulit vnuſquiſq; Principum alias victimas, quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinq; arietes cum agnis anniculis & hœdis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quam vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeo vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

An. mū. di 2455. an. Chriſtum na. 1509.

Gemmarū in Pontificali ornatu miraculum.

Principū tribuū ſacrificia & dona. *Nume. 7.*

Moſes in tabernaculo Deū conſulit.

An. mũdi 2455. an. Chriſti nat. 1509. Hedio & Rufinus cap. 13. al. 12.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

Duo ſacrificiorũ genera. Holocautoma. Leuit. 1.

NVnc paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrumq; duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hœdũ, & hos quidem anniculos, bouẽ vero licet mactare etiã grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quę ſolida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente, deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt, tergora vero Sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum vero pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore vero ac dextro crure Sacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulũ inſtruunt, & quæ ſuperfuerunt igni cõburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hœdum fœminam eiuſdem ætatis offert: Sacerdosq; ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes vero tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente, cuius carnes in fano ſimiliter Sacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoq; cum pro peccato ſacrificãt, eadem, quę plebeii, offerunt, hac tantum differentia, quod victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quam in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorũ, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactã. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam. ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram conicit. reliquum eius Sacerdotes in cibum ſumunt, aut coctum: nam oleo ſubigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunq; autem Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vna cum genitrice, & alias quoq; non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, Sacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus. Publicis vero impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac veſpere. Septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes, & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues

Sacrificiũ pro gratiarum actione.

Leu. 4. 5.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commiſſa.

Sacrificiũ ſi quis ſciens peccauit. Leui. 4. 9.

Conſuetudo in ſacrificiis obſeruata. Leui. 2.

Num. 28. 29.

cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum vero pro peccato, ſi quid forte per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactant, & hædum pro peccatis, decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant vſque veſperam: ſacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem, ſi quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterum vero in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiesque pauimentum, rurſusque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decimaquinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubētur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimasque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala Perſica dependeant, prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bobus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus dieb. idem numerus agnorum & arietum vna cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur. Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atq; hæ ſunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xantico, qui noſtris niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium, quod tunc exeuntes feciſſe diximus, Paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramusq; id per ſodalitia, nihil e victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duratque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur, & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem, hæc holocautoma fiunt, additurque hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui, æquumque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum Sacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere, primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt Paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farina triticea duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactantq; agnos duos, hæc oblata mox in cœnam Sacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterum holocautoma faciunt è tribus

An. mũdi 2455. an. Chriſtũ nat. 1509.

Sacrificiũ menſis Octobris.

Tabernaculorũ feſtum.

Exo. 23. Leui. 23. Deut. 31.

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Paſcha decimaquarta April. die.

Feſtum azymorum.

Primitiæ frugum.

Sacrificiũ Pentecoſtes.

An. mũdi 2455. ante natũ Christũ 1509.

In ſingulis feſtis et ſacrificiis quid obſeruetur.

Panes propoſitionis.

vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hœdisque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocauromate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie Sabbati: & Sabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proxime ſequens Sabbatum. tunc demum alii pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item ſacro igne aboletur, quo ad holocautomata vti ſolent, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratã, & modica coctura duratam: eſtque demenſum eius farinæ aſſaron vnus. huius dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Cæterum Moſes tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgauit: eiq; tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum commiſit, iubens vt ad præſcripta Sacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent: atque eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcreuit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſeremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certe ideo vetuit, quod hũc animam & ſpiritum putaret: neq; animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abſtinentiã indixit. Eiecit etiam e cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur verſari inter homines vetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem vltra hunc diefum numetum diuturniore pollutionẽ teneatur, ſacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram ſacrificare oportet, alteram Sacerdotes accipiunt. eodem modo & pro gonoroico ſacrificari mos eſt. qui vero per ſomnium genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, vt ſolet fieri poſt legitimæ vxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuum relegauit, tanquam nihil a cadauere differentes. quod ſi quis priſtinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic variis ſacrificiis Deo gratitudinem ſuam atteſtatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda eſt illorum fabula, qui dicunt Moſen propter lepram ex Ægypto profugum, turbã eodem morbo laborantium in Ohananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille rumor eſſet, nunquã Moſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum: præſertim quum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ ciuiles illis committãtur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, ſi tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potius quam detrimentum afferrent? Quare manifeſtum fit quod hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſque ita vt libitum fuerit accipiat.

Leuit. 8. Num. 3.

Leui tribus cultui ſacrata.

Res immunda.

Leui. 12. 13. 14. 15.

Qui homines immundi.

De leproſis.

Contra illos qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Ægypto contendunt.

Hedio & Ruffinus cap. 14.

Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, aut ſacris intereſſe, vſque in quadrageſimum diem ſi fœtus ſit maſculus: quod ſi fœmina ſit,

Puerperæ leges.

duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſque victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt.

Num. 5. Adulterii leges et zelotypia.

Quod ſi quis adulterii ſuſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronem; & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquum eſt Sacerdotibus veſcendum datur. Deinde aliquis Sacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanum: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurādum cum imprecatione, vt ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſere moriatur: ſin autem præ amore nimio & pre zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem maſculum pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto e fano puluere humi collecto, atq; in poculum aſperſo, ebibendū porrigit. mulier vero ſi iniuſte eſt delata, prægnans facta mature & feliciter enititur. quod ſi coniugalem fidem & Deum iuriſiurādi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moſes genti ſuæ de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales.

De adulterio et inceſtu. Exod. 22. Deut. 17. Leui. 18. 20. 21. 29

Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipublicæ quoq; intereſſe vt liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore nuruve, omneſque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contra feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus ſicut reliquos teneri iuſſit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque a priore marito quacunque de cauſa repudiatam.

Leuit. 21. Qualis vxor Sacerdotis ducenda.

Pontifici vero ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris Sacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, eamque ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omnique fuco carere. Quicunque e Sacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altarē aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris ſubeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilē præſtare. quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem a vino quoq; interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omnique vicio carentes.

Leui. 25. Lex ſeptimi cuiuſque anni.

Hæc ſunt quæ Moſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandē adeptis proſpexit. Septimo quoq; anno remiſſionē agris dedit, intactoſq; aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ vero per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri:

Annus Iobelus.

idemque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturque Hebræis quinquageſimus quiſque annus iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittūtur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicii vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conue-

An mūdi 2455. Ante Chriſtū natum 1509.

niunt venditor & agri emptor, computatisque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quod ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum vero de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere, quod ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 12. Num. 1. Moſes populum numerat.

Legibus ad hunc modum digeſtis ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta leuitica: eiuſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcenta milliа eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſque quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manaſſem Ioſephi filium, & Ephraimen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionem à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſupra diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebant. Forum quoque rerum venalium eſt propoſitum, & merces ſuo quæque loco diſpoſitæ: aderantque opifices omnium artium in ſuis officinis, vt plane ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi ſeorſim ſunt recenſiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigeſimum à natiuitate diem excederent, in hunc cēſum venientibus. Et quamdiu nubes ſuper tabernaculum perſeuerabat, tantiſper velut præſente Deo caſtra eodem loco manebant, quoties vero ſe alio mouebat, tum etiam ipſi migrabant. Inuenit autem & buccinæ ſpeciem ex argento talem. Canna erat tibia paulo craſſior, longitudine paulo minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantū ad inflandum ſufficeret, deſinebatque in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad conſultandum de Republica exciebantur: vtriſque vero clangentibus vniuerſus populus conuocabatur. Quoties vero tabernaculum moueretur, hic modus ſeruabatur. Primo ſigno canente qui in orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo vero, quia à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex pone ſequentes. Leuitæ vero tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem ſignum pars caſtrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in ſacrificiis, in quibus victimas cædi mos eſt, tam ſabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus victimis eſt celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Num. 2. 3. 4. Diſpoſitio caſtrorū. Nubes ſuper tabernaculum. Num. 9. Num. 10. Buccinæ duæ ex argento factæ. Ordo caſtrorum circa tabernaculum.

CAP. XII.

Seditio contra Moſen propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna.

An. mūdi 2455. ante Chriſtū natum 1509. Hedio & Ruffinus cap. 16. al. 13. Num. 11. Seditio contra Moſen.

NOn multo poſt à Sina monte caſtra mouentur, & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth, vbi denuo populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moſen conferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolum eius vbertate carere, verumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſeriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes, & ſi manna quoq; aliquo caſu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in virum optime meritum paſſim iactabantur. exortus eſt interim vnus è populo, qui admonitos præteritorū Moſi beneficiorū, bonam ſpem habere hortabatur, ne tum quidem opera diuinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe pollicendo ſe quamuis grauibus contumeliis immerito petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, ſed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere poſſet: Deus, inquit, & ego, quantumuis male apud vos audientes, nunquam tamen deſinemus veſtri curam gerere. idque breui eſtis viſuri. Vix hæc dixerat, cum tota caſtra coturnicibus complentur, quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo poſt in Hebræorum inſolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis e populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu indicium retinet, vocaturque Cabrothaba, quaſi dicas concupiſcentiæ monumenta.

Iſraelitæ in deſerto coturnicū carnes impetrant. Concupiſcentiæ ſepulchra.

CAP. XIII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi, Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. 14. Num. 13. 14. Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes.

MOſes autem poſteaquam abductos inde adduxiſſet in locum humanæ habitationi parum aptum, non longe à finibus Chananæorum ſitum, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumque in mediis conſtitiſſet. Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & felicis terræ poſſeſſionem: quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeo nulla ciuitas, nullusve rex nos arcebit, vt ne vniuerſa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati ſimus ad rem fortiter gerendam. neque enim ſine prælio regione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina victoriæ præmium erit. Sed ante omnia mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos vero inprimis concordiæ ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi. Hæc vbi locutus eſt, populus collaudato Moſis conſilio, exploratores eligit duodecim nobiliſſimos, ex vnaquaque tribu vnum: qui exorſi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perluſtrauerunt, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent, explorataque terræ ſimul & incolarum natura, reuerſi ſunt ad ſuos, quadraginta diebus in hoc negocium inſumptis. Et fructuum quidem pulchritudo, quorum ſpecimen erat allatum, vbertasque regionis quam audiebant, animos mul-

An. mũdi 2455. an. Chriſtum na. 1509.

titudinis ad bellum ſuſcipiendum erigebat. contra deterrebantur narrantibus difficilem fore eius acquiſitionem, quod flumina ſuperanda eſſent magna & profunda, & montes ardui tranſcendendi. & vrbes mœnibus firmiſſimis cingantur. Apud Hebronem vero etiam gigantum progeniem ſe repetiſſe aiebant, atque ita exploratores cum omnia maiora apud Chananæos inueniſſent, quam quæ hactenus poſt exitum ex Ægypto viderant, ſuo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt.

Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt.

Qui ex eorum narratione impoſſibile rati talẽ terram acquirere, ſoluta concione domum reuerſi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilii præſtare. rurſumque Moſen incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunque conuicia iaſtandò. mane vero ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moſe ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

Murmur populi cõtra Moſen.

Quem euentum metuẽtes duo e ſpeculatoribus, Ieſus Naueci filius ex tribu Ephræmiride, & Chalebus ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, neve Deum inſimulent mendacii, temere fidem habentes quibuſdam, qui variis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgaris multitudinem credulam territarent: quin potius eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie ptæliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoque freti, qua vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum.

Ieſua & Chaleb populum cõpeſcunt.

Moſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cum ſubito nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem DEVM ſignificat.

Moſes & Aaron Deo ſupplicant. Hedio & Ruffinus cap. 18. al. 14.

Quo viſo Moſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantã peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent: & quod nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quam ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturnm quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam eiusqre vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosq; commodorum quibus patres ſe per intemperentiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum.

Iſraelitæ in deſerto quadraginta annu erraturi.

His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit: Moſenque obſecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatisque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille vero negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. non enim temere aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hãc ſententiam protuliſſe.

Pœnitentia populi.

Non eſt autem incredibile, Moſen vnicum virum innumera pene hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantum à ſui ſeculi hominibus, ſed à

Moſes vir maxima autoritatis.

poſte-

poſteris etiam impetratam; quandoquidem hodie quoq; nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi laetre poſſit, quaſi præſentē reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Authoritatis eius pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum, quod quidam ex regionibus vltra Euphratem ſitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificioque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alii ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta redierunt, malentes Moſi legibus quam ſuo propoſito obſequi: idq; nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longe ante Iudaicum bellum principatu Claudii, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, quum tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret. & in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici vero quadraginta & vnus, nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta, quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quod talem viuendi rationem Deus per Moſen inſtituerit. Sed de his quiſq; vt videbitur ſentiat.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtũ natum 1509.

Annona caritas principatu Claudii.

An. mũdi 2455. an. Chriſtum na. 1509.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.*

II. *Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.*

III. *Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis ſacerdotium Aaroni & filiis ſit confirmatum.*

IIII. *Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.*

V. *Quomodo Moſes deuicerit Sehonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritque eorum copias.*

VI. *De Balamo vate.*

VII. *Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo a Moſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.*

VIII. *Moſis leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.*

CAP. I.

Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.

Num. 14. Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis, cum hoſtibus congredi cogitant.

HEBRÆOS autem duram vitam in deſerto agentes, & multis miſeriis afflictos, nihil peius habuit, quam quod Deus nõ ſinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iam amplius Moſem audire volebant, quieſcete iubentem, rati etiam ſine illius auſpiciis victoriam de hoſte ſe poſſe obtinere: accuſabantque eum, quaſi hoc tantum agentem, vt in magna inopia conſtituti, ſemper ab illius conſiliis penderent; & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei ſibi pollicentes, non tam Moſis reſpectu, quam quod in eius tutela iam inde à maioribus eſſent; & quos prius ob pietatem dignos libertate duxiſſet, eis nunc quoq; ſi rem ſtrenue gerant, victoriam non negaturum. Satis ſibi virium aduerſus eas gentes, etiamſi Moſes Deum ab ipſis alienare conetur: omninoque expedire ſibi vt arbitratu ſuo potius rem gerant, quàm pro excuſſa Ægyptiorum ſeruitute Moyſis tyrannidem ſuſcipiant, eiuſque libidini ſeducti pateant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quaſi vero non omnes ex æquo Abrahæ eſſent poſteri, vt vnus ſingulari gratia præſcientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium eſſe vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promiſſori credentes, ad acquirendam eam regionem ſe expediant, neque diutius ſub Dei prætextu verba ſibi dari ſinant. Coguandum de præſenti inopia, quam loca deſerta grauiorem in dies reddant, & auctore Deo manus cum Chananæis quamprimum conſerendas, nec amplius aſſenſum legiſlatoris expectandum.

Com-

Comprobata deinde omnium calculis hac ſententia, populariter in hoſtes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immenſa multitudine perterriti, irruentes in ſe excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæſa, reliquos turpiter vertere terga coactos inſequendo, trepidos in caſtra compellunt. Et clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit peiora metuentis, cogitantiſque ab irato numine immiſſam eſſe, eo quod non expectato oraculo ad pugnam prorupiſſent. Moſes autem videns tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtem victoria recenti elatum, veritus ne præſenti ſucceſſu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in deſertum reducere. Quumque populus poſthac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur, malo admonitus nihil abſque ipſius conſilio proſpere ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent, quam ſigno diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vſu venit, maxime rebus aduerſis, vt difficiles ſe moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam, idem accidit. Quum enim eſſent numero ſexcenta millia, & vel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio, tam in ſe inuicem quam in imperatorem ſuum exaſperabantur. Quapropter tanta ſeditione eſt laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros vnquam fuiſſe accepimus, quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moſes oblitus acceptæ iniuriæ quod minimum abfuit quin lapidarētur, rebus labantibus opem attuliſſet. Ac ne Deus quidem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contumelioſos non ſolum erga legiſlatorem, verum etiam in mandata diuina per Moſem accepta, liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione, cuius abſque ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moſes rem adminiſtrauerit, nunc dicemus, cauſa eius primum expoſita.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtũ na. 1509.

Hebræi Chananæi cadũt.

Moſes retro populũ ducit in deſertum.

Seditio aduerſus Moſen.

CAP. II.

Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16.

Coires populũ excitare aduerſus Moſen conatur.

CORES vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moſem in celſo dignitatis conſtitutum, moleſte ac inuidenter id ferebat. Cum enim eſſet ex eadem tribu & cognatione, iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem, multaque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moſem ambitioſis artibus ſub prætextu eiuſdem diuinitatis cum aliorum iniuria ſuæ tantum gloriæ ſtudere, & nuper præter ius & fas ſacerdotium abſque populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe, & alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere. Grauem hanc eſſe iniuriam, quod ita latenter ſe in dominationem inſinuet, vt priuſquam ſentiri poſſit, populi libertas opprimatur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui vero bonis artibus eo peruenire deſperent, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant, ſed technis malicioſis ad id conſequendum niti. Talium conatus in medium pertractos puniri è Repub. eſſe, priuſquam e clanculariis inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moſem afferre poſſe, cur Aaroni potiſſimum & filiis ſacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honori ex

An. mũdi 2455. Ante Chriſtũ na. 1509 *Alias Balæ.*

diuina voluntate deberetur, ſe merito fuiſſe præferendum, genere Moſi parem, ætate atque opibus potiorem. quod ſi antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abitoni, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules pręminentibus Hæc Cores videri volens rei publicæ curam habere, reuera hoc tantum agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verum ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant: vt ſacerdotium fratri Moſis ademptum, in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, vt ad lapides conclamaretur: concurrebatque incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim ſi ipſe eſſet ſacerdotis elector, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet merito poſthabendus: vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius quam fratris beneficio fuiſſe daturum. Moſes autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum, nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei bene adminiſtratæ, & ſciens fratrem electione Dei perueniſſe ad ſacerdotium, non ſua gratia, prodiit in concionem; & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quiuis ex iſtis, intentra in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imo ne reliquam quidem concionem contemno, etiamſi vobis diuitiis & exteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque noſtrum, facultates poſſides. neque quia nobilior. Cõmune enim vniuerſis nobis genus Deus voluit, cultus eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, dediſſem alteri: cum nemo ſit mihi meipſo propinquior, & mihi non minus quam illi bene velim, & alioqui qualis erat prudentiæ me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verum & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare quid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogatiuam poſtulans ex eo quod hactenus eo ſit legitime functus, vt qui omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis iam ante comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, quod veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed quod ille retro detulit, ſalua pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud æquum eſt, vt qui ſimul dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuo quem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam Deus electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quod ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu vero Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neq; maiorem quam Deus habeat, authoritatem tibi arroga: ſed tu quoque inter cæteros huius honoris

Cora factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur.

Moſen lapidibus obruendũ clamant.

Moſis, ad Corem ſeditioſum oratio.

compe-

An. mūdi 2455. Ante Chriſtū na. 1509.

competitores iudicandus adeſto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. vbi vero conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoque autoritate confirmabo, meque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exoluam. His auditis turba tumultuari ſimul, & male ſuſpicari de Moſe deſtitit, & inſuper conſilium eius collaudauit tanquam e Republica futurum: atque ita concio dimittitur.

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filiis ſit confirmatum.

Ruffinus Cap. 2. Num. 16

POſtero vero die reditur in concionem vt ſacto facto intereſſent diuino iudicio per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectatione, quibuſdam Moſem in ordinē redigi cupientibus: qui vero prudentiores erant ſeditionum finem exoptantibus. timebant enim ne actum eſſet de Repub. ſi vlterius ſeditio procederet. multitudo quoque natura nouarū rerum cupida, & ad obloquēdum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circumferebatur. Moſes autem miſſis ad Dathamum & Abironem viatoribus, iuſſit vt ad condictum venirent ſacris interfuturi. poſtquam autem negauerunt ſe obtemperaturos, neque diutius paſſuros Moſi potentiā artibus malis quæſitam in populo augeri: his renunciatis aſſumptiſque aliquot præſtantioribus, non eſt dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, ſequentibus ſe libenter quos iuſſerat. Tum Dathamus cum ſuis audito Moſem cum primaribus ad ſe aduentare, progreſſi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus eſſet. aderant etiam ſatellites qui arcerent eum ſi quid vi agere vellet. ille vero iam propior ſublatis in cœlum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri poſſet. Domine, inquit, cœli & terræ ac maris. tu qui mihi teſtis es fide digniſſimus, quod quicquid hactenus feci, ex tua ſententia feci, qui miſeratus es Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuiſti, exaudi hanc orationem. tu enim ſcis omnia, ipſas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atque iſtorum ingratitudinem in medium proferre. Noſti ſane exacte & illa quæ natiuitatem meam præceſſerunt, viſa nimirum non audita: nunc in illis rebus teſtimonio tuo me ſubleua. quas iſti cum non ignorent, male ſuſpicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua volūtate Raguelisq; ſoceri beneficio conſecutus eram. tamē relictis eius voluptatib. & commodis meipſum totum dedidi ærumnis pro iſto populo perferendis: & primū pro libertate eorum, nūc vero pro ſalute promptiſſime magnos labores ſuſcepi. Nunc ergo quoniam in ſuſpicionē veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaſerunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuiſti, & voce tua ſpectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legationē tuo nomine fungi voluiſti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ſeruitutem eorum effugere cōceſſiſti, & Pharaonis potentiā ſuccumbere mihi feciſti, qui ignaris viæ per mare mediū iter aperuiſti, cuius poſtea fluctibus Ægyptios inuoluiſti, qui inermes armis muniuiſti, qui ex vitioſis fontibus potabiles reddidiſti, & potū nobis inopia laborantibus e petra produxiſti, cibumque in terra non inuenientibus à mari attuliſti, è cœlo deniq; nunquam ante auditum es largitus, qui legibus ac inſtitutis rem noſtram ornaſti, adeſto mihi Domine iudex omniū ac teſtis in-

Dathā & Abiram contumaces.

Moſis ad Deū precatio.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtũ na. 1509

corruptiſſimus,quod neque munera à quoquam Hebræorum,fauorem meũ contra iuſtitiam captante,admiſi, neq; pauperem bonam cauſam habentem propter aduerſarium diuitem perdere litem ſum paſſus, & Republica ſinceriſſime adminiſtrata in ſuſpicionem culpæ, à qua ſum alieniſſimus, venio, quaſi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate ſacerdotium tuum contulerim.oſtende quod omnia tua prouidentia diſpenſantur,& nihil fortuitis caſibus,ſed tua voluntate ad effectum peruenit, & quod res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detrectatores vindictam, ſi non communi more intereant,ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis ac facultatibus eos abſorbeat, hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus quam pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat. & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quod ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atq; ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace,concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertem ſupplicij ſceleratis hominibus debiti,quandoquidem alienum eſt à tua iuſtitia,illorum pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato,terra horrendum repente contremuit,& vndante ſuperficie, non ſecus quam pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit, immani mox ſonitu eliſo, qua ſeditioſi reſidebant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet. ſublatiſque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ: fuitque hic caſus eo miſerabilior, quod adeo nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus,lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret,ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret.

Datham & Abirã abſorbet terra.

Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum Sacerdotium,cuius ſacrificium Deo gratiſſimum apparuerit. Itaq; conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti,tum quod à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quod ipſi nequaquam degenerarent, cumque his procedunt & Aaron & Cores,deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebãt acerris odoramenta,quæ ſecum attulerant, cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquã excitauerunt,nec in terris ſponte ardentibus,nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt,ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgẽtiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus, cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vna cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent,ſolus Aaron ſuperfuit illæſus,vt manifeſtum eſſet, diuinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare,vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cœleſte numen humanis dolis circumueniri poſſe putant.

Corem cũ ducentis quinquaginta viris ignis abſumit.

CAP.

CAP. IIII.

Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.

An. mūdi 2455. Ante Chriſtū na. 1509
Num. 17.
Alia ſeditio contra Moſen.

POſt tam euidens argumentum cum iam ſatis conſtaret, non ambitu, aut fratris gratia, ſed diuino iudicio ſacerdotium ad Aaronem perueniſſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud renuit, nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imo pene grauior priore eſt inſequuta. nam ex talibus caſibus ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cum enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moſe ſolicitatus, ægreque ferebant, quod non ſolum impune tot optimatum morte populum mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cum aliis id male ceſſiſſe videret. ad hæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moſis poteſtati modum aliquem ſtatuerent. facile enim hoc illi eſſe. Tum ille mature ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirētur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondēs ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti vero die omnes protulit, quæ facile agnoſcebantur, quod eſſent & à principibus qui attulerant, & à cętero populo notatæ, videbantq; alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie cum eas Moſes acciperet, ex Aaronis vero ramos & germina eſſe exorta, & quod magis mirum, amygdala matura, quod virga ex hoc genus ligno conſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitum, omiſſis odiis quibus tam Moſem quam Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, amplius Deo repugnare deſiit. ratumque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit, atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moſes autem poſteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne forte in parandis ad vitam neceſſariis occupati, negligentius ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorum, & inſuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac Sacerdotibus conferendas, atque hi poſthac eius tribus ſolennes reditus fuere. Nunc dicendum quæ ſint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iuſſit vt Leuitæ concederent eis tredecim & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent, præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum e terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, ſacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia veſcantur in vrbe ſacra. pro eis vero quibus patria lex vetat, dominus fœtus ſiclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque ſiclos. deberi eis etiam primitias tonſuræ ouium, & qui panes coquant liba aliquot eis prębere. Qui vero ex voto ſe conſecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non guſtantes, cum capillum conſecrant, victimas eo-

Aaronis virga germinat.

Hedio & Ruffinus Cap. 3 4.
Num. 18. 35.
Leuit. 14 18. & 26.
Sacerdotū reditus.

Num. 6. De Nazaræis.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtũ na. 1473

Num. 20

Moſis ad Idumaos legatio.

rum Sacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominant, hoc eſt, Dei donum, ſi velint à miniſtetio, ad quod ſe vltro obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta ſiclos, virum quinquaginta. qui vero tantum pecuniæ non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen Sacerdotibus pectus & brachium dextrum. Tantum eſt quod Sacerdotibus Moſes attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proxime præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quam filias & famulos etiam participes eſſe voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in tanto ſolo Sacerdotio fungentes mares eodem die abſumunt. His ita poſt ſeditionem diſpoſitis caſtra mouit, & cum omnib. copiis ad Idumææ fines peruenit, legatis primum ad Regem præmiſſis, petebat ab eo tantum liberum tranſitum, paratus ipſius arbitrio fidē dare ſine cuiuſquam iniuria iter ſe facturum: præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus etiam aquæ pretium, ſi Rex ita iuberet. ille vero legatis, re infecta, dimiſſis, negatoque tranſitu armatus eum exercitu eſt obuiam profectus, prohibiturus Moſen ſi vi viam aperire conaretur. at Propheta conſulto prius oraculo, & Deo non permittentē, vt ipſe pugnæ principium faceret, retrorſum abduxit exercitum, per deſertum iter facturus. Eodem tempore ſorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadrageſimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, menſis Xanthici luna prima: ſepultaque eſt publico ſumptu magnifice, ſuper quodam monte, qui appellatur Sein. & poſt mēſtruum

Mariãme ſoror Moſis defuncta.

Num. 19

Mos luſtrandi populum.

luctum luſtrauit Moſes populum hunc in modum. Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum ante caſtra productam Pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. Deinde ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, ſimulque hyſſopum & lanam cocco tinctam: huius cinerem vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebant ſe die tertia & ſeptima, quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli

Num. 20

ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterum funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum exercitu pergēs Arabiam petiit. Quumque veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelſum, quo ager clauditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moſe quod eſſet moriturus: & in conſpectu to-

Aaron mortuus.

tius exercitus, ſtans in loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat, atque ita ſpectante populo moritur, eodem ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis vigeſimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunam menſis

Ruffinus Cap 4.

Hed. ca. 8

Num. 21.

Moſis ad Sehonem Amoræorũ Regem legatio.

qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium pererrās, in Aſphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis diſterminans. eſtque hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius Regem Sehonem miſit legatos Moſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidem daturus, quod ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiam ſi po-

tum

tum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon vero negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur. An. mũdi 2493. Ante Chriſtũ na. 1471

CAP. V.

Quomodo Moſes deuicerit Sehonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritque eorum copias.

MOſes autem poſtquam intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facile adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam inſuper pollicente, magnopere hac ſpe animatos, militem quoque fiducia complet, clamitans adeſſe tempus quo pugnandi cupiditate exſatiarêrur, auſpice Deo & quo ſponte iam propenderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti arma corripiunt, & è veſtigio inſtructa acie ad hoſtem properant. Amoræus contra vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos, quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaq; vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primũ animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſq; eorũ ordinibus, in extremam formidinem eos coniecerunt. Iamque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cum eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quam vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glandibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur, & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtus. Cumque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis ſunt confixi: & inter cæteros Sehon Rex cecidit. Hebræi vero cæſos ſpoliabant, prædas agebãt, magna rerum copia fruebantur, quod fructus nondum ex agris collecti eſſent, & milites totam regionem percurrebant impune diripiendo, captiuoſque abducendo. nemo enim reſiſtebat, robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi vero terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminant. Iobacchus vero ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum Rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitus ad vnum eſt deletus. Moſes vero Iobaccho fluuio ſuperato regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumentũ exſtabat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorũ latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas

Num. 21. Hebræi pugnam parãt aduerſus Amoræos.

Amoræos Hebræi fundunt fugantq;

Sehon Amoræorũ Rex interfectus.

Hebræi terrã Amoræorũ occupant.

Amoræorum terra . . . .

Oges Rex cum exercitu trucidatur.

eſt iu-

An. mūdi 2493. Ante Chriſtū na. 1473 *Ruffinus cap. 5. Hedio c. 6 Hiericho.*

eſt inſecuta. ſed in futurum etiam maiorum ſucceſſuum illis cauſa eſt acta. Sexaginta enim oppida egregie munitā de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quam publice ſunt locupletati. Poſt hæc Moſes caſtra Iordanem verſus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea eſt vrbs copioſa, palmis abundans & balſamum ferens. Iamque in tantum creuerant Iſraelitarum animi, vt nihil magis quam pugnas ac prælia cuperent, & Moſes vtendum hac promptitudine ſuorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vaſtandam miſit, vrbesque gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem cauſam habuit.

CAP. VI.

De Balamo vate.

Num. 22 *Balaci Moabitarū Regis ad Madianitas legatio.*

Balacus Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & ſocietatem cum Madianitis, cum res Iſraelitarum in tantum creſcere videret, cœpit etiam de ſuo regno eſſe ſolicitus. Neſciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vſurpare appetant: atque ita non ſatis conſulte de rebus nouis cogitabat & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum ſucceſſu non eſt auſus, obſtare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis loco vatē & ſibi amicum, cū Balaci legatis mittunt etiam de ſuis honoratiſſimum quemq; rogantes vt veniret ad ſe, & diris imprecationibus Iſraelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hoſpitali menſæ adhibitis, conſuluit Deum, quæ ſit eius de Madianitarum poſtulatis ſententia. qui cum vetaret illis obſequi, reuerſus ad eos, ait ſibi non deeſſe voluntatem illis gratificandi, ſed obſtare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatā. nam exercitum illum, quē ipſi execratum velint, eſſe Deo longe chariſſimum, deditq; illi conſilium, vt ob hanc cauſam ad Iſraelitas profecti, pacem cum illis quibuſcunq; conditionibus facerēt. his dictis legationem dimiſit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuo legatos mittunt ad Balamum, qui cupiens hominibus obſequi, Deum conſuluit. Deus vero offenſus iubet vt legatis aſſentiatur. is ratus Deum hæc ſerio iubere, cum legatis proficiſcitur. inter eundum autem cum ventum eſſet in viam quandam anguſtam inter duas maceᐨrias ſitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerſo aſina qua vehebatur declinans appreſſit eum ad alterum ſeptum, nihilque mouebatur verberibus ſeſſoris preſſuram moleſte ferentis, cumque nec Angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo ſic volente humana voce Balamum incuſat, quod nunquam antehac læſus ſæuiret in ſe, nō intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obſequatur. Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turbatur, apparuit ei Angelus, obiurgās verberatorem, quod iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter cōtra Dei voluntatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire, ſed Deus iuſſit eum pergere quo inſtituerat, modo ne quid aliter agat quam diuinitus admoueretur. His mādatis perceptis ad Balacum peruenit, exceptuſque à Rege honorificentiſſime, voluit ad quendam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus vero ipſe cum regio comitatu deducit vatem in montem proxime imminentem: qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet Regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu Regis eſt factum,

Balaci & Madianitarum ad Balamū legatio.

Secunda ad Balamum legatio. *Balami Angelus reſiſtit.* *Balami aſina loquitur.* *Balamus obiurgatur ab Angelo.* *Balacus ad Balamum peruenit.*

mactar victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos, quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutiſque ac probitatis ſtudio ſitis autreferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quandoquidem Deus vos hominum ſolos complectitur, & vt omniũ ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit, quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeoque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parenre in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro numero ac dignitate domicilium Chananææ continget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continenre ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cœli ſtellis numero æquipatanda. Cumque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patierur. in pace, & in bello virturem viris addet. inimicis veſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint, non enim reuertetur e tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac libetis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indigne ferente, & pacta non ſeruare clamitaute, licet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrandum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates, Putas, inquit, quoties fara ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eaque cauſa veni vt voluntati tuæ morem gererem. Sed potentior eſt Deus quam mea voluntas, qui contra Dei voluntatem ad gratiam hominum loqui propoſuetam, quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certe nihil in horum laudem dicere, in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod genris felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age quando animus eſt tibi atq; Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet nõ admittere, alias aras erigamus & ſacra inſtauremus, ſi forte Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cumque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtarem deuouẽdi impetraſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturũ eſſet regibus & ciuitatibus præclariſſimis, quatum quædam nondũ conditæ videntur, quæ vero extant earum res terra mariq; geſtæ ita prædictionibus reſpõdetunt vſq; ad noſtrã memoriam, vt facilis ſit coniectura, reliquũ etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturũ. Balacus autem ægre ferens expectationem ſuam fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens cum iam in Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, voſq; Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia fameue aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruandæ, ne quãdo talis clades incidat qua vniuerſi de medio tollantur, interdum tamen quædam vitari non poterunt, qui-

Balami de Iſraelitico populo vaticinium.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtũ na. 1471.

Balacus iratus reprehendit Balamũ.

Balami reſponſio.

Num. 25.

Balami de rebus futuris vaticiniũ.

An. mūdi 2495. Ante Chriſtū na. 1472

Balami aduerſus Hebræos conſiliū.

bus ad tempus afflicti, mox magis quam ante florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarū formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mētes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi vero cupidine captos viderint, ſubito ſe proripiant. cumque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum Deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatē ex earum pulchritudine capere inuideant, neue cōſuetudinem eorum auerſentur. illæ libenter & verba iuuenū & complexus admittunt: iamque blandiciis illectos & cupidine feruentes relinquere parant. tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, ſed futuræ coniuges & omnium facultatum dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iureiurando confirmabant Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos hac hoſpitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos, & abitionem noſtram moleſte ferre aſſeueratis, ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatis facere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuicturæ ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & contumeliæ nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos date æquum poſtulamus. illis vero quolibet modo fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus. quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, Deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum Deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quā veniſtis peculiares Deos colere malitis: præſertim cū noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes à religione patrum deſciſcunt: & plures Deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoq; indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuētus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vna cum reliqua turba corrumpebātur (Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtæ, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oble-

Madianitarū filiæ ad Hebræorum caſtra perueniunt.

Madianitarū filiæ Hebræos ad Idololatriam perducūt.

Hebræi mulierū cupidine ducti a patriū religione deſciſcunt,

Zābrias, Chosbi.

ctabat.

ſtabat. In hoc rerum ſtatu Moſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationem adducere eos, qui tantiſper dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decoram, quod voluptatem pluris quam Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum contemptu, ſed compeſcendis prauis cupiditatibus fortes ſe viros declarent; abſurdum prætereà dicebat, quod cum in deſerto modeſte vixiſſent, nunc in bona regione ita baccharētur, & quæ per inopiã quæſiuerant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad ſaniorem mētem reducere. Tum Zambrias inſurgens, Tu, inquit, Moſes tuis legibus vtere, quibus iam longo vſu robur addidiſti: quod ni feciſſes, ſæpe iam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes. me certe nunquam ad tua tyrannica iuſſa obſtrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quam ſub legis ac religionis prætextu nobis ſeruitutem, tibi principatum malicioſis artibus adſtruis, voluptatem nobis ac vitæ liceñtiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſeruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere: cum ipſe multo dignior ſis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium conſenſus approbat, plus tua quam exterorum mortalium placita valere poſtulas. ego quæ nunc facio, quia bene facta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierem iam alienigenam me duxiſſe. audis à meipſo mea facta, vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam Diis facio præter conſuetum, quia id æquum cenſeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide viuere, de vnius tantum fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipſo plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro ſe & quibuſdam ſui ſimilibus afferēte, populus quietus expectabat quonam audacia hæc eſſet euaſura, maximè quod videret legiſlatorē amplius nolle contendere, ne hominē inſolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures tales in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atq; ita tum cōcio diſſoluitur: ac fortaſſe vlterius malum hoc ſerpſiſſet, ni Zambrias mature ſublatus eſſet talem ob cauſam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate iuuentutis facile princeps, Eleazari pontificis filius, & Moſen magnum patruum habens, ægerrime tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus creſceret, vindicare in flagitioſos decreuit. non ignarus quod exempla primatum in vtramuis partē plurimum valeant. Cumq; tanto eſſet animi & corporis robore, vt non temere aliquid arduum aggrederetur, quod nō etiam perficeret, ad Zambriæ tentoriū vadit, & eodē ictu ipſum vna cum Chosby transfigit. quo exemplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationē accenſa, certatim in eiuſdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficit, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accendere etiã maluerunt: nec prius deſtitit, quam quatuordecim millia virorum deſideratentur. Hanc ob rem Moſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam quod omiſſum ante non oportuit, dixerimus. Balamus ille, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret, à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecus tamen tale hoſtibus conſiliū dedit, quo effectum eſt vt quibuſdam infectis praua opinione,

An. mū di 2493. Ante Chriſtū na. 1472

Moſes Iſraelitarū idololatriã & voluptatem accuſat.

Zambria aduerſus Moſen oratio.

Phinees Zambriã & Chosbi vno ictu trãsfigit.

Al. 24000

Moſes in Madianitas mouet.

An. mũdi 2495. Ante Chriſtũ na. 1472
Num.31.

pene rotius populi religio ſit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honote dignatus eſt propheta, vt oracula eius ſuis literis inſeruerit: cumque nihil vetaret quin ea pro ſuis ederet, nec vllo teſte id factum eius coargui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare Sed hæc quiſque vt libuerit ita conſiderer. Moſes autem vt dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus impetatis: eiſque copiis Phineem præfecit, cuius opeta leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo ante memorauimus.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo a Moſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

Hedio c.7 Ruffinus cap. 5.

Quinque Reges Madianitarũ cæſi.

Alias Areceme vel Arca.

Ingēs præda de Madianitis parta.

MAdianitæ vero intellecto hoſtium aduentu, & quod iam non longe abeſſent, & ipſi copias in vnum contrahunt, & qua in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſto erant, impetus eorum pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta multitudo Madianitarum eſt cæſa, vt numerus cadauerum iniri nō poſſet. ne regibus quidem ſeruatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeus, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus Hebræi regionem ſunt populati, prædas abigendo, & incolas vna eum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moſe mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæſo exercitu prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia & inſuper ſexaginta ſeptem: aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſupellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductę ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moſes autem partitus prædam, quinquageſimam eius partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Leuitis alterius quinquageſimam: reliquum veto populo diſtribuit. quo factum eſt vt deinde ſuauitet viuerent, opibus virtute quæſitis, ocium quoque ad fruendum nacti.

Num.27. Deut.3. Ioſua Moſem ſibi ſucceſſorē deſignat.

Moſes autem iam admodum ſenex Ieſum deſignauit, qui ſibi in prophetæ & ducis (ſi opus foret) muniis ſuccederet, Deo ita iubente vt hunc principatus ſucceſſorem faceret. Erat enim totius diuini atque humani iuris peritiſſimus, Moſe præceptore doctus.

Num.32. Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manaſſis Amoriti dē terrā expetunt.

Per idem tempus duæ tribus, Gade & Rubeli, & dimidia Manaſſitis, numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi conſilio rogant Moſen, vt ſibi extra ſortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. eſſet enim paſcuis vberem. Ille vero ſuſpicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuicio viros excipit, meticuloſos ſimulatores dictitans. Velle eos in ocio luxuque terram marte quæſitam communi poſſidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promiſſam capere, deuictis gentibus quas ille pro hoſtibus haberi iuſſerat. Qui videntes eum iratum, ne merito iraſci videretur, reſpondent ſe neque per ignauiam pericula, neque per deſidiam labores fugere, ſed hoc tantum agere vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratoſque ſe aiebant, ſi oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipſo danre acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur ſequi, & communibus militare auſpicijs. Tum Moſes comprobata eorum volūtate, aduocatoque Eleazaro pon-

An. mũdi 2493. Ante Chriſtũ na. 1472. Num. 35. Deut. 4. 19. Ioſ. 20.

tifice & Ieſu, cæteriſque magiſtratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt ſimul cum cognato populo aduerſus communem hoſtem bellum gerant, donec omnia ex ſententia confecta fuerint. atque hoc pacto accepto quod petierunt, & exſtructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moſes quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus aſyla ſanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non ſponte cõmiſſa eo confugiſſent. ſtatuitq; talibus exilij tempus, tantiſper dum pontifex viueret ſub quo cædes acciderat, poſt cuius obitum redire in patriam permiſit. Exilij vero tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impune occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehenſum: idque ius ſolis cognatis eſſe voluit, aliis non item. Cæterum oppida refugij fuerunt hæc. ad fines Arabiæ Boſora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gauladeaman. & poſt captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iuſſu Moſis deſtinata ſunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cum defunctus eſſet quidam è primatibus Manaſſidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum ſexus relictis, tribules eius viri inſignes Moſen conſulunt, an filiarum eius in diuiſione & ſortitione agrorum ratio haberi debeat. Is reſpondit ſi in domum tribulis nuptum darentur, ſortem dotalẽ fore: ſin mallent in aliam tribum elocari, ſortem in ſua tribu relinquerent. atque hac occaſione inſtituit, vt cuique tribui ſuę ſortes perpetuo manerent. Quumque iam de quadrageſimo migrationis anno triginta tantum dies ſupereſſent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila viſitur, agrum habens palmeris conſitum, vbi populum omnem præſto vidit, in hunc modum verba fecit.

Oppida refugij. Num. 27 36. Salpadis filiæ parẽtu loco hæreditatem capiunt. Hiſtoria Deuteronomij. Ruffinus Cap. 5. Hedio Cap. 8. Deut. 4.

CAP. VIII.

Moſis leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.

Moſis ad populum ante obitũ oratio.

Viri commilitones, & longi laboris ſocii, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta poſtulat, vt ex hac vita diſcedam, & rebus vltra Iordanem gerendis intereſſe me Deo non eſt viſum, æquum duxi, vt quantum ad veſtram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio deſim: ſed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonſtrata ad eam via, ſempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam veſtra quam poſterorum beatitudo conſiſtat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos noſtræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita diſcedamus. Fidem enim, ſat ſcio, mereor, vel quod antehac veſtris comodis indeſinenter ſeruiens nunquam vos fefelli, vel quod anima prope exitum conſtituta in omni virtute ac veritate ſeipſa melior redditur. Filij Iſraelis, vna omnibus hominibus felicitatis eſt cauſa Deus propitius: quam ſolus dignis dare, & peccantibus in ſe auferre potis eſt, cui ſi vos tales præſtiteritis quales ipſe poſtulat, qualeſue ego ex ipſius ſententia inſtituo, nunquam non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: ſed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deeſt breui conſequemini. Tantum voluntati diuinæ obſequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quidquam nouate. Quod ſi feceritis, bello præſtantiſſimi inter omnes gentes, & omnibus hoſtibus inſuperabiles eritis, nã auxiliante Deo, minæ omnes facile contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam ſunt propoſita, & ipſa ſibi primum eſt ac potiſſimum præmiũ: deinde per hanc cætera bona facile parantur: qua inter vos inuicem vten-

Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiuſque mandatis ſint obedientes adhortatio.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtĩ na. 1471

tes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud poſteros immortalem conſequemini. Hæc vobis ſunt ſperanda, ſi leges monitu Dei me perferente ſcriptas, nec ipſi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vſum nunquam non meditemini. Ego vero commodis veſtris lætus diſcedo, voſque pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magiſtratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis veſtræ poſthac curam ſunt habituri.

Diuini auxilij promiſſio.

Deus autem ſub cuius ductu hactenus egiſtis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepiſtis, non deſinet vobis proſpicere, ſed quamdiu ipſum & pietatem colueritis, tam diu ſub eius præſidio tuti permanebitis.

Obedientia erga magiſtratum.

Nec deerunt qui vobis optima monita ſuggerant, quibus parentes beati eritis. nimirum pontifex Eleazarus & Ieſus, & ſenatus ac primates tribuum, quibus cauere vos difficiles præbeatis, ſcientes quod qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus eſt vbi ad poteſtatem peruenerit: neue in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mãdatis principum obmurmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vicio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliori ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hoſtes exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim quod ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quam ab hoſtibus. quod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt, & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri.

Deut. 7. 11.

quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quam late patet orbē diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis, quo ſi ventum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis.

Iſraelitæ hoſtes, eorumq́ idola tollere iubētur.

poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patiamini: id rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferroque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſeruabitis. Verum ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quam priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis.

Moſes Iſraelitis Codicē leges ſcriptas & inſtituta cōtinentem tradit.

Hæc loquutus tradit eis Codicem, leges ſcriptas & inſtituta bene viuendi continentem. Illi vero ſoluebantur in lachrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant; memoreſque quanta pericula pertuliſſet, quamque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti quod non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æque propitium Moſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, grauiſſime dolebant: ita vt totus populus lachrymans nullam conſolationem admitteret. Moſes vero ſolabatur eos, & iubens à lachrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio eſt diſſoluta.

Leges a Moſe latæ Ruffinus cap. 7.

Nunc priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, operæ pretium duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hic inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſecula inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt ni-

hil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamque à Deo retulerat, ſcripſit, nos generatim in ſuos ordines digeſſimus: qua de re lector admonendus erat, ne ſi quis forte ex contribulibus in hæc noſtra inciderit, calumniam temere ſtruat, quaſi parum ſincere ſcripta Moſaica tractantibus. Enumerabo autem eas potiſſimum leges quæ ad publicam inſtitutionem, ritusque gentiles pertinent: quæ vero ad priuatam conſuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum noſtratibus ſpectant, in eum commentarium diſtulimus, quem de moribus & ſacrorum cauſis Deo fauente ſcribere eſt animus.

Excuſatio Hiſtoriographi, cur Legũ ſeriem innouarit.

Poſtquam acquiſita Chananæa terra, vrbibuſq; conditis, victoriæ fructus ſecure carpere cœperitis, hæc mandata obſeruando rem Deo gratam facietis, & partam fœlicitatem conſtabilietis. Vrbs ſacra ſit vna in regione Chananæa, in loco illuſtri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea ſit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, ſed collectitiis conſtructum, qui inducti tectorio decoram & mundam ſpeciem præ ſe ferant: aſcenſuſque ſit ad illud non per gradus, ſed terra leniter per accliue aggeſta: in alia vero vrbe nec altare ſit vllum neque templum. Deus enim vnus eſt, & Hebræorum genus vnum. Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominioſe & obſcure ſepeliatur.

Iſraelitæ quomodo in terra Chanaan victuri.
Vrbs ſacra & tẽplum in Chananæa.

In ſacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuerſa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per confabulationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam agant. Expedit enim vt inter ſe noſcantur, quibus idem eſt genus, quiq; eiſdem ſtudiis delectantur. Id vero ex huiuſmodi congreſſibus facile contingit, dum aſpectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: ſicut contra qui nunquam conueniunt, eos alieniſſimos à ſe inuicem eſſe oportet.

Cõuicium Deo faciens. Leuit. 4. Deut 16.
Ter in anno Hebræi conuenire debent.

Sint præterea decimæ fructuum ſeorſum ab illis quæ ſacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in ſacra vrbe inſumatur in ſacrificia & conuiuia. Æquum enim eſt ex prouentu terræ à Deo datæ in ipſius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non eſt ſacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neq; maior eſt turpitudo quam quæ corporibus infertur. Similiter ſi quis mercedem pro admiſſura canis venatici aut paſtoralis acceperit, nec inde quidem Deo ſacrificare eſt licitum. Diis alienis nemo male loquatur. Fana externa non ſunt ſpolianda neque ſacra donaria tollenda. Nemo veſte è lino & lana contexta vtatur, eſt enim ſolorum Sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ feſta apud ſanctam vrbem ſacrorum cauſa conuenitur, pontifex e ſublimi ſuggeſto, vnde à tota multitudine exaudiri poſſit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auſcultando arceantur, imo ne mancipia quidem. Nam bonum eſt vt inſcriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. ſic enim minus peccabunt, non ignari quid ſit in lege decretum. Leges etiam vim maiorẽ obtinebunt in delinquentium conſcientiis, dum ſua placita minis interpoſitis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam nõ legis voluntas intus obuerſetur, & quantas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediſcant, qua diſciplina nec honeſtior eſt alia, nec ad fœlicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda ſumma Dei beneficia quæ liberatis ex Ægypto præſtitit. æquum enim eſt gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inſcribenda ſunt etiam fo-

Decima Deut. 18.
Merces meretricis.
Dÿ alien Deut. 22.
Linum & lana.
Deut. 11.
Legis liber in tabernaculorũ feſto prælegendus.
Pueri Leges ediſcant.
Deut. 6.

Signa Legis. Septem Præſides. Honor magiſtratus.

ribus præcipua, & in brachiis oſtentanda. & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferẽda ſunt inſcripta in capite & brachio, vt vndiquaque conſpicua ſit Dei erga populum ſuum benignitas. Oppidatim præſint ſeptem viri probatæ virtutis, & iuſtitiæ cultores. Singulis magiſtratibus attribuantur duo miniſtri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi ſors obtigit in ſuis ciuitatibus ſummo in honore habeantur, vt præſentibus illis nec conuiciari liceat, nec aſperius agere. Sic enim futurum eſt, vt aſſueti homines reuereri, ad pietatem quoque aſſueſcant, & tanto longius à contemptu numinis abſint.

Officium Iudicum.

Iudicibus quicquid viſum fuerit, illorum ſententia valere debet, niſi conſtet pecuniis eſſe corruptos, aut manifeſte coargui poſſint non recte decreuiſſe. Oportet enim ſine lucri & dignitatis reſpectu iudicare, & iuſtitiam omnibus aliis rebus anteponere: Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quaſi vero is infirmior ſit habendus, quam illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus.

Iuſtitia eſt Dei potentia.

nam Dei potentia eſt iuſtitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Quod ſi iudices neſciant de negocio ad ſe delato pronunciare, ſicut interdum accidit, in ſanctam vrbem integram cauſam relegent: tum vero pontifex & propheta vna cum ſenatu quod viſum fuerit decernãt.

Deut. 19.

Vni teſti fides non habeatur, ſed tribus, aut vt minimum duobus, quorum teſtimonium vita anteacta faciat veriſimile. Mulieribus autem teſtimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque ſeruum hominem teſtem eſſe liceat, propter animos degeneres. probabile enim eſt aut lucri cauſa aut præ metu non verum teſtimonium depoſituros.

Falſi teſtis pœna. Deut. 21. De homicidio commiſſo.

Quod ſi cui falſo teſti creditum fuerit, iſque poſtea falſi coarguatur, ei pœnæ ſit obnoxius, quam reus daturus erat, ſi grauante hoc teſtimonio condemnatus fuiſſet. Homicidio in aliquo agro commiſſo, ſi autor nuſquam compareat, neque ſuſpicio ſit à quopiam per odium occiſum hominẽ, inquiſitio fiat ſumma cura propoſitis indici præmiis. quod ſi nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorum vicinorum agro in quo cędes eſt facta, & ſenatus conueniẽtes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in teſqua nec ſementi nec plantationi idonea, neruis ceruicis abſciſſis, cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde habere proclament, eamque nec feciſſe ſe, nec dum fieret interfuiſſe. inuocentque Deum vt propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Ariſtocratia optimum regimen.

Optimum quidem eſt optimatum regimen, & ſic in adminiſtrata Republica viuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem concupiſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt Deum habere pręſidem.

Deut. 17. De Regis electione.

Attamen ſi regis vos cupido ceperit, nemo ſit niſi veſtri generis & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi çum cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit, plus legibus & Deo quam ſuæ ſapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equiſue plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudiis plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quam rebus veſtris expedit.

Deut. 19. Termini terræ non mouendi.

Terminos terræ mouere non eſt fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: ſed religioſe cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quod hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facile enim legum præſcripta tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohiberi non patitur.

Leuit. 25. Plantarũ ante quartum annũ fructus prohibiti.

Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vſum conuertere intempeſtiuus enim eſt talis fructus. quicquid autem præmature à natura extorquetur, eius vſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto vero anno colligat quidquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in cõuiuiis cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat.

Vites plãtanda. Terra aranda.

Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit enim quod hanc plantam nutriat, nec opus eſt vt & aratro vexetur. Bobus aranda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum agenda. Semina quoque debent eſſe pura & impermixta, nec duûm ſimul aut trium generum ſunt ſeminanda. abhorret enim natura communionem diſſimilium. Neq; diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis ſui perueniat, vt ſolent à minimis principiis res in peius proficere. Cauẽdum eſt autem magnopere, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poſſint. quapropter ne leuia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt.

Deu. 24. Egenis aliquid in agro relinquendũ.

Metentes & demeſſa colligentes ne ſpicilegiũ faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vſum ſuum conuertant & alimoniam. De vindemia quoq; racemuli relinquantur pauperibus: ſimiliter de oliuetorum fructu nonnihil, vt ſit egenis quod colligant, quandoquidem de ſuo non poſſunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deum etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, ſi non quiſq; ſuis tantum commodis prouideat, ſed inopum quoque rationem habeat.

Deut. 25. Boues triturantes. Viatores a pomis maturis non arcendi.

Nec bobus in area triturantibus os obligandum eſt. non enim æquum eſt vetare laboris ſocios quo minus & fructuum ſint participes. Nec à pomis maturis viatores ſunt arcendi, ſed ſinendi vt tanquam propriis ſe ſatient: & ſiue indigenæ ſiue ſint exteri, libenter illis ad eſum exhibenda ſunt. auferre vero ſecum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios deguſtare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo conceſſis inuidere tantillum concupiſcentibus, præſertim cum id anni tempus ſit fertiliſſimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & ſi quis præ pudore cunctetur attingere, vt ſumãt hortentur, Iſraelitas quidem vt ſocios: & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas vero hoſpitalibus his munuſculis dignentur, quæ ipſis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet exiſtimari detrimentum, quod liberali animo ſumendum hominib. permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his ſoli fruamur, ſed vt de noſtro etiam alios honoremus: volens hoc modo ſingularem erga Iſraelitas fauorem ac liberalitatem ſuam gentibus innoteſcere, dum id quod ipſis ſupereſt benigne cum illis communicant.

Plaga quadraginta.

Qui vero contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica ſcutica accipiens illiberalem pœnam hãc ſuſtineat, eo quod cum eſſet ingenuus, lucro ſeruiens ipſe ſuam dignitatem læſerit. Rectum enim eſt vt cum ipſi multa in Ægypto & deſerto ſitis perpeſſi, aliorum miſerias non negligaris. & Dei benignitate amplas facultates conſequuti, ex his nonnihil per compaſſionẽ egenis decidatis.

Decima egenorũ. Primitia frugum. Deut. 26.

Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iuſſi, alteram Leuitis, alteram in ſacras epulas, tertia tertio quoq; anno eſt conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos diſtribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferãt, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & ſacrificiis iuxta legem ri-

An. mūdi 2493. ante natū Chriſtū 1471.

te peractis, primitias ſacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtraſque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingreſſurus conſiſtat e regione templi, ante omnia DEO gratias agat, quod ab Ægyptiorum graui ſeruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit: teſtatusque decimas ſe iuxta Moſis legem ſoluiſſe precetur Deum, vt tum ſibi priuatim, tum Hebræis publice propitius, & quę bona hactenus dedit conſeruet, & pro ſua potentia ac benignitate augere etiam dignetur.

De vxoribus ducendis.

Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honeſtis parentibus prognatas, qui autem non ducit virginem, ne ſibi coniungat alteri maritatam, neve priorem eius virum contriſtet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neq; meretrici ſit ius nuptiarū, cuius propter iniuriam ſuo corpori factam, nuptiale ſacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obſeruari valde intereſt, ad hoc vt proles naſcatur ingenua, & ad ſtudium virtutis erecta, ſi non è turpi aut illiberali matrimonio ſint prognati.

Ancillas ingenui non ducāt. Meretricis nuptiæ.

Pœna mulieris pro virgine deſponſatæ talis poſtea non inuentæ.

Si quis aliquam pro virgine deſponſatam poſtea talem non inuenerit, in ius vocatam accuſet, afferatq; argumenta quæ habet: puellæ vero cauſam agat pater aut frater, aut qui poſt hos genere videtur proximus. Et ſiquidem puella fuerit abſoluta, degat in accuſatoris coniugio, isq; nullum poſthac dimittendi eam ius habeat, niſi talem ipſi cauſam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat cæterum temeritatis & petulantiæ qua inſontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minus plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri mulctæ nomine numerare cogatur. Quod ſi viciata fuiſſe coarguatur, ſi quidem plebeia fuerit, eo quod parum ſolicite pudicitiam vſque ad nuptiarum tempus ſeruauerit, lapidibus obruatur. quod ſi ex ſacerdotibus pregnata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem aut formam, aut aliam quamuis cauſam, alteri plus beneuolentiæ honoriſque detulerit, alteri vero minus: ſi filius dilectæ iunior quam ille ex altera natus, propterea quod ſua mater in maiore gratia patris fuiſſet, poſtulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatem paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim eſt cum qui ſit natu grandior, propter matrem negligentius à patre habitam ſuo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri deſponſatæ ſtuprum obtulerit, ſi quidem perſuaſæ vt ſe præberet, ſimul cum ea capitalis eſto. ſontes enim ſunt ambo: hic quia puellæ perſuaſit vt liberali coniugio rem turpiſſimam anteponeret: hæc vero quia lucro aut voluptati ſuccubuit. quod ſi ſolitariam alicubi nactus, vi oppreſſerit, ſolus det ſupplicium.

Deu. 24.

Deut. 21. Primogenitus ius ſuum retineat.

Deut. 22. Stupri pœna.

Virgo cōſtuprata.

Qui virginem nondum deſponſatam conſtuprauerit, ipſe ducat. quod ſi pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta ſiclos iniuriæ pretium numeret. Qui à coniuge quacunque de cauſa, vt ſæpe hominibus vſu venit, diſiungi poſtulat, ſcripto ei ſecuritatem faciat, quod eam nolit amplius repetere. ſic enim habebit poteſtatem alterius coniugis quærendi, alioqui diuortium non permittitur. Quod ſi & alterum offenderit, aut poſt eius mortem prior maritus reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat.

Leuit. 15. Defuncti fratris uxor ducenda.

Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, fortis hæredem nutrito. nam hoc è Republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent. mulieri quoq; leuior ſit calamitas, cum prioris mariti coniunctiſſimo victuræ. quod ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatū accedens teſtetur, quod volentem eam

in fa-

Am mũdi 2493. an. Chriſtum na. 1471.

in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante vero ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tantum res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem e curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier vero cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non ante ius eſto cubile eius tangere, quam raſo capite ſumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demũ ad nuptiale conuiuium veniat. Bonũ enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantum voluptati indulgens illius deſideria negligat. Elapſis aũt luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptis dare operam liceat. Quod ſi ſatiata concupiſcentia, pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro ſerua quidem eam tractare ius habeat: ſed quocunq; mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat.

Cum capta coniugium. *Deut.* 21.

Luctus triginta dies.

Quicunq; e iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut cõtumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicantq; non voluptatis cauſa in matrimoniũ ſe conueniſſe, neq; vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendũ eſt, ſatis ſit quod officii hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quod etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia. hoc enim & ad legiſlatoris clementiæ laudem & ad parentum felicitatem pertinet, ſi nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quod ſi hi ſermones & præcepta nihil profecerint, ſed contumacibus in parentes auſis pergat leges ſibi infeſtas reddere, ab ipſis extra vrbem ſequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad ſpectandum propoſitus, nocte demum ſepeliatur.

Deut. 21. *De liberorum* , ἀστοργία.

Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant ſupplicium. Quin & hoſtes ſepeliantur, nec mortuus quiſquam expers terræ iaceat, vltra quam iuſtum eſt pœnas exſoluens. Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iuſtum eſt reditus captare ex fortunis tribulium, ſed præſtat opem ferre illorum neceſſitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ huiuſmodi beneficentiam ſolet conſequi. Qui vero acceperint mutuo ſiue pecuniam, ſiue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex ſententia fruges ipſorum prouenerint, alacres reſtituant eis qui mutuauerunt, quaſi ſua reponentes, & vſuri denuo ſi opus fuerit. Quod ſi non pudeat eos non reddere, non ſunt è domibus auferenda pignora, niſi iuſſu iudicum: & pignus foris eſt exſpectandum. is vero qui afferre debet, nihil contradicat ei qui cum legum auxilio ad ſe venit. & ſi quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum, ſin autem pauper, reſtituat id creditor priuſquam ſol occidat,

Hoſtes ſepeliendi.

Deut. 23. *Mutuum dare ad vſuram Hebræorũ nemini licet.*

Mutuum reddendũ *Deut.* 24. *Pignus.*

An. mũ-di 2493. an. Chriſtũ nat. 1471.

maxime ſi veſtimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes eſt miſericors. Molam & inſtrumentum quod ad hanc pertinet non eſto ius pignus capere: ne carentibus his ſi deſit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiſerit, mulctator capite: qui vero aurum aut argentum ſubtraxerit, duplum reſtituito. Qui in furto deprehenſum, aut parietem perfodientem occiderit, impune eſto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum eſt. Qui vero mulctam ſoluere non valet, in ſeruitutem vindicetur. Qui tribuli in ſeruitutem eſt venditus, ſexennio ſeruiat, ſeptimo anno manumittatur. Quod ſi in herili domo prolem è conſerua ſuſceperit, & propter ſuos affectus ſeruire maluerit, anno iobileo, is eſt quinquageſimus, liber eſto vna cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddatque ſciens non eſſe bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas errantes in deſerto inciderit, ſi ignoretur dominus, ſtatim apud ſe teſeruet, Deum teſtatus quod aliena vſurpare non cupiat. Iumentum per tempeſtatem in luto hærens præterire non licet, ſed ſubleuandum eſt non ſecus quam proprium. Viam ignoranti commonſtrare oportet, non per ludibrium riſum captando alienas vtilitates impedire. Abſenti & ſurdo nemo male loquitor. Percuſſus in rixa abſq; ferro, confeſtim vindicetur: idem patiente eo qui percuſſit, quod fecit. quod ſi domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percuſſit, à cæde inſons eſto. ſin autem reualuerit, & multa in ægritudine inſumpſerit, percuſſor quicquid interim dum decubuit impenſum eſt diſſoluat. prætereq; mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percuſſerit, ſi quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quod corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quod ſi illa moriatur, & ipſe det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iuſtum eſt. Venenum neque lethale, neq; alias noxiũ quiſquam Iſraelitarum penes ſe habeat: quod ſi habere deprehenſus ſit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduerſus quos venenũ parauerat. Qui excæcauerit quenquam, ſimilia patiatur, priuatus quo priuauit alium, niſi is malit pecuniam accipere. nam ipſi lex permittit arbitrium æſtimandi ſuum caſum, ſi nolit haberi ſeuerior. Bouem cornupetam dominus iugulet. quod ſi in area quenquam percuſſum interfecerit, ipſe quidem obruatur ſaxis, indignus qui vel in cibũ veniat. quod ſi & dominus coarguatur nouiſſe ingenium eius, nec tamen cauiſſe, & ipſe morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis cauſa fuerit. Quod ſi ſeruum aut ancillam bos interfecerit, ipſe quidem lapidetur, dominus autem eius triginta ſiclos necati hero perſoluat. Quod ſi bos à boue alio ita percuſſus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percuſſit, & pretium vtriuſq; inter [illegible] Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent [illegible]mantur, non vt [illegible] non ſit libera, ſed vt abſit [illegible]at. quod [illegible]ſſam non clauſam pecus [illegible]rur, pre[illegible]no reſtitui debet. tecta [illegible]da ſunt [illegible]n facile prolabi ſinant ac [illegible] tan[illegible]ui accepit, diligenter cu-[illegible]us com[illegible]uſtineat, neque vir, neque [illegible]em auri vim lucrifacturus [illegible]a cuique conſcientia ſana [illegible] laudem meretur apud homines.

Furtum.

Hebræus ſeruus anno ſeptimo manumittẽdus.

Inuenta bona.

Deut. 22.

Homicidæ lex.

Venenum

Pœna talionis.

De boue cornupeta.

Deut. 21.

P[illegible]

mines. Præcipuus autem Dei reſpectus habendus eſt, quem nemo malus vnquam poteſt fallere. quod ſi abſque dolo malo cui commiſſum eſt id perdiderit, accedens ad ſeptem illos iudices, iureiurando Deum teſtem faciat, quod nihil ſua voluntate aut malicia ſit perditum, nec vſum ſe parte depoſiti, atq; ita abſolutus abeat. quod ſi vel minima commiſſorum parte vſus poſt perdiderit, ad rehibendum quod accepit, inſolidum condemnetur. Idem ius eſto de mercedibus quæ parantur labore corporis. Cauendum ne quis virum pauperem mercede ſua defraudet, memor quod is vice agri & facultatum hoc à Deo ſortitus ſit. proinde non procraſtinanda ſolutio, ſed eadem die reddenda, cum conſtet Deum nolle vt operarius laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentum iniquitatem puniendi non ſunt, nimirum propter ſuam virtutem digniores miſeratione, quod è talibus nati ſint, quam odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum ſunt imputanda, qui contempta parentum diſciplina multa ſibi permittunt facere. Spadones abominare & auerſare, qui virilitate & genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis DEVS ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quod non modo poſteritatem, quantum in ſe eſt, ſed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim conſtat quod effœminato primum animo etiam corpora habent muliebria; ſimiliter abhorrere oportet quicquid inter portenta ducitur.

An. mūdi 1493. Ante Chriſtū natum 1471. *Ibidem.* *Ibidem.* *Merces.* *Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi.* *Spadones.*

Caſtrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ pacis leges & inſtituta ſunto, & Deus propicius inconcuſſam eam & imperturbatam conſeruabit. abſit autem vt vllum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem neceſſe eſt homines vel ſponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum vſus erit in promtu habeatis ſalutaria conſilia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo temporis articulo. Faxitque Deus vt terram quam vobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pace ac tranquillitate colentes poſſideatis, nec hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſeditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo comprobatarum obſeruatione permaneatis. Bella vero vel vobis vel veſtris poſteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum inſtabit, caduceatores primum ad deſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos vti, docendo quod quamuis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi, & arma, & ſuper omnia Deus auxiliator propicius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neq; ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſeruare: quod ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educite, imperiū Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi proimperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus ſtrenue gerendis, ſed non raro plus nocet quam prodeſt. Delectus autem habendus eſt virorum tantum robore tam animi quam corporis præſtantium: ignaui vero minime admiſcendi, ne dum res armis geritur, in fugam auerſi hoſtium conditionem potiorem faciant. Immunes autem ſint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa ſunt vſi: tum qui plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt, & præter hos qui deſponſata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum deſiderio ſibi parcentes, & ſeruantes ſe relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant.

Belli leges Deuter. *Caduceatores ablegandi.* *In bellum qui mittendi.*

Caſtris

Arbores frugiferæ non excidendæ. Deut. 22. Chananæorum gentem extirpandam.

Caſtris autem poſitis cauete ne quid aſpere ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem ſi deſit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: ſed parcite, non ignorantes in vſum hominum iſta creata, & ſi vox eis daretur expoſtulatura vobiſcum, quod, eum ipſa belli cauſa non fuerint, iniuſte affligantur, mutatura domicilium ſi liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti, eos qui in aduerſa acie ſteterunt cædite, cæteros tributarios futuros ſeruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis ſunt delendi. Cauete autem, maxime in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir ſtola muliebri. Hæc ſunt inſtituta quæ Moſes reliquit. Leges vero ante quadrageſimo anno conſcriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34. Moſis carmen & benedictio.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, fauſtis eos precationibus Deo commendauit, ſicut contra diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduerſus earum præſcriptum agerent, deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod ſcriptum reliquit in ſacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta ſunt, atq; fiunt, euentis nuſquam non congruentibus. Hæc volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis ſcripta repoſuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis ſedibus, non obliuiſceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: ſed expeditione in eos ſuſcepta pœnas repoſceret pro damnis in deſerto ſibi illatis.

Amalecitas plectendos. Deut. 27. 28.

Capta autem Chananæa, & plebe eius, vt par eſt deleta, aram erigere iuſſit ad ſolem orientem obuerſam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, ſiniſtrum Gibalem: diuiſaſque copias in ſenas tribus ſuper duobus montibus conſiſtere, & vna cum illis Leuitas ac Sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fauſta leges Dei & religionem ſeruantibus, & Moſis conſtitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare: & rurſum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo tranſgreſſoribus execrationes inferre, ſuccinentes ſibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fauſtas ominationes quam deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas diſcere liceat; quæ tandem huic aræ inſcriptæ ſunt, ex vtroq; latere, quâ populus iuſſus eſt ſtare, & holocautomata offerre, & poſt eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas eſſe. Hæc ſunt quæ Moſes præcepit, & quæ Hebræorum gens indeſinenter obſeruat.

Deut. 29. Moſes Hebræos iureiurãdo ad legum cuſtodiam aſtringit.

Poſtridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem excluſis iureiurando eos ad legum cuſtodiam aſtrinxit; vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neq; cognationis gratiam, neque periculorum motum, neque vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent: ſed ſiue conſanguineorum vnus aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publice illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi viciſſent, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius, ſi fieri poſſit, ſupereſſe paterentur. ſin vero id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus ita fore iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quib. iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tũ & præſente Moſe vaticinatus eſt quicquid pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu

ſe præ-

ſe præſagire aiebat, quod ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruiturosque gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantum amittant, ſed ſæpius. Deinde & Moſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, aſſuturumque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus. Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago, pro cura ac prouidentia quam de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem, dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imo vero ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquam decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meque hoc debito exſoluam, veſtræque memoriæ commendem, quod hunc ſolum colere & venerari conuenit: & leges eius habete in pretio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum a propitio conferendis, longe ſint anteponenda. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legislator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei vero indignationem abſit vt experiamini, quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet. Hæc poſtrema verba Moſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lachrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent. quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quod tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quod priuſquam eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum ſibi eo, ſeq; deſtituendos videbãt. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimonię, coniecturam capere licet ex eo quod tum Prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moſes his qui longius aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lachrymabilem facere pergerent, eum fletu proſequendo. Illi vero & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lachrymãtes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus & Imperator Ieſus. Vt vero in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus late Chananææ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius ter-

An. mũdi 2491 an. Chriſtũ nat. 1471.

Ioſuã Moſes hortatur.

Deut. 31.
Deut. 33. 34.

Hebræorũ ob Moſis obitũ plãctus.

Moſes 120. *ætatis anno ablatus.*

An. mũdi 2493. ante Chriſtũ natum 1471.

Adar Hebræis menſis duodecimus, nobis Martius dictus.

Moſes Imperator bonus & vates.

riam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuusque eſt vltimo anni menſe, die prima menſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris vero Adar: vir omnium quotquot vnquam fuere prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exſequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates vero qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui numquam quicquam triſtius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moſis exitu dicenda habuimus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.*

II. *Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.*

III. *Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem a Deo populus Iſraelitarum ſit traditus.*

IIII. *Libertas per Cenizum tradita.*

V. *Quomodo populus rurſum a Moabitis ſit ſubiugatus, & per Iodem e ſeruitute exemptus.*

VI. *Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.*

VII. *Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerint.*

VIII. *Quomodo Gedeon populum liberauerit.*

IX. *Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.*

X. *De Samſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit.*

XI. *Quomodo filii Sacerdotis Eli a Paleſtinis in prælio cæſi fuerint.*

XII. *Quomodo Eli audita filiorum cæde, & arcæ amiſſione preuolutus de throno expirauerit.*

CAP. I.

Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.

An. mũdi 2494. ante Chriſtũ natum 1470.

Ieſus exploratores mittit in Hierichũtem.

Tribus Ruben, Gad, & Manaßis quid Moſi fuiſſent polliciti Ieſus in mentẽ reuocat.

Num. 32.

Hierichũtem ſpeculatores explorant.

POST Moſen quemadmodum dixi ex hominibus ſublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, ſedato luctu, Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoſceret: caſtra deinde mouet mature Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manaſſetidis: nam & huic tribui dimidiaræ Amoræam habitate permiſſum erat, quæ fuit Chananææ pars ſeptima: reuocauit eis in mentem quid Moſi fuiſſent polliciti: rogauitque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore proſpicere eis defatigatus eſt, & propter communem vtilitatem, alacriter præſtarent quæ promiſerant. illis vero impetata haud grauatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promouit: quæ poſtquam meatus eſt, commodum ſpeculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per otium conſiderauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam aſſultum minus ferre poſſint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitum conſuetam interpretantur, nec hoſtile adhuc quicquam ſuſpicantur. vt vero ſub veſperam ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longe à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, iamque cœna peracta de reditu conſultabant, indicatum eſt Regi cœnanti, veniſſe ſpeculatum quoſdam e caſtris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachabeu hoc tantum curare quo modo latenter ſe ſubducant. Ille vero confeſtim mittit qui eos comprehendant, quæſtioni admouendos vt cauſam aduentus ſui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, forte enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem a Rege dixit, hoſpites quoſdã ignotos paulo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe. qui ſi ſuſpecti eſſent Regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negocio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam ſerio loqui putabãt, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt. & excurrentes per vias quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quãto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt quæ in dolo deprehenſa pœnã capitis cum tota familia Regi erat datura, rogatosq; vt occupata terra Chananæa memores beneficii gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit vt bono animo abirent: iureiurãdo prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum interneccioni traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi Deum iam ante ſignificaſſe. illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abunde relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, vt cum præſenſerit vrbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diuerſorium, veſtem coccineam pro foribus expãdat. imperatorem enim indicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. quod ſi aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipſius culpam fore non ſuam: neque ſe ad eius incolumitatem præſtandam iureiurãdo teneri velle. His

Rachab exploratores contegit.

An. mũdi 2494. Ante Chriſtũ na. 1470

Ioſua 3.

Ieſus Iordanẽ traiicit cum copiis.

conditionibus diſceſſum eſt, cum ſe fune de mœnibus demiſiſſent: reuerſique ad ſuos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Ieſus Pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumque autoritate iuſiurandum ratum eſt habitum. Imperatore autem ſolicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pontem nõ haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naues vllæ præſto aderant) Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſit fluentis eius imminutis. Itaq; Ieſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen præcedebant, poſt eos ibant Leuitę portantes tabernaculum & vaſa ſacrificiis deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Vt vero Sacerdotibus primis ingreſſis vadabile eſt viſum, quod & aqua decreuiſſet, & glarea non amplius

Ioſua 4.5

Ieſus monumentũ extruit ad Iordanẽ.

Iſraelitæ Paſcha celebrant, terræ frugibus fruuntur & deficit Manna.

vi vndarum volueretur, ſed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam intrepide vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteteruntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autẽ quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichũte ſtadium caſtra metatus eſt. Porro Ieſus ara extructa e lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo, propheta iubente, ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſe refrenati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & Paſchæ ſolennitas eo loci celebrata eſt, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant, eodem enim tempore & Manna eis defecerat, poſt annum, ex quo ea primum vti cœperant, quadrageſimum. Cumque hæc omnia ſecure & impune Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus,

Ioſua 6.

Ieſus cum copiis vrbẽ circumambulat.

expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaq; prima die feſtiuitatis, Sacerdotes Arcã geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptẽ cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circũ ambulant mœnia ſenatu comitãte, nec aliud quicquã faciendo, quã vt inflarent cornua, retro in caſtra reuertebãtur. Cumq; per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus cõtractis in vnũ copiis, reliquo populo conuocato, lętũ illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente, iuſſitq; omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neq; laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine a cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalẽ habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruando, quicquid au-

Ieſus neminem præter Rachab parcere iubet.

tem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum captà vrbe Deo dedicarentur. ſolum autem Rachaben cũ ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum Arca Sacerdotibus, & cornuum claſſico militẽ ad aggrediendum opus incitantibus. cumque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent,

Hierichũtis mœnia ſponte ſua collapſa.

collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi vero nullo negocio per ruinam irrumpẽtes in Hierichuntem, omnes promiſcue cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles: paſſimq; cadaueribus viæ ſter-

nebãn-

nebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidē parceretur ac pueris. repletaq; trucidatis vrbs, & poſtremo incenſa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari ſæuiente incendio. Rachaben vero cum domeſticis qui in diuerſoriū confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Ieſum adductæ gratiæ ſunt ob ſeruatos ſpeculatores actæ, dicente ſe meritis illam præmiis remuneraturum. moxque agris donatam, in honore poſtea ſemper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus quiſquis ſemel vaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere natum minimum e liberis amitteret. Nec irritam eſſe voluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum eſt redacta, nemine edictum non obſeruante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Ieſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit.

An. mūdi 2494. Ante Chriſtū na. 1470

Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa.

Achar autem quidam Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri trecentorum ſiclorum pondo, & iniquum ratus ſi nullum periculi pretium ad ſe rediret, ſed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defudit, putans ſicut commilitones ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem ſignificante, traiegreſſi enim fluuium, tandem ſe & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos exiſtimabant. Paucis autem poſt diebus quam Hierichus eſt exciſa, mittit Ieſus tria millia militum ad vrbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis prælio congreſſi, & in fugam verſi, triginta ſex e ſuis deſiderauerunt. Huius incomodi accepti nuncius poſtquam in caſtra peruenit, maiorem quam pro cæſorum numero mœſtitiam attulit: nō tam propter amiſſos, tametſi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter deſperationem. Credentes enim ſe iam ea regione potitos, & illa ſuum exercitum habituros vt Deus promiſerat, nunc mirum in modum elatos hoc ſucceſſu animos hoſtium videbant. Itaq; ſaccos induti per totam diē hoc habitu in luctu ac lachrymis perſeuerabant: nullaq; interim corporum curādorum ratione habita, totos ſe dolori dediderant.

Ioſ. 7. 8. Achar quadā ex præda contra Dei mandatū abſcondit.

Galgal, libertas. Ioſue 5. Iſraelita ab Amatu fuſi fugatique.

Ieſus autem videns exercitum ſic affectu, & nihil læti amplius ſperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non noſtra temeritate adducti ſumus, vt terram hanc armis ſubigere conaremur, ſed Moſes ſeruus tuus ad hoc nos exciuit, cui multis atteſtantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua fretum ſemper in conflictu aduerſariis fore ſuperiorem. atque harum promiſſionum euentum non ſemel iam ſumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot deſideratis, hoc caſu territi, & de promiſſis tuis ac Moſis hæſitantes, & à præliis abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime, deſperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Ieſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis. inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Ieſus populo indicat; & vocato Eleazaro pontifice, ac magiſtratibus, ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumque ſors in Iudæ tribum ceciderit, rur-

Ieſus ad Deū precatio.

Reſpōſum diuinum ad Ieſu preces.

ribus præcipua,& in brachiis oſtentanda. & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferēda ſunt inſcripta in capite & brachio, *Signa Legis.* vt vndiquaque conſpicua ſit Dei erga populum ſuum benignitas. Oppidatim præſint ſeptem viri probatæ virtutis, & iuſticiæ cultores. *Septem Præſides.* Singulis magiſtratibus attribuantur duo miniſtri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi ſors obtigit in ſuis ciuitatibus ſummo in honore habeantur, *Honor magiſtratus.* vt præſentibus illis nec conuiciari liceat, nec aſperius agere. Sic enim futurum eſt, vt aſſueti homines reuereri, ad pietatem quoque aſſueſiant,& tanto longius à contemptu numinis abſint. Iudicibus quicquid viſum fuerit,illorum ſententia valere debet, *Officium Iudicum.* niſi conſtet pecuniis eſſe corruptos,aut manifeſte coargui poſſint non recte decreuiſſe. Oportet enim ſine lucri & dignitatis reſpectu iudicare, & iuſtitiam omnibus aliis rebus anteponere: Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quaſi vero is infirmior ſit habendus, quam illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. *Iuſtitia eſt Dei potentia.* nam Dei potentia eſt iuſtitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Quod ſi iudices neſciant de negocio ad ſe delato pronunciare, ſicut interdum accidit, in ſanctam vrbem integram cauſam relegent: tum vero pontifex & propheta vna cum ſenatu quod viſum fuerit decernāt. *Deut. 19.* Vni teſti fides non habeatur, ſed tribus, aut vt minimum duobus, quorum teſtimonium vita anteacta faciat veriſimile. Mulieribus autem teſtimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque ſeruum hominem teſtem eſſe liceat, propter animos degeneres. probabile enim eſt aut lucri cauſa aut præ metu non verum teſtimonium depoſituros. *Falſi teſtis pœna.* Quod ſi cui falſo teſti creditum fuerit, iſque poſtea falſi coarguatur, ei pœnæ ſit obnoxius, quam reus daturus erat,ſi grauante hoc teſtimonio condemnatus fuiſſet. *Deut. 21. De homicidio commiſſo.* Homicidio in aliquo agro commiſſo, ſi autor nuſquam compareat, neque ſuſpicio ſit à quopiam per odium occiſum hominē, inquiſitio fiat ſumma cura propoſitis indici præmiis.quod ſi nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes eſt facta, & ſenatus conueniētes, metiantur à loco in quo iacet cadauer:& quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in teſqua nec ſementi nec plantationi idonea, neruis ceruicis abſciſſis,cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde habere proclament, eamque nec feciſſe ſe,nec dum fieret interfuiſſe. inuocentque Deum vt propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Ariſtocratia optimum regimen. Optimum quidem eſt optimatum regimen,& ſic in adminiſtrata Republica viuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem concupiſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt Deum habere præſidem. *Deut. 17. De Regis electione.* Attamen ſi regis vos cupido ceperit,nemo ſit niſi veſtri generis & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi cum cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit,plus legibus & Deo quam ſuæ ſapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equiſue plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudiis plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quam rebus veſtris expedit. *Deut. 19. Termini terræ non mouendi.* Terminos terræ mouere non eſt fas,nec propriæ, nec alienæ,dummodo pacatæ:ſed religioſe cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quod hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum,ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facile enim legum præſcripta tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohiberi non patitur.

Leuit. 25. Plantarũ ante quartum annũ fructus prohibiti.

Quj terram plantauerit, ſi plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vſum conuertere intempeſtiuus enim eſt talis fructus. quicquid autem præmature à natura extorquetur, eius vſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto vero anno colligat quidquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in cõuiuiis cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat.

Vites plãtanda. Terra aranda.

Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit enim quod hanc plantam nutriat, nec opus eſt vt & aratro vexetur. Bobus aranda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum agenda. Semina quoque debent eſſe pura & impermixta, nec duũm ſimul aut trium generum ſunt ſeminanda. abhorret enim natura communionem diſſimilium. Neq; diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis ſui perueniat, vt ſolent à minimis principiis res in peius proficere. Cauẽdum eſt autem magnopere, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poſſint. quapropter ne leuia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt.

Deu. 24. Egenis aliquid in agro relinquendũ.

Metentes & demeſſa colligentes ne ſpicilegiũ faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vſum ſuum conuertant & alimoniam. De vindemia quoq; racemuli relinquantur pauperibus: ſimiliter de oliuetorum fructu nonnihil, vt ſit egenis quod colligant, quandoquidem de ſuo non poſſunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deum etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, ſi non quiſq; ſuis tantum commodis prouideat, ſed inopum quoque rationem habeat.

Deut. 25. Boues triturantes. Viatores a pomis maturis non arcendi.

Nec bobus in area triturantibus os obligandum eſt. non enim æquum eſt vetare laboris ſocios quo minus & fructuum ſint participes. Nec à pomis maturis viatores ſunt arcendi, ſed ſinendi vt tanquam propriis ſe ſatient: & ſiue indigenæ ſiue ſint exteri, libenter illis ad eſum exhibenda ſunt. auferre vero ſecum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios deguſtare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis a Deo conceſſis inuidere tantillum concupiſcentibus, præſertim cum id anni tempus ſit fertiliſſimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & ſi quis præ pudore cunctetur attingere, vt ſumãt hortentur, Iſraelitas quidem vt ſocios: & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas vero hoſpitalibus his munuſculis dignentur, quæ ipſis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet exiſtimari detrimentum, quod liberali animo ſumendum hominib. permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his ſoli fruamur, ſed vt de noſtro etiam alios honoremus: volens hoc modo ſingularem erga Iſraelitas fauorem ac liberalitatem ſuam gentibus innoteſcere, dum id quod ipſis supereſt benigne cum illis communicant.

Plagæ quadraginta.

Qui vero contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica ſcutica accipiens illiberalem pœnam hãc ſuſtineat, eo quod cum eſſet ingenuus, lucro ſeruiens ipſe ſuam dignitatem læſerit. Rectum enim eſt vt cum ipſi multa in Ægypto & deſerto ſitis perpeſſi, aliorum miſerias non negligatis. & Dei benignitate amplas facultates conſequuti, ex his nonnihil per compaſſionẽ egenis decidatis.

Decima egenorũ. Primitiæ frugum. Deut. 26.

Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iuſſi, alteram Leuitis, alteram in ſacras epulas, tertia tertio quoq; anno eſt conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos diſtribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferãt, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & ſacrificiis iuxta legem ri-

An. mūdi 2493. ante natā Christū 1471.

te peractis, primitias ſacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingreſſurus conſiſtat e regione templi, ante omnia DEO gratias agat, quod ab Ægyptiorum graui ſeruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit: teſtatusque decimas ſe iuxta Moſis legem ſoluiſſe precetur Deum, vt tum ſibi priuatim, tum Hebræis publice propitius, & quę bona hactenus dedit conſeruet, & pro ſua potentia ac benignitate augere etiam dignetur.

De vxoribus ducendis.

Ancillas ingenui non ducāt.

Meretricis nuptiæ.

Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honeſtis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne ſibi coniungat alteri maritatam, neve priorem eius virum contriſtet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neq; meretrici ſit ius nuptiarū, cuius propter iniuriam ſuo corpori factam, nuptiale ſacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obſeruari valde intereſt, ad hoc vt proles naſcatur ingenua, & ad ſtudium virtutis erecta, ſi non e turpi aut illiberali matrimonio ſint prognati.

Pœna mulieris pro virgine deſponſatæ falſo poſtea non inuentæ.

Deu. 24.

Si quis aliquam pro virgine deſponſam poſtea talem non inuenerit, in ius vocatam accuſet, afferatq; argumenta quæ habet: puellæ vero cauſam agat pater aut frater, aut qui poſt hos genere videtur proximus. Et ſiquidem puella fuerit abſoluta, degat in accuſatoris coniugio, isq; nullum poſthac dimittendi eam ius habeat, niſi talem ipſi cauſam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat cæterum temeritatis & petulantiæ qua inſontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minus plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri mulctæ nomine numerare cogatur. Quod ſi viciata fuiſſe coarguatur, ſi quidem plebeia fuerit, eo quod parum ſolicite pudicitiam vſque ad nuptiarum tempus ſeruauerit, lapidibus obruatur. quod ſi ex ſacerdotibus pregnata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis cauſam, alteri plus beneuolentiæ honorisque detulerit, alteri vero minus: ſi filius dilectæ iunior quam ille ex altera natus, propterea quod ſua mater in maiore gratia patris fuiſſet, poſtulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatem paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim eſt eum qui ſit natu grandior, propter matrem negligentius a patre habitam ſuo priuilegio fraudari.

Deut. 21. Primogenitus ius ſuum retineat.

Deut. 22. Stupri pœna.

Qui virgini alteri deſponſatæ ſtuprum obtulerit, ſi quidem perſuaſæ vt ſe præberet, ſimul cum ea capitalis eſto. ſontes enim ſunt ambo: hic quia puellæ perſuaſit vt liberali coniugio rem turpiſſimam anteponeret: hæc vero quia lucro aut voluptati ſuccubuit. quod ſi ſolitariam alicubi nactus, vel oppreſſerit, ſolus det ſupplicium.

Virgo cōſtuprata.

Qui virginem nondum deſponſatam conſtuprauerit, ipſe ducat. quod ſi pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta ſiclos iniuriæ pretium numeret. Qui a coniuge quacunque de cauſa, vt ſæpe hominibus vſu venit, diſiungi poſtulat, ſcripto ei ſecuritatem faciat, quod eam nolit amplius repetere. ſic enim habebit poteſtatem alterius coniugis quærendi, alioqui diuortium non permittitur. Quod ſi & alterum offenderit, aut poſt eius mortem prior maritus reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat.

Leuit. 15. Defuncti fratris vxor ducenda.

Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc e Republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent. mulieri quoq; leuior fit calamitas, cum prioris mariti coniunctiſſimo victuræ. quod ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatū accedens teſtetur, quod volentem eam

Am mūdi 2493. an. Chriſtum na. 1471.

Cum capta coniugium.

Deut. 21.

in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante vero ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tantum res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, merito hæc illum pari dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem e curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier vero cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam caprinam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non ante ius eſto cubile eius tangere, quam raſo capite ſumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demū ad nuptiale conuiuium veniat. Bonū enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantum voluptati indulgens illius deſideria negligat.

Luctus triginta dies.

Elapſis aūt luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Quod ſi ſatiata concupiſcentia, pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, ne proſerua quidem eam tractare ius habeat: ſed quocunq; mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat.

Deut. 21.

De liberorum ἀστοργία.

Quicunq; e iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut cōtumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicantq; non voluptatis cauſa in matrimoniū ſe conueniſſe, neq; vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutrirent, & neceſſaria ſibi ſuppeditarent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quod officii hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quod etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia. hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem & ad parentum felicitatem pertinet, ſi nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quod ſi hi ſermones & præcepta nihil profecerint, ſed contumacibus in parentes auſis pergat leges ſibi infeſtas reddere, ab ipſis extra vrbem ſequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad ſpectandum propoſitus, nocte demum ſepeliatur.

Hoſtes ſepeliendi.

Deut. 23.

Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant ſupplicium. Quin & hoſtes ſepeliantur, nec mortuus quiſquam expers terræ iaceat, vltra quam iuſtum eſt pœnas exſoluens.

Mutuum dare ad vſuram Hebræorū nemini licet.

Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iuſtum eſt reditus captare ex fortunis tribulium, ſed præſtat opem ferre illorum neceſſitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ huiuſmodi beneficentiam ſolet conſequi.

Mutuum reddendū.

Deut. 24.

Pignus.

Qui vero acceperint mutuo ſiue pecuniam, ſiue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex ſententia fruges ipſorum prouenerint, alacres reſtituant eis qui mutuauerunt, quaſi ſua reponentes, & vſuri denuo ſi opus fuerit. Quod ſi non pudeat eos non reddere, non ſunt è domibus aufferenda pignora, niſi iuſſu iudicum: & pignus foris eſt exſpectandum. is vero qui afferre debet, nihil contradicat ei qui cum legum auxilio ad ſe venit. & ſi quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum, ſin autem pauper, reſtituat id creditori priuſquam ſol occidat,

An. mũdi 2493. an. Chriſti nat. 1471.

maxime ſi veſtimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes eſt miſericors. Molam & inſtrumentum quod ad hanc pertinet non eſto ius pignus capere: ne carentibus his ſi deſit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiſerit, mulctator capite: qui vero aurum aut argentum ſubtraxerit, duplum reſtituito. *Furtum.* Qui in furto deprehenſum, aut parietem perfodientem occiderit, impune eſto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum eſt. *Hebræus ſeruus anno ſeptimo manumittẽdus.* Qui vero mulctam ſoluere non valet, in ſeruitutem vindicetur. Qui tribuli in ſeruitutem eſt venditus, ſexennio ſeruiat, ſeptimo anno manumittatur. Quod ſi in herili domo prolem è conſerua ſuſceperit, & propter ſuos affectus ſeruire maluerit, anno iobileo, is eſt quinquageſimus, liber eſto vna cum filiis & vxore. *Inuenta bona.* Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddatque ſciens non eſſe bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas errantes in deſerto inciderit, ſi ignoretur dominus, ſtatim apud ſe reſeruet, Deum teſtatus quod aliena vſurpare non cupiat. Iumentum per tempeſtatem in luto hærens præterire non licet, ſed ſubleuandum eſt non ſecus quam proprium. Viam ignoranti commonſtrare oportet, non per ludibrium riſum captando alienas vtilitates impedire. *Deut. 22.* Abſenti & ſurdo nemo male loquitor. *Homicidæ lex.* Percuſſus in rixa abſq; ferro, confeſtim vindicetur: idem patiente eo qui percuſſit, quod fecit. quod ſi domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percuſſit, à cæde inſons eſto. ſin autem reualuerit, & multa in ægritudine inſumpſerit, percuſſor quicquid interim dum decubuit impenſum eſt diſſoluat. prætereq; mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percuſſerit, ſi quidem mulier aborriat, pecunia mulctetur à iudicibus, quod corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quod ſi illa moriatur, & ipſe det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iuſtum eſt. *Venenum* Venenum neque lethale, neq; alias noxiũ quiſquam Iſraelitarum penes ſe habeat: quod ſi habere deprehenſus ſit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduerſus quos venenũ parauerat. *Pœna talionis.* Qui excæcauerit quenquam, ſimilia patiatur, priuatus quo priuauit alium, niſi is malit pecuniam accipere. nam ipſi lex permittit arbitrium æſtimandi ſuum caſum, ſi nolit haberi ſeuerior. *De boue cornupeta.* Bouem cornupetam dominus iugulet. quod ſi in area quenquam percuſſum interfecerit, ipſe quidem obruatur ſaxis, indignus qui vel in cibũ veniat. quod ſi & dominus coarguatur nouiſſe ingenium eius, nec tamen cauiſſe, & ipſe morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis cauſa fuerit. Quod ſi ſeruum aut ancillam bos interfecerit, ipſe quidem lapidetur, dominus autem eius triginta ſiclos necati hero perſoluat. Quod ſi bos à boue alio ita percuſſus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percuſſit, & pretium vtriuſq; inter ſe domini partiantur. *Deut. 21.* *Puteus.* Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non ſit libera, ſed vt abſit periculum ne quid incidat. quod ſi in talem foſſam non clauſam pecus alicuius illapſum moriatur, pretium eius domino reſtitui debet. tecta quoque circumſepienda ſunt obicibus, qui non facile prolabi ſinant ac decidere. *Deu. 24.* Depoſitum tanquam rem ſacram qui accepit, diligenter cuſtodiat, & nemo eius commiſſorem fraudare ſuſtineat, neque vir, neque mulier, etiam ſi nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus ſit. in vniuerſum enim danda eſt opera vt ſua cuique conſcientia ſana ſit, & huic teſti approbari ſatis eſt quidquid laudem meretur apud ho-

An. mũdi 1493. Anre Chriſtũ natum 1471.

mines. Præcipuus autem Dei reſpectus habendus eſt, quem nemo malus vnquam poteſt fallete. quod ſi abſque dolo malo cui commiſſum eſt id petdiderit, accedens ad ſeprem illos iudices, iureiurando Deum teſtem faciar, quod nihil ſua voluntate aut malicia ſit perditum, nec vſum ſe patte depoſiti, atq; ita abſolutus abeat. quod ſi vel minima commiſſorum parte vſus poſt perdiderit, ad rehibendum quod accepit, inſolidum condemnetur. Idem ius eſto de mercedibus quæ parantur labore corpotis. Cauendum ne quis virum pauperem mercede ſua deſraudet, memor quod is vice agri & facultatum hoc à Deo ſortitus ſit. proinde non procraſtinanda ſoluiio, ſed eadem die reddenda, cum conſter Deum nolle vt operarius laboris ſui fructu carear. Liberi ob parentum iniquitarem puniendi non ſunt, nimirum propter ſuam virtutem digniores miſeratione, qnod è talibus nari ſint, quam odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum ſuni impuranda, qui contempra parentum diſciplina multa ſibi permitrunt facere. Spadones abominare & auerſare, qui virilitate & genirura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis DEVS ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quod non modo poſteritatem, quantum in ſe eſt, ſed mulro ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim conſtat quod effœminato primum animo etiam corpora habent muliebtia; ſimiliter abhorrere oporret quicquid inter portenta ducitur.

Ibidem. Ibidem. Mercor.

Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi.

Spadones.

Caſtrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ pacis leges & inſtituta ſunro, & Deus propicius inconcuſſam eam & imperturbatam conſetuabit. abſit autem vt vllum tempus veniat quod hæc innouet & in conrratiam fotmam rransferat. Quoniam autem neceſſe eſt homines vel ſponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum vſus erit in promtu habearis ſalutaria conſilia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo temporis articulo. Faxitque Deus vt terram quam vobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pace ac tranquillitate colentes poſſideatis, nec hoſtibus incurſanribus, nec domeſtica ſedirione turbante, quæ abrogatis parrum legibus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam vos inducat: vtque in perperua legum à Deo comprobatatum obſeruatione permaneatis. Bella vero vel vobis vel veſtris poſteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum inſtabit, caducearores primum ad deſtinaros hoſtes ſunt mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos vti, docendo quod quamuis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi, & arma, & ſuper omnia Deus auxiliaror propicius, mauultis ramen non cogi ad bellum, neq; ex rebus illorum direpris ingrata lucra quærere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolaram ſeruare: quod ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educire, imperiũ Deo committenres, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi proimperatot. mulrorum enim imperium non modo moram affert rebus ſtrenue gerendis, ſed non raro plus nocet quam prodeſt. Delectus autem habendus eſt virorum tantum robore tam animi quam corpotis præſtantium: ignaui vero minime admiſcendi, ne dum res armis geritur, in fugam auerſi hoſtium conditionem potiorem faciant. Immunes autem ſint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa ſunt vſi: tum qui plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt, & prærer hos qui deſponſata vxore nondum eam domum duxerunt: ne hatum rerum deſiderio ſibi parcentes, & ſeruantes ſe relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant.

Belli leges Deutr. Caduceatores ablegandi.

In bellum qui mittendi.

Caſtris

Arbores frugiferæ non excidendæ. Deut. 22. Chananæorum gentem extirpandam.

Caſtris autem poſitis cauete ne quid aſpere ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem ſi deſit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: ſed parcite, non ignorantes in vſum hominum iſta creata, & ſi vox eis daretur expoſtulatura vobiſcum, quod, eum ipſa belli cauſa non fuerint, iniuſte affligantur, mutatura domicilium ſi liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti, eos qui in aduerſa acie ſteterunt cædite, cæteros tributarios futuros ſeruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis ſunt delendi. Cauete autem, maxime in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur; neque vir ſtola muliebri. Hæc ſunt inſtituta quæ Moſes reliquit. Leges vero ante quadrageſimo anno conſcriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34. Moſis carmen & benedictio.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, fauſtis eos precationibus Deo commendauit, ſicut contra diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduerſus earum præſcriptum agerent, deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod ſcriptum reliquit in ſacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta ſunt, atq; fiunt, euentis nuſquam non congruentibus. Hæc volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis ſcripta repoſuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis ſedibus, non obliuiſceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptę: ſed expeditione in eos ſuſcepta pœnas repoſceret pro damnis in deſerto ſibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius, vt par eſt deleta, aram erigere iuſſit ad ſolem orientem obuerſam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, ſiniſtrum Gibalem: diuiſaſque copia in ſenas tribus ſuper duobus montibus conſiſtere, & vna cum illis Leuitas ac Sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fauſta leges Dei & religionem ſeruantibus, & Moſis conſtitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare: & rurſum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo tranſgreſſoribus execrationes inferre, ſuccinentes ſibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fauſtas ominationes quam deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas diſcere liceat; quæ tandem huic aræ inſcriptæ ſunt, ex vtroq; latere, quâ populus iuſſus eſt ſtare, & holocautomata offerre, & poſt eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas eſſe. Hæc ſunt quæ Moſes præcepit, & quæ Hebræorum gens indeſinenter obſeruat. Poſtridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem excluſis iureiurando eas ad legum cuſtodiam aſtrinxit: vtque Dei voluntatem diligenter expenderentes, neq; cognationis gratiam, neque periculorum motum, neque vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent: ſed ſiue conſanguineorum vnus aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publice illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi viciſſent, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius, ſi fieri poſſit, ſupereſſe paterentur. ſin vero id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus ita fore iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quib. iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tū & præſente Moſe vaticinatus eſt quicquid pro ſalute populi ge ſ urus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu

Amalecitas plectēdos. Deut. 27. 28.

Deut. 29. Moſes Hebræos iureiurādo ad legum cuſtodiam aſtringit.

ſe præſagire aiebat, quod ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruiturosque gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantum amittant, ſed ſæpius. Deinde & Moſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturumque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus. Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago, pro cura ac prouidentia quam de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem, dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imo vero ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquam decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meque hoc debito exſoluam, veſtræque memoriæ commendem, quod hunc ſolum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in pretio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum a propitio conferendis, longe ſint anteponenda. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei vero indignationem abſit vt experiamini, quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet. Hæc poſtrema verba Moſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lachrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent. quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quod tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quaſi orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quod priuſquam eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq; deſtituendos videbãt. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quod tum Prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiſcitur, vbi diſparituturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moſes his qui longius aberant manu nota ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lachrymabilem facere pergerent, eum fletu proſequendo. Illi vero & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lachrymãtes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus & imperator Ieſus. Vt vero in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus late Chananææ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius ter-

An. mũdi 2495 an. Chr ſtũ nat. 1471.

Ioſuã Moſes hortatur.

Deut. 31.
Deut. 33. 34.

Hebræorũ ob Moſis obitũ plãctus.

Moſes 120. ætatis anno ablatus.

tiam

An. mũdi 2493. ante Chriſtũ natum 1471.

Adar Hebræis menſis duodecimus, nobis Martius dictus.

Moſes Imperator bonus & vates.

tiam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuusque eſt vltimo anni menſe, die prima menſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris vero Adar: vir omnium quotquot vnquam fuere prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exſequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates vero qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui numquam quicquam triſtius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moſis exitu dicenda habuimus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.*

II. *Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.*

III. *Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem a Deo populus Iſraelitarum ſit traditus.*

IIII. *Libertas per Cenizum tradita.*

V. *Quomodo populus rurſum a Moabitis ſit ſubiugatus, & per Iodem e ſeruitute exemptus.*

VI. *Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.*

VII. *Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerint.*

VIII. *Quomodo Gedeon populum liberauerit.*

IX. *Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.*

X. *De Samſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit.*

XI. *Quomodo filii Sacerdotis Eli a Palæſtinis in prælio cæſi fuerint.*

XII. *Quomodo Eli audita filiorum cæde, & arcæ amiſſione prouolutus de throno expirauerit.*

CAP. I.

Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.

An. mũdi 2494. ante Chriſtũ natum 1470.

Ieſus exploratores mittit in Hierichũtem.

POST Moſen quemadmodum dixi ex hominibus ſublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, ſedato luctu, Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoſceret: caſtra deinde mouet mature Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manaſſetidis: nam & huic tribui dimidiaræ Amoræam habitare permiſſum erat, quæ fuit Chananææ pars ſeptima: reuocauit eis in mentem quid Moſi fuiſſent polliciti: rogauitque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore proſpicere eis defatigatus eſt, & propter communem vtilitatem, alacriter præſtarent quæ promiſerant. illis vero imperata haud grauatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promouit: quæ poſtquam metatus eſt, commodum ſpeculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per otium conſiderauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam aſſultum minus ferre poſſint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitum conſuetam interpretantur, nec hoſtile adhuc quicquãm ſuſpicantur. vt vero ſub veſperam ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longe à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, iamque cœna peracta de reditu conſultabant, indicatum eſt Regi cœnanti, veniſſe ſpeculatum quoſdam e caſtris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachaben hoc tantum curare quo modo latenter ſe ſubducant. Ille vero confeſtim mittit qui eos comprehendant, quæſtioni admouendos vt cauſam aduentus ſui aperiant.

Tribus Ruben, Gad, & Manaſſis quid Moſi fuiſſent polliciti Ieſus in mentẽ reuocat. Num. 32.

Hierichũtem ſpeculatores explorant.

quos vbi aduentare Rachabe cognouit, forte enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem a Rege dixit, hoſpites quoſdã ignotos paulo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe. qui ſi ſuſpecti eſſent Regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negocio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam ſerio loqui putabãt, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt. & excurrentes per vias quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quãto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt quæ in dolo deprehenſa pœnã capitis cum tota familia Regi erat datura, rogatosq; vt occupata terra Chananæa memores beneficii gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit vt bono animo abirent: iureiurãdo prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum interneciont traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi Deum iam ante ſignificaſſe. illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abunde relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, vt cum præſenſerit vrbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diuerſorium, veſtem coccineam pro foribus expãdat. imperatorem enim indicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. quod ſi aliquis ex eius propinquis in pugna cadetet, ipſius culpam fore non ſuam: neque ſe ad eius incolumitatem præſtandam iureiurãdo teneri velle. His

Rachab exploratores contegit.

An. mūdi 2494.
Ante Chriſtū na. 1470

Ioſua 3.
Ieſus Iordanē traiicit cum copiis.

conditionibus diſceſſum eſt, cum ſe fune de mœnibus demiſiſſent: reuerſique ad ſuos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Ieſus Pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumque autoritate iuſiurandum ratum eſt habitum. Imperatore autem ſolicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pōtem nō haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naues vllæ præſto aderant) Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſit fluentis eius imminutis. Itaq; Ieſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen pręcedebant, poſt eos ibant Leuitę portantes tabernaculum & vaſa ſacrificijs deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Vt vero Sacerdotibus primis ingreſſis vadabile eſt viſum, quod & aqua decreuiſſet, & glarea non amplius vi vndarum volueretur, ſed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam intrepide vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteteruntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autē quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichūte ſtadium caſtra metatus eſt. Porro Ieſus ara extructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo, propheta iubente, ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſe refrenati fluminis, ſacrum In ea Deo fecit: & Paſchæ ſolennitas eo loci celebrata eſt, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananęorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant, eodem enim tempore & Manna eis defecerat, poſt annum, ex quo ea primum vti ceperant, quadrageſimum. Cumque hæc omnia ſecure & impune Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaq; prima die feſtiuitatis, Sacerdotes Arcā geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptē cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circū ambulant mœnia ſenatu comitāte, nec aliud quicquā faciendo, quā vt inflarent cornua, rurſo in caſtra reuertebātur. Cumq; per ſex cōtinuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus cōtractis in vnū copiis, reliquo populo conuocato, lętū illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente, iuſſitq; omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neq; laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine a cædibus auocati, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalē habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruando, quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum captà vrbe Deo dedicarentur. ſolum autem Rachaben cū ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructū exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum Arca Sacerdotibus, & cornuum claſſico militē ad aggrediendum opus incitantibus. cumque ſepties luſtrata paulisper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi vero nullo negocio per ruinam irrumpētes in Hierichuntem, omnes promiſcue cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles: paſſimq; cadaueribus viæ ſter-

Ioſua 4.5
Ieſus monumentū extruit ad Iordanē.
Iſraelitæ Paſcha celebrant, terræ frugibus fruuntur & deficit Manna.

Ioſua 6.
Ieſus cum copiis vrbē circumambulat.

Ieſus nemini præter Rachab parcere iubet.

Hierichūtis mœnia ſponte ſua collapſa.

neban-

nebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidẽ parceretur ac pueris. repletaq; trucidatis vrbs, & poſtremo incenſa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari ſæuiente incendio. Rachaben vero cum domeſticis qui in diuerſoriũ confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Ieſum adductæ gratiæ ſunt ob ſeruatos ſpeculatores actæ, dicente ſe meritis illam præmiis remuneraturum. moxque agris donatam, in honore poſtea ſemper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus quiſquis ſemel vaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere natum minimum e liberis amitteret. Nec irritam eſſe voluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum eſt redacta, nemine edictum non obſeruante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Ieſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit. Achar autem quidam Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri trecentorum ſiclorum pondo, & iniquum ratus ſi nullum periculi pretium ad ſe rediret, ſed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defudit, putans ſicut commilitones ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem ſignificante, tranſgreſſi enim fluuium, tandem ſe & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos exiſtimabant. Paucis autem poſt diebus quam Hierichus eſt exciſa, mittit Ieſus tria millia militum ad vrbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis prælio congreſſi, & in fugam verſi, triginta ſex e ſuis deſiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius poſtquam in caſtra peruenit, maiorem quam pro cæſorum numero mœſtitiam attulit: nõ tam propter amiſſos, tametſi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter deſperationem. Credentes enim ſe iam ea regione potitos, & illa ſuum exercitum habituros vt Deus promiſerat, nunc mirum in modum elatos hoc ſucceſſu animos hoſtium videbant. Itaq; ſaccos induti per totam diẽ hoc habitu in luctu ac lachrymis perſeuerabant: nullaq; interim corporum curãdorum ratione habita, totos ſe dolori dediderant. Ieſus autem videns exercitum ſic affectũ, & nihil læti amplius ſperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non noſtra temeritate adducti ſumus, vt terram hanc armis ſubigere conaremur, ſed Moſes ſeruus tuus ad hoc nos exciuit, cui multis atteſtantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua ſemper in conflictu aduerſariis fore ſuperiorem. atque harum promiſſionum euentum non ſemel iam ſumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot deſideratis, hoc caſu territi, & de promiſſis tuis ac Moſis hæſitantes, & à præliis abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime, deſperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Ieſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis. inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Ieſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice, ac magiſtratibus, ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumque ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, ruſ-

An. mũdi 2494. Ante Chriſtũ na. 1470

Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa.

Ioſ. 7. 8.

Achar quẽdã ex præda contra Dei mandatũ abſcondit.

Galgal, libertas. Ioſua 5.

Iſraelita ab Amatu fuſi fugatique.

Ieſua ad Deũ precatio.

Reſpõſum diuinum ad Ieſum preces.

An. mũdi 2494. Ante Chriſtũ natum 1470.

Achor ſorte deprehenditur & punitur. Ain expugnata atq; combuſta, præda populo diſtributa. *II. Ioſ. 9.* *Gabaonitæ legatos mittunt ad Ieſum. Gabaonitarum ad Hebræos oratio.* *Ieſus cum Gabaonitis fœdus facit.* *Gabaonitæ miniſteriis publicis depitati. Ioſ. 10.*

ſum per cognationes mittebatur. & cum in Sachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum, eam rurſum viritlm examinantes, Achorem deptehenderunt. qui videns non locum eſſe tergiuerſandi contra diuinũ iudicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: moxq; affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtẽ ad certamen prolicit. illis vero audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria iam parta inſoleſcentes. poſtquam autem ſubito cõuerſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis qui in inſidiis latebant, ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſque ciuium è muris ſuorum, vt rum putabant victoriam ſpectantibus: vrbemque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoſte captam, & cum vxorib. ac liberis incenſam animaduertetunt, per agros diſpalati, cum ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues. atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris, quæ habuit ad Galgala. Cæterum Gabaonitę qui non longe à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iamq; in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellũ cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem adſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi mature prouiderẽt: quod ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos maxime credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculoſum rati ſi ſe Chananæos faterentur, & multo tutius ſi nihil ſibi cum illis commune dicerent, ſed longe diuerſas ſedes habere: aiunt ſe fama viri excitos multorum dierum iter feciſſe, & hoc eſſe verum ex habitu comprobabant. veſtes enim quas viam ingreſſuri nouas induiſſent, longo itinere detritas. ſumpſerant enim tritas data opera, vt veriſimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingreſſi, dicunt ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt ſaluis patriis inſtitutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quod Deus gratuito munere Chananæorum terram illis conceſſiſſet, gratulati ſe eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & oſtentatis veſtibus in ſignum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterẽtur. Ieſus autem credens eorum verbis quod Chananæi non eſſent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum ſenatu iurauit, habituros ſe eos pro amicis ac ſociis, & nihil contra eos iniuſtum molituros, approbãte id fœdus vniuerſo populo. hoc aſtu voti compotes domum ad ſuos ſunt reuerſi. Ieſus autem exercitu ducto in ſubmontanum Chananææ tractum, cum audiſſet Gabaonitas non longe à Hieroſolymis habitare, & eſſe Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incuſabat. illis vero excuſantibus non alium ſe modum ſalutis quærendæ habuiſſe, & ideo ad dolum verſos neceſſitate cogente, Eleazarum pontificem & ſenatum conuocat, cumq; decretum eſſet non violandam fidem iureiurando ſancitam, ſed publicis miniſteriis deputandos, in hac conditione poſtea ſunt habiti:

atq; hoc pacto imminenti pericnlo ſe ſubtraxerunt. Cæterum cum Rex Hieroſolymitarũ indigne ferret Gabaonitas ad Ieſum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium Reges ad bellum contra eos gerendum acciuiſſet, Gabaonitæ videntes ſe peti, & hoſtes caſtris circa quendã fontem non longe ab vrbe poſitis, ad oppugnationẽ expediri, Ieſum in auxilium aduocant. nam eo tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis vero qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam vnicam ſpem ſalutis reponerent. Tum Ieſus cum toto exercitu in ſuccurſum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur; cumq; terga vertiſſent, per decliue fugientes eſt perſecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuiſſe huic prœlio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine inſuper maiore ſolito ruente. acceſſit & illud nunquam antea viſum, quod dies factus eſt longior, ne interuentu noctis victori hoſtis eriperetur. quo factum eſt, vt Ieſus Reges iſtos caperet in ſpelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibuſque ſupplicium ſumeret. creuiſſe autem eam diem vltra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina, quæ in templo ſunt aſſeruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaſerant, Ieſus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaque abacta, exercitum reducit in Galgala. cumque late per circumquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deq; ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos Reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quãtum Chananæorum campeſtria colit adſcitis Palæſtinis caſtra poſuerunt ad vrbem Galilææ Berotham, non longe a ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erantque omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo adeo tam ipſum Ieſum, quam cæteros Iſraelitas terruit, vt præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cum Deus exprobraſſet eis formidinem, & quod eius præſidio ſe non ſat tutos putarent, pollicituſque victoriam, equos captiuos eneruari, & currus incendi iuſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit, fitque conflictus validus, & ſtrages maior, quam vt facile credi poſſit, eſt edita, in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes ſunt cæſi. adeoq; ſæuitum eſt in victos, vt hominibus ſublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus eſt, nemineq; audente cõgredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas peruenirẽt interficiebat. Iamq; quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo ſupererat, niſi ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Ieſus autem caſtris è Galgalis in montana tranſlatis, ſacrum tabernaculum in vrbe Silunte fixit: quod is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare, ita vt Moſes præceperat, ſtatuit: & diuiſo exercitu, in Garizeo monte dimidium eius collocauit, & in Gibale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac ſacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibuſq; peractis, & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reuerſi. Ieſus autem iam ſenex; cum videret Chananæorum vrbes pene inexpugnabiles, tum propter ſitum natura turum, tum propter muniriones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraëlitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properaret, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati

An. mũdi 2494 an. Chriſtũ nat. 1470.

Rex Hieroſolymitarum in Gabaonitas mouet.

Hieroſolymitanos fundit fugatq; Ieſus.

Quatuor Reges trucidati.

Sol immotus conſiſtit.

Ioſ. 11.

Chananæorũ Reges mouẽt in Hebræos.

Chananæorum ingens exercitus.

Chananæorũ Reges omnes ad vnum cæſi.

Chananæorũ regione totá Ioſua deuaſtat.

Ioſua in duas partes copias diuidit.

Hedio & Rufinus cap. 3.

Ioſ. 13. 14. 18.

Ioſua diuidendam regionē, & duas tribus cum dimidia remittendas hortatur.

An. mūdi 2499. ante Chriſtū na. 1465.

Ioſua ad metiendā & diuidēdā terrā quoſdam mittit.

fuerant; conuentu populi in Silunſem indicto concionem aduocat: cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri: Reges triginta & vnum auſos manus conſerere deuictos, exercituſq; potentiſſimos prælio ſuperatos & internecione cæſos, vt ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent. cæterum quoniam ex vrbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos qui ex regione vltra Iordanem ſua in communem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adiunxerant, gratiis prius actis ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatę probitatis viros eligendos, qui regionē totam permenſi bona fide & abſq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam ſentētiam itum eſt ab vniuerſo populo: moxq; eos viros miſit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli nō poterant: hiſque mandata dedit, vt æſtimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis eſt, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliā terram admodum vberes videri poſſent: quod ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, iam non magni pretij videbuntur: cum tamen hi agri parui ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi. hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem potius quam iuxta menſuram ſortitionem fieri, quod nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negocio deſtinati perluſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus diuiſit regionem nouem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cūque ad ſortes ventum eſſet, tribui Iudæ obuenit tota ſuperior Iudęa pertingens vſq; Hieroſolyma. latitudo vero eius Sodomiticum lacū attingebat. in hac ſorte vrbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem ſortiti ſunt, quæ à Iordane amne vſq; mare porrenditur. latitudo vero eius patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terrā à Iordane vſq; Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latum patentem à Bethelis vſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Iordane vſque Dora vrbem, latitudine vſque Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine vſque Carmelum montem, latitudinis vero mōs Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vſq; Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti. Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt conuallis ex re nomen habens, tota Aſſeritis ceſſit qua ad Sidonem eſt obuerſa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ vero ad orientem ſpectant vſq; Damaſcum vrbem, & ſuperior Galilæa Nephthalitis obtigit, vſq; Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriuntur, qua fines ſunt Arces vrbis verſus ſeptentriones ſitæ. Porro Danitæ adepti ſunt quicquid conuallis ad occidentem ſolem vergit, Azoto & Doris terminata. horum eſt Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vſq; montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum, ſex gentium à filiis Chananæi denominatarum regionem Ieſus diuiſit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amorræam

Ioſua Chananæorū regionem nouem tribubus & dimidia Manaſſis diuidit. Ioſ. 16. 17. 19.

Supra lib. 4. Cap. 7. Num. 32. Ioſ. 13.

enim & ipſam ab vno ex filijs eius dictam Moſes iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiſerat, vt ſupra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amatheorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuiſionem pertinuerunt. Cæterum Ieſus ætate iam defecta cum non valeret conſilia ſua per ſe exequi, & qui vicē eius gerebant, negligentius Rempubl. adminiſtrarent, præcepit vnicuiq; tribui vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere & ipſorum ſecuritatem, & diſciplinæ ac religionis incolumitatem: idq; eos non ex Moſi tantum monitis, ſed ſuomet experimento didiciſſe: deinde vt Leuitis triginta octo deſtinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quam vt nuſquam à Moſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalidite Cedeſis quæ eſt in ſuperiore Galilæa. poſt hæc quod de præda reliquum erat diuiſit: ſupererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum acceſſio & publice & priuatim facta eſt, tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſuppellectilis: tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non poſſent. Poſthæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem ſita vno militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt. Quoniam Deus & pater qui eſt dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manſuram nobis promiſit: vosque opem veſtram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præſtitiſtis, æquum eſt, cum iam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari, & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi iu poſterum ſit opus, nihilo ſegnius operam veſtram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus, quod ſocij periculorum eſſe voluiſtis, rogamusque, vt in hac mutua beneuolentia perſeueretis, memores amicorum, & quod vos quoque veſtras poſſeſſiones noſtris auxilijs paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis adnitentibus, peruenimus, nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati eſtis, multumque prædæ, auri & argenti, retertis, & ſuper omnia noſtram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram dirimere, neue propter flumen medium alios nos putetis quam Hebræos. omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam noſtros quam veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moſen inſtituta, diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propitius: ſicut contra, ſi in alienos ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſigillatim primatibus populoq; in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit, reliqua autē multitudo vniuerſa cum lachrymis eos deducebat, & ægre a ſe inuicē diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Iordanis erigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Iſraelitas, cum altare extructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temere hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. exiſtimabant enim non iam cognationis ac di-

An. mūdi 2499. Ante Chriſtū na. 1465

Ioſua vnicuiq; tribus vt ex ſua ſorte Chananæorū reliquias tolleret, præcipit.

Oppida refugij.

Num. 35. Deut. 4. Ioſ. 20.

Prædæ diuiſio.

Ioſua ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Ioſ. 22.

Iſraelitæ traiecti fluuio, altare ſuper ripā Iordanis erigūt.

An. mũdi 2499 ante Chriſtũ natum 1465.

Decem tribuum ad reliquos Iſraelitas legatio. Phineę ad Rubenitas oratio.

gnitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Ieſus vero & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicẽtes verbis prius quam armis rem aggrediendam, & ſcitandum qua mente id fecerint: & ſi forte malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eo legatos, Phineeſem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoſcant quid ſibi volentes altare in ripa conſtruxiſſent. Vt vero traiecto flumine & conuentu aduocato Phineeſes in concione conſtitit: Maius, inquit, veſtrum delictum eſt quam vt verbis tantum caſtigari debeat: attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus, vt pœnas ſumeremus, ſed reſpectu cognationis, & ea ſpe quod fortaſſe admonitione ad ſanitatem reduci poſſitis, legationem ad vos ſuſcepimus, vt cognita cauſa extructi altaris, non temere armaſſe nos in vos videamur, ſi piis rationibus adducti id feciſtis: ſin autem in culpa ſitis, iuſtam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perſpectam Dei ſententiam habetis, & legum eius auditores eſtis, disiunctos à nobis & in veſtram poſſeſſionem reuerſos, quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipſius oblitos, & relictis tabernaculo, Arca, & altari patrio, externos Deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, ſi reſipiſcatis, & non ad maiorem inſaniam prolabamini, ad domeſticarum legum reuerentiam reducti. Quod ſi in male cœptis obſtinate perſiſtatis, nõ grauabimur vllum laborem pro legum detenſione ſuſcipere, ſed ad has ſimul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non ſecus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem noſtrum eſtis, extra poteſtatem etiam Dei vos euaſiſſe. vbi eſtis, omnia ſunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quod ſi putatis locum vobis ad recte ſapiendum eſſe obſtaculo, præſtat nouam agrorum diuiſionem facere, & hanc regionem pecoribus compaſcuam relinquere. Satius eſt igitur vt reſipiſcatis, & à nouitatibus mutato propoſito deſiſtatis: rogamuſq; vos per ſalutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis chariſſimum, ne nobis belli ſuſcipiendi neceſſitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim concione & conſultatione ſitum eſt, vtrum pace noſtra & veſtris affectibus perpetuo frui malitis, à nobis perſuaſi, an vos & veſtra omnia belli periculis exponere.

Rubenitarum reſponſio.

Poſtquam hæc Phineeſes dicere deſiit, qui concioni præerant, pro communis cauſæ defenſione hæc attulerunt. Viri fratres, nos neque à cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod eſt ante tabernaculum, nec aliud vnquam noſtras excipiet victimas. nam hoc quod nũc ereximus, quodque veſtræ ſuſpicioni anſam præbuit, non ad Deum ſacrificiis placandum extructum eſt, ſed vt perpetuum argumentum exſtet noſtræ neceſſitudinis, noſque patriæ religionis admoneat, non vt vos ſuſpicamini, violandæ religionis ſit initium. & hanc fuiſſe nobis exſtruendi cauſam, Deus ipſe teſtis eſto idoneus. quapropter meliorem poſthac de nobis opinionem habetote, abſitque vt nos affines exiſtimetis ei crimini, cui quiſquis ex Abrahæ poſteris ſe obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, abſq; capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeſes, collaudataq; eorum conſtantia, reuerſus ad Ieſum rem totam apud populum expoſuit, qui lætus quod nec delectu opus eſſet nec ciuili ſanguine, gratias egit Deo per ſacrificia: moxque

ſoluto conuentu, reuerſis ad ſua ſingulis, ipſe apud Sicima elegit domicilium. Anno autem poſt vigeſimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum ſenatu magiſtratibus, tum ex plebe, quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adeſſe: primum Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamque gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam, vt Deum in poſterum æque habeant propitium, cum ſciant eius beneuolentiam non aliis retineri poſſe quam pietatis artibus. Suum enim fuiſſe, vt priuſquam decederet, illos officij commonefaceret. poſtremo rogauit vt hanc admonitionem boni conſulerent, eſſentque eius perpetuo memores. poſt hanc concionem naturæ debitum exoluit, anno vitæ centeſimo decimo: quorum quadraginta ſub Moſe magiſtro miniſter ipſius exegit, & poſt eius obitum viginti quinque Reipub. præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, ad hæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus eſt in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineeſi hereditarium relinquens Sacerdotium. ſepulturæ eius monumentum impoſitum extat in vrbe Gabatha. Poſt horum obitum conſultus Phineeſes à populo de voluntate Dei, cuiuſnam foret imperium in bello Chananæo, reſpondit, iubere Deum vt Iudæ tribus bellum gereret, quæ mox aſſumpta Simeonide, his conditionibus rem aggreſſa eſt, vt ſublatis è ſua ditione hoſtium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus exſtirpandis huius generis reliquiis vicem rependeret.

An. mūdi 2499. Ante Chriſtū na. 1465 · *Ieſua domicilium ad Sicima.* · *Ioſ. 23. 24.* · *Ieſua poſtrema ad ſeniores & Magiſtratus Hebræorum adhortatio.* · *Ieſua moritur.* · *Eleazar moritur.* · *Iudic. 1.*

CAP. II.

Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.

AT Chananæi quorum res tum erant ſatis integræ, cum magno exercitu apud Bezemam vrbem expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum ſignificat. adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi ſpem victoriæ reponebant in hoc, quod Ieſus dux Iſraelitarum eſſet defunctus. aduerſus hos quas dixi duæ tribus egregie pugnauerunt: & cæſis decem millibus dum reliquos fugientes inſequuntur, Adonibezecum ceperunt, qui manibus ac pedib. truncatus agnouit diuinam iuſtitiam, ſeptuaginta & duos Reges antea hunc in modum à ſe mulctatos confeſſus. ſic affectum detulerunt non longe à Hieroſolymis vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebāt: quorum bona parte capta, Hieroſolyma ſunt adorti, & capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt at ſuperior natura loci & munitionibus eſt defenſa. quare oppugnatione in Hebronem tranſlata, vrbeque vi capta, in oppidanos omnes ſæuitum eſt. apud hos in eam diem ſuperſtites erant quidam e gigantum genere, ſtatura & ſpecie cæteris mortalib. diſpares, viſu ſimul & auditu horribiles: quorum oſſa adhuc oſtenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipſi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia conceſſum eſt cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moſis. fuerat hic vnus e ſpeculatoribus, quos Moſes in Chananæam præmiſerat. Habita eſt ratio Iethræ quoque Madianitæ olim Moſis ſoceri, cuius poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adiunxerant, & in deſerto ærumnarum ſocij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem & Azotum

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 2. · *Chananæorum decē millia trucidātur & Adonibezeck capitur.* · *Hieroſolyma pars capta eiuſq; habitatores interfecti.* · *Ioſ. 21.* · *Iethra Moſis soceri poſteris ager attributus.*

An. mũdi 2525. Ante Chriſtũ na. 1439

Iſraelitæ Chananæos non omnino actu deuicerunt

de Chananæis ceperunt. Euaſit autem eos Gaza & Accaron, quod in planitie ſitæ & abundantes curribus, inuadentes ſe male mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe receperunt, & arma depoſuerunt. Beniamitæ vero, in quorum ſorte erant Hieroſolyma, tributo impoſito habitatoribus eius pacem dederunt: & in poſterũ alteri à cædibus alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique ſe contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipſæ idẽ fecerunt, & tributis cõtenti pacẽ Chananæis dederunt. Ephræmi vero tribus cum aſſidendo Bethelis multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenſo vno ciuium qui in vrbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromiſſos clam ipſum cũ familia ſeruaturos, proditione eius facti ſunt voti compotes: cæſiſque reliquis omnibus præter hos quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac vrbis dominium habuerunt.

Ephraimitæ proditione occupãt Bethel.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 3.

Omiſſo deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantum operam dabant: atq; ita pace longa emolliti, voluptati magis quam honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non e ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occaſionem pro intempeſtiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametſi territis oraculo, bellum tamen non libebat ſuſcipere, tum quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quod ob luxum ad laborem non eſſent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec ſenatus vt ante legitur, nec magiſtratus ſolennes creantur: dumque relicta cura ſtatus publici, omnes priuatis tantum lucris ſunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum ciuile exortum eſt, quod hanc cauſam habuit.

Iſraelitæ bellum omittunt.

Iudic. 19. Hiſtoria de uxore Leuitæ.

Vir è plebe Leuitica in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cum vehementer ob formam amaret, parum reſpondere in amore ægre ferebat. hinc orto diſſidio, mulier continuas expoſtulationes non ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes reuertitur. is coactus deſiderio, & ipſe venit ad ſoceros, quorum opera miſſis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cum decreuiſſet domum repetere, poſt meridiem iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerunt, nec niſi meliore diei parte tranſacta comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur aſina cumque emenſi triginta ſtadia non longe eſſent à Hieroſolymis, famulus dabat cõſilium vt aliquo diuerterent: ne, ſi nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat. marito non placuit alienigenarum vti hoſpitio, nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebatque progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere. in hoc conſentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum, cumque in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam e rure domum repetens, Ephræmita genere, ſed Gabæ habitans, caſu repertum interrogat, quiſnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret, ille ſe Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione ſe habere domicilium, tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus, & quod forte oblatus hoſpes viſus eſt, ad ſe deducit hominem. Gabaeni vero quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt, contempta imbecillitate & ſolitudine,

Triginta ſtadia 4. milliaria Italica.

Duo milliaria Italica cũ dimidio.

Facinus deteſtandum Gabaenſiũ.

dine, venerunt ad ianuam: rogante que ſene vt abirent, & vim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ conſuleret. cumque ille contradiceret cognatam eſſe & Leuitidem, peccaturos eos grauiter ſi propter voluptatem leges violarent, iuueneſq; iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorum pergeret, ſenex ait ſe filiam eis permittere, vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, volens, quantum in ſe erat, tutos ab iniuria præſtare quos exceperat. illis verò pertinaciter hoſpitam expetentibus, & hanc omnino accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committerent. at illi furentes vi raptam mulierem domum abducunt, cumque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: quæ ita miſere ad hoſpitium reuertitur, & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conſpectum venire: quod hunc indigniſſime rem laturum, putaret, humi collapſa expirauit. Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauius ſuſpicans, excitare conabatur, conſolaturus eo quod non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet, ſed vi in alienas ædes abrepta, vt vero defunctam ſenſit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat; & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit, mandans perferentibus vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum vero illi, nunquam tali ante viſo vel audito ſpectaculo, ad indignationem grauiter commoti, & iuſto furore perciti apud Siluntem conuentum faciunt, & congregari ante tabernaculum, Gabaenos hoſtiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum ſenatus cohibuit, ſuadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priuſquam verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, niſi legaris prius de ſatisfactione miſſis. rectum igitur eſſe ad Gabaenos mittere qui ſontes ad ſupplicium depoſcant, qui ſi dedantur, horum pœna contentos eſſe debere, ſin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & poſtulaturi, vt pro violatis legibus morte iuſtas pœnas dependerent. Gabaeni vero non dediderunt iuuenes, arbitrati ſibi pudendum, ſi alienis imperatis metu belli parerent, cum multitudine ac virtute nulli ſe cedere videri vellent: eratque magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos ſe promitterent, ſi quis vi & armis eos aggredi vellet. Quæ poſtquam Iſraelitis à Gabaenis renunciata ſunt, iureiurando ſanciunt neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem, & acriore bello perſecuturos ſe eam tribum, quã maiores eorum Chananæos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ vero habuerunt viginti quinque armatorum millia, & inſuper ſexcentos, ex eo numero fuere quingenti funditores peritiſſimi, qui læua manu feriebant. Itaq; commiſſo apud Gabam prælio, egregie vicere Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti duobus millibus, & fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælium diremiſſet. atque ita Beniamitæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ vero in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti die prælium inſtauratur, & Beniamitis rurſum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Iſraelitarum, quo factum eſt vt caſtra metu deſererent, profectiq; Bethela, quæ vrbs non longe aberat, poſtridie ieiunio peracto ſupplicauerunt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira deſiſteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hoſtem concederet. Deus vero precibus eorum annuit, & per eundem

An. mũdi 2526. an. Chriſtum na. 1438.

Leuita vxorem in 12. partes diſcerptã ad ſingulas tribus mittit.

Iudic. 20.

Iſraelitæ mittũt ad Gabaenos qui ſontes ad ſupplicium depoſcant.

Iſraelitis Gabaeni ſontes non tradunt.

Iſraelitæ iureiurãdo ſanciunt, nemi nẽ ex ſuis viro Beniamitæ filiã traditurũ in cõiugem, & 400000 exercitũ contra eos educunt.

Iſraelitarũ in acie viginti millia cadunt.

Iſraelitarũ iterum decem & octo millia cadũt.

Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & ut impares paulatim pedēreferũt.

Beniamitarum 25000. trucidantur, tantũ 600 incolumes euadunt.

Gibea & aliæ Beniamitarũ vrbes incenſa.

Iabes in Gilead quæ auxiliũ contra Beniamitas negauerat deſtruitur, Iudic. 21.

Iſraelitæ 600. Beniamitas reuocant.

Beniamitæ 400. virgines Iabiticas ducunt.

Quando & quomodo iuramentum ſeruandũ.

Beniamitæ ut virgines rapiant, cõceditur.

vatem fauorem eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariam copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in inſidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conſerunt, moxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitæ inſtant ſponte cedentibus quo longius hoſtem ab vrbe abſtraherenr, ira vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fueraut, procurrerent quaſi prædę futuri ſocij. poſtquam autem ſatis longe à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnam ſignum dant inſidiarotibus: qui mox coorti cum clamore hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi ſe deceptos, & cum conſilium in ancipiti metu non ſuppeteret, in conuallem quandam compulſi, circumdatis expeditioribus qui eminus pugnare aſſueuerãt, telis ferarum in montem ſunt confixi. Sexcenti tantum euaſerunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hoſtes irruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci ſe tutati ſunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Iſraelitæ vero Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidanerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes ſæuitum eſt: adeoq; indignatio iuſta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabiſum Galaditidis vrbem, quæ auxilium contra Beniamitas negauerar, duodecim ſelecta millia mitterent. qui potiri vrbe occiderũt tam viros quam mulieres & pueros, ſeruatis tantum quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem ſcelus, recentibus etiam cladibus exaſperatus. qui poſtquã reſedit, ſubſecuta eſt pœnitẽtia, dum vna ſe tribu diminutos reputanr. & quamuis iuſtis armis oppreſſos cenſerent, vt qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerunr ob eorum exitium. Sexcentos quoq; illos qui effugerant, miſſis legatis, reuocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deſerto occupauerant. Legati vero apud illos tam ipſorum quam ſuam cladem conqueſti, quod infectum eſſe non poterat, ſuaſerunt æquo ferrent animo, & ad ſui generis reliquos aggregarentur, neue quantum in ſe eſſet, vniuerſam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace ſua tribus totius agros recipere, & prædam inſuper quantam poſſent abigere. At illi agnoſcentes ſuam iniuſtitiam iuſto Dei iudicio damnatam, reuerſi ſunr in ſuæ tribus ditionem, parentes ſuorum hortatibus. Iſraelitæ vero dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis vero deliberabant vnde illis vxores ad ſufficiendam prolem parari poſſent. cum enim ante initium belli iureiurando cautum eſſet, ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id Sacramenrum conſulerent, quod ab ira protectum eſſet, non à iudicio, Non ingratam rem Deo fore ſi quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat, & periuria non, quando neceſſario fiunt, periculoſa eſſe ác grauia, ſed cum auſu malicioſo committuntur. Cum vero ſenatus ſucclamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere ſe conſilium, quomodo ſaluo iureiurando Beniamitis vxores poſſent contingere. Proferre deinde id à ſenatu iuſſus, Singulis, inquit, annis nobis mos eſt apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu ſequuntur & coniuges & filiæ, harum quotquot potuerint rapere, Beniamitis impune ſir, vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod ſi patres earum ægre tulerint, & vindictam poſtulauerint, dicemus ipſos in culpa eſſe qui filias negligenter cuſtodiuerint: & quod non oporteat iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam ante plus ſatis contra conſanguineos ſint vſi. In hanc ſententiam conceſſum eſt, decretumque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Inſtante autem feſto ducenti illi bini triniue ante vrbem inſi-

dia-

diabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras. illæ vero nihil ſuſpicantes, luſitando iter faciebant. iuuenes autē coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquando redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: moxque magnis incrementis tam numero quam opibus eſt aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

An. mundi 2520. Ante Christu na. 1418.

Nec felicior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vſa, Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias, non quod ſibi timerent, ſed vt, illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecurius in poſterum ſuas vrbes habitarent: & coniuratione facta, magnoque numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cum nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos num quem locum inuenirent deducendis coloniis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longe à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renunciant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognomine vniè Iacobi filiis, & a ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quod neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent luxato enim reipublicę ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chananæorum vicia iam totam gentem impune inundarent.

Hedio & Ruffinus ca. 7. al Iudic. 18.

Daniana tribus a Chananæis preſſa.

Danitæ locum inhabitandū quærunt.

Dana extructa.

CAP. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem a Deo populus Iſraelitarum ſit traditus.

HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperſit. Bello enim à Chuſarte, Rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Iud c. 3. Iſraelitæ a Cuſarthe oppreſſi.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizum reddita.

ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, adſcitis paucis quibuſdam periculorum ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat & mutatum cupiebant, primo præſidium ſuis à Chuſarte impoſitum interficit: tantumque primus ſucceſſus valuit vt indies creſcente ſuorum numero, iam aperto marte hoſti pares viderentur. itaque congreſſi cum hoſte vno prælio ſe in libertatem aſſerunt, reliquiæ fuſi & fugati exercitus vltra Euphratem ſe recipiunt. Cenizus vero egregie nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo poſtquam annos quadraginta exegit, vita functus eſt.

Ibidem Cenizus ſiue, vt ſantia [illegible] ptura [illegible] quit [illegible] pſius [illegible] Athaniel octo annos regnat.

CAP. V.

Quomodo populus rurſum a Moabitis ſit ſubiugatus, & per Iodem e ſeruitute exemptus.

Hedio & Ruff. c. 8. Iudic. 3. Eglō Rex Moabitarū Iſraelitas ſubiugat. An. mūdi 2534 ante Chriſtū na 1430. *Iodes ſiue Ehud in Eglonis familiaritatem ſeſe inſinuat.*

POſt cuius mortem, vacante principatu, res Iſraelitarum rurſum in peius ruere cœperunt, idq; tanto magis, quod nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in cauſa fuit, vt Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prælijs, ſed omnibus victi, ferocia poſita, iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor, translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in ſumma miſeria per annos XVIII. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & ſupplicationibus flexus, a dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus habitabat ipſe quoque apud Hierichuntem. is in familiaritatem Eglonis ſe inſinuauit, crebris muneribus hominem ſibi concilians, & eo nomine amicis etiam Regijs gratus. accidit vt ſemel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius ſubter ſagum ad dextrum femur accinctus, ad Regem introgrederetur. erat autem æſtas & diei medium, quo remiſſius agebatur cuſtodia, partim propter æſtum, partim ſatellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æſtiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit, erant autem ſoli, quia Rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. ſedebatque in ſella, & Iodes verebatur, ne fallente ictu, plagam non ſatis lethalem inferret. iubet igitur eum ſurgere dicens habere ſe ſomnium, quod ex Dei mandato ſit indicandum. cumque ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clauſis prius foribus. Regij famuli interim quieſcebant, dormire eum putantes. Iodes vero Hierichuntis re clam indicata, autorem ſe illis libertatis vindicandæ præbuit. illi vero libenter hæc accipientes, & ipſi confeſtim arma corripiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinem conuocati mos erat. Eglonis autem domeſticos diu latuit quod acciderat. ſed cum aduesperaſceret, veriti ne quid noui homini accidiſſet, ingreſſi ſunt in cubiculum: cumq; mortuum inueniſſent, hærebant inopes conſilij: & priuſquam ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſuperuenit. ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. eos Iſraelitæ præoccupato Iordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maxime circa ipſa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Iodæ autem huius felicitatis autori is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, vt confeſtim princeps declaratus ſit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude digniſſimus: poſt quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Iodes Eglonē trucidat. Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatique.

An. mūdi 2614. Ante Chriſtū na 1350.

CAP. VI.

Quomodo Iſraelitæ ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

Hedio & Rufinus Cap. 9. Iudic. 4. Iabin Rex Chananæorū Iſraelitas ſubiugat.

ISraelitæ vero, quos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atque inobedientiam relapſi priuſquam ſatis à Moabitica ſeruitute reſpiraſſent, imperio Iabini Chananæorum Regis ſubiugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, quæ vrbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecen-

ta, equi-

ta, equitũ decem, præterq; curros bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria ſeruitute paciſcerentur, quã per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſeruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, quo nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum quod à legum contemptu proficiſceretur, Deboram quandam Prophetidem adeunt (nomen hoc apem Hebræis ſignificat) rogantes vt precibus Deum ad miſerationẽ flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, iubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu, in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco vero negante ſe accipere imperium, niſi & illa vna ſecum adminiſtratura id eſſet, illa commotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorẽ, quem Deus te habere voluit? ego vero non recuſo. & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Syſares, Rege ſuo ſic iubente, & non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtiũ territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, iuſſitq; eadem die prælio decernere. Victoriã enim penes ipſos fore, & Deum ſubſidium & opẽ allaturum. Itaq; commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſuperuenit, quem ventus in aduerſos Chananæorum vultus ingerens, & proſpectũ adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas vero tempeſtas a tergo imminens non ſolum minus offendebat, ſed alacriores etiam faciebat, manifeſtatio Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos. itaq; rupta aduerſa acie, turbatiſq; ordinibus, ingentem hoſtiũ ſtragem ediderunt. atq; ita pars telis Iſraeliticis cadebant, pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares vero vt vidit ſuos terga vertere, deſiliens à curru fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidẽ, nomine Ialen, quæ latebras petẽtem excepit, & potũ poſcenti lac acidum exhibuit. quod ille cũ auidius ingurgitaſſet, in ſomnũ eſt ſolutus. quem Iale aggreſſa, ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo, moxq; Baracianis ſuperuenientibus ſolo affixum oſtendit. atq; ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorũ, Iabinum obuiam factũ interfecit: & cæſo Rege, ac ſolo vrbe æquata, quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Syſares ſiue Siſſara præfectus exercitus. *Debora Propheteſſa.* *Baracus contra hoſtes deſignatur.* *Debora & Baracus in hoſtes mouent.* *Siſſera cũ ſuo exercitu trucidatur.* *Iael Siſſeram ferreo clauo interficit.* *Baracus quadraginta annis Iſraelitarũ imperium tenuit.*

CAP. VII.

Quomodo Amalecita deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerint.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem fere tempore, paulo poſt Madianitæ, ſociis Amalecitis & Arabibus, expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatiſque frugibus prædam abegerunt. cumq; idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere coegerunt. qui, ſpeluncis & ſubterraneis ædificiis excauatis, quicquid hoſtiũ violentiam euadere poterat, intro receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebant, vt poſſent denuo labores eorũ vaſtare. Itaq; in perpetua fame ac egeſtate viuebant, neciam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Iudic. 6. *Madianitæ Amalecitis ſociis Iſraelitas magno prælio vincunt.*

CAP.

An. mũdi 2654. Ante Chriſtũ na. 1310.

Gedeons vt Iſraelitas a Madianitis liberet, Deus mãdat.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

PEr idem tempus Gedeon Iaſi filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſetidis manipulos frugum clam in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtẽ propalam hoc in area facere, eumque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo carum appellauiſſet: reſpondens. Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quod torculari nunc vtor pro area. illo contra iubente vt bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe, nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero, & ſe iuuenem eſſe & tam arduis negociis imparem. Deus autem quicquid deeſſet ſe ſupplementum pollicebatur, & victoriam Iſraelitis daturum, modo ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo ſine mora effecerunt, vt praſto eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeoni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potius quam Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit vt circa meridiem, cum æſtus feruet maxime, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet, quotquot autem trepide ac tumultuarie potum ſumerent, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. quod poſteaquam ita, vt iuſſus eſt, fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquam ſumere, cauis manibus ori admouendo, imperauitque Deus, vt his aſſumptis hoſtem inuaderet. Gedeone vero ſolicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iuſſit vt aſſumpto vno milite clam accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occaſionem fiduciæ, vadit ille quo iuſſus eſt, vno tantum comitante famulo. cumque ad quoddam tabernaculum adrepſiſſet, offendit inſomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem ſomnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri poſſet, erat autem tale. Viſus erat ſibi videre maſſam hordeaceam, præ vilitate homini faſtidiendam, per caſtra prouolui, & primo regis tentorium, mox cęterorum omnium proſternere, qui reſpondit interitum exercitus ſignificari, addens vnde hoc ita colligeret; inter omnes, inquit, fruges hordeum eſt ſine controuerſia viliſſimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facile reperias viliorem quam hodie ſunt Iſraelitæ, vt merito conferri poſſint hordeo. hi nunc autore Gedeone contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis vt omnes in armis eſſent, edoctis de viſione quam in caſtris hoſtium audiuerat. feceruntilli quod imperatum eſt, accenſi hoc ſigno ad quiduis laboris aut periculi ſubeundum. tum Gedeon circa quartam ferme vigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diuiſos. erant autem centenariæ, gerebantque ſinguli amphoras vacuas & in eis faces ardentes, vt clam poſſent hoſtem inuadere nihil tale expectantem: & In dextris cornu arietinum vice tubæ. hoſtium caſtra late patebant, eo quod camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates diſtributi tenderent, omnes tamen intra eundum ambitum continebantur. Hebræi vero à duce ante præmoniti, cum iam non longe ab hoſte abeſſent, dato inter ſe ſigno cornibus ſonantes, & confractis am-

Iud. 7. *Gedeonẽ exiguas copias Deus eligere iubet. Victoria Deo tribuenda.*

Gedeõ ad Madianitarũ tentoria accedit, & ab illis ſonio confirmatur.

Gedeon cũ trecentis viris pugnã adornat.

phoris: ſublatoq; militari clamore, certi Deum adeſſe Gedeoni cum facibus in caſtra impetum faciunt. Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter ſemiſomnes conſternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus quam hoſtili ferro caderent. quod diuerſæ linguæ homines eadem caſtra haberent. ſemel enim pauore confuſi, omnes obuios pro hoſtibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Iſraelitas peruenit, correptis armis fugientem hoſtem inſequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venere, occidunt, interq; cæteros Reges etiam duos Oribum & Zibum. Qui vero ſuperfuere duces, cum reliquiis exercitus ferme decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoſte caſtris locum ceperunt. Nec Gedeon defeſſus cum copiis eo properat, & iterum congreſſus poſtremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæſa ſunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum & iumentorum Hebræi ſunt potiti. Gedeon vero reuerſus in patriam ſuam Ephraim, ſupplicium ſumpſit de Madianitarū regibus. Cæterum Ephraimi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum petere decreuit, eo quod, inſciis ipſis, hoſtē eſſet aggreſſus. Gedeon vir in omni virtute ſummus, modeſte reſpondit, ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum, ſed iuſſu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum eſſe, quam ſuam ipſorum qui militaſſent. atque his verbis ſedata eorum ira non minus profuit Hebræis quam rebus proſpere geſtis. obſtitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen ſuperbię tribus hæc pœnas dedit, ſicut ſuo loco dicemus. porro Gedeon cum vellet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per annos XL. dicendo ius & de litibus finiēdis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in cauſis controuerſis pronunciaret. in ſenecta deinde mortuus, apud Ephraim in patria ſepelitur.

An. mūdi 2654. Ante Christū na. 1310.
Madianita & confœderati mutuis vulneribꝰ cadunt.
Iſraelita hoſtes inſequūtur, & Reges duos Oribū & Zibum occidunt.
Iud. 8.
Gedeō duos duces Zebim & Hezarbunim capit
Madianitarū & cōfœderatorū centū viginti millia trucidati.
Gedeō per annos 40 regnat.

CAP. IX.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.

HAbuit autem filios legitimos quidem ſeptuaginta, non ex vno matrimonio ſuſceptos, nothum vero vnum ex concubina Druma; cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutuſque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus inſignes & ad quoduis facinus promptos, vna cum eis ad paternas ædes reuerſus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæſiuit. Abimelechus autem, occupata ſemel tyrannide, omnia pro ſuo libitu, nihil iuxta legum præſcripta gerere omnibus iuſtitiæ defenſoribus inuiſus æque ac infeſtus. Itaq; dum quodam tempore publica in Sicimis feſtiuitas celebratur, ad quam plebs vniuerſa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga ſeruatum diximus, conſcenſo monte Garizeo qui Sicimis imminet, & ſublata voce vt ab omnibus exaudiri poſſet, ſilentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cumque illi magis etiam ſilerent intenti, dixit, quod arbores olim humana voce vſæ, in conuentu ad id habito rogauerūt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recuſante autem illa, quod contenta honore quem propter fructus ſuos percipiebat, non requireret alium: arbores non deſtiterunt principem quærere, viſumq; eſt viti hunc honorem deferre, ea vero totidem verbis, quot ficus

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Iud. 8. 9.
Abimelechus 79. fratres interficit.
Iothan apologo Sicimitis in Gedeonis ingratitudinem obſiſtit.

An. mũdi 2694 Ante Chriſtũ na. 1270

recuſauit, & ſimili modo etiam olea. itum eſt deinde cum eiſdem poſtulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is reſpondit, Si ſerio me Regem poſcitis, ſub vmbra mea requieſcite. ſin autem inſidias mihi ſtruitis, egrediatur ignis ex me, & abſumat vos. Hæc, inquit Iothanes, non riſus mouendi cauſa vobis fabulor, ſed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, ſuſtinetis Abimelechum, necatis fratribus, principatum vſurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus receſſit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo poſt, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille vero cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret. cumque inſtaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Forte per eoſdem dies contulerat ſe eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ, vt tantiſper ſui cuſtodiam ſuſciperet, dum vindemia peragitur, cœperuntque ſecure fructus conuehere, & per ſodalitia cœnantes audebant aperte in Abimelechum conuicia iactare, & principis cognati diſpoſitis circa vrbem inſidiis, multos ex Abimelechitanis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus vero quidam è Sicimitarum primatibus, hoſpes Abimelechi, per nuncium ei ſignificauit, quomodo Gales populum contra ipſum irritaret: hortatus etiam vt inſidias ei ante vrbem tenderet. ſe enim Galem illo adducturum: atque ita fore facile vt inimico gratiam, qualem meretur, referat. quo facto curaturum ſe, vt eum populo reconciliet. cumque Abimelechus locum inſidiis aptum cepiſſet, & Gales cum Zebello in ſuburbanis negligentius ageret, conſpectis repente armatis, exclamat, Zebelle hoſtem video. illo reſpondente, vmbras eſſe cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ ſunt, inquit, ſed virorum cohors. ad hæc Zebellus, Nonne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur oſtendis qui vir ſit, & armis hominem aggrederis. Gales vero turbatus excipit primum impetum: cumque ſuos inferiores animaduerteret, amiſſis aliquot, cæteros intra mœnia recipit, Zebellus arrepta occaſione, calumniatus eum quaſi volens male pugnaſſet, effecit vt vrbe pelleretur. cæterũ Abimelechus cognito quod Sicimitæ ad vindemiæ reliquũ exituri eſſent, inſidias circa vrbem diſponit. cumq; prodiſſent tertiam ſuorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbẽ pateret. cæteri vero diſperſos circumueniunt. Itaque vbiq; plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac ſolo æquata, ſaleq; in ruinis eius ſeminato, tum demum militem inde abduxit. atq; ita Sicimitæ ſunt deleti. Quotquot autem per regionem diſpalati periculum euaſerant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro inſuper cingere volebant. Sed hoc conſilium præuenit Abimelechus, qui quamprimum id cognouit, exercitum eo adduxit. & arrepto faſce arido, iuſſiſque cæteris idem facere, breui petram ſtrue lignorum circumdedit, ſubiectoq; igne & fomentis ingeſtis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, ſed vna cum vxoribus & liberis abſumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam ſatis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum ſane, niſi quod meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optime de ſe meritum. Abimelechus autem Iſraelitis Sicimitarum interneeione perterritis, videbatur non fore præſenti fortuna contentus, neque prius conquieturus, quam vniuerſos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incurſu oppido, circa turrim quandam reſtitit, quæ quod eſſet non mediocris, populo fuit receptaculum.

Arborũ de Rege deligendo cõſilium.

Abimelechum Sicimitæ expellunt.

Abimelechus in Sicimitas mouet.

Gales ab Abimelecho fugatus a Sicimitis vrbe pellitur.

Sicima capta ac ſolo æquata.

Sicimitæ profugi in petra comburũtur.

Abimelechus Thebas capit.

hanc

hanc expugnaturus cum propius ianuam acceſſiſſet, mulier, fragmine molę demiſſo, caput ſubeuntis ferit, ad quem ictum humi collapſus rogauit armigerum, vt eum occideret, ne mulieris manu periiſſe diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exſoluit, ſimul & crudelitatis, qua in Sicimitas vſus eſt: quæ quidem clades iuxta Iothanis præſagium illis accidit. cæterum exercitus, duce mortuo, miles in ſuas quiſque domos reuerſus eſt. Iſraelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manaſſetide ſuſcepit, vir tum rebus cæteris tum numeroſa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in principatu vixiſſet, iam ſenex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ eſt ſepultus. Res autem Hebræorum in peiore ſtatu erant, legibus autoritatem ſuam non amplius obtinentibus. qua occaſione arrepta Ammanitæ & Palæſtini cum valido exercitu regionem eorum ingreſſi omnia rapinis vaſtabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi vero calamitatibus caſtigati ſupplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certe moderatius exerceret. Deus autem propitius auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingreſſis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt: ſed imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat. ad hunc miſſis nuntiis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes ſe perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admiſit preces, cauſa[illegible] quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifeſtam iniuriam pateretur. Cum enim non eſſet eadem matre natus, ſed externa, qu[illegible] pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius ſolitudine [illegible]cerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad ſe venirent, ſtipendia ſoluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes ſe fore, militem ſuum [illegible] eis coniunxit. Et cum mature quicquid facto opus erat prouidiſſet, exercitu in vrbe Malphaca collocato, mittit legatos ad Regem Ammanitarum, expoſtulatum quod res alienas inuaderet. Qui miſſis aliis oratoribus reſpondit, ipſos potius inique agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: poſtulabatque vt de regione Amoræa decederent, quę ad maiorum ſuorum ditionem pertineat. Contra Iaphthes negabat eum merito queri de adepta quondam Amoræa, ſed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta (potuiſſe enim Moſen & illam occupare.) Se vero agris nequaquam ceſſurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuiſſent, & potius litem hanc armis diremptum. His dictis legatos dimiſit. ipſe votum fecit, ſi victoria potiretur, ſacrificaturum ſe quicquid domum reuerſo primum occurriſſet. congreſſus deinde cum hoſte vicit egregie: fugientesque perſecutus eſt vſque vrbem Maniathen, & ingreſſus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi conceſſa: finemque ſeruituti impoſuit, quam ſua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta eſt filia virgo, præter quam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqueſtus de importuno officio, indicauit victimam eſſe Deo deſtinatam, at illa non illibenter accepit, gratulatoriam ſe fore pro victoria patris & ciuium libertate hoſtiam. vnum rogauit, vt ſibi liceret iuuentutem ſuam cum æqualibus per bimeſtre tempus deplorare, atque ita voto patrem ſoluere. quo impetrato ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neq; legitimū neq; Deo gratum

Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 10.

Iud. 10.

An. mū. 2697. ante Chri. na. 1267

Thola 23. an regnauit.

Poſt eū Iair an. 22.

An. mūdi 2719. Ante Chriſtū na. 1245.

Iſraelita ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi.

An. mūdi 2742. Ante Chriſtū na. 1222.

Iaphthes Dux Iſraelitarū creatur.

An. mūdi 2760. Ante Chriſtū na. 1204

Iaphthes votum facit.

Iaphthes Ammanitas fundit fugatque.

Iaphthes filiã mactat. Ephrami tribus mouet in Iapthem. Iud. 12. Ex tribu Ephraim circiter 42000. caſi. Iaphtes moritur. Apſanes per ſeptenniũ Iudex. Helon per decenniũ Iudex. An. mũ. 2773. ante Chri. nat. 1191. *Abdon Iudex.*

ſacrum facietis, nec quicquam penſi habens quid fama de hoc facto locutura eſſet. Petitus poſt hæc bello ab Ephræmi tribu, quod ſine illis in Ammanitas expeditionem feciſſet; & nunc ſolus præda ſimul & gloria frueretur, primo excuſauit, nec ignoraſſe eos quod conſanguinei bello premerentur, nec auxilium attuliſſe, quod vel non vocatos ferre decebat. vltro deinde accuſauit, quod inique facerent, qui non auſi hoſtem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. poſtremo minatus eſt, pœnas ſibi Deo volente daturos, ſi inſanire pergerent. vt vero nihil ſe verbis proficere ſenſit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimiſque in conflictu cæſis, & poſtquam in fugam verſi ſunt, præmiſſis qui vada Iordanis occuparent, intercluſo effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipſe expletis ſex principatus annis defunctus ſepelitur in patria ſua Sebei, quæ ſita eſt in regione Galadena. Huic in principatu ſucceſſit Apſanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuere ſexaginta, mares triginta, totidem deterioris ſexus, quos omnes ſuperſtites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera ſua coniunctos, cumq; nihil memorabile in principatu ſeptenni geſſiſſet, admodum ſenex diem obiit, iu patria ſua ſepultus. Helon poſt hunc aſſumpſit principatum, tribu Zabulonita: quo per decenniũ functus, nec ipſe quicquam geſſit memoratu dignum. Qui deinde ſucceſſit Abdon Elelis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numeroſam prolem habet memorabile, alioqui per ſummam ſecuritatem & pacem quæ ſub eo floruit, nulla data eſt ei rerum fortiter & glorioſe gerendarum occaſio. filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus ſeptuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes ſuperſtites reliquit. Mortuus eſt iam ſenex, & in Pharathone magnifice ſepultus.

CAP. X.

De Samſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit.

Iſraelitæ a Palæſtinis ſuperati. Iud. 13. An. mũdi 2783. Aute Chriſtũ na. 1181. *Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 10. Samſonis natiuitatem Angelus nunciat.*

POſt huius mortem Palæſtini ſuperauerunt Iſraelitas, & tributa ab eis exegerũt per annos quadraginta. ab ea miſeria liberati ſunt in hunc modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus, & patriæ ſuæ ſine controuerſia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine ſuſpiciendam ſupra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cum nihil liberorum ſuſciperet, ægre ferens orbitatem, in ſuburbanum ſuum, quod erat in campo magno, cum vxore ventitans, crebris precibus ſolicitabat Deum, vt daret ſibi liberos. inſaniebat autem in vxorem præ amore, eratque vehementer zelotypus. cumque aliquando ſola ageret mulier, ſpectrum ſe illius oculis obtulit Angelus Dei ſpecie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens, fore vt fauore Dei naſcatur eis filius, pulcher & inſigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, compeſcendam eſſe ab eo Palæſtinorum inſolentiam. iuſſitque ne capillitium ei detonderetur, vtque, Deo ſic volente, ab omni alio potu abſtineret, ſola aqua contentus. poſtremo addens à Deo ſe miſſum, abiit. ille marito reuerſo Angeli verba indicat, mire prædicans iuuenis ſtaturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia mali ſuſpicari inciperet. quæ volens hunc mariti ſtultum mœrorem adimi, ſupplex Deum rogauit, vt iterum Angelum mittere dignaretur, quo ille à coniuge etiam poſſet conſpici: & impetrata hac gratia, rurſum in ſuburbano verſantibus apparuit Angelus ſoli mulieri. illa rogat vt pauliſper maneat, dum virum adducat: quo permittente, cum Manoche mox ad eum reuertitur. quo viſo, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi

Manochi Angelus iterum apparet.

quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe quod mulier ſciat, iubet, quiſnam eſſet, dicere: vt, nato filio, referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint. negauit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cumque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt pauliſper maneret dum aliquid afferetur, cum mactaſſet hædum Manoches, coquendumque vxori dediſſet, paratis omnibus iuſſit deponi in petra, & panes & carnes abſq; vaſculis. quo facto, virga, quam geſtabat, carnes attigit: confeſtimque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & Angelus fumo tanquam vehiculo in cœlum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono eum iubet eſſe animo, affirmans magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cumque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti, Samſon eſt nomen inditum, quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promiſſo capillitio victuſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat. Cumque adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excuſantibus quod diuerſi eſſet generis, quodque religio vetaret eiuſmodi nuptias. vicit iuuenis pertinacia, effecitque vt virgo ſibi deſponderetur, crebro deinde ſponſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licet inermis. ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, eiuſque cadauer in dumetum vix vicinum abiecit. aliquot poſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examē apum mellificare in leonis pectore, &, ſumptis inde tribus fauis, eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quod vires haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta affectatores ex æqualium numero iuueni adhibent, iuſſos obſeruare ne qd auderet. Conuiuiis deinde, vt fit, hilareſcentibus, ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſoluerent, cuiq; ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quod ſagaces videri cuperent, tum quod lucrum non faſtidirent, iubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit. & ex immiti ſuauitas. in his explicandis cum hæſiſſent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & precibus, vt expiſcata ſecretum e marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquandiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret, & lachrymans gratam ſe illi negaret, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cum præfinita ſoluendæ quæſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum conuenientes, Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle guſtanti ſuauius. Ibi Samſon ſubiecit, neq; muliere doloſius, quæ vobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus ipſis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliaris quibuſdam Aſcalonitis, quos forte per viam inuenit obuios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere iuſſit ac gerere. at puella contempta vt viciſſim illi moueret ſtomachum, nupſit eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Samſon, decreuit de tota gente pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus iam meſſis aderat. ergo comprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæſtinorum omnes dimiſit, quibus paſſim diſcurrentibus totus frugum prouentus momento fere temporis cōcrematus eſt. Quo cognito gentis principes, & quid Samſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſſis in hoc Thamnam

An. mūdi 2783. Ante Chriſtū na. 1181.

Samſon natus. Iud. 14.

Samſon Palæſtinā virginem ducit.

Samſon Leonem nudis manibus diſcerpit.

Samſon Thamnitis ænigma proponit.

Samſonis vxor Thamnitis ænigma aperit.

Sāſon Aſcalonitas aliquot trucidat, eiuſq; coniunx alteri nubit.

Iud. 15. Samſon Palæſtinorum fruges comburit.

An. mūdi 2791. Ante Chriſtū na. 1173.

Samſon traditus Palaſtinis.

Samſon aſini maxilla mille viros interficit.

Samſon fontem impetrat precibus.

Iudic. 16.

Samſon Gazæ portas auulſas auffert.

Dalale meretrix e Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur.

ſatellitibus vxorem quondam eius cũ cognatis damni dati reos prius factos, viuos exuſſerunt publice. Samſon autem in Palæſtinos late graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit ea eſt petra bene firma in tribu Iudæ ſita. At Palæſtini totã tribum bello impetunt quibus bellum deprecantibus, quod nec Samſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolenni tributo quicquam diminuerent, reſponſum eſt non abſoluendos ab hoc crimine, ni Samſonis deditionem facerent. Ibi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt: & expoſtulantes, quod ſuis facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redderet, qui irritati facile poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesque in hoc ſe veniſſe, vt comprehenſum illis dederent, poſtulabant vt conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat, qui, iureiurando accepto nihil præterea moliturος, ſed hoſti tantum deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gentis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctum prius duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cumq; ventum eſſet ad locum, qui obſcurus ante, nunc ex Samſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & lætitiam, re ex ſententia geſta, clamore teſtantibus: Samſon abruptis repente vinculis, arreptaq; maxilla aſini quæ forte iacebat præ pedibus, in medios hoſtes irruit: qua feriens quotquot aſſequi potuit, circiter mille interfectis, cæteros metu terga dare compulit. qua victoria plus ſatis elatus, & opis diuinæ immemor, cum totum ſibi tribueret, quod maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtiles copias, ingenti ſiti oborta, confeſſus nihili eſſe quantaslibet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit: ſupplexque rogauit, vt arrogantiæ data venia, ſuccurreret & periculo ſe eximeret. nec irritæ fuere preces, ſed copioſus fons ſubito è quadam petra prorupit. Loco maxillæ nomen Samſon impoſuit, quod in hodiernum vſq; durat. Poſt hoc prælium iam Palæſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. Quo audito Gazeorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocant. Samſon vero qui inſidias mature ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus cæteroque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulo vero poſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. Cum enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, vt eliciat è Samſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt, inter compotationẽ & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret, cur tantopere virtute excelleret. Samſon vero adhuc mentis compos eiſdem artibus contra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putãs, communicatoq; ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſaq; in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accurate, vt ab ipſo didicerat, vinxit. deinde excitato indicat, adeſſe quoſdam qui illũ vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quod amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quod maxime ſcire cuperet, acſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit. rurſumq; ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem

funibus alligatum perditurum ſe vires diceret, experta enim hoc quoq; nihil effecit: cumq; vrgere non deſiſteret, tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. Acne hoc quidem verum experta, poſtremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quam fatali iam neceſſitate inſtante, victus importunitate Samſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit, mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius comam ipſe mihi interminatus eſt, nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cumque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Samſon, vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans quod illuſores vlciſci non quiret, iubet puerũ, à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimulabat, defatigatum: quibus admotus ſic eas concuſſit, vt ſubuerſæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum ſunt oppreſſa, & inter cæteros ipſe Samſon. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigeſimo, admirandi ob incomparabilem animi ſimul ac corporis fortitudinem, qua in hoſtium perniciem vſque ad extremum halitum vſus eſt. Nam quod à muliere deceptus eſt, humanæ infirmitati imputari conuenit, pronæ ad eiuſmodi vitia. cætera dignus ſempiterna memoria virtutis nomine, cognati vero eius cadauer in patriam reportatum, apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Samſon ſui roboris cauſam Dalilæ aperit, Palæſtini oculis orbatũ vinctũq; abducũt.

An. mũdi 2811.

Ante Chriſtũ na. 1153.

Samſon cũ tribus millibus Palæſtinorum moritur.

Samſon viginti annos regnat.

CAP. XI.

Quomodo filii Sacerdotis Elis a Palæſtinis in prælio cæſi fuerint.

POſt Samſonis autem obitum præfuit Iſraelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuaſit, quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidum eſt tribus Iudæ, aſſumpta vxore Naami, & filiis cõmunibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit, cumque ibi proſpera fortuna vteretur, filiis ſuis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ruthẽ Malloni, exacto autem decennio, Abimelechus cum filiis breui tempore alius poſt alium obiit. quo caſu Naamis in maximum mœrorem coniecta deſolata à chariſſimis quorum conſuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re conſilio, reuerti ad ſua decreuit iam enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat. Nurus autem eius non ſuſtinebant ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant, at illa precata eis felicius coniugium, quam in quo cum filiis ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatem, & docens quod in ſe nihil eſſet operis, rogabat, vt manerent, neue, relicta patria, in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem vero nolentem manere, cuiuſuis fortunę futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quę poſtquam vna peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio. cumque Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur, iuſtius, inquit, vocaretis me Maram. Significat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cum eſſet meſſis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium, vt cibos ſibi pararent, caſuq; in Bozi rus deuenit. qui cum paulo poſt ſuperueniſſet, conſpicatus puellam, de ea villicum percontatur is denarrauit omnia domino, quę paulo ante ex ipſa cognouerat, qui exoſculatus in eo beneuolentiam erga

Ruth. 1. Heato & Ruffinus cap. 14.

Eli Sacerdotis tẽpore annona caritas.

Naamis poſt mariti & filiorũ obitum cum Ruth in patriã redit.

Ruth in Bethlehẽ proficiſcitur.

Ruth. 2.

Bozus Naami & Ruth amicus.

An. mūdi 2811. Ante Chriſtū na. 1153.

Ruth. 3.

Ruth ſocrus ſuaſu ad pedes Bozi cubat.

ſocrum, & affectam erga defunctum maritum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibiipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vna cū meſſoribus prandium ac potum ei præberet. Ruthe vero acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ipſi quaſdam partes ciborum, quos ei vicini contulerāt. narrat deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditoque ex ea, quod cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies, iam hordei tritura peracta, venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque eo Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primo non ſenſit hoc Bozus altum dormiens: ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiensque eam vna cubare, quæſiuit quænam eſſet: edidit illa nomen, & famulam ſe in eius poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent, excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire. cauendos enim tales rumores, maxime ſi non de nihilo oriantur. Cæterum meum, inquit, cōſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quā ego, an te vxore opus habeat. quod ſi aiat, ſequeris eum: ſin minus, mea legitima cōiux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras.

Ruth. 4.

Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat hortatur.

circa meridiem vero reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit. Qui poſtquam venit: Abimelechi, inquit Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt alter poſſidere ſe, idque iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet, ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere: ecce adeſt mulier, quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos.

Bozus ex Ruth Obedē Dauidis auū genuit.

Id Bozus apud Senatum conteſtatus, iuſſit mulierem accedere illum, & iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere, quo facto, Bozus duxit Ruthem, & anno elapſo, natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientē ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid Rex qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & vnam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum.

1. Reg. 2.

Eli Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 12.

Porro Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem. Eli Pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeſes: hi contra omne ius & fas, omnia ſibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abſtinebant: mulierum inſuper, religionis ergo confluentium ad ſacrum locum, pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc inſolentiam iuuenum & pater ipſe magnopere deteſtabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquiſſime ferebat. poſtquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli Prophetæ etiam tum puero prædixit, tum vero non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priuſquam de clade, in qua ſunt abſumpti, dicam, quædam de hoc Propheta narranda ſunt. Helcades Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in ſorte Ephræmitarum habitans duas

vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum poſtetiote liberos ſuſcepit, nihilominus alteiam quanquam ſterilem diligens. is cum ſacrificatum veniſſer in Siluntem, vbi tunc Dei rabernaculum fuiſſe diximus, & de epulo partes vxoribus ae libetis diſtribueret, Anna videns alterius liberos eum matre conſidentes, in lachrymas ptorupit, admonita orbitatis & ſolitudinis. cumque conſolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum ſupplicatuta, votumque factura, ablata ſterilitate matrem factam primum filium ſe conſecraturam, ad miniſteria Dei non vulgari more educatum. In huiuſmodi ptecibus longas motas protrahentem animaduertens Elis Pontifex, qui ante tabernaculum ſedebat, tanquam parum ſobriam iuſſit abire: quæ eum reſpondiſſer, aquam ſe potare, ſed mœſtam quod liberis careat, precibus à Deo ſterilitatis temedium petere, bono animo eam eſſe iuſſit pollicitus habiturã ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuerſa, cibis ante præ mœrore faſtiditis vſa eſt. in patriam deinde reuerſa, breui vterum gerere cœpit. mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium, Samueli nomen indidit, quaſi dicas exopratum à Deo, cumque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & ſacrificaturi tediſſent, ſimulque decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidir, Deo conſecratum, Prophetamque futurum, itaq; & comam alebat, & aqua tantum in potu vtebatur, degebatque circa fanum, cuius miniſteriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati ſunt, & filiæ tres. Potto Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agete cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à Pontifice ſe vocari, accurrit ad eum. Quo negante à ſe vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perſpiciens ait. Ego mi Samuel nunc quoque, vt ante ſilui, ſed Deus te vocar. quapropter præſto eſſe te reſponde. Itaque rurſum Deo vocante, rogauit quid iuberet, pararum ſe ad miniſterium offerens. Tum Deus: quando, inquit, præſto es, audi imminere Iſraelitis cladem maiorem quam ctedibile eſt, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meum migraturum in familiam Eleazati. Elis enim pluris fecit ſuos filios quam meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oraculum cum ab adiuraro extorſiſſer Pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo, certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones vetas euentu approbante. Peridem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtra metati ſunr apud vrbem Amphecã: & nemine ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorũ circiter quatuor millia perierunt, reliquis trepide in caſtra compulſis. Quamobrem Hebtæi peticulum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum, qui poſtulent Arcam in aciem proferti, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum, qui ſenrentiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe, quam Atcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercirum, & eum ea Pontificis filij, accepto à patte mandato, ſi amiſſa Arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quotum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer aurem Hebræis Atca animos addidit, victotiam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne Arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vttotumque expectationem euenrus fefellit. Nam poſt conflictum ſpetata Hebtæis victoria Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouetunt fruſtra ſe in Arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt

Anna Helcanæ vxor liberos a Deo petit.
An. mũdi 2818. Ante Chriſtũ na. 1146

Samuelẽ Anna Helcanæ coniux genuit.
1. Reg. 3.
Samueli Deus Elis & filiorũ pœnam oſtendit.
Hedio & Ruffinus Cap. 16.
1. Reg. 4.
Iſraelitarũ Palæſtini quatuor millia trucidant.
An. mũdi 2850. an. Chriſtũ nat. 1114.
Hebræi in aciẽ proferunt Arcam fœderis.
Ophin & Phinees cum 30000. cadũt, & Arca in hoſtiũ poteſtatem deuenit.

An. mūdi 2850. an. Christi nat. 1114.

auerſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos Pontificis filii ceciderunt, & arca quoq; in hoſtium poteſtatem deuenit.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amiſſione prouolutus de throno expirauerit.

Ibidem. Eli in Silo filiorū cædes &, Arcæ amiſſio ſignificatur.

HAnceladem & Arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus e prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu, ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit, cumq; audiſſet euentum prælii, tam militum quam filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam ante hæc præſciuerat. Solent enim longe grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt vero etiam Arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiēs, prolapſus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus quadrageſimo. Eadem die Phineeſis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens ſupereſſe mariti infortunio. Peperit ea filium ſeptimeſtrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos ſignificat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontificatum obtinuit. nam ante in Eleazari familia fuit hoc Sacerdotium, quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineeſi id tradidit, quod mox filius & ſucceſſor eius Abiezeres filio ſuo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: poſt quem Elis ſacerdotiō potitus eſt, de quo nunc loquimur: quod manſit eius generi vſque ad Solomōnis tempora, quando ad Eleazari familiam rurſum rediit.

Eli audita Arcæ amiſſione expirat. Phineis vxor Ioachaben parit & moritur. Eli Pontificis Genealogia & progenies.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Sextus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Palæſtini peſte & fame coacti Arcam Hebræis remiſerint.*
II *Victoria Hebræorum ductu Samuelis.*
III. *Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſerit.*
IIII.[1] *Quod populus offenſus Samuelis filiorum moribus, Regem ſibi dari poſtulauerit.*
V. *Saulus iubente Deo Rex declaratur.*
VI. *Sauli victoria contra Ammanitas.*
VII. *Palæſtini Hebræis bello aggreſſi vincuntur.*
VIII. *Victoria Sauli contra Amalecitas.*
IX. *Samuel ad Dauidem Regiam poteſtatem transfert.*
X. *Expeditio noua Palæſtinorum contra Hebræos.*

Singu-

XI. *Singulare certamen Dauidis & Goliath, ſecutaque Palæſtinorum clades.*

XII. *Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.*

XIII. *Quomodo Rex Dauidi necem ſit molitus.*

XIIII. *Quomodo Dauid aliquoties inſidias Regis ægre elapſus, bis tamen eum in poteſtatem ſuam redactum interficere non ſuſtinuerit.*

XV. *Hebræi a Palæſtinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vna cum filiis fortiter pugnans occubuit.*

An. mũdi 2850. Ante Chriſtũ natum 1114.

CAP. I.

Quomodo Palæſtini peſte & fame coacti Arcam fœderis Hebræis remiſerunt.

1. Reg. 5. Hedio & Ruffinus cap. 1.

Arca ſacra a Palæſtinis in fanũ Dei ſui Dagonis defertur.

Azoti propter arcam ereptam horribiliter cruciantur.

Mures Azotiorum agrũ vaſtant.

PARTA de Hebræis victoria, ſacraq; Arca, quemadmodum diximus, capta, Palæſtini cum cæteris ſpoliis Azotum eam referunt, & in fano Dei ſui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti vero die mane venientes, vt adorarent Deum ſuum, inuenerunt eum e baſi excidiſſe, & pronum proſtratum ante Arcam: quod ægre ferentes, in priſtinum locum eum reponunt. cumque ſæpius illuc accedentes, ſemper proſtratum & adorabundum reperirent, ſtupor maximus ac perturbatio totum populum inuaſit. poſtremo grauiſſima peſtis Azotiorum vrbem atque agrum adorta eſt. correpti enim dyſenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboque corroſa euomebant. Ager vero totus ſcatebat muribus, qui omnia vaſtantes, nec ſegetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij preſſi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt Arcã in cauſa eſſe, & victoriam cum eiuſmodi ſpoliis luctuoſam ſibi contigiſſe. miſerunt igitur ad Aſcalonitas, poſtulantes, vt arcam in ipſorum vrbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupide Arcam ad ſe receperunt, moxque eiſdem, quibus illi, malis laborauerunt. Cum Arca enim ſimul etiam calamitates ſunt translatæ: itaque hinc quoque ablegata eſt ad alios, ſed ne apud illos quidem permanſura. agitati enim eiſdem peſtibus, ad vicinas vrbes eam tranſmittebant. atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt Arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens. Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne Arcam reciperent talia hoſpitii præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quam vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cum conueniſſent quinque ciuitatum Principes, Gittæ, Aacaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe Arcam ad ſuos, cuius captiuitatem DEVS vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuitati Arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet: nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadentesque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire, quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitũ negotium cenſere videbãtur. His neq; remitti Arcã placuit, neq; retineri ſed

1. Reg. 6.

De Arca ſacra conſultatio.

An. mũdi 2851. Ante Chriſtũ na. 1113.

Deliberationis de Arca ſacra concluſio.

pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtiſtimonium gratitudinis, quod eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculũ incluſis & ſuper Arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricati: vaccas deinde nuperenixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earũ vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas vero deduci in triuium Arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſiquidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eamque perrexerint, credere Arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnium calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productoque in triuium plauſtro, ac ibi relicto, ipſi retrorſum diſceſſerunt.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem.

Arca ſacra Betſama peruenit.

Gratulatio Bethſamitarũ ſuper Arca ſacra.

Ruffinus ponit Deũ percuſsiſſe de populo 70. viros & 50000. plebis, vt eſt

1. *Reg.* 7.

2. *Reg.* 6.

Arca in Cariathiarim transfertur.

VAccis autem veram viam ingreſſis, & recta non aliter, quam ſi deducerentur, tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quo peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planiciem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt: ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cum enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt Arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & acciris victimis peractoq; ſacrificio ſplẽdide epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterum indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quod, cum non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eo magis quod ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes, vbi vir iuſtus haberet domicilium. cura Arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Chariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta.

Hedio & Ruffinus cap. 2.

Iſraelitarũ pœnitentia.

Samuelis ad Iſraelitas oratio.

Cumque populus toto hoc vicennio votis & ſacrificiis operam daret, magnanique religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negocio, verba in hanc ferme ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propicius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eo totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expul-

ſiſque

An. mũdi 2871. Ante Chriſtũ na. 1091.

Samuelis ad ſalutarẽ pœnitẽtiam adhortatio.

ſiſque omnibus vitiis ex animo purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione cõſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona veniẽt, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit, vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat, ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio, publice ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos, Hebræos circa Maſphitim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuere, ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes, non eſſe ſibi ſatis vel virium, vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos, ſi liceat, neq; vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactante, rogat Deum, vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: neue patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregie litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longe aliter accepti ſunt quam crederent, etiam ſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo, ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant, cum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corræos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit, & fixo ibi ſuæ victoriæ fugaque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam generis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam late inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui vero Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

Ieiuniũ, preces, & ſupplicatio Iſraelitarũ in Maſphatim.

Quæ hoſti potiſsimũ in militia opponẽda.

Samuel populũ cõſolatur.

Sacrificiũ & precatio Samuelis.

Victima cœleſti flãma abſũpta, auxilij diuini indiciũ.

Horrẽdus in hoſtiũ acie terræ motus.

Samuelis de hoſtib⁹ victoria.

Iudæorũ agrum armis Samuel recuperat.

CAP. III.

Quomodo Samuel per ætatem deficientibus viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſerit.

Samuel leges, & iuridicos conuẽtus per vrbes inſtituit.

REbus autem populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, Samuel ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoque tempore hanc præcipuam curam habuit, vt patriis legibus Reſpublica adminiſtraretur. Deinde ſenio grauante, vt conſuetis muniis ſufficere non poſſet, filiis ſuis principatum & curam Reipub.

Hedio & Ruffinus cap. 3.
1. Reg 8.
Samuel filii ſui, Iohel & Abia principatum & reipub. curã tradit.
Exemplũ non ſemper patribus ſimiles naſci filios.

tradid:t: quorum ſeniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Berſabe ius diceret, partito populo, & ſua cuique iudicii parte attributa. In his manifeſtum exemplum exhibitum eſt, non ſemper patribus ſimiles naſci filios, ſed interdum ex malis bonos, ſicut tunc contra ex bono mali prognati ſunt. Relictis enim paternis inſtitutis diuerſiſſimam viam ingreſſi, muneribus corrupti iuſtitiam opprimebant, ſolutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quam vt in populo iuſtitia vigeret quam maxime.

CAP. IIII.

Quomodo populus offenſus Samuelis filiorum moribus, Regem ſibi dari poſtulauerit.

Iſraelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorant, eumque vt Regem aliquẽ declaret obnixe precantur.
Hedio & Ruffinus cap. 4.
Samuelẽ populi voluntas cõtriſtat.
Samuelẽ conſolatur Deus.
Samuelẽ Deus Regem creare iubet.
Samuel Iſraelitis incommoda ſub regibus ferenda indicat.

POpulus autem videns Rempub. cura & diligentia prophetæ optime conſtitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offenſus ad patrem concurſum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha, & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipſe iam ſenio debilis, more ſolito preeſſe adminiſtrationi rerum non poſſet, [illegible] nixe precabatur, vt Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præſit, & à Palæſtinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contriſtauit, qui propter innatam iuſtitiam non amabat regiam poteſtatem vt nimiam. [illegible] enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem exiſtimans. adeoq; res hæc homini [illegible] habuit, vt nec cibum nec ſomnum præ cura caperet, ſed per totam noctem ſe in lecto verſaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus ſe videndum præbuit, conſolatus eum, ne poſtulata populi ægre ferat: dicens non tam ad ipſum pertinere hanc contumeliam, quam ad ſe, quem nolint ſibi ſolum eſſe Regem: idque moliri cœpiſſe [illegible] inde, ex quo primum ope ſua ex Ægypto ſunt educti. verum non multo poſt futurum eſt, inquit, vt eos conſilii huius ſero pœniteat, quando nec factum infectum eſſe poterit, & ipſi ſuam erga me æque ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego deſignauero: idque prius quam facias, præmonebis quantum malorum ſibi vltro adſciſcant, proteſtaberisque eos, te inuito, ad mutationem ſtatus in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum ſe illis Regem promiſit, addens velle ſe prius indicare, quæ erunt ſub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primum, quod à vobis abſtrahent veſtros liberos, & alios aurigas ſibi facient, alios equites & ſatellites, & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum, aliorumque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & paniſicas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſario verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur, &, vt compendio dicam, ſeruietis vna cum omnibus veſtris Regi, non ſecus atque domeſtici eorum famuli. cumque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à Regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propo-

ſito

ſito dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinate, vt miſſa futuri cura Regem crearet: quandoquidem niſi Regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi, cum finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel vero videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſq; ſuam, & cum tempus erit accerſam vos, quam primum cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.

Populus in propoſito Regis creandi perſeuerat.

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius nomine Saulus, egregia tum ſtatura, tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. His Cis cum eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cum perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cum nuſquam comparerent, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longe à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumque omnino conſulendum eſſe: [illegible] enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret: iam enim viaticum eſſe conſumptum, & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eumque dari poſſe, neſciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum eſt ad illum, inuentisque circa portam virginibus aquatum euntibus, interrogabant vbinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare priusquam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora, niſi vt ille primus accumbat. Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet, quem creaturus eſſet Regem, in craſtinum ſe illud facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quamobrem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat, cumque Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei hunc eſſe futurum principem. Saulus vero accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet, hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cumque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnã duceret, dicẽs non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omniũ omnia bona in poteſtate eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta domine. neq; enim ea eſt mea tribus quæ Reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis, tu vero ludis me, & maiora quam pro mea cõditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erãt hi ſeptuaginta numero. iuſſitq; miniſtris vt Saulo portionẽ regiam apponerent cumq; iam hora dormiendi adeſſet, alii quidem ſurgentes domum quiſq; ſuam reuertebantur. Saulus vero apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cum primum dies illuxit, Samuel excitatũ eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit, vt famulo præcedere iuſſo, ipſe paululiſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimulque Regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens pro tutela Hebræorum, quorum iniurias, bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumẽto cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendentes ad Bethala, quorũ primum videbis ferre tres

An. m. di 2880. an. C. itum na 1084.

Samuel Saulus ac ce is.

Samuel Saulum ad conuiuium deducit.

1. Reg. 10. Saulẽ Samuel in Regem vngit.

An. mũdi 2880. ante Chriſtũ na. 1084.

Samuel Sauli in itinere euẽtura, vt ipſius verbũ fidẽ habeat, prædicit.

panes ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans, hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vna cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem demum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quod apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas. de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus eſſet & cognatus, tutius tamen ac conſultius arbitratus eſt ſilentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatẽ, quod nemo conſtans in amore, ſed etiamſi manifeſto diuino ſuffragio felicitas contingat, tamen alios ſibi præferri inique & inuide ferunt. Porro Samuel populum in oppidum Maſpharim conuocat, & cum frequentes adeſſe videret, in hanc ſententiam alloquitur. Hæc iuſſit me dominus ſuo nomine ad vos perferre. Ego vos in libertatem vindicaui, primum Ægyptiorum ſeruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac ſubiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quod abrogato mihi quantum in vobis eſt imperio, quaſi neſciatis vtiliſſimum eſſe homini à Deo regi, vnum è veſtro numero digniorem exiſtimatis, qui vobis præſit: qui ſubditis tanquam pecudibus pro ſua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere ſibi volet. non enim fieri poteſt, vt homo erga hominem ſic affectus ſit, quemadmodum ego erga à meipſo conditũ. Eia quando plus apud vos poteſt temerarius animi impetus quam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat ſortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus ſors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ ſors obuenit, poſtremo cum viritim ſortitio fieret, Saulo Ciſi filio regnum ſortitio obtigit. Iuuenis vero qui hoc præſciebat, abdiderat ſe, videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modeſtia ſimul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiti vix ſui præ lætitia ſint compotes, & omnibus ſe ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modo non oſtentaret ſe, verum etiam è ſubditorum conſpectu ſubduceret, vt non abſque negocio poſſet inueniri. cumque nuſquam comparente Saulo omnes eſſent ſoliciti, hæſitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, deſideratumque iuuenem exhibere dignetur. quod vbi impetratum eſt, mittit qui eum adducant: & poſtquam venit, in medio populi iuuenem ſtatuit vniuerſis conſpicuum, vt qui humeris tenus ſupra omnes excelleret, & ipſa ſtatura maieſtatem regiam præ ſe ferret. Tum Propheta: Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quam ſit hoc honore dignus. Cumque populus acclamaſſet, Viuat Rex: propheta conſcriptis in libro omnibus quæ illis ſub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo Rege præſente, & librum in tabernaculum Dei repoſuit, vt eſſet apud poſteros prædictionis ſuæ monumentum. His ita perfectis, dimiſſoque populo, ipſe reuerſus eſt Ramatha in patriam. Saulum vero in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præſtan-

Saul reticet Regiã dignitatẽ.

Inconſtantia amorũ in hominib.

Samuelis propheta de Rege Saul ad populum oratio.

Per tribus & familias ſortitio.

Sauli modeſtia & temperantia in regno ſuſcipiendo.

Saulus e ſubditorũ conſpectu ſeſe ſubducit.

Saul procera ſtatura.

Saul Rex a populo declaratur.

tes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant, & ipſi contempto Rege nullis vel muneribus vel obſequiis gratiam eius demereri conabantur. Menſe autem poſt acceptum regnum elapſo, exortum cõtra Naaſen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infeſtus, poſtremo cum magno & forti exercitu regionem ingreſſus, vrbes eorum ſubiugare cœpit: nec contentus libertatem in præſens abſtuliſſe, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi ſubactis dextrum oculum eruebat: vt quoniã ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & caſtrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen eſt Iabes, oratores eo miſit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alii: aut internecionem hominum & oppidorũ excidium expectent. eligerent ipſi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum ſimul & vitæ diſcrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hoſtile reſponſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierum petierunt, vt miſſis ad conſanguineos nunciis poſtularent auxilium, & ſi impetratũ fuerit, bellum gerant. ſin minus, promittebant ſe deditionem facturos quacunque conditione hoſti liberet. Naaſes autem qui Galadenos cõtemnebat, non grauatim inducias dedit, permiſſis vndecunque ſuppetias implorare. qui e veſtigio per omnes Iſraelitarũ vrbes nuncios dimiſerunt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos. ſed quocunque illi veniſſẽt, tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo ſe mouere auderet. cæterum cum ad regiã quoque veniſſent, & ibi etiam populus ſicut in aliis oppidis affligeretur, nil aliud quam mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduerſa mœſtitia populi, ſciſcitatus ſatin ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſtitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabeſenis referre, ſe tertia die venturum auxilio, & ante ſolem exortum hoſtes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fuſos ac fugatos, miſeros vero ciues periculo exemptos inſpiciat. atque his mandatis aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Saulum quidã comitantur quidã vero contemnunt.
Hedio & Rufinus Cap. 5.
1. Reg. 11.
Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert.
Galadenorum ad Iſraelitas legatio.
Saul Iabeſinis auxilium promittit.

An. mũdi 2880. an. Chriſtum na. 1084.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quo celerius conueniret, boum, qui forte ab opere veniebant, neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridie cum armis ad Iordanem non adforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerẽt. Eo metu factum eſt, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis inuenirentur ſeptingenta millia cõfluxiſſe, abſq; tribu Iudæ: quę ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorum ſpatium nocte vna emenſus, ante ſolis ortum, quo deſtinarat, peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando, ingenti ſtrage edita, inter cæteros Naaſen Regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longe lateq; fortitudinem viri celebrãte. Si qui enim erant qui prius eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda

Sauli ad bellũ mandatum & ſeria adhortatio.
1. Reg. 12.
Decem Schœni 37. militaria Italica conſtituunt.
Saul Ammanitas & Naaſen Regem occidit.

Saul nomē ſuum apud omnes Hebræos inclytū reddit.
Saul laudatur a populo.
Sauli cōtra aduerſarios lenitas.
Saulū Samuel iterū vngit in Galgalis.
Diſtinctio gubernationis in populo Iſraelitico.

exercitu,glorioſe domum reuerſus eſt. Populus vero nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quod talem Regem eſſet nactus, & illis, qui inutilē fore dixerant, inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudium quidem ac beneuolētiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum, vt quiſquam è conſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium. Periniquum enim eſſe victoriam à Deo datā ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigāt. Poſthæc, Samuele monente opus eſſe alteris comitiis, per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine, propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atq; iterum Regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, vt mutato Reip. ſtatu, regia dominatio introduceretur. Sub Moſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortē octodecim an. populus ſine ſummo magiſtratu vixit. deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem conſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta, priuſquam comitia diſſoluerentur, ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit, vt abſque pudore ac metu omniue affectu alio, libere dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprii lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me, ſi cuius vitulum aut ouem aut aliud quid tale accepi: eum tamen huiuſmodi munuſcula, quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum. in his & ſimilibus, ſi quem offendi, nunc Rege præſente dicite. Acclamatum eſt vno ore, nihil tale eum feciſſe, ſed ſancte & iuſte principatum geſſiſſe. Tum ille, Gaudeo nullas eſſe veſtras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, ſi vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certe hoc facto valde offendiſtis, quod alium Regem popoſcitis. oportebat enim vos meminiſſe, quod auus veſter Iacobus, LXX. ſolis hominibus veſtri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cumque ibi in multa millia propagata eſſet eius progenies, eaque graui & contumelioſa ſeruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus veſtris patribus, abſq; vllo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, miſſis in hoc Moſe & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc poſſidetis, & tamen poſt talia beneficia non ſemel prodidiſtis veram pietatem ac religionem. Nihilominus ſubiugatos ab hoſtibus liberauit, dum eius ope viciſtis primum Aſſyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & poſtremo Palæſtinos. atq; hæc omnia confeciſtis non Regum auſpiciis, ſed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, ſub Rege eſſe malletis? Geſſi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autem manifeſte ſciatis, Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum verſam veſtram Rempubl. dabo euidens ſignum diuinitus. Qualem enim nunquam quiſquam, æſtatis medio, vidit in hac regione tempeſtatem, talem nūc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem aſtruat. Vix ea fatus erat: cum tanta vis tonitruū ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaq; timentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiā in hunc errorem prolapſos, rogarentq;

Samuel innocentiam ſuam populo teſtatam facit.
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat.
Saua tēpeſtas diuinitus Iſraelitis immiſſa.

An. mūdi 2880. Ante Chriſtū natum 1084.

Prophetam, vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placari reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret pollicitus eſt ille rogaturum ſe pro eis Deum, & exoraturum: ſimulque conſilium dedit, vt probi ac iuſti eſſe perpetuo ſtuderent, nec vnquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates, ob neglectum virtutis, incidiſſent. meminiſſent prӕterea prodigiorum Dei legumq; per Moſen latarum, ſi caram haberent, vel ſuam ipſorum vel Regis incolumitatem: quod ſi hӕc negligerent, prӕdixit grauem vltionem tam ipſis, quam Regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum miſſum fecit.

Adhortatio ad conſiderationē auxilii & beneficii Dei Iſraelitis exhibiti.

CAP. VII.

Palӕſtini Hebrӕos bello aggreſſi vincuntur.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

REx autem delectu habito, conſcriptisq; tribus millibus, duo millia ſibi voluit eſſe Satellitium, cum quibus ad habitandum Betheia ſe contulit: reliquos Ionathӕ filii ſatellites eſſe iuſſit, quem miſit in Gabam, ille vero expugnauit caſtrum quoddam Palӕſtinorum non longe inde diſtans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudӕis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis prӕſidiis ea communiuerunt, & omni prorſus ferri vſu eis interdixerunt. quamobrem ſi quando agricolis opus eſſet aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum neceſſario, à Palӕſtinis inſtrumentum erat petēdum. Vt vero audiuerunt expugnatum caſtrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudӕos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum ſex millia, & caſtra metati ſunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex Saulus profectus eſt Galgala: & dimiſſis prӕconibus per totam ditionem, edicit, vt, qui ſaluam vult libertatem populi, contra Palӕſtinos arma capiat: diſſimulans interim eorum potentiam, & negans tales eſſe, vt timeri debeant, ſed vbi certo compertum eſt, maximum eſſe hoſtium numerum, metus omnes Sauli ſubditos occupat: & pars in ſpeluncas ac loca ſubterranea ſe abdunt, plures vero vltra Iordanem fugiunt, quӕ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accerſit Prophetam, vt de communi conſilio res geratur. Ille renunciat debere eum eodem loco manentem comparare victimas: ſe enim poſt ſeptem dies venturum, vt, immolatis Sabbato victimis, cum hoſte prӕlio decernatur. at ille expectauit quidem quantum Propheta iuſſerat, ſed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctans Prophetam cerneret, & ſe paulatim à militibus deſeri, victimas ad altare obtulit. Cumque nunciatum eſſet, Prophetam aduentare, honoris cauſſa obuiam illi prodiit. Ille male factum dixit, quod neglectis ſuis mandatis, ſe abſente preces & ſacrificia, quӕ Dei voluntate facienda erant pro populo, temere occupaſſet. Saulo vero excuſante, expectaſſe ſe ad ſtatutum dierum numerum: ſed cum milites audito hoſtem relicta Machma petere Galgala, metu ſe desererent, neceſſitate cogente, properaſſe ad ſacrificium: Conſultius, inquit Propheta, feciſſes, ſi mihi paruiſſes, & prӕ nimia feſtinatione Deum, cuius ego mentis interpres ſum, non contempſiſſes. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & poſteris ſucceſſionem parare poteras. Ita Samuel offenſus Regis facto domum eſt reuerſus. Saulus autem cum ſexcentis tantum militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis inſtructa, quod ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palӕſtinorum cautum fuiſſe diximus. hi diuiſo trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebrӕorum ingreſſi, omnia populabantur, ſpectante

Saul tria millia ſibi & Ionatha filio ſatellites cōſcribit.

Saul Paleſtinorū caſtrū expugnat.

Palӕſtinî in Iſraelitas ſigna mouent.

Iſraelita hoſtiū copiis terrētur.

Saul contra Dei mandatū & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert.

Samuel Regē Saul accuſat.

Hedio & Ruffinus Galgala.

An. mũdi 2880. ante Chriſtũ na.1084.

Palæſtini Hebræorũ regionem populantur.

1.Reg. 14

Ionathas cum armigero clã hoſtiũ caſtra ingreditur.

Saulo Rege cum filio, nec valente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem. Occupauerant enim collem quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis poſteris, & videntes ſuorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur, quod in ſe nihil eſſet præſidii. Filius vero Saulis cum armigero ſuo conſpirat, vt clam ingreſſi caſtra hoſtium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiamſi mori opotteat, ſoli à colle deſcendentes verſus hoſtium caſtra iter faciunt. ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium. Quapropter negligentius cuſtodiebantur, quia propter naturam loci non ſolum aſcendere, ſed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo poſtquam eo acceſſerunt, Ionathas confortabat armigerum ad hoſtem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iuſſerintque aſcendere, omen victoriæ accipiendum eſt: quod ſi tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cumque propius ad hoſtilia caſtra accederent appetente iam die, Palæſtini vbi hoc viderunt inter ſe dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupide arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem receſſit è loco in quo conſpecti fuerant. ſed ex alia parte ad rupem accedentes propter ſitum incuſtoditam, magno labore difficultate loci ſuperata euaſerunt ad hoſtem, aggreſſique ſopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum ſtupore ac conſternatione repleuerunt: vt abiectis armis in fugam ſe darent. plerique vero non noſcitantes inter ſe, quod ex multis gentibus conflati eſſent, pro hoſtibus ſe inuicem inuadebant, & cum non putarent duos tantum Hebræos in caſtra penetraſſe, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipſi ruebant, aut, vt fit in turba tumultuante, alii ab aliis protrudebantur. Cumque renunciatum eſſet Regi per ſpeculatores tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum, interrogauit Saulus, num aliquis à ſuis abeſſet: & audito filium cum armigero abeſſe, iubet Pontificem ſumpto Sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo reſpondente victoriam Deum & hoſtium cladem promittere: ducit militem in Palæſtinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipſos inter ſe depugnantes. quo audito, qui ante in ſpeluncas & ſubterranea ſe abdiderant, & ipſi prorumpentes militib. Sauli ſe agglomerant. iamque ad decem millia creuerant, hoſtemque tota ea regione palantem inſectabantur. ibi Rex ſiue nimio gaudio parum ſui compos, quod difficile ſit eximiã felicitatem moderato animo ferre, ſiue per inſcitiam, dignum quiddam reprehenſione admiſit. Volens enim meritas pœnas a Palæſtinis ad ſatietatem repetere, diris deuouit eum, quicunque intermiſſa cæde, ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras inſequendi & cædendi finem facere. Paulo poſt cum delati eſſent ad quandam ſyluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, eaſq; conſenſu populi ratas habitas, fauum forte nactus expreſſum inde mel edebat: & monitus, quod pater additis execrationibus, interdixiſſet, ne quiſquã cibum ante ſolis occaſum ſumeret, edere quidem deſtitit: negauit tamen recte id à patre factũ. maiore enim vi & alacritate hoſtem perſecuturos fuiſſe, ſi corpora cibo recurauiſſent, & longe plures aſſecuturos fuiſſe ac trucidaturos. Itaq; cæſis Palæſtinorũ multis millibus, ſub veſperã demum eorum caſtra diripiunt: & inter cæteram prædam, magna pecudum copia reperta mactant, carnibuſq; nondum à cruore purgatis veſcuntur: quod e veſtigio Regi à ſcribis renunciatum eſt, vul-

Ionathas in Palæſtinorũ exercitu quoſdam trucidat, reliqui ſe inuicem inuadũt & dant ſe in fugam.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Saul tumultũ eſſe in caſtris Palæſtinorum certior factus, eos adoritur.

Sauls edictũ quod Ionathas inſcius violat.

Carnibus cruentis Hebræi veſcuntur.

gus

gus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere & edere. Tum Saulus iubet ſaxum grande in medium prouolui: edicitque, vt ſuper illud pecudes iugulent, neve carnes cum ſanguine comedant: quia factum hoc Deo diſplicet. cui edicto cum omnes parerent, ſtatuit ibi altare, & impoſitis victimis holocautoma Deo incendit: idq; altare omnium primum à Saulo extructum eſt. cumque eadem nocte, priuſquam vires & animos reſumerent, hoſtium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ ſe ferens alacritatem, accito pontifice, iubet eum diuinam ſuper hoc voluntatem quærere, an ſibi reliquum hoſtilem exercitum delere permittatur. Pontifice vero negante Deum reſponſum velle reddere: non temere eſt, inquit Rex, hoc Dei ſilentium, qui antehac vltro ſolebat, quid facto eſſet opus, conſulere: ſed oportet aliquod latens in nobis peccatum eſſe, quo offenſus tacet. Sed iuro per eum ipſum, quod etiam ſi filius meus Ionathas peccatum id commiſiſſet, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non ſecus, quam ſi de quouis, nihil ad cognationem meam pertinēte, ſupplicium ſumendum ſit: tum acclamante multitudine, vt hoc faciat, vniuerſos confeſtim in vnum locum ſtatuit: & ipſe cum filio ſeorſum ſtans, ſorte deprehenſurus quis in culpa ſit. cumque ſors Ionathan indicaret, interrogat quid feciſſet, & cuius peccati ſibi eſſet conſcius. tum ille, equidem pater, nihil aliud ſcio, niſi quod heri dum hoſtem perſequor, edicti tui neſcius de fauo deguſtaui. Saulus vero iurat ſe eum occiſurum, pluris, quam genus aut naturam aut affectus, iuſiurandum faciens. Ille ne præſenti quidem periculo territus, magno ac generoſo animo ſe præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione ſoluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit ſolatium, Palæſtinorum inſolentiam ab Hebræis eſſe perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurantque non laturos ſe, vt occidatur Ionathas author tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiūt, & vota Deo faciunt, vt ipſum immunem a peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palęſtinosq; & Idumęos ac Amalecitas, & Regem Obæ multas res geſſit proſpere. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum, Melchiſum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenato. Is Neri fuit filius. Nerus vero & Cis Sauli pater germani fuere Abeliæ filii. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoſte congreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuentutis vero numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque ſuum deligebat ſatellitium.

An. mūdi 2880. Ante Christū natum 1084.

Saul per ſortes cauſam irati Dei perquirit

Saulus proprium filium mori paratū interficere conatur.

Iſraelitæ Ionathan irato patri eripiunt.

Oba ſiue Seba.

Saul ſemper victor

Hedio & Ruffinus Cap. 8. 1. Reg. 15.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum cōmonefaceret, electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par eſſe, vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & Regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eam, quam nunc tenent regionem, proficiſcuntur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere: ſæuireq; in omnem ſexum ac ætatem

Samuel Saulū ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit.

An mũdi 2883. an. Chriſtum na. 1081.

Saul recẽſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarũ vrbes expugnat.

Agagum Amalecitarum regem Saul capit, & cõtra Dei mandatũ ſeruat.

Hebræi iumentis & pecoribus hoſtiũ in prædã contra Dei mandatũ abactis parcunt.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Deus propter inobedientiam Sauli offenditur.

Samuel Deũ Saulo conciliare conatur.

Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmãtur.

tem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas repẽdere. ac ne iumentis quidem aliiſq; pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantum, ſed etiam quam celerrime mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndique copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Iuda circiter quadraginta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autẽ Amaleticarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolum marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias circumuentos opprimeret. Poſtremo magno prœlio in fugam verſos non prius perſequi deſtitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita, vt diuinitus prædictũ fuerat, ſucceſſit, oppidatim bellum circumferre cœpit: quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, ſiti, aliiſq; modis cum expugnaſſet, vſque ad mulieres & pueros cædibus craſſatus eſt, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hoſtem ſæuiret, deinde quod iuſſu Dei, cui non parere periculoſum eſt. Cepit etiam Regem hoſtium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, ſeruare eum decreuit, idq; non ex Dei ſententia, ſed victus affectu proprio, inconceſſam miſerendi licentiam ſuo periculo ſibi vſurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipſa miſeratione cæteris digniores eſſe voluit. Saulus autem Regem ipſum hoſtium, & malorum omnium Hebræis autorem ſeruauit, pluris eius formam, quam Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus eſt mox populus, & ipſi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam, cæteraſque opes diripuerunt, nihil perdentes niſi contemptibile. Itaq; deuictis omnibus, a Peluſio, quæ vrbs eſt in Ægypti finibus, vſq; ad rubrũ mare, totam eam regionem Saulus vaſtauit, ſola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt ſecederent, neve res ſuas cum Amalecitarum rebus miſcerent, ne ex eo bello & ad ipſos cladis aliquid perueniret. Studere enim ſe eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moſis ſocero intercedebat. Atque ita Saulus ac ſi nihil eſſet prætermiſſum ex iis quæ Propheta iuxta Dei volũtatem de bello gerendo mandauerat, ſed omnia fuiſſent ad vnguem obſeruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offenſus eſt, quod Regi erat parcitum, & quod populus pecudes in prædam verterat, cum ipſe neutrum permiſiſſet. Iniquum enim erat, cuius ope victoria contigiſſet, eius mandata contemni, etiamſi is mortalis aliquis rex fuiſſet. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait ſe pœnitere Saulum elegiſſe, qui non curet iuſſa ſua exequi, ſed malit, quicquid ipſi viſum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fuſis precibus Deum Saulo cõciliare conabatur. At ille quantumlibet à Propheta rogatus veniam Regi non annuit, quod non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis naſcantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriã aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi anſam offerunt. Poſtquam igitur Deus preces Prophetæ non admiſit, & ſatis apparuit flecti eum non poſſe, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tum agentem, proficiſcitur. hunc quamprimum Rex vidit, accurrens ſalutauit, dicens ſe gratias agere DEO pro victoria: omniaque iuxta voluntatem

eius eſſe peracta. Tum Samuel: qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in caſtris audio? Reſpondit Rex, populum hæc ad ſacrificia reſeruaſſe, ſed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine ſuperſtite. Solum ſe captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Prophetæ conſilio ſe decreturum. Ad hæc Propheta reſpondit, Non ſacrificiis delectari Deum, ſed viris bonis ac iuſtis. hos autem eſſe, qui voluntati & mandatis eius obſequuntur, nihilque à ſe recte fieri putant, niſi quod iuxta eius præcepta fiat. Contemptum enim eius conſiſtere, non in non ſacrificando, ſed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicumque hoc & verum ſacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas ſaginatas victimas, nec donaria ex auro argentove fabricata vel poſtulare vel admittere: ſed aduerſari hæc vt malitiæ magis quam pietatis argumenta. Contra qui id ſolum meminerunt quod ab ipſo iuſſum eſt, & mori mallent quam inde diſcedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere. quod ſi etiam ſacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quam à quocunque alio vel ditiſſimo. Tu igitur, inquit, ſcito te in iram Dei incurriſſe: contempſiſti enim & neglexiſti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inſpecturum ſacrificium ex rebus perditioni deſtinatis, niſi forte idem eſſe putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amiſſionem regni & huius poteſtatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis, mandata eius neglexiſti. Saulus autem faſſus eſt ſe peccaſſe & male feciſſe, quod verbis Prophetæ non paruiſſet. metu tamen coactum ſe id feciſſe, quod non auderet militem prædæ cupiditate accenſum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius eſto. Cauebo enim in poſterum, ne in ſimile peccatum incidam. Rogabatque, vt maneret tantiſpet, dum pacificas hoſtias pro ſe offerret. Ille vero qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtũ na. 1081. Saulum Samuel obiurgat. Dei contemptus in quibus conſiſtat. Verum ac Deo placens ſacrificium. Samuel Saulo irã Dei & regni amiſſionem denunciat. Saul ſe peccaſſe fatetur, ac veniam precatur, quæ tamẽ ei denegatur.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem Regiam poteſtatem transfert.

TVm Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius diſcedebat, ſciſſura facta eſt in veſtimento. cumque Propheta dixiſſet, ſic ſcindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iuſtum & bonum (Deum enim in propoſito manere, neque ſimilem eſſe homini natura mutabili) Saulus fatebatur Deum ſibi merito infenſum, ſed factum infectum fieri non poſſe. Rogabatq; ſaltem hoc honoris ſibi haberet, vt Deum ſimul in præſentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vna cum illo adoratum iuit. Poſt hæc adductus eſt ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ô mortem amaram exclamaſſet, audiuit à propheta: quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæſis earum filiis lamenta & luctum attuliſti, ita æquum eſt, vt ipſe matri tuæ mœſtitiam afferas. iuſſitque eum ibidem in Galgalis interfici: ipſe vero reuerſus eſt Ramatham. Rex vero tum demum ſentiens in quæ mala, offenſo Deo, perueniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur; quod nomen collem ſignificat: nec poſt illam diem vnquam in Prophetæ conſpectum venit. Samueli vero vicem eius moleſte ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, &, aſſumpto ſacro oleo, Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumq; Propheta diceret veteri ſe, ne, ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominũ concurſu ſalutatus eſt, quæ-

Saulus Samuelẽ retinere volens, veſtimentum eius ſcindit. Hedio & Ruffinus cap. 10. Amalecitarum rex Samuelis iuſſu interficitur. 1.Reg.16. Samuelẽ Deus Bethlehem Dauidem in regem vt vngat mittit.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtũ na. 1081.

tentibusque aduentus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vna cum filiis conuocat: viſoque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc eſſe regnaturũ. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines. Tu, inquit, viſa iuuenis pulchritudine, iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me vero non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti: & eum requiro qui hac ſit perfecte excultus, pietateque ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animui exornatus.

Deus non corporis formam, ſed animi virtutes ſpectat.

Ieſſai filii præſtanti corpore regno haud præficiendi.

His auditis Propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: moxque & alii quinque adfuerunt. horum nomina iuxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus. His quoq; viſis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deum, quinam ex his eligendus eſſet. & audito quod nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos prætereа liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum; Propheta iubet vt confeſtim vocetur: non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & martiũ quiddam tuens, alioqui liberali ſpecie: tum Propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, hic eſt, inquit, quem regnare Deo viſum eſt. & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis.

Dauidē in Regem Samuel vngit.

Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipitque, vt iuſtitiam colat, & operam det, ne vnquam à mãdatis Dei diſcedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam. Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem rediturum, inſignemque inde gloriam tam ſibi paraturum quam poſteris relicturum.

Numen deſerto Saulo ad Dauidem cõmigrat qui prophetare incipit.

Poſt hæc mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulque numen, deſerto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum eſt vt hic concepto diuino ſpiritu prophetare inciperet, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac ſtrangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quam ſi quis peritus excantator adhiberetur. monueruntque vbique inquirendum, qui quoties Rex à dęmone agitaretur, ſtans ad caput eius voce ac fidibus ſacros hymnos caneret. Cumque Rex ſine mora quæri talem mandaſſet, quidam ex aſtantibus ait ſe apud Bethlema vidiſſe filium Ieſſęi, adoleſcentem liberali forma, & præter aliam honeſtam inſtitutionem hymnos ad cytharam canere doctum, ac ne militariũ quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Ieſſęum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantq; patri, Regem audita adoleſcentis tam forma quam virtute, cupere ipſum videre. Paruit Ieſſęus, ſimulque munera per filium Regi mittit. Cumq; veniſſet, confeſtim à Rege admodum læto in ſatellitium aſſumitur, in magno apud eum pretio habitus.

Dauidē Saulus in Satellitiũ aſſumit.

Quoties enim à dęmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remediũ: & ſolus Dauid hymnos ad citharam accinens, Regem ad ſanam mentem reducebat. Impetratum eſt igitur à Ieſſæo, vt filium apud Regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præſentia delectabatur.

An. mũdi 2833. ante Chriſtũ na. 1081. Hedio & Ruffinus Cap. 11. 1. Reg. 17.

CAP. X.

Expeditio noua Paleſtinorum contra Hebraeos.

ALiquanto autem poſt Palæſtini conſcripto numeroſo exercitu bellum Iſraelitis inferunt, & caſtra inter Sochum & Azecum oppida metanrur. nec Saulus cunctatus, ducto in hoſtem exercitu, effecir, vt prioribus caſtris relictis in munitiorem quendam collem e regione Iſraelitarum Palæſtini ſe conferrent, valle quadam inter vtroſque intercedente. In hanc e caſtris hoſtium deſcendit Gittęus Goliathus, vir prodigioſa ſtatura: quatuor enim cubitos vno palmo ſuperabat, vaſtos artus conuentẽti armatura protectus. Thorax quinq; millia ſiclorum pẽdebat, huic moli reſpondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam haſtam nõ dextra geſtabat, ſed humero ſuſtinebat, ſexcentorum ſiclorum ferro cuſpidatam. pone ſequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter vtranq; aciem conſtitiſſet, immani voce ſublata: Quid opus eſt, inquit, Hebræi ancipitem martis aleam vos ſubire? Date mihi aduerſarium, & duorum periculo decernatur, penes vtros futura ſit victoria: vt quorum miles ſuccubuerit, alterius partis iugum ex pacto ſuſcipiant. præſtat enim vnum aliquem, quam totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad ſuos reuertitur. Sequenti die rurſum procedens eiſdem verbis eſt vſus: atq; ita per quadraginta dies prouocare hoſtem prædictis conditionibus non deſtitit, ſtupente Saulo cum vniuerſo exercitu qui prodibant quidem in aciem, ſed a neutris initium pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur, iſque ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed cum bellum ducitur magis quam geritur, miſſus a patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnum quidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Forte tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditiſq; barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quamprimum reuertatur. reueritus eſt Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad Regem de hoc ſit perlatum quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Nõ eſt, inquit, Rex, cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quod ab adoleſcente magis quam viro hoſtis deuictus videbitur. Sanlo vero laudante generoſum eius animum, nec tamẽ audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſamque feram in me impetum vertentem cauda correptam, ſoloque afflictam occidi: neque mitius tractaui vrſum gregem inuadentem: & hanc quoque beluam nihilo pluris facio, qui cum in Deum atq; homines conuicia emouat, non patietur cœleſte numen impune hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompte audacia iuuenis, vt Rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructum prius thorace regio ſimulque enſe ac galea. Tum Dauid, qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his ma-

Alia Palæſtinorũ contra Hebraos expeditio.

Goliath vir prodigioſa ſtatura inter Palæſtinos.

Goliath ſingulare certamen Hebræis denũciat.

Saulus Dauidẽ remittit patri.

Dauid cũ Goliath congredi cupit.

Dauid agnum raptum ex ore Leonis recipit, ipſamque ferã occidit.

An. mũdi 2883.
Ante Chriſtũ na.1081.
Dauid vrſum trucidat.
Dauid armis, quĩ ad pugnã a Saulo inſtructus erat, depoſitis, funda armatus in hoſtem properat.

gis quã muniri ſentiens: Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo ruo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculumque tantum aſſumit: & coniectis in peram quinq; lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidir barbarus adeo contempſit, vt per ludibrium percontaretur, num ſe canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis inſtructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, reſpondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus eſt ſe cadauer eius fruſtatim feris alitibusq; pabulo ſparſurum. Tum Dauid, Tu me inuadis haſta tua confiſus ac thorace & gladio: mihi vero pro armatura Deus eſt, qui te ac tuum exercitum noſtris manibus hodie deleturus eſt. auferã enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui ſimilibus laniandum relinquam: & diſcent omnes quod Deus curam Hebræorum habet, eiuſque prouidentia vires nobis ſimul atque arma ſuggerit: ſicut contra vbi eius fauor deeſt, nullus apparatus proficit. Interim Palæſtinus armis grauior quã vt procurrere poſſet, magnis paſſibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliath, ſecutaque Palæſtinorum clades.

Dauid hoſtẽ accedẽs, contẽnitur.
Dauidis cũ Goliatho ante cõgreſſum colloquiũ.
Dauidis victoria de Goliatho.
Palæſtini terga vertunt.
Palæſtinorum 30000. cæſa.
1. Reg. 18
Saulus clam odit Dauidẽ.
Saul⁹ Dauidẽ ex ſatellite tribunũ facit, vt ſæpe hoſtib⁹ obiectum aliquis caſus e medio tolleret.

HVic Dauid impigre occurrit, occultum adiutorem Deum ſecum in certamen ducens: & promptum e pera in hoc ſelectum e torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduerſam hoſtis frontem infligit, vt ad cerebrum vſque penetrauerit: quo ictu ſopitus Goliathus in faciem eſt proſtratus. Accurrit victor alacris, & quod ipſe inermis eſſet, ſuo ſibi gladio barbarum obtruncat: tantumque in eo momenti fuit, vt e veſtigio Palæſtini terga verterent. Videntes enim præſtantiſſimum ex ſuis iacere, nullam amplius ſpem ſupereſſe rati, turpi ac ignominioſa fuga periculo ſe eximere conabantur. Tum Saulus & vniuerſus Hebræorum exercitus, ſublato militari clamore, in trepidos irruunt, & quotquot aſſequi poterant cædentes, vſque ad Gittæ fines ac portas Aſcalonis perſequuntur. Ceciderunt que Palæſtinorum triginta millia, & duplo plures ſunt vulnerati. Saulus vero à perſequendo reuerſus caſtra hoſtium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in ſuum tentorium reportauit, & gladium eius Deo conſecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clam Dauidem odiſſe, hac potiſſimum occaſione. Cum enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris cauſa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala & tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hoſtes profligaſſe, virginum item, Dauidem decies millenos ſuſtuliſſe. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adoleſcenti tribui, & ratus poſt tam glorioſum teſtimonium nihil ei ſupereſſe ſperandum nisi regnum, ſuſpectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa ſe verſari, ex ſatellite tribunum fecit, non tam illius honori quam ſuę ſecuritati conſultum volens, vt ſæpe hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret. Dauid autem nuſquam diuina ope deſtitutus, quocunque mitteretur rem feliciter gerebat: vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei tradіturum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, in-

quit,

quit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quod ob gratiam qua tum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certe non item, qui cōſcius mihi ſum quam plebeis ortus ſim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domeſticos, dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat, hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi, poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod e paternis ædibus afferat, ſed cladem Palęſtinorum, & ſexcenta eius generis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſincere à Rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalirio ad imperata exſequenda properat: & hic quoque, vt in cæteris propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad Regem retulit, promiſſi eum admonens.

Sauli filia Dauidis amore capitur. Saulus Dauidē Palæſtinis interficiendum obtrudere dolo conatur. Saul Dauidi filiæ coniugiū promittit ſi ſexcēta Palæſtinorū capita afferat. Dauid vt plurimū propitiū numē experitur.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quod turpe duceret, vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiuſq; necis, Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis, miniſtros eſſe voluit. Qui demiratus patris inconſtantiam, quod non ſolum amare talem iuuenem deſierit, ſed mortem etiam eius expeteret, tum própria beneuolentia, tum virtute hominis motus, ſecretam patris voluntatem ei nunciat: ſimulque conſulit, vt ſaluti ſuæ mature fuga proſpiciat, neu in ſequentem diem vſquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem ſalutabo; & nactus occaſionem de te mentionem iniiciam, & cognita indignationis cauſa, refellere eum conabor. Nullam enim exiſtere poſſe idoneam rationem, cur optime & de Republica & de Rege meritus opprimi debeat. Nam etiam ſi quid peccatum ſit, oportere hoc priſtinis eius meritis donari, poſt colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Parui huic conſilio Dauid, ſeque quamprimum è conſpectu Regis ſubtraxit.

Saulus Dauidi filiā Melcham ſiue Michol collocat. Hedio & Ruff. c. 12. Saulus Dauidē tollere cogitat. Ionathas Dauidē amat, patris volūtatē ei nūciat, ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ fuga proſpiciat.

CAP. XIII.

Quod Rex Dauidi necem ſit molitus.

IOnathas autem die ſequenti patrem accedens, cum hilarem ac lubētem eum offendiſſet, cœpit de Dauide verba facere. Pater inquit, quanam in re vel magna vel parua læſus iubes interfici virum, qui tantum

Ionathas parenti præclara

momen-

Dauidis res geſtas commemorat, orans ne tantopere in eiuſmodi virum ſæuiat.

momentum ad ſalutem noſtram attulit, nec minus ad cladem Palæſtinorum: quique à quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, ſolus prouocato hoſti opponere ſe auſus. idem poſtea relato præſcripto capitum numero, honoris cauſa ſororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non ſolum ob virtutem, ſed etiam ob neceſſitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet, quæ prius viduitatem quam coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans ſine te flecti ad mitiora, neue ſæuias in virum primum optime de familia noſtra meritum, quando te dæmoniaco morbo miſere vexatum, priſtinæ ſanitati reſtitutum ſeruauit: deinde qui in perpetuos noſtros hoſtes tam egregie vindicauit. Indecorũ enim fuerit horum omnium obliuiſci. His perſuaſus Saulus, iurat filio, poſthac omnem iniuriam à Dauide abſtinere ſe velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quam ſalutem ipſius cupere: reductumque in aulam patri reconciliat, vt ſolita officia circa eum, quemadmodum ante, obiret.

Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat.

CAP. XIIII.

Quomodo Dauid aliquoties inſidias Regis ægre elapſus, bis tamen in poteſtatem ſuam redactum interficere non ſuſtinuerit.

Dauid Palæſtinos magna edita ſtrage vincit.

PEr idem tempus Palæſtinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuique victor, magna eorum ſtrage edita, ad Regem reuertitur. At non ita exceptus eſt ab eo, vt ſperabat, vtque poſt rem feliciter adminiſtratã excipi oportebat, ſed ſucceſſu mœſtus, eius felicitatem periculoſam ſibi fore exiſtimabat. Cumq; rurſum intemperiis, vt ante agitaretur, accitum in cubiculũ, in quo decumbebat, ſpiculum manu tenens, iuſſit pſalmos ac hymnos incanare: & illo iuſſa exſequente, ſpiculum in eum iaculatus eſt. quod cum Dauid flexu corporis declinaſſet, domum refugit, ibiq; per totam eam diem manſit. Noctu vero miſit Rex qui vſque mane ædes eius ſeruarent, ne clam elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali ſententia damnaret. Melcha autem eius vxor & Regis filia, vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo eſſet, ipſaq; vna cum eo renuncians, quo ſine viuere nec vellet nec poſſet. Caue, inquit, ne te ſol hic deprehẽdat, aut nunquã poſthac te videbit. ſed fuge dũ per nocturnas tenebras licet quas Deus ad tuam ſalutem longiores faciat. alioqui ſcito, quod ſi te pater inuenerit, ſine mora eſt interfecturus. His dictis fune per feneſtram demiſſum periculo exemit. deinde, parato lecto, tanquam ægrotanti, ſtragulis iecur capræ recens exemptum ſubiecit: diluculoque venientibus, quos pater ad Dauidem miſerat, oſtendit lectum opertum, & quod palpitatione iecoris ſtragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare perſuaſit, addens totam noctem inquietam eum exegiſſe. Quod vbi renunciatum eſt Regi, ea nocte in aduerſam valetudinem incidiſſe, iubet ſic vt erat eum afferri, omnino enim illi moriendum eſſe. qui cum reuerſi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendiſſent, rem totam ad regem deferunt, & cum pater expoſtularet quod inimicum ſibi eripuiſſet, excuſationem veriſimilem commenta eſt. Ait illum mortem ſibi, ni pareret ac adiutaret, comminatum: itaque venia ſe dignam quæ hoc non ſponte fecerit, ſed neceſſitate compulſa. debere enim illi cariorem eſſe vitam filiæ, quam inimici interitum. atque ita veniam conſequitur. Dauid autem fuga elapſus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem, quo erga ſe animo Rex eſſet, indicat, & quam minimum abfuerit, quin ſpiculo ab eo traiectus

Saulus in Dauidem ſpiculum eiaculatur.

Michol Regis ſeruis Dauidem ægrotare perſuadet.

Michol ſe ſe quod Dauidem eripuerit, excuſat.

Dauid Samueli Regis erga ſe ſe animũ indicat.

fuerit:

fuerit: idque cum neque Regem vlla in re læſiſſet, neque in bello ſegniter aut improuide ſe geſſiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia confeciſſet, atque hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero, cognita Regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath; ibiq; aliquandiu cum eo habitauit. Vt vero nunciatum eſt Regi Dauidem apud Prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxque eodem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Dauidem comprehēſuros. quibus cum idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit, cumque terrij quoq; prophetico ſpiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipſe eo properat. iamque non longe ab eo loco remotus, priuſquam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumque ad deſtinatum locum perueniſſet, alienatus à mente, abiectoq; veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis, & prophetæ iacuit. Paulo poſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quod ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille vero rogabat, ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis forte ſuggerentibus talia facile crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri. alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum abſq; ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contra Dauid iureiurādo aſſeuerabat ſe vera dicere: obteſtabaturq;, vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quam contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non cōmunicare, quod non ignoret mutuam beneuolentiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quod iā perſuaſus eſſet, percontatus eſt, quanam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quod bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne Regis conuiuiū, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur, extra vrbem in agro clam te præſtolabor, tu vero cum requiſierit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quod ſi, vt mos eſt, de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabiſq; mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuaq; noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit, & ſi quid patrem male de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum, & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam late vides, implet ac moderatur, quique priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quodq; non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quam compertum habuero, ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, cōfeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus, quod ipſum tibi perpetuo propitiū precor, vtq; ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt, & ſiue pater meus, ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu vero memor eſto huius noſtri affectus, & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi de

Saul armatosq; Dauidē ad ſe pertrahendum mittit, qui prophetare incipiunt, tandē ipſe quoq; eo properans agere prophetam incipit.

1. Reg. 20

Dauid Ionathæ de patris inſidiis conqueritur, Ionathas autem patrem excuſat.

Dauid orat Ionatham, vt parētis erga ſe animū expiſcari & ſignificare velit.

Ionathas amicitiā cum Dauide iureiurando cōfirmat.

bitam

Ionathas Dauidi ſigna Regis animũ declarantia conſtituit.

Saul Dauidis abſentiã ſciſcitatur, reſpõſo Ionathas.

Regis animum cognoſcere cupit.

Saul malignum in Dauidẽ animum prodit.

Dauidẽ Ionathas excuſans, a parente ſpiculo petitur.

Ionathas e cõuiuio profugit.

Ionathas & Dauid in agro cõueniunt.

Hedio & Ruffinus cap. 13.

1. Reg. 21.

Dauid Nabã ad Achimelechũ ſacerdotem peruenit.

Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittã Palæſtinorũ ad Anchum ſe confert.

bitã gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit, iuſſum in certum agri locũ ſecedere, in quo ſe exercere ſolebat. cognito enim patris animo, venturum ſe illuc vna cum puero, & ſi inquit, emiſſis tribus ad ſcopum iaculis, collecta puerum referre iuſſero: iacere enim ante ipſum: ſcito nihil triſte à patre timendum, quod ſi cõtrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum exiſtima, vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam: ne quid tibi ſecus quam velimus, accidat. Tu cum lætiora tempora venerint, fac memor ſis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promiſſionibus confirmatus Dauid ad conſtitutum locum proficiſcitur. Sequenti vero die qua fuit nouilunium, Rex de more caſte ac pure ad cœnam venit. cumque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenates exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuũ, tacuit, ſuſpicatus eum ideo abeſſe, quod à congreſſu vxoris non eſſet purus. ſed cum ne poſtridie quidem adeſſet, ſciſcitatus eſt ex filio, qua de cauſa neque tunc neque heſterna die adfuiſſet ſolennibus epulis Ieſſæi filius. Reſpondit ille profectum in patriam ad ſolennem tribus eius feſtiuitatem, commeatu à ſe impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit: & ſi tibi idem videtur, ibo. noſti enim quanta beneuolentia hominem proſequar. Hic iam non amplius odium ſuum Saulus apud filium diſſimulare potuit, & euidenter patuit quam infeſto eſſet in Dauidem animo. Iurgio enim adortus filium, deſertorem eum patris ac hoſtem appellauit, ſociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quod nullo parentum reſpectu cum inimicis conſpiret, & non poſſit induci vt credat nunquam ſecure regnaturos incolumi Dauide. ſimulque iubet, vt hominem accerſat, daturum debitum ſupplicium. cumque filius quærere vellet, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit ſe, & nactus aliunde ſpiculum impetum in filium fecit: perpetraſſetque impium facinus, ni intercurſu amicorum fuiſſet cohibitus. atque ita manifeſte malignum & infeſtum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin ſuis ipſum manibus propter illum perimeret. At tum quidem regius filius e conuiuio profugus, oblitus epularum, tum ſuum periculum, tum amici iam neci deſtinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi ſe, ſed reuera, vt amico indicaret omnia, proceſſit. peractiſque in iaculatione his quæ promiſerat, ablegatoque in vrbem comite puero, ſolitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat, qui vt primum in conſpectum eſt datus, procumbens ad eius pedes ſeruatorem ſuum ſalutauit. ille erectum à terra complectitur. atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam ſortem ſuam deplorabant, quæ illis ſuauiſſimam conſuetudinem inuideret, & inuitiſſimos à ſe inuicem diſtraheret, quod illis morte nihilominus videbatur. ac vix tandem multis lamentis exſatiati, obteſtatique ſe inuicem, vt mutuæ fidei perpetuo meminiſſent, digreditur. Inde Dauid fugiens infeſtiſſimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit: qui ſolum neque famulitio ſtipatum, neque amicis comitatum adueniſſe videns, motus admiratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus eſt. tum ille ſecreta mandata à Rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet, nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere iuſſos. popoſcit autem ab eo viaticum, ſic enim & amici officium facturum, & ad præſens negocium opem collaturum, quo impetrato, armorum etiam aliquid petit, aut haſtam aut gladium. Forte autem aderat Sauli quidam ſeruus na-

tione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex vero negauit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe tamen ibi Goliathi gladium, quem occiſo Palæſtino Deo conſecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à Regis miniſtris, & indicio ad Regem perlato, hunc eſſe Dauidem qui tam multa Palæſtinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculũ quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ira vt ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſiũ Regem aſtrueret. qui iratus famulis quod mente captum hominem ad ſe adduxiſſent, iuſſit vt quamprimum eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cum euaſiſſet, in tribum Iudæ peruenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipſe moraretur. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, necnon & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam ſuam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem proficiſcitur, rogatq; hominem, vt parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem, quandiu illic manſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto deſerto in tribum Iudæ ſe cum ſuis tranſtulit, apud Sarim oppidum ſe continens. Quod poſtquam ad Saulum delatum eſt, Dauidem cum armatorum manu eſſe cõſpectum, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum moliturum ſuſpicabatur, quod rebus Regis aut periculum, aut certe difficultatis ac laboris plurimum afferret; conuocatiſq; amicis & ducibus & vniuerſis ſuis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, ſedens in loco cui nomen Aruum, adſtante honoratiſſimo quoque & toto ſatellitio, ſic eos eſt affatus. Viri contribules, ſcio vos meminiſſe quantis à me affecti ſitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Ieſſæi filio expectetis. ſcio enim vos omnes in illum propenſiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius ſententiæ autor eſt. non enim me latent clandeſtina inter illum & Dauidem icta fœdera: neq; quod conſilio & opibus aduerſariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, ſed quieti, quo res euaſura ſit expectatis. Poſt hæc regis verba cæteris ſilentibus, ſolus Doecus Syrus mularum regiarum curator reſpondit ſe vidiſſe Dauidem in Noba oppido, quo cum ad Pontificem Achimelechum veniſſet, ab eo de euentu rerum oraculum accepiſſe, adiutumq; commeatu & gladio Goliathi armatum, quo volebat deductũ eſſe. Accitus eſt mox cum tota cognatione Pontifex: cui Rex, Qua noſtra iniuria prouocatus excepiſti Ieſſæi filium, & Regis inſidiatorem armis atq; commeatu inſtruxiſti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidiſti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam proſequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere faſſus eſt hæc ſe non tam Dauidi præſtitiſſe quam ipſi Regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum ſed vt fidiſſimum miniſtrum & tribunum, &, quod maius eſt, generũ, ac propinqua neceſſitudine coniunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus ſit, inimicum eſſe, ac non potius cum primis beneuolum? Cõſultus etiam de diuina voluntate, non nunc primum ei reſpondi, ſed alias quoq; ſæpenumero. Cumq; ſe diceret à te miſſum ad arduum negocium propera-

An. mũdi 2883. ante Chriſtũ na. 1081.

Dauid re gẽ Anchũ timẽ: furorẽ ac rabiem ſimulat.

1. Reg. 22

Dauid ad Moabitarũ Regem proficiſcẽs parẽtes ei commendat.

Dauid ad Sarim oppidũ peruenit.

Saul Dauidem timet.

Sauli ad amicos, Duces & tribulos oratio, in qua Dauidem accuſat.

Doecus Saulo, ſe Dauidẽ in Noba apud Achimelechũ vidiſſe, ſignificat.

Saulus Achimelecho quod Dauidem armis atque commeatu inſtruxerat, exprobrat

Achimelechi proditionis a Saulo inſimulati apologia.

re, non ſuppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non eſt quod de me male ſuſpiceris, aut ſi quid noui nunc Dauidem moliri audiuiſti, ob exhibitam a me humanitatem, fauere me illi aduerſum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum cõtuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum metus periculi valeret quam excuſatio quantumuis iuſta. itaq; circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio eſſet viros Deo ſacros ferro violare, Doëcum Syrum eam cædem perpetrare mandauit, qui aſſumptis ad hoc aliquot ſui ſimilibus facinoroſis, Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxq; miſſi ſunt à Rege Nobam ſacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel ſexus reſpectu, poſtremo flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Abimelechi filius, nomine Abiatharus ſeruatus eſt: idq; totum iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo prædictũ erat, propter filiorum iniquitatem eius poſteritatem aliquando interituram.

Iniuſta Achimelechi cũ tota familia cædes.

Noba Sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occiſis, incẽditur.

Sup. li. 5. cap. 11. 1. Reg. 2. & 3.

Rex autem Saulus tam ſæuo facinore perpetrato, ſtirpe Pontifica internecione deleta, neque teneram ætatem miſeratus, neque grandæuos reueritus, inſuperque ciuitate quam patriam ac alumnam Sacerdotum & Prophetarum ſingulari priuilegio Deus elegerat, ſolo æquata, ſatis declarauit quam prauum ſit hominum ingenium. Tantiſper enim dum humiles ſunt atq; plebeij, quia non audent, neq; liberum eſt naturæ obſequi, æqui ac boni viri eſſe videntur, mirumq; quoddam iuſtitiæ ſtudium præ ſe ferunt. quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus noſtris intereſſe, omnes denique cogitationes intueri perſuaſum habent. ſed ſimul atq; ad potentiam & imperium prouecti ſunt, exutis priſtinis moribus, & tanquam in ſcena mutato habitu, nouaque perſona aſſumpta, in omnem audaciam & inſolentiam diuinarumque æque ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad ſuperandam inuidiam maxime illis opus eſt pietate & iuſtitia, cumque omnes eorum non actiones ſolum, verum etiam voluntates in conſpicuo ſint omnibus propoſita, tum maxime tanquam aut diſſimulante Deo, aut & ipſo poteſtatem eorum formidante, in ſubditos debacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tũ Deo quoque ipſi probatum eſſe exiſtimant: futurorum vero prorſus nullum nec reſpectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorũ gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non ſolum dignitatibus priuant, ſed per calumniã etiam ſæpe opprimunt, non conſiderantes quam merito, tantumq; temerariis delationibus abſq; vlla probatione fidem adhibentes: & ſæuiunt nõ in quos oportet, ſed in quos ipſis ſæuire eſt facile. Hæc ita eſſe manifeſtum exemplum in Saulo Ciſi filio nobis eſt exhibitum, qui primus poſt ſublatam optimatum adminiſtrationem ac iudicum ſupremum magiſtratum Rex Hebræorum creatus, propter ſuſpectum Abimelechũ trecentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: cæſoſq; excidio vrbis obruit, & quantum in ſe fuit ſummi Dei fanum Sacerdotibus ſacriſq; miniſteriis orbauit, poſt tam numeroſam cædem ne patriam quidem eorum & ſeminarium ſupereſſe paſſus.

Exemplũ eius quod dicitur, honores mutant mores.

Abiathar manib. Sauli elapſus, Dauidi patris & Sacerdotũ nunciat cædem.

Abiatharus autem Abimelechi filius, qui ſolus generis ſui ſuperſtes cædem Sacerdotum euaſerat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante ſe hoc præſagiuiſſe dicebat, cum illic Doecum videret: facileque ſuſpicatum, calumniam Pontifici apud Regem ſtruendam:

ægerrimeque ferebat quod ipſe tanti mali occaſionem præbuiſſet. ſimulque iuſſit, vt apud ſe maneret, quod nuſquam tutiores latebras inuenire poſſet. Per idem tempus cum indicatum eſſet Dauidi Palæſtinos in Cillanorum agrum irrupiſſe, eumque quantus eſt populari, decreuit illos adoriri, conſulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatuſq; oraculo, & cũ ſua cohorte hoſtẽ aggreſſus magna cæde repulit, prædasq; ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dũ fruges ex areis conueherent. Reſciuit hoc mature Saulus, nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit quin late propagata ad regias quoque aures permanaret, nõ ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus Rex putauit ſe iam rem factã habere, audiens inimicũ ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillã propere circumuentam tã diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi mature ſuis rebus conſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira Regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertum cum quadringentis armatis ſe contulit, ibique collem quendã munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quod Dauid non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid vero ex deſerto in Cænam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: quo etiam Ionathas Regis filius præſto fuit ſalutaturus, & de futuris collocaturus. Hortabaturque eum vt bene ſperaret, neue præſentibus difficultatibus defatigatus cederet, omnino enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ocioſis contingere. Renouatiſque federibus, & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additiſq; diris execrationibus in eum, qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum: ipſe vero domum ſuam repetiit. Zipheni vero gratiam Regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebanturque ſuam operam, vt in manus regis traderetur, occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus vero hominibus collaudatis, gratiiſque actis quod inimicum ſibi indicaſſent, cumulate ſe illis beneficium repoſiturum pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Dauidem, omneſque deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe breui cum exercitu ſecuturum. Atque ita Zipheni duces ſe regi ad perquitendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tãtum declaraturi, ſed omnibus viribus conando, vt in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nùllum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti Dauid enim, cognita eorum malitia, ſimulq; regis aduentu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi. cognito enim intereundum quod ſuperatis faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus peruenit: futurumque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, niſi rex trepidis nunciis reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem eius hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hoſtes vlciſci, agriſq; ſuis, quo minus vaſtarentur, opem afferre, quam ſtudio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem ſeruatus, ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nunciatum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq; aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, prope-

An. mũdi 2883. Ante Chriſtũ na. 1081.

Dauid Cillanos contra Palæſtinorũ incurſiones defendit.

1 *Reg.* 23

Saulus Dauidem in Cilla harentem obſidere conatur.

Dauid oraculo monitus fugit.

Dauid in Canã cũ ſuis ſe confert, quo Ionathas perueniẽs eũ conſolatur, & fœdus cũ eo renouat.

Zipheni Saulum, Dauidem in agro ſuo morari, certiorẽ faciunt.

Dauid cognito regis aduentu fuga ſibi conſulit.

Saulus Dauidem inſequitur, eũq; circũuentũ cõprehendiſſet, niſi nũciis reuocatus fuiſſet.

Achimelechi proditionis a Saulo inſimulati apologia.

re, non ſuppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non eſt quod de me male ſuſpiceris, aut ſi quid noui nunc Dauidem moliri audiuiſti, ob exhibitam a me humanitatem, fauere me illi aduerſum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum cõtuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum metus periculi valeret quam excuſatio quantumuis iuſta. itaq; circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio eſſet viros Deo ſacros ferro violare, Doëcum Syrum eam cædem perpetrare mandauit, qui aſſumptis ad hoc aliquot ſui ſimilibus facinoroſis, Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxq; miſſi ſunt à Rege Nobam ſacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel ſexus reſpectu, poſtremo flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Abimelechi filius, nomine Abiatharus ſeruatus eſt: idq; totum iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo prædictũ erat, propter filiorum iniquitatem eius poſteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam ſæuo facinore perpetrato, ſtirpe Pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miſeratus, neque grandæuos reueritus, inſuperque ciuitate quam patriam ac alumnam Sacerdotum & Prophetarum ſingulari priuilegio Deus elegerat, ſolo æquata, ſatis declarauit quam prauum ſit hominum ingenium. Tantiſper enim dum humiles ſunt atq; plebeij, quia non audent, neq; liberum eſt naturæ obſequi, æqui ac boni viri eſſe videntur, mirumq; quoddam iuſtitiæ ſtudium præ ſe ferunt. quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus noſtris intereſſe, omnes denique cogitationes intueri perſuaſum habent. ſed ſimul atq; ad potentiam & imperium prouecti ſunt, exutis priſtinis moribus, & tanquam in ſcena mutato habitu, nouaque perſona aſſumpta, in omnem audaciam & inſolentiam diuinarumque æque ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad ſuperandam inuidiam maxime illis opus eſt pietate & iuſtitia, cumque omnes eorum non actiones ſolum, verum etiam voluntates in conſpicuo ſint omnibus propoſitæ, tum maxime tanquam aut diſſimulante Deo, aut & ipſo poteſtatem eorum formidante, in ſubditos debacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tũ Deo quoque ipſi probatum eſſe exiſtimant: futurorum vero prorſus nullum nec reſpectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorũ gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non ſolum dignitatibus priuant, ſed per calumniã etiam ſæpe opprimunt, non conſiderantes quam merito, tantumq; temerariis delationibus abſq; vlla probatione fidem adhibentes: & ſæuiunt nõ in quos oportet, ſed in quos ipſis ſæuire eſt facile. Hæc ita eſſe manifeſtum exemplum in Saulo Ciſi filio nobis eſt exhibitum, qui primus poſt ſublatam optimatum adminiſtrationem ac iudicum ſupremum magiſtratum Rex Hebræorum creatus, propter ſuſpectum Abimelechũ trecentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: cæſoſq; excidio vrbis obruit, & quantum in ſe fuit ſummi Dei fanum Sacerdotibus ſacriſq; miniſteriis orbauit, poſt tam numeroſam cædem ne patriam quidem eorum & ſeminarium ſupereſſe paſſus. Abiatharus autem Abimelechi filius, qui ſolus generis ſui ſuperſtes cædem Sacerdotum euaſerat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante ſe hoc præſagiuiſſe dicebat, cum illic Doecum videret: facileque ſuſpicatum, calumniam Pontifici apud Regem ſtruendam:

Iniuſta Achimelechi cũ tota familia cædes.

Noba Sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occiſis, incẽditur.

Sup. li. 5. cap. 11. 1. Reg. 2. & 3.

Exemplũ eius quod dicitur, honores mutant mores.

Abiathar manib. Sauli elapſus, Dauidi patru & Sacerdotũ nunciat cædem.

æger-

ægerrimeque ferebat quod ipſe tanti mali occaſionem præbuiſſet. ſimulque iuſſit, vt apud ſe maneret, quod nuſquam tutiores latebras inuenire poſſet. Per idem tempus cum indicatum eſſet Dauidi Palæſtinos in Cillanorum agrum irrupiſſe, eumque quantus eſt populari, decreuit illos adoriri, conſulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatuſq; oraculo, & cũ ſua cohorte hoſtẽ aggreſſus magna cæde repulit, prædaſq; ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dũ fruges ex arcis conueherent. Reſciuit hoc mature Saulus, nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit quin late propagata ad regias quoque aures permanaret, nõ ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus Rex putauit ſe iam rem factã habere, audiens inimicũ ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillã propere circumuentam tã diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi mature ſuis rebus conſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira Regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertum cum quadringentis armatis ſe contulit, ibique collem quendã munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quod Dauid non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid vero ex deſerto in Cænam locum agri Zipheui ſe cum ſuis tranſtulit: quo etiam Ionathas Regis filius præſto fuit ſalutaturus, & de futuris collocaturus. Hortabaturque eum vt bene ſperaret, neue præſentibus difficultatibus defatigatus cederet, omnino enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ocioſis contingere. Renouatiſque federibus, & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additiſq; diris execrationibus in eum, qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum: ipſe vero domum ſuam repetiit. Zipheni vero gratiam Regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebanturque ſuam operam, vt in manus regis traderetur, occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus vero hominibus collaudatis, gratiiſque actis quod inimicum ſibi indicaſſent, cumulate ſe illis beneficium repoſiturum pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Dauidem, omneſque deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe breui cum exercitu ſecuturum. Atque ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tãtum declaraturi, ſed omnibus viribus conando, vt in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti Dauid enim, cognita eorum malitia, ſimulq; regis aduentu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi. cognito enim intereundum quod ſuperatis faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus peruenit: futurumque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, niſi rex trepidis nunciis reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem eius hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hoſtes vlciſci, agriſq; ſuis, quo minus vaſtarentur, opem afferre, quam ſtudio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem ſeruatus, ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nunciatum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq; aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, prope-

An. mũdi 2883.
Ante Chriſtũ na. 1081.

Dauid Cillanos contra Palæſtinorũ incurſiones defendit.

1 *Reg.* 23

Saulus Dauidem in Cilla harentem obſidere conatur.

Dauid oraculo monitus fugit.

Dauid in Canã cũ ſuis ſe confert, quo Ionathas perueniẽs eũ conſolatur, & fœdus cũ eo renouat.

Zipheni Saulum, Dauidem in agro ſuo morari, certiorẽ faciunt.

Dauid cognito regis aduentu fuga ſibi conſulit.

Saulus Dauidem inſequitur, eũq; circũuentũ cõprehendiſſet, niſi nũciis reuocatus fuiſſet.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtũ na. 1081.

Dauid laciniā regij pallij præcidit.

re eos ad locum indicatum dixit: cumq; nõ longe abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu late patentẽ, in qua tum forte Dauid cum ſua cohorte deliteſcebat: in eamq; ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuauit. Animaduerſum eſt id continuo ab vno è Dauidis comitibus, qui eum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec eſſe negligendam occaſionem tot ærumnas finiendi, ab ſciſſo infeſtiſſimi Regis capite, laciniam tantum regij pallij præcidit: indignũ ratus in proprium dominum ſæuire, quem Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua prouexerat. nec enim par eſſe iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, Dauid quoq; in apertum progreſſus Regem inclamat, & cum ad agnitam vocem ſe conuertiſſet, ex more prius adoratum ſic alloquitur. Quam iniquum eſt Rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectaris ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potius iudicare oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo quam ex factis argumentum poteſt colligi, quemadmodum nunc quoq; iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciũt, quod ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exaſperauerunt, vt nocte atq; die nihil magis quam de mea pernicie cogites. An non vides vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſuaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæq; imprimis necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quam ipſe nactus nunquam elabi è manibus ſiuiſſes? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quam hanc veſtis laciniam. Simulq; pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Ego certe ne iuſtæ quidem vltioni indulſi, & tu iniuſtas ſimultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitq; vter noſtrum æquioribus moribus ſit præditus.

Dauid Regi Saulo, quod ſibi inſonti inſidias ſtruat, exprobrat.

Saulus ſuā malitiā & Dauidis innocentiam agnoſcit, eumque rogat vt ad regnū euectus ipſius familiā ſaluam eſſe pateretur.

Tum Saulus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus, modeſtiaq; iuuenis attonitus, ingemuit: ſimilemq; gemitum referente Dauide, Rex ſe iuſtius gemete faſſus eſt. Tu enim, inquit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contra tibi multarum calamitarum autor. Et nunc quoque declaraſti te à priſcorum æquitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifeſte cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium vniuerſam Hebręorum gentem conceſſuram. quamobrem poſtulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurũ, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id Dauid interpoſito iureiurando, atq; ita regem in regnum remiſit.

Samuelis mors & ſepultura.

1. Reg. 25

In idem tempus mors Samuelis Prophetæ incidit, viri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat illuſtreque virtutis ipſius ac ſuę obſeruantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſũmptu concelebrat: & poſtquam iuſta exſoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad vnum quemuis proprie hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iuſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longe acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis Pontificis obitum primum ſolus annis duodecim, deinde Saulo regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc vt dixi tempora inciderũt. In locis autem, in quibus tum Dauid verſabatur, erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcnis ouium tria millia, & capras mille: ab his Dauid

An. mũ. 2881. ante Chri. na. 1081.

Nabali gregibus a Dauide parcitur.

omnem iniuriam abſtinuit, grauiter interminatus ſuis ne cupiditate, vel egeſtate vel latendi ſpe impulſi quidquam violarent, ſed pluris iuſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus auidas inicerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus vero (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam feliciratem ominarentur: ſimulque rogarent vt e facultatibus ſuis aliquid communicaret, cum è paſtoribus intelligere poſſit, quod longo iam tempore in ſolitudine verſati adeo nihil detrimenti attulerint gregibus, vt cuſtodes eorum fuiſſe potius videri poſſint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo ſuo more nimis dure dedit reſponſum. Percontatus enim quis eſſet Dauid, vt audiuit eſſe Ieſſæi filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis inſolenter ac ſuperbe ſe gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accenſus, quadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis, (iam enim ſexcentorum manum coëgerat) contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quod ea nocte & familiam eius & opes omnes eſſet euerſurus. Neq; enim ſe tam ægre ferre, quod homo ingratus officij nihil rependeret, quam quod vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria.* Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam illius vxorem, venit nuncians quod Dauid a marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolum nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cum tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem adferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabali moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabatque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minus humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his, qui te læſerunt, exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu vero propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum deſtinauerunt. Ille vero muneribus acceptis, Profecto, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meoſq; contumelioſi. nunc vero Deus tibi in mentem immiſit, vt mature occurrẽs furorem meum delinites. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cum æqualibus compotantem, iamque vino grauem, ideoq; tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti vero die

Dauidis legatis petentibus aliquid commeatus dure reſpondetur a Nabalo.

Dauid cõtra Nabalum cum quadringentis armatis proficiſcitur.

Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat. Nabalus, fatuus.

Dauid à propoſito Nabalũ euertendi deſiſtit.

poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima poſt die mortẽ obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temere: ſed bona bonis, & malis, quod illis dignum eſt, rependi. Moxque miſſis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum torum coniugem ſibi inducturus. quę profata prius ſe indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen ſuo paratu venit: & vxoris loco poſthac habita eſt, hunc honorem ab eo conſecuta tum propter modeſtiam bonosque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & antea coniugem, ex Abeſaro oppido oriundam. Nam & Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liſo Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo poſt Ziphenorum quidam renunciant Saulo, Dauidem rurſum in eorum regione eſſe, & ſi velit adiutare, poſſe eum comprehendi, at ille cum tribus millibus militum eo proficiſcitur: & ſuperueniente nocte caſtra metatus eſt in quodam loco, cui nomen Sycella. Dauid autem cognito quod rex contra ſe cum armis veniret, ſpeculatoribus miſſis iuſſit vt ſe certiorem facerent, quonam vſque proceſſiſſet: cumque audiſſet eum eſſe apud Sycellam, noctu ignaris ſuis omnibus, duobus tantum comitatus, Abiſæo ſororis ſuæ Saruiæ filio, & Abimelecho Chettæo, in caſtra hoſtium penetrat. Dormienteque Saulo & circum eum ſatellitio, ſimulque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium inſinuatus, neque regem agnito eius cubili ex ſpiculo interficere ſuſtinuit, neque Abiſæum accenſum ad facinus permiſit: ſed cohibuit admonitum nefas eſſe regem diuino ſuffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim eſſe in eum vindicare, qui regnum dediſſet, vtque aliquod ſignum eſſet, quod nactus poteſtatem regis opprimendi non eſſet ea vſus, ablato ſpiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile ſita erant, nemine ſentiente caſtra exiuit, intrepide & quaſi per ocium inter ſopitos verſatus, partim nocturnis tenebris partim audacia propria fretus, tranſgreſſuſque torrentem, & conſcenſo montis vertice, vnde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & Imperatore eorum Abenero e ſomno eos excitat, & cum Imperator nominatim appellatus ſciſcitaretur quiſnam eſſet qui ſe vocaret, ſic reſpondit, Dauid ego ſum Ieſſæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum eſt, vt tu vir tantus & inter amicos regios maxime honoratus, tam negligenter domini corpus cuſtodias, vt dormire malis quam curam ſalutis eius gerere. Capitalem enim culpam admiſiſtis, qui paulo ante quoſdam è noſtris clam in caſtra regia ſubrepentes non ſenſiſtis. Vide igitur quonam deuenerit ſpiculum regium, & aquæ lecythus: & diſce quantum flagitium ſit commiſſum. Saulus autẽ agnita Dauidis voce, & cognito quod adeptus eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id iure ſuo facere potuiſſet, gratias ſe illi habere pro ſalute conceſſa profeſſus eſt hortabaturque vt bono eſſet animo, nihilque mali in poſterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non ſibiipſi ſalutem ſuam cariorem eſſe quam Dauidi. Sic enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorumq; conſuetudine orbatum perſequi non deſiſtere. illum vero pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tum Dauid iuſſit vt mitteret qui ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quod

Nabal in tantum ſe cõiicit mœrorẽ vt toto corpore ſideratus mortẽ obiret.

Exemplũ prouidentia diuina, nullũ ſceleſtum Dei vindictam euadere.

Dauid Abigeã Nabali viduã ducit

Saul Melchã prius Dauidi nuptã alij elocat.

2. Reg. 26

Ziphen i rurſũ Dauidẽ in eorũ eſſe regione Saulo renunciant.

Dauid cũ duob. in hoſtiũ caſtra penetrãs Sauli ſpiculũ & lecythũ aqualem aufert.

Dauid Sauli Imperatori Abenero quod Regiũ ſpiculũque & lecythum auferri paſſus ſit exprobrat

Saulus Dauidem

Deus

Deus futurus eſſet vtriuſque naturæ & morum ac geſtorum iudex, cui notum eſſet quod ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emiſſus, retro in regiam ſe recepit. Cæterum Dauid veritus ne ſi diutius in eis locis hæreret, tandem comprehenderetur, conſultius putauit in Palæſtinam tranſire, & illic degere: quod cum cæteris quoque viſum eſſet, vna cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit Regem Gittæ vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi iam bis male ceſſiſſe, minimumque abfuiſſe quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, ſed petiit à rege vt ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicũ quendam nomine Secellam ei donauit, quam Dauid poſtea regnum adeptus adeo dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re alias fuſius dicturi ſumus. totum autem tempus quo Dauid apud Secellam vixit, fuerunt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens, mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum iudicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regem ſolebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, Regi facile perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehementer cupiebat, ſperabat enim Dauidē ſi hoſtiliter gentem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæſtinorum decreto, indicto omnibus eius nominis ſociis die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidē cum ſexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referendæ hoſpitalis gratiæ, Rex contra quo magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

vt ad proprias ædes reuerteretur, hortatur. Dauid Saulo innocentiã ſuam declarat. 1. Reg. 27 *Dauid in Palæſtinã ad Anchũ Gittæ Regem ſe confert. Saul contra Dauidē proficiſci deſiſtit. Dauid a rege petit, vt agri partē ad incolendũ ei cũ ſuis attribueret. Rex Secellam ei donat. Dauid de manubijs Saritarũ & Amalecitarum munera Regi mittit.*

CAP. XV.

Hebræi a Palæſtinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vna cum filiis fortiter pugnans occubuit.

Saulus autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos & ariolos cæterosq; ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis Prophetis retentis: cumq; audiſſet Palæſtinos Sonnam vſq; vrbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & iuxta montē quendam Gelboe dictum caſtra e regione hoſtium poſuit vbi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longe præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum præſciſcitans. Deo autem ſilente magis etiam territus, prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitium auxiliatricem manum ſubtraheret: quæri nihilominus imperat mulierculam quanpiam ventriloquam, & manus elicere callentem, quo vel ſic rerum euentum prænoſceret. nam ventriloquorum genus

Saulus e regno ventriloquos ac ariolos eiicit. Saul Palæſtinos cũ copiis aduentare audiēs ad oraculum Dei confugit.

An. mũdi 2890. ante Chriſtũ na. 1074

Saulus Endorum ad mulierem fatidicã proficiſcitur.

Saulus Pythoniſſam Samuelis animam excitare iubet.

Saulus Samueli de neceſſitate ſua conqueritur, eumque conſulit.

Samuelis anima Saulo viſa belli cũ Palaſtinis euentum predicit.

Saulus ob ſubitaneã triſtitiã, viribus deficientibus in humum collabitur.

Pythoniſſa Saulũ vt menſa appoſita vires refoueret adigit.

Exemplũ comitatis ac liberalitatis in Pythoniſſa.

euocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cumque indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutato regio habitu, aſſumptiſque duobus fidiſſimis famulis, ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſcitur: rogatque eam vt diuinet, educatque ad ſuperos animam viri, cuius ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum Regis contempturam, qui hoc diuinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtante ne vlla iniuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, quo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: iurauit neminem hoc reſciturum, neque reſponſum cum aliis communicaturum. ſed fore eam extra omne periculum. Vt vero iureiurando perſuaſa eſt non timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare, quæ cum neſciret quiſnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conſpectum veniente, mulier ſpecie viri diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad Regem, nonne, inquit, tu es Saulus Rex: hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadam ſpecie præditum. percontante deinde qua effigie, quoue habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cauſam ſe elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt, imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopem eſſe conſilij deſtitutum à Deo, neque per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignante. quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel vero adeſſe iam Regi extremum vitæ diem prævidens, ſuperuacaneum reſpondit ex ipſo futura ſcitari, cum à Deo deſtitutum ſe agnoſcat. Audi tamen, inquit, in fatis eſſe vt Dauid aſſumpta regia dignitate bellum ex ſententia conficiat. te vero & principatum & vitam ſimul amittere, eo quod in bello quod contra Amalecitas geſſiſti, obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoſte profligandum, & te vna cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœſtitia, & in humum collapſus eſt, ſiue ob ſubitaneam triſtitiam viribus deficientibus, ſiue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexiſſet. tandem cum ægre ad ſeipſum rediſſet, mulier vrgebat eum vt cibum ſumeret, hanc gratiam ab ipſo repoſcens officij quod per interdictas artes non ſine ſuo periculo poſcenti præſtiterat, priuſquam ſciret hunc ipſum eſſe qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum repoſcebat, vt menſa appoſita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. reſiſtentem vero & cibum omnem præ deſperatione auerſari pergentem, tantum non adegit improbis precibus vt aſſentiretur, cumq; vnicum haberet vitulum domi à ſe educatum mulier quotidianis operis victum ſibi parans, & nihil præterea poſſidens, hoc mactato carnes coctas ipſi & famulis appoſuit. Saulus vero eadem nocte in caſtra eſt reuerſus. Mirari ſuccurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatẽ, quæ tametſi à rege artem exercere vetita qua victum parare aſſueuerat, hominem nunquam ante viſum, immemor totam alendi ſe rationem per hunc ſibi ademptam, non auerſata eſt vt hoſpitem & ignotum, ſed commiſerata & conſolata ad faſtiditum cibum ſumendum adhortata eſt: & quod ſolum mulieri pauperi ſuperfuit, prompte ac libenti animo appoſuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captãs, quem iamiam moriturum præſciebat. cum tamen homines natura

ita

An. mũdi 2890. Ante Chriſtũ na. 1074

ita comparati ſimus, vt tum demum officioſos eſſe libeat, quando aut pro meritis gratia eſt rependenda, aut ipſi demereri quempiam cupimus, quem cumulate aliquando beneficium repoſiturum ſperamus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, oſtendens nihil eſſe potius quam in neceſſitate conſtitutos ſubleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æque conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixiſſe ſufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem ſcriptis meis iuuat inſerere, cum populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc ſola in ſempiterna memoria ſui cultores collocare valens, magnum calcar ad honeſta ſtudia tam regibus gentium, quam ciuitatum magiſtratibus debet ſubdere, vt contemptis periculis atq; etiam certa morte nihil durum pro patria ſubire ac ſuſtinere ſubterfugiant. Quod vt faciam, opportune Sauli Hebræorum Regis illuſtre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus & de obitu ſuo præmonitus à Propheta, noluit tamẽ eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hoſti prodere, atque hoc modo Regiam maieſtatem dehoneſtare: ſed cum liberis totaque familia periculo ſe obiiciens, pulchrum exiſtimauit in prælio pro ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & filios in eiuſdem laudis ſocietatem aſſumere potius quam ſuperſtites relinquere, incertũ qualesnam futuros. Sic enim exiſtimauit, loco poſteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam ſibi futuram. Quamobrem hic mihi vere iuſtus & fortis ac prudens fuiſſe videtur, & ſi quis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic virtutis teſtimonium ab omnibus reddi æquum cenſeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatiſq; ſpe bellũ aggrediuntur, poſtea quam magnificum aliquid geſſerint, non cenſeo merito fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis aliiſq; ſcriptoribus. Sed quamuis & illis ſua laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes periculorumq; cõtemptores iure dici poſſunt, qui Saulum æmulãtur. Quid enim magni eſt communem martis aleam ſubire, & inter ſpem & metum fluctuando, ſi fortuna aſſulſerit fauore eius vti? contra nihil lætum ſperantem, & præſcium quod neceſſe ſit in pugna cadere, intrepide tamen & imperculſo animo fato minanti occurrere, id vero generoſi & vere fortis viri facinus ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qui exemplo eſt omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt ſi honeſti apud poſteros nominis rationem habent, idem ſibi, ſi quando vſus veniat proponant; in primis autem Regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeo non licet eſſe ignauis, vt turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere, verum ne videar immodicus, eo vnde digreſſi ſumus reuertar. Palæſtinis copias vndique contrahentibus, delectuque per ſingulas gentes ac regna & ſatrapias habito, nouiſſimus venit cum ſuo milite Rex Anchus, quem ſecutus eſt Dauid cum ſexcentorum cohorte. quem vbi viderunt Palæſtinorum duces, percontabantur regem vndenam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is reſpondit Dauidem iram domini ſui Sauli fugientem, à ſe exceptum, nunc vt gratiam hoſpitii referat, vtque de Saulo vindictam ſumat, in auxilium veniſſe. at illis non probabatur, quod veterem hoſtem in auxilium acciuiſſet: ſuadebantque vt eum retro remitterent, ne forte cladem aliquam ipſis afferat. facile enim habiturũ occaſionem reconciliandi ſe domino, ſi hoſtibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare proſpiciendum eſſe in futurũ, Dauidemq; cum ſua cohorte ad agros à rege illi aſſignatos remittendum. Hunc enim eſſe illum Dauidem virginibus cantatum quod plurima Palæſtinorum

Ioſephus Regẽ Saulum tanquã inſignẽ & infractũ Heroem ſeſe cum tota familia periculo obiicientẽ, futuri præſertim gnarum laudat.

1. Reg. 29

Anchus ſecũ Dauidem cõtra Hebræos educit, qui Palæſtinorum Ducibus reprobatur.

Anchus Dauidem remittit.

An. mūdi 2890. ante Chriſtū na. 1074

Amalecitarū gens expugnata & incēſa Sicella, pradā abegerunt.

millia deleuiſſet. Viſum eſt Regi quoque Gittæ recte illos monere: moxque accito Dauide, equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens ſocium huius expeditionis te aſſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur. quare confeſtim agrum, quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate noſtra dubitans: & illic eſto præſidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu abſum, hoſtes aliqui eam per occaſionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac ſocij præſtiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam ſe recepit. Sed interim dum Palæſtinorum caſtra ſequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incenſa Sicella, prædaque tam inde quam ex vicinis Palæſtinorum agris abacta, in ſuam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum ſuum vaſtatum inueniens, omnibuſque direptis vtranque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens ſcidit veſtimēta ſua: & adeo huic calamitati ſuccubuit, vt non prius flere ac lamentari ſuam & ſuorum vicem deſineret, quam lachrymæ eum deficerent, nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus ſaxis impeteretur, quod in ipſum cauſam tanti mali reiicerent.

Dauid Deū conſulit, nū ab Amalecitis vxores ac liberos recipere ſit cōceſſurus.

Poſtquam autem à mœrore ſe recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit Pontificem Abiatharum, vt ſumpto ſacerdotali amictu Deum conſuleret, & oraculum referret, num Deus conceſſurus ſit aſſecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnaſque de hoſte ſumere. Pontifice vero iubēte perſequi, aſſumptis ſexcentis armatis quātum potuit per veſtigia hoſtium properauit.

Dauid Ægyptio ſeruo duce, Amalecitas aſſequitur.

cumque ad torrentem quendam nomine Baſelum perueniſſet, incidit in quendam Ægyptium errantem, iamque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per deſertum impaſtus oberrauerat. hunc cibo & potu prius refocillatum, rogat cuias eſſet, & qua natione. is reſpondit ſe Ægyptiū genere, à domino relictū in itinere, quod propter languorem non poſſet agmen conſequi eorū, qui vaſtata Sicella finitimiſq; locis domū ſe recipiebant. Itaq; hoc ductore Dauid viſus ad perſequendos Amalecitas, aſſecutuſq; eos in terram proiectos, & partim prandium ſumentes, partim iā temulentos, & rebus ex præda quæſitis ſe oblectantes, ex improuiſo irruens magnam eorum ſtragē edidit.

Dauid in Amalecitas irruit, magnā eorū ſtragē edit, omnēque prædam recuperat.

Inermes enim & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facile ab armatis conficiebantur. alij enim inſtructis menſis accubantes, cruore appoſitos cibos inundabant, alij propinantes ſibi inuicem opprimebantur, nonnulli vero ſomno iā ac vino ſopiti: & ſi qui ſe interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quā cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vſq; ad veſperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægre quadringenti celeritate camelorum ab internecione ſint exempti. cæterum præda omnis eſt recepta, vxoreſque tam ipſius Dauidis quam commilitonum.

Dauid cuſtodes impedimentorū obſtrepentibus pugnæ ſociis, in præda partē admittit.

Remetientes autem iter poſtquam ad eum locum peruenerunt, vbi ducentos minus expeditos ad cuſtodiam impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere, quod per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebantq; contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptiſq; ex hoſte ſpoliis, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqui impedimenta interim aſſeruauerint, & ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati.

1. Reg. 31.

Reuerſus deinde Sycellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atq; in hunc modū circa Sycellā & in perſe-

quen-

quendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acti prælio cum hoſte congreſſi & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filii contra hoſtem egregie certantes, & hoc tantum agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerent, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circumuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filii, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorū caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur: dumque nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiebat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cum armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprii gladii mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet, circumſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoque eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vna cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant, quique campeſtres vrbes tenent, quod Saulus Rex cum filiis & exercitu in prœlio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Paleſtini deſerta nacti, facile occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die vero quæ prœlium proxime conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt: & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt, porro corpora eorum circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nūc eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exſequiatum honore fraudari, aliquammulti fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur, (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factoque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſem autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & indicto ob Regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho Pontifice, vrbem quoque Pontificalem ſubuertit. Regnauitque viuente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

An. mūdi 2890. Ante Chriſtū natum 1074.

Saulus cū filiis in Palæſtinorū pugna, reliquo exercitu fuſo fugatoque cadit.

Saulus ſeipſum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat.

Hebræi valle vltra Iordanem ſitā habitantes, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas vrbes confugiunt.

Palæſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt.

Ciues in Iabiſſa, Sauli & filiorū cadauera dempta ſepeliunt.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Septimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.*

II. *Iebosthe amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.*

III. *Dauid vi captis Hieroſolymis Chananaeos inde populariter eiicit, vrbemq́; Iudaeis victoribus inhabitandam tradit.*

IIII. *Dauid Palaſtinorum bello impetitus: apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.*

V. *Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit.*

VI. *Damaſceni a Dauide vincuntur.*

VII. *Quomodo Dauid Meſopotamios deuicerit.*

VIII. *Quomodo per inteſtinum familiae diſſidium, Dauid a filio regno pulſus fuerit.*

IX. *Abſolonii contra patrem profecti, cum exercitu interitus.*

X. *Dauidis iam in regnum reſtituti ſtatus felix.*

XI. *Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.*

XII. *Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.*

An. mūdi 2891. Ante Chriſtū natum 1073.

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

2. Reg. 1.

Amalecita Dauidi Regem Saulū caſum nunciat, & eius cadis argumēta armillas aureas & inſigne regium affert.

HOC prœlium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sycellam eſt reuerſus. tertio autem poſt eius reditum die, elapſus è prœlio Sauli interfector, ſciſſa veſte, caputque ſparſus cinere ad Dauidem peruenit: adoratoque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Iſraelitarum ait ſe venire. id tuiſſe illorum partibus infortunatum, ex ſis multis Hebræorum millibus, & inſuper Rege cum filiis poſt eam pugnam deſiderato. atque ſe nunciare ſuis oculis viſa, cum forte in fugientem cum ſuis Regem incidiſſet, quem à ſe, rogatu ipſius, cæſum fatebatur, ne viuus in manus hoſtium deueniret: cum enim in gladium incubuiſſet, non potuiſſe ſe ipſum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certiſſima oſtendebat, armillas aureas, & inſigne regium, quæ ipſe mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, ſcidit veſtimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius, fidiſſimus eius amicus, & ſalutis ipſius non ſemel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia,

Dauid Sauli & Ionathæ necem deplorat.

Dauid Amalecitam Sauli interfectori affici ſupplicio iubet.

vt

vt quamuis ſæpius capitalib. eius inſidiis appetitus, nō ſolum ęgerrime tulerit eius interitum, verum etiam interfectorem illius affici ſupplicio iuſſerit. Præfatus enim quod ipſe ſui accuſator extiterit, Regiq; eadem profeſſus, & per hoc Amalecitæ filium ſe declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Ionathæ compoſuit, quæ in hodiernum vſque diem leguntur. His extremis officiis honorato Rege, luctuque finito, conſuluit Deum per prophetam, quamnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam ſibi concederet, cumque reſponſum eſſet, Hebronem concedi, relicta Sicella eo cōmigrauit, ambabus vxoribus illo adductis, & cohorte domeſtica: moxque tota tribus ad eum locum confluens, Regem eum communi ſuffragio declarauit. Audito deinde quod Saulum cū filiis Iabiſeni in Galadit de regione ſepeliſſent, miſit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiā illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimulq; nunciarent, quod Iudæ tribus Regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarū præfectus Abenerus filius Neri vir ſtrenuus, & ad magnas res obeundas natus, quam primū cognouit cecidiſſe Regem & Ionatham, aliosq; duos eius filios, propere in caſtra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboſthum periculo eripit, & ſuperato vna cum eo Iordane, totius populi Regem eum conſtituit, excepta tribu Iudæ: regiamq; ei elegit apud locum qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite, vt prœlio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quod Dauidem Regem creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres, Abiſæum & Aſaelem, vniuerſumq; Dauidis exercitum ducens: & cum circa quēdam fonticulum apud vrbem Gabaoin eum incidiſſet, aciem ad prœlium explicat. Cumque Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri vtrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto vtrinq; duodeni ad certamen ſunt deſtinati. qui progreſſi inter vtranque aciem, emiſſis prius pilis, gladios ſtringunt: comprehenſiſq; aduerſariorum capitibus, latera & ilia feriebāt, donec mutuis vulneribus ad vnum ſe conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen, partes Abneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi, ſed tergis eorum inhærens hortabatur ſuos vt ne defatigarentur: idemque etiam fratres eius faciebant, præcipue iunior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolum cum hominibus, ſed cum equis etiam curſu cōtendere ſolitus. is tum Abenerum recta inſequebatur, nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens. Conuerſus autem Abenerus, & impetum eius fruſtrari volens, primūm vnius militis armatura cum eo depaciſci voluit, vt perſequi deſineret. deinde rogabat, ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret, vt illo interfecto in fratris eius conſpectum poſthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moueretur, ſed perſequi pergeret, ita vt verſa haſta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in veſtigio concideret. qui vero eum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam ad locum, in quo Aſael iacebat, peruenerunt, obliti amplioris perſecutionis circum cadauer conſtiterunt. Ioabus autem & frater eius Abiſæus, præter exanime corpus curſu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vſque ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerum, & vſque locum qui ab aquæductu nomen accepit, hic in loco eminentiore conſiſtit, Abenerum eum Beniamitis fugientem proſpiciens qui cum exclamaſſet, ſatis iam indignationi indultum, nec eſſe viros conſanguineos improba inſectatione eo gendos omiſſa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrē eius Aſaelem eſſe, quod monitus ab inſequendo deſiſtere noluiſſet, & ideo

Dauid ex Dei iuſſu Hebronē cōmigrans a Iuda tribu Rex declaratur.

Dauid Iabiſenos quod Saulum cum filiis ſepeliſſent collaudat.

Abnerus Neri filius Sauli filium Ieboſthū populi Regē conſtituit.

Abnerus contra Iuda tribū copias eduxit, cui Ioab cū vniuerſo Dauidis exercitu occurrit.

Duodeni milites cōgrediūtur qui ad vnum ſe cōficiunt, & Abeneri partes ſuccumbunt.

Aſael Ioabi frater Abenerū inſequitur.

Abener⁹ Aſaelem trucidat.

Ioabus et Abiſæus vſq; ad ſolis occaſū Abenerū perſequūtur.

ctus cecidiſſet: viſus eſt non male admonere: moxque Ioabus, dato receptui ſigno, ſuos cohibuit: & in eo loco caſtris poſitis pernoctauit. Abnerus vero continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Ieboſthi regiam ſe contulit. ſequenti die Ioabus recenſitis cæſorum cadaueribus omnes ſepultura dignatus eſt. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: ex Dauidis nouendecim, præter Aſael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intuliſſent, ad Regem ſuum in Hebronem ſunt reuerſi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, ſed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui ſub Sauli filii degebant imperio, indies deteriores fierent. Interea Dauid ſex filios è totidem vxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achimia natus, Ammon dictus eſt. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus Regis Geſſirorum, nomine Abeſalon. Quartus Adonias ex vxore Angite ſuſceptus. quintum vero & ſextum Gertheſam & Galam nominauit. Porro poſt conflatum ciuile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum momentum fuit in Abenero, qui quod eſſet vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Ieboſthi permanerent. Deinde vero inſimulatus apud eum quod conſuetudinem haberet cum concubina eius Ræſpha filia Sibathi, & ea de cauſa obiurgatus, dolore & indignatione motus quaſi non bona gratia ſibi pro fideli ſtudio redderetur: minatus eſt ſe regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quod Ieboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quam ipſius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; miſit in Hebronem ad Dauidem, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, vt inter præcipuos Regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionem à filio Sauli concitato efficeret, vt Dauid ab vniuerſis Hebræis Rex agnoſceretur. Qui cum vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepiſſet, & quo magis ratũ eſſet fœdus, poſtulaſſet vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno ſuo periculo & annumeratis Saulo ſexcentis Palæſtinorum capitibus emerat: ante omnia remiſit eam abſtractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Ieboſtho, nam & huic Dauid ſcripſerat, æquum eſſe vxorem ſibi reſtitui. deinde conuocatis ſenioribus populi, & præfectis militiæ in eam ſententiam locutus eſt apud eos, remoratum ſe quidem illos, quo minus, relicto Ieboſtho, ad Dauidem deſciſcerent: nunc autem libenter ſe hoc illis permiſſurum, quandoquidem certo comperiſſet hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis Regem diuino iudicio deſignatum eſſe. eundemque vatem præcecinisse, quod huius ductu vindicandum ſit in Palæſtinos, nec alio Rege ſub iugum Iſraelitarum eos poſſe ſubigi. His auditis ſeniores & præfecti, certi iam in eorum ſententiam Abenerum tranſiſſe, Dauidi in poſterum aperte ſtuduerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc ſententiam concederēt, quod ex hac tribu eſſet Ieboſthi ſatellitium. ad quos quum eadem verba feciſſet, ac ne illos quidem reniti animaduertiſſet, cum viginti ferme comitibus ad Dauidem proficiſcitur, vt præſens fœdus initum confirmaret: tum quia quiſque in rebus ſuis ſibi magis quam aliis fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in cauſa eius cum ſenioribus & ducibus egiſſet, & quod ipſam quoque Beniamiticam tribum in partes ipſius traduxiſſet. à quo comiter exceptus, & ſplendidis ac ſumptuoſis epulis per aliquor dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiſerat ſe exhibiturus, & quaſi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promiſſa exſe-

Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibet.

In vtroq; exercitu quot ceciderint.

2. Reg. 3.

Ciuilis belli inter Hebræos initium.

Sex filii Dauid in Hebrone nati.

Abenerus multitudinē in officio continet, vt lõgo tēpore in fide Ieboſthi permanerēt.

Abener ad Dauidem in Hebronē mittit legatos qui ſuo nomine fœdus cũ eo ferirent.

Dauid vxorē Melcholen ab Abenero poſtulat.

Abener apud Seniores populi præfectosq; militiæ vt ad Dauidem deſciſcerēt loquitur.

Seniores & Præfecti ab Abnero perſuaſi, Dauidi aperte ſtudent.

An. mũdi 2891. ante Chriſtũ na. 1073.

queuda miſſus à Dauide Hebronem exiuerat, cum Ioabus copiarum imperator peregre rediens illuc aduenit: cognitoque quòd Abenerus icto eum Dauide fœdere paulo ante abiiſſet regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primum inter amicos locum obtineret, auctor illi factus regii faſtigii, & alioqui vir prudens in conſiliis capiendis, & rerum momentis obſeruandis: ipſe vero deteriori conditione eſſe inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum conſilium concipit. ac primum calumniis eum aggreſſus, perſuadere conatur Regi, vt caueat ſibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio conſtabiliat: & nunc ſtructis dolis adueniſſe, & optatis potitum, cum certa ſpe inſidiis circumueniendi Dauidis abire. Poſtquam autem fruſtra ſe verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato conſilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confeſtim qui curſim per eius veſtigia viam carperent, & aſſecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quaſi per obliuionem quiddam maxime ad rem pertinens illi ſignificare omiſiſſet. Abnerus autem poſtquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Beſira, viginti ſtadiis ab Hebrone diſſito, nihil eorum quæ euentura erant ſuſpicatus, ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humaniſſime exceptum ſummam beneuolentiam præ ſe ferens (vt ſæpe fit cum ad obtegendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantum fratre Abiſæo præſente, ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in prœlio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat: re autem vera quod miſere timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſane videre licet quam nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod ſemel nacti ſunt, admittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium non peruenire, quam ab aſſuetis iam bonis excidere. ideoque plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis amonuiſſe. Porro Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, ſublataque ad cœlum dextera, magna voce proteſtatus eſt, quod nec iubente ſe, nec conſcio, cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum. edixitque vt totus populus defleret ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipſe vna cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis ſatis indicans, vel beneuolentiā erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quodque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnifice apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuoque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeoque grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſane non mediocrem ipſi gratiam apud multitu-

Beniamitæ in Abneri ſententiam concedunt, ipſe ad Dauidē proficiſcitur, et hac de re certiorem facit.

Abnerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur.

An. mũdi 2899. an. Chriſtum na. 1065.

Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent.

Dauid cũ toto populo Abenerũ deflet ac luget, & ſolennibus funeralibus ei parentat.

An. mũdi 2899. an. Chriſtũ nat. 1065.

dinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi, vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quod omnia in eum contuliſſet, quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam Regis benignitatem, eadem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optime Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſquam multitudo, quæ ad funus celebrandum conuenerat, digrederetur, docuit eos, quantum ipſe in animo vulnus accepiſſet, quantumque totus populus detrimentum amiſſo viro in rebus bellicis tam conſilio quam manu præſtantiſſimo. Sed Deus, inquit, qui vniuerſa gubernat, necem huius inultam non ſinet. Is mihi teſtis eſto quod in Ioabum & Abiſæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum pene plus poſſunt quam ego ipſe, pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

Dauid fama ſua cõſuluit, nemine ſuſpicante ipſius voluntate caſũ fuiſſe Abenerum.

CAP. II.

Ieboſthe amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.
2. Reg. 4.

IEboſthus autem Sauli filius, morte eius audita, grauiter hoc tulit, quod priuatus eſſet viro conſanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat, vt in paternum regnum ſuccederet, mirumque in modum ob hanc cauſam ſe afflictauit. Nec ipſe diu ſuperſtes fuit, ſed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thano per inſidias eſt oppreſſus. Hi enim cum eſſent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, exiſtimantes, ſi Ieboſthum interfecerent, magna ſe munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas, aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum ſe conſecuturos, nacti ſolum Ieboſthum in cubiculo meridiantem, videntesq; nec ſatellitũ quenquã adeſſe, nec ianitricem vigilare, ſed & ipſam partim laſſitudine partim æſtu in ſomnum ſolutam, ſubintrogreſſi ad eum, dormientem interemerunt: præciſoq; capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læſis properantes ad eum, quem magno beneficio demeruiſſent, Hebronem peruenerunt: oſtenſoque Dauidi Ieboſthi capite, commendabant ei ſuam operam ac beneuolentiam, quod regni æmulum de medio ſuſtuliſſent. Sed multum eos ſpes ſua fefellit: neq; enim pro eorum opinione illos excepit Rex. Sceleratiſſimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an neſciebatis quod à me operę præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me corouam eius aureã apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præſtiterat, ne ab hoſtibus caperetur. Aut forte alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectaret viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idq; occiſo à vobis in ſuo lecto viro iuſto, qui neminem vnquam læſit, vos vero maxima etiam beneuolentia ſummisq; honoribus proſecutus eſt. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putaſtis de tali Ieboſthi cęde libenter auditurum. Neq; enim alio modo grauius exiſtimationem meam lædere potuiſtis. Hæc locutus iuſſit eos exquiſitiſſimis tormentis excruciatos ſupplicio dedi: caputq; Ieboſthi cum omni honore funeratum, in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuerſi Hebræorum proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt, cum tribunis ac præfectis, ſeq; & ſua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veterib. officiis quę in eum viuente etiam tum Saulo contuliſſent, & quod tribunum tunc regium in ſummo honore habuiſſent,

Ieboſthi caput ad Dauidem defertur.

Oratio Dauidis in Ieboſthi interfectores acerrima: pœnaq; illis irrogata.

2. Reg. 5. Hebræorũ proceres Hebronẽ ad Dauidem conueniunt, eumque regem declarant.

& quod

An. mūdi 2899. an. Christum na. 1055.

& quod diuino ſuffragio per Samuelem Prophetam Rex vna cum ſuis filiis declaratus eſſet: eique ſoli deſtinatum eſſet, vt, perdomitis Palæſtinis, Hebræorum rebus perpetuam ſalutem ac ſecuritatem afferret. At ille collaudato eorum ſtudio, hortatusq; vt in cœptis permanerent, ſore enim vt nunquam eos pœniteat, cõuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaq; ex tribu Iudæ armatorum ſex millia octingenti, ſcuta & lánceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſecuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum cõ amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum Principe ſuo Iodamo, cum his erat Pontifex Sadacus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſachar ducenti futurorum præſcii, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorũ quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem cõfluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores ac ductores mille, ſcuto & haſta armati. quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo pene innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia, ex tribu Aſeri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus, & reliquo tribus Manaſſitidis armatorum ſcuto & haſta galeaque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem ſunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorumq; ad victum commodorum, omnesq; communi ſententia regnum ei ratum ac firmum eſſe voluerunt. cumq; in duo [illegible] celebraſſent, epulisq; operati eſſent, Dauid cum omnib. his copiis Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi vero qui tunc vrbem incolebant Chananæorum & ipſi gentis, clauſis ad eius aduentum portis, & in muris [illegible] bus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum Regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum ſtrenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris, ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Reſiſtente autem ſola arce, decreuit propoſitis honoribus ac præmiis militem ad rem alacrius gerendam excitare: promiſitq; ei, qui per ſubiectã vallem in arcem euaſiſſet, totius exercitus imperium ſe commiſſurum, & eum eo certatim omnes eniterentur, cupiditate ſummæ præfecturæ accenſi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, &, conſcenſa arce, clamore ſublato à Rege promiſſum copiarum imperium repopoſcit.

Dauid Proceres ad [illegible]

cap. 3

Virtus [illegible]

CAP. III.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbemq́ Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebuſæis, & inſtauratis Hieroſolymis, Rex ea ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni ſui tempus domicilium inibi habuit. cæterum tempus, quo apud Hebronem ſolius tribus Iudæ Rex fuit, ſeptem anni fuere, & menſes ſex. poſtquàm autem Hieroſolymis regiam ſibi optauit, in dies magis ac magis res ei ex voto ſuc cedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis acceſſionibus quam cele

Dauid Iebuſæos ex arce Hieroſ. [illegible]

betri-

An. mũdi 2899. an. Chriſtũ nat. 1065.

Societas Dauidis & Irami.

Hieroſolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis et Homerus meminit.

Anni a Ioſue tẽpore vſq; ad hãc expugnationem fuere 515.

Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſol. amicus Dauidis.

2 Reg. 24

Dauidis liberi Hieroſolymis ſuſcepti.

berrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc miſſa, in amicitiam acſocietatem Dauidis eſt receptus: miſitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui Regiam ei Hieroſolymis exædificarent. Dauid autem ſuperiorem vrbis partem & arcem in ea conditam in vnum corpus redegit, cingendumque eiſdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebuſæis inde eiectis, à ſe ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis noſtri autoris Solyma vocabatur. nec deſunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum eſt hac voce, ſecuritatem ſignificante. Totum autem hoc tempus ex quo Ieſus Hebræorum aduerſus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros ſuis diuiſit, poſt quem Iſraelitæ nunquam barbatos ex Hieroſolymis eiicere valuerunt, vſque ad hanc Dauidis expugnationem, anni fuere quingenti & quindecim. Nec prætermittendus eſt per ſilentium Orphonas vir inter Iebuſæos opulentus, cui in expugnatione Hieroſolymorum parcitum eſt à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus eſt eum, vt paulo poſt magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas ſibi adiunxit. filios etiam vndecim ſuſcepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienes, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati ſunt, duo vero poſtremi è concubinis. Thamara autem Abeſalomi germana fuit.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

CAP. IIII.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.

Palæſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugã vertuntur.

Palæſtini ingẽti exercitu multis cõſociatis Hebræos inuaſerant.

PAlæſtini autem cognito quod Hebræi Dauidem Regem creaſſent, collecto contra eos exercitu, & occupata cõualle quę dicitur Gigantum non procul Hieroſolymis ſita, caſtra ibi poſuerunt. Iudæorum vero Rex nihil inconſulto Deo ſolitus agere, iuſſit Pontificem, quid tunc quoq; de euentu belli polliceretur, prædicere. à quo poſtquam læta omnia didicit, incunctanter & ipſe exercitum contra hoſtes eduxit: & commiſſo prœlio, ipſe à tergo eos ex improuiſo adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem ſuſpicetur modicum aut ignauum fuiſſe Palæſtinorum exercitum qui tum Hebræos inuaſerat, coniecturam inde faciens, quod non magno negotio ſit profligatus, nulla prius memorabili re geſta: ſed ſciat vniuerſam Syriam ac Phœnicen, conſociatis armis, auxilium illis tuliſſe: quæ cauſa fuit vt toties victi, tam multis millibus deſideratis, denuo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem poſt præſentem quoque cladem triplicato exercitu, Dauidis ditionem inuaſerunt, & eodem quo prius loco caſtra metari ſunt auſi. Rege vero iterum de euentu oraculum conſulente, reſpondit Pontifex, in ſylua quæ fletus cognominata non longe ab hoſte aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum quam ſylua, nullo perflante vento, ſuapte ſponte agitaretur. quod vbi primum obſeruatum eſt, & Deus maturæ præſentiæ ſuæ ſignũ dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam eſt progreſſus. nam ne primum quidem impetum hoſtilis acies ſuſtinuit, ſed mox, vt ad manus ventum eſt, terga vertit. nec ſegnius Hebræus inſtitit, fodiendoque terga fugientium, & multos proſternendo, vſque Gezara quod oppidum in vtrorumque confinio ſitum erat, victos eſt inſecutus.

An. mũdi 2899. Ante Chriſtũ narum 1065.

Palæſtinorũ fuga.

ſecutus. itum eſt deinde ad caſtra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, Deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hoſtem res feliciter geſta erat, viſum eſt Regi de communi ſeniorum & optimatum ac tribunorum conſilio omne ſuæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem ſacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vna ad oppidum Cariathiarim, Arcam Dei, ex eo loco, Hieroſolyma tranſportare, omnemque diuinum cultum cum ſacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in poſterum in hac vrbe celebrari. Si enim ſub Saulo ſacra non fuiſſent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuiſſe. Conuentu igitur, ſicut decretum fuerat, habito, Rex ad transferendam Arcam accedit: quam Sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plauſtrumque nouum impoſitam, ſubiunctis bobus, fratribus eius & liberis ducendam permiſerunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo, ſacros hymnos canentes & omne genus patriorum carminum, & ad variorum inſtrumentorum muſicorum pulſum ſaltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita Arcam Hieroſolyma deducentes. poſtquam autem ventum eſt ad locum cui nomen Chidonis Area, manifeſta numinis ira Oza quidam exanimatus eſt. bobus enim exorbitantibus plauſtrum & Arca inclinata, Oza cum non eſſet ſacerdos, auſus manum ſuſtentandi cauſa admoliri, in veſtigio exſpirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vſque hodiernum Ozæ percuſſio vocatur. Tum Dauid territus & cogitans ſe forte idem paſſurum quod Oza, ſi ad ſe in vrbem Arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantum in eam extenſa morte mulctatus ſit, ſuperſedit illam Hieroſolyma inducere, diuertensque paulum in villam hominis cuiuſdam iuſti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam depoſuit quæ per tres integros menſes hoc hoſpitio vſa, rem Obadami familiarem auxit, eiusq; domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quod Leuita is ex paupere & humili repente, vſq; ad inuidiã eorum qui incrementa eius viderent, felix extitiſſet, nihil amplius mali veritus Arcam in vrbem ſuam tranſtulit hac pompa, vt à ſacerdotibus deportaretur, deduceretur que à ſeptem choris à ſe in hoc inſtitutis & ordinatis, Rege ipſo interim citharam pulſante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata eſt, repoſuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vſum erectum. In ea feſtiuitate ſumptuoſe ac ſplendide ſacrificatum eſt, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quam viris ac pueris in ſingulos diſtribueretur libum panis ſubcinericii, & laganum frixum, & fruſtum de victima. atque his epulis populo paſto, ipſe domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata eſt illi, quæcunque Deus propitius largiri ſolet: reprehendit tamen quod præter decorum tantus Rex ſaltaſſet, ita vt in conſpectu ſeruorum ſuorum & ancillarum partes quaſdam inter ſaltandum denudarit. at ille non pudere ſe huius facti reſpondit, quod ſciret gratum eſſe Deo, qui eum & patri ipſius mulieris & aliis omnibus prætuliſſet: cantaturumque ſe ei ſæpius ac ſaltaturum, nihil curantem quam indecorum hoc aut ipſi, aut ipſius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, ſed ex alio marito, cui pater à priore abſtractam tradidit, quinque liberos genuit, vt ſuo loco dicetur. Cæterum Rex videns res ſuas quotidianis ſucceſſibus per Dei fauorem proficere, peccare ſe putauit, quod cum ipſe habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, Arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaq; decreuit exædificare Deo templũ, quemadmodũ Moſes prædixerat. com-

2. Reg. 6. Mandatũ Dauidis de tranſportanda Arca.

Oza Dei Arca manũ admouens in veſtigio expirat.

Dauid arcam in ædes Obadami Leuita deponit, cuius dom⁹ multis felicitatibus cumulatur.

Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur.

Irridetur Dauid a Michol.

An. mũdi 2900. an. Chriſtum na. 1064. 2. *Reg.* 7. *Dauid Deo templum exadificare decernit. Dauidi Deus per Nathanẽ a Salomone templũ extruendum nunciat. Dauid Deo, pro promiſſa per Nathanẽ felicitate gratias agit. Hedio & Ruffinus cap.* 5. *Dauid in Palaſtinos mouet, eiſque bonã agrorum partem adimit.* 2. *Reg.* 3. *Maxima Moabitarũ ſtrages. Dauid Sophenorũ Regem vincit. Adadus a Dauide prælio vincitur. Nic. hiſtoriograph' huius prælii meminit.*

municatoque ſuper ea re conſilio cum Nathane Propheta, cum is autor eſſet propoſita exſequẽdi, pollicereturq; Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam ſtruẽdi templi factus eſt. Sequenti vero nocte Deus Nathani per viſionem apparuit, iubens vt Dauidi nunciaret, gratam quidem ſibi eſſe eius voluntatem, quod primus omniũ de ædificando templo cogitauerit: non tamen ſe permittere, vt is, qui multis bellis implicitus hoſtili ſanguine manus pollueiat, ſacratiſſimum fanum conſtrueret. Veruntamen poſtquam longam vitam Rex ad vltimam ſenectutem prouectus felici fine clauſerit, exſtruendum eſſe templum à filio eius & ſucceſſore, qui vocandus eſſet Solomon. cuius non aliter quam filii curam ſe habiturum pollicebatur, regnumq; per poſteros eius continuaturum: quod ſi quid peccauerit, pœnam non vltra morbos & terræ ſterilitatem proceſſuram. His ex Propheta cognitis Dauid lætus, ꝙ iam ſciret poſteris ſuis imperium permanſurum, & familiam ſuam fore illuſtrem ac celebrem, ad Arcam ſe contulit: procidensq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quod ſe ex humili paſtore ad tantum rerum faſtigium, tantamque gloriam euexiſſet: proque promiſſa poſteris etiam ſuis felicitate, perpetuaque prouidentia, qua res Hebræorum augere atque ornare non deſineret: atque ita gratiis actis hymnoque decantato, è tabernaculo digreſſus eſt.

CAP. V.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæſtinos decreuit, ablegato omni ocio & ſegnicie, & quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hoſtibus pacatum regnum ſucceſſoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iuſſiſque omnibus, vt quam inſtructiſſimi ad bellum eſſent, vbi ſatis omnia parata exiſtimauit, profectus Hieroſolymis in Palæſtinam peruenit: hoſtibusq; magno prælio victis, & bona agrorum parte mulctatis, hisque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars ſupereſſet, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impoſito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum Regem: cum quo ad Euphratem congreſſus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incenſis reliquis, centum ſolos ſibi reſeruauit.

CAP. VI.

Damaſceni a Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damaſci & Syrorum Rex, audito quod Dauid Adrazaro bellũ intuliſſet, cum eſſet eius amicus ac ſocius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, ſperans ſe bellum ab eo depulſurum, cumq; & ipſe non procul Euphrate cum Dauide conflixiſſet, prœlio victus magnam exercitus partem amiſit. Deſideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga ſaluti ſuæ conſuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto hiſtoriarum ſuarum libro, in hæc verba meminit: Longo deinde poſt tempore indigenarum quidã nomine Adadus, cæteris potentior, Damaſci & reliquæ Syriæ præter Phœniçen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum Regem exorto, crebris præliis cum eo conflictatus, in poſtremo quo apud Euphratem victus eſt, multis editis facinoribus Regem ſe & virium & animi robore præſtantiſſimum declarauit. Idem de poſteris quoque eius narrat, quod quaſi per manus alius ab alio regnum ſimul & nomen acceperint,

Illo, inquit, defuncto, poſteri eius decimam vſque generationem regnum obtinuerunt, quiſque à ſuo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyprios Ptolemęi. ex his potentiſſimus ordine tertius inſtaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta, Samariam vaſtauit. Nec à vero aberrauit hac parte. hic eſt enim ille Adadus, qui Achabo apud Iſraelitas regnante, Samariam inuaſit, de quo ſuo loco dicturi ſumus. Porro Dauid peragrata cum victore exercitu Damaſco & reliqua Syria, totam ſub imperium redegit, diſpoſitiſque opportunis in locis præſidiis, & tributo impoſito, domum eſt reuerſus: & ceu tropæum aureas ſatellitum Adadi pharetras reliquamque eorum armaturam Deo Hieroſolymis conſecrauit. has poſtea Suſacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, ſpoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc, poſtquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis vtens, & fortunam belli ſequens, præcipuas Adrazari vrbes aggreſſus eſt, Bettæam & Machonem, eaſque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta eſt: & præter hæc æris genus, quod auro precioſius eſt habitum: ex quo poſtea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem Rex audita Adrazari clade, quodque exercitum amiſiſſet, timens ſibi decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: miſitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei ſuo nomine gratularetur, & in ſocietatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ærea. Dauid vero inita amicitia cum Theno (ſic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriuſque dignitate tractatum dimiſit munera vero illa, cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit qui non ſolum quoties ipſe Rex bellum adminiſtraret, rem proſperabat: verum etiam, miſſo in Idumæam Abuſæo Ioab ſummi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari conceſſit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præſidiis recens capta regione, Rex non ex agris tantum, ſed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iuſtus, & in reddendo iure verum tantum & æquum reſpiciebat. exercitui vero vniuerſo Ioabum præfecerat. à commentariis habuit Ioſaphatum Achilli filium. Deſignauit etiam ex Phineeſi familia Sadocum Pontificem cum Abiatharo, amicus enim ei erat. Scribam vero Siſam conſtituit. Banaiam Ioiadæ filium ſatellitio ſuo præpoſuit: omnes Regis ſeniores filii inter patris ſatellites verſabantur. His ita ordinatis ſuccurrit illi recordatio amici quondam Ionathæ fœderiſque mutui, quod inter eos interceſſerat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quod egregie meminerat beneficiorum quæ vnquam accepiſſet. Igitur ſciſcitatus eſt, num quis ſupereſſet ex amici genere, cui gratiam referre poſſet pro iucundiſſima olim cum Ionatha acta conſuetudine. cumq; adductus eſſet ad eum quidam è liberis Sauli, qui poterat ſuperſtites noſcere, percontatus eſt, num poſſet aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret, quo reſpondente: ſupereſſe filium eius Memphiboſthum, pedibus claudum: eo quod nutrix, audita cladé in qua pater eius & auus ciciderant, dum rapto puero trepide fugit, prolapſum ex humeris læſerit: diligenter perueſtigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto miſit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibo-

An. mūdi 2900. Ante Christū natum 1064.

De alio Syria Rege, qui Samariā vaſtauit.

2. Reg. 20 *Dauid Syria ſubiugata tributū imponit.*

2. Reg. 8. *Hieroſolyma à Suſaco Ægyptiorū Rege ſpoliata.*

3. Reg. 14 *Præda ex bello capta.*

2. Reg. 8 *Amathenorū Rex Dauidis ſocietatē petit.*

Dauid Idumæos, vt viritim tributa perſoluerent, coëgit.

Diſtributio officiorum.

2. Reg. 9. *Dauid num quis ex Ionathæ genere ſupereſſet ſciſcitatur.*

Memphiboſthus donatus paternis & auitis bonis, menſa Dauidis adhibetur.

Dauid Siba Ionathæ facultates commendat, eumq; omnes redit⁹ Hieroſolyma referre iubet.

Hedio & Ruffinus cap 6.

2. Reg. 10

Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum conſolādi cauſa miſſi cō tumelioſe tractantur.

Dauid Ammanitarū iniuriā vindicare cogitat.

Ammanita in Dauidem copias parant.

Dauid Ioabum cōtra Ammonitas mittit.

Ioabi & Abiſai acies.

ſthus vero poſtquam ad Regem peruenit, procidens in faciem, adorauit illum. moxque iuſſus eſt bono animo eſſe, & omnia, quæ cuperet, de benigniſſimo Rege, ſibi polliceri: & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iuſſusque eſt ad eandem cum Rege menſam accumbere, & nulla die conuiuio non intereſſe. cumque adoleſcens lætus promiſſionibus & muneribus Regis, gratias agens, adorauiſſet, Rex accito Siba, ait ſe adoleſcenti paternam domum cum omnibus auitis poſſeſſionibus donaſſe: iuſſitque eum, villicatione agrorum ſuſcepta, omnes reditus Hieroſolyma referre. Poſt hæc ſingulis diebus eum menſæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti ſeruis Memphiboſtho largitus eſt. his ita ordinatis, Siba adorato Rege, omnia ſe facturum pollicitus, diſceſſit. Ionathæ vero filius poſthac Hieroſolymis habitauit, conuictor Regis, nec aliter quam ſi ipſius filius eſſet, tractatus, filium etiam ex ſe genitum, Michanum nominauit. atque hoc honore Ionathæ poſteri à Rege fuere affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum Rex Naaſſes, ſocius & amicus, defunctus eſſet, filiusque in regnum paternum ſucceſſiſſet, Dauid per legatos officioſe eum conſolatus eſt, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandemque, quam pater expertus fuerat, amicitiam à ſe expectaret. Primores vero Ammanitarum, ſecus quam de Dauide ſuſpicari par erat, malitioſe hanc legationem miſſam interpretati ſunt: concitauerunrque Regem, dicentes Dauidem ſpeculatores regionis & opum eius ſub officii prætextu miſiſſe. proinde cauendum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne forte deceptus in aliquam immedicabilem cladem ſeſe coniiciat. Ac Rex Ammanitarum Naaſſes ab optimatibus contra rei veritatem perſuaſus, cum iniuria legatos Dauidis reiicit. Raſis enim media ex parte eorum barbis, præciſoq; dimidio veſtimentorum, factis non verbis animum ſuum declarauit. Quam rem Dauid indigniſſime tulit, nihil diſſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatę contra ius gentium legationis à Rege eorum exacturum. Quod poſteaquam perlatum eſt ad Regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcii ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant, & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum Regem cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi Reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam Regem Michæ regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicerit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum Regibus ſocietas, Deo fretum, & ſcientem quod bonam cauſam haberet, iuſtisq; armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur Itaq; Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox primariam ad eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus vero vrbem egreſſis, & duas ſeorſum acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in patenti campo: alteram vero quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militū, ipſe Syro aliisq; Regibus ſe oppoſuit. reliquis Abiſæo fratri tradiris, iuſſit, vt contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto propere ſuo milite ſuccurreret.

idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægre ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatusq; vt generoſe & alacriter rem gereret, daretq; operam ne quam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cum aliquantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorũ cadentibus, terga vertere ſunt coacti. quo viſo Ammonitę territi, Abiſæum cũ ſuo milite aduentantem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atq; ita Ioabus, male mulctatis hoſtibus, victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamẽ ea clades Ammanitarum effecit, vt expertiſe impares in poſterum quieſcerent, ſed miſſis nunciis ad Chalamam Syrorum tranſeuphrateñium Regem, eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octuaginta peditum, equitum vero decem millibus. Tum Hebræorum Rex intellecto quod denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit: & cõmiſſo prœlio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum vero ſeptem millibus. Sabecus quoq; hoſtium imperator in eo prçlio vulnus accepit à Rege, ex quo poſtea curam non admittente mori eum contigit. Meſopotamitæ deinde cognito tam triſti pugnæ euentu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionẽ fecerunt. atq; ita, appetente iam hyeme, Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem ineunte Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longe lateque vaſtans hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gentis Metropolim obſidione cinxit: quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamẽ peccatum incidit. Cum enim, vergente iam die, in ſolario regię more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victusque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo poſt mulier grauidam ſe ſentiens, nunciat Regi, vt diſpiciat, quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterii damnatam ſupplicium daturam. Rex itaq; accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur: quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſitq;, vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex ſciſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto poſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregre ad ſuos redeunt. reſpondit ille non eſſe æquum, vt interim, dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitãt, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutũ manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducem dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & Rege de induſtria celebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regii cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex ſcripſit Ioabo, vt in Vriam pœnã meritum animaduerteret: modumq; puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim, vt, qua plurimum periculi eſſet, hoſti opponeretur, moxq; à ſociis, quo facilius opprimi poſſet, deſtituerent. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam: qui receptis literis, & cognita Regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt

An. mũdi 2910. ante Chriſtũ na. 1054.

Victoria Ioabi.

Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent.

Meſopotamitæ vltro ad Dauidem deditionẽ faciunt.

Rabatha obſidione cingitur.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

2. Reg. 11.

Dauidis adulteriũ.

Bethſabe regi ſe grauidam eſſe nunciat.

David Vriam accerſit, eũq; vt profectus ad vxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit.

David Ioabo, vt in Vriam animaduertat, ſcribit.

Ioabus iuſſu regis Vriam in hoſtes mittit.

Vrias cũ quibuſdã aſſultũ ad mœnia faciẽs, a ſuis vt mandatum illis erat, cum Ammanitæ erũperent, deſeritur.

Vrias cum aliquot aliis occũbit, quod mox Regi per nuncium ſignificatur.

Dauidis ob cladem acceptam indignatio.

Dauid Vriæ nece audita iraſci deſinit.

Dauid Bethſaba coniugem ſibi aſciſcit, ex qua puer ei naſcitur.

2. Reg. 12.

Dauidem propria ſententia damnatũ grauiter accuſat, pœnamq́ ei denunciat Nathan.

ſe cum toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſſa aditum intra vrbem patefeciſſent: hortatus eum vt exiſtimationi quam tum apud Regem, tum apud cõmilitones ſibi parauerat, reſpondens, libenter potius quam grauatim iuſſa capeſſeret. cumq; Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungẽdo clam imperauit, vt cum primum occurrẽtibus hoſtibus vrgeri hominem viderent, deſerto illo in tutum ſe reciperent. Itaq; cum Hebræi feciſſent aſſultũ ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hoſtis murum occuparet, fortiſſimus quiſq; recluſa repente porta magno impetu erumpunt quod vbi viderunt qui circa Vriam verſabantur, memores Ioabi mandatorũ, vno agmine ſeſe retrorſum receperunt. Solus Vrias quod puderet contra quam promiſerat aſſignatum locum non tueri, in ſe ruentes ſuſtinuit, ferroq; exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros conſilii pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita geſtis Ioabus Regi per nunciũ ſignificat, quod non ferens obſidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amiſſis aliquam multis, infecta re, in caſtra redire ſit cõpulſus. mandarat autem nuncio, ſi Regem hoc factum ægre ferre ſentiret, vt de Vriæ quoq; morte renunciaret: id quod etiã euenit. Rex enim his cognitis male factum aiebat, quod aperta vi mœnia tentaſſent. oportuiſſe enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelechus Gedeonis filius domeſticum exemplum illis eſſe debuerit, qui Thebis furtim vi capere conatus, ſaxo ab anicula miſſo ictus turpiter vitam amiſit vir alioqui fortiſſimus, quod inconſulte difficillimum oppugnationis genus eſſet aggreſſus. Vtiliſſimum autem in re militari quid aliis bene aut ſecus ceſſerit conſiderando, cum ſimile periculum incidit, hæc ſequi, illa fugere. poſtquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum eſt, iraſci deſiit: iuſſitq; Ioabo renunciari, vulgare eſſe id incommodũ, nec à natura belli alienum, cuius hæ ſint viciſſitudines. debere tamen eum in poſterum cautius rem adminiſtrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem ſolo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum propere ſe recepit. cæterũ Bethſabe, audita mariti morte, per aliquot dies eum luxit: vbi vero à mœrore ac lachrymis deſtitit, ſine mora eam Rex coniugem ſibi aſciuit: ex qua mox puer maſculus ei natus eſt. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inſpexit, ſed iratus Dauidi, cum prophetæ Nathani per viſum nocturnum ſe obtuliſſet, Regem grauiter incuſauit. propheta vero qui eſſet vir feſtiuus ac prudens, reputans Reges, quoties ſuis affectibus rapiuntur, non magnũ iuris reſpectum habere ſolere, cõminatione numinis ad tempus diſſimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum ſententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alterq; prædiues multorumq; armentorum & gregum dominus: alter vnius tantũ ouiculæ poſſeſſor. eam vna cum pueris ſuis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam ſi eſſet filia: cum vero hoſpes diuiti ſuperueniſſet, ille parcens ſuis pecoribus, nullũ in amici gratiam mactare voluit: ſed abſtracta per vim ouicula pauperis, iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis Rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronunciauit, iuſtumq; eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe in ſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe, qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarii ſceleris damnatus, ac tũ demum illi expoſuit, in quantã indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum Rex conſtitutus, circumquaque viſinarum etiam gentiũ earumq; multarum & magnarum dominium

con-

conſecutus eſſet: non ſemel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cum eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoq; mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clam admiſſo peccato in propatulo pœnas perſoluat quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturū. territo autem per hanc denunciationem Rege, vehementerque perturbato, & cum lachrymis fatēte ſe peccaſſe in Deum: erat enim vir pius, &, qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit, & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non amplius ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura Regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porro infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo, graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit, vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim marrem eius diligebat. Septima vero die mortuo puero, familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne re cognita pertinacius etiam à cibo reliquaque cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impotenter tuliſſet. qui cum turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celati, facile intellexit extinctum puerum: accitoq; vno è famulis, poſtquam veritatem comperit, confeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptaq; veſte candida, ad Dei tabernaculū properauit. poſthæc iuſſis famulis vt cœnam ſibi apponerent, præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupentibus quod cum nihil horum, ægrotante puero, feciſſet, nunc poſt eius obitum omnia ſimul faceret: impetrataque prius licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille, Non intelligitis, inquit, quod dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem? nūc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerunt. nec ita multo poſt Bethſabe grauida, exactis legitimis naturæ menſibus, filium ei peperit, quem Nathanis monitu Solomonem nominauit. Interea Ioabus Ammanitas acri obſidione premebat, præciſis aquæductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame ſimul & ſiti laborarent. ab vnico enim puteo ſpes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad ſatietatem vtebātur, parce aquam diſpenſantes, ne forte in totum deficeret. Hæc Ioabus per literas Regi ſignificauit, hortans vt ad excidium vrbis ipſe veniret, & hunc quoque titulum victoriis ſuis apponeret. qui collaudato ducis officio fideque, aſſumpto ſecū exercitu ad deuaſtandam Rabatham proficiſcitur: eamque mox vi captam, militi diripiendam permiſit. ipſe vero ex præda nactus eſt Ammanitarum Regis auream coronam talentum pendentem, & pretioſo ſardonyche inſignem: quam poſtea capite geſtare ſolitus eſt. nec non & alia multa ac magni precii præda in ea vrbe potitus eſt. viros vero eius excruciatos prius ad vnum interemit: neq; mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Poſt hanc victoriam domum reuerſo graue quiddam accidit ex tali cauſa. Filiam habebat adhuc virginem, formoſiſſimas quaſque mulieres pulchritudine vincentes: Thamaram nomine, ex eadem, qua Abeſalomus, genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cum propter virginitatem ipſius & aſſeruationem potiti ea non poſſet, adeo paſſione hac conflictabatur, vt non aliter quam ex morbo lentam tabem ac pallorem ſibi contraheret. id malum deprehendit Io-

An. mūdi 2910. an. Chriſtum na. 1054.

Dauid faſſus peccatum a Deo veniam conſequitur.

Dauid per 7. dies infantis ex Bethſabea ſuſcepti, vicem dolēter ferens ieiunat.

Dauid puerū extinctū ſentiēs ſurgit ac lotus cibū capit.

Dauid cauſā, cur mortuo puero cibū capiat indicat.

Solomon Dauidi ex Bethſabe natus.

Ioabus per literas Dauidem ad Rabatha excidiū vocat.

Dauid Rabathā vi captā, militi diripiendā permittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

2. Reg. 13.

An. mũdi 1952. an. Christũ nat. 1052.

Ionathas Amnõni dat conſilium, quomodo optatis potiri valeat.

nathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni conſilii. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, acceſſit illum rogans vt cauſam ſibi indicaret. Suſpicari enim ſe, amatoriam quandam eſſe hanc paſſionem. quo fatente ſororem germanam ſibi adamatam, conſilium dat quomodo optatis potiri valeat. ſuaſit enim vt ſimulata ægritudine, ſimulatq; pater viſendi cauſa illum acceſſiſſet, roget vt ſororem ad ſe mittat, cuius miniſteriis releuatus eo citius conualeſcere poſſit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuiſſet, ſimulare morbum cœpit. Dein cum pater officioſe inuiſens percontaretur de valetudine, petiit ſororem ad ſe mitti. ea poſtquam iuſſu patris accita venit, poſtulauit vt ſuis manibus colyphia frixa adferret. Sic enim libentius ſe comeſturum. quæ in conſpectu fratris farina ſubacta, formatiſque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea guſtauit, ſed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuerſarentur, ſubmouerent: dicens ſe abſque ſtrepitu quieſcere cupere.

Amnon ſorore vt ſui copiã faceret, ſuadet.

quo facto iuſſit ſororem in intimũ conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella feciſſet, apprehẽſæ ſuadere cœpit, vt ſui copiam faceret. At puella exclamat, Abſtine vim frater, abſtine, nefas eſt te rem tam turpem perpetrare. Deſine à tam flagitioſa concupiſcentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ noſtræ adferre poteſt. aut ſi reſiſtere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum eſt, non per vim extorquendum.

Amnon ſororẽ reluctantẽ per vim opprimit, mox exoſam et faſtiditã extrudit.

at ille amore feruens non paruit, ſed libidinis œſtro percitus reluctantem per vim opprimit: atque poſt oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exoſam ac faſtiditam conuitiis aggreſſus iubet vt e veſtigio ſe inde faceſſat. quæ cum hanc iniuriã priore grauiorem duceret, quod conſtupratam vel vſque noctem illic manere non pateretur, ſed confeſtim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis ſuæ teſtibus occurrat: mandauit famulo vt eam eiiceret. illa vero ſciſſa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput ſparſa, per mediam vrbem diſcedebat, vim ſibi illatam quiritando.

Abeſalomus ſororem Thamaram ſolatur.

in quam ſic affectam cum Abeſalomus frater incidiſſet, ſciſcitatus eſt quid mali haberet quod ita ſeſe affligaret. cumq; illa de ſtupro rem totam ei denarraſſet, ſolatus eam hortabatur, vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam ſuam pertinere putaret, cum à fratre ſit vitiata. quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari deſiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abeſalomum fratrem perſeuerauit.

Abeſalomus vindictæ opportunitatem expectat.

His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, ſed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non ſuſtinuit illi moleſtus eſſe. Porro Abeſalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans.

Abeſalomus patrẽ ac fratres ad ſolemne conuiuium inuitat, & Amnonẽ vino ſepultum, trucidari curat.

iamque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ ſororis eius illuſum eſt: & cũ eſſet iturus in Belſephon, quod eſt oppidum tribus Ephraimiticæ, ad tondendos ſuos greges, inuitauit patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium, quo excuſante quod nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficiſci. quo impetrato ſuis iniunxit, vt quamprimum animaduertiſſent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

CAP. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſsidium, Dauid a filio regno pulſus ſit.

Dauidi oẽs filios ab Abeſalomo caſos nũciatur.

VT vero perpetratum eſt quod mandauerat, ſtupor & trepidatio fratres occupat: & ſibi quiſq; timens, correptis equis curſu ad patrem ferebãtur. Interim quidã præueniens, omnes ab Abeſalomo cæſos nunciat. qui non aliter quam par erat amiſſis ſimul tot filiis, idq; fratris ſce-

lere, graui dolore ictus, ne cauſam quidem rogauit, neque expectato nuncio in re propter facinoris multitudinem incredibili, totum ſe luctui tradens, conſciſſa veſte humi proſtratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quam ipſum interfectorem. Ionathas vero Sammæ fratris eius filius hortabatur, vt moderatius doleret, negans ſe de morte cæterorum credere: nec enim cauſam facti inuenire poſſe; de ſolo Amnone dicens diligentius perquirendum. nam de hoc probabile eſſe, quod memor iniuriæ ſororis frater in eum tale aliquid auſus ſit. interea ſonitus aduentantium equorum & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuere filij Regis, qui relicto conuiuio, profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo ante extinctos acceperat. denuoque gemitus ac lachrymæ inſtaurantur: his fratrem, Regis filium fœde trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibique toto triennio permanſit. Cum autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet; (iam enim ira reſederat) vltro huc propenſum Ioabus Imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortã adeo incruduiſſe, vt, cum ſoli eſſent ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædem exposcerent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur, neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret. nam nihil eſſe quod illos cõpeſcere queat, præter maieſtatis regiæ reuerentiam. Cumque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati Rex gratias ago, quod ſenectutem meam & tantum non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone, alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cum ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas. At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio perſonam à Ioabo eſſe ſubornatã: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licereque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, e veſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolymã reduxit. Rex vero audiens ſilium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet. nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quod non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed iam forma quam ſtatura quoſuis in maximis delitiis degentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt, ad quinque pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natique ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quæ Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filiũ ei nomine Abiam peperit. Deinde miſit ad Ioabum rogans vt ſe penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt ſibi liceat patrem inuiſere & alloqui, quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quoſdam e ſuis incendio vaſtari iuſſit. Is quum re cognita ad Abeſalomum ve-

An. mũdi 2912. Ante Chriſtũ na. 1052.

Ionathas Dauidem cõſolatur, mortẽ cæterorum negans, de ſolo Amnone dili gẽtius perquirendũ cenſet.

Dauidis filij ad patrẽ, Abeſalomus verò ad auum confugit.

2. Reg. 14

Abſalon callide per mulierem a Ioabo ſubornatam reuocatur Hieroſolyma.

Abeſalomus reductus patru Dauidis conſpectũ deuitare iubetur.

Abeſalomi Hieroſolymis mansi libcris.

2. Reg. 13

Ioabus incẽdio agri reuocatus, reconciliat Abeſalomũ patri.

An. mūdi 2916. Ante Chriſtū na. 1048. Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Abeſalomus patris ſui affectat regnū, aſtute ſatu & callide.

niſſet, expoſtulanti, quo ſuo merito damnum ab eo accepiſſet, reſpondit ſe hoc ſtratagemate illum ad ſe elicere voluiſſe, quandoquidē mandata de conciliando ſibi patre negligeret. quamobrem, inquit, nunc te præſentem obſecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem moleſtior eſt mihi reditus in patriam quam in exilium fuerat, ſi ille in indignatione ſit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miſeratus, deprecatus eſt regem pro illo, & tam accurate & feliciter eius cauſam egit, vt flexus ad pietatem confeſtim eum acciri iuberet. Qui cum ſupplex illi ad genua veniam peccati petens procidiſſet, ſua manu erecto obliuionem omnium anteactorum eſt pollicitus. Porro Abeſalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus ſibi comparauit, & ſatellitium armatorum L. & per ſingulos dies mane regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes cauſa cadebant, comiter appellabat: dictitansque malos adeſſe patri conſiliarios, aut etiam ipſum in ferenda ſententia lapſum, popularem auram ita captabat.

An. mū. 2920. ante Chri. na. 1044

Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur.

His artibus conciliatis ſibi populi ſtudiis certus iam de eius fauore, quarto poſt reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio conceperat, perſoluenda abire ſibi liceat: permiſſuque eius profectus, mox vndique plurimos ad ſe acciuit, ita vt cateruatim illo confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis conſiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hieroſolomitæ, non quidem conſcij conſpirationis, ſed quaſi ad ſacrificium euocati: nec mora, ſtratagemate ſuccedente, Rex ab vniuerſis conſalutatur.

Dauid Hieroſolymis excedit.

Dauid fugiens, ſacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur cognoſcat.

Cæterum Dauid audita ex inſperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculſus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo ſceleratiora conſilia cepiſſet, primum vſurpandi regni quod patri diuinitus datum ſciret, deinde ipſius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora ſe recipere: conuocatiſque amicorum intimis, & collocutus cum eis de inſolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regiæ cuſtodiam decem pellicibus, & Hieroſolymis exceſſit, cum alia multitudine magna alacritate proſequente, tum præcipue ſexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nuſquam diſceſſerat. Abiatharum vero & Sadocum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat ſimul abire cupientes, Arcamque aſportare, bonis rationibus manere perſuaſit, dicens etiam ſine Arcę præſidio diuina ope è periculis ſe ſeruandum: ſimulq; mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios ſe certiorem facerent. fidelem enim operam in talibus negotiis præſtiterunt filij Pontificum, Sadochi Achimas & Abiathari Ionathas.

Ethæo fit Dauidi exilij comes.

Achitophel ad Abeſalomum deficit, cuius conſilia ne ſuccedant, Dauid precatur.

Ethæo quoque Gittæus nullis regis monitis adduci potuit, vt maneret, quo magis illuſtris fuit eius erga Regem fides ac beneuolentia. Aſcendenti autem per cliuum Oliueti montis, omnibus circa eum lachrymantibus, renunciatum eſt etiam Achitophelem, mutatis ſtudiis, in partes Abeſalomi conceſſiſſe: quo vix aliud triſtius ei in hac calamitate accidit. quamobrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi animum ab Achitophele alienaret, verebatur enim ne eius conſiliis contra ſe vteretur, viri prudentiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid facto opus eſſet. Quumque in verticem montis perueniſſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum multis lachrymis non aliter quam regno eiectus Deum precabatur. ibi offendit virum in amicitia conſtantem, nomine Chuſim: hunc conſpicatus ſciſſo amictu & caput cineribus oppletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, ſolatus eſt pro tempore iuſſum æquo animo præſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixe precatus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtudio diligenter ſecreta eius per-

ſcrutaretur, & Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic enim eũ magis partibus profuturum, quam ſi vna maneret. atq; ita perſuaſus à Dauide, eo relicto Hieroſolyma ſe contulit: quo paulo poſt etiam Abeſalomus peruenit. Interim Dauid paulum progreſſus obuiam habuit Sibam Memphiboſthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædiorũ amici filio donatorum miſerat, agentem præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victũ onuſtos. Is obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis acciperet, ſimulque rogatus vbinam Memphiboſthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum reſpondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fore vt ob Sauli meritorũ memoriam ipſe ſuffragiis populi Rex crearetur. quamobrem indignatus, omnia, quæ prius domino eius cõceſſerat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem quam illum, vt talibus poſſeſſionibus fruatur. Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi vero iuxta locũ Bachoram superuenit cognatus Sauli nomine Semeis, filius Gerę, ſaxis eum ſimul & conuiciis impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exaſperatus ad conuicia, ſanguinarium & multorum malorum cauſam appellabat; iubens vt impurus ac execrabilis regione excederet: gratiaſq; agebat Deo, quod per proprium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum quæ olim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam ſęua petulantia concitatis omnibus ad indignationem, Abiſæo vero etiam interficere Semeim volente, Dauid eos cohibuit, negans addendã ad præſentia mala noui alicuius motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immiſit. Mirum vero ſi hæc ab iſto patimur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus. Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fauore tandẽ inimici nobis ſuccumbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia mõtis curſim cum conuiciis aſſectante. Delatus deinde ad Iordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cum Achitophele conſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperiũ. Rogatus deinde ab eo, quid ita cũ hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordate reſpondit, non eſſe Dei voluntati & populi conſenſui repugnandũ. Hos, inquit, tibi ſtudentes, ego quoque merito ſequor. à Deo enim regnum hoc accepiſti. quod ſi me in tuorum numerũ recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum inique ferre debet, quando non in aliam familiam regnum tranſlatum eſt, ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His verbis iuueni omnem ſuſpicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele conſultabatur quidnam eſſet agendum. Is ſuaſit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populũ conſtantius in partibus perſeueraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & prompte contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimic. ſ ſe illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coëat. Paruit iuuenis, iuſſitq; famulis vt in regia tentorium ſibi erigerent inſpectante populo, in quod ingreſſus eum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur, prædixerat.

An. mũdi 2920. Ante Chriſtũ na. 1044

Chuſim Dauid vt Achitophelis conſiliis ſe opponeret, obnixe precatur.

2. Reg. 16

Siba heri falſo accuſati opibus potitur.

Semeis in Dauidem iniuria.

Dauid Semeim occidi vetat.

Chuſim ſimulate offert Abeſalomo ſtudium ac fidem ſuam.

Achitophel Abeſalomo vt cum paternis pellicibus congrederetur ſuadet.

CAP. IX.

Abſalomi contra patrem profecti cum exercitu interitus.

HOc Achitophelis conſiliũ exſequutus, iterum poſtulat quid de belli ratione cenſeat. Reſpondit ille, oportere ſibi attribui decem mil-

An mũdi 2920. Ante Chriſtũ na. 1044.
2 *Reg*. 17

Achitophelis cõſilio ſuadẽtis Dauidem bello proſequen- dum Chuſi ſe opponit.

Chuſi conſilium, quod etiã Achitophelis reiecto, recipitur.

lia lectorum militum. Cum his ſe protectum interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera, Dauide ſublato, pariturum. Hac ſententia delectatus, accerſit Chuſim Dauidis amicorum principem (ſic enim eum ille vocabat) & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi videretur quærebat. At ille intelligens quod hoc modo Dauid in poteſtatem redactus facile occidi poſſet, contrariam ſententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris & eorum qui illum ſequuntur, quod in multis conflictibus ſemper victor euaſit. Profecto veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto noſtrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt rupem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occaſionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. interim ille ex improuiſo ſuperueniẽs, ſuis animum addet, noſtris vero metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium ſaue melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac, ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, neue alterius fidei committas. Facile enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quod ille paucos circa ſe habeat, tu vero tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quam ſint tui nominis ſtudioſi; quod ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui propere ad Pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit, quodque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarenturque eum vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne forte filius, mutata ſententia, perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat.

Sadocus & Abiatharis filios ad Dauide mittunt.

Pontifices autem iam ante curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandaruntque, vt quantum poſſent, properarent Dauidi hæc indicatum. qui e veſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit.

Pontificũ filij ad Dauidem miſſi, in puteum ſeſe abſcondunt.

Senſerunt hoc mature Pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibique mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os ejus velleribus contexit: rogataque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit, accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore, vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier vero, vbi hoc animaduertit, & non eſſe amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos, cœptum iter continuare iuſſit.

*Dauid de Abſalomi conatibus certior fact*⁹*, cum ſuis Iordanem tranſit.*

Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renunciauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porro Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo cõſuluerat, addens quoniam non perſtiſſet, certo ſe breui periturum. Dauidem enim omnino ſuperiorem

hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, e vita exire, quam Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificandum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſe ipſe ſuſpendit, atque ita Achiropheleṃ, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterum Dauid, ſuperato, vt diximus, Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus. ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitati motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis. Fuerunt autem hi: Barzeiæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Mabhirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longe à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharia, & matre Abigæa. hæc vero & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis, qui circa ſe erant, compertoque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſolomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſoque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed e Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici probibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim, eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quod ſi vna parte exercitus victi, cum cætera ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore, alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, aliam exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterum cum Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planitie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contra eduxit: & congreſſi acriterq; pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant. his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contra ne Abſolomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longe præſtarent, ignominioſam ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere. Contra regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritiſſimis, hoſtem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per ſaltus & abrupta inſequẽdo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent, quã in prælio. Interfecta ſunt enim eo die ferme 20000. Plurimi autẽ in Abſalomum ferebantur, inſignem tam pulchritudine quam ſtatura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conſcenſa mula regia effuſo curſu fugiebat. Cumque per agitationem ventilaretur capillitium, aſperæ arboris prominenti ramo inopinato implicitum iuuenem ſuſpendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quam ſeſſorem gerens. at ille ſublimis in ramo retinebatur, ne hoſtem effugeret. Quod animaduerſum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eoque quinquaginta ſiclos promittente, ſi illum confoderet, reſpondit: Nec

Achitophel ſuo conſilio explo ſo, laqueo ſibi vitã finit.

Dauid Mahanaim peruenit, vbi cũ ſumma reuerentia ab optimatibus excipitur.

Iſedio & Ruffinus cap. 10. 2. Reg. 18

Abſalomus Iordanẽ traiecit.

Diuiſio exercitus Dauidis.

Dauidem adeſſe volentem, exercitu amici prohibent.

Mandatum Dauidis de parcendo filio.

Prælium inter Abeſalomum & Ioabũ.

Fuga & ſtrages exercit' Abeſalomi.

Ioabus Abeſalomum interimit.

An. mũdi 2910. ante Chriſtũ na. 1044

Abſalomi colũna marmorea.

duo millia daturus eſſet, facerem hoc domini mei filio, maxime cum omnibus nobis audientibus parci iuueni ſit precatus. At ille iuſſit vt indicaret vbinam pendentem viderit, moxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri vero Ioabi circumſiſtentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obſcurum congeſtis ſaxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde cum receptui ceciniſſet, Ioabus ſuos à perſequendo cohibuit, parcendum ciuili ſanguini ratus. Porro Abeſalomus erexerat ſibi in valle Regis columnam marmoream cum inſcriptione, duobus ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, quam voluit vocari Manum Abeſalomi, dicens, quod etiam ſi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipſius eſſe manſurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam ante diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius ſucceſſorem peperit: ſicut poſt loco ſuo copioſius dicetur.

CAP. X.

Dauidis iam in regnum reſtituti ſtatus felix.

Chuſis victoriã nũcius ad Dauidem miſſus ab Achima anteuertitur.

DEfuncto Abeſalomo populus eius domum quiſque ſuam dilapſus eſt. Achimas vero Sadoci Pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt ſibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quodq; diuina ope ac prouidentia victoriam ſit conſequutus. Negauit hoc Imperator, dicens non conuenire, vt antehac afferre læta ſolitus, nunc de morte filij Regem certiorem faceret: iuſſitque eum ibi manere. ſed vocato Chuſi illi mandauit, vt omnia quæ ſciret ad regem perferret. Achima vero denuo rogante, vt ipſe mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abeſalomi mortem, paſſus eſt eum hoc facere. Is viam compendioſam ingreſſus ſoli ſibi notam, Chuſim anteuertit. Sedente autem Rege in porta, & expectante aliquẽ de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cumq; rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo poſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente Rege, hunc quoq; bonum fore nuncium. ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci Pontificis filiũ ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas Regem adoratum ſalutat: & ſciſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat, rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus cõ feſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubẽte Ioabo propere diſcedendum fuerit, vt victoriam renunciaret. iamq; & Chuſis aderat, regem adorans & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullum ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe affligens, ac vociferans, Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quod Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidũ ingredi: ſed demiſſo capite lachrymantes, non aliter quam clade accepta veniebant. Cæterum quum Rex aperto capite gemere deſiderio filij perſeuetaret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus: Quid facis, inquit, o Rex? an neſcis quod hoc pacto tibi ipſe calumniã ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponẽtes, atque adeo teipſum & fa-

Dauid cognita filij cade a Chuſi acriter eum deflet.

1. *Reg.* 19

Ioabus cũ exercitu lugens vrbẽ ingreditur.

miliam tuam oderis : ames vero tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modū perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te vero non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tātopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age, quod ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi qua cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiamque vt iam grauius ac verius quam ante lugeas. Talibus verbis Ioabus Regi mœſtitiam excuſſit, eumq; ad curam Reipublicæ adduxit Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit, ita vt hoc audito vniuerſus populus ad ſalutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abeſalomi exercitu cladi ſuperfuerūt, domum reuerſi, nuncios oppidatim dimiſerunt, admonentes quantum beneficiorum a Dauide accepiſſent, & quomodo poſt multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuiſſent: & quam inique hoc eiecto alteri regnum commiſiſſent Itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare vt omiſſa ira in gratiam populum ſuum recipiat, & quemadmodum antea, curam Reipublicæ ſuſcipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad Regem: isque mox Sadoco & Abiatharo Pontificibus per literas mandauit, vt Principes tribus Iudæ compellent, turpe illis eſſe, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maxime cum is tribulus ſit ac conſanguineus. pari modo Amaſam imperatorem eos alloqui iuſſit, qui fieret quod cum eſſet ipſius ex ſorore nepos, exercitui non perſuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non ſolum veniam, quæ iam contigiſſet, verum etiam vniuerſarum copiarum præfecturam, quam Abeſalomus ei conceſſerat. Pontifices vero tum principes dictæ tribus ſunt alloquuti, tum Amaſam oſtentata Regis pollicitatione in partes ipſius traduxerunt. Ac primum contribules Dauidis, incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo ſimul & Amaſæ autoritate moti cæteri Iſraelitæ & ipſi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hieroſolymis excipiendum confluebant. Sed ſingulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vſque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præſto fuit Semeis filius Geræ, ſequentibus mille viris e tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & ſeruis viginti. Hi vna cum tribu Iudæ pōte ripas fluminis iunxerunt, vt Rex cum ſuis abſque negocio tranſire poſſet. Vt vero ad Iordanem peruenit, ſalutatus eſt à tribu Iudæ : & Semeis in pontem progreſſus, accidenſque ad Regis pedes, rogabat veniam commiſſorum, vtque infenſus ſibi eſſe deſineret, neue recepta poteſtate in ſe primum animaduerteret: reputaretq; id quoque, quod erroris pœnitentia ductus, primus ipſe reuertenti occurriſſet. In hunc modum ſupplicanti ac miſericordiam imploranti, Abiſæus Ioabi frater, ſatin hoc, inquit, putas ad effugiendum ſupplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum Rex ad eum verſus: Deſinite Saruiæ filij, neue nouas turbas ac ſeditiones excitate. Sic enim vos exiſtimare volo, hanc eſſe mihi aditialem regni diem, quam ob rem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunq; modo in maieſtatem meam peccauerunt, neq; in quendam ea de cauſa animaduerſurum eſſe. tu quoque Semei bono animo eſto, nihil de ſupplicio ſolicitus. At ille adorato Rege, cœpit eum præcedere. Poſt

Taxatus Dauid ob filij luctū excuſſa mæſtitia, prodit in publicū.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Iſraeliticum regnū Dauidi iterū offertur.

Dauid Amaſa veniā & vniuerſarum copiarum præfecturam concedit.

Iuda tribus ad Iordanē vſq; Dauidi occurrit, & ponte fluminis ripas iungit.

Semeis veniam conſequitur.

An. mũdi 2920. ante Chriſtũ na. 1044

Memphiboſthus a calumniis Sibæ ſe purgat.

hæc Memphiboſthus Sauli nepos ei venit obuiam, ſordidatus & promiſſo ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque veſtem purgauit, calamitatem eius non ſecus quã propriam ferens: ad hæc a ſuo procuratore apud regem falſo delatus fuerat. is poſt ſalutarum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de cauſa non ſimul exiſſet, ſocius fugæ futurus. reſpondit, Sibam eſſe in culpã: Hunc iuſſum parare ad profectionem neceſſaria, verba ſua non aliter quam alicuius mancipij contempſiſſe. alioquin, inquit, ſi pedibus integris fuiſſem, & ad profectionem his vti potuiſſem, nunquam abs te relinqui paſſus fuiſſem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impediſſe, inſuper maliciose ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quod tua prudentia tales calumnias non admittat: quum ſis iuſtus, & Deum ac veritatem, cui tantopere ſtudes, diligas. Cum enim in grauiſſimis periculis aui mei temporib. verſatus ſis, liceretque tibi de tota familia noſtra eo nomine pœnas ſumere, quæ tua bonitas eſt ac modeſtia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidiſti, recenſi etiam tum earum memoria ſummam poteſtatẽ aſſecutus præterea in amicorum ordinem allectum, & menſæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihil o deteriore conditione quam vnum quemuis e maxime neceſſariis apud te eſſe voluiſti. his auditis neque Memphiboſthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoſcere, ſed præfatus cuncta ſe eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis reſtitutionem promiſit. Tum Memphiboſthus, habeat ſibi totam Siba, mihi ſatis eſt te in tuum regnũ reſtitutum eſſe. Berzelæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem ſe Iordanem vſque, Rex rogauit vt ſimul Hieroſolyma proficiſceretur: pollicitus eum parentis loco ſe habiturũ, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati reſouendæ ſit opus. at ille excuſauit, rem domeſticam conuictui regio præferens: dicens ſe iam octuagenarium non poſſe regiæ voluptatibus perfrui, iam de abſoluendo extremó vitæ actu & ſepultura ſolicitum, rogansque vt ſibi cum bona regis gratiã liceat ſuo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam e potu aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad ſonos tibiarum cæterorumque inſtrumentorum quibus aulici regij ſe oblectare ſolent. Quo ita inſtanter rogante, Te, inquit, dimitto: hunc vero Achimanum filium mecum abire ſinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzelæus relicto filio, & adorato rege, omniaque fauſta illi precatus, domum eſt reuerſus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa ſe habens, & Iudæ tribum integram.

Dauid Memphiboſtho veniam & dimidiæ partis bonorũ Sibæ donatorũ, reſtitutionem promittit.

Berzelaus Hieroſolyma, patre eo proficiſci nolente, cũ Dauide contendit.

Tribus Iudà, quod inſciis Iſraelitis regem reduxerit accuſatio & excuſatio.

Eo venerunt ad illum primores eius regionis ſequente magna hominum multitudine: incuſabantque Iudæ tribũ, quod inſciis cæteris ad regem ſe contuliſſet, cui omnes ſimul vnanimiter occurrere debuerint. Principes vero tribus Iuda rogabat, vt æquo animo ferrẽt, quod præuenti eſſent. Exhibitũ enim hoc officium propter cognationẽ, qua deuinctum ſibi feruentioribus ſtudiis proſequerentur. neque enim ſe hac de cauſa vlla munera accepiſſe, vt merito ægre ferre debeant, ſerius ſe ad illum perueniſſe. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum Principes, Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis proprie cognatum vindicatis, ac ſi non omnium noſtrum cognatus ſit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præeſſe voluit: ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantoque potiores ſimus, præter æquum feciſtis quod nobis neſcientibus ad regem veniſtis. In hac Principum altercatione

2 *Reg.* 20 exortus eſt vir quidã malus ac ſeditioſus, Sabæus filius Bocchoriæ, tri-

bus Beniamitidis: qui ſublata voce in medio multitudinis exclamauit, Non eſt nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Ieſſæi filium, ſimulque cornicine iuſſo canere bellicum, omnes, relicto Dauide, illum ſunt ſecuti, ſola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hieroſolymorum eſt deductus. Vbi concubinis, cum quibus filius Abeſalomus congreſſus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benigne vt ante adminiſtrari iuſſit, ipſe vero poſthac non amplius eis eſt vſus. Amaſam deinde exercitui præpoſuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iuſſitque vt collectis quantis poſſet e tribu Iudæ copiis poſt triduum ad ſe veniret, vt eum, tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior mature nõ rediret, tertia die Rex Ioabo dixit, non eſſe in rem publicam, dilationem Sabæo concedi: ne forte inſtructior factus plus damni det, pluſque exhibeat negocij, quam modo Abeſalomus exhibuiſſet. Non eſt, inquit, vlterius expectandum, ſed cum his quæ nunc ad manum ſunt, copiis, & ſexcentorum cohorte, cum Abiſæo fratre hoſtem perſequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam, vt prælio decertatur: & caue, ne occuparis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & aſſumpto fratre ac cohorte, reliquisque qui tum Hieroſolymis aderant, militibus contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qui vicus quadraginta ſtadiis à Hieroſolymis abeſt, perueniſſet, obuiam ei factus eſt Amaſa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accinctusque gladio, accedente ad complectendum Amaſa, de induſtria gladium ſibi à vagina elabi paſſus eſt: eoque mox à terra ſublato, & altera manu barba Amaſę ceu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu ventrẽ ei perfodit, hominemque confecit, facinus ſane impium, quod bonum & cognatum iuuenem immerentem, propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amaſæ vero cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæſo enim imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer, hunc iuſſit proclamare ad exercitum, Amaſam iure cæſum meritas pœnas dediſſe: qui vero partes Regis fouerent, Ioabum & fratrem Abiſæum eius duces ſequi debere, iacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri ſolet cum admiratione circumſtante, cuſtos translatum illud in villam quandam longe a villa remotam depoſuit, & veſte contexit: quo facto omnes Ioabum ſunt ſequuti. Is quum per totam Iſraeliticam regionem Sabæũ eſſet perſequutus, indicio cuiuſdam cognouit eum eſſe in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea qua obſeſſa & circumuallata, iubet militem muros eius ſuffodere & euertere: valde enim iraſcebatur, quod portas ei clauſiſſent. mulier autem quadam honeſta & prudens, videns patriam in extremo periculo, cõſcenſis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat, qui poſtquam proceſſit, Deus, inquit, Reges & Imperatores creat, vt deletis Hebræorum hoſtibus in pace contineant: tu vero nulla in re læſus, primariam Iſraelitarum vrbem expugnatum veniſti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem ſibi mentem precatus, negauit ſe vel vnum è plebe occiſum cupere, tantum abeſſe vrbem tam egregiam excíſam velit: & ſi ad ſupplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, Regi rebellis, omiſſa oppugnatione confeſtim ſe inde exercitum abducturum. His auditis mulier Ioabum rogat, vt pauliſper ſuſtineat, pollicita illi caput hoſtis ſta-

Sabæus homo ſeditioſus auertit Iſraelitas a Dauide.

Dauidis concubinæ a filio ſtupratæ alio traducuntur.

Ioabus cõtra Sabæum paucis copiis Amaſa in colligẽdo exercitu cunctãte, mittitur.

Ioabus Amaſã iugulat.

Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circũuallat.

Mulier Ioabo vrbẽ quam iuſtius cõſeruaret euerſuro, opprobrat.

Conditio obſidionis ſoluendæ a Ioabo propoſita. Supplicium de Sabao ſumptum. Officia a Dauide diſtributa.

rim è mœnibus deiiciendum: moxque ad ciues reuerſa, Vultis, inquit, mali male perire eum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eumque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui reſiſtere? Quibus verbis perſuaſi, præciſo capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confeſtimque ſigno receptui dato dux obſidionem ſoluit: & Hieroſolyma reuerſus denuo vniuerſis copiis Imperator præficitur. Banaias quoque ſatellitibus & ſexcentorum cohorti à Rege præponitur. Adoramus quæſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Commentarienſium fiunt Principes, Suſa ſcribis præpoſitus, Pontificatus quoque Sadaco & Abiatharo manſit.

Hedio & Ruffinus cap. 12. 2. Reg. 21. Fames ob iuramentū violatum, Iſraelitis immiſſa. An. mūdi 2924. Ante Chriſtū na. 1040. Septem viri e Sauli progenie ad ſupplicium Gabaonitis traduntur. Dauid in vita diſcrimen vocatus ab Abiſæo liberatur. Dauidi, vt præliis abſtineat ſuadetur. Heroes Dauidis. Sobachis, Nephanus. Ionathas.

Poſt hæc fame regionem premente, Rex ſupplex à Deo petiit, vt populum miſeratus cauſam atque remedium tanti mali oſtendere dignaretur. Reſponſum eſt per Prophetas, poſtulare Deum, vt Gabaonitę vindicentur, quos Saulus Rex deceptos præter ius & fas interfecerat, & iuſiurandum quod illis olim Ieſus Imperator & ſenatus iurauit, violauerat. Quamobrem ſi Gabaonitis pro cæſis ciuibus pœnas quas ipſi voluerint exigere permittat Rex, fore vt placatus Deus populum præſenti calamitate eximat. quod poſteaquam ex Prophetarum relatione compertum eſt, accitis Gabaonitis percontatus eſt quid à ſe peterent: qui eum ſeptem è Sauli progenie depoſcerent ad ſupplicium, Rex perquiſitos eis tradidit, Memphiboſtho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum eſt, in eos animaduerterunt: confeſtimque pluente Deo terra poſito ſqualore ad priſtinam fertilitatem rediit, populusque copia rerum vt ante fruebatur. Aliquanto poſt Rex bello Palæſtinos adortus, & prælio cum eis congreſſus, dum victos auidius perſequitur, vltra cæteros ſolus eſt longius prouectus, hunc iam aſſulum conſpicit Agmon filius Araphi, vnus e Gigantum ſobole, indutus loricam circulis conſertam, & lanceam gerens trecētos ſiclos pendentem, accinctusque gladio: & concurſu e fuga haud dubie confeciſſet Regem, ni Abiſæus Ioabi frater repente ſuperueniens eum protexiſſet iam proſtratum, & hoſtem trucidaſſet, quo Regis periculo grauiter commotus eſt exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerūt, ne in poſterum cum aliis intereſſet prælio, ne, ſi propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, quam ex ipſius adminiſtratione percipiebat, orbaretur. Cumq; poſt hanc pugnam Palæſtini ad Gazatam vrbem cōuenissent, Rex quamprimum hoc cognouit, exercitum contra eos confeſtim ire iuſſit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortiſſimis Dauidis militibus, complures enim qui ſe de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis inſoleſcebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tum Hebræus de hoſte reportauit. Redintegrantibusq; bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſſo à Rege, optime ſe geſſit Nephanus cognatus ipſius. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit, vt reliqui terga verterent: multiq; hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo poſt rurſum caſtra metati ſunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorū finibus: fuitq; in eo exercitu vir ſtatura cubitorū ſex: cui ſeni digiti erāt in manibus ac pedibus. Huic ex Regis exercitu Ionathas Samę filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratoq; aduerſario maximū momētum attulit, & ipſe fortiſſimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non auſa poſtea ſe contra Iſraelitas mouere. Cæterū Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altiſſima pace degens, vario gene-

re carminum odas & hymnos in honorem Dei compoſuit, partim trimetro verſu, partim pentametro: inſtrumentisque muſicis comparatis docuit Leuitas ad pulſum eorum laudem Dei decantare, tam Sabbatis diebus quam in cæteris feſtiuitatibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæ fuere: cynnira decem chordis intenditur,& plectro pulſatur, nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumque his adetant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod ſane de prædictorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe ſufficit. Porro Rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maxime inſignes præclaris facinoribus 38. quorum quinque tantum virtutem commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Acheinæi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius a cæde abſtitit, quam nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum Rege in Araſmo. Hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugam verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit:& congreſſus cum hoſtib. multos interfecit, adeo vt cruore gladius eius ad dexteram adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedētem iam hoſtem vrgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerūt, Eleazaro ſternente, vulgo vero militū proſtratos ſpoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq; cum bello Palæſtino in loco qui Maxilla dicitur acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræiq; rurſum territi loco cederēt, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit:& non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius nō ſuſtinentes, in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora quæ hi tres in præliis ediderunt. Eo vero tempore, quo Rege Hieroſolymis agente Palæſtinorum exercitus vſq; ad vrbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ XX. ſtadiorum ſpatio vſq; Bethlema pertinet: dicente ad amicos: o quam bonam aquam habemus in patria mea, maxime in ciſterna portæ vicina: o ſi quis eam mihi afferret, id certe mallem quam multū argenti accipere: tres iſti his auditis, e veſtigio excurrerunt,& cū per media hoſtium caſtra Bethlema perueniſſent hauſta aqua per eandē viam ad Regem ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aquam rex bibere noluit, dicens, periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi nō conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater, Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere Sacerdos, hic prouocatus à duobus fratribus, virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrumq; confecit. Rurſum ex prouocatione, cum miræ ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem cōfodit: quo inſignior fuit victoria, quod adhuc viuenti ademptis armis, prius eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certe conferri. Quum enim ningeret, leo in quendam puteum illapſus eſt: cuius os quod anguſtum eſſet, videbat breui fore, vt id niuibus oppleretur: atque ita deplorato exitu,& ſalute, rugire occepit. Banaias autem forte fortuna iter faciēs, accurrit ad rugitum beſtiæ:& quum deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterum Dauid volens cognoſcere, quantus millium numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus pręceptorum Moſis, qui prædixerat, quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem, vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coē-

An. mūdi 2924. ante Christū na. 1040

2. Reg. 20

Dauid Poeta.

Inſtrumēta muſica Dauidis.

2. Reg. 23

Triginta octo Dauidis Heroes.

Iſſamus.

Eleaſar.

Sebas.

Heroes tres per hoſtiū caſtra excurrunt, in Bethlehem aquā hauriunt, & Dauidi afferunt.

Abiſæus.

Banaias.

Banaias Ægyptium haſta ex ipſius manibus extorta cōfodit.

Banaias Leonē exanimat.

Hedio & Ruffinus cap. 13.

2. Reg. 24

Dauid Ioabũ ad peragendum cenſum ire iubet.

Numerati populi ſumma.

git ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad Regem numerum ei populi reddidit,, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat, ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ vero tribu quadringenta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem, quod Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentẽ, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum in Hebræos ſæuituram.

Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit.

An. mũdi 2910. Ante Chriſtũ na. 1034

Illo vero hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & Propheta vrgente ad celerem reſponſionem, vt Deo renunciare poſſet: Rex cogitans, quod ſi famem peteret, ſui magis quam aliorum rationem habuiſſe videri poſſet, quãdoquidem ipſi nihil periculi eſſe multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod ſi per tres menſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æque ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quam in manus hoſtium. Hæc ita, vt audiuit Propheta Deo renunciante, peſtilentia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerentur, nec facile eſſet morbum cognoſcere. mors enim vna erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat. alius enim poſt alium efferebatur. & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim repente cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabãt. alij paulo lentiori vexati malo ne curationem quidem ferre poterant: ſed inter officia medicorum exſpirabant. alij ſubito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. nonnulli interim dum aliquem domeſticorum funeraut, ſepultura nõdum abſoluta commoriebantur. quo factum eſt vt à matutina hora vſq; ad prandium hac peſte ſeptuaginta millia hominum ſint abſumpta.

Ingẽs Hebræorum ſtrages ob peſtem a Deo immiſſam.

iamque genius à Deo miſſus Hieroſolyma petebat. eam quoque vrbem ſimili malo afflicturus. Tum Rex ſaccũm indutus & humo proſtratus, ſupplex orabat Deũ, vt peſtem ſedaret, & iam mortuis contentus de cætero quieſceret, inter has preces ſublatis oculis, cernens genium per aerem ſtricto gladio Hieroſolyma petentem, exclamat ad Deum: ſeſe eſſe paſtorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruiſſe. Effunderet iram in ſe ac ſuam familiam, & innocenti populo parceret, Deus autem admiſſa ſupplicatione peſtem repulit: miſſoque ad eum Gado propheta, mandauit vt confeſtim aſcenderet in aream Orionnæ Iebuſæi, & exſtructo altari, inibi ſacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, ſed mox ad deſtinatum locum ſe contulit. Oronna vero circa trituram frugum occupatus, vt regem vna cum omnibus filiis accedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebuſæus, ſed inter præcipuos amicos Dauidis: quæ cauſa fuit vt capta vrbe nihil illi moleſtum acciderit, quemadmodum ſuperius diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad ſeruum accederet, ait ſe velle aream eius emere, vt in ea Domino altare conſtrueret, & ſacra faceret. at ille & aream & aratra & boues in holocautoma gratis largiri ſe dixit, precarique vt Deus libens ac propitius hoc ſacrificium admittat. Rex vero gratam ſibi eius ſimplicitatem

Dauid pro innocente orat populo.

Mandatũ de altari exſtruẽdo Oronnæ Iebuſæo

Sup. li. 7. cap 3.

Ophrena dictus.

Oronna a reã Dauidi donat.

ac ma-

ac magnanimitatem profeſſus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim eſſe de gratuitis offerre ſacrificium. Oronna vero dicente, facturum ſe quicquid Rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta ſiclis emit: exſtructoque ibi altari, ſacrificia & holocautoma ſuper eo perfecit, & hoſtias pacificas obtulit. quo facto Deus placatus, propitius vt ante eſt redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium, vt holocautoma faceret, adduxerat, & cum iamiam iugulādus eſſet puer, aries repente aſtans altari apparuerat: qui pueri vice fuit mactatus, vt iam ante ſcripſimus. Dauid autem cum animaduertiſſet ſe exauditum, & gratum fuiſſe ſacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuerſi populi appellare, & Deo templum ibi exædificare: quam eius vocem Deus in futurum ratam eſſe voluit. mox enim propheta ad eum miſſo, illic templum exſtruendum prædixit à filio, quem regni ſucceſſorem eſſet relicturus. Poſt hanc prophetiam iuſſit rex numerari inquilinos, & inuenta ſunt eorum centum & octuaginta millia. ex his conſtituit lapicidarum octuaginta millia: reliquos ad conuehendos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoque vim ferri ac æris ad horum operum vſum congeſſit: materiemque cedrinam multam & prægrandem, Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebatq; ſuis amicis, hæc ideo ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negociorū, ſed omnibus in promptu ſitis facile opus abſoluat.

Precium pro area datur.

Hedio & Ruff. c. 14 Architecti templi exſtruēdi. 1. Par. 22 Dauid magnam vim ferri, æris & lignorum comportat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

Accito deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimum regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens ſe id voluiſſe quidē, ſed oraculo prohibitum quod propter crebra bella cruentus haberetur, prædictumq; ſibi id ædificium a fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quam filiū patri ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc Principe felicem fore, & inter cætera dona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habiturum, vtpote alienam non tātum ab externis bellis, verumetiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem a Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam, vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legesque per Moſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquam. Scito ſane auri quidem collecta decem millia, argenti vero talentorum centum millia, æris item ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehendi poſſit: & ad hæc lapidum & lignorum materiem copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto catus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Poſthæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſitatibus, cultui tantum diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonum ac legitimum Reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autem abſolutum fuerit templum, iuſſit Arcam in eo reponi, cæteramque

Extructio tēpli Solomoni mādatur.

Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur.

Theſaurus ad templi ſtructurā congeſtus.

Adiutores Salomonis in templo exædificādo.

Mandatū de Arca, cæteraque ſupellectile in remplū reponenda.

An. mũdi 2930. Ante Chriſtũ na. 1034

Hedio & Ruff. c.15

3. Reg. 1.

Dauid alſioſus factus, Abiſace eũ recalefacit.

ſacram ſupellectilem, cuius receptaculo iam pridem templũ debuerat exſtrui, niſi patres mandatũ Dei neglexiſſent, qui præceperat, vt quamprimum hoſtilem terram occupaſſent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Dauidis adhortationes, tam ad filium, quam ad Principes. Prægrauãte autẽ iam ſenio, & corpore per ætatem frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: quumque ex communi medicorum conſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima e formoſis totius regionis virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta eſt in vrbe vna fœmina omnium eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quæ cum rege cubitans, nihil aliud quã recalefaciebat eum: iam enim præ ſenio ad venereas res elanguerat. ſed de hac virgine paulo poſt incidet memorio. Cæterum quartus filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægiſtha ei natus, nomine Adonias, Abeſalomo quod ambitionẽ attinet ſimilis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, vt ſibi Principatum deferrent: parauitq; ſibi currus multos & equos, & quinquaginta viros ſtipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compeſcuit, ac neſcitatus quidem eſt, quid ſibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & Pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius reſiſtebant, Pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus ſatellitum, & Semeis Dauidis amicus & manus fortiſſimorum. Porro Adonias paratis in ſuburbano epulis, ad fontem qui eſt in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, aſſumpſit ſecum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos vero qui Pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ ſatellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethſabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare inſciente Dauide: ſuaſitque vt tam propriæ ſaluti, quam filij regno conſuleret: ingreſſaque ad Dauidem ſola diceret ei, quod ipſe quidem iuraſſet poſt ſe regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupaſſet. Hæc loquenti cum Rege ſe quoque ſuperuenturum propheta pollicitus eſt, & verbis eius teſtem futurum. Paruit Bethſabe, & regem adiit. Quo adorato impetrataque dicendi copia, omnia ſicut propheta ſubmonuerat indicauit, expoſuitque ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum Pontificem Ioabumq; principem exercitus vocauerit, & filios regios abſq; Solomone ac eius neceſſariis amicis. addebat etiam totum populum ſuſpenſum expectare, quemnam eſſet ſucceſſorem declaraturus: vt cogitet rogans, quod ſe defuncto mori neceſſe eſſet tam ipſam quam Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciãt Nathanem veniſſe vt regem viſeret: ſtatimque admiſſus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum ſuum in illum transferat. Parato enim ſplendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes ſuauiter epulantes cum plauſu & hilaritate, fauſtis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neq; me, inquit, vocauit, nec Sadocum Pontificem aut Banaiam ſatellitio tuo præpoſitum. quare æquum eſt, vt ab omnibus ſciatur, num hæc gerãtur ex tua ſententia. His auditis rex iubet acciri Bethſaben, exceſſerat enim cubiculo propheta veniente. qua introgreſſa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium vt iam ante iuraui, eumque in ſolio meo ſeſſurum, idque hac ipſa die. Ad quæ verba cum mulier adorato Rege longam ei vitam eſſet precata, Sadocum accerſit Pontificem, & Banaiam præfectum ſatellitum: quibus mox venientibus iubet vt aſ-

Adonias affectat regnum.

An. mũ. 2931. ante Chri. na. 1033.

Bethſabe ſtudium Adoniæ, ſic ſuadẽte Nathane, Dauidi indicat.

Solomoni iuramento regnũ promittitur.

ſum-

ſumpto Nathane propheta & cohorte regia, impoſitoq; filio ipſius Solomone in mulam regiam, extra vrbe illum deducerent ad fontem Gion: vnctumq; ſacro oleo regem declararent. hoc autē muneris Sadoco Pontifici, & Nathanæ prophetæ iniunxit: mandauitque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine proſequentium multitudo acclamaret, in æternum Solomon Rex in ſolio regio ſedeat: vt notum fiat vniuerſo populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni vero præcepta imperādi dedit, vt iuſte & pie præſit tum Iudæ tribui, tum vniuerſo Hebræorum populo. Poſt hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris ſine mora eū in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbem ad fontem, oleoq; vnctū: rurſum in eam cum fauſtis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxque adductum in regiam, in ſolio paterno collocaut. quo facto populus totus ad conuiuia feſtiuitatemq; animum aduertit, choris & tibiis ſeſe oblectans, vt præ concentu inſtrumentorum terra ſimul ac æter reſonaret. Vt vero has voces Adonias & eius conuiuæ audiuere, vehementer ſunt perturbati: & Ioabus imperator negauit ſibi placere vel ſonitum illum vel tubam. Cumq; nemo frueretur appoſitis, ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos Pontificis Abiathari filius Ionathas: & eum Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium ominatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expoſuit. quo audito proripiunt ſe omnes è conuiuio, & ſuam quiſque domum diffugiunt. Adonias autem veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, ſupplex ad altare confugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur. quod vbi ad Solomonem eſt perlatum, quodq; rogaret fidem ſibi dari de obliuione huius iniuriæ, & ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidem erratí veniam ei conceſſit: ſed præmonito vt caueret in poſterum: alioqui, ſi amplius aliquid nouare deprehēderetur, ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cum veniſſet, nouumque regem adoraſſet: iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitum, ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quādoquidem hoc ipſi maxime expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hieroſolyma, vna cum Sacerdotibus ac Leuitis, quibus recēſitis inuenit eorum, qui trigeſimum annum excederent, XXXVIII. millia: ex quibus deſignauit curatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia: iudices vero populi & ſcribas eorum ſex millia: ianitorum vero domus Dei quatuor millia: tantundemq; eorū qui hymnos Deo canerent, & inſtrumentis Muſicis à Dauide vt diximus in hoc præparatis vterentur. Hos diuiſit in cognationes & ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari octo. Inſtituitque vt vna cognatio miniſtraret Deo per dies octo, à ſabbatho vſque ſabbathum: atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari Pontificum & omnium Principum. & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima. & poſt hanc ſecunda, deinceps que vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſq; in hodiernū diem. Leuiticam quoque tribum in partes viginti quatuor diuiſit: & ſortitione facta & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moſis poſteris eſt habitus. Cōſtituit enim eos ſacerdotes theſaurorum Dei & donariorum quæ Reges ſolent dedicare. inſtituitque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctuque circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moſe præſcriptum fuerat. Poſthæc totas copias

An. mūdi 2931.
Ante Chriſtū na. 1033.
Salomon in Regem vnctus, in ſolio paterno collocatur.

Adonias ex conuiuio ſe proripiens, ad altaris cornua cōfugit.

Dauid Leuitas numerat eorumq; officia diſtribuit.
1. Par. 23
Diuiſio Sacerdotū in 24. cognationes.
1. Par. 24
Leuitica tribus in 24. partes diuiditur.
Theſauri diuini cuſtodes, Moſis poſteri.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtũ na. 1035.
1. *Par.* 26

Copia in partes duodecim congeſta.

in duodecim partes digeſſit, eiſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit, continebat quæque pars millia viginti quatuor: voluitque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vna cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatę bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorumque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concione magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negociis & facultatibus regiis præerant e ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt alloqnutus.

Dauid principibus tribuũ conuocatis Solomonem commendat.
1. *Par.* 28

Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quod cum decreuiſſem templum exſtruere, multum auri eum in vſum & argẽti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quod bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextrã hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regnique ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quod etiam maiores noſtri Iacobi filij quum duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cũ ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, neque eorum quenquam id factum inique tuliſſe: ita ego quoq; poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec cõtra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc diuinitus electũ, libenter eius dominio ſint ſubiecti. Cum enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quam eiuſdem honoris participes. Ego ſane nihil magis in votis habeo quam vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia recte euenient, ſi tu fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarumq; legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruẽtur, nihil niſi triſte eſt expectandum.

Forma tẽpli extruendi Solomoni datur.

Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in qua fundamẽta & cellę tam inferiores quã ſuperiores, earũq; numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæq; vaſa tam aurea quam argentea fieri deberent præfiniuit, hortatuſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet:, ſimulque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiutarent, tum propter ætatem nondum ſat maturã, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandũ. quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam ante materia, multis auri talentis, plurimis item argẽti, & trabibus fabrorumq; & cęmentariorum multitudine. & ſmaragdis aliiſq; omnis generis gemmis. Poſtremo nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra Arcam ſtare eamq; protegere.

Principes Iſraelitarum ingẽtẽ vim auri, argẽti, æris & gẽmarũ ad tẽpli ſtructurã ferunt.
.*Par.* 29

Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoq; cõferentium, & multa liberalitate ac magnifice pollicentium, obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decies mille, argenti vero C. millia, ferri quoq; talentorum multa millia & ſi cui lapillus aliquis erat pretioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum, quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maxime Dauid viſa principum & ſacerdotum reliquorumq; omniũ promptitu-

dine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatotemque retum tam humanarum quam diuinarum, & præſidem ac gubernatorem genetis Hebræorum, eorumq; felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatimque filio mentem bonam & iuſtam, omnique virtute præditam : iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſoluetet. Illi vero proſtrati humi Deum adorauerunt : verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti vero die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis : ad pacifica quoque ſactificia multis millibus victimarum mactatis : & tota ea die Rex vna cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomonque denuo eſt inunctus, & legitimus Rex declaratus : ſimulque Sadocus Pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regia Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtũ natum 1033.

Sacrificia & feſtiuitas in regni Solomonis cõfirmatione inſtituta.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

PAulo autem poſt Dauid accedenre ad ſenium motbo videns iam inſtate ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus. Ego fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quive poſt erunt communem ingredior : quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur teuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus, iterum atque iterum te moneo, quæ & ante conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deum, qui te hoc regno cohoneſtauit : vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moſem demiſit : & caue ne vel gratia vel aſſentatione aut cupiditate aliave affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, niſi ſeruatis eius legibus, alioqui ſuam prouidentiam à te vertet. Quod ſi talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia noſtra maneat, & nulla vnquam alia domus præter noſtram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iuſtos ac bonos interemit, Abnetum Neri filium, & Amaſam filium Iethtanis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euaſit, quod meipſo eſſet potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea cauſa omni honore ac ſtudio proſequeris, non conferens in eos beneficium, ſed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberalitet congeſſit, & per quæ nos ſibi debitores effecit. præterea Getæ filium Semeim Beniamitam, qui me pulſum multis affecit conuiciis quando caſtrum petebam, moxque ad Iordanem occurrens, fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occaſionem tationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republ. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis ſeptuaginta vitæ annis, poſtquam regnaſſet apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos ſeptem & menſes ſex, Hieroſolymis vero vniuetſæ regionis Rex annos triginta tres. vir optimus & omnibus virtutibus præditus, quas Regem tot gentium incolumitati proſpicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro ſubiectorum tutela ſuſceptis primus ſe periculis obiiciebat, exemplo ſuo militem ad præclara facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. idem in conſiliis prudentiſſimus, & egregie callens

Hedio & Ruffinus cap. 16.

2. Reg. 2.

Dauidis ad Solomonem poſtremũ alloquiũ.

Dauid Solomoni Ioabum puniendum mandat.

Berzellai filios Solomoni Dauid commendat.

Semeis quomodo puniendus.

Anni ætatis & regiminis, itẽ virtutes & diuitiæ Dauidis.

An. mũdi 2911. Ante Chriſtũ natum 1033.

Sepultura Dauidis ſplendida.

Hircanus ingentẽ pecuniæ ſummam ex Dauidis ſepulchro auffert.

Herodes Dauidis ſepulchrũ ſpoliat.

quid in præſens, quidve in futurum condueeret. ad hæc ſobrius, mitis, benignus erga ealamitoſos, iuſtus, humanus, quæ quidem præcipuæ ſunt Regum virtutes. nec in tanta poteſtate vnquam ab æquitate deflexit, niſi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius Rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnifice, præter ſolennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facile ſit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam poſt annos M C C C. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho eognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obſidionem ſolueret, nee valens aliunde ſumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo ſe exemit, ſicut & alibi indieauimus. Ae rurſum poſt multos annos elapſos Herodes Rex alia cella aperta, magnam pecuniam ſuſtulit. ad loeulos tamen qui Regum einetes continent, neuter eorum peruenit. ſingulari enim arte ita erant ſub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequiret. Sed de his hactenus dixiſſe ſufficit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Octauus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII. Antiquitatum Iudaicatum.

I. *Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.*

II. *De ſapientia Solomonis & prudentia & diuitiis, quodq́ primus Hieroſolymis templum ædificauerit.*

III. *Solomone defuncto populus a Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.*

IIII. *Suſacus Ægyptiorum Rex captis Hieroſolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit.*

V. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Baſanes Hieroboami generis exſtirpator ipſe regnum occupauerit.*

VI. *Æthiopũ irruptio in agrum Hieroſolymitanum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.*

VII. *Baſanis ſtirpe ſublata apud Iſraelitas Zamares, & poſt hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.*

VIII. *Adadus Damaſci & Syriæ Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.*

IX. *De Ioſaphato Rege Hieroſolymorum.*

X. *Achabus a Syris bello laceſſitus in prælio victus occiditur.*

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.

An. mũdi 2931. an. Chriſtũ nat. 1033.

3. Reg. 2.

Solomon poſt obitũ Dauidis Rex Iſraelis.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorumque bonorum ſuæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter geſtis ſenio confectus deceſſerit, in proximo volumine docuimus. Cæterum poſteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit, pòpulus quidem totus, vt nouis Regibus ſolet, fauſtis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum felicitatem, & poſt regnum bene adminiſtratum diuturnam ſenectutem. Adonias vero qui etiam viuente patre occupare conatus eſt regnum, acceſſit ad Regis matrem, eamque blande ſalutauit. Qua quærẽte, nunquid veniſſet quod opera ſua opus haberet, omniaq; benigne pollicente, orſus eſt dicere, ipſam quoque noſſe, quod tam ætatis prærogatiua, quam populi conſenſu regnum ſibi deberetur, ſed quoniam Deo viſum ſit id trãsferre in filium eius Solomonem, ſe quoq; libenter ferre illius dominationem, & contentum eſſe præſenti conditione, rogauit deinde, vt apud fratrem pro ſe intercederet, eiq; perſuaderet, vt bona eis pace liceat ſibi ducere Abiſacen cum patre cubare ſolitam. Eſſe enim adhuc virginem, quod pater præ ſenio congredi cum ea non valuiſſet. Bethſabe vero promiſit operam ſuam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene eũ ſperare voluit, tum quod Rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quod eo preces matris eſſent acceſſuræ: atq; ita plenũ ſpe hominem dimiſit: moxq; ipſa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiſerat. cui cum Rex occurriſſet, complexuque eam excepiſſet, deducta in cubiculum in quo tum erat regia ſella, ſedit, iuſſitque alteram matri à dextris poni. Quæ poſtquam conſedit, Vnam, inquit, gratiam fili petenti mihi annue, neq; tuo renutu triſtiorem facias. Reſpondit ille, iuberet quidquid vellet, pium enim eſſe matri quidlibet cõcedere: nec oportuiſſe eam ſic præfari, ac ſi negaturũ ſuſpicaretur, ſed certam impetrandi ſpem habere. tum illa rogat, vt virginem Abiſacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At Rex iratus dimiſit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mirarique ſe quod nõ eadem opera poſtularet, vt regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abiſacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum Imperatorem copiarum, & Abiatharum Sacerdotem. Moxque accito Banaia præfecto ſatellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, ſupplicio eximunt tum alii labores acti cum meo patre, tum illud præcipue, quod vna cum eo Arcam tranſtuliſti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes ſequuto, vt neque hic maneas, neque in conſpectum meum venias: ſed abi in patriam tuam, & illic ruri viue, atque ibi vſque ad mortem dege, quandoquidem talia commiſiſti propter quæ indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc itaque cauſam ablatus eſt ſacerdotalis honor à domo Ithamari, ſicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & translatus eſt in genus Phineeſis ad Sadocum. Cæterum eo tẽpore quo Pontificatus in Ithamari domo fuit, poſt Elim primum ex ea familia Pontificem, ex Phineeſſis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioſephi Pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami vero Maræothus, & Maræothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus qui primus Dauide regnante Pontifex eſt creatus. Porro Ioabus Imperator audita nece Adoniæ, valde extimuit. eius enim amicitiã magis quam Regis

Adonias cum Abiſaco contugium expetit.

Adonias interficitur.

Abiatharus Sacerdotali honore priuatur.

Genealogia Pontificis Sadoci.

An. mūdi 2931. an. Christū nat. 1031.

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias ſurrogatur.

Sadocus loco Abiathari ſacerdotium obtinet.

Semeis pœna & mors.

coluerat, & ideo non immerito male ſuſpicans ad altare confugit, impunitatem ſe inde quaſiturum exiſtimans, propter notam Regis erga Deum pietatem. Qui poſteaquam de Ioabo renunciatum eſt, miſit Banaiam, qui citaret eum ad ſuum tribunal cauſam dicturum. Ioabus autem negabat ſe fanum relicturum, ſed ibi potius quam aliàs moriturū. Hoc eius reſponſo per Banaiam accepto, Rex iuſſit, vt inibi caput eius ita vt vellet abſcinderetur, & hanc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, quos contra omne fas peremerat. Corpus vero ſepeliri, vt peccata eius apud poſteros manerent, ipſe vero ac pater innocentes eſſent, quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias vero exſequutus mandatum, ipſe in imperium copiarum ei ſucceſſit. Poſt hæc abrogato Abiatharo Pontificatu, Rex ſolum Sadocum id ſacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hieroſolymis exſtructa inibi apud ſe manere, interdicto Cedronis torrentis tranſitu; aut ſi ſecus fecerit, eſſe capite mulctandū, nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad id mandatum ſeruandum adegit. Semeis vero profeſſus ſibi gratiſſimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum ſe imperata, patria relicta Hieroſolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cum audiſſet duos fugitiuos ſuos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiſcitur. Rex autem poſteaquam intellexit eum vna cum illis reuerſum, ægre tulit non præſcriptū modo ſuum contemptim habitum, ſed Sacramentum etiam Dei violatum. Accitoque mox, Nonne tu, inquit, iuraſti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurii, vir peſſime, ſed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum electum es debacchatus: vt ſcias quod nihil lucrētur nocentes, etiam ſi non ſtatim poſt peccatum puniantur, ſed per omne tempus quod propter impunitatem ſecuri ſibi videntur, creſcit illorum pœna quam iamdudum ſunt promeriti. atque ita Semeim iuſſu Regis Banaias interſecit. Solomon autem ſublatis iam inimicis, regnoque conſtabilito, Pharaonis Ægyptiorum Regis filiam duxit vxorem: inſtauratisque Hieroſolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquilliſſima pace Remp. deinde adminiſtrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iuſtitiā coleret & leges cuſtodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exſequeretur: ſed non ſecus ac ſi grandis natu eſſet, maturæq; iam prudentiæ, omnibus rebus diligentiſſime proſpiciebat.

Hedio & Ruffinus cap. 2.

3. Reg. 3.

Ægyptiorum Regis filiam ducit vxorem, regnumque conſtabilit.

CAP. II.

De ſapientia Solomonis & prudentia & diuitiis, quodq; primus Hieroſolymis templum ædificauerit.

Deus Solomoni in ſomniis oblatus, quod maxime cuperet eū poſtulare iubet.

Solomon ſapientiā a Deo petens tantū & diuitias conſequitur.

VIſum eſt autem ei Hebronem petere, & ſuper altare æreum à Moſe fabricatum ſacrificare, mille victimarū holocautomatis cæleſti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptiſſimus. illa ipſa enim nocte, cum in ſomnis ei conſpiciendū ſe præbuiſſet, iuſſit eum poſtulare quicquid donorum pro hac pietate rependi ſibi cuperet. Solomon vero pulcherrimum quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentiſſime largitur, & homini eſt vtiliſſimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc ſola vulgo hominum videntur expetenda, hæc ſola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine mentem ſanam, & intellectum bonum, vt his acceptis populū hunc vere ac iuſte iudicare valeā. Hac poſtulatione delectatus Deus, pollicitus eſt ſe etiam alia quę non petierat, additurū, diuitias & gloriam, ſed ante omnia talem intellectum ac ſapientiam,

qua-

qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum, adhæc conſeruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modo iuſtus eſſe pergat Deoq; per omnia parere, & paternis veſtigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon e ſtratis ſe proripit, & adorato Deo Hieroſolyma eſt reuerſus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus ſuis exhibuit. Per cosdem dies iudicium ad eum delatum eſt arduum, cuius exitum in[...] fuit difficile. Rem autem controuerſam de qua lis erat, neceſſarium duxi indicare, vt qui hæc legent difficultatem decernendi intelligant: & ſi quando tale quidpiam inciderit, ad exemplar ſolertiæ regiæ difficultatem diſquirendi ſibi comparent.

An. mũdi 293[...] ante Ch[...] na 10[...]

Duæ mulieres quæſtus meretricii venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, ſic eſt exorſa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambę eadem die, eademque hora infantes maſculos pareremus. Poſt triduum iſta iuxta cubantem ſuum infantem per ſomnum oppreſſit, & ſublato e meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in ſinum impoſuit. Illuceſcente die mammam præbere volens infanti, meum non inueni, ſed iſtius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certiſſimis indiciis deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter ſolitudinem nemo eſt qui coarguat, pertinaciter, quod meum eſt, abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accuſationi huius opponat. Illa negante ſe hoc feciſſe, & aſſeuerante ſuum eſſe ſuperſtitem infantem, alterius vero mortuum: nemineque inueniente quid decerni poſſet, ſed omnibus vt in re obſcuriſſima cæcutientibus, ſolus Rex tale quiddam excogitauit.

Duæ mulieres ſeſe inuicẽ de infante permutato accuſant.

Iuſſis afferri infantibus, tam viuo quam mortuo, vocat quendam e ſatellitibus, imperatq; vt ſtricto gladio, puerum vtrumq; ſecet in duas partes, quo vtraque dimidium accipiat, tam viui quam mortui. Hanc ſententiam totus populus tacite damnabat, vt puerilem, ſed interim cum vera mater exclamaſſet, non ita faciendum, ſed potius alteri addicendum infantem: ſibi enim ſat eſſe, ſi viuum videat, etiam ſi alienus exiſtimetur: altera vero parata eſſet, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has poſtremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quod hæc reuera mater eſſet: alterius vero maliciam damnauit, quod & ſuum perdidiſſet, & amicę infantem perdere conaretur. Viſum eſt hoc populo inſigne argumentum Regiæ, prudentiæ ſimul & patientiæ, & ex illa die non ſecus quam diuina mente prædito obtemperabant.

Solomon vtrumq; puerũ ſecari mandat.

Ex ſermone & geſtu mulierũ matrẽ infantis viui Solomon agnoſcit.

In tota autem ſua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ ſortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea vero in qua Dora ſunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat ſub Banaia filio Achilli, cuius præfecturæ contribura erat, & ea regio quæ vſq; ad Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vſque montem Libanum, vrbesque in eis ſexaginta magnas ac bene munitas Gabaris adminiſtrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vſq; præerat, habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam vero quæ eſt circa Arcen Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium montem & Carmelum totamque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commiſſa. Tabares regionem trans Iordanem ſitam ſub ſe habuit. & rurſum his omnibus vnus præerat Princeps.

Præfecti & duces Solomonis. 3.*Reg.* 4.

Mirandum autem in modum per id tempus auctæ ſunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorum colendorum ſtudium conuerſo. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus diſtracti, ad hęc optatiſſima libertate auide perfruentes, in hoc potiſſimum erant

inten-

An. mũdi 2931. Ante Chriſtũ natum 1033.

Alma pax Iſraelitarũ Solomonis tẽpore viget.

intenti, vt ſuas quisque facultates augeret, & maioris pretii faceret. Erant præterea Regi alii præfecti, qui Syrorum cæterorumque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ menſæ ſumptus ſimilę coros triginta, farinæ ſexaginta, ſaginatos boues decem, & paſcuales viginti, & ſaginatos agnos centum. præter capturas venationum quæ cõſtabant ceruis ac bubalis, præterq; aues & piſces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præſepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & abſque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorũ media pars Hieroſolymis circa Regem verſabatur, reliqui vero ſparſim per villas regias degebant. & qui Regiis impenſis præerat, idem etiam equis neceſſaria

Sumptus quotidiani Solomonis.

ſuppeditabat, eo conuehendo vbicunque Rex habitaret. Tanta autem fuit ſapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priſcos ſuperaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium ſapientiſſimi habebantur, longe poſt ſe relinqueret. precellebat etiam eos, qui per

Currus et equites Solomonis.

idem tempus, in maxima opinione ſapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Compoſuit etiam libros odarum

Sapientia & prudẽtia Solomonis.

& carminum quinque ſupra mille, & parabolarum ac ſimilitudinum libros, ter mille. cuilibet enim ſpeciei plantarum ſuam adhibuit parabolam, ab hyſopo vſq; cedrum: idem fecit de pecoribus & cęteris terreſtribus animantibus, natalibusque & quę per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inſcrutatam reliquit: ſed circa omnes philoſophatus eſt, & ſcientiam proprietatum earum ſummam præ ſe tulit. quin & eam artem diuinitus cõſecutus eſt ad vtilitatem & me-

Solomon cõiurationum modos, quib. dæmones fugantur, cõſcripſit.

delam hominũ, quæ aduerſus dæmones eſt efficax. Incantationes enim compoſuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos ſcriptos reliquit. quibus cædentes dæmones ita fugantur, vt in poſterum nunquam reuerti audeant: atq; hoc ſanationis genus nunc vſq; plurimum apud noſtrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præſentia Veſpaſiani & filiorum & tribunorum reliquorumque militum, multos arrepticios percurantem. Modus vero curationis

Iudæus dæmones eiicit.

erat hic, Admoto naribus dæmoniaci ãnulo, ſub cuius ſigillo incluſa erat radicis ſpecies à Solomone indicatę, ad eius olfactum per naſum extrahebatur dæmonium: & collapſo mox homine, adiurabat id ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut pelubrum aqua plenum, imperabatq; dæmonio hominẽ exeunti, vt his ſubuerſis ſignum daret ſpectantibus quod reliquiſſet hominem. quo facto nemini dubium erat quanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia: quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota ſit eximia Regis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutum

Iromi legati ad Solomonem.

excellentiſſimus. Porro Tyriorum Rex Iromus audito, quod Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet, vehementer eſt gauiſus: nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos ſalutato gratulatus eſt præſentẽ felicitatẽ. per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc ferme modum. Solomon Iromo

3. Reg. 3.

Solomon ab Iromo fabros & operarios petit.

Regi. Scito patrem meum cum voluiſſet ædificare templum Deo, bellis aſſiduis impeditum. neque enim prius à ſubiugandis hoſtibus deſtitit, quã omnes ſibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo Deo, pro pace, qua nunc fruimur, & præſenti otio decreui vti ad extruendũ cæleſti numini domicilium. id enim à me fabricandum, iam ante patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, vt aliquos vna cum meis mittas in

montem Libanum ad materiam cædendam, quandoquidem hancar tem Sidonii melius callent quam noſtrates. mercedis autẽ quanta hu iuſmodi operariis perſoluenda ſit, te arbitrum facio. Eam Epiſtolã Iromus libenter legit, Solomoniq; in hunc modum reſcripſit. Rex Iromus Regi Solomoni. Gratia Deo, quod tibi paternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obſequar. Excitis enim multis & magnis trabibus cedrinis atq; cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eoſdemq; iubebo, vt compactis ratibus ad quemcunque volueris, tuæ regionis locum eas appellant, vnde poſt per tuos, Hyeroſolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti poteſtatẽ facias, quo vtpote inſulares maxime ir digemus. Harum literarum exemplaria hodie quoq; durant, tam in noſtris quam Tyriorum annalib. & ſi cui libuerit hæc certius cognoſcere, impetrata publicorũ commentariorũ conſeruatoribus viſendi copia, comperiet eorũ ſcripta, conſonare cum his, quæ à nobis produntur. quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, ſciant, nos nihil veris affingere, neq; veriſimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſerere, atque deinde poſtulare, vt lector nihil amplius d.ſquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro diſcedere abſq; nefario ſcelere non licet. quapropter non recuſamus quin ſcripta noſtra reiiciantur, niſi talia ſunt, vt eorum veritas validiſſimis argumentis approbari poſſit. Cæterum Solomon Rex acceptis Regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & inſuper quibus ipſum cupere intellexit, præmiis eum eſt remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit ſextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia Regum horum exorta, maioribusq; incrementis aucta in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma durauerit. Solomon autem à populo ſuo millia 30. operariorum exegit, prudenter inter eos operas pariturus, quo minus labor ſentiretur. Decem enim millia iuſſit in Libano ſyluam per menſem integrum cædere, ac deinde per duos alios domi interquieſcere, dum reliqua viginti millia ſuum opus abſoluunt, ita vt quarto demum menſe labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus eſt præpoſitus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eo deſtinauerat, conuecto res ſaxorum cæteræque materiæ 70000. & cæm. tarii 80000. magiſtriq; horum ter mille & 200. iis mandatum fuerat, vt ſaxa prægrandia exciderent in vſum fundamentorum templi, eaque in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: idq; non modo indigenis, ſed & miſſis ab Iromo opificibus erat iniunctum. Exorſusq; eſt Solomon fabricam hanc, anno regni ſui quarto, ſecundo menſe, (hunc Macedones artemiſium vocant, Iar vero Hebræi) annis 610. duob. poſtquam Iſraelitæ ex Ægypto exceſſerit: mille & 20. annis poſt Abrahami ex Meſopotamena regione in Chananæam migrationẽ, poſt diluuium vero annis 1430. quod ſi ab Adamo creato, vſque templi ædificationem temporum ratio ſubducatur, comperientur anni 3102. Initium vero fabricandi templi, in annum vndecimũ regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita eſt 240. annis antequam templum exſtrueretur. Iecit igitur Rex in altiſſimam terræ profunditatem fundamenta templi è ſaxis validiſſimis, quæ contra omnem temporum iniuriam reſiſtere poſſent, ita vt cum contigua terra coalita ſolum ac firmamentum imponendis ſubſtructionibus præberent, & propter inconcuſſam ſoliditatem facile molem ædificii cum paratu ornamentorum ſumptuo-

An. mũdi 2941. an. Chriſtum nat. 1023.
3. Reg. 5.

Iromus Solomoni ligna promittit, rursumq; ... ce frumentum petit.

Veritas Ioſephi hiſtoriæ.

Solomon Iromo gentẽ f... menti ... & vini numerum mittit.

Ordo fabrorũ lignariorũ in Libano.

Ordo cæmentariorum & aliorũ operariorũ.

Hedio & Ruffinus cap 3.

3. Reg. 6.

Quando ædificatio templi ſit incep. & Proſ... ...

An. mūdi 2933. Ante Chriſtū na. 1031.

Altitudo, longitudo & latitudo tēpli

Porticus ante templum.

Cellæ in circuitu templi cōſtructæ.

Trabes & parietes auro incruſtati.

Cochlea.

Templū in partes duas diuiſum.

Cherubini duo.

Pauimentū Ianuæ, omniaque alia tēpli auro illita.

Solomon Tyro Chiramū artificem accerſit.

3. Reg. 7.

ſiſſimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quam quæ ſuperne ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices elaborata ſunt, extruxeruntque illud vſque lacunar ex albo lapide. Huius ædificii altitudo fuit cubitorum ſexaginta, & totidem longitudo, latitudo vero viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari menſura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis conſtaret. verſum autem erat ad orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta menſuram latitudinis templi, lata cubitos decem, ſurgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi conſtruxit triginta cellas, quę inter ſe cōſtipatæ externe parietes templi fulciebant. erantque inter ſe peruiæ, & patebant ſingulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & viginti cubitis attollebantur. Super has alia ſeries cellarum erat exſtructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectum habebant, non proximo contiguum reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia renidere nt auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrens perſtringeret. Tota vero ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuslibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appareret, ſed connata potius omnia quam arte congeſta viderentur. Porro aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt Rex, vt cochlæam in hunc vſum craſſitudine parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola. nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum Sacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas, eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacintho, purpura, cocco, biſſoque ſplendidiſſima ac molliſſima diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaqua verſum patente dedicauit duos Cherubinos ex auro ſolido, vtrunque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protenſas: quapropter non longo ſeiunctos interuallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem attingerent, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam Arcam protegeret. Hæ Cherubicæ effigies quanam ſpecie fuerint, nemo vel conicere poteſt vel eloqui. Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis pro portione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atq;, vt compendio dicam, nihil tam intus quam foris omiſit, quod nō inauraret. Oppanſum eſt præterea aulæum & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat. Poſt hæc Solomon accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operarium inſignem in quauis materia, ſed præcipue in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt in omnibus quæ artificioſe in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas craſſitu-

An. mũdi 2935. Ante Chriſtũ na. 1031.

dine quatuor digitorum, alta decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his impoſita erant capitella fuſilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea quæ operiebant lilia, dependebantque inde duæ ſeries malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas poſuit in aditu veſtibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à ſiniſtris nominatam Boz.

Columnæ duæ ingẽtes.

Fecit etiam vas ahenæum fuſile ſemiorbis ſpecie, quod propter capacitatem appellatum eſt mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, craſſitudine palmari. eius meditullium ſuſtinebatur ſpira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumſtabant duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorum obuerſi terni, quorum poſtica ſubſidebant, vt eis orbiculate illud vas incumberet, in medio ſui depreſſius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia.

Vas aheneum mare appellatum.

Fecit prætereà labrorum decem baſes æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes ſeorſim fabricatę ſic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos diſpoſitæ quadrangulæ, quibus latera baſium vtrinque inſerebantur. erant autem hæc tripertita, & inter iuncturas cælaturis diſtincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columella quoque eiſdem cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur, quæ fuſiles erant, habebantq; modiolos & radios, ſeſquicubitali in vtramq; extremitatem interuallo. eratq; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus baſium coaptatæ cantis ſuis inſiſtebant. Angulos autem ſuperne continebant fuſiles humeruli manuum extentarum. his impoſita erat ſpira, cui labrum inſerebatur, ita vt manibus ſuſtineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum ſic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbuſculis. Atque hæc fuit decem baſium ſtructura.

Decẽ baſes æreæ labrorum.

Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ ſpecie, quorũ quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundẽ ſpatii patebat inter margines. Ea labra decem illis baſibus impoſuit, quas mechonoth ſua lingua appellabant horũ quinque ad ſiniſtrum latus templi ſeptentrionale collocauit, totidem ad dextrum auſtrale, ita vt orientem ſpectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit.

Decem labra rotunda.

Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vſum aſſignauit, vt inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare aſcenſuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur inteſtina ac pedes animantium ad holocautoma deſtinatorum.

Maris & decem labrorum vſus.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine: totidem latitudine, altitudine vero decem, in quo holocautomata incenderentur, Fecit item vaſa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia.

Altare et vaſa ad illud pertinentia.

Menſas quoque multas dedicauit Rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur ſacri panes, reliquæ non multo deteriores diuerſo modo factæ ſuſtinebãt phialas & pateras, aureas vigeſies mille, argentearum quadraginta millia.

Menſa ſacri panis.

Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Moſis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & menſam vnam impoſitos panes habentem, ſitam ad ſeptentrionale templi latus ex aduerſo candelabri. id enim ad auſtrale latus collocauerat. medium autem inter vtrunque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & velo diſparata ab adyto. illo enim Arca erat inferenda.

Candelabra.

Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparauit,

Canthari & phialæ

& phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerēdam in eis ſimilam maceratam ad altare, octuaginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum quoq; in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Menſurarum vero quales Moſi hin vocantur & aſſaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri ſolent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templū ſitum quinquaginta millia. Paratæ erant & Sacerdotales veſtes in vſum Pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum ſuis gemmis in vniuerſum mille. Corona vero in qua Moſes Dei nomen inſcripſit, vnica fuit, & vſque in hodiernum permanſit. Stolas autem Sacerdotales è byſſo fieri curauit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moſes præſcripſit CCM. Item alias ſtolas byſſinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Inſtrumentorum præterea muſicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur, in vſum hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice parauit, nullis parcens ſumptibus: ſed omni liberalitate vſus hæc in theſauris Dei cōdidit. Circumdedit deinde templo ſeptū quoddam trium cubitorum altitudine, quod noſtra lingua giſon vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & ſolos Sacerdotes admiſſurum. extra hoc ſeptum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum ſingulæ ſingulos ventos ſpectabant, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanum cuilibet e populo, puro modo ac caſto & præſcriptorum legis obſeruanti, acceſſus patebat. Dici autem non poteſt, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fuerit illud exterius fanum: vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad proſpectum oculi caligarent, & aggeſta ad quadringentos cubitos terra, eam vertici montis in quo templum exſtructum eſt æquauit: atque hoc modo factum eſt, vt area fani cum ſolo templi æquarentur. hanc cinxit duplicibus porticibus, quas columnæ è natiuo ſaxo ſuſtentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores vero habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus & donariis ſeptennio perfectis, non ad opulentiæ modo, ſed & celeritatis oſtentationem: quæ enim ætatem integram hominis poſcere videbantur, tam breui, ſi ad magnitudinem conferatur, tempore erant abſoluta. Solomon Rex per literas iuſſit magiſtratus ac ſeniores Hebræorum totum populum Hieroſolyma congregare, ad ſpectandum templum, & ad transferendum illuc Arcam Deo ſacratam: denunciataque omnibus profectione Hieroſolymitana, ſeptimo demum menſe conuenerunt, qui noſtratibus eſt thiſri, Macedonibus hyperberetæus: inciditque in idem tempus ſcenopegia, feſtum apud Hebræos ſanctiſſimum & maximum. Tollentes igitur Arcam, & tabernaculum quod Moſes conſtruxerat, & omnia vaſa ad miniſterium ſacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: acceſſeruntque illo cum victimis tam Rex quam vniuerſus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hoſtiarum ſanguine viam perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aer ſuauitate repletus, etiam longe remotis ſentiretur, conſtanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens exſtructum ac dedicatum ſibi locum, nam neque hymnos canentibus, neq; choreas ducentibus, laſſitudo eſt obotta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum Arca eſt translata. Quum vero iam adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abſceſſit, ſoli

Lances. *Crateres.* *Menſura.* *Acerra.* *Veſtes Sacerdotales.* *Corona.* *Stola Leuitarum.* *Naula & cinnyræ.* *Septū circa templum* *Fanum.* *Valles in- … quibus templum … exſtructū … æquatur.* An. mūdi 2941. an. Chriſti nat. 1024. *Hedio & Ruffinus cap. 4.* *3. Reg. 8.* *Solomonis templum menſe Octobri conſecratum.* *Arca Dei in templū transportatur.*

vero baiulantes ſacerdotes inter duos Cherubinos eam depoſuerunt: quæ effigies coniunctis alarum extremitatibus (ſic enim artifex eas fecerat) Arcam velut ſub vmbella aut tholo protexerunt, continebat hæc nihil aliud quam duas tabulas lapideas, quæ decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, inſculpta eis conſeruabant. Candelabrum autem & menſam & Altare æreum ſtatuerunt in templo ante adytum, eiſdem locis in quibus in tabernaculo prius ſita fuerant: vbi quotidianas hoſtias offerebant. Cæterum Altare æreum pro foribus templi eſt poſitum, vt apertis illis in conſpectu eſſet ſacrificiorum magnificentia. reliquorum vero vaſorum inſtrumentum omne in vnum congeſtum, intra templum eſt repoſitum. Poſtquam autem, omnibus quæ ad Arcam attinebant rite peractis, Sacerdotes ſanctuarium exiuerunt, repente globus nebulæ, non aſper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condenſatur, ſed diffuſus ac temperatus in templum influxit: & primo Sacerdotum viſum, vt vix ſe inuicem cernerent, obſcurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quod Deus in templum deſcendens, præſens ac libens hoc domicilium ſibi optaret. His talia voluentibus animo, Rex qui tum forte ſedebat, aſſurrexit: verbiſque & ſe & Deo dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aere, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precib. in cælum miſſis tibi propitio litatemus, certo perſuaſi, quod & hic ades, & nuſquam interim abes. Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes, quo minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te deſiderant, nocte dieque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæq; iam euenerint, quæq; euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quodque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte euentu ſit cōprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quib. iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem Rex, rurſum ad templum vertit oculos: & extenta ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quam cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinēdus, quam voce quam ex aere haurimus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primum quod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quod mihiipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precorque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas, quemadmodum patri meo & viuo & morituro es pollicitus, quod apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat

Sacerdotes Arcā Dei in qua decē præcepta tabulæ lapideæ inſcripta aſſeruabantur, in ſuum locum deponunt.

Candelabrū, menſa & altare aureū.

Altare æreum.

Nebula in tēplo.

Precatio Solomonis ad Deum.

Deus immenſus.

Cauſa extructi tēpli.

Deus verax in promiſſis.

Oratio Solomonis, qua primū Deo pro acceptis beneficiis gratias agit, & vt in poſterum eum conſeruet, precatur.

Solomon Deum vt templum hoc tanquã ſuũ domiciliũ protegat, ſupplex orat.

Exteri quoq; vt exaudiantur in hoc loco precatur.

Solomonis victimas ignis ex aere in altare delapſus abſumit.

3. Reg. 8.

Solomon populũ ad laudes Dei, gratiarum actionẽ & preces hortatur.

3. Reg. 8.

Solomonis in templi dedicationem ſacrificia.

Scenopegia feſtũ.

Populum Rex dimittit.

3. Reg. 9.

Solomoni Deus iterum apparet, eique bona quæque pollicetur.

in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro, & tanquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens, & miſeratus eos e calamitatibus eripe. Nec ſolis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quod & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluiſti, & nos nec inhumani ſumus, nec alienigenis iniqui, ſed libenter ferimus te communiter omnib. tum opitulatorem eſſe, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc loquutus & pronus humi ſtratus, cum aliquandiu adoraſſet, ſurrexit, hoſtiasque ad altare adhibuit: quumque id ſolidis victimis repleuiſſet, litatum Deo manifeſto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibusque inſpectantibus in altare delapſus, correptas victimas abſumpſit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen eſſe habitaturum, & præ gaudio procidens in ſolum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei verſus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem ſigna vidiſſent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuo talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodiat in iuſtitia & religione, quo poſſint præcepta per Moſem diuinitus tradita conſtanter obſeruare. Sic enim fore genus Hebræorum feliciſſimum omnium, & cæteris mortalibus longe beatius. Simulque iubebat eos meminiſſe, quod, quibus artibus parauiſſent tanta bona, eiſdem & hæc retenturi eſſent, & alia maiora atque cumulatiora quæſituri. Neque enim aliter exiſtimandum, quam iuſtitiæ ac pietatis merito hæc illis contigiſſe eſſe autem facilius parare quæ deſint, quam parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem Rex concionem dimiſit, ſacris primum factis tam pro ſe quam pro populo: mactauitque vitulorum duodecim millia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primum templum victimarum cruore imbutum eſt, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo ſunt excepti Præterea ſcenopegiæ feſtum ante templũ ſplendide ac magnifice Rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerſo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermiſſo, dimiſſi ſunt ſuam quiſque domum, actis prius Regi gratiis, pro bene curata Republica, & pro tantis operibus abſolutis, precatique vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone Rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac geſtientes, hymnosque ſacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo ſentirent. Cæterum illata in templum Arca, & ſpectaculo tam elegantis & ampli ædificii publice exhibito, feſtisque diebus inter ſacra & epulas exactis, cum iam ſinguli ad ſuas vrbes eſſent reuerſi, Rex in ſomnis eſt admonitus, gratum Deo fuiſſe eius ſacrificium, & vota exaudita eſſe, quodq; ſeruaturus eſſet ſuum templum, & ſemper inhabitaturus, donec ipſius poſteri ſub ſubiecto populo iuſtitiam colerent: in primisque ipſum ſi à paternis præceptis nuſquam diſcederet, ad ſummum felicitatis faſtigium euehendum, & genus eius per continuatas ſucceſſiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iudæ tribu Regem defore. Quod ſi prodito & obliuioni tradito pietatis ſtudio, ad externarum re-

ligionum ritus ſe transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipſius reliquias manſuras, neque Iſraelitas calamitatem euaſuros: ſed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & e patrio ſolo extorres, peregre apud exteras gentes oberraturos. Templum vero quod tum recens exſtructum eſſet, Dei permiſſione à barbaris direptum atque incenſum iri, vrbe inſuper hoſtili manu diruta: ita vt vbique ſparſo earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægre credentibus, finitimi demiraturi ſint, & interrogaturi, qua de cauſa Hebræi in tantam nunc indignationem incidiſſent, quum antea eius ope ad maximas diuitias maximamque gloriam eſſent euecti. Quibus reliquias gentis reſponſuras, quod propter peccata ſua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigiſſent. Hæc illi per ſomnium denunciata ſacræ literæ continent. Abſoluta autem templi fabrica, quæ ſeptennio vt dictum eſt durauit, regiæ ſtructuram eſt aggreſſus, quam vix tertio decimo anno conſummauit, neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quam credi poſſit celebre, cooperante Deo intra iam dictum tempus perfectum eſt: regia vero tametſi multum magnificentiæ templi cederet, quod neque materia eius tanto ante præparata fuiſſet, & Regi non Deo ſtrueretur domicilium, eo tardius ad finem eſt perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum Regis ac gentis eſt exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac diſpoſitionem indicaſſe, vt ex eius deſcriptione totam amplitudinem lector colligere ac conſiderare poſſit. Baſilica erat magna & pulchra, multis columnis ſuffulta, quam ad cauſas forenſes agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quę eo ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc ſexdecim columnæ quadrangulæ ſuſtinebant, tectam opere Corinthiaco, additis paribus poſtibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci ſimul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis ſuffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura ſolebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vſum Reginæ facta, & aliæ aulæ quo ſe negociis peractis animi cauſa conferebant, omnes cedrinis tabulis conſtratæ partim ſaxo quadrato decemcubitali cõſtructæ, partim ita vt ſolent regiæ vel templa, incruſtatæ pretioſo marmore quod e locis eo nomine celebribus apportatur. Et tribus quidem ordinibus auleis Babylonicis prætexebantur: quartus vero ſculptorum admirabile artificium oſtentabat. in quo efficta erant variæ arborum ac plantarum ſpecies, frondibus & foliis tanta ſubtilitate expreſſis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum vero quod ſupererat vſque ad lacunar, opere albario tectum, & diſcoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longiſſimæ, in quibus ſplendidiſſima triclinia referta auro. vt quæ aurea ſupellectili ad omne regii conuiuij miniſteriũ erant inſtructiſſima. Difficile eſt enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quã mediocrium, tum quæ ſub terra latebant, quæve in aerem elegantiſſime attollebantur. In ſumma totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atq; argento cõſtabat, diſpoſitis per parietes & laquearia variis lapillis auro incluſis, quemadmodũ & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande ſolium cælatũ, ſpecie tribunalis, quod ſex gradibus aſcendebatur, in quorum ſingulis in extremitatibus leonum effigies erant impoſitę, totidem aliis ſuperne imminentibus, qua vero parte Rex inſidebat, manuũ effigies eum excipiebãt: & qua reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus ter-

An. mũdi 2941. ante Chriſtũ na. 1023.

Comminatio grauis Iſraelitis a vera pietatis tramite exerbitantib. propoſita. Hedio & Ruffinus cap. 5.

Solomonis regia tredecim annis abſoluitur.

Baſilica.

Tribunal

Reginæ domus aliaque aulæ.

Ornamẽta Solomonis regiæ.

Cubicula ad voluptatem facta aurea ſupellectili referta.

3.Reg.10. *Solomonis ſolium ex ebore factum.*

.Reg. 5. Gratitu- o Solomo is erga I- romū pro cceptu be eficiis. . Reg. 9. . Reg. 5. Solomon Tyrio Re- i ænigma a quadā xplicat. Menāder hiſtorio- raphus Solomonis & Iromi meminit. Dius Iro- mi memi- nit. Dius de Solomone. Solomon Hieroſoly- mus mu- ros inſtau rat, & tur res erigit. Hedio & Ruffinus Cap. 6. Solomon vrbes ali- quot con- dit. Aſorus, Magedo, Gazara. Betacho- ra, Ba- leth.

gum ſuum reſpiciens: totumq; tribuual auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, cōferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorū Rege, & præter hæc cedri atq; pinus materiem. Sed & ipſe maximis donis Iromum eſt remuneratus, ſingulis annis frumentū ei mittens, & vinum atq; oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quod inſulam incoleret. Præterea Galileæ oppida numero viginti non procul à Tyro diſſita ei donauit: quæ cum ille perluſtrata ſatis conſideraſſet, & non valde probaſſet, renunciari iuſſit Solomoni, ſibi non eſſe opus eis oppidis, & ex eo terra Chabalon eſt appellata, voce Phœnicum lingua, id quod diſplicet ſignificante. Quæſtiones etiam ænigmaticas Tyrius Rex ad Solomonem tranſmiſit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem ſibi omnem eximeret. At ille callens huiuſmodi rerum ac natura prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinquebat: ſed omnia ratione peruincens, & perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſime declarabat. Meminit horum duorum Regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum ſermonem eſt interpretatus, in hunc modum ſcribens: Defuncto Abibalo ſucceſſit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos triginta quatuor. hic aggeſſit ad inſulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnā in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartę noua inſtaurauit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, quod debita tributa nō perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum Rege iniuncta diſſoluebar. Meminit & Dius ſic ſcribens: Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem orbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympii: quod ante ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Addirque Solomonem Hieroſolymorum Regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quod cum ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonum quendam virum Tyrium propoſita explicauiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis quum Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterum Rex quum videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit.

Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao Rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo Rex eam exædificauit, quod eſſet natura munita, & ad bella rerumq; nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Berachora, altera Baleth vocabatur. necnō & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aeris temperiem fructuumq; vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſq; regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate vero vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quod mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum

fontes

fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamorem eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominanr. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, qui factum ſit vt omnes Ægyptiorum Reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſq; ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint, à quodam Rege nomine deſumpto: operæpretium exiſtimo eorum ignorantiæ mederi, & manifeſtam huius appellationis cauſam reddere. Pharao Regem Ægyptiis ſonat. Opinor autem ipſos à pueritia nominibus aliis diſcretos, quam primum Reges creati fuerint, poteſtatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum aſſumere. Nam & Alexandrini Reges aliis prius nominibus vocati poſt aſſumptum regnum vocati ſunt Ptolemæi à primo eius vrbis Rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæſares appellantur, principatus & honoris vocabulo, poſthabito illo priore quod à parentibus hereditarium in eos demanauit. Et hinc eſt, ni fallor, quod Herodotus Halicarnaſſæus cum CCCXXX. Reges poſt Minæum Memphis conditorē deinceps ſucceſſiſſe dixerat, nomina eorum non recenſuit, quia Pharaones vocati ſint omnes. Quum enim poſt hos mulier imperium arripuiſſet, nomen eius ponit Nicaulen, nimirū ea de cauſa, quod cum ſoli mares huius appellationis eſſent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipſius nomen dicere. Ego vero in noſtræ gentis commentariis reperi, quod poſt Solomonis ſocerum Pharaonem nemo Ægyptiorum Regum amplius hoc nomine ſit vocatus: & quod poſt illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti ſimul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo poſt dicemus: nunc vero ideo hæc memoraui, vt oſtenderem noſtros libros & Ægyptiorum in multis conſentire. Solomon autem Rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vſque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, ſub ditionem ſuam redactas tributa pendere coegit, & per ſingulos annos certum numerum ſeruorum & colonorum, qui per agros diſtribuerentur, exegit, Hebræorum enim nemo ad ſeruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cum tam multas gentes Deus ſub eorum imperium ſubdidiſſet, ex his potius quam deuictis eiuſmodi conditionis homines cenſerentur: ſed oēs arma & currus atq; equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis vero quos ad ſeruitutem abduxit, ſexcentos præfectos præpoſuit, qui procuratores eſſent regii, & ſua cuique opera atq; negotia præſcriberent. Quin & claſſem Rex in Ægyptio ſinu ædificauit, in quodā loco ad mare rubrum, qui nominatur Aſiongaber. Hęc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana vrbe, quæ regiorum in Hebræorum ditione cenſebatur. Et in hac quoq; claſſe munificentia Iromi Regis amici fuit vſui. Viros enim gubernatores & nauticę rei peritos ei miſit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indię, olim Sophyram, nunc Auream terram nominarā, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringētis talentis retro ad Regem ſunt reuerſi. Interim ad Ægypti Æthyopięq; Reginam, mulierē ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoq; egregiam, Solomonis virtutum ac ſapiētiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coram viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, q ſępenumero falſi eo quod toti à fide renunciantium pendeant, paulo poſt euaneſcunt: decreuitq; ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulēto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro

An mū-di 2953. an. Chriſtum na. 1011.

Thadamora, ſiue Palmira.

Ægyptiorum Reges cur Pharaones dicti.

Ptolemæi.

Cæſares.

Herodot° Ægyptiorum Regū nomina non recenſet.

Nicaule Ægypti et Æthiopiæ Regina ad Solomonem venit.

3.*Reg.* 10

Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit.

3.*Reg.* 10

Hebræorū libertas, & Chananæorū ſeruitus.

Solomonis claſſis.

3.*Reg.* 10

Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonem venit.

An mūdi 2953. an. Chriſtum na. 1011.

Solomon Reginæ ænigmata cum prudentia explicat.

& varijs aromatibus lapillisque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facile explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad Regis ſapientiam, tanto maiorem experta quam audierat: magisque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle diſpoſitum ædificiorum ordinem, quod hic quoque ingenium Regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quam aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatumque miniſterii. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcite omnia adminiſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantaque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud Regem ingenue faſſa eſt, quantopere huiuſmodi ſpectaculis afficeretur.

Æthiopiæ Regina Solomonis ſapientiam ſtupet.

Omnia, inquit, Rex, quæ auditu percipiuntur, cunctàtius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quod cum de fide eius hæſitaſſem, ne forte aliquid affingeret, nunc longe maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeo dilexit, vt te Regem eis præficeret.

Æthiopiæ Regina Solomonis prudentiam & ſapientiā laudat.

Solomoni Regina ſplendida munera donat.

Nec contenta verbis indicaſſe quanti Regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quod balſami plantam, cuius hodie quoque ferax eſt noſtra regio, illius Reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora tuere quæ ipſa à Rege recepit, optione et iam illi permiſſa. nihil enim roganti negatum eſt: ſed libentius quam illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem. Atque ita Ægyptior Regina datis ſimul & acceptis ampliſſimis muneribus in patrium ſolum reuertitur.

Solomon Reginæ liberalitatem remunerat.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Ligna pretioſa Solomoni allata.

Per idem tempus allatis ex Aurea, ſicut vocant terra gemis & tignis pineis, ex hac materie Rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiuſq; parte vſus eſt ad inſtrumēta muſica cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos ſolēt accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo ſic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad illiciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis eſſe ſimilia. illa enim aſpectu ficulnam materiem referunt, niſi quod candidiora ſunt & fulgentiora: id quod admonere officii noſtri duximus, ne quis per ignorantiam in his diſcernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem claſſis attulit Regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negotiatores mercati ſunt, nec eo quod toparchæ & Reges Arabiæ dono illi miſerunt. Ex eo fecit ducēta ſcuta fuſilia ſingula ſexcentos ſiclos pendentia, & trecentos clypeos, quorū ſinguli trecentas minas penderent; atq; hæc omnia in aula Saltus Libani vocata repoſuit Sed & pocula ex auro ſolido parauit, & e lapide pretioſo, in vſum conuiuii ſingulari arte fabrefacta, reliquamq; omnē ſupellectilem regiā ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur Tharſicum, habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iuſſit,

Solomonis naues in itinere triennium abſumebāt.

An. mũdi 2951. Ante Chriſtũ na. 1011.

pro quibus exportatis aurum & argentum regi referebant, multumque eboris, & mancipia Æthiopica & ſimias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum abſumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac ſapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quo certiores de iam dictis fierent, viſendi eius cupidine flagrabant, & exquiſita munificẽtia ſtudioſos eius ſe declarabant. Mittebantur vaſa tam aurea quam argentea, & veſtes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea curruſque, & muli ſubuehendis ſarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum & curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim prius currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuere, tum ad curſum excitatiſſimi, vt collati ad cæteros, omnes poſt ſe relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera ſtatura, promiſſoque capillitio conſpicui, & tunicis è ſarrana purpura induti. adhæc ramentis auri capillum quotidie aſpergebant, vt ad ſolarium radiorum contactum fulgorè capitibus eorum reflecteretur. Hi armati & pharetris ſuccincti regium currum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat à Hieroſolymis duorum ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia & prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & quum eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vltro citroq; commeantibus eſſẽt faciles, tum ad oſtentandam hac quoq; parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributiſque oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca vero vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeo multiplicauit, vt moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Siriæ Reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat. Quumq; eſſet omnium regum glorioſiſſimus & piiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum ante geſtis rebus rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas extern æ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moſis inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum Deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hác occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, neue relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Salomon contempſit, voluptate irrationali victus: ductiſque vxoribus è principibus viriſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum Regis filia, adeo conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſueuit: quamuis iam ante quoque à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies

Solomoni pleriq; reges exquiſita munera mittunt.

Munera Solomoni allata, eiuſq; equitatus.

Hettan.

Via circa Hieroſolyma ſilice ſtrata.

Oppida curruum

Argenti, Solomonis tempore, copia.

Equi Ægyptiaci.

3. Reg. 11.

Solomon exteras matrimonio ſibi iungens, ab iis deducitur

An. mũdi 2964. Ante Chriſtũ na. 1000

An. mũ-li 2964 Ante Chriſtũ na. 1000

Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos.

Aderus Solomoni infenſus.

Aderus in Ægyptum profugit.

Aderus Pharaonẽ vt ſibi in patriam reuerti permittat, orat.

Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriã ſe confert.

Razarus cũ Adero hoſtis Solomonis.

Hieroboamus Solomonem infeſtat.

Achia Propheta Hieroboamum decem tribuum regem futurũ oſtendit.

baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum poſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum patentis virtutem, & gloriam quam propter pietatẽ ad poſteros reliquerat, diſcedens ab eius imitatione, idque bis in ſomnis monitus ſequi paterna veſtigia, mortem ingloriꝰ oppetiit. Venit itaq; ad illum propheta miſſus a Deo, dicens neque clam eſſe eius impietatem, neq; diutius impunitam fore: viuo tamen regnũ non auferendum, quando patri eius diuinitus ſit promiſſum nõ alium ſucceſſorem futurum: ſed poſt hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamẽ vt non vniuerſum regnum deficeret, ſed decem ſolæ tribus ſeruo ipſius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipſius aui reſpectu, & vrbis Hieroſolymorum, in qua Deus templum ſibi elegiſſet. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus ſuſpiciebatur, in contrariũ vergente. Nec multũ temporis poſt hanc prophetæ denunciationem eſt elapſum, dum hoſtis ei, Deo ſic volente exortus eſt, cui nomen Aderus, regi infenſus ob cauſam hanc. Idumęus fuit genere, & è regio ſtemmate. Cumq; Ioabus copiarũ Dauidis imperator Idumeã ſubigeret, omnibus eius gentis, qui per ætatem arma ferre poſſent, internecione intra ſemeſtre deletis, hic etiam tum adoleſcentulus ad Pharaonem Ægyptiorũ regem euaſit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorũ reditibus viueret, munificentia illius eſt conſecutus: & poſtquam adoleuit, tam carus ei factus eſt, vt rex coniugis ſuæ ſororem, nomine Taphinen, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum Regis liberis eſt educatus. Porro accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, adiuit, rogans vt ſibi in patriam reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deeſſet, quaue ſua iniuria prouocatus relinquere amicum bene meritum cuperet, etſi non ſemel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cũ iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem ſe hactenus prębuerat, Aderus impetrato à ſuo rege commeatu, in Idumæam reuertitur. & cum non poſſet gentem ſuam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quod validis præſidiis impoſitis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam ſe contulit. Vbi cum incidiſſet in quendam Razarum, qui deſciuerat à Sophenæ Rege Adiazaro, & eas terras cum latronum manu incurſionibus populabatur, ſocietatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, Rex declaratus Iſraelitarum ditionem crebro irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miſcebat & cædibus. Et quaſi parum eſſet Hebræus vnus hoſtis externus, domi extitit qui Solomonem infeſtaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatus adoleſcens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduerſa generoſa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hieroſolyma mœnibus cingebat. Eius operis curam tanta ſolertia geſſit, vt rex, comprobata hominis induſtria, præmio dignum ducens, cum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit Propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulum ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio propter promiſſionem Dauidi factam tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi vero decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens

cau-

cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac conſeruator eſto, cum pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem prius fuiſſe. His Prophetę verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cum eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagii Prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſiq; principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regẽ profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſq; Solomonis obitum regno ſe Iſraelitico incolumem ſeruauit.

An. mũ. 2971. ante Chri. na. 993.

Hieroboamus in Ægyptũ profugit, vbi vſque ad Solomonis obitũ manet.

CAP. III.

Solomone defuncto, populus a Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octuaginta, vitæ vero nonaginta quatuor: ſepeliturq; Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atq; prudentiſſimus, excepto peccato, ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterum defuncto Solomone, & ſuccedente in principatũ eius filio Roboamo, quem e Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam e proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamũ reuocarent. qui cum ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vna cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quam metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quod ſine mora votis eorum non annuiſſet. Decere enim eius ætatem putabant, procliuem eſſe ad bene merendum. nonnihil tamen ſpei ſuberat, quod non ſtatim eſſent repulſam paſſi. Interim ille conuocatis paternis amicis conſultabat, quale reſponſum populo dari oporteat. qui, quum bene ipſi cuperent, & populi naturam probe callerent, ſuaſerunt, vt comiter populum alloqueretur, & poſito aliquantiſper faſtu regio, ad captandam multitudinis gratiam ſe accommodaret. hac enim arte captos facile illum amaturos, quod natura ita comparatum ſit, vt ſubiecti delectentur regibus manſuetis, & de ſuo faſtigio nõnihil ſe demittentibus. Ibi Deus ſine dubio mentẽ ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus ſententia, certe ad pręſens ambienti regnum neceſſaria, non probabatur: ſed accitis æqualibus ſuis iuuenibus, & expoſito ſeniorum conſilio, quid ipſis videretur, proferre iuſſit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus ſinebat, vlteriora cernere, autores ei fiunt ſic ad populum reſpondendi: minimum digitum ipſius craſſiorem eſſe quam patris lumbi fuerint: & ſi ab illo duriter habitos ſe putarent, duros etiam in poſterum tractandos eſſe: & ſi ab illo ſcuticis cæſi fuiſſent, expectandum vt ab ipſo ſcorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maieſtatem principatus tale reſponſum, poſtquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione ſuſpenſis, & exiſtimantibus benignum aliquid ſibi proponendum, omiſſo amicorum conſilio, ex iuuenum ſententia reſpondit, non ſine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium ſuus euentus ſequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis non ſecus ac ſi à minis ad rem iam

Mors Solomonis.

Hedio & Ruffinus cap. 8. al. 4.

3. Reg. 12

Populus a Roboamo onerũ mitigatione petit.

Seniorum conſilium ſalutare.

Iuniorũ conſilium quod Roboam, ſeniorum ſpreto, ſequitur.

eſſet

Iſraelitæ petitionis ſuæ repulſam paſſi a Roboamo deficiunt.

eſſet peruentũ per indignationem vno ore exclamant, nihil ſibi futurũ amplius cum Dauidis progenie, haberet ipſe templũ quod pater exſtruxiſſet, manifeſte defectionem præ ſe ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæſtorem regium, miſſum ad excuſandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandoſque concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, ſe in famulo ſaxis impetitum, veritusque ne conceptum ſemel odium in ipſius caput effunderetur, trepide conſcenſo curru quantum potuit, Hieroſolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus ſuffragiis regem eum eligunt: reliqua vero multitudo ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hierobamo imperium detulit. id Roboamus ęgre ferens, conuentu duarum tribuum ſibi ſubditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, niſi Deus per Prophetam interceſſiſſet, admonens nefas eſſe ciuile bellum mouere, præſertim cum Deo volente populus ab eo defeciſſet. Nunc prius Hierobami Iſraelitarum regis geſta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, ſerie narrationis ita poſtulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis conſtructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo poſt inſtante Scenopegia, cogitans locum, quod ſi permitteret populo Hieroſolymitanam profectionem, & feſti illic celebrandi poteſtatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, ſeq; relicto ad priorẽ regem accedere poſſet, idque non dominationi ſuæ tantum, verum etiam vitæ periculoſum foret, ſtatuit hoc modo rebus ſuis conſulere. Duas vitulas ex auro fecit, & conſtructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum ſitum eſt ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique conſecrauit: & conuentu indicto decem tribuum, quibus ipſe præerat, pro concione eas in hunc modum eſt allocutus: Viri populares, notũ vobis exiſtimo, quod nullus locus Deo eſt vacuus, & quod is nullo certo loco includitur: ſed vbiq; vota exaudit, vbiq; cultores ſuos reſpicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hieroſolyma vrbem infenſam longo itinere proficiſci religionis ergo. Homo illud templum ſtatuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas conſecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentẽs, illic Deũ rite adoretis. Nec deerunt Sacerdotes & Leuitæ ex vobis per me deſignati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem deſideretis. Ergo quicunque ex vobis Sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum ſacerdotem Aaronem creatum eſſe. His verbis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deſerendæ: quæ cauſa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, poſtremo in captiuitatem abducerentur, ſicut ſuo loco dicetur. Porro appetente iam ſeptimi menſis feſtiuitate, volens & ipſe apud Bethela eam celebrare, ſicut à duabus tribubus Hieroſolymis celebrabatur, ante vitulam altare poſuit: moxque aſſumpta Pontificis perſona, cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. Cumque iam holocautoma in conſpectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte ſuperuenit à Hieroſolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progreſſus, audiente Rege ad altare ſermonem vertit, Altare, altare, hæc dicit dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Ioſias nomine, is mactabit ſuper te falſos ſacerdotes illius temporis, & impoſtorum ad impietatem populum ſeducentium oſſa ſuper te incendet. Et vt nemini dubium ſit prædictionem hanc non eſſe vanam, pro-

Roboam apoſtatas vi retracturus a propoſito abſtinere iubetur.

Regia Ieroboami.

Vitulæ Ieroboami cur factæ.

Ieroboam idololatriæ ſuaſor.

Neglect⁹ cultus diuini omnium malorũ cauſa.

3. Reg. 13

Vaticiniũ contra altare in Bethel

digio

digio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congeſti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus Rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: moxq; ſyderatum brachium diriguit, vt reducere manum non poſſet, torpente membro, haud ſecus quam ſi eſſet exanime. Altare quoque diruptum impoſitas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat. Ibi rex videns hominem veridicum eſſe ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quo affectæ dexteræ vigorem priſtinum redderet, quod cum ita factum eſſet, lætus recepta ſanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excuſauit Iadon, negans ſe in ea vrbe panem aut vinum ſumpturum. id enim ſibi contra edictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viam reuerteretur qua venerat. Rex autem mirans viri continentiam, eo magis de ſe cœpit eſſe ſolicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum ſuarum exitum augurans. Erat in ea vrbe malus quidam Pſeudopropheta, quẽ Hieroboamus in honore habebat, ſeductus ab illo omnia ad gratiam loquẽte. hic tum decumbebat, quod eſſet ſenio languidus. cumque audiſſet à filiis de aduentu prophetæ à Hieroſolymis & prodigiis per eum patratis, & quod Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces ſanam recepiſſet: veritus ne rex de hoſpite melius quam de ſe opinaretur, mandauit filiis vt e veſtigio aſinum ſtratum ad iter ſibi expedirent quibus impigre iuſſa exſecutis, cõſcenſo iumento per veſtigia prophetæ properabat. quem aſſecutus interquieſcentem ſub quercu patula & vmbroſa, primo ſalutauit: deinde expoſtulauit cum eo quod non ad ſe diuertiſſet, hoſpitalitate fruiturus. quo referente vetitum ſe à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum ſumeret: certe apud me, inquit, licuit ſumere. nam ego quoq; propheta ſum eiuſdem cuius tu cultor numinis, & nunc ipſius iuſſu venio, te ad nos adducturus, & prandio hoſpitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus & familiari ſermone ſe oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ pœnæque modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone diſcerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem Deo volente, contigiſſe opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mẽdacio ſuſpecti. Nam redeunti Hieroſolymam, leo factus obuiam, detractum de iumento necauit, nihil læſo aſino. imo & illum & prophetæ cadauer ſeruabat accubans, donec viatores quidam rem viſam pſeudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc miſſis corpus eius in vrbem reportauit, inibique magnifice ſepeliit, monitis filiis vt ſe quoque poſt mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim eſſe quæcunque ille præceciniſſet, de vrbe illa & altari, & Sacerdotibus Pſeudoprophetis. ad ſe autem nullam poſt mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo ſepulturam confuſo oſſium diſcrimine. Poſt iuſta funebria Prophetæ reddita, & iniuncta filiis mãdata, cum eſſet vir malus & impius, Hieroboamum adit, & quid ita, inquit, iſtius fatui turbatus es ſermonibus? illo vero de altari & ſua ipſius manu referente ac vere hominem Dei vatemque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malicioſe labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuſcare. Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari inſert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare etiam recentis tum ſtructuræ, quod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremo vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeo nihil diuinum, nec in vita nec in verbis eius, fuiſſe. His dictis Regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in ex-

An mũdi 2971. Ante Chriſtũ na. 1993.

Miraculo vaticinium confirmatur.

Emortua dextra ſanitati reſtituitur.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Propheta ad leto beatnum per mendaciũ reducitur.

Inobedientiæ prophetæ pœna & ſepultura.

Iadonis prophetiã Ieroboamo Pſeudopropheta offuſcat.

An. mũdi 2971. Ante Chriſtũ na. 993. Hedio & Ruffinus Cap. 10.

tremam impietatẽ præcipitauit. In tantũ enim poſthac cõtra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quæreret, quã quomodo indies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret. Sed hoc omiſſo, de Solomonis filio Roboamo iã dicendũ. Is duarũ tribuum regno potitus, vrbes muniras & magnas condidit, quarũ nomina hæc: Bethleem, Erame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolã, Ipa, Mareſa, Zipha, Adorã, Lachis, Azeca, Sarem, Elõ, Hebron, omnes in tribu Iudę ſitæ. Alias deinde æque magnas in Beniamirica ſorte muniuit, ſingulisque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæterisq; cõmeatibus abunde inſtructis. Scutorũ etiam & lancearum tantũ numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarũ ditione cõfluxerunt Sacerdotes & Leuitæ, &, quotquot e reliqua plebe erãt boni ac iuſti, patrias ſuas relinquebãt, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrãnide, qui eos ad ſuarũ vitularũ adorationẽ vi adigere volebat. quo factum eſt, vt Roboami tegnũ integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cum ex priore matrimonio cognatę cuiuſdã mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatã aliã, Macham e Thamare Abeſalomi filia progenitã, ex qua Abię pater factus eſt. & quãuis etiã ex aliis vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamẽ amauit Machã. erant enim ei legitimæ vxores 18. concubinæ vero 30. & ex his 28. filij, filiæ vero 60. Abiã vero Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusq; fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſq; vrbes credidit, ſed vt plerunq; ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi, Roboamo quoq; idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populũ in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarũ natura, vt cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauentur, quorum modeſtia ceu norma corrigĩ debebant, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur. alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregie contemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis Regem ſuum offenderet.

Roboami vrbes munitæ. 2.Par.11.

Pij Iſraelitæ redeunt ad Roboamum.

Roboami vxores & liberi.

Reges ad exemplũ totus componitur orbis.

CAP. IIII.

Suſacus Ægyptiorum Rex captis Hieroſolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum tranſportauit.

HAnc contumeliã Deus per Suſacũ Ægyptiorum regẽ vltus eſt, cuius res geſtas Herodotus per errorẽ Seſoſtri adſcribit. hic enim Suſacus 5. anno Roboami regni numeroſiſſimũ exercitum cõtra illum adduxit: in quo fuiſſe ferũt currus 10200. equitũ 60000. peditũ 400000. eius milites maxime ex Afris cõſtabant ac Æthiopibus. irrumpẽs igitur in Hebræorum regionẽ munitiſſimas Roboami vrbes ſpõte deditionẽ facientes in fidẽ ſuã recepit, quibus præſidio firmatis, poſtremo Hieroſolyma eſt aggreſſus. Roboamus vero vna cũ ſuis Suſaci exercitu obſeſſus, verſus ad ſupplicationes exorare Deũ non potuit, vt victoriam annueret. Samæas quoq; Propheta eos terruit, dicens Deũ minari deſerturum ſe illos, qui cultu ipſius priores deſeruerãt, quamobrẽ conſternari, & videntes nullam ſalutis ſpẽ reliquã, omnes confiteri cœperunt, iure ſe à Deo propter impietatẽ ac legum neglectũ deſtitutos. Deus autẽ videns eos ſic affectos & peccata ſua cõfitentes, per Prophetã denũciauit, nolle ſe eos perdere, ſubditurum tamẽ Ægyptiis, vt experiantur, vtrũ cõmodius ſit, Deo ſeruire an homini. Suſacus autẽ Roboamo propter metũ dedente vrbẽ, conditiones nõ ſeruauit: ſed depdatus templum, theſauros tum Deo ſacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atq; argenti multitudine. ac ne ſcrupulo qdem relicto. Detraxit etiam aurea ſcuta & cly-

Alias Cap.5.

Suſacus magnis copiis Iudæã inuadit.

Hieroſolyma obſeſſa.

Samæas Propheta Iudæorũ impietatẽ arguit. 2. Par. 12.

Samæas populum cõſolatur.

peos quos Salomō rex fecerat: ac nē pharetras quidē aureas reliq́t, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atq; ita cū opima prœda domū eſt reuerſus. Meminit aūt huius expeditionis etiā Halicarnaſſenſis Herodotus, in nomine tamen errās, & ꝙ, perſuaſis multis aliis gentib. etiā Palæſtinam Syriā ſubiugarit, hominibus, non expectata vi, deditionē facientibus. Apparet aūt ſatis, quod noſtrā gente dicere velit ab Ægyptio ſubactam. narrat n. hunc columnas reliquiſſe apud eos, qui prius, quā martem experirētur, deditionē feciſſent, in quibus pudēda muliebria inſculpta fuerint. Roboamus aūt is fuit rex noſter, qui vrbem, antequā oppugnaretur, dedidit. Idē aūt Æthiopas quoq; ab Ægyptiis circumciſione virilium didiciſſe. Phœnicas n. & Syros Palæſtinos fatetur ſe hanc ab Ægyptiis accepiſſe. Conſtat aūt, ꝙ nulli alij circumciduntur in Palæſtina Syriæ, præterquā nos. Sed de his quiſq; ſuo arbitratu ſentiat. Poſt Suſaci diſceſſum Roboamus ꝓ ſcutis & clypeis aureis parē æreorū numerum refecit, eaq; ſcutariis & excubitorib. ſuis aſſignauit: & ſine vlla memorabili expeditione aut præclaro facinore, quiet' regni ſui tēpora elabi paſſus eſt, metu cohibente, eo quod perpetuū illi eſſet cum Hieroboamo diſſidium. Vixit annos 37. ex quib. 10. & 7. in principatu exegit, vir arrogās ac inſipiens, vt qui propter ſpretum paternorum amicorum conſilium, tantam ditionem amiſit. Sepultus eſt Hieroſolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias ſucceſſit, octauum iam ſupra decimum annum Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente

Hieroſolyma & templum deprædatur.
3 Reg. 14
Herodotus de hac expeditione quid ſcripſerit.
Roboam' pro ſcutis & clypeis aureis parem æreorum numerum facit.
Roboamus moritur eique Abias in regno ſuccedit.

Et quoniā huius regis exitum diximus, ſupereſt, vt quis Hieroboami finis fuerit cōſequenter ſubnectamus. Is nullum neq; modum, neq; finem impietatis faciens, ſingulis dieb' aras in excelſis lucis extruebat, & ſacrificos his e vulgo aſſignabat. Hanc ſuam contumeliam, dignamq; tanta impietate pœnam, nō multo poſt Deus in caput ipſius atq; familię vertit. Cumq; filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iuſſit vxorem ſuā, immutato cultu, ſumptoq; priuato habitu, ad Achiā Prophetā ꝓficiſci: eſſet n. hunc virum in prædicendis futuris mirificum, a quo ipſe olim regnum ſibi deberi cognouiſſet, mandauitq; vt quaſi peregrina de filio percontaretur, eſſetne præſentem morbum euaſurus. Illa, habitu mutato, ita vt a marito iuſſa fuerat, in Siluntem, vbi tum Achias degebat, peruenit. Iāq; aduentāte ad illius ædes muliere, cæcutienti præ ſenio Deus apparuit, indicās & quod Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata reſpōdendum ſit. Et cū iam ꝓ foribus eſſet priuatam hoſpitę ſimulās, exclamat, Ingredere Hieroboami coniux, quid te ipſam celas? Deum certe latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mādauitq; quid tecum loqui debeā. Vade igitur ad maritum, & hęc Dei verbis ei renuntia. Quoniam te magnum e paruo & nihil reddidi, & abſciſſo a Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu cōtra immemor horum beneficiorū futiles Deos quam me, colere maluiſti: ideo delebo te & tuum genus & cadauera veſtra à canibus atq; alitibus deuorabuntur. conſtituam n. regē ſ.per populum meum, qui neminē e Hieroboami genere ſuperſtitē eſt relicturus. Nec populus erit expers vltionis, ſed excidet e terra bona hac & in tranſeuphratēſes regiones diſpergetur, quia regis impietatē eſt imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu vero mulier ad maritū propera, hęc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille a vita exiturus eſt: ſepelieturq; defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic e Hieroboami familia bonus exſtitit. Hoc oraculo mulier territa ſe proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensq; miſera properat propter maritum, eadem opera filio fatum accelerans, quem non niſi mortuum viſura erat: reuerſaq; domum, il

Hedio & Ruff. cap. 11.
3 Reg. 14
Ieroboami impietas.
Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetā mittitur
Pœna Ieroboamo & populo prædicta.

An. mūdi 2988. ante Chriſtū na. 1976

lum quidem, ita vt Propheta prædixerat, exanimem reperit, Regi vero cuncta ordine renunciauit.

Alias Cap. 6.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Boſanes Hieroboami generis exſtirpator, ipſe regnum occupauerit.

Ierobami contra Abiam Iudæ regem expeditio.

AT Hierobamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille vero, audito aduētu Hieroboami, haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quam hoſtis ſperauerat, impigre collecta è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. *Abias contra Ieroboamū exercitū colligit.* Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copia duplo numeroſiores fuere. Vt vero pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo conſtitere, Abias, occupato editiore quodam loco manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: *Abia ad Hebræos oratio, qua deſertionem & impietatem eu exprobrat.* Quod Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur, deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulſuri. maiorem enim eius partem Hieroboamus iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerum, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere, atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati a meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quam Deum optimum maximum, legesque eius omnium, quæ vnquam fuere, ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolum verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiamſi re aliquid per ætatem peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos vero nullam eorum rationem habuiſtis, & ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis, ſed impietatis veſtræ argumenta ſunt? An forte multitudo, qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia contra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quæ profecto penes nos eſt, qui conſtanter in ſeruandis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quem non manus artificis e materia fragili ſculpſerunt, neque ſceleſtus Rex commentus eſt ad imponendum vulgo ignobili, ſed qui conditor eſt omnium, & principium huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quamobrem nunc quoq; ſuadeo, vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis cōtra inſtituta patria bellū gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis. *Abias victoria potitur.* Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occulte miſſa à tergo Abianorum conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes, non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnemq; fiduciam in Deo ponere: illum certe nullis hominū inſidiis circumueniri. Ad hanc Regis vocem

red-

redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad Sacerdotũ claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cœleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longe præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt, Betheleu cum ſua ditione, itemque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuere, quamdiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt, non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultuſq; eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus e mulieribus XIIII. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt, quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cum regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus, paternæ maliciæ & impietatis æmulus, eoque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbem, putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam e domeſticis eius amicis Boſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit: euenitq; iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui vero in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exſoluit.

An. mũdi 2988. Ante Chriſtũ na. 976. *Mors Abia.* *3.Reg.15.* *Aſanus rex Iuda.* An. mũdi 2991. Ante Chriſtũ na. 973. An. mũdi 2992. ante Chriſtũ na. 972. An. mundi 2993. Ante Chriſtũ na. 971.

CAP. VI.

Æthiopum irruptio in agrum Hieroſolymitanum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

ASanus autem Hieroſolymorum Rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cœleſtis numinis obſeruantiſſimus, quiq; nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immũdiciis. habuitq; in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducenta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nongenta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progreſſo vſque Mareſam, quæ eſt vrbs ditionis Iudæ, occurrit Aſanus: & inſtructa contra eum acie, non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Sapharha, vt vidit ingentẽ Æthiopum multitudinem, exclamauit Deum inuocans, oranſq; vt victoriam ſibi contra tam multa hoſtium millia dignetur annuere. Veniſſe ſe ad dimicandum cum Zaræo ſola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbeciles fortium victores poſſet reddere. Hæc precanti Deus victoriæ ſignum obtulit: quo viſo Rex alacris cum hoſte conflixit, cæſiſque plurimis, reliquos terga vertentes vſque in agrum Gerarenum perſequutus eſt. Verſi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in caſtris hoſtium factum eſt: vnde multum auri egeſtum eſt, prædaq; abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hieroſolyma: iamque non longe aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is poſteaquam agmen conſiſtere iuſſit, orſus eſt dicere. hanc victoriam diui-

Hedio & Ruff. c. 12 al. 8. *Aſani pietas.* *3.Reg.15.* *Æthiopes arma contra Aſanum capiunt.* 2. Par. 14 An. mũdi 3000. Ante Chriſtũ na. 964. *Aſani victoria.*

An. mũdi 3000. Ante Chriſtũ na. 964.

Azaria Propheta ad populũ adhortatio.

no fauore eis contigiſſe propter ſeruatam iuſtitiam ac pietatem, & quia ſemper Dei voluntati obtemperauiſſent. Quod ſi ita, vt cœperant, pergerent, in poſterum quoque victorias de hoſte & vitam fortunatam eiuſdem fauore illis expectandam: ſin vero à religione deſciuerint, omnia contraria illos manere: ſequuturumque tale tempus, in quo neq; propheta verax in populo repetiatur, neque ſacerdos iuſtitiæ cultor: tuncque & vrbes eorum ſubuertendas eſſe, & gentem per omnes terras diſpergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis ſedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus eſſet probitati ſtuderent, & diuinum fauorem ſibiipſis non inuiderent.

2. Par. 15

Religio in Iſraelitico populo renouata.

His auditis rex vna cum populo gauiſi ſunt, dederuntque operam & publice & priuatim, vt religio ſarta tecta maneret, dimiſſis à rege per totam regionem, à quibus hoc negocium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc ſtatu Aſani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Baſanem Iſraelitarum regem, qui, Nadabo Hieroboami filio cæſo, regnum eius occupauerat.

Baſanis impietas.

3. Reg. 16.

Prophetia cõtra Baſanem regem.

Hic in Tharſe vrbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, ſceleratior, magiſq; impius quam vel Hieroboamus vel illius filiꝰ, afflictor populi, & aduerſus Deum contumax. Quapropter miſſo ad eum Gimone propheta prædixit ſe totum ipſius genus exciſurum, & eiſdem quibus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eo quod rex à ſe conſtitutus ingratus fuiſſet, nulla in adminiſtrando regno pietatis aut iuſtitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: ſed ſceleratiſſimi Hieroboami factus imitator, omnibus eius vitiis ſeſe contaminaſſet. Cui quum ſimilis eſſe voluerit, merito etiam ſimilem exitum habiturum. At Baſanes poſteaquam cognouit imminentes pro ſcelere ſibi ac ſuo generi calamitates, nõ hoc curauit, vt correctior in poſterum & anteactorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium: ſed velut propoſito præmio, ſi ſtrenue pergeret, ac ſi per prophetam ampla ſpes propoſita, non calamitas denunciata eſſet, ſeipſo factus nequior, indies data opera ſcelus ſcelere cumulabat.

Baſanes Ramathonẽ captã munit.

An. mũdi 3006. Ante Chriſtũ na. 958.

Poſtremo cum exercitu aggreſſus eſt vrbem non ignobilem Ramathonem, diſtantem quadraginta ſtadiis à Hieroſolymis: quam captam muniebat, vt eam ſedem belli faceret, vnde ſui milites excurſionibus regnum Aſani vaſtarent. Veritus autem eius conatum Aſanus, & cogitans quam multa damna ſuæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet: miſit ad regem Damaſcenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius ſocietatem, & admonens quod paterna inter ipſos intercederet amicitia.

Aſanus Damaſcenorũ Baſanem cõcitat.

At ille & pecuniam libenter accepit, & ſocietatem cum eo iniit, relicta Baſanis amicitia: moxque ſuos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficiſci, & vrbes hoſtiliter infeſtare: qui ſine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmaen:

An. mũdi 3016. Ante Chriſtũ na. 958.

Alias cap. 8.

Mors Baſanis.

His auditis Iſraelitarum rex, omiſſa munitione Ramathonis, ad ſuas res tuendas reuerſus eſt. Aſanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maſpha. Nec poſtea Baſanes bellum inſtaurare valuit, fatali morte præuentus: ſepultuſque eſt in Arſane oppido. In regnum ſucceſſit filius Eleanus. Hic poſt alterum regni annum periit, per inſidias cæſus à Zamare ſui equitatus dimidiæ partis magiſtro. Epulantem enim apud Oſam ſuum procuratorẽ immiſſa equitum turma facile oppreſſit, per abſentiam tam præfectorum quam militum, qui tum omnes in obſidione Gabathonis Palæſtinorum vrbis occupati fuere.

CAP.

CAP. VII.

Baſanis ſtirpe ſublata apud Iſraelitas Zamares, & poſt hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

DEinde ex magiſtro equitum factus Rex, totam Baſanis ſtirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione abſumptam diximus. Interea qui Gabathonem obſidebat exercitus, audito regis caſu, & quod Zamares occiſo à ſe regnum inuaſiſſet, & ipſe Amarino imperatori ſuo regnum detulit: qui ſoluta Gabathonis obſidione ad Tharſen regiam properat, eaque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem ſine præſidio, in intimam regiam ſe recepit, ſubiectoque igne ſimul cum ea ſe quoque concremauit, regni ſui die ſeptimo. Quo facto cõfeſtim populus in diuerſa ſtudia ſciſſus eſt, aliis Thamanum, aliis Amarinũ regnare volentibus. Cuius factio quum tandem viciſſet, occiſo Thamano ſolus totius populi regnum obtinet. Trigeſimo anno regni Aſani regnauit Amarinus annis duodecim, ſex Tharſæ, reliquos ſex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipſe Samaræum vocauit a Samaro, de quo montem emerat, in quo vrbs ſita eſt. Hic nihil à prioribus regibus differebat, niſi quod illis fuit ſceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit, vt alius alium tolleret, & cum toto ſuo genere exſtirparentur. Hic Samariæ diem ſuum obiit, ſuccedente Achabo filio. Hinc certe videre licet quam curæ ſint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Iſraelitarum enim reges propter impietatem breui tempore alius ab alio cum totis familiis ſublati ſunt. Aſanus vero Hieroſolymorum duarumque tribuum Rex ob pietatem ac iuſtitiam feliciter Dei fauore viuens, ad extremam peruenit ſenectam, & poſt vnum & quadraginta regni annos, bona morte deceſſit, cui mox Ioſaphates ſucceſſit filius, ex Abida matre natus, omnium teſtimonio proauiæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem ſanctiſſimum regem retulit, quemadmodum paulo poſt dicetur.

Cæterum Achabus Iſraelitarum Rex habitauit Samariæ, vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum Regum inſtitutis mutans, niſi ſi quid forte deterius commentus eſt. Omnium enim impietates repræſentauit ac ſcelera, ſed Hieroboami præcipue. nam & vaccas ab eo confectatas adorauit, & alias ſuper hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: moxq; ab ea domeſticos illius Deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis inſaniæ, vt non verita ſit templum Beli Deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam ſacerdotes & falſos vates inſtituit. Quin & ipſe rex hoc genus hominum frequens circa ſe habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante ſe reges ſuperans. Hunc propheta quidã Dei maxime è Thesbone Galaditica vrbe oriũdus adiit, dicens eum prænunciare, quod nec pluuiã illis annis daturus ſit, nec rorem, donec ipſe vates non compareret. Additoq; iureiurando quo magis rem cõfirmaret, ſeceſſit ad tractum auſtralẽ, vbi ad torrentem quendam degebat, vnde potum haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur, qui poſtquam ad inopiam imbriũ exaruit, iubente Deo profectus eſt Sareptam, quod oppidum Tirum inter & Sidonem ſitum eſt. Illic enim ſe mulierem viduam inuenturam præmonitus fuerat, quæ alimenta ſuppeditaret. Iamq; non longe a porta aberat, quum videt mu-

An. mũdi 3017. Ante Chriſtũ na. 947.

Extirpatio ſtirpis Baſanis.

Zamares ſeipſum cõcremat.

Diuerſa populi ſtudia.

Amarinus Rex Iſraelis.

An. mũdi 3021. an. Chriſtũ na. 943.

Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno ſuccedit.

An. mũ. 3028. ante Chriſtũ na. 936.

Alias cap. 10.

Aſanus Rex moritur, cui Ioſaphates filius ſuccedit.

An. mũdi 3031. Ante Chriſtũ na. 933.

Iezabela

3. Reg. 17

Annonæ caritas Iſraelitis prædicta.

Eliā coruus cibat.

lierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem, ſalutatam prius rogauit, vt aquam potabilem afferret: abeuntemque iam reuocans & panem portare iuſſit. Iurauit illa, nihil ſibi domi eſſe præter vnicum farinæ pugillum & olei paululum: veniſſeque ſe eo, vt, collectis lignis, ſibi & filio panem coqueret, quem vbi comediſſent, fame abſumerentur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo, lætiora ſperans: & primum mihi paululum paratum affer. polliceor enim tibi, nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque propheta petierat, fecit: deincepſq; & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas.

Sarepta na vidua Eliā ſuſcipienti, oleum & farina nō deficit.

Menāder de fame tempore Eliæ.

Meminit autē huius inopiæ pluuiarum etiam Menander in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit, ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cum ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Aphrica. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tēpore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit.

An. mūdi 3037. Ante Chriſtū na. 927.

Eliæ viduæ filio vitam reſtituit.

Mulier autem illa prophetæ hoſpes, cum filius eius morbo prævalente expiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideo mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille conſolabundus iubet eam ſibi tradere filium, breui recepturā viuum: acceptumq; mox in proprium cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatam extincto ipſius puero: rogabatq; vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerante, & prophetę gratificante, ne videretur infortunium ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem.

3. Reg. 18

Elias ad Achabū venturā pluuiam et indicaturus mittitur.

Paulo deinde poſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionē, & magna rerum advictum neceſſariarum penuria, vt non ſolum hominibus panis deeſſet, verum etiam equis cæteriſq; iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbique ſiccitas.

An. mūdi 3040. Ante Chriſtū na. 924.

Achabus Eliā quærit.

Rex igitur vocato diſpenſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbiq; fontes & torrentes perquirere, ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cumq; multum quæſitus propheta Elias nuſquam cōpareret, iuſſit Obediam quoq; ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliam diſpenſator viam ingreditur.

Obedias centū Prophetas abſconditos ſuſtentat.

Erat autem vir pius, & quo tempore Iezabel Regina in prophetas ſęuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentandos Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabundo ſalutatur. Mox propheta mandante vt aduentum ſuum Regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te vbique gentium ad necem perquirit? Quis enim locus eſt, ad quem attracturos te non miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus, quo agitaris, alio rapiat: & Rex, te non reperto, fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quam ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta ſuggero.

An mūdi 3073. an. Chri. na. 927.

Achabū Elias impietatis accuſat.

Propheta contra iubet vt nihil metuens Regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoq; eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione, Tune es, inquit Hebræorum ille turbator? tune ſterilitatis huius au-

tor?

An. mũdi 3037. Ante Chriſtũ na. 927.

Elias populi ſuperſtitionẽ arguit.

tor? At ille nihilo blandior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, & totũ populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimulq; ſuos & vxoris vates quorum numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt vero omnes acciti à rege ad conſtitutum locum confluxerunt, Elias in medio conſiſtit, & quouſque, inquit, inter vtrunq; vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini, quod ſi non huic, ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumento vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito: idem oportere & illos facere, atq; ita inuocare ſuos Deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos, electo boue, priores ſacram rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cumq; ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos iubet vocem attollere, ſi forte aut peregre abſint aut dormiant. Illis vero à mane vſq; meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cum iam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificiis illis fanaticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne forte clam ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerũ tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, foditque circum illud foſſam bene profundam, & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimaq; deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis cœpit inuocare Deum, precariq; vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cœlo in altare lapſus inſpectante populo, tum victimam tum aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo Iſraelitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximum & ſolum verum confitendo: cæteros nihil aliud eſſe quam numina vanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: moxq; comprehenſos eorũ prophetas interficiunt, Elia ſic iubente: qui regem abire ad prandium iuſſit, nec eſſe amplius ſolicitum: breui enim viſurum pluuiam. quo abeunte Elias verticem Carmeli conſcendit, & cum humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſſitque famulum aſcenſo quodam ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſeptimo reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio nõ amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubens vt rex ꝓpere in vrbẽ redeat, prius quã profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Ieſraelem vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aere & inuoluta nubibus procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium currum vſque Ieſraelem Azari vrbem currens proſequutus eſt. Iezabela vero Achabi vxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodque prophetas ipſius omnes interfeciſſet, mittit ad eum nuncios, minando ſe illum occiſuram, quemadmodum ipſe prophetas occiderat. At Elias territus fugit in vrbem Berſabe, quæ eſt in extremis tribus Iudæ finibus, Idumææ contermina: relictoque ibi famulo ipſe in deſertum abiit. Cumque precatus eſſet mortem, quod non eſſet cæteris melior, vt illis abſumptis ipſe vitæ cupidus eſſe deberet, ſub arbore qua-

Elia doctrina & officiũ miraculo cõfirmatur, victima igni cœlitus abſumpta.

Beli ſacerdotes interfecti.

Elias pluuiam venturã prædicit.

An. mũ. 3040. ante Chri. na. 924.

3. Reg. 19

Iezabelã Elias fugit.

Cura Dei pro ſuis.

An. mũdi 3040. Ante Chriſtũ na. 924.

Eliam Deus in deſerto alloquitur.

dam obdormiit: & excitatus à quodam, ſurgens inuenit aquam & cibum appoſitum. & cum comediſſet, collectis ex hoc cibo viribus ad Sinæum vſq; montem peruenit, in quo Moſes à Deo legem accepiſſe proditur: vbi nactus amplum quendam ſpecum, ingreſſus habitare illic decreuit. Allapſa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem, relicta vrbe, deſertum coleret, ait ſe, occiſis externorum Deorum vatibus perſuaſiſſe populo, quod vnicus ſit Deus qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à Regina expeti. Mox eadem voce iuſſus in craſtinũ ſub dium prodire auditurus quid opus facto ſit: ſequenti luce è ſpelunca prodiit. Ibi & terræ motus eius aures perculit, & oculis ſe candens ignis fulgor obrulit. ſequutoq; mox ſilentio, diuina voce nihil terreri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius compotem, mandatumq; mox vt domum

Ieus Rex Iſraelis.

reuerſus declaret populi regem Ieum Nemeſſæi filium: apud Damaſcũ vero Syrorum Azaelem: & pro ſe prophetam Eliſæum conſtituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli.

Eliſæi vocatio.

His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendiſſet Saphati filium Eliſæum arantem cum quibuſdam aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit. qui eueſtigio prophetare occepit, relictiſque bobus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt prius ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato, illum ſequutus eſt, indiuiduus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ quidem huius res ſe ita habuerunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. al 11.

3. Reg. 21. Hiſtoria Nabuthi ob prædiũ Achabo negatum lapidati.

Cæterum Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo, vt ei quantolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum. gratius enim ſibi eſſe, e paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quam ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela vero ſcitante, quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æque ac prandium faſtidiat, quam ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Viſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam detuliſſe. Mulier contra hortatur, vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impune auferat. Moxque literas Achabi nomine ſcriptas, mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur, indicto ieiunio, concionem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemię populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt Regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac Regi feciſſe conuicium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, Regem accedit, ſuadetque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ

Elias Achabo & Iezabelæ vindictã diuinam prædicit.

gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogetq; quid ita occiſo vero domino, eius prædij hæreditatem iniuſte ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatiſfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, eo loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & Regis & Reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat.

Achabi pœnitentia.

Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum,

nudiſ-

nudiſq; pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ira placare cupiens. Deus vero per prophetam denunciat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum. *An. mūdi 3040. Ante Chriſtū na. 924.*

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syriæ Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.

DVM hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damaſci Rex, contractis e toto regno ſuo copiis, aſcitiſq; vltra Euphratem triginta duobus ſociis Regibus contra Achabum duxit, qui intelligens ſe imparem eius copiis, à cōgreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cū exercitu eo venit, & obſeſſam vrbem oppugnare cœpit. miſſoque caduceatore ad Achabum, petiit vt ſibi liceat legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato quum veniſſent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi, quod ſi ipſe quoq; fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere; abducto exercitu Regem obſidionem ſoluturum. Achabus vero iubet legatos Regi ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes facultateſq; vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeſſione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eiſq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domus ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimū. Reliqua quę illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus lætus ſecūda legatione Syri, aduocata concione dicit ſe liberer pro pace & ciuiū incolumitate vxores ac liberos ſuos omneſq; facultates proprias fuiſſe tradirurū. Hoc enim prima legatione Syrum petiiſſe. Nunc vero miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærētem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponſum referendum dedit, quod primis poſtulatis nunc quoq; conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat, atq; ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus, tertio legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe vero parem illis aggerem exciturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo vero reſpondente, inter armatos non verbis ſed factis decernendum, legati reuerſi cœnanti tum forte cum triginta ſociis regibus reſponſa referunt. Ille e veſtigio mandat circumuallari vrbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à deſperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam ſuperueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum ſe victoriam de tam multis hoſtium militibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria cōtinget, per filios, inquit, principum, ſed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant ſupra ducentos, cognito quod Syrus ad epulas ac luxum ſe dediſſet, patefactis repente portis emitti iuue-

3. Reg. 20
Bellum Adadi contra Achabū.
Legatio Syri ad Achabū.
Reſpōſum Syris legatis datū.
Fiducia Adadi in milite.
Iſraelitis Deus contra Syros victoriā pollicetur.

An. mũdi 3040. Ante Chriſtũ na. 924.

nes. Id poſtquam ei per ſpeculatorem eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis obuiam cum his mandatis, vt ſiue pacati veniant ſiue pugnatum, vinctos ad ſe pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij vero principum congreſſi cum excubiis, multis occiſis reliquos vſque ad caſtra perſequuti ſunt. Quod vbi ſuccedere Iſraelitarum Rex animaduertit, vniuerſum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facile eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum eſt vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt, relicta in caſtris armatura, fugerent, & Rex ipſe præceleri equo vix euaſerit. Achabus vero longo ſpatio Syros perſequutus eſt cædēdo quotquot aſſequi datum eſt. Direptis deinde opulentis caſtris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuerſus eſt.

Victoria Achabi a Syris reportata.

Cæterum propheta monente vt in ſequentem etiam annum paratus ſit, & exercitum in promptu habeat, reuerſurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porro Adadus ſeruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis cōſultabat, quomodo cum Iſraelitis bellum gerere debeat. Illi ſuaſerunt nō eſſe poſthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo ſe nunc ab eis victos. Sed ſi in campeſtribus committatur prælium, facile ſe ſuperiores fore. Præterea conſuluerunt, vt, dimiſſis Regibus quos ſecum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & ſatrapas illis præficeret, ſupplementumq; in ſua ditione, tam equitum quam peditum, conſcriberet. Placuit Regi conſilium, deditq; operam, vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris ſignum ſe protulit, exercitū in Hebræos duxit, & quum perueniſſet prope oppidum Apheca, in magno campo caſtra poſuit. Achabus vero cum ſuis copiis obuiam illi progreſſus, caſtra cum caſtris contulit, quamuis numero militum longe inferior. Superueniente deinde Propheta, & victoriam pollicente, vt hoſtis contra, quam opinabatur, ſentiret, Deum Iſraelitarum non minus potentem in campis, quam in montibus, per ſex dies à neutris caſtris quicquam motum eſt. Septima vero, quum hoſtis pro caſtris aciem explicuiſſet, Achabus quoque ſuos ex aduerſo inſtruxit. Nec mora collatis ſignis acriter vtrinq; pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigre victoriam perſequentibus, confuſum agmen trepide fugientium equitum, peditum, curruum, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus, qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia: in prælio vero centum millia hoſtium ceciderunt.

Secunda Adadi in Iſraelitas expeditio & ſtrages.

Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quādam ſubterraneam cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraelitici Regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſuetu ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantum gratiam petere Adadum ſignificant, dediticium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quod e pugna euaſiſſet, fratriſque loco eū ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta Sacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt e latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptumque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus actis gratiis, quam lōga ſibi vita daretur, memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, redditurūque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum

Achabus in gratiā recepto Adado, fœdus cū eo facit.

ſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto & iureiurando firmato, Adadus egregie donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum Propheta quidam, nomine Micheas, acceſſit ad quendam Iſraelitam, iuſſitq; eum vt vulnus ſibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita eueniſſet, alterum Prophetа adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad Regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo, periclitari ſe nunc, ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit, ſi captiuus effugeret. Reſpondente vero Achabo merito id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Micheas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in Regem animaduerſurum, quod Adadum hominem impium, & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate Prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

An. mũdi 3040. ante Chriſtũ na. 924.

Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadum taxatur.

Premiũ piorum doctorũ.

CAP. IX.

De Ioſaphato Rege Hieroſolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum Regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidẽ ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum Rege ceperat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quod eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam, vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt, vt & ipſi à circumquaque vicinis Regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eum muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ Regis quam fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio, conuocatis Principibus & Sacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moſis earumque obſeruantiam atque religionis cultum docere. quod adeo libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudii inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc Regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parемque hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octuaginta ſcutatorum millia, abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuere diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum Regis filiam Gotholiam. Cumque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſime ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum Regem comitabatur, publice exhibito frumento, vino & carnibus. rogatusque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham, in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato vero auxilium pollicito, quod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis co-

Pietas Ioſaphati. 3. Par. 17.

Pax tempore Ioſaphati.

Ioſaphati exercitus.

Ioſaphati cũ Achabo in Syros expeditio. 3 Reg. 22

An. mũdi 3040. an. Chriſtũ nat. 924.

piis, progreſſi extra mœnia duo Reges, & ſedentes in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus vero cenſebat, ſi qui Prophetæ eſſent, accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus a Syris bello laceſſitus in prœlio victus occiditur.

Pſeudoprophetæ placentia prædicunt.

Micheas verus Propheta.

Achabus vero accitis ſuis Prophetis numero quadringentis, iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit Regi bellũ cõtra Adadum mouenti victoriam & vrbis dominium, propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis vero bellum ſuadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, quemadmodum antea: Ioſapharo ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quod falſi vates eſſent: percontatusque eſt Achabum, num quem alium præterea Prophetam habeat, vt certius etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quod malum euentum prædicat, foreque vt ipſe à Syrorum Rege occiſus pereat: & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum, eum vocari Michæam Iemblææ filium. Ioſaphato vero poſtulante eum produci, miſſus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes Prophetas victoriam Regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere, contra quam Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de Rege cognouerit. Vbi vero ad Regem peruenit, adiuratus, vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequẽtibus Syris diſperſos, non aliter quã greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, ꝙ cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prœlio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, verſus ad Ioſaphatum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quam male mihi velit iſte. Michæa vero conſtanter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum vero ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, Rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michaas garriat, nihil enim veri eum prædicere. argumento eſſe prædictionẽ Eliæ, qui ſine dubio melius quam iſte futura cerneret. illum enim prædixiſſe apud Iezraelem in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus Regis ſanguinem, quemadmodum lambuiſſent cruorẽ Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. Perſpicuum igitur eſſe eum mentiri, qui longe præſtantiori Prophetæ non vereatur contrarium dicere, quod periturus ſit Rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quam verax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, areſaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, eum comprehendi eum Prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quod hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumque illi nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falſis quam veris Prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum præſtruens. Sedecias vero aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandam cornibus vniuerſam Syriam. Michæa contra aſſeuerante breui fore, vt Sedecias è cella in cellam fugiat latebras quæritans, ne luat pœnas vaniloquii, iratus Rex, iubet eum apud Achamonem magiſtratum vrbis haberi in cuſtodia, nec aliud quicquam præter panem & aquam

ei præberi. Atque ita duo Reges verſus Ramatham cum copiis profecti ſunt. quo audito Rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha caſtra poſuit. Conuentum autem erat inter Reges ſocios, vt Achabus priuato habitu verſaretur in prælio, Hieroſolymitanus vero ſumpto Achabi cultu ſtaret in acie, quo facilius Michææ vaticinium eluderent. ſed inuenit eum fatum etiam ſine inſignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occiderent, ſed ſolum Regem Iſraelitarum. Syri vero primo congreſſu videntes Ioſaphatum ſtantem ante aciem, rati eſſe Achabum impetu facto eum circumuenerunt: ſed poſtquam è propinquo cognouerunt eſſe alium, omnes ſe retro receperunt. à mane autem vſque ad veſperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, ſicut eis mandatum fuerat, ſolum Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tandem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, miſſa in incertum ſagitta, Regem per thoracem in pulmonem ſauciat. Achabus autem noluit hoc ſcire ſuum militem, ne terga verteret: ſed aurigam iuſſit currum extra prælium euehere, quod graue ac lethale vulnus acceperit. Cumque vehementer cruciaretur, perſtitit tamen in curru vſque ad ſolis occubitum, & tandem profluuio ſanguinis viribus deficiens interiit. iamque appetente nocte Syri ſe in caſtra recipiunt: & quamprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitum eſt, ſolutis caſtris domum quiſque reuertitur. Cadauer Regis Samariam relatum, illic ſepulturæ traditur. & cum currus regius cruore fœdatus ad Iezaræ fontem eſſet ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius ſanguinem: & meretrices poſthac ex ea fonte aquabantur. Mortuus autem eſt apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriuſque Prophetæ prædictionem euentus conſecutus eſt, veneranda ſunt illorum oracula, eiſque ſemper plus oportet tribuere, quam eorum qui ad gratiam loquuntur ſermonibus: nec aliter exiſtimare, quam quod nihil ſit illis vtilius, quandoquidē per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco ſubit animum, quod inſuperabilis ſit fati neceſſitas, quæ etiam ſi præſciatur, præcaueri tamen non poteſt: ſed tam diu homines ſibi vana ſpe blandiuntur, donec in illius caſſes incidant. Nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænunciantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius ſuccedit.

An mūdi 3040. an. Chriſtum na. 924.

Hedio & Ruffinus cap 15.

3. Reg. 22 alias 12.

Achabus & Ioſaphatus in Syros mouent.

Achabus in prælio vulneratus moritur.

Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt.

Prophetarum oracula veneranda.

Fati neceſſitas inſuperabilis.

FLA-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Nonus,

SVMMA CAPITVM LIBRI IX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat.*

II. *Ioramus Hieroſolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.*

III. *Exercitus Iorami deletur ab hoſtibus, & filii perimuntur, vnico excepto, poſtremo ipſe miſera morte tollitur.*

IIII. *Damaſcenorum Rex Iſraelitarum Regem bello impetit.*

V. *Ioramus a Ieu magiſtro equitum, cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus Rex Ochozias.*

VI. *Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies.*

VII. *Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum caſa Pontifex Ochoziæ filium Regem conſtituit.*

VIII. *Aſaelis Damaſcenorum Regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones.*

IX. *Amaſias Rex Hieroſolymitanus exercitu contra Idumaos & Amalecitas ducto victor euadit.*

X. *Amaſiæ victoria de Iſraelitis & Ioa Rege eorum reportata.*

XI. *Quomodo Ozias vicinas gentes ſubegerit.*

XII. *Rabe Damaſcenorum Rege Hieroſolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus eſt Aſſyriorum Regem in Damaſcenos immittere.*

XIII. *Aſſyriorum Rex vi expugnata Damaſco, & occiſo Rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis.*

An. mũdi 3048. Antę Chriſtũ na. 916. 4. *Reg.* 3. 2. *Paral.* 19. 20. *Ioſaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxiliũ tulerat, reprehendit.*

XIIII. *Salmanaſar capto Iſraelitarum Rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cuthaos in eorum regionem migrare iubet.*

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat.

IOSAPHATO autem Regi poſt ſuppetias contra Adadum Achabo latas Hieroſolyma reuertenti Propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quod cum homine impio & ſcelerato arma cõiunxiſſet. Deum enim indigne tuliſſe hanc ſocietatem: ſeruaſſe tamen eum propter ſuam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Poſt eam admonitionem Rex ſupplicationibus & ſacrificiis Deo conciliato, vniuerſam ſuam ditionem perluſtrauit, populum leges diuinitus per Moſem traditas, & cultum

Ioſaphatus cultũ verum renouat.

Ioſaphatus magiſtratus & iudices cõſtituit.

tum pietatis docendo: conſtitutiſque oppidatim magiſtratibus, hortatus eſt eos, vt ſolius iuſtitiæ reſpectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibusque quod æquum eſt redderent, ſcientes quod etiam occulta Deus inſpiciat. Hæc cum per ſingulas duarum tribuum vrbes docuiſſet, Hieroſolyma reuerſus hic quoque iudices à Sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è ptimatibus optauit, & hos prius monitos, vt iuſte & accurate iura populo redderent. Quod ſi grauiores controuerſiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negociis maiore etiam diligentia decerni voluit: quod eam vrbem maxime æquitatis ſeruantem eſſe deceat, in qua & templum ſimul haberetur & regia. eis ſummos magiſtratus ex amicorum numero præpoſuit, Amaſiam Sacerdotem, & ex Iudæ tribu Zabadiam.

Moabitæ & Ammanitæ Ioſaphato bellũ inferunt.

Per idem tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert & balſamum. Ioſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ.

Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda.

In hoc enim templum id exſtructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coram numen præſens inuocet, diuinaq; ope adiutus inuaſores ſuos male mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigere, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lachrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione.

Iaziel propheta populo victoriam pollicetur.

Ibi Iaziel quidam Propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantum pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent.

Arma quibus Ioſaphatus victoriã parauit.

Poſt hoc oraculum Rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabat Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos accinebant. Diluculo vero progreſſus Rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni Propheticæ, & conſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendasque Deo gratias non aliter quam liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus Regis conſilium, idque mox etiam exſequuti ſunt.

Ammanitæ & cõfœderati ſeipſos inuicem trucidant.

Deus vero terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alii in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus vero proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtiũ fuerant, quum totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quod ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantaque fuit multitudo, vt ægre per integrum triduũ omnia ſpolia legerent.

Ammanitarum ſpolia.

Laus & nomen Ioſaphati apud quoſcunque.

Quarta vero die congregatus totus populus in quandam conuallem, potẽtiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu Rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam Regi ſanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro comperto crederent: man-

An. mũdi 3048. Ante Chriſtũ natum 916.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Ochozias Achabi filius Rex Iſraelitarum.

4. Reg. 1.

Ochozias grauiter prolapſus decumbit oraculum conſulit, & ab Elia reprehenditur. Forma & habitus Eliæ Prophetæ.

Ochoziæ milites, Eliæ attrahendi cauſa miſſi ab igne conſumũtur.

An. mũdi 3049. an. Chriſtum na. 915.

Ochozias abſq; liberis decedẽs Ioramo fratri ſuccedenti locũ facit.

Elias ſicut Enochus ex hominibus exeptus.

ſitque vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, qui merces in Pontum peterent ac emporia Thraciæ, iacturã fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quod non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt, vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato. Achabi vero filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas & Regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum Rex defecit, & tributa, quæ patri eius ſolitus erat pendere, amplius detrectauit. Accidit autem vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morboque ex hoc caſu contracto, Accaronem ad Myiodis (id deo nomen erat) oraculum ſciſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum vero Deus Eliæ Prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ propitium Deum non haberent, quandoquidem Rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturus: iuberetque eos reuerti, & Regi dicere, eum non reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nuncii his auditis cõfeſtim ad Regem reuerſi ſunt. Quo demirante celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiunt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi: iuſſiſſeq; renunciarent ſuo Regi Iſraelitarum Dei nomine, quod morbus in peius proficeret. Rege vero iubente, vt ſibi figuram hominis illius deſignarẽt, dicebant hominem eſſe hiſpidum, & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cum intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nuntiis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad Regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum eo pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus Propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo, ipſum vna cum militibus conflagraturũ, malum hoc eis imprecatus eſt: moxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad Regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum Prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito Rex miſit tertium. Is quod eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, amice eum ſalutauit: Non ignotas, inquit, quod vt Regis mandato pateam, inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horum militum volens ac libens deſcende, noſque ad Regem ſequere. Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modeſtis moribus, deſcẽdit ac ſecutus eſt. Perductus deinde ad Regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuiſti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere poſſe putaſti, & ad eum, qui Accaronitis colitur, de valetudine conſulendum mittere maluiſti, ſcito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapſum, dum ita, vt Elias prædixit, decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri ſuccedenti locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maxime impietate referenti. Omiſſo enim ſui Dei cultu, totum ſe externis religionibus dedidit, vir alioqui non ignauus, & ad res gerendas ſatis induſtrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus eſt, nec in hodiernum vſq; mortalium quiſquam ſcire potuit, quiſnam fuerit eius exitus. Diſcipulum reliquit Eliſæum, ſicut iam ante diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante vniuerſale diluuium, in ſacris libris legimus quidem exemptos eſſe e conſuetudine mortalium, mortuos tamen eſſe nemini vnquam fuit cognitum. Cæterum Ioramus accepto

poſt

poſt fratrem regno, Moabitarum regi Miſæ bellum inferre ſtatuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea ſoluebat, intonſarum pecudum annua ducenta millia. Ergo poſtquam domi parauit exercitum, Ioſaphatum quoque per nuncios ſollicitauit, vt quandoquidem amicus eſſet paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à ſuo regno defecerant. At ille non ſe ſolum venturum auxilio promiſit, ſed Idumæorum etiam Regem, ſibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum eſt ei de talibus auxiliis, venit Hieroſolyma, & ſplendide ab eius loci Rege exceptus, cum de communi ſententia viſum eſſet per Idumææ deſerta, qua minime hoſtis expectaret, iter facere, cum aliis duobus Regibus Hieroſolymis profectus eſt, videlicet cum hoſpite, & cum Rege Idumæorum. & circuitu facto, die ſeptima ducibus itineris aberrantibus, in tantam iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non deſperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, quanam ſua culpa tres Reges ſine prælio in Moabitarum Regis manus traderet? Ioſaphatus contra, vt virum pium decebat, conſolabatur eum: iuſſitque perquiri numquis in exercitu Propheta adeſſet, per quem, quid faciendum, Deus poſſet conſuli: & indicante quodam famulo, vidiſſe ſe ibi Eliæ diſcipulum Eliſæum Saphati filium, ſuaſu Ioſaphati tres Reges ad illum vadunt: quumque ad illius tabernaculum veniſſent, quod forte extra caſtra fixerat, rogabant quid futurum eſſet de exercitu, præcipue Ioramus. At ille iuſſit vt abſiſteret, nec moleſtus eſſe pergeret, ſed potius patris ac matris Prophetas conſuleret, illos enim eſſe veridicos. Rex precibus vrgebat, vt reſponſum daret, & periclitantes ſeruaret. At ille iurauit ſe ei non fuiſſe reſponſurum, niſi hoc faceret in gratiam Ioſaphati viri probi & pii. Accito deinde pſalte quodam, ſic enim vates poſtularat, eo pſallente correptus diuino ſpiritu, iuſſit Reges in alueo torrentis multas foſſas facere. nam abſque vento & pluuia viſuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumẽtis abunde potu ſuppetente, nullum amplius a ſiti periculum timeatur. Nec hoc ſolum, inquit, vobis à DEO continget, ſed & copias hoſtium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vaſtabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto Propheta, ſequenti die prius quam ſol oriretur torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus qui in Idumæam trium dierum itinere inde inſtantem demiſſi fuerant: vt & iumẽtis & militi largiſſima adeſſet potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres Reges contra ſe aduentare, à deſerto inuaſuros, excita omni ſua militia, iuſſit eos in finibus occurrere, ne clam in ditionem ſuam impetum facerent, qui videntes exoriente ſole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore ſanguineam, quod eo tempore maxime aqua radiis icta rutilet, falſo opinati ſunt, hoſtes propter ſitim in ſemetipſos arma vertiſſe, & eorum ſanguinem per torrentem defluere: & cum hac perſuaſione Regem ſuum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hoſtilia caſtra permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum caſtra perueniunt. Sed valde eos ſua ſpes fruſtrata eſt. Coorientibus enim in eos vndique hoſtibus partim cæſi ſunt, partim diſpalati fugiendo ægre in terram ſuam euaſerunt. Reges vero agros Moabitarum ingreſſi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauſerunt, & rura eorum glarea torrentis operuerunt, & optimas quaſque arbores exciderunt, fonteſque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique ſolo æquatis. Rex ipſe compulſus in quandam vrbem & obſeſſus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum ſeptingentis equitibus tentauit, qua par

An. mũdi 3049. Ante Chriſtũ natum 915.

Hebræo & Ruffinus cap. 3. 4. Reg. 3.

Eliſæus.

Ioramus a Moabitarum Rege auxilium petit.

Aquarũ in Hebræorum exercitu penuria.

Eliſæum Reges conſulunt.

Eliſæus pluuiam venturã & victoriam prædicit.

Mira hoſtium excæcatio, per fluentis vmbrã facta.

Hebræorũ cõtra Moabitas victoria.

te ne-

Moabitarum Rex filium proprium ſacrificat.

Ioſaphati mores.

re negligentiores excubiæ viſæ ſunt. quod vbi præter ſpem non ſucceſſit, in vrbem reuerſus rem extremæ neceſſitatis & deſperationis aggreditur. ſeniorem enim filium, qui regni ſucceſſor deſtinatus fuerat, productum in mœnia, toro hoſtili exercitu inſpectante, holocautoma Deo ſacrificat. Reges vero hoc viſo tantam neceſſitatem miſerati, & humanarum viciſſitudinum memores, ſoluta obſidione, domum quiſque ſuam reuerſi ſunt. Ioſaphatus vero poſt hanc expeditionem pacatus quidem, ſed non diu Hieroſolymis ſuperuixit, exacto vitæ anno ſexageſimo, regni vigeſimo quinto: ſepultusque eſt in ea vrbe magnifice, quemadmodum Dauidis imitatorem ſepeliri decuit.

An. mũdi 3050. Ante Chriſtũ natum 914.

CAP. II.

Ioramus Hieroſolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.

Ioramus Ioſaphati filius Rex Hieroſolymorum.

4. *Reg.* 4.

E Filiis, quos complures reliquit ſuperſtites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum ſucceſſit, cum Iſraelitarum Rege commune nomen habens, vxoris ſuæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuerſus Eliſæum ſecum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è ſacris libris huc tranſcriptas inſerere noſtræ narrationi operæprecium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi diſpenſator fuerat, tunc vidua, Eliſæum adiit, dicens nec ipſum ignorare, quod ea perſecutione, qua Iezabella in prophetas ſæuiebat, maritus eius centum ex eo numero ſeruauerat: quos vt alere clam poſſet, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipſam & liberos in ſeruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius miſertus, opem aliquam præſentem afferret.

Eliſæus viduam vt ex olei fidelia plurima vaſa adimpleat, iubet.

Quo ſcitante ecquid domi haberet. nihil ſe hab[illegible]e ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vaſis compluribus, foribusque cubiculi clauſis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus ad prophetam reuerſa rem totam illi retulit. Ille conſuluit, vt, diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei precio ſuperfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atq; in hunc modum mulier à creditorum moleſtia liberata eſt.

Ioramum Eliſæus vt Syrorũ inſidias caueat, admonet.

Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volẽtibus inſidiæ poſitæ fuerant. Quo factum eſt, vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem fruſtratis inſidiis indignatus eſt, ratus à ſuis detectas: & vocatis domeſticis per conuicium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quod rem ſolis creditam hoſtis per eos cognouerit. Quodam autem reſpondente, non recte eum facere quod proditionis amicos inſimularet, & ſuſpicaretur ab ipſis detectos qui ad hoſtem intercipiendum miſſi fuerant: ſed ſcire debere, quod Eliſæus propheta nihil non indicet, prodatq; vel occultiſſima conſilia: iuſſit eos per nuncios explorare, in quanam vrbe Eliſæus habitet: renunciatumq; eſt ei apud Dothiam hominem degere.

4 *Reg.* 6.

Eliſæus Dothaim hoſtibus cingitur.

Angelus circa Eliſæum prophetam.

Ac mox illuc aliquot equitũ turmas miſit cum curribus, qui Eliſæum comprehenderent: qui noctu vrbẽ circumuentã circumquaq; cuſtodiebãt. Diluculo autem miniſter prophetæ re cognita, quod hoſtes vellent eũ capere, trepide accurrens hoc illi indicat. At ille famulũ ponere metum, & bono animo eſſe hortatus eſt, & ipſe interim ſecurus & fidens diuino auxilio, rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præſentem ſe & auxiliatorem oſtenderet. Tum Deus exoratus ſpeciem magni equitatus & curruum circa Eliſæum famulo videndam exhibuit,

ita vt animatus his ſuppetiis nec ipſe quicquam timeret amplius. Poſt hæc vates iterum Deum orauit, vt obſcuraret oculos hoſtium, caligine immiſſa præ qua agnoſcere ipſum nequeant, & impetrato hoc quoque, dedit ſe in medium illorum, interrogans quem quærerent quibus reſpõdentibus, Eliſæum Prophetam ſe quærere, pollicitus eſt hunc ſe traditurum eis, ſi ad vrbem, in qua ille eſſet, ipſum ſequerentur. atq; ita, vt qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter ſecuti ſunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum Regem iuſſit portas claudere, & Syris ſuum militem circumdare: precibus deinde rurſum ad Deum miſſis impetrat, vt purgatis hoſtium oculis, caliginem illam tolleret at illi recepta oculorum acie concluſos ſe animaduerterũt in mediis hoſtibus. cumque attoniti & inopes conſilii hærerent in tam prodigioſo negocio, Rege quærente ex Propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidẽ facere vetuit. ſolos enim bello ſuperatos hoſtes occidi tas eſſe. at hos ne laſa quidem ipſius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eo loci eſſe productos. conſuluit igitur vt hoſpitali menſa refectos incolumes abire permitteret. Itaq; Ioramus Prophetæ monitis obſequens, liberaliter ac ſplendide tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remiſit. Illi reuerſi omnia, quæ eis contigere, ſuo Regi renunciant: qui in tanto prodigio manifeſtam Dei potentiam admiratus, ſimulq; vatis diuinitatem, nihil poſthac contra Iſraelitarum Regem clam molitus eſt: ſed decreuit aperto marte rem gerere potentiorem ſe ratus & numeroſioris exercitus dominum: comparatisq; ingentibus copiis, vniuerſas contra eum educit. qui putans ſe imparem ſi collatis ſignis res ferro gerenda ſit, intra Samariam ſe continuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus vero cogitans, ſi non machinis, fame tamen eam ſe in poteſtatem redacturum, oppugnationẽ aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuaginta denariis argenteis caput aſini, & quinque denariis Hebræi columbini ſtercoris ſextarium vice condimenti emerent: nihilque magis verebatur Rex, quam ne quis fame adactus & non ferens inopiam, vrbem hoſtibus proderet. quamobrem per ſingulos dies ipſe obibat mœnia & excubias, diſpiciens ne quis in vrbem clam admitteretur, & ſingulari diligentia huiuſmodi occaſiones adimens. Cumq; mulier quædam exclamaſſet, Miſerere domine: putãs eam aliquid cibi petere, commotus ira male precatus eſt ei, negans ſibi eſſe vel areas vel torcularia, vnde ipſi impartire poſſit aliquid. illa vero dicente, nihil ſe eiuſmodi petere, nec ob cibum moleſtam eſſe, ſed vt litem inter ſe & aliam mulierem finiat: iubet quid rei ſit exponere. Mulier ait, ſe cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adſit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem cibo ſe alerent. Se prius ſuum occidiſſe, quo heſterna die conſumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto diſcedere, & ſuum abſcondiſſe filium. Perculſus vehementi dolore Ioramus veſtem ſibi conſcidit, & exclamans hoc demum defuiſſe ad calamitatem ſummam, ira contra Prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur a cœleſti numine impetrare ſubſidium: confeſtimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Eliſæum vero Regis ira non latuit: ſed domi ſedens cum diſcipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius miſit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obſeruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim Rex ipſe aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iuſſi ſunt, hominem venientem excludunt: moxque

An. mũdi 3050.
Ante Chriſtũ natum 914.

Syros obcæcatos Eliſæus in Samariã ducit, eoq; ſuadẽte Ioramus liberaliter ac ſplendide eos tractatos remittit.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

Samaria a Syris obſeſſa.

Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet.

Ioram⁹ Eliſæo mortem minatur.

3. Reg. 7.

An. mũdi 3050. Ante Chriſtũ natum 914.

Ioramus ad ſe reuerſus & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit ad Eliſæum properat, interuentu ſuo cohibiturus miſſum à ſe hominem, & vatem periclitantem ſeruaturus. quo vt ventum eſt, incuſare eum cœpit, quod in tantis calamitatibus ſe cum ciuibus deſpiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum Propheta promittit in craſtinum eadem hora qua tum Rex ad ſe venerat, futuram magnam rerum ad victum neceſſariarum abundantiam, ita vt publiçe in foro vno ſiclo veniret ſatum ſimilæ, & vno æque ſiclo duo ſata hordei. His dictis Rex cum ſuo comitatu ſupra modum exhilaratus eſt, propter expertã toties prædictionum fidem tum quoq; nihil addubitans, & præſentem difficultatem ſpe futuri ſubleuans. amicus autem quidam regius, tertiæ copiarũ eius parti præpoſitus, cui tum Rex forte familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris mi vates, & ſicut abſurdũ ſit ſperare ſimilæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis, mihi ſit veriſimile. Tum propheta, Videbis ipſe, ne dubita, ſed videbis modo, non frueris etiam. Hęc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de cauſa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter ſæuientem famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & ſiue in vrbem reditus daretur, ſiue domi ſe continerent, fame ſibi pereundum certo intelligerent, decreuerunt ſe hoſtibus committere: vt ſiue eis parceretur, viuerent: ſiue ſæuire hoſtis mallet, certe leuius mortis genus incurrerẽt. Hęc ſententia poſtquam cõprobata eſt, noctu eunt in caſtra hoſtium. Ea nocte Deus Syros exterruit, immiſſo in aures eorum ſonitu quaſi curruum & armatorum aduentantium, adeo vt, creſcente magis ac magis ſuſpicione, conſternati è totis caſtris ad Regem ſuum concurrerent, dicentes adeſſe Reges à Ioramo conductos, Regem Ægypti & Regem inſularũ. iam enim exaudiri eorum ſtrepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quod & ipſi aures inani ſonitu pulſarentur vt cæteris: & per ſummã trepidationem omnes ſine ordine ad fugam ſe expediunt, relictisq; intra caſtra & equis & iumẽtis & diuitiis maximis, totam ſpem ſalutis in fugiendo collocant. Leproſi vero illi Samaritæ venientes in caſtra Syrorum, in ipſo valli aditu ingens ſilentium & magnam rerum copiã deprehendunt, progreſſiq; vlterius & ad vnum quodpiã tentorium delati, poſtquam ne vnum quidem adeſſe videtunt, refecti primum cibo ac potu, veſte & multo auro ſe onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentoriũ aggreſſi faciunt ſimiliter vt prius: idq; quater fecerunt, nemine interim conſpecto. Vnde facile coniectantes de abitu hoſtium, damnabant ſuam negligentiam, quod hæc non Ioramo & ciuibus indicaſſent mox à principio. quapropter ad mœnia Samarię properant, & inclamatis cuſtodibus diſceſſum hoſtium eis ſignificant. illi porro excubitoribus regiis idem renunciant. Rex cognito negocio, amicorum & ducum conſilium aduocat. ait rem ſibi ſuſpectam, ne aſtu, ſimulato abitu, Syri ſibi inſidias ſtruant, deſperantes vrbem fame expugnari poſſe: vt ſi ad diripienda caſtra, quaſi fuga deſerta procurrant, repente coorti cæſis direptoribus vrbem etiam facile occupent, quare ſuam ſententiam eſſe, vt diligenter eam contra inſidias muniãt, & cauti ſint, neq; temere credita fuga hoſtium procurrẽdo periculo ſe obiiciant. Hoc conſilium quidam laudauit vt prudens: addiditque ſibi videri mittendi duos equites, qui omnia Iordanem vſq; explorent: qui ſi forte intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipſi temere progreſſi circumueniantur: nec duorum ęquitum fore grauem iacturã, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret. id Regi placuit, & e veſtigio miſit, qui omnia diſpicerẽt. illi renunciant nihil ſe per viam repe-

4. Reg. 7.

Fuga hoſtium ob terrorem à Deo immiſſum.

Leproſi Samaritanu hoſtiũ caſtra deſerta eſſe ſignificãt.

Exploratores.

An. mūdi 3055. Ante Chriſtū natum 909.

tiſſe hoſtium,ſed paſſim iacere arma iactata,& frumentum reliquaſque ſarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis Rex multitudinem ad caſtrorum direptionē emittit. nec fuit vulgaris præda,ſed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, prӕterea tantum inuenerūt frumenti atq; hordei numerum, quantum nec in ſomnis ſperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo ſata hordei ſiclo emerentur, & eodem precio ſatum ſimilæ, iuxta Eliſæi vaticinium. ſatum autem continet modium Italicum & dimidium. ſolus autem hac copia non eſt adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ.conſtitutus enim ad portam à Rege, vt cohiberet protuentis multitudinis impetum, ne ſe inuicem conculcando obterer ent,ipſe hoc paſſus eſt: atq; ita interiit, quemadmodū Eliſæus prędixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcum reuerſus incolumis,vbi cognouit diuinitus immiſſo terrore ſe vna cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuiſſe, quod de aduentu hoſtium crediderant, ratus omnino aduerſum ſe habere numen,per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Eliſæus Damaſcum inuiſeret,hoc cognito fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaelem honoris cauſa ei miſit obuiam, non ſine muneribus, ſciturum quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum. Azael aſſumptis XL. camelis, quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium,in eos impoſuit: & obuiam factus Eliſæo,reuerenter eum ſalutat, dicēs ſe ab Adado Rege miſſum, vt offerret ei munera, & de morbo conſuleret,num quod leuamen ſperare debeat. propheta nuncio nihil mali renunciare iuſſo, tantum moriturum Regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus vero flebat, & multis manabat lachrymis,proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaele deinde rogante cauſam triſtitiæ, fleo, inquit, quod me Iſraelitarū miſereat, tam multis a te afficientur cladibus. nam optimos ex eis interficies,& munitiſſimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad ſaxa allides,& diſſecabis prægnantes mulieres. Azaele vero dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait ſibi diuinitus ſignificatum, quod ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaque Azael reuerſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti vuido in eum iniecto, præfocati à ſe regiam occupat, vir alioquin ſtrenuus & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt, vt vſq; in præſens tempus,tam Adadus quam Azael eius ſucceſſor diuinis apud Syros colantur honoribus,tum propter aliam beneficentiam,tum quia magnifice templis exſtructis Damaſcenorum vrbem ornatiorem reddiderint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, neſcientes quod non admodum ſint veteres,& nondum centum ſupra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Iſraelitarum Rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus reſpirauit, lætus tandem aliquando licere ſibi in pace viuere. Alter vero Ioramus qui Hieroſolymis imperitans eodem vt dixi nomine cenſebatur,mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum poteſtatē auſpicatus, videbatur cum Iſraeliticis Regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magiſtram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit. Et quamuis DEO certum eſſet ſeruare quæ Dauidi promiſerat, Ioramus tamen indies nouis ſuperſtitionibus irritare eum, & populi religionem deprauare non deſtitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæſo

Caſtra hoſtiū a Samaritanis diripiuntur.

Veritas oraculorū Dei.

Incredulitatis pœna.

4.Reg. 8.

Eliſæus ab Adado ægrotāte conſulitur.

Vaticiniū de Adadi morte, & regno Azaeli tradendo.

Hedio & Ruffinus cap. 5.

4.Reg. 8.

Iorami impietas.

An. mũdi 3057. ante Chriſtũ na. 907.

Rege ſuo, qui Ioſaphato hactenus paruerat, & nouo in eius ſolium impoſito: quam iniuriam vlturus Ioramus eum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exuſtis vicis finitimis, non eſt auſus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, niſi quod plures defectiones ſecutæ ſunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus ſitos conſcendere, & aliena numina colere. Cui ſic inſanienti & prorſus oblito inſtituti patrii, affertur ab Elia Propheta epiſtola, vindictam Dei minitans, quod contempto patrum ſuorum exemplo, ad ſectandam Iſraeliticorum impietatem ſe contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hieroſolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus deſciſcere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus ſibi ſubditos compulerat. ad hæc quod fratres & alios viros bonos ac iuſtos interfeciſſet. pœna etiam qualis immineret in eiſdem ſignificabatur literis, hoſtilis manus quæ in populum Regis & domeſticam familiam deſæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipſum quoque lento ventris profluuio vexatum, inteſtinis ſimul paulatim effluentibus, ſero per hoc peccatum agnoſcentem, miſeram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epiſtolæ, quæ illi Eliæ nomine eſt reddita.

Iorami ſcelera ab Elia per literas accuſantur.

CAP. III.

Exercitus Iorami deletur ab hoſtibus, & filii perimuntur, vnico excepto, poſtremo ipſe miſera morte tollitur.

Arabum contra Ioramũ expeditio. 2. *Par.* 21 An. mũdi 3060. Ante Chriſtũ na. 904. *Mors Iorami.*

NEC multo poſt exercitus Arabum qui verſus Æthiopiam incolũt, cum aliis barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionẽ omnem, & ipſam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit ſuperſtes, ægre elapſus è manibus hoſtium, Ochozias nomine. poſt hanc publicam calamitatem & ipſe in morbum incidit, ſicut ei iam ante prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifeſto diuinæ iræ indicio miſerabiliter periret, videns quotidie per ventrem inteſtina defluere. quin & populus inſultauit eius cadaueri, facile inde coniectans quam inuiſus Deo fuiſſet homo nefarius, nec eum regio funere dignatus eſt, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hieroſolymitanus Ochoziam in paternum ſolium impoſuit.

CAP. IIII.

Damaſcenorum Rex Iſraelitarum Regem bello impetit.

Hedio & Ruffinus cap. 6. Iorami expeditio in Ramatham. 4. Reg 9. Ieuu in regem vngitur, Deo ſic mandante.

ISraelitarum autem Rex Ioramus ſperans poſt Adadi mortem Ramatam Galaditicam vrbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admouet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amaſis filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Eliſæus dato vni è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieũ Regem appellaret, diceretque ſe authoritate diuina Regem eum eligere, mandatis etiam quibuſdam aliis, iuſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conſcio. Ille vbi ad deſtinatam vrbem peruenit, offendit Ieum forte ſedentem medium inter duces exercitus, ita vt Eliſæus fore prædixerat: accedensq; ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui.

An. mūdi 3060. Ante Chriſtū na. 904.

& cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te Regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciſcaris Prophetarum eius ſanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occiſi ſunt: vt quemadmodū prius Hieroboami & filii ipſius Nabadi, ac mox Baſani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui ſe proripuit, nolens à quoquam conſpici. Ieus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet is iuuenis, & inſanum videri dicentibus: recte, inquit, coniecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis vero magis etiam exponi ſibi quid eſſet orantibus, regnum populi ſibi à Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc vbi prolocutus eſt, vnuſquiſque ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis in ſpeciem ſolii, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus iuſſerunt ſigna canere, Ieum nouum Regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratque eo per officium cognationis etiam Hieroſolymorum Rex Ochozias, quod eſſet ſororis eius filius, vt quomodo ſe habeat vulnus inuiſeret. Quos vt Ieus repentino acceſſu opprimeret, edixit vt è ſuis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quod bona fide regnum ſibi detulerint.

CAP. V.

Ioramus a Ieu magiſtro equitum, cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus Rex Ochozias.

Iorami cades.

Milites vero læti imperata faciunt, & omnes vias obſident, ne quis ad Ioramum, illis inſciis, peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim ſtipatus equitum lectiſſimis, ad Iezraelam ſublimis curru propere vehitur. quo iam appropinquāte, ſpeculator à Rege conſtitutus, vt venientes in vrbem obſeruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renunciauit Ioramo aduentare agmen equitum. ille è veſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoſcat quiſnam veniat, ad quos vbi acceſſit eques, rogat quid agatur in exercitu. Regem enim ſcire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re eſſe ſolicitum, & vt ſequatur ſe cum aliis. hoc ſpeculator cum vidiſſet, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege miſſum, Ieus idem iubet facere. vt vero & hoc per ſpeculatorem Ioramus didicit, poſtremo ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum Rege, quem vt cognatum inuiſendi gratia illo veniſſe diximus, exiuit illi obuiam. nam lente & compoſito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in ſuburbano Nabuthi nactus, rogat ſatin ſaluæ ſint res in exercitu. a quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facile cogitans nihil ſani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumuentos ſe dolo ac inſidiis. Ieus vero ſagitta per cor transfixum de curru eum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipſe & eius familia in eo loco pereat. Id enim ſe tum ex ore prophetæ audiſſe, cum poſt tergum Achabi in eodem curru ſederet. id quod etiam ita, vt prædictum fuerat, euenit. Cæſo autem Ioramo, Ochozias ſuæ quoque ſaluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere ſe Ieum exiſtimans. At ille aſſecutus eum ad quendam cliuum, ſagitta eum ſauciat. qui, reli-

Veritas oraculorū diuinorū.

Ochoziæ Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura.

ᵭo curru, equum propere conſcendit, & continuato curſu delatus eſt in Magedonem oppidum, vbi paulo poſt ex eo vulnere mortuus, relatusque Hieroſolyma illic ſepultus eſt, cum regnaſſet anno vno, patre ſuo longe ſceleratior.

CAP. VI.

Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies.

Exemplũ vltionis diuinæ in Iezabella valde inſigne.

IEV vero veniente Iezraelem, Iezabela ornatu regio ſtans in turri, ô ſeruum egregium, inquit, qui dominum ſuum occidit. Ille ſuſpiciens rogauit eam quænam eſſet, iubens ad ſe deſcendere. tandem eunuchis ipſius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi ſolum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſthæc Ieus ingreſſus regiam cum amicis, refecit ſe ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam ſepelirent in honorem generis, quod nata eſſet e Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere præter manus & faciem, conſumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus eſt Eliæ mentem diuinam, qui eam Reginam in hac ipſa vrbe male perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Ieus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad vrbis magiſtratus, miſit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero Rege, qui per ætatem maxime videri poſſit idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes ſe huic, qui duos maximos Reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt, ipſum eſſe dominum, ſe vero imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus accerſitis adoleſcentum altoribus imperant, vt occiſis illis, præſecta capita ad Ieum tranſmittãt: illi nihil miſerti iuſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibuſdam plexilibus capita Iezraelam miſerunt. Quæ cum eo perlata eſſent, renunciatur cœnanti cum amicis Regi, adeſſe Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iuſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum, etſi ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebatq; eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, nòn volente ſolum, ſed prænunciante etiã Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis quotquot etiam apud Iſraelitas ex ea cognatione inuenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cum incidiſſet in cognatos Ochoziæ Regis Hieroſolymorum, rogauit quonam tenderent: aiunt ſe veniſſe ſalutatum Ioramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam neſciebant enim vtrunq; ab eo necatum. ille hos quoq; comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo poſt occurrit ei vir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prędicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei feceritomnia, dum impiam Achabi familiam exſtirpat radicitus. Ieus vero ſuaſit ei, vt conſcenſo curru, quo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quod nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes, qui populo ſeducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſcipiendi, ad vnum omnes ſupplicio dederet. iucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit Regi Ionadabus, & eodẽ curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum

4.Reg.10

Achabi 70. liberi Samariæ trucidati.

Stirpis Achabi exciſio.

Cædes cognatorũ 42 Ochoziæ.

Ionadabus.

tum cognatorum Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis euadere, dolo vniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocabatur. ab ea feſtiuitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitalem fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem, qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iuſſit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens vt ſacris eorum alienus ac profanus vllus ſeſe ingerat. illis vero negantibus quenquam talem adeſſe, & iam ſacra parantibus aggredi, foris octuaginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat, vt pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciſcantur, interminatus quicunq; aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturū. Illi vero omnes ad vnum necauerunt, & regia ipſa incenſa vrbem externis ſacris profanam purificauerunt. Iſte Bal Tyriorum Deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sydoniorum Regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. huius ſacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduerſio, qui per prophetam ſuum ſignificauit, per quatuor generationes poſteros eius apud Iſraelitas regnaturos.

An. mūdi 3060. an. Chriſtum na. 904.

Baalitarum mactatio.

Bal Tyriorum Deus.

Ieu poſteru regnū promittitur.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa Pontifex Ochoziæ filium Regem conſtituit.

DVM Ieus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia Regis Achabi filia comperta filii morte & generis ſui pernicie, decreuit etiam e Dauidis familia neminē ſuperſtitem relinquere, ne quis huius ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipſa fuit, perfecit. Seruatus tamen eſt vnus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Ioſabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hæc regiam ingreſſa, cum inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clam aluit, quamdiu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinq; centurionib. coniurat, vt, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataque & accepta ſilentii fide ſpei pleni negociū hoc modo aggrediuntur. centuriones a Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine Pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile Reipublicæ conſilium ait, aperturumq; eis, ſi id apud ſe cōtinere velint. opus enim eſſe nō ſilentio tantum, ſed etiam auxilio. Cumque ſacramentum ab eis accepiſſet, tuto ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat, Hic eſt, inquit, Rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaq; cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eā vero quæ ſupereſt, parentem portā, qua itur in

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

4. Reg. 11

Gotholia omne ſemen Regium tollit, vno ſolummodo Ioaſo Ozochiæ filio ſeruato.

Ioaſus Ioado Pontifice auxiliante in Regem creatur.

An. mũdi 3067. Ante Chriſtũ na. 897.

regiam, ſeruare. reliqua vero multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite qui non ſit Sacerdos. præterea certos è Sacerdotibus ac Leuitis ſelectos mandauit ſatellitii more ſtrictis gladiis Regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantum Regis curam gerere. illi approbato Pontificis conſilio, rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus vero aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & Sacerdotibus ac Leuitis, quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circumdedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu, quos intereſſe non oportebat, excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo Regem pronunciat. populus quoque gaudens ſimul & plaudens, fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo Regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſuo ſatellitio proſiliret è regia. Venientē deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à Pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitumque corona regia, diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorem, & occupatorem tyrannidis. Ioadus contra accitis centurionibus iubet mulierem arripi, ducique in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere. neq; enim fas eſſe templum veneficæ ſupplicio pollui. mandauit etiam ſi quis ei conetur ferre ſuppetias, & ipſum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum eſt, eductam extra portam mulorum Regis illic interficiũt.

Gotholia pœna.

Vt vero conſpiratio contra Gotholiam ſucceſſit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templum, omnes ſacramento ad fidem Regis adegit, incolumitati ipſius tuendæ, regnoque augendo daturus operam. eodem iureiurando mox Regem aſtrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obſeruationem legum, quas Moſes cœlitus acceptas ad populum pertulit. poſt hæc ad ædem Bali ſacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo conſtruxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum ſacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi vero curam & cuſtodiam Sacerdotibus ac Leuitis, iuxta Dauidis Regis inſtitutum, Ioadus commiſit, iuſſitque, vt bis ſingulis diebus ſolenne offerrent ſacrificium, & ſuffitum iuxta præſcripta legis facerent. Deinde quoſdam è Leuitis cum numero ianitores ad cuſtodiam templi conſtituit, ne quis pollutus poſſet intro ſubrepere. Hæc vbi ad hunc modum diſpoſuit, cum centurionibus & ducibus, totoque populo, ex templo Ioaſum in regiam deduxit: cumque collocato in ſolio denuo alacriter acclamatum eſſet, populus ad epulas conuerſus feſtiuitatem per aliquot dies egit, omnibus ſceleſtæ mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioaſus cum in regnum adſciretur, annorum ſeptem, matre natus Sabia, ex oppido Berſabe oriunda. fuit autem legum & diuini cultus obſeruantiſſimus, toto tempore, quo Ioadus fuit ſuperſtes: duxitque vxores duas poſtquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem Pontifice: ex quibus vtriusq; ſexus liberos ſuſcepit. Atq; hactenus de Ioaſo quomodo elapſus ex inſidiis Gotholiæ, tandem regnum aſſecutus eſt.

Rex & populus iuramento ad Dei cultum adſtringitur.

Reſtauratio cultus diuini.

Ioaſi, viuente Ioado, pietas.

4. Reg. 12

CAP. VIII.

Aſaelis Damaſcenorum Regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones.

An mūdi 3089. Ante Chriſtū na. 875. *Hedio & Ruffinus cap. 8.* 4. *Reg.* 12.13. *Bellū inter Aſaelem & Ieum. Inſtauratio tēpli.*

ASAel autem Syrorum Rex bellum cum Iſraelitis & Ieo Rege eorum gerens regionis trans Iordanem ſitæ orientales tractus vaſtauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manaſſitis colebantur: nec non Galaditicā & Batanæam, omnia rapinis miſcens & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum a populationibus potuit, contemptor & ipſe numinis religionumq; & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni ſui tempore, quod fuit annorum 27. quo exacto mortuus apud Samariam eſt ſepultus, Ioaza filio ſucceſſore principatus relicto. Ioaſum autem Hieroſolymorum regem inſtaurandi templi cupido ſubiit: vocatoque Pontifice Ioado iuſſit eum per totam ſuam ditionem Leuitas & ſacerdotes dimittere, qui in ſingula capita ſemiſiclum argenti exigerent in vſum eius inſtaurationis, eo quod ſub Ioramo & Gotholia & eorum liberis tuendi & ſarciendi templi cura penitus abiecta fuerat, Pontifex vero hoc non fecit, ſciens neminem libenter argentum erogaturum, ſed anno regni vigeſimo tertio Rege incuſante, quod voluntati ſuæ non obtemperaſſet, & iubente in futurum templi reparationi proſpicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus eſt, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua bene clauſa vnum tantum foramen ſuperne reliquit. eam cum in templo iuxta altare depoſuiſſet, iuſſit quemque pecuniæ quantum liberet per foramen immittere, in templi inſtaurationem conferendæ. id populus tulit æquiſſimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. Arcam vero ſingulis diebus præſente Rege exinaniebant ſcriba gazophilacij & Sacerdos eius cuſtos, numerataque pecunia & recondita, rurſum vnde ſuſtulerant reponebant. & cum primum videretur collatum quantum ſat eſſet, Pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparauerunt. inſtaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento ſuperfuit, ſuperfuit autem non parum, id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vaſa inſumptum eſt: inſuperque quotidianis ſacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantiſper dum Ioadas vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem poſt annum ætatis centeſimum & trigeſimum defuncto, & ob probitatem ac iuſtitiam inſignem, tum quod Dauidici generis ſeruator fuiſſet, in regum monumenta illato, Rex Ioas à priſtina religionis cura facile deſciuit: moxque & primates populi ad eundem modum deprauati ſunt, vt nihil apud eos potius haberetur quam contemptus iuris ac iuſtitiæ. Deus vero indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationem miſit Prophetas qui conteſtarentur eos, & à præſenti malitia compeſcerent. illi vero tam inſano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum, qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neq; Prophetarum comminationibus moti reſipiſcerent: & ad relicta honeſta ſtudia reuerterentur. Quin & Zachariam Pontificis Ioadi filium Rex in ipſo templo ſaxis iuſſit obrui, oblitus patris eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus conſtitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad iuſtitiam, graues pœnas illis minatus eſt ſi moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias teſtem & iudicem Deum inuocauit, quod pro bono conſilio & patris ſui beneficiis, à Ioa mortis amarum præmium ſibi rependeretur. Nec diu debita regi pœna dilata eſt. A

Ioaſi, Ioado mortuo impietasq́ eiuſq́ per Prophetā taxatio. 2. *Par.* 21

Zacharias lapidatur.

An. mũdi 3089. Ante Chriſtũ na 875. Templi ſpoliatio. Ioaſi ſublatio.

zael enim Syrorum rex impreſſione in regnum eius facta, & Gitta primum direpta atque euerſa, mox ipſum Hieroſolymis deſidentem adortus eſt. Tum Ioas conterritus omnes theſauros Dei priorumque Regum exhauſit, & cum eis detracta templo donaria miſit ad Syrum, tantis pacem redimens & ſecuritatem, ne oppugnatus in extremum rerum ſuarum diſcrimen adduceretur. Ille tam ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abſtinuit. Ioas autem graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius Pontificis maneret inultus, per inſidias eum ſuſtulerunt. Sepultuſque eſt Hieroſolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui Regiis monumentis inferretur: cum vixiſſet annos quadraginta & ſeptem.

CAP. IX.

Amaſias Rex Hieroſolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

4. Reg. 14. Amaſias rex Hieroſolymitanus. Vires regni Iſraelitici fractæ, & a Deo reſtauratæ.

IN Regnum ſucceſſit ei filius Amaſias. Anno autem Ioaſi vigeſimo primo, apud Iſraelitas & Samariā Ieo ſucceſſit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos 17. patri nequaquam ſimilis, ſed magis primis eius regni regib. impius, qui palam omnem contemptum cœleſtis numinis præ ſe tulerunt. Huius copias rex Syriæ tantopere attriuit, vt ex numeroſo exercitu non plus quam decem millia peditum, equites quingenti ſupereſſent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hoſtium non mediocres ſtrages edidit. Hæc autem Iſraelitis acciderunt ſecundum Eliſæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quod necato Domino Damaſci ac Syriæ regnum eſſet occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & ſupplicationes confugit, orans Deum, vt ſe è manibus Azaelis liberet, nec ab eo ſubigi patiatur. Deus autem, qui non ſolum perpetuam innocentiam, verumetiam reſipiſcentiam fauore complectitur, & cum perdere poſſit, ſi velit, caſtigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nacta ad priſtinum felicitatis ſtatum breui rediit. Poſt obitum Ioazæ Ioas filius regno Iſraelitarum apud Samariam potitur, trigeſimo ſeptimo anno regni Ioæ, regnantis in tribu Iudæ: nam & iſte eodem quo Hieroſolymitanus nomine vocabatur: tenuitq; regnum annis 16. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cum Eliſæus iam admodum ſenex in morbum incidiſſet, viſendi cauſa eum adiit: quem animaduertens extremum ſpiritum ducere, flere cœpit & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quod eo viuo armis contra hoſtem opus non fuerit, ſed ipſius prædictionũ beneficio ſemper inuicti euaſerint. Nunc illum è vita diſcedere, ſe vero exarmatos Syris & aliis hoſtibus obiici, quamobrem adempto tali præſidio, ſibi quoq; optabilius vna cum illo hanc vitam relinquere. His querimoniis motus Eliſæus, regem conſolatus afferri arcum poſtulat, eumque regem iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari, & cum emiſſis tribus telis deſtitiſſet, ſi, inquit, plura miſiſſes, poteras totum Syrorum regnum exſcindere. nunc quia tribus ſolis contentus fuiſti, totidem præliis vinces Syros, & regionem, quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis rex abiit, & Propheta paulo poſt defunctus eſt, vir inclytæ iuſtitiæ, & citra controuerſiam Deo longe cariſſimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clariſſima, ſepulchro enim honoratus eſt magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptiſſimum. Contigit autem aliquando, vt latrones occiſi à ſe viatoris cadauer in monumentum eius abderent, quod mox reuixit à contactu Prophetæ corporis. Atq; hæc fuerunt & viui & defun-

Ioas Iſraelitarum, & Samariæ rex. An. mũdi 3103. Ante Chriſtũ na. 861. Ioa Eliſæus a ſe Syros ter vincendos prædicit. Eliſæi mors & cadaueris in ipſius monumentũ coniecti reſuſcitatio.

ctì vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Iſraelitarum rex tribus prælijs victo omnem eam regionem abſtulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipſius captos complexa eſt: quod & ipſum Eliſæus iam ante prædixerat. poſtquam vero etiam Ioas fato functus eſt, Hieroboam eius filius excepit imperium.

An. mũdi 3106. Ante Chriſtũ na. 858.

Triplex Ioa victoria.

CAP. X.

Amaſiæ victoria de Iſraelitis & Ioa Rege eorum reportata.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Amaſias Hieroſolymorum Rex.

4. Reg. 14

Deut. 24

SEcundo autem anno Ioæ regis Iſraelitarum, regnum accepit Amaſias Hieroſolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iuſtitiam colebat, tametſi ætate adhuc iuuenis. Regni adminiſtrationem exorſus à necis paternæ vindicta, qui amicorũ inſidijs ſublatus fuerat, eoſq; omnes in poteſtatem redactos affecit ſupplicio, parcens tamen ipſorum liberis, iuxta leges à Moſe præſcriptas: qui iniquum cenſuit pro parentũ culpis à liberis eorum pœnas repoſcere. Poſt hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conſcripto flore iuuentutis, vtpote ætatis annorum plus minus viginti centuriones his copijs idoneos attribuit. deinde miſit ad Iſraelitarum regem, qui viginti ſcutatorum millia conducerent ſtipendio talentorum argenti centum annumerato.

Dimiſſio Iſraelitarum.

2. Par. 25

decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum, atq; Gabilitarum gentes exercitum ducere. iamque propediem moturus erat in eos, cum interueniens Propheta dimittere Iſraelitas conſuluit. eſſe enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo ſe monitum, ſi talibus rex vtatur auxilijs. alioqui, Deo fauente, vel modica manu deuinci poſſe hoſtiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publice ſtipendium Iſraelitis numerauerat, hortatus eſt Propheta, vt Dei voluntatem ſequeretur, quo propitio non defore pecuniam. illos itaque dimiſit, præfatus ſe donare illis quicquid mercedis nomine accepiſſent, & cum domeſticis tantum copijs contra prædictas gentes profectus eſt.

Amaſia de Idumæis victoria.

Quibus vno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captiuorum abducta in magnam petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domum rediit. Interea viginti illa Iſraelitarum mercenariorum millia, ignominioſam rati ſuam miſſionem, ac ſi pro inutili damnata eſſet eorum opera, impetũ in eius regnũ faciunt. & progreſſi vſq; Bethſemera, regionem populati ſunt, abacto magno iumentorum numero, cæſiſque tribus colonorum millibus.

Amaſias a Propheta propter Idololatriã reprehenditur.

Amaſias vero poſt victoriã factus inſolens, autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari aſportata de Amalecitis numina. Quamobrẽ à Propheta conuentus eſt mirari ſe dicente ſi hos Deos crederet, qui cultorib. ſuis nihil opis afferre valuerint, neceos ab Hebræorum vi tutos præſtiterint, ſed tanquam ad ſe non pertinentes cædi & captiuos trahi paſſi ſint. quin & ipſos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbam Hieroſolyma perueniſſe. Rex his verbis ad iram percitus iuſſit illum hac de re eſſe quietum, minatus ſuppliciũ ſi negocijs alienis miſcere ſe pergeret. tum ille, ſe quidem quieturum dixit; Deum tamen vltorem huiuſmodi nouitatibus non defore.

Amaſia Hieroſolymorũ regis in Ioã Iſraelitarum regẽ expeditio.

Nec multo poſt Amaſias felicitatem ſuam, cuius tamen autorem Deum non agnoſcebat, non capiens, ſed faſtu inflatus ſcripſit Ioæ regi Iſraelitarum, vt ipſius imperata faciat cũ ſuo populo, ſicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quod ſi nolit vltro facere officium, bello eſſe decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba reſcripſit: Rex Ioas regi Amaſiæ. Olim in co-

dem

An. mūdi 3106. Ante Christū na. 859.

dem monte Libano cupreſſus erat & carduus. hic à cupreſſo filiā periit filio ſuo dari coniugem. Interim beſtia quædam ſuperueniens conculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quam par eſt appetas, neue propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amaſias, magis etiam ad bellum cōcitatus eſt, Deo ſicut fas eſt credere, inſtigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exſolueret. Vbi vero in conſpectum hoſtium venit, inſtructa vtrinq; acie, tantus repente pauor & conſternatio diuinitus milites eius inuaſit, vt priuſquam manus conſererentur iam terga verterent; & aliis alio diffugientibus, deſertus à ſuis Amaſias in hoſtis poteſtatem veniret: qui mortem illi minatus eſt, niſi efficeret, vt Hieroſolomytæ apertis portis ſe cum victore exercitu admitterent. ea neceſſitate & vitæ amore adactus, perſuaſit ciuibus vt hoſtem reciperent. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum ſpatium mœnibus, curru per id interſtitium triumphabundus inuectus eſt, captiuū præ ſe agens Amaſiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei theſauros abſtulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum eſt, totū aſportauit, ac tum demum dimiſſo rege reuerſus eſt Samariam. Hæc Hieroſolymitis contigerunt anno regni Amaſiæ decimoquarto. Appetitus tandem amicorum inſidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euaſit, illuc quoq; inſecutis inſidiatoribus, à quibus interfectus eſt. Corpus Hieroſolyma relatum, & regia munificentia funeratum eſt. Tam miſerum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum, poſt exactum annum vitæ quinquageſimum, regni vero viceſimum nonum, Ozia filio regni ſucceſſore.

Amaſias ab Iſraelitarum rege captus. Hieroſolyma diruta & templum ſpoliatum. Amaſiæ cædes.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes ſubegerit.

Hedio & Ruffinus cap. 11. 4. Reg. 14. Ampliatio regni Iſraelitici.

DEcimoquinto autem anno regni Amaſiæ, Hieroboamus Ioæ filius apud Iſraelitas regno potitus eſt, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua maiores eius, Samariæ regia. Hic Rex cum eſſet vehementer impius, totuſq; idolis deditus, nihil ſibi non permittens, Iſraelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quod deuictis Syris ditionem ſuam eſſet ampliaturus, prolatis eius terminis ad Septentriones vſque Amathem vrbem, ad meridiem vero vſque aſphaltidem lacum, his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Ieſu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad ſuum regnū addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus ſum me bona fide res Hebræorum proditurum, non diſſimulabo quid de hoc Propheta in ſacris codicibus inuenerim. Iuſſus enim à Deo proficiſci in regnum Nini, & illic prædicare, quod imperium illud periturum eſſet, non auſus eſt hoc facere: ſed putans ſe poſſe Deum effugere, conſcenſo apud Iopen nauigio petebat Tarſum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempeſtate, ita, vt periculum eſſet, ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipſe etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas vero ſolus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alii faciens. cumque turbantibus procellis fluctus magis ac magis creſcerent, ſuſpicati aliquem è vectoribus eſſe in cauſa, decreuerūt ſortito quærere quiſnam ille ſit. quo facto, ſors Prophetæ obtigit. percontantibus quiſnam eſſet, vel quid haberet negotii. ait ſe Hebræum eſſe, & Prophetam Dei maximi, conſuluitq; vt ipſum in mare iacerent, ſi vellent præſens periculum euadere: ſe enim eſſe propter quem tempeſtas ſæuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, ho-

An. mūdi 3120. ante Christū na. 844.

Ionæ 1. Ionas a Deo in Nini regnū proficiſcēs iuſſus nauigium conſcēdit, & in mare præcipitatur.

minem

minem hoſpitem, qui vitam ſuæ fidei concredidiſſet, in tam manifeſtũ exitium mittere, tandem, vrgente periculo, & nauim tantum non mergente, partim Prophetæ autoritate, partim ſuopte metu compulſi, in mare eum proiiciunt: Et tempeſtas quidẽ ſedata eſt, Ionam autem fertur à Ceto deuoratum poſt triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæſum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus eſt: & cum in loco vnde exaudiri poterat conſtitiſſet, prædicauit quod paulo poſt amiſſuri eſſent imperium Aſiæ: & cum hoc dicto abiit. Hęc de eo ſic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in ſuo principatu XL. annis, mortuus apud Samariam ſepelitur, Zacharia filio ſucceſſore. Ozias item ſucceſſit Amaſiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hieroſolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipſa Hieroſolymitana. Hic erat natura bonus ac iuſtus, & magnanimus, prouidendiſque rebus ſolers & induſtrius. is, ſuſcepta expeditione in Palęſtinos, prælio victor vrbem eorum vi cepit, Gittam & Iamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præſidium, in ea poſuit. poſthæc Ammanitis ſubactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis vſq; ad Ægypti terminos in poteſtatem ſuam redactis, in poſterum ad curam vrbis ſe contulit. quicquid enim mœnium vel vetuſtatẽ labefactum erat, vel ſuperiorum regum incuria, totum inſtaurauit: atque eam etiam partem, quam Iſraelitarum Rex, Amaſia patre huius capto, diruerat, quando vrbem victor ingreſſus eſt. his addidit non paucas turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis, & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam diſpoſuit: aquæductus quoque non paucos exſtruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecuduni infinitam pene multitudinem, quod regio eſſet apta paſcuis. cumq; admodum eſſet agriculturæ ſtudioſus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea ſelectorum militũ trecenta ſeptuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generoſi & inuicto robore prędıti ad duo millia numero: edocuitq; exercitum phalangis ordinem ſtruere in acie, & arma ſingulis diſtribuit, gladios, clypeos & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel ſaxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia inſtumenta his ſimilia. Dumq; in his ſtudiis & paratibus verſarur, corruptus eſt arrogãtia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac ſempiternam cœpit non magni facere, nec religionis nec pietatis admodũ obſeruans, ita vt ad paternam impietatẽ videretur procliuior, ad quam & ille prolapſus fuerat, quod fortunæ fauorem, & perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderate ferre neſciret. Et cum veniſſet ſolennis feſti celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus templum ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit. Accurrit eo mox Azarias Pontifex octuaginta ſacerdotum globo ſtipatus, & regem compeſcuit, vociferans ac negans hoc illi fas eſſe, ſed ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere, iubebatq; vt exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram deſineret. Tum Rex commotus mortem illis, ni quieſcerent, minatus eſt: & ecce ibi terra vehementer concutitur, fiſſoque ſuperne templo radius ſolis os regis improbum ferit; quod eueſtigio lepra contactum eſt. acceſſit huic & aliud prodigium, quod eodem terræ motu ante vrbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad occidentem vergentis reuulſum, & per quatuor ſtadia volutum, obiectu demum orientalis montis conſtitit, obſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis regiis. Sacerdotes vero poſt-

Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus Niniuitis prædicat.
Iona 2. 3.
4. *Reg.* 14. 15.
Ieroboami mors.
Ozias rex Iuda.
An. mũdi 3136.
Ante Chriſtũ na. 828.
Oziæ expeditio, & vrbis per eundem reſtauratio.
2. *Par.* 26
An. mũdi 3150.
Ante Chriſtũ na. 814.
Oziæ diuitiæ & exercitus.
Ozias vocationem ſuã tranſgreſſus, punitur lepra, ob quã vrbe cedere cogitur.
An. mũdi 3170.
Ante Chriſtũ na. 794.

quam in facie regis lepram animaduerterunt, diuinitus inflictam ei plagam indicauerunt, &, vt tanquam pollutus & impuratus vrbe cederet, admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modeſtior, paruit, ſuperbiæ cum impietate coniunctæ tam miſerabili pœna mulctatus.

Cædes Zachariæ regis. *4. Reg. 15* *Manaemus Iſraelis Rex.* An. mũdi 3174. Ante Chriſtũ na. 790.

& cum aliquandiu priuatus extra vrbem vixiſſet, filio Iothamo Rempubl. adminiſtrante, mœrore tandem confectus obiit anno ætatis ſexageſimo octauo, regni quinquageſimo ſecundo, ſepultuſque eſt in ſuis hortis in monumento ſolitario. Iſraelitarum autem rex Zacharias Hieroboami filius vir ſexto regni menſe exacto ab vno è ſuis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Iabeſſi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigeſima poſt die male partum regnum male perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Tharſam vrbem erat, audito Zachariæ caſu, cum omnibus copiis propere venit ad Samariam, & prælio victum Seleſmum interfecit: dein autoritate propria ſumptis regni inſignibus, Tharſam cum exercitu victore profectus eſt.

Tapſenſiũ trucidatio. *Pax nummis redimitur.* An. mũ. 3185. ante Chri. na. 779.

oppidani vero obfirmatis portis noluerunt regem admittere, at ille vt in defectores ſæuiens totum circumquaque agrum vaſtauit, & poſtremo vrbem quoque vi cepit: & quod eſſet Tapſenſibus infenſus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil ſibi ad extremam crudelitatem reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidẽ deuictos perpetrare fas fuerit, ea in ſui generis homines ſibi permiſit. nec mitior fuit poſtea toto decennio quo Iſraelitis præfuit. petitus deinde bello ab Aſſyriorum rege Phullo, non auſus eſt cum eo in certamen deſcendere, ſed pactis M. talentis argenti, mature ſe ab ea vexatione redemit. hanc ſummam Manaemo populus contulit, exactis L. drachmis in ſingula capita.

Phaceias. *Trãslatio Iſraelitarum.* An. mũdi 3187. Ante Chriſtũ na. 777.

Nec multo poſt mortuus, Samariæ ſepultus eſt, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate perſimilis, duobus tantum annis regnauit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus eſt inſidiis Phacei tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit tantum hic Phaceis principatum annis XX. dubium impius magis an iniuſtus. Huius tempore Teglaphalaſſar Aſſyriorum Rex Iſraelitas aggreſſus, ſubacta Galiditica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicinaque Galilæa, & Cydida & Aſora, colonos abſtractos in ſuum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus.

Pietas Iothami.

Porrò Iothamus Oſiæ filius regnauit in tribu Iuda & Hieroſolymorum regia, natus matre vrbani generis nomine Ieraſa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iuſto erga homines; & Reipublicæ ſtudioſo. quicquid enim inſtaurατione opus habebat, diligenter ſarciendum curauit, in templo veſtibulum refecit & porticus: mœnium partem labantem reſtituit, & additis magnis ac firmis turribus communiuit. Ammanitas etiam prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talenta centum, & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumque regnum auxit, vt tam domi felix eſſet, quam foris formidabilis.

Hedio & Ruff. c. 12 *Vaticiniũ de excidio Niniuæ.* *Nahũ. 2.*

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Aſſyriorum & Nini ſubuerſione hæc verba vaticinatus eſt: Ecce Niniue piſcina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet, dicentque, ſtate, ſtate, eripite aurum, eripite argentum, & nemo volet. malent enim vitam ſeruare quam facultates, occupabit enim eos graue diſſidium, & lamentatio, & diſſolutio membrorum, & facies eorum præ pauore fient luridæ. Vbi erit poſthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue Dominus: delebo te, nec poſthac amplius leones ex te egreſſi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc ſententiam prophetauit, quæ nunc non eſt neceſſe repetere, alioquin moleſtius videri poſſem lectorem plus æquo onerans. Euene-

runt autem omnia quæ de Niniue prædicta ſunt, poſt annum CXV. Et de his quidem hactenus.

CAP. XII.

Raſe Damaſcenorum Rege Hieroſolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus eſt Aſſyriorum Regem in Damaſcenos immittere.

IOthamus autem è viuis abiit ætatis anno XLI. cum regnaſſet annos ſexdecim: quo in regiis conditoriis depoſito, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit, qui erga Deum impiiſſimus omnium & patriarum legum deſertor, ad imitationem Iſraeliticorum Regum ſe contulit, aras Hieroſolymis erigens, & in eis idolis ſacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit ritu Chananæorum, & his ſimilia multa perpetrauit. Hunc ita inſanientem duo ſimul reges, Raſes Damaſcenorum & Phaceias Iſraelitarum bello aggrediuntur (erant enim amici & ſocij) & compulſum Hieroſolyma multum diuq; fruſtra oppugnauerunt, quod vrbs eſſet munita egregie. Interea Syriæ Rex ad mare rubrum Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniā eo deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domum reuerſus eſt. Hieroſolymitanus autem rex poſtquam cognouit Syros abiiſſe domum, putans ſe Iſraelitarum rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum irato Deo commiſiſſet prælium, propter tot impia facinora victus eſt. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Iſraelitarum exercitu. In eodem prælio Zacharias ſupremus dux Iſraelitarum cum Amia filio Achazæ cõgreſſus ſuperatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectum adeptus interemit, & Eſcanam tribus Iudæ copiarum ducē viuum in poteſtatē ſuam redegit, magnum præterea captiuorum vtriuſq; ſexus numerum e Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuerſi ſunt Samariam.

Hedio & Ruffinus cap. 12. An. mūdi 3204. ante Chriſtū na. 760. *Achaza impietas. Filij oblatio. Impietatis pœna. Eſaia 7. 4. Reg. 16 Strages exercitus Iudaici.*

Obelas autem quidam, qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hāc victoriam non ipſorum virtute partam aſſeuerabat, ſed quod Deus regi Achazæ iraſceretur. incuſabatq; eos quod non contenti præſenti felicitate, auſi ſint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica conſanguineos ſuos captiuos abducere: & ſuadebat vt hos illæſos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. poſt hanc admonitionē Iſraelitæ in concionem conuenientes, deliberabant quid facto opus eſſet. Exſurgens autē quidam magnæ inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant ſe paſſuros, vt ciues ſui captiuos in vrbem introducerent, ne forte omnes ex æquo diuina vltio perderet, ſatis eſſe præteritorū peccatorum, in quæ prophetæ clamitēt, etiamſi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiſerunt illos, quicquid vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri aſſumptos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiſerunt domum incolumes. nihilominus quatuor hi deduxerunt eos vſque Hierichuntem & vlterius, cumq; non longe abeſſent à Hieroſolymis, repetierunt Samariam.

Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt.

CAP. XIII.

Aſſyriorum Rex vi expugnata Damaſco, & occiſo Rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

An. mūdi 3207. Ante Chriſtū na. 757.

ACHazes autem Rex hac clade ab Iſraelitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum Regem Teglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petiit cōtra

An. mũdi 3207. Ante Chriſtũ na. 757.

4. Reg. 16.17.

ra Iſraelitas & Damaſcenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnataque Damaſco, Raſem quoque regem occidit. Damaſcenos vero in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdam Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. Iſraelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit.

Iſraelitarum trãslatio.

Achazes aurum & argentum tẽpli, Damaſcum Aſſyriorũ regi defert.

Poſt Syros in hunc modum tractatos, Rex Achazes ſublato quantum erat auri & argenti in regiis theſauris, atque etiam in ipſo templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut ante pactus fuerat, omnia Regi Aſſyriorum tradidit, actiſque pro beneficio gratiis, reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autem hic Rex iam ſtultus ac incogitans, vt quamuis hoſtiliter eum Syris diſſideret, illorum tamen deos colere non deſiueret, ſed in eorum ceremoniis, tanquam victoriã inde ſibi pollicitus, pietatem collocare pergeret. poſt cladem vero acceptam Aſſyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus quam verum & maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum eſt.

Achazes Syrorum deos, templo Hieroſolymorũ clauſo colit.

In tantum autem religionis contemptum prolapſus eſt vt ſpoliatum prius donariis templum clauderet, ne illud ſolennibus ſacrificiis honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandem moritur, cum vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio.

An mũdi 3215. an. Christi na. 749.

Achazæ mors.

Oſea impietas & pœna.

Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cœlus per inſidias cuiuſdam ex carioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos nouem obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Aſſyriorum Rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facile ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Ezeciæ regis Iuda pietas.

Quarto autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius, is erat ingenio bono & iuſto ac pio pręditus. nam ſtatim ab initio principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quam ſubditis curam exiſtimauit, quam religionis ac diuini cultus, quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarumq; concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidem ignoratis quod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremã dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille Deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam perniciosa res ſit impietas, hortor, vt illa obliuioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus vna cum Sacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus.

Ezeciæ legati ad Iſraelitas Azymorum feſti celebrãdi cauſa miſſi occiduntur.

2. Paral. 29. 30.

His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex vero dimiſſis per totam ditionem ſuam nunciis, populum Hieroſolyma ad Azymorum celebritatem conuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiã ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, vt Hieroſolyma venientes Azymorum feſtum vna cum ſuis ciuibus celebrent. Hæc autẽ ſe ſuadere non vt ſuum negocium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia quo beatos fore ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ vero audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, vt eos ludi-

An. mũdi 3218. Ante Chriſtũ na. 746.

Verbum Dei nunquam ſine omni fructu.

Victima Ezeciæ.

brio habuerint, & prophetas quoq; eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarent, ni mature ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremo comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non prius deſiſterent, quã ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen e Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſaſcharis prophetatum monitis parentes ad pietatem ſunt conuerſi: atq; ita hi omnes Hieroſolyma ad Ezechiam confluxerunt, vt Deum adorarẽt. Poſtquam autem ea multitudo conuenit, Rex, aſcenſo templo, vna cum principibus & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem & totidem arietes, parémque hircorum numerum. & cum primum manus in capita victimatum impoſuiſſet, tam Rex quam principes, ſacerdotibus mactandas reliquerunt. Illi vero iugulabant, & ſolidas concremabant, Leuitarum corona circumſtante cum inſtrumentis Muſicis, & diuinos hymnos canẽte, quemadmodum olim Dauid pſallere eos docuerat: reliqui vero ſacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem proſtrati Deum adorabant. poſt hæc ſacrificauit boues LXX. arietes C. agnos CC. populo vero ad epulum largitus eſt boues DC. & reliqui pecoris tria millia. Cumq; omnia rite ſacerdotes perfeciſſent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Inſtante vero Azymorum feſto, paſchale ſacrum facientes, alias deinde victimas mactabant per continuos dies ſeptem. populo etiam præter eum numerum quem ipſi mactauerunt, taurorum tria millia, pecorum ſeptem millia, rex de ſuo largitus eſt. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros ei dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum feſtum tam magnifice eſt celebratum à Solomonis temporibus in eum vſq; diem. peracto feſto vrbem egreſſi totam regionem luſtrauerunt, ipſa quoque Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra iuxta legem rex de ſuo fieri mandauit, & Sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitiis fructuum, vt poſſent eſſe circa diuinum cultum aſſidui. Quo factum eſt, vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & Sacerdotibus. Rex vero horum apothecas & promptuaria condidit, vnde ſingulis partes diſtribuerentur cum vxoribus & liberis. atque in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita conſtitutis rex Palæſtinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vſque Gazam ſuæ ditioni adiecit. Interea rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem ſe ſubiugaturum, niſi tributa, quæ prius pater ipſius, penderet. Ezecias vero minas eius non magni fecit, fretus Deo ſuaque pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat. & hactenus de hoc rege.

Reformatio cultus Dei.

An. mũdi 3224. Ante Chriſtũ na. 740.

Palæſtinos Ezecias vincit.

Ezecias ab Aſſyriorum rege deficit.

CAP. XIIII.

Salmanaſſar capto Iſraelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

Hedio & Ruffinus cap. 15.

4. Reg. 17

Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis eiecti, alio traducuntur, regno Chuthæis dato.

ASſyriorum autem rex Salmanaſſar comperto quod Iſraelitarum rex miſiſſet clam legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitũ contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo, & non receptus ab eo, poſt tertium obſidionis annum vrbem vi cepit, anno eiuſdem regis nono, Ezeciæ vero Hieroſolymorum regis anno ſeptimo: extinctoque funditus Iſraelitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Perſidem, cum quo etiam Oſeas rex viuus captus eſt. Deinde migrare iuſſa quadam Perſica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, ſedes ei

An. mũdi 3224. Ante Chriſtũ na. 740.

deſignauit in agro Samariæ, cæteraque Iſraelitarum regione. Migrauetunt igitur decem tribus Iſraelitarum ex ſuis ſedibus poſt annos 947. ex quo maiores eorum Ægyptum egreſſi armis eâ loca ſuæ ditionis fecerunt: poſt principatum Ieſu annis octingentis. poſt defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamũ, de qua ſupra diximus, annis CCXL. mẽſibus ſeptem, diebus ſeptem. atq; hic fuit finis Iſraelitarum, qui neq; legi ſubditi eſſe voluerunt, neq; prophetas audire, prænunciantes adeſſe pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate deſiſterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa ſeditio, per quam à Roboamo defecerunt, ſeruo ipſius in locum eius rege conſtituto: qui cõtemptis diuinis legibus, & populo per ſuum exemplũ ad eandem iniquitatem pertracto indignationem cœleſtis numinis eis conciliauit, & ipſe quoq; meritas pœnas non effugit. Porro Aſſyriorum Rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus ſcriptum inuenitur, bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Eulæo, atteſtante etiam Menandro, qui in ſuis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam tranſlatis ſic ſcribit.

Tyriorum annales & Menãder de bello Salmanaſſaris cõtra Tyrios

Is deinde qui Eulæus nominabatur, regnauit annos triginta ſex, hic deficientes Cittæos cum claſſe eo profectus ſub imperiũ ſuum retraxit. contra quos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phœnicen totam inuaſit: facta deinde pace, cum copiis domum reuerſus eſt. paulo poſt Sydon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Aſſyriorum regem defecerunt: & cum ſoli Tyrij facere eius imperata detrectarent, reuerſus eſt contra eos cum LX. nauibus, quas Phœnices inſtruxerunt, impoſitis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus, diſiecta hoſtili claſſe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt. quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam ſibi compararunt. Reuertens autem rex Aſſyrius, cuſtodes ad fluuium & aquæductus diſpoſuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cum per continuos quinque annos fieret, coacti ſunt effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc ſunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanaſſare Aſſyrio ſcripta inueniuntur. Cæterum noui Samariæ coloni Chuthæi, ſic enim tum appellabantur, quod à Perſidis regione Chutha & flumine Cutho eſſent traducti, cum quinque gentium eſſent, totidem Deos patrios ſecum attulerunt, quos ritu ſuo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt.

Indignatio Dei in Idololatras Chuthæos.

Exorta eſt enim ſæua peſtilentia, à qua cum popularentur, nullam inuenientes opem, oraculo admoniti ſunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſſis igitur ad regem Aſſyrium legatis petierunt, vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraelitis ad eos remitteret.

Chuthæi cultum Dei amplexi, Iudæorum amicos, ſe rebus tantũ ſecundis ſe profitentur.

quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti, diligenter eum cœperunt colere: moxque ceſſauit peſtilentia: permanentq; nunc quoq; in ea religione, Chuthęi vocati Hebræis, Gręcis vero Samaritę. qui pro pręſenti ſemper conditione temporũ mutabiles, quoties feliciter degete Iudæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, vtpote à Ioſepho oriũdos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos, quando vero in rebus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cum illi ex longe remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo alias dicetur opportunius.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI X. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Senacheribi Aſſyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana, & Ezechiæ Regis eppugnatio.*

II. *Aſſyriorum exercitus vna nocte per peſtem abſumptio, & Regis eorum domum reuerſi, a filiis inſidioſe perpetrata cædes.*

III. *Ezechiæ poſt liberationem ab infeſtatione Aſſyriorum ſtatus fœlix atque quietus, eiuſque relicto Manaſſe filio ſucceſſore, ex hac vita deceſſio.*

IIII. *Manaſſæ a Chaldæorum ac Babyloniorum Rege victi captiuitas, eiuſdemq; poſt aliquantum temporis in regnum reductio.*

V. *De Ioſia Rege hiſtoria.*

VI. *Ioſia in prælio occaſus, dum Nechaum regem Ægypti, contra Babyloniam per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.*

VII. *Ioachami in Nabuchodonoſori Syriam inuadentis, amicitiam & ſocietatem pertractio.*

VIII. *Ioachami Ægyptiorum rebus ſtudentis cædes, eiuſque filij in regno ſucceſſio.*

IX. *Ioachami, Babylonio ſententiam mutante, obſeſſio, & ſponte ſe dedentis in captiuitatem abductio.*

X. *Sedecias Hieroſolymorum Rex a Babylonio conſtitutus.*

XI. *Iudæorum Hieroſolymis a Nabuchodonoſoro captis, in Babyloniam traductio.*

XII. *Succeſſores Nabuchodonoſori: Babylonici imperij ad Perſas per Cyrum translatio: ſtatus Iudæorum in Babylonia.*

CAP. I.

Senacheribi Aſſyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana, & Ezechiæ Regis expugnatio.

EZECHIÆ duarum tribuum Regis anno quarto decimo Senacheribus Aſſyriorum Rex cum inſtructiſſimo exercitu eum aggreſſus eſt, omneſque vrbes vi cepit quotquot ſunt in Iudæ ttibu & Beniamitica. Iamque ducturus erat Hieroſolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa ſoluturum promittens. Senachetibus veto auditis legatis, decreuit, omiſſo bello, poſtulata Regis admittere, & pollicitus eſt ſi argenti talenta trecenta, aut triginta accepiſſet, pacatum ſe abiturum, iureiurando interpoſito quod ab omni iniuria temperaturus eſſet. His perſuaſus Ezechias exhauſtis theſauris mittit eā pecuniam, ratus, hoſte remoto, poſthac ſine periculo ſe regnaturū. Acce-

An. mũ. 3231. ante Chri. na. 733.

4. *Reg.* 18

Iudææ clades.

Senacheribi iuramentum & eius violatio.

An. mũdi 3231. Ante Chriſtũ na. 733.

Rapſaces conuocato Ezecia in colloquiũ deditionẽ ſuadet.

pit Aſſyrius pecuniam, ſed pacta non præſtitit: nam profectus ipſe cum copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapſacem ducem cum duobus aliis ad cõtinuandum Hieroſolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Thatata & Anacharis. vt vero, admoto mœnibus exercitu, caſtra metati ſunt, per nuncium poſtulauerunt, vt Ezecias ad ſe prodiret in colloquium. ille, quod ſibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos miſit: Eliacimum procuratorem, & Somnæum & Ioachum a commentariis. hi cum prodiiſſent, ante duces conſtiterunt. quos intuitus Rapſaces iuſſit regi ſuo referre hæc: quod magnus Rex Senachetibus ſcire vult, quo fretus dominum ſuum refugiat, & obedire nolens exercitum in vrbem non recipiat. an forte Ægyptiis, ſperans ab illis poſſe exercitum regium deleri. id quidem ſi ſperet, dubio procul eũ deſipere, & ſimilem eſſe homini qui fragili arundini innititur, qua non ſolum non ſuſtinetur, ſed lapſus etiam manum trãſfigitur. Scire autem eum oportere, quod non ſine Dei voluntate facta ſit hæc expeditio, qui ſicut ante de Iſraelitis victoriam dedit, ita nunc quoq; Ezeciã cum ſuis ſubditis Aſſyriorum armis velit ſuccumbere. Hac Rapſace Hebraice dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore conſternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriace. Ille ſatis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraice reſpondit: debere eos audire mandata regis, &, quod in rem ipſorum ſit, deditionem facere. Satis, inquit, ſcio quod vos & veſter rex populum vana ſpe ſeducentes, vt reſiſtat ſuadetis. quod ſi quid audetis, & putatis vos poſſe exercitum noſtrum à mœnibus repellere, promptus ſum vos duobus equorum millibus inſtruere: vos date totidem ſeſſoribus vires veſtras oſtendite. ſed non poteſtis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos poſſunt vel inuitos vi capere? maxime cum ſpontanea deditio tuta ſit: contra cum ſit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audiſſent ex duce tam legati quam populus, ad regem etiam perlata ſunt. Ille perculſus habitum regalem exuit, & ſaccum indutus humili ſpecie, vt mos eſt patrius, in faciẽ procidens Deo ſupplicat, vt cum nulla alia ſpes adſit, opem & ſalutẽ afferat. Miſſis etiam ad Eſaiam prophetam amicis aliquot & ſacerdotibus, rogauit, vt pro communi ſalute precibus Deum ſolicitet ac ſacrificiis, vt frangens nimias ſpes hoſtium, miſereatur ſui populi. Paruit Propheta, & monitus oraculo iuſſit regem atque amicos bono eſſe animo, prædicens hoſtem ſine prælio victum diſceſſurum cum ignominia, & poſiturum feroces animos. Deũ enim ei moliri perniciẽ. Ipſum quoque Senacheribum non ſuccedente expeditione Ægyptiaca domum reuerſum, ferro eſſe interiturum. Forte autem acciderat, vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus ſtultum eum dicebat, quod putaret ſe poſſe ſeruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit, minabaturq; internecionẽ omnibus, niſi ſponte patefactis portis, exercitum intra Hieroſolyma reciperent. Has lectas contempſit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epiſtolam complicatam in templo repoſuit. Iteratis deinde ſupplicationibus quib. vrbis ſalus Deo commendata eſt, Eſaias exoratũ eſſe retulit, nec eſſe ea tempeſtate oppugnationem metuendam ab Aſſyrio. Inſtare enim feliciora tempora, quibus ſecuri poſſint agros ſuos in pace colere, & poſſeſſionum ſuarum curam habere, timentes neminem. Procedẽte autem tempore Aſſyriorum rex fruſtrari ſuos conatus videns, infectis rebus, rediit ex cauſa tali. Multũ temporis contriuit in apparanda oppugnatione Peluſij: iamq; aggerem pene mœnibus æquauerat, & videbatur aſſultum propediem facturus, eum audiuit aduenire Tharſicem regem Æthiopum, Ægy-

4. Reg. 19

Ezecia in Deum refugiũ, & per Eſaiã in ſpem melioris fortunæ erectio.

ptiis

ptiis laturum ſuppetias, & per deſertum copias ducere, vt improuiſus adoriatur Aſſyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus, ꝓpere inde cum ſuis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani ſacerdotem, bellum geſſiſſe dicit, nimirum quod idem & rex eſſet & ſacerdos, Oppugnans, inquit, Peluſium hac de cauſa obſidionem ſoluit. Rex Ægyptius implorauit opem ſui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat, quod pro Aſſyrio ſcribit Arabem vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hoſtium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum eſt, vt exarmatus rex à Peluſio ſuum exercitum abduceret. Beroſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor Senacherib regis meminit: & quod apud Aſſyrios regnauerat, totamque Aſiam atq; Ægyptum bello infeſtauerit, his verbis narrat.

An. mũdi 3231. an. Chri. na. 733. *Herodotꝰ de Senacheribo. Hedio & Ruffinus cap. 11.*

CAP. II.

Quod Aſſyriorum exercitus vna nocte peſte abſumptus eſt, & quod Rex eorum domum reuerſus filiorum inſidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem ſub Rapſacis imperio reliquerat, peſte diuinitus immiſſa deletum, prima nocte poſteaquam vrbem oppugnare cœperat, abſumptis cũ ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militum. qua clade territus, & de reliquis copiis ſollicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit, ad regiam quæ Ninus dicitur. Vbi paulo poſt per inſidias ſeniorum e filiis ſuis, Adramelechi & Selennari, vitam amiſit, occiſus in ipſo templo Araſci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſarachoddas minor filius in regnum ſucceſſit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Senacheribi in Deum blaſphemi pœna.

Parricida.

CAP. III.

Ezecias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus cum aliquandiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſæ filio regnum reliquit.

EZecias autem præter omnem opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſoluit, quandoquidem manifeſtum erat huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione vrbis abſterritum. Dumq; totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in grauem morbum incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius ſperantibus. nec tam vitæ periculum angebat regem, quam quod ſine liberis decedẽte generis ſucceſſio in eo deficere videbatur, & regnũ ſine legitimo hærede futurum. hoc igitur mœrore potiſſimum confectus, ſupplex cum lachrymis Deum rogauit, vt tantiſper differretur vitæ terminus, donec procrearet ſobolem, neue nondum factus pater eximeretur numero viuentiũ. Miſertus autem Deus, idque eo libentius quod non ſibi doleret regni voluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantum germanum principatus quæreret, miſſo ad eum Propheta Eſaia, iuſſit nunciari quod poſt triduum morbum euaderet: & ſuperuiuens annos quindecim, non niſi relicto hærede filio decederet. Hæc cum Propheta, ita vt iuſſus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigioſum aliquod ſignum ab Eſaia poſtulat, vt certo poſſet credere, miſſum illum ad ſe à Deo nuncium. quæ enim ſupra ſpem & rationem eſſe videntur, eorum ſolet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Propheta quodnam ſignũ exhiberi ſibi poſtulet, voluit, vt quando vmbra in ſuo ſolario iam ad decimam lineam proceſſerat, per toti-

Hedio & Ruffinus cap. 3. 4. Reg. 20. Morbus Ezeciæ, & vita prorogan da, per miraculum confirmatur.

An. mũdi 3231. Ante Chriſtũ na. 733.

Aſſyriorum diſſolutũ imperium.

Babyloniorum regis ad Ezechiã legatio.

Captiuitas Babylonica ab Eſaia prædicta.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

dem lineas reuerti eam faceret: Et cum Deus hoc dediſſet Prophetę precibus, viſo, ita vt voluit, tã inſigni prodigio, confeſtim recepta ſanitate ad templum aſcendit, & adorato Deo, vota perſoluit. Circa eadem ferme tempora imperium Aſſyriorum per Medos diſſolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autem Rex Baladas, miſſis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad ſocietatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis theſauros etiam oſtendit & appararum armorum, & quicquid pretioſum auro conſtabat ac gemmis: atque ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatuſque quinam eſſent qui venerant: ait, è Babylone miſſos à rege veniſſe: oſtendiſſeque ſe illis omnia, vt, viſis diuitiis, colligentes ex his ipſius potentiam, regi ſuo renunciare poſſent certius. tum Propheta reſpondens, Scito, inquit, quod hæ diuitiæ paulo poſt transferentur in Babyloniam, & poſteri tui virilitate amiſſa eunuchi ſeruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit Dominus. Ezechias contriſtatus hac prædictione, ait ſe quidem malle gentem ſuam in eam calamitatẽ non incidere, ſed quando aliter viſum ſit Deo precari vt ſaltem ipſe poſſit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum regis Beroſus meminit. Cæterũ Propheta hic cum eſſet diuinitus & vſque ad miraculum veridicus, certus ſe nihil à vero alienum dixiſſe, omnia ſua vaticinia ſcripto tradita reliquit poſteris, vt ex euentu certitudo eorum poſſet intelligi. nec hic ſolus id fecit, ſed alij prætcrea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum reſpondet oraculis. ſed hoc alias ſingillatim percenſebimus.

Ezechiæ mors.

Ezecias porro cum quantum iam diximus ſuperuixiſſet in pace, obiit poſt annum vitæ quartum & quinquageſimum, regni vero nonum & vigeſimum.

4 Reg. 21

Manaſſæ impietas & crudelitas.

CAP. IIII.

Manaſſes a Chaldæorum ac Babyloniorum Rege captus poſt aliquantum temporis ab eo rurſum in regnum ſuum reſtituitur.

An. mũdi 3247. ante Chriſtũ na. 717.

Hedio & Ruff. c. 5.

Alias cap. 4.

Manaſſes in Babyloniam captus abductus, poſtquam reſipuit, regno reſtituitur.

An. mũdi 3288. Ante Chriſtũ na. 676.

HVius ſucceſſor Manaſſes filius, ex matre Achiba Hieroſolymitana ciue natus, omiſſis paternis ſtudiis contrarium vitæ inſtitutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, ſed per omnia iniquitates Iſraelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, auſus eſt etiã ſceleſtus templum Dei profanare, atq; adeo totam vrbem & reliquam ditionem quam late patuit. Exorſus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iuſtos graſſabatur cædibus, ne à Prophetis quidem cruentas manus abſtinens. nam & ex horum numero per ſingulos dies aliquem afficiebat ſupplicio, vt Hieroſolyma inundarentur ſanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum poſt alium Prophetam ad regem ſimul atque populum, per quos eaſdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipſorum Iſraelitæ aliquanto ante perpeſſi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum ſermonibus, per quos moniti ſi paruiſſent imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti ſunt. Cum enim in eiſdem perſeuerarent moribus, hoſtem illis Deus immiſit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is miſſo in Iudæam exercitu, regionem totam populatus, Manaſſem quoque dolo interceptum & abductum, perpetuo pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miſer malo ſuo doctus admiſſam culpam agnouit, & vt hoſtem humanum ac clementẽ experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus ſe præbuit inexorabilem, ſed miſertus exaudiit ſupplicem: quem poſt aliquantum temporis ſpacium Babylonius domum remiſ-

ſum

ſuum in priſtinum principatum reſtituit. Cæterum clementia victoris poſtliminio reuerſus Hieroſolyma, dedit operam, ſi poſſet abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus totus conuerſus ad religionis ſtudia. Nam & vrbem luſtrauit, & templum conſecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, vt gratitudinem Deo poſſet approbare, & quoad viueret eius retinere beneuolentiam. Idē facere populum quoque docuit, memor in quale incidiſſet infortunium ob perperam adminiſtratam rempublicam. Adornato etiam altari ex præſcripto Moſis ſolennes obtulit ſuper eo victimas. Reſtitutis in veterem ſtatum religionis ritibus, ad munienda Hieroſolyma curam tranſtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altiſſimas, ſuburbanaſque arces cum aliis neceſſariis tum imprimis commeatibus muniret. Adeoq; in melius mutatus eſt, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitę tempore prædicatus ſit beatiſſimus. Cumque vixiſſet annos 65. in viuis eſſe deſiit, exactis in regno annis 55. Sepultus eſt in hortis propriis: regnum excepit Amos filius, natus matre Emalſema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia ſui patris opera, & a ſimilibus non abſtinens facinoribus, mature dedit pœnas domi à ſuis oppreſſus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigeſimo, regni vero ſecundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipſum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Ioſię nominato tradidit, octo tum annorum puero.

Manaſſes vrbem luſtrat, & templum denuo conſecrat. An. mūdi 3302. Ante Chriſtū na. 662. *Manaſſæ mors.* *Amos rex Iuda impius.* *Ioſias rex Iuda.* An. mūdi 3304. Ante Chriſtū na. 660.

CAP. V.

De Ioſia Rege hiſtoria.

HVius mater fuit ex oppido Boſceiha, Ieda nomine, ipſe indole optima, & ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regula totius vitæ ſibi propoſito, quam primum enim duodecimū annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iuſtitiæ ſpecimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & reiecta de falſo creditis Diis perſuaſione, conferrent ſe ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorū ſuorum inſtitutis, quicquid peccatum eſſet corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quam ſi eſſet ætate maturiſſima. quæ vero decenter ſe habere inuenit, immota ſeruauit, & imitatus eſt. Hæc autē faciebat tum per innatam ſapientiam, tum etiam ſeniorum monitis & conſiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot Reges ſeipſos perdiderant. Itaq; obeundo tam vrbem quam regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorū diruebat, & donaria, quę eis à maioribus conſecrata fuerant, per ludibrium detrahebat, atq; ita populum à vana opinatione ad verum Dei cultum conuertit & conſueta holocautomata, cæteraq; ſacrificia ſuper altare obtulit. Conſtituit etiam certos magiſtratus & morū cenſores qui priuata quoq; negocia ſic diſponerent, vt in omnibus non minorem iuſtitiæ quam vitæ ipſius rationem haberent. dimiſſis deinde per totam ſuam ditionem nunciis, iuſſit vt, quicunq; vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; ſuo quiſq, arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam ſumptuum in templum ſartum tectum præſtandum commiſit Amaſi præfecto vrbis, & Saphani ſcribæ, Ioatæ commentarienſi, & Pōtifici Eliaciæ. qui, omiſſis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & ſuppeditatis omnibus rebus ad reparationem neceſſariis, incumbebant operi: atq; ita inſtauratū eſt templum, & ipſum regiæ pietatis argumentū futurum. Anno deinde regni ſui decimo octauo iuſſit Eliaciā pontificem pecunia, quæ inſtaurationi ſuperfuit, in maſſas conflata cra-

4. *Reg.* 22. *Ioſias verum Dei cultum reſtaurat.* An. mūdi 3307. Ante Chriſtū na 657. An. mūdi 3321. Ante Chriſtū na. 643. *Idololatria a Ioſia extirpatio.* *Cenſores.* *Studium populi in reparando tēplo.*

An. mũdi 3321. Ante Chriſtũ na. 643.

Moſis libri ſacri in templo reperti.

teras inde & libatoria phialaſq; ad miniſteria templi conficere, prærerea quicquid auri argentiue in theſauris eſſet, id quoq; prolatum in eoſdem vſus conuertere: Pontifex autem dum promit aurum, forte incidit in ſacros libros Moſis in templo repoſitos: eos prolatos dedit ſcribæ Saphani qui cum eos perlegiſſet, regem adiit, & quæ imperaſſet omnia facta indicauit, prærerea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex, ſcidit ſibi veſtem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipſoq; ſcriba, & Eliacia Põtifice, miſit eos ad Prophetiſſam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis: vt perſuaderent ei Deum placare, & propitium genti ſuæ reddere.

Olda Prophetiſſa a Ioſia conſulitur.

Timendum enim eſſe, ne propter neglectas à maioribus leges Moſis graues caſus immineant, neue eiecti patrio ſolo in externis regionibus deſtituti omnibus commodis miſere vitam finiant. Auditis regiis mandatis Prophetiſſa iubet ei renunciari,

Vaticiniũ de Iudaorũ pœna.

quod Deus ſemel contra eos ſententiam tulerit, quæ nullis ſupplicationibus irrita fieri poſſit: vt populus eiiciatur propriis ſedibus, & omnibus præſentibus commodis propter nõ ſeruatas leges mulctetur: quandoquidem conceſſo ad reſipiſcendũ tanto temporis ſpacio, ne Prophetarum quidem hortatibus ad ſaniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non poſſe, vt ipſo euentu diſcant eſſe Deum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil ineſſe mendacij, quibus certam ſuam voluntatem hominibus indicare ſolet. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantiſper imminentem calamitatem: ſed ab eius obitu præfinita iam ante mala in populũ immiſſurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam miſſi fuerant.

4. Reg. 23

Viua pij principis imago.

ille circum omnia oppida miſſis nunciis, iuſſit Hieroſolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines, & cum cõgregati eſſent omnes, primum ei ſacros libros legit. deinde ſtans in editiori loco in medio populi, ſacramento adegit vniuerſos ad cultum diuini numinis, & ſeruandas leges Moſaicas: quod illi magno conſenſu facturos ſe receperunt. moxq; ſacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur vt propitius adeſſe dignaretur. Poſtremo iuſſit Pontificem, ſi quod vas in templo ſupereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vſui, vt inde eiiceretur: & cum non pauca eſſent collecta, omnibus incenſis cinerẽ eorum diſpertit. deniq; Sacerdotes idolorũ à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hieroſolyma peractis exiuit peregre, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinũ à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & oſſa pſeudoprophetatũ ſuper altare, quod

Veritas oraculorũ diuinorũ.

3. Reg. 13.

primus Hieroboamus exſtruxerat, cõbuſſit, ſicut ſuperius diximus, iam tum cum ſuper eo Hieroboamus ſacra faceret, interueniſſe Prophetam, & in præſentia totius populi prænunciaſſe, quod vnus ex Dauidis progenie, nomine Ioſias, hoc eſſet facturus: cuius prędictionis euentus poſt annos trecentos ſexaginta vnum ſecutus eſt. Poſt hæc inuiſit & alios Iſraelitas, qui captiuitatem & ſeruitutem Aſſyriorum euitauerant, eiſque perſuaſit, vt omiſſis impiis actionibus & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent, eiq; ſoli adhęrerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos ſcrutatus eſt, ne quid ſuſpectum intus deliteſceret. quadrigas etiam ſolis, quas ſuperiores reges in veſtibulo templi conſecrauerant, & ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitũ dignabatur, de medio ſuſtulit. Cæterum luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, populum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandum

Paſchatis celebratio.

feſtum azymorum quod dicitur Paſcha: deditq; populo ad epulum de ſuo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoq; Sacerdotum contulerunt Sacerdotibus ad idem feſtum agnorum

duo millia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum primarii dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cumque tanta eſſet victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moſis, Sacerdotibus ei curæ pr æpoſitis, & exemplo ſuo reliquo populo præeuntibus. Et quod à Samuelis Prophetæ temporibus in eam vſque diem nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt, quia tum omnia iuxta præſcripta legum & antiquas conſuetudines peragebant. Poſt hæc Ioſias cum pace, diuitiis & gloria floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi.

Hedio & Ruffinus cap. 6. Alias c. 5

CAP. VI.

An. mũdi 3334. Ante Chriſtũ na. 630.

Ioſia in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Ægypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

REx Ægypti Nechaos magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnum quærere. cumq; proceſſiſſet vſque Menden oppidum ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum petere bello, ſed ad Euphratem properare. nõ eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter propoſitum cum obſtante dimicandi. Ioſias autem verbis Ægyptii nihil mouebatur, ſed perſeuerabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem volenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occaſionem aduerſus eum inueniret. Dum enim aciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellandi ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepultus eſt magnifico funere in monumentis paternis, cum vixiſſet annos triginta nouem, regnaſſet triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus lamentis & triſtitia mortem eius proſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit lugubri carmine, quod nunc quoque exſtare videmus. hic Propheta & inſtantem vrbi captiuitatẽ Babylonicam, & noſtri etiam ſeculi clades prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & Propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento ſcriptos reliquit. erant autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hieroſolymis, ab anno decimotertio regni Ioſiæ vſque dum templum vna cum vrbe eſt dirutum: cuius ſuo loco mentionem faciemus. Porro mortuo, quemadmodum diximus, Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigeſimo tertio, regiam habens Hieroſolymis. Hic matre natus Ametala, impiis & impuris fuit motibus. Hunc Ægyptiorum Rex à bello reuertens accerſitum ad ſein vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius ſeniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni vero eius centum argenti talentorum tributum impoſuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum ſecum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus eſt, cum regnaſſet menſes tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata eſt Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malicioſo fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Via per Iudæam exercitui clauſa vi aperitur.

4. Reg. 23

Mors Ioſiæ.

Epicediũ a Ieremia Ioſiæ ſcriptum.

2 Par. 35

Hieremias captiuitatem Babylonicã prædicit.

Ieremias quando vixerit.

Ioazus Rex Iuda.

4. Reg. 23

2. Par. 36

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Al. ca 6.

Eliacim' Ioacimus nominatus Iudæ Rex.

An. mūdi 3355. Ante Chriſtū natum 629.

CAP. VII.

Ioachimi in Nabuchodonoſori Syriam inuadentis, amicitiam & ſocietatem pertractio.

Nabucho donoſorus Babylonia Rex cōtra Ægyptum. An. mūdi 3336. Ante Chriſtū natum 625. *Nabucho donoſoro Ioacimus tributa perſoluit.* 4 *Reg.* 24 An. mūdi 3343. an. Chriſtum na. 621. *Hedio & Ruffinus cap.* 8. *Ioacimus a Babylonia Rege deſciſcit.* An mūdi 3345. an. Chriſtum na. 619. *Hieremias Hieroſolymorū ſubuerſionem prædicit.* Iere. 22.

ANno autem quarto, ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonoſorus apud Babylonem regno potitus cum inſtructiſſimo exercitu Carchabeſam ad Euphratem ſitam petiit, bellum inferens Ægyptio Neecheo, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonii conatu, non contempſit hoſtem, ſed cum validis & numeroſis copiis ad Euphratem ei ſe oppoſuit, & collatis ſignis cum eo congreſſus, amiſſis multis millibus, coactus eſt cedere, Babylonius autē ſuperato Euphrate, totam Syriam Peluſium vſque ſubegit, Iudæa ſola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonoſori anno, Ioacimi vero octauo, Babylonii Iudæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille, timore ſuadente, pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa perſoluit. Inductus deinde ad vanas ſpes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione ſua fruſtratus eſt. nam Ægyptii bellum inſtaurare non auſi ſunt: id quod Propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non deſtitit, fruſtra eos in Ægyptiorum præſidio ſpem ponere. Imminere enim vrbi certam ſubuerſionem à Babyloniis, & Ioacimo Regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quod nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quam proceres cōtemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud Regem accuſabant, depoſcentes eum ad ſupplicium. Delata demum re ad Regium ſenatum, maxima pars vt improuida calculis ſuis eum damnauit. pauci vero quidam ſapiētiores è Regia Prophetam dimiſerunt, autoresque fuerunt etiam aliis ne in eum ſæuire pergerēt. Adducebantque rationem, non hunc ſolum malū vrbi prædicere, ſed & Michæam ante talia prædixiſſe, & multos alios, quorum nemo a ſui temporis Regibus aliquid eſſet paſſus, ſed omnes vt Dei vates habiti ſint in precio. atque hoc pacto lenitis animis diuerſa ſentientium effecerunt, vt reuocatis ſuffragiis Propheta eximeretur ſupplicio: qui conſcriptis omnibus ſuis Prophetiis, ieiunāti populo & in templum congregato, nono menſe quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, ſimulque iubent tam ipſum quam eius ſcribam Baruchum è medio ſecedere, vt omnes lateat vbi ſint: librum vero ad Regem pertulerūt. qui præſentibus amicis iuſſit ſcribam librum ſumere & legere. quo lecto iratus conſcidit eum, & iniectum in ignem exuſſit: iuſſitque Hieremiam & Baruchum ad ſe adduci daturos ſupplicium. ſed illi iam ſe iræ eius ſubduxerant.

CAP. VIII.

Nabuchodonoſorus Ioacimum rurſum Ægyptiorum rebus ſtudentem interficit, & Ioacimum eius filium pro eo Regem conſtituit.

Nabucho donoſori recepti in vrbem ſauitia. 4 *Reg.* 24

NOn multo poſt venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in vrbe, territus Prophetæ prædictionibus. quod enim ab eo ſibi non timeret, neq; excluſit, nec ad bellum ſe parauit. At ille receptus non ſeruauit fidem, ſed florem iuuentutis Hieroſolymitanæ vna cum ipſo Rege interfecit: quem etiam inſepultum extra mœnia iuſſit proiici: & pro eo Ioacimum filium Regem vrbis & regionis conſtituit. eorum vero qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Ba-

bylo-

bylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos XXXVI. regnauit XI. ſucceſſor autem eius Ioacimus, natus matre Hieroſolymitana nomine Noſta, regnauit menſes tres, dies decem.

2 Par. 36. Ioachim⁹ ſiue Iechania Rex Iuda.

CAP. IX.

Ioachimi, Babylonio ſententiam mutante, obſeſſio, & ſponte ſe dedentis in captiuitatem abductio.

An. mũdi 3346. an. Chriſtũ nat. 618.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

4 Reg. 25. Nabuchodonoſorus fœdifragus.

BAbylonium autem Regem ſtatim dediſſe regnum Ioacimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occiſi, regionẽ ad defectionem perpelleret. Miſſo igitur exercitu Hieroſolymis eum obſedit. qui cum eſſet natura bonus & iuſtus, non ſuſtinuit periclitantem propter ſe vrbem deſpicere: ſed matrem & cognatos miſſis à Rege ducibus tradidit obſides, icto in hoc cum eis fœdere, quod nec vrbi mali aliquid inferrent nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides ſeruata eſt, Babylonio Rege violante eam, & mandante per literas ſuis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, & quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à Rege in cuſtodia ſunt habiti.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum Rex a Babylonio conſtitutus.

Sedecias Rex Iuda ab aulicis & falſis prophetis ſeductus Hieremiã nõ audit.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtũ na. 610.

PRo Ioacimo autem Sedeciam eius patruum Regem conſtituit, iureiurando aſtrictum, quod nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias Propheta illum adiit, obteſtans vt, omiſſis impietatibus, iuſtitiæ curam gereret: neve aut ducibus mentem adhiberet, quod eſſent mali plerique, aut falſis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbẽ Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis, hæc enim non vere dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias vero tantiſper, dum audiebat Prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe, ſi illi fidẽ adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à Prophetæ cõſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnib. inter ſe concinebãt, quod & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc vero diſcrepare videbatur Hiezeciel, quod negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cum Hieremias aſſeueraret omnino futurum, vt captiuũ eum Babylonius Rex ſecum abduceret. quare cum hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut alias opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires coniungeret, Babylonium neceſſario ſuccũbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataq; regione, & occupatis arcibus, ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito, in quibus anguſtiis eſſet

Iezeciel tẽpli vaſtationem prædicit.

Sedecias ad Ægyptios deficit.

Hedio & Ruffinus cap. 10.

Ægyptii Rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur.

Sedecias a pſeudoprophetis ſeductus.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtũ na. 610.

Vaticiniũ de captiuitate Babylonica, & inde liberatione. Ierem. 25. 29. 37.

Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox vero vi obſidio ſoluta eſt, Pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quod a Babylonis Regi eiuſq; ſubditis inſtaret belli periculum, quodve transferendi eſſent e ſuis ſedibus in Babyloniam. immo etiam captiuos redituros eſſe cum omnib. vaſis, quibus Rex templum ſpoliauerat. At Hieremias adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciat, dicens eos Regem decipere, nihilque commodi ſperandum ab Ægyptiis; ſed, victis illis, Babylonium copias ad Hieroſolyma reducturum, &, quotquot oppugnationi ac fami ſuperfuerint, captiuos abducturum; direptiſque omnium facultatibus, & exhauſtis templi diuitiis, in vrbem ſimul & templum ferro ac flammis ſæuiturum, nullo ſacri aut profani diſcrimine. Et ſeruiemus, inquit, ei poſteriſque eius per annos LXX. à qua ſeruitute Perſæ & Medi nos eripient extincto Babyloniorũ imperio, quorum ope dimiſſi & huc reuerſi templum ædificabimus denuo, & Hieroſolyma reſtituemus. Hæc dicens Hieremias pleriſque perſuadebat: principes vero & impii velut furioſum contemnebant. Cumque aliquando libuiſſet ei natale ſolum Anathot reuiſere, quod à Hieroſolymis XX. ſtadiis eſt diſſitum, quidam è magiſtratibus in itinere forte obuius comprehenſum detinuit, calumnians quod ad Babylonios vellet transfugere. Propheta contra negauit eum verum crimen afferre, ſed ire ſe in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magiſtratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus ſeruabatur ad ſupplicium, & aliquanto tempore coactus eſt viuere in his afflictionibus.

Hieroſolyma obſeſſa. 4. Reg. 25. Ierem. 39 & 52.

Fames & peſtilẽtia.

Ieremias ſuadet deditionem.

Piorũ doctorum in hac vita fortuna.

Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die menſis decimi, Babylonius Rex iterum exercitum admouit Hieroſolymis: & continuata per XVIII. menſes obſidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus eſt. præter externam autem oppugnationem duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame ſimul & peſtilentia vehementer graſſantibus. Interim Hieremias in carcere non quieſcebat, ſed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto ſeruandos eſſe vna cum totis familiis, alioquin ſine remedio perituros addebat manentibus in vrbe aut hoſtili ferro aut fame pereundum. qui vero ad hoſtem perfugerint, mortem euaſuros. At Principes ne malis quidem preſſi audire volebant, ſed irati, ad Regem omnia deferebant, incuſabantque prophetam vt furentem, & frangentem ſibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc vero minari triſtia, & dicere expugnatam vrbem omnino ſubuertendam eſſe. Rex vero ſuopte quidem ingenio non exacerbabatur: ſed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret, voluntati eorum reſiſtens, permiſit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato confeſtim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnoſum puteum per funem demiſerunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille vero vſque collum merſus ibi manebat. interim quidam e ſeruis Regis carioribus, genere Æthiops, renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non recte Principes ſtatuiſſe & amicos, quod vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quam quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis Rex pœnitentia prioris conſilii, quod Principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funeſque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops, aſſumptis, quem-

admo-

An. mūdi 3354. Ante Chriſtū natum 610.

Sedecias a Hieremia petiit cōſiliū, Principum metu negligit.

admodum inſlus etat, ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clam ad Regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem crediturum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne forte in vitam meam ſæuias. Sed cum Rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim, ſe internuncio, iubere Deum, ſi modo velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio: ni faciat, ipſum fore omniū malorū cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quam vniuerſo populo. Tum Rex, ſe quidem cupere facere, quæ vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud Regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum: ſi ciuitatem dederet, ac ne vxorem quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam Rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne Principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur curnam eſſet à Rege accerſitus: ſed prætexendum quod venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt a propheta. volebant enim ſcire, quanam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

CAP. XI.

Iudaorum Hieroſolymis a Nabuchodonoſore captis, in Babyloniam traductio.

Hieroſolyma per decem & octo menſes obſeſſa tandē capiuntur.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus & erectis turribus, e quibus arcebat propugnatores ſtantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccumbentibus, ſed obduratis animis omnia mala perferentibus. ac ne machinis quidem hoſtium terriri, alias contra machinas excogitabant, vt inter ſe vtrique non viribus ſolum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potiſſimum ſperant ſe vrbem poſſe capere, hi ſalutem ſuam in eo putant conſiſtere, ſi non ceſſent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per menſes decem & octo, donec tandem ſuccubuere, partim inedia victi, partim ſuperne e turribus telorum multitudine oppreſſi. Capta eſt autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti menſis die nona: ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonoſorus oppugnationem commiſerat, dum ipſe apud Reblatha degeret ꝙ ſi quis requirat eorum ducum etiam nomina, ſunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Naboſaris, Echāramſaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hoſtibus in templum ingreſſis, Sedecius Rex vbi hoc ſenſit, aſſumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quaſdam anguſtas in deſertum. quod cum Babylonii cognouiſſent transfugarum indicio, ſub aurorам aggreſſi ſunt eos perſequi, & aſſecuti eos nō procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici vero & duces fugæ comites viſis e propinquo hoſtibus, relicto Sedecia diſpalati ſunt, qua quemque tulit ſpes effugii. Ipſe pene deſertus, cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hoſtium po-

An. mūdi 3356. ante Chriſtū na. 608.

Sedecias noctu fuga ſibi cōſulens, a Babylonijs capitur.

teſta-

An. mũdi 3356. Ante Chriſtũ na. 608.

teſtatem deuenit, & mox ad Regem perductus eſt. Quem poſtquam in conſpectu habuit Nabuchodonoſorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promiſſionum immemorem, quod Regi ſeruare illam regionem eſſet pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quod, cum à ſe accepiſſet regnum Ioacimo fratri debitum, accepta poteſtate abuſus eſſet in autorem beneficii. Sed magnus eſt, inquit, Deus qui te propter mores tuos peſſimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuiſſet, e veſtigio iuſſit ipſo & aliis captiuis inſpectantibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipſum excæcauit, Babylonem ſecum abducendum. Atque ita vtriuſque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quam Hiezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu, non vanæ fuiſſe comprobatæ ſunt. quod captus adduceretur ad Babyloniam, & coram cum eo loqueretur, & oculis ſuis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quod vero cæcatus primo cum Babylonem perductus eſſet, videre tamen non potuit, Hiezecielis fuerat vaticinium. Quę quidẽ ignorantibus ſatis declarare poſſunt Dei naturam, quam varia ſit & multimoda, omnia tempeſtiue diſponens, & futura præſignificans: ſicut humanæ inſcitiæ & incredulitatis inſigne exemplũ hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile.

Excæcatio Sedeciæ, filiorumque cædes.

Atque hic fuit Dauidici generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps: idq; temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit tribus alterius.

Dauidici generis reges quot & quãdiu regnauerint.

Cæterum Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eo perueniſſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quam argentea ſuſtulit, & labrũ quoq; illud grande quod Solomon dedicauerat, præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incẽſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſib. ſex, dieb. decem. A diluuio vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito, vſq; ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpatio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus.

Templũ, regia & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta.

Dirutis Hieroſolymis & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: Pontificem Saream, & qui poſt hũc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodię templi, eunuchum primarium Regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis. præterea ſcribam regiũ, & alios Principes viros ſexaginta. quos omnes vna cum ſpoliis templi perduxit ad Regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex vero Pontificem & Principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam Pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam Regium genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam Pontificum enumerare nomina, qui Regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in

Captiuitas Babylonica. Pontifices Hieroſolymitani.

templo recens à Solomone extructo Pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Iotamus. poſt Iotamum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iorhamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditũ ſacerdotium filii parentum ſucceſſores acceperunt, cõtinuata generis ſerie. Cæterum Rex Babylonem reuerſus, Sedeciam in carcerem vſque ad mortẽ eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum ſepeliit, vaſa quibus Hieroſolymitanum templũ ſpoliauerat, ſuis conſecrauit numinibus. populo in Babylonia ſedes attribuit. Pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux, qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præpoſito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturã acceperant, certum tributum Regi penderent. Prophetę quoque Hieremiæ e carcere exempto ſuaſit vt iret ſecum Babylonem: iuſſum enim ſe à Rege, vt ei neceſſaria omnia præbeat. Quod ſi ſequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc Regem per literas certiorem poſſit reddere. Propheta vero neque ducem ſequi voluit, neque alio ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miſeras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commendauit hominem, mandans ne quid ei deeſſe pateretur, donatoque vate magni precii muneribus, ipſe quoque domum profectus eſt. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Maſphatam, impetrata prius à Nabuzardane gratia, vt ſecum e carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, inſigni familia natus, & in patria lingua egregie doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obſidionis Hieroſolymitanę tempore diffugerant, poſteaquam Babylonios receſſiſſe audiuerunt, vndiq; collecti venerunt ad Godoliam Maſpharam. Eorum principes erant, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nõnulli alii: præterq; hos Iſmael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & doloſiſſimus, qui tempore obſidionis profugerat ad Bahalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad ſe venientibus Godolias ſuaſit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. poſſe enim eos impune regionem colere. interpoſitoq; iureiurando paratumque ſuum auxilium ſi quis moleſtaretur, conſuluit vt vnusquiſq; habitaret in quo vellet oppido, dicens miſſurum ſe vna aliquot è ſuis, & daturum operam vt diruta inſtaurentur & habitentur denuo. illos vero debere, donec tempeſtiuũ eſt, curare ne frumentum & vinum ac oleum deſit in futuram hyemem quo ſuſtententur. hęc locutus permiſit quenque arbitratu ſuo quem liberet locum incolere. Quæ fama poſtquam ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quod profugos ad ſe venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos aſſignaret, impoſito certo tributo quod penderetur Babylonio, vndique concurſum eſt ad eum, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis Principibus videntes regionem coli, multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonueruntq; eum quod Bahales Ammanitarum Rex ideo miſiſſet Iſmaelem, vt ipſum clam dolo interficeret, & principatum inter Iſraelitas occuparet, cum ſit è genere regio: ſecurum autem fore ab inſidiis, ſi eis permittat Iſmaelem clam occidere. Vereri enim ſe, ne, ſi ipſe inſidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Iſraelitarum in totum pereant. ille vero reſpondit ſe non diſſimulaturum tales inſidias aduerſum hominẽ affectum à ſe beneficio. non enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta inopiæ neceſſitate nihil

An. mũdi 3356. Ante Chriſtũ na. 603

Hedio & Rufinus cap. 11.

Gedolia transfuga rum dux.

Hieremias a Babylonio duce exéptus e carcere magni precii muneribus afficitur.

Baruchus e carcere dimiſſus.

Iudæi vndique collecti ad Godoliã Maſphatam veniunt.

man

An. mū-di 3356. Ante Chriſtū na. 608.

Godoliæ cædes, & plebis Maſphatenſis abductio.

mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum eſſe, vt cui circumuento inſidiis, non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere, eum ſua manu interimere conetur. Attamen etiamſi vera eſſent quæ deferrent, emori eſſe ſatius, quam hominem qui ſalutem ſuæ fidei cōmiſiſſet, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abiit. poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in Maſphata Iſmael comitatus amici decem: vbi inter hoſpitales epulas dum ſe comiter poculis inuitant, hoſpitem mero grauem & ſomnolentum aduertens, cum decem illis ſociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas ſimiliter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædibus, tam in Iudæos quam in Babylonios milites ſecuros & paſſim dormientes. ſequenti vero die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octuaginta: omnium inſcii quæ acciderant, quos videns Iſmael intro vocauit ad Godoliam, & introgreſſos clauſo palatio trucidauit, cadaueraq; eorum in puteum quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. Soli autem ex eo numero ſeruati ſunt, qui rogauerunt ne ſe prius occideret, quam ei quædam occultata in agris traderent, ſupellectilem & veſtes atque frumentum. quibus promiſſis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem vero Maſphatenſem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum Regem profectus eſt Ioannes autē cum cæteris ducibus audita Maſphatenſium clade, & morte Godoliæ, indigniſſime tulerunt, & aſſumptis ſuis quiſque militibus, Iſmaelem hoſtiliter perſecuti ſunt, eumque apud fontem Hebronenſem deprehenderunt. quibus viſis captiui Iſmaelis læti, rati, id quod erat, auxilium ſibi venire, omnes ad Ioannem tranſiuerunt. Iſmael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum Regem perfugit. Cæterum Ioannes aſſumptis quos Iſmaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſæuirent. prius tamen conſulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt, vt hæſitantibus oraculum expediret, quidnam faciendum ſit, iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit. cumque propheta operam ſuam eſſet pollicitus, decima demum die Deus apparens iuſſit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: ſi manſerint in ea regione, auxilio futurum & prouiſurum ne quid incommodi à Babyloniis, quos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum malient iter facere, curam eorum relicturum, infenſumque tali calamitate affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum caſtigatos eſſe viderint. Hæc diuinitus monēti prophetæ noluerunt credere, quod ex Dei ſententia iuberet eos manere: ſed putauerunt eum falſo verbis ſuis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi diſcipuli, ne poſſit Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei conſilio, quod per Prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto ſimul & Barucho & Hieremia. Quo poſtquam peruentum eſt, Deus ſignificauit prophetæ fore, vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iuſſitq; prædicere populo, quod capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur, id quod etiam factum eſt quinto enim poſt excidium Hieroſolymitanum anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vigeſimus tertius, cum magnis copiis inuaſit Cœleſyriam. qua ſubacta bellum geſſit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hoſtiliter eſt ingreſſus: occiſoque

Clades Iſmaelis a Ioanne accepta.

Oraculū a Ioanne petitur, quod tamen negligitur. Iere. 42. 43.

Vaticiniū de exercitu a Babylonico ducendo, & reliquiis Iudæorū in captiuitatem abducendis.

qui tunc regnabat, & alio Rege conſtituto, repertos ibi Iudæos rurſum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Aſſyrios decem tribus è Samaria ſunt abductæ, regnante Oſea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonoſorum Chaldæorum & Babyloniorũ Regem captis Hieroſolymis. Sed Salmanaſſar in vacuas Iſraelitarum ſedes deduxit gentẽ Chuthæorum, qui prius in intima Perſide & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. Rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus, nullam gentem in eam regionem repoſuit: quo factum eſt vt Iudæa cum Hieroſolymis ac templo per ſeptuaginta annos deſerta maneret. tempus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem, & duarum reliquarum tranſmigrationem interceſſit, anni fuere centum triginta, & menſes ſex, dies decem. Cæterum Nabuchodonoſorus ſelectis nobiliſſimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ Regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuere conſpicui, pædagogos eorũ curæ aſſignauit, exſectis quibuſdã ex eo numero, quemadmodum ſolitus eſt facere & aliarum gentium deuictarum formoſis adoleſcentibus: præbebatque eis de ſua menſa victum, & Chaldæorum diſciplinis inſtituẽdos curabat ac literis, in quibus ſane profecerũt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Miſael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Balthaſarem, pro Anania Sedrachem, pro Miſaele Miſachem, pro Azaria Abdenago appellari iuſſit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer caros habuit. Cumque viſum fuiſſet Danieli cum cognatis victitare durius, & à regiæ menſæ abſtinere eduliis, atque adeo ab animatis omnibus, acceſſerunt Aſchanem eunuchum qui curæ eorum erat præpoſitus, rogantes vt quæ mittebantur à Rege in ſuos vſus conuerteret, ipſis legumina tantum & palmulas in alimenta præberet, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ſe enim, aliis faſtiditis, talem victum appetere. Ille vero ait ſe gratificari eis cupere, ſed vereri ne hoc Rex depræhendat extenuatis ipſorum corporibus & immutata ſpecie. quod neceſſe ſit vt habitudo & color rationi victus reſpondeat: idq; magis fore conſpicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatius; atque ita propter eos adduci ſe poſſe in capitis periculum. Itaque nacti Aſchanem nõ admodum difficilem, perſuadent vt ſaltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quod ſi corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perſeueraret, qui cõpertus ſit innoxius: ſin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus ſpecioſi facti quam alii, ad priſtinam diætam eos reduceret. vt vero apparuit non ſolum non lædi eos talibus, ſed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non eſſent conferendi, qui cibis veſcebantur regiis, ſed Daniel cum ſociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tempore ſecure Aſchanes partes quæ de regia menſa mittebantur pueris, ſibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi vero vtpote puros iam habentes animos, & ad percipiendas diſciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quod neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc ſimili de cauſa emollirentur, facile omnem perdidicerunt doctrinã, tam Hebraicam quam Chaldaicam: ſed præcipue Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque ſomniorum ſignificationibus ſtuduit, viſiones etiam diuinas videre ſolitus. Exacto autem biennio poſt Ægypti populationem Nabuchodonoſorus cum vidiſſet mirandam viſionem, cuius etiam euentum Deus ei in ſomnis indicauerat, mox vt è ſtratis ſurrexit eius oblitus eſt. acceſſi-

An. mũdi 3361. Ante Chriſtũ na. 603.

Hedio & Ruffinus cap. 12. Dan. 2. Danielis & ſociorũ eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profectus.

Dan. 2. Nabuchodonoſorus viſionis oblatæ oblitus, Magos ac vates accerſit, eiſque mortē, ni indicarēt minatur.

nis igitur Chaldæis, & Magis ac vatibus, ait ſe ſomnium vidiſſe, & quoniam oblitus ſit quale fuerit, velle vt ſomnium ſibi indicent & eius ſignificationem. Illis autem reſpondentibus hoc ſupra humanas vires eſſe, atque ſi exponeret eis viſionem ſomnii, pollicentibus interpretationem, minatus eſt mortem, niſi ſomnium etiam indicarent: & cum negarent ſe id poſſe, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quod omnes ſapientes iuſſiſſet occidi, & inter hos ſe quoque cum ſuis cognatis eſſe in periculo, adiit Ariochum Regii præfectum ſatellitii: rogauitque cauſam cur ita Rex ſtatuiſſet in omnes ſapientes & Magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito quod cum oblitus eſſet ſomnii, iuſſiſſetq; eos id ſibi indicare, nec illi potuiſſent, ad iram commotus ſit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à Rege peteret. ſpem enim ſibi eſſe, Deum ea ipſa nocte exoratum indicaturum eſſe id ſomnium. quæ Danielis poſtulata cum per Ariochum Regi eſſent renunciata, iuſſit cædem Magorum differri, tantiſper dum huius promiſſi fidem experiretur. puer vero cum ſociis digreſſus in ſuum cubiculum, per totam noctem ſupplex Deum precibus ſolicitauit, vt rem ſibi aperiret, & Magos cum quibus & ipſi periclitarentur, ab ira Regis eriperet, manifeſtata ſibi viſione quam Rex præterita nocte viſam elabi e memoria paſſus ſit. Deus autem & periclitantis miſeratus, & Danielis ſapientia delectatus, tam ſomnium quam eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum Rex cognoſceret. Ille hac reuelatione lætus, ſurgens fratribus eam indicat, iam deſperantibus vitam, & tantum de morte cogitantibus: hortaturque vt tranquillo ſint animo, & de vita melius ſperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quod ætatem eorum eſſet miſeratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt ſe ad regem ducat, indicaturum ei ſomnium quod proxima ante hac nocte viderat. Ad quem ingreſſus primum deprecatus eſt eam opinionem, quaſi ipſe Chaldæis & Magis eſſet ſapientior, quod nemine illorum valente inuenire ſomnium, ipſe id eſſet indicaturus. non enim ſua peritia, vel quod intellectu alios præcellat, id fieri: ſed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miſeratus eſt: rogantique mihi pro mea populariumq; vita, & ſomnium & eius ſignificationem aperuit. neq; enim tam me ſolicitum habuit ea triſtitia, quod à te indigni vita eſſemus iudicati, quam metus de exiſtimatione tuę gloriæ, cum tot viros bonos & honeſtos necari iuberes, idq; iniuria, quod non eſſet humana ſapientia comprehenſibile quod mandabas, ſolo Deo valente præſtare quod cuperes. Ergo cum hæc te cura teneret, quiſnam poſt te potiturus eſſet orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos oſtendere, tale immiſit ſomnium: videbaris tibi videre ſtatuam grandem ſtantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei. deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eumq; ingruente venti vi diſſlatum in terras diuerſiſſimas. Saxum vero illud tam magnum accepiſſe incrementum, vt quātum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios Reges ante te Babylonios. duæ vero manus & humeri duo portendunt, quod à duobus Regibus veſtrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoq; vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quod ea ſit auro, argento ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpreta

An. mūdi 3363. an. Chriſtū nat. 601.

Danieli ſomnium eiuſq; interpretatio reuelatur.

Daniel regi ſomniū & interpretationē exponit.

Somniū Nabuchodonoſori, de quatuor Monarchiis mundi.

rionem Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. quod ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoq; obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porro Nabuchodonozorus his auditis, agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quam Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus, impoſito ei dei ſui nomine, vniuerſæ ſuæ ditionis præpoſitum eſſe voluit, cum eoque ſimul eius conſanguineos: qui ob hoc inuidioſi facti, in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione Principes eisq; mādauit, vt quamprimum tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit, vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerūt ſe hoc facturos, quod nollent patrias leges tranſgredi, moxque delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidēria, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſte in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos Regi commendauit, quod probos & Deo caros eſſe animaduerteret: quo factum eſt, vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Nam multo deinde poſt, rurſum aliud dormiens Rex, vidit inſomnium, quod priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium denuo reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis Magis percontatus eſt quid ſignificet. Eius intellectum nemo alius inuenire & Regi indicare potuit, ſolus Daniel quid portenderet coniectura aſſecutus eſt: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in ſolitudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſeptennio toto audente inuadere dominium exorato Deo rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt. Nemo autem mihi vitio debet uertere, quod hæc, ita vt in antiquis libris inuenio, ſcriptis meis inſero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius hiſtoriæ, palam profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promiſi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterum Nabuchodonoſorus cum regnaſſet annos XLIII. vitam finiit, vir induſtrius, & prioribus Regibus longe fortunatior. Meminit eius & Beroſus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. Pater autem Nabuchodonoſorus, audito quod Satrapa quem Ægypto & cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à ſe defeciſſet, cum non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita iunioti Nabuchodonoſoro copiarum parte, iuſſit hunc contra illum proficiſci. qui collatis ſignis cum defectore cōgreſſus, & ipſum deuicit, & regiones eius ad ſuum imperium retraxit. Interea pater Nabochodonoſorus apud Babylonem morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos XXI. Nabuchodonoſorus vero non multo poſt patris morte cognita, & conſtitutis Ægypti ac reliquarum regionum negociis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum Babylonem properauit. Et cum aſſumpſiſſet regni adminiſtrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſeruata erat in eius

An. mūdi 3364. Ante Chriſtū na. 600. *Daniel cū ſociis ad honores euectus.*

Mandatū regium de ſtatua adoranda. Daniel 3. Danielis cognati ſtatuā adorare nolentes, in ignē coniecti, diuina prouidentia ſeruantur.

An. mūdi 3369. Ante Chriſtū na 595. *Dani. 4. Somnium & eius explicatio.*

Mors Nabuchodonoſori.

An. mūdi 3381. Ante Chriſtū natum 583. *Beroſus de Nabuchodonoſoro. Hedio, & Ruffinus Cap. 13.*

An. mũdi 3381. Ante Chriſtũ natum 583.

reditum, factus eſt totius paterni imperii dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit: deinde ſpoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnifice exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hoſtes eo poſſent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem exſtruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus laterculis. cumq; memorabilibus operibus ciuitatem muniſſet, & portas in templorum modum ornaſſet, paternæ regiæ contiguam exſtruxit aliam Regiam, cuius ſubſtructiones & reliquam magnificentiam forte ſuperuacaneum eſſet dicere: vnum ſilere non poſſum, quod tam amplum & ſuperbum ædificium intra quindecim dies abſolutum eſt. In hac Regia moles ſaxeas fornicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referentes, ſuperne conſitas variis arborum generibus, atque ita celebratos illos penſiles hortos abſoluit, eo quod vxor educata in Media concupiſſet quandam patriæ ſuæ ſimilitudinem. Horum hortorum etiam Megaſthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi oſtendere conatur quod hic Rex virtute & rerum geſtarum magnitudine Herculem longe à tergo reliquerit. ſubiugaſſe enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hiſpaniæ. Sed & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philoſtratus tam in Phœnicum quam in Indorum hiſtoriis, quod hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc ſunt quæ de hoc Rege apud hiſtoricos inuenio.

Megaſthenes de Nabuchodonoſore. Diocles. Philoſtratus.

CAP. XII.

Succeſſores Nabuchodonoſori: Babylonici imperii ad Perſas per Cyrum tranſlatio: ſtatus Iudæorum in Babylonia.

Abilamarodochus Iechoniam e vinculis dimittit. 4 Reg. 25. Iere. 52. An. mũdi 3382. Ante Chriſtũ na. 582. *Niglisar. Laboſordochus. Balthaſar ſiue Naboandel Babylonia Rex.* An. mũdi 3421. Ante Chriſtũ na. 543. *Dan. 5.*

CÆterum poſt Nabuchodonoſori obitum Abilamarodochus eius filius regnum ſuſcepit, qui mox Hieroſolymorum regem Iechoniam è vinculis emiſit, & inter neceſſarios amicos habuit, multis muneribus donarum, & apud Babylonem Regiæ ſuæ præfectum. Pater enim eius fidem non ſeruauerat Iechoniæ, qui ſe ei cum vxoribus & liberis totaque cognatione ſponte tradiderat, reſpectu ſolius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, ſicut ante diximus. Abilamarodacho poſt decimum octauum regni ſui annum defuncto Niglisar filius ſucceſſit, cumque regnaſſet annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde ſucceſſione ad Laboſardachum filium regnum peruenit: apud quem cum nouem tantum menſibus hæſiſſet, poſt mortem eius tranſiit ad Balthaſarẽ, qui Babyloniis Noboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Perſarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigioſa viſio ei contigit. Diſcumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vaſorum argenteorum quæ regiæ menſæ adhiberi ſolent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorũ præcipuis. Deinde cum ira collibuiſſet, iubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quæ ſpoliatis Hieroſolymis Nabuchodonoſor in vſum ſuum veritus vertere, in dei ſui templo repoſuerat. Ipſe vero iam mero calens auſus eſt ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi vidit manum e pariete prominentem, & in eo ſyllabas quaſdam ſcribentem, qua viſione territus cõuocauit Magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & ſomniorum interpretationem profitetur, poſtulans vt ſibi enarrent id quod erat ſcriptum. Magis autem negantibus ſe eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem mœſtus

An. mũdi 3425. Ante Chriſtũ na. 539.

ac ſolicitus, præconis voce per totam ſuam ditionem publicauit: quicunq; mentem eatum literarum interpretari poſſet, daturum ſe ei torquem aureum, & purpureæ veſtis vſum, quali Chaldæorũ Reges vtuntur, atque inſuper tertiam regni ſui partem. Poſt hoc præconium maior etiam fit Magorum concurſus, certatim ſenſum literarum ſcrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem triſtem hac de cauſa Regem eius auia, ſolari eum cœpit, dicens eſſe quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonoſorum vaſtatis Hieroſolymis adductum, virum ſapientem, qui poſſit obſcura & ſoli Deo nota perquirere. Hunc Nabuchonoſoro, quod quærebat, interpretatum, cum id eo tempore poſſet alius nemo, rogabatque vt accito illo percontaretur quid ſibi velint hæ literę, vt coarguta cæterorum inſcitia, etiamſi triſte ſit, prodigium id intelligatur. His auditis Balthaſar, accerſit Danielem: & præfatus ſe reſciuiſſe de eius ſapientia, deque ſpiritu diuino quem habeat, & quod ſolus ſit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt ſibi enarret quid ſcriptura illa ſignificet, pollicens operæ præmium vſum veſtis purpureæ, torquemque aureum, & ditionis ſuæ partem tertiam, vt ſapientia eius inſignita talibus honoribus, illuſtris fiat apud omnes qui honoris cauſam ſciſcitando cognouerint. Daniel autem recuſatis muneribus, quod his diuinitus conceſſa ſapientia corrumpi nequeat, ſed indigentes gratis iuuare parata ſit, ait ſcripturam hanc vitæ finem ei prædicere: eo quod ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus ſit pietatem colere, & nihil moliri quod ſit ſupra naturam hominis. Nabochodonoſorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, poſt multas preces miſerante Deo reſtitutum ad hominum conuerſationem & priſtinum imperium, ac deinde per totam vitam agnouiſſe & laudaſſe Dei virtutem & prouidentiam: hunc vero oblitum domeſtici exempli, voces impias iactaſſe in Deum, & potaſſe è ſacris vaſis vna cum ſuis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem ſit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda ſingula. Mane, hoc eſt, numerus, ſignificat dinumeratum eſſe iam diernm tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus ſupereſſe. Thecel, qnod eſt pondus, appenſum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, ꝙ eſt fragmen, fracturũ Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Perſas diſtribuendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer triſtari, attamen Danieli ſuam munificentiam non ſubtraxit tanquã malorum prænuncio, ſed dona quæ pollicitus eſt exhibuit, ſic cogitans, quod non bona audierit, ſui fati culpam eſſe, non Prophetæ: imo illum boni viri officio functum eſſe, qui ſic interpretatus ſit, vt erat euenturum, tametſi parnm lætus euentus ſequeretur. Non multnm autem abiit temporis, dum & ipſe & vrbs in Cyri Perſarum Regis poteſtatem deuenit. Sub Balthaſare enim capta eſt Babylon, anno regni eius decimo ſeptimo. Hic finis fertur poſterorum Nabuchodonoſori. Darius autem cum extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro ſuo cognato annum agebat ſexageſimum ſecũdum, qui fuit Aſtyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem Prophetam aſſumptum ſecum duxit in Mediam, eumque in maximo honore apud ſe habuit. erat enim vnus è tribus ſummis ſatrapis, qui ſub ſe habebant alios 360. ſatrapas. tot enim à Dario primum inſtituti ſunt. Itaque cum tam carus & honoratus apud Regem eſſet, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negotio conſulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri ſolet inter eos, qui aliquem ſibi à Rege præferri non patiuntur æquo animo. cumque æmuli occaſionem calumniæ

Balthaſar manum è pariete prominentem & ſyllabas quaſdam ſcribentem videt.

Daniel regi ſcripturam interpretatur.

Danieli Rex dona promiſſa exhibet.

Babylon a Cyro Perſarum Rege capta.

Inuidiæ vis & natura.

Honor Danielis.

An. mũdi 3425: an. Chr. ſtum nat. 539.
Hedio & Ruffinus cap. 14.
Daniel 6.

contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cum enim eſſet contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe ſibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accuſandi anſam inuenire poterant. nec tamen deſtiterunt quærere quomodo honore deiectum e medio tollerent. & cum animaduertiſſent Danielem quotidie ter Deo ſupplicare precibus, cõmenti ſunt occaſionem qua eum poſſent perdere: aditoque Dario renunciant ei viſum eſſe ſatrapis eius & principibus; per triginta dies populo dari intermiſſionem: quibus, nec ab ipſo, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & ſi quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum conüci. Rex vero non perſpiciens eorum malitiam, quod Daniel hoc commento peteretur, ait ſibi placere hoc decretum: pollicitusq; ſe id confirmaturum, edictum propoſuit in publicum, quo ſatraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu ſeruare conarentur, magnum fuit vbique ſilentium. Daniel vero nihil hæc curabat, ſed more ſolito ſtans in conſpectu omnium, adorabat Deum ſuum & deprecabatur. Tum ſatrapæ nacti occaſionem quam dudum captauerant, Regem adeunt propere, Danielemque accuſant, quod contempto edicto ſolus ex omnibus Deos precari auſus ſit, id non ob pietatem, ſed ob hoc ipſum, quod obſeruari ſe ſciret ab æmulis. Et cum Regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati ſui contempti facile veniam daturum crederent, hoc ipſo magis accenſi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam poſtulauerunt, vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem ſperans ope diuina eripiendum à beſtiis, hortatus eſt eum, vt præſentem caſum æquo ferret animo: & poſtquam eo coniectus eſt, cum obſignaſſet lapidem, qui ori foueæ incumbebat vice hoſtii, domum reuerſus eſt: totamque eam noctem cibo & ſomno exegit de amici ſalute ſolicitus. diluculo autẽ ſurgens ad foueam ſe contulit: & inuento illæſo ſignaculo quo lapidẽ obſignauerat, per apertam feneſtram ſuperne Danielem inclamauit, quærens an adhuc ſaluus ſit. Ad quam vocem cum ille reſponderet illæſum ſe & incolumem, iuſſit eum e fouea beſtiarum extrahi. inimici vero eius, videntes ei nihil mali accidiſſe, noluerint hoc Dei prouidentiæ tribuere, ſed cauſam referentes in leonum ſaturitatem, auſi ſunt etiam apud Regem hoc aſſerere, at ille offenſus eorum malitia, iuſſit multum carnium obiici leonibus, & illis iam ſaturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat, ſi propter ſaturitatem eos non attingant, ac tunc demum euidentiſſimum fuit vatem ope diuina eſſe ſeruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, ſed non ſecus ac ſi fuiſſent famelici, & alimentis caruiſſent, ſine mora illos dilaniauerunt, acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, ſed obiectorum malicia, Deo ſic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam ſinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis inſidiatores periiſſent, Darius Rex per totum ſuum imperium nuncios dimiſit, qui Danielis Deum prædicarent, hunc eſſe ſolum verum & omnipotentem Deum aſſeuerando. ipſum deinde vatem in maiore etiam quam ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuẽs qui cum ab omnibus Deo carus exiſtimaretur, & propter hanc de ſe opinionem eſſet illuſtriſſimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum & ſingulari admiratione dignum, quod in hodiernum vſque durat, & ſpectantibus recentiſſimæ ſtructuræ videtur, ac ſi ea ipſa die qua ſpectatur eſſet abſolutum. tantam nouitatis ſpeciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læſam, præter aliorum ædificiorum conſuetudinem, quæ æque atque homines ve-

Daniel in leonum foueam cõiicitur.

Danielis inimici a leonibus dilaniati.

tuſta-

An mũdi 3425. an. Chriſtum na. 539.

Danielis vaticinia.

tuſtatis iniuriam ſentiunt, nec firmitatem ſolum, ſed etiam decorem ſenſim deperdunt. Mos autem durat vſq; in præſens tempus, vt in ea turri ſepeliãtur Medorum Reges & Perſarum atq; Parthorum: eiusque cuſtodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoq; concreditur. Quod aũt in hoc viro præcipua dignum eſt admiratione, ſilentio non prætetibimus, Omnis enim eximia felicitas, vt Prophetæ excellentiſſimo ei contigit, & viuenti tam apud Reges quam apud populos gratioſo, & poſt obitum ſempiternam memoriam conſecuto. libri enim eius quos conſcriptos reliquit, etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolum enim futura prædixit, quemadmodum alii Prophetæ, verum etiam tempus quo euentura eſſent pręfiniit, & cum alii Prophetæ calamitates pręd icerent, ideoque malam gratiam apud Reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum vero certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maxime illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primatiam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugiẽtibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem, vt ſurgeret ac videret, quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnũ, enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. Verſis deinde ad occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aerem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus: deinde vidiſſe enatum e fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, ob uerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiaque vetiturum per dies 1296 hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his Reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum vero indicari, fore aliquem e Græcorum Regibus, qui cum Perſis bis congreſſus, eum prœlio ſuperet, totumque eius imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte extans primum Regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi Regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisque exoriturum quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatoque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio, & quantam vaſtitatem illaturi eſſent noſtris hominibus. Hæc omnia diuinitus ſibi demonſtrata ſcripto tradidit, & poſteris legenda reliquit, vt videntes euentum non diſceptare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam inſignem honorem illi à Deo habitum, ſimulque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam e vita eiiciunt,

Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum regnũ præfiguratũ fuit. Daniel 8

Danielis de Romanorũ imperio prædictiones. Daniel 9.

Epicureorum error coarguitur.

& Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuerſitatem à beata illa & immortali eſſentia vel conſeruari vel gubernari, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeuerant. qui ſi ita vt illi autumant careret præſide, quemadmodum naues ſine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, curruſque aurigis deſtitutos euerti ac confringi, ita & ipſe perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia conſidero, non poſſum non damnare iſtorum inſcitiam, qui Deo negant curæ eſſe res mortalium. qui enim fieri potuit, vt prophetiis eius reſponderet euentus, ſi temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc, ita vt inueni in literas retuli, quod ſi quis mauult diuerſam opinionem ſequi, id per me quidem erit illi integrum.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Vndecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Cyrus Perſarum Rex Iudæos Babylone dimiſſos, priſtinas ſedes permittit repetere collata eis in ædificationem templi pecunia.*

II. *Regii duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.*

III. *Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino abſtinere iubet.*

IIII. *Darius Hyſtaſpu filius templum Iudæis ædificat.*

V. *Xerxis Darii filii in Iudæorum gentem beneficia.*

VI. *Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuerit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.*

VII. *Bagoſes, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos afficit.*

VIII. *Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.*

CAP. I.

Cyrus Perſarum Rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

An. mūdi 3426. Ante Chriſtū natum 538. *Babylonica captiuitatis poſt ſeptuaginta annos finis.* 1. *Eſd.* 1. 3. *Eſd.* 2.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit transmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt DEVS captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam Prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quod poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſori eiuſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc

dicit

dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, huncillum eſſe credo, quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meu:n nomen per ſuos Prophetas prædixit, & quod templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Eſaiæ Prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quod vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declamaturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuo. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus eſt cupidine exſequendi quæ ſcripta legerat: conuocatiſq; clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere, vt proficiſcantur in patriam, vrbemque Hieroſolyma & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulq; Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quo cum perueniſſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebantq; ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluenteſq; vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolẽnes victimas, quaſi vrbem denuo conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperẽt. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus per Cyrum tunc e Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt, vt quam primum id abſolutũ eſſet, mox ea Sacerdotibus & magiſtratibus populi redderet, in templum reſtituenda, quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit: Rex Cyrus Syſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionẽ meam habitant permiſi, vt quicunque vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuo conderent, & templũ Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo prius loco. miſi autem eo etiam ærarij mei præfectum Mithridatem & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templum ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito; & vnum ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificẽt Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoque quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectum & Zorobabelem Iudæorum Principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic. pſycteres aurei quinquaginta, argentei CCCC. thericlea pocula aurea quinquaginta, argentea CCCC. ſitulæ aureæ quinquaginta, argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argenteæ MMCCCC. prætereа vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorum ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc à Samariæ tributis præberi volo, immolabuntq; Sacerdotes has victimas iuxta Moſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute regis eiuſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui vero per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit Epiſtolæ argumentum. Numerus autem

An. mũdi 3426. Ante Chriſtũ na. 538.

Cyri Perſarum regis edictum.

Eſa. 44. 45. de Cyro vaticinium.

Cyrus Iudæis reditum in patriam, vrbis & templi ædificationem permittit.

Templi vaſa e Babylone Hieroſolyma remiſſa.

Cyri ad Syriæ Satrapas mãdatum.

Iudæorũ e captiuitate Hieroſolyma profectorum numerus.

An. mũdi 3426. Ante Christũ na. 538.

eorum, qui è captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuere, & inſuper CCCCLXII.

CAP. II.

Regij duces & ſatrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

Hedio & Ruff. c. 2. 1. Eſd. 4. Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent. Aliàs c. 3. Samaritarum & aliorum ad Cambyſem ſcripta de templi ædificatione auertenda.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circum finitimæ gentes, præcipue Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſſar Aſſyriorũ rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabãt ſatrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minus vrbẽ ac templum inſtaurare valeant. Illi vero pecuniis etiam corrupti vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente, vtpote diſtracto in alia negocia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis Epiſtola. Domine, ſerui tui Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet rex, quod Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem ob defectionem merito deletam reſtituunt, forumque rerum venalium reparant etiam mœnia & templum exſtruunt. quod ſi ita pergere ſinantur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſe ipſis regibus imperare potius quam ſeruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officij non diſſimulare hoc negocium, & admonere vt inſpicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum deſertores & hoſtes, vrbemque ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quod ſi hæc vrbs incolatur denuo, mœniumque ambitum abſoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cauam Syriam.

An. mũdi 3435. ante Christũ na. 529.

CAP. III.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

Cambyſis reſcriptũ in quo Iudæos ab ædificãdo templo deterret.

CAmbyſes autem lecta epiſtola, cùm eſſet alioquin etiam natus ad maliciam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſſi inſpici maiorum meorum commentarios vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoreſque eius ſeditioſos perpetuo ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quodque reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicen & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuo condere, ne per hanc occaſionem creſcat eorum malicia, qua cõcitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & ſcriba Semelius cum collegis eueſtigio conſcenſis equis properarunt Hieroſolyma, ducentes ſecum magnam hominum multitudinem, prohibueruntq; Iudæos ne vrbẽ & templum ædificare pergerent. Itaq; dilatum eſt id opus per annos IX. vſque in ſecundum annum regni Darij Perſarum regis. Cambyſes enim cum per ſexennium regnaſſet, ſubacta interim Ægypto reuertens ab ea expeditione apud Damaſcum eſt mortuus. Sublatis deinde Magis qui poſt eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, ſeptem illæ Perſarum familiæ Hyſtaſpis filium Darium communibus ſuffragiis regem declarauerunt.

Hedio & Ruffinus cap. 3. Aliàs cap. 4. Darius Hyſtaſpis filius Rex Perſarũ.

An. mũdi 3443. Ante Chriſtũ na. 521.

CAP. IIII.

Darius Hyſtaſpis filius templum Iudæis ædificat.

IS adhuc priuatus vouerat Deo ſi regnũ adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem eſſet, remiſſurum ſe in templum Hieroſolymas: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum à Hieroſolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrẽ inter ſatellites cum aliis duobus aſſumptus, ſperatum honorem conſecutus eſt. Primo autem ſui regni anno Darius ſplendido ac magnifico apparatu excepit tam domeſticos ſuos, quam Medorum ac Perſarum ſatrapas, prouinciarumq; pręſides ab Indis vſq; ad Æthiopas, & præfectos copiis per 127. ſatrapias. Cumq; ad ſatietatem epulati, diſceſſiſſent cubitum ad ſuum quiſq; diuerſorium, Darius poſt breuem in lecto quietem à ſomno relictus, nec valens redormiſcere, cœpit fabulari cum tribus ſatellitibus: & qui proponendam à ſe quæſtionem verius ac prudentius ſoluerit, ei præmiũ fore promiſit vſum purpuræ & aurei poculi. in cubatu quoq; ac vectatione vſurum inſtrumento aureo, & tiara byſſina ac torque aureo: & in cõſeſſu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios, poſt hæc promiſſa quærit ex primo num vinum maxime polleat, ex ſecundo num reges, ex tertio num mulieres, an forte veritas magis quam hęc omnia his ad inquirendũ propoſitis ſiluit. Mane vero accerſiuit megiſtanas ac ſatrapas ac toparchas, reſidenſq; vbi ſolebat iura reddere, iubet ſatellitum illorũ quenq; corã toto cœtu reſpondere ad quæſtionem ſibi propoſitam quid ipſi videatur verius. Tum primus eorum ſic exorſus eſt vini prædicare potentiam. Viri illuſtriſſimi, equidem vino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quod quorumuis potantium mentem ſubuerrit, & vel regis animum ſic afficit, vt non ſecus quam puer aliquis patentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoq; ſuæ conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nã & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atq; vſuris oppreſſos facit aliquantiſper ſibi videri omnium ditiſſimos, vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quam regum illis ſenſum ac metũ eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduerſus cariſſimos, eoſq; facit videri alieniſſimos. cumq; edormito temeto per noctem ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omnino inſcij quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. quo fit, vt his argumentis perſuaſus vinum ducam rem omnium longe potiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquã primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finẽ fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omnium quæ intellectu ac potentia prædita ſunt id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium qui & terras & maria ad quoſcunq; vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominibus reges imperitare, eiſq; quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſimũ animalium habent dominium, eorum vim ac virtutẽ merito exiſtimandam inſuperabilem. Quid? quod dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorũ imperata obſequenter faciunt, ſiue dum per eos obiiciuntur hoſtibus, ſiue dum coguntur cũ mœnibus ac turribus, atq; adeo cum montibus, ipſaq; rerum natura bellum gerere, ipſorũ iuſſu parati vel occidi vel occidere, dũ ne videantur à regiis mandatis vſquã digredi. parata deinde victoria, belli commoda vniuerſa ad

1. Eſd. 5. 6.

Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolymis remiſſurũ vouet.

Zorobabel.

Darius tribus ſatellitibus tres quæſtiones proponit.

3. Eſd. 3.

Primus vini potẽtiam prædicat.

Secundus poteſtatẽ regiam extollit.

3. Eſd. 4.

An. mũ-di 3443. Ante Chriſtũ na. 521.

Zorobabel tertiꝰ ſatelles mulierũ vim præpollentem primum oſtendens; mox veritati infracta palmam attribuit.

Regem redeunt. Iam vero qui alieni à militia, dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores comportatis fructibus regi tributa perſoluunt, & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletis omnibus delieiis & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nuſquam diſcedentibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, ſed vnam hanc curam putans neceſſariam, in hac vna eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit quamq; præpolleat exteris rebus omnibus, ſic dicere aggreſſus eſt. Confeſſum eſt & vinum pollere plurimum, & regem cui omnes obtemperant, maior tamen eſt potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil eſt omnino quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec vllo pacto poſſumus carere fœminis, ſed licet argento multo abundemus & auro, pretioſiſq; rebus aliis, ſimulatq; mulierem formoſam conſpexerimus; neglectis illis omnibus inhiamus in viſæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amiciſſimorum ſæpenumero propter mulieres obliuiſcimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimum. quicquid terra mariue longo labore quæſitum eſt. nonne totum hoc mulieribus committimus? ipſum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquãdo ab Apame Rapſacis Themaſini filia, concubina ſua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, ſed vt ſibi detractum diadema capiti illa ſuo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa mœrẽtem, & adulatorie ſe ad affectus illius attẽperando humiliter ſatisfacientem, ſi quid eam offenſam animaduerteret. Interim dum ſatrapæ mirabundi alij in aliorũ vultus inter ſe mutuo coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit tranſitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, veruntamen nec hæ nec rex veritati vllo modo conferendus eſt. Nã cum terra ſit maxima, cœlũ item immenſæ altitudinis, & ſol celeritatis ineffabilis, cumq; hæc Dei volũtas gubernet ac moueat, qui Deus iuſtus eſt & verax, conſequitur vt veritas ſit rerum omnium longe potentiſſima, contra quã iniuſtitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia quãtumuis pollere videantur, mortalia ſunt & celeres habent exitus, veritas vero immortalis eſt atq; ſempiterna. Quin & ea quæ ab illa percipimus nec mortalia ſunt, nec iniuriæ tẽporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, ſed iuſta & legitima, ſecretaq; ab omni labe iniuſtitiæ. his dictis Zorobabel ſermoni finẽ impoſuit. Acclamante vero auditorio quod dixiſſet optime, & quod ſola veritas vim omnis ſenij vel mutationis expertẽ habeat, iuſſit eum rex poſtulare aliquid ex his quæ illi paulo ante vltro fuerat pollicitus. Libenter enim ſe conceſſurum, vt viro ſapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare poſthac, inquit, aſſeſſor meus eris, receptus inter cognatas mihi neceſſitudines. His auditis admonuit eum voti, quo ſe obligauerat, ſi adipiſceretur poteſtatẽ regiam: id autẽ erat, denuo condere Hieroſolyma, & ibi Dei templum inſtaurare, ac deinde ſacra vaſa olim per Nabuchodonoſorum inde ſublata, & Babylonem perlata, reſtituere. Hæc eſt, inquit, mea poſtulatio, quam nunc mihi permittis, ſapientem me virum iudicans. Tum rex lætus aſſurgens excepit eum oſculo, moxq; ſcripſit toparchis & ſatrapis, iubens eos de-

Zorobabel ex oratione ſua laudẽ & munera præclara conſequitur.

Dariꝰ ad monitus voti, templi reſtaurationem mandat.

ducere Zorobabelem, eoſq; qui vna profecturi erant ad inſtruendam & abſoluendam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magiſtratibus vt materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hieroſolyma, & inſtaurantem eam vrbem adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adſcriptum erat, iubere & velle regem liberos eſſe omnes Iudæos quotquot ex captiuitate Hieroſolyma poſtliminio redierint, & procuratores ſuos ac ſatrapas vetuit quicquam in regios vſus à Iudæis exigere: & quantumcunque agrorum occupare valeant, permiſit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritanis atq; Syriæ cauæ habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquando Iudæorum iuris fuiſſent, antiquis poſſeſſoribus redderent, atque inſuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipſis autẽ iuxta patrias leges ſacra facere permiſit, & quæ in hunc vſum eſſent neceſſaria, ſacraſque veſtes in quibus Pontifex & cæteri Sacerdotes rem diuinam faciunt, de ſuo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ ſacros hymnos accinunt. & cuſtodibus vrbis atq; templi certas terræ portiones aſſignari iuſſit, ac in ſingulos annos pro alimentis certam pecuniam. deniq; de remittendis ſacris vaſis, deq; Iudæorũ reſtitutione, confirmauit omnia quę prius Cyrus decreuerat. Zorobabel autẽ hanc gratiam à rege conſecutus, quam primum egreſſus eſt regiã, ſuſpiciens in cœlum gratias egit Deo, quod corã rege inter concertatores viſus ſit ſapientior, cõfitens totum hoc diuini eſſe beneficij: peractaq; gratiarum actione, precatus vt & in poſterum propitius eſſe pergeret, Babylonem profectus eſt, lætum popularibus ſuis nuncium afferens. Quo audito primum gratias egerunt Deo pro reddita ſibi patria: deinde ad epulas & compotationes verſi, per huiuſmodi hilaritates continuos ſeptem dies exegerunt, ob receptam patriam ceu natalitiam feſtiuitatem denuo celebrantes. deinde duces Hieroſolymitanæ profectionis ex ſua quenque tribu elegerunt, comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibuſq; quos Darius ad hoc ipſum miſerat, genialiter viam emetiebantur hilares, perſonantibus omnia tibiis, & cymbalis perſtrepentibus, proſequente per luſum ac lætitiam, & reliqua Iudæorum multitudine, nam certus numerus è ſingulis cognationibus ſelectus proficiſcebatur. quas nominatim percenſere non libet, ne interrupta narrationis ſerie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuiſſe pubertatem egreſſorum quater mille millia & ſexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim ſequebantur quatuor millia, & ſeptuaginta. promiſcuæ vero multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. ſacri ſerui CCCXXII. ad hæc qui dicebant ſe Iſraelitas, nec tamen poterant approbare genus ſuum, ſexcenti quinquaginta duo. reiecti ſunt etiam ex ordine & honore ſacerdotali quotquot duxerãt vxores: quarum genus nec ipſi indicare poterant, nec in Leuiticis & ſacerdotalib⁹ genealogiis inueniebatur. erant autem numero 525. Sequebatur etiam ſeruitiorum multitudo ſeptem millium 337. cantores etiam & cantatrices 245. cameli 435. iumenta 525. Dux autem multitudinis quam modo recenſui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & ſtirpe Dauidis natus, & cum eo Ieſus Ioſedeci filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium ſuffragiis ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in ſumptus huius profectionis minas auri centum, argẽti vero quinquies mille. atque in hunc modum ſacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitandã Hieroſolyma ſunt deducti. reliqua vero multitudo pauliſper diſcedẽtes proſecuta, domos

An. mũdi 3443. Ante Chriſtũ na. 521. *Ruffinus cap. 4.*

Darij regis ſcriptũ & mandatum de libertate, poſſeſſionibus, templo & ſacrificiis Iudæorum. 1. Eſd. 6.

Euangelium Iudæis allatum.

Iudæi e Babylone Hieroſolyma proficiſcũtur. 3. Eſd. 5.

Numerus Iudæorũ e Babylone profectorum.

Zorobabel Dux & Ieſua Pontifex.

An. mũdi 3443. Ante Chriſtũ na. 521.

Ieſus Pontifex & Zorobabel Princeps altare ædificant. 1. Eſd. 3.

Scenopegia.

Templũ ædificari cœptum.

quiſq; ſuas rediit. Septimo autẽ menſe poſtquam Babylonem exiuerãt, Ieſus Pontifex & Zorobabel Princeps dimiſſis circum oppida nunciis e tota regione populum Hieroſolyma conuocauerunt, cupide ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo ſacrificia iuxta leges per Moſem traditas. Quę dũ faciunt, non æquis oculis aſpiciebantur à finitimis gentibus, quibus exoſi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tẽpus, iuxta legiſlatoris præſcripta, & poſt hæc oblationes & quotidiana ſacrificia, victimaſque ſabbatorum atq; omnium ſanctarum feſtiuitatum. tũ qui vota vouerant, reddebant ea ſacrificantes à nouilunio menſis ſeptimi. Deinde templi ædificationem ſunt aggreſſi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui cõuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facile ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppenſem portum eas perducebant, ita vt primum à Cyro, & tum iterum à Dario iuſſi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum ſecundo, menſe ſecundo, quando iactis templi fundamẽtis prima die Decemb. cœperunt ſuperſtruere: præpoſueruntq; operi curãdo Leuitarum quotquot vigeſimum annum attigerant, & Ieſum cum filiis ac fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Aminadabi filiũ, eiuſq; filios: quibus ſumma cura & diligentia commiſſum negocium tractantibus celerius opinione creſcebat ędificium. Id vbi factum eſt, accedentes ſacerdotes ornatu ſuo cum tubis, & Leuitæ Aſaphiq; progenies, canebant ſacros hymnos in Dei laudem à Dauide quondã inſtitutos, Sacerdotes autem & Leuitæ cognationumq; Principes ætate prouectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulẽtum, & hoc recens poſt præſentium fortunarum tenuitatẽ deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa priſca felicitate abeſſet, oborta inde mœſtitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autẽ contentum erat præſenti templo, vt quod nulla priorum temporũ comparatione ſeipſum cruciabat, nec vllum detrimentum factum quibat animaduertere. contra ſeniorum ac ſacerdotum multo deteriore conditione res ſuas exiſtimantium gemitus, vix concentu tubarum obſcurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiſcuis vociferationibus, accurrerunt volentes cauſam diſcere: & cognito quod Iudæi e captiuitate Babylonica poſtliminio reuerſi templum inſtaurarent, adeunt Zorobabelem ac Ieſum Principeſque cognationum, poſtulantes vt eos admitterent ad templum communi ſumptu ædificandum. Nam ſe quoque aiebant eundem Deum colere, & eius gloriari nomine, religioniſq; eius ſtudioſos fuiſſe, iam inde ab illo tempore quo Salmanaſar Aſſyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loca illa tranſtulerat. Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum eos admitti non poſſe, cum & prius Cyrus & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idq; facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquã, cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorãdum pateat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indigne tulerunt; & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarẽt quemadmodũ ſub Cyro primum, ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationem impedirent, Iudæorumq; conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogaueruntq; Iudæorũ Principes, cuius permiſſu templum ſic ædificarent, vt arx potius quam

Samaritæ templi ædificationem promouere volentes, reiiciuntur.

Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant.

fanum

fanum exiſtimassent poſſe: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbẽ cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi, cui tẽplum hoc exſtructum à quodam eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſtetiſſe. Deinde ob maiorum ſuorum impietatẽ per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, temploque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Perſiæ ac Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli, & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportaret Hieroſolyma, rurſumque in templũ inſtauratum reponeret. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam, vt id templum primo quoque tẽpore abſolueretur. eum acceptis regiis literis confeſtim veniſſe & fundamenta feciſſe, atq; ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem atque impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regiis cõmentariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis enim ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erat in populo, Aggæus & Zacharias, bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credẽs populus aſſiduus erát in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quod vrbem muniant, templumque arci quã fano ſimilius exſtruant: aſſeuerantes nõ eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam, per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non eſſe rebus ſuis tutam aut vtilem: poſtquam etiam Siſinis & collegarum de eodem negocio literas accepit, iuſſit regios commentarios ſuper hac re conſuli: & inuentus eſt apud Ecbatana caſtrum Mediæ liber, in quo hæc ſcripta continebantur: Anno primo regni ſui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hieroſolymis ædificaretur altitudine cubitorum 60. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum vnum è materie quam fert ea regio: & ſumptus in hoc ex ærario regis præbeantur. Sed & vaſa templi quæ Nabuchodonoſorus ſuſtulerat, reddantur & reportẽtur Hieroſolyma. Vtque cura eius negocij ſit penes Abaſſarem Syriæ ac Phœnices præfectũ eiuſque collegas, qui abſtinerent quidem ipſi ab eis locis, ſeruos vero Dei Iudæos & eorum Principes ſinerẽt templum ſtruere: ipſi vero adiuuarent eos in hoc opere de tributis ſuæ prouinciæ, & ad ſacrificia quoque ſuppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, ſimilam, oleum, vinum, & cætera quæ ſacerdotes poſtulauerint, qui deprecaturi ſint Deum pró ſalute regis atque Perſarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere auſus fuerit, is vt comprehenſus in crucem agatur, & facultates eius fiſco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hęc cum Darius in Cyri commentariis inueniſſet, reſcripſit Siſini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Siſini magiſtro equitum & Satabazani cæteriſq; magiſtratibus S. Mitto ad vos exemplar epiſtolæ Cyri, quam in ipſius commentariis inueni: voloq; vt omnia fiant, quemadmodum in ea cõtinentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Siſines & reliqui decreuerunt eam per omnia ſequi. itaque ſuſcepta cura ſacrę fabricæ, adiuuabant Iudæos magiſtratuſque illorum & Principes, & ma

An. mũdi 3443. Ante Chriſtũ na. 521.

Legati Syriæ tẽpli & vrbis muniẽdæ cauſam quærentes, ad Iudæos miſſi.

1. *Eſd.* 5.

Aggæus & Zacharias prophetæ.

Samaritæ templi & vrbis reſtaurationem impedire conantes, magis promouent.

Cyri de Iudæis eorũque tẽplo decretũ.

An. mũdi 3450. Ante Chriſtũ na. 514.

1. *Eſd.* 6.

Darij ad Syriæ præfectos epiſtola.

Templi ædificatio abſolu

An. mũdi 3450. an. Chri. na. 514. Templũ 23. Martij, ſeu vt eſt 1. Eſd. 6. Martij 3. dedicatum. Paſcha celebratur.

gnis omnium ſtudiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: abſolutumque eſt intra ſeptennium. Anno autem regni Darij nono, vigeſima tertia die menſis vndecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus Diſtrus, Sacerdotes ac Leuitæ cum reliqua Iſraelitarum multitudine obtulerunt ſacrificia pro renouata poſt captiuitatem priſtina felicitate proq; recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos 400. hircos 12. pro peccatis totidem tribuum: conſtituetuntque Leuitæ iuxta Moſis leges ex ordine ſuo ianitores per ſingulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Inſtante deinde azymorum feſto, menſe primo, qui Macedonibus eſt Xanthicus, nobis vero Niſan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem, celebrauetuntque id feſtum caſti ac puri vna cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paſchalem immolantes decimaquarta luna epulati ſunt per continuos dies ſeptem, nullis ſumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus reſtituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Perſici animo, atque ita ſumma liberalitate in re diuina vſi incoluerunt Hieroſolyma, inſtituta ea Reipubl. forma quæ per optimates adminiſtratur. penes Pontifices enim fuit ſumma autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis temporibus egerunt ſub regibus per annos 532. menſes ſex, dies decem. & ante hos æque monarchæ res adminiſtrauerunt appellati Iudices, qui Reipub. ſtatus plus quam quingentis annis durauit poſt Moſis & Ieſu imperium. Hoc igitur modo ſe habebant Iudæi in patriam reſtituti ſub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autem infenſa gens & inuida, multis moleſtiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Perſarum videri, quod inde eſſent oriundi. nam quæ iuſſi erant, ex tributis in ſacrificia conferre pranabantur, magiſtris equitum interim conuenientibus: & quacunque in re vel per ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum eſt itaq; ſenatui populoq; Hieroſolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accuſare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, aſſumptis aliis quatuor collegis. Cæterum rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magiſtros equitum eius prouinciæ, & ad Senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambanæ magiſtris equitum apud Samariam, & Sadraci ac Bobeloni reliquiſq; eorũ conſeruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accuſauerunt vos, quod moleſti fueritis templum ædificantibus, quodque non præbeatis impenſas in ſacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epiſtola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ ſeruantur, quicquid ſacrificiorum vſus poſtulat, vt non deſinentes quotidie ſacrificare tam pro me, quam pro Perſarum gente Deum deprecentur.

Reipublicæ forma Hieroſolymu inſtituta.

Samarita Iudæis infenſi.

Iudæorũ ad Dariũ legatio. An. mũ. 3464. ante Chri. na. 500. Mandatũ de ſumptibus ad ſtructurã templi præbẽdis.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Hedio & Ruff. c. 5. 1. Eſdr. 7. Xerxes ex Perſia

DEfuncto autem Dario ſucceſſit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos ſumma beneuolentia proſecutus eſt. Hoc regnante Pontifex erat Ioacimus Ieſu filius: apud Babylonem vero degẽtium Iudæorũ primarius ſacerdos erat Eſdras. vir iuſtus & de quo opti-

nius

mus rumor fuit apud populum. is cum eſſet legum Moſaicarum peritiſſimus, in Regis amicitiam peruenit. & cum decreuiſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecumque aliquos à Babyloniis Iudæos ducere, petiit à rege commendatitias ad Syriæ ſatrapas literas, quas & impetrauit hoc modo ſcriptas. Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti & lectori legis Dei S. Decretum eſt à me, & ſeptem meis Conſiliariis, vt quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecum Hieroſolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inuiſere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus, prætetea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentum quantumcunq; populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vaſa quæcunq; tu & fratres tui volueritis. Sacra quoq; vaſa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & ſi quid aliud in hunc vſum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicen te commendaui, ſcribens eis vt quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit, ſine mora dent. Et vt Deus propitius ſit mihi & meis liberis, volo vſque centum coros tritici Deo ſecundum legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio, vt à nemine ſacerdotum, Leuitarum, ſactorum cantorum, ianitorum, ſacrorum ſeruorum, quicquam exigatis, neue vlla onera eis imponatis. Tu vero Eſdta iuxta conceſſam tibi diuinitus ſapientiam conſtitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo tuam legem ſcienti: quin & neſcientes doce libere, vt quiſquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, ſed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum cui gratiæ agantur exiſtimans. Aduocata deinde Iudæorum concione qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar vero eius in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit. qui cognita regis erga Deum pietate, & erga Eſdram beneuolentia, omnes vehementer ſunt lætati: multi vero ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes reuerti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetũ iam domicilium noluit relinquere. quapropter duæ tantum tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoque vltra Euphratem ſunt, infinita hominum millia, quæ vix eſt numero comprehendete. Cæterum ad Eſdtam magna multitudo conuenit tam Sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum ſacrorumq; vel cantorum vel miniſtrorum. Ille vero omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit: vbi peracto triduano ieiunio, votiſq; pro incolumitate & felici itinere conceptis (recuſauerat enim deductores equites, dicens Deo ſalutẽ ſuorum curę futurã) iter ingreſſi die duodecima primi menſis anno regni Xerxis ſeptimo, peruenerunt Hieroſolyma eiuſdem anni menſe quinto. & continuo Sacerdotibus gazophilacij cuſtodibus Eſdras ſactam pecuniam tradidit, argenti talenta ſexcenta quinquaginta, vaſa argentea talentorũ centum, vaſa aurea talentorum viginti, vaſa ærea auro meliora pondo talentorum 12. Hæc enim erant dona regis eiuſque amicorum, & Iſraelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo ſecundum legem holocautomata, tauros 12. pro communi ſalute populi. arietes & agnos 62. hircos pro peccatis 12. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ

An. mũdi 3506. Ante Chriſtũ na. 458.

Eſdras legis peritus.

Xerxes Iudæis fauet.

Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat.

Eſdras Hieroſolyma profectus, vaſa aliaq; pretioſa gazophilacij cuſtodibus tradit.

An. mũdi 3506. Ante Chriſtũ na. 458.

ſcriptas à rege reddidit epiſtolas: qui cum eis non parere non poſſent, omni honore gentem noſtram proſecuti ſunt, & in omnibus neceſſitaribus eis fuerunt auxilio. Et conſilium quidem huius migrationis ab Eſdra profectum eſt, ſucceſſum autẽ felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem reſpiciens. Aliquanto deinde poſt comperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo Sacerdotum & Leuitarum parum ſeruauerint inſtituta & leges patrias, & ductis alienigenis vxoribus ordinem Sacerdotalem confuderint: rogatuſq́, ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat, ſcidit veſtem præ triſtitia, vellens capillos & barbam & humi ſe proſternens, eo quod primores populi deprehenſi eſſent in tali crimine, & cogitans non eſſe audituros, ſi iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vna flebant addentes ſe ſocios eius triſtitiæ. Eſdras autem ſublatis ad cœlum manibus, Me quidem, inquit, pudet ad cœlum oculos attollere, dum cogito, quod populus ne malorum quidem ſuorum cladibus admonitus à peccando abſtinet: tu tamen clementiſſime Deus noſtri miſertus ſeminarium aliquod & reliquias conſerua, quas Hieroſolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præſentis errati, mortem quidem commeritis, veruntamen in tua bonitate ſperantibus. Dum ita pius Sacerdos lachrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, acceſſit eo quidã primarius Hieroſolymita nomine Achonius, confitens ſe peccaſſe qui alienigenas vxores duxerint: ſuaſitque ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum nata ex illis prole abiicerent: & ſi quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui ſecutus viri conſilium, exegit ſuper hac re iuſiurandũ à principibus Leuitarum & ſacerdotum & tribuum Iſraeliticarum. quo facto exiuit templo & contulit ſe in domicilium Ioannis & Eliaſibi, ibique totam eam diem ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum ac triduũ Hieroſolyma cõuenirent, & quiſquis per contemptum non adfuerit intra præſcriptum tempus, vt excõmunicetur, bonaq; eius ſacro ærario addicantur. intra triduum conuenerunt vtriuſq; tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebræi thebeethum, Macedones Appellæum nominant. cumq; conſediſſent in ſuperiore parte templi, præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni tempus eſſet moleſtum, ſurgens Eſdras accuſauit eos, qui contra leges duxiſſent vxores alienigenas, nunc ſi velint rem Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere, ablegãdas eſſe vxores eiuſmodi. acclamarum eſt facturos id omnes æquo animo, ſed eſſe earum nõ paruum numerum, & tempus eſſe hibernum, nec poſſe rem eam intra vnam aut alteram diem perfici itaq; opus eſſe vt negocium hoc differatur aliquantiſper, & tum demum princeps aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cum ſelectis vndecunq; ſenioribus inquiſitionem faciant eorum qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. conſenſerunt omnes in eam ſententiam, & prima die menſis decimi cœpta inquiſitione, quæ durauit vſq; primam diem menſis ſequentis, inuenerunt multos tam ex Ieſu Pontificis cognatione quam ex cæteris Sacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris facientes legum obſeruantiam, quam naturales affectus quantumuis violentos: moxque ad placandum Deum arietes immolauerunt, quorum nomina recenſere non eſt neceſſe. atq; ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malam in hoc conſuetudinem emẽdauit, vt in poſterum hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat. Septimo autem

Precatio Eſdra pro Leuitis qui duxerant exteras.

1. Eſd. 9.

Mandatũ de dimittendis exteris.

1. Eſd. 10.

1. Eſd. 10

menſe

An. mũdi 3506. Ante Chriſtũ na. 458.

Prælectio legu Moſaica.

2. *Eſd.* 8.

menſe dum ſcenopegiæ feſtum celebratur, & ferme totus populus conuenit, accedentes ad patentem templi partem quæ orientalem portam ſpectat, rogauerunt Eſdram, vt eis legem Moſis legeret; quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſque meridiem, ex qua lectione non ſolum in præſens & futurum diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiã præteritorum memoriam tetractantes lachrymabantur, ſic cogitantes, quod nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legum diligenter obſeruaſſent. Eſdras autem videns eos ad hũc modum affectos, iuſſit vt domum abirent: eſſe enim feſtum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerent: & hac anteactorum pœnitentia in futurum ſe munirent, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequentes eius monita, cœperunt re vera feſtum agere, quod cum per octo dies feciſſent, digreſſi ſunt in proprias patrias, magnam gratiã Eſdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt, vt poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnifice ſepultus.

2. *Eſd.* 1.

Quo tempore cum etiam Ioacimus Pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in Sacerdotium ei ſucceſſit. Cæterum quidam è captiuis Iudæis, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Perſarum vrbem Suſa, cum hoſpites quoſdam, poſt lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraice inter ſe confabulari animaduertiſſet, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent, & audito, quod è Iudæa, rurſum ſcitat' eſt quomodo ſe haberet ille populus, & caput eorum Hieroſolyma. Quibus male habere dicentibus, quod eius mœnia diruta eſſent, & circumuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die nocteq; agros excurſionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atq; adeo ex vrbe ipſa captiuos abducentes, ita vt paſſim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus popularium ſuorum miſeriis: & ſublatis oculis ad cœlũ, Quouſq;, inquit, patieris Domine gentem noſtram tantis malis opprimi, vt ſimus præda omnium? cunctante vero illo apud portam, & ob hęc lamentante, accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitum ire. ille confeſtim ita vt erat non abluta facie, ad miniſterij ſui functionem properat, Rex vero poſt cœnam iam hilarior, videns Neemiam ſubtriſtem, rogabat quid eſſet in cauſa. tum ille Deum prius precatus, vt ſuadæ gratiam verbis ſuis adderet. Qui poſſum, inquit, Rex alium vultum ſumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hieroſolymorum, in qua exſtant ſepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incenſas eſſe & diſiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi concede, permitte mihi, vt profectus illo muros eius exſtruam, & quod deeſt ad fabricam templi ſuppleam. At rex petitioni eius annuit, ſimulque literas ad ſatrapas cõmendatitias, vt & honorem ei haberent, & pręberent quicquid cuperet. quare deſine, inquit, triſtari, & poſt hæc libens nobis miniſtra. Ibi Neemias adorato Deo, actiſque Regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abſterſo à vultu omni mœrore, frontẽ exporrexit præ lætitia. Sequenti vero die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syriæ, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus ſit. cum igitur Babylonem veniſſet, & multos à popularibus vltro ſe adiungentes comites aſſumpſiſſet, tandẽ peruenit Hieroſolyma, anno regni Xerxis vigeſimo quinto: & oſtenſas prius ſuis literas Sadæo magiſtro equitum collegiſq; eius reddidit. conuocato deinde Hieroſolyma vniuerſo populo, ſtans in medio tẽpli ſic eos eſt allocutus. Viri Iudæi ſcitis quod Deus Opt. Max. memor maiorum noſtrorum Abrahami Iſaaci & Iacobi

Neemias, conceſſa poteſtate; populum ad reſtituenda mœnia & tẽplum hortatur.

2. *Eſd.* 2.

An mũdi 3519. an. Chriſna. 445.

eorumque pietatis, qua illos quondam, eadem nos quoque prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud regem obtinui, vt mihi permitteret mœnia veſtra reſtituere, & quod ſupereſt ad abſoluendum templum perficere. Quamobrem nunc ita faciendum cenſeo, vt quoniam non ignoratis quam infenſas habeamus gentes vicinas, & quod cognita veſtra in ædificando diligentia nihil non molientur quo veſtros conatus quantum in ſe erit, impediant, primum forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo, qui facile reſiſtet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maxime tempeſtiuum eſt hoc facere. Hæc locutus continuo iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida, pollicituſque ſe quoque cum domeſticis velle adiutare impigre, concionem dimiſit. Iudæi vero eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant. quæ appellatio rum primum illis & regioni eſt indita, quando e Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas ac Moabitas Samaritaſque & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt, iniquiſſime tulerunt,

2. Eſd. 4. 6.

nec vnquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorum impedire: interceptiſque multis Iudæis, tentauerunt ipſum Neemiam per conductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebāt, rumores ſpargentes, quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent. Neemiam vero nihil horum ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidus pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens.

Ardens ſtudium in reparandu mænibus.

eam autem ſalutis propriæ curam non ideo habuit, quod mortem timeret, ſed quia certo ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia, iuſſitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere, & cæmentarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterque qui materiam ei ſuggerebat: ſcuta vero non longe inde in promptu eſſe voluit, & tubicines interuallo quingentorum paſſuum, vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, neue inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe vero noctu circumquaque vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno vtens, niſi quantum poſtularet neceſſitas; atq; ad hunc modum perdurauit duobus annis & tribus menſibus: tantum enim temporis elapſum eſt donec abſoluerentur mœnia, vigeſimo octauo regni Xerxis anno, menſe nono.

Hieroſolymorũ mænia abſoluta.

Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo ſacrificauerunt, & octo dies in epulum tranſegerunt, quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns non ſatis magnam in vrbe populi frequentiam, perſuaſit circumquaque vicinis ſacerdotibus & Leuitis, vt migrarent in vrbē, inibi habitaturi, extructis eis de ſuo domiciliis; & agricolarum plebem decimas in vrbem conferre iuſſit, vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerent, nec auocarentur à diuino cultu ac ceremoniis: quod quidem illi perlibenter fecerunt, & hoc pacto factum eſt, vt vrbs magis frequentaretur in poſterum.

Cura pró Sacerdotibus. 1. Eſd. 10

Mors Neemiæ.

Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iam ſenex defunctus eſt, vir ad virtutem & iuſtitiam natus, & in populares ſuos beneficentiſſimus, relicto ſempiterno ſui momento in Hieroſolymitanis mœnibus. atq; hæc ſunt quæ Xerxe regnante geſta ſunt.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amanis dolo extingueretur.

An. mũdi 3527. Ante Chriſtũ na. 437. *Hedio & Ruffinus cap. 6. Eſth. 1.*

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Perſas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum eſt, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob cauſam quam paulo poſt referemus. prius enim quædam de ipſo rege dicenda ſunt, qui factum ſit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam noſtræ gentis ſeruatricem fuiſſe ferunt. Artaxerxes enim poſt ſuſceptum imperium, & conſtitutos ab India vſq; Æthiopiam 127. ſatrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Suſis accepit epulo ſumptuoſiſſimo, vt decebat regem opulentum magnificos centũ octuaginta dierum apparatus oſtentantem: cui plurimæ gentes & eorum legati, per continuos ſeptẽ dies interfuerunt. id erat inſtructum in hunc modum. Tabernaculum fixit ſuffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo miniſtrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem ſimul & miraculum factis. Mandauit etiam miniſtris, ne quem more Perſarum ad bibendum cogerent, ſed arbitratu ſuo quenq; appoſitis frui ſinerent. dimiſſis etiam per totam ditionem nuncijs edixit, vt feriati ab operibus feſtum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoq; Vaſte pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex oſtendere conuiuis cupiens ad ſe acceſſiuit, pulchritudine omnes mulieres ſuperantem. illa vero volens Perſarum leges ſeruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domeſticos conſpici, non iuit ad regem; & cum non ſemel ad eam eunuchos ea de cauſa miſiſſet, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obſtinatione mulieris offenſus rex, dimiſſo conuiuio ſeptemuiros illos, penes quos apud Perſas legum eſt interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quod toties vocata ab ipſo in conuiuium, ne ſemel quidem paruiſſet, iubetque quid ſit iuris, proferre ſententiã. Quorum vnus Muchæus cum pro ſententia diceret, non ipſi ſoli factam iniuriam, verum etiam Perſis omnibus, quibus periculum inſtet ne deſpecti ab vxoribus inhoneſtam vitam degant in poſterum: quando nulla poſthac maritorum futura ſit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ ſuperbia ſumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: ſuaderetque iam contumacem erga ipſum mulctari grauiſſime, idq; decretum per omnes gẽtes promulgari: viſum eſt repudiari Vaſten & honorẽ transferri in aliam mulierẽ. Rex vero qui vehementer eam amabat, nec diſiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quod voluntati ſuæ non liceret ſatisfacere. Qua anxietate videntes eum amici, conſulunt, vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formoſarum virginum perquiſitione quam aliis prætulerit optet ſibi coniugem, noua enim inducta prioris aboleri poſſe deſiderium, & eius recenti conſuetudine amorem paulatim diſtractum in totum poſſe euaneſcere. Probauit rex conſilium, moxq; mandauit certis hominibus, vt forma celebres virgines ex toto regno ſelectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exſequentibus, inuenta eſt Babylone Eſther puella vtroq; parente orbata, quæ apud patruum Mardochæum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in ſe oculos conuertebat. itaq; vni eunuchorum commendata, tractata eſt apud eum deli-

Aſuerus rex Perſarum Vaſten ad cõuiuiũ venire nolentem repudiat.

An. mũdi 3443. Ante Chriſtũ na. 521. An. mũdi 3445. Ante Chriſtũ na. 519.

Eſther puella fit regina. Eſth. 2.

An. mũdi 3449 Ante Chriſtũ na. 515.

Mardochæus patruus Eſther Babylone Suſa migrat.

cariſſime odoramẽtis atq; vnguẽtis p̃cioſſimis, quibus principes fœminæ corpus curare ſolent, quotidie delibuta. atq; hac tractatione per ſex menſes vſæ ſunt quadringentæ numero virgines. quando veto ſatis iam curatas exiſtimabat, & regis lecto tempeſtiuas, vnam ſingulis diebus mittebat ad eum, qui poſt complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta vero Eſthere delectatus eius conſuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam ſibi adiunxit, nuptiaſque celebrauit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo, qui Ader dicitur: dimiſitq; quos angaros vocant, per omnes gentes nuptiale feſtum eis indicens. Ipſe vero Perſas & Medos & prlmates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per menſem integtum: & ingreſſæ regiam vxori diadema impoſuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quonã eſſet nata genere, patruus vero eius & ipſe Babylone Suſa migrauit, ibiq; degens obuerſabatur quotidie circa regiam, ſciſcirans de puella quomodo ſe habeat, diligebat enim haud ſecus quam propriam filiam.

Regis Perſarũ mandatum vt nemo e domeſticis inuocatus eum accederet.

Rex autem legem tulit, vt nemo e domeſticis, inuocatus eũ accederet, tantiſper dum ſederet in regio ſolio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum ſecuribus, vt ſi quis contra facetet, plecteretur capite. Rex interim virgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus ſetuare vellet, porrigebat ad eum: iſque virgæ contactu eximebatur periculo, & de his quidem hactenus dixiſſe ſufficit.

Eſth. 4.

Mardochæus inſidiatores regi prodit.

Aliquanto deinde poſt cum Bagathous & Theodeſtes eunuchi conſpiraſſent contra regem, Barnabazus alterius ſeruus genere Iudæus, deprehenſas inſidias patruo reginæ indicat. at Mardochæns per ipſam regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, veritatem per quæſtiones inuenit: & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantum nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum vero verſari in regia, receptum intra amicos regis neceſſarios.

Eſth. 2.

Amã ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur.

Eſth. 3.

In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ, quam exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo vero propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cum hoc obſeruaſſet, perconratus eſt cuias eſſet, & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cum ingenui Perſæ adoraren eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volenſque pœnas de Mardochæo ſumere, parũ putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quod eſſet narura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalechitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribu extincta fuerat. Igitur adiro rege orſus eſt accuſationem, eſſe genten quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, exſtirpabis funditus, nemine vel captiuo, vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum tuum tepurgetur ab ipſa hominum colluuie.

Extirpatio Iudæorũ Amani cõceſſa.

Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus confeſtim edictum nomine regis, per omnes nationes euulgat, in hanc ſenrentiam. Rex magnus Artaxerxes 127. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiã prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis, quam late volui; dominio potitus, cum nihil ſuperbum aut ſæuũ in ſubditos admitterem, ſed man-

ſueto ac miti moderarer eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominū generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam, nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorū parcentes, neq; miſerationi plus quam noſtro edicto tribuentes: idq; fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis pręſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus, in poſterum pace ac ſecuritate frui nobis liceat. Hoc edicto oppidatim per totā regionem ſparſo, omnes ad Iudæorum internecionē in diem præſcriptū ſeſe expediebāt, idemq; ſtudium erat & Suſis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabāt & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione ſuſpenſa. At Mardochæus re cognita, ſciſſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitās, maximam gentem internecioni eſſe addictam: & vociferando talia vſque regium palatium delatus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat illū tali habitu in eā ingredi. Nec alius erat Iudæorū habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denunciatā ſibi cladē lugentibus & lamentantibus. Vt vero reginæ nunciatū eſt, Mardochæum in tam miſerabili habitu ſtare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore miſit qui ei veſtimenta mutarent. Qui cū id recuſaret facere, quod nōdum ceſſaſſet propter quā cauſam eum habitū ſumpſerat, vocatū ad ſe eunuchum Achratheum, qui tum forte aderat, miſit ad eum, ſcitatum quid mali accidiſſet homini, vt talē cultum ſumeret, ac ne ipſa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam eunucho exponit ordine, & quod edictum regium per vniuerſam ditionem eſſet diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus ſit Aman, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt ſupplex regem adiret ſuper hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate ſuæ gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius ſecunda ſit poſt regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accuſationibus. Hoc cognito Regina rurſum Mardochæo nunciat, nec vocatam ſe à rege, & capitale eſſe inuocatum àd eum irrumpere, niſi ipſe incolumitatem donare volens virgam aurcam protenderet. his enim ſolis impune eſſe quibus hoc forte contingeret. Qui bus ille auditis rurſum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam reſpectum habere ſalutis propriæ, ſed potius vniuerſi generis. ſi enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum ſuis auxilium, ipſam vero cum ſua familia daturā pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Eſther non mutato nuncio iubet patruum Suſis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ ſalute triduanum ſe iunium indicere: ſe quoq; idem facturam pollicita cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam ſi ita vſus veniat. Paruit ille reginæ & indicto ſuis publico ieiunio ipſe quoq; ſupplex Deum precatus eſt, ne populum ſuum deleri permitteret, ſed quemadmodum antea ſæpe ſaluti eorum proſpexiſſet, & indulſiſſet peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo, non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen

An. mūdi 3454. Ante Chriſtū na. 510.

Iudæorū ob decretū regium luctus. Eſth. 4.

Ieiunium & ſupplicationes ad Deū, pro ſalute ſui populi.

An. mũdi 3454. Ante Christũ nã. 510.

infamis ſupplicij, ſed ideò ſęuire Amanem ira percitum, quod ſoli Deo debitum adorationis honorē à ſe non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integre ſeruatam, vniuerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, vt eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur ſibi habere præ oculis. Regina quoque ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis. rogabatq; vt miſeratus daret ei apud regem, quali maxime opus eſſet, facundiam, & maiorem quam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipſam fieret indulgentior, & popularibus ſuis in extremo periculo conſtitutis patrocinantem æquis oculis aſpiciat: vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniumque imminentium in eorum perniciem, ni ipſe auertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum diuina miſeratione, denuo mutat habitum: & ſumptu cultu qui reginam deceat, cū duabus pediſſequis, quarum altera ſuſtinebat innixam leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentē in terram veſtem ſummis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtam venuſtatem præferens, nec omnino a metu libera. Quem vbi conſpexit, ſublimem in ſolio, inſignemque cultu diſtincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente ſubiit: & forte toruius eam ac ſubirato vultu inſpexerat: moxque attonita fluentibus membris in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus ne quid grauius coniugi accideret, e ſolio ſe proripuit, blandeq; in vlnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe, ſecuram quod inuocata venerit, legem enim illam latam eſſe in ſubditos. ipſi vero, vt regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſeruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, a legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata, Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conſpexi tanta maieſtate verendu, continuo refugiēs interius defecit me animus, & cum hæc verba ægre languida & exili voce protuliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eā cepit prolixius, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autē hoc tantum rogauit, vt ad cœnam ſibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cum annuiſſet, amboq; veniſſent, inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim no impetraturam, etiamſi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id vero libenter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quod ſolus tali honore dignatus ſit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cum obiter in Palatio videret Mardochęum, excanduit, quod nullus ab eo ſibi honor exhiberetur reuerſuſq; domum, aduocata vxore Zaraza & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo eſſet tam apud regem quam apud reginam, nam cum eą die ſolus cum rege apud eam cœnaſſet, in craſtinum quoque ſe vocatum eſſe, vnum ſibi eſſe permoleſtum, quod Mardochęum Iudæum videret in palatio. eumque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege poteſtate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia iuſſit familiares curare, vt eiuſmodi trabs erigeretur in ſuo Palatio, parata ad Mardochæi ſupplicium; id quod etiam mox factum eſt. Deus autē irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat euēturum longe aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: ſed ma-

Eſther regem pro Iudæis interceſſura accedit.

Amanis in Mardochæum odium. Eſth. 5.

lens

ſens in aliquod regni negocium id impendere, iuſſit ſcribam allatis cōmentariis res tam à ſe quam à maioribus geſtas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregie geſtam donatum amplis poſſeſſionibus in regione, cuius nomen erat adſcriptum: alium ob fidem munera accepiſſe precii maximi. tandem ventum eſt ad eum locum, qui continebatur Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectā indicio. quo lecto cum ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum Rex, percontatus an non ſit adſcriptum redditum ei aliquod præmium. illo vero negante quicquam tale ſcriptum, iuſſit eum deſinere, & quota noctis hora eſſet ſcitatus eſt ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quod eſſet iam diluculum, mandauit, vt viſerent quiſnam amicorum adeſſet pro palatii foribus, ſibique renunciarent. forte autem Aman aderat, qui ſolito citius venerat, rogaturus Mardochæi ſupplicium. famulis vero renuntiantibus Amanem eſſe pro foribus, iuſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, cum ſciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi conſilium, quomodo poſſim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. Tum Aman cogitans quamcunque ſententiam protuliſſet, in rem ſuam fore, quod ipſe præ cæteris Regi carus eſſet: indicauit ei quod putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare inſigni gloria, fac vt equo vehatur veſtitus ſicut tu, & aureo torque ornatus, & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam vrbem, quod ſic honorabitur quem Rex honorare voluerit. Id conſuluit Aman, putans hunc honorem non alii debere quam ſibi. Rex vero lætus, Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exſequeris optime. debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cum nō haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumque ante aulā Mardochæum ſacco amictum, iuſſit, eo depoſito, induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans, Sceleſtiſſime, inquit, adeone calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quod Rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, proque detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram, qua Rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſoque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: ſic honorabitur, quem Rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad Regem ingreditur. Aman vero præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſponderunt illi, ademptam ei iam omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſte Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris Eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorū vnus Sabuchadas, viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſciratuſque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quod Reginæ patruo, quem Aman volebat à Rege ad ſupplicium depoſcere, tunc quidem ſiluit. Cæterum poſtquam Rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit Reginam indicare, quidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid perierit, cœpit deplorare periculum ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negocia eius interpellaturam fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quod mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc vero orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem Rege, quiſnam

An. mūdi 3454. Ante Chriſtū natum 510.

Mos in rege laudādus.

Eſth. 6.

Honos Mardochæo oblatus.

Eſth. 7.

An. mūdi 3454. an. Chriſtū nat. 510.

Aman odio & conſiliis eius in Iudæos in conuiuio patefactis ſuſpenditur.

hoc moliretur, iam aperte accuſando in Amanem inuecta eſt, dicens hunc, quod peſſime erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilii. Tum Rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud Reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimulque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens Rex, & hoc viſo magis etiam commotus, Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiſcere quidem valente, ibi vero Sabuchades eunuchus accedens accuſabat Amanem, quod in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam. id enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cum ad inuitandum eum veniſſet. eſſeque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito Rex, decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quam quod in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiamque ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui nō ſolum Amanem merito ſupplicio tradidit, verum etiam pœnam in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodice amicitia Regis vſus periit, & eius facultates eius Reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à Rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, annulum accepit ab eo, qui prius Amani fuerat concreditus. Regina vero poſſeſſionem Amanis ei largita eſt. rogauit deinde Regem, vt Iudæis præſentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filii literis, ſparſis quam late pateret imperium. neque enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua & ſuis popularibus. Rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contradictutum. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & Regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim Regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis Regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæ ſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum XXVII. ſatrapis: quarum literarum exemplum hoc fuit. Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus ſalutem. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum, quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolum erga inferiores exercent ſuperbiam, verum etiam contra ipſos autores beneficii non verentur inſoleſcere, quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem quę vſquam eſt inter homines, & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti ſunt. nec Deum quidē timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiam præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negociis, priuatis indulgent odiis: & decipientes eos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt, vt indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exemplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunque criminibus vel potius calumniis, ſed de cognitis cauſis iudicare. &, ſi quidem peccatum ſit, ſeuere animaduertere: ſin contra, abſoluere: & rebus non verbis credere. Namque Aman filius Amadathis genere Amalecita externi, non Perſici ſanguinis hoſpitii iure primum receptus, deinde per noſtram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignatemur, & adorari iuberemus, atque ſecundum poſt nos locum obtinere, felicitatem ſuam ferre nō potuit, neq; ſobria mente magnitudinem honoris

Eſth. 8.

Amanis facultates Mardochao dantur.

Regia litera pro Iudæorū incolumitate.

metiri: ſed regno meo ſtruxit inſidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac ſeruatore Mardochæo priuare me voluit, ſimulque vitæ ac regni ſocia Eſthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amiciſſimis, imperium poſtremo voluit adimere. Ego vero quoniam à ſceleſto homine deſtinatos neci Iudæos non malos eſſe compertum habeo, ſed optimis inſtitutis viuere, ac Deum colere eum, qui & maioribus meis & mihi largitus eſt, & ſeruat hoc imperium, non ſolum abſoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos tranſmiſſis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore proſequamini. nam eum qui his perniciē molitus eſt, cum tota familia pro portis Suſorum in cruces ſuffixi, omnipotente Deo iuſtiſſimas pœnas à ſceleſto exigente. Iubeoque vt tranſcriptis in plurima exempla & per totam noſtram ditionem vulgatis his literis, Iudæos ſinatis ſuis legibus in pace viuere: eiſque ſitis auxilio, vt poſſint pœnas ſumere de illis, qui eorum aduerſis temporibus iniurias eis facere auſi ſunt. idq; decimatertia die menſis duodecimi qui eſt Adar: quandoquidem Deus eam diem pro interneciua ſalutarem eis eſſe voluit: quæ quidem felix ſit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de inſidiarum machinatoribus. Notum ſane volo eſſe omnibus & vrbibus & gentibus, quod quæcunq; aliquid ex his, quæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vaſtabitur. atque hæ literæ proponantur per vniuerſam noſtram ditionem, & accingant ſe vtique in præſcriptam diem, vt ſe de inimicis ſuis vindicent. Cum his literis continuo veredarii per omnes vias dimiſſi ſunt. Mardochæum vero cultu regio coronaque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam ſibi quoque communem interpretati ſunt. Ingens præterea gaudium, quaſi noua ſalutis luce oborta, dum per ſingulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes, quotquot vel oppida vel agros habitarent, occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, ſecuritatem ſibi hoc pacto quærerent. nam ad decimamtertiam diem menſis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dyſtrus dicitur, perlatæ regiæ literæ animabant Iudæos, vt qua die ipſis imminebat exitium, ea in inimicos impune ſæuirent. quo factum eſt, vt procuratores, magiſtratus, ſatrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omnibus modeſtiam indente metu ex Mardochæo. poſt diuulgatas enim vbique regias literas, etiam apud Suſa interfecerunt Iudæi ex inimicis ſuis circiter D. homines: & cum Rex coniugi indicaret cæſorum intra mœnia numerum, nam incompertum eſſe, quantus ſit in aliis ciuitatibus: rogaretque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa, vt permitteret Iudæis ſequēti quoq; die in reliquias inimicorum ad eundem modum deſæuire, & decem Amanis filios in crucem agere: & id quoque Iudæis conceſſum eſt, Rege nolente Eſtheri in vlla re contradicere. At illi rurſum cateruatim decimaquarta Dyſtri diſcurrentes, occiderunt ferme trecentos ex aduerſariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia vero oppida eodem Iudæorum incurſu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis ſunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata eſt, ſequentem vero feſtis attribuerunt epulis, apud Suſa quoq; quartamdecimam ſequentis menſis per feſtos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies feſti ſunt, & partes de cōuiuiis ſibi mittunt inuicem. Scripſitque Mardochæus omnibus ſub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuerſi hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, vt ſempiternum id feſtum ad perpetuam rei memoriam

An. mūdi 3454. Ante Christū na. 510.

Eſth. 9.

Iudæi vlciſcuntur inimicos ſuos.

Phruræa feſta:

Mardochai autoritas.

An. mūdi 3560. Ante Chriſtū na. 404.

moriam maneat. Æquum nanque eſſe, vt cum per eos dies dolis Amanis in ſaluis diſcrimen adducti ſint, tam ſuæ liberationis, quam de inimicis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea feſta per eos dies obſeruant, Phruræa vocantes, quaſi conſeruatoria. Cæterum Mardochæus illuſtri loco apud Regem fuit, vir præpotens, Regi adminiſtrationis, Reginæ vero etiam vitæ ſocius: quorum opera Iudæorum res floruerunt, ſupra quam vel ſperare poterant. Atque hæc fere ſunt quæ ſub eo Rege genti noſtræ euenere memorabilia.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

CAP. VII.

Bagoſes, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos afficit.

Fratricidii a Ioanne Pontifice perpetrati taxatio & vltio.

POſt Eliaſibi autem Pontificis obitum, ſacerdotium eius Iudas filius iure ſuſcepit hæreditario: & huic quoq; defuncto ſucceſſit Ioannes filius qui in cauſa fuit, vt Bagoſes Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis impoſuit, vt priuſquam quotidianas hoſtias offerrent, in ſingulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idq; ita ob hanc cauſam accidit. Erat Ioanni frater Ieſus, huic quod amicus eſſet Bagoſes, Pontificatum ſe daturum eſt pollicitus. hac fiducia Ieſus cùm liberius cum fratre in templo altercaretur, re vſque rixam progreſſa, tantam bilem mouit fratri, vt ab eo per iram interficeretur. quę quidē impietas fuit longe maxima, præſertim in homine ſacerdote; & quod grauius eſt, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros. Deus certe hāc iniuriam non diſſimulauit, ſed & populus hac de cauſa libertatem amiſit, & templum pollutum eſt à Perſis. Nam Bagoſes dux cognito quod Pontifex proprium fratrem in templo interemiſſet, ſuperueniens Iudæis iratus clamitabat, Auſi eſtis ſceleſti in veſtro templo cædem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingreſſus eſt; atque hac occaſione per ſeptennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manaſſes nomine: cui Sanaballetes miſſus in Samariam à Dario Rege vltimo ſatrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo eſt, ſciens inſignem eſſe vrbem Hieroſolyma, Regesque eius multa negocia tam Aſſyriis quam Syris exhibuiſſe, libenter nuptum dedit filiam Nicaſo, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

An. mūdi 3584. Ante Chriſtū natum 380.

An. mūdi 3599. Ante Chriſtū na. 365.

Iaddus Pōtifex, cuius frater Manaſſes Sanaballetu filiā vxorem ducit.

An. mūdi 3608. Ante Chriſtū na. 356.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Alexander poſt obitū Philippi Macedonum Rex.

PEr idem tempus Philippus Macedonum Rex apud Ægęas oppidum à Pauſania Ceraſtę filio ex Oreſtarum gente inſidiis interceptus periit, eius filius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto Helleſponto, congreſſus ad Granicum flumen cum Darii ducibus vicit egregie: ſubacta deinde Lydia & Ionia, ductoque per Cariam exercitu inuaſit in Pamphyliam, ſicut alibi dictum eſt. Hieroſolymorum autem ſeniores ægre ferentes Iaddi Pontificis fratrem, & quodammodo collegam duxiſſe externi generis fœminam tumultuabantur, tati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore, vt paulatim miſceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quę ſecuta ſunt cauſam fuiſſe, quod quidam cōtra legem pec-

An. mūdi 3629. Ante Chriſtū na. 335.

An. mū. 3630. ante Christi na. 334.

cantes duxiſſent vxores non ſui generis. poſtulabant igitur vt Manaſſes aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum Pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manaſſes ad Sanaballetem ſocerum, ſe quidem amare dixit filiam eius Nicaſo, nolle tamen propter eam priuari ſacerdotio, qui honor & gentilitius ſit ipſi, & apud Iudæos ſemper in maxima æſtimatione fuerit. Ad hęc cum Sanaballetes reſpondiſſet, ſe illi non ſacerdotium tantum ſeruaturum, ſed & Pontificatum paraturum, & totius ſuæ prouinciæ Principem eum facturum, modo filiam ſuam vxorem retineat: ædificaturumque templum Hieroſolymitano ſimile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celſior: idque polliceretur ex conſenſu Regis Darii ſe facturum: elatus tali ſpe Manaſſes manſit apud ſocerum, putans ſe Pontificatum dante Rege conſecuturum. Iam enim Sanaballetes erat ſenior. Cumque multi ſacerdores & Iſraelitæ intricati eſſent eiuſmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hieroſolymorum Reſpublica. omnes enim hi defecerunt ad Manaſſem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiuuante ambitionem generi.

Manaſſes ſacerdotiũ ob exterã, ſi retineat, fœminam ab eo remouendus ſpe maioris boni negligit.

Apoſtaſia ſacerdotum.

Quo tempore Darius audito, quod Alexander traieciſſet Helleſpontum, &, prælio victis ad Granicum ſuis ſatrapis, vlterius procederet, contractis tam pedeſtribus quam equeſtribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere, priuſquam totam Aſiam ſibi ſubiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & ſuperato Tauro monte Ciliciæ, ſtatuit in ea prouincia hoſtem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus deſcenſu Darii, aiebat ſe mox præſtiturum Manaſſi pollicita, quamprimũ Rex reuerteretur poſt victoriam. perſuaſum enim erat non ipſi tantum, ſed & omnibus Aſiaticis, ne primum quidem congreſſum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: ſed longe alius fuit euentus quam ipſorum opinio. Rex enim, collatis eum Macedonibus ſignis, victus eſt, & magna exercitus parte amiſſa, mater etiam & vxore cum liberis in hoſtium poteſtatem redactis, fugit in Perſidem.

Hedio & Rufinus cap. 8.

Victoria Alexandri a Dario reportata.

Alexander verò in Syriam veniens cœpit Damaſcum, &, occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat: ſcriptisque ad Iudæorum Pontificem literis, petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt, quæ prius Dario conferre ſit ſolitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia, fore enim, vt illum non pœniteat. cumque Pontifex nunciis reſpondiſſet, ſacramento ſe obligatum Dario, ne arma contra eum ſumeret, idque ratum fore quamdiu illè vixerit: iratus Alexander, Tyri quidem oppugnationem non omiſit, qua breui potiturus videbatur: minatus eſt tamen hac capta mox ſe ducturum contra Pontificem, vt omnes diſcant, cui iuſiurandum ſeruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & conſtitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemeſem Perſici præſidii præfectum obſedit. Interea Sanaballetes ratus iam adeſſe tempus, à Dario defecit: & aſſumptis octo millibus de ſua prouincia, in Alexandri caſtra ſe contulit. cumque offendiſſet eum Tyri oppugnationem aggredientem, & ſuam prouinciam eius fidei commiſit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, libere iam quid vellet elocutus, ait ſe generum habere Manaſſem: Iaddi Iudæorum Pontificis fratrem: eum ſequi multos illius gentis homines, & velle in ſua prouincia templum exſtruere. idque fore in rem ipſius Regis, ſi diuidatur Iudæorum potentia; ne forte de communi ſententia rebellantes multum negocii Regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyriis imperantibus. quod vbi impetratum eſt, omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem

Manaſſes voti fit cõpos.

An. mũdi 3630. Ante Chriſtũ na. 334

Alexander Hieroſolyma obſidere volens, Pontificem obuiam eũtem honorifice excipit, ob viſionem eodem habitu ante oblatam.

eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & in Gazæ duobus aſſumptis, Sanabalætes fato functus eſt: Alexander vero oppugnata Gaza Hieroſolyma propere petiit. Iaddus vero Pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilii, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quod antea neglexiſſet impetata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis DEO victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificium nocte, in ſomniis ei DEVS apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret. vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe vero cum reliquis Sacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Expetrectus autem e ſomnis lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomuiis præmonitus fuerat, Regis aduentum præſtolabatur: & cum renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe adeſſe, progreſſus eſt cum Sacerdotibus & vrbana multitudine, pompa quadam noua & venerabili, vſque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat: quod ibi & vrbs & templum in proſpectu ſit. Et cum Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus Rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & Pontificis exquiſitum ſupplicium, plane contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & Sacerdotes ante agmen in amictu byſſino, Pontificemque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtantem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ Reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita? cum ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum Pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo cuius Pontifex eſſet, honorem eum exhibuiſſe. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cum adhuc eſſem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus Pontificem, deducentibus Sacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templum immolauit DEO ex Sacerdotis præſcripto, ac Pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſoque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſum ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente, vt patriis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde, vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, fineret vti inſtitutis propriis, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturum ſe eſt pollicitus. Et cum feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas

Alexander in templo Hieroſol. ſacrificans, vaticinio de ipſo Danielis oſtenſo maximã Iudæis libertatem concedit.

vrbes exercitum, eumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritæ (horum tunc caput erat Sicima ſita ad montem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ) videntes quod Alexander Iudæos tractaret tam magnifice, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo: cum vero affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiuſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes Regi occurrunt pene in Hieroſolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ cum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cumque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur. nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis vero dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis. equidem, inquit, Iudæis id conceſſi. Reuerſus tamen & re diligentius cognita, faciam quod æquum videbitur. atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo poſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templum vero in Garizin monte ſitum, manſit incolume: & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati Sabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans, eodem vero tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuere.

An. mũdi 3630. Ante Chriſtũ natum 334.

Samaritæ rebus ſecũdis Iudæorũ amici.

An. mũdi 3632. an. Chriſtum na. 332.

Templũ in monte Garizin.

Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis.

An mũdi 3635. an. Chriſtum na. 329.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Duodecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. Ptolemaus Lagi dolo occupatis Hieroſolymis cum reliqua Iudaa multos inde in Ægyptum traduxit.

II. Ptolemaus Philadelphus Iudaorum legem in Gracam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimiſsis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

III. Quomodo honor a Regibus Aſia Iudaorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium eis conceſſum fuerit.

IIII. Ioſephus Tobia filius imminentem Iudais calamitatem depellit, amicus Ptolemao Regi factus.

V. Amicitia & ſocietas Lacedamoniorum cum Onia Pontifice Iudaorum.

VI. Iudai ſeditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.

VII. Quemadmodum Antiochus ducto Hieroſolyma exercitu, occupatoque eius vrbis dominio, templum etiam ſpoliauerit.

VIII. Antiocho vetante Iudaos vti patriis legibus, ſolus Aſſamonai filius Mathias Regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.

IX. Mathia defuncto Iudas filius ſuccedit.

X. Apollonius Antiochi dux in Iudaa pralio victus occiditur.

XI. Lyſia & Gorgia contra Iudaos expeditiones & clades.

XII. Quomodo diuiſis copiis, Symon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperarit.

XIII. Antiochi Epiphanis apud Perſas interitus.

XIIII. Antiochus Eupator profligato Iudaorum exercitu Iudam in templo obſidet.

XV. Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fadus facit & amicitiam.

XVI. Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Iudaos miſſus, infecto negocio ad ſuum Regem reuertitur.

XVII. Nicanor poſt Bachidem dux contra Iudam miſſus, vna cum vniuerſo exercitu internecione periit.

XVIII. Bachidis denuo miſsi contra Iudaam victoria.

XIX. Quomodo Iudas pralio victus occubuerit.

CAP. I.

Ptolemaus Lagi dolo occupatis Hieroſolymis cum reliqua Iudaa, multos inde in Ægyptum traduxit.

Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta.

ALexander Macedonum Rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & conſtitutis, vt iam dictum eſt, Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio vero in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Helleſpontum, Maçedoniã Caſander, Ptolemæus Lagi Ægy-

ptum. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflictæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorum certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamen circumuenta. Ingreſſus enim vrbem Sabbato velut ſacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quod nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentibus, ſine difficultate potitus dominio, acerbe eam & inclementer tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionem nobis exprobrans, quod propter eam libertatem amiſerimus. Sic enim ſcribit. Eſt gens quæ Iudæorum dicitur, vrbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hieroſolyma hanc paſſi ſunt in Ptolemæi poteſtatem peruenire: & dum propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorum vicinia, Samariaque & Garizin monte in Ægyptum traductos iuſſit ſedes ibi figere: & eum Hieroſolymitas pertinaciſſime iuriſiurandi fidem ſeruare compertum haberet ex reſponſo, quod Alexandri legatis poſt Darii cladem dederant, multa ex eis præſidia diſpoſuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dediſſet, ſacramento omnes deuinxit, ſeruaturos fidem poſteris eius qui tam multa ipſis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum ſponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga ſuam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum poſteros & Samaritas inſtituta patria peruicaciter retinentes: pugnabantque inter ſe iugiter, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſacroſanctum eſſe affirmant, & victimas à Iudæis non alio mittendas: Samaritæ contra in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Hieroſolymis dolo captis, Iudæi in Ægyptū abducuntur.

An. mūdi 3643. Ante Chriſtū natum 321.

Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimiſſis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

ASſumpto poſt hunc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcum linguam curauit, & Hieroſolymitas in Ægypto ſeruientes liberos dimiſit, numero centum viginti millia: idq; ex huiuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus dabat operam, vt ſi fieri poſſet, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunque audiſſet cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus ſtudium. hic rogatus aliquando à Rege quam multa millia iam comparaſſet, ait ſe iam habere circiter ducenta millia, ſed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum ſibi certis indiciis multos eſſe apud Iudæos, qui leges eorum ſcriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: eſſeque ſcriptos ipſorum lingua & literis, & exhibituros negocium his qui velint eos in Græcum ſermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere ſimilitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non deſint ſumptus, in bibliothecam ſuam referat. Tum Rex collaudato Demetrii circa conquirendos libros ſtudio, ſcribit Iudæorum Pontifici, vt curet hoc

An. mū. 3680. ante Chri. na. 284.

Hedio & Rufinus cap. 2.

Bibliotheca Ptolemai Philadelphi.

An. mũdi 3684. Ante Chriſtũ na. 280.

negocium ex ſententia confici. Interea quidam Ariſtæus ex intimis Regis amicis, & ob modeſtiam admodum carus, cum iamdudum animum haberet rogare eum, vt Iudæos in ſuo regno libertati reſtitueret: ratus adeſſe iam optimam occaſionem ſupplicandi, primum cum præfectis ſatellitum Soſibio Tarentino & Andrea conſilium hoc communicat, multum obteſtatus, vt preces ſuas apud Regem, quantum poſſunt adiuuent: & poſtquam intellexit ipſis quoque rem cordi eſſe, adito Rege ſic eum allocutus eſt. Quia non decet nos Rex verum diſſimulare, ſed ingenue proloqui: eum hoc agamus vt Iudæorum leges non tranſſcribantur tantum, verum etiam vertantur, quonam honeſto prætextu id facere poſſumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo ſeruiunt? Quos certe non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare a præſenti miſeria, quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noſcitur, quantum mihi ſane de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuerſitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quod iuuet vitam omniũ. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali ſolo liceat eis vitam exigere. Nec eſt quod ſuſpiceris Rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: ſed quum omnium hominum idem Deus ſit opifex, & ſciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc ſupplico. Ibi Rex libenti ac hilari vultu illum aſpiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus ſit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipſe aderat, dixit eſſe circiter centum viginti millia. Ad hæc Rex, paruane igitur tibi Ariſtæe videtur hæc quam poſcis liberalitas? Soſibio vero & cæteris præſentibus, dignum eſſe ipſius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum conſenſu iuſſit, vt quando militi ſtipendium numerauerint, pro ſingulis captiuis, qui apud eos ſint, drachmas centum viginti annumerẽt. atq; hoc ſuum decretum publico edicto propoſiturum ſe eſt pollicitus, quo tam Ariſtæi petitio quam Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi ſolum quos pater aut eius exercitus abduxerat, ſed illi quoque qui vel ante vel poſt in ſeruitutem abſtracti fuerant. & cum eam vindictam libertatis dicerent pluſquam quadraginta talenta poſcere, ne hæc quidem impendere grauatus eſt. Eius edicti exemplar, quo illuſtrior fiat Regis magnanimitas, libet hoc loco adſcribere. Quicunque ex militia patris noſtri Syriam ac Phœnicen incurſauerunt, & ſubacta Iudæa mancipia inde in regionem noſtram eiuſque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel ante vel poſt diuenditi ſunt, hos omnes liberos volo fieri: proque ſingulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vna cum cætero ſtipendio, reliquos vero à Menſariis Regiis. Cenſeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatem abductos militum licentia, qui vaſtata Iudæa ſui commodi cauſa in Ægyptum abſtraxerunt hanc multitudinem. Quapropter iuſtitiæ reſpectu & commiſeratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur: iubeo Iudæos omnes qui ſeruitutem ſeruiunt dimitti liberos, iam dicta ſumma heris eorum pro libertate reddita, & abſque dolo malo huic noſtro mandato ſatisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduũ ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiuſmodi mancipiorum numerum: id enim & mihiipſi profuturum exiſtimo. Eum vero qui parere noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fiſco noſtro debent cedere. Hoc edictum cum primum oblatum eſſet Regi, nec tamen

Ægyptii Regis de Iudæorũ libertate ab Ariſtæo impetrata edictum.

diſferre cautum eſſet illis quoque qui vel ante vel poſt capti fuerant, liberaliret & illis indultum eſt eadem Regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem, & in menſarios Regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid Rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas centum viginti drachmas, quaſi Regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam.

An. mũdi 3684. Ante Chriſtũ na. 280.

Hæc vbi ex ſententia Regis magnifice ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſſcribendis Iudæorum codicibus, nihil enim temere fiebat à Regibus, ſed omnia diligenter præmeditata, quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quod à quoquo factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quam artificum præſtantia. Suggeſtionis ſane exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius. Quia mandaſti Rex, vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negotium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos, quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cum ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quam par eſt habiti, eo quod nondum eis Regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem, vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poeta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerũt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaq; ſi idem tibi videbitur Rex, ſcribes Iudæorum Pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus.

Demetrii ad Ptolemaum de Bibliotheca adhortatio.

Ad hanc igitur ſuggeſtionem, iuſſit Rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum Pontificem, de hac re ſcriberent, ſimulque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copioſam multitudinem: iuſſitque cuſtodes Arcarum, in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, vbi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdotii faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia Pontifice defuncto, filius ei Simon ſucceſſit, Iuſtus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & ciues ſumma proſequeretur beneuolentia. Quo mortuo ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, Pontificatum aſſumpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit.

Regis erga Iudæos liberalitas.

Rex Ptolemæus Eleazaro Pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum potirentur, captiuos eo pertraxerant, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorum, aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego vero poſtquam principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum vſus, tum maxime in tuos ciues: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in

Epiſtola Ptolemæi, in qua a Pontifice Eleazaro Bibliorũ petit interpretes.

An. mūdi 3634. Ante Chriſtū an. 280.

militiam nonnullos quorum fides id mererividebatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbem Iudæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguam vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim, ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andræam præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quam potuit honorificentiſſime. Pontifex Eleazarus Regi Ptolemæo ſalutem. Si vales cum Regina Arſinoe communibusque liberis, noſtræ quoque res ſe habent optime: Acceptis tuis literis, gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem: aduocataq; concione eas legimus, teſtes pietatis, qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centumque illa talenta, quę in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſtæus, amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuaq; amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiam ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te, ſororeque tua, & liberis & amicis, hoſtias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu: vtque hæc legis verſio, iam felix tibi ſit, quam cupis maxime. Delegimus etiam ſenos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eam tuto remittas, vna cum eius deportatoribus. bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit Pontifex. ſuperuacaneum autem viſum eſt apponere 70. ſeniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola. donariorum tamen, quæ Rex Deo miſit, ornatum & magnificentiam, ſilentio præterire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim ſumptus ſuppeditans, & præſentia ſua exſtimulans artifices, opera eorum aſſidue viſendo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quod hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quod digna ſit quæ prædicetur Regis liberalitas: primumq; menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longe maiorem facere, mandauit explorari eius, quæ tum Hieroſolymis erat, magnitudinē, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quodq; maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolum ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaq; volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere: quod non erat integrum addere magnitudini, id compenſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. Cum enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primum cōſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicu-

Reſponſio Eleazari ad Ptole. literas.

Deſcriptio donorū a Ptolemæo Rege tēplo Hieroſolymitano miſſorum.

Menſa aurea.

bitali totum opus ex auro facientes, loricam ei palmum latam circundederunt: cuius cymæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cum enim eſſent triangulæ, per ſingulos angulos eædem erant figurationes, vt conuerſæ, non aliæ, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. loricæ vero pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies lõge pulchriores, videlicet, quod hæ totæ eſſent conſpicuæ quin & cymæ illæ facile & citò vertebantur, & quemuis e tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. teſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitum menſæ voluebantur. huic ſubiecta erat corona per circuitum, omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis inſertis: quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentibus, & auro circum totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis peræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarum ordine, ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet. ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuerſam menſæ latitudinem, in eam pedes eius inſeruerunt, quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt menſæ iuxta loricam, vt his inſiſtens quaqua verteretur, eandem ſpeciem oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat Mæander, magni precii gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſime radiantibus, aliiſque generibus qua vbique grata ſunt propter precium. Præter Mæandrum vero reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, Rhombo circa medium ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinũ per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cum germen alioquin rectum videretur. baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, qua vero pedes innitebantur octo digitorum latitudine: erantq; ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus vna cum racemis per eos diſcurrentibus, indiſcreta verorum ſimilitudine tanta enim erat artis ſubtilitas, vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur. conſtabatque totum opus trimembri compoſitione, ſed tanto artificio, vt commiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. Tanta fuit in hoc dono Regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa; quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certe nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateres autem aureæ fuerunt duę, ſquamatæ, à baſi vſq; præcincturam, ſpiras habẽtes variis gemmis diſtinctas; deinde Mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum; & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra Rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmeæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum vero crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atque implexis inter ſe palmitibus vuas ferentibus. & ornatus quidem vtriuſque erat hic, amplitudo vero quæ amphoram caperet. argenteæ vero quæuis ſpecula ſplendore vincebant. certius etiam redden-

An. mũdi 3684. Ante Chriſtũ natum 280.

Cratera aurea duæ.

Cratera argenteæ.

An. mũdi 3684. an. Chriſtum na. 280.

Triginta phialæ.

tes inſpectantium effigies. His addidit Rex triginta phialas, in quibus quicquid ſpatii gemmis erat vacuum, frondibus hederæ & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non ſolum artificum ingeniis ornabantur vſque ad miraculum, ſed quadam etiam Regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non ſatis putans, quod ſine parſimonia ſumptus pręberet, relictis etiam ſeriis negociis ſæpe adibat officinas, & inuiſebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quod cordi ſit ei hoc negociũ, maiore attentione verſabantur in opere. atque hæc ſunt donaria ab hoc Rege ad Hieroſolymitanum templum tranſmiſſa. Quibus conſecratis Pontifex Eleazarus, & honorifice tractatis qui attulerant, non ſine muneribus ad Regem eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt reuerſi, Rex cognito eorum ſimul & ſeptuaginta ſeniorum aduentu, confeſtim legatos Andræam & Ariſtæum acciuit: ab eisque & epiſtolam Pontificis recepit, & multa præterea ſciſcitando didicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum ſeptuaginta ſenioribus, qui Hieroſolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque priuatorum negociorum cauſa expetebant eius colloquium, præter morem ſuum dimitti iuſſit. hos enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe. tunc vero illis dimiſſis ab Eleazaro miſſos expectabat. vt vero ſenes illi venerunt cum muneribus à Pontifice miſſis, & cum membranis quæ legem aureis literis inſcriptam continebant, primum de libris eos rogauit. vt vero ex inuolucris depromptos obtulerunt, multum diuque miratus membranæ ſubtilitatem, & commiſſuras quæ ita latebant, vt viſu diſcerni non poſſent, gratias ſe illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miſerit, ſed longe maximas Deo cuius leges attulerint cumque ſeniores eorumque comites vno ore omnia fauſta Regi acclamaſſent, præ nimia lætitia lachrymas non continuit, quæ quidem mœroris inſignia etiam magnum gaudium conſequi natura voluit, iuſſisque libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros ſalutauit, præfatus æquum fuiſſe, vt prius de ea re, propter quam acciri fuerant percontatus, deinde illos quoq; compellaret diem quidem aduentus eorum tam gratum ſibi confeſſus eſt, vt quoad viueret per ſingulos annos redeuntem eius memoriam colere ſe velle promitteret. forte enim eadem erat qua Antigonum nauali prœlio vicerat, voluitque vt conuiuæ ſibi eſſent, & diuerſoria mandauit eis aſſignari ſub ipſa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hoſpitibus præerat, Dorotheum eos curare ſolitum iuſſit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim Rex diſpoſuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipſorum omnia pararentur: vt tractati more conſueto ſuauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitum eſt, Dorotheo hac cura commiſſa, quod is callebat morem quo ſolerent viuere. quamobrem omnia per ſe adminiſtrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus ſtrauit Rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram ſuam diſcumbere, reliquam vero poſt ipſum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. poſtquam autem diſcubitum eſt, iuſſit Dorotheum illis miniſtrare, ſicut ſolebat hoſpitibus ad ſe à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & ſacrificulis aliisq; id genus quorum eſt à ſuis precatiunculis auſpicari conuiuium locus hic nõ fuit: ſed vnum ex conuiuarum numero Sacerdotem Eliſæum nomine, precatione menſam conſecrare ipſe Rex iuſſit: qui ſtans in medio precatus eſt omnia fauſta Regi, ſimulatq; ſubditis: applauſumq; & acclamatum eſt ab omnibus libenti ac hilari ani-

Ptolemæi ſumptus & diligentia in templi donationem collata.

Interpretes 70 Alexandriã venientes honorifice excipiuntur.

Conuiuiũ Iudæorũ apud Ptolemæũ & eorundem ante cibũ preces.

mo,

mo, quo facto fruebantur appoſitis. cumque Rex ſiluiſſet quantum ſatis viſum eſt cœpit philoſophari, proponens ſingulis quæſtionem aliquã de natura ſubtili diſquiſitione dignã. illis vero diſerte ad quidlibet reſpondentibus, delectatus eorum conſuetudine per duodecim dies inſtaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoſcere quæſtiones agitatas in eo conuiuio, legat Ariſtæi librum quem hoc argumento conſcripſit. Quos ſermones cum non ſolum Rex admiratus eſſet, ſed Menedemus etiam philoſophus fateretur omnia gubernare prouidentiã, eoque facilius tueri hanc ſententiam, finis eſt huic quæſtioni impoſitus. Rex vero iam tum ſe vberem ex eorum aduentu fructum percepiſſe faſſus eſt, per quos didiciſſet quomodo regnum adminiſtrare oporteat: iuſſitque datis prius in ſingulos ternis talentis, deduci eos in diuerſorium. Quarto deinde die Demetrius aſſumptis eis tranſiuit aggerem illum ſeptem ſtadiorum, & pontem qui inſulam continenti adiungit, & progreſſus ad ſeptentrionale littus, aſſignauit eis ibi domum remotam a ſtrepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitq;, vt quandoquidem ad opus iam ita inſtructi ſint, vt nihil deſiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi vero non parcentes labori quam poterant accuratiſſime interpretabantur, vſque horam nonam aſſidentes operi: reliquũ deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita vt mandatum ei fuerat. mane autem Regiam ingreſſi, ſalutato Rege in eundem locum ad inſtitutum negocium ſe referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Verſione autem legis intra ſeptuaginta duos dies abſoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locum vbi verſa fuerat, præſentibus etiã interpretibus, perlegit codicem. concio vero & ſeniorum interpretationem approbauit, & Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſet: rogauitque, vt etiam optimatibus eorum copia legẽdi fieret. Deinde & Sacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia, cum omnib. placuiſſet, iuſſerunt vt prius, ſi quis aliquid deprehenderet, vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentius inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet, vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem Rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoq; ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorẽ etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legislatoris ſapientiæ: cœpitq; de eã re conferre cum Demetrio, rogans qui factum ſit, vt tam admirandarum legum, nec hiſtoricus vllus nec poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere quam conſtaret diuinam eſſe, & omni veneratione digniſſimam: & punitos eſſe quoſdam a cæleſti numine, qui illam temere attrectare non ſint veriti; Theopompum enim volẽtem inde quædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus XXX. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facile coniicientem quæ morbi cauſa fuerit. atq; etiam in ſomniis admonitum hæc ideo pati, quod eſſet circa res diuinas curioſior, easque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cum à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam Poetæ, cum in quadam tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnouiſſet, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauitque interpretes vt crebro e Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis

An mũdi 3684. an. Chriſtum na. 280.

Tranſlatio Bibliorũ in Græcam linguam.

Vltio diuina in ethnicos ſacra Bib. tractãtes.

An. mũdi 3684. Ante Chriſtũ na. 280. Dona interpretib. dimiſsis data, & Eleazaro miſſa.

non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tunc quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulisque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea Pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas, rogauitque eum per literas, vt, ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Quomodo honor a Regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei conceſſum fuerit.

Hedio & Ruffinus cap. 3. Immunitates Iudæis a Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſa. Ius ciuitatis Antiochiæ, Iudæis conſeruatũ.

SED & ab Aſiæ Regibus honorati ſunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Namq; Seleucus cognomento Nicanor conditis à ſe per Aſiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipſa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento eſt, quia Iudæis externo oleo nolentibus vti certa pecunia pro eo à Gymnaſiarchis penditur: quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare vellet, non permiſit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Veſpaſiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenſes rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifeſto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, ſed præcipue ipſorum principum: qui cum eo bello multos labores pertuliſſent, & infenſi eſſent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipſorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere paſſi ſunt, maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum quam præſentis offenſionis, aut gratiæ quam hoc tacto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam ſatis ſuppliciorum exſoluiſſe: eos vero qui nihil peccaſſent, non eſſe æquum ſpoliari ſuis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam ſimiliter affectum erga Iudæos fuiſſe proditur. Ionibus enim contra hos ſeditioſe commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Græci Deum cognominant, ſoli eſſent participes: & poſtulantibus vt ſiquidem eiuſdem generis haberi velint Iudæi, eoſdem quoque Deos colerent: cum res ad iudicum cognitionem deueniſſet, vicerunt cauſam Iudæi: obtinueruntque vt ſibi liceret ſuis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damaſceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil ſibi licere innouare circa hoc negocium. quę ſi quis volet exactius cognoſcere, legat hiſtoriarum Nicolai libros tertium & quartum ſupra centeſimum vigeſimum. Sed Agrippę ſententiam mirari non debemus: neque enim tum gens noſtra cum Romanis bellum geſſerat: Veſpaſiani vero & Titi magnanimitatem merito mirentur, qui poſt tanta belli certamina nihil immoderate in nos ſtatuerunt. Nunc vnde digreſſus ſum reuertar. Antiocho Magno in Aſia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quam Cœleſyria: quod eo bellum gerente cum Philo-

Marcus Agrippa.

patore

An. mūdi 3742. Ante Chriſtū na. 222.

Antioch' magnus rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat.

patore Ptolomæo, huiuſque filio qui Epiphanes cognominatus eſt, ſiue vinceret, ſiue vinceretur, male mulctabantur, non aliter quam nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter proſperam & aduerſam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam ſuæ ditioni adiecit. Defuncto vero Philopatore filius eius magnum exercitum duce Scopa miſit in Cœleſyriam: qui & multas eius vrbes & noſtram gentem vi in poteſtatem eius retraxit. Aliquanto autem poſt Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congreſſus fit ſuperior: cumque recepiſſet occupatas à Scopa vrbes Cœleſyriæ ſimul & Samariæ, Iudæi quoque vltro deditionem fecerunt: receptumque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præſidium in arce à Scopa relictum impigre auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro ſtudio ſuarum partium referre gratiam, ſcripſit ad amicos ſuos & duces literas, teſtes beneficiorum quę in ipſum contulerant, in quibus etiam ſignificabat quomodo remunerati eos decreuerit. earum exemplar ſubiiciam, citato prius Polybij Megalopolitæ teſtimonio, ex libro hiſtoriarum eius ſextodecimo. Scopas, inquit, copiarum Ptolomæi dux ad mediterranea verſo impetu per hyemem Iudæorum gentem ſubegit. ac paulo poſt in eodem libro narrat, quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abiſa recepit: moxque Iudæi qui Hieroſolyma & celebre eius loci templum accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa eſſent dicenda, ait ſe in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius, nos autem narrationem continuabimus, inſerta hic prius Anthiochi epiſtola. Rex Antiochus Ptolomæo ſalutem. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum ſumus ingreſſi, ſtudium erga nos ſuum declarauerunt, & in vrbē ſuam venientes ſplendide exceperunt ſenatu obuiam progreſſo, exercituiq; noſtro & elephantis copioſe victum præbuerunt, & cum eo ſimul præſidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: viſum eſt nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in priſtinam frequentiam reſtituere, reuocatis in eā, qui nunc diſperſi ſunt, habitatoribus. ac primum decreuimus pietatis ergo præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad ſimilam ſecundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos ſexaginta, & ſalis medimnos trecentos ſeptuaginta quinque volo que vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deeſt templo abſoluatur, ſiue porticus ſiue quid aliud ædificare opus fuerit lignorum autem materies comportetur tam ex ipſa Iudæa, quam ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atquē ornatum templi pertinentibus. Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur ſenioribus, ſacerdotibus, ſcribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & ſi quod eſt tributi aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quiue ante hyperbere tæum menſem eo ſe habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vſque in triennium, remittimuſq; eis in poſterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compenſationem. Et quotquot ex vrbe arrepti ſeruiunt, & ipſos & natos eorum volumus eſſe liberos, ac bona quoq; eis reſtitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epiſtolam ſcripſiſſe, edictum etiam in honorem templi per totum ſuum regnum propoſuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra ſepta templi ingredi contra voluntatem Iudæorū, ſed ſolis hoc facere fas ſit, qui iuxta præſcriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam

Ptolemæus Epiphanes rex Ægypti, in Syria reges mouet.

An. mūdi 3760. Ante Chriſtū na. 204.

Polybij Megapolitæ de Scopa copiarum Ptolemæi duce.

Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorū libertate epiſtola.

Antiochi Magni in honorem templi edictum.

An. mũdi 3760. Ante Chriſtũ na. 204.

Antiochi ad Zeuxidẽ epiſtola, in qua honorificam Iudæorũ mentionẽ facit.

An. mũdi 3764. Ante Chriſtũ na. 200.

Antioch⁹ & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt.

Samaritæ Iudæos infeſtant.

An. mũdi 3770. Ante Chriſtũ na. 194.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

Onias Põtifex Ægypti, regẽ non ſoluendo tributũ, ad iram commouet.

Taxatio Pontificis ob offenſum ab eo regem.

in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec aſini ſiue feri ſiue domeſtici, nec pantheræ, aut vulpis aut leporis aut cuiuſuis omnino ex his animalibus, quæ Iudæis vetitum eſt attingere. ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: ſed tantum ſolitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari ſibi vult. qui vero aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat ſacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit teſtimonium, quo tempore quoſdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus ſtudere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in ſuperioribus ſatrapiis ductantem exercitum, iuſſit quoſdam e noſtratibus apud Babylonem degẽtibus in Phrygiam mittere, ſcribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri ſalutem. Si vales, bene eſt, ego quoque valeo. Quia quoſdam in Phrygia ac Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negocium curam meam depoſcere. Quapropter conſultis de hac re amicis, placuit mihi ex his Iudæis qui Babyloniam ac Meſopotamiam incolunt, duo millia familiarum cum tota ſupellectili traducere, & locis opportunis per præſidia diſponere. Perſuaſum enim habeo illos fore noſtrarum rerum cuſtodes beneuolos: tum quia cœleſte numen pie colunt, tum quia fides eorum & promptum obſequium etiam maiorum noſtrorum comprobatur teſtimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos aſſignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipſorum agri fruges protulerint, demenſum frumentum accipiant in ſeruorum alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantum ſatis eſt, vt benigne à nobis habiti alacriores ſint in noſtris negotiis. Cura autem ne quis moleſtus ſit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magna erga Iudæos beneuolentia dixiſſe ſufficiat. Poſt hæc amicitia Ptolomæo cõiunctus eſt & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & conceſſa dotis nomine Cœleſyria, vna cum Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuiſiſq; inter vtrumq; regẽ vectigalibus, optimates ſuæ quiſq; patriæ exactionem eorũ redimebant, & collecta quæ imperata eſſet pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus ſecundis elati ſæpe Iudæos infeſtabant agros vaſtando, & abducendo in captiuitatem homines, maxime ſub Onia Pontifice. Poſt obitum enim Eleazari Manaſſes eius patruus Pontificatum aſſumpſit, quo defuncto Onias ſucceſſit in ſacerdotiũ, Simonis iuſti filius, quem Simonem Eleazari fratrẽ fuiſſe diximus. Is Onias puſillanimis erat & auarus: quæ cauſa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de ſuo ſolebant regi pendere, talenta argenti viginti non ſoluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopátris. Qui miſſo Hieroſolyma legato incuſabat Oniam, quod tributum non redderet: minabaturq; ni faceret, regionem eius militibus ſuis ſe diuiſurum, & nouas colonias eo deducturum. quod audientes Iudæi perterriti ſunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

CAP. IIII.

Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolomæo regi factus.

IOſephus autem quidam ętate iuuenis, ſed honeſtate, prudentia, iuſtitia inter Hieroſolymitas celebris, Tobia patre natus e ſorore Onię Põtificis, cum indicio matris cognouiſſet de aduentu legati, forte enim in

An. mũdi 3770. Ante Chriſtũ na. 194.

Pichola natali vico aberat, veniens in vrbem, inuectus eſt in Oniam, qui non curaret ſecuritatem publicam, ſed modo pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & Reipublicæ adminiſtrationem & Pontificalem honorem acceperat. Quod ſi tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam ſuſtineat, & patriam & ciues in diſcrimen adduci, iret ſaltem ad Regem, & precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia vero dicente neque principatum ſe morari, & Pontificatum etiam, modo liceat, libenter ſe depoſiturum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negocium: rogauit Ioſephus num ipſi permitteret legationẽ publicam ſuſcipere. Quo annuente aſcendit in templum, & aduocata concione, hortatus eſt eos ne terreantur Oniæ ſui auunculi negligentia, ſed miſſa mœſtitia, meliorem ſecuritatis ſpem conciperent. Seipſum enim iturum legatum ad regem, & cauſam eorum bona fide acturum, perſuaſurumq; ei quod iraſcatur immerito. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe vero egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum pretioſis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, præmiſit ad regem, dicẽs ſe quoq; mox ſecuturum. Iam enim magis etiam quam ante accenſus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, vt in Ægyptum veniret, operamq; ſuam obtulerat: effecturum enim ſe, vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facile. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſſimi iuuenis moribus. Cæterum reuerſus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter Pontificis ſegnitiem ſuſceperit. Tantis deniq; iuuenem aſſidue ornabat laudibus, vt & Rex & Regina Cleopatra erga ab ſentem adhuc affecti eſſent optime. At Ioſephus miſſis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, veſtibus & poculis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipſo tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium Principes ad emenda vectigalia, quæ ſingulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cum apud Alexãdriam audiſſet, Memphi Ptolemæum eſſe, profectus eſt illi obuiam: Sedente autem rege in curru vna cum Regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi vſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc illum eſſe iuuenem. cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currũ iuſſit conſcendere. quo facto Oniã accuſare cœpit. At Ioſephus, Dãda eſt, inquit, ſenectuti venia. Scis enim quod ſenes & pueri eundem habẽt animum. Nos autem iuuenes officio noſtro non deerimus, vt nihil de nobis merito poſſis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex deguſtata iuuenis ciuilitate, adeo cœpit eum amare, vt iuberet eum diuerſari in regia, & quotidie ſuę menſę adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indigne ferebant. Cumque dies auctionis veniſſet qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles ſuæ quiſque patriæ: & cum octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœleſyriæ Phœniceſque & Iudææ ac Samariæ, accedens Ioſephus culpabat illos licitatores, tanquã de compoſito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiſcationibus, quæ prius publicanis ſolebant accedere. Rege vero libenter hęc audiente, & vt amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente,

Legatus regius honorifice exceptus, Ioſephi liberalitatẽ apud ſuos prædicat.

Ioſephus Ptolemæo obuiam profectus, honorifice excipitur.

Vectigalia Cœleſyriæ Ioſepho addicuntur.

An. mūdi 3770. Ante Chriſtū na. 194.

rogante tamen ecquos fideiuſſores haberet, feſtiue reſpondit daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret poſtulatus: Te, inquit, Rex dabo, tuamq; coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum Rex arridens permiſit eum abſque fideiuſſione habere vectigalia: id quod valde moleſtum fuit his qui poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam reuertentibus. Ioſephus autem acceptis à Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, vt poſſet contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cum veniſſet Aſcalonem, tributumque à ciuibus exigeret, & non ſolum nihil acciperet, ſed conuiriis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, Regi eam pecuniam tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudētiam, & approbato quod egerat, permiſit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cumque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: cōparatiſq; multis pecuniis, & multa lucratus ex redēptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendā præſentem potētiam vſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe iam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos 22. ex vna vxore procreatis ſeptem filiis. ſuſcepro etiam vno ex fratris Solymii filia, nomine Hircano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cum aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſolique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur, habere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei, vt clam ea potiri poſſet. Frater vero libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cum hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqueſtus apud fratrem, quod periculum eſſet ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quam forte rex nollet ei cedere. Tum Solymius ait non eſſe opus vt hac de re ſit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: faſſus quod maluerit filiæ fieri iniuriam, quam fratrem tale dedecus in ſe admittere. Ioſephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eaq; genuit quem diximus Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim, adoleſcens adhuc generoſam & prudentem præ ſe ferret indolem, fratrum in ſe conciitauit odia, quod eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoſcere quiſnam ex his ad virtutem eſſet idoneus maxime, vnumquemque miſit ad eos qui tum profeſſione diſciplinarum erant celebres: illi vero propter ſegnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, vt illic ſementem faceret: ſed prius ſubtractis clam loris quibus arator boues ad iugum ſolet aſtringere. Quo poſtquam peruentum eſt, cum non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolenſque interim expectando

Aſcalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non ſolutum puniti.

Ioſephi diuitiæ & liberi.

Hyrcani ortus & indoles.

An. mūdi 3780. Ante Christi na. 194.

eorum teditum tempus perdere, commentus eſt quiddam veterano duce magis dignum quam id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bobus aptauit: & hoc modo arara terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſementeque facta, domum redlit. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quod excogitata auderet aggredi, vt ſolum germanum filium, magis etiam poſthac amauit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nunciās quod regi Ptolemæo natus ſit filius: vetſiq; omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſciperet & recuſantibus cæteris, quod ſe negarēt ſcire mores aulicos, quomodo verſandum ſit cum regibus, ſuadentibuſque vt Hyrcanum fratrē mitteret, libenter hoc audito ſtatim eum aduocat: rogatque ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad regem ſalutatum accederet qui cum prompte eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore, diceret: velle enim ſe frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia ſufficiāt: admodum lætatus eſt filij prudentia. Deinde puer cum aliquandiu ſiluiſſet, ſuaſit patri ne domo quicquam munerū regi mitteret: ſed vt ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, vt pecuniam ipſi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretioſiſſimum. Ille vero ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filij conſilio, ſcripſit procuratori Arioni, qui omnem ipſius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Ioſephus enim pecunias in Syria collectas, ſolebat eo mittere, & quoties præſtitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiſcitur: moxq; fratres ad omnes regios amicos ſcripſerunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt vero exacto itinere, Arioni epiſtolam reddidit, rogatus quotnam talenta vellet accipere, putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt reſpondit mille ſibi opus eſſe, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quod vellet ea per luxum perdere: monebatque vt ſequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quam decem præbiturum, & ea non in alium vſum quam vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compeſceret: gratioſus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam miſſum ad Hyrcanum mirari ſe nunciat, cur ad ſe à patre miſſus, non modo in conſpectum non venerit, ſed procuratorem etiam patris ſui vinxerit, iubebatque vt veniret, ac cauſam eius facti diceret. Ille contra regi nunciari iubet, legem eſſe Iudæis ne quis guſtaret de ſacrificio, priuſquam adito templo mactaſſet victimas: eaque ratione nec ipſum hactenus regem ſalutaſſe, expectantem dona quæ offerret regi de parente ſuo bene merito. Seruum autem iure ſe puniſſe, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Niſi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipſi regi vt contemnatur à ſubditis. His auditis rex riſit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem poſtquam hoc cognouit, nihil ſperans à rege præſidij, datis adoleſcenti mille talentis, liberauit ſe à vinculis. Elapſis deinde tribus diebus ſalutaturus reges acceſſit: à quibus libenti animo exceptus, & menſæ communi eſt

Ioſephus Hyrcanū filium ad Ptolomæū regē mittit.

Inſidiæ Hyrcano clam ſtructæ.

Apologia Hyrcani apud regē accuſati.

An. mũdi 3780. Ante Chriſtũ na. 184.

adhibitus, in patentis ſui gratiam, moxque clam aditis negociatoribus emit ab eis centum pueros formoſiſſimos & literarum peritiſſimos, talento ſingulos, & totidem puellas eodem precio. tum vocatus ad conuiuium regium cum Principibus, infimo loco iuſſus eſt accumbere, propter ætatem poſthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis oſſa partium abſumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur propter ſcommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem ſe vertit: & Viden, inquit, domine, quantum oſſium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige, quod & pater eius totam Syriam ita ſpoliat, quemadmodum hic oſſa nudauit carnibus. Rege vero ad hoc dictum

Hyrcani facetia.

arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa oſſium congeries. Nihil mirum, inquit, domine. canum enim eſt oſſa vna cum carnibus abſumere, ſicut iſti faciunt: vultu commonſtrans reliquos, ante quos nihil erat oſſium. Homines autem comeſis carnibus ſolent abiicere oſſa, quod & ego homo cum ſim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iuſſit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti vero die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipſos quidem ſalutauit: ex famulis autem eorum expiſcatus eſt, quiduam oblaturi eſſent regi in feſto natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rurſum aliud pro ſuis quenque opibus: ſimulauit ſe dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero, idque mox famuli renunciauere dominis.

Hyrcanus expiſcatꝰ quid alij ſint donaturi, plus reliquis omnibus donat, ob quod alio honorifico afficitur munere.

Illis autem gaudentibus, quaſi offenſurus eſſet regem Ioſephus propter exilitatem muneris, vbi dies ſtatutus aduenit, alij quidem & hi munificentiſſimi obtulerunt talenta non plus quam viginti. Hyrcanus autem emptos à ſe centum pueros totidemq; puellas adduxit, iuſſos ſingulos talentum offerre, hos quidem regi, has vero Cleopatræ. Omnibus vero admirantibus tam profuſam & inſperatam munificentiam, atq; ipſis etiam regibus, amicos quoque regis & miniſtros multorum talentorum donis honorauit, ne quid ſibi ab illis naſceretur periculi. ad hos enim fratres ſcripſerant, vt quocunq; modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iuſſit eum donum quodcunq; vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quam vt ſe rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaq; honorificentiſſime tractatum, & donatum regie, ſcriptis quoque ad patrem & fratres & omnes ſuos duces atq; procuratores commendaticiis literis dimiſit liberaliter.

Hyrcanus a fratribꝰ in itinere circũuentus, ſtrenue ſeſe defendit, quoſdã et iam e medio tollit.

Fratres autem cum cognouiſſent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quam fuerit antea, decreuerunt obuiam proficiſci & de medio illum tollere, ne patre quidem inſcio, iratus enim ob profuſam in munera tam immenſam pecuniam, non erat de ſalute eius ſolicitus. eam tamē iram metu regis diſſimulare coactus eſt. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter cōgreſſus & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoq; fratres inter cęteros: reliquī vero fuga euaſerunt ad patrē Hieroſolyma. Veniens autem ad vrbem cum exciperetur à nemine, territus ſeceſſit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit, tributa colligens à barbaris: quo tempore in Aſia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius.

Mors Ioſephi.

Onias & poſt eum Simon filius Pontifex.

Hedio & Ruffinus cap. 4

Obiit deinde Hyrcani pater Ioſephus vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus ſplendidioris vitæ occaſionem præbuit, per duos & viginti annos præpoſitus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodē fere tempore patruus quoq; eius Onias, relicto ſucceſſore honoris Simone filio. Cui deinde vita perfuncto Onias filius ſucceſſit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem miſit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

CAP. V.

Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ ſalutem. Incidimus in quandam ſcripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem interceſſiſſe inter noſtras origines, & noſtrum quoque genus nō eſſe alienum à poſteris Abrahæ. Æquum igitur eſt vt cum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus & res veſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcum communes habituri. Demoteles eſt, qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula ſcriptas, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Ioſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. pleriq; enim fauebant ſenioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hieroſolymā quidem noluit repetere, ſed vltra Iordanem habitans, aſſiduū bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abſtrahens. Ædificauit etiam caſtrum munitiſſimum, è marmore candido exſtructis vſque tectum eius parietibus, habentibus inſculptas diuerſorum animaliū effigies enormi magnitudine: idq; ædificium foſſa profunda & aquis plena circumdedit, & oppoſiti montis prominentem petram perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſtadiorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro fecit aptas conuiuiis, diætaſq; alias & cubicula: ſalientium etiam aquarum eo tantam induxit copiam, vt loco voluptatem ſimul & ornamentum adderent. Speluncarum vero ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idq; de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gratia, ſi quando forte oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ multitudinis, eaq; hortis ſpacioſis ornauit, & locum hoc pacto inſtructum & abſolutum vocauit Tyrum, qui eſt in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem ſitæ, non procul regione Eſſebonitide: præfuitque illi tractui per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria, poſt cuius obitum Antiochus eius frater in regnum ſucceſſit, qui cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus: ſuperſtitibus duobus filiis impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori vero Phyſcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabes auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: poſſeſſionem vero eius vniuerſam occupauit Antiochus.

An mū-di 3780. an. Chri. na. 184.
Lacedamoniorū regu ad Iudaorū Pontificē epiſtola. 1. Macch. 12.
Seditio in populo, mortuo Ioſepho.
Hyrcanus aſſiduum cum Arabibus bellū gerit.
Hyrcanus munitum caſtrum ædificat.
Antioch⁹ Epiphanes Rex Syriæ.
An. mūdi 3790. an. Chri. na. 174.
Ptolemæi Epiphanis filij.
Hyrcanus ſibi ipſi manus infert.

CAP. VI.

Iudæi ſeditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.

IS defuncto per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Ieſu id ſacerdotium contulit, quod filius ſuperſtes etiam tum eſſet paruulus, de quo ſuo loco dicetur. Hic Ieſus priuatus eſt eo ſacerdotio per regis indignationem: moxq; in Oniam fratrum minimum Pontificatus tranſlatus eſt. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnis Pontificatus peruenit, vt indicauimus. Ceterum Ieſus Iaſonem ſe vocari maluit, ſicut alter frater pro Onia Menelaus dictus eſt. Concitata autem per fratrem contra nouum Pontificē Menelaum ſeditione, & populo in partes ſciſſo; Thobiæ filij ſteterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars

Hedio & Ruff. c. 6. 1. Macc. 1.
Ieſus ab Antiocho Epiphane in Pōtificē electus.
Onias Menelaus dictus, Ieſu in ſacerdotio ſuccedit.

An mũdi 3790. an.Chri. na. 174.
Iaſon & Menelaus ſeditionẽ concitãt.
Apoſtata a religione Iudaica.
Antioch' Ægypto cedere cogitur.
Hiſtoria de Antiocho Epiphane.

factionem Iaſonis ſequebatur. quorum vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filij ſeceſſerunt ad Antiochum, dicentes ſe velle relictis patriis inſtitutis ac legibus religionem regis & Græcanicos ritus aſſumere: rogaueruntq; eum vt ſibi permitteret gymnaſium Hieroſolymis exſtruere. quo impetrato adduxerunt ſibi præputia, vt nudi quoque non eſſent Græcis diſſimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vſus fortuna proſpera, expeditionem Ægyptiam tentare ſtatuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus adminiſtrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelunium, aſtu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta prius in poteſtatem Memphi locisque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem ſubiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repreſſi ſunt, ita vt iam occupata relinqueret, ſicut & alias diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tandem perſtrinximus, vt neceſſe ſit idem altius repetere.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hieroſolyma exercitu, occupatoque eius vrbis dominio, templum etiam ſpoliauerit.

Antioch' vrbe Hieroſolyma occupata, templum ſpoliat.
An. mũdi 3796. Ante Chriſtũ na. 168.
An. mũdi 3798. ante Chriſtũ na. 166.
Antioch' abrogato Dei cultu ſumma cũ tyrannide falſum illis obtrudit, arci in hoc præſidio impoſito.

REuerſus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ad Hieroſolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingreſſus eam centeſimo quadrageſimo tertio anno, ex quo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, ſine vllo negocio dominus eius factus eſt, admiſſus apertis portis per ſuæ factionis homines, quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuerſarum erant partium: direptiſq; pecuniis & aſportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno ſecundo poſt vrbem captam, regni eius familiæ centeſimo quadrageſimo quinto, vigeſima quinta eius menſis, qui chaſleus noſtris dicitur, Macedonibus appellæus, Olympiade centeſima quinquageſima tertia, quando ne his quidem eſt parcitũ, qui quaſi pacate venienti portas aperuerant, quo maiore licentia graſſatum eſt in templi diuitias: quæ cum eſſent maximi precij, viſæ ſunt ſatis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo & ablatis vaſis ſacri miniſterij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, menſaq; propoſitionis quam vocant ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byſſo conſtabant, euacuatis etiam theſauris reconditis ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana ſacra iuxta legis præſcriptum vetuit eos facere: direptaque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vna cum liberis & vxoribus abduxit, vſque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcerrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco ſita, ipſi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicũ præſidium impoſuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis ſceleſtiſſimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara poſita porcos mactauit, ſacrificium à Iudæorum religione alieniſſimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipſius venerari numina: & oppidatim exſtructis templis atq; altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus eſt etiã grauem pœnam, ſi quis liberos circumcideret, conſtitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea ſeruanda

uanda

uanda detrectandas cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars, vel ſponte vel metu ſupplicij parebat edictis regiis. qui vero probatiores erant & generoſę indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quam pœnæ intentatę ſibi per aduerſarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudeliſſimis. Flagris enim cæſi & lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur cruc bus. Vxores autem eorum & circumciſos liberos ſtrangulabant, iuxta mandatum regium, & ſuſpendebant à crucifixorum parentum ceruicibus. abolebatur etiam vbicunque repertum eſſet ſacrum volumen aliquod, & ipſi apud quos inuentum eſſet mali male peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate conſtitutos Iudæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neque Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes a ſuo ingenio, de quo ante diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum cum epiſtola ſcripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio a Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentiis, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbathū: & exſtructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudæos, vt eorum malitia dignum eſt, animaduertere, qui exſequuntur mandata regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in communem cum illis cauſam inuoluere, cum ſimus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficum, vt mandes Apollonio noſtro præſidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid poſthac nobis moleſti ſint quaſi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuerſi ſumus moribus, quam origine: vtq; templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à moleſtiis liberi: & ſecurius intendentes priuatis negociis, maiora tibi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem rex & ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbauerunt, qui in hoc miſſi ſunt, quod alieni ſint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum inſtituta viuere, abſoluimus eos quantum ad hanc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

An. mū-di 3798.
Ante Chriſtū na. 166.
Hedio & Ruffinus cap. 7.
Biblia Satan abolere conatur.
Ingeniū Samaritarum ob quod merito Iudæis exoſi.
An. mū-di 3799.
Ante Chriſtū na. 165.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, ſolus Aſſamonæi filius Mathias Regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.

EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonæo geniti, Sacerdos ex vico Ioaribi, Hieroſolymita genere: erantque ei filij quinque Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Auran, Ionathas qui & Apphus vocabatur. Is Matthias ſæpenumero queſtus eſt apud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione vrbis, deprædatione templi, cæteriſque calamitatibus: [illegible], præſtare mori eos pro patriis legibus quam ſic inglorie

Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus.

An. mũdi 3799. Ante Chriſtũ na. 165.

viuere. Cumque veniſſent in eum vicum in hoc à rege conſtituti vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & poſtularent, vt Matthias cæteris autoritate potior ad exemplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes à rege præmia: negauit ſe hoc facturum, etiamſi omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipſius perſuaderi, vt patriam religionem deſerant. Vt vero ſilente eo Iudæus quidam in medium progreſſus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum ſuis filiis armatus gladiis: nec ſolum eum trucidauit, ſed etiam Apellem regium ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaque ara exclamauit: Si cui eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in deſertum ſe contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipſi cum familiis idem in deſertum profugerunt, ibiq; victitabãt in ſpecubus. Quo audito duces regij, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Iudæos in deſertum perſecuti ſunt. quos aſſecuti, primum verbis perſuadere conati ſunt, vt ab incepto deſiſterent, & admittentes rectius conſilium, non imponerent ſibi neceſſitatem ſæuiendi hoſtiliter: & cum nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſſi ſunt eos die Sabbati, & ita vt erãt in ſpeluncis excuſſerunt, nõ repugnantes, ac ne aditus quidem ſpeluncarum obturãtes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant; ac ne in aduerſitatibus quidem violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaq; perierunt cum vxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille: multi etiam elapſi ad iunxerunt ſe Matthiæ, eumq; principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam Sabbatis, aut ſi ita pergant ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſeruantibus, & non niſi Sabbato illos aggredientibus, atque ita fore, vt vel ſine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus perſuaſit eis: & in hodiernum vſq; mos hic permanet, vt ſi ita neceſſitas poſtulet, pugnent etiam Sabbatis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapſos in impietatem quotquot adipiſci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gentes ſparſerat, pueros etiam iuſſit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulſis qui ad hoc, vt vetarent, conſtituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno poſt principatum morbo correptus conuocatis ad ſe liberis. Equidem, inquit, filij, iam fatalem viam ingredior, interim commendo vobis meum propoſitum, & rogo, ne per ignauiam ceſſetis id exſequi: ſed potius memores paternæ voluntatis ſeruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapſam reſtituite: neq; illis accedite, qui aut ſponte aut vi eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate vos mihi germanos filios, contemptaque omni vi ac neceſſitate, parati ſitis pro legum tutela vel mortem oppetere, ſi ita res poſtulet, cogitantes quod Deus vos tales non deſpiciet, ſed delectatus veſtra virtute in priſtinam patriis moribus viuendi libertatem reſtituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſſitati obnoxia, ſed præclare geſtorum memoria vice immortalitatis eſſe poterit, cuius amatores vos aſpirare volo ad gloriam, adeo vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura ſit cõcordiæ, & quibus quiſq; præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonemq; fratrem eximia prudentia virum parentis loco habere obtemperantes eius conſilijs: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negocium adhibete quotquot vſquam ſunt iuſti ac pij, & hoc pacto vires veſtras augebitis.

Apoſtata a Matthia trãſfigitur.

Matthias cum filiis aliiſque nonnullis in deſertũ ſe cõfert.

Iudæi ſabbato opprimuntur, qua clade Matthias fit cautior.

Matthias Idolorum cultũ extirpat.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

Matthias filios ad pietatem, fortitudinem, & cõcordiã adhortatur

An. mũdi 3799. Ante Christũ na. 156.

CAP. IX.

Mathia defuncto Iudas filius ſuccedit.

1. Macc. 2. Matthiæ mors. Iudas Macchabæus adminiſtrationi rerũ præficitur. Hedio & Ruff. c. 9.

HÆc locutus filiis, precatuſq; Deum adeſſe illorum conatibus, & populo priſtinum viuendi morem reſtituere, non multo poſt moritur, & in Modim ſepelitur: & poſt exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus adminiſtrationi rerum præficitur, anno 146. qui adiutus impigre à fratribus, eiecto hoſte, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram luſtrauit à præteritis piaculis.

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

Iudas Macchabæus Apollonium prælio vincit.

HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, ſed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiam eius potitus velut opimo ſpolio plurimis etiam hoſtium vulneratis & caſtris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Celeſyriæ præfectus cognito quod Iudas multis vndiq; ad eum confluentibus magnas circa ſe copias habeat, & ad confligendum cum hoſte idoneas, decreuit cõtra eum ducere, ſui putans officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiã Iudæorum perfugis, & impiis, progreſſus vſque Bethora vicum Iudææ, caſtra eo loco metatus eſt. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ieiunauerant: horrando addebat illis animos, affirmãs non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idq; compertum plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes multa ſæpe hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit, vt non detrectarent prælium, & collatis cum Serone ſignis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: quos perſecutus vſq; ad campum occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

Seron Cœleſyriæ Præfectus in Iudã mouens ab eo fugatur.

CAP. XI.

Lyſiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Antioch⁹ in Iudaã irrũpere parat.

AVditis his rex Antiochus vehementer iratus omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cumq; numerato ſtipendio videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perſide regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ amico probatæ fidei, & prouinciis Aſiæ quæ Ægyptum inter & Euphratẽ ſitæ ſunt, curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoq; & elephantorum parte, iuſſit vt Antiochum filium diligenter educaret vſque in ſuum reditum: eidemq; mandauit, vt ſubacta Iudæa & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem 147. anno, & traiecto Euphrate aſcẽdit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias aut delectis ad hoc negociũ eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorimenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributiſq; eis peditum quadraginta millibus, equitum ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitum, qui vſq; Emauntem vrbẽ progreſſi, in campeſtribus eius caſtra metati ſunt:

Antioch⁹ Lyſiæ rerum adminiſtrationẽ, prouincias & filiũ committens in Perſidẽ proficiſcitur.

An. mũdi 3800. Ante Christũ na. 164.

Hedio & Ruffinus cap. 10.

Ptolemæ' Dorymenis filius, Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent.

Iuda ad milites oratio.

vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarũ Iudæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negociatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus paratis in hoc vt vincirẽt captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, vt forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciã, decretis ſupplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare veniam, vt Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet. Diſtributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quiue agros recens ſibi comparauerant, ne diſtracti talibus cupiditatibus pugnarent ſegnius, verbis etiam aggreſſus eſt hortari ſuos ad rem gerendam ſtrenue. Nullum ſocij tempus nobis dabitur ad virtutẽ & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum eſt libertatis præmium, quam ſuapte natura deſiderabilẽ hoc magis nos optare decet, quod abſq; hac ne religionem quidẽ tueri poterimus. Si igitur exiſtimate, in hac pugna ſitum eſſe, vtrum priſtinam felicitatem recipiatis, hoc eſt vitam iuxta patrias leges recte inſtitutam; an per ſummam ignominiam etiam reliquiæ noſtri generis intereant, niſi fortes viros præſtiteritis: & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignauos quam fortes mors certa maneat, gloria vero ſempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis, patriæ, eos animos concipite, qui vobis in craſtina pugna poſſint eſſe vſui, vel ad victoriam, vel certe ad gloriam.

1. Macch. 4.

His Iudas ſuos hortatus dum cogitat de futuro prelio, certo indice comperit Gorgiam miſſum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu ſe inopinum inuaderet: decreuitque & ipſe eadem nocte in hoſtium caſtra impetum facere, maxime quod adfutura eſſet bona pars illorum exercitus. itaque confeſtim ſumpta cœna, relictiſque in caſtris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua caſtra hoſtium. Interim Gorgias nemine in caſtris Iudæorum inuento, ratus eos metu ceſſiſſe & occultari alicubi in montibus, ſtatuit vbinam eſſent quærere. Iudas autem ſub diluculum peruenit ad caſtra hoſtium, ducens tria virorum millia nõ ſatis inſtructa armis propter inopiam: videnſque hoſtem armatum egregie, & caſtra ex arte diſpoſita, hortatus primum ſuos, vt non dubitarent, vel nudis, ſi ita opus ſit, corporibus in pugnam ruere: quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq; ſuo præſidio contra armatos fulciat: iubet ſigna canere.

Iudas Lyſiæ exercitũ vincit.

Ex improuiſo deinde adortus, nihil minus expectãtes ita terruit, vt cæſis quotquot auſi ſunt reſiſtere, cæteros perſequeretur vſque Gadara, & vſque campos Idumææ & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas ſuos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc ſupereſſe dictitans: quo profligato per ocium deinde poſſe eos ditari ex ſpoliis. Adhuc tamẽ eo loquẽte, oſtenderunt ſe Gorgiani e quodam loco edito: vnde proſpiciẽtes ſuorum cladem & caſtra capta ac fumantia, animaduertenteſq; Iudam ſe expectantem, inſtructa acie, non auſi manus conſerere, trepide ſe retro in tutum receperunt.

Iudas ingẽti præda potitur.

Lyſias iterum in Iudam mouet, & 5. millia militũ amittit.

Iudas vero ſine certamine victor, tum demum permiſit ſuos ad prædam diſcurrere: ditatuſque cum ſuis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentũ ad futuram libertatem eis attulit. Lyſias autem ſequenti anno ad abolendam ignominiam nouũ exercitum parauit: contractiſq; lectiſſimorum militum ſexaginta millibus, & adiunctis quinq; millibus equitum, Iudæam ingreſſus montana eius aſcendit, & ad Bethſura vicum caſtra poſuit. Huic Iudas occurrit cũ de-

cem

An. mũdi 3801. Ante Chriſtũ na. 163.

cem millibus: & cum videret hoſtem longe præſtare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt ex eis quinq; millia ſterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incuſſit, vt Lyſias animaduertens eis certo ſtatutum, aut mori, aut in libertatem ſe aſſerere, veritus magis deſperationem eorum quam vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat ſe, vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas perſuaſit ſuis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus conceſſerat, aſcenderent Hieroſolyma, & luſtrato templo mactarent ſolennes victimas: ibi cum inueniſſet templum deſertum, & portas eius incẽſas, & in atriis virgulta enata propter ſolitudinem, lamentari cum ſuis cœpit ob tantam deformitatem. deſtinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem ipſe interim repurgare templum aggreſſus eſt: quod poſtquam accurate factum eſt, intulit in illud vaſa noua, candelabrum, menſam & altare incenſorum ex auro fabrefacta omnia addidit & vela foribus oppandi ſolita, ac poſtremo fores quoque appoſuit. Diruto etiam holocauſtorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis ſaxis impolitis conſtruxit.

Hieroſolymitanum templum luſtratũ.

Vigeſima autem & quinta menſis chaſlei, quem appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & ſuffitum fecerunt in altari, & panes ſupra menſam propoſuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium ſacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio deſertum fuit templum poſt factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum 145. & diem Appellæi, menſis 25. in Olympiadem 153. renouatum eſt autem eadem die 147. anno, Olympiade 154. prædixerat autem eam deſolationem Propheta Daniel ante annos 408. diſerte dicens à Macedonibus profanandum.

Templũ integro triennio deſertum.

Dan. 12.

Celebrauit autem Iudas recepti templi feſtiuitatem per dies octo ſacrificans, in quibus nullum honeſtæ voluptatis genus omiſſum eſt, ſed populo quidem ſumptuoſum ac ſplendidum epulum eſt exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis perſonabant omnia. Tanta vero lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maxime quod ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum ceremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamuſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quod ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas.

Feſtiuita templi recepti inſtituta.

Circumdatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Hedio & Ruff. c. 11

1. Macc 5

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſte ferentes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſidue bellum gerens conabatur eorum incurſiones compeſcere: quo tempore etiam Acrabatinam inuadens multos Idumæos Eſaui poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Baanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atque ita domum victor reuerſus eſt.

Iudas aſſidue cum finitimis gentibus bellum gerit.

Sed quam primum vicinæ gentes ſenſere eius abitum, contractis copiis in Galaaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt, at illi refugientes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quod oppu

Hedio & Ruff. c. 12

An. mũdi 3801. Ante Chriſtũ na. 163.

gnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone & aliis finitimis populis.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Symon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperarit.

Simon hoſtibus in Galilæa victis Iudæos captiuos liberat. Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditicis ſuppetias ferunt. Baraſa oppugnata & concremata. Iudas obſeſſis Iudæis in auxilium venit. Timothei milites victi. Malle expugnata. Chaſpoma & Boſora. Timotheus iterum copias contrahit, & a Iuda vincitur. Iudæi e regione Galaditica in Iudæam traducti. Ephrõ oppidũ expugnatum.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumq; neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit, vt abſtinerent à pugna, tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere: & fugientem perſecutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas cum fratre Ionatha trium dierum iter emenſi, accepti ſunt à Nabathæis pacifice: quorum indicio compererunt, quod multi ex ipſorum fratribus in extremo eſſent periculo, obſeſſi ab hoſte in caſtellis & oppidis Galaditicis: monitique vt propere illis ſuccurrerẽt, per deſertũ illuc feſtinauerunt. In eo itinere Bataſam oppidum oppugnare adorti, vi cœperunt: cæſiſq; ad vnum puberibus, tecta igni ſubiecto concremauerunt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vſque caſtellum in quo Iudæos obſideri acceperat, quo cum mane perueniſſet, offendit hoſtem iam ſcalas & machinas admouere mœnibus: iuſſoque tubicine canere, & cohortatus ſuos, vt bonam ac fidelem operam præſtarent periclitantibus fratribus, diuiſis trifariam copiis oppugnatores a tergo aggreditur. Timothei vero milites cognito Maccabæum adeſſe, cuius virtutem & felicitatem ante ſuo periculo didicerant, ſine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudæis acriter inſequentibus. Inde ad Malleu barbarorum vrbem flexo itinere, eaque expugnata mares neci tradidit, ædificia incendio ſunt conſumpta. Eodem impetu & Chaſpoma & Boſora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euerſa ſunt. Aliquanto poſt Timotheus contractis numeroſis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem caſtra poſuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus eſt ſuos milites, vt ſtrenue pugnarent arcerentque Iudæos à torrentis tranſitu. in hoc enim ſitam victoriam, Iudæis futuris ſuperioribus ſi tranſire potuerint. Iudas autem audito, quod Timotheus paratus eſſet ad prælium, propere contra eum duxit exercitum: traiectoq; torrente adortus hoſtes, partim reſiſtentes proſtrauit, partim in fugam compulit, armis etiam paſſim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum ſalutem conſecuti ſunt, quidam vero in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos ſe ibi fore ſperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenſo templo hoſtium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter geſtis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vna cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum veniſſet ad Ephronem oppidum, per quod neceſſario tranſeundum erat, niſi retrorſum reuerti mallet, miſit ad oppidanos rogans, vt patefacerẽt ſibi tranſitum. nam obſtructis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non poſſet, cohortatus ſuos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cœpit oppidum: occiſiſque omnibus

mari

An. mũdi 3801. Ante Chriſtũ na. 163.

maribus per incenſi cineres traduxit exercitum. tantus autem erat occiſorum numerus, vt in tranſeundo calcanda eſſent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, qua ſita eſt Bethſana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum eſt hilariter, canentes hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuaſq; hoſtias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem poſt tot conflictus, ne vnus quidem e Iudæis deſideratus eſt. Interea Ioſephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenſes, Iuda vero & Ionatha fratre in Galaditicam, præſidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipſi aliquo memorabili facinore parare ſibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præſide, amiſerunt ad duo millia militum: nec prius deſtiterunt fugere quam in Iudææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat, ne ſe abſente manus cum hoſte conſererent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quod intellexit non impune fore, ſi à mandatis diſceſſerint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnataque Chebrone munitiones eius diruerunt & turres cremauerunt ſuppoſitis ignibus: peruaſtatiſque agris hoſtium, euerterunt etiam Mariſſam oppidum. inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuerſi ſunt in Iudæam victores & incolumes.

Mira Maccabæi victoria, vbi poſt multos conflictus, ne vnus quidã e Iudæis deſideratus eſt.

Ioſephus & Azarias a Gorgia victi, ad 2000 militum amittũt.

Chebrõ & Mariſſa expugnata.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Perſas interitus.

Hedio & Ruff. c.13
1 Macc.6

EOdem tempore Antiochus rex ſuperioris ſui regni prouincias obeundo, audiuit eſſe in Perſide vrbem prædiuitem Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: ſcuta etiam ac thoraces ibi aſſeruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus eſt. His vero qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, ſed fortiter reſiſtentibus, ſpe ſua fruſtratus eſt, non contenti enim repuliſſe illum à mœnibus, recedentem etiam perſecuti ſunt, ita vt plurimis deſideratis fugientis more Babylonem ſe reciperet. Quam cladem cum ægre ferret, nouus inſuper acceſſit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum bellum reliquerat, ducibus, deque Iudæorum indies creſcente potentia. Accedente igitur alia ſuper aliam cura, impar ſolicitudini morbum ſibi contraxit: quo magis ac magis inualeſcente intelligens adeſſe fatale tempus, amicos conuocat: eiſque & vim morbi & cauſam indicat: nimirum quod pœnas ob afflictam Iudæorum gentem lueret, atq; ob ſpoliatum ſacrilegio templum, & contemptum cœleſtis numinis, atque his dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror Polybium Megapolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periiſſe, quod conatus ſit Dianæ templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantum, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio, quod ſi hæc cauſa Polybio digna videtur, cui Antiochus deberet capite pœnas perſoluere, multo veriſimilius eſt ob exhauſtum ſacrilegiis Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Antioch⁹ turpiter ſe Babylonem recipit.

An. mũdi 3802. Ante Chriſtũ na. 162.

Antioch⁹ Epiphanes morbum contrahit.

Polyb. Megalop. de cauſa mortis Antiochi.

An. mũdi 3802. Ante Chriſtũ na. 162.

Antioch' Philippũ regni gubernatorẽ cõſtituit. Hedio & Ruff. c. 14

Lyſias Antiochi filio rege. conſtituto Eupatorẽ eum nominat.

Macedones Iudæos infeſtant.

Iudas Machabæus arcẽ oppugnat

Perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt.

Antioch' Eupator armatus venit in Iudæam.

Bethſura obſeſſa.

Iudas cũ copiis regi obuiã proficiſcitur.

Eleazarus Iudæ frater, elephantem occidit.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

CÆterum Antiochus priuſquam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex purpuratis ſuis amicis Philippũ gubernatorem regni conſtituit: traditoque ei diademate regiaque ſtola & annulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret vſq; dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno cẽteſimo quadrageſimo nono. Lyſias autem poſteaquam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſuà tutela tum poſitum regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebant Macedones cum Iudæorũ perfugis multa Iudæis inferebant incõmoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant, conficiebant eos non magno negocio, quod arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Iudas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur cẽteſimus quinquageſimus, ex qua primum ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis & exſtructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impiis venerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum a ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maxime cum patris ipſius autoritatem ſecuti in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quam regia mandata contemnere. Nunc vero periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe mature ſuam opẽ afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitiſq; amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionẽ delectus habere: ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum vero viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egreſſus eſt Antiochia, commiſſa Lyſiæ adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſq; Idumæam, inde aſcendit ad oppidum Bethſura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omiſſa oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptuaginta ſtadiis. At rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas caſtra metauerat: & quamprimum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iuſſit ire compoſitã. Cumque non poſſet elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum anguſtias, iuſſit vt vnus poſt alium incederet, attributis, qui ſtiparent ſingulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Beluis autem impoſita erãt celſa propugnacula inſtructa ſagittariis reliquum autem exercitum ab vtroq; latere iuſſit montes aſcendere, præpoſitis ex amicorum cohorte ducibus, atque ita ſublato militari clamore hoſtem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruſcarent omnia. clamore aũt reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aſpectu eſt territus, ſed excepto fortiter impetu hoſtium circiter DC. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterum Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conſpicatus excellentẽ elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vaſto animo in eum fecit impetũ. & occiſis multis priuſquam ad

eum penetraret, cæteris vero metu cedentibus, ſuccedens ſub eius ventrem confodit beluam, & ipſe ſimul pondere eius illabentis oppreſſus eſt: atque ita non tamen inultus interiit generoſe inter aceruos hoſtilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hoſtem tanto ſuperiorem numero, Hieroſolyma ſe recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus vero parte exercitus miſſa ad oppugnanda Bethſura, cum reliquo venit Hieroſolyma. Bethſuritæ territi apparatu regio, maxime cum commeatus eos deficeret, deditionē fecerunt, pacti prius vt hoſtis à ſe iniuriam omnem abſtineat. quod quidem ab Rege non niſi ſalutetenus ſeruatum eſt: alioqui nudis eiectis oppidanis, ſuorum præſidium ibi conſtituit. Sed apud Hieroſolyma per multum tempus eum tenuit templi obſidio, quod fortiter à Iudæis defenſum eſt nullam enim eis Rex tentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quod fructus veteres abſumpſerant, & annus inciderat ſeptimus, per quem fructus non colliguntur, quod eum ceſſare ab agricultura lex noſtra iubeat, nec permittat tum vel arare terram vel ſerere. quo factū eſt vt multi ſe clam ſubducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanſerit. Cæterum Rex & Lyſias imperator cognito, quod Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, decreuerunt ſoluta obſidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id conſilium, tam militem quam duces reliquos. Quapropter diſſimulato aduentu Philippi, iuſſit Rex Lyſiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non eſſe modici temporis, quod locus eſſet munitiſſimus, & commeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negocia quæ opus eſſet Regem componere. Itaq; præſtare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & ſinere eos vti patriis legibus, quibus priuari ſe non ſuſtinentes rebeliauerant, atque ita redituros eſſe in ſuam quemq; patriam. Quæ ſententia per Lyſiam apud exercitum expoſita, communi omnium ſuffragio comprobata eſt.

An. mūdi 3803. Ante Chriſtū natum 161.

Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumq; ſequitur Antiochus.

Bethſuritæ deditionem faciunt.

Templū Hieroſol. obſeſſum.

Antiochꝰ cognito quod Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret e Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit.

CAP. XV.

Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

TVm Rex miſſo caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obſeſſis denunciat, libertatemque viuendi legibus. Illi vero libentèr hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpoſito, exiuerunt è templo. At Antiochus cum ingreſſus vidiſſet locum egregie munitum, violato ſacramento iuſſit ſuum exercitum, vt ſolo æquaret murum quo templū ſeptum fuerat: & hoc facto reuerſus eſt Antiochiam, ducens ſecum Oniam Pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lyſias enim Regi conſuluit vt eum interficeret: ſi vellet Iudæos quieſcere, & ipſe liber eſſe ab eorum moleſtationibus. hunc enim eſſe malorum omnium autorem & principium, qui perſuaſiſſet eius patri, vt Iudæos ab inſtitutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum miſſum in Berœam Syriæ necauit, poſt exactum in Pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt ſibi Principatum adſtrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei ſucceſſit in Pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterum Antiochus cum offendiſſet Philippum iam occupaſſe tyrannidem, bello victum & in poteſtatem ſuam redactum affecit ſupplicio. Filius autem Pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quod Rex interfecto ipſius patruo ſacerdotium Alcimo dediſſet nihil pertinenti ad cognationem

Antiochꝰ cum Iuda fedus facit.

Antiochꝰ murū quo templum ſeptū erat ſolo æquat.

Onias Pōtifex, qui & Menelaus, a rege abducitur.

Alcimus ſiue Iacimus Pontifex.

An. mũdi 3804. Ante Chriſtũ na. 160.

Pontificum, Lyſia ſuadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti Regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hieroſolymitano ſimile extrueret, de quo alias dicemus tempeſtiuius.

Philippi mors.

Onias Pōtificis filius in Ægypto templum Hieroſolymitano ſimile extruit.

CAP. XVI.

Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Iudaeos miſſus, infecto negocio ad ſuum Regem reuertitur.

Hedio & Ruffinus cap. 15. 1. Mac. 7.

Demetrii acta.

Alcimus Iudam apud Demetrium accuſat.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: aſſumptoq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cumq; certatim ad eum populi deficerent excipiētes eum obuiis manibus, etiam Antiochum Regem & Lyſiam comprehenſos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iuſſu Demetrii necati ſunt, poſt exactum regni Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum Regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus Pontifex: accuſabantque totam gentem, præcipue Iudam cum fratribus, quod poſt interfectos omnes amicos & fautores Regis, ſe quoque eieciſſent e patria, metu coactos ſolum vertere: poſtulabantq; vt ex amicis quempiam eo mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eo Bachidem amicum Regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat; & commendato illi Alcimo, traditoq; exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, mittit ad Iudam & fratres inuitās eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quod videret adeſſe exercitū, quem putabat adductum belli potius quam pacis gratia. Quidam tamen e populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali ſe paſſuros, nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaq; amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas & quoſdā è populo, & occiſis omnib. iuſſit eius religionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidiū relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blande appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam ante habuerat. horum pleriq; erant impii & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidēs eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe ipſius potentiā, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoq; obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent e ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrii. Profectus igitur Antiochiam, ſollicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quod plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiam paſſurus, niſi mature miſſo illuc exercitu, vit audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

Bachides multos ſibi credentes interficit.

Bachides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet.

Alcimus eos qui ſunt Iudæ partium occidit.

Iudas Alcimi potētia reſiſtit.

Alcimus Iudam apud Demetrium accuſat.

CAP.

CAP. XVII.

Nicanor poſt Bachidem dux contra Iudam miſſus, vna cum vniuerſo exercitu internecione periit.

DEmetrius vero ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorum mittit, amicorum cariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Romæ fugienti comes fuerat: attribuitoq; quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid forte periculi metuat. In hoc enim tantum ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui Regis ei notam faceret, quam propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cumq; poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille mature intellectis inſidiis propere ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterq; ſe vertit. Cõmiſſo deinde prœlio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti inde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtẽtantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute Regis Demetrii. at Nicanor ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſq; id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti, cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vna cum ſuis tutoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor vero egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi ſe cum eo coniunxit alia manus recens tum e Syria veniens. Iudas quoque caſtra poſuit ad alium vicum nomine Adaſo, triginta modo ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe non plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtium multitudine, neve cogitent cum quammultis decernerent, ſed quales ipſi & pro qualibus præmiis contenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacente, ne cætera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes, quo expeditius fugerent. Iudas vero impigre cum ſuis perſequens ſæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & victoriam: moxque vndiq; armati proſilientes profligatis incondite ruentibus occurrebant infeſtis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaſerit ex nouem millibus: tot enim in vniuerſum fuerant. Ea victoria contigit decima tertia die menſis Adar, vt noſtri nominant, qui Macedonibus dyſtrus dicitur: eaque die feſtiuitatem noſtri per ſingulos annos renouant ob rei proſpere geſtę memoriam. Poſt eam victoriam aliquantiſper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta eſt diſcrimina. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, ſanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus eſt, per quem repente voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miſere periit. poſt exactum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Pontificatum populus communibus ſuffragiis Iudæ tradidit. Qui quo-

An. mundi 3804 Ante Christi na. 160
Hedio & Ruffinus cap. 16. 1 Mach.

Demetrius Nicanorem contra Iudã mittit.

Nicanor hoſtem diſſimulans dolo Iudam intercipere conatur.

Nicanor populo minatur ſi Iudam ſibi tradẽrent ſe tẽplum euerſurũ minatur.

Nicanor & copiæ Iudas in fugam vertit.

Adar, Martius.

Alcimus Pontifex mortuus.

An. mũ. 3804. ante Chri. na. 160.
Hedio & Ruffinus cap. 17.
1. Mac 8.
Iudas fœdus facit cum Romanis.
Senatusconſultũ Romanorum, de ſocietate & amicitia Iudaeorũ.

niam multa audierat de Romana potentia, quod deuictis Gallis & Hiſpanis ac Carthaginenſibus Græciam quoque ſubegerint, & Reges Perſeum, Philippum, magnumque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare ſibi eorum amicitiam. Miſſis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iaſone Eleazari filio, rogauit, vt in ſocietatem reciperetur & amicitiam, & vt Demetrio ſcriberent, ne poſthac Iudæos bello laceſſeret. Hanc legationem Senatus admiſit. & auditis eorum poſtulatis amicitiam annuit, moxque Senatuſconſultum de ea re factum inſcriptum æreis tabulis relatum eſt in capitolium; cuius exemplar in Iudæam miſſum eſt erat autem Senatuſconſultum de ſocietate & amicitia Iudæorum huiuſmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hoſtibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniã. vtque ſi quis Iudæos inuadat, Romani ſuccurrant pro viribus: & viciſſim ſi quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum ſint auxilio. Quod ſi Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani ſententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum eſt hoc Senatusconſultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iaſonem Eleazari, ſub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipſius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus ſocietatis & amicitiæ.

CAP. XVIII.

Bachidis denuo miſſi contra Iudæam victoria.

Hedio & Ruffinus Cap. 18.
1. Mac. 9.
Bacchidẽ Demetrius cũ copiis in Iudæã mittit.
Bacchides cum viginti duobus millibus militum Iudæ occurrit.
Iudas paucis militibus numeroſum exercitũ aggredi conatur.

DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rurſum Bachidem in Iudæam miſit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ caſtra poſuit: & expugnatis illic ſpeluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hieroſolyma. & cognito quod Iudas in Berzetho vico ſuum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum viginti, equitum vero duo millia, cum Iudas non plus haberet quam mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum deſertis caſtris diffugerunt, ita vt octingenti tantum reliqui fuerint, Iudas autem quamuis imminente iam hoſte deſtitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in ſupplementum faceret maxime in tali temporis anguſtia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generoſe ſubirent pericula, iuſſit eos prodire in aciem. quibus conſulentibus, vt tunc ſe in tutum reciperet, cum ſit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hoſtem inuaderet; Abſit, inquit, vt me terga obuertentem hoſtibus ſol aſpiciat. nam etiamſi mori nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregie geſtas, tantamque virtute partam gloriam ignominioſa fuga maculaturus ſum. Atque ita ſuorum reliquias cohortatus perſuaſit, vt intrepide exſpectarent conflictum hoſtium.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

Bacchides aciem inſtruit, & cum Iuda ſigna confert.

INterea Bacchides productis extra caſtra copiis inſtruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & ſagittarios, & poſt hos robur phalangis Macedonicæ; ipſe in dextro cornu locum ſibi optauit. Sic inſtructa acie poſtquam venit in conſpectum hoſtium, iuſſit ſigna canere, & militem cum clamore eos inuadere, idem & Iudas fecit, collatiſque ſignis certatum eſt vtrinque acriter; donec vergente iam ſole Iudas animaduertens Bachidem cum

robo-

robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audaciſſima manu iuuenum in eum irruit. Perruptaque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulſis in fugam aduerſariis perſecutus eſt eos vſque montem qui Aza dicitur. id conſpicati qui ſiniſtrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum ſupereſſe effugium vrgentibus circumquaque hoſtibus, in veſtigio cum ſuis conſtitit: & cæſis hoſtium plurimis laſſitudine magis quam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo proſtrato non habentes amplius quem ſequerentur milites, orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effuſi ſunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumēto patrio, & publico luctu per aliquāmultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generoſiſſimi & bellicoſiſſimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter merito virtutis ſempiternam poſt ſe reliquit gloriam, liberata è Macedonum ſeruitute patria, & per triennium ante obitum adminiſtrato Pontificatu ſacerdotio.

An. mūdi 3804. Ante Chriſtū na. 160.

Iudas hoſtium Phalangē perrumpit, quoſdam trucidat, ipſe circūuetus vulneratur et interficitur.

Iudas in Modim ſepultus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimustertius.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ionathas defuncto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit.*

II. *Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.*

III. *Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.*

IIII. *Demetrius miſſa legatione ad Ionathan multis munerib. eum ad amicitiam ſuam pertrahit.*

V. *Alexander maioribus quam Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionathan in partes ſuas traducit.*

VI. *De templo Dei ab Onoa ædificato.*

VII. *Quod Alexander poſt mortem Demetrii Ionatham in ſummo honore habuit.*

VIII. *Demetrius Demetrii filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.*

IX. *Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitia Ionatha.*

X. *Demetrio a Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.*

XI. *Quod Simeoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit.*

XII.	*Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat fœdere.*
XIII.	*Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebaus dux regius e terra profligatur.*
XIIII.	*Quod Simon a genero ſuo Ptolemao in conuiuio per dolum occiſus eſt.*
XV.	*Quomodo fruſtratis Ptolemai conatibus Hyrcanus principatu potitus eſt.*
XVI.	*Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo init.*
XVII.	*Hyrcani expeditio in Syriam.*
XVIII.	*Quod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.*
XIX.	*Ariſtobulus primus ſibi Diadema imponit.*
XX.	*Alexandri Iudaorum Regis res geſta.*
XXI.	*Ptolemai Lœthuri de Alexandro victoria.*
XXII.	*Demetrius Eucarus Alexandrum prælio victum ſuperat.*
XXIII.	*Antiochi Dionyſii in Iudaam expeditio.*
XXIV.	*Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit.*

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit.

QVemadmodum libertatem à Macedonibus oppreſſam populus Iudæorum denuo receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas poſt multa exhauſta certamina poſtremo prœlio fuerit occiſus, in præcedenti libro ſatis declarauimus. Poſt eius obitũ quotquot Iudæorum à pietate deſciuerãt, reſumptis animis infeſtabant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum forte regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduerſariis ingruens, coacti ſint adiungere ſe factioni Macedonicę. Bacchides autem conuocatis ad ſe Iudæorum deſertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his adminiſtrationem regionis commiſit: qui comprehenſis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidi eos tradiderunt. & is tortos primum cruciatosque ad libitum, poſtremo omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate conſtituti Iudæi, quantam poſt captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quotquot erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionathan eius fratrem: rogabantque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſuccederet, communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat Regi & Macedonibus, quemadmodum antea Iudas fecerat, decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem mature moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porro Bacchides ſentiens eos timere, & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit

An. mũdi 3805. an. Chriſtum na. 159.

Iudæi a profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni ſeſe adiungunt.

Bacchides Iudæ fautores interficit.

Ionathas Iudæ fratri cõmunibus Iudæorũ ſuffragiis ſuccedit.

Bacchides Ionathan tollere conatur.

Bacchides copias contra Ionathan ducit.

fratrem ſuum Ioannem Gaddim ad Nabathæos Arabas, vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amarçi filii. direptisque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulo poſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quod Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, Sabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo, quod, niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus, votisque DEO factis pro victoria, impigre hoſtem aggreditur, & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt, ſed cum ille caute ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilietes; commiſerūt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traiicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emauntem, Bethehoron, Bethellam, Thamnatam, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æque, vt Hieroſolymitanam arcem muniit, in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, quod Amaræi filii celebraturi eſſent nuptias, & adducturi ſponſam ab oppido Gabatha, filiam illuſtris cuiuſdam inter Arabas; eamque puellam traducendam cum pompa ſumptuoſa & ſplendida. Fratres autem exiſtimantes opportuniſſimum ad vindictam tempus ſibi oblatum, & facile vlturos ſe iniuriam fratri illatam; verſus Medabam properauerunt, & inſidiis in monte collocatis, expectabant eorum tranſitum. Vt vero in conſpectum venit ſponſus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri ſolet in nuptiis, coorti ex inſidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraque præda reuerſi ſunt voti compotes, & egregie vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non ſoli, ſed cum vxoribus, liberis & amicis, vſque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in paluſtria Iordanis reuerſi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præſidiis diſpoſitis, ad Regem ſuum reuerſus eſt: quo tempore per integrum biennium ſtatus rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Ionathan & eius factionem ſecure verſari in Iudæa, propter tranquillitatem temporum, per nuncios ſolicitauerunt Demetrium, vt Baccide miſſo Ionatham in poteſtatem ſuam redigeret, fore enim hoc perfacile, & vnica nocte poſſe omnes eius milites inſperato incurſu opprimi. qui vbi iuſſu Regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos ſuos & auxiliares ſcripſit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cumque omnium inſidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præſenſerat: iratus Macedo transfugis, putansque & ſe & Regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis 50. præcipuos. Ionathas autem cum fratre & ſuorum manu metu receſſit in vicum Bethalagam, qui in deſerto ſitus eſt: eumque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis ſuis copiis, adiunctisque Iudæorum ſuæ factionis auxiliis contra eum profectus eſt: & aggreſſus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perſtitit, at ille nihil territus reſtitit acriter: relictoque ad oppidi tutelam Simone

fratre

An mūdi 3805. an. Chriſtum na. 159.

Ioannes Iudæ frater ab Amarai filiis interfectus.

Bacchides Ionathan Sabbatho agreditur & duo millia militum amittit.

Hieroſolymitana arx munita.

Ionathas & Simon in Amarai filiis Ioannis fratris mortē vlciſcuntur.

Demetrius ſolicitantibus transfugis Bacchidē cū copiis contra Ionatham miſit.

Bacchides iratus transfugis dum Ionatha poteſtas ipſi non datur, 50 ex eis interficit.

An. mũdi 3808.
Ante Chriſtũ na. 156.
Ionathas cum fratre in Bethalaga obſeſſus.
Iudas oppidum egreſſus, noctu in Bacchidis caſtra irruit.
Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitũ ſine ignominia poſſet reducere cogitat.

fratre clam egreſſus, & collectis in vicina regione ſuæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis caſtra irruit, & multis trucidatis effecit, vt frater aduentum ſuum cognoſceret. quamprimum enim tumultum ſenſit in caſtris hoſtium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam nõ mediocri edita. Bacchides vero videns ſe à fronte ac tergo inuaſum ab hoſtibus, re inopinata conſternatus ob inſperatum obſidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, ut impoſtores, quorum opera miſſus à Rege fuerat, vnum cogitans quomodo ex dignitate ſua & Regis obſidioni fine impoſito, exercitum ſine ignominia poſſet reducere.

CAP. II.

Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. Mac. 9.
Bacchides cum Ionatha fœdus facit.
Ionathas apud Machmã degit, patriaq; deſertores punit.

QVa eius voluntate cognita Ionathas, miſit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captiuis vtrinq; redditis. ad Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem qua poſſet non inglorius obſidionem ſoluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad ſuum Regem reuerſus eſt: nec vnquam poſthac Iudæam cum exercitu petiit. Ionathas vero hanc ſecuritatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, adminiſtrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & ſeuere animaduertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab huiuſmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.

Hedio & Ruffinus cap. 11.
Alexander Ptolemaidẽ occupat.

ANno autem ſexageſimo ſupra centeſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam, Ptolemaidem occupauit, proditione militum, qui eam tenebant præſidio, moresque Demetrii oderant, vt parum comis & ſuperbi admodum. Incluſus enim in Regium quoddam caſtellum munitum quatuor turribus, non procul ſitum ab Antiochia, neminem admittebat: & omiſſa reipublicæ cura degebat in ocio per ſegniciem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi à nobis dictum eſt. Audito igitur quod Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus eſt.

CAP. IIII.

Demetrius, miſſa legatione ad Ionathan, multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

Demetrius in Alexandrum mouet.

MIſit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad ſocietatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quod odia inter ſe & Ionatham interceſſerant: cui mandabat, vt haberet delectum militum, & arma pararet, reciperetq; Iudæorum obſides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. talis conditio cum offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit Regias literas, audiente tam populo quam arcis præſidio. quib. lectis impii & transfugæ, qui in arce erant, vehementer ſunt territi, quod Rex Ionathæ & exercitum colligere permitteret, & obſides recipere: quos ſuis quemque parentibus re-

ſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iuſſit ſaxo quadrato extrui, quo firmiora eſſent contra aſſultus hoſtium. Quod vbi ſenſerunt, qui diſperſi erant per præſidia, omnes relictis illis, receperunt ſe Antiochiam, exceptis ſolis qui Bethſura tenebāt & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis veræ religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

An. mũdi 3813. Ante Chriſtũ na. 151.

Macedonici milites relictis præſidiis Antiochiam ſeſe recipiunt. Hedio & Ruffinus cap. 8.

CAP. V.

Alexander maioribus quam Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionathan in partes ſuas traducit.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiusque Duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quam Ionatham, qui & virtute ſit eximia, & peculiares odii cauſas contra Demetrium habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus, exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitandi hominem ad amicitiam cumq; id purpuratis quoq; ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam: Rex Alexander, Ionathæ fratri ſalutem. Quia iam dudum audiuimus de fide tua, ſimul & fortitudine, mittimus ad te, qui de ſocietate agant, & amicitia, & noſtro ſuffragio hodie te Pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorũ noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo, vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas Pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegię feſto, poſt quadriennĩū exactum à Iudę fratris obitu, cum vacaſſet interim Sacerdotium: moxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius vero hoc cognito multum doluit, damnans ſuam cunctationem, ꝙ non præueniens æmulum eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe Pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius, Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidē laudo veſtram fidem, hortorque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis, tam mihi quam his qui me præceſſerunt Regibus: inſuperque ſalis precium & aurum coronarium, & tertias ſeminis dimidiamque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimulq; quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunemque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiā eius permitto Pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in præſidio eius conſtituat. Eos quoq; Iudæos, qui iure belli capti ſeruitutem in noſtra ditione ſeruiunt, in priſtinam libertatem reſtituo, ac ne iumēta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & feſtis ſolennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos, qui in mea ditione habitant, liberos & ſine moleſtia degere volo: & quicunq; ex eis mecū militare voluerint permitto, duntaxat vſque triginta millium numerum: idq; ea conditione ſtipendiorum, qua cæ-

Alexander Ionatham in ſuas partes traducere conatur Pontificatũ deferendo.

Ionathas Pontifex exercitum colligit.

Demetri9 ſe promiſſis in amicitiam Ionathæ inſinuare conatur.

An. mũdi 3813. Ante Chriſtũ na. 151.

teros meos milites. Habebo etiam eos in præſidiis & in meo ſatellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, vt patriis viantur legibus & ipſi & tres attributæ eis præfecturę: vtq; Pontifici curæ ſit, nequis Iudæus aliud templum præter Hieroſolymitanum religionis ergo adeat. Præterea do in ſingulos annos ex meis rationibus in ſumptus ſacrificiorum quindecim millia ſiclorum argenti, & quod pecuniæ ſuperfuerit veſtrum eſſe iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant Reges, ſacerdotibus atq; miniſtris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi eſt. Quicunq; etiam confugerint in templum Hieroſolymitanum, fanumque contiguum ſiue ob debitam Regi pecuniam, ſiue alia de cauſa, immunes ſint ab omni vexatione, tam ipſi quam eorum facultates. Permitto etiam, vt reparetur templum, & operum ſumptus de meis pecuniis fieri iubeo: ſicut & mœnia & turres altas æque de meo volo ædificari. tum ſi quę ſunt per Iudæam apta ad ſtruendas arces, imponendaque præſidia, & hæc meo ſumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrii.

Alexandri cũ Demetrio pugna & victoria.

Alexander autem Rex magnis copiis contractis, tam è mercenario milite, quam eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hoſtem duxit, collatisq; ſignis ſiniſtrum cornu Demetrii oppoſitam ſibi aciem terga coegit vertere: hærentesque diu fugientium veſtigiis etiam caſtra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo Rex ipſe pugnabat, compulſum eſt loco cedere: & reliquis effuſe fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hoſtium occidit, alios non ſuſtinentes ipſius impetum perſequēs, abreptus eſt in cœnum quoddam profundum & tranſitu difficile: vbi prolapſo equo omni effugio deſtitutus, ab occurrentibus oppreſſus eſt. Circumdatum enim corona confixerunt iaculis. at ille etiam pedes generoſe repugnabat, donec crebris vulneribus confectus ſuccubuit. Hic fuit finis Demetrii poſt exactum regni annum vndecimum, ſicut in aliis commentariis iam ante demonſtrauimus.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

Onias Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templum ædificare molitur.

An. mũdi 3814. Ante Chriſtũ na. 150.

ONias autem Pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, vt iam ante diximus, videns Iudæam vaſtatam à Macedonibus, eorumque Regibus, & ſibi æternam memoriam parare volens, decreuit à Rege Ptolemæo & Regina Cleopatra per literas petere, vt ſibi liceat in Ægypto inſtar illius Hieroſolymitani templi ædificare, & in eo Leuitas & Sacerdotes ex ſuo genere conſtituere. Hoc autem conſilium cepit fretus maxime Prophetæ Eſaiæ vaticinio, qui ante DC. amplius annos prænunciarat fore omnino, vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus ſcribit Ptolemæo & Cleopatrę talem epiſtolam: Dum in bello ſtrenuam vobis operam nauans cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud Cœleſyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ eſt in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis uſu venit, propter multitudinem templorum & diuerſitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni apud caſtrum quod agreſtis Bubaſtis dicitur, plenum varia materia ſacriſque animalibus, rogo, vt mihi permittatis templum, quod illic eſt nulli ſacratum numini iamque collapſum, repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exſtruere ad Hieroſolymitani illius ſimilitudinem, pari etiam modo & menſura, pro ſalute tua & Reginæ, atque liberorum ve-

ſtro-

An. mũ. 3804. ante Chri. na. 164.

ſtrorum, vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant ruis vſibus. Nam & Eſaias vates prædixit, quod erit Domino Deo ſacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniç literis acceptis Rex & ſoror eius, ac coniux Cleopatra, declarauerunt ſuam pietatem per epiſtolam, quam ei reſcripſerunt. Nam peccatum hoc, & præuaricationem legis à ſe in Oniæ caput reiecerunt. ſic enim reſcriptum habet, Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in quibus poſtulas vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapſum templum repurgare, quod vocatur agreſtis Bubaſtis: quod ſane miramur, ſi poterit acceptum eſſe Deo, templum ſtatutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniam ais, Prophetam Eſaiam iam olim hoc prædixiſſe, permittimus tibi hoc, quatenus poteſt ſalua legis obſeruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco exſtruxit ibi templum & altare Deo ad Hieroſolymitani ſimilitudinem, ſed minus & non petæque opulentum. Menſuram vero eius & vaſa, nunc non libet repetere, commemorata iam ante in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ ſimiles ipſius Leuitæ & Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandrum vero intet Iudæos & Samaritas, qui ſub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita vt res ad Regis cognitionem perueniret: dum Iudæi contendunt iuxta Moſis præſcripta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: prouocatumque eſt ad Regem & amicorum eius conſeſſum, vt ab his cauſa audiretur, & vtrius partis cauſidici ſuccumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Hieroſolymitanis Iudæis Andronicus Meſſalami filius, iurauerūtque per Deum & Regem, quod ex lege probationes allaturi eſſent, & rogauerunt Regem, vt necaret eum, qui iuſiurandum non ſeruaſſe deprehenderetur. Itaque Rex multis amicis in conſilium adhibitis, conſedit cauſam auditurus. Iudæi vero qui Alexandriam habitabant, valde erant ſoliciti, pro tuentibus iura Hieroſolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiquiſſimi & nobiliſſimi in orbe templi vocari in diſcrimen. Sed cum Sabbęus & Theodoſius conceſſiſſent Andronico, vt prior diceret, orſus ex lege approbare eius ſanctitatem & religionem, oſtendensque per continuas Pontificum ſucceſſiones Sacerdotii vſque in ſua tempora propagationem, & ab omnibus Aſiæ Regibus maieſtatem eius loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac ſi omnino nullam eſſe vnquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus perſuaſi Regi, vt decerneret Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis conditum, Sabbam vero & Theodoſium addiceret ſupplicio. Atque hæc ſunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

Templū, concedente Ptolemao in Ægypto ædificatur.

De bello Iudaico lib. 7. cap. 37.

Seditio inter Iudæos & Samaritas ſacrorum cauſa exorta.

An. mū. di 3814. Ante Chriſtū natum 150.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

1 Mac. 11.

CAP. VII.

Quod Alexander poſt mortem Demetrii Ionatham in ſummo honore habuit.

Alexander rex Syriæ Cleopatram Ptolemæi Philometoris filiam ducit.

CÆſo autem in pugna Demetrio ſicut ſuperius dictum eſt, Alexander aſſumpto Syrię principatu ſcribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum ſibi dari depoſcens, æquum eſſe dicens, vt ſe affinitate dignetur poſt receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus vero libenter eius poſtulatis admiſſis, re-

An. mūdi 3814. Ante Chriſtū na. 150.

ſcripſit & gratulari ſe ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iuſſitque, vt ſibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illo filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. ſubſecutus deinde literas, ad conſtitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotē auri & argenti ſumma, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias vocatus eſt perliteras ab Alexandro & Ionathas Pontifex, & cum veniſſet ad Reges, ampliſq; muneribus vtrunq; donaſſet, ab vtroque in magno honore habitus eſt. nam Alexander mutare eum veſtem coegit, & purpuratum aſſidere ſibi pro tribunali: mandauitque ſuis ducibus, vt in medium vrbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accuſationem contra hominem inſtituere, aut vlla in re exhibere ei negocium, quo facto cum manifeſtum eſſet, quanti Rex eum faceret, aduerſarii qui ad accuſandū parati venerant, ſubduxerunt ſe, veriti ne ipſis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia Rex hic Ionatham proſecutus eſt, vt ei primum locum in amicorum ſuorum numero aſſignauerit.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrii filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Demetri⁹ Demetrii filius ex Creta in Ciliciam traiicit, Syriamq; occupare conatur.

An. mū. 3818. ante Chri. na. 146.

Vi ∣ armis fidens.

Apollonius cum Ionatha cōmittit & ab eo fugatur.

ANno autem centeſimo ſexageſimo quinto, Demetrius, Demetrii filius acceptis multis mercenariis militibus à Laſthene Cretenſi, ſoluens ab ea inſula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer eſt territus: moxq; è Phœnice propetauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrii aduentum in tuto conſtitueret, interim Cœleſyriæ Apollonio Dauo duce præpoſito. Is profectus cum exercitu Iamniam, miſit ad Ionatham Pontificem nuncium, rem indignam, dicens eum ſolum pro ſuo arbitrio viuere, non ſubiectum Regis imperio: & ſibi ipſi eſſe opprobrium, quod eum ſub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus deſidens, putes te poſſe aliquid: ſed ſi confidis tuis viribus, in campum deſcende, vt ferro decernamus, vter noſtrum ſit virtute præſtantior. Ne ſis tamen inſcius, quod e ſingulis vrbibus fortiſſimi mecum militant, aſſueti ſemper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non ſaxis pugnandum eſt, & in quo nullum pręſto eſt victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vna cum Simone fratre profectus eſt Hieroſolymis: & cum perueniſſet Ioppen, extra vrbem caſtra metatus eſt, excluſus à Ioppenſibus, qui intus habebant Apollonii pręſidium. Ionatha autem oppugnationem inſtituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius vero poſtquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, aſſumptis tribus equitū, octo peditum millibus Azotum ſe contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; veniſſet Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem fretus equitatu, & in eo victoriæ ſpem collocans. Ionathas vero progreſſus inſequebatur, Azorum verſus, Apollonium: qui vbi hoſtem conſpexit deueniſſe in plana, reuerſus eſt, vt prælium committeret. cumque mille equites in inſidiis poſiti fuiſſent in quodam torrente, vt ſe Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc mature ſenſit non eſt territus: ſed inſtructa in laterculi formam acie, hortatus eſt ſuos, vt vtrinq; pugnarent in hoſtem, à tergo & à fronte adorienti reſiſtendo. cumq; prælium protraheretur vſque veſperam, data parte exercitus Simoni fratri, iuſſit hūc cum hoſtium phalange confligere, ipſe vero ſuis mandauit, vt obiectis ſcutis exciperent tela immiſſa ab equitibus. qui cum hoc feciſſent,

exhau-

An. mũdi 3818. Ante Chriſtũ na. 146.

exhauſti ſunt telis equites, nec tamen quenquam læſerunt non enim penetrabant ad corpora, ſed obiectu ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facile repellebantur, & cadebant irrita. Vbi vero iaculando à mane vſque poſt meridiem laſſatum hoſtem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo equites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſque perſequens, multis cæſis reliquos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circumcinos vicos incendit, ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipſius & quotquot eo confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exuſti ſunt, quam qui ceciderunt in prœlio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit copias. & cum extra vrbem caſtra poſuiſſet, prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens prædam, quam abegit de uictis hoſtibus. Cæterum Alexander audito quod victus eſſet dux eius Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quandoquidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Ionatham, amicum & ſocium, & miſit ei virtutis ergo fibulam auream, quod geſtamen ſolis cognatis Regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei poſſidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum naualibus & terreſtribus copiis venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, ala criter excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accuſabantque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio, Ptolemæo pene diſſimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas vero apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum vſque Eleutherum fluuium Regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autẽ Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Ptolemęus, Alexandri inſidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cum non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi. Antiochenos autem iam antea propter eundem Ammonium infenſos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter, vt mulier, cæſus, dum amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduerſus Demetrium auxilii, abſtracta à marito filia confeſtim ad Demetrium mittit legatos de ſocietate & amicitia, his conditionibus, vt data ipſi in matrimonium filia, in paternum regnum eum reſtitueret. At ille & amicitiam eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus eſt. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochenſibus perſuaderet Demetrium recipere alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exoſum & Alexandrum, facile impulſi ſunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atq; ita elapſus ex Antiochia venit in Ciliciam; Ptolemæus vero vrbem ingreſſus & à ciuibus Rex conſalutatus eſt, & ab exercitu, coactus duo ſibi imponere diademata, alterum Aſię, Ægypti vero alterum. Sed cum eſſet natura

Ionathas victos Azotũ vſque perſequ. Dagonis fanũ concremat, octo mill. hominu. in eo exurens.

Alexander dona Ionathæ mittit.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Ptolemæus Philometor Alexandri genero laturus auxilium Syriam venit.

Ionathas Ptolem. occurrit, & ab eo honorifice excipitur.

Ptolem. a genero inſidiæ ſtructæ.

Ptolem. Aſiæ regnum filiam oblatã Demetrio tradere perſuadet.

An. mũdi 3818. Ante Chriſtũ na. 146.

iuſtus, & nimiæ potentiæ minime cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidioſus fieri, aduocata Antiochenſium concione perſuaſit eis, vt Demetrium reciperent. pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficii, quam odiorum quæ illis cum patre eius intercesſerant. Se quoque affirmauit monſtratorem ei fore vitæ rectæ inſtituendæ & adminiſtrandę Reipub. nec paſſurum quicquam tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum ſe eſſe Ægypti imperio. atque ita perducti ſunt in eam ſententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander ducens validum exercitum è Cilicia euaſiſſet Syriam, & Antiochenum agrum vaſtaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vna cum genero ſuo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ. & victus Alexander compulſus eſt fugere in Arabiam. Forte accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi conſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratumque aggreſſi hoſtes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus eſſet interuentu ſatellitum. attamen per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri vero caput Zabelus Arabum Dynaſta reciſum miſit ad Ptolemæum, qui die quinta demum reſpirans à vulneribus, & ad ſe reuerſus iucundiſſimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multo poſt exſatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipſe vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, ſicut alias indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno potitus cũ eſſet prauo ingenio, male mulctabat Ptolemæi milites, oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias receus interceſſerat. Illi vero peroſi hominis ingratitudinem receperũt ſe Alexandriam, elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas Pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcẽ Hieroſolymis, & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui eo confugerant. Hi primum contemnebant conatus Ionathæ, quod ſatis fiderẽt loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cumque perueniſſet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliaque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit Regis animum: tractatusque honorifice, confirmatus eſt in Pontificatu, quemadmodum & à ſuperioribus Regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem nõ habuit: verum etiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribusque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, CCC. tantum talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti gaudiũ. Exemplum epiſtolę quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris, & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre, quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, & Ramathã cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me Reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliaque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porro Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendũ pe-

Alexandri victi in Arabiam fuga & cædes.

Mors Ptolemæi.

Ionathæ Demetrii munerib. placat.

Demetrii Laſthe. diplo... in quo ... ...

riculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum e Creta aliiſque inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent ad ſubeunda, quoties opus eſſet, pericula.

An. mũdi 3820. Ante Chriſtũ na. 144.

Demetri⁹ militum odium cõcitat, ſtipendium pacis tempore minuendo.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Ionatha.

Eam alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicaſſet ei quam infenſi eſſent Demetrio milites, ſuaſit vt ſibi Antiochum traderet. effecturum enim ſe, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem ſe præbebat, quon ſatis ei fideret: tandem Triphon euicit aſſiduis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hieroſolymitanæ arcis præſidium, & impios transfugas, reliquoſque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, rogabat eum vt præſidia de Iudææ caſtellis eiiceret. Qui non hac tantum in re, ſed maiora etiã gratificaturum ſe ei pollicitus eſt, quam primum leuatus eſſet præſenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. poſtulabat enim vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem ſui milites ad hoſtem deficerent: moxque tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem miſit. Cæterum Antiochenſes exoſum habentes Demetrium, tam propter ipſius quam propter paternas iniurias, cupiebant eum per occaſionem aggredi: videntesque auxilium ei veniſſe à Ionatha, & conſiderantes breui augendas eius vires, niſi mature præuenirent, correptis armis circumſtiterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in poteſtatem ſuam redigere. Qui videns populum armatum hoſtiliter ſe impetere, aſſumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochenſibus, & ſuperatus numero compulſus eſt cedere. Tum Iudæi receperunt ſe in tectum regiæ, & e ſuperiore loco miſſilibus feriebant populum: quod cùm tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum eſt, propter dẽſitatem ædificiorum, quæ tota fere conſtabant e materia lignea. Antiochenſes vero non valentes ædibus flagrantibus ſuccurrere, in fugam ſe verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud tranſilientes, miris modis eos inſectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenſes occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo intermiſiſſe prœliũ, per diuerſos angiportus eos aggreſſus, multis occiſis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & conceſſa audaciæ venia, ſeditionem compeſcuit, donatoſq; Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quaſi autores eius victoriæ, remiſit ad Ionatham, nõ ſine præclaro virtutis eorũ teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & nõ ſeruauit pollicita, bellum etiã minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt priorib. Regibus pendere. Feciſſetq; etiam ni impeditus eſſet à Triphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam eum Antiocho etiamtum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos,

Hedio & Ruffinus cap. 8.

1 Mac. 11

Diodotus cognomine Tryphon Apamenus a Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit.

Ionathæ legatione cum munerib. miſſa ad Demetriũ vt præſidia de Iudæa caſtellis eiiceret, rogat.

R lectio Antiochẽ ſium: & vitio eam obſcurata.

An. mũdi 3820. Ante Chriſtũ natum 144.

rum Antiochenam vrbem illi ademit cõpulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & Pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributę fuerant ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemq; purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quārum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Ionathas vero lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumque vna bellum contra communē hoſtem Demetrium, multa de eius ingratitudine queſtus, ꝙ pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam e Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorifice exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet: hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemadmodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio patri aduerſæ ſe coniungere, quare Ionathas irritatus eſt vt & agros vaſtaret, & vrbē conaretur vi capere: relictaque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ cõſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltro potius quam coacti imperata facere. Ionathas vero acceptis obſidibus, & miſſis Hieroſolyma, digreſſus inde, totam regionem vſque Damaſcum obibat. cumque Demetrii validus exercitus acceſſiſſet ad vrbem Cedaſam, quæ propinqua eſt Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentq; Ionatham abſtrahere à Syria laturū opem Galilæis ſuæ dirionis hominibus, occurrit eo propere, Simone fratre ad Iudææ præſidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethſuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitiſſimum, & inſeſſum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam ante diximus. qui cum aggerib. ſimul ac machinis vehementer infeſtarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nunciū rogabant Simonē, vt ſibi liceret relicta ipſi Bethſura, incolumibus decedere & proficiſci ad Demetrium. ille vero data eis in hoc vt poſtulabant fide, pro Macedonico ſuum ibi collocauit præſidium. Interim Ionathas in Galilæa motis à ſtagno Genneſara caſtris quæ primum poſuerat, in campum Aſor progreſſus eſt, neſcius hoſtem eſſe in eo. Demetriani vero qui ante vnum diem aduentum eius præſenſerant, collocatis prius in monte inſidiis, ipſi in campo ei ſe oppoſuerunt. Quos cõſpicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipſe ſuos pro tempore ad certamen inſtruit. Sed cum à tergo ſe inſidiatores Iudæis oſtendiſſent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam ſe dederunt, ita vt pene oēs Ionathā deſererent in periculo. Soli duces Mathias Abſalomi, & Iudas Chapſæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanſerunt: qui à deſperatione ſumpta audacia tanto impetu aduerſam hoſtiū frontem

Ionathas ob accepta beneficia operā ſuā Tryphoni contra Demetrium offert, & prabet.

Simon Ionathæ frater Bethſuram occupat.

impulerunt, vt terriri ceu furentibus cederent. Tum vero illi qui Ionatham deſtituerant. videntes fluctuantem & inclinatam hoſtium aciem, reuerſi in prælium iam in apertam fugam verſos perſequebantur, donec ad Cedaſa ventum eſt, vbi intra caſtra compulſi ſunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit ſe Hieroſolyma. Et cum omnia ſibi ex ſententia Dei fauore videret cedere, miſit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiſerent Lacedæmonios, eoſq; cognationis admonerent atq; fœderis. qui poſtquam Romam venerunt, expoſitis ad ſenatum poſtulatis Ionathæ Pontificis, quod cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptiſque literis commendaticiis ad reges Europæ & Aſiæ, quo tutius poſſent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha Pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pontifex gentis Iudæorum & ſenatus ac populus Iudæorum, ephoris Lacedæmoniorum ſenatuique & populo fratribus ſuis ſalutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicæ quam priuatim proſpere cedunt, gaudemus; valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam Pontificem noſtrum, ab Ario Rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupide accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti e ſacris noſtris ſcripturis. Quod vero non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim toto eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes, etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cum multis circumquaque bellis vexaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc vero peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam vero in ſua poteſtate eſſe aiunt, vt vel fiāt, vel non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino negant, & è rebus tollunt: dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quam infortunij ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porro Demetrij duces volentes acceptæ cladis abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham, qui comperto eorum aduentu propere in Amathenſem agrum occurrit, nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere, cumque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cum exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quod ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, mature omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitũ iuſ-

An. mũdi 3821. Ante Chriſtũ na. 143.

Ionathas fugat Demetrij milites.

Ionathas renouat amicitiã cum Romanis & Lacedæmoniis.

Tres Iudæorum ſectæ.

Phariſæi.

Eſſeni.

Sadducæi.

De bello Iudaico lib.1.c.12

Demetrij duces iterũ in Ionatham mouẽt nihil ſibi ſucceſſurum videntes noctu diſcedunt.

An. mũdi 3821. Ante Chriſtũ na. 143.

Ionathas in Arabiam proficiſcitur, & Nabataeos vaſtat.

Simon Ionathæ frater Ioppẽ occupat.

Ionathas & Simon Hieroſolyma, & arcem reficiunt.

Demetri⁹ in Arſacem Parthorum regem mouet, prælioq; ſuperatus capitur.

ſum parato eſſe animo. etiamſi noctu pugnare opus ſit, ne quid eos hoſtium conatus fallerent. Demetrij vero duces vt ſenſere Ionatham præmonitum, hærebant inopes conſilij hoc ipſo turbati, quod viderent nihil ſibi ſucceſſurum abſque inſidiis, nec aperto marte pares ſe Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota caſtra ignibus, quo magis hoſtem fallerent, noctu diſceſſerunt. At Ionathas mane caſtra adortus, poſtquam deprehendit inania, cœpit fugientes perſequi, ſed fruſtra. Iam enim tranſgreſſi fluuium Eleutherum in tuta loca ſe receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabatæis vaſtatis, abactaque præda & captiuis abductis, Damaſcum veniens illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæſtinam vſq; Aſcalonem, opportuna loca firmabat præſidiis, atq; ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eiq; occupatæ validum impoſuit præſidium, quod intellexerat Ioppenſes velle Demetrio dedere ſuum oppidum. His igitur ad hunc modum diſpoſitis Ionathas & Simon reuerſi ſunt Hieroſolyma. Ibi Pontifex aduocata in templum concione populi, ſuaſit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum ſeptum fuerat rurſum reficerent, turribuſq; altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem cuſtodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem diſpoſitas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua ſententia comprobata ſuffragiis populi, ipſe aſſumpta ſibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negocium. Cæterum Demetrius traiecto flumine peruenit in Meſopotamiam, volens hanc & Babylonem ſimul occupare, vt potitus ſuperioribus ſatrapiis, ſedem belli ibi conſtitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atq; Macedonibus, pollicentibus deditionem ſi veniret, atque etiam contra Parthorum regem Arſacem auxilia. Qua ſpe accenſus properauit ad illos cogitans, ſi res aduerſus Parthos ceſſiſſent proſpere, facile ſe deinde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ, vt vero magna alacritate exceptus eſt ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arſaci intulit: & ſuperatus prælio amiſſoque exercitu, ipſe viuus in poteſtatem hoſtium venit, ſicut alias narrauimus.

CAP. X.

Demetrio a Parthis capto Tryphon fœdus violat & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

Hedio & Ruff. c. 9. 1. Macch. 12. 13.

Tryphon regnum Antiochi ad ſe tráſferre cupiens, Ionathæ conantibus eius ſe oppoſiturus, inſidiatur, & per dolum potitur.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, ſed cogitabat quonam pacto eo ſublato, regnum poſſet ipſe inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obſtare eius cupiditati, quam Ionathas amicus Antiocho. Itaq; decreuit illum prius e medio tollere, atq; ita demum adoleſcentem aggredi. quamobrem ad Bethſan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionathan cum quadraginta millibus lectiſſimorum militum, paratum obſiſtere ſi quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem nõ imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus eſt ei imponere, iuſſis ſuis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ aſtrueret, & omnem illi ſuſpicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. poſtremo ſuaſit vt dimitteret exercitum, ceſſante bello & pacatis rebus omnibus, rogabat tamen, vt, retenta circa ſe modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & accipe-

ret in tutelam ſuam ciuitatem eam arceſque finitimas, dicens ſe in hoc veniſſe, vt has ei traderet. Ionathas vero nihil mali ſuſpicatus, credenſque vere & beneuolo animo Tryphonem hæc conſulere, dimiſit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille vero ſecum duxit, Tryphonem proſecutus Ptolemaidem. Oppidanis vero vrbem confeſtim, ita, vt præmoniti fuerant, claudentibus, viuus captus eſt, militibus eius ad vnum contrucidatis. moxq; miſſa eſt in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis mature inde euaſerunt. Nam Tryphonis milites non auſi expetiti vim, quod intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuerſi ſunt.

An. mū. di 3822. Ante Chriſtū na. 142.

CAP. XII.

Quod Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit.

1. Mac. 13

Ionathæ deſideriū omnes Hieroſolymu capit.

Hieroſolymis autem poſtquam auditum eſt de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri deſiderium, quod non ſine cauſa timerent, ne deſtituti eius prudentia ſimul & fortitudine infeſtarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato ſigno coorturi, & adducturi Iudæorum gentem in extremum ſalutis periculum, nec eos fefellit ſua expectatio, quamprimum enim auditum eſt necatum eſſe Ionatham, vndique excitatum eſt in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare poſſent, & rē gnauiter gerere, quin & ipſe Tryphon collecto exercitu in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hieroſolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, ſic exorſus eſt ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quam gnauiter & intrepide ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos expoſuerimus: quibus domeſticis exemplis excitatus, cum nō nouum ſit in noſtra familia legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cum non deſit vobis dux paratus pro vobis quiduis quantumuis magnū vel pati vel facere, ſequimini alacriter quocunq; duxero, neque enim ego melior ſum meis fratribus, vt vitæ parcere debeam: neq; ita degener, vt quod illis ſemper viſum eſt longe pulcerrimum, ſcilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipſe per ignauiam ſubterfugiam: quin potius certum eſt germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo, quod pœnas ab hoſtibus exigere dabitur, voſq; vna cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & inſuper templi ſanctimoniā tutam præſtare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, niſi quod exiſtimant deſtitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accenſa multitudo recepit animos & fiduciam, & poſita formidine auſa eſt meliores ſpes concipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortiſſimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ ſuccedere. nunquam enim ſe detrectaturos iuſſa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex ſuis ad militiam eſſent idonei, aggreſſus eſt vrbem mœnibus cingere, cōmuniſeq; celſis & validis turribus, quo opere perfecto, miſit Ioppen vnum ex amicis Ionatham Abſalomi filium, iuſſum habi-

Iudæā finitimæ gētes, ſicut & Tryphō inuadūt.

Simon Ionathæ frater cōuocato in templū populo, ſe patrū ac fratrū veſtigia ſequuturū pollicetur.

An mū di 3823. an. Chri. na. 141.

Simon Iudæ ac Ionathæ fratribus ſuccedit.

Simon Ionatham Abſalomi filiū, Ioppen, vt habitatores inde eiiceret, mittit.

tatores

An. mũdi 3823. Ante Chriſtũ na, 141.

Tryphon fraudulenter ſpem fratris redimendi, propoſitis conditionibus, facit Simoni.

tatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Triphoni traderent. ipſe interim manſit Hieroſolymis ad vrbis cuſtodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæã, ducens ſecum vinctum Ionathan. ei Simon occurrit cum ſuis copiis iuxta oppidum Addida, ſitum in monte cui Iudæorum campi ſubiecti ſunt: Tryphon vero cognito quod Simon Iudæorum Princeps ſit cõſtitutus, miſit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabatq; vt ſi vellet dimitti fratrem Ionathan, centum argenti talenta perſolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad ſe obſides futuros, quod ille dimiſſus non alienaturus ſit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantiſper ſeruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: ſed intelligens quod & pecuniam perditurus eſſet, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius inſuper hoſti deditutus, tamen timens criminationem ſuorum, ne negatis pecuniis & filiis videretur fuiſſe fratri cauſa interitus, aduocato in concionem exercitu poſtulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod ſubeſſent inſidiæ. præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quam contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathę pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſq; Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuo conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem vt propere ſibi commeatus mitteret, iuſſi paratum eſſe equitatum quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa viam apertam difficilem maxime equis reddiderat, irritum factũ eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris in Cœleſyriam rediit propere; obiterq; in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum exſtruxit patri ſimul & fratribus ſuis e marmore polito & candido. excitato enim in late conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione digniſſimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus cuiq; vnam erexit, mira tam magnitudine quam pulchritudine, quæ durant vſque ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæterique domeſtici quam magnificẽtiſſimo ſepulchro eſſent conditi; qui defunctus eſt exacto Pontificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit: quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idq; accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quam in ſcripturis publicis adiicerent, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ optime de gente ſua meriti. nam huius principatu res eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulere victorias. Deuaſtauit enim Gazaram & Ioppen & Iamniam, expugnataq; Hieroſolymorũ arce ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, neue inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæpreciũ, ſi mons quoq;, in quo ſita fuerat, complanaretur, vt ſolum templum emineret: effecitq; id commemoratis pro concione malis quæ à præſidiariis in eam diem Iudæi paſſi fuerant, quæque etiam in poſterum fer-

Ionathas a Tryphone interficitur.

Monumẽtum Ionatha.

Immunitas a tributis Iudæis parata.

Autoritas Simonis.

Simõ Hieroſolymorũ arcẽ expugnat.

re cogerentur, ſi externus aliquis princeps ei loco imponeret præſidiū. adeoque permotus eſt eius exhortatione populus, vt non intermiſſo per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefeſſo labore per vices ſibi ſuccedentes redegerint, atq; ita nihil reliquerint quod obſtaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis eſſet longe celſius.

An. mūdi 3824. Ante Chriſtū na. 140. Hedio & Ruff. c 10 1. Macc. 15.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NOn multo autem poſtquam Demetrius captus eſt, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone eſt necatus, anno quarto poſtquam eius tutelam ſuſceperat: ſparſoque rumore, quod inter exercendum ſe eſſet extinctus, per intimos amicos ſolicitauit milites magnis pollicitationibus vt ſibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum vero fratrem, ſi potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deſeruerint. Illi adducti in ſpem maximam, quaſi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum vero adeptus iam concupitam poteſtatem, non amplius diſſimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus eſt, quo magis animos hominum ſibi conciliaret, quamprimum enim Rex declaratus eſt abſque perſona Tryphonem agere cœpit, id quod aduerſariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæſi eius mores defecerunt ad Cleopatram vxorem Demetrij, quæ tum in Seleuciam cum liberis ſe incluſerat. Et cum Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, miſit ad eum Cleopatra, coniugium ſuum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum ſuaſu, partim quod timeret ne quidam Seleucenſes vrbem Tryphoni traderent. quo poſtquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & creſcentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è ſuperiore Syria, & vſque Phœnicen perſequens, compulſum in Doram caſtrum munitiſſimum obſidione cinxit. Miſit etiam legatos ad Simonem Iudæorum Pontificem, qui de amicitia & ſocietate agerent. qui & poſtulata eius libenter admiſit, & mox miſſo commeatu ac pecuniis ad oppugnantes Dorem milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapſus è Dora, cum perfugiſſet Apamiam, vrbe vi capta, interfectus eſt, triennio poſtquam regno potitus fuerat.

Trypho Alexandro necato, imperio potitur. Trypho concupitam poteſtatē oſtendit. Tryphonis milites ad Cleopatram Demetrij vxorē deficiunt. Hedio & Ruffinus cap. 11. Antioch° Tryphonē eiectum Syria, in Dora obſidione cingit. An. mūdi 3827. Ante Chriſtū na. 137. Tryphonis cædes

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius e terra profligatur.

CÆterum Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copiis, miſit eum, vt, vaſtata Iudæa, Simonem in poteſtatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam ſenior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hoſti cum exercitu fit obuiam: præmiſſiſq; cum fortiſſimo quoque filiis, ipſe cum reliquis copiis ſubſequebatur diuerſo itinere: poſitiſq; compluribus locis inter anguſtias inſidiis, nuſquam non rem geſſit ex ſententia: & in omnibus congreſſibus factus ſuperior, reliquū vitæ in pace exegit, cum & ipſe renouaſſet cum Romanis amicitiam.

Hedio & Ruffinus cap. 11. Simon cum filiis Cendebæum regione expellit.

CAP.

An. mūdi 3830. an. Chriſti na. 134.

Hedio & Ruff. c.13 1. Mac. 16

Nulla fides, pietaſq;, ne in ſocero quidem.

CAP. XIIII.

Quod Simon a genero ſuo Ptolemæo in conuiuio per dolum occiſus eſt.

IS per octo annos Iudæis præfuit, poſtremo in conuiuio cæſus, inſidiis generi ſui Ptolemęi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehenſis ac coniectis in vincula, miſit quoſdam, vt tertium quoq; Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adoleſcens autem hoc præſentiens mature in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, ſimulque odio quo Ptolemæum proſequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod iam Hyrcanum receperat.

An. mūdi 3831. Ante Chriſtū na. 133.

Hedio & Ruff. c.14 1. Macch. 16.

Ptolemæ' oppugnatus ab Hyrcano, matrem & germanos quos captos tenebat, in muris præcipitādos locat.

Hiſtoriarum Biblicarum finis.

CAP. XV.

Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus eſt.

ILle igitur recepit ſe in quandam arcem ſuper Hierichunta ſitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus vero, accepto paterno Pontificatu, & ſacris operatus, cum litatum eſſet, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat ſuperior, vincebatur autem ſola pietate erga matrem & erga germanos miſericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conſpicuo, minitans ſe præcipitaturum eos, niſi frater ab oppugnando deſiſteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum ſe gratificari ſuis cariſſimis, ſtatim in primo conatu elangueſcebat. Mater tamen ad eum manus tendens ſupplicabat, ne molliretur affectibus, ſed potius indignitate rei motus daret operam, vt redactum in poteſtatem inimicum afficeret pœna, & vlciſceretur homines ſibi natura coniunctiſſimos, gratum enim ſibi fore inter tormenta mori, modo nefarius homo ſcelerum ſuorum ſupplicium lueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad aſſultum maiore impetu faciendum, ſed quamprimum verberari & lacerari matrem videbat, refrigeſcebat ſtatim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumque hoc pacto traheretur diutius obſidio, ſuperuenit annus ille quo ſolenne eſt Iudæis ceſſare ab operibus, recurrente anno ſeptimo. atque ita liberatus a bello Ptolemęus occiſis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenſes inuaſerat tyrannidem.

Hedio & Ruffinus cap. 15.

Antiochus Hyrcanum in vrbē compellit.

Pleiades, ſeptem ſtellæ.

CAP. XVI.

Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autem memor incommodorum, quę à Simone acceperat, Iudæam aggreſſus eſt, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus vero Hyrcani primo, ſexageſima ſecunda ſupra centeſimam olympiade: vaſtatiſq; agris Hyrcanum in vrbem ipſam compulit, eam ſeptenis caſtris cum cinxiſſet, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aquarum penuria, cui tandem ſub occaſum Pleiadis delati imbres fuerunt, remedio poſtremo ad ſeptētrionalem muri partem, qua planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ ſurgebant vſque tertiam cōtignationem impoſitiſque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicique

foſſa longa ſimul & lata cinctis Iudæis præcluſit omnem exitum. illi contra crebro excurſantes, ſi forte negligentius cuſtodiri caſtra offenderent, afficiebant hoſtem clade aliqua: quod ſi paratos ad reſiſtendum inuenirent, recipiebant ſe in tutiora facile. Hyrcanus autem poſtquam cognouit ſibi obeſſe ſuorum multitudinem, quod inutiliter abſumerentur ad victum neceſſaria, ſecretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, ſolis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem excluſos vetabat progredi, ita, vt miſerabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. ſed cum peruenisset feſtum ſcenopegiæ, miſeratione ſuorum rurſus in vrbem recepti ſunt. Rex etiam rogatus, vt gratia feſti inducias ſeptem dierum concederet, religione motus impetrari eas paſſus eſt: nec hoc cōtentus victimas miſit magnifice, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quam argentea referta omne genus aromatibus: & exercitui præbuit epulũ longe diuerſus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos ſuper altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aſperſerat, violatis Iudæorum legibus ſimul & ceremoniis: vnde acerbiſſima exorta ſunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus eſt ab hominibus. Hyrcanus vero cognita eius æquitate & pietate delectatus legatos ad eum miſit rogantes, vt liceat ſibi patriis viuere legibus, tum rex repulſis qui ſuadebant internecione delendam gentem inſociabilem & diſcretam inſtituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit, vt obſeſſi arma ſibi traderent, & vectigalia Ioppes cæterarumq; extra Iudæam vrbium concederent, & inſuper præſidium reciperent, promittens pacem ſe daturum his conditionibus. Aſſenſerunt illi ad omnia excepto præſidio, quod vitarent exterorum conſuetudinem quod ne reciperent, maluerunt regi dare obſides, & 500. talenta inſuper: quorum trecenta mox repræſentata ſunt, & inter obſides fuit etiam ipſius Hyrcani frater: deiectaque mox lorica quæ impoſita erat mœnibus, ſoluta eſt obſidio. Cæterum Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditiſſimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbem cum exercitu tractauit liberaliſſime: quin & profectum in expeditionem Parthicam ſecutus eſt vna cum auxiliis. Teſtis eſt nobis Nicolaus Damaſcenus ſic ſcribens: Antiochus erecto tropæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæſit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quod in id tempus forte quædam Iudæorum feſtiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum eſt, quod ille ſcripſit: iam pentecoſte inſtabat poſt Sabbatum, quo tempore noſtris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arſace Partho Antiochus ſigna contulit, quo prælio victus & vitam ſimul amiſit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimiſſus ab Arſace quo tempore Parthos in regionem inuaſerat Antiochus, ſicut iam ante in aliis commentariis diximus.

An. mũdi 3831. Ante Chriſtũ na. 131.

Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur.

Antioch⁹ Scenopegia ſeptē dierum inducias Iudæis cōcedit.

Hyrcanus cũ Antiocho ſoluta obſidione fœdus facit.

Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumēto profert.

An. mũdi 3818. an. Chri. na. 126

Nicolaus Damaſcenus.

Antioch⁹ in cōflictu cũ Parthis interemptus.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Cæterum Hyrcanus audita morte Antiochi confeſtim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum ſe eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non ſine labore ſexto demum menſe vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & inſuper Sicima atq; Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum inſtar Hieroſolymitani exſtructum permiſſu Alexandri à Sanaballete duce in gra-

Hedio & Ruff. c. 16

Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templũ in monte Garizim deſolatur.

An. mũdi 3840. Ante Chriſtũ na. 124.

riam generi ipſius Manaſſæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt & ante dictum eſt. incidit autem huius templi deſolatio poſt annum 200. Hyrcanus vero etiam Idumææ vrbes cœpit, Adora & Mariſſam, ſubiugatiſque omnibus Idumæis edixit, vt circumciderentur, niſi mallent è propriis pelli ſedibus.

Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circũciſionẽ & ritus Iudaicos admittunt.

at illi amore patriæ admiſerunt & circumciſionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primum tempore inter Iudæos cenſeri cœpti ſunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, miſit legatos ad Senatum: vbi recitatis eius literis amicitia impetrata eſt his conditionibus. Fanius M.F.Pr indixit Senatum in campum 8.Id. Februarias, præſente L. Manlio L.F.Mentina, & C.Sempronio C.F. Faletna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Doſithei, Appollonius Alexandri, Diodorus Iaſonis, viri honeſti ac probi, miſſi à populo Iudæorum:

Hyrcanus amicitiã cum Romanis renouat.

qui etiam egerunt de amicitia & ſocietate, quæ eis intercedit cum populo Romano, de negociis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaraque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter Senatus decretum, reſtituantur hæc omnia, neue militibus regiis liceat per regionem ipſorum, aut ſubditorum iter facere, & vt eo bello per Antiochum attentata præ-

An. mũdi 3844. an.Chr. na. 120.

ter decretum Senatus fiant irrita: vtq; legati à Senatu miſſi, curent reddi, quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment, qui eo bello deuaſtati ſunt, &, vt literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt Senatui reuocare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atq; amico populo. De literis aũt ſcribendis reſponſum eſt, curæ futurum ſenatui quam primum ab aliis negociis vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatumque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodius ſe referre poſſent in patriam, atq; ita publico ſumptu Legatos Prætor domum remiſit, cum cõmendaticiis ad eos, per quorum loca erant tranſituri.

Demetri⁹ ab Alexandro victus, trucidatur. Hedio & Ruff.c.17

Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus hic fuit. Demetrius autem rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quam ſuis militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemęum Phyſconem, rogantes, vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cumque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens e pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem, excluſus eſt ab ea: delatuſque inde Tyrum ab inimicis capitur: & diu miſere vexatus tandem interficitur.

Alexander in conflictu cũ Antiocho Grypho cæſus.

Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde peritus bello ab Antiocho Grypho, Demetrij filio, in prælio cæſus, occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus, non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quod frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret.

An. mũdi 3852. an.Chri. na. 112.

Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quod in ea vrbe educatus ſit. patre autem genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt.

Hyrcanus dum fratres inteſtinis bellis laborant, in pace viuit.

acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut alias diximus. Porro Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iamque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occa-

ſionem

tionem Hyrcano præbuit, vt ſecure frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: videntque Antiocho nihil eſſe ab Ægypto præſidij, ſed tam ipſum quam eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter ſe certaminibus, vtrunque facile deſpexit.

An. mūdi 3854. Ante Christū na. 110.

CAP. XVIII.

Quod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitiſſimam, quæ quod nunc Sebaſte vocetur ab Herode condita, cum erit opportunū dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infenſus ei propter iniurias illatas Mariſſenis, colonis Iudæorum & ſociis, ſed Syriæ regi ſubditis. Cum itaque vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per 80. ſtadia, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus vrgentibus & fame premente eo neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, vt coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremo Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cum veniſſet propere, victus eſt ab Ariſtobuli militibus: & inſequentibus cum fratribus vſque Scythopolim, ægre euaſit. at illi reuerſi contra Samaritas rurſum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille inuita matre, & tantum nō imperio per eam deturbatus mittebat, primum vagabatur per ditionē Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto marte decernere, quod eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum, vt Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolueret. Sed poſtquam multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis, profectus eſt inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeſte Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obſeſſis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam ſolo eam æquauit, inductis illo torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata ſunt, vt ne veſtigium quidem ſupereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddā narratur de Hyrcano Pontifice dignatum eum eſſe diuino colloquio. Fertur enim quod illa ipſa die qua eius filij cōſeruerunt cum Cyziceno prælium, Pontifex ipſe ſolus in templo odoramēta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progreſſus renunciauit multitudini, & paulo poſt certius comprobatum eſt eius oraculum. Et Hyrcani quidem res geſtæ ſic ſe habuerunt. Accidit autem hoc tempore, vt non Hieroſolymis ſolum, ſed & apud Alexandriam, reliquamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aſpiraret Iudæorum ſucceſſibus. Cleopatra enim Regina à filio Ptolemæo Lathuro diſſidens, copiis ſuis duces præpoſuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qui templum in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hieroſolymitano ſimile, vt alias diximus. ex horum ſententia Regina gerebat omnia, ſicut & Strabo Cappadox teſtatur his verbis: Pleriqne enim qui prius nobiſcum venerunt in Cyprum, quique poſt à Cleopatra illo miſſi ſunt, confeſtim deficiebant ad Ptolemæum. ſoli vero ex Oniæ factione Iudæi conſtanter manſerunt in officio, eo quod ciues eorum Chelcias & Ananias apud Reginam eſ-

Hyrcanus obſidet Samariam.

Antioch⁹ auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo caditur & fugatur.

Epicrates pecunia corrupt⁹, Scythopolim Iudæis prodit.

Hyrcanus Samariā capit.

Hyrcano in templo per vocē filiorum de Antiocho victoria nunciatur.

Chelcias & Ananias Cleopatra copiis duces præpoſiti.

Strabo Cappadox de Iudaorum fide.
Hyrcanus & Phariſai hoſtes.
Eleazar' Phariſæ' Hyrcano matris captiuitatē exprobrat.
Ionathas Sadducæ' Hyrcanū cōtra Phariſæos inflammat.
Hyrcanus a Phariſæis ad Sadducæos deficit.
Conſtitutiones Phariſaicæ.
Hyrcanus moritur.
An. mūdi 3861. an. Chriſti na. 103.
Vaticiniū Hyrcani de filiis.
An. mūdi 3862. an. Chriſti na. 102.
Hedio & Ruff. c. 18
Ariſtobulus Hyrcani filius, poſt captiuitatem Babyloniсā diadema ſibi primus impoſuit.

ſent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano aūt apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. ſed præcipue Phariſæorum ſecta male ei volebat, de qua ſupra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas eſt apud populum, vt etiam ſi regi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum diſcipulus & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic hominum generi, quos cum aliquando vocaſſet ad conuiuium, & accepiſſet comiter poſtquā animaduertit eos exhilaratos, ſic illos affatus eſt: Scire eos ſuam voluntatem, quod nihil magis cuperet quam iuſtus eſſe, & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipſi doceant. attamen ſi quid in ipſo deſiderarent, & aliqua in re à iuſtitiæ præſcriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum eſſe, vt admonitione corrigant. cum vero omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauiſus eſt eorum teſtimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & ſeditioſus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, ſi vis eſſe iuſtus, abdica te pontificatu, & contentus eſto principatu populi. Illo vero cauſam rogante, cur ita hoc poſtularet: Quia, inquit, audiuimus ita à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuiſſe regnante Antiocho Epiphane. Falſus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offenſus eſt, nec minus Phariſæi cæteri Tum Ionathas quidam è Sadducæorum ſecta, quæ eſt Phariſæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat ſe communi Phariſæorum ſententia conuitiatum Eleazarum: quod ſi dubium videatur, manifeſtum fore interrogatis illis, qua pœna hominem dignum cenſeant. Quod poſtquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis ſententia ſe cogniturum, an ex eorum conſenſu factum ſit ſibi conuicium, & illi ſatis putarunt, ſi vinculis caſtigaretur & verberibus, quod iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens ſit in animaduerſionibus: vehementer exacerbatus eſt, quaſi iam compertum habcret eos eſſe autores opprobratæ ſibi generis infamiæ. Nec deſtitit Ionathas furenti calcar addere, intantum, vt, deſertis Phariſæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum cōſtitutionibus earum obſeruatores pœnis afficeret: atq; hinc factum eſt, vt & ipſe & eius filij parum gratioſi apud vulgum fuerint: quemadmodum alias opportunius dicetur. Nunc enim indicandum eſt, quod multas conſtitutionum à maioribus per manus acceptas Phariſæi tradiderint populo, quæ non ſunt ſcriptæ inter leges Moſaicas: & ideo Sadducæi his autoritatē abrogant, dicentes oportere eas tantum ſeruari, quæ ſcripto continentur. atque hinc magna inter vtroſq; exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorum partibus, Phariſæi vero cæteræ multitudinis nituntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Eſſenorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de bello Iudaico volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſiſque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: quorum exitum operæprecium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat diuinatio.

CAP. XIX.

Ariſtobulus primus ſibi Diadema imponit.

Defuncto enim eorum patre Ariſtobulus, natu maximus volēs principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit,

poſt 481. annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad priſtinas ſedes poſtliminio reuerſus eſt. cumque fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis eum aſſumpſit, cæteros vero in vinculis habuit, matrem etiam coniecit in carcerem, principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eo crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem vero interfecit fratrem quoq;, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, quas primo quidem reiecit, partim quod eum diligeret, partim quod per inuidiam confictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnifice reuerteretur e bello, quo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater vero interfuturus ſacris ſplendidiſſime ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem è rebus proſpere geſtis Antigoni & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebantq; venturum breui cum valida armatorum manu ad occidendum regem, quod ſtultum exiſtimet cum regno ſolum potiri liceat, communicato honore contentum eſſe Ariſtobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ cõſulere, collocauit ſatellites in loco quodã obſuto & ſubterraneo, (decumbebat aũt in turri quæ poſt mutato nomine, Antonia dicta eſt) mãdauitq; vt ſiquidẽ ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quod ſi armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmiſit tamen ad eum qui rogaret vt inermis veniat. At Regina, & reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio, vt contraria diceret, audiſſe fratrem, quod armaturam eximiam ſibi comparaſſet, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus vero nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad Ariſtobulum, contemplandum ſe præbiturus. cumq; perueniſſet ad turrim Stratonis, qua valde obſcurus erat trãſitus, à ſatellitibus interfectus eſt. Huius autem caſus facile oſtendit, quantum poſſint liuor & calumnia, & quam ſint efficaces ad ſubuertendam etiam naturalem beneuolentiam. Sed illud maxime admiratu dignum eſt, quod Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus eſt. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud diſcipulos, qui eum ob hãc ſcientiam affectabantur, exclamauit pœnitere ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat: quoniam locus ille abeſſet 600. ſtadiis, & diei pars maior exacta eſſet: atq; ita periculum eſſe, ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modum ſolicito nunciatur Antigonum cæſum ad cellã ſubterraneã turris, quæ & ipſa Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima, quæ poſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Ariſtobulum autem continuo cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum ſuum continenter deteſtaretur, ita, vt poſtremo, creſcentibus doloribus, ſanguinem vomeret, eum quidam è miniſtris efferens, diuina opinor, ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat veſtigia. quo facto ingens eorum, qui viderant, clamor exoritur, quaſi data opera puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus, omnibus autẽ dicere tergiuerſantibus, tanto magis cõtendebat cognoſcere, quod natura ita com-

An. mũdi 3862. Ante Chriſtũ na. 102.

Ariſtob. Antigonũ in regni ſocietatem admittit, cæteros in vincula cõiicit, & matrẽ fame necat.

Ariſtob. Antigonũ fratrẽ interficit.

Antigon' apud Ariſtobulũ falſo accuſatus.

Ariſtobuli cõiunx verſuta, Antigonũ dolo trucidari curat.

Vis calumnia.

Iudas Eſſæus vates.

Stratonis turris & maritima Cæſarea nominata.

Ariſtobuli fratricida pœna.

An. mũdi 3863. Ante Chriſtũ na. 105.

Conſcientia labes.

paratum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint, quæ diſſimulantur ſilentio. tandem vbi minis ac terroribus expreſſit, vt faterentur veritatem, conſcientia grauiter ictus animum plurimas effudit lachrymas: & gemitum ex imo pectore ducens, Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac ſceleratum facinus, quando tam cito repoſcor ad pœnas cognati ſanguinis? o corpus impudens quouſque retinebis animam, quam materni ſimul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel eam reddis, ne ſic per partes opus ſit libare meum ſanguinem, atq; ita parentare oppreſſis per nefas & parricidium? vix ea fatus erat cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id eſt, Græcorum amator, poſt auctam multis beneficiis patriam, illato bello Ituræ, magnaque eius parte attributa ad Iudææ limites, cuius habitatores comminatione exilij coegit circumciſionem cæteroſque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modeſtus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis, ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuinctam circumciſionis fœdere.

Ariſtobulus Ituræa habitatores circũciſionem cæteroſq; Iudaicos ritus admittere cogit.

CAP XX.

Alexandri Iudæorum Regis res geſtæ.

Strabo ex Timagenede Ariſtobulo.

Hedio & Ruffinus cap. 19.

Salome Alexandra regno minata, Ariſtobuli vxor, Alexandrum Iannæum, regem conſtituit.

POſt Ariſtobuli obitum Salome eius vxor, quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe vt diximus vinxerat: Iannæum, qui & Alexander eſt, regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atq; modeſtia: cui accidit, vt mox natus exoſus patri factus ſit, nec vnquam, dum ille viueret, in eius conſpectum admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cum aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quod is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit: alterum contentum priuata & ocioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperij, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum proſpere pugnaſſet victos intra mœnia compulit, eoſque obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupauerat. Sed cũ Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires attererent, nihil præſidij ab eis exſpectandum erat Ptolemaidenſibus, verum Zoilus tyrannus cum iis, quos alebat, militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis ſimiles, quos, cum defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamẽ refouent. Supererat vna ſpes ab Ægypti regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant, vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cum ei ſpem feciſſent quod delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimulque Zoilum & Sidonios multoſq; adiuturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus, vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens, incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quam in

Alexander alterũ fratrum interficit, alterũ in honore habet.

Alexander ad Ptolemaidẽ exercitũ ducit, eãq; oppugnat.

certiſ-

An. mũdi 3864. Ante Chriſtũ na. 100.

Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrannus.

certiſſimam ſeruitutem, accito Domino ſe dedere, & inſuper non præſens ſolum bellum ſuſtinere, ſed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permiſſuram Ptolemæum vires ſibi parare è vicinia, ſed cõtra eos venturam cum valido exercitu. dare enim Reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem, vt, ſi Ptolemæũ ſua ſpes fruſtretur, ipſe in Cyprum retrorſum fugiat, miſeri vero ciues, in extremo deſerantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidenſium mutatione, nihilominus curſum eo continuauit, & cum appuliſſet ad Sycaminum, eo loci copias expoſuit, quæ conſtabant con numeratis peditibus ſimul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & caſtris ibi poſitis, cum neque legatos eius admittere, neq; verba audire vellent, in magnam coniectus eſt ſolicitudinem. Poſtquam vero Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipſorum vaſtãtem, obſidio quidem vrbis metu Ptolemæi ſoluta eſt. Cæterum reducto domum exercitu Alexander cœpit aſtu agere, clam Cleopatrã contra Ptolemæum vocans, aperte vero amicum eius & ſocium ſe ſimulans. quin & 400. argenti talenta daturum ſe pollicitus eſt, ſi ille viciſſim in gratiam ipſius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde vero comperto quod ille clãm ad matrem ipſius Cleopatram nuncios mitteret, diſſoluto cum eo fœdere, profectus eſt oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauſerat. Vbi relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipſe cum reliquis copiis ad vaſtandam ac domandam Iudæam ſe contulit. At Alexander poſt, quam intellexit eius propoſitum, & ipſe ex ſua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vt vel quidam ſcriptores malunt 80. millia, & cum his hoſti iuit obuiam. Ptolemæus vero ex improuiſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Zoilus & Gazæi a Ptolemæo contra Iudæos auxilium petunt.

Alexander Ptolemæo vt Zoilũ tolleret, perſuadet.

Zoilus capitur.

Ptolemais a Ptolemæo obſeſſa.

Ptolemæ' Aſochim Galilææ oppidum vi capit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggreſſus & Sephorim non longe inde diſtantem, multis deſideratis, abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Aſophon, qui non multum diſſitus eſt à flumine: & caſtra ex aduerſo hoſtium metatus eſt. habebat autem Alexander in prima acie pugnare ſolitos octies mille quos hecontamachos appellabat, geſtantes æratos clypeos. ſed & Ptolemæi prima acies æque æratis ſcutis vtebatur. Et cætera quidem inferiores ſibi viſi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philoſtephanus aciei ſtruendæ artifex, iubens tranſire fluuium ſupra quem caſtra habebant. nec Alexandro tranſitum eorum impedire placuit, rato faciliorem ſibi fore victoriam, ſi hoſtis à tergo haberet fluuium, & è pugna nõ poſſet refugere & primum quidem æquo marte certabatur, multis vtrinque cadentibus. deinde cum iam Alexandri milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum parte ſuorum mature cedentibus opem intulit, cumq; inclinato Iudæorum cornu nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteroſque exemplo ſuo traxerunt. cõtra Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eouſq; inſecuti ſunt interficiendo donec laſſatis manibus ferrum quoq; hebeſceret. Ferunt triginta millia cecidiſſe in eo prælio: Timagenes autem quinquaginta millia in ſuis

Ptolemæ' Sephorim aggreditur.

Hecatontamachi

Clades Alexandri.

An. mūdi 3864. Ante Chriſtū na. 100.

Ptolemæ' vt maiorē terrorē Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

ſcriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus vero cum poſt victoriam longe lateq; excurriſſet, ſero tandē in quoſdam Iudæorum vicos ſe recepit: quod vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promiſcue iugulatos & in fruſta conſciſos, in lebetes feruentes, membratim coniicerent, vt, qui effugerant è prælio, hoſtem crederent humanis veſci viſceribus, & eo maior terror incuterctus reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, ſicut alias indicauimus.

Ptolemais vi expugnata.

Cleopatra contra filium exercitum parat.

Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, ſubiecta Græcorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruaſtata, non permittendum duxit, vt ille magis creſceret, maxime cum circa Ægypti portas obuerſaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuo tam nauales quam terreſtres exciuit copias, quarum ſupremum regimen penes Cheleiam & Ananiam Iudæos eſſe voluit: bonam etiā diuitiarum ſuarum partem cum nepotibus & teſtamento apud Coum inſulam depoſuit, Iuſſoq; Alexandro filio eum magna claſſe in Phœnicen appellere, & deficientibus ad ſe eius regionis incolis peruenit Ptolemaidem: vnde excluſa oppugnationem eius vrbis inſtituit. Tum Ptolemæus relicta Syria, properauit in Ægyptum, ſperans ex improuiſo occupatorum ſe præſidiis vacuam, ſed opinione ſua fruſtratus eſt, Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœleſyria in Ptolemæum perſequitur.

Ptolemais a Cleopatra obſeſſa & expugnata.

Ptolemæ' eiectus ex Ægypto.

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

At Cleopatra auditis filij conatibus, & quod ei tentanti Ægyptum non ex ſententia ſucceſſerat, miſſa eo parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit. atq; ita rurſum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemē. Interim Cleopatra Ptolemaidem, ſimul cum præſidiariis expugnat. Quo cum veniſſet Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumque quidam amicorum Reginę ſuaderent, vt illam quoque regionem occuparet, nec ſineret tantam bonorum Iudæorum multitudinem vnius viri parere nutibus: Ananias contrarium conſuluit, iniquum facinus dictitans ſi hominem in ſocietatem receptum ſuis facultatibus exueret, præſertim ſuum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbiq; gentium Iudæos à ſe alienaret. His rationibus Ananiæ Regina inducta, abſtinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœleſyriæ vrbem Scythopolim.

An. mūdi 3873. Ante Chriſtū na. 91.

Gadarā Alexander capit.

Tum vero liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere viſum eſt, expeditionē ſuſcepit in Cœleſyriam, vbi Gadara poſt decem menſium obſidionem cepit, & paulo poſt potitus eſt Amathunte, quod eſt caſtrum omnium quæ ad Iordanē ſita ſunt munitiſſimum, vbi Theodorus Zenonis filius res ſuas chariſſimas depoſuerat, qui ex inopinato Iudæos aggreſſus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex abſterritus eſt quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur & Anthedonem, cui poſtea Herodes rex mutauit nomen in Agrippiadem, quam & ipſam armis in poteſtatem ſuam redegit.

Gaza oppugnata.

Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorū caſtra erumpit.

& cum animaduertiſſet Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum receſſiſſe, & matrem eius Cleopatram in Ægyptum, infenſis Gazæis, quod acciuiſſent illum contra ſe in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus eſt interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militū, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in caſtra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna: ſuperiores erant Gazæi, hoſtibus aduentum Ptolemæi ſuſpicantibus. ſed quamprimum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi ſe conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfece-

runt.

runt. Attamen ne ſic quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quam ab hoſte ſubigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum auxilij ſpem oſtentās. Sed priuſquam ille veniret, Apollodoto perempto, ciuitas capta eſt. Nam Lyſimachus ipſius frater inuidens ei quod tam gratioſus eſſet apud populum, occiſo eo collegit manum militum, atq; ita vrbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgreſſus eſt, deinde immiſſum in oppidanos militē permiſſa ſæuiendi licentia, ac paſſim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, ſed repugnantes inuaſoribus non pauciores Iudæos interimebant. alij vero deſolatas prius ædes incendebant, ne hoſtis præda potiri poſſet. quidam etiam ſuiſmet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abſtraherētur. Senatores autem numero D. in Apollinis fanū confugerāt: forte enim ſenatus habebatur, cum hoſtis intromiſſus eſt. Alexander vero etiam his iugulatis, & diruta inſuper vrbe reuerſus eſt Hieroſolyma, anno poſt quam caſtra ad Gazam admouerat. Eodem tempore etiam Antiochus Gryphus occiſus eſt Heracleonis inſidiis, anno ætatis ſuæ quinto & quadrageſimo, regni vero nono ſupra vigeſimum. cui ſuccedens Seleucus filius bellum geſſit eum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo poſt Cyziceni filius Antiochus cognomento Euſebes peruenit Aradum, & impoſito ſibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, poſtquam à Mopſeatis receptus eſt, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem vna cum regia & ipſum & amicos concremauerunt. Regnante vero apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam ſimul amiſit atq; exercitum: poſt quem frater eius Philippus aſſumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damaſcum conſtituit. His duobus fratribus ſtrenue reſiſtens Antiochus, breui extinctus eſt. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Reginæ cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syriæ regnum remāſit penes duos fratres, Phillppum atque Demetrium, ſicut alias narratum eſt. Porro in Alexandrum domi ſeditio coorta eſt, cum per ſcenopegiæ celebritatem in parantem ſacrificare coniecta ſunt citrea: nam hoc feſto noſtris more eſſe palmeos & citreos thyrſos geſtare indicauimus, quin & conuitiis impetitus eſt populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignū qui ſacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus occidit eorum circiter ſex millia: & extructo circa fanum & altare ſepto ligneo pertingente vſque ea loca ad quæ ſolis ſacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à ſe vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Piſidas & Cilicas. nam Syris infenſus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amarunthē diruit, non audente Theodoro manus conſerere. Congreſſus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in inſidias, cum camelorum multitudine protuſus eſſet in fauces aſperas & acceſſu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægre euaſit ipſe incolumis: delatuſque fuga Hieroſolyma, ſuper acceptam cladem per ſex annos à ſua gente bello vexatus non minus quam quinquaginta millia Iudæorum occidit, & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid ſe vellent facere, ore vno reſponſum eſt, vt ſeipſum interficiat: moxq; miſerunt ad Demetrium Eucærum qui ab illo auxilia peterent.

An. mūdi 3873. an. Chri. na. 91.

Aretas rex Arabum Gazæis auxilij ſpem oſtendit.

Lyſimachus Apollodotum fratrē occidit, & Gazam Alexandro tradit

Antiochus Gryphus occiſus.

Seleucus cū Antiocho Cyziceno bellū gerit.

An. mūdi 3874 Ante Chriſtū na. 90.

Antiochus Euſebes Seleucum fugat.

Antio. Seleuci frater Antiochū Cyziceni filiū aggreditur.

Demetrius Damaſci rex conſtitutus.

In Alexādrū citrea coniecta.

Amathus diruta.

Obedias rex Arabum.

An. mũdi 3884. Ante Chriſtũ na. 80. Hedio & Ruffinus cap. 20.

CAP. XXII.

Demetrius Eucarus Alexandrum prælio victum ſuperat.

Demetri' Eucarus contra Alexandrum proficiſcitur.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit ſe cum eis qui ſe acciuerant, & circa Sicima caſtra poſuit. Alexander vero cum mercenariorum ſex millibus & ducentis inſuper, Iudæorumq; ſuæ factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia. peditum vero quadraginta. Itaq; multa ytrinq; tentata ſunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem ſolicitat: ille vero ſtantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, poſtquam viſum eſt armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæſus eſt, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi deſiderati ſunt. Cæterum poſtquam Alexander ad montes perfugit, miſerati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter ſex millia, quorum metu Demetrius retro abiit. Poſthęc Iudæi propriis viribus bellum geſſerunt aduerſus Alexandrum, ſed ſemper victi multos amittebant e ſuorum numero. tandem potentiſſimos eorum compulſos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolymа, vbi facinus commiſit longe immaniſſimum. epulãs enim cum pallacis excelſiore loco vnde proſpectus patebat, ad DCCC. iuſſit ſuffig. crucibus: & in conſpectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet ſæpe ab inimicis afflictus in extremum vitę & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & poſtremo in eam neceſſitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione ſubegerat reſtitueret Arabibus, ne & ipſi arma ſua aduerſus eum cum inimicis coniungerent. præter alia quæ in eius contumeliam geſta ſunt innumera. Iniqua tamen fuit talis animaduerſio, ita vt propter hanc crudelitatem Thracidę cognomen apud Iudæos inuenerit. Cęterũ aduerſariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutũ euaſerunt, & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus a tumultibus ſecure adminiſtrauit regnum in poſterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem ſuum oppugnauit in ea, habens ſecum decem millia peditum & mille equites. Straton vero Berœæ tyrannus & Philippi ſocius Zizum Principem Arabum exciuit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui poſtquam venerunt cum magno exercitu Demetrij caſtra oppugnauerunt, & tamdiu quam miſſilium telorum multitudine deditionem cu ſuis facere coegerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum regem miſerunt. Antiochenſes vero quotquot in caſtris inuenti ſunt, gratis dimiſſos redire Antiochiam paſſi ſunt. Parthus vero rex Demetrium apud ſe in omni honore habuit, donec ibi morbo abſumptus eſt. at Philippus poſt hanc pugnam ſtatim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus eſt.

Alexander a Demetrio vincitur. Ad Alexandrum 6000. hominum confluũt. Alexander Iudæos in Bethoma oppugnat. Alexandri in Iudæos ſæuitia. Alexander Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit. Demetri' Philippũ fratrẽ in Berœa oppugnat.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionyſii in Iudæam expeditio.

Hedio & Ruff. c. 21 Antioch' Rex Damaſcenorum.

DEinde Antiochus cognomine Dionyſius, frater ipſius Damaſcum principatũ ambiẽs, peruenit, & ibi rerum potitus rex factus eſt, qui cum exercitum duxiſſet contra Arabas. Philippus eius frater, hoc audito Damaſcum aduolat: & cum opera Mileſij arcis præfecti vrbe Dama-

An. mūdi 3884. Ante Chriſtū na. 80.

ſcenorum potitus eſſet, per ingratitudinem hon remunerauit eum, quod vellet videri terrore vrbem, non proditione cepiſſe. quapropter ſuſpectus ei redditus, rurſum Damaſcum amiſit. progreſſum enim in circum animi gtatja Mileſius excluſit, & vrbem ſeruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus confeſtim rediit ex Arabia: moxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentotum.

Antioch' regno a fratre exuitur.

Cuius inuaſionem Alexander metuens, foſſam profundam duxit à Caparſabe qua nunc Antipatris dicitur, vſque ad Ioppenſe mare, qua ſolum patebat acceſſus: excitatoque muro & per interualla caſtellis ligneis per CL. ſtadia, præſtolabatur Antiochum.

Caparſaba Antipatru dicta.

at ille omnibus his incenſis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primum ceſſiſſet, deinde cum decem equitum millibus apparuiſſet, occurrens ei Antiochus præliatus eſt acriter. iamque de victoria certus occiſus eſt, dum alterum ſuorum cornu laborans vult in integtum reſtituere. poſt cuius caſum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame abſumpta eſt.

Antiochi mors & fames exercitui immiſſa.

Poſt hunc Cœleſyriæ regnum Aretas adipiſcitur, vocatus ad imperium à Damaſcenis propter odium quo perſequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit ſuos vnde venerat.

Aretas rex Cœleſyriæ.

Alexander vero ad Dion oppidum admoto milite, eoque vi capto, ad Eſſam inde duxit, vbi erant Zenonis tes precioſiſſimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanam duxit & Seleuciam: & ſubactis his quoque, redegit in ſuam poteſtatem vallem quæ Antiochi dicitur, & caſtellum Gamala.

Vrbes aliquot ab Alexandro captæ.

Obiectiſque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu ſuo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res proſpere geſtas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Mariſam, totamque Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciā, Gabala: & Moabiticas vrbes, Eſebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc vltimam diruerunt, quod incolæ recuſarent Iudaicos ritus recipere. poſſidebant & alia Syriæ non obſcura oppida, quæ imperio ſuo nouiter adiecerant.

Iudæi Syrorū, Idumæorū & Phœnicū vrbes tenent.

Pella diruta.

Alexādri morbus.

Poſt hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abſtinens à caſtrenſibus officiis, tandem exhauſtis viribus fato conceſſit in Geraſenorum finibus obſidens Ragaba caſtellum quod vltra Iordanem ſitum eſt:

An. mūdi 3887. an. Chriſtum na. 77.

Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam ſalutis ſpem præ ſe ferentem, flens & ſeipſam plangens, ſuam ſimul & liberorum deſolationem lamentabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipue cum non ignores, quam infenſus ſit tibi totus populus. Tum ille conſuluit ei vt ſuis monitis pareat, ſi velit ſecure cum filiis regnum obtinere. primum vt apud milites celet ſuam mortem, tantiſper dum caſtellum illud capiat. deinde poſtquam victrix magnifice Hieroſolyma reuerſa fuerit, Phariſæis nonnihil licentiæ permittat.

Alexander cōiugi quomodo ſecure regnare poſſit oſtendit.

hos enim pro habito ſibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. poſſe enim plurimum apud Iudæos, ſiue exoſum aliquem cupiant lædere, ſiue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamſi per inuidiam de quopiam male loquantur. nec ſe ob aliam cauſam incurriſſe totius gentis odium, quam quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hie-

Phariſæorum in populo licentia.

An. mū. 3890. ante Chri. na. 74.

roſolyma peruenetis, accerſitis eorum primoribus, oſtende illis meum corpus, & verbis quam proxime veritatem ſimulatis permitte, vt eo vtātur arbitratu ſuo, ſiue inſepulto & proiecto cadaueri velint illudere, propter antiquas iniurias, ſiue alio quolibet modo in id ſæuire: & pollicere nihil te niſi ex illorum ſententia geſturam in adminiſtrando imperio. his verbis ſi apud eos vſa fueris, & mihi magnificentior quam à te ſepultura cōtinget, contentis illis permiſſa poteſtate, & tu ſecure dominaberis. poſt hæc monita vxori data moritur, anno regni ſui XXVII. vitæ vero vndequinquageſimo.

Alexandri mors.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit.

Fun. Alexandri.

ALexandra vero capto caſtello iuxta mariti monita Phariſæos allocuta eſt, & omnia illorum arbitrii faciens, quæ ad cadauer vel ad regnū pertinerent, ex infenſis beneuolos eos ſibi reddidit. tum illi progreſſi ad plebem concionabantur, res geſtas Alexandri celebrantes, & Regem iuſtum ſe amiſiſſe conquerentes, populum ad eum luctum ac mœſtitiam prouocauerunt, vt nullum antehac Regem funerauerint ſumptuoſius. Cæterum Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, regni tamen adminiſtrationem Alexandro teſtamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus adminiſtrandis parum idoneus, & amator ocii: minor vero natu Ariſtobulus audax & induſtrius. ſed mulier gratioſa erat apud populum, eo quod ſemper viſa ſit ægre tuliſſe ea quæ maritus præter officium faceret. illius cōſilio Pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quam propter innatam ſegnitiem; alioqui ex Phariſæorum ſententia permiſſu Reginæ gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere iuſſa eſt: & ſi quid conſtitutionum Hyrcanus ſocer abrogauerat, quas Phariſæi iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum ſancitum eſt denuo. Nomen igitur regni erat penes Reginam, penes Phariſæos vero adminiſtratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis ſolutionem procurabant. quædam tamen etiam per ſe prouidebat mulier, & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, vireſque ſuas ita augebat, vt terrori eſſet circumuicinis tyrannis, & obſides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, ſoli Phariſæi turbas excitabant, incitantes Reginam, vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt ſumendi de DCCC. ſimul viris ſupplicii: moxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium poſt alium, donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Ariſtobulus præ ſe ferens non placere ſibi quæ fierent, &, ſi occaſio daretur, non permiſſurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus geſtis & quantis exhauſtis periculis fidem ſuam domino approbauerint, quodq; hac de cauſa magnis præmiis eos dignatus ſit: rogabantque eam ne omnino in contrarium ſpes ſuas verteret. nunc enim qui periculum ab hoſtibus euaſiſſent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantque, ſiquidem contenti ſint iam occiſis aduerſarii, propter innatum affectum quo dominos proſequantur, patienter ſe laturos hanc calamitatem. quod ſi illi ſæuire pergerent, petebant ſibi dari diſcedendi veniam. neque enim niſi ipſius Reginæ permiſſu quæſituros ſibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipſa interficiantur regia. Sed turpe eſſe tum ſibi tum reginæ, ſi illa diſſimulante à mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quam ſi ipſa ſe priuaret talibus viris, quorum illis olim

Hedio & Ruffinus cap. 12.

Alexandri filius Hyrcanus & Ariſtobulus.

Hyrcanus Pontifex.

Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, aui di ſunt ſanguinis.

Ariſtobulus eiuſq; aſſecla Phariſæorum tyrānidem accuſant.

vel

vel nomen auditum terrori fuerit. quod ſi ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Phariſæorum cupiditatibus, ſaltem per caſtella ſe diſtribueret. ſe enim quandoquidem fortuna ita perſequatur Alexandri familiares, contentos eſſe in humili ſtatu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miſerationem iam cæſorum quam periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumſtantibus commotæ ſunt lachrymæ: ſed maxime Ariſtobulus mentem ſuam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verum illi ſibi ipſis cauſa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiſerunt regni habenas, quaſi vero deeſſent poſteri. Tum illa inops melioris conſilii, cuſtodiam caſtellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res ſibi chariſſimas recondiderat. Nec multo poſt Ariſtobulum filium cum exercitu miſit verſus Damaſcum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vrbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili geſta domum rediit. Per idem tempus nunciatum eſt Tigranem Armeniorum Regem cum D. militum millibus inuaſiſſe Syriam, & breui in Iudæam eſſe venturum. ea fama non immerito Reginam & totam gentem terruit: miſeruntque ad eum legatos cum magni precii muneribus, obſidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum Regem legati rogauerunt, vt bene ſibi de Regina ſua deque tota gente Iudæorum polliceretur. Ille vero collaudatos quod e longinquo veniſſent ad exhibendum ſibi officium, iuſſit omnia bona ſperare. capta vero Ptolemaide nunciatur Tigrani, Lucullum, dum perſequitur Mithridatem, illum quidem non aſſecutum qui iam in Iberiam euaſerat, ſed Armeniam ingreſſum vaſtare eam regionem: quo cognito ille ſtatim domum reuerſus eſt. Poſt hæc cum Regina in morbum difficilem incidiſſet, & viſum eſt Ariſtobulo iam adeſſe tempus aggrediendi negocium, noctu egreſſus vno comitante famulo contulit ſe ad ea caſtella, quibus paterni amici erant præpoſiti. Iam dudum enim moleſte ferens quæ mater gerebat, tum vero longe magis timebat, ne illa mortua totum ſuum genus veniret in poteſtatem Phariſæorum: & videbat quàm ineptus erat adminiſtrationi frater, ad quem ſpectabat ſucceſſio. Conſcia vero fuit eius conatus ſola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primum venit Agaba, vbi Galæſtes erat vnus è potenti bus, à quo perlibenter exceptus eſt. Sequenti vero luce Regina ſenſit Ariſtobuli abſentiam: nec tamen ſtatim ſuſpicata eſt illum ad res nouandas eſſe profectum. Verum poſteaquam venerunt nuncii alii ſuper alios, quod iam hoc iam illud caſtellum occupaſſet: nam vno incipiente ſtatim reliqua omnia in eius poteſtatem ſe dederunt: tum demum iam in magna cõſternatione fuit, & ipſa Regina & vniuerſa gens. ſciebant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi vſurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipſius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis cuſtodiretur in caſtello quod templo erat appoſitum. ad Ariſtobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec ſtrepitus deeſſet nec ornatus regius. nam intra quindecim ferme dies occupabat caſtella viginti duo. in quibus habens receptaculũ, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim ſemper pluribus ſe agglomerantes libenter obtemperabant, ſperantes etiam nonnihil vtilitatis ſe percepturos ex eo quem ipſi ex inſperato res nouas molientem euexiſſent ad dignitatis regiæ faſtigium. Iudæorum autem ſeniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præ-

Alexandra Iudæis caſtellorum cuſtodiam credit.

Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemaũ miſſus.

Tigranes Syriã inuadẽs, audito Luculli perſequentis Mithridatem aduẽtu domũ redit.

An. mũdi 3893. Ante Chriſtũ na. 71.

An. mũdi 3894. Ante Chriſtũ na. 70.

An. mũdi 3897. Ante Chriſtũ nat 67.

Morbus Alexandræ, et Ariſtobuli conatus.

Ariſtobulus multa caſtella occupat, & magnus fit ad eũ concurſus.

ſenti-

Hyrcanus & ſeniores reginã cõuenerũt, & Ariſtobulum accuſant.

ſentibus rebus aliquod expediret conſilium. Ariſtobulum enim iam pene totam dominationem ad ſe traxiſſe, occupatis tot locorum opportunitatibus. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa ægrotet, ea ſuperſtite conſultare abſque illius conſcientia. periculum autem iam eſſe pene pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Reipublicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam. ſibi enim iam non admodum curæ eſſe rerum adminiſtrationem, nimium deficiente corpuſculo. his dictis non multo poſt extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio ſupra ſeptuageſimum, mulier ſupra ſexum ſuum egregia, vt quæ mirũ in modum honorum & imperandi cupida operibus declarauit ſuam induſtriam, quaſi exprobrans viris inſcitiam, qui parum feliciter adminiſtrant Reſpublicas. ſemper enim præſentibus magis quam futuris intenta, & omnia poſthabendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo poſt amiſerit: quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & Rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquiis malæ ipſius adminiſtrationis multæ turbulæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ Reginæ exitus.

Mors Alexãdriæ. An. mũdi 3890. Ante Chriſtũ na. 65.

Alexandræ familia magnũ infortuniũ incurrit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER

Decimusquartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIV. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt, vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.*
II. *Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.*
III. *Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.*
IIII. *Hyrcani & Ariſtobuli legationes, a Scauro petentes auxilium.*
V. *Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerint.*
VI. *Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit.*
VII. *Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.*
VIII. *Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.*
IX. *Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo feriit.*
X. *Alexander a Gabinio victus, in quodam caſtello oppugnatur.*
XI. *Ariſtobulus Roma vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, a Gabinio Romam remittitur.*
XII. *Craßi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium.*
XIII. *Pompeii in Epyrum, & Scipionis aduentus in Syriam.*

XIIII. Caſaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudaeorum opera adiutus ſit.
XV. Antipatri res geſta & cum Caſare amicitia.
XVI. Caſaris litera & Senatuſcouſulta de Iudaeorum amiciria.
XVII. Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilea, Phaſaelo Hieroſolymorum regimen committit, & quod Sext. Caſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit.
XVIII. Caßius afflictis Iudais inſuper octingenta talenta ab eis exigit.
XIX. Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.
XX. Herodes iuſſu Caßii Malichum dolo interficit.
XXI. Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, e Iudaa pellit.
XXII. Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.
XXIII. Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.
XXIV. Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.
XXV. Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.
XXVI. Herodes Roma a Senatu Iudaa Rex declaratur.
XXVII. Herodis ex Italia nauigatio, & pugna aduerſus Antiochum.
XXVIII. Antigonus a Soſio & Herode opprimitur.

CAP. I.

Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt, vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps conſecuta ſunt, dicturi ſumus, nihil magis ſtudentes, quam ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui hiſtoriam & rerum propter antiquitatem obſcurarum expoſitionem ſcribere ſe profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compoſitionem, tum quicquid lectioni gratiam cõciliat & adimit tædium: ſed præcipua cura impendenda eſt veritatis ſtudio, ne ſuam fidem ſequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepiſſet Hyrcanus, anno tertiæ ſeptimæ & ſeptuageſimæ ſupra centeſimam Olympiadis, Q. Hortenſio, Q. Metello Cretico Coſſ. ſtatim bellum ei Ariſtobulus intulit: & commiſſo ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam cuſtodiendi filii & vxor Ariſtobuli à matre eius depoſiti fuerant, vt ante diximus. reliqui etiam eius factionis homines cum victoris metu intra ſeptum fani ſe recepiſſent, breui deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Ariſtobulus vt regnaret, & fratrem fineret in ocio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum eſt in ipſo templo, & data acceptaque fide, iunctisque dexteris ſancitum: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos digreſſi ſunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Ariſtobuli.

An mũdi 3899. an. Chriſtum na. 65.

Ariſtobulus & Hyrcanus de regno contendunt.

Ariſtobuli cũ Hyrcano fœdus.

ſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quam Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante Azymorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iuſtus, & Deocarus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remediū, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur, id cum diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt. Deus vniuerſi huius mundi Rex, quoniam & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes ſunt, precor, vt neque hos contra illos, neque illos contra hos orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis, viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus eſt continuo, cædisque Oniæ pœnas exegit hunc in modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum Sacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt, multis Deum honorare ſacrificiis. quibus, quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules, vt accepta quantam poſtularent pecunia victimarum copiam ſibi facerent. illis vero pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas, ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum, vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa, fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

An. mū di 390[illegible] Ante Chriſtū na. 64.

Ariſtob[illegible] lum in te[illegible] plo Arab[illegible] oppugna[illegible] Iudæi in Ægypt[illegible] fugiunt.

Onias no[illegible] acquieſcēs petitioni Iudæorū lapidatur.

Violatio fidei, & vltio eam ſubſecuta.

CAP. IV.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes a Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum miſit in Syriam, ipſe in Armenia diſtentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille vero vbi Damaſcum venit, recens captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam cōtinuato itinere: huic legati facti ſunt obuiam, tam ab Hyrcano quam ab Ariſtobulo, vtrique petentes ſocietatem & auxilium. & cum Ariſtobulus pollicetur CCCC. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat & abundans pecuniis, & rogabat officium præſtari facilius. alter vero pauper erat ac tenax, & cum maiora quam frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem, adeo munitam & validam, quam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas accepta ab his pecunia obſidionem ſoluit, denuncians Aretæ, vt recederet, ni pareat, declarandus hoſtis Rom. pop. Et Scaurus quidem Damaſcum reuerſus eſt: Ariſtobulus vero cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus eſt: & congreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

He. & Ru[illegible] finus c. 4.

Legati Hyrcani & Ariſtobuli ad Scaurū.

Dona Scauro data.

Ariſtobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiſcitur.

CAP.

An. mũdi 3902. an. Chriſtũ nat. 62.

CAP. V.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerint.

Pompeius in Syriã venit, eiq́; Ariſtobulus inſigne donũ mittit.

Antipater Hyrcani, Nicodemus Ariſtobuli legati ad Põpeium.

Hedio & Ruffinus cap. 5.

Arx in Apamia diruta.

Ptolemæ⁹ Mennaus pecunia mulctatus.

Ariſtobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accuſati.

Ariſtobuli coram Pompeio apologia.

NOn multo autem poſt, cum Pompeius Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam : præſto fuerunt ei legati ex vniuerſa Syria & Ægypto atque Iudæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis : Venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorũ quatuor millibus: & ex Iudæa ſiue vitis, ſiue hortus, quod opus Τερπωλὴ, id eſt, delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri Regis Iudæorum : æſtimabaturque quingentis talentis. fertur autem miſſum à dynaſta Iudæorum Ariſtobulo. Paulo poſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo: qui etiam accuſabat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talẽta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cum iuſſiſſet eis ad ſe diſceptatorem venire, ineunte vere copiis ex hybernis reuocatis ad Damaſcenum agrum profectus eſt: obiterque Arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem conſiderauit, viri noxii non minus quam fuerat Dionyſius Tripolitanus qui ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei coniunctus. mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus. tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatoque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub Regibus, quod patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant Sacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quod cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo : & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſutam fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabanturque illi hæc dicenti plus quam mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. alter contra excidiſſe eum e principatu aiebat ob propriam ignauiam, quod natura ad nihil eſſet minus idoneus quam ad obeunda negocia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se vero neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem ne is migraret in aliam familiam. appellatione vero vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimonium citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitii curam, & phaleras ornamentaque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius vero his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placide : promittens ſe venturum in eorum ditionem, quamprimum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeii promiſſis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit.

An. mūdi 3903. an. Chriſtū nat. 61.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisq; Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt vero prætерita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eo quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille vero multis ſuadentibus, vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cum de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeii rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertio fecit, ſimul ſpe regni Pompeio obſecundans, & omnia eius imperata ſe facturum ſimulans, ſimul redeundo in arcem ſe muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio, vt traderet ſibi caſtella, & præfectis de ea re propria manu ſcriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, ſed ægre ferens ſeceſſit Hieroſolyma quaſi ad certum bellum ſe præparaturus. nec multo poſt Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius e Ponte, Mithridatem à filio ſuo Pharnace occiſum eſſe ſignificans.

Pōpeius in Ariſtobulū mouet.

Ariſtob. ex arce ad Pompeiū deſcendit.

Ariſtobulus caſtella Pompeio tradit.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Mithridates Rex Ponti a Pharnace filio occiſus.

CAP. VII.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima caſtra habuiſſet apud Hierichuntem, vbi palmeta ſunt præſtantiſſima, & opobalſamum prouenit inter vnguenta præcipuū, inciſis acuto ſcrupo fruticibus ſucci in modum ſcatens, mane ſequenti mouit inde verſus Hieroſolyma. Tum vero Ariſtobulus ante actorum pœnitens obuiam ei venit: & oblatis pecuniis etiam intra Hieroſolyma eum admittens, rogabat vt omiſſo bello quicquid vellet pacate ageret. Pompeius vero data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendum pecuniam: qui tamen re infecta rediit, excluſus & vacuis manibus, militibus Ariſtobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit ſtomachum, & additis Ariſtobulo cuſtodibus ipſe ad vrbem properat, cætera quidem probe munitam, tantum à ſeptentrionali latere iniuriis expoſitam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è ſaxo ſtructo cingitur.

Gabinio pecuniam ab Ariſtobulo promiſſam exacturo portæ clauduntur.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

Pompeius Hieroſolyma oppugnat.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat diſſidium, vrbanis quid opus eſſet facto non conſentientibus. nam quidam cenſebant vrbem Pompeio dedendam: Ariſtobuli vero factio excludi eum iubebat & bellū parari, eo quod illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciſo ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum ſe expediunt. at illi intromiſſo exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam, ille Piſoni legato ſuo miſſo eo cum parte exercitus & vrbis regiæ commiſit cuſtodiā: ipſe vicinas templo domos aliaq; propinqua ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter ſuppeditante quicquid vſus poſceret. Pompeius vero à Septentrionali templi latere, quod maxime erat oppugnationi obnoxium, admouit milites.

Hieroſolyma Pompeio partim tradita, partim obſeſſa.

An. mũdi 3903. an. Chriſtũ nat. 61.

Pompeius templum oppugnare parat.

erant autem hac quoque patte turres alræ, & foſſa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam verſus vrbem abrupta erant omnia, ſublato ponre, qua parte Pompeius erat cum ſuo contubernio. erigebanrque quotidie magno labore aggerem Romani, cædenres circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum eſt, ægre completa foſſa propter immenſam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis quatiebāt templum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet per ocium ſeptimum quenq; diem exigere, non potuiſſent abſoluere aggerem vetantibus aduerſariis. prohibere enim vim inferētes lex permitrit, ſed opus facientem, hoſtem impedire nos non ſinit. quod vbi animaduerterunt Romani, Sabbaris neq; eminus inceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis conſerebanr: tantum erigebant aggetem & turres, machinasque admouebant, vt eis poſtridie aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcete, quanta pietate Deum colamus, & quam obſeruantes legum ſimus, quandoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quominus ſolennia peragerentur ſacrificia, bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris Sacerdotibus, ac ne in extremo qnidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe, die ieiunii, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coſſ. hoſtis

Iudæi ſolennia ſacrificia expeditionis tempore peragunt. Templũ captum.

quidem irrumpens iugulabat omnes obuios: illi vero nihilominus ſacris operabantur, neq; metu mortis, neque iam cæſorum multitudine abſterriti, paſſuri quicquid liberet victori potius quam deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri præſcriptum patriis legibus. ꝙ autem hęc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes qui res à Pompeio geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T. Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus euaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequente cohorte militum. mox alia parte Furtius Centurio cum ſuis manipularibus: & inter vtrunque Fabius & ipſe Centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cæ-

E Iudæis duodecim millia cadunt.

Pompeius templum ingreſſus nihil attingit.

Al. ca. 9.

Pompeius Hyrcano pontificatum reddit.

Hieroſolyma Rom. pop. ſtipendiaria.

Gadara inſtaurata.

dibus, & Iudæorum alii à Romanis confoſſi cadebant, alii mutuis vulneribus. nonnulli per abrupta ſemetipſos iactabant, aut ſubiectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare quæ patiabātur ab hoſtibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorũ perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis penetrati nec oculis. Introgreſſus eſt enim in illud Pompeius, & vna cum eo non pauci alii, & inſpexerunt quæ nefas eſt videre, niſi ſolis Sacerdotibus. cumq; intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic quoque ſui ſimilis fuit, & nihil commiſit indignum cæteris virtutibus. Sequenti vero die iuſſis purgare templum æditnis, & inſtauratis legitimis ſacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipſius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Ariſtobulo ſumerent deinde belli concitatores ſecuri percuſſit: Fauſtoque & aliis qui primum conſcenderunt, digna præmia perſoluit. Et Hieroſolyma quidem pop. Rom. fecit ſtipendiaria, vrbes vero quas eorum ciues ſibi ſubiugauerant in Cœleſyria, ademptas illis iuſſit proprio parere præſidi: & totam gentem prius elatam rebus proſperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo ante diruta inſtaurauit in gratiā liberti ſui Gadarenſis Demetrii, reliquas vero,

Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azotum, Iamniam, Arethuſam ſuis reſtituit habitatoribus: easque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas vero Gazan, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quę ab Herode magnifice condita, & portubus atque templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt: has omnes Pompeius liberas eſſe iuſſas prouinciæ contribuit. Quorum omnium malorum cauſa fuere Hieroſolymitanis Hyrcanus & Ariſtobulus inter ſe diſſidentes inuicem. nam tum primum libertatem amiſimus, ſubiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipſis coacti ſumus: & inſuper plus quam decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honeſtabatur, ad plebeios translatum eſt homines. Sed de his ſuo loco dicemus. Cæterum Pompeius Cœleſyria vſq; ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita cum duabus Romanis legionibus, ipſe in Ciliciam abiit Romam properans: abduxitque ſecum Ariſtobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

An. mũdi 3903. Ante Chriſtũ na. 61. Vrbes Iudæis ademptæ.

Scaurus Cœleſyriæ præfectus.

CAP. IX.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferit.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus eſt, circumuicinos agros populante, militibusq; fame laborantibus, Antipater iuſſu Hyrcani frumẽtum ex Iudæa & alia neceſſaria eis præbebat: miſſusq; ad Aretam legatus à Scauro, eo quod hoſpes eſſet, perſuaſit etiam illi pecunia numerata vaſtationem agrorũ redimere ſponſor factus pro trecentis talentis. atq; his conditionibus hoc bellum finitum eſt, non minus è Scauri quam ex Aretæ ſententia.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

CAP. X.

Alexander a Gabinio victus, in quodam caſtello oppugnatur.

ALiquando autem poſt Alexandro Ariſtobuli filio Iudæam incurſionibus vexãte, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna geſſit, & cõtra Alexandrum expeditionem ſuſcepit, Hyrcano iam non valente ei reſiſtere, & de muris Hieroſolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. ſed ab hoc conatu per Romanos cohibitus eſt. At Alexander peruagando regionẽ multos Iudæos armauit: collectisque propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium caſtellum, iuxta Coreas ſitum, & Machæruntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmiſſo M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani coniuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, aſſumptis etiam antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, ſequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit ſe propius Hieroſolyma, vbi conſerto prælio Romani occiderũt hoſtium circiter tria millia: nec pauciores capti ſunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium, inuitabat concluſos ad pacem, veniam præteri totum pollicendo. & cum multi hoſtium extra caſtellum ſtationem haberent, Romani eos adorti ſunt, vbi multis cæſis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipſe reliquam Iudæam perluſtrabat, & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat. atq; hoc pacto inſtauratæ ſunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Mariſſa, Gaza, & aliæ non paucæ: idq; mandante Gabinio, quarũ poſthac habitatio tuta per-

An. mũdi 3904. Ante Chriſtũ na. 60. Hedio & Ruffinus cap. 10. al. 11.

Caſtella muniuntur.

Gabinius aliquot vrbes dirutas, in Iudæa ædificari iubet.

An. mũdi 3904. Ante Chriſtũ na. 60.
He. & Rufin. ca. 11. al. 12.
Alexandriũ & alia caſtella diruta.
Quinq; cõuentus iuridici in Iudæa.

manſit, cum ante longo tempore deſertæ fuiſſent. His ita per regionem diſpoſitis, reuertitur ad Alexandrium: & cum intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens caſtella Hyrcaniam & Machæruntem, & poſtremo Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cumque Alexandri mater ad eum veniſſet, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ aſſeruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. moxq; diſpoſitis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hieroſolyma, curaturum templum & ſuum ſacerdotium. deinde conſtitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciã diſtribuit: ita vt alii iura peterent Hieroſolyma, alii Gadara, Amathuntem alii: quarti vero Hierichuntem, quinti Saphoram, quod eſt Galilæę oppidum: ſicq; liberati dominis ſub optimatum dominatione degebant.

CAP. XI.

Ariſtobulus Roma vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, a Gabinio Romam remittitur.

He. & Rufin. ca. 12. al. 13.
Ariſtobulus Roma reuerſus, Alexandrium denuo munire conatur.
Ariſtobulus a Romanis vincitur.
Ariſtobulus captiuus cum Antigono filio Romã remittitur.
Ariſtobuli liberi dimiſſi.
Antipater Gabinium Ptolemaũ in Ægyptũ reducentẽ adiuuat.
Alexander Principatũ inuadit.

CÆterum cum Ariſtobulus Roma profugus reuerſus eſſet in Iudæã, & conaretur Alexandrium recens dirutum denuo munire, Gabinius miſit eo milites ducibus Siſenna, Antonio & Seruilio, qui eum locum occupari non ſinerent, & darent operam vt ipſum comprehenderent, nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: ſiquidem & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuere non ſatis armis inſtructi. Ariſtobulus vero volens occupare Macheruntem, tales dimiſit vt inutiles ad moliendum aliquid, aſſumptisque tantum armatorum octo millibus, illuc contendit. quos aſſecuti Romani vicerunt egregie. quamuis enim repugnantes aliquantiſper impreſſione facta coegerunt terga vertere, occiſis eorum circiter quinque millibus, reliqui vero diſſipati, vt quiſque potuit ſalutem ſibi quęſiuerunt. Ariſtobulus tamen plus mille ſecum trahens perfugit Macheruntem: muniebatque id caſtrum, &, quamuis rebus afflictis, bene ſperare non deſtitit. Sed nõ vltra biduum ſuſtinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus eſt. atque ita reflante fortuna rurſum remiſſus Romam in vinculis eſt habitus, poſtquam regno & Põtificatu potitus eſt annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimiſit ſenatus, cum ex Gabinii literis cognouiſſet, promiſſum hoc eorum matri, dum caſtella traderet, qui mox Iudæã reuerſi ſunt. Porro Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam euphratem traiicië̃ti, mutata ſententia viſum eſt Ptolemæum in Ægyptum reducere, ſicut alias indicatũ eſt. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus eſt frumento, armis & pecuniis: & illius conſilio Iudæi qui Peluſium accolunt, ceu cuſtodes Ægypti aditus, in ſocietatem pertracti ſunt. Cæterum reuerſus ex Ægypto deprehendit Syriam laborare diſſidiis & tumultibus. Ariſtobuli enim filius Alexander, denuo inuaſo per vim Principatu multos Iudæorum ad defectionem impulit: collectoque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipiſci potuit, reliquos in montem Garizim compulſos obſedit. Gabinius vero hoc in ſtatu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, ſi forte poſſet ad ſaniorem mentem reductis perſuadere, vt meliora ſequantur conſilia: quod ille ſedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro vero potiri non potuit. is enim habens ſecum

triginta Iudæorum millia, auſus eſt occurrere Gabinio, & collatis ſignis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio deſiderata ſunt ex acie Iudaica decem millia. Tum victor conſtitutis Hieroſolymitanis rebus ex Antipatri ſententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orſanem ad ſe profugos remiſit, ſparſo rumore quod aufugiſſent in patriam: tantisq; rebus geſtis Romam reuertens, Craſſo prouinciam tradidit. De his autem Pompeii & Gabinii contra Iudęos expeditionibus ſcribit Nicolaus Damaſcenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero diſcrepans.

CAP. XII.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium.

Craſſus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam ſacram quam Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abſtulit, totoque reliquo auro, cuius ſumma accedebat ad octo talentorum millia, templum ſpoliauit. Tulit etiam trabē ex auro ſolidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos conſtat duab. libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradiderat ſacerdos ſacri theſauri cuſtos Eleazarus, non prę malicia: nam erat vir bonus & iuſtus: ſed cum concreditam haberet aulæorum templi cuſtodiā, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus precioſiſſimus: videretq; Craſſum totum eſſe in colligendo auro, timens omnib. templi ornamētis, trabē hanc redemptionem pro omnib. ei dedit: cum prius eum iureiurādo obſtrinxiſſet, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipſe traderet, æſtimatum plurimis aureorum millib. Hæc trabs inſerta erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus ignotum ſolus ſciebat Eleazarus: Craſſus tamen & hāc prǫ reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurādo totum quantum intus erat egeſſit. Nec eſt mirandum tantas diuitias in noſtro templo fuiſſe, cuius Deum cum omnes vbiq; terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quā ex Aſia longo tempore huc eas contulerunt. Nec ad iactationem cōficta eſt prædicta ſumma, nec caret teſtibus: ſed cum alii multi, tum Strabo Cappadox atteſtatur nobis his verbis: Mithridates autē miſit in Coum inſulam, qui afferrent ſibi inde pecuniam, quam Cleopatra Regina ibi depoſuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla eſt publica pecunia, præter hanc Deo ſacram: & ſatis apparet quod hanc Iudæi ex Aſia in Coum deportauerunt metu belli Mithridatici. Non eſt enim veriſimile eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adęo munitam & templum, pecunias in Coum miſiſſe. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc feciſſe eſt credibile, quibus nihil erat à Mithridatę periculi. Idem Strabo alibi teſtatur Syllam quo temporę in Græciam traiecit geſturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, miſiſſe Cyrenem agitatam ſeditionibus gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleuerit. ſic enim ſcribit: quatuor erant genera in Cyrenenſium vrbę, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes ſubrepſit, nec eſt facile inuenire locum in vrbe habitabili, quem recepta ſemel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eiſdem ſolitæ parere dominis, aliæquę multæ regiones horum ritus admiſerunt: aluntque congregationes Iudæorum maximas, temporę coalitas, & vtentes inſtitutis domeſticis. Per Ægyptum ſane etiam coloniæ ſunt eius gentis, abſque eo quod Alexandrinæ vrbis magna pars ęis aſſignata eſt. habet etiam proprium magiſtratum, qui ſuæ gentis rẹs adminiſtret, & controuerſias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quam ſię

An. mūdi 3904. an. Chriſtum na. 60.
Alexandera Gabinio victus.
Nabathæi profligati.
Mithridates. Orſanes.
Hedio & Ruffinus cap. 13. al. 14.
Marcus Craſſus in Parthos mouet, pecuniā Hieroſolymis ex templo auſert.
An. mūdi 3911. Ante Chriſtū na. 53.
Craſſi iuramēti ca[illegible]ti violator.
Tēpli Hieroſolymitani diuitiæ vndę. Strabo Cappadox.

An. mũdi 3911. an. Christum na. 53.

Craſſus in Parthia perit.

Caſſius Parthis reſiſtit.

Antipatri vxor & filii.

An. mũdi 3917. Ante Christũ na. 47.

in abſoluta Republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto eo quod antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eo propter vicinitatem. In Cyrenaicam vero regionem inde tranſiit vt conterminam, quemadmodũ etiam Iudæa eſt, vel potius partem olim regni Ægyptii. Hæc Strabo. Cæterum Craſſus rebus arbitratu ſuo compoſitis, Parthorum ditionem inuaſit: vbi cum omnibus copiis periit: ſicut alias narratum eſt. Caſſius autem in Syriam refugiens, occupata ea reſiſtebat Parthis, propter recentem victoriam excurſantibus: & cum veniſſet Tyrum, inuiſit etiam Iudæam. Vbi Tarichæas primo impetu cœpit, & ferme 30. millia captiuorum abduxit. Picholaum quoque qui Ariſtobuli partes fouebat, interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatẽ habuit. apud quos duxit vxorem illuſtri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati ſunt filii, Phaſaelus & Herodes qui poſtea regnauit, & Ioſephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynaſtas hoſpitio ſibi cõiunxit & amicitia, ſed maxime Arabem, apud quẽ & liberos depoſuit, dum bellum contra Ariſtobulum gereret. at Caſſius reparatis copiis ad Euphrarem ſe contulit, ibiq; Parthis ſe oppoſuit, quemadmodum & ab aliis ſcriptoribus eſt memoriæ proditum.

CAP. XIII.

Pompeii in Epyrum, & Scipionis aduentus in Syriam.

He. & Ruffin. c. 14. al. 15.

Ariſtobulus vinculis ſolutus veneno tollitur.

Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 16.

Cædes filii Ariſtobuli.

Aliquanto autem poſt Cæſar occupata Roma, & Pompeio vna cum ſenatu vltra mare Ionium fugato, ſolutum vinculis Ariſtobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quo facilius ordinaret prouinciam. ſed is breui fruſtratus eſt ſua ſpe quam ex accepta à Cæſare poteſtate conceperat, à Pompeianis veneno ſublatus, & à Cæſarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remiſſum mandauit reponi in Regum conditoriis. Scipio vero iuſſu Pompeii ſecuri percuſſit Alexandrum Ariſtobuli filium, eo quod aliquando contra Romanos rebellauerat. & hic quidem apud Antiochiam affectus eſt ſupplicio. fratres vero eius ad ſe recepit Ptolemæus Mennæus dynaſta Chalcidis, quæ ſita eſt in monte Lybano. nam miſſo Philippione filio Aſcalonem ad vxorem Ariſtobuli, iuſſit eam cum eo mittere ad ſe Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde vero occiſo prius eo Ptolemæus ipſe duxit Alexandram; & germanorum eius curam habere non deſtitit.

CAP. XIV.

Cæſaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus ſit.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. al. 17.

Antipater Cæſari ex Syria milites cõſcribit.

Poſt Pompeii autem obitum & victoriam Cæſaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vſui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente tranſire per Peluſium, & circa Aſcalonem hærente, Antipater ei ſe adiunxit cum armatis Iudęorum tribus millibus, egitq; cum Arabum primaribus vt & ipſi venirent auxilio: eiuſq; potiſſimum opera è tota Syria auxilia contracta ſunt. nam certatim opem tulerunt Cæſari Iamblichus dynaſta & Ptolemæus eius filius, & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes pene vniuerſæ. Mithridates vero motis è Syria caſtris peruenit Peluſium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam na-

nauit Antipater, primuſque deiecta quadam muri parte aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Peluſium quidem ſic captum eſt. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæſarem tranſitu arcebant Iudæi Ægyptii, qui regionem quę Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes ſuas traduxit, maxime cum oſtendiſſet Hyrcani Pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos ſe pręberent Cæſari, eumque commeatibus iuuarent, & rebus exercitui neceſſariis. Qui moti autoritate Antipatri ac Pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipſi Mithridatem acceſſiuerunt. & ille eo profectus hos quoque adiunxit ſuis partibus.

Antipater Mithridati in capiendo Peluſio operã nauat.

Iudæi Ægyptii ab Antipatro Cæſari conſociati.

Memphis in Ægypto.

CAP. XV.

Antipatri res geſtæ & cum Cæſare amicitia.

POſtquam autem ventum eſt ad Delta quod vocant, conflixit cum hoſte circa locum qui caſtra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrũ cornu Mithridates, ſiniſtrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum eſt, videbaturque cladem accepturum, niſi mature præter fluminis ripam accurrens cum ſuis Antipater, qui iam aduerſarios profligauerat, exemptis ſociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegiſſet terga vertere: qui adeo fugientibus inſtitit, vt caſtra quoque hoſtium caperet; aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem inſectando hoſtem longe a tergo reliquerat. Is ex ſuis octingentos deſiderauit, Antipater nõ plus quinquaginta. Mithridates vero de his Cæſarem per literas certiorem reddidit, ingenue faſſus Antipatrũ & ſalutis ſibi cauſam fuiſſe & victoriæ: ita vt Cæſar & tunc eum collaudauerit, & poſtea toto eo bello in rebus periculoſiſſimis eius forti opera vſus ſit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello claſſe deuectus in Syriam Cæſar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quẽ confirmauit in Pontificatu, quam in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli vero aiunt Hyrcanum ipſum huic expeditioni interfuiſſe, & in Ægyptum veniſſe. Atteſtatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Aſinii ſic ſcribens: Poſt quam Mithridates in Ægyptum inuaſit, & cum eo Hircanus Iudæorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hipſicratis ſic ſcribit: Mithridatem primo ſolum veniſſe. accitum deinde ab eo Aſcalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum, tria millia militum ei adiunxiſſe, & eiuſdem hortatu cæteros dynaſtas ſocia arma contuliſſe, in hiſque Hyrcanum Pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem veniens, queſtus eſt de patris infortunio, quod propter ipſum veneno extinctus eſſet Ariſtobulus, & frater ſuus à Scipione ſecuri percuſſus. rogabatq; vt ſui miſereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanum accuſabat & Antipatrum, quod per vim principatum gentis gererẽt, nec abſtinerẽt ab ipſius iniuriis. Antipater vero cauſam ſuam egit diluens obiecta crimina: Antigonumque ſeditionis & nouarum rerum ſtudioſum eſſe coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laboraſſet pro Cæſare, ipſum verborum ſuorum teſtem adducens. Ariſtobulum autem merito Romam vinctum pertractum, perpetuum hoſtem & inimicum pop. Rom. Fratrem vero huius conuictum latrocinii debitas pœnas Scipioni dediſſe, & non per iniuriam oppreſſum. Tum Cæſar oratione Antipatri motus, Hyrcanum Pontificem declarauit, Antipatro dynaſtiam quamcunq; ipſe optaret obtulit, & procuratorem inſuper Iudææ declarauit.

Conflictus Ægyptiorũ & Mithridatis ad Delta.

Al. c. 18.

Mithridates Antipatrũ apud Cæſarẽ laudat.

Hyrcanũ Cæſar in Pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Roma donat.

Strabo Aſinius. Hipſicrates.

Antigonus apud Cæſarem Hyrcanũ accuſat.

Antipater obiecta crimina diluit.

Antipater Iudææ Procurator declaratus.

An. mũdi 3919. Ante Chriſtũ na. 45. *Hedio & Ruffinus cap. 17. al. 18.*

Hyrcanus Hieroſoly mu Cæſare permittente mœnia reſtituit.

Senatuſconſultũ Romanorum de renouando fœdere cũ Iudæis.

Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus.

CAP. XVI.

Cæſaris literæ & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia.

Hircano vero etiam patriæ mœnia reſtituere permiſit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vſq; ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerāt diruta. deditq; hac de re in vrbem literas ad conſules, vt decretum hoc ſcriberetur in Capitolio: cuius Senatuſconſulti exemplum ſic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad Senatum Idib. Decembribus in æde Concordiæ, præſente L. Copouio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quę Alexander Iaſonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothæi, legati Iudæorum viri optimi & ſocii noſtri petierunt, renouantes veterem erga pop. Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum ſocietatis attulerunt, æſtimationis aureorum quinquaginta millium, & literas petierunt ad liberas ciuitates ac Reges, vt per regiones eorum atque portus ſecure poſſint iter facere. Placuit igitur Senatui eos in amicitiam & ſocietatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta ſunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, menſe panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus eſt Hyrcano, quæſitis beneficiis: miſeruntque ad eum decretum ſcriptum in hanc ſententiam. Sub iudice & ſacerdote Dionyſio Aſclepiadis, Panemi menſis luna vigeſima, oblatum eſt ducibus decretum Athenienſium, Egathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimuſius ſcriba retulit Munychionis vndecima, concilio Iudicum facto in theatro: ſuffragia collegit Dorotheus ſummus ſacerdos & aſſeſſores ex populo. Dionyſius Dionyſii dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri Pontifex Iudęorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam priuatim ciues noſtros beneuolentia proſequitur, nullam bene merendi occaſionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idque multorum conſtat teſtimoniis; viſum eſt nunc Theodoſio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quam propenſus ſit ad benemerendum de noſtris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergo corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum; & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus, dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleuſiniis, & in gymnicis certaminibus: curæque eſſe noſtris ducibus, vt dum ille in amicitia noſtra perſeuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exſequantur ſedulo: quo perſpicua ſit omnib. populi noſtri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiuſmodi honoribus plures ad bene merendum de nobis inuitentur. Elegi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortenturque vt acceptis his honoribus certet nobiſcum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Romano & Athenienſi in Hyrcanum honoribus.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Cæſar e Syria proficiſcitur.

Antipater in Iudæa nouarum rerũ cupidos cõpeſcit.

Porro Cæſar ordinatis rebus Syriæ cum claſſe profectus eſt. Antipater autem deducto Cæſare in Syriam reuerſus ante omnia diſiecta per Pompeium mœnia reſtituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compeſcuit, tum minis agens tum cõſiliis. Fore enim vt ſi Hyrcano contenti ſint Principe, feliciter degant fruendo ſuis quiſq; poſſeſſionibus; ſin nouas ſibi ſpes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, ſe quidem pro Præſide habituros dominum, Hyrcanum vero pro Rege tyrannum, tum Romanos atq; Cæſarem acerbos hoſtes pro Prin-

cipibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipſi conſtituerint. atq; his monitis ille regionem totam compoſuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaelo Hieroſolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit.

CÆterum cum Hyrcanum ſtupidum ac ſegnē animaduerteret, Phaſaelem è liberis ſuis natu maximum Hieroſolymis & circumuicinæ regioni ducem conſtituit, Herodi ſecundo Galilæam curandam commiſit, etiam tum admodum adoleſcenti, nec excedenti annum quintum decimum. quod tamē illi nihil obfuit, ſed quia fuit generoſo ingenio præditus, confeſtim occaſionem inuenit quomodo poſſet virtutem ſuam oſtendere. Comprehenſum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem Syriæ fines incurſare ac prædare ſolitum, affecit ſupplicio cum multis latrocinij ſociis: quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quam repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi ſecure poſſeſſionibus. Quin & Sex. Cæſari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæſaris & tum adminiſtranti Syriam. quapropter etiam Phaſaelus excitatus eſt ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis ſtuduit quam gratioſus eſſe apud Hieroſolymitanum populum, omnia negocia publica per ſe obeundo, & in eis cum magna gratia verſando, nec abutendo poteſtate ad cuiuſquam iniuriam, quo factum eſt, vt Antipater haud ſecus quam ſi rex eſſet à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore qualis non dedeceret dominum. Nec tamen rebus tam ſecundis more cæterorum hominum deprauatus eſt, quo minus Hyrcano fidem ſeruaret atque amicitiam. Cæterum optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere creſcere, tam fauore gentis, quam Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, maligne erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & perſuaſo Hyrcano vt pecuniā eis mitteret, ipſe huius muneris ſibi vſurpauit gratiam. Miſit enim tanquam de proprio, & non quaſi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maxime terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeunteſque Hyrcanum aperte iam incuſabant Antipatrum. Quouſque tandem diſſimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis ſuccinctos principatus opibus, tibi vero præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue iſta neſcias, neue te ſecurum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxta negligens. neque enim procuratores tuos amplius agunt: noli falli hac opinione; ſed iam ex profeſſo dominationem exercent. nam Herodes Eeciam cum pleriſque aliis interfecit, contemptis noſtris legibus, quæ hominem quantumuis ſceleſtum non ſinunt affici ſupplicio, niſi prius damnatum ex ſententia iudicum. iſte vero hoc auſus eſt, prius quam à te poteſtatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus eſt. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram conſeſſu iudicum facti ſui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam cauſam euocat. at ille præ-

An. mūdi 3911.
Ante Chriſtū na. 53.
Alias cap. 20.
Antipater Phaſaelo Hieroſolymorum, Herodi Galilææ regimen committit.
Ezechiā primariū latronem cum ſociis Herodes ſupplicio afficit.
Sex. Cæſar adminiſtrator Syriæ.
Phaſaeli Reipublicæ forma.
Antipater Hyrcano fidē ſeruat.
Antipater Romanos ſibi deuinctos, Iudæos vero inuiſos reddit.
Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accuſant.

ſto fuit præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, ſed cum comitatu ad ſe tuendũ idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum exiſtimabat ſibi conducere, mediocrem, ſed tamen ſufficiẽtem ſibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret, ſi plures adduceret, vel ipſe ſine tutela ſubiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum vt cum abſolueret, minis ſi contra feciſſet, additis. Quod quidem facile ab illo impetratum eſt, ne qua triſtiore iudicum ſententia feriretur, quandoquidem amabat eum non ſecus atque filium. Cumque conſtitiſſet ante iudicium vna cum ſuis, omnes ſunt attoniti, nec quiſquam eorum qui abſentem accuſauerant, auſus eſt hiſcere: ſed hærebant inopes conſilij. Tum vnus quiſpiam Sameas nomine, vir iuſtus, & ob hoc inuictus terroribus, aſſurgẽs ſic exorſus eſt: Equidem iudices, tuque rex, nec ipſe vnquam vidi quenquam qui ad cauſam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto poſſe proferre huiuſmodi quempiam: ſed quiſquis hactenus apud hunc conſeſſum iudicandum ſe præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum, ac captantis miſericordiam, atratus & promiſſo capillitio. at bonus iſte Herodes cædis reus & tam graui obnoxius crimini, adſtat hic purpuratus & crine bello compoſito, cum armatis ſtipatoribus: vt ſi capitalem iuxta leges ſententiã in eum tulerimus, nobis mactatis ipſe euadat illata vi legibus. Verum iſti non ſuccenſeo, quod maiorem incolumitatis ſuæ quam legum rationẽ habeat, ſed vobis magis & regi qui hanc ei conceſſiſtis licentiam. Scitote tamen potentem eſſe Deum, & quod iſte quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & regem ipſum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus illos Iudices & regem quoq; ſuſtulit, excepto vno Samea, hunc enim in honore habuit propter iuſtitiam, & quia poſt obſeſſa vrbe ab Herode ac Soſio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos poſſe dominationẽ illius effugere: ſicut ſuo loco dicetur. Porro Hyrcanus animaduertens Iudices propenſiores ad damnandum Herodem, rem in ſequentem diem diſtulit, & clam eum admonuit, vt fuga ſibi conſuleret. non enim eſſe remedium aliud. atq; ita ille ſeceſſit Damaſcum, quaſi regem fugiens: cumq; conueniſſet Sex. Cæſarem, & res ſuas in tuto collocaſſet, palam præ ſe tulit quód non eſſet compariturus ſi denuo citaretur ad Iudices. Illi vero indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quod in ipſius perniciem hęc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, ſed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterum cum Sex. Cæſar accepta pecunia Herodem præfeciſſet Cœleſyriæ, vehementer timuit ne ille contra ſe duceret. nec eum ſua fefellit opinio. Iratus enim quod iuſſus ſit cauſam dicere, veniebat cum exercitu: ſed patris ac fratris occurſu & precibus cohibitus eſt quo minus inuaderet Hieroſolyma, placantium eum & rogantium, vt terruiſſe contentus, re ipſa læderet neminem, neue vlterius aduerſus autorem ſuæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminiſſe quod citatus ſit, quam quod abſolutus etiam; & gratiam habere quod nihil triſte paſſus abierit incolumis. Cogitandum quoque quam periculoſa ſit belli alea, & quod Deus arbitratu ſuo his vel illis annuat victoriam: atq; eo minus tum eam eſſe ſperandã, quando non ſolum contra regem ſuum & altorem bellum moueat, verum etiam bene meritum, ipſe nulla affectus iniuria. nam ſi quid illi nunc obiiciat, non ipſius eſſe culpam ſed conſultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus ſufficere ſibi ad futuras ſpes, quod potentiam genti declarauerit. atq; eo tum in ſtatu res fuerunt Iu-

daicæ.

An. mũdi 3922. Ante Chriſtũ na. 42.

Herodes in ius vocatus cũ comitatu cõparet.

Sext. Cæſar ad Hyrcanum vt Herodem abſolueret, ſcribit.

Sameas Hyrcano reliquiſq; Iudicib. cædem ab Herode imminentem prædicit.

Sameam Herodes in honore habet.

Herodes ab Hyrcano admonitus fuga ſibi cõſulit.

Alias cap. 21.

Sext. Cæſari Herodes pecuniam numerat.

Cœleſyriæ præfectus Hieroſolyma inuadit, ſed Antigoni patris & Phaſaeli fratris hortatu obſidionẽ ſoluit.

daicæ. Cæterum Cæſar Romam reuerſus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt confirmaret cœptam ſocietatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæpretium percenſere omnes honores genti noſtræ à Romanis imperatoribus habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuerſis notum ſit, quod tam ab Europæ quam ab Aſiæ regibus obſeruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quod autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Perſicarum vel Macedonicarum rerum ſcriptoribus, quod ea monumenta non ita peruulgata ſint, apud noſtrates ſeruata & alios quoſdam barbaros, certe Romanorũ decretis contradicere nō poterunt nam hæc publice dedicata ſunt in vrbibus, atque etiam in Capitolio, & columnis inſculpta ſint æreis. Quin & Iul. Cæſar apud Alexandriam atteſtatus eſt Iudæis inſcriptione columnæ æreæ, quod Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vſurus ſum. apponam etiam ſenatuſconſulta & decreta Iulij Cæſaris, quæ ad Hyrcanum & noſtram gentem attinent. C. Iulius Cæſar, Imp. & Pont. max. dictatoriterum, Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & populo ſalutem. Si valeris, bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac Pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumentis reponatur, inſcriptum græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc. Iulius Cæſar Imp. iterum & Pont. max. de conſilij ſentẽtia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nunc & præteritis temporibus tam pace quam bello bonam ac fidelem operam in noſtris negociis præſtitit, ſicut ei multi imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum 1500. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanũ filium Alexandri, & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuo retinere more patrio, eſſeq; ipſum & filios eius noſtros ſocios, & te in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoq; omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatũ gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum iniuriam paſſis adſit: vtq; ad Hyrcanũ Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptis Romanis atq; Græcis literis: vtq; hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, imperator, dictator, conſul, honoris, virtutis, & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S.P.Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium, eiuſque filios Pontifices ac Sacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiuſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc Sacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Coſſ. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immuneſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar imp. iterum, ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo, quem Sabbaricum nominant, quoniam in eo, neque fructus arborum colligunt, neque ſeminant: vtq; in Sidone,

Hedio & Ruffinus cap. 19.

Hyrcani ad Cæſarē legati.

Iudæis a Ro. Aſiæ & Europæ regib' magnus honos habitus.

Iul. Cæſar apud Alexan. inſcriptione columna area quod Iudæi Alexandrina ciuitatis ius habeant atteſtatur.

Senatuſconſulta & decreta Iulij Cæſaris, de honorib', priuilegiis, præminentiis, libertatibus, & immunitatib. Iudæorum.

An. mũdi 3922. Ante Chriſtũ na. 42.

ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem ſatorum; & adhæc Hyrcano eiuſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtque nullus vel præſes, vel dux, vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat; neue militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine; ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi, dum in populi Romani amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quam vectigalium porrus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur annua modiorum 20675. excepto anno ſeptimo, quem vocant Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet Senatui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia Reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Romani poſſederant, placere ſenatui, vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſeq; ius Hyrcano eiuſque filiis, & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à Dictatore aut Magiſtro equitum in Senatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar Imp. Quartus. Coſ. Quintus perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij Pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouincia quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam, vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Coſſ. Patrianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi vero non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetarique eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia. quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Coſ. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cum alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum eſt etiam vos, ſi quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos beneuolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris Mar. Antonius, P. Dolabella Coſſ. aduocato ſenatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt ſenatuſconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis ſcripſit per vniuerſam Aſiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Epheſiorum magiſtratibus S. P. Q. R. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum mihi retulit de ciuibus ſuis quod militare non poſſint, eo quod neq; arma geſtare neq; iter facere eis fas ſit diebus Sabbathis, neque victum more patrio poſſent ſibi quærere.

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in Senatum intro ducunt. Dolabella Epheſiorũ ciuitati ſcribit.

An. mūdi 3922. Ante Chriſtū nā. 42.

Quamobrem ego quoque quemadmodū alij ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoque vt patriis vtantur moribus, conuenientes ſacrorum cauſa, ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. voloque vt hæc ipſa ſcribatis per vrbes prouinciæ ſingulas. Atque Dolobella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Coſſ pro ſententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergo eſſe immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobris. Multa itaque exſtant & alia huiuſmodi ſenatuſconſulta & imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliaſque vrbes, & reſcripta de iure noſtro ad prouinciarum præſides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inſeruimus, credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candide lecturi ſunt. Quando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vſque durantibus, duraturiſque in poſterum, omnia hic apponere ſuperuacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata ſit quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sex. Cæſare ipſe occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra cum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideoque repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtum exiſtimans. Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti ſucceſſor, & interim Cæſar ab his qui cum Caſſio & Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu ſuo tribus annis cum dimidio, ſicut & ab aliis ſcriptoribus memoriæ proditum eſt.

L. Lentulus Cōſul pro Iudæis ſententiā dicit.

Concluſio Ioſephi de Decretis.

Cecilius Baſ.ſ Sex Cæſarem interficit.

Marcus Sex. ſucceſſor in Syria.

Cæſar a Caßio & Bruto occiſus.

CAP. XVIII.

Caßius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.

Bello deinde ciuili poſt cædem Cæſaris exorto, conſularibus aliis alio diſcurrentibus ad parandos exercitus, Caſſius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: ſolutaque obſidione tam Marcum quam Baſſum in ſuas partes pertraxit: obeundoque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. ſed maxime Iudæam afflixit, plus quam ſeptingentis argēti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho ſibi parum amico, partem quibuſdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Caſſium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur conſilium, iam tum Romanorum alieno ſumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipſæ ciuitates venum dabantur vna cum ſuis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Caſſius haſtæ ſubiecit. adeo autem exacerbatus erat, vt etiā Malichum interfecturus fuerit, niſi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de ſuo miſſis, furorem eius leniſſet. At ille poſt Caſſij diſceſſum maxime inſidiatus eſt Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi ſecu-

Hedio & Ruffinus cap. 20.

Caßius in Syriā venit, & pl9 quā 700. argenti talenta a Iudæis exigit.

Herodes Caßiū ex Galilæa pecunia ſibi deuincit.

An. mũdi 3923. Ante Chriſtũ na. 41.

Malich' Antipatro inſidiatur, deierat, & eidem reconciliatur.

ritatem ſe paraturum exiſtimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius conſilia, nam cum hoc ſenſiſſet vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur inſidias, deierans apud Antipatrum & filios, quod, Phaſaelo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode vero habente armorum cuſtodiam, ne in mentem quidem ſibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non ſuccedere quod propoſuerat, reconciliatus eſt Antipatro, Marco Syriæ præſidente. qui poſtquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

CAP. XIX.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.

Caſſius & Marcus Herodem Cœleſyriæ ducem faciunt. Malichus Antipatrum veneno necari procurat.

SEd Antipater imprudens ſeruauit Malichum, vt ſe perderet. nam Caſſius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equeſtribus & pedeſtribus copiis, regnum etiam polliciti poſt finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæſarem. Malichus vero tum maxime timens Antipatrum, decreuit è medio tollere, corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & aſſumpta armatorum manu ſuſcepit ciuitatis gubernacula. Cæterum poſtquam Herodi ac Phaſaelo innotuerunt ſtructæ in parentem inſidiæ, indignantibus illis Malichus ſtrenue pernegauit omnia, atque hic fuit finis Antipatri, viri iuſti ac pij, & patriæ amantiſſimi. Ex filiis autem alter Herodes confeſtim volebat patris mortem vlciſci, & cum exercitu aggredi Malichum: ſed Phaſaeli grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi ſatisfactione ſimulauit ſe credere, non eſſe illum paternæ necis conſcium: ſeque vertit ad excolendum monumentum quod patri ſtruxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamque nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuerſias ciuium dirimere, non multo autem poſt inſtante Hieroſolymis feſto, & ipſe venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano ſuaſit, ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, prætexens nefas eſſe ſanctis populi ceremoniis profanam turbam ſuperinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingreſſus eſt, & Malichum vehementer perterruit. at ille ſolitarum artium non immemor palam lachrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquã amici interitu, clam vero parabat ſibi ſatellitium. quare viſum eſt Herodis amicis ſimulationem hanc non coarguere, ſed vitandam ſuſpicionem viciſſim comiter tractare Malichum.

CAP. XX.

Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit.

ATtamen Caſſio de patris obitu ſignificauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, reſcripſit vt vlciſceretur parentis iniuriã: clam etiam mandauit tribunis apud Tyrum agentibus, vt adeſſent Herodis iuſtis conatibus. Cumque capta à Caſſio Laodicia, ſimul ad eum iter facerent afferentes coronam & pecuniam, Herodes expectabat daturum eſſe illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices ſuſpicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obſes in ea vrbe ſeruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam ab-

An. mũdi 3924. Ante Chriſtũ na. 40.

ducere: & occuparo contra Antonium Caſſio, gente ad defectionem concitata, ſibi ipſi principatum eius acquirere. Sed conſiliis eius fortuna aſpirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius propoſito, præmiſſo famulo quaſi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iuſſit eos Malicho cũ pugionibus occurrere. Illi vero egreſſi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominẽ, quo facto Hyrcanus adeo eſt attonitus, vt obmutuerit. tandem ægre ad ſe reuerſus percontabatur Herodem, quid hoc rei eſſet, & quis interfeciſſet Malichum. & audito factum eſſe iuſſu Caſſij, laudauit facinus. malum enim virum fuiſſe & inſidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppreſſo Antipatro pœnam perſoluit debitam. Porro Caſſio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hieroſolymis, in Phaſaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus eſt Damaſci præſidem, & volens fratri ſuccurrere, morbo prępeditus eſt: donec Phaſaelus per ſe ſuperato Felice, in turrim primum compulſum, incolumitatem deinde pactum abire paſſus eſt. quamobrem mox cum Hyrcano expoſtulauit grauiter, quod poſt accepta à ſe multa beneficia, inimicis ſuis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca caſtella occupauerat, & inter cætera Maſadam longe munitiſſimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus caſtellis pactum incolumitatem dimiſit.

Felix Hieroſolymis Phaſaelũ adoritur, a quo tamen ſuperatur.

CAP. XXI.

Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, e Iudæa pellit.

ARiſtobuli autem filium Antigonum, qui conciliato ſibi pecuniis Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Caſſij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, diſpoſitis in ea præſidiis, atque etiam in Galilęa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illo profectus recepit, & præſidiarios Tyrios clementer dimiſit, donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum proſequebatur. His peractis occurrit Antigono, eumque prælio ſuperat, & vix extremos Iudææ fines ingreſſum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hieroſolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quam populus. Iam enim gener per ſponſionem aſcitus erat in Hyrcani familiam, quo libẽtius eius tutelam ſuſcepit, ducturus Alexandri Ariſtobulo geniti filiam, Hyrcani vero e filia neptem, ex qua poſtea pater factus eſt filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam ante vxorem e ſuis popularibus Dorem nomine, ex qua ſuſcepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Antigonũ Ariſtobuli filiũ Ptolemæ° Mennæus adoptat.

Herodes Antigonũ ex Iudæa expellit.

Herodes Mariamme Hyrcani ex filia neptem ducit.

Doris, Herodis vxor

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.

CÆterum Caſſio apud Philippos ab Antonio & Cæſare deuicto, Cæſar inde in Gallias, Antonius in Aſiam, proficiſcitur, qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates Phaſaelum & Herodem accuſaturi, quaſi in ſpeciem ſolum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota poteſtas eſſet pe-

An. mũdi 3924. Ante Chriſtũ na. 40.

nes hos fratres. Herodem vero Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum eſt, vt ne ad colloquium quidem aduerſarios eius admiſerit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progreſſo autem Epheſum praſto fuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, vt quos Iudæos Caſſius præter belli ius captiuos abduxerat, ſcriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Caſſium ademptos genti reſtitueret. Quorũ poſtulata Antonius æqua exiſtimans, confeſtim ſcripſit Hyrcano & Iudæis, ſimulq; ad Tyrios miſit decretum hanc ſententiam continens. M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorum ſalutem. Si valetis bene eſt, ego & exercitus valemus. Lyſimachus Pauſaniæ, Ioſephus Mennæi, Alexander Theodori legati apud Epheſum me conuenientes, eandem quam prius Romæ legationem mihi expoſuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti ſunt, declarantes quanta nos perſequaris beneuolentia. quare cognitã non tam ex verbis quam operibus veſtram amicitiam, & mores compoſitos ac pios, non complecti non poſſum. Ergo quoniam totam Aſiam aduerſarij noſtri ac populi Rom. incurſauerunt, nec ſacratis locis, nec ciuitatibus parcentes, neque iuſiurandum præſtitum ſeruantes: nos non tam priuatum noſtrum negocium agentes, quã ſuſcepta defenſione Reipub. in diuini ſimul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus ſol ipſe auerſatus videtur, & inuitis oculis ſpectaſſe perpetratum ſcelus in Cæſarem. Sed poſtquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priſcam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis opportunis locis & vſque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipſis eorum iniuſta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulſus intra mœnia Philippenſium, obſeſſuſq; à nobis, addidit ſe Caſſio ſocium exitij. qui poſtquam meritas pœnas dederũt, pace nos in poſterum fruituros ſperamus, & Aſiam conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim noſtra ope vniuerſum Aſiæ corpus velut è graui morbo recolligere ſe incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente augendo ornãdoq; cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem veſtram fuerit. edictum etiam oppidatim propoſui, vt quotquot vel liberi, vel ſerui ſub haſta à C. Caſſio Caſſianiſue venundati ſunt, libere dimittãtur. Voloq; vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis conceſſa ſunt, ea per petuo rata ſint. Tyros quoque iubeo, vt iniuriam à vobis abſtineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum reſtituant. Coronam autem quam miſiſtis accepimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. R. Renunciatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis, ac ethnarchæ legatis, agros ipſorum ditionis vos occupaſſe, idque factum quo tempore noſtri aduerſarij tenuerũt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello ſuſcepto, iuſtitiæ pietatique proſpicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem eſſe cum noſtris ſociis: & quicquid ab aduerſariis noſtris accepiſtis, habere vos non permittimus, ſed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit neque exercitum, ſed quę per vim corripuerunt, largiti ſunt miniſtris ſuæ violentiæ. quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum cenſemus, vt ſocij noſtri ea quæ ante habuerunt, nemine vetante retineant: voſque ſi quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, poſtquam C. Caſſius bellum illicitum in noſtra prouincia mouit, occupaſtis, eos reddatis: neue vllam vim interponatis, quo minus ad priſtinos dominos redeant. quod ſi ali-

Pecunia corruptus Iudex.

Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos a Caſſio in libertatem vindicaret, rogat.

Antoni' Hyrcano de Caſſij & Bruti rebus & morte ſcribit.

M. Antonius Tyriorũ Magiſtratib. ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona & libertatem ademptam reſtituerent iubet, ſaluu tamen ſaluãdu.

quid

quid iuris in eos prætenditis, quam primum ad ea loca venero, integrum vobis erit ius veſtrum repetere, id quod etiam ſociis noſtris peræque integrum ſeruabimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. R. Edictum meum ad vos miſi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis ac Latinis: & in loco aliquo conſpicuo proponi vt legi poſſit ab omnibus. M. Antonius Imperator ac triumuir dicit: Quoniam C. Caſſius hoc perturbato rerum ſtatu alienam prouinciam & militem præſidiarium inuaſit, & ſociorum noſtrorum facultates diripuit, & vaſtauit Iudæorum gentem amicam popu. Rom. inſolentia eius noſtris armis perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit, corrigimus, vt ablata reſtituantur noſtris ſociis, & ſiue corpora Iudæorum, ſiue bona diuēdita ſint, illa in libertatem, hæc ad priſtinos reuertantur dominos. Qui vero contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas daturus eſt: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem vero exemplo Sidoniis, Antiochenſibus, & Aradiis ſcripſit: viſumque eſt hoc loco etiam hæc inſerere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus ſit Romanus populus.

An. mūdi 3924. Ante Chriſtū na. 40.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.

POſt hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam, amoribus ſuis eū implicuit: quo tempore rurſum centum è Iudæorum gente potentiſſimi venerunt ad eam, vt accuſarent Herodem vna cum ſuis, electo ad hoc eloquentiſſimo quoque è ſuo numero. Iuuenum autem cauſam defendendam Meſſala ſuſcepit, aſſiſtente ſibi etiam Hyrcano, qui iam ſocer factus fuerat. Antonius vero audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam ante familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agēs patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis quindecim coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſauerunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerum animaduerteret, & Herodi adiutor eſſet ad principatum parandum. Herodes vero ante vrbem diuerſantes in littore accedens hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. moxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui vero domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo vero clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multum apud eum poterat.

Hedio & Ruff. c. 21

Cleopatra in Ciliciā ad Antoniū venit.

Herodes a centū Iudæis apud Antoniū accuſatꝰ.

Antoniꝰ Phaſaelū & Herodē Tetrarchas conſtituit.

Mille Iudæi Herodem accuſaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerātur & fugantur.

An. mūdi 3925. an. Chri. na. 39.

Hedio & Ruff. c. 22

Antigon' Parthu, ſi ab Hyrcano in illū regnum transferrent pecuniam pollicetur.

Pacorus equites Antigono in Iudæā mittit.

Iudæi Carmelum montē incolentes, Antigono ſeſe adiungunt.

Pētecoſte.

Herodes cum hoſtibus pugnat in ſuburbio.

Pacorus Parthorū dux urbē ingreſſus Phaſaelo vt legat' iret ad Barzapharnem ſuadet.

Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

DEinde mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum ſe Parthis pollicitus eſt, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vna cum ſuis interficerent. quæ tamen nō dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerūt verſus Iudæam exercitum. Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij & Ptolemaidenſes intromiſerunt. ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiuuare Antigonum eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autē ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymœ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſq; Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multū aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eoq; in templum compulſo, miſerunt armatos quoſdā in propinquas ædes, vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus. quam iniuriam paulo poſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumq; quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas e tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum milila circa templum congregata ſunt, iam armatorum quam inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cum paucis militibus. eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes vero cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna editā coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed reuera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuadet ei, vt legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. Ille nihil ſuſpicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perfidiam, hortanteque vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaq; profecti ſunt in eam legationē Hyrcanus atq; Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducētis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos eduxit. Vt vero in Galilæam ventum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus vero cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſorium. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nūciauit, noctu illis parari inſidias, & clam adhiberi cuſtodiam. Et certe cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare non defuerunt qui hortarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipue Ofilius, qui id ſecretū cogno-

uerat

erat e Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longe mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum recte facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturum à ſe quam ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens, deierabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxque ad Pacorum abiit.

An. mũdi 3925. Ante Chriſti na. 39.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum abducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaelo, multum deteſtanti eorum periuriũ ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productũ extra muros cõprehenderet. Phaſaelus vero miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam, quos quoniam hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cum ſcirent omnia, doloſe diſſimulabant: aiebantq; oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe comprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quam bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes non credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quam eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſponſata erat: huius monitis, licet aliis contẽnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quod non placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alii, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate tẽporis, neq; diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumenta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matreque ſponſæ Hyrcani filia & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumęam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiã, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cũ lacrymis ac eiulato relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verum Herodes obturato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundum ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita, quibus verbis accenſi, conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeo & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iamque gladium ſtrinxerat volens ſe percutere, eum interuentu proximiorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimico rum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactus deſiſtere ab incepto facinore, refota matre, & pro tempore adhibitis remediis, pergebat inſtitutum curſum petens caſtellum Maſſadam quam maximis compendiis. in quo itinere non ſemel impugnatus à Parthis perſecutoribus, ſemper victor diſceſſit. Imo ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt, ſed ſexageſimo ab vrbe ſtadio illum aggreſſi in

Hyrcanus & Phaſaelus a Parthis capti,

Parthi Herodẽ quoque comprehendere cogitãt, ipſe vero re cognita, ipſorũ manibus effugit. Herodes ſuos in fuga conſolatur.

Herodes vehiculo, quo mater erat, euerſo ſibi ipſi violentas manus infer re cogitat.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtũ na. 39.

Herodes Maſſadã petens, in itinere a Parthis impugnatur.

Parthi Hieroſolymitanorũ bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt.

Antigon⁹ Hyrcano auriculas amputat.

Phaſael⁹ alliſo ad ſaxũ capite vitã abrumpit.

Phaſaelo Antigon⁹ pro remedio venenũ mittit.

Herodes ad Malchũ Arabum Regem pecuniã accepturꝰ proficiſcitur.

Herodes regno excedere iuſſus, Romam peruenit, vbi Antonio quæ ipſi contigerant, recenſet.

pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quaſi non ex neceſſitate, ſed multo ante præparatus confixiſſet, in eo loco vbi Iudæos vicit, poſtquam regno potitus eſt, regiam condidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Poſtea vero quam ad Reſſam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus: vbi conſultatum eſt inter eos quid facto opus eſſet, cum tantam turbam ſecum traherent, etiam abſq; milite conductitio, Maſſada vero, ad quod caſtellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimiſit, numero ſupra nouem millia, iuſſit aliis alias per Idumæam ſalutem ſibi quærere, additoq; viatico: expeditioribus autem quibuſque, & ſuis intimis neceſſitudinibus aſſumptis in caſtellum ingreſſus eſt: depoſitiſq; ibi cum ſuo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat. quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſuppeterẽt, ipſe properauit ad petram Arabiæ. Cæterum vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hieroſolymitanorũ bona direpta ſunt per Parthos vna cum ipſa regia, ſola Hyrcani pecunia circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatum magna pars euaſit, præſertim quas ille mature prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egreſſi agrum quoq; late populati ſunt, & Mariſam vrbem opulentam euerterunt. atq; ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phaſaelum vinctos accepit. Vehementer autem triſtatus eſt quod mulieres effugiſſent, quas Parthis tradere conſtituerat, & vna cum pecunia daturum ſe promiſerat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum reſtitueretur, qui à Parthis aſſeruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens ne ille propter hoc vitium ad recipiendum Pontificatum eſſet idoneus, quando lex hunc honorem non concedit niſi ei qui integro ſit corpore. Sed maxime miranda eſt Phaſaeli generoſitas, qui vbi ſe neci deſtinatum cognouit, non tam mortem indigne ferens, quam miſerabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus ſibi inferre non poſſet propter vincula, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali neceſſitate conſtituto, viſum eſt honeſtiſſimum, adempta inimico poteſtate ſæuiendi in ſe pro libidine. Fertur autem quod ſauciato vehementer capite, Antigonus ſubmiſſis Medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit, ante tamen quam exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quod Herodes frater hoſtem euaſiſſet, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem ſuæ necis poſt ſe relinquens, qui poſſit ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum ſe circumſtantium magnitudine, expediebat conſilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis ſuis beneficiis iam ante obligatum proficiſcitur, cum maxime opus haberet, mutuam operam poſtulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine ſibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam, vt eum quam primum ab hoſte redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de cauſa etiam Phaſaeli filium ſeptennem ſecum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes. Sed cum occurriſſent ei miſſi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, ſic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc ſuaſu optimatum ſuorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos depoſuerat) reſpondit ſe non veniſſe vt moleſtus eſſet cuiquam, ſed vt colloqueretur cum rege de rebus neceſſariis. deinde cum conſultius videretur diſcedere, valde moleſte abiit Ægyptum verſus iter ingreſſus. & tunc quidem in quoddã templum diuertit, vbi

mul-

multos ex comitatu reliquerat. Sequenti vero die cum veniſſet Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & curſim inſecutus Herodem, nihil profecit. iã enim ille procul aberat verſus Peluſium properans. quo poſtquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magiſtratus eius loci conuenit, à quibus ob priſtinæ fortunæ reuerentiam honorifice in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit, ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde verſus Pamphyliã, & cum graui tempeſtate conflictatus, ægre in Rhodum euaſit, iactura etiam ſarcinarum facta. Vbi duo ex amicorũ cohorte ei præſto fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inueniſſet eam ciuitatem grauiter afflictam bello quod contra Caſſium geſtum eſt, ne præſenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel ſupra vires eam refoueret: inſtructaque triremi & cum amicis conſcenſa, in Italiam Brunduſium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ ſibi in Iudæa contigerant: & quod frater Phaſaelus à Parthis captus occiſus ſit, & Hyrcanus apud eoſdem captiuus detineatur, quodque Antigonum Regem conſtituiſſent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipſius familia ſeligere deſtinauerat, & quod eas noctu abſportaſſet non ſine labore, & ægre manus hoſtium euaſiſſet. & poſthæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipſo per medias tempeſtates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum ſubſidium quod in illo haberet repoſitum.

An. mũdi 3925. an. Christi 39.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ a Senatu Iudææ Rex declaratur.

Hedio & Ruff. c. 23 al. 25.

ANtonium vero mutatæ Herodis fortunæ commiſeratio ſubiit, reputantem quod etiam ab illo faſtigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cum paterni hoſpitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, ſi eius ope rex fieret, quemadmodum ante poteſtatem tetrarchæ conſecutus fuerat. ſed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem quod pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad iuuandum Herodem erat propenſior. Cæſar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam, & hoſpitij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promouendos erat paratiſſimus, conuocatoq; ſenatu Meſſala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem tam patris quam ipſius beneficia & ſtudiũ Romani nominis commemorantes: ſimulq; accuſauerunt & hoſtem declarauerunt Antigonum, non ſolum ob vetera crimina, verum etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. quibus rebus cum ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idq; mox omnium ſuffragiis approbatum eſt. Quo inſignius fuit Antonij erga illum ſtudium, nõ ſolum quia præter ipſius ſpem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſeruare generi: & ideo coniugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani: ſed etiam quia intra ſeptem dies inſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, vt ſuo loco indicabimus. Cæterum dimiſſo ſenatu, Antonius & Cæſar medium habentes Herodem exiuerunt, conſulibus

Herodem Antonij amore, Antigonum vero odio proſequitur.

Cæſar Auguſti Herodis ſtudioſus.

Herodes Romæ in ſenatum intromiſſus, rex declaratur.

Herodes Alexandro, coniugis ſuæ fratri regnũ petiturus ipſemet eo potitur.

An. mũdi 3926. an.Chrina. 38: *Antoni⁹ & Cæſar cũ Herode in Capitoliũ aſcẽdunt. Herodis familia ab Antigono in Maſada oppugnata. Ventidi⁹ prætextu quaſi Ioſepho laturus auxiliũ, ſed reuera vt pecuniã extorqueret Antigono in Iudæam venit. Hedio & Ruf.c.24 al. 26. Herodes cõtra Antigonum copias ducit. Herodes Ioppen oppugnat & capit. Multi Herodi ſeſe adiungunt. Herodes Reſſa capto & a Maſada domeſticis receptis, Hieroſolyma*

cæteriſque magiſtratibus deducentibus, aſcenderuntq; in Capitolium ſacra ibi facturi & ſenatuſconſulta depoſituri: & nouus rex primo regni ſui die conuiuio exceptus eſt ab Antonio. atque hoc pacto ille regium faſtigium adeptus eſt CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Aſinio Pollione Coſſ. Toto autem eius abſentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Maſada, abundantem quidem cætero commeatu, ſed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de cauſa Ioſephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quod parum officioſus in Herodem fuiſſet. id conſilium mutauit imbre noctu de cœlo dimiſſo. ciſternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: ſed haud ſecus quam diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis; modo aperte modo clam multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, miſſus vt Parthos è Syria pelleret, poſt illorum abſceſſum in Iudæam venit, eo prætextu, quaſi Ioſepho laturus auxilium: ſed reuera hoc conſilio, vt pecuniã extorqueret ab Antigono. Poſitis igitur caſtris prope Hieroſolyma, ſatis magnã vim pecuniæ exegit ab eo. Quo facto ipſe quidem cum maiore copiarum parte receſſit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipſum placandum habuit Antigonus ne quid interim moleſtus eſſet, dum Parthi vt ipſe ſperabat, ſuccurrerent.

CAP. XXXII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum.

INterim Herodes ex Italia reuerſus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio tum ex ſuæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus a Silone ac Ventidio ad quos Gellius ab Antonio miſſus fuerat cum mandatis vt Herode in ſuum regnum deducerent, quamuis Ventidius tum foris deſtinabatur componendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitauerat. Silo vero in Iudæa erat, ſed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis ſtabat ab eius partibus. ducẽri autem ei verſus Maſadam, quod neceſſe eſſet ſeruare cognationem in eo caſtello obſeſſam, impedimento fuit Ioppe: quam occupatam ab hoſte opus erat primum capere, ne quam hoſtilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hieroſolyma. qua occaſione arrepta Silo mouit exercitum: quem cum Iudæi perſequerentur, Herodes cum modica manu eius occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægre repugnantem ſeruauit. Capta deinde Ioppe properauit Maſadam ad liberandos obſidione domeſticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi ſe adiungebant, alij propter ipſius gloriam, nonnulli quod amborum deuincti eſſent beneficiis: ſed maxima pars ob ſpes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in tranſitu locis opportunis ſtruebat inſidias, & tamẽ nihil aut parum hoſtem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Maſada domeſticis, & capto Reſſa caſtello, petebat Hieroſolyma, ſequentibus Silonis militib. & multis Hieroſolymitanis eius potentia perterritis. Cumque ad occidentalem vrbis tractum caſtra poſuiſſet, qui hac parte diſpoſiti erant cuſtodes ſagittis eum impetebant & miſſilibus, deinde quibuſdam cateruatim excurrentibus, & ſtationes hoſtium infeſtantibus, Herodes caduceatorem clarigare iuſſit circa mœnia, ſe bono publico veniſſe, &

ad ſa-

ad ſalutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum teraliaturum iniurias, ſed etiam inimiciſſimorum in ſe peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita reſpondebat, verſo ſermone ad Silonem ac Rom. milites, iniquum eos facere qui Herodi regnum aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt, ſemiiudæo, cum id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi, quod ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideo velint hoc auferre, non deeſſe multos ex regio genere, qui legitime poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſq; conuicia prorumpentibus, Antigonus permiſit ſuis vt arcerēt hoſtes a mœnibus: qui cum ſtrenue iacularentur è turribus, facile eos fugauerunt. Tum vero Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciq; ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularēt, vaſtis circa vrbē omnibus, quod Antigoniani amoliti eſſent vitę neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum cōtra Herodes rogabat Silonis tam duces quā milites ne ſe desererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo: ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abunde adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuo dimiſſis ſuis per agros nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit: maior enim quam quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuo dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim ſeguis erat: ſed aſſumptis X. cohortibus, quarum V. è Romanis totidem è Iudæis conſtabant, adiūctiſq; mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendenſque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani vero inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit a Silone vt partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi vero otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum M. peditibus & CCCC. equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatiſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono inſeſſa præſidiis. cumq; Sephorim cœlo ningente perueniſſet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quoſdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longe à vico qui Arbela dicitur. quadrageſimo deinde die ipſe venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt, donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes iam vincentes coegit terga vertere, ſuos vero fugientes gradum ſiſtere. nec hoc contentus profligatos & palantes vſque Iordanem perſecutus eſt. atque ita

An. mũdi 3926. Ante Chriſtũ na. 38.

Herodes circa Hieroſolymorũ mœnia ſe bono publico & ad ſalutē vrbis veniſſe, clarigare iubet.

Antigonus Herodi, quod non ex ſtirpe regia prognatus, ſed ſemi Iudæus ſit, exprobrat.

Herodis copias hoſtes a mœnib. arcēt.

Silo quoſdam qui Hieroſolyma diſcedēdi anſā arriperēt, ſubornat.

Herodes cibaria exercitui procurat.

Antigonus quoſdam qui Herodianos frumētatores per inſidias interciperent, mittit.

Romanus exercitus hybernatum dimiſſus.

Latrones.

An. mũdi 3927. an. Chrina. 37.

Herodes in Galilæa cũ hoſtibus pugnat, eos vincit, ac vniuerſam Galilæam in ſuas partes traducit.

Antigon⁹ Romanũ exercitũ alere recuſat.

Venditius Silonẽ contra Parthos accerſit.

Hedio & Ruff. c. 25

Herodes contra latrones in ſpelũcis degẽtes militẽ ducit.

Herodes milites in arcis de vertice mõtis demittit.

Senex quidã vxorẽ ſuã cũ 7. liberis iugulat, poſtremo ſeipsũ quoq; præcipitat.

Herodes cũ Antigono rẽ decernere in Samariã proficiſcitur.

vniuerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, prærer eos qui erant in ſpeluncarum receptaculis, numeratiſque viritim 150. drachmis, & pro portione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos poſt vnum menſem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miſerat, qui iuberent eos ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, iuſſo inſtaurare Alexandrium. Ille vero breui & militibus magnã neceſſariam rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſertum denuo condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem accerſens cõtra Parthos, iuſſit primum Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum excire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ ſpeluncæ ſitæ in præruptis montibus, anguſtis tramitibus acceſſibiles, & acutis cinctæ rupibus. in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vſum compactas de vertice montis per machinas demittebat catenis ferreis: eo quod nec inferne propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec ſuperne contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus haſtas falcatas geſtãtibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demiſſio periculoſa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis nõ deerant victui neceſſaria. vt vero demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinctus gladio, manu vtraque appræhenſa catena, qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quaudam cauernam accedens, primum iaculis multos intus confecit: deinde reſiſtere conatus falcata haſta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam ſe recepit. cæteros vero eiulatum audientes pauor corripuit, & ſalutis deſperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueniens, multique, rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecto igne antra incendendo. Inerat enim intus multa materies. Senex autem quidã deprehenſus intus cũ vxore ac ſeptem filiis, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante hoſtium, primum quenque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam. deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremo ſeipſum ſuperiecit mortem ſeruituti præferens, primo tamen in obſcuritatem Herodis multa iecit conuitia, licet rex e ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non bene ceſſit: nam inuaſus ab his qui & ante Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autẽ reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnata ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit: atq; ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacato, & Parthis profligatis Vẽtidius Herodi in auxiliũ mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente

hoc

hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. at Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum non admiſit hominem, ſed per funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem bene monuiſſe, & ſe obtemperantem erraſſe intelligẽs, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudęorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. quo facto Rex exacerbatus petebat Samariam: nam decreuerat ea de cauſa adire Antonium, aliis ſibi opus dictitans, quam his qui ſe magis quam hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæra vero conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ipſo Ioſepho cũ exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, neve cum Machæra contenderet. Ipſe vero properauit ad Antonium oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quam equites postquam autem peruenit Antiochiam, repertis ibi multis collectis, qui cupientes adire Antonium, non audebant ſe committere itineri propter obſidentes vias barbaros & ſæuientes cædibus, bono animo eſſe iuſſis ducem ſe præbuit. ſtatione autẽ altera procul à Samaſata inſidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi qua exitus erat in campeſtria occultauerant ſe non pauci equites, non moturi ſe loco donec viatorum agmen perueniret in planiciem. Cumque iam primi pertranſiuiſſent, Herodes qui præſidio erat extremo agmini, inuaditur ferme à quingentis equitibus, qui cum primos ſibi occurrentes in fugam vertiſſent, rex cum ſuis ſtipatoribus magno impetu in eos illatus hoſtem repulit, & excitatis ſuorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo ante fugerant, ita vt vbiq; cæderentur barbari. Rex autem ſæuire ferro non deſtitit, nec niſi receptis iumentis quæ non paucas gerebant ſarcinas, ſimulque mancipiis, cœptum iter proſecutus eſt. Et cum plures alii in propinquo campis ſaltu inſidiantes in illos cooritentur, hos quoq; cum valida ſuorum manu aggreſſus in fugam compulit: multisq; ex eorum numero cæſis ſecutum ſequentibus ſe iter præſtitit. illi vero ſeruatorem eum & protectorem ſuum appellabant. Poſtquam autem prope Samoſatam ventum eſt, exercitum inſtructum & ornatum ei honoris cauſa miſit obuiã Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumq; gauiſus eius aduentu, & cognitis quæ obiter geſſerat, collaudata viri virtute, complexus eſt eum, & ſalutauit comiter, in ſummoque honore habuit, vt Regem recens à ſe declaratum. Antiocho autem paulo poſt id caſtrum dedente, & hoc pacto finito bello, Soſio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipſe profectus eſt. Tum Soſius duas legiones cum Rege præmiſit in Iudæam, ipſe cum reliquo exercitu ſequebatur. Interim abſente fratre Ioſephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorũ fratris, quæ illi Antonium aditurus dederat, aſſumptis & à Machæra quinque cohortibus verſus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus caſtris locum cepit: & quia Rom. cohortes conſtabant è tyronibus non admodum rei militaris peritis, quod plerique è Syria delecti eſſent, circumuentus ab hoſte inter locorum difficultates, amiſſo exercitu & ipſe fortiter pugnãs occubuit. ſex enim cohortes deſideratæ ſunt. Antigonus vero potitus cadauerib. Ioſepho præcidit caput, ſo. talentis à Phærora fratre redimendum.

Herodes a defectoribus in Galilæa pœnas exigit.

Ventidius caſo in pugna Pacoro Parthos profligat.

Machæra multos Iudæos interficit.

Herodes Antoniũ adire Macharã accuſaturus cogitat, eidem reconciliatur & Ioſephũ fratrem attribuit.

Herodes ad Antonium Samoſatam oppugnãtem properat, in itinere multos barbaros trucidat.

Herodes ab Antonio et exercitu honorifice exceptus.

Soſio Antioch⁹ prouinciam cum exercitu tradit ipſeq; in Ægyptum proficiſcitur.

An. mũdi 3928.
Ante Chriſtũ na. 36.

Ioſephus ab Antigono caſ°. Galilæi ab Herode deficiunt. Gittham Macharã munit. Herodes in Galilæam proficiſcitur. Herodes Galilæos in caſtellũ compellit. Tricliniũ vacuũ ſine cuiuſq; noxa concidit. Herodes ab hoſtibus vulneratur. Antigonus Pappum ducẽ Samariã mittit. Pugna in ædibus. Herodes in cubiculo ſolus multis armatis ſtipatus illæſus euadit. Herodes Pappi caput Pherore fratri mittit. Herodes Hieroſolyma oppugnat.

quo facto Galilæi à ſuis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demerſam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata ſunt. Machæra autem Gittham caſtellum muniebat. Regi vero apud Daphnen Antiochiæ ſuburbium fratris caſus renunciatus eſt, iam ante tale aliquid expectanti propter quædam inſomnia, quibus non obſcure de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere poſtquam ad Libanum montem peruenit, aſſumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes hoſtes, prælio victi compulſi ſunt in caſtella vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempeſtatis coactus eſt, infecta re, inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui caſtellum tenebant territi noctu id deſeruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlciſci fratris interitum. quo poſtquam venit, honoratiſſimum quemq; adhibuit ad conuiuium: peractaq; cœna dimiſſis conuiuis recepit ſe in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo nõ negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum ſine cuiuſquã noxa concidit: quo factum eſt, vt omnes Herodem Deo carum crederent, vt qui miraculoſe ſeruatus videretur è tanto periculo. Sequenti vero die cum hoſtium ſex millia ad pugnam deſcendiſſent à montium verticibus, Romanos terruerunt; eorumque velites procurſando iaculis & ſaxis feriebant regios, adeo vt ipſi quoque Regi quidam vulnus in latus infixerit. Porro Antigonus miſit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque poſſet bellum gerere. Sed ille Machæræ ſe oppoſuit. Herodes vero occupatis quinque oppidis, præſidiariorum circiter 2000. in eis interfecit, & incenſis oppidis cõtra Pappum reuerſus eſt, qui caſtra habebat ad vicum Iſanas nomine: & confluentibus ad ſe multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hoſtem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo ſignis vicit egregie, & accenſus vlciſcendi fratris cupidine, ſæuiendo inſtabat in vicum fugientib. Replens autem ædibus milite, & quibuſdã in tecta confugientibus, his ſuperatis & tectis dirutis vidit omnia referta & cõſtipata militibus. hos igitur ſaxis ſuperne impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello ſpectaculum miſerabilius, quam videre innumera cadauera cumulata intra parietes, & hoc facinus maxime fregit hoſtium audaciam, ita vt non amplius ſperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & niſi repente valida tempeſtas interueniſſet, Regii victores petiiſſent confeſtim Hieroſolyma, & bello finem impoſuiſſent. Iam enim Antigonus de fuga diſpiciebat, cogitans vrbem deſerere. At Rex iam veſpere iuſſis parare cœnam militibus, ipſe pugna laſſatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximũ diſcrimen adiit, quod tamen euaſit Dei prouidentia. Cum enim eſſet nudus, & vnius tantum pueri miniſterio lauaret, intus in eiſdem ædibus latebant quidam hoſtium armati, quos metus eo compulerat, dumque ille ſe abluit, primus prodiens ſtricto gladio per fores ſe proripit, deinde alter & tertius, armati ſimiliter, adeo attoniti vt illæſo Rege contenti eſſent ſibiipſis fuga ſalutem quærere. Sequenti vero die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Pheroræ in vltionem fratris: nam is eum ſua manu interfecerat. Poſt hæc vbi tempeſtas deſæuiit, moto inde exercitu venit Hieroſolyma, & caſtra prope vrbem metatus eſt, anno tertio poſtquã Romæ declaratus Rex fuerat: quibus mox propius admotis qua maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens ſic ea quemadmodum

olim

olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæſa circumquaque materie, præpoſitisque huic operi viris idoneis, durante etiam tum obſidione Samariam ad nuptias profectus eſt, ducturus filiam Alexandri, neptem Ariſtobuli, quam ei deſponſam fuiſſe iam diximus.

An. mundi 3925 Ante Christi nat 36.

Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiſcitur.

CAP. XXVIII.

Antigonus a Soſio & Herode opprimitur.

Hedio & Ruffinus cap. 26. Al. 27.

PEractis vero nuptiis venit per Phœnicen Soſius, præmiſſisq; per mediterranea copiis, mox & ipſe affuit habens ſecum multos tam pedites quam equites. venit etiam Rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem acceſſionem adducẽs. erant enim circiter 30000. omnes autem confluebant ad Hieroſolymorum mœnia, & aſſidebant ſeptentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & ſex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſe ipſo bellum gerens, vt deiecto Antigono hoſte pop. Rom. ipſe pro eo ex ſenatuſconſulto regnum acciperet. Intus autem certatim reſiſtebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fauſta populo ominantes, non deſerturum Deum ſuos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quam equorum alimẽtis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obſeſſoribus. Cui rei Herodes ita proſpexit, vt contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet inſidiis, & commeatus additis præſidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui neceſſaria victui abundarent in exercitu. ad hæc operarum frequentia facile abſoluti ſunt tres illi aggeres, æſtas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatum aeris intemperie. machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obſeſſi intrepide repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebro, modo incepta, modo iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis, nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. tum pro diſiecto machinis muro intus recentem exſtruebant, & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam ſub terra manus conſererent. vtentesque deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idq; obſeſſi a tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primum lectiſſimi viginti milites, deinde Soſii centurio, captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus vero quintadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta vero exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentesque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, vt has tantum ſinerentur introducere. Rex vero annuit ſperans remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Vt vero ſpem ſuam fruſtratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: moxque omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem exſtirpare funditus: eratque cõtinua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis obſtante Rege & precibus intercedente, nemo tamen

Soſius & Herodes ingentes copias contra Hieroſolyma ducunt.

Herodes annona proſpicit.

Iudæi obſeſſi intrepide repugnant.

Templi pars exterior & ima vrbs capta.

Iudæi ad interiora templi, & ſuperiorẽ vrbem refugiunt.

Hyeroſolyma expugnata

An. mũdi 3929. Ante Chriſtũ na. 35.

Antigonus Soſio ſeſe dedit.

Herodes in compeſcendis alienigenarum auxiliis multũ negocii habet.

Direptio vrbis impedita.

Quando Hieroſolyma expugnata.

Herodes multis pecuniis Antonium vt Antigonum tolleret, inducit.

Aſſamonæi principatus & pontificatus finis.

temperabat à manibus: ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſioque ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam, inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterum Herodes deuictis hoſtibus, non minus negocii habuit in compeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo cōductitiorum ad viſendum nō fanum ſolum, ſed intimum etiam adytum. Rex vero alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudinis ſe Regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguumq; dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis pretium, etiamſi totius orbis dominium contingeret. Illo vero referente pro expugnatione vrbis direptionem merito permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio vero etiam regia dedit munera, ita vt omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, CLXXXV. Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum, illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos viginti ſeptem. Soſius autem conſecrata Deo corona aurea, profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud Senatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem vero plebeium, & quod ſi ipſe propter offenſum Roman. pop. indignus eſſet qui regnet, certe filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus eſt. atq; Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimum ſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem Sacerdotii, facinoraque maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum Rempublicam. Verum hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto Regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

An. mundi 393[illegible] Ante Christ. nat. 34

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusquintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Expugnatis a Soſio & Herode Hieroſolymis, Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes vero præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.*

II. *Quomodo Hyrcanus a Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.*

III. *Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multo poſt necandum curauit.*

IIII. *Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.*

V. *Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.*

VI. *Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius a Caſ. Actiaco prælio victus eſt.*

VII. *De terræ motu, qui Iudæam concuſſit.*

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

IX. *Herodes ad Cæſarem profecturus neceſſario Hyrcanum interficit.*

X. *Quomodo Herodes regnum etiam a Cæſare obtinuit.*

XI. *Herodes Mariammen calumniis oppreſſam interficit.*

XII. *De fame quæ in Iudæam terram incubuit.*

XIII. *Cæſarea conditur.*

XIIII. *Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.*

CAP. I.

Expugnatis a Soſio & Herode Hieroſolymis, Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes vero præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.

Hieroſolymorum expugnationem Soſii ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni, ſuperiore volumine diximus: nunc quæ deinceps conſecuta ſunt dicemus. Poſtquam tota Iudæa potitus eſt Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnũ adepto fauerat, eos viciſſim promouebat: aduerſę autem factionis homines quotidianis abſumebat ſuppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Phariſæus, & Sameas huius diſcipulus. dum enim obſiderentur Hieroſolyma, hi conſulebant ciuibus, vt Herodem in vrbem reciperent, eamque ob rem gratiam illis habuit. Pollio vero hic olim, capitis reo Herode, Hyrcano cæteriſque iudicibus prædixit opprobrans, quod abſolutus eorum ſententiis ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc vero captis Hieroſolymis, omnem regiam ſupellectilem in vnum congeſſit: à diuitibus quoque ablata &

Herodes fautores promouet inimicos tollit.

Phariſæi in honore habiti.

Pollio Herodis tyrãnidẽ prædicit.

An. mũdi 3930. Ante Chriſtũ na. 34.

Cædes factionis Antigonianæ.

collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiusque amicis donauit. Interfecit etiam quadraginta quinque primates ex factione Antigoni, appoſitis ad portas cuſtodibus, qui etiam cadauera ſcrutabãtur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri vel argẽti inueniebatur, id totum ad Regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat, nam bona eorum auaritia domini egentis abſumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni ſabbatici, quo nobis nõ eſt fas ſerere.

Antigonus ſecuri percutitur.

Strabo de Antigono.

Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum ſeruare ad triumphum: ſed vbi audiuit gentem ad res nouas ſpectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum ſecuri percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Teſtis eſt Strabo ſic ſcribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam ſecuri ſubiecit: Romanorumque primus affecit Regem hoc ſupplicio, ratus non aliter poſſe adduci Iudæos, vt Herodem pro illo Regem conſtitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant, vt appellatione Regis eum dignarẽtur: tanta apud eos fuit prioris Regis exiſtimatio. quare viſum eſt ignominioſa morte obſcurare eius memoriã, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo.

Hedio & Ruffinus cap. 2.

Hyrcanus cognito quod Herodes regnum aſſecutus ſit, ad eum reuertitur.

Hyrcanus autem Pontifex captiuus apud Parthos cognito quod Herodes regnum aſſecutus ſit, reuerſus eſt ad eum, in hunc modum dimiſſus. Batzaphatnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo pontifex, deinde Rex fuit, & fratrem Herodis Phaſaelum, captiuos abduxerant: quorum Phaſaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honeſtam mortem præferens, ſe ipſe interfecit, ſicut ſupra diximus.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus a Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.

Hyrcano Babylone a Iudæis ingens honor habetur.

Hyrcanus patriæ amans gratiam ab Herode expectat.

Hyrcanum autem ad ſe perductum Phraates Parthorum Rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quã Pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, nec hi ſolum, ſed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præſentis fortunæ pœniteret hominem. Sed poſtquam reſciuit Herodem ad Regiam dignitatem euectum, ad nouas ſe ſpes tranſtulit, natura ſuorum amans, & gratiam ab eis expectans, quod aliquando de capite periclitantem ſeruaſſet in iudicio. Cœpit igitur de profectione conſultare cum Iudæis, officii cauſa inuiſere illum ſolitis: qui tamen, vt maneret ei ſuadebant, commemorantes obſequia ſua & honores quos exhiberent non aliter quam vel Regi vel Pontifici: imo ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere poſſe, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec Reges ſolere meminiſſe accepti in priuata vita beneficii, quandoquidem mores cum fortuna ſint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerũt eximere patriç deſiderium. Herodes quoq; ei ſcripſit, rogaret Phraatẽ & eius regni Iudæos, ne ſibi inuiderent communem cum genero futuram poteſtatem. nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo quondam & altori & ſeruatori gratiæ: ſimulq; etiam ad ipſum Phraatem legatum mittit Saramallam cum multis munerib. eblanditurum ne obſtaret cupienti referre gratiam homini de ſe optime merito. Nec tamen re vera hoc agebat: ſed quia ipſe grauis eſſet princeps, cauens mutationis occaſiones, quærebat Hyrcanum in poteſtatẽ ſuam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod poſtea fecit. Tunc autem dimiſſum à Partho, & ab illis Iudæis honorifice adiutum viatico cum ex-

Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorũ Regem.

Hyrcanũ Herodes in ſummo honore habet.

excepiſſet, in ſummo honore habuit: primumque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis ſemper honoratiorem cedendo, patremque appellitando, lactabat hominem quo minus ſuſpicaretur inſidias: quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret ſibi ad ſtabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domeſticæ ſeditionis enata eſt occaſio. Cauens enim ne quis illuſtrium crearetur pontifex, accito Babylone non obſcuri generis Sacerdote Ananelo, huic ſummum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, vxor Alexandri Ariſtobuli Regis filii, ex quo liberos habebat, alterum formoſiſſimum, nomine Ariſtobulum, alteram Mariammen Herodis coniugem, inſigni pulchritudine fœminam. hæc iniquiſſime ferebat contemptum filium, quod eo ſuperſtite aliunde vocatus pontificatum vſurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendã fidicinem, vt pontificatum filio ſuo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligẽte, amicus eius Gellius ob quædam negocia in Iudæam profectus, vt vidit Ariſtobulum delectatus eſt eius forma, admiratus ſtaturã adoleſcentis ſimul & pulchritudinem, nec minus Mariammen Regiam coniugem, felicemq; prole Alexandram prædicans: cum qua colloquutus perſuaſit, vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conſpectis ille nihil non à ſe impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad illum transmiſit. Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eos ſibi viſos non mortali, ſed plane diuino natos genere, volens Antonium in amorem pellicere. qui indecorũ ratus puellam Herodi nuptam accerſere, atque etiam Cleopatræ ſuſpiciones vitans, ſcripſit, vt aliquo honeſto prætextu filium ad ſe mitteret, addens, niſi moleſtum videatur. Quę poſtquàm relata ſunt Herodi, non putauit tutum Ariſtobulum in ipſo flore ætatis; videlicet decimumſextum agentem annum, ad hæc genere nobiliſſimũ mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiuſmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potẽtiam. Reſcripſit igitur, ſi vel pedem e regno ſuo moueret adoleſcens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum ſub alio Rege ſperantibus: hoc pacto cum ſatisfeciſſet Antonio, decreuit non omnino adoleſcentem & Alexandram ſpernere, vxore etiam Mariamme aſſiduis precibus obtundente, vt fratri debitum pontificatum redderet, dicenteque ipſi quoque id fore commodum, adempta per honorem adoleſcenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram inuectus eſt: eam & clam regno ſuo inſidiatam, & per Cleopatram id agere, vt ope Antonii ad ſe regimen transferatur in puerum. idque tanto iniuſtius eam moliri, quod & filiam ſuam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipſe quæſiſſet multis ſudoribus ac periculis, ſe tamen præteritorum libenter obliuiſci, nec deſinere pietatem erga eam cæteraſque neceſſitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus ſit. Hæc poſtquam elocutus eſt verbis meditatis quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum conſiſtorio, Alexandra vix ſui compos, tum præ gaudio, tum quod ſe ſuſpectã intelligeret; cœpit cum lachrymis pro ſe verba facere, falſa ſe pro Sacerdotio nihil non tentaſſe indignitatis & contẽptus impatientia: regnum autem negans ſe vel ambiiſſe vnquam, vel etiã ſi vltro offerretur, admiſſuram fuiſſe. Satis honoris ſibi videri, quod filium cum ipſo regnare videat, ſatiſque ita conſultum ſecuritati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine, accipere ſe honorem filii, futuramq; poſthac regi obſequen-

An. mũdi 3930. Ante Chriſtũ na. 34.

Ananelo Herodes dat ſummum ſacerdotiũ.

Alexandra per Cleopatrã filio põtificatũ ab Antonio petit.

Antoni ab Herode Ariſtobulũ petir. Cauſa nõ miſſi Ariſtobuli.

Herodes in Alexãdram, vt eiã regno ſuo inſidiatam inhibitur.

Alexandra ſeſe excuſat; & Herodi reconciliatur, dum pontificatum filio promittit

An. mūdi 3930. Ante Chriſtū na. 34.

tiſſimam: veniamque præteritorum petere ſi quid fiducia generis & neceſſitudinis propter indignitatem rei egiſſet immodeſtius. Poſt hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis viciſſim dexteris diſceſſerunt, omni, vt tum videbatur, ſuſpicione ſublata.

CAP. III.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo poſt necandum curauit.

Hedio & Ruffinus cap. 3.

Ananelo Herodes Pontificatum abrogat.

Pontificatus tribus abrogat.

Alexandra Herodi ſuſpecta obſeruatur.

TVm Rex confeſtim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Aſſyrios, vt ante diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioqui oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus, regnum, cum autoritate ſua Pontificem feciſſet, ipſe poſtea depoſuit quo familiam ſuam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic ſemel aſſumptus ſolet eſſe perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Ieſu ſubrogato in hoc ſacerdotium fratre ipſius Onia. Secundo Ariſtobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in ſe tranſtulit. Tertius Herodes Ariſtobulum adoleſcentem viuo adhuc pontifici ſucceſſorem dedit. atque ita tum viſus eſt diſcordiæ domeſticæ attuliſſe remedium. nec tamen vt decebat poſt reconciliationem vacauit ſuſpicionibus, veritus Alexandram ne in poſterum quidem quieturam, ſi daretur rerum nouandarum occaſio. Iuſſit igitur eam continere ſe intra regiam, & nihil pro poteſtate agere. ad hæc obſeruabatur aſſidue, ita vt nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exaſperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri ſuperbia ſuſpectam ſe obſeruari indigniſſime ferebat, malens quiduis potius pati, quam amiſſa licentia, honoris ſpecie in ſeruitute & timore vitam degere. miſit igitur ad Cleopatram literas, præſentem rerum ſuarum ſtatum deplorans, & rogans, vt opem aliquam ſibi afferat. Illa iuſſit eam vna cum filio clam in Ægyptum ad ſe confugere. quod conſilium placuit, moxque tale quiddam comminiſcitur. Paratis duabus ſandapilis, in has ſe & filium incluſit, iuſſis famulis conſciis, vt noctu has efferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum ſtabat nauigium, quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æſopus ipſius ſeruus effutiuit, putans eum non inſcium eius conſilii. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, ſuſpectus quaſi ſocius inſidiarum, quibus Antipater veneno ſublatus eſt, arripuit occaſionem conciliandæ ſibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum inſidias Alexandræ detulit. at ille paſſus eam tentare negotium, in ipſa fuga deprehenſam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non auſus ei mali quicquam facere. Verberabatur enim non ceſſaturam Cleopatram, odii tali anſa præbita. quare ſimulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. ſtatuit tamen modis omnibus adoleſcentem tollere. ſed interponenda erat mora, quo magis laterent inſidiæ. Iamque inſtabat Scenopegia, feſtum apud nos cum primis celebre, cuius ſolennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere, attamen hinc quoque data eſt occaſio per inuidiam, quo magis acceleraret quod ſemel ſtatuerat. Poſtquam enim adoleſcens annum tum egreſſus decimumſeptimum, ſacris iuxta legem operaturus ad altare aſcendit ornatu pontificali, ceremoniasque decenter tractabat ipſe eximia forma & ſtatura quam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem

Alexandra in Ægyptū fugere cogitans a ſeruo proditur.

Ariſtobulo Herodes inſidiatur.

præ ſe ferens, conuertit in ſe multitudinis oculos ſimul & ſtudia, reputantis ſecum etiam aui Ariſtobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim ſe aperiebant, confuſi nimio gaudio, nec continentes fauſtas voces ac comprecationes, licentius quam ſub tali Rege decebat proferentes debitam familiæ beneficiorum, tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt, quod de adoleſcente decreuerat, perficeret. Itaq; peracta feſtiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe paratum in eius gratiam iuueniliter colludere: cumq; loci eius natura eſſet æſtuoſior, cito defeſſi relicto luſu, magnis piſcinis quæ ibi circa aulā erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum ſpectabant natantes quoſdam è ſociis & famulis: deinde poſtquam prouocante Herode adoleſcens quoq; eis ſe immiſcuit, amicorum quibus hoc datum erat negocium, deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes non prius deſtiterūt quam omnino aqua præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totamque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla nō domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpe ad inferendā ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi forte ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare, quod data opera negatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolum fingens, ſed & lachrymas & mœſtitiam veræ ſimilimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulcritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimare conducere: ſed potiſſimum hoc agebat, vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterum quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quam in congerendis eo aromatibus & aliis rebus precioſiſſimis, quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

An. mūdi 3931. an. Chriſtum na. 33.

Ariſtobulus Herodis ductu ſubmergitur, & ad Ananelū pontificatus redit.

Luctus ob mortē Ariſtobuli.

Animus Herodis hypocriticus.

CAP. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed indies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſideriū. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimulq; filii ſui miſerabilem interitum. Illa vero iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quam proprium curauit hoc negocium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam Regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquā Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem, dicturū cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine. factum enim improbabat, ſi quidē ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ

Alexandra Cleopatra Herodis inſidias, & filij miſerabilem interitū indicat.

An. mūdi 3932. Ante Chriſtū na. 32.

Herodes ad Antonium profecturus Ioſepho, cui regnū interim commendarat, coniugis necē mandat.

odia metuens, indeſinenter Antonium cōtra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat: ſed commiſſa regni cura Ioſepho patruo, clam ei mandauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariammen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem, vt etiamſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad ſuam id iniuriam pertinere exiſtimet. aiebatque totum hoc negocium exhiberi ſibi propter eius fœminę formā, in quam ille iam pridem fama cognitam accenſus ſit. atque his mandatis, non admodum læta ſperans de rerum ſuarum exitu, proficiſcitur ad Antonium. Porro Ioſephus creditum ſibi regni regimen adminiſtrans, & ſæpiſſime Mariammen conueniens, partim propter negocia, partim honoris cauſa, dum crebra mentio fit coniugalis amoris quo eam Herodes proſequeretur: irridentibus hanc eius aſſeuerationem mulieribus, pręſertim Alexandra, ille nimio ſtudio approbandi eius affectum Regis eo prouectus eſt, vt mādatum illud proderet, ratus id certiſſimum amoris argumentum, quod neq; ſine ea viuere ſuſtineret, neque vel morte ipſa ab ea diſiungi. quæ Ioſephi verba mulieres non tam vt indubitatū Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quam exhorruerunt illius tyrannicum animum, ſi vel mortuus ſæuiret in earum capita. Interea per

Rumor vanus de Herodis morte ſparſus.

ciuitatem rumor ab inimicis Regis ſparſus eſt, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliquam regiam turbauit, tum mulieres maxime. Alexandra etiam Ioſephum hortata eſt, vt aſſumens eas ad ſigna legionis Romanę confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiam circa vrbem tendebat ſub tribuno Iulio, ſic enim primum ſi quid turbarum in aulam incideret, ipſas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde ſperandum eſſe conſequuturam quiduis Mariammen ſi in Antonii conſpectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea conſultatione literæ ab Herode ſuperuenerunt rumori contrariæ. quamprimum enim ve-

Antoniū Herodes munerib. placat, & amicu res ſuas ſaluas eſſe ſcribit.

nit ad Antonium, muneribus eum placauit, quæ in hoc Hieroſolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus poſthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. negabat enim Antonius oportere Regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne Regem quidem futurum. ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idque ipſum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperiis. Hæc ſignificabant Herodis literæ, reliquumque honorem quo ſe dignaretur Antonius, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non ceſſante à criminationibus Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id ſibi vſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia iuſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum grauius, venturumque breui conſtabilito tam regno quam amicitia: nec relictam Cleopatræ cupiditati vllam ſpem, quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Iudæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret. His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quamprimum deducto aliquantiſper Antonio contra

Ioſephus & Mariamme apud Herodem accuſantur.

Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt, quid Alexandra cum ſuis voluerit, nec hoc cōtenta Salome, etiam maritum ſuum criminata eſt, Mariammes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatem veterem, quod Regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porro Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariammen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelo-

An. mũdi 3932. an. Chriſtum na. 32.

Mariamme apud Herodem ſeſe excuſat, eique reconciliatur.

typiæ ſtimulos, ægre tamen ſe continens, ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariammen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Ioſepho commercii. illa vero pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, Rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremo veniam peteret, quod temere fidem habuiſſet rumoribus: agebatque ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lachrymis ruunt in complexus mutuos, cum tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantoque magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid ipſi humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus præ dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabaturque capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſto deprehenſam cõſtupratam à Ioſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægre, cohibuit ſe tamen. Veruntamen Ioſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.

Ioſephum Herodes interfici, & Alexãdram in carcerem conijci iubet.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

Cleopatra Regina alieni appetens.

Cleopatra fratrẽ & ſororẽ interficit.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non deſinente in omnes incitare Antonium, quem hortabatur vt auferens cuique ſuam dynaſtiam, ipſi contribueret: multumque apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cumque natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primo fratrem, cui debebatur regni ſucceſſio, veneno ſuſtulit, agentem annum quintumdecimum. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem interfecit per Antonium. Pecuniarũ etiam vbicunque ſpes affulgeret, neque templum neque ſepulchrum, neq; aſylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent ſpolia quæſita vel ſacrilegio: miſcebatque ſacra, profana, fas nefas, vt augeretur lucris vel iniquiſſimis, ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & voluptatib. deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continue ſolicitabat, vt aliis ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata eum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, adẽptas ſuis Regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, vt non illecebris ſolum, ſed etiam veneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel pernegando eam contriſtaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequiſſimus, partes de vtriuſque regione ablatas ei largitus eſt: ad hæc vrbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum vſque Ægyptum, præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Lyſaniã Cleopatra interficit.

Cleopatra Antoniꝰ partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.

CAP. V.

Cleopatra Regina in Iudæam aduentus.

Cleopatra ad Antonium peruenit.

HÆc aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vſque Euphratem proſecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: vbi excepta ab Herode, conceſſam ſibi Arabiæ partem & Hierichunti agri reditus ei

An. mūdi 3932. Ante Chriſtū na. 32.

Mulier intemperās & libidini dedita.

Cleopatrā Herodes interficere conatur, quod eius amici auertunt.

locauit. Is & balſamum fert, quod vnguentorum longe precioſiſſimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularū vim maximam per hæc negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac forte etiam amore tacta nonnihil: quamuis veriſimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam ante ei parum amicus, quod noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum vero etiam abhorrens tam proſtratam impudentiam, & reiecturus, ſi petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere ſic enim multis moleſtiis leuari poſſe eos, quibus vel hactenus infenſa fuerit, vel in poſterum futura ſit. quin & ipſi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatem delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum cenſentes hominem in magnis verſantem negociis, in manifeſtum ſe periculum coniicere, & obſecrantes ne quid ageret temere. Non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quod per vim atque inſidias amiſiſſe eam videbitur. nec ſupereſſe vel mediocrem excuſationem, quando mulier ſit omnium eius ætatis longe honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonii iniuria. vnde facile apparere, quam magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cum nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu recte diſponere. his deterrêtes, & periculum probabilibus rationibus oſtendêtes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus Regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterum Antonius ſubiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui poſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſte reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ.

Cleopatrā Antonius verſus Ægyptū deducit.

An. mūdi 3933. Ante Chriſtū na. 31.

Antonius Armenia regno potitur.

Hedio & Ruffinus cap. 5.

Arabs vero poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit, aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus, & ad dandum ſegnior vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Areta infert, quo tempore Antonius a Cæſare Actiaco prœlio victus eſt.

Herodes Antonio cōtra Auguſtū auxilia pollicetur.

Herodes ad bellum Arabicū inſtatur.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cū enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperii ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertę paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxiliū in Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verum quia tam ex ipſo quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illū bellum vertere. nam & Regina hoc in rem ſuam fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis attererētur cladibus. Igitur Antonii iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitū, cum quo mox inuaſit Arabiam equi-

ratu

An. mūdi 3934. Ante Chriſtū na. 30.

Pugna & victoria Herodis.

tatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quo occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiēs Herodes, duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cumq; vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mittere moras & confeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quod pulchre inſtructā aciem habere ſe crederent, tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi poſſe videretur, decreuit Rex vti alacritate militum, & profeſſus ſe non ceſſurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hoſtem, ſubſequente inſtructa acie, quæ res attonitos reddidit Arabas. pauliſper enim repugnare conati, vt viderunt non poſſe ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam verſi ſunt. actumque de eis fuiſſet, ni Athenio Herodem inuaſiſſet eiusq; exercitum. hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturus ſi Arabes vincerent. Vbi vero vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum feſſos iam, & victoriam ſuam putantes ex improuiſo adortus magnam ſtragem edebat. Nam Iudæi viribus in profeſſos hoſtes abſumptis, tum vero etiam ob victoriam diſſolutiores, facile hoſti cedebant, multaque vulnera accipiebant in locis aſperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduerſarii. His igitur vehementer laborantibus Arabes reſumptis animis reuerſi in prælium trucidabant iam fugientes. Nec vna erat exitii facies, paucique in caſtra euaſerunt. Rex vero videns eos viribus impares, citatu equo profectus eſt euocandos qui illis ſuccurrerent. nec tamen licet feſtinus, affuit in tempore, ſed Iudæorum caſtra capta ſunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimū aberant, & hoſtium validum exercitum opprimunt. Et illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excurſionibus in Arabiam, caſtra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, ſed interim non mediocriter proficiebat ſuos labori aſſuefaciens, & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam.

Cleopatra dux fundit Herodem.

Arabes in praliū reuerſi, fugiētes trucidant, & caſtra capiunt.

CAP. VII.

De terra motu, qui Iudaam concuſſit.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

Terramotus in Iudea, qui circiter 10 millia hominū opprimit.

QVo tempore dum maxime apud Actium Antonius conflictatur cum Cæſare, ſeptimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concuſſa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppreſſa ſunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vtpote ſub diuo agitās. hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hoſtium animos, quaſi ſubuerſis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominibus, nulli iam ſupereſſent aduerſarii. legatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehenſos necauerunt, moxque magna alacritate properauerunt ad hoſtilem exercitum. at illi non auſi aduentum eorum præſtolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, Rempub. negligere, nec multum à deſperatione abeſſe videbantur. quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in ſe erat conando animum illis addere. cumq; generoſiores quoſdam in meliorem ſpem reſtituiſſet, tum demum auſus

Arabes Iudæorū legatos necant.

Iudaeos propter dãnum paſſum mœſtos, Herodes conſolatur.

eſt etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis conſolatus ſimul & cohortatus eſt.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Herodes conſolatur & cohortatur milites.

NOn ignoramus, viri fortiſſimi, multa hoc tempore noſtros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum eſt pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia ſunt, vt veſtra virtute poſſint corrigi, cohortandi mihi eſtis, & monendi quo pacto retinere poſſitis priſtinum robur animi, ac primum de bello verba faciam, declaraboq; nos id iuſtiſſimis de cauſis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipue debet acuere veſtram fortitudinem. deinde oſtendam, nec hæc, quæ nos contriſtant, eſſe tam grauia quam videntur, & magnam nobis ſupereſſe ſpem victoriæ. ac primum de eo diſſeram quod prius propoſui, vosque ipſos teſtes eorum quę dicturus ſum faciam. Noſtis enim ipſi Arabum iniuſtitiam, & quam ſint erga alios quoq; omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: ſed nos præcipue ſemper infeſtauerunt, ob auaritiam & inuidiam perpetuis iniuriis nos laceſſentes. Et tamen ne alia beneficia noſtra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit niſi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in cauſa fuit, ne quid iſti grauius paterentur, dum ille cauet committere quod & nobis ſuſpectum eſſe poſſet: deinde poſtquam precibus illa euicit, vt de vtraq; regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoq; diſpenſandis non ceſſauit mea induſtria: & datis de meo magnis muneribus, ſecuritatem ambobus acquiſiui meo vnius ſumptu, dum ducēta talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditib. eius ipſius terrę quam iſti olim noſtrā occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes eſſe, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis ſalutem ſuam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius eſt, eos qui negare non poſſunt ſuam libertatē noſtrum eſſe beneficium, & ob eam rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præſertim amicos, & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hoſti ſeruanda, multo magis inter amicos locum habeat neceſſe eſt. at non inter tales quales iſti ſunt, qui nihil honeſtum putant, niſi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitatem eſſe debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiumne igitur eſt, noſtri officii eſſe iniuſtos iuſto bello perſequi, quod Deus ipſe fieri vult, iubetque nos ſemper vlciſci vim & iniuriam, maxime in bello non ſolum iuſto, verum etiam neceſſario? quod enim confeſſione omnium tam græcorum quam barbarorum eſt crudeliſſimum, hoc cæſis noſtris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores ſacros atque inuiolabiles eſſe volunt, & noſtri honeſtiſſima, ſanctiſſimaque legis præcepta per angelos, hoc eſt, nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hoſtes hoſtib. conciliare poteſt. Quid igitur magis nefarium, quam legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis poſt hoc facinus expectanda vel in bello proſperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego ſane non video. Dixerit forte aliquis: ius quidem & fas penes nos eſt, ſed penes illos vires & maiores copiæ. verum iſthæc oratio indigna eſt noſtris hominibus. cum quibus enim iuſtitia eſt, cum illis etiam Deus. vbi autem Deus eſt, ibi nec multitudo nec fortitudo deeſſe poteſt. Sed age etiam per ſe vires noſtras expendamus. Pri-

Cauſa belli contra Arabes.

Legati inuiolabiles.

Cum quibus iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt.

An. mũdi 3935. an. Chriſtũ nat. 29.

ma pugna vicimus, in ſecunda primo congreſſu eos profligauimus, non ferentes noſtram impreſſionem. victores deinde nos Athenio non indicto bello, ſed ex inſidiis aggreſſus eſt. verum hæc fortitudo eorum dicenda eſt, an inſidiæ potius & ſecunda iniquitas? Cur igitur nobis minus ſit animi, quibus oportebat eſſe plus ſpei? aut cur nobis timendi ſint, qui quoties abſque dolo certandum eſt ſemper ſuccumbunt, quando vero vincere videntur, per iniuſtitiam hoc faciunt? Quid quod etiam ſi fortes quis eos exiſtimet, hoc ipſo magis ad virtutem excitari debet? non eſt enim generoſi laus infirmiſſimum quemque aggredi, ſed poſſe etiam fortes deuincere. Quod ſi quem domeſticæ clades terrent, & terræmotus proximus, primum cogitet hoc ipſum eſſe quod Arabes decipit, putantes grauiorem quam revera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem cauſa ſit. Illi enim nunc audent non quod alicuius boni ſibi ſint conſcii, ſed quia nos afflictos credunt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipſo creſcent animi, quod iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neque admodum afflicti ſumus, neque vt quidam putát, irato Deo nobis hoc accidit, ſed caſus hi ſunt fortuiti. Quod ſi Dei voluntate hoc factum eſt, mirum ni eiuſdem voluntate ceſſabit calamitas, & hac caſtigatione contentus eſt. Quod vero præſens bellum ei probetur vt iuſtum, ipſe euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppreſſis, veſtrum qui arma geſtatis nemini quicquam mali contigit, ſed omnes eſtis incolumes, manifeſto diuinæ voluntatis indicio, quod ſi populatiter militaſſetis vna cum liberis & vxoribus, neminem veſtrûm deſideraretis. Hæc cogitantes, & quod maius eſt, habere vos Deum protectorem omni tempore, perſequimini iuſto bello gentem impiam, nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem ſeruantem, in occidendis legatis fortem, cum virtute res gerenda eſt, ſemper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accenſi ſunt ad prælium. Herodes autem ſacris de more peractis, propere duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatusque caſtra non procul hoſtibus, decreuit caſtellum inter vtroſque ſitum occupare: commodum ſibi id ratus, ſiue pugnandum eſſet, ſiue caſtra in tutiorem locum transferēda. cumq; idem eſſet Arabum quoq; conſilium, circa eum locum certamen contractum eſt. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conſerunt, vtrinq; nonnullis cadentibus, donec Arabes victi diſceſſerunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene ſperandum fuit, vt quia hoſtes certamen detrectabant, auſi ſint vallum eorum diuellere ipſa caſtra expugnaturi. atq; ita coacti proceſſerunt non ſatis bene ſtructa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut ſpei ad pugnam afferentes; conſeruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia neceſſe erat laceſſenti hoſti reſiſtere. poſt diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæſis, tandem Arabes in fugam verſi ſunt: Tanta autem ſtrages impulſis ſemel edebatur, vt non ſolum hoſtium gladiis conficerentur, ſed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alii proculcarentur, alii ſuis ipſorum telis ſe induerent. itaque quinque millia deſiderata ſunt, cætera turba refugit quidem intra caſtra, ſed nulla certa ſalutis ſpe, non tam commeatus quam aquæ penuria. Porro Iudæi quia non potuerunt vna cum fugientibus irrumpere, obſidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obſeſſis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miſerunt, primum pacem petentes, deinde quia ſitis vrgebat, præſenti neceſſitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq; æquum admittebat, enixe cupiens facinorum in ſuos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti

Arabes ab Herode deuicti.

Arabes ſiti compulſi, ab Herode pacem petunt.

An. mũdi 3935. an. Chriſtũ nat. 29.

ſiti inter alia mala prægrauante, progreſſi præbuerunt ſe vinciendos & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti ſint ad quatuor millia. Sexta vero omnes reliqui decreuerunt prodire, & hoſtem aggredi, vel etiam cladem malentes, quam ita paulatim ignominioſe opprimi. Quæ ſententia poſtquam placuit, eruperunt è caſtris, ſed parum idonei ad prælium, fractis tam viribus, quam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter ſeptem millia ceciderunt: domitaq; per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem ſuo malo bellatorem egregium experti ſunt, clientalem ſe dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæſarem profecturus neceſſario Hyrcanum interficit.

Hedio & Ruffinus cap. 7. Herodes Antonio deuicto ſubtriſtis. Hyrcanũ Herodes e medio tollere ſtatuit.

QVa felicitate ille multum elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene geſtam exiſtimatione. Sed dum maxime res ſuas conſtabiliſſe videtur, ſummum diſcrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæſaris. Tum enim actum de ſe putauit, non ipſe ſolus, ſed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune ei fore tantam Antonii amicitiam. quo factum eſt vt amici quidem nihil diſſimularẽt deſperationem, inimici vero condolere ſe fingentes, clam gauderent, pollicentes ſibi in futurum meliorem ſtatum Reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem ſupereſſe regii generis, ſtatuit eum è medio tollere: ſiue euaſurus eſſet periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: ſiue opprimendus eſſet à Cæſare, ſucceſſionem illi inuidens. Hæc ſecum volutanti, ab ipſius Hyrcani familia præbita eſt occaſio. qui quod eſſet miti ingenio toto vitæ ſuæ tempore nullis ſe admiſcuit negociis, omnia fortunæ permittens, & quamcunque illa conditionem attuliſſet, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitioſa fœmina, & mutationi ſpem modeſte ferre neſciens, ſolicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem ſuæ familiæ, ſed potius ſibi quoq; caueret, ſeque ſperatæ fortunæ ſeruaret. conſuluit deinde vt Malicho Arabiam ditione tenenti ſcriberet, peteretque ab eo tutelam & hoſpitium. Si enim contingat Herodẽ male mulctari ab offenſo Cæſare, dubio procul ad ipſum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia ſuadentem Hyrcanus primo repulit: deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuque eandem cantilenam de futurorum ſpe, deq; Herodis inſidiis occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Doſitheo: in quibus ſcriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Aſphaltidem lacum deducerent. Diſtat is à Hieroſolymitanis finibus per trecenta ſtadia. Hæ literæ ideo Doſitheo potiſſimum creditæ ſunt, quod & Hyrcani cliens erat & filiæ & exoſum ei Herodem non vna de cauſa videbatur veriſimile. nam Ioſephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides ſeruata eſt. Pluris enim ille faciens præſentis Regis gratiam, oſtendit ei epiſtolam. qui actis primum gratiis, vnum etiam ab eo poſtulauit miniſterium: vt cõplicata epiſtola & obſignata Malicho eam redderet, & reſponſum ab illo reciperet. multum enim ſua referre, ſi etiam illius mentem intelligat. Quod vbi Doſitheus ſedulo exſecutus eſt, Arabs reſcripſit, paratum ſe & ipſum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: miſſurumque inſtructam manum quæ eos tuto deducere valeat, & voluntati eius obſecuturũ per omnia. Poſtquam autem etiam hanc epiſtolam Herodes accepit, accito Hyrcano,

Alexandra Hyrcanum patrem ſolicitat, & vt a Malicho tutelã peteret, monet.

Trecenta ſtadia, nouem milliaria Germanica.

rogauit eum, ecquid haberet cum Malicho fœderis. quo inficiante, prolatis in conſiſtorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipſius Herodis commentariis ſcripta habentur: nam ab aliis tradun tur aliter, videlicet non ob hoc crimen, ſed quaſi regi inſidiatum necatum eſſe. Scribunt enim ſic in quodam conuiuio diſſimulata ſuſpicione quæſiuiſſe ex Hyrcano, nũ quas literas à Malicho accepiſſet. reſpondiſſe illum, accepiſſe quidem, ſed nihil præter officioſam ſalutationem continentes. Alterum amplius interrogaſſe, num quod etiam munus accepiſſet, cumque reſpondiſſet, nihil præter quatuor iumenta quibus veĉtaretur: Regem traxiſſe hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, moxq; hominem duci iuſſiſſe. Inſontem autem periiſſe argumentum afferunt mitiſſimum ipſius ingenium, vt qui ne iuuenis quidẽ vnquam vllam temeritatis aut audaciæ ſignificationem dederit, ac ne tum quidem cum ipſe principatu potiretur: ſed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri adminiſtrauerit ſententia. Tunc vero iam oĉtuageſimum annum exceſſerat, ſciebatque opes Herodis in tuto eſſe: Euphrate etiam traieĉto, reliĉtiſque qui trans eum amnẽ in ſummo honore habuerant, in patriam poſtliminio rediit, vt ſub illius poteſtate viueret, quo minus veriſimile eſt eum molitum facinus à ſua natura alieniſſimum, confiĉtaque videtur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani poſt variam fortunam, qua tota vita circumaĉtus eſt. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defunĉtæ cum in regnum ſucceſſiſſet, elapſis tribus menſibus ab Ariſtobulo fratre pulſus eſt, ac deinde Pompeii ope reſtitutus. receptiſque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulſus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquando poſt domum reuerſus, quamuis multa ſibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum conſecutus eſt poſt tantam fortunæ varietatem: & quod omnium eſt maxime miſerabile, vt modo diximus, in extrema ſeneĉtute indigno fine abſumptus eſt. Fuit enim æqui amantiſſimus & perpetua modeſtia, imperiumque maxima ex parte per alios adminiſtrabat, amore otij & imperitiæ ſibi conſcius. Antipater certe atque Herodes huius bonitate ad tantas opes proueĉti ſunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occiſus eſt. Cæterum Herodes, Hyrcano ſublato, ad Cæſarem properans, & nihil boni de ſe ſperans propter amicitiam Antonij, ſuſpeĉtum habebat Alexandram, ne vſa hac temporis opportunitate ad defeĉtionem conciliaret populum, & inteſtinis ſeditionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Pheroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, totam denique cognationem in Maſſada depoſuit: iuſſitq; fratrem ſi quid ſibi accidiſſet durius habenas regni retinere. Mariammen vero vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & ante ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verum his quoq; mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnumque pro viribus liberis eius ac Pheroræ fratri conſeruarent.

An. mũdi 3935. Ante Chriſtũ na. 29.

Hyrcanũ Herodes occidi imperat.

Hyrcanus inſons perit.

Hyrcani vita.

Herodis ad Cæſarẽ properantis mandata.

CAP. X.

Quomodo Herodes regnum etiam a Cæſare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum, vt illic Cæſari occurreret. Quo poſtquam appulit, poſito tãtum diademate, de cætero paratu regio

An. mũdi 3915. Ante Chriſtũ na. 29.

Herodes ad Cæſarẽ venit, eique beneficia in Antoniũ collata prædicat, ſimilia in eum collaturus, ſi in amicitiam eum reciperet.

nihil mutauit: admiſſuſque ad colloquium, tum maxime oſtendit animi ſui magnitudinem, neque ad ſupplicationes, (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepide. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conarum, vt penes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem coniunctis quod tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro bene de ſe merito non opus ſolum, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certe hanc laudem ſuam eſſe, quod ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam mutata aperte ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio a ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omnia in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim mature perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille vero per incogitantiam cõſilium meum aſpernatus eſt, atque hoc pacto tibi magis quam ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoq; ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenue fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quod ſi, amoto perſonarum reſpectu, hoc tantum in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus & quam memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem ſuam merebitur. His verbis cum magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam. Quare diademate reſtituto hortatus eum, vt non minus ſuam quam quondam Antonij amicitiam coleret, in ſummo honore habuit, addens ſcripſiſſe Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus ſit. Ergo vbi præter ſpem acceptum ſe vidit Cæſari, & ope eius denuo confirmatum in regno, ſenatuſconſulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, qui bus etiam amicos eius ſibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus eſt etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæſar animaduerſurum ſe in illum iurauerat. Reuerſus deinde in Iudæam auctus honore ac poteſtate, omnes qui contra expectauerant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit ſe ad excipiẽdum redeuntem ex Ægypto Cæſarem, qui poſtquam venit, omni regia magnificẽtia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoq; omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum eſt, vt in intimam familiaritatem reciperetur, vna obequitare ſolitus dum traducuntur copiæ, tractanſque tum ipſum, tum amicos miniſterio virorum CL. ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. quin & ſqualida ac inaquoſa loca tranſeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipſum quidem Cæſarem talentis DCCC. donauit, adeoq; ſatisfactum eſt omnibus, vt luculentius etiam quam pro eius regni facultatibus tractatos ſe faterentur. quo magis amicitiæ promptæque ad bene merendum voluntatis fidem fecit, & vſus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis ſibi parauit. rurſumque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis proſecutus eſt, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Hedio & Ruff. c 8. Cæſar Herodi principatum cõfirmat.

Herodes Cæſarem plurimis muneribꝰ donatum in Ægyptum deducit.

Herodes Cæſarem & exercitum honorifice excipit.

Cæſarem Herodes 800. talentis donat.

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumniis oppreſſam interficit.

An. mũdi 3935. Ante Chriſtũ na. 29.

SEd cum primum in regnum reuerſus eſt, perturbatam familiam inuenit, infenſamq; ſibi vxorem Mariammen & ſocrum Alexandram. rata enim, id quod non immerito ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita, vt nec ſuis, nec alienis bonis frui poſſent, ægerrime ferebant. Mariamme quoque maritum ſimulare amorem credebat, quod id ei bonum eſſet atque commodum. ſed nihil moleſtius ferebat, quam quod ne illo quidẽ defuncto ſpes relinquebitur ipſam fore ſuperſtitem: nec vnquam excidebant mandata olim Ioſepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur cuſtodes, præcipue Sohemum, non ignara incolumitatem ſuam ſitam in eius manibus. ille vero principio fidus erat, non diſcedens ab Herodis præſcripto: deinde munuſculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus eſt: poſtremo effutiit omnia mandata regia, præſertim quod non ſperaret eum cum eadem poteſtate reuerſurum. eam ob rem ſic exiſtimabat, nec ab illo ſibi eſſe periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præſentem dignitatem, & in poſterum facile retenturus. Quod ſi Herodem rebus ex ſententia confectis redite contingeret, nihil cum niſi vxoris arbitratu acturum. ſciebat enim quam impotenter eam Rex amaret. His ille de cauſis à mandatis diſceſſit. Mariamme vero iniquiſſimo animo tulit noua ſibi ſemper alia ex aliis ab Herode naſci pericula: votaque faciebat, ne ille vnquam ſaluus reuerteretur, cogitans vitam ſibi cum eo fore intolerabilem: id quod poſtea nec diſſimulauit, aperte faſſa quid ſe vreret. Ille enim cum præter ſpem magna ornatus fortuna appuliſſet, primæ, vt par erat, vxori lætum de hac re attulit nuncium: eamque ſolam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundiſſimã conſuetudinem ſalutauit & complexus eſt. Mulier vero narrante eo ſuos ſucceſſus, ſuſq; deq; ferre videbatur, nec belle ſuũ affectũ occultabat: ſed vt erat ingenuis minimeque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiſcebat: narratioueque eius contriſtari magis quam gaudere videbatur: vt iam Herodes non iam ſuſpicionibus quam manifeſtis ſignis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auerſationem: quam moleſtiam præ amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & ſibi ipſe non conſtãs iam hoc iam illo affectu diſtrahebatur. adeo animus inter amorem & odium ambigebat, vt cum ſæpe cuperet punire mulieris ſuperbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quam ne ſumpto de ea ſupplicio, ſeipſum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ deſiderium. Talibus curis æſtuantem & ſic erga Mariammen affectum, vt videre ſoror eius & mater, opportuniſſimum tempus ſe nactas putauerunt: moxque aſſiduis calumniis concitabant hominem accendentes eius odium ac zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & ſæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magiſque ac magis exaſperabatur, dum nec illa curas ſuas occultat, & ipſe amorem vertit in odium. Ac fortaſſe iam tum ſæuius in eam aliquid ſtatuiſſet, ni commodum nunciatum eſſet, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæſarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam ſicvt erat reliquit. Diſcedenti Mariamme commendauit Sohemum, plurimum ei ſe debere propter habitam ſui curam profitens, & cuiuſdam Iudææ partis ei dominium impetrauit.

Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæſare congreſſus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus eſt.

Mariãme & Alexandra Herodi infenſa.

Sohemus mandata Regia effutit.

Herodes a Mariãme vxore non blãde exceptus.

Herodes inexpectatã & apertã vxoris auerſationem vidẽs, cõtriſtatur.

Herodis mater ac ſoror Mariammen calũniis inſectantur.

Antoni⁹ & Cleopatra extincti.

Cæſar Ægypto potitur.

Sohemus ab Herode beneficiis ornatus.

qua-

An. mũdi 3935. Ante Chriſtũ na. 29. *Hedio & Ruff. c 9. Caſar Herodis ditionẽ ampliorem reddit. Mariamme moroſa fœmina.*

quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ ſatellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratoniſque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad Regium ſplendorem acceſſio. Deducto deinde vſque Antiochiam Cæſare in regnum reuerſus ſenſit fortunam quam foris propitiam, tam domi aduerſam, maxime quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi ante videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore quam qui ardentiſſime, ne illis quidem exceptis, de quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam moroſitatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, irà vt non habita Regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret: quam tamen illi diſſimulanter & moderate ferebat, licet ſolitam aperte & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occaſio: eæque ſuſpiciones paulatim creſcentes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum. tandem diu præmediatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariammen accerſiit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vna cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobans. quo indigne ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit, ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernam, qui indicaret ſolicitatum ſe à Mariamme, vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur quale nam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium: quod ſi Rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atq; is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamme ſolicitatum, vt amatorium Regi miſceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret ideoque id renunciare, quod hoc & Regi & ſibi tutius exiſtimet. ad hæc verba Herodes, iam ante ſatis commotus, cum magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariammes fidiſſimum tormẽtis examinauit, ſciens quod ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantum prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat adhuc eo loquente exclamat Rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hęc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. moxq; Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem vero cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorum amicorum conſilio, accuſationem accuratam exorſus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quam decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt, cum eum ita velle viderẽt, omnium qui aderant ſuffragiis damnata ſit. qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quam aliis quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit operã, vt mulier ſine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quod dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carce. atq; ita Mariamme ducta eſt ad ſupplicium. Id con-

Sohemus propter Mariammen Herodi ſuſpectus interficitur. Mariãme ab Herode accuſata, omniũ ſuffragiis damnata in carcerẽ cõiicitur. Mariãme Salome inſtinctu ad ſupplicium ducitur.

ſpicata

ſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum, ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecore mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facete omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignamque tali exitio quæ auſa ſittam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolatuta vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij merito damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quam in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo illo eam dignata eſt, neq; vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidē metu mortis mutato ibat generoſam indolem extremo quoq; ſuo tempore præferens. Ad hunc modū periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſior. Cæterum formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt quantum omnes ætatis ſuę fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quo minus iucunde cum rege vitam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta, & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſte etiam ferebat ſuorum caſus, idque apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit, vt exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atque etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam ante miſere affectus, ſicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cum pene ad infamiam vſq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum vero maxime ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariammen. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeoq; dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iuberet vocare Mariammen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit peſtilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abſtulit, omnibus irato Deo hanc immiſſam interpretantibus propter iniuſtum Reginæ ſupplicium. ita aucta Regis ægritudine poſtremo in ſolitudines ſe abdidit prætextu venationis, vbi affligens ſe intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil nec remedia quicquam proderant, *ſed cum exacerbare potius malum viderentur, res minimum à deſperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicqd appeteret, in incertum euentum ſalutem fortunæ committentes. Quo ſic apud Samariam, nunc Sebaſten, decumbente, Alexandra habitans tum Hieroſolymis re cognita conata eſt vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipſa vrbe ſitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec ſine his ſacrificia quotidiana poſſunt peragi, neque Iudæi ſine ſacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quam religio, præfectos igitur tentat, vt ſibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte illo defuncto occuparentur ab aliis quod ſi contingat eum ſanitatem recipere, interim à nemine tutius eas ſeruari quam à domeſticis. Hæc ſolicitatio non eſt æquis auribus accepta, ſed cum eſſent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec fas putabant deſperare de ſalute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regius, Achiabus nomine. quare cōtinuo per nuncios

An. mūdi 3936. Ante Christū na. 28.

Alexandra indecore ſe filia crimini nō conſciā vult oſtendere.

Herodes propter vxoris necem miſere affect⁹.

Peſtilentia Hieroſolymis graſſatur.

Herodes grauem morbum contrahit.

Alexandra Herode abſente, vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere conatur.

Herodis conſiliarij Alexandra inſtitutum ei per nuncios ſignificant.

de

An. mũdi 3936. Ante Chriſtũ na. 28.

Alexandra interfecta.

de Alexandra ſignificauerunt. ille ſine mora eam iuſſit interfici: ſuperatoque tandem morbo affectis & corporis viribus & animi ſic efferatus eſt, vt quauis ex cauſa ad ſæuiendum eſſet propenſiſſimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis ſanguinarias manus abſtinuit, Coſtobaro videlicet, Lyſimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Doſitheo, occaſione arrepta huiuſmodi. Erat Coſtobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim erat ſacerdotinm Coze numinis, quod tum religioſe ab ea gente colebatur, priuſquam ſub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quamprimum regnum adeptus eſt, Idumææ ac Gazæ præpoſuit, data in matrimonium Salome ſua ſorore, cuius maritum Ioſephum ipſe interfecerat, vt iam dictum eſt. ea felicitate præter ſpem oblata inflatus ille paulatim ad tantam inſolentiam progreſſus eſt, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos ſeruire hominibus quorum ſacra & religionem acceperant: miſitq; legationem ad Cleopatram, docens Idumæam ſemper maioribus eius reginæ paruiſſe, proinde nunc quoq; impetrandam eſſe regionem ab Antonio. Se enim paratum illi potius obſequi. Hæc autem moliebatur, non quod Cleopatram mallet habere dominam, ſed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorũ dominationem inuaderet. nam ſpẽ ei faciebat tam generis claritas, quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne a turpibus quidem lucris abſtinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra fruſtra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, niſi intercesſiſſent pro eo tam mater quam ſoror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam poſthac illi fideret. orto deinde inter coniuges diſſidio, Salome libellũ repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. Lex enim noſtra ſolis maritis hoc ius permittit, mulieribus autẽ ne dimiſſis quidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verum illa magis ex propria licentia quam communi iure fecit diuortium, & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternam beneuolentiam coniugali fœderi, conſpiraſſe enim eum ad res nouas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro, & Doſitheo: ſuiſq; rebus fidem aſtruebat per Babæ liberos, quos ille iam per 12. annos ſeruaſſet incolumes. Erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduerſatos ſemper ſuis conatibus, ſed procedente tẽpore per obliuionem hoc omiſerat. cauſa vero odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars feſſa propenſa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia: ſed obſiſtebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regẽ magis eſſe e republica. Tandem capta vrbe per Herodẽ, Coſtobarus deſtinatus ad obſeruandos vrbis exitus, ne quis aduerſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu magnum monumentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam in ſuis agris habuit. Ac tunc quidem licet ſuſpectus Herodem periurio fefellit, negans ſe quicquam ſcire quo illi deuenerint. Rege deinde per edicta prẽmium promittente indici, & modis omnibus eos perquirẽte, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim nõ impune ſibi hoc fore poſt primam negationem, pergebat eos occultare, iam neceſſitate etiã non modo beneuolentia. Hæc poſtquã ſororis indicio rex comperit, miſſis quibuſdã ad loca ſalebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquũ eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed

Coſtobarus Herodes in matrimoniũ Salomen ſororem dederat, Idumæa principatum inuadit.

Coſtobarus interceſſione ſeruatus.

Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodem accuſati.

Babæ liberi a Coſtobaro ſeruati.

Babæ liberi aliique accuſati ab Herode interfecti.

ſubla-

ſublatis omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid vellet agere, nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt, vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterũ inſtituta corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina, qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoq; anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis exſtructo: deinde in campo amphitheatrum, vtrumq; ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamẽ celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atq; etiam longinquis gentibus: propoſitiſq; præmiis magnis vndiq; athletarum cæterorumq; certatorum concurſus factus eſt, confluxeruntq; exercitatiſſimi quiq; in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantum qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiã præſtantes, & qui vocantur thymelici: nec non quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atq; argento collucentibus. quod vero ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes precioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus cæteriſq; vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modo inter ſe, modo cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimũ admirationis ſimul atq; delectationis afferebant, indigenis vero prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quam ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æque peregrinis artibus mutare inſtitura domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quam tropæa: quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſime eas ferebant, à quibus cum eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiamſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic tropæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes vero videns eos turbatos, & ſine ſatisfactionẽ nõ facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis tropæis, quidnam hoc eſſe putarent. cumq; reclamaſſent, hominum eſſe imagines, iubet detrahi ornatum appoſititiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum atque ita ſedato multitudinis tumultu, pleriq; iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen nẽ ſic quidem deſtiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione ſequeretur magnũ aliquod reipub. incommodum: putaueruntq; ſui officij labanti diſciplinæ publicæ vel capitis periculo ſuccurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro Rege hoſtem agere. ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, ſicaſq; veſtibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendũ ſi quid aſſertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati ſunt cæteri. Hi communicatis conſiliis in theatrum vadunt, ſperantes nec ipſum regem improuiſum impetum ſuum euaſu-

An. mũdi 3939. Ante Chriſtũ nat. 25.

Hedio & Ruff. c. 10

Herodes plurima peregrina inſtituta introducit.

Theatrũ & Athletica certamina alia que ſpectacula ab Herode reſtituta.

Herodes ex ſpectaculis non magnam gratiã reportat.

Tropæa armis contectas imagines Iudæi putant.

Decẽ viri cõtra Herodẽ coniurant.

An. mũdi 3939. Ante Chriſtũ na. 15.

Herodes coniurationem ex piſcatur. Decem cõiurati necati, delator eorum interfectus fruſtatim cõciſus eſt. Herodes Hieroſolymis duas arces munit.

Antonia. Samaria vel Sebaſte.

Stratonis turris ſiue Cæſarea. Gabala. Eſthmonitis. Herodes ad ſeditioſos compeſcendos in arces præſidia collocat.

rum, aut certe multos ex aulicis eius ſtipatoribus opprimendos: & vel hoc ſibi fore mortis ſolarium, ſi illum violatæ religionis ergo in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quaſi duces ſe cæteris præbentes hæc facere ſtatuerant. quidam vero ex his quos Herodes ad perſcrutanda & indicanda talia diſpoſuerat, rem totam expiſcatus, Regi theatrum ingreſſuro aperit. is non ignarus quantum odiorum ſibi quotidie conciraret, recipit ſe in Regiam, & nominatim cõiuratos accerſit: qui comprehenſi in ipſo facinore, & ſcientes nullum eſſe effugium, decreuerunt præſentem neceſſitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu ſicas protulerunt, profitentes ſe recte ac pie coniuraſſe non propter priuatos affectus, aut ſui commodi gratia, ſed pro diſciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem ſibi intentata ſuſtineat. hæc illi cum magna confidentia pro ſe attuliſſent, à Regiis abducti per omnes cruciatus necati ſunt. nec multo poſt delator eorum inuiſus omnibus à quibuſdam interfectus fruſtatim cõciſus eſt, & obiectus canibus, idque multis inſpectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec poſt longas ac moleſtas Herodis inquiſitiones à conſciis quibuſdam mulierculis per tormenta expreſſa eſt confeſſio. tum vero autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne forte hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipſius erat Regia, alteram vero iuxta templum Antoniam à ſe communitam, viſum eſt tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebaſten, quæ foris totam gentem contineret in officio. abeſt à Hieroſolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumultus compeſcendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem impoſuit, olim Stratonis turrim dictam: ipſe Cæſaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo ſorte lectis equitibus caſtellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Eſthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportune diſpoſitis, adempta eſt vulgo leuiſſimis quibuſque cauſis mobili tumultuandi materia, parato ad quoſcunq; clancularios conatus remedio, dum in propinquo ſemper ſunt qui vel præcaueant vel recens ortos compeſcant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus dedit operam, vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare ſtatuerat, partim quo illuſtriorem eam faceret, ſed maxime quia prætextu magnificentiæ ſecuritatem rebus ſuis hoc pacto procurabat. Vrbi, abrogato vetere, nouum nomen Sebaſtes impoſuit, agroſque eius natura feraces habitatoribus diuiſit, vt mox ab initiis eſſent locupletes: firmiſſimũ deinde murum circumdedit, natura etiam accliuiores adiutus, & præter veterem ambitum tantum ſpacij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim viginti ſtadiorum circuitus. In eius meditullio fanum ſeſquiſtadij amplitudine eſſe voluit, modis omnibus ornatiſſimum, in quo templum exſtruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum, reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere ſtuduit, ſecuritatem captans ex firmitate loci quo pro arce vti voluit, pulchritudine vero loci ſuæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad poſteros.

An. mūdi 3942. an. Chri. na. 22. Hedio & Ruf. c. 11 al. 10.

CAP. XII.

De fame quæ in Iudaam terram incubuit.

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimuſtertius, maximę calamitates in eam regionem ingruerunt, ſiue ea fuit vindicta irati numinis, ſiue ita ferebant ſtatæ temporum viciſſitudines. Primū ſiccitas diuturna obtinuit, inde inſecuta eſt ſterilitas, ne illis quidē fructibus prouenientibus, quos ſponte ſua terra ſolet edere. Poſtea per inopiam mutata victus ratione, morbi iam inualuerunt & peſtilentia, ſuccedentibus aliis poſt alias calamitatibus. Nam hoc ipſum peſtem exacerbabat, quod ægroti in tanta penuria nec curam ſibi conuenientem nec alimentū congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam ſuperſtites per deſperationem curam ſuorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaque abſumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem ſubnaſcentibus, nihil ſpei reliquum erat, malo præter opinionem indies creſcente, dum non vno anno etiam ſemina ipſa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter neceſſitas multa ad præſentē vſum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates ſuppetebant, dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeoque omnia variis malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod fere ſoleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos eſt regimen Reipub. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modū vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quantum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aureæ quam argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. Is licet obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quam in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porro Herodes aduecto frumento, & approbata populo ſua diligentia, non ſolum mutauit auerſorum à ſe animos, verum etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primum his qui ſibiipſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſime diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis aliiſque tegmentis deficientibus. Vbi vero etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoq; Syrorum vrbibus ſollicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus, quod ſane & ipſi fuit commodum, terra mox vberem referente gratiā, vt omnibus alimenta ſuppeterent. & quamprimum ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, ad LM. hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atque ita res pene perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiam finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem non pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inueniebant remedium: ita

Siccitas diuturna & ſterilitas in Iudæa.

Annona caritas morbos quoque inducit.

Herodes ex aurea & argentea ſupellectile pecuniā conficiens frumentū pro ea cōparat.

Herodes aduectū frumentū populo diſtribuit.

An mũdi 3942. an. Chri. na. 22.

vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti cororum decem millia. corus autem capit decem medimnos Atticos, intra regni vero ſui pomeria 70. millia cororum expenſa ſunt, quæ quidem eius cura & tam opportune collata gratia tantum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odiis quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patriis ritibus peccauerat, libenter obliuiſcerentur, bene compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cum enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis ante fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos e ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, exſtructis ædibus ampliſſimis, exornatiſque auro & marmoribus & ſubſelliis, vt magnum virorum numerũ poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſq; dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera.

Iudæi Herodi propter beneficia fauent.

Cæſari Herodes quingentos ex ſuo ſatellitio mittit.

Regia Hieroſolymis ædificata.

Hedio & Ruff. c. 12

Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cũ primis nobilis, habebatq; filiam omnium ętatis eius pulcherrimam: cuius forma cum vulgi ſermonibus celebraretur, primum fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus, noluit vti ſua potentia, ne tyrannice videretur agere, maluitq; in legitimum thorum puellam introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quod cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret, mox igitur Ieſu Phabetis filio Pontificatum abrogat, & ſucceſſorẽ ei dat Simonem, atq; ita affinitatem cum illo cõtrahit. Peractis deinde nuptiis nouũ caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus, aſcenſu arduo qui per CC. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad inſtar vrbis magnitudinẽ, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cõmuniebatq; ſe accuratiſſime, quaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad Rempublicam. Ciuitatibus ſe comem & humanum præbebat, dynaſtas per occaſionem colebat, ad conciliandam ſibi eorum gratiam munificentiſſimus, quod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factũ eſt, vt cum apud omnes eſſet gratioſus, magnis rerum ſuarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio ſtudiumq; demerendi Cæſarem cum Romanis potentioribus cauſa fuit vt multum à patriis inſtitutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit

Herodes Ieſu a Pōtificatu remoto, Simonẽ cuius etiam filiam duxit, ſubrogat.

Herodes accuratã diligentiã & ſumptus non exiguos in ſtructuras cõfert.

& templa exſtruxit, licet non in ſolo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quod nefas ſit noſtris ſtatuas ac effigies more Græcorum colere. quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excuſans ſe Iudæis, quod non ſponte, ſed potentiorum iuſſu hæc faceret: & interim Cæſarem Romanoſq; tanto magis ſibi deuinciens, quod in eorum honorem à patriis conſuetudinibus ſuſtineret diſcedere. Sed præcipuus ſcopus erat vtilitas propria, & ſtudium memoriæ propagandæ ad poſteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis ſumptibus parceret.

An. mũdi 3942. Ante Chriſtũ na. 22.

CAP. XIII.

Cæſarea conditur.

ERgo cum animaduertiſſet in maritimis locum condendæ vrbi opportuniſſimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnifice deſcripſit: & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratiſſime, tam regiis palatiis quam priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operoſiſſimum, portum à tempeſtatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, ſtationibus inſtructum & diuerſoriis, admirandum ſtructura, eo quod propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno ſumptu conuehenda fuerit. Sita eſt hæc vrbs in Phœnice, qua in Ægyptum prælernauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non ſatis portuoſas quod Africo ſint oppoſitæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam ſtationem quietam eſſe patitur, ita vt plerunq; naues mercibus onuſtæ in ſalô ancoras iacere neceſſe habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ claſſi recipiendę ſufficere: & in viginti vlnarum profundũ prægrandia ſaxa demiſit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis vero octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius ſpacij dimidium oppoſitum eſt frãgendis fluctibus, inde procymation Græce dictum: reliquum ſuſtinebat murum lapideum diſtinctum turribus, quarũ maximæ & pulcherrimæ nomen Druſus à Druſo Cæſaris priuigno immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuerſoria. Exſcenſus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi cauſa iucundiſſimus. Os autem portus patet verſus ſeptentrionem ventorum ſereniſſimum. crepido vero totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens ad firmius reſiſtendum fluctibus, à dextera autem duæ columnæ lapideæ cõiunctæ turri ex aduerſo ſitę pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo exſtructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomẽ Cæſareæ, vrbi tam materia quam artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ, quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies facilius in mare deferantur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Exſtruxit etiam theatrum è ſaxo, à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde late proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpacio ſunt abſoluta, Rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hæc iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eratque eis paratum hoſpitium

Stratonis turris, alias Cæſarea dicta, ab Herode ædificata. Pyræus Athenienſis portus. Dora & Ioppe non portuoſa. Cæſarea portus.

Theatrũ & amphitheatrũ. Herodes Alexandrum & Ariſtobulum Romam ad Cæſarem mittit.

An. mũdi 3942. Ante Chriſtũ na 22.

Cæſar Trachonitidis, Bataneæ, & Auranitidis ditionẽ Herodi donat.

Zenodorus ex raptu viuit.

apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo e filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, aucta prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeo non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps, ab his male vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cęſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibatiorum copiã, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quam credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera & nõ facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos populari nõ datur, ipſi inter ſe exercẽt latrocinia, nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtquam Herodes accepit à Cæſare, adhibitis ducibus ad eos penetrãs maleficia coercuit, & circumuicinis ſecuritatem peperit, Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus, Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt: nihil tamen efficere potuit.

Herodes latrones coercet.

Hedio & Ruff. c. 13

Agrippa in Aſiã miſſus.

Gadarenſes Herodẽ accuſaturos, Agrippa vinctos ad regem mittit.

Auranitidis ditio a Zenodoro Arabibus elocata, & a Cæſare Herodi donatã eſt cauſa belli.

Cæſar in Syriã venit, apud eum Gadarenſes Herodem accuſant, qui ſeipſos iugulant.

Interea in Aſiam Agrippa mittitur, adminiſtraturus tranſmarinas prouincias pro Cæſare. eum, quod eſſet amiciſſimus, Herodes apud Mytilenem cum ſalutaſſet, in Iudæam reuerſus eſt. Cæterum Gadarenſes quidam Agrippam adeunt, Herodem accuſaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remiſit. Arabes etiam iamdudum infenſi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de cauſa, vt rum videbatur ſatis probabili. Zenodorus enim deſperatis rebus ſuis, Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donario Cæſaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excurſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modo contendentes de iure poſſeſſionis apud iudices. pelliciebant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum nouitatibus. Hæc cum mature Herodes cognouiſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hoſtiliter, ne daret occaſionem nouis motibus. Decimoſeptimo demum eius regni anno Cæſar venit in Syriam: moxque Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, inſtigati huc potiſſimum Zenodori criminationibus: qui interpoſito iureiurando pollicitus erat, non prius ſe deſtiturum quam quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæſaris. ab hoc perſuaſi clamitabãt, idq; aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim ſi quis alius, erga ſuos inexorabilis, ab alienis vero acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis eius, violatiſq; ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat cauſam

ſuam dicere: Cæſar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congreſſi ſunt, facta eſt horum mentio, deinde vero interruptum eſt hoc negotium. Gadarenſes enim videntes quorſum Cæſar & amici eius tenderēt, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, ſequenti nocte alij ſe iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe iaciēres necauerunt: atq; ita eum ſe ipſi prædamnare viderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſoluit. acceſſit huic & alia non mediocris felicitas, Zenodorus enim præcordiis ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud Antiochiam Syriæ periit. Cæſar vero & huius portionem, ſane nō contemnendam, donauit Herodi: quæ ſita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitq; vt omnia ex eius ſententia fierent. Denique eo tum felicitatis prouectus eſt Herodes, vt eum in toto, quam late patet, Romano imperio duo eſſent omnium potentiſſimi Cæſar & Agrippa, Cæſar poſt Agrippam nemini maiorem quam illi honorem haberet. Agrippa item poſt Cæſarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ ſuo fratri tetrarchiam impetrauit, de ſuo regno deciſis centum talentorum reditibus, vt etiam ſi quid fatale ſibi accideret, in tuto eſſent res illius, neq; ſubiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæſare in regnum reuerſus, in terra Zenodori elegantiſſimū ei templum conſtruxit e marmore candido, prope Panium quod vocant. id ſpelunca eſt in monte amœniſſima, eiq; ſubiecta in immēſum hians terræ deuexitas. plena aquis ſtagnantibus ei mons valde magnus imminet. ſub ſpelunca autem ſcatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exſtructo in honorem Cæſaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remiſit regni ſui ſubditis, prætextu quidem vt poſt ſterilitatem ſe reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offenſos talibus regis operibus, quæ videbantur plane ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, vt omnium iactabatur ſermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occaſiones turbelarum auferēs, & iubens ſua quenq; agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appoſitiſq; etiam ſpeculatoribus, & grauiſſimis pœnis qui contrafacerent propoſitis. nam multi clam & propalam abducebantur in caſtellum Hyrcaniam, ibiq; dabant ſupplicium: & diſpoſiti erant tam in vrbe quam per itinera qui obſeruarent conuenientes cuiuſcunq; rei gratia. adeo enim hanc curam non negligebat, vt ſæpe ipſe plebeio cultu noctu miſceret ſe vulgo, & experiretur quid de ſe ſentiret populus; & quoscunq; pertinaciter improbarent eius ſtudia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam vero multitudinem ſacramento obſtringebat, iuſiurandum exigens quod non diſceſſuri eſſent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obſecundabat: qui vero liberius ſtomachabantur & cogi ſe indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requiſiuit etiam iuſiurandum à Pollionis Phariſæi Sameæq; ſectatoribus pleriſque: quod cum non impetraſſet, non tamen in eos, vt in cæteros tales ſæuiit, Pollionis reuerentia. remiſit etiam hanc neceſſitatē his qui Eſſæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non abſimile, de quibus alibi narraui prolixius. nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem Rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum vero diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic cōſpicatus Herodem etiam

An. mūdi 3946. an. Chriſ. na. 18.

Zenodorus miſere periit.

Vlatha, Paneas aliaq́; regiones Herodi donatæ.

Herodes a Cæſare & Agrippa, in magno honore habitus.

Pheroræ Herodis fratri Cæſar tetrarchiam cō cedit.

Herodes prope Panium templum ædificat.

Herodes populum Sacramēto obſtringit.

Phariſæos propter Pollionē & Sameā Herodes Sacramētum remittit.

Eſſæi Pythagoreis non abſimiles.

Manahemus regnum futurū prædicit.

An. mũdi 3946. an. Chriſtna. 18.

tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, Regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridẽs, & blando plauſu poſteriora eius permulcẽs verius quam feriens, imo regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quę te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quam de iuſtitia & pietate & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quam humani iuris immemor, licet alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maxime vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante Rege num decem annos duraturum ſit, & viginti inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes vero vel hoc contentus, Manahemum data dextera dimiſit, & ex eo ſemper Eſſenos in precio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quod multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Herodes Manahemũ de imperij diuturnitate rogat, & Eſſenos propter eũ in precio habet.

CAP. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Hedio & Ruf. c. 14 al. 11.

Herodes Dei templũ denuo conſtruere animo cõcipit.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuo conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenіente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterum veritus ne populum difficultate deterritũ minus ad hoc obſequẽtem haberet, aduocata concione, ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorẽ, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis, quam mihi ornamenti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quod in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ opera hactenus Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimum ſeruiunt, per quæ factum eſt, vt res Iudaicæ nunc magis quam vnquam antea floreant, quare, vt dicere cœpi, non opus eſt ſingillatim percenſere, vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipſam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponã, quod maxime vel ad regionis cultum vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtaurauerunt, deſunt ad priſcam altitudinem 60. cubita. tanto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit, per quos non ſtetit qn par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hanc menſuram præſcripſerunt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorum imperio quia illi tum vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, non potuerunt aſſequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, & quod maximum eſt, Romanorũ orbis dominorum amicitia, dabo operam vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis accurauerunt ſuppleam, & quicquid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum grate ac pie perſoluam. Hac tam inopinata oratione

Herodes populo ſe templum extructurum, exponit.

omnium

An. mũdi 3947. Ante Chriſtũ na. 17.

omnium animi ſunt attoniti, quod ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne forte demolitus vetus ædificium, nouum non poſſet abſoluere. quare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit Rex, iuſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dum omnis materia comparetur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neque eos fefellit. Mille enim plauſtra parauit quæ lapides conueherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalib. ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hoſque omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repoſitis, deſuper templum exſtruebat, longitudine centum cubitorũ, altitudine totidem & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquanto poſt ſidentibus fundamentis deceſſerunt, eoſque denuo addere decreuerunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine vero cubitorum duodecim, habebatque Baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum, à multis ſtadiis cõſpicuum, maxime ex aduerſo habitantibus aut aduentantibus. Ianua vero pene ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habentibus columnas intertextas, ſub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum ſane opus tam manus quam materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſponderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili.

Iudæis veritis ne Herodes demolitus vetus ædificium nouum abſoluere nõ poſſet, Herodes vetus illæſum manſurũ, donec ad nouũ materia cõparetur, promittit.

Materia ad fabricam templi neceſſaria.

Tumulus erat petricoſus, arduus à vertice ſenſim verſus orientale vrbis latus reſupinus. huius verticem primus Solomon rex noſter inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit. cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpatium & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circum quadriporticus quatuor ſtadiorum circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus, interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quam longum eſt duplicem habet porticum ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circa templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuo dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitoriũ ſtolæ Pontificiæ, quæ non promebatur, niſi Pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſq; Tyberij Cæſaris tẽpora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quo gratiam eis referret, à Cæſare impetrauit, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fueruntq; Iudæi eius cuſtodes vſq; Agrippæ Regis obitum poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ

Templũ ab Herode quomodo exſtructum.

Stola Põtificia repoſitoriũ.

Stola Põtificia in cuius poteſtate fuerit.

An. mũdi 3947. Ante Chriſtũ na. 17.

Antonia, turris.

procurator, iuſſerunt eos denuo ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Virellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo Pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & pręſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat. harum ab vna tranſitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duo ferebant in ſuburbia, poſtrema in vrbem, gradibus multis vſque imam vallem diſpoſitis, & inde aliis ſurſum per accliue tendẽtibus. Vrbs enim ſita erat in regione templi, theatrali ſpecie, toto auſtrali tractu in profundam vallem definẽs. Quartum autem latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab vtroque angulo æque diſtantem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi ſpectaculum erat, ſi vllum aliud ſub ſole, memorabile. Nam quum vallis in immenſum dehiſceret, ita vt caligarent deſpicientium oculi, deſuper præclara erat extructa porticus: cuius tecto conſcenſo ſi quis vtramq; altitudinem coniunctam contemplaretur, abſque vertigine id non poterat, viſu deficiente ob nimiam profunditatem, priuſquam ad imum pertingeret. In eis porticibus ſtabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quarum quartus inrertextum habebat lapideum parietem. Craſſitudo autem cuiuſque columnæ, quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachiis: longitudo viginti ſeptem pedum, ſubiecta ſpira duplici. Numerus vniuerſarum fuit centum ſexaginta duo, capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris vſque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita, vt in vnoquoque latere duæ pari es, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ſtadij longitudine claudant inter ſe mediam, cuius latitudo ſeſquialtera, altitudo vero duplicata, tanto ſuperabat vtramq;. Earũ lucanaria lignea, ſculpturata figuris variis. Mediæ vero connexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo, columnis inſertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus. Atque hoc modo ſe habebat primus ambitus. interius vero non longo interſtitio ſecundus, paucis gradibus ſcanſilis, ſeptum habebat lapideum, cum inſcriptione quæ vetaret tranſgredi alienigenam, ſub interminatione pœnæ capitis. hoc interius ſeptum tam auſtrino quam ſeptentrionali latere patebat ternis ianuis æquidiſtantibus, ab oriente vero vna magna, per quem intrarent caſti vna cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium vero ſpacium intimum, ſolis ſacerdotibus acceſſibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hoſtias immolare Deo ſoliti. Herodes autem interiora à quibus profani lege arcebantur non auſus ingredi, per ſacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: abſolutoque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipſum eorundem Sacerdotum opera ſeſquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tã alacriter ne-

Porticus præalta ſuper vallem extructa.

Interius ſeptum quod Iudæis modo ingredi conceſſum erat.

Templũ dedicatũ.

gotio

gotio fauſta ominantibus, & inſtaurationem templi magna feſtiuitate concelebrantibus. Ibi Rex trecentos boues Deo mactauit, & alii pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum, vt occulte illac poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus, ne interrumperetur ædificatio: eaque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt vero abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

An. mūdi 3955. Ante Chriſtū nat. 9. *Templū dedicatū. Crypta ſubterranea ab Antonia. Templi ædificatio dum durat interdiu nunquam pluit.*

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusſextus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Alexander & Ariſtobulus ad patrem reuerſi, Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur.*
II. *Herodes dat Alexandro & Ariſtobulo coniuges.*
III. *Herodes ad Agrippam nauigat.*
IIII. *Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accuſant, conatos ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.*
V. *Herodes in Iudæam reuertitur.*
VI. *Domeſticum diſſidium inter Herodem & filios.*
VII. *Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.*
VIII. *Alexandri defenſio, & cum patre reconciliatio.*
IX. *Herodes quinquennale certamen ob abſolutam Cæſaream celebrat.*
X. *Iudæorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ad Cæſarem legatio.*
XI. *Herodes opus habens pecunia, ſepulchrum Dauidis ſubiit.*
XII. *Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.*
XIII. *Trachonitarum defectio.*
XIIII. *Expeditio Herodis in Arabiam.*
XV. *Syllæus Herodem accuſat apud Cæſarem.*
XVI. *Euryclis calumnia contra Herodis filios.*
XVII. *Herodis filii damnantur apud Berytum in concilio.*

An. mũdi 3955.
Ante Chriſtũ nat. 9.
Hedio & Ruffinus cap. 1.
Herodis lex de perfoſſorib.
Pœna furti, iuxta legem Moſis.
Exo.t. 22
Deu. 12. 15.
Herodes liberos ſuos Romã domum reducit.
Salome et alia Herodis filios calumniis appetunt.
Bernicen Salomes filiam Ariſtobulo, Glaphyrã Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes vxores cõiungit.
An. mũdi 3956.
Ante Chriſtũ na. 8.
Hedio & Ruffinus cap. 2.
Marcus Agrippa ab Herode in regno circũuect⁹

CAP. I.

Alexander & Ariſtobulus ad patrem reuerſi, Salomes ac Pherora calumniis appetuntur.

INTER cæteras Reipublicæ curas ad ſe pertinere exiſtimans Rex etiam priuatas iniurias, tam in vrbe quam in agris compeſcere, nouam legem tulit prioribus diſſimilem, quam ipſe ſanciit, vt perfoſſores parietum liceret vendere in ſeruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quam ad diſſolutionem patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud exteros & diuerſam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipſos conuictos ſceleris. Qua de re ſatis cautum erat in priſtinis legum ſanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod ſi non ſit ſoluendo, vendi, non tamen exteris, nec in ſeruitutem perpetuam, ſed vindicandum in libertatem anno ſeptimo. Quamobrem ſic vulgo interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnã ſtatuere, & tyrannicum quiddam magis quam Regium ſapere, non ſine contemptu inueterati iam moris publici: traducebaturque hoc nomine Rex omnium eriminationibus inuidioſiſſimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, ſalutatũ Cæſarem, & ad inuiſendos Romæ ſuos liberos. Ibi Cæſar humaniſſime tractato filios reducendos domum reddidit, ſatis iam inſtructos diſciplinis liberalibus. Qui poſtquam reuerſi ſunt in patriam, ſtatim excepti ſunt magnis ſtudiis multitudinis, quod eſſent conſpicui tum ſtatura tum multis ornamentis animi, & modis omnibus Regium quiddam præ ſe ferrent ipſa ſpecie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen ſororem Regis, cæteroſque quorum calumniis Mariamme oppreſſa fuerat, metuentes ſuæ potentiæ, quum viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occaſione arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis eſſe patris conſuetudinem, memoria ſupplicii de genitrice ſumpti, quaſi auerſantibus pollutum materno ſanguine. Videbant enim calumniatores eſſe cauſam odii, & hac vna via expugnare ſe poſſe & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipſum Regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores ſpargere, quibus tandem ad illum perlatis facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Ariſtobulo coniuges.

SEd tum nondum frigeſcente paterna pietate Rex nihil mali ſuſpicans in eo quo pater erat honore illos habuit, & quod iam eſſent adulti, vxores eis coniunxit, Ariſtobulo Salomes filiam Bernicen, Alexandro Archelai Cappadocum Regis filiam Glaphyram.

Poſt hæc audito quod Marcus Agrippa ex Italia rediiſſet in Aſiam, profectus illo inuitauit eum in regnum ſuum, vt venire dignaretur ad amicum & hoſpitem: quo impetrato nihil prætermiſit quod illi voluptatem afferre poſſe crederet, excipiẽs eum in recens conditis vrbibus, & oſtendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipſi quam amicis exhibens, apud Sebaſten & Cæſarienſem portum, & in exſtructis à ſe arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter

omni-

omnibus amictu & cultu feſtiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuiſſet commoratus, appetente tamen hyeme tempeſtatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vna cum amicis maximis honoratus muneribus.

Agrippa Hieroſolymis Hecatombē immolat.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Rex autem exacto domi hyeme, inſtante vere rurſum ad illum properauit, audito quod cum exercitu Boſporum peteret: factaque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus ſe ibi eum inuenturum: Sed repulſus aduerſis Boreæ flatibus, aliquot dieb. apud Chium hæſit: vbi & priuatim multos ſalutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertiſſet porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quod propter inopiam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abunde ad abſoluendam ſufficeret, hortatus vt quamprimum veterem ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inſperato viſus cum claſſe appellere: fuitque gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt: quod euidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ, Regem intermiſſis propriis negociis præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorū particeps. Nec minus aderat quum remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negociis, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerunt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere fere per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolum pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verum etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus eſt. Cumque etiam ipſe magnanimus eſſet ac facilis ad concedendum ea, quæ neminem læderent, non leue erat momentum & in Rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratū Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunq; in re ſingulis opus eſſet, aſſuit.

Herodes Agrippa pecuniam ad porticum vrbis reparandam confert.

Agrippā Herodes honorifice excipit.

Herodes cū in difficilibus tū in iucundis rebus ſolus Agrippa proxim'.

Agrippa Epheſum peruenit.

Herodes plurimorum eſt apud Agrip. mediator.

Agrippa Ilienſes reconciliati, & Chij immunitatē impetrāt.

CAP. IIII.

Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accuſant, conantes ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.

Poſtquam autem ventum eſt in Ioniam, præſto fuit magna multitudo Iudæorum eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem queſti ſunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus ſuis eos viuere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigerentq; ſe ad expeditiones & munia publica, conuertendamq; in eos ſumptus ſacram pecuniā, contra conceſſa per Romanos priuilegia. Has querelas, vt Agrippa audiret,

Ionici Iudæi apud Agrip. de indigenarum iniuriis conquerūtur.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtũ na. 8.

Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit.

Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cauſam eorum ageret: qui coram Agrippa, aſſidentibus Romanorum honoratioribus, & Regibus aliquot ac dynaſtis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præſtantiſſime, confugiendi ad poteſtatem maiorum opem incumbit neceſſitas, nobis vero etiam impetrandi quæ petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quam quod iam ante veſtra beneficentia conceſſum eſt: quodque hi nobis adimere conantur, qui æque ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio. Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quod nos dignos eo iudicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quod ſi ipſos aliquis interroget, malint ne vita carere, an patriis inſtitutis, pompis, ſacrificiis, feſtiuitatibus, quibus honores Deorum ſuorum concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quam diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius qua per vos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet ſuo more viuere & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc aliis inferre conantur: quaſi vero non perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud conſideremus, Eſtne vlla gens, aut ciuitas, aut populus, qui non ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana potentia collocet? eſtne qui veſtram gratiam velit eſſe irritam? Nemo ſane, qui modo ſapiat. Nemo enim eſt, cuius id vel priuatim vel publice non referat. Atqui iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi quidem ipſis vllum i[illegible] ſaluum relinquunt, eorum quæ veſtra benignitas conceſſit, quæ tamen ſunt inæſtimabilia. Quale enim vel illud eſt, quod quum multæ aliæ gentes Regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate feliciſſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiamſi nemo ſit moleſtus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per ſeipſum eſt inuidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos ſemper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim eſt in noſtris ritibus quo quiſquam merito offendi debeat? imo quid non coniunctum cum omni pietate ac iuſtitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ ſequimur, aut ſtudia quæ exercemus: ſed ſeptimo quoque die ab omnibus aliis negociis vacantes, perdiſcendis legibus operam damus, iudicantes hanc diſciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus noſtri quum per ſe quoque in diſquiſitionem vocati, nihil habeant reprehenſibile, nunc vetuſtate etiam, contra quam multi opinantur, conſecrati ſunt: vt non poſſit non eſſe religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt iniuriæ quas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, feſtis diebus ad lites & negotia profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantum in religionis noſtræ contumeliam, quam ipſi ſciunt immerito ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus, vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non ſolum

iuſtum

An. mũdi 3956 Ante Chriſtũ na. 8.

iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatuſconſulta in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodie quoque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta, etiamſi nullum noſtrum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vane iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis ſatis teſtari poteſt vel Rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officii genus familiæ veſtræ non exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit tum MM. militum auxiliatiorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quam naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cum potius à principio adducere debuerim literas quas ea de re imperator ſcripſit ſenatui, quibus à pop. Rom. honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia; & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantam tibi cum Rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibuſve votis illum honoraueris: vtque populũ epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quę quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis, & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius Regis præſentia; nihil aliud quam, vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices; ſed ſupplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiebantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quod onerosi ſibi eſſent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues ſe approbauerunt, & ſine cuiuſquam iniuria patriis legibus viuere. Quamobrem Agrippa intellecto quod vim paterentur, ſic reſpondit: ſe non ſolum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, ſed etiam quia æquum poſtulare videantur. quare etiamſi plura petiiſſent, conceſſurum ſe fuiſſe quicquid ſaluis pop. Rom. commodis concedi poſſet: nunc quia id tantum poſtulent, vt quæ prius conceſſa ſint, rata maneant, confirmaturum ſe populi Romani beneficium, & daturum operam, ne quis illis moleſtus ſit amplius, iuxta inſtituta patria viuentibus. Hæc locutus dimiſit conuentum. Tum Herodes aſſurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde poſt mutuos complexus vale dicto à Lesbo digreſſi ſunt.

Agrippa Iudaorũ immunitatem cõfirmat. Agrippa a Lesbo digreſſus.

CAP. V.

Herodes in Iudaam reuertitur.

Al. ca. 6. Herodes Hieroſolyma redit, multitudinem in

Rex igitur paucis poſt diebus ſecunda nauigatione vſus Cæſaream appulit, & inde Hieroſolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quam reliquis Iudæis, qui tum forte aderant, rationem eis ſuæ peregrinationis expoſuit, & impetratam immunitatem

concionē aduocat, rationem eu ſua peregrinatio nu exponit, ac quartam tributorū partem remittit.

Iudæis per Aſiam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis ſuus principarus attuliſſet, dum ipſe nihil magis curaret, quā ne quid deeſſet ſubditis: & quo magis eos exhilararet, profeſſus eſt quattam tributorum partem ſe remittere. Illi vero ſimul oratione ſimul munificentia Regis deliniti, cum maximâ lætitia diſceſſerunt, omnia fauſta Regi comprecati.

CAP. VI.

Domeſticum diſſidium inter Herodem & filios.

Hedio & Ruffinus cap. 3. al. 7.

Salome odio Mariammes filios proſequitur.

Alexander & Ariſtobulus apud Herodem traducūtur.

Hedio & Ruffinus cap. 4. al. 8.

INterim domeſticum diſſidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adoleſcentes proſequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppreſſerat, audaciam aſſumēte, & hoc agente, ne quis ſupereſſet qui poſſet vleiſci mortem immeritæ. Nec deetat occaſio quod adoleſcentes non optime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rurſum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuicia iactantibus, illis viciſſim odia & inſid as contra adoleſcentes exercentibus, & cum eſſer odium mutuum, non erat tamen ſimile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non diſſimulant: illi contra maleuole ac aſtute calumniis viam præſtruunt, prouocantes adoleſcentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in ſuſpicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel ptopria manu non deeſſe illis hoc argumento colligentes, quod nec puderet eos talis matris, & iniuſte interfectam contendetent. Iamque fabula etant totius ciuitatis, cunctis ſimplicitatem adoleſcentum miſetantibus, nec ceſſante Salome occaſiones veriſimilis criminationis ex ipſis ſumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentioſi, non illius modo vicem, ſed ſuam quoque ſortem miſerabantur, quod neceſſe haberent cum infelicis parentis interfectoribus viram degere, & ſe quodammodo contaminare illorum contubernio. atq; huic diſſidio magnum incrementum abſentia Regis addidit. Qui poſtquam reuerſus eſt, & concionem illam apud populum habuir, mox tum à Pherora tum à Salome eſt monitus, imminere magnum periculum ab adoleſcentibus, palam iactantibus non impune laturos qui matrem interfeciſſenr. his affinxerunt, Atchelaum Cappadocem eis ſpem facere, quod ope illius peruenturi ſint ad Cæſarem, & patrē accuſaturi. quibus auditis Hetodes turbatus eſt, tanto magis quod eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc antea ctorū admonebatur, quod propter domeſticorū diſſidia nec amicis nec dilectiſſima coniuge diu frui potuerit: futuraque ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem ſecuturam timens, plane confuſus erat animo. Reueta enim quemadmodum foris ſupra ſpem fortuna vtebatur propitia, ſic domi præter opinionem omnia male cedebant: vt merito ambigendum ſit, poſſitne penſari tanta felicitate externa eius calamitas domeſtica, an ſatius eſſet carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam conſiſtere. Dum talibus curis intra ſe fluctuat, viſum eſt alium filium, qui etiam tum priuatus erat, acceſſere, comprimendisque adoleſcentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, ſicut poſtea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, ſed ratus ſe filios Mariammes hoc pacto caſtigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, ſi viderent non eſſe neceſſe, vt ſibi ſolis ſeruetur tanti regni ſucceſſio. quapropter hunc quaſi ſuccedaneum in domum induxit, pu-

Pherora ac Salome Alexandrum & Ariſtobulum apud Herodem accuſant.

Herodis fortuna.

Herodes Antipatrum honoribus euehit.

tans

An. mũdi 3956. Ante Chriſtũ na. 8.

tans ſe iam proſpexiſſe adoleſcentibus, vt poſito faſtu tractabiliores ſe patri præbeant. ſed longe aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam ſuam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter ſpem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propeuſum ad hoc, vt (quod iſte vehementer cupiebat) infenſior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauens ne ipſe videretur fratrum delator, ſed per alios conſiliorum ſocios rem ageret: qui neque ſuſpecti eſſent Regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis ſuis poſſent adſtruere. Iam enim complures ad hunc noua ſpe inflatum colendum ſe contulerant, & Herodem fucata ſpecie beneuolentiæ captabant: cumque per multas eaſque inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam quàm ante occaſionem illis præbebant. nam & lachrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremq; iam aperte vt parum æquum amicis incuſabant. quæ omnia malicioſe ab Antipatri coniuratis obſeruabantur, moxq; affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægre hæc ferẽs, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremo victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpe pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cum nauigaret ad ſalutandum Agrippam poſt decennalem adminiſtrationem Aſiæ deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Antipater Herodem fratribus magis infenſum reddit.

Herodes Antipatrum commendat.

Agrippa Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit.

CAP. VIII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romę, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſte ferebat, quod non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariammes filios. Hæc aſſidue cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus; ſed reuera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretque ne quid per iram ageret temere, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios, quo poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cęſarem Aquileiam vſque perſecutus eſt: & cum veniſſet in colloquium, rogaſſetque, vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coram filios accuſauit inſolentiæ tentatique veneficii, conquerens eo proceſſiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit reliquendi eum ſucceſſorem qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos vero etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idque etiam cum ſuæ vitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtum odium inueteratum eſſe in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi apetire Cæſari: & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo

Antipater Romæ illuſtris factus.

Antipater Herodem in filios exacerbat.

Herodes Cæſarem Aquileiam vſque perſequitur.

Herodes apud Cæſarem filios accuſat.

conciõe aduocat, rationem eis ſuæ peregrinationis expoſuit, ac quartam tributorũ partem remittit. Hedio & Ruffinus cap. 3. al. 7.

Iudæis per Aſiam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis ſuus principatus attuliſſet, dum ipſe nihil magis curaret, quã ne quid deeſſet ſubditis: & quo magis eos exhilararet, profeſſus eſt quartam tributorum partem ſe remittere. Illi vero ſimul oratione ſimul munificentia Regis deliniti, cum maxima lætitia diſceſſerunt, omnia fauſta Regi comprecati.

CAP. VI.

Domeſticum diſsidium inter Herodem & filios.

Salome odio Mariammes filios proſequitur. Alexander & Ariſtobulus apud Herodem traducũtur. Hedio & Ruffinus cap. 4. al. 8.

INterim domeſticum diſſidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adoleſcentes proſequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppreſſerat, audaciam aſſumẽte, & hoc agente, ne quis ſupereſſet qui poſſet vlciſci mortem immeritæ. Nec deerat occaſio quod adoleſcentes non oprime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rurſum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuicia iactantibus, illis viciſſim odia & inſid as contra adoleſcentes exercentibus, & cum eſſet odium mutuum, non erat tamen ſimile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non diſſimulant: illi contra maleuole ac aſtute calumniis viam præſtruunt, prouocantes adoleſcentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in ſuſpicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deeſſe illis hoc argumento colligentes, quod nec puderet eos talis matris, & iniuſte interfectam contenderent. Iamque fabula erant totius ciuitatis, cunctis ſimplicitatem adoleſcentum miſerantibus, nec ceſſante Salome occaſiones veriſimilis criminationis ex ipſis ſumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentioſi, non illius modo vicem, ſed ſuam quoque ſortem miſerabantur, quod neceſſe haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & ſe quodammodo contaminare illorum contubernio. atq; huic diſſidio magnum incrementum abſentia Regis addidit. Qui poſtquam reuerſus eſt, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome eſt monitus, imminere magnum periculum ab adoleſcentibus, palam iactantibus non impune laturos qui matrem interfeciſſent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis ſpem facere, quod ope illius peruenturi ſint ad Cæſarem, & patrẽ accuſaturi. quibus auditis Herodes turbatus eſt, tanto magis quod eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorũ admonebatur, quod propter domeſticorũ diſſidia nec amicis nec dilectiſſima coniuge diu frui potuerit: futuraque ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem ſecuturam timens, plane confuſus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris ſupra ſpem fortuna vtebatur propitia, ſic domi præter opinionem omnia male cedebant: vt merito ambigendum ſit, poſſitne penſari tanta felicitate externa eius calamitas domeſtica, an ſatius eſſet carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam conſiſtere. Dum talibus curis intra ſe fluctuat, viſum eſt alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accerſere, comprimendiſque adoleſcentum ferocibus animis illum opponere, & bono viribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, ſicut poſtea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, ſed ratus ſe filios Mariammes hoc pacto caſtigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, ſi viderent non eſſe neceſſe, vt ſibi ſolis ſeruetur tanti regni ſucceſſio. quapropter hunc quaſi ſuccedaneum in domum induxit, pu-

Pherora ac Salome Alexandrum & Ariſtobulum apud Herodem accuſant. Herodis fortuna. Herodes Antipatrum honoribus euehit.

tans

An. mũdi 3956 Ante Chriſtũ na. 8.

tans ſe iam proſpexiſſe adoleſcentibus, vt poſito faſtu tractabiliores ſe patri præbeant. ſed longe aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam ſuam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter ſpem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propenſum ad hoc, vt (quod iſte vehementer cupiebat) infenſior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauens ne ipſe videretur fratrum delator, ſed per alios conſiliorum ſocios rem ageret: quineque ſuſpecti eſſent Regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis ſuis poſſent adſtruere. Iam enim complures ad hunc noua ſpe inflatum colendum ſe contulerant, & Herodem fucata ſpecie beneuolentiæ captabant: cumque per multas eaſque inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam quam ante occaſionem illis præbebant. nam & lachrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremq; iam aperte vt parum æquum amicis incuſabant. quæ omnia malicioſe ab Antipatri coniuratis obſeruabantur, moxq; affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægre hæc ferēs, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremo victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpe pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentius commendabat: & cum nauigaret ad ſalutandum Agrippam poſt decennalem adminiſtrationem Aſiæ deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Antipater Herodem fratribus magis infenſum reddit.

Herodes Antipatrum commendat.

Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit.

CAP. VIII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primarum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſte ferebat, quod non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariammes filios. Hæc aſſidue cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus; ſed reuera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretque ne quid per iram ageret temere, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios, quo poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cæſarem Aquileiam vſque perſecutus eſt: & cum veniſſet in colloquium, rogaſſetque, vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coram filios accuſauit inſolentiæ tentatique veneficii, conquerens eo proceſſiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit reliquendi eum ſucceſſorem qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos vero etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idque etiam cum ſuæ vitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtum odium inueteratum eſſe in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi aperire Cæſari: & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo

Antipater Romæ illuſtris factus.

Antipater Herodem in filios exacerbat.

Herodes Cæſarem Aquileiam vſque perſequitur.

Herodes apud Cæſarem filios accuſat.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtũ na. 8.

merito? quave iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuiuſcunque per pietatem hunc honorem promerito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maxime cum ſaluo naturæ iure ne fas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare potentis regnum, niſi qui eiuſdem optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe, eorum quæ Regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta; non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis, alteri Alexandro Archelai Regis filia collocata: &, quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa, patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel Regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare. rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, neve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes, qui ne loquente quidem illo continere lachrymas poterant, tum vero perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcii, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quod neque decorum eſſet contra eum libere dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lachrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cum potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit, adeoque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Al. ca. 9. Alexander & Ariſtobulus & omnes lachrymis etiam patrentem ac cuſatorē ad miſericordiam cōmouēt.

CAP. VIII.

Alexandri defenſio, & cum patre reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæterosque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lachrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere. Pater, quam beneuolo erga nos ſis animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in ſontes animaduertere. cæterum adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quod ſane cauſam noſtram aggrauat, qui quidem ipſi nos indignos vita cenſemus, ſi ſuſtinenda ſit læſæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim ſatius mori innoxios, quam tanti ſceleris ſuſpectos viuere? Quare ſi veritati ſatis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaſo diſcrimine: quod ſi vincit calumnia, ſuperuacaneum fuerit nos ſolem hunc cernere. quid enim hoc non amota ſuſpicione profuerit? Videtur quidem in noſtram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obſecro, an non idem crimen in quemuis noſtri ſimilem torqueri poſſit? Nihil enim prohibet quicunque Rex habeat li-

Alexander ſuo & fratris nomine parentis accuſationē diluit.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtũ na. 8.

beros, defunctæ matri ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocare, quaſi patri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio non ſufficit in impietatis crimine. age proferat, qui poteſt, argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat aſtruere. Poteſtne quiſquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut ſcriptas contra te literas? cum tamen horum ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res eſt diſſidens inter ſe regia: & ſpes principatus, quem tu ais pietatis præmium, ſæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certe nullius facinoris conuinci poſſumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qui poſſumus? Sed liberius quaſdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas eſſet, ſed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Matrem aliquis noſtrum defleuit? at non quia mortua ſit, ſed quia etiam poſt mortem, à quibus minime debuit, male audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regii contigerãt, ſicut re vera contigerunt, an non conatus noſter eſt ſuperuacuus? Sin minus, certe ſperare licet. An te interfecto ab his exſpectari poſſet ſucceſſio, quos poſt tam atrox facinus nec terrę laturæ ſint nec maria? Quid ſubditorum pietas, & totius gentis religio, tuliſſet ſcilicet parricidas ſcelere parto regno potiri, & ſanctiſſimum à te inſtauratum templum ingredi? Quid, ſi cæteros contemneremus, poſſetne quiſcunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæſare? Non tam impios genuiſti, neque tam ſtultos, ſed infortunatiores forte quam tuis etiam rebus eſt conducibile. Quod ſi neque quod accuſes habes, neq; quicquam deprehendiſti, quid tibi poteſt tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatũ cautiores nos potius quam irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, ſed quid opus eſt excuſare quæ nunquam facta ſunt? Quare ab omnium domino Cæſare, & nunc noſtro arbitro, hoc tantum petimus, vt ſi reuera de nobis ſuſpiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miſerius quam temere inſimulari criminis grauiſſimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalua, noſtramet ſententia damnemur. nec. n. vſque adeo cara nobis eſt vita, vt eam cum autoris moleſtia retinere velimus. His verbis & Cæſar ne ante quidem ad credendum calumniæ facilis, magis etiã flexus eſt, quod intentis in Herodem oculis ipſum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præſentes aderant ſolicitudo cepit de iuuenibus, non ſine Regis inuidia apud omnes aulicos. nã abſurditas calumniæ, iuuenumq; in ipſo flore ætatis periclitantium miſeratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: ſed multo magis poſtquam tam cordate Alexander accuſationi patris reſpondit, manentibus reis in eodem habitu, & prę mœſtitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit ſpei nonnihil, vt videretur Rex ipſe excuſationis egere, qui ſine vllis certis argumentis tam temere criminationem aggreſſus ſit. Poſtremo Cæſar aliquantiſper deliberandus, hoc ipſo iuuenes alioqui inſontes peccaſſe pronunciauit, quod non tales ſe parenti præſtitiſſent, vt nulla poſſet in eos hærere ſuſpicio. Herodem autem rogauit vt ſuſpicari deſineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim eſſe habere eum fidem talibus calumniis: & poſſe illos in poſterum mederi offenſis prioribus, & redintegrare mutuum amorem priſtinum, ſi ab abolendas ſuſpiciones veteres, vtrinque diligentius coleretur pietas. Poſt hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum poſt alium complectitur, compatientibus omnibus, qui aderant tam ingenuis quam famulis. Tum igitur poſt actas Cæſari gratias vna diſ-

Iuuenum miſeratio omnium animos concitat.

Cæſar in hoc iuuenes peccaſſe pronunciat, quod ſe a ſuſpicione immunes nō ſeruauerint, ac parentem vt filiis reconcilietur. hortatur. Herodes filiis reconciliatur.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtũ na. 8.

Antipater ſe reuerſis in gratiam, gratulari ſimulat.

Herodes 300. talẽtis Caſarẽ donat.

Caſar Herodi dimidium redituũ e Cyprijs metallis donat.

Rebelles domãtur.

ceſſerunt, & cum eis Antipater ſimulans ſe gratulari reuerſis in gratiã. ſequentibus deinde diebus Herodes CCC. talentis Cæſarem donauit, munera edentem Romæ & congiarium diuidentem populo. Cæſar viciſſim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commiſit: aliiſque hoſpitalibus officiis honorato, liberam poteſtatem permiſit eligendi ſucceſſorem quemcunq; è filiis, aut ſi mallet diſtribuendi regni in ſingulos. quod cum ille iam pararet facere, negauit ſe commiſſurum quin ille quamdiu viueret tam regnum haberet in poteſtate quam filios. His ita peractis Rex rurſum Iudæam reperit. Quo abſente Trachonitæ, non parua ditionis pars, ab eo defecerant, ſed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rurſum coacti ſunt imperata facere. Cæterum Herodes & filii nauigãtes cum appuliſſent Eleuſam oppidũ Ciliciæ, quod Sebaſte mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum Regem Cappadocum. Is excepto Rege perhumaniter, multum gauiſus eſt ob reconciliatos filios, & quod Alexander eius gener egregie refelliſſet obiecta crimina: datiſque viciſſim regiis muneribus digreſſi ſunt. Poſt hæc Herodes in Iudæam reuerſus aduocata in templum concione, quid ea in peregrinatione egiſſet expoſuit: denarrataque humanitate Cæſaris, & aliis rebus quas illos quoque ſcire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicoſque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus eſt, pronuncians filios poſt ſe regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamme natos Alexandrum & Ariſtobulũ. Interim debere omnes ſe vnũ reſpicere, & pro Rege habere atq; domino, non obſtante ſenectute quæ ad regendum propter longam experientiam magis eſt idonea, præſertim non deficientibus aliis facultatibus, quibus & ſubditi in officio continentur & liberi. milites quoque cum ſuis ducibus ſi ſe vnum reſpiciant, felicem vitam acturos abſque vllis perturbationibus. His peroratis dimiſit concionem, quibuſdam recte viſus dixiſſe, quibuſdam ſecus. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino ſpectare ad aliquam mutationem videbantur.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob abſolutam Caſaream celebrat.

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 10.

Caſarea perfecta.

An. mũdi 3957. ãn. Chriſtum na. 7.

Quinquẽnale certamen.

PEr idem tempus perfecta eſt Cæſarea, decimo anno poſtquam ædificari cœpta eſt, regni vero anno octauo ſupra vigeſimum, Olympiade CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas; & apparatus facti ſunt ſumptuoſiſſimi. exciti enim ſunt ad certamen artifices muſici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio eſt tam Romæ quam apud gentes cæteras. Conſecratum eſt autem hoc quoque certamen Cæſari, inſtaurandũ per ſingula quinquennia. Hunc omnem apparatum Rex ſuo ſumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi multa in hoc conferente etiam vxore Cæſaris Iulia; & mittente permulta precioſa ex Italia, vt omnibus computatis ſumptib. ad D. talenta accederet. Congregata ingenti multitudine ſpectaculorum gratia, legationes quæ à diuerſis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuerſoriis & menſis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia ſpectaculis ſe totos dies oblectat; nocturo vero conuiuiis & oſtentatione magnificentiæ, cùm inſigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim ſtudebat vt poſteriora quæque maiorem admirationem ſui facerent: ferturque ipſum ſæpe Cæſarem & Agrippam dixiſſe, quod maior quam pro præſenti ditione eſſet Hero-

dis

dis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Poſt hanc celebritatem & feſtos dies aliud oppidum exſtruxit in campo qui dicitur Capharſaba, electo ad hoc agro aquoſo & plantis idoneo, amne circumfluente ipſum oppidum, & luco circumdante pulcherrimatum arborum. hanc à ſuo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde caſtellum matrem ſuam nomine referens ſupra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum impoſuit, communito egregie & inſtructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo, non minorem in ipſa vrbe, in defuncti monumentum Phaſaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitiſſimum. deinde eiuſdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, qua itur ad ſeptentrionalia: quo factum eſt vt circumquaque ſitus ager antea pene deſertus diligentius coleretur ab habitatoribus, phaſaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quam Græciæ, & vbicunque illum peregrinati contigit. plurimas enim adiuuit, aut exſtructis publicis operibus, aut ſicuti incœpta pendebant propter inopiam, pecuniis in abſolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua ſunt quod Rhodiis Pythium templum ſuo ſumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæſare conditam habitantibus, maiorem partem publicorum operum ſuis perfecit impendiis. Antiochenſibus vrbem Syriæ maximam habitantibus, ſecante mediam eius longitudinem platea, hanc ipſam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius ſubdiualem lapide polito ſtrauit, non tam ad ornamentum vrbis quam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non ſatis reſpondentes ſuæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus, quo ſplendidius & ſacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus eſt. Hic alius quiſpiam miretur in vno homine tantam diuerſitatem ingenii. Si enim ſpectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vſus eſt, non poſſumus non dicere eum natura beneficentiſſimum. ediuerſo ſi iniurias eius & ſæuitiam in ſubditos atque etiam coniunctiſſimos conſideremus, fateri cogemur hominem fuiſſe durum, inexorabilem, & ab omni alienum modeſtia. atque ita pugnantes inter ſe voluntates habuiſſe videbitur. Ego vero aliter credo, & vtrunque ab vna cauſa profectum exiſtimo. Eo enim quod honoris eſſet cupidiſſimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis, aut in poſterum memoriæ: quare quod eſſet ſupra facultates ſumptuoſus, cogebatur moleſtus eſſe ſubditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, neceſſe erat eam aliquando male quærere. Deinde ſciens ſe ob eas iniurias inuiſum ſubiectis, eas offenſas lenire videbat difficile. neque enim poterat niſi vellet reditus minuere. itaque abutebatur ſuorum odio in ſuum commodum. nam ſi quis illorum non per omnia ſeruitutem toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter ſæuiebat non aliter quam in hoſtes, nullo cognatorum aut amicorum diſcrimine, quod ſolus vellet honorari ab omnib. Quam autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipſis honoribus, quos ille Cæſari & Agrippæ cæteriſq; eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo eſſe ſuis, vt quemadmodum ipſe præſtantiores coleret, ſic etiam coleretur ab omnibus: & hoc pacto ſatis declarabat cuius rei natura eſſet appetentiſſimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores co-

An. mũdi 3957. Ante Chriſtũ na. 7.

Cæſar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant.

Antipatris extructa.

Cypron ędi- ditum.

Phaſael' turris & oppidum.

Pythium templum ab Herode extructum.

Olympici ludi.

Herodes cur in exteros liberalis, in ſuos ſæuus fuerit.

Herodes honoris cupidus.

An. mūdi 3957. an. Chriſtū nat. 7.

lere,quos neceſſe eſt maiorem rationem iuſti & æqui habere quam officiorum talium: quibus ſatis incommodum erat quod non poſſent ſtatuis & templis demereri Regis gratiam, & ſimilibus adulationibus explere inſanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi cauſa videtur, cur Herodes erga familiares & conſiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ad Cæſarem legatio.

Medio & Ruffinus c. 6. al. 7.

Iudæi Aſiatici & Cyrenenſes afflicti legatis ad Cæſarem miſſis immunitatē conſequuntur.

Aſiatici autem & Cyrenenſes Iudæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cum à priſcis Regibus accepiſſent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris,tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quaſi exportarent pecunias, & eſſent noxii reliquis ciuibus. Cumque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti ſunt per legatos de eis apud Cæſarem conqueri. is reſcripſit ad prouincias,placere vt Iudæis ſeruetur æquale ius cum aliis. cuius reſcripti exemplar ſubiicimus, quo teſtatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæſar Aug.Pont.Max.Trib.poteſtatis ita cenſet. Quoniam Iudæorum gens ſemper fida & grata fuit pop.Rom. non nunc tantum, ſed ſuperiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæſari, ſub Hyrcano Pontifice: placet mihi de communi iurati ſenatus ſententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus, ſicut vtebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius aſyli manere: licereque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hieroſolyma: neque cogi ad præſtanda vadimonia ſabbatis, aut pridie ſabbatorum poſt horam nonam in paraſceue. Quod ſi quis deprehendatur furari ſacros libros aut ſacram pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri ſacrilegii, & bona eius addici ærario Roman. pop. Suggeſtionem etiam eorum oblatam mihi per C. Marcium Cenſorinum,pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illuſtri loco, quem vniuerſa Aſia meo nomini conſecrauit apud Argyram. quod ſi quis contra decretum auſus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris. Cæſar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus ſacram pecuniam ex veteri inſtituto Hieroſolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæſar. Agrippa quoque pro Iudæis ſcripſit in hunc modum. Agrippa Epheſiorum magiſtratibus, ſenatui, & populo S. Pecuniæ ſacræ, quæ Hieroſolyma mitti ſolet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos eſſe volo in Aſia: & ſi quis ſacram Iudæorum pecuniam furatus ad Aſyla confugerit,eum inde abſtractum dedi ad pœnam Iudæis, quo iure abſtrahuntur ſacrilegi. Syllano etiam magiſtratui ſcripſit, ne Iudæi ſabbatis cogantur ad præſtanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magiſtratibus & ſenatui ſalutem. Iudæi Cyrenenſes, pro quibus iam Auguſtus ſcripſit Flauio Lybiæ præſidi, aliiſque eius prouinciæ magiſtratibus, non eſſe vetandos mittere ex more ſacram pecuniā Hieroſolyma: conqueſti ſunt nunc apud me, vexari ſe improborum quorundam ſycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum, quæ tamen non debentur. hos ego ſuo iuri ſuiſque moribus relinqui iubeo. & ſi qua in vrbe pecunia ſacra intercepta eſt, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis reſtitui. C. Norbanus Flaccus procoſ. Sardianorum magiſtratibus S. Cæſar mihi ſcripſit, iubere ſe neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hieroſolyma mittere. quare ego quo-

Agrippa Epheſiorū magiſtratibus pro Iudæis ſcribit. Syllano Cyrenæorum magiſtratib.

que vobis ſcribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæſaris. Nec aliter Iulius Antonius procoſ. ſcripſit: Epheſiorum magiſtratibus ſenatui ac pop. S. Aſiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Epheſum indicauerunt, Cæſarem Aug. & Agrippam conceſſiſſe ſibi vti patriis legibus & moribus, primitiasque ſuo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas abſq; impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntque vt ab illis conceſſa meo conſenſu rata habeam. Quare ſcire vos volo, me quoque iuxta Cæſaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc appoſuimus, vt, quoniam ſcripta noſtra in Græcorum manus peruẽtura ſunt, oſtenderem eis iam inde à maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per poteſtates publicas vti patriis moribus, imo illorum conſenſu religione conceſſa Deum coleremus. quæ quidem eo crebrius inculco, vt flectam gentes exteras, & odium noſtri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eiſdem vtitur perpetuo, ſed oppidatim fere in his fit mutatio. Iuſtitia vero omnibus hominibus ex æquo competit, res vtiliſſima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in noſtris legibus habetur ratio, noſque omnibus, modo eas inuiolatas ſeruemus, caros ac amicos poteſt reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuerſum vitæ genus horreant, quam complectantur ob virtutis ſtudia. Hæc enim communis eſt omnib. & ſine hac non poteſt humana vita conſiſtere. Nunc ad hiſtoriæ contextum redeo.

An. mũdi 3957. Ante Chriſtũ na. 7.

C. Norbanus Flaccus pro Iudæis ſcribit.

Iuli⁹ Antonius Procoſ.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, ſepulchrum Dauidis ſubiit.

HErodes multum pecuniarum domi foriſque profundens, audito quod Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluſo Dauidis ſepulcro tria millia talentorum argenti extuliſſet, ſupereſſeque multo plurà quę poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tũc vero noctu apertum ſepulchrum ingreditur, cum prius accurate cauiſſet ne hoc reſciret populus, aſſumptis tantum amicorum fidiſſimis. Depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligẽtius ſcrutandum, interius proceſſit, vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis: vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex adytis flamma contra progreſſos temere. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore condidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius temporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu Regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim Regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius aperte iniuſta facinora aut alia ſpecie affictà fucauit, aut, quantum potuit, occultare ſtuduit: quandoquidem etiã crudelitati in Mariammen ac filios ſpecioſam cauſam adſtruere conatur, illam impudicitiæ, hos inſidiarum patri paraturum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, quæ recte ac iuſte Rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria vero diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, nõ tam ad poſteritatis cognitionem, quam ad gratificandum ſuo Regi ſcribenti. Nos vero qui & generis propinquitate Aſamonæos Reges contingimus, & ſacerdotii honore

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. ca. 12.

Auri ſacra fames

Herodes duos ſatellites in Dauidis monumento amiſit.

Notatur Nicolaus Hiſtoriographus.

An. mũdi 3957. Ante Chriſtũ na. 7.

Ioſephus ex pontificali Aſamanaeorum genere.

Diſſidiũ in domo Herodis.

Antipatri contra fratres artificioſa machinatio.

Rixa muliebres.

Pheroras Herodis filiam in cōiugiũ oblatam faſtidit.

Salome filiam ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia pellicit

fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum Regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habentes cum ipſorum quoque venia. Cæterum Herodis domus poſt violatum ſepulchrũ cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus, in eam partem incumbentib. quæ iam ante male habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt merito videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluens illos falſis criminationibus, ipſe patrocinium eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clam poſſet opprimere: atque talibus verſutiis circumueniebat patrem, vt putaret hunc ſolum incolumitatis ſuæ curam gerere. quapropter etiam Ptolemæum procuratorem ſuum Rex Antipatro cōmendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeo vt nihil nō horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariammes vero filii rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus, quarum altera Alexandro nupta, Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomē, tum propter mariti amorem, tum quod inſolentius ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam illa ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem Regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatam cauſam ſuſpicionis & odii. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à Rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrime tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & pene regni ſocium, non reſpondere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem cōtemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quem ſtultum ſit priuare ſe Regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam ante calumniis appetitus veniam à Rege conſecutus fuerat, mulierem iam filii matrem ex ſe factam ablegat: & Regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram; condixitq; diem 30. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercii. elapſo autem præfinito tempore in tantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpius iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iamque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarũ turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinib. quas natura volebat eſſe cariſſimas. Nam & Salome infenſa Mariammes filiis, ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodēda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid, vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus, quo factũ eſt, vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoq; iuuenem exoſum redderet. illa vero in matris gratiam ſæpe narrabat, quod illi quo-

An. mũdi 3957. Ante Chriſtũ nat. 7.

ties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariammes facerent, & odioſe de patre loquerentur: minarenturque ſi principatus ipſis contingeret, reliquarum Regis vxorũ filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias, ſiquando viderent matris ornamenta vſurpare, pro præſentibus deliciis veſtituros ſe ciliciis, incluſas vbi ne ſolem quidem liceat aſpicere. Hæc mox Salome Regi renunciabat: quæ ille tametſi permoleſte ferret, emendare tamen malebat quam punire, maxime autem exaſperabatur ſuſpicionibus, & indies ſeipſo peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorum reſponſione placatus aliquantiſper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitq; ſe audiſſe ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram, nec poſſe hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filii, quod quidem fere quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, ſuſpicione concepta ex his quæ audierat. neq; diutius potuit eam indignationem concoquere, ſed adito patre cum lachrymis ei ſermonem Pheroræ aperit. quamobrem ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falſo tam turpis criminis, multa querens de ſuorum malicia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiam. Moxque accerſitum Pheroram adortus iurgio, peſſime, inquit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapſus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehẽdo tuũ propoſitum, quod non conuiciotenus hæc dixiſti filio, ſed vt inſidias & veneficia hoc pacto in caput meum ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliquo genio ductus vt iſte, filius pateretur patrem ſuſpectum impune ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris ſermonem in animum, an in dextram eius gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluiſti, cum & ipſum & fratrem oderis, in me tantum calumniando ſimulans beneuolentiam, & ea dicens quæ ſalua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc poſt tam peruerſum erga fratrem bene meritum animum, Et tu quidem quoad vixeris tua conſcientia fruere: ego vero dabo operam, vt ſim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quam digni ſint beneficiis eos proſequens. Sic deſtomachante Rege Pheroras, cum in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea prima hos ſermones profectos eſſe. Quo audito illa (nam forte aderat) compoſito ad verborum fidem vultu exclamat, non eſſe hæc ſua, & omnes hoc vnum agere, vt eam inuiſam Regi faciant, & de medio tollant Herodis amantiſſimam, & præcauentem ipſius pericula. nunc vero etiam maioribus ſe appeti inſidiis. ſolam enim autorem fuiſſe fratri, vt, abiecta qua ſe oblectabat muliercula, filiam Regis duceret, & hanc eſſe cauſam odii. hæc illa loquente, ſimulq; capillos ſibi vellente, & pectus plangente, ſpecies quidem negantis erat veriſimilis, ſed mala mens diſſimulabat geſtu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextũ quidem vllum ſui facti inueniens, cum non inficiaretur ſe dixiſſe, & audiſſe eadem perſuadere non poſſet. ea perturbatio non ſine altercatione durauit aliquandiu. tandem Rex pertæſus & fratrem & ſororem ablegauit; collaudataque filii temperantia, & quod hos ſermones ad ſe detuliſſet, admodum ſero ad curam corporis ſe contulit. Poſt hanc contentionem male audiebat Salome, quod videretur autor huius calumniæ: & vxores regiæ male ei volebant, quod ſcirent moroſam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam nunc bene-

Pheroras Herodem, dum illũ ardenter amare Glaphyrã dicit, vehementer commouet.

Salome ſe purgat.

Effectus calumniarum.

An. mūdi 3956. an. Christum na. 7.

Syllæus Arabs Salomen in vxorē petens repulſam patitur.

uolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occaſione ex caſu quodam fortuito. Erat Arabum Rex Obodas, homo ſegnis & ocio deditus: negocia vero eius adminiſtrabat Syllæus vir callidus, ætate florens & corporis ſpecie. hic cum propter quædam negocia ad Herodem veniſſet, contemplatus vna cœnantem Salomen animũ ad eam adhibuit: cõpertoq; eſſe viduam, venit cum ea in colloquiũ. illa quæ deterius quam ante tractabatur à fratre, & nonnihil rafta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur conuiuia, exiſtebant multa non mediocria ſigna, quod conſenſus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores Regi non ſine deriſione referebant. Herodes autem non contentus ſuſcitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obſeruare, quomodo erga ſe inuicem affecti ſint. ille renunciauit quod nutibus & mutuis aſpectibus ſatis indicarent quo tenderent. Poſt hæc Arabs iam ſuſpectus abiit. elapſis deinde duobus aut tribus menſibus hanc ipſam ob cauſam reuerſus, & collocutus de hac re cum Herode, poſtulauit, vt Salomen ſibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi ſibi, & iam magna ex parte contigiſſe. De quo cum ille ad ſororem retuliſſet, percontando an ei nubere ſit animus, mulier facile aſſenſum præbuit. poſtulantibus deinde vt Syllæus accenſeretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non eſſe licitum: ille facere hoc non ſuſtinuit, lapidandum ſe dicens à popularibus ſi faceret: atque ita re infecta diſceſſit. ex eo tempore Pheroras Salomen inſimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores Regiæ, dicentes eam conſueuiſſe cum Arabe. Et puellam, quam fratri deſponſatam ille domeſticæ mulierculę illecebris victus recuſauit ducere, Herodes in ſororis gratiam collocaturus Salomes filio nato è Coſtabaro mutauit ſententiam perſuaſus à Pherora, negante adoleſcentem amaturum talem ſocerum propter patris ſui cædem, & æquius cenſente, vt ipſius filius eam ducat, ſucceſſurus in tetrarchiæ dominium. quod vbi is perſuaſit, impetrauit prioris offenſę veniam. Mutatis igitur ſponſalibus puella data eſt nuptum adoleſcentulo, addita C. talentorum dote. Nec interim ceſſabant turbæ domeſticæ, imo augebantur etiam, à turpibus initiis progreſſæ vſque ad calamitates triſtiſſimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſeriis regni negociis vti eſt ſolitus: hos quidam ad Regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæſtionibus examinati ecquid cũ illo habuiſſent conſuetudinis, rem faſſi ſunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris ſe eſſe conſcios. admotis deinde acrioribus tormentis, victi neceſſitate, miniſtris magis magisq; in gratiam Antipatri ſæuientibus, aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos vt Herodem desererent iam inutilem facientemq; fucum ætati, & ſenium diſſimulãtem tincto capillitio. quin potius ipſi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentq; breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prætogatiuam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad inuadendam dominationem omnia. ſtaturos pro ſe multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipſius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quod filii verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur, ne quid grauius contra ſe conflatum eſſet, quam vt eodem temporis momento poſſet cauere & occurrere. quamobrem non auſus palam inquirere, per dimiſſos elancularios exploratores rem ge-

Herodes filiã Pheroræ filio dat coniugem.

Odiũ filii in patrem proditur.

rebat omnes ſuſpectos iuxta habens atque inuiſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis ſecuritatem ſuam collocans: quarum adeo nullus erat finis, vt quo quiſque ei coniunctior eſſet, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore ſat erat, moxq; ad ſuam ſecuritatem pertinere putabat illorum interitus. Poſtremo etiam domeſtici anxij de incolumitate propria in ſeipſos verſi ſunt, tutiſſimos rati, qui alios præuenirent calumniis, certiſſimumq; hoc ad ſalutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, videbanturque merito retaliandi, & ſic accipiendi, vt ipſi tractaſſent alios. Iamque etiam priuatas ſimultates hoc modo exercebant, moxque deprehenſi eadem patiebantur, occaſione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulo poſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quod multos conuictos tolleret, quod tamen non in hoc proderat, ne ſimilia poſthac faceret, ſed contentus erat delatores eorum pari mulctaſſe ſupplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit, ne vel in conſpectum ſuum venirent, vel intra limina palatij, maxime his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerāt. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui quamplurimū regem tam legationibus quam conſiliis iuuerant, filioſque eius inſtituerant, & maiorem cæteris habebant fiduciam, amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello vero quod ipſum ſciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, ac Romanæ peregrinationis comes hæſerat. Nec dubium eſt quin grauius in eos libenter ſtatuiſſet, ni obſtaret virorum claritas: quare contentus eſt tum ablegatis ademiſſe autoritatem, vt poſita proborum hominum reuerentia debacharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, conſiliorum ei ſocium ſe adiungens accendebat hominis ſæuitiam: & tunc videbatur egregie fungi officio, ſi daret operam, vt quicunq; reniti poſſent tollerentur de medio. Tunc igitur pulſo Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primum rex quotquot putabat Alexandro fidos exanimauit tormentis, num cuius tentati cōtra ſe facinoris eſſent conſcij. illi vero immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæſtionibus, quod præter opinionem nullum deprehendi poſſet ne cogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle quam à fide erga dominos & amicos diſcedere, vrgebaturque vt ſecreta perquirerentur apprehenſis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens, ait ſe non ſemel audiſſe iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate ſtaturæ, aut ſagittandi peritia, cæteriſque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta ſibi magis conceſſa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando ſimul inambulent contrahi ſe de induſtria & ſubmitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præſente deſtinata non ferire, quod norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermiſſis tormentis adiecit, conſpiraſſe eum cum fratre Ariſtobulo, vt in venatione patri inſidias ſtrueret, quibus ſi ille eſſet oppreſſus, tum regnum poſtulaturus Romam perfugeret. Inuentæ ſunt etiam iuuenis literæ ad fratrem ſcriptæ, conquerentis de patre, non recte factum, quod Antipatro addixiſſet agros, ex quibus ad eum redirent CC. talenta annua. Tum vero Herodes probabili vt ipſi

An. mū di 3957 Ante Chriſtū na. 7.

Herodes quibuſui calumniis fidē adhibens multos iniuſte interficit.

Hedio & Ruff.c 8.

Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat.

Antipater omniū malorum fax.

Propter Alexandrū multi tormentis examinātur.

An. mũdi 3957. Ante Chriſtũ na. 7.

Alexandri in vincula coniecti amici quæſtioni ſubiiciuntur.

Alexandrum quidã quod Romam contra patrem & amicos literas miſerit, accuſat.

Alexander indicatu etiam ſocios facinoris perpetrandi, fatetur inſidias patri ſtructas.

Herodes in aula calũniis & cædib. referta vita ſua tædet.

videbatur, argumento confirmatus in ſuſpicione, Alexandro comprehenſo iubet iniici vincula: & rurſum incipit ſæuire, quamuis ne ipſe quidem auditis ſatis crederet. neq; enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per inſidias appeti: & querelæ illæ pueriles cõtentiones videbantur, nec veriſimile poſt manifeſtum parricidiũ voluiſſe eos Romam petere, quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, ſoliciteque cauens, nec videretur filium temere damnaſſe ad vincula, & quæſtioni ſubiiciens honorariores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confeſſos interfecit. Cumq; tota regia tumultu, terrore ac tormentis perſtreperet, iuuenis quidam in tali neceſſitate conſtitutus dixit Alexandrum Romam ad amicos literas miſiſſe, rogantem, vt curarent ſe accerſiri à Cæſare, indicaturum de quibuſdam cõtra illum conſpirationibus, quando pater ſocietati Romanorũ prætulerit Mithridatis Parthorũ regis amicitiam, addidit habere eum venenum, quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, cõſolantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temere quidquam faceret. venenum tamen ſumma cura quæſitum nuſquã inuentum eſt. Cæterum Alexander oppreſſus malis adeo non ceſſit, neque inficiatus eſt, vt patrem exaſperaret amplius: ſiue volens pudefacere facilitatem eius ad credẽdum calumniis: ſiue, vt, ſi forte crederet, inuolueret eum cum tota Regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis plurib. ſtructas enim inſidias, participeſq; eorum eſſe Pheroram & amicorum fideliſſimos: Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito ſe eſſe congreſſam, omneſq; eo tendere, vt, illo ſublato, optatam aſſequerentur licentiam. eiuſdem conſpirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis regi fidiſſimi, nec aliter quam rabie quadam occupati in ſe inuicem efferebantur homines pridem amiciſſimi, non defenſione, non coargutione expectata tantiſper dum veritas pateret, indicium præueniente ſupplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipſius quam repræſentationem malorum ægrius ferebant: ingenſq; mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui quod nemini ſe auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: ſæpeq; illi obuerſabatur irruens gladio ſtricto filius, noctes atq; dies nihil aliud voluntanti vt iam minimum abeſſet ab inſania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

Hedio & Ruff. c. 9. al. 13.

Archelaꝰ Cappadocũ rex, Herodis indignationẽ in generũ ſimulat eumq; ad paternos affectꝰ reducit.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia & iuuene genero ſolicitus, tum amici quoq; vicem miſerans inuolui tam perplexis & turbatis negociis, officij ſui putauit, profectionem ad eum ſuſcipere. Quem vbi ſicut audierat affectũ inuenit, importunam rẽ putauit ſi obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. forte enim vt ille ex aduerſo contendens & excuſare ſe ſtudens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationẽ commentus eſt qua res affectas componeret, indignatione verſa in iuuenem, aſſerẽs regem nihil præter æquitatem, ſed omnia recte feciſſe: ſe quoq; diremturum illud coniugium, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſceleris conſcia non feciſſet indicium. Tum Herodes vbi præter opinionem vidit hominem pro ſe læſo tam grauiter excandeſcere, aſperitate remiſſa, & factũ ſuum iuſta æſtimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iamq; vtroq; flexo ad miſericordiam, quoties aliquis obiecta à iu-

uene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: poſtquam vero Archelaum quoq; accuſationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimiũ indulgeret iræ, neue propter iuuenis errata tum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui deprauarent hominem iuuenẽ & rudem omnis maliciæ, præcipue fratrem regis vrgens ſuſpicionibus. Nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurriſſet, intelligens reconciliatorem neminẽ Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoq; deſperantis de ſalute ſigna præferens. qui non deſpexit preces ſupplicis, negans tamen ſibi facile tam cito flectere offenſum regis animum. Satius eſſe, vt ipſe à fratre veniam peteret, prius confeſſus ſe fuiſſe cauſam horum omnium. eam confeſſionem profore multum ad leniẽdam iracundiam, ac tum demum ſe quoq; opportunius deprecatorem acceſſurum. paruit ille conſilio, quod vtriq; ceſſit feliciter. nã & iuuenis præter opinionem exemptus eſt criminationibus, & Pheroram Archelaus repoſuit in fratris gratiam: ipſe quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipſius tempore, lætus in Cappadociã profectus eſt. nam & cum muneribus dimiſſus eſt precioſiſſimis, & facile primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæſari ſcripſerat: feceruntq; ſimul iter vſque Antiochiam. ibi præſidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atq; ita in Iudæam reuerſus eſt.

Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipue vero in Pheroram trãſfert.

Pheroras Herodi ſe cauſã perturbationũ fuiſſe, ingenue fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur.

Herodes cũ Archelao Antiochiã vſq; iter facit.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

ILle vero dum Romam profectus interim à regno abeſt, bellum Arabicum ex hac cauſa exortum eſt. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæſar Herodi attribuerat, veriti exercere latrocinia, cogebantur in ſtudiis agriculturæ mitius degere. hoc vitę genus nec ipſos delectabat, neque terra reſpondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abſtinebant iniuriam ab accolis, non ſine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiam Alexandrum accuſaturus & commendaturus Antipatrum Cæſari, Trachonitæ ſparſo rumore de eius interitu defecerunt reuerſi ad priſtina latrocinia. tunc tamen abſente rege à ducibus eius ſunt perdomiti. Cæterum XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio ſolo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium. à quo cum munitum quendam locum accepiſſent habitandum, incurſionibus non Iudæam tantum infeſtabant, ſed totam Cœleſyriam, abigebantq; prædas in ſua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & ſecuritatem maleficiis. Herodes autem reuerſus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata ſuis à latronibus. cumq; non poſſet eos in poteſtatem ſuam redigere, quod eſſent ſub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam conquereret, perluſtrata Trachone interfecit illorum domeſticos. quo facto illi irritatiores, maxime quod legem haberent quæ iuberet domeſticorum cędem inultam non ſinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incurſionibus. Tum rex ad Præſides à Cæſare miſſos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones depoſcens ad ſupplicium. illi hoc audito maiori manu ſe communire, perturbare omnia repentinis inſultibus, agros ſimul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quam latrocinio res eſſet ſimilior. iam enim vſque ad mille accreuerant. Quare Herodes & la-

An. mũdi 3958. Ante Chriſtũ na. 6.

Arabici belli cauſa.

Trachonitis Herodi donatur a Cæſare. Alias cap. 14.

Rebelles Arabes a ducibus Herodis perdomãtur.

Latrones capti & puniti. Alias cap. 15.

Herodes ab Arab. b' crediti repetit.

trones

An. mũdi 3958. Ante Chriſtũ na. 6.

Saturnin' & Volũnius Syriæ Præſides Herodi Arabes reconciliant.

trones ſibi dedi poſtulabat, & mutuum creditum repetebat exacto iam præſtituto tempore, ſexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus vero qui detruſo à regimine Oboda ipſe admi-niſtrabat omnia, inficiebatur eos latrones eſſe in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua diſceptabatur apud Saturnium & Volumnium Syriæ præſides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra trigin-ta dierum ſpacium & debitum redderetur, & ex vtroque regno reſti tuerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorſus nemo Arabum inuen-tus, vel ob maleficium, vel quacunque de cauſa profugus: verum Arabes conuicti ſunt latrones ad ſe recipere.

CAP. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Herodes Saturnino & Volũnio permittentibus cũ exercitu Arabiã inuadit, & Raptam caſtellum diruit, Nacebus cũ 25. Arabum caſus.

CÆterum poſtquam aduenit præſtitutus terminus, Syllæus nolens ſtare conuentis Romam profectus eſt: Herodes vero exſequebatur reſtitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio per-mittentibus ei contumaces armis perſequi: collectoque exercitu inua-ſit Arabiam, ſeptem manſiones emenſus triduo. cumque perueniſſet ad caſtellũ, in quo ſe latrones continebant, primo impetu id cepit, ipſamq; munitionem nomine Raptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurriſſet dux Arabum Nacebus, commiſſum eſt prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum vero 25. cum ipſo duce ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, vt coer cerent ibi lattocinia; & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas conceſſo ab eis iure vſus ſit, nihilque egerit præterea: idque ipſorum inquiſitione poſtea verum compertum eſt.

Herodes Idumæorũ 3000. in Trachonem deducit.

CAP. XV.

Syllæus Herodem accuſat apud Cæſarem.

Hedio & Ruff. c. 10 al. 16.

Sylla' Herodẽ apud Cæſarem accuſat.

SEd aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum eſt, ſuo more exaggerantibus omnia. is iam ante inſinuatus in noticiam Cæſaris, forte tum circa palatium obuerſans, his auditis confeſtim mutata veſte atrata eum adiit, denarrans vt bello afflicta ſit Arabia, totumq; regnum euerſum ab Herode ingreſſo cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidiſſe duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum ſuum Nacebum, direptaſque magnas opes apud Raptam repoſitas. atque hęc facta per contemptum Obodę, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem, ſe abſente, idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteque quod nec ipſe hanc profectionem ſuſcepturus erat, ni crederet Cæſari curæ eſſe pacem publicam omnium, neq; ſe domi præſente, Herodes niſi ſuo malo eam pacẽ violaturus, Cæſar hac quetela commotus percontatus eſt ex Herodis amicis, qui tum aderant, & ex ſuorũ quibuſdam recens reuerſis è Syria, hoc tantum, an Herodes vllum exercitum extra regni ſui fines eduxerit? Id enim cum illi fateri neceſſe haberent, nec Cæſar cauſam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi ſcripſit minaciter, ſe hactenus illo vſum tanquam amico, poſthac habiturum eum pro ſubdito. Syllæus quoq; ea de re ſcripſit ad Arabas. His literis illi elati neq; latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam perſoluere, neq; pro paſcuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quod rex offendiſſet Cæſa-

Arabes & Trachonitæ ſciẽtes Herodi Cæſarem iratũ illi inſultãt. Cæſar ab Herode offenſus.

rem. Quin & Trachonitæ hac occaſione vſi inſurrexerunt in Idumæorum cuſtodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam ſuis lucris quam vindictæ ſtudentes miris modis in eos ſæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenſo Cæſare minus iam habens vel fiduciæ vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis ſui cauſam miſſos primum ne admiſit quidem: iterum venientes dimiſit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præſens credulo Cæſari quiduis perſuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum ſucceſſit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calũnias pellere conabatur, & ſibi principatum vſurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæſari daturum ſe pollicitus: quem iratum ſciebat Aretæ quod ſe inconſulto auſus eſſet regni habenas ſuſcipere. Tandem & ille literas cum muneribus miſit ad Cæſarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accuſabat Syllæum, quod nequiſſimus ſeruus veneno ſuſtuliſſet Obodam, quo etiam viuo inuaſiſſet rerum adminiſtrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam ſibi ad occupandum principatum muniens. Cęſar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aſpernatusq; eorũ munera, infecta re illos abire paſſus eſt. Interim Iudæorum rés ac Arabum indies ſe habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum ſuum conſtabilierat, & proinde ſuos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne, ſi ſe defenderet, eo magis irritaret Cæſarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Poſtremo nullum finem vrgentibus malis inueniẽs, decreuit denuò Romam legatos mittere, ſi quid æquius per amicos impetrare poſſet à Cæſare. in eam legationem Nicolaus Damaſcenus profectus eſt.

An. mũdi 3960 Ante Chriſtũ na. 4.

Obodæ defuncto Æneas in Arabiæ regnũ ſuccedit.

Cæſar Arabũ legatos non audit:

Nicolaus Damaſcenus ab Herode ad Cæſarem miſſus.

CAP. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

Hedio & Ruff. c. 11. al. 17.

PEr idem tempus diſſidium cum filiis domeſticum multo magis exacerbatum eſt. quamuis enim etiã ante nunquam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernicioſo regibus, tunc tamẽ id maxime ob talem cauſam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius vir domi nobilis, ſed ingenio peſſimo, adulator & deliciis perditus, ſed vtrunque vitium egregie diſſimulans, vſus Herodis hoſpitio, datis muneribus & maioribus acceptis ad gratiam cum eo conuerſatus effecit, vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuerſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congreſſus familiaris. aiebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo ſimulabat ſe Glaphyram obſequiis colere. cumq; videretur omnibus ex æquo deditus, obſeruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeo ſe blãdis colloquiis inſinuauit vnicuique, vt illi ſoli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi deuinxit Alexandrum, vt iuuenis putaret ei ſoli tuto ſe poſſe querelas ſuas concredere. aperiebat igitur ei dolorem ſuum quod pater eſſet à ſe alienatior, caſumque matris narrabat: & quod Antipater præreptа fratribus dignitate ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipſis nec conuiuia nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, vt tũ videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinẽ, & conſultum ei velle, vt caueret ab Alexan-

Eurycles Lacedæmonius in Herodis amicitiã ſeſe inſinuat.

Eurycles apud Alexandrũ ſeſe inſinuat.

Eurycles Alexandri dictã & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit.

An. mũdi 3960. Ante Chriſtũ nat. 4.

dri inſidiis.non enim eum diſſimulare animum, ſed ipſis verbis præ fer-
re cupiditatem parricidij. Poſt hoc beneuolentiæ pignus maxima ab
Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo perſuaſus eſt, vt ad
Herodem referret de hoc negocio. Rex narranti de Alexandri odio
facilem aurem præbuit, & eo deductus eſt verborum ambagibus, vt
implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine mora declara-
uit. Euryclí enim quinquaginta talenta donauit: quibus ille acceptis
ad Archelaum ſe contulit,& multum Alexandrum prædicans, operam
etiam ſuam commemorauit quam vtilis ei fuerit ad conciliandam pa-
Eurycles aſtutia ab Archelao pecuniam extorquet tris gratiam: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quam deprehen-
deretur hominis malicia,diſceſſit. Reuerſus deinde in patriam, cum
ibi quoque ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exi-
lium. Porro Iudæorum Rex non iam ante contentus aurem præbere
Herodes Alexandri & Ariſtobuli criminatoribꝰ aurẽ præbet. criminatoribus Alexandri & Ariſtobuli, proprio ſeruiebat odio, etiam
nemine accuſante obſeruans ſingula & ſciſcitans, & permittens omni-
bus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum
Coum communicaſſe eum Alexandro conſilia. videbaturque nullos
ſermones audire libentius. Oblatum eſt deinde iuuenibus maius in-
fortunium,calumniis nunquam ceſſantibus, & omnibus certatim ali-
quid mali de eis ad regem deferentibus, ſcilicet incolumitatis eius ſtu-
dio. Erant Herodi duo ſatellites,Iucundus & Tyrannus, grati illi pro-
Iucundus & Tyrãnus ſe ſolicitatos ab Alexandro,vt inter venãdũ Herodẽ interficerent,fatentur. pter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offenſam
pulſi è regia, & inter equites Alexandri ſtipatores recepti, quod eſſent
exercitatiſſimi, honorabantur pecuniis aliiſque muneribus. Mox igi-
tur Rex de his etiam ſuſpicione concepta, tormenta admouit. ergo
poſt toleratos diu cruciatus, tandem aiunt ſe ſolicitatos ab Alexandro,
vt inter venandum Herodem feras perſequentem interficerent. facile
enim confingi poſſe, præcipitatum ab equo ſuiſmet telis transfixum
eſſe. nam & ante pene ſimile quiddam ei acciderat.Simulque indica-
uerunt aurum defoſſum in equorum ſtabulo, & præfectum venatorum
arguebant, quod eis præbuiſſet lanceas regias,& arma,ipſo iubente,
Alexandri famulis. Poſt hos præfectus arcis Alexandrij correptus ſimi-
liter examinatus eſt: huic obiectum eſt quod eos intra caſtellum reci-
Alexander ad Præfectum arcis Alexãdrij, vt ſe reciperet, ſcribit. peret,pollicituſque eis eſſet pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo
pernegante filius eius accedens, vera eſſe dixit omnia: protulitque re
ferentes manum Alexandri literas in hanc ſententiam. Quamprimum
Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus,ad vos veniemus. curate
igitur,vt quemadmodum eſtis polliciti,nos in caſtellum recipiatis. His
literis viſis Herodes poſthac pro indubitato habuit, pararas ſibi à filiis
Diophãtꝰ ſcriba aliorũ characteres imitatur. inſidias.Alexander autem dicebat Diophantum ſcribam imitatũ ſuum
characterem, eſſeque Antipatri malicia excogitatam illam ſchedulam.
Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & poſt in ſimili-
bus deprehẽſus dedit ſupplicium. eos vero qui torti ſunt rex apud Hie-
richuntem produxit ad populum,vt accuſarent filios,vbi ſaxis ſunt ob-
ruti. cumq; vulgus concitum ſimili pœna Alexandrum cum fratre vel-
Alexander & Ariſtobulus in carcerẽ coniecti. let afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iu-
uenes in carcere aſſeruandos tradidit. eo nemo admittebatur, adhibi-
tis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iamq; pro condemna
tis habebantur, tum aliorum opinione, tum ſua.eorum alter Ariſtobu-
Ariſtobulus amitã ſuam ac ſocrũ monet. lus præ anxietate etiam amitam ſuam ac ſocrum ad miſerationem præ-
ſentis calamitatis,eiuſq; autoris odium inuitans, An non tibi quoque,
inquit, periculum imminet delatæ, quod ſpe nuptiarum Syllæum de o-
mnibus quæ hic fiunt per literas ſignifices. quæ verba mulier ſtatim
fratri retulit.ille non amplius ſe continens vinciri eos iubet,& ſeorſum

An. mi di 596. Ante Chriſt na. 4.

quenq; quid contra patrem moliti ſint ſcripto prodere, hoc iuſſi facere ſcripſerunt, inſidias quidem nec paraſſe ſe, nec cogitaſſe: ſed conatos fugere, quod non poſſent amplius ad hunc modum ſuſpecti & ſoliciti viuere. Eodem tempore cum veniſſet è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynaſtarum illius numero, volens Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad ſe Alexandrum è vinculis: & rurſum interrogauit de fuga, quonam & quomodo decreuiſſent, diſcedere, ad Archelaum. ille reſpondit, pollicitum quod inde Romam nos mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conueniens ſe machinatos eſſe, neque quicquam veritatis ineſſe confictis aduerſariorum criminationibus. cupiuiſſe etiam vt Tyrannus cum ſociis examinaretur cautius: ſed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis ſuis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iuſſit & ipſum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignoraſſet paratas Herodi inſidias. quo vt ventum eſt, cōtinuo mulier vinctum conſpicata maritum, caput ſibi plangens, & præ miſeratione attonita clare ingemuit: iuueni quoq; manantibus lachrymis, qui aderant miſerabili hoc ſpectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commiſſus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit conſilij conſcia: qui potuit, inquit, non eſſe, carior mihi vita, & parens liberorum cōmunium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali ſe eſſe conſciam. quod ſi id aliquid ad ſalutem eius conferat, paratam ſe mentiri vel in ſuam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, ſicut ſuſpicantur quos minime oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conſcia: ſed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à ſe Archelaum maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iuſſis vt inter nauigandum appellerent ad Eleuſam oppidum Ciliciæ, & Archelao ſcripta de his redderent: & poſt expoſtulationem quod filiis conatuum fuiſſet particeps, Romam inde nauigare pergerent. & ſi inuenerint à Nicolao placatum Cæſarem, redderent ei literas, & argumenta quæ ad conuincendos iuuenes ſcripta mittebantur. Igitur Archelaus pro ſe attulit, voluiſſe quidem excipere iuuenes, quod & ipſis & patri eorū putaret vtile, ne quid ob ſuſpiciones & diſſidia durius in eos ſtatueret: non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, nec confirmaturum eos in maleuolentia: Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Cæſarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum ſe habuit: quamprimum Romam venit & in palatium, præterea mandata quæ habebat, Syllæum accuſandum ſuſcepit. animaduertit enim diſſidere inter ſe Arabas quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos pleroſq; cognatos Obodæ manifeſte coarguerunt ex ipſius literis interceptis per aduerſarios.

Alexander Herodi quod ad Archelaum diſcedere decreuit, fatetur.

Mela, Archelai Cappadocum regis filia.

Glaphyra, Alexandri coniunx, nū paratas Herodi inſidias ignoraſſet, interrogatur.

Archelaus Herodi ſeſe excuſat.

Herodes Cæſari reconciliatus.

Qua fortuita occaſione Nicolaus vti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiam Cæſaris. Sciebat enim ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum iudicem: quod ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis acriter accuſauit Syllæum interfectorem, aſſeuerans domini ac Regis ſui multorumque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronaſq; arguens corrupiſſe tam Romæ quam in Arabia. addidit his grauiſſimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæſarem, quem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc accuſationis locum poſtquam ventum eſt, Cæſar interlocutus iuſſit eum, ô

Hedio & Ruff. c. 12 al. 18.

Nicolaus Syllæum accuſat, & Herodem excuſat.

multis

An. mũdi 3960. Ante Chriſtũ nat. 3.

Expoſitio belli Arabici, & pecuniæ mutuo acceptæ.

miſſis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, nèque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maxime aſt doceri poſſe, nihil horum aut certe minimam partem ita ſe haberi, quemadmodum ab illo relata ſint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cum Cæſar attentius auſcultaret, ille primum indicauit ei de D. talentis mutuo ſumptis, deque ſyngrapha in qua aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex vniuerſa regione capere: deinde non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed exſecutionem iuris & repetitionem debiti. idque non propere actum quanquam permittente ſyngrapha, ſed appellatis prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremo apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas, & cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inquit, illud bellum quod aduerſarij tam tragice exaggerauerunt. quod tamen qui poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum poſt periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primum, mox plures, fugientes Herodem metu ſupplicij, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agroſque ei dedit, & prædarum fuit particeps: quos tamen ipſos eodem iureiurando tenebatur reſtituere cum mutuaticia pecunia ad præſcriptum terminum. nec poteſt oſtendere quenquam præter hos captum in Arabia: immo ex his ipſis aliquot euaſerunt. Nunc confutata etiam de captiuis inuidioſa ſycophantia, audi Cæſar mendaciſſimum figmentum quod ad procurandam irã tuam commentus eſt. Affirmo enim quod cum Arabum manus nos inuaſiſſet, & vnus atque alter è noſtris cecidiſſet, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum & cum eo XXV. non amplius occidit, quorum ſingulis centuplicatis iſte bis mille & quingentos cecidiſſe retulit. His motus Cæſar, vultu irato ad Syllæum verſus, rogauit quot Arabes ea pugna deſiderati ſint. Hæſitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ ſunt ſyngrapharum conditiones & reſcripta præſidum, literæq; vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eo res deuenit, vt Cæſar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumniis permotus durius ſcripſiſſet, hoc quoque Syllæo opprobauerit, illius mendaciis impulſum ſe diſceſſiſſe ab officiis amicitiæ. In ſumma, remiſit eum in prouinciam, vt poſtquam ſatisfeciſſet creditoribus, daret ſuppliciũ. Cæterum Aretæ indignari pergebat, quod regiam dignitatem ac poteſtatem vſurparet, priuſquam à ſe acciperet. volebatq; Arabiam quoque Herodi tradere: ſed hoc conſilium mutauerunt redditæ ipſius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum eſſe Cæſarem, mox ita vt mãdatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis viſum eſt non onerare inſuper alio regno ſenem & infortunatum circa filios: admiſſiſque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis, quod Rex eorum temerarie Principatum ſumpſiſſet, non expectata ſua ſententia, admiſit munera & regnum ei autoritate ſua confirmauit. Poſt hæc Herodi iam reconciliatus ſcribit, dolere ſe vicem eius qui tales haberet filios, debereque eum, ſi quid contra pietatem auſi ſint, vt in parricidas animaduertere, ſe enim liberam ei poteſtatem permittere. quod ſi tantum fugam meditati ſunt, ipſum quoq; ſalua pietate oportere leni caſtiga-

Trachonitæ latrones.

Syllæus capitis damnatus.

Herodi Auguſt' Arabiã quoque vult tradere, quod conſilium ipſius literæ reddita mutant.

Aretas ad Arabũ regem legatus.

Hedio & Ruff. c. 13 al. 19.

tione

tione contentum eſſe. Quare ſuum conſilium eſſe, vt indicto conſiſtorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præſidibus cum rege Cappadocum Archelao, amiciſque cæteris & viris illuſtribus, de communi ſententia quid ſtatuendum ſit diſpiciat, atq; hoc fuit argumentum epiſtolæ Cæſaris.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

QVa accepta Herodes ſupra modum gauiſus eſt, tum quod rediiſſet in gratiam, tum propter conceſſam ſibi ſtatuendi de filiis poteſtatem liberam: & neſcio quo pacto accidit, vt qui prius in ſecunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus ſuis in melius mutatis, & recepta priſtina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, vel quod hominem oderat, vel quod vereretur ne obſiſteret ſuo ꝓpoſito. & poſt quam Berytum conuenerunt, cum præſides, tum cæteri exciti è diuerſis vrbibus, filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longe ab vrbe: vt poſſet eos ſi vocarentur ſiſtere ipſe vero ſolus introgreſſus, coram conſeſſu CL. virorũ, vſus eſt accuſatione non tam propter infortunium & neceſſitatem miſerabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæſitans, non ſatis ſe explicabat, multaque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, ſed aduocatos ſibi eos adiungebat indecore pater contra filios, literaſq; ab ipſis ſcriptas legebat: in quibus nihil inſidiarum aut impietatis inerat, ſed tantum de ineunda fuga conſilium, & conuicia ſigna offenſi animi. ad quæ poſtquam ille peruenit vociferabatur quaſi in confeſſis inſidiis: remque exaggerabat deierans mori ſe malle quam audire talia. Poſtremo dicens ſibi & à natura & à Cæſare poteſtatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt ſi cui accuſato parentes manus imponant capiti, neceſſe habeant circumſtantes ſaxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cum ſibi promptum ſit in patria & ſuo regno facere, tamen expectare ſe illorum quoque calculos. Venire ſe tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifeſtiſſima culpa deprehenſos, quam vt per occaſionem indignationi iuſtæ parentis ſuum addant ſuffragium, & exemplum edant ad poſteros, non oportere tales inſidias negligi. Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem cauſam adductis, qui erant in cõſilio videntes rem eo deueniſſe vt nulla ſit ſpes reconciliationis & gratię, poteſtatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir cõſularis, multiſque defunctus honoribus, protulit ſententiam moderatam circumſtantiis: damnare ſe quidem Herodis filios, non tamen cenſere interficiendos, quod & ipſe filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Poſt illum ipſius tres filij, qui legati patris erant, eandem ſententiã tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint, quem deinceps maior pars ſecuta eſt, vt omnino viderentur addicti ad ſupplicium. Moxque inde Herodes Tyrum eos ſecum duxit: quo cum Nicolaus appuliſſet à Roma veniens, Rex prius expoſitis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus eſt quid Romæ amici ſentirent de eius filiis. Ille reſpondit videri conſilia iuuenum impia, coniiciendoſq; vinctos in carcerem: deinde penſitato diligentius negocio, ſi ita videatur, occidendos, ne puteiur plus iræ quam ratio-

An. mũdi 3961. Ante Chriſtũ na. 3.

Cæſar Auguſt' Herodi in parricidas animaduertere, liberam poteſtatẽ permittit.

Herodes quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, conuocat.

Herodes filios accuſat.

Deut. 18. 21.

Saturninus eiuſq; filij moderatam ſententiã proferunt.

Volũnius & alij Herodis filios capite plectẽdos eſſe pronũciant.

Nicolaũ Herodes quid Romæ amici ſentirẽt de eius filiis interrogat.

Ff ni tri-

An. mūdi 3961. Ante Chriſtū na. 3.

ni tribuere: ſin cōtrarium placeat, abſoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam eſſe Romæ plerorumque amicorum ſententiam. Tum rex diu multumque tacitus ſecum cogitauit, & illum ſecum nauigare iuſſit. Poſtquam autem Cæſaream ventum eſt, mox omnes fuerunt de filiis ſoliciti, euentum expectantes. valde enim metuebant ne propter inueteratum diffidium immineret eis exitium. cumq; dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe libere eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periiſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis maliciam: eoq; tantam caliginem inductam negociis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat quod non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore, libenterque hæc audiebant ſinguli, & cum ſibi cauerent ſilentio; eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille vero etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt.

Tiro Herodē alloquitur, & dū immodeſte inſtat cū ducib. & militibus in carcerē coniicitur.

Non poſſum, inquit, o rex, diutius ferre hanc anxietatem animi, quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nūc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negociis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorū penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occideſne duos iuuenes è Regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate cōmiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An nō animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primo ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quam domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſte ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes, cum ipſo Tyrone vinctos iuſſit ſeruari in carcere.

Tyro a regis tonſore & proprio filio ſe regi inſidias ſtruxiſſe, accuſat.

Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tyrone ſolicitatum, vt inter curandum guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxq; tortus eſt & tonſor & Tyro cum filio, qui videns patrem ſæuiſſime tractatum obſtinate cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens, ait ſe indicaturum veritatem, ſi tormenta ſibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conueniſſe inter eos vt Tiro ſua manu regem interficeret. patere enim ei aditum ſoli ad ſolum. atque ita perpetrato facinore libenter quiduis paſſurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expreſſa an vt ſe ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni, ſi qua prius inerat, dubitatione de filiorum ſupplicio, nec vllum relinquens locum reſipiſcentiæ, properauit exſequi ſuum propoſitum:

Alias cap. 20.

& productis in concionem trecentis ductoribus militum vna cum Tirone ac filio, tonſo-

req;

req; indice, omnes accuſauit apud populum: in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Ariſtobulus ducti Sebaſten, ibi iuſſu patris ſunt ſtrangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita ſunt, vbi maternus eorum auus & pleriq; ex progenitorum ſerie ſiti ſunt. Et fortaſſe alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeo excreuiſſe, vt modum excedens ipſam naturam vicerit. Illud merito dubitari poſſit, in adoleſcentes ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exaſperatum tandem in odiũ conieccrint immedicabile, an in ipſius duriciem & cupiditatem tam gloriæ quam dominationis immodicam, qui nullum ferret ſocium, malens omnia ſub arbitratu facere: an potius in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus reſiſtere licet, ne ſapientiſſimis quidẽ. Vnde perſuaſum habemus eam omnes humanas actiones præſanxiſſe, vt neceſſario conſequantur: eamq; vim fatum vocamus, quod nihil ſit quod illa non efficiat. ſed hunc ſermonem vt arduum leuiter attigiſſe ſufficit, qui & noſtris ſtudiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum cauſas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim incluſa eſt legis noſtræ voluminibus. Cæterum ex duab. reliquis cauſis quod ad filios attinet, accuſare quis poſſet eorum iuuenilẽ arrogantiam, & factum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam patum æqui inquiſitores fuerint, malicioſe ſuſpicaces, & linguæ temperare neſcij, ac per hoc geminas anſas præbentes ſuis obſeruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delatoribus. Patris autem plane pudendus error eſt & inexcuſabilis, quod neque inſidiarum ſtructarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehenſis, permiſit ſibi ex ſe genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud ſuos ſolum gratioſos, non in venationibus ſegnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ ſtudiis. horum enim omnium non erant rudes, præſertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamſi damnare libuiſſet, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cum ſecurum faceret Romana potentia, ſub cuius tutela poſitus ne apertam quidem vim, adeo non inſidias extimeſcere debuerat. nunc tam cito eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud eſt quam argumentum impiæ licentiæ? maxime cum eſſet ea ætate, in quam excuſatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit. neq; enim mora & dilatio facit eum excuſatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo caſu, irritatum eſſe ad atrocius facinus. poſt longas vero cunctationes, & deliberationes poſtremo tale quippiam aggredi & perpetrare, ſanguinarij animi eſt & obſtinati in deterius. qualem ſibi eſſe etiam poſtea declarauit, nec reliquis parcens qui ante videbantur chariſſimi. qui tametſi minus miſerabiles erant, quod merito perirent, tamen ſæuitiam arguebant ſimilem, nec ab illorum temperantem ſibi cædibus. qua de re dicturi ſumus in ſequentibus.

An. mũdi 3961. an. Christi na. 3.

Tiro cum trecentis ductorib' militum apud populum accuſatus, interficitur.

Alexander & Ariſtobulus Sebaſtæ ſtrangulati, in Alexandrio ſepeliuntur.

Cauſa harum calamitatũ.

Fatum & prouidentia diuina.

Alexander & Ariſtobulus in quibus peccauerint.

Herodis error pudendus & inexcuſabilis.

An. mūdi 3961 an.Chri. na. 3.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusſeptimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *De Antipatri Herodis filij malicia.*
II. *De Zamari Iudaeo Babylonico.*
III. *Antipatri contra Herodem inſidia.*
IIII. *Herodes Antipatrum mittit ad Caeſarem.*
V. *Pherorae obitus.*
VI. *Pherorae vxor accuſatur veneficij, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.*
VII. *Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.*
VIII. *Herodis morbus & Iudaeorum ſeditio.*
IX. *Antipatri exitium.*
X. *Herodis mors, teſtamentum & funeratio.*
XI. *Populus ſeditionem mouet contra Archelaum.*
XII. *Seditio Iudaeorum contra Sabinū, & quomodo Varus autores eius puniit.*
XIII. *Caeſar Herodis teſtamentum confirmat.*
XIV. *De Pſeudalexandro.*
XV. *Archelaus iterum accuſatus Viennam relegatus eſt.*

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

Hedio & Ruff. c. 1. Antipater fratribus ſublatis populo & militibus inuiſus.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatis faciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit, videlicet odium quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quod illum magis etiam haberet ſolicitum, alienari militum animi à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida. quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit, & tamen haud aliter quam rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum, credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio, quo tam illos quam patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infeſtus furiis: dabatque operam, vt nulli eſſent qui inſidias eius detegerent, aut ad quos Herodes aperta vi petitus refugeret, ſed tum longe magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quod ſi diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliquo mo-

Antipater cū patre res Iudaeorum adminiſtrat.

Antipater parentis vltimū diē optat.

do ſuis technis patrem haberet inſenſiſſimum. Ideo nullis parcebat ſumptibus in demerẽdis paternis amicis hominum odia beneficiis volens obruere, præcipue quotquot Romæ erant magnificentiſſimis muneribus ſibi concilians, & ante omnes Saturninum qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: pariterque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat enim callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolentiæ ſpeciem hominum animos, & diſſimulandi odij ſummus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ iam ante perſpectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius maliciæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipſe Antipater poſt Ariſtobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorem duxerat, ſed nec affinitas hæc effecit, quo minus cognoſceretur eius malicia, ſicut nec prior illa conſanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexiæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recuſaret perſuadente, ne aperte inimica fratri fieret, iurato ni conſenſum præberet alienatum ſe ab ea beneuolentiam, quare illa paruit autoritati vxoris Cæſareæ, alioquin etiam vtile danti conſilium. Per idem tempus remiſſa eſt ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fiſco regio, ne quid ea de cauſa exoriretur controuerſiæ. Ipſe autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares ſuſceperat, Ariſtobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præſentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus eſt ne quid ſimile contingeret eorum liberis: ſed potius virtutibus cum ætate aucti, gratiam ſibi nutricationis reponerent, deſponſauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Ariſtobuli vero filio filiam Antipatri: & eiuſdem filiam itidem Antipatri filio, alteram autem filiam, Herodi ſuo filio, nato ex filia Pontificis. mos enim nobis eſt patrius, plures ſimul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miſeratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipſorum habuerat: ſolicitatus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent ſuæ potentiæ, Archelao quoque rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio ſuo coniugem. Eodem incitabatur propter ſtudia populi, miſerantis orbatos parentibus, & ipſum autorem eius calamitatis odio proſequẽtis, & parati aliquando per occaſionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negocio decreta patris irrita facere, ægre laturus ſi deberet eos habere poteſtatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipſi filiam Ariſtobuli ducere permitteret, & filio ſuo Pheroræ filiam. itaque præter eius ſententiam mutata ſunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera ſummi Pontificis filia, ex qua puer natus eſt, patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & conſobrina, ſed ſteriles. præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam poſtea duxit regis fratruelis Ioſephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hieroſolymitana Herodẽ genuit & Philippũ, qui & ipſe Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaſaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre ſorores,

An. mũdi 3961. an. Chriſ. na. 3.

Antipater in demerendis paternis amicis, nullis ſumptib' parcit.

Antipater amitã fallere nõ poteſt.

Salomen Herodes ad Alexæ coniugiũ compellit.

Glaphyra quõdã vxor Alexandri Archelao Cappadocum reg remiſſa Hedio & Ruff. c. 2.

Herodes filiorum liberos educat.

Archela fratrũ liberos odit.

Antipater precibus Herodẽ vt pacta connubialia mutẽtur, flectit.

Herodis nouẽ vxores.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtũ na. 3.

quarum coniugium Pheroras contempſerat, alteram Antipatro ſororis ſuæ filio collocauit, alteram Phaſaelo fratris ſui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

CAP II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

Herodes in Trachonitarũ regione caſtellũ condit, eique Zamarin Iudæum Babylonicũ præficit.

VOlens deinde à Trachonitis tuta eſſe omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & ſuis eſſet præſidio, & vnde hoſtes facilius ex propinquo poſſet inuadere. Cũque intellexiſſet forte fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus ſagittariis & centum ferme cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam quæ ſita eſt ad Daphnen degere, vbi à Saturnino Præſide Valatham caſtellum ad habitandum acceperat, accerſiuit eum vna cum ſuis, pollicitus ei agros in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis eſt, vt ibi opponeretur infeſtatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promiſit tam agris quam hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoq; agro caſtella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, ſimulque Iudæis à Babylone Hieroſolyma religionis ergo petentibus, quo tutiores eſſent à latrociniis: multique vndique ad eum confluxerunt Iudæi obſeruatores legis patriæ: & facta eſt ea regio valde populoſa propter immunitatem quæ illis manſit Herode incolumi. Philippus deinde qui ſucceſſit, pauca & nõ diu ab eis exegit. porro magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiſerunt: quibus ſuccedentes Romani & ipſi grauibus tributis eos opprimunt, ſed ſalua libertate: de quo alias ſuo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius qui hanc regionem poſſidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita moritur egregiis liberis ſuperſtitibus, & in his Iacimo equite inſignis fortitudinis, qui eum ala Babylonia Reges ſtipare eſt ſolitus. is in extrema ſenectute decedens, filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti, ſi quis alius, deditum, regique Agrippæ ob hæc gratum & amiciſſimum: qui ab eo vniuerſis ſuis copiis exercendis ac ductantis eſt præpoſitus.

Iacimus & Philippus Zamaris filij.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem inſidiæ.

Hedio & Ruff. c. 3.

CÆterum in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquam ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audacius abutebatur, callide tegens ſuam maliciam, & in omnibus facile fidem à parente impetrans: eratque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quam ob potentiam. Sed præcipue Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui, & ſorori, quãuis exoſas haberet eas propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant & abſq; illis nihil facere poterat, res eius peruestigãtibus, & mutuo ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres cõſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellẽte eos regis ſorore, quæ iamdudũ explorabat omnia,

Pheroras a mulieribus deceptus.

ſciens eos in regis tantum perniciem conſpirare, & parata eius rei indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictiſq; conuiciis ſimularent diſſidium, maxime præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam beneuolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum eſt, nec poſtea cum cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat. moxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clancularias conſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi mature ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuicia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hæc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quod ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorem patriæ legis cognitionem ſibi vendicans, quibus tanquam Deo, vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet Regi & Cæſari, hi ſolum non iurauerunt: excedentes ſex millium numerum: quibus hoc nomine à rege mulctatis, Pheroræ vxor pro eis mulctam perſoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrũperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos autores huius conſilij, cumque his Bagoam eunuchũ, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratia ſibi commendatum: & præter hos quoſcunq; è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam ſpem ſublatus erat, quaſi parens & benefactor appellandus Regis, quem deſtinarent vaticinia. proſpere enim ceſſura nouo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſione prolis legitimæ. Herodes porro conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis amicorum conſilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accuſationem inſtituit, quod ipſius impulſu frater conditionem regiarum virginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quod mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſſidia quibuſcunque valeat, tam verbis, quam operibus. mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendiis, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Recte igitur facturum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſponte talem mulierem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odiis: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quamuis vehementi regis oratione grauaretur, tamen aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſancte culturum, & à coniugali caritate haudquaquam diſceſſurum: emorique ſe malle, quam ſine dilecta vxore viuere. Tum Herodes, licet graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, contentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ conſuetudine,

An. mũdi 3961. an. Chriſti na. 3.

Salome Herodi mulierũ aliorumq; conſilia aperit.

Phariſæi aſtuti & arrogãtes.

Phariſæi regi nõ iurant, propterea mulctati.

Pheroræ vxor pro eis mulctã perſoluit, ob quod bene ſpeiũ regnũ pollicetur.

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati.

Hedio & Ruff. c. 4

Hero. Pheroræ vxorẽ accuſat eũq; vt illã ablegẽ iubet.

Pheroras vxorẽ dimittere recuſat.

Herod. Antipatro Pheroræ conſuetudine, & mulierũ conuenticulis interdicit.

An. mũdi 3961. Ante Christũ na. 3.

& vetuiſſe mulierum regiarum conuenticula. illi factutos ſe iuſſa Regis polliciti, per latentes quoties dabatur comeſſationes conueniebant, præcipue Pheroras & Antipater. quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

CAP. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

Antipatrũ Herodes ad Cæſarẽ mittit.

QVapropter ſuſpectum habens patrem, & veritus ne vlterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quam primum ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut, ſi ille prior vita diſcederet, Herodem natum ſibi è filia ſummi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus eſt, non factis imperatis Cæſaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum Cæſarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accuſator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram ſe inuito patratas obiiciens, maxime Sohemi hominis in omni virtute præſtantiſſimi. quin & Cæſaris ſeruum Fabarum ab illo interfectum fuiſſe ob talem quandam cauſam. Erat in ſatellitio Herodis Corinthius, cuius fidei rex plurimum tribuere ſolitus eſt. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eo perduxit, vt ei regis ſui cædem ſit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipſo Syllæo cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corinthio confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimulque duos Arabas ab eodem ſatellite inſimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt ideo ſe veniſſe, vt Corinthum vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, ſi ita facto opus ſit, quo omnes Saturninus apud ſe delatos Romam iudicandos amplius & puniendos tranſmiſit.

Syllæum Antipater Romæ apud Cæſarem accuſat.

Aretas Syllæum, quod Fabatum alioſq; interfecerit, accuſat.

Inſidiator vitæ regiæ deprehenditur.

CAP. V.

Pheroræ obitus.

PHeroram autem obſtinate permanentem in amore coniugis Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeo vt paulo poſt, decumbente rege, vocatus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cum Pheroras in morbum incidiſſet, vel inuocatus ad viſendum eum venit: quo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus eius tranſlatum Hieroſolyma ſepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus.

Iuramentũ ſancte ſeruatũ.

Pheroras ægrotans ab Herode viſitatur, mortuus ſepelitur.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtũ nat. 3. *Hedio & Ruffinus cap. 5.*

CAP. VI.

Pherora vxor accuſatur veneficii, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.

PHerora mortuo Taphnitæ duo è libertis eius cariſſimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem, vtque inquireret in miſerum eius & iniuſtum interitum. Quo attentius autem ſimul ac fidem præbente illorum ſermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnaſſe ea die quæ morbi fuit initium, venenumque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod guſtatum perniciem attulerit homini. id venenum allatum ab Arabiſſa quadam muliercula, nomine quidem amatorium, re autem vera Pheroræ lethiferum. ſunt enim Arabum mulieres veneficæ maximæ. hæc autem quæ tum inſimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiariſſima. ad eam comparandi veneni cauſa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater & ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quam ille cœnam lethiferam ſumeret. His auditis Rex ad iram concitatus, torſit ancillas earum, & quaſdã etiam ingenuas: & cum nulla quicquam fateretur, aut detegeret, poſtrema quædam dolore victa nihil aliud protulit, quam quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnib. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret eorum ſecreta omnia, comeſſationesque illas & occulta conuenticula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pherora colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtq; ſæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio: ad hæc ſimul nutriti multos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare quidem tuto liceat: quandoquidem iam nunc, ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio, non filio: addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſe, Pheroræ vero in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probe congruebant cum illis quæ ex ſorore antea Rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamq; in tam malicioſis conatibus Dotidem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è Regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit, quam Samarita Antipater, Antipatri filii procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quod lethale venenũ Pheroræ tradidiſſet, quo, ſe abſente ac per hoc minime ſuſpecto, patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſſum deinde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Dotidis: haberique apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per Regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit. nec tamen lethalis fuit caſus, quia forte in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, Rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato, ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint; &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſt-

Pheroræ liberti vxorem veneficii accuſant.

Herodes Antipatri & mulierum ſecreta omnia extorquet.

Dotidem Antipatri matrẽ Herodes eiicit e Regia.

Antipater Samarita Herodi Antipatrum filium venenũ paratum habere exponit.

Pheroræ vxor venenum ſe habere fatetur, & ſeipſam de tecto deiicit.

An. mũdi 3963. Ante Chriſtũ na. 2.

quam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum eum & curandum veniſti, motus ille & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vſus eſt, video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum. age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine mora prolatum, iuxta viri mandatum concremaſſe, paululo ſeruato, vt ſi poſt mariti mortem Rex eam tractate vellet durius, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vna cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia Regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium particeps, ſed conſcientiam diſſimulans. quapropter & ipſam Rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Mathiam Theophili filium Hieroſolymitani genere. Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum, quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simulque venerunt ad Regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri & Ariſtobuli, miſerarenturq; fatum germanorum innocentium. iam enim & ipſi reuocabãtur in patriam, non ob aliud quam vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſans, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quod, cum per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa conita eum in Iudæa mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio & viarum cuſtodia, partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Mariamne Herodes abiicit, filium eius e teſtamẽto delet, ſocero Simo. Boethi filio ſacerdotio priuato Mathiam Theophili filium ſurrogat. Archela⁹ & Philippus inſtinctu Antipatri accuſantur.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.

CÆterum Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificauerat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira inſidioſe reſcripſit, properaret, ne quid ſibi per eius abſentiam quod nollet accideret. Simulque modice de matre eius queſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum illius; modisq; omnib. magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus ne ille ſuſpicione aliqua tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias strueret, & in ſe moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas vero quæ Pheroræ mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat triſti animo, non tam quod Pherotam amaret, quam quod ille morte præuentus, pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cum dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant ſententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis ſine mora domum

Hedio & Ruffinus cap. 6. Herodes Antipatro amicas literas vt eũ Romã domũ retrahat ſcribit. Celẽderis in Cilicia.

naugare conſulentibus. facile enim diſſoluturum criminationes omnium, quandoquidem nũc quoq; non aliunde quam ex illius abſentia aduerſariis audacia viresque ad calumniandum creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebaſtum, quem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellauit in honorem Cæſaris. Iamq; manifeſtum erat inciſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, quem prius votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc vero contrariis votis licebar eum dinouere diris fraterni ſanguinis vltricibus. Forte per idē tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc vero ab Herode in conſiliũ de rebus agendis adhibitus. Quibus vna ſedentibus ſuperuenit Antipater omnium inſcius, & ita vt erat purpuratus in regiam ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorum comitatus per ianitores excluſus eſt. Id primum mentem eius perculit, iam ſentientem quo deueniſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratũ fratricidium & cogitatum patricidiũ opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudæorum Rex fuerat. ab eis edoctus de omnib. parabat ſe, vt in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac Rege, adhibitisque in conſeſſum vtriusque amicis, acciti ſunt etiam cognati Regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quique tormentis examinati fuerant: nouiſſimeque ſerui matris Antipatri capti paulo antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma: ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſilia omnia, vnicumq; ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caueat, ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat, ne de cauſa ſua prius decerneret quã cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſeruaret: Rex vero poſtquam iuſſit eum in medium ſiſti, deplorauit infelicitatem ſuam in procreãdis talibus liberis, quodq; ſenecta ætate incidiſſent in Antipatrum: enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quamque benigne ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minus capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod in re & patris voluntate cõtingere poterat, ante tempus in impietatis præmiũ cederet. Mirari que ſe Antipatrum quanam ſpe elatus in tantam peruenisset audaciam. Succeſſorē enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talēta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe CCC. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſoutium idem accuſator atq; imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac patricida fuerit. ſe enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe, niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in parricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cum abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchre eius negocii gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios, & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cauſamque ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquũ eſſe, vt qui patrem eripuerit

An. mũdi 3962. Ante Chriſtũ na. 2.

Sebaſtum portũ Herodes in honorem Cæſaris ædificat.

Antipater domũ reuerſus a nemine excipitur.

Quintilius Varus Syriæ præfect᷒.

Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat.

Antipater ab Herode accuſatus.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtũ na. 2.

Antipater parentis accuſationem diluit.

ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ tam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum ſucceſſionem deſignatus Rex haberet magis quam ſperaret, & nemine vetante bonorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute corrigerat, & ob incertam ſpem contemptã certam infamiam, maxime cum is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quam incorrupte parentem diligat. Quæ vero in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus ac numini nemo poſſit imponere: extareque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborũ hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quam regiam familiam inter ſe committere nactis comminiſcendi ocium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquã habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremo ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moueretur concilium, miſerabiliter lachrymante Antipatro, & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodeſq; ipſe quanrumuis diſſimulans fieret mitior; Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationem à Rege cœptam proſequens, exaggerabat ſingula, proferebatque teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus. ad hæc extollebat Regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æque mirandum fuiſſe priorum temerariam ſtultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliariis naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quam opum cupidine. Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſſimis beſtiis, à benefactoribus tamen iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulator fieret. Atqui tuipſe, inquit, ô Antipater, iudex fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduertiſti. nec improbamus quod eos iuſta indignatione proſecutus ſis, imo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facile colligimus illa quoque te non ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorum maliciam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitius, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres ſontes addicis ſupplicio, & parcis eorum ſociis, omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis, quorum poſthac vti poſſis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palam quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus; alteram clam maiore facinore per occultas inſidias conando patrem ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim vere deteſtatus eſſes illorum maliciam, nunquam imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolum ipſe meritum ſupplicium effugeres, verum etiam miſerum parentem pœnæ tuæ vicarium ſupponeres, inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplũ extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam Regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus,

Nicolaus Damaſcenus accuſationem a Rege cœptam proſequitur.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtũ na. 2.

tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas, non contentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi illi quoque tuam partem præriperes: & cuius te ſeruatorem verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipſe tantum ſceleſtus, ſed matri quoq; inurens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſturbans beneuolentiam, diſſidiiſq; miſcens omnia: & poſthæc auſus es patrem vocare beſtiam, ipſe venenatiſſimis quibusque beſtiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctiſſimos, optimeque de te meritos, muniensque te cuſtodibus ac variis tam virorum quam mulierũ technis contra vnum ſenem, quaſi non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explendum odium. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te eſt conaris legem quoque contra tui ſimiles ſcriptam abolere, ſimulque Vari æquitatem, omnemque, quanta eſt in rerum natura, iuſtitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis Regem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc peſſimam beſtiam, pietatem erga genitorem ſimulantem in fratrum perniciẽ, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum in ſtruendis illi capitalibus inſidiis? Scis parricidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicam vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quam perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipſe in naturam parentem eſt iniurius. Poſt hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: conſultos vates de regno, & ſacris exitialibus impetitum Regis caput: tum libidinoſas & ebrioſas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus: quæque ad teſtimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia: partim præmeditata, partim repentina neceſſitate expreſſa, atque hoc ipſo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri ſilentio texerant, poſt verſam eius fortunam videntes accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum ſua exſaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis ſceleribus, hoſtili in patrem animo, diſturbata fratrum concordia, commiſſis inter ſe domeſticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret, nec amicitię fidem coleret, niſi quatenus videretur commodum. idq; cum iamdudum à multis eſſet obſeruatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduerſarius: & quamprimum tuto licuit, magnis vociferationib. reum vrgebant, quicquid ſcirent certatim prodentes: cumque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neque ad Regis gratiam loquerentur, neque periculi metu ſilentio quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſceleſtos conatus Antipatri, eumque non tam ob patris ſecuritatem, quam ſuomet ipſius merito de medio tollendum cenſerent & tradendum ſupplicio. nec hi ſoli qui interrogabantur eum accuſabant, verum etiam ſpontanei delatores plerique aderant: ita vt licet calidiſſimus eſſet mendaciorum artifex & frontis perfrictiſſimæ, tamen ne hiſcere quidem contra valeret. Poſtquam autem Nicolaus accuſare eum & conuincere deſtitit, tum Varus poteſtatem ei dicendi pro ſe fecit, ſi quid haberet quo declararet ſuam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare ſcire, quam ne ille in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & ſupplicabundus humi iacens, Deum conſcientiæ ſuæ inſpectorem obteſtabatur, vt euidenti aliquo ſigno probaret alienum ſe ab

Parricidium publica vitæ ac naturæ iniuria.

Antipater a cunctis accuſatur.

Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit.

Antipater innocẽtiam ſuam precib. ad Deum teſtatam facere conatur.

An. mũdi 5962. Ante Chriſtũ na. 2.

omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is.n. eſt mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non ſibi permittant, nullo reſpectu diuini numinis: cum autem ſuis ſceleribus inciderũt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & teſtimonium volunt eripi fingentes ſe cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoq; Antipatro vſu euenit. qui cum ante omnia ſic geſſiſſet, quaſi nullum numen intereſſet rebus mortalium, imminente vltione deſtitutus iuris præſidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, ſe in hoc diuinitus ſeruatum aſſeuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quanam vi præditum ſit experimento poſſet colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, ſine mora necauit hominem. quo facto ſurgens abiit è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt, vbi plurimũ ſolebat degere, quod illic eſſet Syrorum regia. Herodes vero confeſtim vinxit filium, omnibus ignorantibus quænam fuiſſent eius cum Varo ante diſceſſum colloquia. coniectura tamen erat cuncta Regem facere ex illius ſententia, coniecto deinde in carcerem, Romam Cæſari de eo ſignificauit per literas, miſſis etiam qui coram eloquerentur mandata, docerentque quam ſcelerata ſit hominis malicia. Per eoſdem porro dies interceptæ ſunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto miſſæ literæ: quibus ſolutis hæc in eis ſcripta Rex ipſe comperit. Miſi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. ſcis enim quod ſi deprehenderer, infeſtas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epiſtolæ: Rex autem diligenter requiſiuit etiam alteram. ea tamen nuſquã comparebat, & ſeruus Antiphili negabat ſe attuliſſe vllam præterea. & cum diutius hærerent, vnus ex amicis Regiis animaduerſa quadam ſutura in interiore ſerui tunica (nam duab. erat indutus) ſuſpicatus eſt in ea plica celatas literas: nec eum ſua fefellit opinio: depromptaque eſt inde epiſtola hæc fere continens. Acme Antipatro. Scripſi patri tuo, quales iuſſiſti literas: & adieci confictum exemplar epiſtolæ quaſi à Salome ad dominam meam miſſæ: qua lecta ſcio, ꝙ pœnas ab ea, tanquã ab inſidiatrice exiget. Ea vero quam à Salome ſcriptam videri volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio Eadem & Regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme Regi Herodi. Cum mihi ſit curæ, ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinẽs, inueniam Salomes epiſtolam, contra te ſcriptam, ad meam dominam, non ſine periculo tranſſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat, vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitę diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quę ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operamque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam ſimul & patrem vteretur.

Venenum capitis dãnato ad bibendũ datum ſine mora eum necat.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Antipater in carcerem coniectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Herodem.

Cæterum Herodes cognita hinc filii malicia, minimum abfuit quin illum e veſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolum ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cum fiducia

Herodes odio in filium flagrat.

pro-

promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet: qui cum ad hæc ne hiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio, ſaltem ſocios ſceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehemẽti dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal parricidii cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorũ ope eriperetur periculo, ipſum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cęſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtũ nat. 2.

Antipater omnẽ in Antiphilũ culpam confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus & Iudæorum ſeditio.

INterea dum legati inſtructi mandatis ac literis Romã properant, Rex morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumniis & Antipatri: Cæſarique legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiã nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, quam propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregie. Deſperata deinde ſalute, quod iam ad ſeptuageſimum ætatis annum accederet, mirum in modũ efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnib. in cauſa erat opinio contemptus, quodq; exiſtimaret gentem lætari ſuis infortuniis: quam opinionem confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Mathias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo, quod iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operã quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum Regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quę Rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe Regi cauſam cum calamitatum domeſticarum, tum poſtremo, præſentis morbi, videlicet, quod contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum, aquilam auream magni ponderis; cum lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. Magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendam præmium laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quam fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum Regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem ali-

Hedio & Ruffinus cap. 8.

Herodes morbo correptus teſtamentũ condit, ac regni ſucceſſionem filiis, nepotibus ac amicis relinquit.

An. mũ. 3963. à Chriſt. na. 1.

Herodes in ſenio impatiẽs, & amarulentus.

Aquila aurea ſuper maiorem templi portã.

Contemptus mortis.

Aquilã aureã detractã, iuuenes ſecuribus concidunt.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtũ na. 2.

Iudas & Mathias ad Regem perducti ouãtes ſeſe excuſant, eosq́ vinctos Rex Hierichũtem mittit.

Herodes Iudaeorũ primores conuocat, eisq́ facinus hoc cõmemorat.

Mathiæ ſacerdotiũ adimitur in cuius locum Iozarus ſurrogatur.

Ioſephus Ellemi per vnũ diem Pontifex.

Iudas Sariphai & Mathias Margalothi exuſti.

Defectus lunæ.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Herodis morbus horrendus.

quam conſpirationem metuens, occurrit eo cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ: & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temere, facile reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cumque his autores facinoris Iudam & Mathiam turpe putantes cedere: omnesque ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum exſecutos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſumus vindicauimus. Nec eſt quod mireris, ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moſes autore & doctore Deo perrulit: nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcii nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quam verbis præferentes fortitudinem, æque tum ad conſtanter patiendum alacres, atq; ante ad fortiter agendum fuerant. Eos Rex vinctos miſit Hierichuntem: moxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro Repub. tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per C X X V. annos nemo Aſamonæorum Regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec exſtructum id tantum à ſe, verum etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis tali templo digniſſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam & memoriam & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licet in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quique veriti crudelitatem eius, ne forte efferatus in ſe quoque grauius animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, viderique ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Mathiæ Pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eique ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Iozarum. Huius Mathiæ Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad vnum diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Mathias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunii, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cum ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterum Herodes poſt mulctatum Mathiam ſacerdotio, alterum Mathiam ſeditionis authorem, eiusque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunę incidit. Regi vero morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuo cibos ſuggerere: ſimulq; vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimiliterque inguina. Ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læſæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauius affligeretur, quam vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſpetabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique. profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis ſe fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoq; iucundæ ſunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de

medicorum conſilio, immiſſus fouendus in refertum oleo ſolium, viſus eſt illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiariũ excitatus & ad ſe reuerſus, nullamq; amplius ſalutis ſpem ſupereſſe intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iuſſit diſtribui: magna deinde liberalitate vſus in duces atq; amicos, rurſum Hierichuntem reuerſus eſt: vbi atra bile prægrauante eo immanitatis prolapſus eſt, vt facinus animo conciperet longe atrociſſimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conueniſſent, euocatis minaci edicto pœnam capitis intentante nõ parentibus, infenſus ex æquo ſiue ſontibus ſeu innoxiis, vniuerſos concluſit in Circo: accita deinde Salome ſorore, maritoque eius Alexa, ait inſtare ſibi terminum vitæ, ſuccumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum eſſe, quando iuxta communem mortalium ſortem accidat. illud permoleſtum eſſe, ſi carendum ſit extremo honore luctus qui debeatur Regibus. non enim ignotam ſibi eſſe Iudæorum mentem, quod optatam ſuam mortem lætis accepturi ſint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum non abſtinuiſſent contumelias. ſed illorum eſſe officii, leuamen aliquod præſentis huius doloris decernere, nam ſi aſſenſum conſilio ſuo præbeant; fore ſuum funus longe quam aliorum Regum honoratius, & manibus ſuis gratius, omnibus per totam ditionem non ficte lugentibus: Ergo quamprimum viderint ſe exhalaſſe animam, debere eos clauſam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum ſuum obitum, non prius vulgandum quam mandatum exſecuti ſint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæſis duplicem ſe eis habiturum gratiam, vel quod mandatorum fuerint memores, vel quod obitum ſuum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lachrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam, perq; omnia ſacra obteſtabatur, ne ſe extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos ſe operam, vt cuncta iuxta ipſius mandatum fierent. Hic ſane etiamſi quis præteritam eius in cognatos ſæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & ſecuritate ſolicitudini, ex hac certe nouiſſima eius voluntate deprehendere poteſt, quam inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita diſceſſurus, curabat vt ex ſingulis familiis vno aliquo ſublato, totam gentem in luctum & cariſſimorum deſiderium coniiceret; nec læſus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obiicere: cum hi quibus vllum eſt virtutis ſtudium, etiam inimicis tali ſuo tempore odia remittere ſoleant.

An. mũdi 3963. Ante Chriſtũ nat. 1.

Aqua calida apud Galliroẽ qua in lacum bituminis ferarum effluunt.

Herodes donatiuũ militibus diſtribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorũ poſt obitũ ſuum trucidari mãdat.

Herodi e Roma literæ veniũt, quæ Aemẽ a Caſare occiſã & Herodi liberã poteſtatem Antipatri puniẽdi relictã eſſe oſtendunt.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis miſſis ad Cæſarem: quatum ſumma erat, Aemen ab irato Cæſare occiſam eſſe, propter locatam Antipatro operam: ipſumq; Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: ſiue in exilium vellet eum pellere, ſiue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus eſt voluptate nuncii pœnæ Aemes, & permiſſæ ſibi poteſtatis libere ſtatuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum ſimul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per ſe repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc vero circumſpiciebat, ferire ſeipſum cupiens: perpetraſſetque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore ſublato cohibuiſſet eius dexteram: moxq; denuo luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatiũ, quaſi Rege iam agente animam. quem ſtrepitum vbi perſenſit Antipater, ratus patrem vere

Herodes malũ ſimul et cultellum poſcens ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos vero ictum præuenit.

Al. ca. 9.

An. mũdi 3968. à Christ. na. 1.

Antipater iuſſu Herodis interficitur.

vitam finiſſe, ſpem concepit fore, vt ſolutus vinculis ſine difficultate regnum acciperet. cœpitq; eum cuſtode carceris de miſſione agere, multa & in præſens & in futurum poſt acquiſitam poteſtatem pollicens. ille vero adeo non paruit, vt mox conatus eius Regi renunciaret, vtque ſollicitatus ab eo ſit oſtentato præmio. Tum Herodes qui iam ante male affectus erat erga filium, poſtquam audiuit cuſtodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput ſibimet verberans, quamuis morti proximus erexit ſe in cubitum, iuſſitque vnum è ſatellitio ſine mora eum occidere, & corpus obſcuro funere condi in caſtello Hyrcanio.

Hedio & Ruffinus cap. 10.

CAP. X.

Herodis mors, teſtamentum & funeratio.

Herodis teſtamentum mutatum.

Cæſari & Iuliæ Cæſaris vxori ab Herode legatũ.

Herodes moritur.

Salome et Alexas in circo clauſos Iudæos domum dimittunt.

Hedio & Ruffinus cap. 11.

Herodis ad milites gratiarum actio.

Archelao Regi acclamatur.

Al. c. 12.

Herodis exequiæ.

Germani & Galli ſub Herode ſtipendia fecerunt.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam teſtamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni ſucceſſorem deſtinauerat, Galilææ ſimul ac Peræ tetrarcham conſtituit: regnum vero Archelao largitus, Trachonitideam, Gaulonitidam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine aſſignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phaſaelida Salomæ ſorori ſuæ attribuit, & argenti ſignati quingenta millia, habita eſt & cæterorum cognatorum ratio, adundeque proſpectum ſingulis leganda pecunia & reditibus annuis. Cæſari quoque legauit argenti ſignati centies centena millia, præterque vaſa tam aurea quam argentea, magnumque veſtis precioſæ numerum. Iuliæ autem Cæſaris vxori, & quibuſdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die poſtquam Antipatrum filiũ occidit, vita defunctus eſt, poſt detruſum regno Antigonum anno 34. ex quo autem à Romanis Rex declaratus eſt, anno trigeſimo ſeptimo, vir in omnes ex æquo ſæuus, iræ ſeruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vſus, ſi quis alius. ex priuatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper euaſit feliciter, vixitque longiſſimo tempore. quantum autem ad domeſticos & filios attinet; hic quoque felix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & aduerſariis, ſed infeliciſſimis meo iudicio. Cæterum Salome & Alexas priuſquam Regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam quenque dimiſerunt, dicentes ipſum ira iubere, vt in agros digreſſi curarent ſuam et ipſorum negocia: atque hoc pacto magno beneficio vniuerſam gentem ſibi deuinxerunt. Indicata deinde Regis morte, congregataque in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primum legerunt literas eius ſcriptas ad milites, in quib. gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq; vt eandem ſeruarent & Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui anulus regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, quod non alias ratum habendũ eſſet, quam accedente conſenſu Cæſaris: moxque acclamatum eſt Regi Archelao, & milites cateruatim vna cum ſuis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præſtitiſſent fidem atq; operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur Regi, Archelao curante, vt exſequiæ patri fierent quam ſplendidiſſimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta variis gemmis precioſis, & inſtrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroq; in manu dextera. lecticã ſtipabant filii & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites diſtributi per nationum genera: primum ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqua

deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium vſque per octo ſtadia, vbi quemadmodum ante mandauerat ſepultus eſt. Et Herodes quidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum aſcendit, & quacunque tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatricis voces fauoris indices, & ipſe viciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatque grates quod obliti patris ſui duriciæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturq; parem pro eorum ſtudiis gratiam: adhuc tamen abſtinere ſe à Regis nomine, quod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes quem ſit teſtamenti à patre ſcripti confirmatio. quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitioſum diadematis honorem ſe accipere voluiſſe, eum nondum conſtaret de legitimi collatoris animo. cæterum quam primum conſtabilitus eſſet in imperio, curæ ſibi fore vt beneuolentia omnium videatur digniſſimus: daturumque operam, vt per omnia patre ſuo ſit illis commodior. Illi vero, ſicut vulgus ſolet, rati primis diebus aperiri mentem huiuſmodi poteſtates ineuntium, quo manſuetius & officioſius eos alloquebatur Archelaus, eo maioribus eum ferebant laudibus, poſcebantq; ſibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderent: alii ſolutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his pleroſq; diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens, vt conciliaret ſibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum ſuarum ſitum exiſtimans. poſtremo re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

An. mundi 3963. à Chriſt. na. 1.

Archelaus epulum multitudini præbet.

Archelaus ſi a Cæſare in imperio conſtabilitus eſſet, curæ ſibi fore vt beneuolētia omniū videatur digniſſimus pollicetur.

CAP. XI.

Populus ſeditionem mouet contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Mathiam & ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio. Hi quoniam metu coërciti non auſi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus & eiulatu in defunctum Regem iactabant conuicia, quaſi in mortuorum ſolatium: congregatiq; in vnum, in vindictam eorum ab Archelao depoſcebant ad pœnam quoſdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia poſtulabant ſacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & ſubrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compeſcere tamen placide conabatur, quod pararet profectionem ad Cæſarem, vt ſententiam Cæſaris cognoſceret. Itaq; miſſo ad eos magiſtro militum, per eum hortatus eſt, vt omiſſo vindictæ ſtudio, conſiderarent legibus pœnas dediſſe, quorum moleſte ferrent interitum: ad hæc poſtulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia conſilia poſcere, opusque eſſe concordia, donec ad ipſos reuerteretur confirmatus Rex aſſenſu Cæſaris. tum demum diſpiciendum ſuper his rebus, & ſtatuendum de communi ſententia: interim quieſcerent, ne ſeditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum eſt ſtrenue, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad ſaniorem mentem reducere: quod plus ſuæ voluntati tribuerent, quam autoritati præſidentium, & indignum ducerēt ſi amicorum,

Hedio & Ruffinus cap. 12. al. 13.

Mathiā ſeditioſi et ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio deflent: Herodi caros in vindictam ab Archelao depoſcūt, & pontifici ſacerdotium abrogari poſtulant.

An. mũdi 3964. à Chriſt. na. 2.

quos viuo Herode amiſerant, ne mortuo quidem illo impetraretur vlrio. adeo enim concitati erant, vt id tantum ius & fas putarent, quod ipſis voluptatem allaturum videbatur, ne ſui quidem periculi memores, dum inimicos lædere cupiunt: & cum multi ad eos à Rege mitterentur, qui partim ipſius nomine, partim ex ſua perſona verbis ſedarent turbidos, neminem audire ſuſtinebant, ſed ad maiorem iram accendebantur, auſuri aliquid ſi maior acceſſiſſet numerus. Cumq; feſtum inſtaret, quo patrium Iudæis eſt veſci non fermentatis panibus (Paſcha vocat monumentum veteris ex Ægypto effugii, quo ſumma alacritate maiorum ſolito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullique etiam extra regionis terminos habitantes cõfluunt religionis gratia) ſeditioſi deplorantes legis doctorum Iudæ ac Mathiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu, quem illos nõ pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum inſolẽtia procederet, mittit tribunum cum cohorte qui compeſcerent homines, priuſquam cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & ſi quorum emineret in concienda ſeditione ferocia, illos vt ad ſe adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exaſperauerunt, & ferientes ſaxis pleroſque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt ſaucii. quo perpetrato ruſſum ſacris operati ſunt. Archelaus porro de rerum ſumma periclitari ſibi viſus eſt, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, ſimulque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum ſuccurrere, & quotquot ex eis peditum vim euaſiſſent, iam in tuto ſe exiſtimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæſa ſunt, reliqui fuga ſe in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in ſua diſcederent, illi metu grauioris mali feſtiuitate relicta abierunt, quamvis audaces & ſine diſciplina homines. Tum Archelaus ad mare deſcendit vna cum matre ſua, ducens ſecum Nicolaum & Ptolemæum multosq; ex amicis alios, & familia & regno commiſſis Philippi fratris ſui fidei. Simul etiam profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem. alii quoque ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro parandar regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incuſaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæſaream Sabinus procurator Cæſaris in Syria, in Iudæam properans, ad aſſeruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemæum. ita ille in præſidis gratiam neque arces oppugnauit in Iudæa, neque theſauros obſignauit regios, omnia relinquens in poteſtate Archelai, tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hæc pollicitus manſit Cæſareæ. Sed poſtquam alter Romam nauigauit, alter verſus Antiochiam profectus eſt, ipſe Hieroſolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium & regiis procuratorib. rationes repoſcebat ab eis, & arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen non diſceſſerunt à mandatis Archelai, ſed omnia ſeruabant in ipſius aduentum integra, prætexentes ea ſe ſeruare Cæſari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi ſibi regni ſpe, ad quam excitatus erat per Salomen, quaſi Archelao præferendus, eo quod prioribus teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuerit, quę validiores deberent eſſe quam illæ ſcriptæ poſterius. Ducebat autem ſecum matrem ſuam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis fauentem partibus: ſed maxime illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens,

Seditio in Paſchatu feſto.

Tria millia Iudæorũ cæſa.

Archelaus Romam proficiſcitur, multique eidem obnixuri eũ comitantur.

Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 14.

Sabinus Hieroſolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parãdi ſibi regni ſpe Romam nauigat.

& diu verſatus in regiis negociis. quapropter ſuadentibus quibuſdam, vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni ſcripto in teſtamenti paterni tabulis, noluit parere huic conſilio. qui poſtquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipſius amore, quam Archelai odio, libertatem maxime cupientes, & degere ſub Romano præſide: quod ſi parum ſuccederet, commodiorem ſperantes Antipam quam Archelaum, ſtudebāt illius partibus. quin & Sabinus ſcripſit Cæſari literas, in quibus accuſabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæſari libellum obtulit, cōtinentem ius ſuum & teſtamentum patris, ſimulque rationes pecuniarum Herodis obſignatas cum ipſo anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnib. Varique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum eſſet ac annnorum redituum, præterea quę Antipas ſibi regnum vendicans ſcripſerat, amicos in conſilium aduocat, & in Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ ſuæ filium, iam à ſe adoptatum, primum ei locum in conſiſtorio tribuens; moxque poteſtatem facit dicere volentibus de præſenti negocio. Ibi tum primus exorditur Antipater Salome filius, vir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius poteſtatem iam dudum inuaſiſſet, non expectato aſſenſu Cæſaris, dum feſto die tam multos intcrimeret; qui etiamſi eſſent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius ſeruandum fuiſſe poteſtati legitimæ, non ipſi vſurpandum, ſiue Regi cum iniuria Cæſaris, cuius contempſiſſet ſuffragiū, ſiue priuato, quod eſſet peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipſo hunc ſperare calculum, quem iam quantum in ſe fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos autoritate propria quoſdam duces militiæ: quodq; ſediſſet in regio ſolio, & tanquam Rex ad quaſdam cauſas determinaſſet, annuiſſetque poſtulatis populi, deniq; nihil non feciſſet, quod per Cæſarem confirmatus poſſet facere. ab illo quoque dimiſſos, aiebat, eos, qui in circo incluſi fuerant; multaq; afferebat alia, partim vera, partim veriſimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum poteſtatis faſtigium. præterea neglectum patris luctum, & cōmeſſationes inſequenti mox poſt eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad ſeditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam perſonatus lachrymas fingeret, per ſingulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio ſit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæſarem, ſi ab eo regnum acceperit, quam hactenus fuit erga parentem amantiſſimum. Cantu enim ſe oblectare, & choreis tanquam in morte inimici, non patris, haudquaquam abeſſe ab immani ſcelere. nunc venire ad Cæſarem vt annutu eius regnum accipiar, cùm iam ante non aliter ſe geſſiſſet, quam ſi conſtabilitus Rex fuiſſet autoritate ipſius. maxime autem exaggerabatur in ſacrato loco perpetrata cædes impia, idque die feſto, quando tam hoſpites quam indigenæ victimarum more mactati ſint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, ſed ab eo qui legitimam Regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum ſuum ingenium expleret exercendis paſſim in omnes iniuriis. Quare ne per ſomnum quidem vnquam patrem, dum ſanus eſſet, de hoc ſibi poſt obitum ſubſtituendo Principe cogitaſſe, vt cuius mores haberet cognitos: immo in potioribus tabulis eius aduerſarium ſucceſſorem deſtinatū Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, ſed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immo etiamſi iam tum tale de Archelao fuiſſet patris iudicium, quale in poſterioribus tabulis, ipſum tamen iam ſatis declaraſſe qualis nam Rex

An. mūdi 3964. à Chriſt. na. 2.

Antipater Salome filius apud Auguſtū Cæſarem Archelaum accuſat.

An. mūdi 3964. à Chriſt. na. 2.

Archelaum Nicolaus excuſat.

futurus ſit, qui autoritatem Cæſaris in confirmando regno contempſerit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis ſuis fidem plurimis ex ipſius cognatione teſtibus adhibitis, finem orationi impoſuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao cædem illam circa commiſſam ipſorum improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando deſtiterint, quam ille coactus ſit eos vi compeſcere: hoc magis culpabiles, quod nō ſolum maliciam ſuam exercuiſſent, verum aliis etiam neceſſitatem feciſſent audendi tale facinus. Inſolentia enim eorum in ſpeciem quidē infeſtatum Archelaum, ſed reuera contumaciam hanc ad ipſius Cæſaris pertinuiſſe iniuriam: miſſos enim ab eo qui tumultuantes ſedarent, facto ab ipſis impetu conrra ius & fas necatos, nulla feſti reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, ſine æquitatis reſpectu, dummodo odio, quo proſequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur eſſe culpam, qui priores iniuria non abſtinuerint, & aliorum arma ad defenſionem ſumpta in ſe proritauerint. Cætera quoque, de quibus Archelaum accuſauerant, in eos ipſos accuſatores referebat, dicens, nihil horum, niſi ex illorum ſententia geſtum, nec ea tam iniuſta eſſe, quam ipſi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceāt. Tantam illis ineſſe cupidinem lædendi cognatum hominem, cum de patre bene meritum, tum ipſos omnibus ſemper proſecutum officiis. Teſtamentum certe à Rege mentis compote eſſe ſcriptum, & poſteriores ſemper potiores eſſe tabulas, has vero tanto magis, quod Cæſari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæſarem iniquitatem iſtorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti ſint beneficiis, nunc extremam eius voluntatē violare conentur: quin potius viri amici ac ſocii, & omnia fidei ſuæ permittentis, teſtamentum ratum habiturum. multum enim intereſſe debere inter horum maliciam, & Cæſaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum ſanæ mentis decretum eius, qui probo filio ſucceſſionem reliquerit, & inſuper ad ipſius fidem confugerit: quandoquidem veriſimile non ſit in deligēdo ſucceſſore erraſſe, qui tam prudenter ſententiæ Cæſaris ſubieciſſet omnia. In hunc modum Nicolaus quoq; dicendi finem fecit. Tum Cæſar Archelaum ad genua ſibi accidentem erexit humaniſſime, dignum eſſe regno pronuncians: præ ſe ferens nihil ſe facturum, niſi teſtamento præſcriptum, & Archelao ipſi commodum: vidensq; hac promiſſione confirmatum in ſpe iuuenem, nihil tum amplius ſuper ea ſtatuit: & dimiſſo concilio, ſolus ſecum diſpiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune ſineret Herodis generi, præſertim cum omnes eius ope indigeant.

Cæſar Archelaū regno dignū pronunciat.

Hedio & Ruffinus cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinū, & quomodo Varus autores eius punijt.

Marthace Archelai mater moritur.

Varus ſeditioſos Hieroſolymis compeſcit.

SEd priuſquam quicquam certi de hac re determinatum ſit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præſide venerunt literæ defectionem Iudæorum ſignificantes. Nam diſceſſum inde Archelai ſecuti ſunt magni in ea gente tumultus: ad quos compeſcendos cum Varus veniſſet, autoribus eius motus affectis ſupplicio, & maxima ex parte ſeditione compreſſa, reuertens Antiochiam legionem vnam reliquit Hieroſolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæſaris procurator ibi ſubſiſtens vexabat Iu-

dæos, fretus relictis illic copiis, & parem ſe iam putans populo. nam armatis multis ſatellitib. contra Iudæos his vtebatur, moleſtans eos & ad defectionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas pecuniæ Regiæ ſcrutationes faceret, priuati lucri & prædę cupidine. Igitur inſtante pentecoſte, ſicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndiq; multa millia non ſolum religionis gratia, verum etiam indigne ferentes Sabini intemperias, nec tantum ex Iudæa grauius offenſa, ſed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte & trans Iordanem ſitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo caſtra faciunt: pars vna circum occupat, reliquarum duarum altera templum à ſeptentrionali & orientali regione circumſidet: ab occidentali altera, qua ſita erat domus Regia. Ita incluſos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum eſſet, aut mori, aut vincere, ſtatim ad Varum miſit literas, hortans vt properet, relictamque legionem præſenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipſe conſcenſa caſtelli turre celſiſſima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phaſaelus appellabatur, manu Romanis innuebat, vt in Iudæos eruptionem facerent: & cum ne amicis quidem ſe auderet committere, poſtulabat, vt alii propter eius auaritiam mortis periculo ſe obiicerent. qui poſtquam progredi auſi ſunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis ſtrenue milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: ſed circumducta ſuorum parte aſcenderunt porticus quæ erãt in extimo templi ambitu: vnde in aduerſarios pugnantes, vel manu mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores ſuorum, ſed ſpectatores etiam totius prælii. quin & ſagittarii è ſuperiore loco impetebant expoſitos ictibus, nec valentes contra miſſilibus ad ſe pertingere, eoque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clam ſubiiciunt porticibus: qui multis accẽdentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quod eſſet pice ac cera ob inaurationem peruncta, facile correpta eſt incendio, quo lacunaria illa precioſa & magnifica abſumpta ſunt, & quotquot illuc aſcenderant, improuiſo perierunt exitio, pars enim cum tecto ruente vna præcipitati ſunt, pars à circumſtantibus telis confixi: nonnulli deſperatione ſalutis & vi mali attoniti, aut in flammas ſeſe dederunt, aut ſuiſmet gladiis confecti ſunt. quod ſi aliqui refugientes qua aſcenderant in tutum ſe recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quod inermibus nihil prodeſſet ferocia, ira, vt ne vnus quidem ex his qui tectum aſcenderent incolumis euaderet. Tum Romani qua ſe incendium remiſit alii ab aliis protruſi, penetrauerunt ad ſacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto militum diſperiit, ad Sabinum autem propalam quadringenta talenta ex ea præda relata ſunt. Iudæi vero duplici calamitate affecti ſunt, deſideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario. facto tamen globo è pugnaciſſimis circumdederunt Regiam, incenſuros ſe eam, & omnes intus occiſuros minitantes, niſi quamprimum diſcederent: quod ſi mox abirent, impunitatem Sabino vna cum ſuis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars ſtabat. Rufus quoq; & Gratus, qui ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorum & ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum ſe tranſtulerunt: ſimulque equitatus qui Ruſo duci parebat, nõ mediocris ſane ad rem Roman. acceſſio. Interim Iudæi nihilo ſegnius inſtabãt oppugnationi, muros ſuffodiẽtes cu-

An. mũdi 3964. à Chriſt. na. 2.

Al. c. 15.

Sabini auaritia Hieroſolymis ingẽtem ſeditionẽ in feſto Pentecoſtes concitat.

Iudæorũ cum Romanis acerrimus conflictus circa templum.

Iudæi permulti in lacunariis pereunt.

Sacra pecunia bona pars, militum furto diſperit.

Regia ab Iudæis obſeſſa.

Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorũ partes ſe trãſferunt.

An. mũdi 3964. à Chriſt. na. 2.

Hedio & Ruffinus cap. 15.

Tumult⁹ in Iudæa varii.

Duo millia Herodis militũ bello regios impetunt.

Iudas Ezeciæ latronũ ductoris filius.

Simon Herodis ſeruus.

Grati cũ Simone cõflictus.

Simon obtruncatur

Iudæi in ſeditionibus quaſi furioſi.

Athronges vir corpore & manuum robore inſignis dignitatem regiã attentat.

niculis, & aduerſarios hortantes, vt abirent, neve diutius vindicantibus ſe in libertatem à maioribus acceptam obſiſterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxiſſet milites, ſed fidem promiſſis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hoſtium ſuſpectam habebat, & expectabat à Varo ſubſidium. In hoc rerum ſtatu etiã alibi per Iudæam diuerſis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemq; aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, tunc vero dimiſſi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, reſiſtentes ſibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nuſquã æquo loco eos ſuſtinere auſus, vt veteranos & bellandi peritiſſimos, tuebatur ſe & ſua quantum poterat aſperitatibus acceſſu difficilibus. Quin & Iudas Ezechiæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa ſe hominum deſperatorum manu incurſabat Regis ditionẽ: & potitus eius armamentario, armatiſque inde ſuis ad vnum omnibus, pecuniam quoque Regiam in illis locis occupauit: iamq; formidandus accolis ſpoliabat in quoſcunque incideret, aſpirans ad regnum, affectanſque hoc faſtigium non bonis artibus quarum imperitus erat, ſed nocendi licentia. Dum ita vbiq; turbatur, etiam Simon Herodis Regis ſeruus, vir alioqui & forma & ſtatura & robore egregius inprimis habitus, auſus eſt diadema ſumere: ſtipatusq; numeroſis copiis, & Rex conſalutatus ab inſana multitudine, placebat ſibi præ quouis alio, auſpicatus poteſtatem diripiẽda ac incendenda Hierichuntina Regia: paſſimque crematis aliis Regis palatiis, & præda conceſſa ſuæ factionis hominibus, maiora etiam auſurus videbatur, ni mature occurſum fuiſſet. nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fouens, ſuas copias contra Simonem duxit: vbi poſt acerrimum conflictum tranſamnani homines incompoſiti, & ferociter magis quà perite pugnantes deleti ſunt: ipſum Simonem per anguſtias quaſdam fugientem Gratus aſſecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appoſita palatium Regium incenſum eſt à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quod proprium Regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui vero externi ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graues ſuperbia ſimul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus ſubnixus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſimus, vaſto tantum corpore aut manuum robore inſignis, attentauit dignitatem Regiam, paratus animæ periculo depaciſci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumentum, vt ipſis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem, quod eorum quiſque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributam obire iubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de reb. agendis, quarum penes ſe ſeruabat arbitrium: durauitque diu poteſtas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuiſſet exſequitur, maxime in Romanos cædibus ſæuiens & milites regios, vtriſq; ex æquo infenſus: his propter licentiam qua ſub Herode vſi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odiũ indies magis exaſperabatur, imminebantque vbiq; omnibus, vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantẽ inſidiis exceperunt: ductoremq; eius Arium centurionẽ cum quadraginta fortiſſimis peditib. telis con-

fixe

fixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes ſuperueniens cum regio milite Gratus ſeruauit, relictis cæſorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occaſionem cõherentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & ſuam gentem maioribus etiã inuoluerunt calamitatibus. tandem & ipſi capti ſunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai poteſtatem redacto, vltimus qui ſupererat, fratris caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quod eius copiæ exhauſtæ eſſent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipſe quoq; Archelao ſe dedidit. ſed id aliquando poſt factum eſt. Tunc vero Iudæa plena erat latrociniis, & vt quiſque ſeditioſorũ cœtus coiuerat, paſſim reges creabantur in Reipublicæ perniciem, quod minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipſi vero inter ſe diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterum Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis, (nam tres in vniuerſum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliiſq; regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obieſſis ſuccurreret, iuſſis qui præmittebantur conuenire. Ptolemaidem Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum miſit tam peditum quam equitum. poſtquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos. qui regionem eorum ingreſſus, profligatis quotquot auſi ſunt cum armis occurrere, Sephorim cepit. & venditis ſub haſta incolis, vrbem abſumpſit incendio. Ipſe Varus verſus Samariam progreſſus cum exercitu, à ciuitate quidem abſtinuit, quam ſciebat immunem à ſeditioſorum contagio: caſtra autem poſuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi poſſeſſio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infenſi. inde progreſſi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxque incendunt quamuis munitiſſimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miſcentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata eſt Vari iuſſu, in vindictam cæſorum ibi militum, deſerta tamen ab habitatoribus. Inde cum appropinquaret Hieroſolymis Iudæi qui legionem ab ea parte obſidebant, ad primum venientis exercitus conſpectum territi diffugerunt, oppugnatione, quam inſpectabãt, relicta. Hieroſolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excuſationem afferebant, populum quidem propter feſtum confluxiſſe, bellum vero non ex ſua ſententia ſed ex conuenarum audacia ſuſceptum: & ſe adeo non oppugnaſſe Romanos, vt potius vna cum illis oppugnati fuerint. & iam ante obuiam ei proceſſerant, Ioſephus Herodis Regis nepos, Gratuſque ac Rufus cum ſuis militibus, & Romani qui obſidionem tulerant. Sabinus enim in eius conſpectum non venit, ſed ſubducens ſe etiam ex vrbe, ad mare profectus eſt. Tum Varus dimiſſa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio receptos, alios vt ſontes puniit, nonnullos dimiſit incolumes: actique ſunt in cruces ea de cauſa circiter duo millia. Poſt hæc ablegato exercitu cuius non erat vſus amplius, quique contra eius voluntatem lucri ſtudio multa maleficia patrauerat, ipſe audito decem millia Iudæorum in vnum confluxiſſe, properauit vt eos deprehenderet. illi non auſi manus conſerere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data ſeditioſorum vulgo defectionis venia, duces eorum miſit ad Cæſarem. Ille cæteris ignouit, in ſolos aliquot regis Herodis neceſſarios animaduertit, quod nec cognationis nec iuſticiæ reſpectu à nefariis ar-

An. mũdi 3965. A nat. Chriſt. 3

Athrõnges cũ fratribus captus.

Hedio & Ruff. c. 16

Varus Sabino ſuccurrit.

Sephoris capta eiuſque incolæ ſub haſta venditi.

Arus ab Arabib' incenſus. Sampho & Emmaus cremata.

Var' Hieroſolyma peruenit, ac legionem obſeſſam liberat.

In defectionis autores animaduertitur.

An. mũ. 3966. A Chriſto nat. 4. Hedio & Ruff. c. 17 al. 16.

Iudæorũ legatio Romæ.

Archelaꝰ & Iudæorum legati coram Cæſare cõparent.

Iudæorũ legati Herodis & Archelai accuſant iniquitatem.

mis abſtinuerant. Itaque Varus rebus compoſitis, & relicta Hieroſolymæ eadem legione in præſidio, reuerſus eſt Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negocium exhibitum eſt tali de cauſa. Venit eo Vari permiſſu Iudæorum legatio, poſtulans, vt eis liceat ſuis legibus viuere: erantque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quam octo millia. cumque Cæſar conuocaſſet in ædem Apollinis magno ſumptu à ſe exſtructam concilium amicorum & primatiorum ciuium, venerunt eo & legati, proſequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis, neque ab Archelao ſtabant propter ipſius odium, & tamen legatis ſuffragari grauabantur, quod puderet eos coram Cæſare aduerſari homini tam propinqua coniunctо neceſſitudine. Aderat & Philippus à Syria Vari hortatu veniens, ea potiſſimum de cauſa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil ſperans, ſi impetrarent Iudæi poteſtatem viuendi ſuis legibus, fore vt, diuiſo in Herodis progeniē regno, ad ipſum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, poſtulantes non eſſe vlterius ſub regibus, ab accuſanda Herodis iniquitate orſi ſunt. Regem illum fuiſſe nomine tenus. alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vſum ad ſubiectę gentis perniciem, nec his contentum quaſdam nouas ex ſuo commentum eſſe ingenio. Nec opus eſſe commemorari quam multis vitam ademiſſet, cum longe deterior fuerit conditio ſuperſtitum, quos non modo perpetua trunculētia & aſperitate terruerit, ſed bonis etiam eorum rapaces manus non abſtinuerit. itaq; vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluiſſe, quo magis in ſuo regno ſitas exhauriret exactionibus: adegiſſeq; gentem ſuam ad extremam paupertatē, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex cauſis parum probabilibus damnatos capitis inſuper bonis ſpoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos poſſeſſionibus. deinde eum annua tributa impoſita ſint per ſingulos, ſeorſum tamen placandam fuiſſe auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam ſeruorum, qui huiuſmodi exigendis præeſſent, vt hoc pacto iniurioſam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas conſtuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam: quandoquidem hæc patientibus maximum ſit ſolatium, ſi à quam pauciſſimis ſciatur ſuum dedecus. in ſumma non aliter præfuiſſe Herodem, quam ſi ſæuiſſimæ beſtiæ in eos commiſſum fuiſſet imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppreſſa ſit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumētis exemplum, cum quo conferri poſſit præſens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis ſtudiis regem conſalutatum, quod ita putarent, fieri non poſſe, quin quicunq; tandem Herodi ſuccederet, moderatius multo tractaret ſubditos: & in eius gratiam patrem honoratū luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandā ſibi eius beneuolentiam. At illum, quaſi timeret ne non videretur germana parentis ſui ſoboles ſine dilatione declaraſſe popularibus quid de ſe ſentiendum ſit, idq; priuſquam confirmatus eſſet in potentia, cum totum negocium etiam tum penderet ex arbitrio Cæſaris: editumq; mox ſubditis futuræ virtutis ac modeſtiæ & æquitatis ſpecimen, dum tria millia ſuæ tribus ciuium Deo in ipſo templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iuſtiſſimo illum proſequi odio, qui poſt tam crudele facinus adhuc ſeditionis reos ſe conetur peragere. & ius regni ſibi vendicet? Poſtremo, ſumma poſtulatorum hęc fuit, vt mutata reipub. forma poſthac ſine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent poteſtatibus. Sic enim fore perſpicuum, vtrum ſeditionibus dele-

delectentur & rerum nouationibus, an obedire ſciant præſidibus legitimis. His peroratis legatis Iudæorum, Nicolaus vtriqꝫ patrocinatus eſt, dicens Herodem quidem, quoad vixerit, nunquam fuiſſe accuſatum, nec eſſe æquum eos qui, ſi iuſtam viuētis accuſationem attuliſſent, caſtigationem eius ſperare poterant, nunc defunĉti manes criminibus laceſſere. Quæ vero obiiciantur Archelao, ipſorum imputādæ eſſe violentiæ contumaciæ: qui cum affectaſſent res conceſſas legibus, & pacatores ferro ac ſaxis aggreſſi eſſent, nunc vicio verterent eiſdem rationibus ſe eſſe cohibitos. Verſa deinde in accuſatores criminatione, aiebant eos libenter agitati ſeditionibus, quod neſciāt parere legibus, eſſeqꝫ gentem omnium pertuicaciſſimam. Hæc Nicolaus.

An. mundi 396[illegible] A nato Chri. 4 *Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.*

CAP. XIII.

Cæſar Herodis teſtamentum confirmat.

CÆſar vero his auditis, dimiſit concilium. Paucis deinde poſt diebus Archelaum non Regem declarat, ſed, dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei conceſſa, ethnarcham eum conſtituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille ſe tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus eſt in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic trāſamnana regio ceſſit cum Galilæa, & CC. talenta annua. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao vero Iudæa & Idumæa præterque has Samaria, cui ex autoritate Cæſaris tributorum quarta pars remiſſa eſt, eo quod cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. in eius ditione cōprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaſte, Ioppe, Hieroſolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici inſtituti vrbes Cæſar ob id ſeparatas à regni terminis Syriæ contribuit. DC. autem talenta quotannis redibant è ſua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium. Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaelida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: præcipiebatque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepere ex Cæſaris munificentia ducenta quinquagena ſignari argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imo totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium caris, quam ob amici memoriam.

Archelaū Cæſar ethnarchā conſtituit, regni que dimidium in duos Herodis filios Philippū & Antipam partitur.

Salome.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ.

CAP. XIV.

De Pſeudalexandro.

HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omniū quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium: itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius

Hedio & Ruff. c. 18 alias c. 17 Pſeudalexander.

An. mũ. 3966. A Chriſto nat. 4.

interficiendi negocium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoq; non deſinebat fucum facere: cumq; Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melam inſulam: vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Etiam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumq; beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumq; adnauigaſſet Puteolos, ibi quoq; à deceptis Iudæis ſimili fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad Regem, qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo obſtricti erant beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliãte formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq; aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurando interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteq; certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus, vt fieri ſolet in re præter ſpem incolumi. Id vbi allatum eſt ad Cæſarem, nolebat fidem habere nuncio, quod ſciret Herodem non tam facile potuiſſe decipi in re tam ſeria: nonnihil tamẽ ſpe motus, Celadum vnum e ſuis libertis familiariter olim verſatum cum adoleſcentibus illo mittit, iuſſum vt Alexandrum in conſpectum ſuum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoſcendo aliis ſagacior. Non tamen imponi potuit Cæſari, quod non tanta eſſet ſimilitudo, vt etiã prudenter conſiderantes falleret. Pſeudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ ſolet bene natis & educatis contingere, quod ipſe non vixiſſet in tantis deliciis. Poſtquam igitur animaduertit conſpiraſſe in mendacia præceptorem atq; diſcipulum, & ex compoſito loquentibus adeſſe fiduciam, percontabatur quid factum eſſet ſimul erepto Ariſtobulo, aut cur nam ille non veniſſet, vt vna cum fratre eius tam præclaris natalibus debitũ repoſceret: Reſponſum eſt in Cypro eum manſiſſe, metu periculorum, quibus mare nauigantes expoſiti ſunt: vt ſi quid ipſis contigiſſet durius, non omnino Mariammes genus intercideret, ſed ſupereſſet ſaltem Ariſtobulus. Hæc illo aſſeuerante, ſimulq; concinente autore huius fabulæ, Cæſar seducto adoleſcente: Tibi, inquit, ſi non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas, quod ad tuam ſalutem attinet: nunc age dicito quiſnam ſis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neq; enim iſtius ætatis eſt tam inſidioſa malicia. Ibi ille, cum non poſſet aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo ſit compoſitum. Cæſar autem Pſeudalexandrum, vt pollicita ſeruaret, in remigum ordinem allegit, quod eſſet valido corpore; doctorem vero eius affecit ſupplicio. cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum fruſtra impenderant: atque ita cœptum Pſeudalexandri temerarium turpis conſecutus eſt exitus.

Pſeudalexander Romam peruenit.

Pſeudalexander Cæſari imponere nõ poteſt.

Pſeudalexandrũ Cæſar in remigum ordinem allegit.

CAP. XV.

Archelaus iterum accuſatus Viennam relegatus eſt.

Hedio & Ruff. c. 19 Alias cap. 18.

CÆterum Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuerſus, Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, inſimulato quod ſeditioſis conſenſerit: eamq; dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnifice reficit, aquarum quibus Nea

ra vicus inũdabatur, dimidio deriuato in palmetum recẽns à ſe in ſubiecto campo conſitum. nouum etiam vicum cõditũm à ſe denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai Regis filiam, olim Alexandri fratris ſui coniugem, & liberorum ex illo ſuſceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu ſacerdotio potitus eſt, ſubrogato in viuentis locum Ieſu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quam Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæſarem; maxime cum ſcirent eum contra ipſius mãdatum feciſſe, à quo iuſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar ira commotus accerſit procuratorem eius Romæ agentem, & ipſum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam ſcribere, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicataque voluntate Cæſaris, ad profectionem hortatus eſt. Mox vbi venit, Cæſar auditis eius accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennam in exilium, quæ eſt vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priuſquam Romam euocatus eſt, amicis tale narrauit ſomnium. Viſus eſt ſibi videre decẽ ſpicas maturas tritico plenas à bobus abſumi: experrectuſq; non contemnendam viſionem ratus, coniectores diuinos ſuper ea conſuluit. quibus diſſentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Eſſæus præfatus veniam, ait hanc viſionem Archelao ſignificare mutationem in deterius, boues enim ſignificare miſeriam, quod in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera verſata nec locum eundem retineat nec faciem. cæterum decem illas ſpicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iamq; inſtare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc ſomnium interpretatus eſt: poſt cuius viſionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum miſſus à Cæſare. Simile quiddam & Glaphyrę eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc, vt iam diximus, virgo nupſerat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiſo, iterum nupſit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale ſomnium obuerſatum eſt. Viſa ſibi eſt Alexandrũ venientem complexu excipere præ gaudio. Illum vero expoſtulantem dicere, Confirmaſti, Glaphyra, vulgare illud dictum, non eſſe fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita noſtri amoris capta es ſecundarum nuptiarum deſiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, auſa es cum tertio cubare ſponſo, turpiter & impudenter ingreſſa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum ſuſtinens. At ego non obliuiſcar veteris tuæ beneuolentiæ, teque liberabo ab hoc opprobrio, mihiq; te meam vindicabo. hoc ſomnium cum illa expoſuiſſet apud quaſdam familiares ſibi mulieres, poſt paucos dies vita functa eſt. quod ego ideo hic referendum putaui, quod ſermo ſit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certiſſimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens. Cui vero hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterum ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo à Cæſare vir conſularis Quirinus, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

An. mũdi 3966. A nato Chri. 4

Pontificatus Ioazaro abrogatus transfertur in Eleazarum, ab hoc in Ieſum Sia.

Archelais condita.

Archelaus in exiliũ miſſus.

Archelai viſionem Simon vir Eſſæus interpretatur.

Glaphyræ ſomniũ

Quirinus Syriæ cenſor.

An. mũdi 3973. à Chriſt. na. 11.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusoctauus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudaam mittitur a Caſare, & procurator eiuſdem Caſaris in Iudaam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilaus res nouas molitus eſt.*

II. *Qua & quot ſecta apud Iudaos fuerint.*

III. *Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Caſaris condita.*

IIII. *Iudaorum contra Pontium Pilatum ſeditio.*

V. *Quid Iudais Roma degentibus acciderit, & de Pilato.*

VI. *Vitellij aduentus, Hieroſolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepetit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet.*

VII. *Herodis bellum quo ab Areta ſuperatus eſt.*

VIII. *Nauigatio Agrippa ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtq́ poſt exceſſum Tyberij a Caio eius ſucceſſore ſolutus ſit.*

IX. *Quomodo Herodes tetrarcha in exilium miſſus eſt.*

X. *Iudaorum & Gracorum apud Alexandriam ſeditio.*

XI. *Caius in Syriam mittit Petronium iuſſum Iudais bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.*

XII. *Quo in ſtatu res Iudaorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinao ac Anilao fratribus.*

CAP. I.

Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudaam mittitur a Caſare, & procurator eiuſdem Caſaris in Iudaam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilaus res nouas molitus eſt.

Hedio & Ruff. c. 1. Quirinius in Syriã a Caſare vt iura populis redderet, mittitur. Coponius Prafectus Syria. Cenſus populi Iudaici. alias c. 1.

INTEREA Quirinius ſenator Romanus per omnes honorum gradus ad conſulatum vſque profectus, & in primus clarus, à Cæſare mittirur in Syriam, vt iura populis redderet: facultateſque cenſeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ equitum, penes quem eſſet totius Iudææ rerum adminiſtratio. Quin & ipſe Quirinius in Iudæam veniriam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenſeret facultates eius regionis ciulum, & Archelai pecunias in poteſtarem ſuam redigeret. Illi vero tametſi primum ægre ferrent menrionem deſcriptionis, non ſunt tamen eluctati perrinaciter parendo autoritati Pontificis Ioazari, qui Boethi fuit filius. atque ita illius ſuaſu ſine controuerſia cenſus peractus eſt. Extitit tamē poſt quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto ſibi Phariſæo Saddoco, ſolicitabat ad defectionē populos, cenſum nihil aliiud quam manifeſtam ſeruitutis profeſſionem eſſe

dicti.

An. mũdi 3973. à Chriſt. na. 11.

Cædes: latrocinia: ſeditio & fames in Iudæa.

dictitans, & vniuerſam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene geſta fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in earum poſſeſſione laudem quoque rebus ſuis conſulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid, atque ita dici vix poteſt, quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miſcent cædibus & latrociniis, promiſcuiſque nullo amicorum aut inimicorum reſpectu prædationibus, & inſignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, ſed reuera priuatorum lucrorum ſtudio. Itaque conficientibus ſe mutuo ciuibus, & furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames forte ſuperueniens potuit eos compeſcere quo minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec poſtremo malum eo progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeo periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuere, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt: id quod non in præſens tantum turbauit Rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Templũ Hieroſolymis incenſum.

Iudas & Saddocus quartæ ſectæ autores.

CAP. II.

Quæ & quot ſectæ apud Iudæos fuerint.

Hedio & Ruf. c. 11. alias c. 5.

Tres Iudæorũ ſectæ, de quibus libro 2. de bello Iudaico c. 12

Phariſæorũ dogma

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eorum quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licet nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoq; paucis dicere non abs re fuerit. Ergo Phariſæorũ victus ſimplex eſt, nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cum omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutẽ aut vitium. Animas credũt eſſe immortales, & ſub terris eorum iudicia fieri: tum præmia cuiq; contingere ex virtutis aut maliciæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Sadducæorum opinio cũ corpore extinguit ſimul & animas: nec aliud quicquam præter legem ſeruandum exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed fere dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiunt, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum vero placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æquè ac iuſtitiam omni cõtentione expetendum exiſtimat. ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quod ſanctioribus vtantur ceremoniis: quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant: moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miran-

Sadducæorũ opinio.

Eſſenorũ placitũ.

da etiam

An. mũdi 3973. à Chriſt. na. 11. Eſſenorũ vita & mores.

da etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe ſuperant, multis iam ſecnlis tritiin eiũs continuis ſtudiis. Facultates in cõmune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonls, quam quiuis nihil poſſidens. Atq; hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentium, nec ſeruos, quod alterum ad iniuriam communis naturæ pettinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros ptobos ex ſacerdotum numero, qni ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem fere viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos pliſti nominantur.

Pliſti apud Dacos. Iudas Galilæus quarta ſectæ autor.

Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantiũ viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſęis conſentiunt, niſi quod conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credẽtes ſolum Deum dominum habendum ac Principem, & facilius vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vna cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quam mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis ſæpe ſpectatum ſcio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imo illud potius, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſeqnantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniuriis, quibus poſtremo effectum vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſufficerent.

Geſſij Flori iniuriæ.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris condita.

Hedio & Ruff. c. 3. Ananus Sethi fili⁹ in Ioazari Pontificis locum ſurrogat⁹. alias c. 6. Sephoris Galilææ caput. Betarãphtha Iulias appellata. Paneas. Bethſaida. Oſſa humana per templum ſparſa.

QVirinius autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractoque cenſu, qui incidit in annum trigeſimum ſeptimum poſt victum a Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cum mota eſſet contra Ioazarum Pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes vero & Philippus ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinauit & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculum. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebarur, communirum, nomine mutato Iuliada ab vxore imperatoris appellauit, Philippus quoq; Paneada ſitam ad Iordanis fontes, inſtruxit ædificiis, indito Cæſareæ nomine. Vico etiã Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato Incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit. Cæterum Coponio, quem cum Quirinio miſſum diximus; Iudæam adminiſtrante, huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus, mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimum apertæ ſunt, Samaritani quidam clam ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per torum templum: quo factam eſt, vt poſthac ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent.

An. mũdi 3974. à Chriſt. na. 12. Hedio & Ruf. c. 4.

Paulo poſt Coponius Romam reuertitur, ſucceſſore accepto M. Ambiuio, cuius tempore Salome Herodis regis vxor vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque Reipublicæ annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſoci⁹ & parti

ceps. Vixit autem annos ſeptuaginta ſeptem. Et Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum imperator tertius: à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabij filium iuſſit eſſe Pontificem; quo paulo poſt deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium eum honorem transtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum ttibuit. huic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiā Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditā vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici: vnde non longe apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc partim à cōuenis, partim à Galileis habitata eſt; quorum nonnulli eo migrare coacti ſunt, quidam etiā e nobilitate ſedes illic ſibi optauerūt. quoq; maior eſſet frequētia ibi recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quiq; vndecunq; confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus adſtrinxit ad habitādum, aliis domos, aliis agros largitus: quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium ſolo multis ſepulcris referto: cū iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorum rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillam Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primum in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obſtupefactus præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro etiam ſibi coniunxit. Quæ cum quicquid vellet tegi perſuaderet, cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam niſi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Perſuaſit igitur marito, vt Romam eos obſides mitteret: quod illis ſine cunctatione faciēdum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qui tædioſum ratus expectare dum à patre decedente Principatum acciperet, cum matre contra eum conſpirauit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſuetudinem. Ergo parricidio ſimul & inceſtu exoſus popularibus, prius quam confirmaret ſuas opes, per tumultum pulſus interiit. Tum vero nobiliſſimi Parthorum animaduertentes non poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſanguine: putanteſque ſatis eſſe ſemel violatam regiam maieſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, ſed inuiſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis eſſet & ad iram proniſſimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. ſolent enim perpetuo geſtare gladios. Vt vero à pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regem vnum ex obſidibus; prælatuſque eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maximi in terris offerebant, imperium, externum ſimul & domeſticum. Sed breuis pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, ſic vocantes obſidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiā, non enim belli iure ſibi Regem impoſitum: ſed quod turpius ſit per pacis contumeliam. moxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidam genere. ille paruit

An. mū-di 3975. à Chriſt. na. 13.

An. mū-di 3977. à Chriſt. na. 15.

An. mū-di 3978 à Chriſt na. 16.

An. mū-di 3979 à Chriſt na. 17.

An. mū-di 3990 à Chriſt na. 28.

Tiberias condita.

Phraates Parthori rex, per i ſidias a Phraatace filio ſublatus Thermuſa Phraatacis mater.

Phraataces inter fectus.

Herodes a Parth accitus venatior occiditu

An. mũdi 3990. à Chriſt. na. 28.
Vonones Parthorũ Rex ab Artabano pulſus.
Vonones Syllano Syriæ Præfecto ſeſe tradit.
Orodes rex Armeniæ.
Antioch⁹ Rex Comagenæ.
Germanicus Piſonis opera ſublatus.

libenter,& præſto fuit cum exercitu : cui cum occurriſſet Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum,prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo poſt inſtauratis copiis Vononem auſum confligere vicit egregie, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis.Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium,miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Vt vero repulſam paſſus eſt à Tiberio, pertæſo ignauiam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis : deſtitutus omni ſpe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani : Syllano Syriæ præſidi ſe dedidit,is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſeruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è ſuis filiis Artabanus regem impoſuit. Per idem tempus cum Antiochus quoque Comagenæ rex fato conceſſit, contentio nata eſt inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi poſtulantibus, plebe contra cupiente ſub rege vt ante viuere : quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas miſſus eſt, fortuna occaſionem quærente illius exitio. poſt redactam enim in meliorem ſtatum Syriam, Piſonis opera veneno ſublatus eſt, ſicut dicetur alias.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum ſeditio.

Hedio & Ruff. c.5. alias c.8.
Pilatus ſigna cum Cæſaris effigie in vrbẽ infert, quæ dum populus acriter inſtat, Cæſaream transfert.
An. mũdi 3997. à Chriſt. na. 35.
Pilatus inducturus aquas Hieroſolyma, ſeditionem concitat.
An mũdi 3998. à Chriſt. na. 36.

Pilatus autem Iudææ Præſes à Cæſarea Hieroſolyma traducto in hyberna milite,ſigna cum effigie Cæſaris in vrbem intulit ad legis noſtræ contumeliam,qua cautum eſt ne habeamus huiuſmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuere præſides, cum ſignis aliter inſignitis ſolebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hieroſolymis ſtatuit. quod vbi cognitum eſt ciuibus,magno agmine petierunt Cæſaream, vbi per multos dies ſupplices orauerunt præſidem,vt transferret illas imagines alio. Pilato vero pernegante ſe facturum, quod coniunctum eſſet cum iniuria Cæſaris, cum Iudæi precari non deſinerent, ſexto poſt die iuſſis clam in armis eſſe militibus, ſedit pro tribunali in ſtadio, captata loci opportunitate, quod aptiſſimus eſſet inſidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, ſignum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans niſi quamprimum quieſcerent, & ſuam quiſque domum diſcederent. at illi procidentes humi,& exertos præbentes iugulos,manifeſte præ ſe ferebant, vitã ſibi cariorem eſſe obſeruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam conſtans legum ſtudium, continuo reportauit eas imagines Cæſaream à Hieroſolymis,deinde aquæductum ſtruere, aggreſſus eſt ex ſacro ærario,inducturus aquas Hieroſolyma à ducenteſimo ſtadio. id ægerrime tulit populus, & congregati per cœtus numeroſos vſque ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à propoſito. nonnulli vero ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuiciis laceſſebant præſidem.at ille milites ſub populari habitu clam armatos fuſtibus,iuſſit reliquam multitudinem corona cingere:& quamprimum vulgus cæpit iacere conuicia, dedit illis ſignum ex compoſito. illi ſupra quam mandatum erat vſi ſunt fuſtibus,tumultuatores & quietos cædentes nullo diſcrimine. Ibi tam Inclementer accepti inermes ab inſtructis,pars occiſi ſunt,pars diſceſſerunt ſaucij : atq; hoc modo compreſſa eſt ſeditio.

Eodem

Eodem tempore fuit Ieſus vir ſapiens, ſi tamen virum eum fas eſt dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimoſque tam de Iudæis quam de gentibus ſectatores habuit. Chriſtus hic erat: quem accuſatum à noſtræ gentis principibus, Pilatus cum addixiſſet cruci, nihilominus non deſtiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerũt: & vſq; in hodiernum diẽ Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier, non minus probitate morum quam natalium claritate illuſtris, adhæc opulenta & formoſa, vt quę eſſet in ipſo ætatis flore, ſed inprimis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina quã quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam, ſed non probatis artibus, quæ indigne ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingreſſa eſt, videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porro eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Cõuentis aliquot ex eius ſacerdotibus accepta fide ſilentij, & quod efficaciſſimum eſt, oſtentato præmio, in præſens viginti quinq; millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benigne ſunt polliciti, quorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit. & admiſſus impetratoque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuncium: moxq; iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quod dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. Id eo facilius conceſſum eſt, quod cognita & probata eſſet viro pudicitia coniugis. Itaq; in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte priuſquam ſacerdotes doli conſcij ſurgerent, Paulina mane ad maritum reuerſa congreſſum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam conſiderantibus, non mirari tamen non poterant ob inſignem mulieris pudicitiam. Die deinde poſt rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, o factum bene Paulina, inquit, quod & ducenta illa millia mihi ſeruaſti, quæ potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati geſſiſti. Nihil enim mea refert, quod Mundum contempſiſti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus ſum, atq; his dictis abiit. At mulier tum primum deprehenſo flagitio, veſtem ſibi

Hedio & Ruff. c. 6. al. cap. 9.

An. mũdi 3996 à Chriſt. nat. 34.

Ieſus Chriſtus a Pilato crucifixus.

Hedio & Ruff. c. 7. alias c. 10

An. mũdi 3996. à Chriſt. nat. 34. Tiberius Iſidis ſacrificos & Idũ in crucem agit.

lacerat, & re tota ad maritũ delatã, obſecrat ne tam inſigne ludibrium impunitum ſinat. maritus porro imperatori totum ſignificat. Tiberius poſtquam accuratiſſima inquiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impoſtores in crucem egit; vnaque Iden inuentricem huius ſceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoque templo ſtatuam Iſidis iuſſit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiori pœna exilij caſtigaſſe contentus eſt, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacorum quidem facinus huiuſmodi extitit. Nunc quod promiſi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduerſitatibus.

CAP. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

Fuluia Romæ 4. Iudæis purpurã & aurũ, vt in templum Hieroſolymitanũ deponerent, tradit. Samaritanos Tirabæ Garizim occupaturos Pilatus vincit. An. mũdi 3999. à Chriſt. nat. 37. Alias cap. 11. Pilatus apud Vitel. accuſatus Romam mittitur.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolùm verterat, vir modis omnibus peſſimus. Is tum Romæ agens gerebat ſe pro Moſaicæ legis interprete, aſcitis in ſocietatem tribus aliis per omnia ſui ſimilibus. His cum ſe in diſciplinam dediſſet Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei vt purpuram & aurum in Hieroſolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vſus verterunt, quo iam ante deſtinauerant. Id poſtquam Tiberius ex amico ſuo Saturnino ipſius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta queſto cognouit, iuſſit vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Conſules delectu habito, quatuor millia militũ miſerunt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauiſſimis. Ita propter quatuor ſceleratos omnes Iudæi coacti ſunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruere. Concitauit enim eos impoſtor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia comminiſcens ad plebis gratiam, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentem ſanctiſſimum, aſſeuerans ſe illic eis oſtenſurum ſacra vaſa refoſſa, quæ ibi Moſes depoſuerit. Illi creduli ſumptis armis Tirathabam vicum inſederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem aſcenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis occupat equitibus ſuis & peditibus, qui prælio congreſſi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt. multos etiam viuos capros abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum conſularem & Syriæ Præſidem, Pilatumque cædis accuſant, negantes defectionem fuiſſe à Romanis illum concurſum in Tirathaba, ſed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ miſſo, Pilatum iuſſit Romam proficiſci, reſponſurum apud Cæſarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in ſua prouincia, quum neceſſe haberet parere Vitellio, ad vrbem iter ſuſcepit: quo prius quam perueniret, vita exceſſit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo a Tiberio mandata acceperit, vt impetratu ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet.

Hedio & Ruff. c. 8. alias c. 12 Vitellius Iudæis vectigal remittit.

VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hieroſolyma, in ipſa feſtiuitate quam Paſcha dicimus: vbi exceptus honorificentiſſime, remiſit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & ſtolam cum omni ornatu Pontificio permiſit in tẽplo aſſeruari à ſacerdotibus, quem-

admo-

admodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in caſtello Antonia, ob hanc cauſam. Hyrcanus Pontifex eius nominis primus exſtructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc ſtolam habebat in ſua cuſtodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam ſucceſſoribus ipſorum poſteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco ſitam, magno ſumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & ſtolam, ita vt ibi reperta eſt, detinuit, ratus eo magis obnoxium ſe habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & ſucceſſor, cuius regno in prouinciam mutato, Romanæ ſimul & Pontificiæ ſtolæ poſſeſſionem nacti ſunt, in cella ad hoc ipſum ſtructa repoſitæ, & obſignatæ ſigillo Pontificum atque cuſtodum ſacri ærarij præfecto caſtelli accendente ibi lucernam quotidie. Hanc ſeptimo ante feſtum die præfectus exhibebat Pontifici: qua purificata indutus ſacrorum tempore, ſequenti die rurſum eam reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat ſingulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in noſtrorum ſacerdotum poteſtatem eam ſtolam tradidit, iubens ſecurum eſſe præfectum quonam illa reponatur, aut quando proferatur in vſum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis ſubrogato Ionatha Anani Pontificis filio, iter fecit verſus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, ſi ille obſides traderet, maxime ſi regium filium. His ita ad Vitellium ſcriptis ſimul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis ſolicitauit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipſi quidem quieuerunt, ſed Alanis tranſitum dederunt per ſuam regionem, & patefactis portis Caſpiis immiſerunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiſerunt, & peruadente totam eorum ditionem bello nobiliſſimi quique eius gentis ceciderunt vna cum regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incurſione vaſtata eſt. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipſum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens remedium quod ab optimatibus immineret periculum, habenſque ſuſpectos & eos qui in fide manebant, quaſi beneuolentiã fingerent prima quaq; occaſione tranſituri in partes aduerſas, fuga ſe ad ſatrapias ſuperiores ſeruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, reſtitutus eſt in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani: & aſſentiente illo, conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: vbi in medio pontis ſibi occurrerunt, cum ſuo quiſque ſatellitio. Poſtquam autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrumque excepit conuiuio, tabernaculo magno ſumptu erecto in medio fluminis. nec multo poſt Artabanus miſit Tiberio filium Darium obſidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum ſtatura cubitorum quinque genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vaſtitatem gigas cognominatus eſt. Poſthæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæſari de impetratis obſidibus, omnibus diligenter perſcriptis, miſit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens ſignificandum per conſularem præſidem. quare ſuperuenientibus Vitellij literis, Cæſar reſcripſit, omnia ſibi iam ante eſſe cognita ex Herodis nunciis. Quo ille grauiter offenſus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium per-

An. mũdi 3999. à Christ. nat. 37.

Stola Põtificia in Caſtello Antonia depoſita.

Vitellius in locum Ioſephi Caiaphæ Põtificis, Ionathã Anani filiũ ſurrogat.

Geſta inter Vitelliũ & Artabanũ.

Caſpius Portus.

Armeniã Parthi amittunt.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperiũ reſtitutus.

Vitellius cũ Artabano fœdus facit.

Herodis in Euphratis medio cõuiuium.

Artabanus Tiberio filium Dariũ obſidẽ miſit.

Herodes omnẽ rem geſtam Cæſari aperit.

An. mũdi 3999. à Chriſt. nat. 37.

uenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem ſuum obiit, anno Tiberij principatus vigeſimo, quum ipſe præfuiſſet triginta ſeptem annis Trachonitidi & Gaulanitidi ac Batanææ, vir perpetuo modeſtus, & amator quietis ac ocij. Degebat enim ſemper in ſua ditione. Quoties domo progrederetur iter faciebat cum paucis ſelectis comitibus, ſubſequente ſella, in qua ſedens ſolitus eſt iura reddere: & ſi quis ex occurſu opem eius inuocaret, ſine dilatione mox ibi ſella poſita reſidens cauſam cognoſcebat, aut ſontem damnaturus, aut abſoluturus innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam ante ſibi conſtruxerat, magnifice ac ſumptuoſe funeratus eſt Et quia ſine liberis deceſſerat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen vt tributa in ea tetrarchia collecta ſeruarentur intra ipſius regionis terminos.

CAP. VII.

Hedio & Ruff. c. 9. al. 13.

Herodis bellum quo ab Areta ſuperatus eſt.

An. mũdi 4000 à Chriſt. na. 38.

Herodes tetrarcha vxorem Aretæ filiã eiicit, & Herodiadis fratris vxorẽ abducit.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de cauſa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cũ qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, ſed genetrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Ariſtobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris ſoror, auſus eſt de impetrando ejus coniugio mentionem facere. Qua aſſentiente, conuenit inter eos, vt quamprimum ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Interceſſit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Poſt hæc Romam nauigat. Vbi poſtquã expediuit negocia propter quæ venerat, domum reuerſum vxor, comperto quid pactus ſit cum Herodiade, diſſimulanter rogat, vt ſe mittat Machæruntem, caſtrum ſitum in confiniis regionis Aretæ ſubditæ, quantum poterat celans ſuum propoſitum. Morem geſſit Herodes mulieri, putans eam nihil ſenſiſſe. Illa quæ iam ante curauerat apud Machæruntem, patri ſuo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta deducentibus Arabibus magna celeritate peruenit in ædes patris: eique indicauit Herodis animũ. Vnde ſimultate nata ſequuta eſt de Gamalitici agri finibus contentio; & contractis vtrinq; copiis bellum per legatos geſtum eſt, cõmiſſoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibuſdam exulibus, qui pulſi è tetrarchia Philippi tunc merebant Herodis ſtipendia Hæc Herodes per literas Tiberio ſignificat. Ille vero indigne ferens Aretæ audaciam, ſcribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occiſi caput ad ſe mittat. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iuſta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem, qui Baptiſta cognominatus eſt. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum ſtudia, & in primis pietatis ac iuſtitiæ, ſimulque ad baptiſmi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, ſi non ab vno tantum alteroue peccato abſtineant, ſed animis per iuſtitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumq; magni concurſus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus, ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pareret, quod vererentur nihil non facturi ex eius cõſilio, iudicauit ſatius eſſe, prius, quam noui aliquid exoriretur, illum tollere, quam rebus turbatis, ſeram pœnitentiam agere, itaque vinctum miſſum in Machæruntem ſupradictam, illic occidi imperat quod factum ſequuta eſt Iudæorum exiſtimatio, ab irato Deo per

Herodis vxor in patris ædes peruenit.

Herodis exercitus ab Arabibus caſus.

Tiberius Vitellio vt Aretæ bellũ inferat ſcribit.

Hedio & Ruffinus cap. 10. al. 14.

Ioannes Baptiſta ab Herode necat⁹.

ditum eſſe Herodis exercitum. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, aſſumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ atque equitum auxiliis miſſis à ſociis Regibus, properans verſus Petram peruenit Ptolemaidem. Quumque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes tranſitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferantur vllæ imagines, quales Romana ſigna habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit ſententiam deſtinere propoſito: miſſoq; per magnum campum exercitu, ipſe cum Herode tetrarcha & amicis, aſcendit Hieroſolyma, ſacrificaturus Deo, in feſtiuitate, quæ tum inſtabat publica. Quo poſtquam ventum eſt, honore ſummo exceptus à populo, hæſit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pōtificatum tranſtulit. Quarta autem die, literis acceptis de obitu Tiberij, populum ſacramento adegit, in fidem Caij noui principis: reuocataſque ex itinere copias in hyberna dimiſit, omiſſo bello propter delatum in alium imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegiſſe ex auguriis, impoſſibile eſſe ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iuſſu paretur, vel eum contra quem mouendum ſit. Ita Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Ariſtobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæſarem. Sed prius quam de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quod ad præſentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem abſque pietate nihil prodeſt nunc numeroſa ſoboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copioſa proles exceptis paucis periit: quod ſane exemplo poteſt eſſe hominibus ad retundendam inſolentiam: ſimulque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium, quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus ſit. Et quamuis iam ante de ea re facta ſit mentio, dicemus tamen hic quoq; diligentius. Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia natę ſunt duæ filiæ, harum altera Salampſo nomine nupſit Phaſaelo regis ex fratre Phaſaelo nepoti, idque ex ipſius patris autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, & ipſi nepoti Herodis ex ſorore Salome. Phaſaelus è Salampſone genuit quinq; liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram vero duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippę duos filios peperit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Druſillam. Filij vero Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obiit. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice vero neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim ę-rant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vna cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ prognatam ex Ioſepho, qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine, & hi quidē ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias vero ſoror eorū nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat è Mariamme filia Simonis Pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſtquam natam Herodias in contemptum legis patria denuo nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore ad-

An. mū di 400 à Chriſt na. 39.
Hedio & Ruf. c. 11
Vitellius in Arabia reger mouet.
Vitellius Hieroſoly ma peruenit, & a Ionath in fratrē eius Pon tificatum transfert
Caius Ca ligula poſt Tiberij obitum Prin ceps Roma.
Aretæ ex auguriis, impoſſibile eſſe exercitum a Petram peruenire colligit.
Herodis progenies

An. mũ-
di 4001.
Chriſt.
ra. 39.

huc ſuperſtite, Is fuit Galilæorum tettarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. atque hæc eſt Phaſaeli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandtum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans, cum apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autē Alexandri mox ab initio ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita exceſſerunt.

Hedio & Ruff. c. 12 rl. 15.

Agrippa ab infima forte ad maximã dignitatem ac potentiã euectus.

Pereenſitis igitur Herodis poſteris, qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, ſupereſt, vt narremus, quibus ille fortunis iactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtq; poſt exceſſum Tyberij a Caio eius ſucceſſore ſolutus ſit.

Agrippa Romæ degẽs ob liberalitatem immodicam ad inopiã redactus.

Agrippa vitã miſeram abrumpere cogitat.

Cypros Agrippæ vxor ad Herodiadem ſororẽ eius ſcribit, & auxilium petit.

Agrippa Tyberiade habitat.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romæ degens, & per conuictum inſinuatus in familiaritatem Druſi Imperatoris Tiberij filij nactus eſt etiam amicitiam Antoniæ Druſi maioris coniugis, commendatione matris ſuæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cumq; natura eſſet liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit ingenium ſuum exercere, ne in eius indignationem incideret: ſed poſtquam Bernice defuncta eſt, factus iam ſui arbitrij, partim quotidiani victus ſplendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipue in libertos Cæſaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amiſſo filio vetuit amicos eius in cõſpectum ſuum venire, ne recrudeſceret per eos defuncti deſiderium. His de cauſis retro in Iudæam abiit re male geſta, profuſa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importune vrgentibus. Quare nullum conſilium expediens, & pudore præſentis ſtatus, ſeceſſit in caſtrum Idumææ Malatha, cogitã: miſeram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod eius propoſitum vbi Cypros vxor perſenſit, omnibus modis id impedire conata eſt: ad ſororem quoq; eius Herodiadem ſcripſit, ſignificans & quid Agrippa decreuerit, & qua neceſſitate adactus: hortataque eſt eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, & ſe in hoc imitaretur, quæ quantum poſſet ſubleuaret eius miſeriam, quamuis in lõge minoribus facultatibus. Acceſſitus igitur à ſorore eiuſque coniuge, iuſſus eſt habitare Tiberiade, aſſignata certa pecunia vnde viueret, & magiſtratu eius ciuitatis in eum collato, quo eſſet honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perſtitit, quamuis ne ſic quidem ſatisfieret propinqui neceſſitatibus. Cum enim apud Tyrum in conuiuio largius indulſiſſent poculis, non

tulit

rulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quod ſuo ſumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum conſularem, & tum Syriæ præſidem ſe contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam ante habente apud ſe Ariſtobulum, fratrem quidem Agrippæ, ſed inimicum, non obſtante tamē hac ſimultate, quo minus ex æquo vtrumque complecteretur proconſul. Sed Ariſtobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quam & Flaccum infenſum fratri redderet, ex occaſione huiuſmodi. Damaſceni cum Sidoniis contendentes de finibus, diſceptaturi apud Flaccum, cognito quod Agrippa multum apud eum poſſet, rogauerunt vt adeſſet ipſorum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damaſcenis facere. Ariſtobulus autem, quia pactos de pecunia ſenſerat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquiſitione ac deprehenſo crimine, Agrippa excidit amicitia præſidis: rurſumque ad extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaida, & quod non haberet vnde alias viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deeſſet pecunia, iuſſit Marſyam ſuum libertum, vt quauis arte à fœnatoribus eam ſumeret. Ille Protum Berniceæ Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ teſtamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat, vt accepta fide ſub ſyngrapha daret mutuum. Alter iam ante debere ſibi nonnihil Agrippam aſſeuerans, extorſit à Marſya ſyngrapham viginti milliū drachmarum Atticarum, detractis ſibi de ea ſumma duobus millibus & quingentis, eo facilius, quod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat ſe itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, miſit eo milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæſaris fiſco factus eſt, dum adhuc Romæ ageret: atque ita impoſita eſt illi manendi neceſſitas. & tunc quidem facturum ſe iuſſa ſimulat: ſed quamprimum nox terris incubuit, præciſis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popoſcit mutuo ducenta Argenti millia. Ille non ipſi ſe mutuaturum profeſſus eſt, ſed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras. fideiuſſit mulier: & mox Alexāder quinque talentis repræſentatis Alexandriæ, reliquam ſummā exhibiturum ſe promiſit Puteolis, profuſionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipſa cum liberis in Iudæam itinere pedeſtri reuerſa eſt. Cæterum Agrippa, poſtquam puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem Capreis, venire ſe officii cauſa ſignificans, & poteſtatem accedendi eam inſulam poſtulans. Tiberius nil cunctatus humaniſſime reſcripſit, gratulans etiam ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præſentem excepit & amplexu & hoſpitio. Poſtridie Cæſar receptis literis ab Herennio, quod Agrippa trecentis millibus mutuo ſumptis, nec ad conſtitutum tempus perſolutis, de reddendo admonitus, fuga ſe è ſubiectis ipſius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademiſſet, ægrè tulit; mandauitque cubicularius non prius admitti hominem quam perſoluto debito. Ille nequaquam ira Cæſaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudii poſtea principis matre petiit mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæſaris. quæ memor Bernices huius matris conſuetudinis, familiariter.n. ea fuerat vſa, ſimulque educatum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoque conciliatus eſt Cæſari, vt is nepotem ſuum commendaret Agrippæ, mandaretq; vt progredientem ſemper comitaretur officii gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratioſum

An. mūdi 4001 à Chriſt. na. 39.

Herodes Agrippa inopiā exprobrat.

Agrippa ad Flaccū ſe confert.

Ariſtobulus Flaccū Agrippa infenſum reddit.

Agrippa a Proto pecuniā mutuatur.

Agrippa noctu Alexandriā nauigat.

Agrippa Alexandria pecuniam mutuatur.

Agrippa ad Tiberium Cæſarem peruenit.

Agrippa ab Antonia trecēta millia mutuo petit.

Caius Agrippæ cōmendatus.

An. mũdi 4001. à Chriſt. nat. 39.

Allus Agrippa mutuo dat pecuniam. Hedio & Ruffinus cap. 13.

Eutychus Agrippã apud Cæſarem accuſare cogitat.

Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facile mutauerit.

apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæſaris. ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officioſius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vna geſtatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia ſoli erant, precatus eſt Tiberio, vt quamprimum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: ac tum quidem ſiluit. Inſimulatus deinde à patrono, quaſi veſtem ei furto ſubduxiſſet, ſicut reuera ſubduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus eſſet ad Piſonem vrbi præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædam, quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius pertinentia: quapropter vinctus miſſus eſt Capreas. hunc Tiberius more ſuo, detinebat in vinculis, quod eſſet cunctator, ſi quis vnquam alius aut Rex aut tyrannus. nam neque legationes ſine mora admittebat, & præſidibus prouinciarum vel procuratoribus ſucceſſorem non mittebat, niſi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis ſcitantibus: legatos quidem ideo admitti tardius, ne illis cito dimiſſis alii denuo creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiẽdis & dimittendis legationibus. Poteſtates autem ſemel cõſtitutas ideo ſe ſinere, vt parcatur ſubditis. cum enim natura omnis magiſtratus ad auaritiam ſit pronior, externum cui nullus certus ſit præſtitutus terminus, eo magis ad rapinã ſolicitare homines. itaque ſi diutius eo fruantur, exſatiatos lucris ſegniores ad rapiendum fieri. quod ſi ſucceſſor immineat, non ſuffecturos eorum auiditati prouinciales, dum deceſſor tanto magis ſpoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum ſibi putat reliquum. Vtebaturq; hac ſimilitudine. Confauciati cuiuſdam vulnera muſcæ agminatim ingruentes operuerant: eum quidam forte fortuna præteriens miſeratus eſt, putans languidiorem, quam vt illas poſſet arcere: accedensque propius, parabat eas depellere. orante autem ſaucio, vt ſic eum ſineret. quæſiuit alter cauſam, cur ita liberari ab hac moleſtia negligeret. tum ille: imo his abactis maiorem moleſtiam mihi faceres: nam hæ iam ſaturatæ ſanguine remiſerunt nonnihil. quod ſi recentes accederent & famelicæ, meiam ante peſſime affectum facile perderent. quare ſe quoque aiebat hac ratione prouidere ſubditis, multorum rapacitate vexatis, qui more muſcarũ eos infeſtarent, maxime ſi ad innatam cupiditatem metus cito deſinẽdi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberii, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſupra viginti annis obtinuerit imperiũ, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoq; cauſas ideo ſe aiebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio cito leuentur malis, quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multo grauius reddi illorũ infortunium. Sane hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, prius quã Cæſari aures ei præbere ſit collibitũ. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis fere centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandem audiretur Eutychus, cognoſcereturque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quod florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licet hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eoque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maxime deuinxerat hominem. Cum enim res nouas contra eum molitetur Seianus amicorum vnus, vir valde potens,

Quare Tiberius vinctorũ cauſas ſerius cognouerit.

Antoniã Agrippa efficeret, vt tandẽ audiretur Eutychus rogat.

Antonia in magno apud Tiberiũ honore habita.

An. mũ. 4001. à Chriſt. na. 39.

Seiani cõſpirationẽ Antonia Cæſari patefacit.

tens, propter præfectutam prætorianorum militum, conſpirantib. multis ſenatoribus & libertis Cæſaris & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani maliciæ. quamprimum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſime: traditisq; literis Palanti ſeruorũ ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium. quibus ille cognitis Seianum occidit & ſocios conſilii: Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultius à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur ſibiipſe conçiliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negocio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vna cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos teſtor Antonia, quod non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere, quo ſine mora veniente, rogat eum Cæſar, quidnam contra eum afferat, à quo libertatem acceperit: qui reſpondit: Domine, vectabantur in curru Caius iſte & Agrippa, me ſedente illis ad pedes; vbi poſt multos ſermones vltro citroque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vſus eſt: O ſi iam tandem dies illa veniat, qua ſenex iſte decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quem tu facile opprimeres. Tum vero ad publicã orbis felicitatem mea quoq; priuatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam vereri offenſa motus, quod Agrippa iuſſus colere Tiberium ipſius ex Druſo nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propenſior: verſus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non ſatis intelligẽs quemnam ille diceret (neq; enim de Agrippa ſuſpicari tale quid poterat) cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cęſar aliquantiſper geſtatus per circum, denuo Macronem appellans, an non, inquit, iuſſi, vt huic vincula iniicias? quo ſcitãte cui tandẽ, Agrippę, inquam, ille reſpondit. Agrippa vero ad preces verſus per memoriam filii, cuius cõſuetudine ſimul educatus, familiariſſime vſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat veniam, ſed fruſtra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æſtus eſſet vehemens, & præ inopia vini ſitis eum vreret, conſpicatus quendam è Caii ſeruis, nomine Thaumaſtum, gerentem hydriam popoſcit potum: & cum libenter oblatum hauſiſſet, inquit, certe tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quamprimum enim hanc neceſſitatem euaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus miniſtrare vt antea, dum priſtina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnũ adeptus Thaumaſtum à Caio impetratum manumiſit, & bonorũ ſuorum diſpenſatorem cõſtituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem miniſterii cõditione, apud quos in precio vſq; ad extremum diem habitus conſenuit. Sed id poſtea contigit. Tunc vero Agrippa vinctus ante Regiam ſtabat inter alios quoſdam æque vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem, cui cum inſediſſet bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſcitatus eſt è milite quiſnã eſſet ille purpuratus: & co-

Agrippa ad audiendum Eutychũ inſtat, quo facto propter verba quædã ei vincula ſunt iniecta.

Thaumaſtus Caii ſeru' Agrippæ potum affert, cui his libertatem impetrat.

gnito

An. mũdi 4001, à Chriſt. nat. 39.

Agrippa German⁹ quidã fortunã florẽtem & vitæ terminum prædicit.

gnito Agrippam eſſe Iudæorum nobiliſſimum, rogauit militem vt liceret ſibi propius ad eum accedere. cupere enim ſe quædam de ipſius patria cognoſcere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contriſtat te quidem tam repentina & improuiſa fortunæ mutatio, nec facile credes prope eſſe effugium, ſic conſulente rebus tuis diuina prouidentia. Sed teſtor patrios Deos, & qui huic regioni præſident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quod nihil auribus tuis daturus ſum, neque te inani conſolatione lactaturus, non ignarus quod huiuſmodi prædictiones ſi euentus fruſtretur, maiorem afferant mœſtitiæ cumulum, quam ſi nunquam omnino auditæ fuiſſent. itaque æquum duxi, vel cum meo periculo interpretari tibi, quid dii portendant manifeſtis auſpiciis. Fieri non poteſt quin confeſtim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad ampliſſimam dignitatem ſimul atq; potentiam peruenias, vſque ad eorum inuidiam, quibus nunc videris miſerabilis. Felicem quoq; habiturus es vitę exitũ, relictis in opum ſucceſſione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc ſunt quæ tibi cœleſtes miſſa hac aue nunciant; cuius rei cum habeam præſcientiam, viſum eſt impartiri te hac lætitia, quo ſpe futuri cõmodi leuius feras præſens infortunium, proinde rogo, vt quamprimum felicitatem iſtam repræſentari tibi ſenties, des operam, vt nos quoque eripiamur ex his aduerſitatibus. hoc Germani præſagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quã poſtea maximam admirationem eſt promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non ſolum difficile, ſed propter repulſam inutile etiam; apud Macronem tamen obtinuit, vt in cuſtodia ſeruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremque haberet centurionem ei curæ præpoſitum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum ſubleuaretur officiis. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & è libertis Marſyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & ſtragula quaſi venalia circumferentes, noctu ſubſternebant permiſſu militum, iam ante præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum ſex menſes exegit in cuſtodia. Cæterum Tiberius Capreas reuerſus, primum languore modice tentatus eſt; inualeſcente deinde morbo iam male de ſe ſperans, per Euodum libertorum ſuorum cariſſimum accerſiit filios, quaſi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, ſed adoptiui. nam Druſum vnicum filium amiſerat. ſupererat huius filius Tiberius cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & diſciplinis liberalibus pulchre excultus, adhæc gratioſus apud populum, propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus eſt, quod eſſet modeſtiſſimis moribus, comis in alloquiis, & nemini ſe præferens. quibus artibus non ſenatus modo ac populi fauorem ſibi parauit, verum etiam quotquot vbique ſunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris ſimulatione luxerunt, ſed veris lachrymis proſecuti, tanquam in priuata quiſque mœſtitia. adeo citra omnem omnium offenſam vixerat; quod & filio eius plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maxime apud militarem multitudinem, quæ pro ipſius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum iuſſiſſet in craſtinum ſummo mane filios adducere, precatus eſt deos patrios, vt manifeſto aliquo indicio deſignarent futurum ſucceſſorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, ſed non auſus rem tam arduam tentare inconſultis nu-

Agrippa ſex mẽſes in cuſtodia ſeruatus.

Tiberius in morbũ lapſus, filios naturales & adoptiuos accerſit.

Tiberius Gemellus Druſi filius.

Caius, Germanici filius gratioſus.

mini-

minibus. Itaq; angurium concepit, eum ſibi ſucceſſurum, qui ſequenti mane prior ad ſalutandum ſe venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adoleſcentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere, ſed aliter viſum eſt cœleſti numini. nam cum imperator hæc volutans diluculò, iuſſiſſet Euodum cum filiis introuocare, qui prior adueniſſet, egreſſus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propoſiti ignarus lentaculo remoratus eſt. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: ſimulque introduxit iuuenem. Quo viſo imperator, cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam ſibi adempta ſit poteſtas ſtatuendi, quæ decreuerat: ſentiensque diuerſum cordi eſſe ſuperis, non tam ſuam voluntatem irritam doluit, quam vicem infelicis nepotis, cui non ſatis eſſet principatum adimi, niſi etiam incolumitas in vltimum diſcrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutarura videbatur ſanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante ſecurum putante ſuum principatum, quā ſi inſidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque diſciplinis addictior, iuxta quorum conſilia, in tota vita pleraque agere eſt ſolitus. nam & Galbam olim venientem conſpicatus verſus ad intimos quoſdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In ſumma, nemo Cæſarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus eſt ob id quod acciderat, non ſecus ac ſi nepotem iam extinctum cerneret: ſeque ipſum culpabat, qui confugiſſet ad huiuſmodi omina. cum enim liceret ei ſecuro e vita excedere, nunc corruptam ſibi hanc felicitatem præſcientia futuri chariſſimorum infortunii. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus ſui ſucceſſione, inuitus & reclamante animo ſic Caium alloquitur. Fili, etiamſi Tiberius propiore conſanguinitate me contingat, tamen cum meum de te iudicium, tum vero deorum immortalium ſuffragium ſecurus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non ſis immemor beneuolentiæ noſtræ, qui tibi ſum tantæ felicitatis autor: & qua poteris gratiā mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod poſt deos totum meum eſt, potes reponere, quàm ſi illi non deſis, quē tibi natura voluit eſſe coniunctiſſimum. nam alioquin etiam ſcire te oportet, illo ſuperſtite ſtabilius fore tuum imperium: extincto vero, infelicitatis tibi adeſſe exordium. Periculoſa enim eſt ſolitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in conſanguinitatis iura peccant, nunquā diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, ſed ficte. Quamprimum enim principatum aſſecutus eſt, fratrem iuxta illius præſagiū ſuſtulit: & ipſe quoque aliquanto poſt coniuratorum inſidiis oppreſſus eſt. At Tiberius Caio ſucceſſore ſibi deſignato poſt paucos dies obiit, cum vixiſſet in imperio annis viginti duobus, menſibus quinq;, diebus tredecim. poſt quem Caius Reipub. præfuit, quartus in Imperatorum ſerie. Romani vero nunciato eius obitu, vehementer quidem gauiſi ſunt, non tamen audebant credere: non quod verum eſſe nuncium non cuperent, quod iamdudum magno redemiſſent libenter: ſed quod vererentur, ne tentari falſis nunciis, ſi intempeſtiue gaudium ſuum detegerent, delatorum opera in certiſſimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauius afflixerat, quod eſſet iracundus & implacabilis, etiam ſine cauſa odio pleroſque proſequens, & pro innata ſæuitia mortem leuiſſimam pœnam exiſtimans. quapropter optatiſſimam hanc famam non ſunt viſi fronte hilari excipere, intelligentes

An. mū. 4001. à Chriſt. na. 39.

Tiberius ex augurio ante obitū Caiū ſibi ſucceſſurum intelligit.

Tiberius mathematicorū diſciplinis addictior, Galba Romanorū principatum prædicit.

Tiberius Caio Romanū imperiū, ac Tiberiū fratrem commendat.

Caius Tiberiū fratrem tollit.

Caius Caligula quartus Romanorum Imperator.

Tyberius Tyrannus

quan-

An. mundi 4001. à Chriſt. na. 39.

Marſyas Agrippæ Tiberii mortē nunciat.

quantum ſubeſſet ſpei fruſtratę periculum. Marſyas vero Agrippæ libertus cognita morte Tiberii, curriculo ad patronum properauit, lætiſſimum ei nuncium afferens. quem cum offendiſſet petentem balneum, admoto capite ſermone Hebraico, mortuus eſt, inquit, leo, id ille ſatis intelligens, inopinatoq; perfuſus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio, quam tandem dignam gratiam referā, ſi modo vera nuncias? tum centurio qui cuſtodiæ præerat, animaduertēs ram Marſyæ feſtinum aduentum, quam inſecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, ſuſpicatusque accidiſſe noui aliquid, rogauit qua de re inter ſe conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille vrgere non deſineret, tandem Agrippa vt iam familiari aperuit omnia. ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam appoſuit.

Romæ rumor Tiberiū eſſe incolumem ſpargitur.

Sed dum epulis ſimul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam ſuperueniēs affert incolumem eſſe Tiberium, & breui in vrbem reuerſurum. quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ ſibi conſcius, quod eum vincto lætum conuiuium iniiſſet nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc inſuper intonans. Tunc impune falles mentitus mortem Cæſaris, & non capite lues hanc linguæ petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, ſolutum hactenus, & accuratius imposterum cuſtodiri eum imperat: totamque eam noctem in his malis Agrippa exegit.

Caius Senatui ac Piſoni vrbis præfecto ſe in imperiū defuncti ſucceſſiſſe ſignificat, & vt Agrippā e cuſtodia dimittērent, mādat.

poſtera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id iactantibus hominibus, quibus etiam ſacra hac de cauſa facientibus: moxque allatæ ſunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus ſenatui ſignificabat ſucceſſiſſe ſe in defuncti imperium: alteræ ad Piſonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandanteſque vt Agrippam è caſtris dimiſſum reſtitueret in id quod ante habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit poſtea: nam licet cuſtodiretur, tamen ſuo victitabat arbitrio.

Tiberii funus.

Cæterum Caius Romam reuerſus, Tiberii ſimul corpus referens, more ſolenni funus celebrauit ſumptuoſiſſime: & cum vellet Agrippam eadem die ſolutam dimittere, monitu Antoniæ ſuperſedit: non quod ea male vellet homini, ſed negabat decoram hanc feſtinationem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, ſi confeſtim ſolueret quem ille vinxerat.

Agrippā Caius tetrarchia Regem cō ſtituit.

elapſis tamen non multis diebus, acceſſitum ad ſe domum tonderi, veſtemque mutare præcipit. impoſito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, Regem conſtituit, adiecta Lyſaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit ei auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum miſit pręſidem.

Agrippa in ſuum regnum nauigat, An. mūdi 4002. à Chriſt. na. 40.

Altero deinde anno Principatus Caii Cæſaris Agrippa petiit veniam nauigandi in ſuum regnum ordinandi eius gratia, reuerſurum ſe hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium ſpem Rex apparuit, inſigni exemplo quanta ſit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præſentis felicitatis & egeſtatis priſtinæ. & alii quidem beatum prædicabant, qui ſpes ſuas ſecutus eſſet pertinaciter, alii vix credebant tantam felicitatem hominis.

Hedio & Ruffinus cap. 14. al. ca. 16.

CAP. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium miſſus eſt.

Herodias Herodem maritum ad titulū regiū ambiendum hortatur.

HErodias autem Agrippæ ſoror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Peręæ, inuidebat fratri hāc potentiam, quem in celſiore quam maritum cerneret faſtigio: vrebat eam nimirum quod qui profugerat, non valens debita diſſoluere, tum reuerſus erat auctus dignitate ac fortuna tam ſplendida: hancque mutationem iniquiſſimo ferebat animo, præſertim quoties illum videret ornatum Regiis inſignibus per

turbas

An. mūdi 4002 à Chriſt nā. 40.

turbas inuehi: adeoque non poterat imperare ſuis affectionibus, vt maritum aſſiduis hortatibus ad ſimilia ſperanda, & ſuſcepta tranſmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans ſibi vitam ferendam diutius, ſi Agrippa Ariſtobuli à patre ſupplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuerſus regno fruatur: ipſe vero filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per deſidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atque marite mi, inquit, ſi tibi antehac moleſtum non fuit, in minore quam olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete: neque ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondam ſuſtentatus ſit opibus: neque per tuam patiaris ignauiam, vt illi videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quam tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo ante niſi tua miſericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus, non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc ſeruare ſit optabile, quam parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negocia: conabaturque eam in diuerſam ſententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiuerſari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec prius deſtitit quam mariti extorqueret conſenſum, non valentis alias eius importunitatem excutere. itaque ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, vna cum Herodiade Romam proficiſcitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimum eos è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimulque mandauit, vt per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negocio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda nauigatione vſus, tantummodo à tergo relictus eſt, quod tum primum à Cæſare admiſſo ſuperuenit, literaſque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum forte apud Baias repertus eſt. id oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadiis à Puteolis diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum Imperatorum quiſque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eo lauacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus, tam ad farciendam corporum valetudinem, quam ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, quod prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caii nouum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus percontatus eſt Herodem, vera ne eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; eius donans Agrippæ indici: Herodem vero perpetuo damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi parſurum promiſit. Ad hæc illa: tu quidem Imperator, vt tua maieſtate dignum eſt loqueris: ſed mihi coniugalis amor impedimento eſt, quo minus fruar hac indulgentia. non enim æquum cenſeo, vt cui ſecundæ fortunæ fui ſocia, eum nunc in aduerſa deſeram. at ille indi-

Herodes cum Herodiade Romam proficiſcitur.

Agrippa Fortunatum cum munerib. & literis ad imperatorem mittit.

Baiæ ſunt thermæ Campaniæ.

Herodes quod Artabano Partho faueret accuſatur.

Herodes exilio dānatur, eiuſq; bona Agrippæ traduntur.

An. mũdi 4002. à Chriſt. na. 46.

Herodias Herodem vltro in exilio comitatur.

gne ferens tam excelſum animum in fœmina, ipſam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus eſt. atque hæc fuit vindicta, quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris ſucceſſus inuide ferenti, tum Herodi ad obſequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porro primo ac ſequenti ſui principatus anno, Remp. adminiſtrauit egregie moderateque ſe gerens, & Romanorum ſibi fauorem conciliauit, & prouincialium, procedente vero tempore inflatus potentię magnitudine, oblitus eſt ſe eſſe hominem, & contumelioſus in ſuperos, ad reliquam inſaniam diuinos etiam honores vſurpare auſus eſt.

Caius diuinos honores ſibi vſurpat.

CAP. X.

Iudaeorum & Graecorum apud Alexandriam ſeditio.

Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 17. al. 18.

Apion Iudaeos quod Caeſarem debitis honorib. non proſequerentur accuſat.

Philo a Caeſare repulſus, cauſam Deo committit.

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta eſſet ſeditio, terni ab vtraq; parte legati delecti ad Caium miſſi ſunt, Apion vero Alexandrinorum legationis princeps, multa in Iudæos iactauit crimina, interque cætera quod Cæſarem non proſequerentur debitis honoribus. nam cum quam late patet orbis Romanus Caio exſtruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, ſolos iſtos turpe putare dedicare illi ſtatuas, aut iurare per nomen Cæſaris. His acerbe inuecto Apione, multisque aliis quæ ad exaſperandum Caium facerent, Philo e Iudæorum legatis potior, vir per omnia clariſſimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philoſophiæ, parabat cauſam ſuæ gentis agere. Sed repulſus eſt à Cæſare iubēte illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuicio, verſus ad Iudæos aſſectatores: Nunc, inquit, oportet bono eſſe animo, quando Caius iratus eſt, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iuſſum Iudais bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.

Alias ca. 19.

CAius porro indigne ferens à ſolis Iudæis ita ſe deſpici, legatum in Syriam mittit Petronium ſucceſſurum Vitellio: iubetq; vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & ſi ſponte id admittant, ſtatuam eius in templo Dei collocet. quod ſi detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is aſſumpta adminiſtratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exſequeretur mandata Cæſaris: contractisque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio ſignificauit per literas. qui collaudata eius induſtria, hortatus eſt eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quod ſi omnino decretum ſit ſtatuam in fano ponere, ipſos primum interficeret, ac tum demum ſuo arbitratu rem perageret. nam quantiſper ſupereſſent, non poſſe ferre violati legislatoris ſui decreta, tot retro ſeculis obſeruata ab optimis partibus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ adfertis, forte valerent apud me aliquid, ſi meiipſius conſiliis & auſpiciis rem gererem: nunc neceſſe eſt me ſubſeruire decretis Cæſaris, quibus contrauenire impune non licet. Ad hæc Iudæi. Si tibi Petroni certum eſt à præſcripto Caii non diſcedere, neque nos tranſgrediemur legis noſtræ mandata, freti diuina potentia, & maiorum noſtrorum virtutis æmuli: neque enim ſumus adeo puſillanimes, vt quę nobis cœleſte numen imperauit propo-

Petroniũ Caius in Syriam mittit.

Iudaei Ptolemaidem ad Petronium perueniunt, deprecaturi ne quid contra leges patrias facere cogerentur.

ſito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempeſtiua vitæ cupidine. quapropter feremus forrunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati ſumus ſubire pericula, ſperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quam ribi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, ſimulque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quam Caii habenda eſt rario. Ibi Petronius animaduertēs eorum obſtinatam peruicaciam, neque ſe poſſe ſine certamine & cæde ſtatuam dedicare Cæſaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum diſpiceret. Iudæi vero magnum timentes è Romano bello periculum, ſed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Perronio Tiberiadem, ſupplicantes ne ſe ad eam neceſſitatem cogeret, neue ſacratam vrbem pollueret veriris imaginibus. Tum Petronius: pugnabitis igitur cum Cæſare, nec illius opes, nec veſtram imbecillitarem adhibentis in conſilium? Non pugnabimus, inquiunr, ſed moriemur citius quam diſcedamus à legibus. ſimulq; procumbentes ac nudantes iugulos, paratos ſe aiebanr ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum eſt per quadraginta dies conrinuos, neglectis interim agriculturæ operibus, cum maxime ſementis eſſent tempora: quandoquidem certiſſimum illis erar propoſitum mortem potius quam ſtatuam illam admitrere. In hoc rerum ſtatu Ariſtobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum oprimaribus cæteris eius familiæ, Iudæorumque primatibus accedunt Petronium, rogantes vt conſideraret obſtinarionem populi, neve illis deſperandi anſam præberer: quin potius Caio ſcribat quanta peruicacia reclametur dedicationi ſtatuæ: vtque relicto agriculturæ ſtudio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitenr: ſed parati ſinr mori porlus quā tantam religionis labem in ſe admittere. ad hæc ſemente omiſſa inſtare latrocinia, dum non eſt vnde poſſinr perſolui vectigalia. forte enim flecti poſſe Cæſarem, ne quid ſæuius in eam genrem ſtaruat, neve illi rebellandi mareriam præbeat. Quod ſi non moueatur ab inferendi belli propoſito, tum demum aggrediendum eſſe negocium. atque hæ fuerunt preces Ariſtobuli. Perronius vero parrim deprecatoris reſpectu enixe vrgentis, & ipſius rei magnitudinis, parrim contenrioſi Iudæorum propoſiti, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam inſanientis Caii perdere, & cœleſte numen ſuamque ipſius conſcientiam reueritus, maluit abſurditatem rei per lireras docere imperatorem vel ſuo periculo, non ignarus quam ille eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, niſi quis quam primum furenri morem geſſerit. Sic enim exiſtimabat, eriamſi ille non decedat de ſententia, & fortaſſe indignationem in ipſum vertat cunctanrius mandata exſequenrem: eſſe ramen viri boni officium, pro incolumitate inſontis ram numeroſi populi, vel cerrum interitum non refugere. Ergo Indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, poſtquam adeſſe vidit multa millia, progreſſus in concionem, ait expeditionem eam non à ſe vltro ſuſceptam, ſed mandato Cæſaris: cuius exſecutionem differri periculoſum eſſe, propter indignationem ſummæ poreſtatis, & alioqui conueniens eſſe, vt ab autoritare illius pendeat, per quem ad ranrum dignitatis faſtigium euectus ſit. arramen veſtræ, inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimarionem non præferam, quos ſcio merito pro patriis legibus conrendere. immo ne mihi quidē probarur, ſummi Dei templum temerari principum licentia, quamobrem legatos ad Caium miſſurus ſum, per quos cognoſcat veſtram irreuocabilem ſententiam, quantumque in me erit,

An. mũdi 4002. à Chriſt. na. 40.

Petronio Iudæi ſupplicant, ne ſacratam vrbē vetitis imaginib. pollueret.

Ariſtobulus Agrippa Regis frater, & Elcias Magnus apud Petroniū Iudæorū cauſam agunt.

Petronius Iudæis, ſe Caio ſcribere velle pollicetur eosq́ ad agriculturam adhortatur.

An. mũdi 4002. à Chriſt. na. 40.

hortabor vt honeſtiſſimę veſtrę voluntati aſſenſum ſuum præbeat. Deus cuius potentia ſuperior eſt omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio veſtra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat piaculum. Quod ſi offenſus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, ſiue in corpus ſiue in vitam ſæuire illi libeat, modo ne tam ingentem veſtram multitudinem propter conſtantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo ſuum quenque vocat negocium, & terram labore veſtro colite. Legationem autem ipſe in vrbem miſſurus ſum, & quicquid in rem veſtram potero, tam per me agam quam per amicos meos & neceſſarios. His dictis concionem dimiſit, hortatus vt agros colerent interim, & bono eſſent animo. & ille quidem ſic populum pro ſua virili conſolatus eſt. Deus autem manifeſte oſtendit Petronio ſuam prouidentiam, quodque omnibus iuſte atque honeſte cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam ſerena die ſignis præmonſtratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam ſiccitatem cœlitus pluuiam pene deſperantibus, etiamſi nubes viderent, quæ toties ſpem eorum fruſtratæ fuerant. Quapropter terra tum præter ſolitum, præterque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis ſpes facta eſt non irritas fore preces Petronii. Quin & ipſe præſes magis etiam obſtupefactus eſt, euidenter cernens curæ eſſe Deo res Iudaicas, atteſtante tam inſigni prodigio, vt nemo niſi impudens poſſet contradicere. cumque accurate ſuper hoc negocio ſcripſiſſet ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam deſperationem atque perniciem adduceret, neque enim niſi bello compulſos diſceſſuros à religione patria. neue ſe ipſe mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternumque apud eam ſibi pararet improperium: id quoque adiecit, quam carus ſit Deo populus, quamque manifeſtis ſignis declaret ſuam erga illos beneuolentiam: Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de induſtria procurato apparatu ſumptuoſiſſimo, adhibitoque omni exquiſitiſſimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipſum etiam Cæſarem. tantum illi ſtudium fuit demerendi Principis per omne obſequium. is demiratus eius tam animum quam magnificentiam, qui etiam ſupra vires ac facultates placere ſibi contenderet, volenſque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem ſic allocutus eſt. Equidem & ante expertus ſum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio, ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cum turpe mihi ſit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me ceſſatum eſt, iam penſabitur: tantumque ad priſtinam meam erga te liberalitatem accedat, enixe dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum ſit. Sic ille benigne promittebat, ratus ampla latifundia poſtulaturũ, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille vero quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus diſſimulata tum demum per occaſionem aperuit, dicens neque olim propter priuatũ commodum præter mandatum Tiberii ſe illum coluiſſe: & nunc nihil aliud captare præter ipſius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuiſſe, quam vnquam ſpe concipere potuiſſet, quantumuis improba. etſi enim tu, inquit, maiora præſtare valeas, meis tamen non ſolum meritis, ſed cupiditatibus etiam abunde ſatisfactum eſt. ibi Caius atto-

Poſt diuturnã ac continuã ſiccitatem repẽte imber decidit.

Petronius ad Caium ſcribit.

Caiũ Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionem Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quã vt mandatum Petronio datũ reuocet, rogat.

An. mũdi 4003. à Chriſt. na. 41.

nitus hominis modeſtia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, equidem petam, ſed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius poſtulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias, hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatum reuoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum ſubeſſet periculum, quodque capitale eſſet placitis Caii contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem, ſuæque gentis tranquillitatem, quam incrementum dominationis aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans eius induſtriam in comparando exercitu, & in exſequendis mandatis quæ acceperat, quod autem ad ſtatuam attineat, ſi quidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe, ſin minus, non eſſe cur in eo negocio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reuerti ad intermiſſa officia. Remiſſum enim eſſe hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à ſe haberi, vt non poſſit voluntati eius contradicere. In hunc modũ Caius ſcripſit Petronio, priuſquam ad defectionem ſpectare Iudæos cognoſceret: allatis poſtea de rebellatione rumoribus, indigne ferens gentis audaciam, & contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius, nullamque rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi ſolitus, quem refrenare nunquam ſtuduit, imo ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi quam maxime affectioni huic indulgeret, denuo ſcribit eidem in hanc ſententiam. Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera quam mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio, quid de teipſo ſtatuere debeas ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa quidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare viuo reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caii exitio. Deus enim non immemor fuit Petronii, & periculorum quæ propter ipſius honorem atque Iudæorum religionem ſubiit: ſed amoto à Reipub. habenis Caio propter impie affectatos diuinos honores, tanto maior habita eſt illi gratia, tam à Romanis quam à prouincialibus, maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt nõ multo poſt quam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſint in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterum Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortem ſibi conſciſcere. quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Caius Petronio mãdata imperatoria negligenti, vt ſibi ipſi manꝰ inferat ſcribit.

Petronius prius de Caii morte literas, quam de nece ſibi ipſi inferenda accipit.

An. mũdi 4003. à Chriſt. na. 41.
Hedio & Ruffinus cap. 16. al.ca. 20.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

Iudæorũ apud Meſopotamiã & Babyloniam graues motus.

Nearda, Niſibis Babyloniæ vrbes.

Aſinæus et Anilæus Neerdenſes patria in locum quendam ſe conferunt, ad quos ingens multitudo cõfluit.

Aſinæus cum ſociis a Babyloniæ ſatrapis ex improuiſo oppreſſi.

INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesque ac calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus: de quibus accurate tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Nearda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didragma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum, quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter apud quem artem didicerant, quod ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum, vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorumque fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſque egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent imperata facere. quapropter neceſſitate coacti, mittebant eis quantumcunque poſcerent. quo factum eſt vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoslibet, nemoque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeo vt ad Parthorum quoque Regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquam hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſſaque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie vero Iudæis ſabbaticas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negocio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt de repente in eos irrueret. Aſinæus vero qui tum forte poſitis prope ſe armis cum ſociis deſidebat in ocio. Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frenorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certo renunciet. optarim autem vana eſſe quæ diximus. moxque quidam profecti viſum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos vetante propter ferias patria conſuetudine. At Aſinæus longe aliter quam ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc volu-

Aſinæus ſuos ad fortitudinem hortatur, & hoſtes fundit fugatq́.

ptatem hoſtibus, vt per ocium in ſe graſſarentur cædibus: quin potius virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non multi pereant: primuſque correptis armis ſuo exemplo ad ſimilem exciuit audaciam, ad conferendas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum Regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtimque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus, qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere: miſiſſeque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quod amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis. paratam eſſe Regis munificentiam, foreque vt hac ſua virtute poſthac Rege fauente vtantur melius. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem vero Anilæum miſit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad Regem, & facile admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit curnam domi reliquiſſet Aſinæum. cognitoque metu illum ſe continere intra paluſtria: per patrios deos deierauit, nihil eos ſe læſurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextera ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ, nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat Rex, volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato Rege alibi. Verebatur enim, ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus vero facile à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quam luculente erga ipſos Rex affectus ſit, quodque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, inprimis miratus generoſum Aſinæi animum, quod videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie, quaſi nullius precii, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore, quod tam vaſto animo reſpondeat. & inter epulas oſtenſo magiſtro militum Abdagaſo prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cum rogaſſet, vt bona Regis venia liceret illum interficere, pœnaſque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem, qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quod ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo, Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, & eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit, ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ prius habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initiis; nec contentus honoribus Babylonio-

An. mũdi 4003. à Chriſt. na. 41.

Artabanus ad Aſinaũ & Anilæum propter audaciam ſocietatem cũ illis inire mittit.

Abdagaſus Aſinæum interficere vult, quod Artabanus permittere recuſat.

Artabanus Aſinæo terrã Babyloniam commendat, datiſque munerib. eum dimittit.

An. mūdi 4003. à Chriſt. na. 41.

rum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeo creuit eius autoritas vna cum potentia, vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quam neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptiſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge, tam aliis dotibus, quam inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hāc ſiue aſpectu, ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cum neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neque vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primoq; conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatū tam ipſi quam fratri fuit principium. cum enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilicio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clam inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta & nacta fiduciam, propalam operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factū obiurgabatur ab amicis vtriuſque fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgerent voluptati corporis, à principatu excidant, quē diuino fauore cōſecuti ſint. Sed adeo nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorumque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores iniuriæ fuerint, hi quod patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſte ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factoque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi prius parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certe erratum corrigere, priuſquam id publica excipiatur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinis cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facile ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierent, tandem ſuper ea re fratrem admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt reſipiſcat in poſterum, mulieremque domum ad cognatos ipſius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum eſt: quia mulier ſentiens propter ſe murmur eſſe in populo, & verita ne Anilæo propter amorem ſui durius aliquid accideret, veneno Aſinæum ſuſtulit, ſecura quod ſub amatore iudice impune auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad ſe vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetū, in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobiliſſimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: eoſque magna præda abacta populatus eſt. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraque & res alias, quibus fortunæ poſſunt auctiores fieri. Mithridates vero qui forte tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indigne ferens vltro ſe ab Anilæo laceſſitum iniuria, habitamque ludibrio ſuam dignitatem iudicans, excita iuuenum

Anilæus Parthorū Ducē trucidat, eiuſque vxorem ducit.

Anilæus ob vxoris Idololatriā a Iudæis obiurgatus quēdam confodit.

Anilæus apud Aſinæū fratrem accuſatur, qui primū conniuet, deinde dum eum reprehendit, Anilæi vxor veneno eum tollit.

Anilæus in Mithridatis vicos cū exercitu impetum facit, eumq́; noctu opprimit, & captū ſecū abducit.

An. mūdi 4008. à Chriſt. na. 41.

manu, collectoque equitatu quam potuit maximo, obuiam profectus eſt conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum quendam ex ſuis perueniſſet, ibi quieuit; quod decreuiſſet poſtridie Iudæos aggredi, ſabbato inſtante, quod illis religioſo ocio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiuſdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus, quo loco Mithridates celebraturus eſſet cum ſuis conuiuium: iuſſo curare corpus milite, noctu contra hoſtes properauit, vt inopinos opprimeret. quo delatus circa quartam vigiliam, partim ſopitos occidit, partim attonitos fuga coegit ſalutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum ſecum abduxit, nudum ſuper aſinum impoſitum, quæ apud Parthos grauiſſima habetur contumelia quem cum ſic ad ſyluam quandam perduxiſſet, hortantibus amicis, vt illum interficeret, ipſi diuerſum viſum eſt, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritas enim iniurias poſſe impetrare veniam, quamuis enim offenſus ſit Mithridates, habiturum tamen pro conceſſa incolumitate gratiam. quod ſi grauius in eum conſulant, non quieturum Regem, niſi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum eſſe propter coniunctionem ſanguinis, & vt ad illos ſibi pateat refugium, ſi qua clades accidat, vt ſunt belli viciſſitudines. eam ſententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur.

Mithridatem Anilaus dimittit.

qui domum reuerſus, ab vxore exceptus eſt conuicio, quod Regis gener poſt acceptas à Iudæis tot tam inſignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere ſuſtineret precariam. Aut igitur, inquit, priſtinam virtutem recipe, aut deos teſtor, quibus curæ eſt Regum dignitas, me tua conditione non vſuram poſtea.

Mithridates ab vxore, vt Anilæum bello impetat, accenſus.

ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum, ne diuortium faceret, inuitus quidem, coegit tamen quantas potuit copias, indignum ſeipſe vita exiſtimans, ſi homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus vero vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere ſe intra paluſtria, & ſperās fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretusque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimum in conſpectum venerit, progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreque itineris adeo feſſos, vt arma ægre ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent.

Anilaus a Mithridate fugatus.

Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum, effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verum ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quam propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quod acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neq; enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eo quod eſſent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum caſtella, lateque vaſtabant omnia.

Ad Anilaū ingēs perditorū hominum multitudo cōfluit, qui Babylonios inuadunt.

Tum Babylonii reliquique hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos, qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cum non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationē de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quam à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irrūunt in ſopitos & grauatos crapula: & impune quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros.

Anilaū Babylonii ad ſupplicium depoſcunt, qui oppreſſus interficitur.

Tum vero hoc metu exonoratus Babylonius populus, qui antehac non auſus erat odium effundere

Iudæi a Babyloniis afflicti Seleuciā migrant.

An. mūdi 4003. à Chriſt. na. 41.

in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium. eo poſtquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuo inde migratum eſt, quam multitudinem excipiente Seleucia, ſecuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis male cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quo poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis & periculorum contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facile impetratum eſt. nam cum vtrinque primatibus commiſſum eſſet negocium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eosque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis Rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſupellectilis partem repoſitam: ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati Regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt, vt plerique in Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

Quinquaginta Iudæorum millia Seleucia occiſi.

Iudæi ſeruati Cteſiphontē ſecedunt.

Iudæi in Neerdam & Niſibim ſe recipiunt.

An. mũdi 4004 à Chriſt. nat. 42.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusnonus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Caius a Charea caſus eſt.*

II. *Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.*

III. *Diſſidium inter Senatum & plebem.*

IIII. *Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.*

V. *Agrippæ in Iudæam reditus.*

VI. *Epiſtola Petronij ad Doritas pro Iudæis ſcripta.*

VII. *Geſta Agrippæ vſque ad ipſius obitum.*

CAP. I.

Quomodo Caius a Charea caſus eſt.

CAIVS porro non in ſolos Iudæos Hieroſolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus eſt, ſed terra marique quam late Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quam quæ vnquam veterum monumentis ſunt proditæ. Sed maxime Roma ipſa eius ſæuitiam experta eſt, nihilo hac parte meliori conditione quam vrbes cæteræ, præſertim Senatores ac patricij cæteraque nobilitas: innumeriſque iniuriis vexabantur qui vocantur equites opibus & dignitate ſenatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine ſenatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibuſque & confiſcationibus, quæ tum fere cædis accedebant præmium. Se vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à ſubditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celebertimum, Iouem eius præſidem appellatione fratris ſalutare auſus eſt. Aliis quoque operibus ſuam declarabat inſaniam: quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Miſenum alterum maritimum oppidum grauatus tritemi traiicere, & alioquin ad ſuam dominationem pertinere exiſtimans, ſi à mari eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab vno promonitorio ad alterum ponte iuncto medio ſinus ſpacio, curru vltro citroque vectatus eſt: id enim demum iter dignum eſſe maieſtate ſui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inſpoliatum reliquit, & omnes inſignis artificij tabulas atque ſtatuas edicto ad ſe comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulcri eſſet, in pulcherrimo loco, hoc eſt, Romana vrbe ſpectari debere dictitans. his ſpoliis palatium ſuum, & hortos exornauit, alioſque ſuos ſeceſſus per Italiam, ad hæc Iouem, qui à loco, in quo vniuerſis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis ſtatuarij, auſus eſt iubere in vrbem transferri: quod tamen fa-

Hedio & Ruff. c. I.

Cay in Iudæos tyrannis.

Cay in Senatores ac patricios ſæuitia.

Caius Iouẽ fratrẽ ſe appellat.

Caius tẽplorum Græcanicorũ nullum inſpoliatũ relinquit.

An. mũdi 4004 à Chriſt. nat. 42.

Iouem Olympium Caius Memmiũ Regulum Romam transferre iubet.

Caius Ioui ſe comparat.

Caius licentiã ſeruis deferendi ſuos dominos permittit & Pollux Claudiũ reũ facere audet.

Caio paſſim inſidiæ ſtructæ.

Tres in Caij necẽ conſpirationes factæ.

Æmili⁹ Regulus, Caßius Charea. Annius Minutianus.

Circenſes ludi, Cai⁹ multos tributorum ac vectigalium releuationẽ petentes capite plectit.

ctum non eſſe architectis, apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri poſſe illæſum ſimulacrum & abſque vitio aiunt etiam prodigiis fidem excedenribus, Memmium vetitum, diſtuliſſe imperata facere: quæ ipſe inſeruit excuſantibus ceſſationem ſuam literis. cumque capite luendum eſſet neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eo denique inſaniæ prouectus eſt, vt natam ſibi filiam in Capirolium delatam, in ſimulacri genua deponeret, quaſi communem ſibi cum Ioue prolem, in medio ſe relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente ſit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permiſit etiam ſeruis licentiam deferendi ſuos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipſrus Cæſaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeo vt Claudium auſus ſit Pollux mancipium ipſius reum facere: & Caius ſuſtinuit inter iudices audire patruum dicentem cauſam capitis, ſperans ſumpturum ſe de illo ſupplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cum totum ſuæ ditionis orbem repleſſet ſycophantiis, & ſeruos erexiſſet contra dominos, paſſim illi tendebãtur inſidiæ, alios ira ſtimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipſius cæde imminentem ſibi perniciem præcauere volentibus. Certe ius publicum, niſi illo ſublato ſaluum manere non potuit, præcipue noſtra gens eius cæde erepta eſt ex ipſis iuteritus faucibus. quapropter libet mihi accurate denarrare totum negocium, vel ideo vt argumentum ſit diuinæ porentiæ, quod & in aduerſis ſoletur homines, & modeſtiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falſi, neglecta virtute in perpetuam corruant miſeriam. Tres in illius necem conſpirationes factæ ſunt, quarum ſingulæ autores habebant viros fortiſſimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hiſpaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa ſe habebat, quorum opera illum tolleret. alrerius Caſſius Chærea tribunus erat caput. Annius quoq; Minucianus nõ paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuiſus erat. Regulo quidẽ quod is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non diſſimularet ſua conſilia: quæ cum multis communicauit, vel amicis. vel alioqui viris ſtrenuis. Minucianus vero partim Lepidum vlciſcendi cupidine, quem illi amiciſſimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quod videret eius odia ſemper eſſe exoſis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas non ferebat exprobratam ſibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expoſitus, optime ſe putabat nece ipſius euaſurum. Commune autem omnium illorum erat propoſitũ, ſuperbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. ſpes enim erat ſucceſſurum negocium, & re bene geſta ſeruandam ope ſua rempublicam, cuius ſaluti honeſtum eſſe vel vitam impendere. Sed Chæreus fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi ſibi clari nominis, tum quod propter tribunatum faciliorem acceſſum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenſes ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid deſiderat ab imperatoribus flagitat, & illi poſtulatis eius perlibenter indulgent. tum quoque contẽtione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorũ vociferationes, dimiſſis militibus iubet clamatores illos paſſim correptos duci ad ſupplicium: multiq; hoc pacto capite plexi ſunt. idq; tulit populus, & ceſſauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quam pecuniæ, quod viderent pro importuno eius ſtudio multis repræſentatum interitum. Hæc magis etiam

Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compeſcendam immanem Caij ferociam. Et ſæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id diſtulit: non quod dubius eſſet propoſiti, ſed quia captabatur occaſio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. rum vero exactionibus præpoſitus, & debitis in fiſcum redigendis, quorum quædam dilatione ſolutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miſeratione exſequitur mandata negligentius, conciuit in ſe iram Cæſaris, non ſine probro effœminati ac ſegnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus ſignum à ſe peteret, fœmineum aliquod & probroſum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cum ipſum non puderet in quibuſdam à ſe inſtituris ſacris vti amictu muliebri, Cincinniſque & alio ornatu quo ſexum mentiretur: & poſt hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem, qui & quoties talia ſigna acciperet ferebat indigniſſime, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, eſſetque cæteris tribunis ludibrio. nam allatuto eo ſignum à Cæſare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter auſus eſt ſibi aliquot adſciſcere, iuſtam iræ cauſam præferens. in his erat Popedius vir ordinis ſenatorij, omnibus fere perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum ſectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quod in Caium ieciſſet conuicia: & teſtem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cum aliis multis tum Popedio. quæ cum nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam ſubiici, Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliam, ideo potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quod putaret hæc executurum inclementius, quo mollitiæ notam effugeret. Quintilia porro cum torquenda duceretur, conſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, neue ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. cumque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indigne laceratæ imperator nonnihil flexus, Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æque ac feliciter tolerauerat. Id vero indigniſſime tulit Chærea, ſic traduci putãs ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorũ alij necati ſunt, alij tormentis in tantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia: Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterum verbis non auſo ſugillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentius commemorare cœpit calamitates vrbis & imperii. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis imo toti humano generi horũ malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exſequimur: & cum finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debachationibus, per tã fœda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos, quam corpora, in ſeruitu-

tem.

An. mũdi 4004 à Chriſt. na. 42.

Chæreas multis ex cauſis in Caium incitatus.

Popedius apud Cæſarẽ a Timidio delatus.

Quintiliã Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, ſed muneribus affecta Popedius abſoluitur.

Chæreas Clementẽ & Papiniũ alloquitur.

An. mū. di 4004 à Chriſt. nat. 42.

rem redigit, contaminanteſque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari modo tractabimur, non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius. & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquieſcet prius quam nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi mature proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus, & euulgato ante effectum conſilio, rapeſerentur ad ſupplicium. ex ſpectādum eſſe optabilem occaſionem fortuito alicunde offerendam. ſibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non ſatis eſſe animi: & habere ſe tutiora conſilia: nam honeſtiora ne cogitari quidem poſſe. His dictis Clemens domum ſe recepit, ſecum agitans, quæ audierat, quæq; ipſe dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem virum quod non contemnendum noſſet libertatiſque amatorem eximium, & ferentem ægre præſentem ſtatum reipublicę, expeditum aliquod ab eo expectans conſilium, decreuit ei rem proponere, ſollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculoſam exiſtimans in tanto negocio. hunc poſtquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod cum nemi ne auderet communicare ſuam ſententiam: tunc vero opem etiam polliceri non modo ſolentium, magis etiam confirmatus eſt in propoſito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum ſe cōferunt, magnitudine animi ipſis ſimilem, & eodem accenſum virtutis ſtudio, Caio vero ſuſpectum propter necem Lepidi hominis Minuciano coniunctiſſimi, & inſuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales ſæuire ſolitus: & iam ante ſignificationem aliquam inter ſe dederant, quæ tum agebantur iniquo ſe ferre animo. quamuis enim metus periculi non ſineret eos manifeſte proferre odium quo Caium proſequerentur, tamen occultus quidam eius rei ſenſus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præſtabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemque laudem meritus, ſolici etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congreſſu poſtulabant, vt ipſe initium ſermonum faceret, ille rogauit Chæream, quod nam ſignum ea die ab imperatore accepiſſet, vulgatum enim erat per vrbem, quomodo ei ſoleret dandis ſignis illudere. ibi Chæreas, cupide arrepta occaſione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem ſignum da: cui gratias habeo, quod me vltro properantem excitas, neq; mihi ampliori adhortatione opus eſt, ſiquidem tibi quoque idem placere video & priuſquam conueniremus iam ante conſenſimus. gladius hic quo accinctus ſum, ambobus ſufficiet, quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens ſequar quocunque iuſſeris, adiutus tua prudentia, nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus ſupereſt, à quo etiam ferrum ſolet efficaciam ſumere. ipſe certe totus feror in hoc negocium, ſecurus quid mihi poſt eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim diſpicere in publica ſeruitute patriæ, ſublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus ſum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſteriū, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic animatū ſentiens, complexus hominem collaudatum hortatus eſt, vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos habeant; atque ita mutuum confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

Nam

An. mũdi 4004 à Chriſt. na. 42.

Chæreas cum aliis quibuſdã Caium tollere ſtatuit.

Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiuſdam è turba audita eſt iubens eum Diis iuuantibus deſtinata perficere. & primo ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde Intellexit incitari ſe, aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortaliũ. iamq; multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimulq; militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat, qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quam opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundanſque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturque immodice hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quod eſſet pecunioſus nimium. quare ad Claudium clam deſciſcebat, colens eum, quod ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe, vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij. nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit, gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio.

Calliſtus, Caij libertus, Claudio à Caio ſe vt ipſũ veneno tolleret iuſſum, ſignificat.

Chæreas occaſionẽ aggrediẽdi Caiũ, expectat.

Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quorundam ſegnicie. nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans, etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ ſalute victimas ſæpe dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, nummos inde aureos & argenteos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecuritatem, licet verſaretur inter continue præparatos ad inſidias. Itaque inter ſuos iactabat Chærea, ſi putarent illum à dIIs ſeruari, ſibi vni & animum eſſe & facultatem vel abſq; ferro conficiendI hominem: adeo infenſus erat coniuratis, timens ne elaberetur occaſio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate ſolicitum, poſtulabant tamen pauliſper differri negocium, ne, ſi parum ſuccederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquiſitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. ſatius igitur eſſe dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæſaris, qui primus dominationem à populo in ſe tranſtulit, & exſtructa ante regem ſcena, conueniunt eo ſpectatum Romanorum nobiles vna cum vxoribus ac liberis, præſente etiam Principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum ſpacium, conatũ facile ſucceſſurum, non valentibus etiamſi velint ſuccurrere protectoribus domeſticis.

Finale cõfœderatorũ de Caio tollẽdo decretum.

Aſſenſit Chæreas, decretumque eſt primo ludorum die rem aggredi: ſed plus fortuna potuit quam conſilium, ita vt vix tertio ſtatuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chæreas ſociis conuocatis: multum inquit, elapſum eſt temporis quod nobis ſegnitiem exprobrat in honeſtis conſiliis: quæ verendum eſt ne prodita in nihilum recidant, & Caius exaſperatus magis etiam ſæuiat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud fit quam libertatis detrimentum & tyrannidis acceſſio? cum debeamus nobis primum ſecuritatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxi-

An. mūdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

ma reditura ſit. illis vero tam honeſto propoſito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc & per ſtuporem ſilentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an neſcitis hunc eſſe ſpectaculorum diem vltimum, poſt quæ peracta Caium eſſe nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti viſendæ gratia. pulcrum vero fuerit, ſi emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra, marique triumphaturum de Romanorum ignauia. an non ignominioſum ſit nos Ægyptio cuipiam libertatem oppreſſam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certe deliberationes veſtras non expectabo amplius, ſed periculum faciam hodie, ita vt fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpeſſurus, quam vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & ſeipſum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent: moxque palatium armatus gladio petiit, quod ita mos ſit accinctos tribunos ſignum ab imperatore petere, & forte ea die vices petendi ad ipſum redierant. Etiam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu ſe inuicem pertrudendo, dū quiſq; locum ſpectandi præcipere nititur, magna voluptate hanc contentionē ſpectante Caio: quod nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca nec equitibus, ſed promiſcue ſedebant viri cum mulieribus, & ſerui confuſi cum ingenuis progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cęſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima conrigir reſpergi cruore tōgam Aſprenatis vnius è ſenatorū numero, quod ominoſum ei fuit, licet tum illu exceptū à Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilem, ita vt inſueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdialem aream, alteram verſus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabantur & Muſici. cumque iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aſſidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij, tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. ſparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt, in quo iudex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cynera, in qua & ipſe & eius filia Mirra occiditur: multumque fictitij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quam circa Cyneram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt dum theatrum introgreditur. Cæterum Caio dubitante, permaneret ne vſq; finem ſpectaculi, præſertim cum dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aſſidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem. eum imperator comiter apprehendens lacinia, quo nam, inquit, bone vir? quem ille reueritus ſedit denuo, ſed vicit timor: & paulo poſt rurſum ſurrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur. cupiebat enim, vt conſcius quod ſtatutum erat peragi. Et iam

Auguſto Cæſars Caius rē diuinam facit.

Aſprenas Theatrū.

Batibius. Cluuitus.

Chæ-

An. mūdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

Chærea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægreque moras ferebant, quod iam eſſet hora nona diei: & Chæreas volebat in theatrum reuerti, atque in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri, exiſtimabat tamē eam bene rependi libertate publica, iamq; tendebat in theatrum, cum ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cæſarem. Tum cōiurati turbam dimouent, quaſi Caio hoc volente: re autem vera captantes ſolitudinē quo facilius poſſent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus ſororis eius maritus, & Valerius Aſiaticus, quos dimoueri vetabat ſua dignitas. eos ipſe ſequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingreſſi ſunt, relicta recta via per quam eum præſtolabantur ſeruorum miniſteria, & qua Claudius cum aliis præceſſerat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco viſurus qui venerant ex Aſia, partim ad concinnandos hymnos ſacrorum domeſticorum, partim ad ſaltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chæreas ſignum poſtulat. & illo probroſum quiddam dante, conuicio ſimul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant, vt multis ictibus conſauciatus periret cruciabilius: mihi non fit veriſimile, quia tale facinus non admittit lenta conſilia. quod ſi hoc animo id fecit Chæreas, videtur mihi fuiſſe omnium ſtultiſſimus, qui maluerit indulgere iracundię, quam celeriter ſe ac ſuos eximere periculo: maxime quando non deerant qui Caio poſſent ſuccurrere, niſi quamprimum exhalaret animam. alioqui videbitur ſe & amicos potius quam illum affligere voluiſſe, cum poſſet re bene geſta clam ſe vltoribus eius ſubducere, non perdendo temere tempus, vel ſeipſum potius. Verum hæc quiſque vt libuerit æſtimet.

Caius trucidatus.

Caius porro præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet oſſe iuguli retentum eſt, neq; exclamauit attonitus, neq; inuocauit opem amici vllius, ſiue quod nemini ſatis fideret, ſiue præ ſuperbia: gemitu tantum edito, fuga ſe proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: in quo, circumſiſtentium vna vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autē inflixiſſe fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor autem facinoris merito Chæreas dicendus eſt, quamuis enim adhibuerit ſocios, omniū tamen primus id concepit animo, & modū perficiendi inuenit, primuſq; auſus eſt conſilium communicare cum aliis. quod vbi probari ſenſit, coniuratos in vnū contraxit vſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumq; res operam poſceret, hic quoq; primus in eum irruit, & ſua virtute cædem exorſus, trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter merito quicquid & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atq; virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finit multis confoſſus vulneribus.

Aquila Caio extremum ictum inflixit, Chæreas vero facinoris autor dicendus.

Chæreas cum ſociis in Germanici ædes ſe recipit.

Quo interfecto Chæreas cum ſociis recipere ſe qua venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quod non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, ſiue quod anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filiū Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ędificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cę-

ſaris.

An. mũdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

Germani Cæſaris ſatellites.

ſaris. primi autem Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad Principis cuſtodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quod plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quod gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi comparans: moxq; duce Sabino (is non ſua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, eum cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſane auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri ſuam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei qui primus ſe inuaſerat: videbaturque non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eo cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremo miſſis illo militibus, paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verum audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterum poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quam fidei. quidam enim etſi perlibenter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant. aliis contra ideo nõ libebat credere, quia verum eſſe nolebant, atque etiam maius putabant, quam vt humana virtute poſſet effici. hi fere erant pueri ac fœminæ atque mancipia, tum nonnulli ex militibus: quod eius ſtipendia merentes ſimul exercerent tyrannidem, miniſtri ſuperbiæ, concutientes optimum quenque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt ſolet vulgus, ſpectaculis, muneribus gladiatoriis, viſcerationibus, oblectamentiſq; id genus aliis: quorum prætextus erat voluptas populi, re autem vera ſeruiebant crudelitati & inſaniæ Principis. apud ſeruos item gratioſus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, cõtra quos in eo paratum habebant præſidium. Facile enim erat fidẽ impetrare cõfictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatẽ ſolum aſſequi, ſed & diuitias, ꝙ delatoribus octaua cõfiſcatorũ bonorum eſſet decreta. nobilium autẽ etiamſi quibus credibile fieret, vel ꝙ aliquid præſenſerant, vel ꝙ verũ eſſe miſere cupiebant, adeo nõ proferebant gaudium, vt ne audiuiſſe quidẽ ſe fingerent: alij ne ſpe fruſtrata ꝓditæ voluntatis pœnas luerent: inſidiarũ alij conſcij, & tãto magis præ ſe ferentes ignorantiam, ne forte ſuſpecti his quibus expediebat tyrannum viuere, depoſcerentur ad ſupplicium. nam & diuerſus rumor ſparſus eſt, eſſe quidem ſaucium, non tamen occiſum, verum diligenter curari à Medicis, quo factum eſt, vt nemo audientium declararet ſuum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipſo ſuſpecti quaſi fautores tyrannidis: aut contra infenſi homini, & ideo nimis cupide etiam falſa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. acceſſit & alius rumor, qui maxime nobilitatis obſcurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, ſic vt erat cruentatum procurriſſe in forum,

Sabinus cũ Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Aſprenas fruſtatim laceratus.

Norbanus.

Anteius.

Qui homines Caij necẽ iniquo animo tulerint.

De morte Cæſaris rumor diuerſus.

aiq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuerſos affectus diſtrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco ſe mouere auſi ſunt metu calumniæ, ſcientes non tam referre quo ipſi animo id facerent, quam quo factum id interpretarentur delatores & iudices. Sed poſtquam Germani ſtrictis gladiis circumdedere theatrum, nemo ſpectatorum non putabat de ſe actum. & ad cuiuſuis ingreſſum expaueſcebant quaſi iamiam contrucidandi: hærebantq; inopes conſilij, vt quibus nec manere tutum eſſet, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur ſuppliciter deprecantium, & excuſantium inſidiarum ignorantiam, ſiue inſidiæ illæ fuerint ſiue quid aliud. addebant & planctus & lachrymas, Deosque innocentiæ teſtes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat præſentaneum vitæ periculum. His flexa eſt ira militum ne quid durius in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quod incerti eſſent etiamnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, paraueratq; ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maxime ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœtoris omnia quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, ſimulque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis & eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpẽ incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeo illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent nullo reſpectu calamitatis Reipub. itaque tum demum cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quod iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ: vel quia timebant non impune ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi forte ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cędem paulo ante excita. Cæterum Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibuſq; commẽdans eis ſalutem hominis: quo factum eſt vt ille vna cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe à Republica, eiq; ſenatus nomine gratias egerit, quod nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrãnidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum, vt inuiſa bonis omnibus: quod & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum contemptu & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iamque & in theatro ſpectatores tumultuabundi conſurrexerant, huiuſmodi occaſione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quoſdam ſaucios, prætextu parandorum remediorum dimiſit proximos: re

An. mũdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

Germani milites in theatrum veniunt.

Aruntius in theatro imperatoris interitũ nunciat.

Germanorũ rabies, per Caij cædẽ excita, ſedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquũtur.

Arcyon Medicus quoſdam dimittit.

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

Chereas Iuliũ Lupum, vt Caij uxorẽ & filiã interficiat, mittit.

Lupum, qui vtranque interficiat : ideo potiſſimum illi demandaro hoc negocio, quod Clementis eſſet cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quaſi totius conſilij à principio conſcius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur ſæuire in mulierem, quando Caius non ipſa incitante, ſed ſuopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat : alij contra illam potiſſimum malorum omnium cauſam aſſeuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in inſaniam, atque ita vnam veneficam attuliſſe toti Romano orbi calamitates maximas. quorum ſententia poſtremo vicit, & Lupus properauit ad hoc miniſterium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; veniſſet in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, in opem omnium quæ ſolent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacẽte ſimul filia, nec alia vox eius audiebatur quam Caij accuſatio, quod amantiſſimæ vxori non paruiſſet prẽmonenti toties. quod quidem rum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatumq; Principem ageret, ne forte prouocati eius crudelitate, parẽ ei vicem reponerent : aliis contra, inſtigaſſe eam maritum vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamẽ ſecuritati proſpiceret. idq; tum exprobratum illi, quod etiam admonitus ſegnior fuerit. adeo in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris : quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat vt propius accederet : vtq; ſenſit cædis cauſa eum veniſſe, non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atq; ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam : quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret : attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionẽ affectans, populariq; aſſentatione deprauatiſſimus : legum cancellos non ſecus quam virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam & ſupplicia : oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnẽ contradictionem licere ſibi poſtulatis. quare ne à ſororis quidẽ germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominum, præter receptacula exſtructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiã maximum opus eſt, & vtiliſſimum nauigãtib. ac ne id quidem abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contẽtione operãrium. In cauſa fuit ſtudium rerum inutiliũ, & quod pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quã in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſq; literaturæ, tam Græcanicæ, quam patriæ: facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore : & vel in maximis negociis ſuadendi facultatẽ præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diutur-

Ceſonia Caium quod uxori præmonenti non paruiſſet, accuſat.

Caius vir maleficus

Caius libidinoſus.

Caius receptacula nauibus extruit.

Caius orator facundus.

na ex

na exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat, nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quo minus licentiam adeptus perniciem ſibi acceſſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpãda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcẽtibus poſtremo per inſidias eorũdem oppreſſus eſt. Cæterum Claudius, vt ſupra dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſte ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literiſq; ſe oblectabat Græcis maxime, omnẽ negociorum deuitans ſtrepitum. tum vero attonita vulgi multitudine regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta vltro citroq; ruẽte temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quam quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quam vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maxime cum videret circumferri Aſprenatis & vna cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns, qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus vt diſcederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequẽtes, profecto hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantẽ imperatoris locũ occupet. Tum Claudius videns eos paratos, vt ſe rapiant, metuenſq; ne iubẽte Caio plecteretur capite, rogabat, vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur. Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cũ potius debeas animum ad principatum erigere, quẽ Dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. moxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidã etiam dictitarent, ad conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugienti inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cum hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libẽter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum, ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabãt impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur impe-

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

Hedio & Ruff. c. 3. Claudius ſe renuenti obtruditur Cæſarea dignitas.

Cauſæ milites impellentes, vt Claudiũ in Imperatorẽ eligerent.

An. mũdi 4003. à Christ. na. 41.

in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium. eo poſtquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuo inde migratum eſt, quam multitudinem excipiente Seleucia, ſecuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis male cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quo poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis & periculorum contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facile impetratum eſt. nam cum vtrinque primatibus commiſſum eſſet negocium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eoſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis Rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſupellectilis partem repoſitam: ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati Regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt, vt plerique in Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occiſi.

Iudæi ſeruati Cteſiphontē ſecedunt.

Iudæi in Neerdam & Niſibim ſe recipiunt.

An. mũdi 4004 à Chriſt. nat. 42.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusnonus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Caius a Charea caſus eſt.*
II. *Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.*
III. *Diſsidium inter Senatum & plebem.*
IIII. *Quomodo Claudius Agrippa paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudaeorum gratiam.*
V. *Agrippa in Iudaam reditus.*
VI. *Epiſtola Petronij ad Dorita pro Iudais ſcripta.*
VII. *Geſta Agrippa vſque ad ipſius obitum.*

CAP. I.

Quomodo Caius a Charea caſus eſt.

Hedio & Ruff. c. 1.
Cay in Iudaos tyrannis.
Cay in Senatores ac patricios ſauitia.
Caius Iouis fratrẽ ſe appellat.

CAIVS porro non in ſolos Iudæos Hieroſolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus eſt, ſed terra marique quam late Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quam quæ vnquam veterum monumentis ſunt proditæ. Sed maxime Roma ipſa eius ſæuitiam experta eſt, nihilo hac parte meliori conditione quam vrbes cæteræ, præſertim Senatores ac patricij cæteraque nobilitas: innumeriſque iniuriis vexabantur qui vocantur equites opibus & dignitate ſenatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine ſenatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibuſque & confiſcationibus, quæ tum fere cædis accedebant præmium. Se vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à ſubditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præſidem appellatione fratris ſalutare auſus eſt. Aliis quoque operibus ſuam declarabat inſaniam: quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Miſenum alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioquin ad ſuam dominationem pertinere exiſtimans, ſi à mari eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab vno promonitorio ad alterum ponte iuncto medio ſinus ſpacio, curru vltro citroque vectatus eſt: id enim demum iter dignum eſſe maieſtate ſui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inſpoliatum reliquit, & omnes inſignis artificij tabulas atque ſtatuas edicto ad ſe comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulcri eſſet, in pulcherrimo loco, hoc eſt, Romana vrbe ſpectari debere dictitans. his ſpoliis palatium ſuum, & hortos exornauit, alioſque ſuos receſſus per Italiam, ad hæc Iouem, qui à loco, in quo vniuerſis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis ſtatuarij, auſus eſt iubere in vrbem transferri: quod tamen fa-

Caius tẽplorum Gracanicorũ nullum inſpoliatũ relinquit.

An. mũdi 4004 à Chriſt. nat. 42.

Iouem Olympium Caius Memmiũ Regulum Romam transferre iubet.

ctum non eſſe architectis, apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri poſſe illæſum ſimulacrum & abſque vitio aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus, Memmium vetitum, diſtuliſſe imperata facere: quæ ipſe inſeruit excuſantibus ceſſationem ſuam literis. cumque capite luendum eſſet neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eo denique inſaniæ prouectus eſt, vt natam ſibi filiam in Capitolium delatam, in ſimulacri genua deponeret, quaſi communem ſibi cum Ioue prolem, in medio ſe relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente ſit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines.

Caius Ioui ſe comparat.

Caius licentiã ſeruũ deferendi ſuos dominos permittit & Pollux Claudiũ reũ facere audet.

Permiſit etiam ſeruis licentiam deferendi ſuos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipſius Cæſaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeo vt Claudium auſus ſit Pollux mancipium ipſius reum facere: & Caius ſuſtinuit inter iudices audire patruum dicentem cauſam capitis, ſperans ſumpturum ſe de illo ſupplicium: quod tamen ei non licuit.

Caio paſſim inſidiæ ſtructæ.

Itaque cum totum ſuæ ditionis orbem repleſſet ſycophantiis, & ſeruos erexiſſet contra dominos, paſſim illi tendebãtur inſidiæ, aliis ira ſtimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipſius cæde imminentem ſibi perniciem præcauere volentibus. Certe ius publicum, niſi illo ſublato ſaluum manere non potuit, præcipue noſtra gens eius cæde erepta eſt ex ipſis interitus faucibus. quapropter libet mihi accurate enarrare totum negocium, vel ideo vt argumentum ſit diuinæ potentiæ, quod & in aduerſis ſoletur homines, & modeſtiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falſi, neglecta virtute in perpetuam corruant miſeriam.

Tres in Caij necẽ conſpirationes factæ.
Æmiliꝰ Regulus.
Caſſius Chærea.
Annius Minutianus.

Tres in illius necem conſpirationes factæ ſunt, quarum ſingulæ autores habebant viros fortiſſimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hiſpaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa ſe habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Caſſius Chærea tribunus erat caput. Annius quoq; Minucianus nõ paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuiſus erat. Regulo quidẽ quod is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non diſſimularet ſua conſilia: quæ cum multis communicauit, vel amicis. vel alioqui viris ſtrenuis. Minucianus vero partim Lepidum vlciſcendi cupidine, quem illi amiciſſimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quod videret eius odia ſemper eſſe exoſis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas non ferebat exprobratam ſibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expoſitus, optime ſe putabat nece ipſius euaſurum. Commune autem omnium illorum erat propoſitũ, ſuperbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. ſpes enim erat ſucceſſurum negocium, & rẽ bene geſta ſeruandam ope ſua rempublicam, cuius ſaluti honeſtum eſſe vel vitam impendere. Sed Chæreus fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi ſibi clari nominis, tum quod propter tribunatum faciliorem acceſſum habebat ad perpetrandum facinus.

Circenſes ludi.

Caiꝰ multos tributorum ac vectigalium releuationẽ petentes capite plectit.

interim Circenſes ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid deſiderat ab imperatoribus flagitat, & illi poſtulatis eius perlibenter indulgent. tum quoque contẽtione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorũ vociferationes, dimiſſis militibus iubet clamatores illos paſſim correptos duci ad ſupplicium: multiq; hoc pacto capite plexi ſunt. idq; tulit populus, & ceſſauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quam pecuniæ, quod viderent pro importuno eius ſtudio multis repræſentatum interitum. Hæc magis etiam

Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compeſcendam immanem Caij ferociam. Et ſæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id diſtulit: non quod dubius eſſet propoſiti, ſed quia captabatur occaſio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum vero exactionibus præpoſitus, & debitis in fiſcum redigendis, quorum quædam dilatione ſolutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miſeratione exſequitur mandata negligentius, conciuit in ſe iram Cæſaris, non ſine probro effœminati ac ſegnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus ſignum à ſe peteret, fœmineum aliquod & probroſum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cum ipſum non puderet in quibuſdam à ſe inſtitutis ſacris vti amictu muliebri, Cincinniſque & alio ornatu quo ſexum mentiretur: & poſt hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem, qui & quoties talia ſigna acciperet ferebat indigniſſime, & magis etiam cum ridere-tur tradens ea militibus, eſſetque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo ſignum à Cæſare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter auſus eſt ſibi aliquot adſciſcere, iuſtam iræ cauſam præferens. in his erat Popedius vir ordinis ſenatorij, omnibus fere perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum ſectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quod in Caium ieciſſet conuicia: & teſtem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cum aliis multis tum Popedio. quæ cum nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam ſubiici, Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliam, ideo potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quod putaret hæc executurum inclementius, quo molllitiæ notam effugeret. Quintilia porro cum torquenda duceretur, conſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, neue ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. cumque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indigne laceratæ imperator nonnihil flexus, Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æque ac feliciter tolerauerat. Id vero indigniſſime tulit Chærea, ſic traduci putãs ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorũ alij necati ſunt, alij tormentis in tantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia: Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterum verbis non auſo ſugillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentius commemorare cœpit calamitates vrbis & imperii. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis imo toti humano generi horũ malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exſequimur: & cum finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debachationibus, per tã fœda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos, quam corpora, in ſeruitu-

An. mũdi 4004 à Christ. na. 42.

Chæreas multis ex cauſis in Caium incitatus.

Popedius apud Cæſarẽ à Timidio delatus.

Quintiliã Caius torquere iubet, qua nihil fatetur, ſed muneribus affecta Popedius abſoluitur.

Chæreas Clementẽ & Papiniũ alloquitur.

tem.

An. mũ. di 4004 à Chriſt. nat. 42.

rem tedigit, contaminanteſque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari modo tractabimur, non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius. & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquieſcet prius quam nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi mature proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus, & euulgato ante effectum conſilio, raperentur ad ſupplicium. ex ſpectādum eſſe optabilem occaſionem fortuito alicunde offerendam. ſibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non ſatis eſſe animi: & habere ſe tutiora conſilia: nam honeſtiora ne cogitari quidem poſſe. His dictis Clemens domum ſe recepit, ſecum agitans, quæ audierat, quæq; ipſe dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem virum quod non contemnendum noſſet libertatiſque amatorem eximium, & ferentem ægre præſentem ſtatum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans conſilium, decreuit ei rem proponere, ſollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculoſam exiſtimans in tanto negocio. hunc poſtquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod cum nemine auderet communicare ſuam ſententiam: tunc vero opem etiam polliceri non modo ſolentium, magis etiam confirmatus eſt in propoſito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum ſe cōferunt, magnitudine animi ipſis ſimilem, & eodem accenſum virtutis ſtudio, Caio vero ſuſpectum propter necem Lepidi hominis Minuciano coniunctiſſimi, & inſuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales ſæuire ſolitus: & iam ante ſignificationem aliquam inter ſe dederant, quæ tum agebantur iniquo ſe ferre animo. quamuis enim metus periculi non ſineret eos manifeſte proferre odium quo Caium proſequerentur, tamen occultus quidam eius rei ſenſus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præſtabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemque laudem meritus, ſoliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congreſſu poſtulabant, vt ipſe initium ſermonum faceret, ille rogauit Chæream, quod nam ſignum ea die ab imperatore accepiſſet, vulgatum enim erat per vrbem, quomodo ei ſoleret dandis ſignis illudere. ibi Chæreas, cupide arrepta occaſione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem ſignum da: cui gratias habeo, quod me vltro properantem excitas, neq; mihi ampliori adhortatione opus eſt, ſiquidem tibi quoque idem placere video & priuſquam conueniremus iam ante conſenſimus. gladius hic quo accinctus ſum, ambobus ſufficiet, quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens ſequar quocunque iuſſeris, adiutus tua prudentia, nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus ſupereſt, à quo etiam ferrum ſolet efficaciam ſumere. ipſe certe totus feror in hoc negocium, ſecurus quid mihi poſt eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim diſpicere in publica ſeruitute patriæ, ſublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus ſum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſteriū, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic animatū ſentiens, complexus hominem collaudatum hortatus eſt, vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos habeant; atque ita mutuum confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiuſdam è turba audita eſt iubens eum Diis iuuantibus deſtinata perficere. & primo ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe, aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortaliũ. iamq; multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimulq; militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat, qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quam opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundanſque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturque immodice hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quod eſſet pecunioſus nimium. quare ad Claudium clam deſciſcebat, colens eum, quod ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe, vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij. nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto cunctanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum premium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit, gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio. Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quotundam ſegnicie. nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans, etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ ſalute victimas ſæpe dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, nummos inde aureos & argenteos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecuritatem, licet verſaretur inter continue præparatos ad inſidias. Itaque inter ſuos iactabat Chærea, ſi putarent illum à diis ſeruari, ſibi vni & animum eſſe & facultatem vel abſq; ferro conficiendi hominem: adeo infenſus erat coniuratis, timens ne elaberetur occaſio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate ſolicitum, poſtulabant tamen pauliſper differri negocium, ne, ſi parum ſuccederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquiſitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. ſatius igitur eſſe dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæſaris, qui primus dominationem à populo in ſe tranſtulit, & exſtructa ante regem ſcena, conueniunt eo ſpectatum Romanorum nobiles vna cum vxoribus ac liberis, præſente etiam Principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum ſpacium, conatũ facile ſucceſſurum, non valentibus etiamſi velint ſuccurrere protectoribus domeſticis. Aſſenſit Chæreas, decretumque eſt primo ludorum die rem aggredi: ſed plus fortuna potuit quam conſilium, ita vt vix tertio ſtatuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chæreas ſociis conuocatis: multum inquit, elapſum eſt temporis quod nobis ſegnitiem exprobrat in honeſtis conſiliis: quæ verendum eſt ne prodita in nihilum recidant, & Caius exaſperatus magis etiam ſæuiat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud fit quam libertatis detrimentum & tyrannidis acceſſio? cum debeamus nobis primum ſecuritatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxi-

An. mũdi 4004 à Chriſt. na. 42.

Chæreas cum aliis quibuſdã Caium tollere ſtatuit.

Calliſtus, Caij libertus, Claudio à Caio ſe vt ipſũ veneno tolleret iuſſum, ſignificat.

Chæreas occaſionẽ aggrediẽdi Caiũ, expectat.

Finale cõfœderatorũ de Caio tollẽdo decretum.

An. mũdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

ma reditura ſit. illis vero tam honeſto propoſito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc & per ſtuporem ſilentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an neſcitis hunc eſſe ſpectaculorum diem vltimum, poſt quæ peracta Caium eſſe nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti viſendæ gratia. pulcrum vero fuerit, ſi emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra, marique triumphaturum de Romanorum ignauia. an non ignominioſum ſit nos Ægyptio cuipiam libertatem oppreſſam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certe deliberationes veſtras non expectabo amplius, ſed periculum faciam hodie, ita vt fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpeſſurus, quam vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & ſeipſum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent: moxque palatium armatus gladio petiit, quod ita mos ſit accinctos tribunos ſignum ab imperatore petere, & forte ea die vices petendi ad ipſum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu ſe inuicem perrudendo, dũ quiſq; locum ſpectandi præcipere nititur, magna voluptate hanc contentionẽ ſpectante Caio: quod nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca nec equitibus, ſed promiſcue ſedebant viri cum mulieribus, & ſerui confuſi cum ingenuis progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore tógam Aſprenatis vnius è ſenatorũ numero, quod ominoſum ei fuit, licet tum riſu exceptũ à Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilem, ita vt inſueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdiualem aream, alteram verſus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabantur & Muſici. cumque iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aſſidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij, tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. ſparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt, in quo iudex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cynera, in qua & ipſe & eius filia Mirra occiditur: multumque fictitij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quam circa Cyneram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt dum theatrum inrrogreditur. Cæterum Caio dubitante, permaneret ne vſq; finem ſpectaculi, præſertim cum dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aſſidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem. eum imperator comiter apprehendens lacinia, quo nam? inquit, bone vir? quem ille reueritus ſedit denuo, ſed vicit timor: & paulo poſt rurſum ſurrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur. cupiebat enim, vt conſcius quod ſtatutum erat peragi. Et iam

Auguſto Cæſari Caius rẽ diuinam facit.

Aſprenas

Theatrũ.

Batibius.

Cluuitus.

Chæ-

An. mūdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

Chærea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægreque moras ferebant, quod iam eſſet hora nona diei: & Chæreas volebat in theatrum reuerti, atque in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri, exiſtimabat tamē eam bene rependi libertate publica, iamq; tendebat in theatrum, cum ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cæſarem. Tum cōiurati turbam dimouent, quaſi Caio hoc volente: re autem vera captantes ſolitudinē quo facilius poſſent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus ſororis eius maritus, & Valerius Aſiaticus, quos dimoueri vetabat ſua dignitas. eos ipſe ſequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingreſſi ſunt, relicta recta via per quam eum præſtolabantur ſeruorum miniſteria, & qua Claudius cum aliis præceſſerat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco viſurus qui venerant ex Aſia, partim ad concinnandos hymnos ſacrorum domeſticorum, partim ad ſaltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chæreas ſignum poſtulat. & illo probroſum quiddam dante, conuicio ſimul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant, vt multis ictibus conſauciatus periret cruciabilius: mihi non fit veriſimile, quia tale facinus non admittit lenta conſilia. quod ſi hoc animo id fecit Chæreas, videtur mihi fuiſſe omnium ſtultiſſimus, qui maluerit indulgere iracundię, quam celeriter ſe ac ſuos eximere periculo: maxime quando non deerant qui Caio poſſent ſuccurrere, niſi quamprimum exhalaret animam. alioqui videbitur ſe & amicos potius quam illum affligere voluiſſe, cum poſſet re bene geſta clam ſe victoribus eius ſubducere, non perdendo temere tempus, vel ſeipſum potius. Verum hæc quiſque vt libuerit æſtimet. Caius porro præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet oſſe iuguli retentum eſt, neq; exclamauit attonitus, neq; inuocauit opem amici vllius, ſiue quod nemini ſatis fideret, ſiue præ ſuperbia: gemitu tantum edito, fuga ſe protipiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: moxq; circumſiſtentium vna vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autē inflixiſſe fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor autem facinoris merito Chæreas dicendus eſt, quamuis enim adhibuerit ſocios, omniū tamen primus id concepit animo, & modū perficiendi inuenit, primuſq; auſus eſt conſilium communicare cum aliis. quod vbi probari ſenſit, coniuratos in vnū contraxit vſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumq; res operam poſceret, hic quoq; primus in eum irruit, & ſua virtute cædem exorſus, trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter merito quicquid & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atq; virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto Chæreas cum ſociis recipere ſe qua venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quod non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, ſiue quod anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filiū Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ędificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamque elapſi e turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæ-

Caius trucidatus.

Aquila Caio extremum ictum inflixit, Chæreas vero facinoris autor dicendus.

Chæreas cum ſociis in Germanici ædes ſe recipit.

ſaris.

An. mūdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

Germani Cæſaris ſatellites.

ſaris. primi autem Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad Principis cuſtodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quod plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quod gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi comparans: moxq; duce

Sabinus cũ Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Sabino (is non ſua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, eum cuius togam eruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſane auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri ſuam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei qui primus ſe inuaſerat: videbaturque non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eo cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremo miſſis illo militibus, paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verum audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterum

Aſprenas fruſtatim laceratus.

Norban⁹.

Anteius.

Qui homines Caij necē iniquo animo tulerint.

poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quam fidei. quidam enim etſi perlibenter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant. aliis contra ideo nõ libebat credere, quia verum eſſe nolebant, atque etiam maius putabant, quam vt humana virtute poſſet effici. hi fere erant pueri ac fœminæ atque mancipia, tum nonnulli ex militibus: quod eius ſtipendia merentes ſimul exercerent tyrannidem, miniſtri ſuperbiæ, concutientes optimum quenque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt ſolet vulgus, ſpectaculis, muneribus gladiatoriis, viſcerationibus, oblectamentiſq; id genus aliis: quorum prætextus erat voluptas populi, re autem vera ſeruiebant crudelitati & inſaniæ Principis. apud ſeruos item gratioſus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, cõtra quos in eo paratum habebant præſidium. Facile enim erat fidē impetrare cõfictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatē ſolum aſſequi, ſed & diuitias, ꝙ delatoribus octaua cõfiſcatorũ bonorum eſſet decreta. nobilium autē etiamſi quibus credibile fieret, vel ꝙ aliquid præſenſerant, vel ꝙ verũ eſſe miſere cupiebant, adeo nõ proferebant gaudium, vt ne audiuiſſe quidē ſe fingerent: alij ne ſpe fruſtrata ꝓditæ voluntatis pœnas luerent: inſidiarũ alij conſcij, & tãto magis præ ſe ferentes ignorantiam, ne forte ſuſpecti his quibus expediebat tyrannum viuere, depoſcerentur ad ſupplicium. nam & diuerſus rumor ſparſus eſt, eſſe quidem ſaucium, non tamen occiſum, verum diligenter curari à Medicis.

De morte Cæſaris rumor diuerſus.

quo factum eſt, vt nemo audientium declararet ſuum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipſo ſuſpecti quaſi fautores tyrannidis: aut contra infenſi homini, & ideo nimis cupide etiam falſa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. acceſſit & alius rumor, qui maxime nobilitatis obſcurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, ſic vt erat cruentatum procurriſſe in forum,

atque

An. mū. di 4005. à Chriſt. nat. 43.

atq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuerſos affectus diſtrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco ſe mouere auſi ſunt metu calumniæ, ſcientes non tam referre quo ipſi animo id facerent, quam quo factum id interpretarentur delatores & iudices. Sed poſtquam Germani ſtrictis gladiis circumdedere theatrum, nemo ſpectatorum non putabat de ſe actum. & ad cuiuſuis ingreſſum expaueſcebant quaſi iamiam contrucidandi: hærebantq; inopes conſilij, vt quibus nec manere tutum eſſet, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur ſuppliciter deprecantium, & excuſantium inſidiarum ignorantiam, ſiue inſidiæ illæ fuerint ſiue quid aliud. addebant & planctus & lachrymas, Deoſque innocentiæ teſtes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat præſentaneum vitæ periculum. His flexa eſt ira militum ne quid durius in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quod incerti eſſent etiamnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátq; ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maxime ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia quibus vti mos eſt in chariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, ſimulque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis & eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpē incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeo illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent nullo reſpectu calamitatis Reipub. itaque tum demum cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quod iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ: vel quia timebant non impune ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi forte ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cędem paulo ante excita. Cæterum Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibuſq; commēdans eis ſalutem hominis: quo factum eſt vt ille vna cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe à Republica, eiq; ſenatus nomine gratias egerit, quod nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrānidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum, vt inuiſa bonis omnibus: quod & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum contemptu & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iamque & in theatro ſpectatores tumultuabundi conſurrexerant, huiuſmodi occaſione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quoſdam ſaucios, prætextu parandorum remediorum dimiſit proximos: re

Germani milites in theatrum veniunt.

Aruntius in theatro imperatoris interitū nunciat.

Germanorū rabies, per Caij cædē excita, ſedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquūtur.

Arcyon Medicus quoſdam dimittit.

An. mūdi 4005. Christ. nat. 43.

Senatus populuſq́ Caij trucidatores quærit.

Valerius Aſiatic' ſe Caij cædis autorē optat.

autem vera vt ſeſe præſenti periculo eximerent. Interea ſenatus in curiam conuenit, populuſque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem ſerio, ſenatus vero tantum in ſpeciem. eumque Valerius Aſiaticus vir conſularis progreſſus eſſet ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæſaris, multis eum rogitantibus quiſnam eſſet eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Conſules autem edictum propoſuerunt, in quo continebatur Caij accuſatio, iubentes vt domum redirent tam populus quam milites, populo quidem magnam relaxationē polliecndo, militibus vero præmia ſi modo nihil turbarent & abſtinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exaſperati clade aliqua ciuitatem afficerent, neue ad rapinas verterentur & ſacrilegia. iam autem totus ſenatorum ordo conuenerat, præcipue qui cædis erant conſcij: audebantque ſperare aliquid, quaſi ad ſe deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.

Hedio & Ruff. c. 2. Claudiū milites in Principē eligunt.

IN hoc rerum ſtatu repente Claudius domi arripitur. Conuenientes in vnum milites, & collatis de rebus gerendis conſiliis, videbant populum non ſuffecturum tot vrgentibus negociis, ſi ad ipſum rediret rerum adminiſtratio: nec ſibi eam vtilem fore, ſi deſinerent eſſe miniſtri principatus & quodammodo ſocij. optimum igitur viſum eſt rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum qui tum in ſenatum coiuerant non præferendum, ſiue natalium claritatis, ſiue liberalis eruditionis habenda eſſet ratio: qui conſtiturus in rerum faſtigio præmia cuiq; pro meritis decernat. hæc ſententia ſimul approbata eſt, & Claudius correptus à militibus. In ſenatu autem Cn. Sentius Saturninus non neſcius Claudium raptum, & inſtare virtutis certamē, quaſi protruſus, nec tamen inuitus, intrepide orationem dignam ingenuis & generoſis auditoribus exorſus eſt in hanc fermè ſententiam. Etſi incredibile videtur Quirites quod præter omnē ſpem nobis offertur poſt tam longum temporis ſpacium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quamdiu manſuram & in poteſtate Deorum ſitam, quorum hoc munus eſt: ſed quæ in præſens certe exhilarare nos valeat, quicunque ſequatur exitus. bonis enim viris iucundum eſt vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteriſque illius & florentis Reipublicæ aliquem guſtum capere. equidem priſcæ illius libertatis non memini, vt poſt eam ſublatam natus, præſentis ſane ſum cupidiſſimus, & felices exiſtimo quibus datum eſt in illa naſci atque inſtitui honeſtis ſtudiis: proximumque poſt Deos immortales honorem his viris habendum cenſeo, quorum virtute vel ſero tandem hac ætate nobis eam deguſtare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad poſteros. nam nobis vel hæc dies ſufficit, tam iunioribus noſtrum quam ſenioribus: his quia non omninò ignari bonorum libertatis moriuntur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propoſitum eſt, quod æmulari ſit longe pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum eſt, quam vt cum virtute viuamus, quæ ſolà libertatem parit ſuis cultoribus, mihi res veterum auditu tantum ſunt cognitæ. ex his vero quæ ipſi videre licuit, ſatis intellexi quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos ſpiritus, metum contra atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, ſed ad arbitratum principum adminiſtrantur

Cn. Sētius Saturninus in Senatu orationē habet.

Libertas res precioſa.

Libertas virtute paratur.

Tyrannides multa mala in ciuitates inuehūt. Iulius Cæſar.

omnia. Ex quo enim Iulius Cæſar poteſtatem populi diminuit, & proculcatis legibus ſubuertit Rempublicam, oppreſſo iure ſeruiens ſuis cupiditatibus, nullum malorum genus eſt quo non attrita ſit ciuitas, dum inter ſucceſſores eius poſterior quiſque præcedentem ſtudet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generoſis ciuibus: quod exiſtimarent hoc ad ſuam pertinere ſecuritatem, ſi rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non ſolum magnanimitatem premant, ſed ipſos etiam perdant non vno mortis genere: idque cum multi iam deinceps in poteſtatis faſtigio collocati fuerint, & ſinguli non ferendis grauaminibus onerauerint Rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato ſuo functus eſt, grauiora patrauit quam cæteri, non in ciues ſolum, ſed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam ſuam iracundiam, & iniuſtas pœnas eis infligens, infenſus diis ſimul & hominibus. Tyrannis enim non ſufficit voluptatum ſtudium & ſuperbia, neque rapina & adulteria, ſed præcipuum commodum ducunt, ſi inimicorum totas exſcindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia eſt efficax. etenim conſcij ſibi quam multis malis oppleuerint homines ſubditos, etiamſi illi contemptim ferant ſuum infortunium, ipſi tamen maleficentiæ ſuæ memores, ita demum ſecuritatem ſibi pollicentur, ſi illos poſſint omnino tollere. His malis leuati, & nemini niſi vobis inuicem obnoxij, id quod & præſentis concordiæ & futuræ ſecuritatis certiſſimum pignus eſt, inſtaurate collapſum ciuitatis decus, & iuſta cura Rempublicam in priſtinam integritatem reſtituite. Liberum eſt ſententias proferre de his quæ diſplicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui poteſtas ſit in earum autores animaduertere. quid enim aliud nuper creſcentem tyrannidem aluit, quam iſtorum ſegnicies qui nulla in re libidini eius refragrati ſunt? quietis enim voluptate victi, & aſſueti mancipiorum more viuere, dum honeſtæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia vero tyranni interfectoribus honores quam maximos decernite: Chæreæ præcipue: qui vir diis fauentibus, tum conſilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro addito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia recipiat. honeſtiſſimum enim eſt benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus eſt, Brutorum ac Caſſiorum æmulus interfectorum Iulij Cæſaris: & hac parte anteferendus, quod illorum opera bellis ciuilibus perturbatum eſt totum Romanum imperium: hic vero cæſo tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius, ſenatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, annulum ei detrahit, in quo lapillus erat incluſus inſculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus alio non animaduerterat: ſtatimque ea confracta eſt. Et iam nox proceſſerat, cum Chæreas ſignum à conſulibus petiit: atque illi libertatem dederunt. adeo autem mutatas res mirabantur, vt ipſis ſibi vix ſatis crederent. tunc enim primum ex quo Reipub. adminiſtratio populo eſt adempta, ſignidandi mos ad conſules rediit, penes quos ante Cæſares imperium fuit in ſ[illegible]lites. id acceptum Chæreas militibus tradidit his qui à ſenatu ſtabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quam tyrannidis. hi mox abierunt cum ſuis tribunis, pauloque poſt etiam populus lætus ac ſpei plenus, multum ſibi placens ob receſſam in priſtinum ſtatum Rempub. & Chæreæ nihil non tribuens. Is indigue ferens ſupereſſe vxorem Caij & filiam, mittit vnum e tribunis Iulium

An. mũdi 4005. à Chriſt. nat. 43.

Caius.

Adhortatio ad libertatem tuendam.

Chærea pro facinore honos habẽdus.

Chæreas à Conſulibus ſignũ petit.

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

Chereas Iuliũ Lupum, vt Caij vxorẽ & filiã interficiat, mittit.

Lupum, qui vtramque interficiat: ideo potiſſimum illi demandato hoc negocio, quod Clementis eſſet cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quaſi totius conſilij à principio conſcius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur ſæuire in mulierem, quando Caius non ipſa incitante, ſed ſuopte morem getens ingenio ciuitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alij contra illam potiſſimum malorum omnium cauſam aſſeuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in inſaniam, atque ita vnam veneficam attuliſſe toti Romano orbi calamitates maximas. quorum ſententia poſtremo vicit, & Lupus properauit ad hoc miniſterium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; veniſſet in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium quæ ſolent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, affli&#x01b;antem ſe cum iacẽte ſimul filia, nec alia vox eius audiebatur quam Caij accuſatio, quod amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatumq; Principem ageret, ne forte prouocati eius crudelitate, parẽ ei vicem reponerent: aliis contra, inſtigaſſe eam maritum vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamẽ ſecuritati proſpiceret. idq; tum exprobratum illi, quod etiam admonitus ſegnior fuerit. adeo in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris: quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat vt propius accederet: vtq; ſenſit cædis cauſa eum veniſſe, non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atq; ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionẽ affectans, populariq; aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quam virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam & ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnẽ contradictionem licere ſibi poſtulatis. quare ne à ſororis quidẽ germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominum, præter receptacula exſtructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiã maximum opus eſt, & vtiliſſimum nauigãtib. ac ne id quidem abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contectione operãtium. In cauſa fuit ſtudium rerum inutiliũ, & quod pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quã in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſq; literaturæ, tam Græcanicæ, quam patriæ: facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negociis ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diutur-

Ceſonia Caium quod vxori præmonenti non paruiſſet, accuſat.

Caius vir maleficus

Caius libidinoſus.

Caius receptacula nauibus extruit.

Caius orator facundus.

na exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat, nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quo minus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpãda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcẽtibus poſtremo per inſidias eorũdem oppreſſus eſt. Cæterum Claudius, vt ſupra dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſte ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literiſq; ſe oblectabat Græcis maxime, omnẽ negociorum deuitans ſtrepitum. tum vero attonita vulgi multitudine regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebs quaſi metu dominationis ſoluta vltro citroq; ruẽte temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quam quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quam vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maxime cum videret circumferri Aſprenatis & vna cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns, qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus vt diſcederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequẽtes, profecto hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantẽ imperatoris locũ occupet. Tum Claudius videns eos paratos, vt ſe rapiant, metuenſq; ne iubẽte Caio plecteretur capite, rogabat, vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur. Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, eũ potius debeas animum ad principatum erigere, quẽ Dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. moxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidã etiam dictitarent, ad conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugienti inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cum hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum, ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutarum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabãt impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant. ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio,

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

Hedio & Ruff. c. 3. Claudius ſe renuenti obtruditur Cæſarea dignitas.

Cauſæ milites impellentes, vt Claudiũ in Imperatorẽ eligerent.

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

rio, cum liceat proue&o Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes cõſultationes, cum aliis quoq; affluentibus communicabant. cumque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat: dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contra hanc felicitatẽ eis inuidens, & frenum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibiq; aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera cariturã ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porro cognito, quod milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illo miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam Reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: memineritq; quam miſere tractata ſit ciuitas, vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere, vt, qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude ad priſtinũ reuertatur ocium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quod ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certe obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorumq; multitudinẽ, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuã ſpem eſſe in Deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleant: nihil autem honeſtius quam pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbenteſque ad eius genua ſupplicite orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile cõiiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu recipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſſeret.

Claudius ſublimis in caſtra perfertur. Diſſidiũ inter plebem & ſenatum. Senatus Claudio ſuadet vt imperiũ delatum reſignet.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

Claudius Principatum vltro oblatum deponere recuſat. Hedio & Ruff. c. 4. al. 3. Claudius in propoſito ſuo ab Agrippa confirmatur.

PORRO Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſte legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentiũ, incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet, vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterum vbi cognouit raptum eſſe à militibus Claudium, ægre dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronumq; ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus, vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iamque vnus erat è fautoribus Claudij, cum accerſitus a ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguẽtatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit, quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſenten-

tiam

tiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen, vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ, quam quæ in præſens grata videantur auribus. contendētibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: vtinam P.C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos: pro nobis autem erat mancipiorum præter omnem opinionem liberatorū colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem ſatis ſcientes ſtringere, opponemus viris exercitatiſſimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum ſuadeant, & ad eam legationem meipſum offero. hæc vbi perſuaſit, cum aliis aliquot mittitur, & Claudio ſeorſum trepidationem ſenatus indicat: autorque fuit, vt reſponderet, ſicut decet ad ſummam poteſtatem euectum principem. Reſpondit igitur mirum non videri, quod ſenatus ægre ferat ſubeſſe vnius arbitrio, expertus aliquot principum ſæuitiam, nunc vero deguſtaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomē quidem principatus habeat, ſed reuera omnia gerat de communi ſententia. quare non eſſe cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honeſto diſceſſiſſe ſuis ipſis oculis viderint. cum his mandatis legati dimiſſi ſunt: moxque concionem apud prætorianos habuit, ſacramento adactos, vt in fide maneant, viritimq; diuiſit quina drachmarum millia. ſub diluculū autem Coſſ. ſenatum vocauerant in capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus mature ſunt profecti, prævidentes quo nam res euaſura eſſet, optanteſq; tutam ſeruitutem cū ocio potius, quam ancipitem aleam reparandæ dignitatis priſtinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus conſultantibus de præſenti negocio, repente clamor militum pro foribus ſtantium tollitur, vnum imperatorem à ſenatu creari poſtulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & ſuam quidem ſententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem poteſtate ſinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod ſenatui valde incommodum accidit, in locum ſperatæ libertatis ſuccedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum faſtigium, propter nobilitatem generis, affinitatemq; coniunctam cum Cæſaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens ſororem Caij Iuliam, ſeipſum offerebat, conſulibus aliam ex alia cauſationem nectentibus. Valerium etiam Aſiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit, fuiſſetq; cædes quanta vix vnquam alias edita, ſi quis permiſſus fuiſſet eum Claudio de principatu contendere. præſto enim erat gladiatorum non contemnēdus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo ſunt deterriti, quod vel ſibi ipſis timerēt, vel populo. Deinde appetente iam die Chæreas cum ſociis aderant allocuturi milites: quos illi cū viderent manu ſilentiū innuere, concionari nō paſſi ſunt, omnibus vnū imperatorem, idq; ſine dilatione poſcentibus. Tum vero minime ſenatus poterat expedire conſtitutionē reipubl. militibus autoritatē eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinē militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandē Chæreas nō continens iram, quod imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignū afferret ab Eutycho. is erat auriga Praſin' Caio dilectiſſimus,

An. mū. di 4005. à Chriſt. nat. 43.

Agrippa ſenatui ſuam ſententiam exponit.

Agrippa cum aliis aliquot ad Claudium mittitur.

Claudij ad Legatos reſponſio.

Sacramētum militare.

Milites vnum imperatorē a Senatu creari poſtulent.

Quidam rerū faſtigium affectant.

An. mūdi 4005. à Chriſt. na. 43.

cuius equitio ſtabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chæreas, mulraq; alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nil moti, ſtrictis gladiis & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iã ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules ferme in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia, ſtuporeque occupatis omnibus, nec ſcientibus quidnam agendum poſt irritatum in ſe Claudium, iamque pœnitentes alius in alium iactabant conuicia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quam paſſurum, vt ſe inſpectante imperium committatur Claudio, & adſciſcatur vltronea ſeruitus: ſimulque Chæream obiurgabat, quod cum primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quaſi vero ſine hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contra hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen prius tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter cæteros alter conſul Q. Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quod ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladiis perpetraſſent cędem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius vero diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio, vt mitius ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſitque eos conuenire in palatium, quo ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chæreas & Sabinus conſpicui proceſſerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulo ante Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem ſententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vna cum Lupo aliiſque compluribus. Fertur Chæream magno animo tuliſſe id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumq; is detracta veſte quereretur de frigore, ille cauillatus eſt, Lupum nunquam offendi frigore. Et inſpectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus eſſet ad cædes, & num acutum haberet gladium: poſtulauitq; eum quo ipſe Caium interfecerat. deniqne vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parũ fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus eſt. Paucis poſt diebus, quando ſolenne parentandi tempus rediit, pop. Rom. dum ſuorum quiſque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ ſuam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non iraſceretur ipſorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non ſolum abſolutus a Claudio, verum etiam permiſſus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus ſi à fide coniuratis data deſciſceret, in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu optatum quæſiuit interitum.

Milites ſublatu ſignu ad Claudiũ tendunt.

Sabinius citius ſe contrucidaturum omnes, quã paſſurum, vt imperiũ committatur Claudio, ait.

Q. Pompeius Conſul cũ aliis quibuſdã ad Claudiũ peruenit.

Claudio Agrippa vt minus ſe erga ſenatores gereret, ſuadet.

In Caij interfectores animaduertitur.

Sabinus ſibi ipſi manus infert.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLaudius porro ablegatis militibus quicunque ſuſpecti eſſe poterãt, edictum propoſuit, quo Agrippam in regno per Caium ante conceſſo confirmabat, collaudans ſimul eius operam & induſtriam: addita inſuper Iudæa & Samaria, quod olim ad eius aui Herodis regnum pertinuiſſent. has igitur velut familiæ debitas reſtituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lyſaniæ fuerat, adiunxit de ſuo. Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in æs inciſum eſt in vrbis foro medio. Antiochum autem ſuo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ, dimiſit etiam Alexandrum Lyſimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem ſuæ matris Antoniæ, quẽ Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice deſponſata fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginẽ Herodi ſuo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idẽ tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta eſt ſeditio. Occiſo enim Caio gens Iudæorum ſub eius imperio vehementer oppreſſa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: moxq; ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat Ægypti præſidi, vt ſeditionem illam compeſcat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam mittit ſcriptum in hanc ſententiam. Tiberius Claudius Cæſ. Aug. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris cõſecutos à Regibus, ſicut patet ex inſtrumentis ſuper hoc conſcriptis & conſtitutionibus Regiis, poſt adiectamque imperio noſtro per Auguſtum Alexandriam manſiſſe illis ſua iura inregra conſeruara, per miſſos illo diuerſis temporibus præſides, nullamque de eorum iure controuerſiam extitiſſe etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permiſſumve eis ab Auguſto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium ſuis ſuffragiis ſubſtituerent: vtq; quiſque in ſuis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deſerere: cæterum Alexandrinos concitatos contra conciues ſuos Iudæos C. Cæſ. temporibus, propter inſolentem illius inſaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis poſtulat, & recuſantibus infenſus eſt: volo inconcuſſa eſſe iura eorum à Caii inſania: eisque ius eſſe perſeuerandi in patriis ritibus, iubeoque vtramque partem, quoad fieri poteſt, dare operam ne quid turbarum commoueatur, idque propoſito hoc edicto ita ſtatuo, atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale miſſum eſt: Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Pont. max. trib. pot. Coſſ. deſignatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode Regibus mihi amiciſſimis, vt permitterem Iudæis in imperio noſtro degentibus vti ſuo iure quemadmodum antea, ſicut & Alexandriam habitãtibus conceſſimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum cauſa, ſed quia ipſos dignos iudicamus hoc noſtro beneficio, propter ſeruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquiſſimum igitur cenſeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius ſuum, quandoquidem & ſub D. Auguſti principatu conſeruatũ eis fuit integrum: licebitque in poſterum Iudæis per totum noſtrum imperium ſparſim habitantibus vti maiorum ſuorum moribus, quos iam nunc moneo, vt hac noſtra gratia contenti modeſtius ſe gerant, neque conſpuant religiones externarum gentium: ſuis autem ſuo arbitratu vi-

An. mũdi 4005. à Chriſt. nat. 43. *Hedio & Ruffinus cap. 5. al. ca. 4.*

Claudius Agrippæ Iudæam, Samariã & Lyſaniæ ditionem concedit.

Antioch' Rex Comagenæ.

Alexander Lyſimachus Alabarcha.

Herodes, Agrippæ frater, rex in Chalcide.

Seditio Alexandria inter Iudæos & Græcos.

Claudii pro Alexandrinis Iudæis edictum.

Claudii pro Iudæis per Romanum orbẽ edictum.

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 42.

uant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & mnnicipiis Italicis ac prouincialibus per magiſtrarus publicari volo, ad Reges quoque atque dynaſtas rranſmirti, non minus triginra conrinuis diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi.

CAP. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

Agrippã Claudius in regnũ ſuum mittit.

HIs edictis Alexandriam, & per totum imperium dimiſſis Claudius Cæſar declarauit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam ſui regni miſit auctum maioribus honoribus, commendarumque per literas præſidibus prouinciarum ſimul & procuratoribus omnibus. at ille, vt re bene geſta magna celeritate reuerſus eſt: & quamprimum peruenit Hieroſolyma, votiua ſacrificia perſoluit, nihil omitrens eorum quę lege præſcripra ſunt. vnde & multos Nazaræos tonderi mandauit: & catenam auream a Caio donatam pondere parem illi ferreæ, quæ Regias manus vinxerar, monumentum aduerſæ fortunæ mutatæ in proſperam ſuſpendit in ſacrario ſupra gazophylacium: quæ docerer ſpectatores & ſublimia poſſe corruere, & Deum valere illa erigere denuo. omnes enim admonebantur per hanc conſecratam catenam, quod Agrippa leui de cauſa priuatus dignirate ſit vinctus, pauloque poſt compedibus ſolutus ſplendidiorem quam ante principatum adeptus ſit: eam eſſe naturam rerum humanarum omnium, vt celſiſſima quæque prolabantur facile, rurſumque inclinara reſtituantur in priſtinum faſtigium. Rite igitur votis Deo reddiris Agrippa Theophilum Anani filium ſummouit à ſummo ſacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum ſubſtituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus parer, cuius filiam Herodes Rex vxorem duxerar, ſicut diximus. idem igitur, quod frarres & pater, ſacerdotium Simon adeptus eſt: quemadmodum olim ſub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus eſt, vt ſupra meminimus. Conſtituto deinde pontificatu Rex Hieroſolymiris beneuolentiæ gratiam retulir, remiſſo eis tributo quod ſoliti erant in ſingulas ædes pendere, decorum putãs ſi non pateretur ſe vinci amore mutuo. Magiſtratum autem præfecir toti ſuæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum ſocium habuerat. Paulo poſt Doritæ quidam iuuenes natura temerarii religionis ſpecie poſuerunt in Iudæorum ſynagoga ſtatuam Cæſari, quod Agrippam vehementer commouir ad iracundiam, quod ea res perditum iret inſtituta patriæ. Quare ſine mora ad Petronium Syriæ præſidem profectus queſtus eſt de Doritarum audacia. qui & ipſe non minus ægre ferens hoc facinus, vt impium, nouatoribus illis aſperius ſcripſit in hanc ferme ſententiam.

Agrippa catenam aureã ferrea pondere parem in ſacrario ſuſpendit.

Simõ Boethi filius in Theophili pontificis locũ ſurrogatur.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

Agrippa Iudæis ædium tributum remittit.

Silas.

Doritæ in Iudæorũ ſynagoga Cæſari ſtatuam ponũt, quod Agrippã & Petronium vehementer ad iracundiam commouet.

CAP. VI.

Epiſtola Petronii ad Doritas pro Iudæis ſcripta.

Al. ca. 5.

Publi⁹ Petronius Dorienſibus ſcribit.

PVblius Petronius, legatus Tiberii Claudii Cæſ. Aug. Germanici, magiſtratibus Dorienſium. Quoniam tam audax eſt quorundam veſtrum inſolentia, vt eriam conrra edictum Claudii Cæſ. Auguſt. Germanici, quo Iudæi permittuntur ſuis legibus viuere, ſynagogam eorum profanauerint, illara Cæſaris ſtarua, quod religioni ipſorum non eſt licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantum pietas læſa eſt, ſed numen eriam Cæſaris, cui rectius in proprio templo ſtarua poneretur quã in alieno, maxime in ſynagoga, cum iuſtum ſit & imperatoris iudicio

com-

comprobatum, vt ſui quiſque loci ſit dominus: ne mea decreta commemorem poſt contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantum permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam propriis magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni ſontes indicent, deniq; operam dent ne quid turbæ aut rixæ exoriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi cariſſimus Rex Agrippa nihil æque curemus, quam ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hoc negocio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod iam ante ſatis notum omnibus, cariſſimus Rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficium Cæſaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimans. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam Rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate, qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pontificio. ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctius illum accepi quam nunc reciperem, quod ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longe dignior. eſt mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare, vt idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus Rex, omiſſo Ionatha, iuxta ipſius conſilium fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo poſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit.

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

Ionathæ Anani filio Pontificatus reſtituitur, quem ille recipere recuſat, & Matthiæ fratri deferri rogat.

Marſus Syriæ præfectus.

CAP. VII.

Geſta Agrippæ vſque ad ipſius obitum.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Silas autem magiſter militiæ Regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficilimos labores pro eo ſæpe ſuſceperat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. quapropter grauabatur Regi aliquo modo cedere, ſemperq; licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum extollens ſe immodice, & ſæpe prioris fortunæ aduerſitates in memoriã reuocans, vt oſtentaret quam ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhauſtos memorans, quæ cum ſine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita, vt Rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim eſt temporis inglorie acti memoria, & ſtultum eſt indeſinenter exprobrare debitum. poſtremo in tantum exaſperatus eſt Regis animus, vt iræ plus quam rationi tribuens nõ contentus ſit ademiſſe illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defecata in conſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cumq; natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac

Silas Agrippæ prioris fortunæ aduerſitates in memoriã reuocans, eum ita offendit, vt vinctũ in ipſius patriam adſeruandum miſerit.

epulas, acceſſiuit Silam, vt mox intereſſe velit Regio conuiuio. ille, vt erat moribus ingenuis, non diſſimulauit indignationem, cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me Rex reuocat, paulo poſt eo priuaturus? neque enim prius beneuolentiæ præmium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia, niſi forte putat linguam mihi poſthac fore minus liberam: imo fretus conſcientia nunquam clamare deſinam, è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborem tulerim, vt illi incolumitatem & honores pararem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obſcurum carcerem. ego certe horum nunquam obliuiſcar, ſed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem Regi referrent, qui cum videret immedicabilem, reliquit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad Hieroſolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit ſumptu publico, latioresque & altiores quam antea fuerant reddidit: & feciſſet aduerſus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes Claudio Cæſ. ſignificaſſet eam rem per literas. qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, diligenter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe deſiſteret: atque ille mox paruit. Erat autem is Rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis ſumptibus pararet ſibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæſitam munificentia gloriam, longe alius quam Herodes, qui ante eum regnauerat. ille enim malicioſus erat ac procliuis ad ſæuitiam: & propter mutuum odium manifeſte præferens erga Græcos maiorem quam erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarum largitionibus, alias balnea & theatra, alias templa & porticus exſtruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memorabili, nec vlla liberalitate proſecutus eſt. Agrippa contra mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continue degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus: purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat abſque ſacrificio. Accidit aliquando vt quidam Hieroſolymita legiſperitus nomine Simon, aduocata concione per Regis abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur illum vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo forte fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit, moxque ſedata voce & placide, dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam, tum Rex citius quam quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, elementiam magis quam iram decere Reges exiſtimans, & lenitatem animi magis quam celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. Inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis ſumptibus exſtructo ibi theatro pulcherrimo, ſimulque æque magnifico amphitheatro, & ad hæc balinæis ac porticibus, nullis parcens impendiis, modo abſolutam operibus pulcritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſime, exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliaque voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde ſpectatores oblectare etiam catervatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duos cohortes fecit ſeptingentorum quamq; hominum, vt illis per imaginem belli

decer-

An. mũdi 4005. à Chriſt. na. 43.

Silã Agrippa ex carcere acerſit, qui indignationẽ non diſſimulans in cuſtodia relinquitur.

Agrippa Hieroſolymorũ muros permuniit.

Marcus Claudio, Agrippa ſcriberet, vt a munienda vrbe deſiſtat ſuadet.

Agrippa quam Herodes Iudæis magis fauet.

Simon legiſperitus Regem criminatur, qui dum veniã precatur, eidem recõciliatur.

Al. ca. 6.

Agrippa Berytũ ciuitatem eximiis ornamẽtis honorat.

decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret, atque ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus. Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſpiciebatur autem ab aliis Regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ Rex Emelenorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater Rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam, vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantam Regum concordiam. ratus enim id non eſſe e Republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis, vt ſine mora diſcederent: qua re Agrippa vehementer offenſus eſt, & Marſum quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ vero adempto Pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iamque tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæſaream, quæ prius Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quem feſtiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat, ex tota prouincia. eius celebritatis die ſecunda proceſſit mane in theatrum, amictus veſte tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis ſolis perculſa, & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat ſpectantibus. moxque adulatores pernicioſi alius aliunde acclamantes Deum conſalutabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim vt hominem reueriti, nunc agnoſcere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec caſtigauit, nec repulit: pauloque poſt ſuſpiciens, vidit ſupra caput ſuum bubonem funi extento inſidentem: moxque vt ſenſit hunc eſſe calamitatis nuncium, qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. ſecuta ſunt ventris tormina, ſtatim à principio vehementia. conuerſis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille veſtra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali neceſſitate coarguente veſtrum mendacium: & quem immortalem ſalutaſtis, ad mortem rapior. Sed ferenda eſt voluntas cœleſtis numinis. neq; enim male viximus, imo tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus creſcente dolore diſcruciabatur, propere igitur relato in regiam rumor ſparſus eſt breui eſſe moriturum, quamobrem confeſtim totus populus vna cum vxoribus atque liberis ſaccum indutus more patrio, ſupplicabat Deo pro ſalute Regis, omnia miſcens lamentis & eiulatib. Rex autem in celſiore decumbens cubiculo, & in faciem ſtratos humi proſpiciens, non temperabat ſibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil ſe remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum ſupra quinquageſimum, poſtquam regnaſſet per ſeptennium. quatuor enim annos ſub Caio Cæſare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno acceſſit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis ſub Claudio Cæſare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoq; regnauit & Samaria ſimulq; Cæſarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum 1200. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim eſſet munificus, impenſis non ſufficiebāt reditus, quod liberalitatem exerceret ſine parſimonia. Cæterum priusquam euulgaretur Regis obitus, Herodes dynaſta Chalcidis, & Chelcias magiſter regię militiæ conſpirantes ſimul Ariſtonem miſerunt, qui Silam communem amborum

An. mū. 4005. à Chriſt. na. 43.

Hedro & Ruffinus cap. 8.

Agrippa Marſo Syria præſidi, dum quinque Reges ad ſe venientes diſcedere iubet, inſenſus.

Al ca. 7.

Elioneus Cithai filius pontifex.

Agrippa in theatro Deus cō ſalutatur, Bubonē videt, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur.

Agrippa quam diu vixerit et regnauerit.

Mille & ducenta Myriades quindecim tonna auri.

An. mũdi 4009 à Chriſt. na. 47.

Herodes & Chelcias Silã interficiunt.

Hedio & Ruffinus cap. 9. al. 8.

Agrippa liberi ſuperſtites.

In Agrippã defunctũ Cæſarienſes et Sebaſteni cõuicia iactant.

Agrippa Agrippa filius.

Al. ca. 9.

Claudius Agrippã in regnũ mittere cogitat, quod alii diſſuadẽt & Cuſpiũ Fadũ Iudææ Præſidem declarant.

inimicum interficeret, quaſi hoc à Rege mandatum acceperit. Atque hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superſtites autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumſeptimum: filiæ vero tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos ſexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Druſilla, hæc ſeptennis à patre deſponſata Iulio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarienſes & Sebaſten beneficiorum eius obliti, peſſimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum. militum quoque vulgus qui tum forte aderant, protractas è palatio filiarum ſtatuas vnanimiter detulerũt in lupanaria, eiſque vt poterant illudebant modis quos turpe ſit eloqui: inſtructiſque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & ſibi inuicem propinantes præ gaudio, quod ex obitu Regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippę recentia merita ſuccurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentiſſime ornauerat. Filius porro defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturque apud Claudium Cæſarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæſarienſes ac Sebaſteni poſt mortem affecerant, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus eſt. confeſtim igitur voluit ſucceſſorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, ſimul vt iureiurando ſatis faceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant diſſuaſerunt, negantes tutum admodum adoleſcenti, & vix dum egreſſo pueritiam tantum regnum committere, cui adminiſtrando ſit impar, quodque etiam viriles grauare poſſit humeros. cumque viſi eſſent æquum dicere, Cæſar præſidem Iudææ totiuſque regni miſit Cuſpium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliaſque illatas adhuc inuenibus. alam vero Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum ſubſtituerет. nec tamen ei iuſſioni ſatisfactum eſt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. quamobrem Veſpaſianus victor, vt paulo poſt dicetur, eos ex illa regione alio tranſtulit.

An. mũdi 4009 à Chriſt. na. 47.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Viceſimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Philadelphenſium & Iudaorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.*

II. *Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filii religionem Iudaicam complexi ſint.*

III. *Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iuda Galilai puniit.*

IIII. *Quomodo plurimi Iudaorum circa templum oppreſſi ſunt.*

V. *Seditio inter Samaritas & Iudaos orta.*

VI. *Geſta Felicis Iudaa Praſidis.*

VII. *De procuratore Portio Feſto, & de ſicariis.*

VIII. *De procuratore Albino.*

IX. *Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudaos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere.*

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudaorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.

Hedio & Ruffinus cap. 1.

Caſſi' Lõginus Syria praſes.

Fadus Iudaos Philadelphẽſium propter Mianus interfectores punit.

Annibas ſupplicio affectus; Amaramus & Eleazarus in exiliũ miſſi.

Tholomaus latronum princeps.

Al. ca. 2.

DEfuncto Rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Mario Caſſium Longinum, memoriæ Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris, in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphenſibus de Mlæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperunt autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq; Philadelphenſium interfecerãt. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quod non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factum à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo poſt capitis damnauit Tholomæum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde Pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum Pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum, (venerat & ipſe Hieroſolyma

cum

An. mũdi 4009 à Chriſt. na 47.

Fadus a Iudæis ſacerdotalẽ ſtolã poſtulat.

Iudæi dãt obſides Cæſari.

Claudius Iudæis ſacra ſtola cuſtodiã concedit.

Al. ca. 3.

Claudii Cæſaris ad Iudæos epiſtola.

Al. ca. 9.

Herod. dynaſta Chalcidis ius eligendorũ ſummorũ Pontificũ petit.

cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere, qui ab eo petant ſacræ ſtolę ſeruandæ ius: deinde vt expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriprum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, vt legati mittantur, ſi prius darentur obſides. Quumque prompte liberos ſuos dediſſent legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium agebat vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem, vt Iudęis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur, & Fado ſuper eo negocio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe donare illius precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Coſ. deſignatus IIII. Imp. X. P. P. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, & ſenatui & populo, totique Iudæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piiſſimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes, quod ſedulo genti veſtræ prouideam, rogantesque enixe, vt Pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum ante vir optimus & mihi chariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræque voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi, & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſſimos noui, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritoque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorothæum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto calendas Iulias. Rufo & Pompeio Syluano COSS. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrorum ærarium, iusq; eligendorum ſummorum Pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit, vſque ad belli Iudaici exitum. Ipſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Ioſepho Canei ſummum Pontificatum contulit.

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filii religionem Iudaicam complexi ſint.

Hedio & Ruffinus cap. 2.

Al. ca. 5.

Monobazus ex Helena ſorore duos filios ſuſcipit.

Izates Abemerigi filiã Samachã ducit.

PEr idem tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum ſe tranſtulerunt propter cauſam talem, Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vna cubans, & manum reclinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam ſibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, neve premeret fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſte tamen omnem çaritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quod is affectus non à malicia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quam chariſſimus. Izatem vero cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrũ quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filii. Is libenter

acce-

An. mũdi 4009 à Chriſt. na. 47.

accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porro Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditurque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſq; ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena Regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eumq; hoc honore iudicauit digniſſimum, attamen veſtrum quoq; ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilii. Quibus auditis proceres, primum more ſuo Reginam adorauerũt, deinde probari ſibi ſententiam Reginæ dixerunt, libenterque pariturós Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patrisque iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántq; ſuam operam, vt primum fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecurius nouo Regi pararetur imperium. ſic enim liberum foreà metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamē fratrum eius necem cenſuit in aduentum filii, & expectandam ipſius ſententiã. Tum proceres conſuluerunt vt ſaltem vinctos aſſeruaret, donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maxime Regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei diademate, & dato patris annulo ſignatorio, ſimulque ſampſera vt ipſi vocant: iuſſitque eum adminiſtrare Rempublicam, donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltro cedenti Monobazo fratri in principatum ſucceſſit. Cæterum eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatē nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem traduxit: accitumq; à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. forte autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porro nouus Rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrime. & cum occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, cõtra affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, ne quando de vindicta cogitarent patrem eorum vna cum filiis propriis Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obſides. cognito deinde quod mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipſe ad eam religionem tranſiret. cumque exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod poſtquam mater reſciuit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multum enim eam rem à Rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum, niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne, ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas vt autor omnium, qui non do-

Caron amomi feraciſſima in qua Noe arcæ reliquiæ ſeruãtur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, et Monabazus remp donec frater veniat adminiſtrare iubetur.

Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt.

Izates fratres ad Claudiũ Cæſarē & Artabanum mittit.

Izatem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur.

An. mũdi 4009 à Chriſt. na. 47.

cenda Regem docuerit. Licere autem ei etiam abſque circumciſione Deum pie colere, ſi Iudæorum inſtitura placeanr. in hoc enim magis ſitam religionem quam in circumciſione corporis: daturumque Deum veniam, ſi neceſſitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum Regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem poſt, no.‥ ım enim omnino hæc cupiditas exciderat,

Izata Eleazarus vt ſe circumcideret perſuadet.

alius quidã Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiẽdam impulit. ad ſalutandum enim Regem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſacra Moſis volumina: neſcis, inquit, ô Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias, nec enim ſatis eſt decreta eius noſſe, ſed praſtat imperata facere. Quamdiu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, nunc certe lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis Rex non diſtulit negocium, ſed ſecedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iuſſus eſt: deinde acceſſita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum ſit. quos continuo

Ad Deũ reſpiciẽtibus, eiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer manet.

ſtupor ac metus non mediocris corripuit, ne ſi res perueniret ad vulgi notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. ſibi quoque videbant imminere periculum, vt conſciis & auctoribus eius conſilii. Sed Deus prouidit, ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipſum Izatem eripuit & eius liberos, in rebus dubiis & deſperatis incolumitatem eis expediens, & oſtendens quod ad ſe reſpicientibus, ſibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his poſtea narrabimus.

Helena Hieroſolyma proficiſcitur.

Helena porro mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domeſticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, deſiderio capta eſt viſendi Hieroſolyma, templumque illud apud omnes mortales famoſiſſimum; vt ibi DEVM adoraret, votiuasque victimas redderet. Et quia facile commeatum

Al ca. 6. Ibidem cibos egenis diſtribuit.

impetrauit à filio, poſtquam magnos apparatus in eam profectionem feciſſet, inſtructa copioſo viatico, deſcendit in Hieroſolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportune eius aduentus ciuibus. cum enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex ſuis alios miſit Alexandriam, comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum paſſarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuerſis, cibos egenis diſtribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem ſibi apud noſtram gentem peperit.

Izates Iudæis pecuniam mittit.

Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecuniæ miſit Hieroſolymitanorum primatibus. Sed horum Regum beneficia, quib. noſtram ciuitatem iuuerunt, dicentur poſtea. Cæterum Parthorum Rex Artabanus, cum ſenſiſſet ſtructas ſibi inſidias à ſatrapis, nec putaret tutum manere in ſuo regno diutius, decreuit ad Izatem ſe conferre, eius conſilio quæſiturus ſalutem, & ſi fieri poſſet etiam reditum in patriam.

Artabanus ab Izate auxilium petiit.

aſſumptis igitur cognatis & familiarib. circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio ſtrepitu ſibi cognitum, ipſe non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne deſpicias me Rex tuum ſupplicem, neve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio faſtigio, ad tuum auxiliũ confugi. Quamobrem ad inſtabilitatem humanæ felicitatis reſpiciens, tuis quoque rebus proſpice, cum intelligas quibus omnes ſimus obnoxii caſibus. Si enim me inultum ſiueris, animabitur in cæteros quoque Reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demiſſo vultu lachrymans. Izates

autem

autem audito eius nomine, videnſque aſtare ſupplicem Artabanum, ab equo deſiliit, & bono, inquit, animo eſto Rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniesque amicum & ſocium meliorem quàm forte ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. hæc locutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, vt maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permoleſte, iurauitque per futuram ſuam fortunam ac dignitatē, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conſeſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputanſq; eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens vt ſuum Regem reciperent, fidem ſuam interponens, non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando, omnem illis dubitationem eximere. Parthi vero non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum eſſet Alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei vt accepta à ſe fide reuerteretur recepturus amiſſum dignitatis faſtigiū: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & Regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis qui apud ipſum haberentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum Regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam & Mygdoniam cognomine. Atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege præmium. Non multo poſt Artabanus moriens, regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimulque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuo bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulo poſt ſublato per inſidias Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus Germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porro Monobazus Regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga DEVM pietatem res proſpere ſuccedere, prædicarique eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægre ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem

An. mūdi 4009. à Christ. nat. 47.

Izates Artabano auxilium pollicetur.

Izates ad Parthos ſcribit.

Cinnam' Artabano amiſſum dignitatis faſtigium reſtituit.

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

Antiochia & Mygdonia a Macedonibus condita.

Vardanus Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates diſſuadet.

Vardane cæſo principatus Gotarzæ eius fratri committitur.

Vologeſus Parthorū Rex.

An. mũdi 4009. à Chriſt. nat. 47.

Adiabenorũ magnates cũ Abia Arabum Rege contra Izatẽ fœdus faciunt.

expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum Regem ſuſciperet: promittebantque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrii. ictoque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergaque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſisque plurimis reliquos veram fugam coegit capeſſere, ipſum Regem acriter perſecutus in caſtrum Arſamum compulit: impetuque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui Regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant:

Vologeſum Parthorum regem proceres, vt Izatem interficiat, rogant.

ſed denuo ſcribunt Vologeſo Regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum Regem aiebant, eo quod patriæ religioni ex[illegible]nam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cu[illegible]lam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciensque quod etiamſi ille imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretusque huius auxilio liberos & vxores, in munitiſſimum quoddam caſtellum depoſuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentũ hoſtium. Cumque Parthus numeroſas equitum atque peditum ſecum propere trahens copias opinione citius veniſſet, poſuitque caſtra ad fluuium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longe inde caſtra metatus eſt, habens circa ſe equitum ſex millia. in ea caſtra Vologeſus præmiſit nuncium, qui hoſti indicaret quantis ipſe ſtiparetur copiis, contractis è toto imperio quam late patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, poſſe eum è ſuis manibus eripere. hæc referente nuncio, Izates reſpondit, ſcire quidem ſe nullo modo conferendum eſſe Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum eſſe longe potentiorem vniuerſis mortalibus. atque ita dimiſſo nuncio ſupplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto ſibi vna cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non fruſtra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teque merito ſolum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defenſurus ab hoſtibus, quam illorum repreſſurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potẽtiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaque ipſa nocte Vologeſus receptis literis, ſignificantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta Regis abſentia, populari regionem Parthicam, infecto negocio retrorſum cum exercitu abiit: ita, vt euidenter appareret Iza-

Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicã regionem mittit, iiſque Vologeſus cum exercitu occurrit.

tem tum ſeruatum diuina prouidentia. Non multo autem poſt exacto ætatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigeſimo quarto, ſuperſtitibus quatuor liberis maſculis, ſucceſſionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt communis patris obitum. Mater porro Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantiſſimo filio: magnam tamen conſolationem habuit, cum audiret ſucceſſiſſe ſuum maiorem natu filium, ad quem conueniendum ſine mora profecta eſt: reuerſaque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ ſuperuixit. Monobazus autem oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in extructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea.

An. mūdi 4010. à Chriſt. na. 48.

Izates moritur.

Hedio & Ruffinus cap. 4. al. c. 7.

Fado porro procuratore apud Iudæam præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat, pollicens ſciſſurum ſe verbo fluuium, & facilem præbiturum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit, vt nihil lucri facerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpii Fadi tempore.

Theudas ſe verbo Iordanem ſciſſurum pollicetur & cum aſſeclis interficitur.

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. ca. 8.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iuda Galilæi puniit.

Fado autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filii Galilæi Iudæ, Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Rom. populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem Rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudii, ſuperſtitibus tribus filiis; quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt, è Bernice vero fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primum explicabimus.

Tiberius Alexander Iudaa Præſes.

Iacobus & Simon crucis ſupplicio affecti.

An. mū. 4011. à Chriſt. na. 49.

Hedio & Ruffinus cap. 19. al. 10.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

Inſtante Paſchæ feſto, per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndiq; ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis forte exiſteret. nam idem & alii ante illum præſides factita-

In Paſcha feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum ſunt extincti.

An. mũ. 4011. à Chriſt. na. 49.

Stephan' Iudæorũ ſeruus a Iudæis in itinere ſpoliatur.

Moſaicos libros miles quidã lacerat, propterea Cumanus ſecuri cũ ferit.

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. 11.

uerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen, vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cumq; illi adeo non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuiciis, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templo imminens, vt ſupra docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere, & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaque in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamẽtis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudẽtia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerãt, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientẽ aggreſſi ſunt lattocinio, omneſq; eius diripuerũt ſarcinas, quo audito Cumanus, confeſtim eo miſit milites, iuſſos, vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidã libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eoſq; lacerauit in conſpectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam cõuiciis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes, vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri ferijt, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolymã petentes, interficiunt.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

An. mũdi 4014. à Chriſt. na. 52.

Galilæi ſe ſe vindicãtes Samaritanorũ vicos incendiis & rapinis vaſtant.

POſt hæc inter Samaritas & Iudæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis, per dies feſtos, Hieroſolyma petentibus, iter facere per Samariam. Aliquando igitur, cum tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indigne ferentes eorum primates Iudæos ad arma concitauerunt, hortantes, vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum vero fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum iniuriis cõiuncta ſit. Cumque magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerenturq; ſe Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis, quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam & quatuor cohortes peditum: armatiſque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiſcitur: quos aſſecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum vero Hieroſolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam calamitatem ventum ſit, induti ſaccos, & capita ſparſi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis eis ponentes diruendam patriam, templi incendium, liberoſque cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus ſeruiant: rogabantque vt mutato conſilio, & abiectis armis quieſcerent in poſterum, & ſuas quiſque

domos

domos repeterent. His verbis iandem perſuaſi dilapſi ſunt, latrones vero ad loca munira reuerſi ſunt denuo. Atque ex eo tempore vniuerſa Iudæa repleta eſt latronum receptaculis. Porro Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præſidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accuſant, quod vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam ſe ægre ferre propriam iniuriam, quam contemptam Romanorum poteſtatem, ad quorum cognitionem ſpectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc iſtos quaſi nulli vſquam eſſent Romanorum magiſtratus, vicinos infeſtaſſe excurſionibus. quamobrem nunc ſe veniſſe, vt vindictam impetrarent à præſide. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contra & ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas referebant, ſed maxime in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus, tantam cædem diſſimulanter tulerir. His auditis Quadratus iudicium diſtulit, dicens ſe prolaturum ſententiam, poſtquam præſens apud Iudæam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto negocio diſceſſum eſt. Paulo vero poſt Quadratus venir in Samariam, vbi quum iuſſiſſet reos cauſam ſuam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quod & Iudæorum quidam res nouas moliti ſinr, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar vrbis amplum, ſedens pro tribunali & iterum Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodam Samarira, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor ſociis Iudæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos præſes affecir ſupplicio. Ananiam vero ſummum Pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam miſit, vt apud Claudium Cæſarem facti ſui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atque Iudæorum, ſimulque Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iuſſit ad Imperatorē, vt ſub illo iudice decerneretur de his quas inter ſe habebāt controuerſiis. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hieroſolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumque occupatum patrio feſto & operantem ſacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetiit. Cumanus porro & Samaritæ Romam miſſi ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Comparauerant autem ſibi fauorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum opera viciſſent aduerſarios Iudæos, niſi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precib. obtinuiſſet ab Agrippina vxore Claudii, vt marito perſuaderet legitime cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores iuſtam proferre ſenrentiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum vero mulctauit exilio. Celerem vero tribunum iuſſir perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperii ſui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quę tetrarchia Lyſaniæ fuerat. Chalcidem vero ei abſtulit, cum iam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus à Cæſare iuuenis collocauit Azizo Emeſenorum Regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recuſauit eius nuprias, quod mutata ſententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam ante deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multo poſt

An. mūdi 4014. à Chriſt. nat. 52.

Hedio & Ruffinus cap. 8. al. 12.

Samarita Iudaos accuſant.

Iudai ſeditionis & pugna cauſam in Samaritas & Cumanum referunt.

Dortus cū quatuor ſociis ſupplicio affectus.

Anania, Anan⁹, Cumanus, Celer aliiq; nonnulli Romā miſſi.

Al. c. 13.

Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudaorū cauſam cognoſcat, precibus obtinet.

Hedio & Ruffinus cap. 9. al. ca. 14.

Claudius Felix Iudaa procurator.

Druſilla.

Mariamme.

Felix Druſillã a priore marito abducit.

dimiſſa eſt ab Azizo ex cauſa huiuſmodi. Felix cum eſſet Iudææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima, amore eius captus, Simonem amicum ſuum, Iudæum genere Cyprium, pro magno ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierem ſollicitaret, vt relicto priore marito ipſi nuberet, beatam fore pollicens ſi non faſtidiret hominem. illa male cõſulta volens euadere moleſtationes ſororis Bernices, inuidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natoque ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Veſuuiani clade incendii tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea.

Polemoni Ciliciæ regi in matrimoniũ collocatur Bernice.

Porro Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquãto tempore vita in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni Regi Ciliciæ, vt circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſauit Polemon inductus maxime mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam, vt fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab vxore, & ipſe Iudaicæ religionis deſertor factus eſt.

An. mũdi 4018. à Chriſt. na. 56.

Mariãme Archelaũ dedignata in Demetrij thalamum migrat.

Eodemque tempore etiam Mariamme dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos, tam opibus quam genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum ſingulis poſt dicemus diligentius.

Hedio & Ruffinus cap. 10. alias 15.

Agrippina, Meſſalina & Patina Claudij vxores.

Cæterum Claudius Cæſar exactis in imperio tredecim annis & octo menſibus, diebuſque viginti fato functus eſt, aſſeuerantibus quibuſdam ſublatum eſſe vxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus vero Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illuſtrioribus: poſt cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Meſſalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij, nam Octauiam omnium ſuorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore ſuſtulerat: quam Neroni collocauit ſic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet ſucceſſionem imperij, volenſq; principatum ſuo filio quærere, procurata, vt fertur, morte Claudij, confeſtim ad prætorianos milites miſit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentiſſimis, qui Neronem ad eos perductum imperatorem conſalutarent.

Nero Imperator.

At Nero principatum ſic adeptus Britannicum clam veneno ſuſtulit, nec multo poſt Agrippinam matrem ſuam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate ſolum referens, verumetiam quod eius artibus ad imperium prouectus ſit.

An. mũdi 4019. a Chriſt. nat. 57.

Nero Tyrannus.

Occidit & vxorem Octauiã, multoſq; viros illuſtriſſimos, quaſi coniuratos in ſuam perniciem. Sed de his rebus ſcribere ſuperſedeo. non deſunt enim qui res Neronis ſcripſerunt: quorum aliqui in gratiã eius, vt bene de ſe meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes ſuis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati ſunt, vt merito damnandi ſint in hiſtoria. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne ſuperiorum quidem imperatorum geſta ſcribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto poſt nati nulla iuſta de cauſa odiſſe poterant. ſed iſtis veritatis contemptoribus liceat vt libet ſcribere, quando delectari videntur hac licentia. nos vero quibus propoſitum eſt à veritate nuſquam diſcedere, quæ à noſtro argumento aliena ſunt paucis attingimus: quæ vero nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquã obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

Ergo ad res noſtras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis

anno, Regi Emeſorum Azizo defuncto frater in principatu ſucceſſit: minoris autem Armeniæ dominium Ariſtobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoq; idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio. addita his & Iuliade trans Iordanem ſita, agroq; eius habitato vicis 14.

Hedio & Ruf. c. 11 *Ariſtobulus Herodis Regis Chalcidis filius.* *Agrippa ditio ampliatur.* *Al. c. 16.*

CAP. VI.

Geſta Felicis Iudææ præſidis.

CÆterum Iudææ res prolabebantur vſq; in deterius. tota enim referta erat latronũ receptaculis, & magicis præſtigiatoribus imperitiq; vulgi ſeductoribus. quorum multos, ſicut & latrones, Felix quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarũ Dinæi filium qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit, vt ad ſe veniret. moxq; vinctum Romam tranſmiſit. cumque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpe de adminiſtrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hũc pro curatorem miſerat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocẽdi cupidis, ſi admoneantur crebrius. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiã præſidis præfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergo in vrbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta venitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios cõductos pecunia, idq; non modo in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: temploq;, vt non amplius puro domicilio, Romanos induxiſſe purificaturos id flammis luſtralibus: gentique cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quo caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſſabatur latrociniis. Impoſtores autem & Magi, turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſaque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens, vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium, illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinam aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere, ſtipatuſque multis equitibus ac peditibus irrumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſarem quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quod vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudæus genere. id Syri non inficiebantur quidem, ſed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iu-

Felix latrones, Magos vulgique ſeductores ſupplicijs afficit. *Eleazar Dynei filius Romã miſſus.* *Felix Ionatha inſidiatur.* *Laniena.* *Impoſtores & Magi.* *Hedio & Ruff. c. 12 al. cap. 17* *Pſeudopropheta ex Ægypto Iudæis in Oliueti monte prodit.*

An. mūdi 4019. à Chriſt. na. 57.
Hedio & Ruff. c. 15 alias c. 18 Cæſareæ inter Iudæos & Syros, de patrio iure ciuitatis rixa.

dæum habitaſſe inibi. Quæ res poſt peruenit ad cognitionem præſidum, correptiſq; ex vtraq; parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo ſeditionem compreſſerunt aliquandiu. rurſum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros laceſſebant conuicio. qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quod plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patria, aliquantiſper & ipſi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum eſt, ita vt multi vtrinq; vel ſauciarentur vel caderent. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit contentionem progreſſam vſq; ad belli ſpeciem, proſiliens rogabat Iudæos, vt deſinerent: quibus non parentibus immiſit armatos milites: multiſq; cæſis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam conceſſit militibus. Iudæorum vero honoratiores ac modeſtiores ſibiipſis timentes rogauerunt Felicem, vt militibus receptui caneret, parceretq; iam & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus.

An. mūdi 4020. à Chriſt. na. 58.
Iſmael Phabei filius Pontifex.
Pontificū cum ſacerdotibus diſſidiū.

Per idem tempus Agrippa Rex ſummum Sacerdotium Iſmaeli contulit Phabei filio: & ipſi ſummi pontifices diſſidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſinguliq; incedebant ſtipati manu audaciſſimorum & ſeditioſorum hominum, conflictanteſque inter ſe mutuis certabant conuiciis & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotque pauperiores e ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quam iuſtitia.

CAP. VII.

De procuratore Portio Feſto, & de ſicariis.

Al. ca. 19 Felix accuſatur.

CÆterum poſtquam Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romam profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſetq; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.

Hedio & Ruff. c. 14 Seditio Iudæorū Sicarij.

Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc vero Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea calamitarum noſtrarū omnium cauſæ ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſſim populantibus. quorum ferociſſimi appellati ſicarij tūc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incuruis quales ſicas Romani nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictū eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq; in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptoſq; tradebant incendio.

Feſtus impoſtorem magum cū aſſeclis opprimit.

Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit cōtra quendam impoſtorem magnum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis pr[illegible] quaſi ope eius incolumes euaſuri eſſent à malis omnibus.

An. mūdi 4020. à Chriſt. nat. 58. *Hedio & Ruff. c. 15 al. ca. 20.*

Agrippa exſtructa proſpectu priuatur a Iudæis.

vniuerſi vna cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa rex exſtruxit inſigni amplitudine domum prope porticum in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus e cubiculo ſpectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres, tulerunt indigniſſime. neq; enim leges noſtræ concedunt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum regi triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verum etiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi cuſtodiam, quo facto tam rex offenſus eſt, quam Feſtus præſes prouinciæ. qui etiam iuſſit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miſerunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Iſmaeli ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarij. Qui audita legatione non ſolum ignouit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc vxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam vero & Iſmaelem apud ſe detinuit tanquam obſides. Id poſtquam Agrippa reſciuit, pontificatum detulit Ioſepho cognomine Cabi, Simonis quondam ſummi Pont. filio.

Ioſephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De procuratore Albino.

Albinus Iudææ Procurator.

An. mū. di 4025. à Chriſt. nat. 63.

Ananus, Anani filius Pontifex.

CÆſar autem de Feſti morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam miſit præſidē. Rex vero Ioſepho, iuſſo priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem iſtum Ananum aiunt fuiſſe omnium feliciſſimum, vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos ſummi Dei pontificio, cum prius ipſe ad ſacietatem hac dignitate eſſet perfunctus: quod ad eam ætatem nulli ante ſummotum pontificum cōtigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc ſummum pontificatum accepiſſe diximus, iudax erat & ferox ingenio, ſecta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando eſt ſeueriſſimum, vt ante docuimus. Talis igitur cum eſſet, tempus opportunum ſe nactum ratus mortuo Feſto, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: ſtatutumq; coram eo fratrem Ieſu Chriſti Iacobum nomine, & vna quoſdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum ſtudioſis vehementer diſplicuit: miſſiſque ad regem clam nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale poſthac ageret. nam ne nunc quidem recte egiſſe. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuiſſe Anano ſine ipſius conſenſu aduocare concilium. horum verbis ille perſuaſus iracunde ſcripſit pontifici, daturū ſibi pœnas minitans. & Agrippa rex eam ob cauſam poſt tertium menſem ablatum ab eo pontificatum Ieſu Damnei filio conceſſit. Albinus porro, vt venit Hieroſolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis ſicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & ſummum pontificem. Sed habebat ſeruos peſſimos, qui adiuncto ſibi audaciſſimo quoq, obeun-

Anani 5. filij Pontifices. *Hedio & Ruff. c. 16 al. ca. 21.*

Iacobus lapidatur.

Ananus accuſatur

Ieſus Anano ſuccedit.

Sacerdotū decimas vi quidā auferunt.

tes areas vi auferebant ſacerdotum decimas, pulſantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant ſimilia, nemine valente compeſcere: multiq; ſacerdotum quibus ante ex decimis alimenta fuerant, tunc abſumebantur inedia. At ſicarij die feſto, qui tum ſuperuenerat noctu vrbem ingreſſi viuum ceperunt ſcribam ducis Eleazari. is erat Ananię pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miſerunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret ſcribam dimittendum, ſi pater Albino perſuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos ſolueret. tum Ananias vrgente neceſſitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi poſtulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium.

An. mūdi 4026. à Chriſt. na. 64.

Latrones Ananiæ cognatos captant.

Latrones enim ſemper aliquam artem comminiſcebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quam è ſuis aliquot reciperent: auctiq; denuo magno numero & recepta audacia, totam eam regionem vaſtabant.

Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata.

Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomæriis Cæſareæ, quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornauit ſpectaculis annuis, aſſignata in eum vſum ingenti vi pecuniæ. Frumētum enim donauit ei populo, & oleum viritim diſtribuit: totamque eam vrbem ornauit ſtatuis paſſim diſpoſitis atq; expreſſis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia pene ſui regni ornamenta in eam ciuitatem tranſtulit: vnde magnam ſibi apud ſubditos parauit inuidiā, quod ſuos ſpolians externam vrbem excoleret.

Berytij ab Agrippa multis donis affecti.

eodem rege iubente Ieſus Gamalielis filius in ſummo pontificatu ſucceſſit Ieſu Damnei filio non libenter ſibi cedenti, vnde natum eſt inter vtrunq; diſſidium. adſcitis enim globis audacium iuuenum ſæpe à conuiciis prorumpebant ad lapides.

Ananias Coſtobarus & Saulus ad ſpoliādos infirmiores promptiſſimi.

Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatib. largitione plurimos ſibi reconcilians. Coſtobatus quoque & Saulus ſuam quiſq; circa ſe manum habebat ſceleratorum hominū, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. atque ex illo maxime tempore labare cœpit noſtra Reſpubl. & indies in deterius ruere.

Hedio & Ruff. c. 17 alias c. 22

Albinus vinctos interimit.

Porro Albinus audito Geſſium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri volēs gratificatus Hieroſolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifeſte capitali culpa, iuſſit interimi: reliquos qui leuioribus de cauſis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium poſt alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta eſt latronibus.

Templi miniſtris Agrippa hymnos ſacros canere permittit.

Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat ſacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vſum ſtolæ lineæ, quæ tum ſolis erat conceſſa ſacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. neq; fruſtra fuit eorum poſtulatio. Rex enim de conſilij ſententia permiſit hymnorum cantoribus, vt depoſito priore habitu, lineum vt voluerunt ſumerent. Aliam etiam eiuſdem tribus partem addictam templi miniſteriis, ipſorū precibus motus permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere; quæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunquam violatæ abſque piaculo. Iam abſolutum erat & templi ædificium.

Iudaicus populus regi vt orientalem inſtauraret porticum ſuadet.

Populus igitur cum videret eſſe in ocio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victū quærere, nolenſq; ſacram pecuniam repoſitam habere, ne quando Romanis præda fieret, ſimulq; opificibus inde prouiſum cupiens; quod vel vna hora operato ſtatim merces repræſentaretur; ſuaſit regi vt orientalem inſtauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & anguſtæ imminēs, ac proinde ſubnixa muro qua-

ro qua-

An. mũdi 4026. à Chriſt. nat. 64

roquadringentos alto cubitos, ſaxis conſtructo quadratis valde candidis: eratque cuiuſque ſaxi longitudo cubitorum viginti, ſex vero altitudo: opus Solomonis regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudiæ Cæſ. fabricam templi commiſerat, reputans quodcunque opus demoliri facile, reparari difficile, maxime talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: ſed vrbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non vetuit. Poſt hæc Ieſu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

Matthias Theophili filius Pontifex.

Hedio & Ruff. c.15 Pontificũ in populo Iudaico numerus & ordo.

Aaron eiuſque progenies.

Conueniens videtur præſenti hiſtoriæ narrare de Pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vſq; ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei ſacerdotiũ geſſiſſe fertur Moſis germanus Aaron Pontifex: quo defuncto ſucceſſiſſe mox filios, ac deinde illorum poſteritati, manſiſſe hunc honorem perpetuum. vnde conſuetudo obtinuit accepta a maioribus, neminem Dei Pontificem fieri niſi deſcendentem ab Aaronis ſanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuerſi à primo Aarone vſq; Phanaſum, quem belli tempore ſeditioſi declarauerunt Pontificem, 83. numero, horum 13. præfuerunt ſacris ab eo tempore quo primum in deſerto Moſes erexit Deo tabernaculum, vſque dum in Iudæam ventũ eſt, vbi Deo templum ædificauit Rex Solomon. nam à principio põtificibus nõ ſuccedebatur niſi mortuis deinde viuentibus etiam ſubrogari cœperunt alij. Itaque hi 13. cum eſſent duorum Aaronis filiorum poſteri, per continuatas ſucceſſiones hoc honore potiti ſunt: ſub his primo penes optimates adminiſtratio fuit Reipublicæ, poſt ad monarchas, poſtremo ad reges tranſiit. ex quo autem die patres noſtri ductu Moſis Ægyptum ſunt egreſſi, vſque ad templum à Solomone rege conditum, elapſi ſunt anni 612. poſt 13. illos Pontifices alij 18. ſecuti ſunt à tempore Solomonis regis ſibi ſuccedentes vſque dum Nabuchodonoſor Babyloniorum rex contra noſtram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Ioſedecum quoque Pontificem illo abduxit. horum Pontificatus tempus 466. annorum fuit, menſium ſex, dierum decem, Rempublicam Iudæorum gubernantibus regibus. poſt ſeptuageſimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Perſarum rex dimiſſis Babylone Iudæis, & reuerſis in antiquam patriam permiſit templum denuo condere, quando Ieſus Ioſedeci filius aſſumpſit ſummum ſacerdotium. Hic & eius poſteri quindecim vniuerſi vſque ad regem Antiochum Eupatora ſtatum Reipubl. popularem rexerunt per annos 414. Cæterum iam dictus Antiochus cum ſuo duce Lyſia, primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum, vita ſimul priuauit & ſacerdotio, repulſoque à ſua ſucceſſione eius filio, Iacimum conſtituit ſummum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, ſed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ Pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & inſinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, perſuaſit eis vt in Heliopolitica præfectura Deo templum inſtar Hieroſolymitani extruerent, ſeque illic Pontificem conſtituerent: de quo templo ſæpe alias diximus. Iacimus autem triennio in Pontificatu exacto mortuus neminem ſucceſſorem habuit, ſed per ſeptennium ſine Pontifice manſit ciuitas. Dein poſtquam Aſſamonæorum familiæ Principatus noſtræ gentis eſt creditus, rebellantes Macedonibus Ionathan creauerunt ſummum Pontificem, qui ſeptennio toto præfuit. quo per inſidias Tryphonis ſublato e

Pontifices in vniuerſum 83.

An. mūdi 4026. à Chriſt. nat. 64.

viuis frater eius Simon obtinuit id ſacerdotium, cui dolo generi oppreſſo inter epulas, filius Hyrcanus in honore ſucceſſit. eum cum per vnum & triginta annos geſſiſſet, iam decrepitus ſucceſſori Iudæ reliquit ſuo filio, qui alio nomine Ariſtobulus eſt dictus. huic frater hæres fuit tam regni quam ſacerdotij, poſtquam ille ſumpto tum primum diademate vnum annum vtraque dignitate potitus eſt. Is nomine Alexander & ipſe regnum coniungens Pontificatui cum viginti ſeptem annis præfuiſſet rebus Iudaicis moriens Alexandræ vxori permiſit deligendi Pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoque in regia poteſtate nouennio e viuis exceſſit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius Pontificatum tenuit. nam poſt matris obitum Ariſtobulus frater moto bello victum Pontificem ad priuatam vitam redegit, & ſibiipſe regnum ſimul vſurpauit ac ſacerdotium: exactiſque in vtraque dignitate tribus annis & totidem menſibus, cum ſuperueniens Pompeius vi cepiſſet Hieroſolyma, à victore vinctus Romam miſſus eſt cum liberis: & Hyrcanus reſtitutus in Pontificatum, principatum quoque ſuæ gentis accepit, ſed abſque diademate: præterque priores illos nouem, per alios 24. annos ſummum ſacerdotium obtinuit. Poſt quos completos Barzapharnes & Pacorus dynaſtæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoque viuo abducto Ariſtobuli filium Antigonum regem conſtituunt: qui poſt tres annos & totidem menſes expugnatus ab Herode & Soſio, apud Antiochiam iuſſu Antonij, dedit ſupplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Aſamonæo genere creauit Pontifices, ſed eum honorem quibuſuis ex ſacerdotum ordine conceſſit etiam obſcuris, abſque vno Ariſtobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariammes ſuæ vxoris fratrem ob fauorem populi & Hyrcani aui memoriam ſummo ſacerdotio dignatus eſt. deinde veritus ne omnes in illum eſſent propenſiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piſcina vt ſupra diximus: neque poſtea vlli ex Aſſamonæorum poſteritate hoc ſacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui poſt illum cum poteſtate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vſque in diem qua templum & vrbs, incendente Tito, conflagrauit, Pontificatum geſſerunt, in vniuerſum numero viginti octo: tempuſque eorum ſacerdotij centum anni & ſeptem inſuper: quorum aliqui ſub Herode fuerunt & Archelao huius filio: defunctis autem his penes optimates fuit Reſpub. collocatis in eius faſtigio Pontificibus: de quibus hactenus dixiſſe ſufficit.

Ariſtobulus ab Herode interfectus, ſupra lib. 15 cap. 3.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere.

Geſſius Florus Iudææ procurator. An. mūdi 4028. à Chriſt. na. 66. *Geſſi⁹ Florus peior Albino.*

GESſius autem Florus Albino ſucceſſor à Nerone miſſus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitque ſecum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam vt Poppeæ Auguſtæ amicam, Iudææ adminiſtrationem impetrauerat. adeo vero poteſtate violenter abuſus eſt, vt Albinum Iudæi deſiderarent quaſi beneficum. nam ille quantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra quaſi ad oſtentandam miſſus maliciam, publice traducebat noſtræ gentis iniurias, nihil ſibi ad ſummam in rapinis & ſuppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad miſericordiam: nullis vnquam lucris ſatiabilis, vndecunque parua æque captans ac magna, vt etiam latronum eſſet particeps. multi enim illum

quæ

quæſtum exercebant ſecuri de incolumitate, quam ab eo redimebant deciſis prædarum partibus: adeoque nullus erat iniuriarum vel modus vel finis, vt miſeri Iudæi non ferentes rapacem latronum inſolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud barbaros ſe viuere poſſe commodius. Et quid multis verbis opus eſt? Bellum contra Romanos ſuſcipere ſolus Florus nos compulit, malens ſemel vniuerſos quam paulatim perdere. Itaque ſecundo anno poſtquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo vero Neronis imperij, bellum id cœptum eſt: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpeſſi ſuſtinuimus, exacte cognoſcere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conſcriptos de bello Iudaico. atque hæc dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum ſequitur. Præſentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot ſecula Iudæis vel in Ægypto obuenerunt vel in Palæſtina cæteraque Syria, tum quas clades ab Aſſyriis & Babyloniis accepimus, quoque modo tractati ſimus à Perſis & Macedonibus, & poſtremo à Romano populo. his enim omnibus accurate deſcriptis etiam Pontificum ſucceſſiones recenſuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & ſtatus Reipublicæ monarcharumque potentiam. per omnia ſecuti autoritatem ſacrorum voluminum, ita vt à principio ſumus polliciti, auſimque addere quod nemo alius ſcriptor, Iudęus, externuſue potuiſſet hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confeſſione diſciplinas patrias egregię calleo, Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapiẽtes ſuo ſuffragio pronunciant, qui legis & ſacrarum literarum tãtam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere geſtiſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum vero ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimum tertium annum Principatus Domitiani Cæſaris, ætatis vero meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas habent de Deo eiuſque eſſentia, & de legibus, quare per eas alia liceat nobis facere, alia non liceat.

An. mu[n]di 4030 à Chriſ[to] na. 68.

Florus b[el]li Iudai[ci] cauſa.

Initium belli Iudaici.

Antiq. Iudaicarum epilogus.

Ioſephus Hebraica & Græcanicæ literaturæ peritus.

Hoc volumen ſcriptum eſt anno mũdi 4057. a nato Chriſt. 95.

FLAVII IOSE-PHI VITA.

Genus Ioſephi.

EST igitur non obſcurum mihi genus, ſed longa ſerie deductum à ſacerdotibus: & ſane quemadmodum apud alios aliæ nobilitatis rationes cenſentur, ita apud noſtrates ius ſacrorum habere argumentum eſt illuſtris originis. ego autem non ſolum ex ſacerdotum oriundus ſum genere, verum etiam ex vice prima inter viginti quatuor illas, quas inter non mediocre diſcrimen eſt. quin & ad regium genus per mattem pertineo: quandoquidem Aſamonæorum familia, ex qua illa prognata eſt, tempore longo regnum ſimul & ſacerdotium in gente noſtra obtinuit. nunc ipſam ſeriem propagationis pertexam. Atauus mihi fuit Simon Pſellus cognomine, quo tempore Hyrcànus Simonis Pontificis filius eius nominis primus ſummum ſacerdotium tenuit. is nouem filios habuit, & in his Matthiam Aphliæ cognomine.

Ηφλίυ.

hic ex Ionathæ ſummi Pontificis filia Matthiam Curtum ſuſcepit, ptimo anno Hyrcani principis. ex eo Ioſephus progenitus eſt anno regni Alexandriæ nono: qui Matthiam genuit annum decimum regnante Archelao.

Ioſephus Matthiæ filius imperij C. Cæſaris anno primo, mundi vero 4001. à nato Chriſto 39. natus.

is porro me genuit imperij C. Cæſaris anno primo, ipſe autem filios habeo tres: quorum Hyrcànus maximus natus eſt anno quarto Veſpaſiani principis, deinde ſeptimo Iuſtus, nono Agrippa. atque hanc generis noſtri ſucceſſionem, vt eſt in publicas tabulas relata huc tranſſcripſi, parui faciens improborum calumnias. Matthias autem meus pater, non nobilitate ſolum, ſed multo magis iuſtitia fuit celebratus, cuius nomine totis, quam ampla ſunt, Hieſoſolymis innotuit.

Ioſephus à pueritia diſciplinis incubuit.

ipſe à pueritia cum Matthia eiuſdem parentibus nato incumbens diſciplinis egtegie profeci, viſuſq; ſum intellectu & memoria præcellere: ita vt iam tum quartum decimum annum agẽs laudem conſecutus ex literarum ſtudiis etiam à Pontificibus & vrbis primotibus de penitiori legum ſenſu conſulerer. ſextum decimum deinde ingreſſus, dècreui noſtratium ſectarum guſtum aliquem capere, quas tres eſſe diximus, Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum: ſic enim faciliorem delectum fore putabam, ſi omnes cognoſcerem. Itaq; duro victu & magno labore per omnes tres tranſij: ac ne hac quidem experientia contentus, cum audiſſem Banum quendam in ſolitudine viuere, amictum ſibi parantem ex arboribus, & ſponte prouenientibus alimentis vtentem, crebriſque nocte ac die lauactis frigidis ad caſtitatem tuendam, cœpi eius inſtitutum imitari: exactiſq; in eius contubernio tribus annis, poſtquam concupitis ſatis potitus ſum, in vrbem redij. Iamque vndeuiginti annos natus, ciuilem vitam aggreſſus ſum,

Ioſephus Phariſaicus.

addictus Phariſæorum placitis, proxime ad Stoicam apud Græcos ſectam accedentibus. Poſt annum vero ætatis ſextum ſupra vigeſimum Romam mihi proficiſci contigit ob cauſam hanc. Quo tempore Felix in Iudæa procurator erat, ſacerdotes quoſdam mihi familiares, viros honeſtos & bonos, ob leuem quandam culpam vinctos Romam miſit, acturos cauſam ſuam apud Cæſarem. quos vt aliquo pacto eripe-

Ioſephi naufragium.

rem periculo, præſertim cum audirem, ne in calamitate quidem conſtitutis curam pietatis excidiſſe, & ficis ac nucibus eos vitam ſuſtentare, veni Romam multis in mari exhauſtis periculis. merſa enim noſtra na-

ue in medio mari Adriatico, circiter ſexcenti per totam noctem natauimus, & diluculo demum Cyrenaicam nauem Deo fauente conſpicati, octuaginta ferme noſtrum feliciore vſi natatu in eam recepti ſumus. ita ſeruatus Dicæarchiam, ſiue Puteolos vt Itali vocare malunt, familiaritatem contraxi cum Alituro mimorum actore, qui Iudæus genere Neroni carus erat: per quem vbi Poppeæ vxori Cæſaris innotui, confeſtim per eam impetraui abſolutionem illis ſacerdotibus: præterque magnis donatus ab ea muneribus in patriam reuerſus ſum. ibi deprehendi iam nouarum rerum ſtudia gliſcere, multoſque ad defectionem ſpectare à Rom. pop. itaque conabar ſeditioſos ad meliorem mentem reducere, proponens eis ob oculos cum quibus eſſent bellum geſturi, nimirum cum Romanis, quibus & peritia rei militaris, & felicitate eſſent impares: monebamque ne temere ac imprudenter patriam, ſeque & ſuos in extremum periculum coniicerent. ad hunc modum vehementer dehortabar, infeliciſſimum belli finem proſpiciens. nec tamen quicquam profeci, tanta erat tum deſperatorum inſania. Veritus igitur ne eadem continenter apud eos repetens in odium atque ſuſpicionem inciderem; quaſi fauor hoſtium, neue hoc nomine comprehenſus ab eis neci traderer, occupato iam caſtello Antonia receſſi ad templum interius, deinde poſt occiſum Manahemum & primates latronum cohortis rurſum ex templo prodij, verſabatque cum Pontificibus & Phariſæorum primoribus, non mediocriter ſibi timentibus. videbamus enim populum arma corripuiſſe, ipſi inopes conſilij. & cum non poſſemus tumultuatores compeſcere, quod ea res non careret periculo, ſimulabamus quidem nos illorum ſententiam, ſuadebamus tamen vt ſe continerent, & hoſtem abire ſinerent, quod ſperaremus Geſſium breui venturum cum validis copiis, & eum tumultum ſedaturum. At ille reuerſus, & in prælio cum multis occiſus, ſua clade extremam toti noſtræ genti calamitatem attulit: mox enim belli autoribus additus eſt animus, ſperantibus omnino Romanos deuincendos, quo tempore & aliud quiddam accidit. Syriæ vrbium circumuicinarum habitatores Iudæos intra eadem mœnia ſecum degentes comprehenſos vna cum vxoribus & liberis trucidabant ſine vllo crimine: quippe qui neque deficere à Romanis cogitauerant, neque contra ipſos priuatim aliquid moliti fuerant. Sed inter cæteros eminuit impia Scytopolitarum immanitas. Cum enim bello peterentur à Iudæis exteris, coegerunt ſuos Iudæos contra tribules arma ſumere, quod noſtris vetitum eſt legibus: horumque ope hoſtes profligati ſunt. poſt victoriam autem obliti fidei ſociis inquilinis debitæ, omnes occiderunt, cum eſſent multa hominum eius gentis millia. nec mitius tractati ſunt Iudæi Damaſci incolæ. Sed de his prolixius in libris de bello Iudaico narrauimus: nunc ob hoc tantum earum cladium memini, vt ſciat lector noſtram gentem non vltro, ſed neceſſitate compulſam ad id bellum deueniſſe. Itaque profligato Geſſio Hieroſolymitanorum primores cum viderent latrones cæteroſque pacis turbatores habere armorum copiam, veriti ne ipſi inermes inimicis obnoxij fierent, vt poſt accidit: cognitoque quod Galilæa nondum tota à Romanis defeciſſet, ſed pars eius etiam tum quiete ageret: miſerunt eo me & alios duos ſacerdotes, viros honeſtos ac bonos, Ioazarum & Iudam, vt prauis illis hominibus perſuaderemus arma deponere: doceremuſque ſatius eſſe committi ea gentis optimatibus. placere enim vt illi arma in futurum ſemper parata habeant. expectandum tamen dū certo ſciatur quidnam Romanis ſit animi. Cum his mandatis in Galilæam veniens reperi Sephoritas in magno diſcrimine, tuentes patriam contra Galilæorum vim volentium

Ioſephus ſacerdotibus captiuis abſolutionem impetrat.

Iudæi ſeditioſi.

Ioſephus dehortatus a ſeditione Iudæos, ſuſpectū proditionis ſe facit.

Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ.

Iudæi neceſſitate ad bellū coacti.

Sephoritarū diſcrimen.

Seditio in vrbe Tiberiade.

eam diripere, quod perſtarent in amicitia Romani populi, fidemq; ſeruarent ſenio Gallo tum Syriæ præſidi. His ego ſecuritatem reddidi ſed a ta infeſta multitudine: permiſiq; vt quoties vellent in Dora (ea Phœnices vrbs eſt) ad ſuos mitterent, quos obſides Geſſo dederant. Tiberiadis autem incolas inueni iam arma ſumpſiſſe ob huiuſmodi cauſam. tres in hac vrbe factiones erant: vna honeſtorum virorum, cuius caput erat Iulius Capella. Is & qui eum ſequebantur, Herodes Miari, Herodes Gamali, Compſus Compſi: Criſpus enim huius frater olim à maiore Agrippa ei vrbi præfectus tum in ſuis poſſeſſionibus trans Iordanem agebat: hi omnes inquam autores erant manendi in fide regis & Rom. pop. ſolus ex nobilitate Piſtus diſſentiebat in gratiam Iuſti ſui filij. altera factio e plebeis & obſcuris conſtans bellandum decernebat. in tertia Iuſtus eminebat Piſti filius, dubitare ſe de bello ſimulans, ſed interim occulte mutationem rerum cupiens, cuius occaſione ſperabat ſe conſecuturum aliquam potentiam. itaque progreſſus in concionem conabatur docere multitudinem, quod eorum ciuitas inter Galilæas ſemper ſit habita: quodque metropolis eius regionis fuerit Herodis tetrarchæ tempore, qui ipſius conditor Sephorim ei ſubieecerit. hanc præeminentiam ei manſiſſe & ſub Agrippæ patris imperio, vſq; ad Felicem Iudææ præſidem: nunc demum poſtquam Agrippæ iuniori à Nerone donata ſit, primatum amiſiſſe. mox enim Sephorim ex quo Romanis parere cœpit, reliquæ regioni præpoſitam: deſiuiſſeq; apud ſe archiua & menſam regiam. His & aliis multis in regem iactatis cum irritaſſet ad defectionem populum, aiebat nunc eſſe tempus correptis armis & aſſumptis in ſocietatem reliquis Galilæis primatum ſibi de integro vindicare omnibus fauentibus Sephoritarum odio, quos pertinaciter hærentes in Romanorum amicitia, libenter aliqua clade afficerent: iuuandoſque eos conatus totis viribus. His dictis permouit multitudinem, quod haberet popularem quandam facundiam, & ſaniora ſuadentes verborum præſtigiis vinceret. erat enim Græcarum diſciplinarum non imperitus, quibus fretus auſus eſt rerum tunc geſtarum hiſtoriam texere, quo veritati fucum faceret. Sed de huius nequitia, & quomodo vna cum ſuo fratre patriam pene ſubuerterit, procedente ſermone narrabimus. Tunc autem Iuſtus ciuibus perſuaſis, quibuſdam etiam coactis arma capere cum omnibus egreſſus, incendebat vicos Hippenorum atque Gadarenorum contiguos Tiberiadis agro & Scytopolitanorum finibus, quæ dum apud Tiberiadem geruntur, Giſchalorum ſtatus erat talis: Ioannes Leui filius videns ciuium ſuorum quoſdam ferocientes iugum Romanorum excutere velle, conatus eſt eos retinere in fide & officio: quod tamen nullo modo efficere valuit: interim vicini populi Gadareni, Gabaraganæi, & Tyrij collectis validis copiis irruentes expugnant Giſchala, quibus incenſis atque dirutis domum ſe recipiunt. qua iniuria Ioannes accenſus, ſuis omnibus armatis, conflictuque cum prædictis populis habito, inſtauratam patriam ſecuritatis cauſa cinxit mœnibus. Gamala autem in Romanorum fide perſtabant ob cauſam hanc. Philippus Iacimi filius, Agrippæ regis præfectus, præter ſpem dum regia Hieroſolymitana oppugnaretur elapſus in aliud periculum incidit, ne iugularetur à Manahemo & ſociis eius latronibus: ſeruatus eſt tamen interuentu cognatorum quorundam Babyloniorum, qui tum erant Hieroſolymis: quintaque poſt die quo minus agnoſceretur mutato capillitio fugam iniit. & cum perueniſſet ad quendam ſuæ poſſeſſionis vicum ſitum prope caſtellum Gamala, accerſiuit aliquam multos ſibi ſubditos. interim diuinitus ei quiddam accidit, quod alioqui peritu ro ſalutem attulit nam repentina febre correptus literas ad Agrippam

Tres in vrbe Tiberiade factiones.

Iuſti Piſti filij ad multitudinem oratio.

Iuſtus populum ad defectionem irritat.

Iuſtus belli fax.

Giſchala incenſa atque diruta.

Gamala in Romanorum fide perſtant.

Philippi Iacimi filij periculum.

& Ber

& Berenicen ſcriptas liberto cuidam commiſit, qui Varo eas redderet: huic enim tum Rex & Regina curandam regiam crediderant, ipſi Berytum profecti obuiam Geſſio. at Varus acceptis Philippi literis, cognitoque quod euaſerit, tulit id grauiter, veritus ne poſthac Rex & Regina non egerent ſua opera, vt Philippo incolumi reddito, productum igitur ad plebem eum qui literas attulerat, & accuſatum tanquam falſarium, quodque fictum nuncium attuliſſet, Philippum Hieroſolymis cum Iudæis contra Romanos bellum gerere, ſupplicio tradidit. qui cum non reuerteretur ad Philippum, ille cauſam neſciens rurſus alium miſit cum literis, renunciaturum quidnam priori accidiſſet, curue ita differret reditum. Verum & hunc Varus oppreſſit per calumniam. etenim a Cæſarienſibus Syris inflatus fuerat vt aſpiraret ad ſublimia, dicentibus fore vt Agrippa interficiatur à Romanis ob rebellationem Iudæorum, & ipſi detur regnum debitum propter cognationem regiam. nam conſtabat Varum eſſe regii generis, deſcendentem à Sohemo tetrarcha Libani. Is igitur ſpe tali elatus literas apud ſe retinuit, diligenter cauens ne peruenirent in manus regias: obſeruabatque omnes exitus. ne quis clam elapſus renunciaret regi quæ ibi fierent: multoſq; Iudæorum interficiebat in gratiam Syrorum Cæſarienſium. quin & in Bathanæa Iudæos qui Babylonij vocantur, Bathyram incolentes decreuit ope Trachonitarum inuadere: vocatiſque ad ſe Cæſarienſibus Iudæis duodecim primariis, iuſſit eos profectos illo nunciare ſuo nomine tribulibus: relatum ſibi eſſe quod bellum aduerſus regem molirentur: ſed quia non liberet credere, denunciare vt arma ponerent. id enim argumentũ fore certiſſimum, quod merito fidẽ non habuerit falſis rumoribus. adiunxit, mittendos eſſe ſeptuaginta ex optimatibus, qui crimen obiectum diluant. fecerunt iuſſa illi duodecim: & cum Bathyram veniſſent ad ſuæ gentis homines, eoſque nihil noui moliri inueniſſent, perſuaſerunt vt ſeptuaginta viros mitterent. hos aduentantes cum duodecim legatis Cæſaream, Varus ſtipatus regio milite in itinere exceptos vna cum ipſis legatis interficit, ac mox pergit contra Iudæos incolentes Bathyram. ſed præuenit eum quidam ex illis ſeptuaginta caſu ſeruatus, quo nuncio moniti arreptis armis receperunt ſe cum vxoribus & liberis in caſtellum Gamala, relictis vicis refertis multis opibus, & pecorum ingenti numero. quo audito Philippus & ipſe eodem ſe contulit. ad cuius aduentum acclamabat populus vt ducem ſe eis præberet, & contra Varum ac Cæſarienſes Syros bellum ſuſciperet. fama enim ſparſerat Regem ab his occiſum eſſe. Philippus vero comprimebat eorum impetum, collata in eos regis beneficia in memoriam reuocans, tum quanta eſſet Romanorum potentia, quam rebellando irritare immani periculo non careat. atque ita tandem vicit huius viri conſilium. Rex porro cum ſenſiſſet Varum velle apud Cæſaream Iudæos cum vxoribus & liberis multorum millium explentes numerum interficere, miſit ei ſucceſſorem Equum Modium, vt alibi dictum eſt. Philippus autem Gamala & vicinam regionem in Romanorum fide continuit. Interea cum veniſſem in Galilæam, certis nunciis ſuper his rebus edoctus, ſcripſi Hieroſolymitanorum concilio, quid me iuberent ſciſcitans. reſcriptum eſt, vt in Galilæa maneam, eiuſque tutelæ prouideam, retentis etiam collegis, ſi illis ita viſum ſit. hi eum multum pecuniæ paraſſent ex debitis ſibi ſacerdotij nomine decimis, ſtatuerant reuerti in patriam: ſed rogati, vt tantiſper mecum eſſent dum componeremus omnia, facile aſſenſerunt. Cum his igitur à Sephoritarum vrbe profectus in Bethmauntem vicum veni diſſitum quatuor ſtadiis à Tiberiade: miſſoq; nuncio accerſini ad me ſenatum Tiberiadis & primores

Varus literas ferẽtem, innocentem, ſupplicio tradit.

Vari Tyrannis & regni cupido.

Varus tyrannidem & potentiam occultare conatur.

Varus 70 Iudæos vna cũ ipſis legatis interficit.

Iudæi in caſtellum Gamala ſeſe recipiũt, quo & Philippus ſe cõfert.

Gamala in Romanorũ fide permanet

Ioſephus Hieroſolymitanorũ cõcilij iuſſu in Galilæa manet.

eius populi. qui poſtquam affuerunt, & inter hos Iuſtus quoq;, dixi me vnacum collegis legatum à populo Hieroſolymitano miſſum ad eos, vt agerem de diruendo palatio, quod ibi à ſe exſtructum Herodes tetrarcha variis animalium picturis ornauerat, cum id vetitum ſit noſtris legibus: rogabamq;, vt nos quantocyus id facere permitterent. Quod cũ diu Capella & ſuæ factionis homines recuſaſſent, tandem magna contentione aſſenſum eis expreſſimus. interim dum nos ea de re contendimus,

Palatium Tiberiade incẽſum.

iam Ieſus Saphiæ filius nautarum & inopum factionis dux aſſumpta aliquammultorum Galilæorum manu palatium incenderat, ratus ſe bonam prædam inde paraturum, quia tecta eius quædam inaurata viderat: multaque in eo diripuerunt præter animi noſtri ſententiam. nos enim poſt colloquium cum Capella & Tiberienſium primatibus apud Bethmauntem habitũ in ſuperiora Galilææ nos recepimus. Tum Ieſu factio Græcos omnes eam vrbem habitantes interimunt, & quotquot inimicos ante id bellum habuerant.

Ioſephus Regis facultates recuperat

His auditis, vehementer commotus deſcendi in Tiberiadem, dedique operam, vt quicquid poſſem recuperarem ex direptis Regis facultatibus, candelabra corinthia, menſas Regias, & rudis argenti ſatis magnam copiam. quæcunque autem recepi, regi ſeruare ſtatui. accitis igitur decem è ſenatu potioribus & Capella Antylli filio, vaſa illa eis tradidi, interdicens, ne cuiquam præter me ea redderent.

Ioannes in Giſchala.

Inde Giſchala cum collegis ad Ioannem veni, cogniturus quidnam haberet animi: moxque deprehendi eum rerum nouarum cupidum affectare tyrannidem. rogabat enim me, vt ſibi poteſtatem facerem exportandi frumentum Cæſaris, quod in ſuperioris Galilææ vicis erat repoſitum, dicens ſe id velle impendere in ſtructuram mœnium patriç. at ego cum olfeciſſem eius conatus & conſilia, negabam me hoc ei permittere. cogitabam enim id frumentum, aut Romanis ſeruate, aut mihi ipſi, quod haberem iam curam eius regionis à ciuitate Hieroſolymitana mihi commiſſæ. ergo cum nihil à me impetraret, collegas appellauit ſuper hoc negocio futurorum improuidos, & auidos munerum. ab his largitione totum eius prouinciæ frumentum obtinuit, me non valente contra duos contendere. deinde altero dolo Ioannes vſus eſt. aiebat enim Iudæos Cæſareæ Philippi incolas, regis cui ſuberant mandato intra mœnia cohibitos, querentes de olei puri penuria, id à ſe petere, ne præter morem cogantur vti Græcorum oleo. hæc autem non religionis reſpectu dicebat, ſed victus turpis lucri cupidine.

Ioannes lucri cupidus.

ſciens enim apud Cæſarienſes ſextarios duos drachma vna venire, Giſchalis autem octuaginta ſextarios drachmis quatuor. totum illud oleum quod ibi erat ad eos tranſmiſit, me quoque, vt videri volebat permittente. non enim volens permittebam, ſed metu, ne ſi obſiſterem lapidarer à populo. poſtquam igitur conceſſi plurimum pecuniæ Ioannes quæſiuit hoc maleficio:

Ioſephus collegas Hieroſolyma remittit.

ex hoc oppido remiſi collegas Hieroſolyma, totuſq; poſthac fui in comparandis armis & muniendis vrbibus. accitis deinde latronum fortiſſimis, cum viderem non poſſe illis arma adimi, perſuaſi multitudini, vt mercede eos conducerer, conducibilius docens habere eos ſtipendiarios, quam ſinere agros incurſionibus totum diripi: atque ita eos dimiſi ſacramento obſtrictos, ne niſi vocati in regionẽ noſtram venirent, aut, niſi ſtipem debitam reciperent, iuſſos prius abſtinere à Romanis & accolis iniuriam. Sed ante omnia, curaui in pace continere Galilæam.

Ioſephus Galilææ Præſes 70 viros ſibi adiungit.

cumque vellem optimates eius regionis circiter ſeptuaginta prætextu amicitiæ habere quaſi obſides fidei, adſcitos in amicitiam feci mihi comites & iudicandi ſocios, pleraque decernens ex ipſorum ſententia, in primis curans, ne temere diſcederem à iuſtitia, vtue abſtinerem ab omni corruptela munerum, agens

igitur annum trigeſimum, qua ætate etiam ſi quis temperet cupiditatibus illicitis, difficile tamen euadit calumniatorū inuidiam, maxime, ſi cum magna poteſtate ſit, nulli mulieri vim intuli, & nihil mihi obtrudi ſum paſſus, vt rei nullius indigus: imo ne debitas quidem mihi, vt Sacerdoti decimas accipere volui ab afferentibus. ex manubiis tamen partem poſt deuictos Syros accolas recepi, quas me Hieroſolyma miſiſſe ad cognatos fateor. Cumq; bis Sephoritas vi expugnaſſem, Tiberienſes quater, Gadarenſes ſemel, & Ioannem ſæpius inſidias mihi molitum in poteſtatem redegiſſem, neq; de ipſo, neq; de vllo memoratorum populorum pœnas ſumere ſuſtinui, vt procedente ſtilo indicabimus. quamobrem opinor Deum recte factorum inſpectorem, & tunc me eripuiſſe ex inimicorum inſidiis, & poſt ſæpe è multis periculis, ſicut ſuo loco dicetur. Tanta autem erga me erat vulgi Galilæorum fides ac beneuolentia, vt expugnatis eorum oppidis, & in captiuitatem abductis familiis, non tantum gemitus ſuis calamitatibus, quantum curæ incolumitati meæ tuendæ impenderent. hæc videntem Ioannem inuidia ſubiit: rogauitq; me per literas, vt ſibi permitterem valetudinis cauſa apud Tiberiadem foueri aquis calidis: quod ego nihil ſuſpicans libenter annui: quin & his quibus ciuitatis adminiſtratio per me fuerat credita ſcripſi, vt diuerſorium ei pararent & comitibus, rerumque ad commodum victum idonearum copiam. ipſe interim agebam in vico Galilææ, qui Cana dicitur. Ioannes autem poſtquam venit Tiberiadem egit cum oppidanis, vt obliti datæ mihi fidei ad ſe deficerent: multiq; preces eius libenter admiſerunt, homines gaudentes nouitatibus, & mutationum auidi, procliueſq; ad diſſidia: præcipue vero Iuſto, & patri eius Piſto cupide arrepta eſt deficiendi à me ad Ioannem occaſio. id tamē conſilium interuentu meo feci irritum. Venerat enim ad me à Sila, quem Tiberienſibus ducem præfeceram, nuncius voluntatem eius populi indicans, & hortans vt properem: alioquin fore, vt ciuitas breui in aliorum poteſtatem veniat. lectis igitur Silæ literis, cum ducentis viris per totam noctem iter feci, præmiſſo nuncio, qui aduentum meum ſignificaret Tiberienſibus. mane autem iam ciuitati proximo plebs mihi venit obuiam: & Ioannes inter alios. qui cum valde turbato vultu me ſalutaſſet, veritus ne detecto ſuo conatu veniret in capitis periculum, propere ſe recepit in diuerſorium. cumq; perueniſſem in ſtadium, dimiſſis abſque vno ſatellitibus, retentiſque decem armatis, alloqui cœpi concionem Tiberienſium ſtans in celſo quodam ſuggeſto: hortabarq; eos ne tam cito deficerent, alioqui fore, vt breui eius fidei mutatæ pœniteat: neq; illis poſthac quenquam crediturum facile, nimirum merito ſuſpectis ob hanc præſentem perfidiam. Vix hæc effatus eram, cum audio ex meis quendam iubentem me deſcendere. non enim tempus eſſe conciliandæ Tiberienſium beneuolentiæ, ſed proſpiciendi incolumitati propriæ, & quomodo inimicos effugiam. Ioannes enim poſtquam didicit me pene ſolum eſſe, delectus e mille ſuis militibus fidiſſimos miſerat iuſſos me interficere: iamq; veniebant, & patratum fuiſſet facinus, niſi ocius deſiliuiſſem cum Iacobo ſatellite, ſubleuatus ab Herode Tiberienſi: à quo deductus ad lacum, nauigio quod forte ibi nactus ſum conſcenſo, euitatis præter opinionem inimicis perueni Taricheas. eius vrbis incolæ audita Tiberienſium perfidia vehementer irati, correptis armis hortabantur, vt ſe contra eos ducerem, dicētes ſe velle vlciſci læſi ducis iniuriam: facinuſq; hoc renunciabant per totam Galilæam, quo omnes citarent contra Tiberiada, rogantes vt frequentes ad ſe conuenirent facturi de conſilio ducis id quod viſum fuerit. itaque magnus vndiq; Galilæorum armatorum concurſus factus eſt, poſtulantium . vt

Ioſephus 30. annos natus, nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur.

Ioſephi erga hoſtes benignitas.

Galilæorū erga Ioſephū fides ac beneuolentia.

Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit.

Ioannis inſidia.

Ioſepho Tiberienſis plebs obuiam venit.

Ioſephi ad ciues Tiberienſiū adhortatio.

Ioannes Ioſephum interficere conatur.

Galilæi Tiberiada inuadere poſtulant.

Tiberiada inuaderem, expugnatamque diruerem, & incolas cum totis familiis ſub haſta venderem. idem ſuadebant & amici qui ex ea vrbe euaſerant. ego vero non annuebam, indignum ratus ciuilis belli initium facere, & cenſens non debere eam contentionem vltra verba progredi: imo ne ipſis quidem aiebam id conducere, ſi Romanis inſpectantibus diſſidiis inteſtinis ſe conficiant, hac ratione demum Galilæorum ira placata eſt. Ioannes porro vbi non ſucceſſerunt inſidiæ, ſibi ipſi timuit, & aſſumptis armatis quos circa ſe habebat relicta Tiberiade Giſchala petiit: inde ad me ſcripſit factum excuſans, quaſi non fuiſſet eius conſcius: rogabatq; ne quid ſuſpicarer de ipſo, addens iuramenta cum diris execrationibus, quo magis ſcriptis ſuis fidem aſtrueret. At Galilæi, quorum è tota regione denuo magnus cum armis affluxerat numerus, ſcientes hominē eſſe malum & periurum, rogabant, vt ſe cōtra eum ducerem, promittentes funditus ſe deleturos & ipſum & patriam eius Giſchala. Actis igitur pro fauore gratiis, pollicitus ſum me eis non ceſſurum officiis ac beneuolentia: rogabam tamen, vt cohiberent ſeipſos, & darent mihi veniam qnod tumultus compeſcere mallem abſque cædibus. conceſſerunt id mihi Galilæi, moxq; Sephorim venimus. oppidani autē, quibus decretum erat permanere in fide Romani populi, timentes meum aduētum, conati ſunt me in alia negocia diſtrahere, quo ipſi ſecurius degerent: miſſoq; nuncio ad Ieſum latronum principem agentem in confiniis Ptolemaidis, magnam pecuniam ei ſunt polliciti, ſi cum octingentorum manu quam alebat, bellum nobis inferret. is promiſſis motus voluit nos necopinantes & imparatos aggredi. itaque rogat me per nuncium, vt ſibi ſalutandi me poteſtatem facerem. quo impetrato, quandoquidem non præſenſeram inſidias, aſſumpta latronum cohorte iter fecit propere, non tamen ei ſucceſſit tētatum facinus. cum enim iam non longe abeſſet, quidam ex eius cohorte transfuga conatum ipſius mihi indicat. quo audito proceſſi in forum ſimulans me nihil ſcire de inſidiis, ſequente armatorum Galilæorum multitudine, & inter hos quibuſdam Tiberienſibus. deinde diſpoſitis qui ſeruarent vias, iuſſi portarum cuſtodes, vt ſolum Ieſum cum primis venientem intromitterent, cæteros excluderent, & ſi vi tentarent irrumpere, plagis repellerent. quibus imperata facientibus intrauit Ieſus cum paucis: iuſſuſq; à me arma confeſtim proiicere, niſi interfici mallet, videns ſe cinctum armatis paruit. tum qui eum ſequebantur excluſi, vt ducem ſui m captum ſenſerunt, e veſtigio fuga ſe proripiunt: & ego ſeorſum abducto Ieſu dixi me non ignorare paratas mihi inſidias, quibuſue id factum ſit autoribus: daturum tamen erroris veniam, ſi mutatus velit eſſe mihi fidus in poſterum. quo omnia pollicente dimiſi hominem, permiſſum quos prius habuerat colligere: Sephoritis vero pœnam interminatus ſum, niſi poſthac quieſcerent. Per idem tempus venerunt ad me duo Trachonitarum magnates Regis ſubditi, adducentes ſuos equites & afferentes tam arma quam pecuniam. hos cum Iudæi circumcidi cogerent, ſi velint inter ipſos verſari, non ſiui vt eis moleſti eſſent: aſſeuerans oportere ſuo quenque arbitratu, & non alieno impulſu Deum colere: neq; committendum, vt eos ſecuritatis cauſa confugiſſe ad nos pœniteat: atque ita perſuaſa multitudine, viris illis conſuetum victum abunde præbui. Interea Rex Agrippa copias mittit duce Equo Modio, quæ Magdala caſtellum vi capiant: quæ tamen obſidere id non auſæ inſeſſis viis infeſtabant potius Gamala Ebutius autem Decadarchus qui Magni campi præfecturam tenuit, audito quod in Simoniada vicum veniſſem ſitum in Galilææ finibus, diſtantem ab ipſo ſexaginta ſtadiis, noctu aſſumptis quos circa ſe habebat centum equitibus, & ferme du-

Ioannes Ioſepho ſeſe excuſat.

Ieſus latronum Princeps. Ioſepho Ieſus bellū infert.

Ieſus a Ioſepho arte captus.

Ioſephi erga Ieſum benignitas.

Ioſephi Religionis cura.

Ebutius contra Ioſephum.

centis peditibus, Gabenſiumque auxiliis, nocturno itinere in eum vicum peruenit. contra quem cum meorum explicuiſſem validam aciem, conatus eſt nos in planitiem proiicere, fretus equitibus. nihil tamen profecit, quia moueri loco nolui, quippe videns eum potiores habiturum, ſi cum eſſemus omnes pedites deſcenderemus in campeſtria. cumque aliquandiu ſtrenue repugnaſſet Ebutius, tandem animaduertens, nullum eſſe eo loco vſum equitum, ſigno receptui dato Gabam abiit infecto negocio, tribus tantum in pugna amiſſis.

Ebutius infecto negocio diſcedit.

ego vero eueſtigio ſecutus ſum cum armatorum duobus millibus, cumq; veniſſem Beſaram, quod oppidum in Ptolemaide ſitum confiniis ſtadio vigeſimo abeſt à Gaba, vbi tum erat Ebutius: diſpoſitis foris per vias ſtationibus militum, quo tuti eſſemus ab incurſu hoſtium, donec frumentum exportaremus, cuius magna vis è circumuicinis Reginæ Berenices vicis eo congeſta fuerat: oneratiſque plurimis camelis & aſinis quos in hoc adduxeram, tranſmiſi frumentum id in Galilæam:

Ioſephus frumentū in Galilaā tranſmittit.

abſolutoq; hoc negocio, feci Ebutio pugnandi copiam. eam cum ille detrectaret audacia noſtra territus, verti me in Neopolitanum, audito quod populatus ſit agrū Tiberienſium. is cum equitum ala præſidio erat Scythopoli. hoc igitur ab vlteriore Tiberienſium vexatione prohibito, totus eram in proſpiciendo rebus Galilææ.

Ioſephus in Neapolitanum.

Cęterum Ioannes Leui filius, quem diximus degere Giſchalis, poſtquam cognouit omnia mihi ex ſententia ſuccedere, amariq; me à ſubditis, & timeri ab hoſtibus, iniquo id tulit animo, ratuſq; non eſſe in ſuam rem meam felicitatem, non mediocri inuidia tactus eſt: ſperanſq; ſe meos ſucceſſus impediturum ſi ſubditorum in me conciliaret odia, ſolicitauit Tiberienſes & Sephoritas, ratus etiam Gabarenos ad ſe defecturos, quæ ciuitates ſunt in Galilæa præcipuæ. aiebat enim ſuo ductu longe melius adminiſtranda omnia, & Sephoriēſes quidem, quod vtroq; noſtrum poſthabito ad Romanos ſpectarent dominos, non aſſenſerunt homini. Tibarienſes autem defectionem quidem recuſabant, pollicebantur tamen illi quoq; amicitiam.

Ioannes Ioſephi ſucceſſus, animo fert iniquè.

Gabareni autem Ioanni ſe addixerunt, autore Simone ciue primario, qui Ioannis erat amicus & ſocius. nec tamen aperte ad eum defecerunt, quippe qui vehementer timebant Galilæos, iam ante experti eorum erga me beneuolentiam: ſed clam captabant occaſionem inſidiis.

Gabareni Ioanni ſeſe addicunt.

Et ſane periculum adiui maximum de cauſa tali. Dabaritteni quidam audaces iuuenes cum animaduertiſſent vxorem Ptolemæi procuratoris regij cum magno paratu deducentibus aliquot equitibus per Magnum campum ex ditione regia in Romanorum prouinciam iter facere, in eos repente irruunt: fugataq; muliere quicquid ſecum portabat diripiunt: quo facto Taricheas vbi tum eram, quatuor mulos adducunt onuſtos veſtimentis variaque ſupellectili: inter quam & vaſa erant argentea non pauca, & quingenti nummi aurei.

Dabaritten: Ptolemæi vxorē ſpoliant.

Hæc ego ſeruare volens Ptolemæo, vt eiuſdem tribus homini, quod lex noſtra ne inimicos quidem tribules fraudare permittat, dixi his qui attulerant oportęre eà ſeruari, vt diuenditorum precium conferatur in Hieroſolymitanæ vrbis mœniorum fabricam. id iuuenes illi permoleſte tulerunt, non admiſſi in partem prædæ, vt ſperauerant: quapropter ſparſi per vicos Tiberiadis rumorem diſſeminant, velle me Romanis eam regionem prodere. finxiſſe enim prædam deſtinatam eſſe præmuniendis Hieroſolymis: re autem vera in hoc eam ſeruare, vt rapta domino ſuo reſtituam. qua quidem in re nil eos fallebat opinio. poſt diſceſſum enim iuuenum accitis duobus primariis ciuibus, Daſſione & Iannæo Leui filio, Regi amiciſſimis, mandaui eis, vt raptam ſupellectilem ad illum tranſmitterent, mortem interminatus ſi hoc decretum proferrent apud quenquam morta-

Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddére conatur.

Seditio aduerſus Ioſephū.

lium. Sed cum Galilæos rumor peruaſiſſet, me velle regionem eorum Romanis prodere, omnibus incitatis ad ſumendum de me ſupplicium, Taricheatæ quoque fidem habentes iuuenum commenticiis ſermonibus, ſuaſerunt meis ſatellitibus & militib. reliquis, vt me dormientem deſerentes in circum venirent, cum cæteris ibi de abrogando mihi imperio conſultaturi. qui perſuaſi multos ibi iam ante congregatos inueniunt, vnanimiter vociferantes vindicandum eſſe in proditorem Rei publicæ.

Græc. textus ſapida pas.

Ieſus Saphiæ fili', inſidias Ioſepho ſtruit.

Sed præcipue inſtigabantur à * Ieſu Saphiæ filio, qui tum ſummum magiſtratum gerebat, vir malus, & natus mouendis tumultibus, ſeditioſusque vt qui maxime. Is tum præ ſe ferens Moſis tabulas in medium progreſſus, ſi veſtri, inquit, nulla cura tangimini, at ſacratas has leges nolite contemnere, quas publico odio proſequendus Ioſephus iſte veſter dux ſuſtinuit prodere, quantumuis atroci pœna digniſſimus. Hæc effatus & exceptus acclamatione populi, aſſumptis armatis ad ædes vbi diuerſabar properat eum certo interficiendi me propoſito, me nihil tumultus ſentiente & quieſcente interim præ laſſitudine:

Simō Satelles Ioſephum excitat.

cum ſubito Simon vnus ſatellitum, qui tum ſolus mecum permanſerat, viſo incurſu ciuium me excitat: indicatoque inſtante periculo ſimul hortatur, vt potius generoſi ducis more vitam abrumpam, quam inimicorum arbitrio moriar.

Ioſephus populum ad miſericordiam monet.

Hæc illo monente, ego ſalute mea Deo commiſſa mutataque veſte in cœtum atratus prodij, & ſuſpenſum à ceruice geſtans gladium, per viam illam qua neminem aduerſariorum occurſurum ſciebam in circum veniens viſendum me præbui, in faciem proſtratus & terram rigans lacrymis, ita vt omnes mouerem ad miſericordiam. eumque ſenſiſſem mutatos affectus populi, conatus ſum eorum ſententias ſcindere, prius quam armati reuerterent à meis ædibus: falſuſque me non alienum ab obiecto crimine, poſtulabam, vt primum diſcerent, in quem vſum ſeruarem relatam ad me prædam, ac tum demum ſi liberet me interficerent. multitudine vero iubente me dicere, armati reuerſi & me conſpicati irruunt occidendi animo. ſed cohibiti plebis vocibus, repreſſerunt ſuum impetum, rati poſt confeſſionem proditionis & ſeruatæ regi pecuniæ habituros ſe meliorem occaſionem patrandi facinoris.

Ioſephi oratio & confeſſio corā aduerſariis.

Itaque facto ſilentio, Viri fratres inquam, * vobis videor mortem commeritus, nec ipſe mori recuſo: volo tamen ante exitium veritatem apud vos proloqui. Equidem cum animaduertiſſem ciuitatem hanc commodiſſimam hoſpitibus, multoſque relictis propriis patriis delectari veſtra conſuetudine cuiuſuis fortunæ futuros ſocios, decreueram mœnia vobis condere ex iſtis pecuniis propter quas ad hoc deſtinatas exorta eſt tãta veſtra indignatio. ad hæc verba Tarichenſes & hoſpites conclamant, gratias mihi agentes & iubentes me bono eſſe animo. Galilæi vero atque Tiberienſes perſtabant in iracundia. factumque eſt inter ipſos diſſidium, his minantibus pœnam, illis contra ſecurum me eſſe iubentibus.

Ioſephus inſidias euadit.

Ioſephus in alio periculo verſatur.

poſtquam autem & Tiberienſibus promiſi me ædificaturum mœnia & aliis opportunis ciuitatibus fidem habentes pollicitis dilabebantur ad ſuum quiſque domicilium: & ego præter omnem ſpem elapſus è tanto periculo, cum a mieis & viginti armatis domum reuerſus ſum. Sed denuo latrones & ſeditionis autores, timentes ſibi ne peccati pœnam luerent, cum ſexcentis armatis concurrunt ad meum diuerſorium incendendi illud animo. quorum aduentu nunciato ratus turpe fugere, decreui vti contra eos audacia. clauſis igitur meo iuſſu ædium foribus, ipſe è cœnaculo poſtulabam, vt ad me aliquot mitterent, accepturos ob quam tumultuabantur pecuniam, ne quid habeant quod ſtomachentur amplius. quo facto turbulentiſſimum ex his qui intro recepti ſunt, verbe-

ribus cæſum & alteram manum abſciſſam ſuſpenſamque à collo gerentem, rurſum eieci, redituram ad eos qui ſe miſerant. at illi mirum in modum ſunt territi: timentesque ſimilem pœnam ſi ibi morarentur diutius, quippe qui putabant me plures domi habere armatos, ſubito omnes diffugiunt: ſicque hoc ſtratagemate alteras euaſi inſidias. Nec tamen defuerunt, qui rurſum concitarent vulgum, negantes magnates illos Regios, qui ad me confugerant oportere viuere, niſi tranſirent ad eorum ritus, à quibus ſalutem peterent: criminabanturq; eos, vt Romanorum ſtudioſos & veneficos: moxque tumultuabatur multitudo decepta à loquentibus ad gratiam. Quo comperto ego contra docui populum, non eſſe exagitandos qui ad ipſos confugerint: cauillatus in vanitatem obiecti veneficii, fruſtra Romanos tot legiones alere, ſi veneficorum opera poſſint victoriam conſequi. His verbis pauliſper placati, vbi digreſſi ſunt rurſum in magnates illos irritabantur à quibuſdam perditis, vt etiam armati ad eorum ædes, quas Taricheæ habitabant concurrerent, interfecturi homines. quod vt audiui, valde timui ne hoc ſcelere patrato nemo poſt hac ad nos confugeret. quamobrem aſſumptis quibuſdam aliis propere veni ad eorum diuerſorium: quo clauſo, & perducta inde foſſa ad lacum, accitum nauigium cum eis inſcendens, traieci in Hippenorum confinia: & reddito eis equorum precio, quos in tali fuga abducere non poterant, dimiſi multum rogatos, vt præſentem neceſſitatem forti ferrent animo: nam & ipſe permoleſte ferebam, cogi me rurſum in hoſtilem terram exponere viros, qui ſemel ſe meæ fidei commiſerant; ſatius tamen ducens Romanorum manu eos, ſi ita contingat, cadere, quam in mea ditione per ſcelus opprimi. Illi tamen ſeruati ſunt, Rege concedente errati veniam. Et horum quidem hic fuit exitus. Tiberienſes porro per literas Regem rogauerunt, vt in eorum agrum præſidium mitteret, defectionem pollicentes. Quo facto, quamprimum ad eos veni, poſtulabant, vt mœnia ſibi promiſſa extruerem. audiuerant enim Taricheas iam cinctas mœnibus. ego vero annui, & congeſta vndique materia iuſſi architectos opus id aggredi. Poſt triduum vero me à Tiberiade digreſſo Taricheas triginta ſtadiis inde diſtitas, forte fortuna cōſpectus eſt Romanorum equitatus non longe à Tiberiade iter faciens, quos oppidani rati eſſe Regios, mox in Regem honorificas voces, in me contumelioſas iactare auſi ſunt: moxque curſim quidam veniens renunciat illorum motum ad defectionem ſpectantium: id quod me valde perterruit, quod inſtante tum Sabbatho armatos à Tarichæis domum dimiſeram, quo quietius Taricheatæ ſine militari turba feriarentur: & alioquin quoties eo loco degerem, ne ſatellitio quidem vtebar, fretus probata ſæpe incolarum beneuolentia. itaq; cum ſeptem tantum milites & aliquot amicos circa me haberem, anceps eram conſilii. nam reuocare copias ſub veſperam non placebat, quibus poſtera die neq; neceſſaria arma tractare permittebatur noſtris legibus. quod ſi Taricheatas eorumque hoſpites prædæ ſpe inuitatos illo ducerem, videbam in eis non eſſe ſatis virium. & res dilationē non patiebatur, quo timerem ne à Rege miſſi occupata vrbe me excluderent. quapropter decreui vti ſtratagemate. E veſtigio amicorum fidiſſimos Taricheatarum portis appoſui, neminem permiſſuros egredi: conuocatisque familiarum primatibus, ſingulos iuſſi nauem in lacum deducere, eaque cum gubernatore inſcenſa me ſequi. Tum & ipſe cum amicis & ſeptem illis militibus conſcenſo nauigio petebam Tiberiada. At Tiberienſes, vt cognouerunt nullas à Rege venire copias, lacum vero totum refertum nauibus, attoniti & ciuitati ſuæ timentes, ac ſi naues militem veherent, mutauerunt priorem ſententiam. itaque poſitis armis

Ioſephi ſtratagema.

Alia vulgi ſeditio.

Ioſephus regios clā dimittit.

Tiberienſium ad Agrippā litera.

Septē vel octo ſtadia ſere miliare Germani cum conſtituunt.

Seditio & defectio Tiberienſium.

Ioſephus propter Tiberienſes periculis expoſitus.

Ioſephus conſcenſo nauigio Tiberiada petit.

obuiam mihi cum vxoribus & liberis prodeunt, excipientes me fauſtis acclamationibus, quod putarent me non ſenſiſſe ipſorum propoſitum, rogantesque, vt propitius in eorum vrbem aduenjam. ego autem propius accedens, iuſſi gubernatores longe à terra ancoras iacere, ne appareret oppidanis nauigia eſſe inania: ipſe naui vna aduectus proxime, cum eis expoſtulabam quod tam ſtulte ad violandum fidem mihi datam eſſent faciles: deinde pollicebar certam veniam, ſi decem primates ad me mitterent: quo ſine mora facto, in nauem impoſitos mihi Tarichæas in cuſtodiam. atque hac arte alios poſt alios accipiendo paulatim vniuerſum ſenatum, & parem ex primoribus populi numerum illo tranſuexi. Tum reliqua multitudo, vt vidit in quanto eſſet periculo rogabat, vt tumultus autorem ſupplicio traderem. is Clitus dicebatur, audax & temerarius iuuenis. ego qui nefas ducebam virum tribulem interficere, & tamen neceſſe habebã pœnam de eo ſumere, Leuiam vnum è ſatellitibus iuſſi, vt accedens ei manum alteram præcideret: qui cum non auderet ſolus in tantam multitudinem progredi, ne timiditas eius ſentiretur à Tiberienſibus vocato Clito, quoniam inquam meritus es ambas manus amittere homo in me tam ingratus & perfidus, eſto nunc tibi ipſe carnifex, ne tibi cunctanti grauius inferatur ſupplicium. cumque multis precibus alteram manum ſibi donari peteret. ægre annui. moxque libenter, ne ambabus mulctaretur, arrepto cultro ſiniſtram ſibi præcidit. atque hoc modo is tumultus eſt compoſitus. Me deinde reuerſo Taricheas, Tiberienſes, vt cognouerunt ſtratagema quo vſus ſum, mirabantur quod abſque cæde ſedauiſſem ipſorum veſaniam. ego autẽ accitis è cuſtodia Tiberienſibus, & in his Iuſto patreque eius Piſto, adhibui eos conuiuio: & inter epulandum dixi me non ignorare Romanos potentia mortales omnes præcellere, diſſimulare tamen propter latronum multitudinem: ſuadebamque, vt & ipſi idem facerent expectãtes meliora tempora, neque interim grauatim ferrent meum imperium, quandoquidem non daretur alius dux commodior. Iuſtum etiam admonebam, quod antequam ego Hieroſolymis veniſſem, Galilæi fratri eius manus amputauerint, obiectis fictitiis literis, & falſi crimine, quodq; poſt Philippi diſceſſum Gamalitæ à Babyloniis diſſidentes Charetem occiderint ipſius Philippi conſanguineum: & quod Ieſum eius fratrem, ipſius Iuſti ſororium, æqua & modica pœna affecerint. His allocutus eos in conuiuio, iuſſi mane Iuſtum cum ſuis abire liberos. Paulo autem ante Philippus Iacimi filius à Gamala talem ob cauſam abierat. Quamprimũ didicit Varum à Rege Agrippa defeciſſe; ſucceſſoremq; ei miſſum Modium Equum virum ſibi amicum, de ſuo ſtatu ſignificauit ei per literas: quib. ille receptis perlibẽter cognouit Philippum eſſe incolumem: easq; literas ad Regem ac Reginam miſit tum agẽtes apud Berytum. Tum Rex, vt intellexit falſum fuiſſe rumorem quod Philippus ducem de ſe Iudæis contra Romanos præbuerit, miſit equites, qui eum ad ſe deducerent: venientemq; complexus comiter, oſtentabat hominẽ Romanis ducibus, hũc eſſe dicens quem fama defeciſſe à Romanis vulgauerat: moxq; iubet eum aſſumpta manu equitum properare in caſtellum * Gamala, & abductis inde domeſticis Babylonios in Bataneam reſtituere: dateque operam modis omnibus, ne quid noui moliantur ſubditi. His mandatis à Rege acceptis Philippus ad exſequẽdum ea properat. Ioſephus autem quidã medicaſter aſcitis iuuenum audaciſſimis, & concitatis Gamalienſium primatibus, ſuaſit populo, vt à Rege deficerent, armisque arreptis vindicarent ſe in libertatem priſtinam: atque ita alios pertraxerunt in ſuam ſententiam, cæſis qui auderent contradicere. in his periit & Chares Ieſusque huius conſanguineus, & ſoror

Clitus Tiberiade ſeditiorũ autor.

Clitus ſiniſtram ſibi præcidit.

Ioſephus Tibérienſes ex cuſtodia dimittit.

Philippus Iacimi filius.

Comitas et benignitas Agrippæ erga Philippũ.

** Hedio, Gadara.*

Seditionẽ in Gamala Ioſephus concitat.

Iuſti Tiberienſis, ſicut ſupra diximus. Poſt hæc me rogarunt per literas, vt præſidium ad ſe mitterem, & ſimul qui oppidum eorum cingant mœnibus: ego vero vtrunque annui. per eoſdem dies Gaulanitis quoque regio ab Agrippa deficit vſq; ad vicum Solymam. Soganni etiam & Seleuciæ locis natura munitis addidi mœnia. Superioris etiam Galilææ vicos quamuis prærupto ſitu muniui ſimiliter, Iamniam Amerytham, Charaben. In Galilæa vero permuniui oppida Tarichæas, Tiberiada, Sephorim: vicos, Arbelorum ſpeluncam, Berſobe, Selamen, Iotapata, Capharat, Comoſagana, Nepapha, & montem Itabyrium, in ea loca & frumenti magnam vim condidi, & arma quibus ſe tuerentur contuli.

Multi Iudæi a Romanis deficiunt.

Interim Ioannes Leui filius indies maiori me proſequebatur odio, meos ſucceſſus ferens grauiter. cumque decreuiſſet omnino me de medio tollere, poſtquam Giſchala patriam cinxit mœnibus, Simonem ſuum fratrem cum centum militibus mittit Hieroſolyma ad Simonem Gamalielis filium, rogans, vt cum Hieroſolymitana ciuitate ageret, vt mihi abrogato imperio, rebus Galilææ Ioannem ipſum ſuffragio communi præficerent. Hic Simon Hieroſolymitanus erat illuſtri cum primis genere, Phariſæus ſecta, quæ quidem videtur exactius tenere leges patrias: inſignis vir prudentia, & qui labantes res poſſet conſilio ſuo in integrum reſtituere: vtebaturque iampridem Ioannis amicitia, mihi infenſus tunc temporis. Motus igitur amici precibus ſuaſit pontificibus Anano & Ieſu Gamalæ filio, aliiſque ſuæ factionis hominibus, vt me creſcentem tollerent, nec paterentur ad ſummũ gloriæ faſtigium euadere. id enim fore ipſis quoque conducibile, ſi amouerer à præfectura Galilææ. Sed non eſſe cunctandum Anano & cæteris, ne hoc conſilio prodito vrbem inuadam cum exercitu. Hæc conſulenti Ananus pontifex retulit non eſſe id facile, cum tam multi Pontifices & primores populi teſtes ſint mihi bene adminiſtratæ prouinciæ: nec æquum eſſe accuſare eum cui nihil poſſis obiicere.

Ioannes Ioſepho imperio abrogato Galilææ præeſſe cupit.

Simonis aduerſus Ioſephum conſiliũ.

Tum Simon iubet illos totam rem ſilentio tegere: ſibi curæ futurum, vt quamprimum à Galilæa ſubmoueat: accitoque fratre Ioannis, mandauit ei vt munera ad Anani amicos mitteret: ita enim forte citius conceſſuros in ſuam ſententiam. Sic tandem Simon effecit quod voluit. Ananus enim & ſocii corrupti largitionibus, conſilia de abroganda mihi præfectura conferunt, e ciuibus nemine alio conſcio. itaque placuit mittere viros preſtantiores genere, eruditione pares. horum plebeij erant duo, Ionathas & Ananis Phariſæi: tertius vero Iozarus ſacerdotalis generis, Phariſæus hic quoque. Simon vero ex ordine Pontificum, omnium natu minimus. hos iuſſerunt aduocata Galilæorum concione quærere, cur ita me diligant. quod ſi reſpondeatur quia Hieroſolymita ſim: dicere ſibi quoq; Hyeroſolyma eſſe patriam. Sin autem peritiam legum in me probent, dicendum nec ſibi ignotos eſſe ritus patrios. quod ſi ſacerdotij nomine me diligi dixerint, referendum ex ipſis quoque duos fungi ſacerdotio. ita inſtructi collegæ Ionathæ argenteorum quadraginta millia ex ærario accipiunt.

Aliud Simonis contra Ioſephum conſilium.

Et quia per idem tempus Ieſus quidam Galilæus cum ſexcentorum militum cohorte Hieroſolyma venerat: accitum hunc numerato trium menſium ſtipendio conducunt, iuſſum ſequi Ionatham & collegas, imperataque eorum facere: eiſque adiungunt trecentos ciues mercede auctoratos ſimiliter. His ita paratis legati proficiſcuntur, comitante Ioannis fratre cum ſuis centum militibus, mandatum habentes ab his qui ſe miſerant, vt ſi ſponte ab armis diſcederem, viuum me Hieroſolyma mitterent: ſi repugnarem, freti mandato impune interficerent. eiſdem etiam literæ ad Ioannem datæ ſunt, hortantes vt ſit paratus bellum contra me gerere, quin & Se-

Legati cũ militibus ad Ioſephum miſſi.

Ioſepho parẽs rem totam ſignificat.

phoritis, Gaberitis atque Tiberienſibus autores fuerunt, vt Ioanni contra me ferrent auxilia. Hæc cum pater meus ex Ieſu Gamalæ filio, conſiliorum omnium participe, mihique amico cognita ad me perſcripſiſſet, male me habuit ingratitudo ciuium per inuidiam occidere me volentium, nec minus ægre ferebam vocari me ſoliciti parentis precib. dicentis cupere ſe meum conſpectum ante obitum. quapropter amicis aperui omnia, addens poſt triduum relicta præfectura abiturum me in patriam. quo audito mœſti omnes & flentes deprecabantur, ne ſe deſeram perituros, ſi deſtituantur meo imperio. cumque apud me propriæ ſalutis quam precum illarum potior haberetur ratio, veriti Galilæi, ne ob meum diſceſſum contemnerentur à latronibus, dimiſſis nunciis per totam regionem ſuam, indicant me velle diſcedere. quo audito multi vndique conuenerunt cum vxoribus & liberis, non tam mei deſiderio vt opinor, quam metuentes ſibimet. me enim præſente in tuto ſibi eſſe videbantur. Venerunt igitur ad me populariter in Magnum campum, vbi tum agebam apud vicum Aſochium: quo tempore mirabile ſomnium noctu mihi obuerſatum eſt. cum enim in cubili eſſem mœſtus & turbatus ob recens acceptas literas, viſus eſt mihi vir quidam adſtans dicere: Deſine ô bone triſtari & metuere. nam hæc triſtia magnum te reddent ac fortunatum per omnia. ſuccedent enim feliciter non hæc ſolum, ſed & multa alia. quare perdura memor, quod oportebat te & cum Romanis bellum gerere. Poſt hoc ſomnium ſurrexi volens in campum deſcendere. tum vero me conſpecto multitudo Galilæorum mixta mulieribus & pueris proſtrata in faciem cum lachrymis ſupplicabat, ne ſe imminente hoſte deſeram, neve medio diſceſſu regionem ſuam prodam inimicorum iniuriis. & cum precibus nihil agerent, adiurabãt me vt maneam, iactantes multa conuicia in Hieroſolymitanum populum, qui ſe in pace non ſinerent. Hæc audiens & videns plebis mœſticiam flexus ſum miſericordia, non indignum ratus pro tanta multitudine vel apertum ſuſtinere periculum, itaque manſurum me annui, & iuſſis adeſſe ex omni eo numero quinq; millibus cum armis ac commeatibus, cæteros dimiſi in ſuam quenque patriam. cumque præſto eſſent illa quinque millia, aſſumptis his & tribus millibus militum quos ante habueram, & octuaginta equitibus, iter feci in vicum Chabalonem ſitum in confiniis Ptolemaidis: ibiq; continebam paratas copias, quaſi geſturus bellum contra Placidum. venerat is cum duabus cohortibus & turma equitum, miſſus à Ceſtro Gallo, vt incenderet vicos Galilæorum vicinos Ptolemaidi, & cum ille militem ſuum vallo cinxiſſet, non longe à Ptolemaenſium mœnibus, ego quoque caſtra metatus ſum procul à Chabalone ſexaginta ſtadiis. quapropter ſæpe militem vtrinq; produximus quaſi conflicturi prœlio, ſed conatus omnis intra velitationes conſtitit. quippe Placidus quanto auidiorem pugnandi me cerneret, tanto magis ipſe metu detrectabat prœlium, nuſquam ſecedens à Ptolemaide. Per idem tempus veniens cum collegis Ionathas, quem miſſum Hieroſolymis diximus à factione Simonis & Anani Pontificis, conabatur me per inſidias capere, non auſus aperte aggredi: ſcripſitque ad me literas huiuſmodi. Ionathas & collegæ legati Hieroſolymitarum Ioſepho ſalutem. Quoniam Hieroſolymis relatum eſt eius ciuitatis primatibus, Ioannem Giſchalenem ſæpe tibi tetendiſſe inſidias, miſerunt nos vt obiurgaremus hominem, iuberemusque in poſterum imperata rua facere. quare vt de tuo quoque conſilio prouideamus in futurum, quid agendum ſit, rogamus quamprimum ad nos non magno comitatu venias; neque enim vicus hic capit turbam militum. Hæc ita ſcripſerunt alterutrum ſperantes, aut habituros ſe venientem ſine armis

Ioſephus ex Galil diſcedere cogitat.

Ioſephi ſomniũ mirabile.

Galilæorum multitudo Ioſephũ ne ſe deſerat petit.

Ioſeph' in Galilæa manſurus annuit.

Placidus contra Ioſephum.

Ionathas Ioſepho ſcribit.

obno

Eques Ioſepho literas affert.

obnoxium: aut ſi copias armatas ducerem, iudicaturos perduelem patriæ. has literas quidam eques attulit, iuuenis audax, qui olim Regi militauerat. erat autem hora noctis iam ſecunda, & forte cum amicis Galilæorumque optimatibus diſcumbebam in conuiuio. cumque famulus renunciaſſet veniſſe ad me quendam Iudæum equitem, meo iuſſu intro vocatus ſalutauit neminem, tantum epiſtola prolata, hanc, inquit, tibi mittunt, qui nunc venerunt Hieroſolymis. & alii quidem conuiuæ mirabantur frontem militis: ego vero hortatus ſum eum ſedere, & nobiſcum cœnam ſumere. quod vbi recuſauit, epiſtolam ita vt acceperam manu retinens, cum amicis fabulabar de rebus aliis: ac paulo poſt ſurgens ablegatis aliis cubitum, retentiſque ſolum quatuor amicis intimis, & puero iuſſo vinum promere, apertam epiſtolam percurri, vidente nemine: & celeriter animaduerſo argumento denuo complicatam tenens manibus acſi nondum legiſſem, iuſſi militi viginti drachmas numerati in viaticum. quibus acceptis cum egiſſet gratias, intelligens hominem lucri eſſe cupidum, & hoc facile expugnabilem: Si inquam nobiſcum potare volueris, accipies drachmam in ſingulos cyathos. accepit ille conditionem, & multum vinum ingurgitans quo plus mereret pecuniæ, iamque ebrius ſecreta continere non potuit: ſed nemine rogante vltro faſſus eſt ſtructas mihi inſidias, & quod damnatus eſſem capitis. Quibus auditis reſcripſi ad hunc modum. Ioſephus Ionathæ & eius collegis ſalutem. Quod valetis, quodque in Galilæam veniſtis gaudeo, maxime quia iam poſſum traditis vobis rerum gubernaculis reuerti in patriam, cuius reuiſendæ iampridem deſiderio teneor. Quamobrem libenter ad vos non ſolum in Xallo venirem, ſed longius etiam, vel ſi nemo me accerſeret. Veniam tamen dabitis non valenti nunc id facere. apud Chabulonem enim manendum eſt, & obſeruandus Placidus, ne quod conatur, irrumpat in Galilæam. præſtat igitur vt ipſi vos huc conferatis ad me lecta hac epiſtola. Valete. His literis datis ad perferendum militi, miſi cum eo triginta Galilæorum nobiliſſimos, iuſſos ſalutare tantum homines illos, & nihil dicere præterea. additis, etiam ſingulis militibus fidis in ſingulos, qui obſeruarent ne miſſi à me aliquod haberent cum Ionatha colloquium. Poſt horum diſceſſum legati fruſtrati prima experientia, aliam epiſtolam mihi ſcripſerunt talem. Ionathas cæterique legati Ioſepho ſalutem. Denunciamus tibi vt abſque militibus ad tertium diem venias ad nos in oppidum Gabara, cognituros de Ioannis obiectis per te criminibus. His ſcriptis & conſalutatis Galilæis quos miſeram veniunt in Iapham vicum Galilææ maximum & munitiſſimum, refertumque habitatoribus: vbi excepti ſunt clamoribus plebis vociferantis vna cum mulieribus ac pueris, abirent, & ſinerent ſe frui duce optimo: eademque erat vox omnium, nullius niſi Ioſephi ſe parituros imperio. Itaque legati hinc diſcedentes infecto negocio, Sephorim ſe conferunt vrbem Galilææ maximam: cuius incolæ ſtudioſi Romanorum venientibus quidem prodierunt obuiam: de me autem nihil dixerſit, nec in laudem nec in vituperium. at poſtquam inde deſcenderunt in Aſochim, qualibus apud Iaphenos, excepti ſunt clamoribus: neciam cohibentes iracũdiam, iubent ſuos milites, vt fuſtibus acclamatores illos abigant. Gabara autem venientibus præſto fuit Ioannes cum tribus militum millibus. At ego qui iam ex literis præſenſeram, quod bellum mihi inferre decreuerint, aſſumptis tribus millibus militum, relictoque in caſtris quodam amico fidiſſimo, recepi me in Iotapata, vt vicinus eis eſſem ad quadrageſimum ſtadium: ſcripſique eis in hunc modum. Si omnino vultis vt ad vos veniam, quadringenti quatuor in Galilæa ſunt, vici partim, partim oppida. ad horum

Ioſephi calliditas.

Ioſephi ad Ionathan reſponſoriales.

Ioſephi ad Ionathan mandata.

Alia Ionatha ad Ioſephum epiſtola.

Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti.

Ioſephus legatis iterum ſcribit.

quemlibet veniam abſque Gabaris & Giſcharis. altera enim patria eſt Ioannis, altera ſocia & amica ciuitas. His literis receptis legati non reſcripſerunt amplius, ſed aduocato amicorum concilio, & Ioanne quoq; adhibito, conſultabant quomodo me poſſent aggredi.

Legatorū Hieroſolymitanorū aduerſus Ioſephum conſultatio.

cenſebat Ioannes ſcribendum eſſe ad ſingulos Galilææ vicos & oppida: eſſe enim in ſingulis vnum ſaltem & alterum mihi infenſum: eos prouocandos quaſi contra hoſtem publicum. idem decretum mittendum Hieroſolymam, vt & eius vrbis ciues cognito iudicatum me eſſe hoſtem à Galilæis, confirment eam ſententiam ſuo ſuffragio. ita fore vt præſenti Galilæorum fauore deſtituar. hoc conſilium aſſenſu cæterorum comprobatum eſt: moxque circa horam noctis tertiam ad me eſt perlatum, renunciante Sacchæo transfuga. Quamobrem videns non eſſe cunctandi tempus, Iacobum virum fidelem ac ſtrenuum iubeo cum ducentis militibus obſeruare vias ferentes à Gabiris in Galilæam, & viatores comprehenſos ad me mittere, maxime apud quos reperiantur literæ.

Ioſephus in Galilæa vias obſeruat.

adhæc Hieremiam & ipſum ex amicorum meorum numero, cum ſexcentis militibus miſi in fines Galilææ qua itur Hieroſolyma, iuſſum latores epiſtolarum intercipere, & ipſos quidem coniicere in vincula, literas vero ad me tranſmittere. His mandatis, edixi per nuncios Galilæis, vt in craſtinum cum armis & trium dierum cibariis ad Gabara mihi præſto ſint.

Ioſephus cum copiis contra Gabara proficiſcitur.

eis vero quos circa me habebam militibus in quatuor partes diuiſis fidiſſimos ſatellitum præfectos conſtitui, iuſſos neminem ignotum militem inter ſuos admittere. Poſtera vero die circa horam quintam veniens Gabara, inuenio ante oppidum totum campum plenum armatis, quos è Galilæa excieueram in auxilium, & præter hos magnam ruſticani vulgi multitudinem. in quorum cœtu poſtquam concionaturus conſtiti, omnes acclamabant benefactorem appellantes me & ſeruatorē ſuæ patriæ. tum ego actis pro fauore gratiis, ſuaſi eis vt infeſtarent neminem, contentique commeatu proprio è caſtris ad diripiendas villas non excurrerent. velle enim me omnem tumultum abſque cæde componere. euenit autem vt qua primum die cuſtodes viarum diſpoſui, tabellarij Ionathæ in eos inciderent, quib. ita vt iuſſeram detentis in cuſtodia, poſtquam perlegi literas legatorum plenas conuiciis & mendaciis, ſilentio diſſimulans ire ad eos decreui. at illi audito meo aduentu, cum omnibus ſuis & Ioanne receperunt ſe in Ieſu domiciliū: id erat turris magna, & nihil ab arce differens.

Hieroſolymitanorū legati in Ieſu domiciliū ſeſe recipiunt.

ibi abdita cohorte militum, & clauſis abſque vna ianuis, expectabant me ad ſalutandum ſe venturū ex itinere: iuſſis prius militibus, vt venientem me ſolum intromitterent excluſis cæteris. ſic enim putabant me facile poſſe in ſuam poteſtatem redigi: ſed fefellit eos opinio. olfaciens enim inſidias quamprimū eo perueni, ingreſſus è regione eorum ſitum diuerſorium, dormire me finxi. legati vero credentes me vere ſopitum quieſcere, deſcendentem in campum ſollicitabant multitudinem, vt me male ducis officio fungentem deſererent: ſed contra quam ſperabant accidit. ad primum enim eorum conſpectum exortus eſt clamor Galilæorum, teſtantiū qua me pro meritis complecterentur beneuolentia: incuſabantque legatos quod nulla laceſſiti iniuria veniſſent ad turbandum tranquillitatem publicam, abire iubentes, eo quod non admiſſuri eſſent præfectum alium.

Ioſephus in mediū hoſtium progreditur.

his mihi renunciatis non dubitaui in medium progredi. itaque propere deſcendi auditurus quid legati afferant. ibi procedenti mihi applauſum eſt certatim ab omnibus, & acclamatū ab agentibus gratias pro rebus adminiſtratis optime. His auditis Ionathas & cæteri extimuerunt ne ſalutis periculum adirent incurſu tantopere fauentis mihi populi, cogitabantque aufugere. ſed quia non erat id eis liberum, me po-

ſtulante vt maneant, ſtabant mœſti vix rationis compotes. Igitur cohibitis turbæ acclamationibus, & fidiſſimis militum ad vias ſeruandas appoſitis, ne nos inopinos Ioannes inuaderet, iuſſiſque in armis eſſe omnibus, ne quis repentinus hoſtium incurſus terrorem eis incuteret. primum literarum mentionem feci, quibus ad me ſcripſerant, miſſos ſe à Hieroſolymitanorum ciuitate, ad finiẽdas inter me & Ioannem controuerſias, meque ad comparendum euocauerant: moxque ne inficiari poſſent, protuli ipſam epiſtolam. atqui inquam, ſi contra Ioannis criminationes apud te Ionatha tuoſq; collegas reddenda eſſet mihi vitæ ratio, adductis pro me duobus tribuſue probis viris teſtibus, neceſſe fuiſſet approbatis teſtibus & examinatis teſtimoniis abſolui me veſtra ſententia. nunc vero vt ſciaris bene à me adminiſtratas res Galilææ, nolo tres teſtes probitatis adducere, ſed hos omnes vobis exhibeo. ab his rationem vitæ meæ poſcite, an cum omni honeſtate & iuſtitia eis præfuerim. Voſque viri Galilæi adiuro ne veritatem celetis, ſed coram his tanquam iudicibus proferatis ſi quid à me peccatum eſt. nondum hæc verba finieram cum vna omnium vox exoritur, benefactorem me ſuum & ſeruatorem appellantium: anteactaq; omnia ſuo teſtimonio probantium, & vt in poſterum mei ſimilis eſſe pergerem rogantium, affirmabant etiam iureiurando omnes ſaluam eſſe per me vxorum ſuarum pudicitiam, & nullam ſibi vnquam à me illatam moleſtiam. Poſthæc duas Ionathæ epiſtolas à cuſtodibus meis interceptas & ad me delatas, audientib. multis Galilæis legi maledictis refertiſſimas, meq; falſo inſimulantes quod tyrannum verius quam ducem agerem. multaq, alia continentes per ſummam ficta impudentiam. has literas dicebam mihi vltro oblatas à tabellariis, nolens aduerſarios ſcire de cuſtodiis, ne abſterrerentur à mittendis poſthac literis. at concio commota in Ionatham atque collegas quaſi interfectura irruit, & patratum fuiſſet facinus, niſi furentes a me fuiſſent cohibiti. legatis vero pollicitus ſum errati veniam, ſi reſipiſcerent, & in patriam reuerſi vera de adminiſtratione mea referrent. his dictis eos dimiſi quamuis ſcirem non facturos pollicita. populus autem efferebatur in eos, rogans vt pœnas ſumere de illis finerem. itaque omnibus mihi vtendum fuit artibus quo eos eriperem, quod ſcirem omnem ſeditionem perniciosam eſſe Reipublicæ. multitudo porro perſtabat in iracundia, vnoque impetu omnes ruebant ad Ionathæ diuerſorium. ego vero videns eos non poſſe retineri amplius, conſcenſo equo edixi, vt ſequerẽtur me ad Sagonam vicum Arabum, diſtantem inde viginti ſtadiis. atque hoc ſtratagemate caui ne viderer ciuilis belli feciſſe principium. poſtquam autem ventũ eſt prope Soganam, iuſſi agmen ſiſtere: monitiſque ne eſſent ad iniquam iram tam præcipites, centum ætate ac dignitate præſtantes deligo, qui ſe pararent profecturi Hieroſolyma, & accuſaturi apud eum populum autores ſeditionum & turbatores ſuæ Reipub. Mandaui præterea, vt ſi poſſent populum oratione ſua flectere, impetrarent publicas literas; quibus mihi confirmaretur præfectura Galilææ, & Ioannes iuberetur inde diſcedere. Cum his mandatis celeriter expeditos tertia die poſt concionem dimiſi. additis qui eos deducerent quingentis militibus. Samariã quoq; amicis ſcripſi, darent operam vt legati per eorum agrum iter tuto faciant: iam enim ea vrbs Romanis erat ſubdita: & illac neceſſario fuit eundum properantibus & ſequentibus viarumq; compendia: vt tertia die peruenirent Hieroſolyma. quin & ipſe eos deduxi vſque Galilææ confinia, appoſitis per vias cuſtodibus, vt non facile quiuis diſceſſum legatorum cognoſceret. quo facto aliquantiſper apud Iapha moratus ſum. Ionathas autem & collegæ ſuo conatu fruſtrati remiſerunt Ioan-

Ioſephus legatis inſidias exprobrat.

In duorũ aut trium ore cõſiſtit veritas.

Teſtimonium Galilæorum de Ioſepho.

Ioſephus Ionathæ epiſtolas perlegit.

Ira & furor Galilæorum in Ionathã & collegas.

Ioſephus ſeditionẽ abſq; ſanguine effuſo compeſcit.

Ioſephus 100. legatos Hieroſolyma mittit.

Legati Tiberiadem in ſuã poteſt. tẽ redigere conantur.

nem & Giſchala: ipſi deinde profecti ſunt Tiberiadem, ſperantes eam in ſuam poteſtarem venturam, quandoquidem Ieſus tunc magiſtratum ibi gerẽs per literas erat pollicitus, perſuaſurum ſe populo vt ad eos deficiat. illi igitur cum hac ſpe iter ingteſſi ſunt, mihi autem rem totam Sila per nuncium ſignificat, relictus ibi, vt dixi, vicarius, redire me quã primum poſtulans. cuius monitu teuerſus propere, in ſalutis diſcrimen talem ob cauſam incidi.

Ioſephus in diſcrimen incidit.

Ionathas & ſocii Tiberiade multos aduerſę mihi factionis ciuium ad defectionis conſilia pertraxerant: quare aduentu meo tetriti, confeſtim ad me venerunt: ac primum mactum animi dicentes, gratulabantur mihi præſentem honorem partum ex optima adminiſtratione Galilææ: eam enim gloriam in ſe quoq; redundare, quorum & ciuis eſſem & diſcipulus. deinde meam quam Ioannis amicitiã ſe male profeſſi, iubebant vt me domum conferrem, promittentes effecturos ſe mox vt ille in manus meas perueniat: atque hæc religioſiſſimo apud nos ſacramento confitmarunt, cui nefas putarem non credere.

Ionatha eiq́; adhærentium dolus.

poſt hæc rogauerunt vt alio ſecedetem, quod inſtaret ſabbathum. nolle enim ſe aliquid rumultus excitare in Tiberienſium populo. tum ego nihil ſuſpicatus iui Tarichæas, relictis nihilominus in ciuitate qui curioſe obſeruarent ſermones de me hominum. per totam etiam viam ferentem à Tarichæis Tibetiadem certos diſpoſui, qui à relictis in ciuitate, cognita & quaſi per manus tradita, ad me deferrent. Sequenti igitur die

Populus in Proſeucham conuenit.

populus conuenit in Proſeucham quam vocant, precationis domũ amplam & capacem tantæ multitudinis: quo poſtquam venit & Ionathas, non auſus aperte defectionis mentionem facere, dixit opus habere ciuitatem præfectis melioribus. At Ieſus ſummus magiſtratus nihil diſſimulans, præſtat, inquit, ô ciues obedire nos quatuor viris quam vni, præſertim illuſtri ortis genere, & prudentiæ nomine celebribus, ſimul oſtendens cum ſuis collegis Ionatham. hæc verba Iuſtus collaudans, perttaxit ciuium quoſdam in ſuam ſententiam: Plebs autem non aſ-

Iudæorũ hora ſexta nobis eſt vndecima vel duodecima meridiei.

ſentiebat horum orationibus, & dubio procul exorta fuiſſet ſeditio, niſi concionem ſoluiſſet ſexta hora ſuperueniens, quæ noſtros ad prandium vocare ſolet ſabbatis. ita legati conſultatione dilata in diem poſterum, abierunt infecto negocio. quibus confeſtim mihi renunciatis, decreui mane venire Tiberiadem: cumq; illuxiſſet diei ſequentis initiũ à Taricheis eo veniens offendi congregatum iam in Proſeucha populum, nondum ſatis ſcientem ad quid conuenerit. Tum legati præter ex-

Ionatha & collegarũ aſtus.

pectationem me viſo valde ſunt tetriti. Tandem in mentem eis venit rumorem ſpargere, viſos eſſe Romanorum equites in finibus eius agri ad locum qui Homonœa dicitur: quo data opera crebreſcente, iidem ipſi autores eius vociferabantur, non permittendos hoſtes ita impune populari agrum in conſpectu omnium. quod ideo faciebant, vt me digteſſo ad ferendas colonis ſuppetias, ipſi interim vrbem occuparent alienatis à me animis ciuium. at ego licet ſcirem ipſorum propoſitum, feci tamen quod voluerunt, ne viderer contemnere Tiberienſium pericula. progreſſus igitur ad dictum locum poſtquam ne veſtigium quidem vidi hoſtium, reuerſus itinere properato offendi conueniſſe vna ſenatum ſimul & populum, & legatos apud concionem prolixa accuſa-

Accuſatio & epiſtolæ falſæ legatorũ contra Ioſephum.

tione in me inuehi, quod neglecta belli cura propriis tantum indulgerem voluptatibus. His dictis proferebant quatuor epiſtolas, quaſi ſcriptas ad ſe à Galilæis extremos eius regionis fines tuentibus, & implorantibus ſuum auxilium. His auditis Tiberienſes creduli clamare cœperunt non deſidendum vlterius, ſed ferẽdam opem tribulibus in tanto periculo. ego contra legatorum fucum intelligens, aio me ſine mora iturum quo belli vocet neceſſitas: ſed quia è diuerſis quatuor locis li

Ioſephus legatorũ fucum intelligit.

teræ venerint, Romanorum incurſiones nunciantes, oporrere in totidem partes diuiſis copiis, ſingulos legatorum præfici ſingulis. decere enim viros fortes non conſilio ſolum rem laborantem iuuare, ſed ductu etiam ſuo & auxilio. me enim non poſſe niſi vnam exercitus partem ducere. Placuerunt hæc multitudini, moxque cogebat & ipſos exire ad obeunda ducum munia. at illi vehementer animo turbati ſunt, conatu ſuo fruſtrato per machinationes à me oppoſitas. Ibi vnus eorum Ananias nomine, vir malus & maleficus, ſuadet indici publicum ieiunium in diem poſterum, vtque ad eandem horam omnes in eundem locum inermes conueniant, nimirum agnoſcentes ſine diuina ope nihil agi armis hominum. hæc autem non pietatis ergo dicebat, ſed vt me exarmatet vna cum meis militibus. tum ego quoq; obediui neceſſario, ne viderer piam admonitionem contemnere. Itaque digreſſis domum omnib. Ionathas & collegę ſcribunt Ioanni, vt ad ſe mane veniat quanto poſſit comitatu militum. facile enim me in ſuam poteſtatem redacto voti fore compotem. ille acceptis literis libenter paruit. Poſtera die ſatellitum duos fortiſſimos ac fidiſſimos iubeo celatis ſub veſte breuibus gladiis mecum prodire in publicum, vt nos poſſemus defendere contra inimicorum, ſi qua exiſteret, iniuriam: ipſe quoque thorace indutus & accinctus gladio quam occultiſſime in Proſeucham ad precandum conueni. Ieſus autem me cum amicis ingreſſo, aſtans foribus reliquorum ex meis admitti permiſit neminem. Iamque nobis ritu patrio precationes inceptantibus, exurgens Ieſus ex me quærit de ſupellectile incenſæ regiæ rudique argento, apud quem ſint hæc depoſita, quorũ ideo tum mentionem faciebat, vt tempus in Ioannis aduentum tereret: reſpondi Capellam habere omnia, & decem illos Tiberienſium ciues primarios: iuſſiq; vt ex ipſis ſcitaretur an vera loquerer. Quibus habere ſe fatentibus, quid, inquit, illi viginti aurei, quos argenti rudis certo pondere vendito recepiſti, in quem vſum à te conuerſi ſunt? Et hos, inquam, dedi in viaticum legatis miſſis Hieroſolyma. ad hæc Ionathas & collegæ reſponderunt, non recte factum, quod legatis ex publica pecunia mercedem ſoluerim. Plebe autem commota ob euidentem hominum maliciam, cum intelligerem non procul à ſeditione rem abeſſe, volens magis etiam contra eos irritare populum. Si, inquam, malefactum eſt, quod legatis mercedem dedi ex publico, non eſt cur moleſti mihi ſitis amplius, nam ipſe perſoluam iſtos viginti aureos. tum populus tanto magis accenſus eſt, quanto euidentius erat iniquum illorum in me odium. Tum Ieſus videns rem cõtra q̃ ſperabat ſuccedere, iuſſit ſolo ſenatu remanente abire cæteram multitudinem. neque enim per tumultum poſſe inquiſitionem de tanto negocio fieri. populo autem reclamante, nunquam fore vt me ſolum inter eos deſerant, venit quidam clam Ieſu nuncians, non longe abeſſe Ioannem cum armato milite. Tum Ionathas non amplius ſe continens, Deo fortaſſe ſic ſaluti meæ proſpiciente, alioquin enim non euaſiſſem Ioannis impetum: Definite, inquit, Tiberienſes de viginti aureis inquirere. non enim meretur Ioſephus propter hos ſupplicium: ſed quia tyrannidem affectat, & principatum ſibi parauit decepta imperita multitudine. & cum dicto interfecturi conabantur mihi manus iniicere. quo viſo mei comites ſtrictis gladiis intentando vulnera abſterruerunt eos: ſimulq; populus ſublatis lapidibus ferire volens Ionatham, eripuerunt me ab inimicorum violentia. cumq; paulum progreſſus incidiſſem in viam per quam Ioannes veniebat cum manu militum, territus deflexi per quendam angiportũ ad lacum: atq; ita conſcenſa naue Taricheas euaſi, tantum non oppreſſus inopinato periculo. Quamobrem accerſitis mox Galilæorum pri-

Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus.

Ionathas Ioanni vt ad ſe veniat ſcribit.

Ioſephi cũ Ieſu colloquium.

Ioſephi cũ Ieſu de 20 aureis rixa.

Amor multitudinis erga Ioſephũ.

Ioſephus pene oppreſſus inopinato periculo euadit.

Ioſephus Galilæorũ primatib. Ionatha & Tiberienſiũ iniurias denarrat.

matibus, denarraui eis quomodo præter ius & fas pene occiſus fuerim à Ionatha & Tiberienſibus. qua iniuria concita tota Galilæorum multitudo hortabatur, ne cunctarer inimicis bellũ inferre; ſed finerem eos ire, ipſumq; Ioannem & Ionatham atque collegas delere funditus. attamen compeſcebam eorum iracundiam, expectare iubens donec cognoſcamus quidnam legati noſtri à Hieroſolymitanorum ciuitate afferant. aiebam enim oportere nos nihil citra eorum aſſenſum agere. his verbis perſuaſi ſunt. Ioannes autem tunc quoque irrito conatu reuerſus eſt Giſchala. Poſt paucos aliquot dies legati noſtri reuerſi nunciabant Hieroſolymitanum populum valde iraſci Anano & Simoni Gamalielis filio, quod abſque conſilio publico legatis miſſis conati ſint me dimouere à præfectura Galilææ: aiebantque minimum abfuiſſe quin ædes eorum incenſæ ſint à populo. attulerunt etiam literas, quibus Hieroſolymorum primates ex autoritate populi, confirmabãt me Galilæis præſidem: ſimulque Ionatham & collegas eius iubebant quantocyus domum repetere. His literis receptis veni in vicum Arbela, quo Galilæorum conuentum indixeram: vbi iuſſi legatos narrare, quã indigne Hieroſolymitani tulerint Ionathæ maliciam, quodque eius regionis præfecturam ſuo decreto mihi ratam fecerint, & Ionatham cum ſuis iuſſerint inde decedere. ad quos confeſtim tranſmiſi hanc epiſtolam, obſeruare iuſſo tabellario, quidnam facturi ſint. illi recepta epiſtola territi nõ mediocriter, accerſunt Ioannem & ſenatores Tiberienſium, & primates Gabaræ, conſulentes eos quidnam oporteat facere. Tiberienſes igitur cenſebant debere eos conſtanter obtinere adminiſtrationem Reip. nec deſerere vrbem quæ ſemel ipſorum fidei ſe commiſerit, maxime cum ego eos vellem inuadere. hoc enim me minatum mentiti ſunt. idem probabat & Ioannes, addens duos mittendos eſſe e collegis Hieroſolyma qui me accuſent apud populum, quod non recte curem res Galilææ: dicens id perſuaſuros facile, tum ob ipſorum autoritatem, tum quod omne vulgus natura ſit mobile. Placuit Ioannis ſententia, moxque Ionatham cum Anania mittunt ad Hieroſolymitanum populum, reliquis duobus manentibus apud Tiberiadem. deducebantur autem ſecuritatis cauſa à centum è ſuis militibus. Tiberienſes porro ſartis diligenter mœnibus, iuſſerunt habitatores vrbis arma ſumere: & à Ioanne, qui tum Giſchalis erat, acciuerunt non paucos milites, qui ſibi eſſent, ſi ita ſors ferret, contra me præſidio. Interim Ionathas cum ſuis iter faciens vt venit Darabitta, qui vicus in magno campo ſitus eſt in extremis Galilææ finibus, media nocte in ſtationem meorum militum excubantium incidit: qui iuſſos arma ponere aſſeruarunt vinctos quo loco mandaueram. mihi autem Leui eorum militum præfectus rem totam ſignificat. itaque per biduum diſſimulato negocio, per nuncios hortatus ſum Tiberienſes, vt ab armis diſcederent. at illi rati Ionatham iam perueniſſe Hieroſolyma, nihil reſponderunt præter conuicia. nec tamen ſum deterritus, quo minus arte cõtra eos vterer, nefas ducens belli ciuilis initium facere. Volens igitur eos extra mœnia prolicere, ſelecta militũm decem millia diuiſi trifariam. Horum partẽ ſubſidentem Doris occulte collocaui: mille vero in alio vico montano ſiſtitet, diſtante quatuor ſtadiis à Tiberiade, expectantes dum ſignum procurrendi acciperent. ipſe vico egreſſus ſubſtiti in propatulo. id videntes Tiberienſes, procurſabant continuo iacientes amarulẽta dicteria: tantaque eos tum inſania corripuit, vt propoſita funebri lectica ornata magnifice, circa eam me videlicet lamentarentur per ludibrium. at ego tacitus fruebar eorum ſtultitia. Volens autem Simonem per inſidias intercipere, & cum eo Ioaz arum, rogaui vt paululum extra vrbem

In Arbela conuentus.

Ionatha & collegarum aduerſus Ioſephũ conſilium.

Tiberienſes Ioſepho bellũ inferre cogitant.

Ionathas cum ſuis captus.

Tiberienſes in Ioſephũ amarulenta dicteria iaciunt.

Centum legati Hieroſolyma reuerſi.

cum

cum amicis & ſtipatoribus ſecuritatis cauſa procederent. Velle enim me per colloquium fœdus cum eis ferire, & prouinciæ curam diuidere. Tum Simon ſtultitia ſimul & lucri cupidine captus non recuſauit venire: Ioazarus vero inſidias ſuſpicatus remanſit. aduenientem igitur Simonem comitatum amicis & corporis cuſtodibus excepi humaniter gratias agens, quod venire dignatus ſit. paulo vero poſt in ambulando, quaſi ſine arbitris dicturus aliquid ſeductum ab amicis longius, mediumq; arreptum ſublimem meis tradidi perducendum in vicum proximum: datoque ſigno militibus, petebam cum eis Tiberiadem. cumque vtrinque coortum eſſet acre prælium, noſtris iam cedentibus cohortatione animum reddidi, & Tiberienſes tantum non victores intra mœnia compuli. immiſſa deinde alia manu per lacum, mandaui vt quam domum primam occupaſſent incenderent: quo facto Tiberienſes vi captam vrbem rati, abiectis armis ſupplicabant cum mulieribus & pueris vt victis parcerem. ego vero precibus flexus, impetum militum cohibui: & dato receptui ſigno iam veſpere ad curandum corpus abii: adhibitoque Simone ad conuiuium, conſolabar hominem, promittens remiſſurum me eum Hieroſolyma inſtructum viatico & deductoribus ſecuritatis cauſa additis. Inſequenti vero die cum decem armatorum millibus Tiberiadem ingreſſus ſum. & accitis in ſtadium primatib. populi, iuſſi quinam eſſent defectionis autores dicere. eos indicatos iniectis vinculis miſi Iotapam. Ionatham autem & collegas ſolutos, numerato etiam viatico, militibus quingentis deducendos Hieroſolyma tradidi. Deinde Tiberienſes iterum ad me côueniunt orantes veniam, & quod hactenus ceſſatum ſit repenſuros ſe pollicentes futuris officiis: rogabantque vt direpta bona veteribus dominis reſtituerem. mox igitur edixi, vt omnia conferrentur in medium, cumque cunctarentur milites, quendam ex eis conſpicatus cultiorem ſolito, ſciſcitatus ſum vnde eam veſtem nactus ſit: & falſum rapina eſſe partam caſtigaui verberibus, omnibus grauiorem pœnam comminatus, niſi proferrent quicquid rapuerant: congeſtaque præda plurima ſingulis ciuium agnoſcentibus ſua reddidi. Hoc loco libet paucis reprehendere Iuſtum huius argumenti ſcriptorem, cæteroſque qui hiſtoriam polliciti veritate neglecta non verentur ad gratiam odiumve mendacia poſteritati prodere: nihil enim ab inſtrumentorum falſariis differunt, niſi quod hos magis corrumpit impunitas. Is vt videretur bene tempus inſumere, res hoc bello geſtas ſcribere aggreſſus, multa mētitus de me, ne de ſua quidem patria vera loquutus eſt. quamobrem nunc mihi incumbit neceſſitas, vt ad coarguenda quæ de me falſo teſtatus eſt, proferam quæ hactenus ſilui. nec mirum videri debet, quod tam diu id facere diſtulerim. hiſtoricum enim dicere quidem vera neceſſe eſt, liceat tamen ei non inuehi in malos acerbius, non quod illi hac gratia digni ſint, ſed propter ſeruandam modeſtiam. Vt igitur ad te iam ſermonem vertam Iuſte hiſtoricorum tuo teſtimonio grauiſſimè, quomodo ego & Galilæi in cauſa fuimus, vt patria tua deficeret à Rege ſimul & Romanorum imperio? quandoquidem priuſquam ego ex decreto ciuitatis Hieroſolymitanæ in Galilæam dux mitterer, tu cum tuis Tiberienſibus armis correptis populariter auſi eſtis infeſtare etiam Syrorum Decapolim. Tu enim illorum vicos incendiſti, & in illo conflictu tuus famulus cecidit. atq; hæc non à me tantum dicuntur, ſed & in Veſpaſiani imperatoris commentarios relata ſunt: quodque apud Ptolemaidem Decapolitani crebris clamoribus flagitauerunt, vt imperator de te pœnas ſumeret, nimirum autore calamitatum ſuarum omnium. feciſſetque id ſine dubio, niſi Agrippa Rex te ſibi ad ſupplicium deditum, donaſſet ſororis Berenices preci-

Simonem Ioſephus per inſidias capit, & abducit.

Ioſephus Tiberiadē capit.

Ioſephus defectionis autores iniectis vinculis Iotapam mittit.

Ciuibus direpta bona reſtituuntur.

In Iuſtū hiſtoriographum Ioſephum falſo inſimulantē.

Criminū a Iuſto Ioſepho obiectorum depulſio.

bus ſeruatum tamē longo tempore in cuſtodia. quin & ea quæ poſt geſſiſti in Republica, ſatis declarant tum vitam tuam reliquam, tum quod defectionis à Romanis autor ciuibus tuis fueris: id quod euidentibus argumentis paulo poſt docebimus. nunc etiam alii Tiberienſes propter te accuſandi ſunt, & docēdus lector quod neq; Romanis neq; regi fideles amici fueritis. Vrbium Galilæarū maximæ ſunt Sepphoris & Tiberias tua Iuſte patria. Sed Sepphoritæ in meditullio regionis ſiti, & habētes circa ſe vicos plurimos, quoniam decreuerant ſeruare fidem dominis, & me excluſerunt, & edicto vetuerunt, ne quis ciuium ſuorum Iudæis militare audeat: vtq; à me minus ſibi eſſet periculi, per fallacias induxerunt me prius vt mœnibus vrbem eorum cingerem. quibus abſolutis præſidium ſponte receperunt à Ceſtio Gallo tum gerente res in Syria, me contempto qui tum terrori etam cæteris ptopter potentiam. Iidem cum oppugnarentur Hieroſolyma, & commune gentis noſtrę templum eſſet in periculo, non miſerunt ſuppetias, ne viderentur arma contra Romanos ſumere. Tua vero Iuſte patria ſita ad lacum Geneſareticū, & diſtans ab Hippo triginta ſtadiis, ſexaginta à Gadaris, à Scythopoli centum & viginti oppidis ditionis regiæ, nulliq; vicina Iudaicarum vrbium, ſi voluiſſet, facile Romanis fidem ſeruare potuit. nam & publice & priuatim vobis erat armorum copia. Quod ſi ego tunc in cauſa fui, vt tu Iuſte dicis, quis fuit poſtea? nam me ſcis priuſquam oppugnarentur Hieroſolyma in Romanorum poteſtate veniſſe, & vi capta Iotapata caſtellaque multa alia, multosque Galilæorum abſumptos pugnis variis. Tunc igitur oportebat vos nihil amplius à me timentes arma proiicere, & Regi ac Romanis accedere, ſiquidem non vltro ſe coactos id bellum ſuſcepiſſe vos dicitis. At vos exſpectaſtis donec Veſpaſianus ad mœnia veſtra omnes admoueret copias, ac tum demum arma poſuiſtis metu periculi. immo expugnanda erat veſtra ciuitas, niſi Rex excuſata veſtra ſtultitia, impetraſſet vobis à Veſpaſiano veniam. non mea igitur eſt culpa, ſed veſtra, qui hoſtiles geſſiſtis animos. An non meminiſtis quoties victoria de vobis potitus neminē interfecerim? Vos vero diſſidentes inter vos, non propter Regis aut Romanorum ſtudium, ſed propter veſtrā maliciam, centum octuaginta quinque ciues occidiſtis, quo tempore ego à Romanis oppugnabar in Iotapatis. Quid? an non in Hieroſolymitana obſidione recenſita ſunt Tiberienſium duo millia, qui partim ceciderunt, partim viui capti ſunt? An ideo te hoſtem fuiſſe negabis, quia tum ad Regem perfugeras? atqui hoc ipſum te feciſſe aio à me perterritum. Dicis me eſſe malum hominem. Quid tu cui capitis per Veſpaſianum damnato Rex Agrippa remiſit ſupplicium: & cum te magna pecunia donaſſet, iterum atque iterum coniecit in vincula, totiesque egit in exilium: ſemel etiam quem ipſe duci iuſſerat, reuocauit à morte motus Berenices ſororis ſuæ precibus. poſtea toties in maleficiis deprehenſum cum te præpoſuiſſet ſcribendis epiſtolis, vt comperit hic quoque te mala fide rem agere, in conſpectum ſuum venire prohibuit. Sed in hæc diligentius inquirere deſino. Cæterum tuam demiror impudentiam, qui aſſeueras omnibus qui hoc argumentum ſcripſerunt, te id tractaſſe melius, cum ne hoc ipſum quidem ſcias, quid in Galilæa geſtum ſit. eras enim tum apud Regem in Beryto, ac ne Iotapatæ quidem oppugnationem cognouiſti, aut quomodo me oppugnatus geſſerim potuiſti diſcere, quando nemo ſuperſtes fuit, qui tibi renunciare valuerit? ſed forte dices te exacte perſcripſiſſe quæ circa Hieroſolyma geſta ſunt. & qui potuiſti, cum nec ei bello interfueris, nec legeris Veſpaſiani commentarios? non legiſſe te autem hinc coniicio, quia ſcripſiſti contrarium. Quod ſi confidis te ſcripſiſſe melius omnibus, cur viuo Veſpaſiano ac

Sephoris & Tiberias maxima Galilæarum vrbes.

Tiberias Iuſti patria.

Iuſtus capitis ob facinora dānatus.

Iuſtus de bello Iudaico penitus nihil ſciuit.

Tito quorum auſpiciis id bellum geſtum eſt, & Agrippa ſuperſtite cognatisq; eius viris Græcarum literarum peritiſſimis, non edidiſti tuam hiſtoriam? Ante viginti enim annos eam ſcripſeras, & poteras à conſciis habere teſtimonium. Nunc poſtquam illi non ſunt inter nos amplius, nec putas eſſe qui coarguat, auſus es librum edere. At non ſic ego, neque meis ſcriptis timui: ſed ipſis opus id imperatorib. tradidi, cum adhuc recens id bellum pene verſaretur in hominum oculis. Conſcius enim mihi eram veritatis ſeruatæ per omnia, vnde ſperatum teſtimoniũ conſecutus ſum. Quin & aliis multis mox cõmunicaui eam hiſtoriam, quorum nonnulli bello interfuerant, ſicut Rex Agrippa & cognati eius aliquot. ipſe ſane Titus imperator adeo è ſolis illis libris cognitionem earum rerum homines petere voluit, vt ſua manu ſubſcriptos in bibliotheca publicari iuſſerit. Rex autem Agrippa ſeptuaginta duas ad me dedit epiſtolas, teſtimonium veritatis ferentes, quarum duas ſubieci, vt ex ipſis rem tibi cognoſcere liceat. Rex Agrippa Ioſepho ſuo chariſſimo ſalutem. Perlibenter legi tuum librum, in quo mihi videris accuratius hæc ſcripſiſſe quam cæteri. quare reliquum mihi mittito. Vale mi chariſſime. Rex Agrippa Ioſepho ſuo chariſſimo ſalutem. Ex tuis ſcriptis mihi videtur non eſſe opus, vt de me diſcas aliquid. attamen vbi conuenerimus, coram te docebo quædam quæ neſcias. Sic illæ abſolutæ meæ hiſtoriæ de veritate fuit teſtis, non aſſentando: neque enim id eum decuit: non item per irriſionem, vt tu fortaſſe dicturus es: multum enim ab eo abfuit talis ingenii prauitas: ſed in hoc tantum, vt ipſius teſtimonio lectori commendaretur ſcriptorum meorum veritas. Et hæc quidẽ ad Iuſtum neceſſario dicta ſint hactenus. Ego porro compoſitis rebus turbatis Tiberienſium, aduocaui amicorum concilium, conſulturus quid cum Ioanne agendum ſit. Placuit autem omnibus, vt armatis vniuerſis Galilæorum copiis illum inuaderem, & pœnas de eo ſumerem tanquam autore totius diſſidii. Mihi tamen non probabatur hæc ſententia, quod mallem ſine cæde tumultibus illis finem imponere. quapropter iuſſi eos omnem adhibere diligentiam, vt ſcirentur nomina Ioannem ſectantium. quo facto, & comperto quinam eſſent hi homines, edictum propoſui, quo data fide inuitabam omnes eius factionis qui modo reſipiſcerent ad amicitiam: præſcripto viginti dierum termino his qui ſuis rebus vellent conſulere. alioqui ſi in armis permanerẽt, minabar me incenſis eorum ædibus facultates daturum in prædam populo. his auditis illi non mediocriter perterriti Ioannem deſerunt: & inermes ad me venerunt numero quatuor millia. Soli autem apud eum manſerunt ciues ipſius, & mille quingenti mercenarii Tyrii, atque hac arte victus à me ille poſthac in patria metu ſe continuit. Sub idem tempus Sephoritæ auſi ſunt arma ſumere, freti firmitate mœnium, & quod me viderent diſtineri rebus aliis. Itaque mittunt ad Ceſtium Gallum tunc Syriæ præſidem, rogantes, vt aut ipſe cito ciuitatem occupet, aut ſaltem mittat eo præſidium: Gallus vero venturum quidem ſe promiſit: ſed non ſignificauit quo tempore. at ego id ſentiens cum copiis in eos feci impetum, & vrbem expugnaui fortiter. hanc occaſionem Galilæi nacti, & rati veniſſe tempus exſatiandi, quibus & Sepphoritas proſequebantur odia, videbantur funditus deleturi tam vrbem quam incolas. irruentes igitur in vacuas ædes ignem iniiciunt; nam homines metu in arcem refugerant. diripiebantur autem omnia, & nullum modum faciebant deprædandi cognatos homines. Hoc animaduertens, & magno dolore affectus iuſſi eos deſinere, admonens nefas eſſe ad eum modum tractare eiuſdem tribus homines, poſtquam vero neque precibus, neque imperio coerceri poterant præ grauantibus

Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuã hiſtoriam edidit.

Teſtimonia preclara, de commentariis Ioſephi.

Prima epiſtola.

Secunda epiſtola.

Ioſephus relicto Iuſto ad hiſtoriã redit.

Quatuor millia militum a Ioanne ad Ioſephum deficiũt.

Expugnatio Sepphoritũ.

odiis, mandaui amicorum fidiſſimis, vt rumorem ſpargerent, diuerſa parte irrupiſſe Romanorum validum exercitum. id autem feci, vt ſic repreſſo Galilæorum impetu ſeruaretur Sepphoritarum ciuitas. Et bene hoc ſtratagema ceſſit, quando terriri tali nuncio relictis rapinis, circumſpiciebant quo fugerent: præſertim cum viderent me ducem idem facere. ad confirmandum enim rumorem ſimulabam me pariter metuere. Ita Sepphoritæ meo commento præter ſpem ſeruati ſunt.

Tiberias ferè direpta.

Sed & Tiberias minimum quin diriperetur abfuit ob cauſam huiuſmodi. Primarii quidam ſenatores ſcripſerunt Regi, rogantes, vt veniens ciuitatem reciperet. Reſcripſit ille venturum ſe propediem, & cuidam ſuo cubiculario nomine Criſpo, genere Iudæo, literas ad Tiberienſes proferendas tradidit. hūc in itinere agnitum & comprehenſum ad me pertraxerunt Galilæi; moxq; re cognita vniuerſa multitudo arma corripit. poſtridie vero multi confluentes vndique venerunt Aſochim quo tunc diuerteram, vociferando proditricem eſſe & Regis amicam Tiberiadem: poſtulabantque vt permitterem eos illo profectos funditùs ciuitatem diruere: & alioquin Tibe[illegible]ſes non minus quam Sepphoritas oderant. Mihi interim non veniebat in mentem, quomodo eam ciuitatem iratis Galilæis eriperem. nam literas Regem vocantes ſcriptas ab eis inficiari non poteram, manifeſte arguente eos reſcripto regio.

Ioſephus ſecum deliberat.

itaq; cum diu tacitus mecum cogitaſſem, Tiberienſes, inquam, peccaſſe & ipſe fateor: neque obſiſtam quo minus vobis prædæ ſint. attamen cum iudicio facienda ſunt talia. Non enim ſoli Tiberienſes libertatis noſtrę proditores ſunt, ſed multi præterea Galilæorum nobiliſſimi expectandum eſt, dum ſontes inquiſitione facta comperiam, & tunc demum poteritis omnes ſimul tractare pro meritis.

Galilæi, cum Tiberienſibus ſedati.

Hæc locutus perſuaſi multitudini, moxque ſedati diſperſi ſunt. Nuncium autem illum Regis cum conieciſſem in vincula, poſt paucos dies neceſſariam quandam profectionem ſimulans, clam accitum monui, vt militem ſuum cuſtodē obrueret poculis, atque ita ad Regem fugeret. Tiberias autem iam iterum conſtituta in extremo excidii periculo, meo ſtratagemate ſeruata eſt. Eodem tempore Iuſtus Piſti filius ad Regem perfugit me inſcio: cauſa autem fugiendi fuit hæc. Cum primum naſceretur bellum Iudaicum, Tiberienſes decreuerant Regi parere, & à Romanis non deficere. Iuſtus vero perſuaſit eos arma capere, ſperans rebus turbatis inuaſurum ſe patriæ tyrannidem. non tamen aſſecutus eſt quod concupiit.

Iuſtus Galilææ prouincia potiri cupit.

Nam & Galilæi Tiberienſibus infenſi recordatione eorum, quæ ante bellum ab eis paſſi fuerant, non ſinebant Iuſtum potiri gubernaculis: & ego cum poteſtate miſſus in Galilæā à Hieroſolymitano populo, ſæpenumero adeo accendebar, vt vix à nece temperarem, non ferens Iuſti ſceleratum ingenium. ille igitur veritus, ne ira tandem in cædem prorumperet, ad Regem ſe contulit, ſperans commodius & ſecurius apud eum ſe poſſe degere.

Ioſephus Sephoris mœnia oppugnat.

Sepphoritæ autem præter opinionem elapſi è priore periculo, iterum ad Ceſtium Gallum miſerunt, rogantes vt ocyus ciuitatem caperet, aut mitteret aliquam manum militum, quæ incurſiones hoſtium reprimeret: nec prius deſtiterunt, quam illo mittente equites & pedites bene multos, noctu eos reciperent. Vaſtatis deinde circum viciniis agris à Romano exercitu, collectis meis militibus veni in Gariſimam: vbi poſitis caſtris viginti ſtadiorum interuallo procul à Sephori, noctu aſſultum feci ad mœnia: cumque per ſcalas euaſiſſent in ea multi milites, bonam vrbis partem in poteſtate habui. ſed paulo poſt coacti propter locorum ignorantiam receſſimus, occiſis duodecim Romanorum peditibus & duobus equitibus, præterque Sepphoritarum paucis aliquot: ipſi vero vnum ſolum deſiderauimus. Aliquanto poſt in plani-

cie

cie conſerto prælio cum equitibus, diu repugnantes fortiter, tandem profligati ſumus, circumuento enim me à Romanis, noſtri terga verterunt eo caſu territi. In ea pugna cecidit Iuſtus vnus meorum ſatellitum, qui olim in regio ſatellitio fuerat. Per idem tempus venerant Regiæ copiæ peditum ſimul & equitum, ducente Sila præfecto Regis ſatellitum. hic ad quintum ſtadium procul à Iuliade caſtris munitis ſtationes militum diſpoſuit per vias, eam quæ fert Cana, quæq; in caſtellum Gamala, vt eorum locorum habitatoribus commeatus intercluderet.

Sila Regis ſatellitũ præfectus.

Quo audito, miſi eo duo millia militum, cum præfecto Hieremia: qui poſitis prope Iordanem amnem caſtris à Iuliade interuallo ſtadii, nihil præter velitationes quaſdam fecerunt, donec ipſe ad eos veni cum tribus militum millibus. Sequenti vero die, celatis prius inſidiis in valle quadam non longe à caſtris hoſtium, prouocabam ad pugnam Regios, mandato vt noſtri ſimulata fuga ad locum inſeſſum ſequentes pertraherent, id quod factum eſt. Sila enim ratus noſtros ſedulo fugere, eo profectus eſt, vt à tergo haberet militem locatum in inſidiis, quod eius copias valde terruit. tum ego celeriter conuerſus inuaſi Regios, & in fugã compuli: fuiſſemque potitus ea die inſigni victoria, niſi fortuna quædam mala inuidiſſet noſtris conatibus. equus enim ex quo pugnabam in cœnoſum quendam locum delatus vna mecum prolapſus eſt: quo caſu cõtuſis manus articulis, deportatus ſum in vicum Cepharnoma.

Ioſephus Regios in fugã compellit.

id auditum à meis reuocauit eos à perſequendis hoſtibus, quod valde ſoliciti eſſent, ne quid durius mihi accideret. accitis igitur medicis & curata manu, manſi ibi eam diem correptus febre etiam: deinde ex medicorũ ſententia noctu translatus ſum Tarichæas. quod vbi Silæ & Regiis eſt cognitum, rurſum eis animos addidit. & quia negligentius cuſtodiri caſtra audierant, noctu trans Iordanem collocata in inſidiis turma equitum, diluculo prouocauerunt noſtros ad prælium. Quibus non detrectantibus & progreſſis in planiciem, coorti è latebris equites turbatis noſtrorum ordinibus coegerunt eos fugere: interfectiſque ſex tantum è noſtris reliquerunt imperfectam victoriam. audito enim quoſdam milites aduectos eſſe per lacum à Tarichæis Iuliada, metu cecinerunt receptui.

Ioſephi infortuniũ hoſtibus animos addit.

Non multo autem poſt Veſpaſianus comitante Agrippa Rege Tyrum peruenit: vbi clamores Tyriorum in Regẽ coorti ſunt, hoſtem ſuum ſimul & Romanorum appellantibus, ducem enim eius militiæ Philippum prodidiſſe Hieroſolymis Regiam, & Romanorum in ea præſidium, idq; factum iuſſu Regis ipſius. Veſpaſianus autẽ obiurgata Tyriorum impudẽtia, quod virum dignitate regia ſublimem & Romanorum amicum, afficerent contumeliis; ipſi Regi ſuaſit mittere Philippum Romam, ad reddendam rationẽ eorum quæ geſta ſint.

Veſpaſianus et Agryppa Tyrum perueniunt.

Sed Philippus in conſpectum Neroni non venit: cum enim offendiſſet eum laborantem extremo periculo propter bella ciuilia, retro ad regem reuerſus eſt. Poſtquam autem Ptolemaidem Veſpaſianus attigit, Decapolitanorum primates magnis clamoribus Iuſtum deferebant, quod vicos eorum incenderit: quamobrem ille Regi eum dedidit, vt ſubditis ipſius pœnas lueret. Rex vero imperatore inſcio, coniecit hominem in vincula, vt iam ante diximus.

Iuſtũ decapolitanorũ primates deferunt.

Tum Sepphoritæ obuiam progreſſi, ſalutato Veſpaſiano præſidium ab eo accepere duce Placido: cum quibus mihi negocium fuit, donec ipſe imperator venit in Galilæam. De eius aduentu, & quomodo poſt primum ad Tarichæas conflictum recepi me Iotapata, atque ibi poſt longam oppugnationem viuus captus ſum, quomodo ve ſolutus, quæque geſſimus iudaici belli tempore, hæc omnia in libris de eo bello conſcriptis narrauimus: nunc memoranda videntur & illa quæ in eis libris non diximus, duntaxat quæ ad vitam noſtram

De aduentu Veſpaſiani in Galilaeã & obſidione Iotapa vide Ioſephũ lib. 4 cap. 5. de bel. Iud.

Pericula Ioſepho à Romanis & Iudæis illata.

pertinent. Expugnatis Iotapatis in Romanorum poteſtatem redactus aſſeruabar ſumma diligentia, in honore tamen à Veſpaſiano habitus, cuius etiam iuſſu duxi captiuam quandam virginem Cæſarienſem patria. hæc non diu mecum manſit, ſed me ſoluto, & in comitatu imperatoris hærente, abiit Alexandriam. alteram vxorem duxi Alexandriæ, & inde cum Tito miſſus ſum Hieroſolyma: vbi ſæpe mortis periculum adii, Iudæis magnopere conantibus me capere, vt afficerent ſupplicio, & Romanis quoties aliqua clades accideret, meæ proditioni imputantibus, & Imperatori continenter occlamantibus, vt proditorem tollerent. At Titus non ignarus belli viciſſitudinum, importunas militum vociferationes tranſmittebat ſilentio.

Ioſephus multos captiuos liberat.

Vrbe deinde vi capta, ſæpe hortatus eſt me, vt ex ruinis patriæ quicquid vellem ſumerem, dans mihi hoc faciendi licentiam. ego vero collapſa patria, nihil ad conſolationem mearum calamitatum duxi potius, quam poſcere libera corpora, quæ vna cum ſacris voluminibus libenter mihi ab Imperatore conceſſa ſunt. Non multo poſt & frater cum amicis quinquaginta mihi deprecatori donatus eſt: in templum etiam ingreſſus permiſſu illius, cum inueniſſem ibi magnam mulierum & puerorum multitudinem, quotquot ex eis amicorum meorum & familiarium eſſe comperi, eripui omnes circiter centum & quinquaginta numero: quos ne precio quidem accepto dimiſi in priſtinum ſtatum redditos.

Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat.

Miſſus deinde à Tito Cæſare cum Cereali & mille equitibus in vicum qui Thecoa dicitur, ad conſiderandum, an locus eſſet caſtris idoneus, cum illinc reuertens, viderem multos captiuos in crucem ſuffixos, & in his tres mihi quondam familiares agnoſcerem, vehementer indolui, & cum lacrymis accedens indicaui rem Tito: qui eueſtigio iuſſit demptos curari diligentiſſime. horum duo inter medicorum manus exhalauerunt animam, tertius vero ſuperuixit. Compoſitis deinde Iudææ rebus Titus cõiiciens rus quod habebam circa Hieroſolymam mihi fore inutile, propter milites Romanos, qui ibi relinquendi erant ad regionis cuſtodiam, alia prædia mihi donauit in campeſtribus: & repetiturus Romam, honoris cauſa nauigationis me aſſumpſit ſocium.

Ioſephus cum Tito Romã proficiſcitur, & a Veſpaſiano honorifice excipitur.

vt vero in vrbem peruenimus, multis Veſpaſianus me dignatus eſt beneficiis. nam donatum ciuitatis iure diuerſari iuſſit in ædibus, quas ipſe antequam Imperator fieret, habitauerat, penſioneq; honorauit annua, nihil de benignitate ſubtrahens donec viueret, id quod periculum mihi conciliauit per meæ gentis inuidiam. Iudæus enim quidam Ionatas nomine tumultu apud Cyrenen excitato, & collectis indigenarum duobus millibus, illis quidem autor fuit exitii. ipſe vero vinctus ab eius prouinciæ præſide, & ad imperatorem miſſus, aiebat à me ſibi ſubminiſtrata arma & pecunias. nec tamen Veſpaſiano ſuis mendaciis impoſuit, ſed damnatus luit pœnas capite.

Ioſephus inuidorũ calumniis appetit°.

Poſt hæc & aliis inuidorum appetitus calumniis, omnes euaſi Dei prouidentia. à Veſpaſiano præterea dono accepi in Iudæa latifundium, quo tempore vxorẽ dimiſi offenſus incommodis eius moribus, quamuis iam tres ex ea ſuſcepiſſem liberos: quorum duo defuncti ſunt, Hyrcano ſolo ſuperſtite.

Tertia Ioſephi vxor.

Poſt eam duxi aliam mulierem Cretenſem Iudæam genere, parentibus natã domi nobiliſſimis, & moribus inter cæteras eximiis, vt ex conuictu eius comperi. ex hac duo mihi nati ſunt filij, Iuſtus grandior, & poſt eum Simonides Agrippa cognomine. & huiuſmodi quidem ſunt res noſtræ domeſticæ.

Ioſepho perpetua Cæſarum beneuolentia manet.

manſit autem mihi perpetua Cæſarum beneuolentia. Nam defuncto Veſpaſiano Titus ſucceſſor in eodem quo pater honore me ſemper habuit, nec vllis aduerſum me accuſationibus vnquam credidit. Poſt hunc Domitianus maioribus etiam me cumulauit honoribus. nam & accuſa-

tores

tores meos Iudæos capite puniit, & ſeruum eunuchum filij mei pædagogum calumniatorem puniri mandauit. & quod eſt honorificentiſſimum, immunitatem prædiorum quæ in Iudæa habeo mihi conceſſit. Domitia porro Cæſaris vxor nunquam mihi benefacere deſtitit. Hæc ſunt quæ per omnem vitam à me geſta ſunt, ex quibus qui volet de moribus meis iudicet. Tibi autem Epaphrodite virorum optime dedicato Antiquitatum toto contextu, hic in præſentiarum ſcribere deſino.

Domitia Domitiani Cæſaris vxor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM *Iudaicarum Libri vigeſimi finis, & loco Appendicis vita Ioſephi ipſius, Sigiſmundo Gelenio interprete.*

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBRI VII

INTERPRETE RVFINO AQVIleienſi, ad Græcum collati & emendati per Sigiſmundum Gelenium.

PROLOGVS.

CVM bellum, quod cum populo Romano geſſere Iudæi, omnium maximum quæ noſtra ætas vidit, quæque auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, genteſue commiſiſſe cum gentibus: quidam non quod rebus interfuerint, ſed vana & incongrua narrantium ſermiones auribus colligentes, oratorum more præſcribant: qui vero præſto fuerunt, aut Romanorum obſequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falſa confirment: ſcriptis autem eorum partim accuſatio, partim laudatio contineatur: nuſquam vero exacta fides reperiatur hiſtoriæ: idcirco ſtatui, quæ retro Barbaris antea miſi, patria lingua digeſta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Ioſephus Mathathiæ filius Hebræus genere, ſacerdos ex Hieroſolymis: qui & initio cũ Romanis conflixi, poſteaque geſtis, quia neceßitas exegit, interfui. Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauißimum exortum eſt, Romanorum quidem populum domeſticus motus habebat: Iudæorum autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu ſimul ac pecunia vigentes, adeo temporibus inſolenter abuſi ſunt, vt pro tumultus magnitudine, hos poßidendarum ſpes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem eſſent, gentiles ſuos, ſecum rebellaturos eſſe crediderãt. Romanos autem & finitimi

Hiſtoriographi officium, & qua ratione res geſtæ conſcribẽda.

Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit.

Galli

Galli irritabant: nec Germani diſſentiebant: diſſenſionumque plena erant omnia poſt Neronem: *& multi quidem temporum occaſione imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant. Itaq; indignũ eſſe duxi, errantem in tantis rebus diſsimulari veritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumque remotiſsimos, & vltra Euphratem gentis noſtræ incolas, itemque Adiabenos, mea diligentia vere cognoſcere, vnde cœpiſſet bellum, quantiſque cladibus conſtitiſſet, quoue modo deſiiſſet: Græcos vero & Romanorum aliquos qui militiam ſecuti non eſſent, figmentis ſiue adulationibus captos, iſta neſcire. Atqui hiſtorias audent eas inſcribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quod nihil ſani referunt etiam de propoſito decidunt.* Nam dum Romanos *volunt magnos oſtendere, Iudæorũ res extenuant, & in humilitatem deiiciũt. Non autem intelligo, quonam pacto magni eſſe videantur, qui parua ſuperauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractum eſt: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neque ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur, ſi cum multum pro Hieroſolymis deſudauerint, rebus per eos proſpere geſtis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: ſed facta quidem vtrorumque ſine vllo mendacio proſequar: dicta vero de factis reponam, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domeſticis diſſenſionibus eſt euerſa, & in templum ſacroſanctum inuitas Romanorum manus atq; ignem Iudæorum tyranni traxere, teſtis eſt qui eam vaſtauit, ipſe Cæſar Titus: per omne bellum miſeratus quidem populum, quod à ſeditioſis cuſtodiretur: ſæpe autem conſulto differri paſſus ciuitatis excidium, protracto obſidionis ſpacio, dummodo belli pœniteat autores. Quod ſi quis me aduerſus tyrãnos eorumque latrocinium accuſatorie loqui putet, vel patriæ miſeriis ingementem calumniari præter legem hiſtoriæ, dolori veniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, ſolam noſtram ciuitatem contigit ad ſummum felicitatis faſtigium euadere, eandemque in extremum miſeriæ deiici. Denique*

Poſt Neronem diſſenſionũ omnia plena.

Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua antea conſcripſit.

Romanorum gloria minuitur, ſi quãtum pro Hieroſolymis deſudauerint aliquid derogetur

Titi erga populum miſericordia.

Calamitates omniũ a mundo condito, cum Iudæorum collatæ, ſuperantur.

Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilẽtio prætereunt.

omnium poſt condita ſecula res aduerſas, ſi cum Iudæorum calamitatibus conferantur, ſuperatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus eſt: vnde nec fieri poteſt, vt à quaſlibus temperetur. Si quis autem durior miſericordiæ ſit iudex, res quidem tribuat hiſtoriæ, lamenta vero ſcriptori: quanquam merito Græcorum diſertos increpauerim, qui tantis rebus ſua memoria geſtis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices reſident aliorum facundiæ detrahentes: quorum etſi doctrinam ſuperant, propoſito vincuntur. Ipſi vero Aſſyriorum & Medorum geſta perſcribunt, veluti minus recte à ſcriptoribus antiquis fuerint expoſita: cum in ſcribendo tantum eorum viribus cedant, quantum ſententia. Erat enim vnicuique ſtudium, quæ vidiſſet facta, conſcribere: quoniam & interfuiſſet rebus geſtis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentirique apud ſcientes inhoneſtum eſſe videretur. Enimuero noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere, ſuique temporis res commendare poſteris laude ac teſtimonio dignum eſt. Induſtrius autem habetur, non qui alienam diſpoſitionem atque ordinem transfert, ſed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit hiſtoriæ. Sed ego quidem ſumptu ac labore maximo, qui cum ſim alienigena, Græcis ſimul & Romanis geſtarum rerum memoriam repono. Ipſis autem indigenis, ad quæſtum quidem ac lites, ora patent, linguaque ſolutæ ſunt. Ad hiſtoriam vero, in qua verum dicendum eſt, ſummaq; ope negocia colligenda ſunt, obmuteſcunt: conceſſa infirmioribus neque ſcientibus licentia ſcribendi res à principibus geſtas. Honoratur itaque apud nos hiſtoriæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quoue pacto ab Ægyptiis diſceſſerint, quaſque regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neque huius eſſe temporis, & præterea ſuperuacaneum exiſtimaui: quoniam multi iam ante me Iudæorum de maioribus huius gentis veriſſima compoſuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi ſcripſerant, patria voce proſecuti non multum à veritate deuiarunt: ex eo autem hiſtoriæ principium ſumam, quo ſcriptores eorum & Prophetæ noſtri deſierunt. Et

Hiſtoriographus qui dicẽdus.

Hiſtoriæ veritas à Græcis negligitur.

bellum quidem meis temporibus geſtum, latius quaque potuero diligentia referam: quæ vero ætate mea ſunt antiquiora, ſummatim breuiterque percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hieroſolyma, cum triennium ſexque menſes eam tenuiſſet, ab Aſamonæi filiis expulſus eſt. Deinde quod eorum poſteri de regno diſſentientes, ad res ſuas occupandas populum Romanum Pompeiumq́; traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum potentiæ finem fecerit, auxilio Soſij. Tum quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta ſeditio eſt, Auguſto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciam obtinente. Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamque multa per Ceſtium acciderint: quantaque ad primos impetus armis Iudæi perſuaſerint: quoque modo accolas permunierint: & quod Nero propter acceptas Ceſtij ductu clades ſummæ rei metuens, Veſpaſianum bello præpoſuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxiliorum per omnem cæſa fuit Galilæam: & quod eius ciuitatum quaſdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorũ in bello diſciplinam, curamque rerum, & vtriuſque Galilææ ſpacia, & naturam fineſque Iudææ, nec non & peculiarem terræ qualitatem, lacuſque & fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide ſicut vidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miſerias meas celauerim, cum ſcientibus eas relaturus ſim. Deinde, quod iam feſſis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Veſpaſianus autem in Hieroſolymam properans, imperij cauſa retractus ſit: quæque ſigna de hoc ei contigerint, Romæque mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus ſit: & quod eo diſponendæ reipublicæ gratia in Ægyptum digreſſo, Iudæorum ſtatus ſeditionibus agitatus ſit: quoq́; modo tyrannis ſuccubuerint, eorumque inter ſe diſcordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuerſus, bis Iudæorum fines ingreſſus ſit: quoque modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipſo præſente ſeditio. Aggreſſus quoque numeroſos, & quantos erexerit aggeres: triumque murorum am-

Antioch' Epiphanes belli Iudaici fons & autor.

Epitome belli Iudaici.

Signa & mutationes poſt obitũ Neronis.

Hieroſolyma Titus obſidet.

Iudæorũ mores & inſtrationes

bitum

bitum & magnitudinem, ſiue menſuram, & munitionem ciuitatis, & fani templique diſpoſitionem: ad hæc aræ ſpacium, menſuramque veriſſime dicam: feſtorum quoque dierum mores aliquos, ſeptemque luſtrationes, & munia ſacerdotum, Itemque pontificis veſtes, ſanctaque templi cuiuſmodi fuerint, ſine aliqua diſſimulatione vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in ſuos gentiles crudelitatem, Romanorumq́; in alienigenas humanitatem: quotieſque Titus, ciuitatem ſimul ac templum ſeruare cupiens, ad concordiæ fœdera diſſidentes prouocauit. Differam vero populi vulnera & calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc ſeditionibus, nunc fame perpeſſi, poſtea capti ſint. Nec vero aut perfugarum clades, aut captiuorum ſupplicia prætermittam: vel quemadmodum templum inuito Cæſare conflagrauerit: quamq́; multæ opes ſacræ flamma raptæ ſint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præceſſerant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatem, vel qui ſeruitio abducti ſunt, multitudinem: aut cui quiſque fortunæ ſit diſtributus: & quod Romani quidem belli reliquias perſecuti ſunt, deuictorumque munimina funditus eruerunt: Titus vero peragrata regione cuncta reſtituit: eiuſdemque reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia ſeptem libris comprehenſa, adnixus ne vituperationem a rerum ſcientibus, & qui bello interfuerunt, ſuſtineam, ſtudioſis veritatis magis quam voluptatis perſcripſi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula ſunt digeſta.

Romanorũ in Iudæos humanitas.

Incendiũ templi ac ciuitatis excidiũ.

Romanorum de Iudæis triũphus.

Hiſtoria huius cõſcribendæ cauſa.

FLA-

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER I.

An. mūdi 3802. Ante Chriſtū nat. 162.

SVMMA CAPITVM LIBRI I. De bello Iudaico.

I. *De vaſtatione Hieroſolymæ ab Antiocho.*
II. *De ſucceſſionibus Principum a Ionatha vſque ad Ariſtobulum.*
III. *De Ariſtobulo, Antigono, Iuda Eſſæo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.*
IIII. *De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano.*
V. *De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hieroſolymæ.*
VI. *De bello Alexandri cum Hyrcano & Ariſtobulo.*
VII. *De Ariſtobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.*
VIII. *De accuſatione Antipatri apud Cæſarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.*
IX. *De Romanorum diſſidiis poſt mortem Cæſaris, & inſidiis Malichi.*
X. *De Herode accuſato & vindicato.*
XI. *De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.*
XII. *De bello Herodis e Roma redeuntis pro Hieroſolyma, & contra latrones.*
XIII. *De morte Ioſephi & obſidione Hieroſolymæ per Herodem, & Antigono occiſo.*
XIV. *De inſidiis Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræ motu.*
XV. *Herodes exaltatus in regnum.*
XVI. *De vrbibus & ædificiis inſtauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua vſus eſt erga extra gentes, eiuſque felicitate.*
XVII. *De diſſidio Herodis cum filiis Alexandro & Ariſtobulo.*
XVIII. *De conſpiratione Antipatri contra patrem.*
XIX. *De veneno Herodi parato, & quomodo compertum ſit.*
XX. *De Antipatri in Herodem malignis ſtudiis deprehenſis & vltis.*
XXI. *De aquila aurea, morteque Antipatri & Herodis.*

CAP. I.

De vaſtatione Hieroſolymæ ab Antiocho.

CVM potentes Iudæorum inter ſe diſſiderent eo tempore; quo de tota Syria cum Ptolemæo ſexto Antiochus, qui Epiphanes dictus eſt, ambigebat (erat autem illis contentio de potentia, quod honoratus quiſque grauiter ferret ſimilibus ſubiugari) Onias quidam e Pontificibus poſtquam præualuit, Thobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem ſupplices ad Antiochum confugerunt, petentes, vt ipſis ducibus in Iudæam irrumperet. Idque Regi perſuaſum eſt, iampridem ſic animato. Quare cum magnis militum copiis egreſſus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximam eorum multitudinē, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit.

Ant. lib. 12. ca. 6. Antioch⁹ à Thobiæ filiis motus cum exercitu in Iudæā irrūmpit, ac Hieroſolyma deuincit. Ant. lib. 15. cap. 4.

Onias ad Ptolemaũ effugit.

Ant. lib. 12. cap. 7.

Dataque paſſim militibus prędandi licentia, ipſe & templum ſpoliauit, & quotidianæ religionis aſſiduitatem per annos tres ſexque menſes inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoque ab eo in Heliopolitana præfectura ſolo, ibi oppidum condidit Hieroſolymis ſimile, templumque ædificauit: de quibus iterum opportune referemus.

Antioch⁹ mores Iudaicos abrogat.

Veruntamen Antiocho neque præter ſpem deuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cædes ſatis fuere: ſed intemperantia vitiorum, eorumque memoria quæ in obſidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, vt abrogato more patrio, nec infantes ſuos circumciderent, porcoſque ſuper aram immolarent. quibus omnes quidem aduerſabantur, optimus vero quiſque propterea trucidabatur.

Bacchidis in Iudaos crudelitas.

Ant. li. 1. cap. 7. 8.

Et Bacchides præſidiis ab Antiocho præpoſitus, ad naturalem crudelitatem ſuam præceptis impiis obſecundans, omnimodam iniquitatem exceſſit: cum & ſingulatim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie ſpeciem captæ vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur ad vindictæ audaciam irritauit.

** In Graeco textu eſt Matthias.*

Matathias Antiocho bellũ infert.

Deniq; * Mathathias Aſamonæi filius, vnus ex ſacerdotibus, ex vico cui nomen Modin eſt, cum manu domeſtica (nam quinque filios habebat) ſicis armatus, Bacchidem occidit: & ſtatim quidem præſidiorum multitudinem veritus, in montes refugit. Multis vero ex populo ſibi ſociatis, recepta fiducia deſcendit: commiſſoque prælio, ſuperatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit.

Antioch⁹ moritur.

Secundis autem rebus potentiam nactus, ſuiſque volentibus, quod ab alienigenis eos liberaſſet imperans, moritur relicto Iudæ principatu, qui filiorum ſuorum natu maximus erat.

Antioch⁹

Antiochi filius Iudaorum fines ingreditur.

Ant. lib. 12. ca. 14 15.

Ille autem (nec enim ceſſaturum exiſtimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum: & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumque Epiphanem iterum in fines ſuos ingredientem vehementiſſima percuſſum plaga repreſſit. Adhuc autem feruente victoria, in præſidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæſa fuerant: habitoque conflictu milites de ſuperiori ciuitate, quæ pars ſacra dicitur ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muroque cinxit: & vaſa noua diuinis rebus curādis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramque aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix ciuitati reddiro, moritur Antiochus. Regni autem eius & in Iudæos odij filius Antiochus hæres extitit. quare coactis peditum millibus 50. equitum autem prope 5. millibus, 80. vero elephantis, montana Iudææ per partes aggredirur. & Bethſuram quidem oppidum capit.

Eleazarus ab Elephanto oppreſſus moritur.

Eleazar⁹ vitam gloria poſthabet.

in loco vero cui Bethzachariæ nomen eſt, qua tranſitus erat anguſtior, Iudas cum ſuis copiis occurrit. & prius quam congrederentur agmina, Eleazarus frater eius, proſpecto præter alios excelſo elephante, turrique maxima & munimētis aureis ornato, illic Antiochum eſſe ratus à ſuis procul excurrit: ruptaque hoſtili acie ad elephantum vſque peruenit. ſed illum quidem quem regem eſſe opinabatur, contingere, quod multum ſuperemineret, minime potuit, beluam vero in aluo percuſſam ſuper ſe deiecit, & obtritus interiit: nulla alia re geſta, niſi quod magnum opus aggreſſus, vitam gloriæ poſthabuit.

Antioch⁹ ad Hieroſolymam proficiſcitur præſidiumque ibi relinquit.

qui tamen regebat elephantum priuatus erat. & ſi caſu in eo fuiſſet Antiochus, nihil plus Eleazaro præſtitiſſet audacia, quam vt ſola ſpe præclari facinoris mortem videretur optaſſe. hoc autem fratri eius totius prælij præſagium fuit. nam fortiter quidem Iudæi diuque decertarunt: ſed à regiis ſecunda fortuna vſis, numeroque præſtantibus ſuperati ſunr: multiſq; interfectis Iudas cum cæteris in Gophoniticā toparchiam refugit. Antiochus autem Hieroſolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, penuria vtenſilium abſtitit: relicto quidem ibi pręſidio, quantum

laris eſſe arbitrabatur: cætera vero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Diſceſſu autem Regis Iudas non quieſcebat: ſed acceſſione multorum ſuæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adaſa cum Antiochi ducibus congreditur: factiſque fortibus in prælio cognitus, multis hoſtibus interfectis occubuit. & in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, inſidiis eorum captus, qui cum Antiocho ſentiebant.

An. mũdi 3802. an. Chri. nat. 162. *Ant. lib. 12. ca. 18. Iudas occiditur.*

CAP. II.

De ſucceßionibus principum a Ionatha vſque ad Ariſtobulum.

CVm autem ſucceſſiſſet ei frater Ionathas, & in aliis quę ad indigenas pertinerent, cautius ſe ageret, ſuamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, ſed inſidiis eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionatham cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida veniſſet, dolo comprehendit eoq; vincto contra Iudęam miſit exercitum. vnde repulſus à Simone Ionathę fratre, quodque ab eo ſuperatus eſſet, iratus eundem Ionatham interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamniam capit. Euertit autem & Accaron ſubactis præſidiis: aduerſuſque Tryphonem Antiocho auxilium præbuit. qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit, obſidebat. Sed regis auiditatem ſatiare non potuit, quamuis neci Tryphonis ſuam quoq; operam adhibuiſſet. Non enim multo poſt Antiochus Cendebeum ex ducibus ſuis ad vaſtandam Iudæam opprimendumq; ſeruitio Simonem eum exercitu miſit. Ille autem quanquam ſenior erat, bellum tamen iuueniliter adminiſtrabat: & filios quidem ſuos cum validiſſimis præmiſit, parte vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multiſq; per multa loca inſidiis etiam in montana diſpoſitis, in omnibus ſuperat. clariſſimaq; potitus victoria, Pontifex declaratur: & ducentos ſeptuaginta poſt annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. ſed & ipſe periit in conuiuio, captus inſidiis Ptolemæi generi ſui: qui eius coniuge duobuſq; filiis in cuſtodiam concluſis, certos miſit, vt Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito autem impetu qui parabatur, adoleſcens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis eſſet inuiſa. voluit autē Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, ſed à populo reiectus eſt, qui maturius Hyrcanum ſuſceperat. & is quidem ſtatim receſſit in quoddam vltra Hierichunta caſtellum quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem Pontificis aſſecutus poſtquam Deo ſacrificia reddidit, velociter Ptolemęum petit & matri ſimul & fratribus adiumento futurus: caſtellumq; aggreſſus, aliis quidem rebus ſuperior erat, iuſto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius fratreſq; in murum productos, palam vt poſſent conſpici, verberabat: eoſdemque præcipitandos, niſi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac miſericordia, quam iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel ſuis fractus iniuriis, parceret impio: ſiquidem ipſa ſibi mortem à Ptolemæo propoſitam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille pœna eorum, quæ in domum ſuam contra fas admiſiſſet, expenderet. Ioannes autem nunc obſtinationem matris cogitans, ac pre-

Ant. lib. 13. ca. 1. An. mũdi 3805. ãte Chri. nat. 159. *Ionathas interficitur.* *Ant. lib. 15. cap. 9.* An. mũdi 3823. ãte Chri. nat. 141. *Simon Cendebaum vincit.* *Ant. lib. 13. ca. 4.* *Simon inſidiis Ptolemæi interfectus.* *Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius.* An. mũdi 3831. ãte Chri. na. 133. *Hyrcanus fit pontifex.* *Ptolemæi erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas.*

An. mũdi 3839. ãte Chri. na 125. Ptolemæ fratres Io annis vna cũ matre occidit. Ant. lib. 13. cap. 15 Antioch acceptis ab Hyrcano trecentis talẽtis ab obſidione diſcedit. Ant. lib. 13. ca. 16. 17. Sebaſten ciuitatem Ariſtobulus & Antigonus expugnant.

ces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo verberari eam, la-
cerariq; conſpiciens, effœminabatur: totuſque plenus doloris erat. Ob
hæc autem diu tracta obſidione, feriatus annus aduenit: quem ſeptimo
quoq; circuitu redeuntem, apud Iudæos ceſſare moris eſt, exemplo ſe-
ptimorum dierũ. Et in hoc Ptolemæus obſidionis requiem nactus, fra-
tribus Ioannis vna cum matre occiſis, ad Zenonem confugit, qui Cory-
las cognominatus eſt, Philadelphiæ tyrannum. Antiochus autem ob ea
quæ per Simonem paſſus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibi-
que aſſidens Hieroſolymis, Hyrcanum obſidebat. Ille autem patefacto
ſepulcro Dauid, qui Regum ditiſſimus fuerat, ablatiſq; inde pecunia 1
plus quam tribus millibus talentorum, & Antiocho perſuaſit, datis ei
trecentis talentis ab obſidione diſcedere, primuſq; Iudæorum priuatis
opibus alere peregrina cœpit auxilia. Ruríuſq; tamen, quando Antio-
chus contra Medos bello ſuſcepto tempus ci vindictæ præbuit, confe-
ſtim aduerſus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus eſſe ra-
tus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samæam cum proximis,
necnon & Sichimam, & Garizim ipſe cœpit, & ſuper his Chuthæorum
gentem, adiacentia fano loca incolentium; exemplo eius quod eſt
Hieroſolymis, ædificato. Cepit autem & Idumeæ non paucas alias ciui-
tates, & præterea Doreon, & Mariſan. In Samariam vero vſque pro- 2
greſſus, vbi nunc eſt Sebaſte ciuitas ab Herode Rege condita, ex omni
eam parte concluſit: filioſq; ſuos Ariſtobulum & Antigonum obſidio-
ni præfecit. Quibus nihil remittentibus ad hoc famis penuria qui erant
intra ciuitatem venerunt, vt etiam inſuetam carnem cogerentur attin-
gere Igitur Antiochum adiutorem ſibi aduocant, Spondium cognomi-
natum, qui cum prompta eis voluntate paruiſſet, ab Ariſtobulo & An-
tigono ſuperatur. & ille quidem ad Scythopolim vſq; perſequentibus
eum memoratis fratribus effugit: hi vero in Samariam reuerſi, & mul-
titudine iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipſam
diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Proſpere autem geſtis ita 3
cedentibus, alacritatem refrigeſcere non ſinebant: ſed cum exercitu
Scythopolim vſque progreſſi, & ipſam peruaſerunt, & agros intra Car-
melum omnes inter ſe partiti ſunt.

CAP. III.

De Ariſtobulo, Antigono, Iuda Eſſao, Alexandro, Theodoro & Demetrio.

Seditioſi belli deuicti. Ioannes Hyrcanus optime rebus per annos 33. adminiſtratis moritur.

SEcundarum autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia ſeditio-
nem gentilium concitauit, multique aduerſus eos collecti non quie- 4
ſcebant, donec aperto bello deuicti ſunt, reliquum vero tempus Ioan-
nes cum fortunatiſſime viueret, & optime rebus per annos triginta &
tres adminiſtratis, & quinque filiis relictis moritur: vir plane beatiſſi-
mus, & qui nullam dediſſet occaſionem, cur eius cauſa de fortuna quiſ-
piam quereretur. Deniq; tria vel maxime præcipua ſolus habebat. nam
& gentis princeps, & Pontifex erat, & præterea propheta: cum quo
Deus ita colloquebatur, vt futurorum nihil penitus ignoraret, quin et-
iam de duobus maioribus filiis ſuis, quod rerum domini permanſuri
non eſſent, præuidit atq; prædixit. quotum vitæ quis fuerit exitus, nar-
rare non indignum videtur, quantumque à paterna felicitate diuerte- 5
rint. Patre namq; mortuo natu maior Ariſtobulus tranſlato in regnum
principatu, diadema ſibi primus impoſuit: quadringentis & octingenta
vno annis ac tribus menſibus, poſtquam populus in eam terram deue-
nit ſeruitio quod apud Babylonios ſuſtinuit liberatus. Fratrem vero à

ſe ſe-

ſe ſecundum Antigonum (namq; illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem vinctos cuſtodię tradidit. Matremque vid按 colligauit, auſam aliquid de poteſtate contendere. namque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis proceſſit, vt vinctam fame necaret. Horum autem facinorum pœnas Antigoni fratris morte perſoluit, quem plurimũ amabat, quemq; regni participem habebat. nam & hunc interimit, adductus criminationib. per maleuolos regni compoſitis. Itaq; primo quidem Ariſtobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magni penderet, & pletaq; liuore fingi arbitraretur. Sed cũ Antigonus ex militia clarus rediiſſet, feſtis diebus, quos tabernaculis poſitis Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore vt aduerſa valetudo Ariſtobulum corriperet. Antigonus vero circa feſto[illegible] ſolenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quam maxime periuit, pluſq; in honorem fratris aſcẽdit ornatus. Tumq; delatores nequiſſimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem eſſe criminabantur, quodq; maxima caterua ſtipatus, vt illum interficeret eo veniſſet: nec enim perpeti honorem ſolum ex regno habere, cui regnum ipſum liceat obtinere. His paulatim quamuis inuitus tamen credidit Ariſtobulus. ac ne vel ſuſpicari quicquam videretur, proſpiciens, & vt incerta præcaueret, ſuos quidem ſatellites in quendam ſubterraneum & tenebroſum locum tranſire iubet. Ipſe autem iacebat in caſtello, Bariante, poſt autem Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonum, præcepit, ſi eum armis adiret. nec non & ipſi Antigono qui præciperent miſit, vt inermis veniret. ad hæc Regina ſatis callidum cum inſidiatoribus conſilium capit. namque his qui ad eum miſſi fuerant perſuadet, vt mandata quidem regis taceant, dicant vero Antigono, quod frater audiſſet, arma ſibi eum pulcherrima in Galilæa, ornatumq; bellicum fabricaſſe: quæ ne ſingulatim inſpiceret, morbo impeditum fuiſſe: nunc autem præſertim cum alio diſceſſurus ſit, libenter eum videret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali ſuſpicaretur, fratris ſuadebat affectus) cum armis velut oſtẽtatum ſe veniens, properabat. Sed vbi ad obſcurum tranſitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, acceſſit, à ſatellitibus interemptus eſt: certumque documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iuſque naturæ calumniis cedere, nullamque optimarum affectionum tantum valere, vt inuidiæ perpetuo poſſit obſiſtere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Eſſæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus eſt. Is Antigono tranſeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem diſcipulos ſiue conſultores habebat) Pape, nunc mihi pulchrum eſt mori, quando ante me veritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehenſum eſt. Viuit enim iſte Antigonus, qui hodie debeter occidi. Locus autem neci eius apud Srratonis pyrgum fato fuerat deſtinatus. & ille quidem ſexcentorum ab hinc ſtadiorum interuallo diſtat. Horæ vero diei ſunt quatuor: ſed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus ſenior, mœſto vultu & mente ſolicita ſecum multa reputabat: & paulo poſt interfectus Antigonus nunciatur, in loco ſubterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæſarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem fefellit. At vero Ariſtobulo confeſtim ſceleris pœnitudine morbus ingraueſcit: ſemperque facinoris cogitatione ſolicitus, perturbato animo tabeſcebat, donec mœroris acerbitate viſceribus laceratis ſubito ſanguinem vomeret. Hunc ergo vnus e ſeruulis eius miniſterio deſtinatus foras efferens; prouidentia numinis

An. mũdi 3861. ãte Chri. nat. 103.

Ant. lib. 13. ca. 18.

Ariſtobulus matrẽ fame necat.

Ariſtobulus fratrẽ Antigonum amat.

Antigonus apud Ariſtobulum falſò accuſatur.

Ariſtobulus ſatellitibus de Antigono quid mandarit.

Regina callidum cõtra Antigonum cõſilium.

Antigonus de fratre nihil mali ſuſpicatur.

Antigonus interficitur.

Iudas Propheta Antigoni necem prædicit.

Ariſtobuli morbus.

An. mūdi 3862. an. Chriſ. na. 102.

Seruus in eo loco vbi Antigon' erat occiſus, in terfectoru cruorē effundit.

Deum nefaria facta nō latent.

Ant. lib. 13. ca. 19.

Ariſtobuli mors.

Alexandrū Ariſtobuli fratrem Regina regē cōſtituit.

Alexander victoriam abs Theodoro amittit.

Iudaeorū contra Alexandrum ſeditio.

Alexander Arabiæ & Amathūti caſtello bellum infert ac funditus eruit.

Demetri' Iudais in auxilium venit.

errauit: & vbi Antigonus erat occiſus, ſuper extantes adhuc cædis maculas cruorem interfectoris effudit. Vlulatu autem eorum qui id conſpexerant, continuo ſublato, tanquam puer de induſtria ſanguinem illic libaſſet, clamor ad aures Regis peruenit: cauſamque requirebat: & cum ad eam prodire nullus auderet, ad ſciendum magis ardebat, ac extremum vero minitanti, vimque adhibenti, verum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis oppleſſet oculos, quantumque poterat, ingemuiſſet, hæc dixit: Sperandum certe non erat, vt maximum Dei lumen facta mea nefaria laterent. nam cito me vltrix cognatæ cædis iuſtitia perſequitur. Quam diu o corpus improbum fratri matrique damnatam animam detinebis? quam diu paulatim illis libabo ſanguinem meum? ſimul totum accipiant: neque iam meorum [illegible]erum inferias fortuna derideat. His dictis ilico moritur, cum [illegible]s anno regnaſſet. Vxor vero fratrem eius vinculis diſſolutis Regem conſtituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modeſtia præſtare videbatur. Sed ille poteſtatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum apperentem occidit: alterum autem priuata vita contentum ablatis rebus ſecum habebat. Prælium etiam cum Ptolemęo cognomenro Lathyro commiſit, qui oppidum Aſochim cœperat, & multos quidē peremit hoſtium, ſed victoria in Ptolemæi partes propenſior fuit. Poſtea vero quam ipſe pulſus à matre Cleopatra diſceſſit in Ægyptum, & Gadaram obſidione capit Alexander, & caſtellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem ſita erant, vbi precioſiſſima quæq; bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente ſuperueniens, & proprias res recipit, & ſarcinas Regis aufert, Iudæorumq; fere decem millia interficit. Verum Alexander receptis poſt cladem viribus, aggreſſus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemque Anthedonem, quæ poſtea à Rege Herode Agrippas nominata eſt. His autem ſeruitio domitis, concitatur in eum feſto die populus Iudæorum. Non plerunque epulæ ſeditiones accendunt. nec videbatur inſidias poſſe comprimere, niſi conductitios haberet auxilio Piſidas & Cilicas: nam Syros mercenarios reſpuebat, propter ingenitam cum Iudæorum gente diſcordiam. Cæſis autem ſupra octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaatidis ac Moabitis ſubactis, tributoq; his impoſito, ad Amathunta regreſſus eſt. Cumq; Theodorum metus eis ſecundis ſucceſſibus perculiſſet, caſtellum ſine præſidio repertum funditus eruit. mox autem congreſſus cum Oboda Rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadenſi regione occupauerat, captus inſidiis totum amiſit exercitum in vallem altiſſimam compulſum, atque obtritum multitudine camelorum. Ipſe vero elapſus in Hieroſolymam, olim ſibi gentem infenſam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc ſuperior, crebriſque præliis non minus quinquaginta millibus Iudæorum per ſex annos interfecit: nequaquā tamen victoriis lætabatur, quoniam regni ſui vires conſumeret. Vnde armis omiſſis, ſermone placido cum ſubiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconſtantiam eius morumq; varietatem in tantum oderant, vt percontanti, quonam pacto eos ſedare poſſet, dicerent, ſi moreretur. nam vix etiam mortuo daturos veniam, qui tam multa ſcelerate feciſſet. ſimul etiam Demetrij auxilium, cui cognomen Acærio, acceſſiuerunt. qui cum his maiorum præmiorum ſpe facile patuiſſet, veniſſetq; cum exercitu, miſcentur auxiliis eius Iudæi circa Sichimam. Vtroſq; tamen Alexander mille quidem equitibus, ſex autem peditum mercenariorum millibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; prope ad decem millia bene ſibi cupientium, aduerſæ autē partis eſſent equi-

tum :ria millia, peditumq; millia quadraginta. Et prius quam veniretur ad manus, intercedentibus nunciis & præconibus, reges transfugia tentabant. Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium ſequerentur, obtemperaturos ſibi ſperantes. Sed cum neque Iudæi ſacramenta, neq; fidem Græci contemnerēt, armis iam cominus decernebant. Superatq; prælio Demetrius, quamuis Alexādri mercenarij multa & animoſe & fortiter geſſiſſent. Euētus autem pugnæ præter ſpem cedit vtriq;. nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanſerunt: & immutatæ fortunæ miſericordia, ſex Iudæorum millia ſe ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: ſed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio ſufficere ratus, omnem vero gentem ad eum tranſire exiſtimans, mox inde digreſſus eſt: non tamen reliqua multitudo ob abſceſſum auxiliorum ſimultates depoſuit: bello autem aſſiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec pleriſque interfectis cæteros in Bemeſelim ciuitatem compulit, eaq; ſubacta in Hieroſolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, vt crudelitas eius ad impietatem vſq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conſpectu matrum necauit. atque hæc potans. & cum ſuis concubinis recubans, proſpectabat. Tātus autem populum terror inuaſit, vt etiam diuerſæ partis ſtudioſi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiuſmodi factis tandem ægreq; regni otium quæſiſſet, ab armis requieuit.

An. mūdi 3862. Ante Chriſtū na. 102. *Ant. lib. 13. ca. 20.* *Demetrij & Alexandri pugna.* *Iudæi à Demetrio victore deficiunt.* *Iracūdia & crudelitas Alexandri immoderata.* *Alexander ab armis requieſcit.*

CAP. IIII.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deque Alexandra & Hyrcano.

Rurſus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionyſius dictus eſt, Demetrij quidē frater, ſed eorum nouiſſimus qui Seleucum generis autorem habebant. hunc enim timens qui Arabas parato bello pulſarat, totum quidem ſuper Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora ſpacium, foſſa altiſſima diremit. ante foſſam vero murum ædificauit excelſum, turreſq; ligneas, vt faciles aditus obſtrueret, fabricauit: nec tamē Antiochum arcere voluit. Exuſtis enim turribus foſſiſque repletis, cum ſuis copiis tranſgreſſus eſt. Vindictaq; poſthabita, qua debebat eum à quo prohibitus eſt vlciſci, protinus contendit in Arabas. Horum autem Rex in loca ſuæ nationi commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuerſus (habebat autem numerum decem milliū) imparatos ex improuiſo Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commiſſo, quamdiu quidē ſupererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum paſſim Arabes trucidarent. Vbi vero procubuit (ſuccurrendo enim victis ſemper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum cum in acie, tum in fuga abſumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapſos. alimentorum penuria perire contigit, præter admodum paucos. Hinc Damaſceni Ptolemæo Minnæi filio infenſi Aretam ſibi ſociant; Syriæque cœles regem conſtituūt. qui bello illato Iudææ, poſtquam pugna vicit Alexandrum, pactione diſceſſit. Alexander autem Pella capta Geraſam petiit rurſus opum Theodori auidus: tripliciq; ambitu circūdatis defenſoribus, locum expugnauit. Necuon & Gaulanen & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, ſub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala

Antiochū Alexander timet. *Rex Arabū Antiochi milites ex improuiſo inuadit.* *Alexandri copias Arabum rex in fugam vertit.* *Damaſceni & Aretas contra Alexandrum.*

An. mũdi 3862. Ante Chriſtũ na. 102.

Alexander febri laborat.

Ant. lib. 13. ca. 23

Alexandra Alexandri coniunx principatum obtinet.

Hyrcanus primum Pontifex poſt ad regiam dignitatem euehitur.

Pharisæi Alexandra Reginæ ſe inſinuant.

Alexandra Phariſæis vltro paret.

Phariſæorum inuidia multi boni trucidati.

Ariſtobuli apud matrem deprecatio.

Ariſtobulus ſeipſũ regem declarat.

Alexandra coniugem Ariſtobuli cũ filiis carceri includit.

caſtello validiſſimo, eiuſque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætuſque à gentilibus ob res proſpere geſtas excipitur. Belli autem requiem ſecutum eſt morbi principium. Et quoniam quartano febrium recurſu fatigabatur, depulſum iri valetudinem credens, ſi rurſus animum negotiis occupaſſet, intempeſtiuæ militiæ ſeſe dedit: & vltra vires corpus laboribus vexans, inter ipſos tumultus trigeſimo & ſeptimo regni anno moritur: idque Alexandræ coniugi ſuæ reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate diſcrepans, & iniquitati reſiſtens, beneuolentiam ſibi populi comparaſſet. Neque ſpes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit mulierula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui ſacras leges temeraſſent ab initio deteſtabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat Pontificem, & quod propterea ſegnior eſſet quam vt poteſtate regia moleſtus cuiquam videretur, Regem conſtituit: minorem autem Ariſtobulum, priuatum viuere malnit, quod feruentioris eſſet ingenij. Iungit autem ſe eiuſdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Phariſæi: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamque cauſam magis eos ſuſpiciebat Alexandra diuinæ religioni ſuperſtitioſe deſeruiens. Illi autem paulatim fœminæ ſimplici inſinuati, quoſuis pro ſua libidine ſummouendo, deponendo, itemque vinciendo, ac ſoluendo, iam procuratores habebantur: prorſus vt ipſi quidem regiis commodis fruerentur, expenſas vero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res adminiſtrare maiores: itaque augendis copiis ſemper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo ſtatum ſuæ gentis roborauit ſed etiam metuendam ſe reddidit externæ potentiæ. Imperabat autem aliis, verum Phariſæis ipſa vltro parebat. Denique Diogenem quendam inſignem virum, qui Alexandro fuerat amiciſſimus, interficiunt. cius factum conſilio criminati, vt octingenti (quos ſupra memoraui Regis iuſſu tollerentur in crucem. nihilominus aurem Alexandræ ſuadebant, vt & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuiſſet concitatus occideret. Cumque his nimia ſuperſtitione nihil abnuendum putaret, quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant, donec optimus quiſque periclitantium ad Ariſtobulum confugeret, atque ille matri perſuaſit, vt his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos noxentes exiſtimaret. Igitur illi quidem data ſibi copia per regionem diſperſi ſunt. Alexandra vero in Damaſcum miſſo exercitu; quoniam Ptolemæus ſine intermiſſione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili geſta cepit, Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circumſedebat, pactionibus doniſque ſolicitat. Sed illum domeſticarum turbarum metus, ingreſſo in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Ariſtobulus, cum famulis ſuis quos multos habebat, omneſque pro ætatis fauore fidiſſimos, vniuerſa caſtella obtinuit: & pecunia quam ibi repertit conductis auxiliis regem ſe declarauit. Ob hæc miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Ariſtobuli cum filiis includit apud caſtellum quod à ſeptentrione fano adiacens, Baris antea vocabatur vt diximus, poſtea vero Antonia cognominata eſt, imperante Antonio, quemadmodum de Auguſti & Agrippæ nomine Sebaſte & Agrippias aliæ ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quam in Ariſtobulũ fratris eius Hyrcani con-

tume-

An. mũdi 3873. āıe Chri. nat. 95.

tumelias vindicaret: quem deiici regno curauerat. quod ipſa nouem annos adminiſtrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam viua commiſerat. Verum Ariſtobulus viribus atque autoritate præſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum ſumma conflictu, plerique Hyrcano relicto tranſeunt ad Ariſtobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in caſtellum Antoniam: ibique ſalutis obſides nactus (erat enim ibi in cuſtodia, vt præmiſimus, coniunx Ariſtobuli cum filiis) prius quam grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediit, vt regnum quidem Ariſtobulus haberet, ipſe vero cederet, quaſi frater Regis aliis honoribus contentus: Hoc modo in fano reconciliati, cum in conſpectu circumſtantis populi benigniſſime alter alterum complexus eſſet, domus permutant: & Ariſtobulus quidem diſcedit in Regiam, Hyrcanus autem in Ariſtobuli domum.

Alexandra moritur, & Hyrcanũ regni ſucceſſorẽ cõſtituit.

Ant. lib. 14. ca. 1.

Fratres ob regnũ decertantes, in cõcordiam redeunt.

CAP. V.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hieroſolyma.

Metus vero & alios eius inimicos præter ſpem dominantis occupat, & maxime Antipatrum iamdudũ Ariſtobulo inuiſum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis ſuæ princeps. Is igitur & Hyrcanum vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret eiuſque auxilio regnum repeteret, hortabatur, & ipſi Aretæ vt Hyrcanum ſuſciperet atq; in regnum deduceret ſuadebat, multum obtrectans Ariſtobuli moribus, multiſq; Hyrcanũ laudibus prædicans. ſimulq; admonebat quod eum deceret regno clariſſimo præſidentem, iniquitate oppreſſis manum porrigere: Hyrcanum autẽ iniuriam pati, qui principatu iure ſucceſſionis ſibi debito excidiſſet. Sic inſtructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; curſu in oppidũ quod Petra dicitur ſaluus euaſit: ea eſt Arabiæ regia. Ibi poſtquam Hyrcanum in manus Regis Aretæ tradidit, multis dictis multiſque muneribus vt auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, affecit. Erant autem peditum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquam reſtitit Ariſtobulus: ſed primo impetu ſuperatus, in Hieroſolyma fugere cogitur: atque omnino captus eſſet, niſi dux Romanorum Scaurus aduerſis horum temporibus imminens ſoluiſſet obſidionem. namque is ex Armenia quidem in Syriam miſſus erat à Pompeio Magno qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed vbi Damaſcum venit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde ſubmotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæſtum cucurrit. Deniq; mox vt fines ingreſſus eſt, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtriſque vt ſibi potius adiumento eſſent orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Ariſtobulus ei miſerat, iuſtitia poſthabita eſt. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, niſi ab obſidione deſiſterent. Itaque & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculſus, & Scaurus Damaſcum redit. Ariſtobulus autem quod captus non eſſet, ſatis ſibi eſſe non credidit: ſed omnibus quas haberet copiis collectis, perſequebatur hoſtes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio commiſſo, ſupra ſex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus vero & Antipater Arabum priuati auxilio, ſpem in aduerſarios tranſtulerunt, & cum Pompeius Syriam ingreſſus Damaſcum perueniſſet, ad ipſum confugiunt. multiſque muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam vſi fuerant allegantes, magnopere precabantur vt Ariſto-

Ant. lib. 14. ca. 2. 3. 4.

Hyrcanũ Antipater vt Areta Regis Arabiæ auxilio regnũ repeteret, hortatur.

Antipater nocte cũ Hyrcano profugit.

Areta Hyrcano 50000. militum tradit.

Scaurus Romanorũ Dux.

Scaurus Hyrcanũ & Arabes regione excedere iubet.

Hyrcanus & Antipater Põpeium implorant.

An. mūdi 3899. Ante Chriſtū nat. 65.
Ant. lib. 14, c. 6. 7.
Pompeius Ariſtobulū petit.
Ariſtobulum Pompeius deſcendere prouocat.
Ariſtobulus ad Pompeium deſcendit.

buli violentia damnata, regno Hyrcanum reſtitueret, cui tam ætate quam moribus deberetur. ſed nec Ariſtobulus ſibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offenſus obſequiis, neq; ferendum exiſtimans abiectius quam Regem deceret vtilitate ſeruire, à Dioſpoli digrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiuſque ſociis hoc precantibus, Ariſtobulum petit, & Romano ſimul exercitu & Syrorum inſtructus auxiliis. Cum vero Pellam & Scythopolim prætergreſſus Coreas veniſſet, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca ſubeuntibus: cognito Ariſtobulum in Alexandrium confugiſſe (caſtellum eſt magnifice ſtructum, in monte præcelſo ſitum) mittit per quos eum iuberet inde deſcendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quam parere. ſed populum videbat horreſcere: & amici monebant vt Romanam vim cogitaret, quam ſuſtinere non poſſet. Itaque horum conſiliis obediens, deſcendit ad Pompeium: quodque iuſte regnaret multis pro ſe dictis, in caſtellum rediit. & cum iterum deſcendiſſet prouocatus à fratre, ac de ſuo iure cum eo diſceptaſſet, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter ſpem timoremque medius; & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium, vt ſibi cuncta permitteret, ad montē vero reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. quia tamen caſtellis eum Pompeio cedere placebat, hiſque præpoſitos monere literis vt decederent, quibus præceperat vt non niſi manu ſua ſcriptis epiſtolis obtemperarent: iuſſa quidem facit: ſed in Hieroſolymam cum indignatione diſceſſit: belloque iam congredi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatui dandum putauit, ſtatim eum inſequitur. multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntem Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguiſſima * Iudææ regio & palmarum plurimum ac balſamum nutrit: cuius inciſo lapidibus acutis robore ſtillantem lacrymam ex vulneribus colligunt. Cumque illic pernoctaſſet, mane in Hieroſolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Ariſtobulus, ſupplex occurrit, pecuniamque pollicitus, quodque ſemetipſum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat ſæuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promiſit, effectum eſt, Gabinium qui ad ſuſcipiendam pecuniam miſſus fuerat, ne in oppidum quidem Ariſtobuli ſocij receperunt. His commotus Pompeius, Ariſtobulum in cuſtodiam collocat: ad ciuitatem vero profectus, explorabat qua ex parte facilior eſſet acceſſus. nam & murorum eius firmitatem oppugnari poſſe facile non videbat: vallemque pro mœnibus horribilem, fanumq; illic cernebat proximum, adeo tutiſſima munitione circumdatum, vt etiam ſi ciuitas caperetur, ſecundum eſſet hoſtibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæſitante, ſeditio intra ciuitatem orta eſt: Ariſtobuli quidem ſociis bellum geri potius Regemque liberari dignum eſſe cenſentibus: qui vero cum Hyrcano ſentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autē hos plures faciebat, Romanorum conſtantiam reputantes. Denique victa pars Ariſtobuli conceſſit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abſciſſo, vt ad vltimum vſque reſiſteret, inſtruebatur. Cum autem alij Romanos recepiſſent in ciuitatem, hiſque domum Regiam tradidiſſent, ad hæc obtinenda Pompeius vnum è ducibus ſuis, Piſonem cum militibus intromittit. iſque præſidiis in ciuitate diſpoſitis, quia nemini eorum, qui in templum confugerant pacem perſuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiuſque amicis ad conſilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipſe vero ad partes ſe-

Ariſtobulus bello congredi cum Pompeio cogitat.
** Hed. Idumææ.*
An. mūdi 3903. Ante Chriſtū na. 61.
Pompeius Hieroſolyma obſidet.
Ariſtobulus Pompeio ſupplex occurrit.
Ant. lib. 14. c. 7. 8
Pompeius vrbē qua ex parte facilior eſſet, acceſſus, explorat.

pten-

ptentrionales foſſamque vallemque replebat omni genere materiæ per milites comportato, cum per ſe opus eſſet difficillimum propter immenſam altitudinem, & prærerea Iudæi modis omnibus deſuper obſiſterent, manſiſſetq; labor imperfectus, niſi Pompeius obſeruatis diebus ſeptimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abſtinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepiſſet, inhibitis à prælio militibus. Pro ſolo enim corpore Iudæis etiam per Sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impoſitis aggeri turribus, admotisque machinis Tyro allaris, mœnia tentabant. Deſuper obſtantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obſidentium magnitudine ſimul & pulchritudine præſtantes, vim repugnantium ſuſtinuerent. Verumtamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiã & in aliis admiratus eſt: & præcipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela verſantes intermiſerunt. ſed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie ſacrificia & victimas, omnemque Dei cultum diligentiſſime celebrarunt, nec vel in ipſo excidio cum ad aram in dies ſingulos trucidarentur, legitimis religionis ſuæ muneribus abſtinuerunt. Menſe igitur obſidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanum irruptum eſt. Primus autem murum tranſcendere auſus eſt Syllæ filius Fauſtus Cornelius, & poſt eum centuriones duo Furius & Fabius cum ſuis cohortibus. & circumſepto vndique fano, alios alio confugientes, vel etiam pauliſper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi Sacerdotum quanquã hoſtes ſtrictis gladiis irruentes videbant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perſeuerabant: & in ipſo libandi templumque adolendi miniſterio mactabantur, ſaluti quoq; præferentes religionis obſequiũ. Multos autem ſui gentiles aduerſæ partis ſtudioſi trucidabant, plurimi ſeſe in rupes præcipitabant. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in deſperatione ſuccenſis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorum quidem millia duodecim occubuerunt. Romanorum vero perpauci: ſed plures ſauciati ſunt. Nihil autẽ grauius in illa clade Iudęorum genti viſum eſt, quam ſanctum illud arcanum, neque cuiquam prius viſum alienis eſſe detectum. Denique Pompeius vna cum ſuis comitibus in templum ingreſſus, vbi neminem præter pontificem adeſſe fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & menſis, in quibus libare atque adolere moris eſt, & vaſcula ex auro cuncta ſpectauit, congeſtamque pigmentorum molem, ſacræque pecuniæ ad duo millia talentorum. Nec tamen vel hæc vel aliud quicquam de ſacroſanctis opibus ſiue inſtrumẽtis attigit: ſed poſtero die poſt excidium purgare templum æditnos iuſſit, & ſolennia ſacra celebrare. Ipſe autem Hyrcanum Pontificem declarauit: quod ſe & in aliis rebus alacrẽ obſidionis tempore præbuiſſet, promptamque ad bellum agreſtium multitudinem ab Ariſtobulo reuocaſſet: per quæ ſicut Imperatorem bonum decuit, beneuolentia potiùs quam timore plebem ſibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehenſus Ariſtobuli ſocer idemque patruus tenebatur, & illos quidem qui maxime belli cauſa fuiſſent, ſecuri percuſſit. Fauſtum vero, & qui vna fortiter operam nauauerant præclaris præmiis donat & Hieroſolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Cœleſyria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præſidi parere iuſſit: propriisque tantum finibus circumcluſit. Inſtaurauit autem in gratiam cuiuſdam ex libertis ſuis Demetrii Gadarenſis, etiam Gadaram, quam Iudæi ſubuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Mariſam: itemque Azotum & Iamniam & Arethuſam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quæ pri-

An. mũdi 3903. Ante Christ. na. 61.

Seditio in vrbe inter Ariſtobuli & Hyrcani ſocios.

Pompeio in vrbe regia dom' traditur.

Pompeius foſſamque vallemq; replet.

Pompeius aggeri turres imponit.

Iudæi inter media tela verſantes nihil ceremoniarũ intermittunt.

Iudæorũ 12000 in templo occumbunt.

Pompeius vna cum ſuis comitib. Sanctumſanctorũ ingreditur.

Pompeii continentia.

Hyrcanus Pontifex declaratur.

Pompeius multas ciuitates Iudæis adimit.

An. mũdi 3904. Ante Chriſt. na. 60. *Ariſtobulus cũ familia Romam vectus.*

dem Stratonis Pyrgus vocabatur, poſt autem ab Herode Rege clariſſimis ædificiis transformata, Cæſarea nominata eſt: easque omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumque adminiſtratione ad Ægypti vſque fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permiſſa, Romam ipſe per Ciliciam properauit, captiuum ducens Ariſtobulum cum familia. Erant autem filiæ duæ totidemque filii: quorum vnus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum ſororibus Romam vectus eſt.

CAP. VI.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Ariſtobulo.

Ant. lib. 14. ca. 9. *Arabs Scauro reconciliatur.* *Ant. lib. 14. c. 10.* *Alexan. 10000. peditũ, & 1500. equitũ contra Hyrcanum congregat.* *Antipater cũ copiis Alexandro obuiam procedit.* *Alexander ſex milliamilitum amittit.* *M. Antonius Dux.* *Quas vrbes Iudæi receperint inhabitãdas.* *Ant. lib. 14. ca. 11.* *Gabiniũ mater Alexandri beneficiis lenire ſtudet.*

INterea Scaurus in Arabiam ingreſſus, ad Petram quidem regionum aſperitate prohibebatur accedere: quæ autem circum erant, omnia vaſtabat, multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum victui neceſſaria ſuppeditabat. quem velut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaque perſuaſum eſt Arabi, vt CCC. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia tranſduxit exercitum. Alexander autem Ariſtobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamque depopulabatur. quem quidem mature debellare poſſe credebat: quoniam diſturbatum quoque à Pompeio murum Hieroſolymis renouatum eſſe cõfidebat, niſi Gabinius in Syriam miſſus, qui Scauro ſucceſſerat, quum in aliis fortem ſe præbuiſſet, tum etiam in Alexandrum mouiſſet exercitum. huius autem ille impetum veritus, ampliorem militum manum congregabat: donec facta ſunt decem millia peditũ, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc eſt Alexandrium & Hyrcanium, & Machærunta non longe ab Arabiæ montibus, muniebat. Igitur Gabinius cum parte copiarum, præmiſſo M. Antonio, ipſe cum toto exercitu ſequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudæorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio viribus ſuis, Alexandro obuiam proceſſerunt: neque ita multo poſt aderat cum ſuis copiis Gabinius. Alexander autem quod iam in vnum confertam hoſtium multitudinem ſuſtinere non poterat, abſceſſit. Cumque Hieroſolymis appropinquaſſet coactus prælio decertauit: amiſſisque ſex millibus, quorum tria viua capta ſunt, tria vero proſtrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem vbi Alexandrium caſtellum venit, quia multos deſeruiſſe caſtra cognouit, promiſſa delictorum venia conabatur eos ante prælium ſibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, pleriſque interfectis reliquos in caſtellum concludit. In hoc prælio dux M. Antonius multa præclare geſſit: & quamuis ſemper & vbique vir fortis apparuiſſet, tamen tunc etiam ſuum vicit exemplum. Gabinius autem relictis qui caſtellum expugnarent, ipſe ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, ſubuerſas autem erigere curabat. Denique iuſſu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Mariſa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæque multæ, lætis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte diſpoſitis regreſſus Alexandrium, vehementius vrgebat obſidium. Qua re territus Alexander, omnibus deſperatis legatos ad eum miſit, & ignoſci delictis orans, & quæ ſibi parerent caſtella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiuſdem poteſtati permiſit. Quæ quidem Gabinius omnia conſilio matris Alexandri funditus

eruit,

eruit, ne ruſſus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo ſuis Gabinium palparet obſequiis, viro ſuo cæteriſque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Poſt hæc ergo Gabinius Hyrcano Hieroſolymam deducto, eique fani cura mandata, cæteris reipublicæ partibus optimates præfecit. Omnemque Iudæorum gentem in conuentus quinque diuiſit: vno Hieroſolymis, altero Doris, itemque tertio, vt apud Amathunta reſpondeat, deſtinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa eſt. Singulari autem vnius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo poſt euenit, vt turbarum his fieret initium elapſus Romo Ariſtobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Siſennam & Antonium & Seruilium duces contra ſe cũ exercitu miſit, in Machærunta concedit: vulgique imbellis onere depoſito, ſolos armatos prope ad octo millia militum ſecum duxit: inter quos & Pitholaus erat ſecundarũ partium rector cum mille viris ex Hieroſolymis profugus. Romani autem ſequebantur, habitoque conflictu, aliquandiu cum ſuis Ariſtobulus fortiter dimicando perſeuerabat, donec vi Romanorum ſubacti, cæſa ſunt virorum V M. prope vero ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. cæterique mille cum Ariſtobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti ſunt. Vbi Rex cum in ruinis prima veſpera terendiſſet, ſperabat quidem aliam ſe manum per inducias belli poſſe contrahere, caſtellumque bene munire. Impetum autem Romanorum ſuprà quam poterat, per biduum remoratus, poſtremo capitur: & cum Antigono filio qui Romę ſecum fuerat vinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus eſt. Sed illum quidem ſenatus carceri incluſit. filios autem eius in Iudæam tranſiniſit, quia Gabinius ſcripſerat per epiſtolas, id pro traditione caſtellorum coniugi Ariſtobuli ſpopondiſſe. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuerſus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vſus ad omnia quæ militiæ neceſſitas exigebat. nam & pecuniis & armis eum & frumẽto Antipater & auxiliis adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias quæ Peluſium ducerent obſeruantibus, tranſmittere Gabinium perſuaſit: alia vero Syria diſceſſu Gabinii commota, & Iudæos iterum Alexander Ariſtobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu inſtante, nonnullis diſſidentium præmiſſo Antipatro concordiã perſuaſit. Cum Alexandro autem millia triginta remanſerant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburium cõgreſſi, decem millia ſternuntur: cæteram vero multitudinem fuga diſperſit. Et Gabinius ad Hieroſolymam reuerſus (id enim Antipater voluit) rempublicam eius cõpoſuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna ſuperat, & Mithridatem & Orſanem à Parthis perfugas clam dimittit: eosq; militibus aufugiſſe dixit. Interea Craſſus ei ſucceſſor datus Syriam ſuſcepit. Is in Parthicæ militiæ ſumptum, & omne aliud aurum templi quod Hieroſolymis erat, abſtulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talẽtorum. Euphratem vero tranſgreſſus & ipſe perit & exercitus eius: de quibus non eſt huius temporis commemorare. Poſt Craſſum autẽ Parthos in Syriam properantes irruere Caſſius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæſito, in Iudæam feſtinabat: captiſque

An. mũdi 3904. an. Chr. nat. 60.

Iudæorũ Reipubl. mutatio.

Ant. lib. 14. c. 12.

Ariſtobulus iterũ turbas cõcitat.

Ariſtob. cum Romanis dimicat.

Romani Ariſtobulum cum filio Romam perducunt.

Alexander ad defectionem Iudæos iterum reducit.

Iudæi ab Romanis victi.

Gabinius Nabathæos pugna ſuperat.

Ant. lib. 14. ca. 13.

Marcus Craſſus reliquum templi aurum aufert.

Caßius ad tria millia Iudæorũ in ſeruitium abducit.

Tarichæis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in ſeruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, ſeditioſos Ariſtobuli colligentem, cuius necis ſuaſor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina nomine Cypris: vnde filios quatuor, Phaſaelum, & Regem Herodem, & Ioſephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui vbique potentes eſſent, amicitiam hoſpitis familiaritatoque conquireret, præcipue Regem Arabum per affinitatem ſibi ſociauit: eiusque fidei commendans filios ſuos ad eum miſit: quoniam bellum cum Ariſtobulo gerendũ ſuſceperat. Caſſius autem compulſo ad orium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuerſus eſt, Parthos tranſitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

Antipatri cõiunx nobilis ex Arabia fœmina.

An. mũdi 3917. an. Chr. na. 47.

CAP. VII.

De Ariſtobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

Ant. lib. 14. ca. 14.

Ariſtobulum captiuum Cæſar vinculis ſoluit.

CÆſar autem poſt ſenatus & Pompeii fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, ſolutum vinculis Ariſtobulum cum duabus cohortibus velociter ad Syriam miſit, & hanc faciliime & cuncta Iudææ proxima per illum ſubiici poſſe ratus. verum & ſpem Cæſaris & Ariſtobuli alacritatem præuenit inuidia: Nam veneno peremptus à Pompeii ſtudioſis, aliquandiu etiam ſepultura in patrio ſolo carebat, corpusque mortui ſeruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis miſſum eſt in monumentis regalibus ſepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione ſecuri percuſſus Antiochiæ, ſecundum Pompeii literas, accuſatione eius pro tribunali prius habita ſuper his quæ in Romanos admiſerat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem ſub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium ſuum Philippionem, qui eos arceſſeret, mittit Aſcalonem: atque ille abſtractum ab Ariſtobuli coniuge Antigonum, eiuſque ſorores adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio ſuo copulat, ob eamque poſtea cauſam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiuſque affinitatis gratia fratres eius propenſiore cura tuebatur. Antipater autẽ Pompeio mortuo in clientelam Cæſaris ſe contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab acceſſu Peluſii prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum apud Aſcalonem morabatur, non ſolum Arabas, quamuis hoſpes eſſet, auxilium ferre perſuaſit, verum & ipſe armata Iudæorum tria circiter millia ſecum mouit. Excitauit autem præſidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæũ alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter incoarunt. Iamque fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis, Peluſium proficiſcitur. & quia tranſite vetaretur, ciuitatẽ obſidebat: Antipater vero in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte ſua muro, primus in ciuitatem cum ſuis, inſiliit. & Peluſium quidem captum eſt, vlterius autem eos progredi non ſinebant Iudæi Ægyptii, terrarum incolæ, quę appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obſtarent, verum etiam vt victui neceſſaria pręberent militi perſuaſit. Vnde factum eſt, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroque ſe traderent Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commiſit Ægyptiis, in loco cui nomen eſt Iudæorum caſtra: cumque in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgreſſus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra ſe poſitũ ſuperabat. Facto autem in eos impetu, qui Mithridatem perſequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam

Ariſtobulus cum filio peremptus.

Ant. lib. 14. ca. 15.

Ptolemæi filius a patre occiditur.

Ant. lib. 14. ca. 16.

Mithridates Antipatri ope poſitur.

Mithridatis de Ægyptiis victoria.

caſtris eorum potitus eſt, octoginta tantum de ſuorum numero amiſſis. Octingentos autẽ fere Mithridates cum fugeret perdidit. Præter ſpem vero ſeruatus ex prælio, vacuus inuidia, teſtis rerum ab Antipatro geſtarum fuit apud Cæſarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum ſpe & laudibus incitatum ad ſubeunda pro ſe pericula reddidit promptiorẽ. In quibus omnibus bellator audaciſſimus comprobatus eſt, multaque perpeſſus vulnera, toto corpore gerebat ſigna virtutis. Poſt autem quando rebus in Ægypto compoſitis ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate ſimul & immunitate donauit: aliiſque rebus honorando amiciſſimeque tractando, dignum æmulatione reddidit: eiuſdemque gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

Antipater ad ſubeunda pro Caſare pericula ſeſe offert.

Antipatrum Caſar Romana ciuitate donat.

CAP. VIII.

De accuſatione Antipatri apud Caſarem de Pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

Odem vero tempore Antigonus quoque Ariſtobuli filius cum veniſſet ad Cæſarem, maioris præter opinionem felicitatis cauſam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeii veneno, quantum putabatur, peremptri, & crudelitatis in fratrem accuſare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolum admiſcere miſeriis, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrũ criminabatur, veluti ſe patrio loco cum fratribus iniquiſſime pellerent, multiſque gentem iniuriis afficerent, dummodo ſatiarentur: quodque in Ægyptum auxilia ipſi Cæſari non beneuolentia, ſed timore veteris diſcordiæ miſerint, & vt amorem Pompeii deprecarentur. Ad hæc Antipater, veſte proiecta, multitudinem vulnerum demonſtrabat. & qua fide quidem Cæſarem coluiſſet, verbis non eſſe opus dixit: nam corpus etiam ſe tacente clamare: Antigoni autẽ mirari audaciam, qui cum hoſtis Romanorum ſit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumque rerum ſtudium votumque ſeditioſum patris habeat, apud Romanorum principem alios accuſare conetur, bonique aliquid adipiſci tentet: quem hoc ſolum oportere contentum eſſe, quod viueret. Namque nunc eum non propter inopiam deſiderare facultates: ſed, vt in eos qui dediſſent, Iudæorum ſeditiones accenderet. Quæ vbi Cæſar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem eſſe pronunciauit: Antipatro autem cuius vellet poteſtatis detulit optionem. Qui permiſſo dignitatis modo ipſi qui daret, Iudææ procurator declaratus eſt, & præter hoc impetrauit, vt ſubuerſa patriæ mœnia renouare ſibi liceret. Et hos quidem honores Cæſar incidendos in Capitolium miſit, vt iuſtitiæ ſuæ virtutiſque ſignum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater vero vbi de Syria Cæſarem proſecutus eſt, in Iudæam reuerſus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaque luſtrando, ne quid in illis regionibus turbatum eſſet, nunc interminando, nunc etiam ſuadendo curabat, vnumquemque admonens. quod ſi cum Hyrcano ſentirent, in otio atque opulentia victuri eſſent, fortuniſque ſuis & communi pace potituri: ſin ſpe vana ducerentur eorum, qui priuati qua ſtus gratia res nouas optarent, ſe quidem non procuratorem, ſed dominum omnium, Hyrcanum vero tyrannum pro Rege, itemque Romanos & Cæſarem hoſtes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim paſſuros huius poteſtatem labefactari, quem ipſi Regem conſtituiſſent. Sed quamuis hęc diceret, tamen etiam per ſe, quoniam Hyrcanum ſegniorem videret, neque tam efficacem quam regni poſceret ſolicitudo, ſtatum prouinciæ componebat. Et Pha-

Antigonus ad Caſarem, Pompeii ſtudioſos de morte patris accuſaturus venit.

Antigonus Hircanum & Antipatrũ falſo accuſat.

Antipater multitudinem vulnerũ demonſtrat.

Hyrcanus Pontifex, Antipater vero Iudææ procurator declaratur.

Ant. lib. 14. ca. 16.

Antipater patriæ muros reparat.

Antipater ſubditos ſuos, vt cũ Hyrcano ſentirent admonet.

ſaelum

An. mũdi 3917. an. Chr. na 47.

Phaſaelus & Herodes Antipatri filij.

ſaelum quidem natu maximum filiorum ſuorum militibus præpoſitum, Hieroſolymæ eiusque territorio præfecit: Herodem vero ætate poſteriorem, nimiſq; adoleſcentem, Galilææ deſtinat, ſimilia curaturum: qui cum natura ſtrenuus eſſet, cito materiam vbi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumque latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipſum alioſque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, vt per vicos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita & poſſeſſionibus reſtituris. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæſari propinquo magni Cæſaris, & Syriam tunc adminiſtranti eſt cognitus. Quin & Phaſaelus fratris indolem contentione bona ſuperare certabat, augendo erga ſe beneuolentiam Hieroſolymis habitantium: atque illam quidem ciuitates poſſidens, nihil autem contumelioſe per inſolentiam poteſtatis admittens. hinc & Antipater obſequiis regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipſe propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non poteſt, vt liuorem quiſquam in ſecundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quamuis & antea tacite ſua ſponte mordebatur adoleſcentium gloria, maximeque rebus ab Herode bene geſtis, & crebris nunciis laudes eius per ſingula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infeſtare ſolent, quibuſque Antipatri eiuſq; filiorum probitas officiebat, inſtigabatur: dicentibus, quod Antipatro & filiis eius rebus traditis, ſolo contentus & hac poteſtate vacuo Regis nomine ſederet. Et quamdiu ſic errabit, vt in ſe Reges producat? Nec enim eos vel ſimulare iam procuratione, ſed certe eſſe dominos ipſo reiecto: cuius nec mandatis nec epiſtolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremiſſet Herodes: illumque niſi regnet, ſed adhuc priuatus ſit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipſi Regi, quam patriis legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non ſinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracũdia prodita, cauſam dictutum Herodem iubet accerſiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res geſtæ darent, firmata prius Galilæa præſidiis, ad Regem proficiſcitur. Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, ſi plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæſar adoleſcenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenſo mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeſte denunciarent, vt homicidii crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per ſe quoque id cupiens, abſolutionem decernit. Atque is inuito Rege euaſiſſe ratus, Damaſcum receſſit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, ſi denuo fuiſſet accitus. Rurſumque ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiiſſe, & vt ſe contra ipſum ſirueret, properaſſe. Hæc autem Rex vera eſſe exiſtimans, quid ageret neſciebat: quoniam potentiorem inimicum videbat. Cum vero à Sexto Cæſare dux militum per Syriam, itemque per Samariam declaratus eſſet Herodes, neque ſolum propter gentis fauorem, ſed etiam viribus ſuis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra ſe credens cum exercitu eſſe venturum. Neq; opinione deceptus eſt. Namq; Herodes intentatę ſibi accuſationis iracũdia, conflatam militum multitudinem in Hieroſolymam ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idque feciſſet, ni pariter egreſſi pater & frater fregiſſent eius impetum, deprecantes, vt & ipſe vindictam minis tantum, ſolaque indignatione metiretur: Regi autem parceret, ſub quo ad hoc potentiæ proceſſiſſet: ac ſi propterea quod in iudicium vocatus eſſet, indignaretur: quia ta-

Herodis fortitudo.

Herodes a Syris latrones depellit.

Phaſael beneuolentiam Hieroſolymis habitantium erga ſe auget.

Hyrcanus ab inuidis cõtra Antipatrum eiusq; filios inſtigatur.

Herodes ab Hyrcano in ius vocatus.

Herodem Hyrcanus abſoluit.

Hyrcanus rurſum ab improbis irritatur.

Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanũ regno deponat, Hieroſolymã deducit.

men abſolutus eſſet, gratias ageret, neq; triſtibus quidem paria referret, ſaluti vero eſſet ingratus. Quod ſi etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ conſideraret: neque omnino de victoria bene ſperaret, qui cum Rege congreſſurus eſſet domeſtica conſuetudine iuncto, & de ſe bene merito: ſæuo autem nunquam, niſi quod maleuolorum conſiliis impulſus, vmbram ei tantum iniquitatis intentaſſet. Paruit his Herodes, qui ſperatis putauerat poſſe ſufficere, ſuaſque vires demonſtrare nationi. Et inter hæc diſcordia Romanorum circa Apamiam, bellumque domeſticum oritur: quoniam Cæcilius Baſſus fauore Pompeii Sextum Cæſarem dolo necauerat, eiusque militem occupauerat. Alii vero Cæſaris duces, mortis eius vlciſcendæ gratia, cunctis viribus Baſſum petebant. Quibus tam interempti quam ſuperſtitis Cæſaris cauſa, quod ambobus eſſet amicus, Antipater per filios ſuos miſit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia ſucceſſor antedicti Sexti venit Marcus.

An. mũdi 3922. an. Chr. na. 42.

Herodes a bello contra Hyrcanum deſiſtit.

Sextũ Cæſarẽ Baſſus dolo necat.

Marcus Sexti ſucceſſor.

CAP. IX.

De Romanis diſsidiis, poſt mortem Cæſaris, & inſidiis Malichi.

EOdem tempore magnum bellum inter Romanos cõflatur dolo Caſſii & Bruti Cæſare interfecto, poſtquam triennium ſeptemque menſes tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter ſe diſſidentibus, propria ſpe quiſque ducebatur ad id quod exiſtimabat eſſe commodius. Itaque Caſſius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumſidebat: vbi & Marcum & diſſidentes cohortes Baſſo conciliauit, ſimulque obſidione liberauit Apamiam. Ipſe vero exercitum ducens ſtipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque ſeptingenta talenta iuſſiſſet cõferre, minas eius veritus Antipater, filiis ſuis & aliis amicis mature pecuniæ cogendæ curam diſtribuit; & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo neceſſitas vrgebat. Primus autem Herodes Caſſii fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte ſua, talenta centum attulit, proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At vero cæteros tarditatis arguens Caſſius, ipſis ciuitatibus iraſcebatur. Eoque Gophnam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quaſi Malichum interfecturus; quod remiſſior in exigendo fuiſſet. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repreſſit Antipater, centum illico talentis Caſſio delinito. Nequaquam tamen Malichus poſt abitum Caſſii, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipſi, quem ſæpenumero memorabat ſui ſeruatorem fuiſſe, periculum moliebatur, iniquitatis ſuæ impedimentum abolere feſtinans. Itaque Antipater & vires eius & calliditatem metuens, flumen tranſit Iordanem, ad vlciſcendas inſidias collecturus exercitum. Deprehenſus autem Malichus Antipatri filios impudẽtia ſuperat. Nam & Phaſaelum apud Hieroſolymam præſidiis appoſitum, & Herodem qui cuſtodiam curabat armorum, multis excuſationibus & ſacramentis circumuentos impellit, vt ipſis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, ſeruatus eſt: qui Malichum ſtatuerat occidere, quod nouis rebus ſtuduiſſet. Cæſare vero adoleſcente & Antonio cum Bruto & Caſſio bellum gerẽtibus, Marcus & Caſſius exercitu de Syria conflato, quod magnum momentũ, vbi vſus popoſcit, Herodes fuiſſet, ipſum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu peditumq; attributa: ſi autẽ bellum deſiiſſet, regnum quoq; Iudææ Caſſius

Ant. lib. 14. c. 20.

Iulius Cæſar dolo Caſſy & Bruti interfectus.

Caſſius ſtipendiũ ciuitatibus indicit.

Herodes Caſſii amicus.

Caſſius in exactionibus exigendis ſeuerus.

Malichus beneficiorum Antipatri immemor.

Antipater contra Malichũ colligit exercitũ.

An. mũdi 3922. an. Chr. nat. 42. *Octauius Auguſt. Iulio ſucceſſit. Sueton.*

ſe eidem delaturum eſſe pollicitus eſt. Euenit autem, vt Antipatro & ſpes & fortitudo filii, cauſa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, miniſtro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno poculum dari perſuadet. Atq; ille quidem iniuſtitiæ Malichi præmium fuit poſt conuiuium mortuus, vir & alias ſtrenuus, rebusq; adminiſtrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conſeruaſſet Hyrcano. Malichus autem infenſum propter ſuſpicionem veneni populum, negãdo placabat: ſimulque vt validior eſſet, armatorum ſibi copias conquirebat. Nec enim Herodem ceſſaturum arbitrabatur, quinetiam mox cum exercitu necis paternæ vltor aduenirer. Sed Phaſaeli fratris conſilio, qui eum palam minime perſequendum eſſe dicebat, ne vulgi ſeditio concitaretur, & purgantem ſe tunc Malichum patienter admiſit, & ſuſpicione liberũ eſſe concedens, clariſſimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuerſus autem in Samariam, & ciuitatem compoſuit ſeditione turbatã, perque dies feſtos in Hieroſolymam remeabat, præmiſſis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita ſuadente ob metum Malicho, denunciat, ne alienigenas ſuperinducat indigenis feſtum pure caſteque celebrantibus. Herodes autem, & ipſo qui præceperat, cauſaque contempta, nocte ingreſſus eſt. Iterumque Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contraque ille ſe falli, cum vix animi dolorem premeret, ſimulabat: & tamen de nece patris apud Caſſium per epiſtolas queſtus eſt, cui propterea Malichus inuiſus erat. Itaque non modo, vt mortem patris vlciſceretur, ei reſcripſit: ſed etiam tribunis quibus præerat, vt in cauſa iuſta Herodi opem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicea, vndique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipſe quidem hoc vltioni tempus deſtinauerat. Malichus autem id Tyri fore ſuſpicabatur: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem, ſtatuit ſubducere, & ipſe in Iudæam fugam parabat. Salutis autẽ deſperatio ſtimulabat, vt etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorũ gentem contra Romanos excitaturum ſe credidit, dum bello aduerſus Antonium Caſſius occupabatur, deiectoque Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius ſpem fatale decretum. Etenim quo intenderet animum ſuſpicatus Herodes, & ipſum & Hyrcanum ad cœnam vocat. Deinde ſeruorum quendam inſtruendi conuiuii ſpecie mittit. Sed res erat, vt tribunis prædiceret ad inſidias egredi: atque illi præceptorum Caſſii memores, ad litus ciuitati proximũ armati gladiis occurrunt, ibiq; circumſeptum Malichum multis vulneribus interficiũt. Hyrcanus autem ſtatim concidit ſtupore diſſolutus: vixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidiſſet. Et cum è tribunis vnus reſpondiſſet, Caſſii præceptum: plane, inquit, & me & patriam meam Caſſius ſeruat incolumem: qui amborum inſidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum eſt. Sed enim Malichum hoc modo vltus eſt Herodes.

Caſſius Herodi Iudææ regnũ delaturũ pollicetur. Antipater Malichi inſtinctu venenũ bibit. Herodes patris necem in Malicho cogitat vlciſci. Malichus Hyrcano ſeſe adiungit. Caſſius Herodi vt in Malicho mortẽ patris vlciſcatur reſcribit. Fatale decretũ humanã ſpẽ irridet. Malichũ tribuni Herodis interficiunt. Ant. lib. 14. c. 20.

CAP. X.

De Herode accuſato & vindicato.

Felix in Phaſaelũ mouet.

POſtquam vero Caſſius exceſſit è Syria, iterum Hieroſolymis orta ſeditio eſt, cum Felix in Phaſaelum mouiſſet exercitum, & in Herodem fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Caſu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damaſcum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediebatur. Interea Phaſaelus etiam ſine cuiuſquam auxilio ſuperauit Felicem: probrumque ingrati obiiciebat Hyrcano, qui & Felici ſtuduiſſet, fratremque Malichi caſtella occupare per-

miſiſſet. Iam enim multa tenuerat, omniumque tutiſſimum Maſſadam. Nec tamen ei quicquam contra vim Herodis potuit ſufficere, qui mox vt conualuit, & alia recepit, & illum ex Maſſada ſupplicem dimiſit, Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim caſtella poſſederat: Tiriiſque quos ceperat, vitam conceſſit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iuſſit, vna & ſibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Caſſio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: ſed ob Herodis inimicitias etiam Antigonum Ariſtobuli ſecum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus ſibi pecunia ſociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta vero ſocer Ptolemæus Antigono ſubminiſtrabat. Contra quos Herodes inſtructus, in aditu Iudææ commiſſo prœlio, victoria potitur: fugatoque Antigono, redit in Hieroſolymã, pro merito geſtæ rei omnibus charus, vt etiam quibus antea deſpectus erat, tunc in eius familiaritatem ſeſe dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iampridem ex indigenis habuerat vxorem non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea ſuſceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Ariſtobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde Regi familiaris erat. Sed vbi Caſſio circa Philippos interfecto, Cæſar in Italiam, & Antonius in Aſiam diſceſſerunt: legatis ab aliis ciuitatibus ad Antoniũ miſſis in Bythyniam, etiam Iudæorum optimates accuſatum veniunt Phaſaelum & Herodem: quod illis rerum ſummam vi poſſidentibus, nomen tantum honorabile ſupereſſet Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præſto erat magna pecunia, placatum ſic Antonium affecit, vt ne verbũ quidem inimicorum eius pateretur audire. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt. Quum autem denuo Iudæorum primates centumviri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium veniſſent, amori Cleopatræ iam ſeruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præſtabant, aduerſus fratres accuſationem proponunt. Reſpondebat autem Meſſala, cauſæ defenſor, aſtante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde vtriſque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam eſſent regendis rebus aptiſſimi. Cumque is Herodem, eiuſque fratres aliis prætuliſſet, voluptate repletus (nam & hoſpes eorum paternus erat, humaniſſimeque ab Antipatro ſuſceptus, eo tempore quo in Iudæam cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, toties eis Iudææ procuratione permiſſa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos carceri tradidit, quos etiam pene occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: vnde maior tumultus Hieroſolymis excitatus eſt. Denique mille legati iterum Tyrum miſſi ſunt, vbi commorabatur Antonius in Hieroſolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magiſtratus Tyriorum directus eſt, data ei licentia, vt quos comprehendiſſet, occideret: præceptoque vt eorum poteſtatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipſius eſſent Antonii ſuffragio cõſtituti Ante hæc autem Herodes vſque ad littus cum Hyrcano progreſſus, multis eos admonebat, ne & ſibi interitus, & patriæ belli cauſa fierent, dum inconſiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius, miſſis armatis, multos occidit: multos etiam vulnerauit. quorum & ſaucios cura, & mortuos ſepultura Hyrcanus dignatus eſt. Non tamen ideo qui effugerant quieſcebant. perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, vt etiam quos in vinculis haberet, occideret.

An. mũdi 3923. an. Chr. nat. 41.

Antigonus ab Herode fugatus.

Doris prior Herodis coniux nõ ignobilis.

Iudæorũ optimates Phaſaelũ & Herodẽ accuſatũ veniunt.

Ant. lib. 14. ca. 21.

Iudæi aduerſus fratres accuſationem renouant.

Herodẽ & Phaſaelũ Antonius tetrarchas declarat.

Antoni⁹ in Tyro commoratur.

Seditio Hieroſolymis cõtra Herodem & Hyrcanum.

Antoni⁹ captiuos trucidat.

Ant. lib. 14. c. 22.

An. mũdi 3923. an. Chr. nat. 41.

CAP. XI.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.

Lyſanias Barzapharni, vt Antigonum in regnum inducat, perſuadet.

BArzapharne autem Parthorum ſatrapa Syriam biennio poſt cum Regis filio Pacoro detinenre, Lyſanias parris ſui mortui ſucceſſor Ptolemæi Mennæi filii, millæ ſatrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei perſuadet vt Antigonum in regnum inducerent, Hyrcanumque deponerent. Impulſus igitur ab eo Pacorus, ipſe quidem per maritima loca perrexit, Barxapharnem autem itinere mediterraneo iuſſit irrumpere. Sed maritimorum Tyrii Pacorum excluſerunt, cum Ptolemaidenſes eum & Sydonii recepiſſent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem ſuum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iuſſit accedere, & exploraturum hoſtium conſilium, & vbi vſus exegiſſet, præſidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi vltro ad Antigonum confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: vbi commiſſa pugna, depulſiſque hoſtibus & effugatis, Hyeroſolymam curſu petebant: auctique multitudine, vſque ad regiam proceſſerunt.

Inter Antiochũ & Hyrcanũ acris pugna Hieroſolymis in foro commiſſa.

Excepti autem ab Hyrcano & Phaſaelo, forti acie in foro confligunt. Ibique hoſtes in fugam verſos, pars Herodis in fanum concludit: cuſtodesque his ſexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infenſus fratribus populus, igne conſumit. Herodes autem iracundia peremptorum congreſſus cum populo, multos obtruncat: inque dies ſingulos inuicem ſeſe per inſidias incurſantibus, aſſiduæ cædes erant.

Aſſiduæ cædes Hieroſolymis.

Inſtante vero die feſto, qui Pentecoſte vocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe ruſtica repleta eſt, & pleraq; armata. Et Phaſaelus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam cuſtodiebat. Inuaſiſq; de improuiſo hoſtibus in ſuburbano, cõplures quidem peremit, omnes autem in fugam vertit. & hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremum vallum includit.

Parthum Phaſael⁹ hoſpitio recipit.

Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaſaelus & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidẽ componendæ ſeditionis venientem, re autem vera vt adiuuaret Antigonum. Deniq; Phaſaelum dolo perpulit, vt ad Barzapharnẽ legatus de pace proficiſceretur: quamuis multa diſſuadente Herode, atque vt inſidiatorem occideret, neve ſe eius fallaciis dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere.

Pacori dolus & inſidiæ.

Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus ſuſpectus eſſet: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros vocant, cum cæteris Phaſaelum proſequebatur. Sed vbi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem diſſidentes atque armatos offendunt: ſatrapam vero conueniunt ſatis callide & officiis amicitiæ dolos tegentem. Denique poſtquam dona eis dedit, redeuntibus inſidias poſuit. Illi autem in maritimum quẽdam locum deducti, cui nomen eſt Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promiſſis mille talentis audierunt: & quod Antigonus pleraſque mulieres ex his quas ipſi haberent inter quingentas Parthis deuouiſſet quodque ſibi ſemper à barbaris præſtruerentur inſidiæ, ac olim capti eſſent, niſi mora fuiſſet, dum Hieroſolymis caperetur Herodes, ne ſibi præſcius quæ de his agerentur caueret.

Herodes et Phaſaelus in capitis diſcrimine verſantur.

Hæc iam non verba erant ſolum, nam & cuſtodes haud procul abeſſe conſpiciebat. Et tamen Phaſaelus Hyrcanum deſerere non ſuſtinuit, quamuis eum ſæpius moneret Offillus vt fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditiſſimus dixerat, quemadmodum eſſent omnia de inſidiis conſtituta. Sed conuenire ſatrapam maluit, atque in os exprobrare, quod ſe inſidiis appetiſſet: ac maxime quia pecuniæ cauſa

An. mũdi 3924. an. Chr. na. 40.

talis extitiſſet, cum plus ipſe pro ſalute daturus eſſet, quam pro regno promiſiſſet Antigonus. Ad hæc Parthus ſubdola ſatisfactione iureque iurando ſuſpicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: ſtatimque à Parthis qui remanſerant, quibusque iuſſum erat, Phaſaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam ſimul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc miſſus, Herodem capere moliebatur: eumque fallere, vt extra murum procederet, ſicut ſibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem ſuſpectos habere ſolitus barbaros, & tunc minime dubitans in hoſtes incidiſſe literas quæ inſidias indicarent, prodire nolebat: quanquam ſatis idoneam cauſam Pacorus obtenderet: epiſtolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hoſtibus eſſe captos, aut quicquam de inſidiis, ſed quæ Phaſaelus geſſiſſet, his contineri. Iamdudum autem ab aliis audierat Herodes, fratrem ſuum Phaſaelum eſſe correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudentiſſima fœminarum, multis eum precib. ne prodiret orabat, neve ſe crederet manifeſtis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum ſociis deliberante, quoniam modo clam pararet inſidias, nec enim fieri poſſe vt tantæ ſapientiæ vir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquiſſimis ſibi, ad Idumæam ignaris hoſtibus proficiſcitur. Eo cognito, Parthi eum perſequebantur. Et ille matrem quidem fratres ſuos, deſponſatamque puellam cum matre, minimoque fratre prætendere iter iuſſit. ipſe autem caute cum famulis ſuis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad caſtellum Maſſada properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus eſt. Qui cum ſemper moleſti fuiſſent, à ſexageſimo tamen ciuitatis ſtadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes victoria potitus, cum multos interfeciſſet, ipſumq; locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletiſſima exornauit regia, arcemque in eo munitiſſimam condidit, ac de ſuo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidem cum iugeret, multos ſibi adiungebat. Poſtea vero quam Threſam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus, turbamq; ſequentium diminui perſuadet: nec enim capacem eſſe tantæ multitudinis Maſſadam. Erat autem ſupra quam nouem millium multitudo. Itaque paruit Herodes eius conſilio, & impares quidem neceſſitati per Idumæam dimiſit cum viatico, lectiſſimos autem maximeq; neceſſarios tenuit, atq; ita in caſtellum receptus eſt. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemque commeatu, qui ſatis eſſet obſeſſis, ipſe in petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi apud Hieroſolymam in prædam verſi, in fugientium domos ac regiam irruebant, ſolis Hyrcani pecuniis abſtinentes: quæ trecenta talenta ſuperabant, aliorum vero ſpe minores inueniebantur: quoniam Herodes iampridem barbarorum perfidiam ſuſpicans, quicquid in opibus precioſum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiuſque ſociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamen poſtquam præda potiti ſunt Parthi, ad hoc iniuriæ proceſſerunt, vt omnem terram illam bello implacato replerent, Marſa quoque ciuitate vaſtata: nec ſolum Antigonum regem conſtituerent, verum etiam Phaſaelum & Hyrcanum vinctos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dẽtibus truncat, vt ne ſolutus quidem mutatis rebus vnquam Pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari ſacra oportet. Phaſaeli vero virtute præuentus eſt Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad ſaxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod verus Herodis frater eſſet, Hyrcanusque degeneraſſet, viriliter moritur: dignum ante acta vita obitum aſſecutus. Fertur tamen & aliud quod ex illa quidem plaga reſipuerit, ſed veluti curandi eius cauſa, miſ-

Herodi inſidiæ ſtructæ.

Herodes clam noctu ad Idumæã proficiſcitur.

Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur.

Victoria Herodis.

Herodiõ.

Maſſada

Petra ciuitas Arabiæ.

Antigon' auriculas Hyrcani dentibus truncat.

Antigonum Parthi Regem cõſtituũt.

Phaſaelus ad ſaxũ caput frãgit.

An. mũdi 4925. an. Chr. na. 39.

Phaſaeli verba priuſquã efflaret animam.

Herodis erga Phaſaelum fratrẽ amor.

ſus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autem verius ſit, præclarum habet initium. Denique aiunt eum prius quam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euaſiſſet, dixiſſe: Nunc bono animo diſcedam, qui vltorem inimicorum reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quanquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamẽ cum Antigono apud Hieroſolymam compoſitis, vinctum Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obſtinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre ſuo feſtinabat: vt pecunias ab Rege acciperet, quibus ſolis exoratum iri pro Phaſaelo ſperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, ſi Arabs minus memor fuiſſet paternæ amicitiæ, animoque liberali parcior, vel mutuum ab eo ſumere, quod redemptionis cauſa præberet: pignori oppoſito ipſius filio quem redimeret: Secum enim habebat fratris filium, ſeptem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpoſitis precationi Tyriis. Sed profecto ſtudium fortuna præuenerat: & Phaſaelo mortuo nequicquã fratrem diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas ſaluam amicitiam reperit. Denique Malichus Rex eorum, præmiſſis qui hoc admonerent, quamprimum reuerti eum ex finibus ſuis iubet, ſimulatione quidem per legatos Parthos petiſſe, vt Herodem Arabia pelleret: certa vero cauſa fuit, quod vicem Antipatro debitam negare propoſuerat, neque pro beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filii gratiæ rependere, conſolationis egentibus.

Impudentia ſuaſores.

Herodes Arabas ſibi hoſtes eſſe deprehendit.

Impudentiæ vero ſuaſores habebat, qui Antipatri vellent abiurare depoſita. Erant autem circa eum potentiſſimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea ſibi cauſa hoſtes eſſe deprehendit, vnde amiciſſimos exiſtimabat, eaque reſpondit nunciis, quæ dolor imperauit, Ægyptum verſus recedit. & prima quidem veſpera in quoddã agreſte fanum, dum poſt ſe relictos reciperet, diuertit. Poſtero autem die cum Rhinocoluram perueniſſet, fratris ei mors nunciatur. acceptoque tanto luctu, quantum curarum æſtum depoſuit, ibat vlterius. Itaque Arabem ſero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumelioſe tractauerat, velociter miſit. Herodes autem in Peluſium peruenerat: ibique tranſitu prohibitus ab eius rei ſpeculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatemque reueriti, Alexandriam eum proſequuntur. Ingreſſus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice ſuſceptus eſt, ducem ſibi militum fore eum ad ea quæ parabat, exiſtimante.

Herodes cũ magno vitæ diſcrimine Romã nauigat.

Herodes Romam profectus, Antoniũ conuenit. Ant. lib. 14. ca. 13.

Herodes Antoniũ & Cæſarẽ ſibi beneuolos inuenit.

Poſthabitis autem Reginæ precibus, neque hyemis aſperitatem, neque marina diſcrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehementer bello Caſſi vexatam, ſaluus euadit. Amicorum vero ſuorum, Ptolemæi & Saphinii receptus hoſpitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brunduſium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antonium: eique tam ſuas quam totius generis clades exponit: quodque affectibus ſuis in caſtello relictis, atque obſidione cinctis, ad eum hyeme ſupplex nauigaſſet. Itaque tantæ miſerationis caſum miſeratus Antonius, & memoria quidẽ iunctæ cum Antipatro dexteræ, tum vero ipſius qui aderat contemplatione virtutis, etiam tunc eum Regem conſtituere propoſuit Iudæorum, quem ipſe tetrarcham antea fecerat. Non minus autem quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. hunc enim & ſeditioſum, & Romanis inimicum eſſe arbitrabatur. Cæſarem quidem habebat multo quam ipſe paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat, & hoſpitium & in

rebus

rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipſius quoque Herodis ſtrenuitatem cerneret. Veruntamen & ſenatum conuocabat, vbi Meſſala, & poſt eum Aratinus, aſtante Herode, patris eius merita, & ipſius circa populum Romanum fidem proſequebantur, quo ſimul hoſtem Antigonum demonſtrarent, non ſolum quod intra breue tempus is diſſidere cœpiſſet, verumetiam quod antea quoque populo Romano deſpecto, Parthorum ſuffragio regnum curauiſſet accipere. his autem cõmoto ſenatu, cum Antonius etiam bello contra Romanos gerendo vtile eſſe diceret Herodem Regem creari, omnes aſſentiunt. Dimiſſoq; ſenatu, Antonius quidem & Cæſar egrediebãtur, medium ſtipantes Herodem. Conſules autem cum aliis magiſtratibus antecedebant, cæſuri hoſtias, decretumque ſenatus in Capitolio repoſituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum eſt.

An. mũdi 3925. an. Chr. na. 39.
Herodes coram Senatu Romæ laudatur.
Herodem Romani Iudæorũ Regem creant.

CAP. XII.

De bello Herodis e Roma redeuntis pro Hieroſolymis, & contra latrones.

Ant. lib. 1[illegible] 23.
Antigonus Maſſadam obſidet.

EOdem vero tempore Antigonus apud Maſſadam incluſos obſidebat, aliis quidem victui neceſſariis abundantes, aquę autem inopes. Vnde Ioſephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus ſuis ad Arabas confugere cogitabat: audito quod eorum quæ in Herodem commiſerat, Malichum pœniteret: caſtellumque reliquiſſet, niſi circa noctem qua exiturus erat, plurimum imbrium contigiſſet effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi cauſa non erat, adeo vt etiam vltro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nũc inſidiis neci darent: non tamen illis omnia pro voto cedebant, ſed ipſi quoq; interdum cum aduerſo caſu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitúm miſſus Parthos à Syria, poſt illos in Iudæam venit: verbo quidem, vt Ioſepho & qui vna obſidebantur, ferret auxilium: re autem vera, vt pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hieroſolymis tetendiſſet, quæſtu expletus, ipſe quidem cum maxima exercitus parte diſceſſit. Silonem vero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, ſi omnes abduxiſſet, reliquit. Antigonus autem, ſperans iterum Parthos ſibi adiumento fore, Silonem interim placabat: vt pendente ſpe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atq; gentilium, per Galilæam aduerſus Antigonum properabat, Ventidii & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio miſſus, vt Herodem in regnum deducerent, perſuaſit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem vero Antigonus in Iudæa mercede corruperat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim ſingulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. nam præter paucos omnis ei Galilæa conſenſit. & propoſitum habebat præmium neceſſarium Maſſadam, vt primum affectus ſuos obſidione liberaret, ſed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hoſtilis eſſet, eximenda videbatur: ne dum ipſe peteret Hieroſolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inueniſſe gaudẽs reſiſtendi occaſionem, quod eum perſecutio premeret Iudæorum. hos autem Herodes paruæ manus excurſatione perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe ſuos liberaturus ad Maſſadam feſtinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna ſibi ſociaret, alios ipſius gloria, nonnullos vtriuſq; beneficiis debita vi-

Præliũ inter Antigoni milites & Ioſephũ Herodis fratrẽ.
Ventidius Romani militis Dux pecunias aufert Antigono.
Ant. lib. 14. c. 24.
Herodes in Antigonũ mouet.
Herodis propoſitũ Maſſada & Ioppe captis Hieroſolymã petere.

An. mũdi 3925. Ante Chriſt. na. 39.

ciſſitudo: plurimos tamen ſpes, vt à Rege certiſſimo. Iamq; validiſſimas quæ fierat militum copias: ſed Antigonus iter eius impediebat, loca inſidiis opportuna præoccupans, vnde nullum aut minimum afferebat hoſtibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Maſſada pignoribus ſuis & rebus, à caſtello in Hieroſolymam petrexit. Cui ſe Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerunt, virium eius timore perculſi. Caſtris autem poſitis ad occiduam regionem oppidi, cuſtodes eius partis ipſum ſagittis & iaculis impetebant: ab aliis vero per cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros præconis voce declarari iuſſit, populi ſe bono & ſaluti ciuitatis aduenisse: pœnasq; ab nullo quamuis manifeſto inimico repetiturum, ſed diſcordiſſimis etiam offenſarum obliuionē daturum. Deinde cū allocutionib. contrariis pars Antigoni obſtaret, quo minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quiſpiā poſſet, quod reliquum erat, ſuis imperat murorum defenſores deturbare: atq; illi ſtatim ſagittis cunctos ex turribus in fugam vertetunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio eſt. Multis enim militum ſubornatis, qui rebus egere ſe neceſſariis acclamarēt, pecuniamq; alimentis poſcerent, atq; hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deſerta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouiſis) & incitabat exercitum, & ipſe recedere conabatur. Herodes aūt non ſolum duces qui Siloni parerent, ſed etiam milites vbi plurimi eſſent conueniendo, rogabat ne ſe deſtituerēt, quem ſcirent à Cæſare & Antonio & ſenatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria ſoluere. Deinde hæc precatus ipſe agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, vt Silonis omnes ac cuſationes perimeret: ſimulq; proſpiciens, ne vel in poſterū miniſtrare deſinerent, accolas Samariæ per epiſtolas admonebat (nam ciuitas eius ſe clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc vbi audiuit Antigonus, ſtatim qui frumentatu hoſtes prohiberent, atq; inſidiis opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iuſſis obediunt, & magna iam manus armatorum ſuper Hierichunta fuerat congregata. Diſcreti autem montibus inſidebant, ſi qui exporta rent victui neceſſaria ſpeculantes. Non tamen Herodes otioſus erat, ſed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinq; Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulierib. ac familiis montium occupaſſe cacumina, & hos quidem captos dimiſit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamque diripuere, cum plenas domos offendiſſent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præſidio collocato, reuerſus eſt: Romanumq; militem in his quę ſibi acceſſerant ciuitatibus, hoc eſt Idumęa, & Galilęa, & Samaria, hyematurū dimiſit, Antigonus quoq; Silonis corruptione meruit, vt exercitus partē Lyddenſes ſuſciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura ſoluti, rebus omnib. abundabant. Herodes autem non quieſcebat, ſed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, miſſo etiam fratre ſuo Ioſepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipſe autem, matre cum aliis quos ex Maſſada liberauerat affectibus ſuis in Samariam tranſlata, ibique tutiſſime collocata, vt cætera Galilææ ſubuerteret, atque Antigoni præſidia expelleret, proficiſcitur. Cumque Sephorim, licet vehementiſſime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, cuſtodibus eius ante egreſſionē fuga dilapſis: ibiq; ſuis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia cōmeatus) aduerſus latrones in ſpeluncis degentes

Herodes Hieroſolymam cingit obſidione ac præconis voce cur aduenerit, declarari iubet.

Silonis a Iudæis pecunia corru[...]dolium.

Herodes commeatus copiā parat.

Herodes decem cohortibus comitatus Hierichūta peruenit.

Romani præda ingenti potiuntur.

Ant. lib. 14. c. 24.

Herodes Sephorim ciuitatem capit.

dire-

An. mũdi 3926. an. Chr. na. 38.

Herodes aduerſus latrones in ſpeluncis degentes animũ dirigit.

direxit animum: qui pleraque illius regionis incurſantes, non minoribus quam belli cladibus incolas afficiebant. Præmiſſis autem tribus peditum cohortibus, vnaque ala equitum in vicum Arbelam, ipſe diebus quadraginta poſt cum reliqua manu ſuperuenit. Nec tamen eius incurſum hoſtes extimuere, ſed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris ſiti, & ferocitate latronis. Denique prælio commiſſo, dextro ipſorum cornu, ſiniſtrum Herodis in fugam pellitur. Ille autem de ſuo dextro circumgreſſus, velociter ſubuenit, & ſuos quidem à fuga retrahit: irruendo in hoſtes, impetum perſequentium refrenebat, donec à fronte pugnantes violentiæ conceſſerunt: qui tamen eos vſque ad Iordanem cædendo perſequebatur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuiũ diſiecti ſunt: & Galilæa metu eſt purgata, niſi quod in ſpeluncis latitantes reliquerant, eorumque cauſa diutius ibi remorandum fuit.

Herodis de latronibus victoria.

Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas ſingulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam ſummam ad hyberna mittendo. Pherore autem fratri minimo ſcripſit, vt & foro venalium conſuleret, muroque caſtellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata ſunt. Interea circum Athenas verſabatur Antonius.

Ant. lib. 14. c. 25.

Deſcriptio ſpelũcæ in qua latrones habitabant.

Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accerſit: mandato eis per epiſtolas, vt Iudææ ſtatum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimiſſo, ipſe aduerſum latrones in ſpeluncis habitantes mouet exercitum. Iſtæ autem ſpeluncæ in prærruptis montibus erant, vndique inacceſſæ tranſuerſoſque tantum ac peranguſtos aſcenſus habebant: ſaxumque ab earum fronte vſque ad fauces vltimas pertingebant, rectum vallibus imminens, vt aliquandiu quidem Rex pro loci difficultate quid ageret, incertus eſſet. Poſtremo autem placuit, vt molimine vteretur ſatis incauto. Etenim valentiſſimus quiſque demiſſus arculis exponebatur in oſtia ſpeluncarum. Hique cum familiis eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conſeruare vellet Herodes, vt ad ſe accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius ſe quiſquam ei tradidit: ſed & quos vis coegerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam ſenior quidam, ſeptem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi ſibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iuſſit exire ſingulos, ipſe ad oſtium ſtabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem e ſpecula hæc proſpiciens, & dolore conficiebatur: & vt filiis parceret, ſeni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, inſuper humilem animum Herodi exprobrauit, & poſt filios occidit vxorem: deiectiſque deſuper mortuis, poſtremo ſemetipſum præcipitem miſit. Speluncis igitur & qui in his erant ita ſubactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret ſatis eſſe arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præpoſito, in Samariam redit: ſcutatorum quidem tria millia, ſexcentos vero equites in Antigonum ducens. Tuncque propter eius abceſſum nacti licentiam, quib. Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggreſſi, nec opinantem interficiunt.

Ptolemæ° Herodis militum Dux interfectus.

Agros autem vaſtabant, in paludes atque in abditiſſima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature ſuccurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte conſumit. Omnibus autem caſtellis obſidione liberatis, huius mutationis cauſa mulctam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam vero Parthis expulſis, occiſo etiam Pacoro, Ventidius Antonii literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionum, aduerſus Antigonum mittit Herodi. Eorum autē ducem Machæ-

An. mũdi 3027. an. Chr. na. 97.

ram, vt ſe adiutum veniret, per epiſtolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conqueſtus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos miſſus fuerat, negligendum putabat, cum præſertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, ſimulata vero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admiſſo Herodis conſilio, diſſuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præſenſit quid cogitaret, ciuitatem ei clauſit, & tanquam hoſtem arcebat à mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem receſſit. Iratus autem quod res aliter ceſſerat, quoſcunque Iudæos offendiſſet interficiebat, vt nec vel Herodianis parceret: ſed vt Antigonianis omnib. abutebatur. hoc cum ægre ferret Herodes, in Machæram quidem vindicare voluit, tanquam in hoſtem: iracundiam vero repreſſit, & ad Antonium properabat, apud eum accuſaturus Machæræ iniquitatẽ. Ille autem delicta ſua reputans, velociter Regem conſequitur: vtq; in gratiam ſecum redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à propoſito ſuo reuocatus eſt, quo minus ad Antonium pergeret. Sed cũ audiſſet eum magnis viribus oppugnare Samoſatam, iuxta Euphratem validiſſimam ciuitatem, acrius feſtinabat, opportunum hoc tempus eſſe perſpiciens demonſtrandæ virtutis, & vt magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obſidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte ſibi deſtinata: vt Antonius quidem, quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumque ad honores eius ſpemque regni adderet: Antiochus vero tradere Samoſatam cogeretur.

Machæræ iniquitas

Antoni⁹ Herodis virtutem miratur.

CAP. XIII.

De morte Ioſephi & obſidione Hieroſolyma per Herodem, & Antigono occiſo.

Ant. lib. 14. c. 25.

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ ſunt. Reliquerat enim Ioſephum fratrem ſuum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiuſmodi, vt nihil ante reditum ſuum aduerſus Antigonum moueret, quia nõ firmum eſſet auxilium Machæræ, quantum ex delictis ſuperioribus appareret. Verum Ioſephus, vbi fratrem procul abeſſe cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum V. cohortibus a Machæra ſecum miſſis petit, vt maturo meſſium tempore frumenta diripiat. Incurſu autem hoſtium per montana atq; aſpera loca oppreſſus, & ipſe cadit, magnam viri fortis in ea pugna gloriam conſecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant, nec veteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari poſſet. Antigonus autem victoria minime contentus fuit, ſed eo proceſſit iracundiæ, vt mortuum quoq; Ioſephum verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abſcidit, quamuis L. talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta vero nouitas poſt Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos primates Herodis ſtudioſos lacu ſubmergerẽt: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, vbi Machæra caſtelli cuiuſdã inſtaurabat mœnia, cuius nomen eſt Githa. Nec horum quicquã Herodes audierat. Captis enim Samoſatis Antonius, & præpoſito Syriæ Soſio iuſſo, vt Herodem quoque aduerſus Antigonum adiuuaret, diſceſſit in Ægyptum. Soſius autem duabus cohortibus in Iudæam præmiſſis, quarum Herodes vteretur anxilio, ipſe cum cætera manu militum ſequebatur. Herodi autem degenti in Daphnen Antiochiæ, mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant. Cumq; turbatus proſiluiſſet è ſtratis, ecce nuncii

Antigoni in Ioſephi cadauer immanitas.

cladis

An. mũdi 3927. Ante Chriſtũ nat. 37.

cladis intrabant:quare præ dolore paulùlum quæſtus,maxima parte luctus dilata,in hoſtes properabat,vltra vires iter accelerans, & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolas aſſumit auxilio, vnamq; his iungit Romanorum cohortem. cum quibus non expectata luce, Galilæam ingreſſus eſt, hoſteſque obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & aſſidue quidem caſtellũ oppugnare tentabat: ſed prius quam id caperet, aſperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus poſt, auctus etiam alterius cohortis præſidio, quam Antonius miſerat, tanto hoſtibus terrori fuit, vt caſtellum nocte deſererent. Iamque per Hierichunta properans ibat, vt quamprimum interfectores fratris ſui poſſet vlciſci, vbi etiam mirabilis ei monſtriq; ſimilis caſus euenit:vnde præter ſpem liberatus, opinionem quod Deo carus eſſet adeptus eſt: nam cum multi honorati veſpera illa apud eum cœnauiſſent,poſtquam dimiſſo conuiuio omnes egreſſi ſunt,confeſtim cœnaculum concidit. Id autem commune ſibi tam periculorum quam ſalutis præſagium, quantum ad futurum bellum pertineret, eſſe coniiciens mane primo caſtra mouet: hoſtiumque ſex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conſerere nõ ſatis fidebant:lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos ſauciarent,eminus appetebant. vbi Herodes quoque ipſe præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem ſe non ſolum audacia ſuorum , ſed etiam multitudine ſuperiorem videri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus ſuis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat præmium victoriæ. Herodes vero terram peruagatus hoſtilem , quinque municipia capit, duoque habitatorum millia conſumit. Exuſtiſque domibus, ad exercitum redit,circa vicum,qui appellatur Cana, tendentem. In dies autem ſingulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipſa Hierichunte, vel ex aliis regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni,alios ipſius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi feſtinante, Pappi milites neque multitudine hoſtium,neque impetu perterriti,acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed vbi agmina conflixerunt, cæteri quidem paulìſper reſtiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculoſius dimicans,dummodo eius vlciſceretur autores,aduerſam aciem facillime ſuperat. deinde ſemper integros aggrediendo, vniuerſos in fugam vertit. Erat enim plurima occumbentium ſtrages, cum alij quidem in vicum vnde venerant compellerentur, nouiſſimus autem ipſe inſtaret,atque infinitos occideret. poſtremo ruens inter fugientes hoſtes in vicum irrupit: cum omnes domus armatis eſſent refertæ,plenaque propugnatorum deſuper tecta: & quoniam foris deprehenſos facilime ſuperabat,diſturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulſis obrutos tectis,multos ſimul necabat. ſi quis autem ſubterfugiſſet ruinam, eum gladiis armati milites excipiebant. tantaq; cadauerum per omnes vias multitudo coaceruata eſt, vt etiam victoribus ipſis tranſitus obſtrueretur. hanc plagam hoſtes adeo non tulerunt, vt confluentium turba, conſpectis qui in vico periſſent, fuga diſcederent. ſtatimque ſucceſſu fretus Herodes ad Hieroſolymam perrexiſſet, niſi eum hyemis aſperitas prohibuiſſet. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum,& ne penitus opprimeretur Antigonus obſtitit,qui ciuitatem iam iam deſerere cogitabat. Herodes autem ad veſperam, cum laſſos amicos reficiendi corporis gratia dimiſiſſet, ipſe adhuc ab armis calidus,more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantum puer eum ſequebatur. Et prius quàm in balneum perueniret, obuius ei quidam

Herodi mortẽ fratris ſomnia manifeſta ſignificant.

Herodis cœnaculũ dimiſſo conuiuio confeſtim concidit.

Cadauerũ multitudo victoribus trãſitum obſtruit.

An. mũdi 3928. ãte Chri. nat. 36.

Pappum Antigoni militum ducẽ Herodes obtruncat.

ex hoſtibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, ſed perculſi etiam tum metu ac latitantes, vt Regem viderunt, illum quidem ſtupore debilitati ac trementes, cum inermis eſſet prætereunt: exitus vero qua fugerent curſu petebant. Itaque cum alius caſu, qui eos comprehenderet nullus adeſſet, Herodi autem nihil pati ſatis fuiſſet, omnes effugiunt. Poſtero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abſciſſo capite obtruncat: idque Pheroræ magiſtro exercitus fratri ſuo mittit in perempti fratris vltionem. namque Pappus erat qui Ioſephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis ceſſit, Hieroſolymam repetiit: muriſque admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ Rex fuerat declaratus) pro templo caſtra poſuit, qua facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera diſtributo, ſuburbaniſque diuiſis, tres quidem leuare aggeres, & ſuper eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus inſtarent impigerrimis amicorum, ipſe in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Ariſtobuli filiam, ſibi deſponſatam, vt diximus: & dum obſidet, ſubciſiua opera nuptias curaturus: quippe iam hoſtes deſpiciebat. Igitur

Ant. lib. 4. ca. 12

Hieroſolyma ab Herode obſeſſa.

An. mũdi 3929. ãte Chri. na. 35.

vbi eam duxit, ad Hieroſolymam rediit, auctus militum copiis: eique Soſias cum magna manu equitum peditumque ſociatur: qua mediterraneo itinere præmiſſa, ipſe per Phœnicen iter fecit. Vniuerſo autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumque ſex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, prope à ſeptentrionali muro caſtra collocarunt: Herodes quidem ſenatuſconſulto fretus, quo Rex fuerat declaratus: Soſias vero Antonio, à quo milites quibus præerat aſciret miſſos Herodi auxilio. Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaque veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores eſſent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis victui neceſſaria diripientes, neque aut equis, aut viris alimenta relinquebant. Bellatorum autem conſtantiores obſidentibus oppoſiti, è muris aggerum prohibebant, & contra inſtrumenta oppugnantium, ſemper nouum aliquod obſtaculum, moliebantur. In nulla re autẽ æque ac in cuniculis ſuperabant. Rex autem aduerſus latrocinia quidẽ occultas excogitauit militũ inſidias, quibus eorum reprimerentur excurſus: inopiam vero alimentorum longinquis

Iudæorũ in pugna conſtantia.

tranſuectionibus adiuuari diſpoſuit. Ac pugnæ intenti, quãuis omnem modum audaciæ ſupergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. nihilominus aperte cum his, certa morte propoſita, confligebant. Ex improuiſo autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem

Herodis milites cũ Iudæi per 5. menſes obſidionẽ tolerauerunt ciuitatem irrumpunt.

muniebant. Prorſus autem neq; manibus neque machinis deficiebant, quoniam vſque ad vltimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumſedente, per quinque menſes obſidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, auſi murum tranſgredi, ciuitatem irrupere, & poſt eos Soſij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuſo exercitu plurima vbiq; mors erat: Romanis quidem propter obſidionis moras iratis: Herodis vero manu Iudaica ſummo intenta ſtudio, ne quis penitus ex aduerſariis euaderet. Mactabantur autem quamplurimi, & per anguſtiores vicos oppidi, & in domos compulſi, etſi ad templum etiam confugiſſent: nec vlla erat aut ſenectutis, aut muliebris infirmitatis miſeratio. Denique licèt Rex vbiq; mittens, rogaret vt parcerent, nemo tamen dexteram conti-

An. mūdi 3929. Ante Chriſtū na. 35.

Cædes in Hieroſolymis.

Antigonū Soſius capit.

nuit: ſed veluti furentes, omnē perſequebantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem, neque præſentem fortunam cogitans, domo deſcendit, & ad pedes Soſij proſternitur. Ille autem nihil eum tantę mutationis cauſa miſeratus, & intemperanter deriſit, & Antigonam appellauit: neq; tamen cuſtodia etiam liberum dimiſit, vt fœminam. Itáq; ille quidem vinctus aſſeruabatur. Herodes autem cum iam hoſtes viciſſet, vt externa quoque auxilia compeſceret prouidebat. Viſendi enim templi, ſanctorumq; eius ſtudio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam reſtenabat: acerbiorem, quam ſi victus fuiſſet, exiſtimās ſibi fore victoriam, ſi quod videri nefas eſſet, culpa ſua viſum fuiſſet. Mox autem et iam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Soſium, ſi vacuefacto viris & pecuniis oppido Romani regē ſe ſolitudinis reliquiſſent: qui pro tāta ciuium cęde, totius orbis terræ imperium, vile precium iudicaret. Illo autem iuſtum eſſe dicente, vt pro labore obſidionis prędandi licentiam milites haberent: ipſe de ſuis facultatibus mercedem ſingulis diſtributurum ſe aſſeuerauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquiis, promiſſa compleuit. Nam & militum quenq; liberaliter, & pro merito duces, ipſumque Soſium regia largitate donauit, vt nemo egens pecuniis abiret.

Herodes militib. de ſuis facultatib. multum pecuniæ largitur.

Antigonus ſecuri obtruncatur.

Poſt hęc Soſius aurea corona Deo dedicata, ex Hieroſolymis remeauit, Antonio vinctum Antigonum ducens. & illum quidem vana ſpe vitæ cupidum vſque ad vltimum diem, ignauia digna ſecuris excepit. Rex autem Herodes diſcreta multitudine ciuitatis, ſuarum quidem partium ſtudioſos, quo magis beneuolos ſibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. Et quum pecunia defeciſſet, diuiſo quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiuſque comitibus miſit: non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus, in omni re cupidini ceſſerat.

Ant. lib. 15. ca. 1.

Cleopatra in cognationē ſuā ſæuitia.

Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem ſuam ſæuitia perſecuta eſt, vt neque propinquus ſanguine ſupereſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando ſuadebat eos interfici, vt eo modo cuiuſque poſſeſſiones dominio ſuo facilius quæreret. Poſtea vero quam in Iudæos atque Arabes vſque extendit auaritiam, vt Reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuiſſet Antonius, occideret quidem bonos viros tantoſque Reges iniuſtum eſſe duxit: verum inter amicos vltra non habuit: ſed multa terra ex eorum præciſa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balſamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleuterum ipſi dedit.

Auaritia Cleopatræ.

Quorum potita dominio ad Euphratem vſque Parthis bellum inferentem proſecuta Antonium, per Apamiam & Damaſcum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infenſum eis animum mitigaſſet, tamen ducentis talentis annuis abſciſſas regno ſuo poſſeſſiones impetrat ſibi locari: ipſamque omnibus obſequiis placans, Peluſium vſque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatræ ducebat. Nam cum pecuniis omnique præda, Parthus illi ſtatim condonatus eſt.

CAP. XIII.

De inſidiis Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræmotu.

Ant. lib 15. ca. 5.

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficiſci paratus erat, & aliis per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio

An. mũdi 3934. Ante Chriſtũ nat. 30.

Cleopatra in Herodē inſidiæ.

potitus, quem vicum Antigoni ſoror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret, intercluſus eſt. Regibus enim, vt diximus, inſidias tendens, bellũ in Arabas vt Herodi committeret, perſuadet Antonio. quos ſi viciſſet, Arabiæ: ſin autem victus eſſet, Iudææ domina conſtitueretur: alterumq; potentium per alterum peſſundaret. Sed eius conſilium Herodi feliciter ceſſit. nam primum in Syros hoſtes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Dioſpolim in eos mittit, & quamuis fortiter reſiſtentes, ſuperauit. qui cum iam victi eſſent, magno motu Arabes ſuſcitantur: & infinita manus in Syriæ cœles Canathan congregati, expectabant Iudæos. Vbi Rex eos Herodes cum exercitu aggreſſus, bellum conſultius adminiſtrare tentabat, caſtraque muro cingi præcipiebat: non tamen ei paruit multitudo, ſed priore victoria freti Arabas impetunt & prima coitione in fugam verſos vrgebant: in perſecutione vero inſidiis periclitatur Herodes, Canathenſibus ab Athenione immiſſis, qui ex Cleopatræ ducibus ſemper ei fuerat inimicus. Namque horum incurſu recreati Arabes pugnam repetunt: iunctiſque agminibus circa ſaxoſa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde proſtratis. Qui vero ex prælio ſeruati ſunt, in vicum Ormizam confugiunt. vbi etiam caſtra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, ſicut erant plena ceperunt. Neque multo poſt acceptа clade, Herodes aderat cum auxiliis, ſerius quam vſus popoſcit. Huius ei vulneris cauſa fuit, præpoſterorum militibus contumacia, quod iuſſis obedire noluerunt. non enim repentino commiſſo prælio vllum Athenio inſidiandi tempus habuiſſet. rurſus tamen victus eſt Arabas, aſſiduis fines eorũ incurſionibus infeſtans; quodq; ſemel victus eſt, ſæpe rependit. Sed dũ inimicos perſequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, ſeptimo regni anno & Actiaco bello feruente. Namque veris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta vero hominum millia peremit, cum exercitus manſiſſet incolumis. quoniam ſub dio tendebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama ſuſtulit, triſtibus nunciis grauibus ſemper aliquid affingēs. vnde velut omni ſubuerſa Iudæa, terræ obtinendæ ſpe, quia neminem ſupereſſe credebāt, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad ſe venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hoſtium perterritam ſuorum multitudinem, tam magnitudine quam aſſiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non videtur, cur vos præſens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis eſſe non miror. Ignauum autem eſt perpeti idem, etiam cum incurſus hominum repellendi ſunt, Ego enim tantum abeſt, vt hoſtes poſt terræ motum pertimeſcam, quod magis putauerim Deum hanc illecebram immiſiſſe, vt pœnas redderent. non enim tantum manu armiſq; freti, quantum noſtris calamitatibus, veniunt. Fallax autem ſpes eſt, quæ non ſuis viribus nititur, ſed alienis aduerſis. Neq; vero vel ſecundæ res vel cōtrariæ, apud homines certæ ſunt: ſed in vtramq; partem videas fortunam nutare viciſſim, & exempla vobis propria demonſtrabunt. Nempe prælio ſuperiore victores, poſt ab hoſtibus victi ſumus. & nunc ergo, quantum æſtimare licet, illi capientur, victores ſe credentes. Nimis enim confidens incautus eſt; metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipſum quod timetis, fiduciam ſuggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuiſtis, & præter voluntatem meam in hoſtes egreſſi eſtis, Athenion inſidiandi tempus inuenit. Nunc autem veſtra cunctatio, & minus alacer animus, vt videtur, certamen mihi victoriam ſpondet. Conuenit tamen ante prælium ſic eſſe affectos, in ipſo autem opere virtutem exercere: conſceleratiſque hoſtibus planum

Ant. lib. 15. ca. 6.

Herodis exercitũ Arabes in fugam vertunt.

Bellũ Actiacum inter Antonium & Auguſtũ vtrinque geſtum.

Alia Herodis calamitas.

Herodis ad milites perterritos oratio.

Metus præſtat confidentiam.

facere

facere, quod neque humanum aliquod malum, neque iræ cœleſtis vnquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec ſpiritum vitæ ducunt, vel eorum quiſquam in bonis ſuis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. Nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concuſſionem, alicuius futuræ cladis eſſe portentum. Naturalia namque ſunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt, niſi quod ex ipſis euenerit. nam peſtilentiæ quidem, vel famis, vel terræmotus ſignum aliquod tardante malo fortaſſe præceſſerit: ipſa vero cum extiterint, ſui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quam terræ concuſſio, bellum nocere poterit etiam victis? Imo enimuero maximū imminentis excidij monſtrum, ſponte ſua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos noſtros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, taleſque Deo pro belli euentu hoſtias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, ſed continuo pœnas dabunt: ſi patrio repleti ſpiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. pergite quiſque non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi, ſed legatorum cædis vltores. Illi melius quam nos qui viuimus exercitum regent: vobiſque mihi obedientibus, periclitabor ipſe pro cæteris. Pro certo enim ſciatis, fortitudinem veſtram non ſuſtineri poſſe, niſi temeritate lædatur. His adhortatus milites, vbi eos alacres vidit, ſacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium tranſgreſſus eſt. Caſtris autem Philadelphiæ poſitis, haud procul ab hoſtibus, quaſi de interiacente caſtello contenderet, pugnam eminus irritabat, quamprimum cupiens congredi. nam & hoſtes præmiſerant, qui caſtellum occuparent. Sed illos quidem Regij facile repulerunt, collemque tenuerunt. ipſe vero quotidie producto ad prælium milite, inſtructaque acie Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet (quēdā enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) vallum eorum diſturbat ipſe aggreſſus: eoque modo coacti ad pugnam confuſis ordinibus, mixtique cum equitibus pedites egrediuntur: etſi multitudine ſuperiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ deſperatio. Et quamdiu quidem reſtiterunt, non magna eorum cædes facta eſt: vbi vero terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi vero à ſemetipſis conculcati perierunt. Denique millia V. in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo intra vallum compulſa eoſque ſtatim circumſeptos obſidebat Herodes. & licet armis propè adeſſet excidium, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cumque rex arrogantius eorum legatos deſpiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis inſtaret: denique ardeſcente ſiti, cateruatim exeuntes, vltro ſe Iudæis tradebant, adeo vt quinque diebus quatuor millia vincirentur, ſexto reliqua multitudo ad pugnam deſperata ſalute procederet. Quibus congreſſus Herodes, iterum ſeptem millia circiter ſternit: & tam magna plaga vltus Arabiam, extincto virorum eius ſpiritu, tantum profecit, vt eius patronus ab ea gente optaretur.

An. mūdi 3934. an. Chriſt. 30.

Altera pars orationis Herodis de terræmotu.

Concluſio Herodis orationis & adhortatio ad milites.

Herodes ante pugnam ſacra Deo celebrat.

Herodes hoſtes adoritur.

Arabes ardeſcente ſiti vltro ſe Iudæis tradunt.

CAP. XV.

Herodes exaltatus in regnum.

Mox autem illum excepit deſueta rerum ſolicitudo propter amicitiam Antonij poſt victoriam Cæſaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipſe patiebatur. Nec enim Cęſar victum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo ſupereſſet. Itaq; rex pericu-

Ant. lib. 15. ca. 7.

lis de-

An. mũdi 3934. an. Chri. nat. 30.

Herodis coram Auguſto Cæſare oratio.

lis decreuit occurrere: Rhodumque tranſmiſſus, vbi Cæſar eo tempore morabatur, adiit eum ſine diademate, veſte quidem cultuque priuato, ſed faſtu regio, neque diſſimulata veritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæſar, Rex factus ab Antonio, fateor vtilem me fuiſſe regem Antonio. Neque diſſimulauerim, quod omnimoda armis quoque me grauem expertus eſſes, niſi Arabes prohibuiſſent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis miſi, & multa frumenti millia: ſed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum diſſerui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei conſilium dedi, vnam eſſe dicens Cleopatræ mortem aduerſorum correctionem. quam ſi occidiſſet, & pecunias ei & muros ad tuitionem & exercitum, & memetipſum belli contra te ſocium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatræ amores, & Deus qui tibi victoriam donaret obſtruxit. Vna ergo cum Antonio victus ſum, & diadema eum eius fortuna depoſui. Ad te autem veni, ſpem ſalutis de virtute præſumens: & vt in examen adducerer properans. qualis amicus alicuius fuerim.

Herodes curã Auguſto diſſimulatione remota verum ingenue fatetur.

Cæſaris ad Herodem reſponſio.

Ad hæc Cæſar: Imo vero ſaluus eſto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritus es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tueris. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas: ſiquidem ego præclariſſimam ſpem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatræ, quam tibi paruit. Te namque lucrati ſumus propter eius amentiam. Prior autem ab officiis cœpiſti, quantum apparet, quem aduerſus eorum gladiatores idonea auxilia miſiſſe Ventidius perſcribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Expectat autem ipſe quoque bene tibi aliquid facere, vt non deſideres Antonium. Huius ſermonis humanitate Regem, ne quid de amicitia ſua dubitaret, hortatus, & diadema illi impoſuit, & indulgentiam decreto conſignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem primus cum muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam ſupplicem, ex amicis Antonij, iuberet abſolui. Sed vicit iracundia Cæſaris, multa illum & grauia pro quo rogabatur admiſiſſe dicentis, quibus repulit deprecantem. Poſtea vero ad Ægyptium euntem per Syriam Cæſarem, Herodes cunctis accepit regni diuitiis: ruinq; primum cum eo milites recenſente, circa Ptolemaidem equo vectus eſt, cœnamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atque inſuper exercitus eius epulis cuncta diſtribuit. Proſpexit etiam per arida loca proficiſcentibus ad Peluſium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deeſſet. Nec fuit quicquam vtenſilium, quod deſideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum eſſe Herodi regnum, tam Cæſar quam milites exiſtimabant.

Herodis in Auguſtum Cæſarem merita.

Ideoque poſtquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non ſolum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempſerat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; inſuper ciuitatum Gazam & Anthedonẽ, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc ſatellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra ſtipatores habebat. Nulla autem res magis liberalitatem Cæſaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Poſt primum vero Actiada etiam regionem quæ Trachon vocatur, eius ditioni ſubdidit, eique continentem Batanæam, itemq; Auranitin, ex huiuſmodi cauſa.

Herodis regno Auguſtus Cæſar finiũ partem addit.

Zenodorus qui domus Liſaniæ conductor erat, non ceſſauit vnquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damaſcenis immittere. Illi autem ad Varum tunc tectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati ſunt, quo ſuas miſerias Cæſari declararet. Cæſar autem his cognitis ei reſcripſerat latrocinium penitus curaret extinguere. Varus autem milite aggreſſus loca ſuſpe-

cta expurgauit latronibus terram, ipſamq; Zenodoro abſtulit: quā Cæſar, ne latronum denuo contra Damaſcum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem conſtituit. Et decimo anno reuerſus iterum in prouinciam, ne quid eo inconſulto procuratoribus liceret adminiſtrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autē maius his omnibus exiſtimabat Herodes à Cæſare quidem poſt Agrippam amabatur, ab Agrippa vero poſt Cæſarem. Hinc ad ſummum felicitatis euectus, & ad maiorē ſubleuatus animum, maximam prouidentiæ partem obſequio pietatis impendit.

An. mūdi 3934. āte Chri nat. 30. *Herodem Auguſt. Syriæ procuratorē cōſtituit.*

CAP. XVI.

De vrbibus & ædificiis inſtauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua vſus eſt erga exteras gentes, eiuſque felicitate.

An. mūdi 3947. Ante Chriſtū na. 17. *Ant. lib. 15. ca. 10. 12. 13. 14.*

Ædificia ab Herode condita.

ITaq; anno regni ſui quintodecimo, & templū inſtaurauit, & duplum terræ ſpatium quam fuerat circa templum, muro amplexus eſt, ingenti ſumptu & magnificentia ſingulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eique iunctum à ſeptentrione caſtellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quam regni ſedes largis opibus renouatum, Antoniam vocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo ſibi regia in ſuperiori parte ciuitatis exſtructa, duas ædes in ea maximas atque pulcherrimas; quibus ne templum quidem vnquam conferre poſſis, ædificauit: eaſque amicorum vocabulis vnam Cæſaream, Agrippium alteram nominauit. Nec vero ſolis tectis memoriam eorum & cognomina circumſcripſit, ſed in totas etiā ciuitates ſtudium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti ſtadia circundatum, Sebaſten appellauit, deductis eo ſex millibus colonorum, terraq; fœcundiſſima his attributa: vbi templum quoque maximum inter ædificia, & circum id aream trium & ſemis ſtadiorum Cæſari dedicauit, eiuſdemque oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præſtitit. Ob hoc alterius terræ adiectione donatus à Cæſare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore poſuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelſum editus, propter ſubiecti lateris vallem ſpecus aperit vmbroſum, quà profunda altitudinis rupes, ad immenſum liquentis guttæ receptaculum concauatur, vt ſtagnantis aquæ copia demitientibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla ſufficiat. Foris autem e ſpeluncæ radicibus oriuntur fontes: & (vt quædam putant) hoc eſt Iordanis principium. Sed veri fidem in poſterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter caſtellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vſum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorſus non eſt idoneus regni locus, quem honore Cæſaris nudum reliquerit. Poſtea vero quam fines ſuos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit; & in multis ciuitatibus tēpla quæ Cæſaria vocantur, conſtituit. Cū autem inter maritimas ciuitates vidiſſet vnam vetuſtate iā feſſam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci naturæ munificentiæ ſuæ capacem, totam eam candido ſaxo reparatam, clariſſima regia decorauit, & in ea maxime innatam ſibi animi magnitudinem demonſtrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas ſita eſt, omnis ora maritima adeo fuit importuoſa, vt omnes qui ad Ægyptū ex Phœnice nauigarent, in ſalo fluctuare cogerentur, minas Africi

Fons Iordanis.

An. mū-di 3947. Ante Chriſtū nat. 17.

Herodes Piræo maiorem portum fabricat.

metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad ſcopulos erigit, vt remeante æſtu gurgitis, per aliquantum ſpatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac ſumptib' deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus ſtationes fecit altiſſimas. Et quanquam totus ei locus aduerſabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem ſtructuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo vero tanta eſſet, quaſi nulla res ardua præpediſſet ornatum. Metitus enim quantum diximus portui ſpatium per viginti vlnas in fundum ſaxa demiſit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla etiam maiora fuerunt. Expleto autem ſpacio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante conſtructi, vnde etiam procymia dicebantur: cæteri autem ſaxeo portus quo cingitur muro ſubiecti ſunt. magnis turribus interpoſitis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepote Cæſaris Druſium cognominata eſt. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proque fornicibus, & circum eos crepido ſaxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem ſeptentrionalis erat. Ventorum enim pro ſitu loci placidiſſimus eſt boreas. Ad oſtium vero coloſſi tres, vtrinque fulti columnis: quarum à læua quidem intrantibus ſtantes ſolida turris ſuſtinet: dextera vero duo proceri lapides iuncti, & partis aduerſæ turris magnitudinem ſuperantes. Domus autem portui connexæ, candido item lapide: parique menſura ſpatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portum. Contra oſtium vero portus, in colle, Cæſaris templum magnitudine ſimul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæſaris coloſſus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus eſt, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis eſt. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebuſque aduectitiis portum, Cæſari vero conditoris honorem, vnde ciuitati nomen Cæſareæ impoſuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine inſtituto, nomen ei Cæſaris donauit. Primuſq; ipſe in centeſima nonageſima & ſecunda Olympiade maxima præmia propoſuit: vt non ſolum victores, ſed & proximi & tertij ſucceſſores eorum regalibus diuitiis potirentur. Anthedona quoque renouatam quam bella ſubuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inſcripſit, quam ipſe in templo ædificauit. Sed nec parentes ſuos ita quiſquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum, arborumque ditiſſimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & ſuper Hierichunta caſtellum natura tutum, & pulchritudine præcipuum muro cinxit, atque in honorem matris Cyprum vocauit. Fratrique Phaſaelo turrim cognomine Phaſaeli dē Hieroſolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas poſtea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phaſaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne ſui quidem fuit immemor, ſed caſtellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de ſuo nomine Herodium vocauit: tumulumque in mammæ formam manufactum, qui ſtadiorum ſexaginta ſpacio ab Hieroſolymis aberat, ſimiliter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus eſt. Ambitum autem compleuit ædibus regiis liberaliſſime exornatis: vt non ſolum interna membrorum facies clarior eſſet, verum etiam foris parietes ac maceriæ tectaq; largis infuſa diuitiis elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti ſumptu ex

Dilucida deſcriptio portus.

Cæſarea Stratonis turris antea dicta, ab Herode cōdita. Ant. lib. 15. ca. 10. 12. & lib. 17. ca. 5.

Agrippium.

Antipatris.

Cyprus.

Phaſaeli turris.

Phaſaeli ciuitas.

Herodiū.

longo interuallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidiſſimi fabricauit aſcenſum. Erat enim totus collis manu factus, & vehementer excelſus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuerſoria, quæ & ſarcinas & amicos recipere poſſent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas eſſe videretur caſtellū: circumſcriptione vero, domus regalis. Tantis autem conſtructis ædificiis, animi ſui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonſtrauit. Namq; apud Tripolim & Damaſcum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnaſia dicunt: Bibli autem murum, exedras vero & porticus, fortaq; & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damaſcum theatra condidit. Maritimis autem Laodicenſibus aquæductum: apud Aſcalona vero Nymphea ſiue lacus ornatiſſimos, & balneas, item periſtylia, tam opere quam magnitudine miranda conſtituit. Sunt quibus etiam lucos portuſq; præſtitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni ſociæ, agris quoq; donatæ ſunt. Ad exhibitionem vero thermarum aliis reditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hęc frumenta cunctis miniſtrauit egentibus, & Rhodiis ad inſtruendam claſſem pecunias ſæpe multiſque in locis præbuit, incenſumque Pythium in meliorem formam reparauit ſumptibus ſuis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem, perque omnem Ioniam, eorum, quæ deſideraſſet quiſque, largitiones? Nonne etiam Athenienſes & Lacedemonij, & Nicopolitani, & in Myſia Pergamus, Herodis ſunt plena donariis? Nonne Antiochenſium Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti ſtadia prolixam, ſtrauit polito marmore: declinandiſque imbribus, quam longa eſſet porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum? Quod autem Elidenſibus præſtitit, non ſolum Achaiæ commune, ſed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere ſumptuum videret inopia, quodque ſolum ex veteri Græcia reſtabat collabi, non ſolum agonotheta ipſe factus eſt, eo luſtro, quod cum Romam nauigaret, offendit: ſed etiam perpetuos pecuniarum reditus inſtituit, vt nunquam eius memoria agonothetæ munere fungi deſineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum ſiue tributorum remiſſiones exponere, ſicut Phaſaelitas & Balaneotas, aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis penſionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quā pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, ſi beneficiis amplioribus afficeret ciuitates, quā qui eas haberent. Quin & corpore vſus eſt, quod animo conueniret. cumq; ſummus venator eſſet, in hoc tamen ipſo, equitandi peritia quæ cuperet aſſequebatur. Deniq; vno die quondam quadraginta feras ſubegit. Eſt autem aprorum altrix illa regio; ſed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui ſuſtineri non poſſet. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directiſſimus, & ſagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporiſque virtutem, fortuna quoque ſecunda vſus eſt. Raro enim contra votum eius, belli ceſſit euentus. & ſi quando id accidit, non ipſius culpa, ſed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum eſt.

An. mūdi 3947. an. Chri. nat. 17.

Herodiū caſtellum pro rerum omnium copia ciuitas eſſe videbatur.

Herodis beneficētia & liberalitas in cunctos.

An. mūdi 3954. Ante Chriſtū nat. 10.

Herodes per vniuerſum terrarum orbē clareſcit.

Herodes venator ſummus.

Herodes præter animi corporiſque virtutem fortuna quoque ſecunda vſus eſt.

CAP. XVII.

De diſsidio Herodis cum filiis Alexandro & Ariſtobulo.

Ant. lib. 15. c. 3. 8. 9. & lib. 16. ca. 13.

AT vero publicam ei felicitatem mœrores inuidere domeſtici, & aduerſi caſus ex muliere cœperunt, quā maxime diligebat. Nam quia

An. mũdi 3954. Ante Chriſtũ nat. 10.

Herodes Antipatrum filiũ expellit ciuitate, ac Hyrcanũ auũ coniugis interficit.

Regis meruit poteſtatem, repudiata quam prius acceperat vxorem ex Hieroſolymis genus ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariammen ſibi coniunxit, Alexandri filiam Ariſtobuli filij: vnde domus eius in diſcordiam venit, & antea quidem, maxime vero poſtquam Roma regreſſus eſt. nam primum Antipatrum ex Dotide filium, eorum cauſa quos è Mariamme ſuſceperat, expulit ciuitate: ſolis feſtis diebus eo cõmeandi facultate conceſſa. Deinde autem coniugis auum Hyrcanum, ex Parthis ad ſe reuerſum, propter inſidiarum ſuſpicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzapharnes abduxerat: miſerati vero gentiles liberauerant, qui vltra Euphratem colebant. Et ſi monitis eorum paruiſſet, ne ad Herodem tranſiret, non interiſſet. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus multoq; amplius patriam deſiderans, venit, Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, ſed quod ipſi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariãme ſuſceperat, duæ fœminę, cæteri mares erant. horumq; minimo Romæ in ſtudiis mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti ſibi fuiſſent geniti, regiæ producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes ſuffragabatur: qui in dies ſingulos proficiens, adeo ſuccendebat Herodem, vt eorum nihil ſentiret quæ propter dilectam ſibi dolerent. Tantum namque in eum Mariammes erat odium, quantum ipſe illam amabat: Habens igitur ex rebus quidem ipſis inimicitiarum probabiles cauſas, ex amore vero fiduciam, in os ei, quę Hyrcano auo ſuo feciſſet obiiciebat, quæq; in fratrem Ariſtobulum egiſſet. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimoſeptimo ætatis anno creatum, poſt honorem ſtatim occidit. Atque ille equidem cum ſacra veſte amictus ad aram acceſſiſſet feſto die, populus omnis illacrymauit: & tamen noctu miſſus in Hierichunta, ibi ſicut mãdatum fuerat, lacu ſubmerſus à Gallis interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, ſororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehoneſtabat. Sed ille quidem amor mutus erat. Graui autem indignatione mulieres ſæuiebant: & quo maxime commoueretur Herodes, inſimulabãt eam adulterij: præter alia multa, quæ veriſimilia fingerentur, hæc accuſantes, quod in Ægyptum imaginem ſuam miſiſſet Antonio: proq; immoderata libidine, abſentem ſe properaſſet oſtendere viro mulierum cupidine inſanienti, & qui vim poſſet inferre. Id veluti fulmen aliquod emiſſum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris cauſa zelotypia ſuccẽſum, deinde etiam cogitante Cleopatræ ſæuitiam, cuius gratia & Lyſanias Rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amiſſione, ſed morte ſua periculum metiebatur. Itaque profecturus Ioſepho Salomes ſororis ſuæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat vxorem: mandato ei clam, vt eam interficeret, ſi etiam ſe occidiſſet Antonius. Verum Ioſephus non maligne, ſed Regis amorem mulieri cupiens demonſtrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli: ſecretum ei ſermonem aperit. Et illa reuerſo Herode, multaque inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam eſſet alterius mulieris amore captus: valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Ioſepho comprobatus eſt, quibus vt me occideret præcepiſti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico, nec vnquam Ioſephũ mandata ſua proditurum fuiſſe ratus, niſi eam corripuiſſet, præ dolore inſaniebat: Cumq; ſtratis exiluiſſet, in regia ſpatiatur: ibiq; tunc Salome ſoror eius arrepto tempore criminandi, ſuſpicionem de Ioſepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens confeſtim vtrumque iuſſit interfici. Deinde pœnitudo ſequebatur inſaniã: & poſtquam

Herodis ex Mariãme liberi ſuſcepti.

Mariãme ex odio Herodi qua Hyrcano auo fecerat, obiicit.

Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariammen accuſatio.

Herodes Ioſepho vt vxorẽ interficiat, clam mandat.

Herodis de Mariãme ac Ioſepho ſupplicio.

iracundia occidit, amore iterum caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat, vt ne mortuam quidem putaret eam, ſed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec proceſſu tẽporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo ſuperſtitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ ſuccedunt filij, & immanitatem ſceleris reputantes non aliter ſuſpectum patrem quam ſi hoſtis eſſet, habebant: idque & antea, quã diu Romæ in ſtudiis erant, & multo magis poſtquam in Iudæam reuerſi ſunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoque roborabatur affectio. Iam vero maturi coniugio, vnus amitæ ſuæ Salomes, quæ matrem amborum accuſauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde acceſſit etiam libertas odio, & occaſiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ ſunt. Itaq; apertius quidam cum Rege colloquebantur, quod ei per vtrunq; filium ſtruerentur inſidiæ: & alter quidem vltrices materni exitij ſimul cum fratre armaret manus, alter vero, hoc eſt Archelai gener, ſocero fretus etiam fugam pararet, ipſum apud Cæſarem accuſaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo ſibi futurum aduerſus filios, adducit Antipatrum ex Doride ſuſceptum: hiſque illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum proficientem viderent, indignationem cohibere pro ſua nobilitate non poterant: ſed in ſingulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies ſingulos magis magiſq; negligebantur. Antipater autẽ etiam ſui cauſa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, & varias in fratres ſuos calumnias conferebat, quędam ipſe dictitãs, amicos vero ſuos ad alia diuulganda ſubmittens, donec omnino ſpem regni abſcidit fratribus ſuis. In teſtamento enim ipſe aperte quoq; iam ſucceſſor fuerat declaratus. Deniq; tanquam rex etiam ad Cæſarem miſſus eſt, cultuq; regio & cæteris obſequiis præter diadema vtebatur. Tempore autem valuit etiam ſuam matrem in cubile Mariammes inducere: duobuſq; armorum generibus in fratres vſus, blanditiis & calumniis, Regi obrepſit, vt etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem ſecum Romam pater abſtractum, veneni ſibi dati reum apud Cæſarem poſtulauit. Ille autem vix deplorandi copiam nactus, & licet apud imperitiſſimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiorẽ, delicta quidem patris verecunde ſuppreſſit: in ſe vero delata crimina fortiter diluit, periculorumq; ſocio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de ſuis iniuriis queſtus eſt: cum præter innocentiæ conſcientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. poſtremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit, & lachrymas quidem cunctis excuſſit: verum Cęſarem ſic affecit, vt eorum accuſationibus ſpretis, Herodem ſtatim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta eſt, vt adoleſcentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Poſtea Rex Roma reuerſus, licet ſoluiſſe criminibus filios videretur, nondum tamen erat ſuſpicionibus liberatus: quoniam argumentum odij ſequebatur Antipater, etſi verecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam prænauigans Elæuſam delatus eſſet, ſuſcepit eum benigniſſime Archelaus, pro ſalute generi gratiam referens, & redintegratæ concordiæ cauſa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ ſcripſerat, vt in cauſa dicenda ſuffragarentur Alexandro: & vſque ad Zephyrium deductis, talẽtis triginta donatur. Poſtea vero quam Hieroſolymam peruenit Herodes, populo cõuocato, tribuſq; filiis prope aſtantib. cauſam reddit profectionis: multaſq; Deo gratias agit, mul-

An. mũdi 3954. Ante Chriſtũ nat. 10.

Mariammen & Ioſephũ cũ liberis Herodes interfici iubet.

Iracũdia materna filij ſuccedunt.

Inimicitia Herodis ex Mariamme ſuſceptis. Ant. lib. 16. ca. 4.

Antipater excluſis reliquis fratribus, patris ſucceſſor declaratur.

Alexandrum Herodes apud Cæſarem accuſat.

Reconciliatio inter Herodẽ & filios facta.

Herodem Archelaus benigne ſuſcipit.

Herodes tribus filiis regni honorem attribuit.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtũ nat. 8.

tas etiam Cæſari, qui domus ſuæ perturbationem ſedaſſet: & quod regno maius eſſet, concordiam filiis præſtitiſſet, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & ſucceſſorum iudicem conſtituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, treſque filios meos reges deſigno, huiuſque ſententiæ meæ ſocium primum Deum fieri precor, deinde vos. Namque huic ætas, illis nobilitas ſucceſſionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus ſufficit. Quos aut Cæſar iunxit, & pater inſtituit obſeruare: non iniuſtis eos, neq; diſparibus, ſed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obſequitur, quantum ei, quem deſpiciet, doloris infliget. Quos autem ſingulis coniunctos eſſe oporteat propinquos atq; amicos ego diſtribuam, & concordię ſponſores illos conſtituam: pro certo ſciens, ſeditionum, contentionumque cauſas ex contubernalium naſci malitia: hoſq;, ſi boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, vt non ſolum iſti, ſed etiam primates ordinum exercitus mei, in me ſolo ſpem habeant in præſentia.

Herodes filiis non regnũ, ſed regni honorem tradit.

Non enim regnũ, ſed regni honorem filiis meis trado: & iucunditate quidem quaſi rectores potientur, pondus autem rerum tametſi nolim meum eſt. Conſideret autem quiſquis veſtrum ætatem meam, vitæq; inſtitutũ, necnon etiam pietatem. nam neq; ſenex adeo ſum, vt de me cito deſperetur, neq; voluptatibus aſſuetus, quæ adoleſcentium quoq; vitam ſpatio breuiore concludunt: Diuinitatem vero ita coluimus, vt in longum nos æuũ progreſſuros eſſe credamus, quod ſi quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi ſupplicium dabit. Ego enim, non, quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi veto: ſed quia noui hæc ſtudia adoleſcentibus ferociæ nutrimenta ſuggerere. Itaq; ſic cogitent qui ad eos ſe applicant, bonis quidem apud me paratum eſſe præmium, ſeditioſis vero apud ipſos etiam quibus lenocinabantur, infructuoſam fore malignitatem.

Herodes ad filios orationẽ deflectit.

Omnes profecto mecum, hoc eſt, cũ filiis meis ſentient. Namq; ipſis expedit me regnantẽ, meq; his eſſe concordem. Vos autem, o boni filij, ſacram primum retinentes mẽte naturam, cuius affectiones inter feras beſtias ſaluæ ſunt, deinde Cæſarẽ qui nos reduxit in gratiam, meq; tertium, qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem vobis & veſtimẽta & obſequia dabo regalia: Deumq; oro, vt conſeruet iudicium meum, ſi concordes eritis. Hęc locutus: ſingulos benigne cõſalutauit, populumq; dimiſit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audiſſe quidem ſe quicquam ſimulantes.

Herodes oratione ſua fratrũ diſſenſionem radicitus nõ ſuſtulit.

Fratres autem diſſenſio non reliquit, ſed peiora ſuſpicãtes alius de alio digreſſi ſunt. Namq; Alexander & Ariſtobulus ægre ferebant confirmatum eſſe Antipatro meritum, Antipater autem ſuccẽſebat vel ſecundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum, & reticere ſecreta nouerat, & quando ſibi eſſent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat, quicquid veniſſet in mẽtem. Et multi quidem his inſtigandis operam dabant, plures autem amicorum ſeſe explorandi cauſa inſinuabant. Itaque omne quod dictum eſt apud Alexandrum, ſtatim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferebatur.

Antipatri in Alexandrũ fratrẽ dolus & inſidiæ.

Nec vel ſimpliciter aliquid prolocutus, adoleſcens innoxius habebatur, ſed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximaque minimis affingebantur, ſicubi liberior paulo fuiſſet. Semper autem qui eum irritarent ſubmittebat Antipater, vt mendacia ſua veras occaſiones haberent: multiſq; falſo vulgatis, vnum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quiſque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum exprome-

ret: nec erraſſet aliquis, ſi Antipatri vitam maliciæ dixiſſet arcanum. Alexandri vero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulſos blandiiis, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra ſe dicerentur ſiue agerentur, effecerat. Cum autem caute vniuerſa committeret, aſtutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratriſque perſonam gerens aliis delatoribus ſubornatis vtebatur. Si quid in Alexandrum nunciaſſent, fauore ſimulato, id quod primo reprehendiſſet, mox otioſe aſtruendo, Regis iracundiam prouocabat: omnia ad inſidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. Nihil enim maiorem fidem calumniis ſuggerebat, quam ſi eum purgaret Antipater. His accenſus Herodes, quantum in dies ſingulos de affectu adoleſcentium detrahebat, tantum adiiciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati ſunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, ſicut Ptolemæus amicorum clariſſimus, Regiſque fratres, ac tota progenies. omnia namque in Antipatro ſita erant: & quod Alexandro fuit acerbiſſimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri conſilio gerebantur. Nouerca enim ſæuior erat, multoq; plus quam priuignos oderat, quos Regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, vt Antipatro magis obſequerentur, ſpes inducebat: non minus tamen præcepta regis quenq; ab adoleſcentibus ſeparabant: qui chariſſimis edixerat, ne quis ad Ariſtobulum vel eius fratrem accederet, aut ſe ad eos applicaret. Non ſolum autem regalibus erat formidini, verumetiam externis amicis. Nulli enim Regum tantum poteſtatis Cæſar dederat, vt fugitiuos ſuos quamuis ex ciuitatibus non ſubiectis ei liceret educere. Adoleſcentes autē delata in ſe facinora neſciebant, hiſque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incuſabatur à patre: ſed affectu refrigeſcente paulatim intelligentes, aduerſus dolorem aſperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patruum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, aſſidue velut cum vxore ſermocinando quibus in eos inſtigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque vxor Glaphyra, multa de ſua nobilitate commemorans, cunctarumq; ſe quæ in regno viuerent dominam eſſe dictitans: paternum enim genus à Temeno: maternum autem à Dario Hyſtaſpis filio ducere: multumque ignobilitatem deſpiciens ſororis & vxorum Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem eſſet electa. Namque multas ei fuiſſe diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodque Rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter ſuperbiam & contumelias Glaphyræ inuiſus erat Alexander, Salomen autem Ariſtobulus, & ſi ſocrus eius erat: ipſe inimicam ſibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ ſæuientem: frequenter enim humilitatem generis obiiciebat vxori: quodque ipſe priuatam, Reginam vero frater ſuus duxiſſet Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Ariſtobulus, ſi regnum obtinuiſſent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipſos quoque vicorum ſcribas, ſcilicet irridentes, quod literarum ſtudiis operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non poſſet, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædā criminatio diuulgata eſt, quæ ſuccendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Ariſtobulum crebro matrem implorare, caſumq; eius cum gemitu atq; imprecationib. conqueri: ac ſæpe illo quædam ex Mariammes veſtimētis poſterioribus diuidēte coniugibus, minitari ſolitos eſſe, quod cito pro regalibus deliciis nigris veſtibus induerētur. His de caſibus He-

An. mūdi 3956. an. Chriſtina. 8.

Qua arte Antipater Alexandri fratris amicos corruperit.

Herodem & aulicos Antipater calumniis in fratres inflammat.

Glaphyra vxor Alexandri ſuſpicionē ante conceptam oratione multum auget.

Ariſtobulus vxori humilitatē generis obiicit.

Ant. lib. 16. ca. 7.

Alexander & Ariſtobulus crebro matrem implorant, id quod Herodis animum ſuccendit.

An. mūdi 3956. an. Chri. na. 8.

Apud Herodem parentem duo fratres ſeſe excuſant.

rodes licet conſtantē animum adoleſcentiū formidaret, tamen ne ſpem correptionis abſcinderet, ad ſe eos vocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quaſi rex pauca interminatus, pluribus quaſi pater monuit: rogauitq; vt fratres diligerēt, promiſſa priorum peccatorum venia, ſi poſt hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas eſſe dicebant, purgationiſq; ſuæ fidem rebus ipſis poſſe conſtare: verum ipſum quoque debere, omiſſa facilitate credendi, aditum maledictis obſtruere. nunquam enim calumniatores defore, dum cui perſuadeatur extabit. Cum his eum matute placauiſſent, vt patri metu, præſenti metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen ſibi eſſe infenſam, & patruum Pheroram: vterq; autem ſæui & graues erant: ſed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema ſocius eſſet: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiuſq; trans Iordanem terræ fructus ipſe caperet, à fratre ſibi dono datæ. Quineriam tetrarcham eum fieri beneficio Cæſaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, ſorore vxoris ſuæ nuptum ei collocata. Et poſt illius mortem, deſponderat ei filiarum ſuarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quam ob rem iratus Herodes, filiam nuptum addit fratris filio, qui poſt a Parthis occiſus eſt. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem remiſit. De hoc autem erat vetus opinio, quod etiam viua Regina Herodem opprimere voluiſſet veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, vt quamuis amantiſſimus fratris eſſet Herodes, fide tamen eorum quæ audiſſet, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui ſuſpecti erant habita quæſtione, poſtremo ad Pheroræ amicos venit, quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confeſſio, ſed quod cum amica ſubrepta in Parthos cogitaſſet effugere prodiderunt: huius autem conſilij & fugæ conſcium eſſe Ariſtobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, poſtquā ſuperior adulterij cauſa peremptus eſt. ſed nec Salome criminatione libera manſerat. nam & hanc frater Pheroras accuſabat, quod cū Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptiis conſtituiſſet, quē inimiciſſimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipſum etiam Rex Pheroram criminibus ſoluit. Domus vero tempeſtas in Alexandrum tranſiit, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis chariſſimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum miniſtrare fuit cura. alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipſo cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati ſuæ ſubiecerat. Itaque poſtquam regi hæc ſunt indicata, vi tormentorum coacti, & ſtuprum ſtatim confeſſi ſunt, & quibus eſſent ad hoc promiſſis inducti aperuerūt: quomodo eos fefelliſſet Alexander, nullam in Herode ſpem habēdam eſſe, improbo ſene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum ſe coli oportere, qui etiam inuito eo regni eſſet futurus ſucceſſor: neque multo poſt ab inimicis pœnas repeteret, fortunatoſq; amicos ſuos beatoſque faceret, ac præ cæteris ipſos. Quin & obſequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, vt non auderet ſtatim delata proferre: ſed exploratores die noctuq; ſubmittens, dicta factaq; ſingula ſcrutabatur: & de quibus ſuſpicio eſſet, ilico trucidabat. Itaq; regnum eius acerbiſſima iniquitate repletum eſt. Nam pro ſuo quiſq; odio vel inimicitia, calumnias fingere, multique regis iracundia cædis cupida contra aduerſarios abute-

Alexander Herodi parenti Eunuchos corrūpit, & quod regni ſit futurus ſucceſſor, prædicat.

Alexandrum filiū Herodes timet.

ban-

bantur. & mendacio quidem confeſtim fides habebatur: erant autem criminationibus ipſis velociora ſupplicia. Denique accuſabatur qui modo accuſauerat: & cum eo qui ante ſe conuictus eſſet, ducebatur ad pœnam. De vita namq; periculum regis quæſtiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem ſæuitiæ proceſſerat, vt nec eorum quenquam humanius aſpiceret, qui accuſati non eſſent: verum etiam amicis immitiſſimum ſeſe præberet. Itaq; multis etiam regno interdixit, & in quos poteſtatem non habebat, in eos dictis aſperis ſæuiebat. Acceſſit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullum criminationis genus omiſit. Tantus autem ineptia ſua regem commentiſq; delatorum timor inuaſit, vt ſtricto inſtare ſibi gladio videretur videre Alexandrum. Denique ſubito & ipſum correptum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla voce ſupra cõſcientiam prodita. alij vero quibus mendacium impatienter a doloris extorſit, de patris eum inſidiis cum fratre Ariſtobulo, cogitaſſe dixerunt: tempuſque obſeruare, vt illo dum venaretur occiſo Romam profugerent. His tametſi veriſimilia non erant, ſed neceſſitate cruciatus ex tempore fingebantur, libenti tamen animo rex credebat, pro conſolatione accipiens vincti filij, ne id feciſſe videretur iniuſte. Verum Alexander quoniam ſuſpicionem patris nullo modo aboleri poſſe arbitrabatur, vltro malis aſſentiendum putauit: ac digeſtis aduerſus inimicos quatuor libris, fatetur inſidias, earumque ſe plurimos ſocios habere perſcribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hãc enim etiam ſtupro ſibi quondam eſſe mixtam, eum vim noctu adhibuiſſet inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & grauia de optimatibus clamantes, cum mature in Iudæam Archelaus venit, metuens genero ſimul ac filiæ, quibus etiã prouidentiſſimo cõſilio ſuccurrit, regiique minas arte diſſoluit. Mox enim eum eo congreſſus, vbinam eſt, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aſpiciam, quod meis manibus ipſe lacerabo: addamque filiam meam bono marito nouo? nam etſi conſilij particeps non eſt, quia tamen eiuſmodi viri coniunx fuit, inquinata eſt. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc viuit Alexander: ego namq; ita ex Cappadocia properans veniebam, vt qui & illum reperirem olim dediſſe ſupplicium, & de filia quæſtionem tecum haberem, quam tui tuæque dignitatis contemplatione illi deſponderam. At nunc de vtroque nobis conſulendum eſt: licet nimium pater ſis, & ad puniendum inſidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alterius iracundiæ vicarij ſuccedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perſcripſerat libros, legendos ei præbet, ſingulisque capitulis inſiſtens, cum eo deliberabat. Vnde occaſionem ſui conſilij nactus Archelaus, paulatim cauſam in eos qui ſcriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem ſibi credere regem videret, conſiderandum eſt, inquit, ne forte adoleſcentulus tot nequiſſimorum inſidiis circumueniatur, non tu ab adoleſcentulo. nec enim appareret cauſam, cur in tantum ruerit ſcelus, qui & nunc regno potiretur, & ſucceſſionem regni ſperaret, niſi aliquos haberet huius perſuaſionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab huiuſmodi namque hominibus non ſolum adoleſcentulos falli, verum etiam ſenes, domoſque clariſſimas totaque regna ſolere ſubuerti. Conſentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorũ quatuor argumentum, qui vbi propenſiorem eſſe regis animum ſenſit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere, quam honeſte non

An. mũdi 3956.
Ante Chriſtũ nat. 8.
Ant. lib. 17. cap. 8.
Herodis ſæuitia.
Herodes Alexandrum in vincula conijcit, & in amicorũ eius tormenta pergit.
Alexander in vinculis 4. libros aduerſus inimicos cõſcribit.
Archelaus Rex Cappadociæ, in Iudæã ad Alexandrũ generũ venit.
Ant. lib. 16. c. 8. 9.
Archelaus & Herodes de libris Alexandri deliberant.
Herodes in Pheroram fratrem excitatur.

An. mūdi 3956. Ante Chriſtū nat. 8.

poſſet, ex impudentia ſalutem quæſiuit. relictoque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat ſe videre, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeſte conuinceretur regem inſidiis voluiſſe decipere, omniumque malorum præſentium adoleſcenti cauſa fuiſſe: niſi malit omiſſis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus inſimularetur omnia confiteri, & à fratre præſertim cui dilectus eſſet, veniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus ſe quoque opem laturum.

Pheroras atra veſte inſtructus cū lacrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniā petit.

Paruit Archelao Pheroras, atraque veſte cū lachrymis vt quam miſerabilis appareret, inſtructus, ad pedes Herodis acceſſit: veniamque metuit poſtulans. & ſe quidem ſceleratū eſſe fatebatur: namque omnia quæ ſibi obiicerentur feciſſe. horum autem cauſam eſſe diminutionem mentis atque inſaniam, ex mulieris amore cōceptam. Itaque poſtquam ſtetit Pheroras ſuimet ipſe accuſator ac teſtis, tunc eum iam Archelaus excuſando, Herodis iracundiam mitigabat, propriis vſus exemplis: etenim ſe quoque à fratre multo grauiora perpeſſum, naturale ius dicebat antepoſuiſſe vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, ſemper aliquam partem pondere ipſo tumeſcere: quam reſcindi quidem non oportere, leniter vero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus. Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit.

Pheroras mediante Archelao Herodis iracundiā mitigat.

ipſe autem Alexandro tamdiu manebat iratus, filiamque ab eo diſtractam ſecum abducturum ſe aiebat, donec Herodem compulit vltro pro adoleſcentulo deprecari, vt iterum ei filiam deſponderet. Satis autem grauatim Archelaus, cui vellet eam præter Alexandrum collocari permiſit: maximi enim pendere, quo iura inter ſe affinitatis inuiolata permaneant.

Archelaꝰ Herodem vltro pro Alexandro deprecari compellit.

Rege autem ſibi filium ab eo donatum affirmante, niſi matrimonium diremiſſet, quod & liberos iam haberent, vxor quoque ab adoleſcente diligeretur: quæ ſi remaneret, peccatorum fore obliuio: ſi vero diſcederet, cauſa de omnibus deſperandi: molliorem namque fieri audaciam, ſi domeſticis affectionibus diſtrahatur: vix tandem ceſſit, vnaque & ipſe rediit cum adoleſcente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait; cum Cæſare collocuturum: de omnibus enim ſeſe literas ad eum feciſſe. Vafrum igitur Archelai conſilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter verſabantur.

Archelaum & cognatos pretioſiſſimis muneribꝰ donat Herodes.

Abeuntem autem muneribus talentorum ſeptuaginta, ſolio quoque aureo gemmis ornato & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itemque amicorum eius quenque pro merito. quin & cognati Regis omnes, iuſſu eius Archelao dona ſplendidiſſima dederunt: eumque tam ipſe quā optimates Antiochiam vſque proſecuti ſunt.

Ant. lib. 16. ca. 11.

Eurycles Lacō Alexandrū apud parentē clā accuſat, autorque necis ipſiꝰ

Non multo poſt quidam in Iudæam venit, Archelai conſiliis multo potentior: qui non ſolum reconciliationem gratiæ Alexandro quæſitam fecit irritam: verumetiam cauſa fuit, vt periret. Laco erat genere, nomine Euricles, ad regni deſiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regio tolerare non poterat. Is ampliſſimis donis Herodi oblatis, velut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum ſtatim multiplicata recepiſſet, immaculatam liberalitatem nihil eſſe ducebat, niſi regum ſanguine comparaſſet. Itaque regem adulatione falſiſque de ipſo laudibus, & ſermonis calliditate circumuenit: matureq; perſpecto eius ingenio, dictis ſimul & factis quæ illi placerēt, inter primores eius amicos habetur. Nam & Rex & omnes eius comites, libenter ciuem Spartæ patriæ cauſa, præcipuo dignum honore ducebant.

Eurycles amicitia ſimulata fallit Alexandrū, eiuſq; fit proditor.

Ille autem poſtquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in ſingulos eſſet animatus, Antipatri quidem hoſpitio præuentus erat. Simulata vero amicitia fallebat

Alexan-

An. mũdi 3956. an. Chr. na. 8.

Alexandrum, olim ſe & Archelai ſocium eſſe mentitus, quo etiam citius quaſi probatus obrepſit. Moxque ab eo fratri quoque Ariſtobulo commendatus eſt. Perrentatis autem perſonis omnibus, aliam alio modo ſubibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando caſtigans, quod quum fratrum ſit maximus, ſpei ſuæ negligat inſidiatores: Alexandrum vero, quod Regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno ſuccedere, præſertim quum haberet magnã occaſionem Archelaum: quæ quidem adoleſcenti bona fide ſuadere videbatur, quod amicitiam ſimulaſſet Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ ſe mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes, ſi cum matrem illorum interemerit, ipſis quoque regnum eius auferret. quorum cauſa Eurycles & miſerari eos & condolere ſimulans, etiam Ariſtobulum ad ea dicenda pellexit: atque ira querelis in patrem vtroque deuincto, referens ad Antipatrum ſecreta diſcedit: afflicto quoque inſidiarum mendacio, quas ei fratres paraſſe affirmabat, ac pene iam ſtrictis gladiis in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & extremũ necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, ipſe accuſatoris partibus fungitur. Cumque adiſſet Herodem, vitam ei ſe rependere pro beneficiis ſibi delatis, & lucem referre dixit pro hoſpitio: olim Alexandrum exacuiſſe in eum gladium, & confirmaſſe dexteram: verum ſceleri tanto fuiſſe impedimento, quod ſocietatem facinoris aſſimulaſſet. Alexandrum enim dicere, non bene ſecum Herodem actum putare, quod regnum obtinuiſſet alienum, & poſt matris eorum necem principatum eius dilaceraſſet, niſi etiam degenerem cooptaret hæredem, auitumq; ipſorum regnum Antipatro ſpurio traderet. Proinde ſemet Hyrcani manes & Mariammes vltum ire. Nec enim decere ſucceſſionem regni ab huiuſmodi patre ſine cæde ſuſcipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret. Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio, ſine ratione ſe contumeliis affici, patre dicente, ſolus generoſus Alexander, & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoque offendere, ſi taceat: ſi vero laudet, cauillatorem appellari. & prorſus immitem ſibi patrem inueniri, ſolique Antipatro indulgentem: ob quæ vel emori non recuſare, niſi ex voto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſiu eum occidiſſet: primum ſalutis occaſionem fore Archelaum ſocerum ſuum, ad quem facile poſſet effugere: deinde Cæſarem, qui nunc vſque ignoraret mores Herodis. nec enim ſic ei adſtaturum vt antea, patris præſentiam formidando, nec de ſuis tantum criminib. locuturum, ſed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem vſque tributis opprimeret vulgarurum. deinde in quibus deliciis, quibuſque actibus partæ ſanguine pecuniæ conſumptæ ſint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quæ cauſa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaque ſcelera Regis retecturum: quibus cognitis nemo ſe iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falſo delatis, Antipatri laudes proſequebatur, illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans, quique adhuc inſidias retardaſſet. Rex autem nondum præteritæ ſuſpicionis dolore compreſſo, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater, alios accuſatores fratribus ſubornauit, qui eos dicerent cum Iucundo & Tyrannio clam loqui ſolitos eſſe, equitum regis olim principibus, tunc vero propter quaſdam offenſiones ordinibus motis. Hac denique indignatione ſuccenſus, confeſtim eos Herodes tormentis ſubdidit. Illi autem nihil eorum ſe quæ crimini darentur,

Eurycles necis & Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur.

Eurycles Alexandrũ apud Herodem falſo accuſat, & in pericula præcipitat.

Alia falſa accuſatio Alexandri & fratris, ad indignationẽ Herodem cõmouet.

An. mũdi 3956. an. Chr. na. 8.

Diophantes Regis Notarius Alexandri nomine falſas literas conſcribit.

ſcire confeſſi ſunt. Sed oblata eſt quædam velut ad præfectum caſtelli Alexandrii ab Alexandro ſcripta epiſtola, deprecanre vt cum Ariſtobulo fratre ſe in caſtello reciperet, ſi patrem interfeciſſent: tamque armis quam aliis ſubſidiis eos vti permitteret. Hanc Alexander Diophanti commentum eſſe dicebat, qui Regis erat notarius, homo audaciſſimus & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis ſæpe falſo conſcriptis, ob hoc poſtremo occiſus eſt. torto autem caſtelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum quæ delata erant verum eſſe cognouit. Sed quamuis nullum documẽtum validum proferretur, filios tamen aſſeruari præcepit. Euryclem vero domus ſuæ peſtem, ac totius ſceleris fabricatorem, bene de ſe meritum datoremq; ſalutis appellãs, talentis quinquaginta donauit. Ille autẽ prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: auſusq; dicere, quod Herodem reconciliaſſet Alexandro, ab illo quoque pecunias cepit. Deinde in Achaiam tranſgreſſus, ad ſimilia facinora male quæſitis abuſus eſt. Poſtremo apud Cæſarem accuſatus, quod diſſenſionibus repleuiſſet Achaiam, & ciuitates ſpoliaret, in exilium mittitur. atq; hoc eum modo pœnæ Alexandri & Ariſtobuli perſecutæ ſunt. Hoc loco dignum eſt Coum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Namque hic cum amiciſſimus eſſet Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenifſet, percontanti Regi ſuper his quæ ille inſimularet, iuratus nihil ſe ab adoleſcentibus audiſſe affirmauit. Nec tamen id quicquam miſeris profuit apud Herodem, ſolis maledictis aures paratiſſimas aperientem: eumq; gratioſiſſimum ſibi iudicantem, qui ſecum eadem crederet. iiſdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Ariſtobulus, quo periculis inuolueret, quam & ſocrum habebat & amitam, monitũ miſerat, vt ſaluti ſuæ conſuleret: quaſi Rex eam decreuiſſet occidere, iterum inſimulatam, quorum antea fuerat accuſata: ꝙ Syllæo Arabi nubere cupiens, quem ſciret eius inimicum, occulte illi ſecreta Regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempeſtate oppreſſi adoleſcentes, non ſecus ac turbine peſſundati ſunt. Salome enim protinus contendit ad Regem, eiq; monita Ariſtobuli prodit: atque ille vlterius durare non paſſus, vtrunque filium vinxit, & ſeparatos aſſeruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magiſtrũ, & ex amicis Olympum deſcripta ferẽtes iudicia, proficiſci iuſſit ad Cęſarem: qui poſtquam Roma naui delati, Regis literas reddiderunt, vehemẽter quidem Cæſar ob adoleſcentes indoluit, verum poteſtatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique reſcribit ei, vt ipſe ſui dominus eſſet arbitrii; melius tamen facturum dicens, ſi in communi conſeſſu propinquorum ſuorum, prouinciæque rectorum de inſidiis quæreret: eoſque ſi delato crimini repetiret aſtrictos, occideret. ſi vero fugam tantum eſſe meditatos, mediocri ſupplicio contentus eſſet. Paret ſcriptis Herodes: cumque Berytum, quo Cæſar iuſſerat, peruenifſet, cogit iudicium. Præſederunt autem rectores, quibus à Cæſare ſcriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui Regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & poſt hos optimates Syriæ, præter Archelaum Regem: namque hunc Herodes, ꝙ Alexandri ſocer eſſet, ſuſpectum habebat. Sed filios quidem ſatis prouido conſilio in iudicium non produxit: ſciebat enim quod ſi tantum viſi fuiſſent, omni modo ad miſericordiam cunctos impellerent: ſi vero etiam dicendi copiam nacti eſſent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem cuſtodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorſus autem Rex, veluti cum præſentibus ageret, commouebatur, & inſidias quidem timide obiiciebat: nam probationibus deficiebat. male-

Cous Euaratus.

Ant. lib. 16. ca. 12.

Herodes a Salome motus vtrunq; filium vincit, & ſeparatos aſſeruari præcipit.

Ant. lib. 16. c. 13.

Herodes contra Alexandrũ & Ariſtobulum iudicium cogit.

Herodes in iudicio filios accuſat.

dicta

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3.

Sententia in filios Herodis.

dicta vero & probra & iniurias, & peccata plurima in ſe admiſſa proſequebatur: eaque morte grauiora eſſe confeſſoribus demonſtrabat. Poſtremo cum nemo contradiceret, ſemetipſum argui miſerabiliter queſtus, acerbamque victoriam vincere, ſingulos ſententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus cõdemnandos eſſe adoleſcentulos, ſed non morte pronũciauit. nec enim fas eſſe cum tres ipſe aſtantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis viſum eſt, eoſque nonnulli alii ſecuti ſunt. Triſtem vero ſententiam primus Volumnius dixit, cunctique poſt eum Herodis æmulatione, vel odio: neq; indignatione quiſquam necandos eſſe adoleſcentes iudicauit. Tum autem vniuerſa Iudæa & Syria, ſuſpenſa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: ſed nemo exiſtimabat Herodis crudelitatem ad parricidium vſque proceſſuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæſaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam Regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro aſſuetum atque amicum, & ipſe diligebat adoleſcentulos: prę nimia indignatione mentis poſtremo circumiens clamitabat conculcatam eſſe iuſtitiam, veritatem periiſſe, naturam eſſe confuſam, vitamque hominum iniquitatis eſſe plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictaſſet. Deinde ipſum etiam Regem auſus adire: mihi vero, inquit, omnium videris eſſe infeliciſſimus, qui contra chariſſimos nequiſſimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduerſus filios tuos habent, quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eſſe iudicaſti: neque aduertis hoc eos agere, vt iuſtis ſucceſſoribus deſtitutus, cum ſolo remaneas Antipatro, capi facile Regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odioſus ſit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim eſt, qui non adoleſcentium miſereatur, principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens, ſimul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autem ſtatim illos & ipſum cum filio comprehendi iubet. Ibique tum alius quidam Regius tonſor, nomine Tryphon, neſcio qua exagitatus inſania, ſemetipſum indicans proſilit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iſte perſuaſit, vt occaſione tondendi nouacula te occiderem: magnaque inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiuſque filium, & tonſorem ſubdidit quæſtioni. Cumque illi pernegarent, tonſor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iuſſit: tumque filius eius, patris miſeratione commotus, cuncta ſe Regi, ſi eum ſibi condonaſſet, indicaturum promiſit. Eoque relaxato, ipſius occidendi patrem ſuum habuiſſe voluntatem dixit, impulſum ab Alexandro Hoc autem quibuſdam fictum ab adoleſcente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum eſſe affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accuſatis in eos armauit populum, vt ibidem cum tonſore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios vero in Sebaſten miſſos, quæ non longo à Cæſarea interuallo diſtaret, præfocari iubet: eaque re mature perfecta, in caſtellum Alexandrium mortuos aſportari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos. Hic finis Ariſtobulo & Alexandro vitæ fuit.

Tiro vetus Regis miles, Herodis ſæuitiam execratur

Tironẽ cũ filio Herodes cõprehendi iubet.

Ant. lib. 16.ca. 13.

Alia falſa in Tironẽ & Alexandrũ accuſatio.

Herodes Alexandrũ & Ariſtobulũ filios præfocari, cũ Alexandro materno auo ſepeliendos iubet.

CAP. XVIII.

De conſpiratione Antipatri contra patrem.

Ant. lib. 17.c.21.

ANtipatrum vero, cum iam ſine controuerſia ſucceſſionem regni ſperaret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis ſcientibus illum omnes fratribus ſuis conſeruiſſe calumnias: nihiloq; minus timor eum

An. mūdi 3961. an. Chr. na. 3.

non mediocris ſolicitabat, creſcente ſobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filii duo, Tigrades & Alexander: itemque Ariſtobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Ariſtobulus, filiæque Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidē Herodes cum do-e ſua in Cappadociam dimiſit, poſtquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Ariſtobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: vt enim Salomen, quam infenſam habebat, ſibi reconciliaret Antipater, iſtas nuptias excogitauit.

Antipater pecunia & donis hominum fauorem ſibi conciliare conatur.

Idem vero etiam Pheroram muneribus aliiſque obſequiis, atq; amicos præterea Cæſaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuiſus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, ſed metu conſumeret. Itaque eueniebat, vt nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibuſque nihil dediſſet, acerbiores inimicos haberet.

Quantū Herodem peremptorum filiorum cædis pœniteret, prolis eorū miſeratione oſtendebat.

In diſtributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter ſpem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cœdis pœniteret, prolis eorum miſeratione ſignificari. Conuocatis enim propinquis atque amicis ſuis, & pupillis aſtantibus cum lacrymis oppleſſet oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam triſtis eripuit, ipſis autem orbitatis miſericordia cum natura commendat. Experiar itaque, vt etſi pater infortunatiſſimus fui, auus tamen ſim prouidentior, & à quib. poſt me regantur, amiciſſimos mihi relinquam.

Herodes nepotes deſpondet.

Deſpondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, vt ei curator ſis neceſſarius: tuo vero Antipater filio Ariſtobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem vero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc ſit iudicium meum, neque id quiſquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aſpicere. Poſtquam hæc locutus eſt, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benigniſſimeque conſalutatis ſingulis dimiſit concilium. Statim diriguit Antipater, quantoque dolore affectus eſſet neminem latuit pupillorum. namque honorem apud patrem quoque ſibi derogatum exiſtimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, ſi Alexandri filiis præter Archelaum etiā Pherotam tetrarcham adiutorē habere licuiſſet. Ad hæc reputabat odium ſuum, & orbitatis miſerationem, qua tota gens flectebatur, quanto viuentium pnetotum ſtudio, & quanta memoria mortuorum ipſius ſcelere renerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere ſponſalia ſtatuit. & callide quidem patri ſurrepere timuit, ſæuienti acriterque vigilanti ad ſuſpicandum. palam vero eum ſupplex adire auſus eſt, coramque depoſcere, ne ſe honore prinaret, quod dignum eſſe iudicaſſet, nudumque Regis nomen habere vellet, regni autem ſubſtantiam penes alios eſſe. Nec enim poſſe rerum obtinere dominatum, ſi præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio ſocer eſſet adiunctus. Inſtantiſſime vero precabatur, quia numeroſa eſſet Regia progenies, nuptias permutari.

Herodis filii ex ſeptem uxorib. ſuſcepti.

Nouem namque Regi vxores erant, ſed harum ſeptem vnde filios ſuſceperat, ipſum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemque Antipam & Archilaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Ioſephus habuerat, ex Hieroſolymitide vero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaſaelum. Habebat autem filias quoq; alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phedra, & alteram ex Elpide: duaſque vxores ſine filiis, conſobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Ariſtobuli ſorores duas ex

Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia ſupereſſet, aliter nuptias iungi poſtulabat Antipater. Rex autem perſpecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus eſt: quippe filiorum quos interfecerat caſum reputans verebatur, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem ſæuioribus dictis eum protelat. Poſtea vero blanditiis eius adductus, ſponſalia reformauit: ac primum ipſi Antipatro Ariſtobuli filiam collocat, filium vero eius iungit filiæ Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in ſimili cauſa impetrare Salome non potuit. hanc enim quamuis ſoror eſſet, atque hoc ſæpe intercedente Iulia vxore Cæſaris poſtulaſſet, Arabi Syllæo nubere non paſſus eſt: ſed inimiciſſimam ſibi fore iurauit, niſi ab hoc ſtudio deſtitiſſet. poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimonium dedit: eiuſque filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes vna, ſororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaſaelum. Sic interrupta pupillorum ſpe Antipater, & pro ſua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia ſingulorum odium vitare non poterat, ſecuritatem ſibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iam confirmato Regi obſecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac ſorore ſua, necnon & matre Antipatri, multa in Regia inſolenter agebat, auſa etiam duas Regis filias contumelioſe tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuiſæ eſſent, alias quidem morigeras habebant: ſola vero Salome aduerſabatur eorum concordiæ: quodque non bono Regis coirent, apud ipſum inſimulabat. Cognita vero eius delatione mulieres, quodq; Herodes ægre tuliſſet, aperto quidem conuentu & familiaritate abſtinuerunt: contra vero & diſcordare inter ſe Rege audiente ſimulabant: cum his adeo colluderet Antipater, vt palam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comeſſationes agebant: earumque conſenſionem fecit obſeruatio firmiorē: cum horum nihil ignoraret Salome, ſed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduerſus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accuſaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodque Phariſæis mercedem contra ſe præbuiſſet, fratremque ſibi hoſtem reddidiſſet expugnatum venenis. Poſtremo conuerſus ad Pheroram, vtrum, ait, ſe fratrem an vxorem vellet optare? Cumque ille ſe citius vita dixiſſet quam coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum ſermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta cuſtodiens, in occulto cum his pernoctabat; metuensque obſeruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficiſceretur, effecit perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto poſt tempore ad Cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum miſit: cunctis quæ vſui forent, magnaque pecunia liberaliter inſtructum, teſtamentumque vna ei portandum dedit, in quo Rex ipſe Antipater inſcriptus erat, & Antipatri ſucceſſor Herodes, ex Mariamme Pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæſaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao cauſam ante dixerat. Non leue autem cum Areta Rege ſuo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentiſſimum, redem-

An. mūdi 3961. an. Chr. na. 3.

Herodes Antipatri blanditiis adductus, ſponſalia reformat.

Ant. lib. 17. ca. 1.

Antipater expectatione regni certa nititur

Mulierū in aula conflictio.

Ant. lib. 17. ca. 4.

Herodes Antipatro, ne cū Pherora, vel eius coniuge vnquam colloqueretur edicit.

An. mūdi 3961. an. Chr. na. 3.

Antipater pecunia & donis hominum fauorem ſibi conciliare conatur.

non mediocris ſolicitabat, creſcente ſobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filii duo, Tigrades & Alexander: itemque Ariſtobulo ex Betenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Ariſtobulus, filiæque Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidē Herodes cum dote ſua in Cappadociam dimiſit, poſtquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Ariſtobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: vt enim Salomen, quam infenſam habebat, ſibi reconciliaret Antipater, iſtas nuptias excogitauit. Idem vero etiam Pheroram muneribus aliiſque obſequiis, atq; amicos præterea Cęſaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuiſus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, ſed metu conſumeret. Itaque eueniebat, vt nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibuſque nihil dediſſet, acerbiores inimicos haberet. In diſtributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter ſpem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cœdis pœniteret, prolis eorum miſeratione ſignificari. Conuocatis enim propinquis atque amicis ſuis, & pupillis aſtantibus cum lacrymis oppleſſet oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam triſtis eripuit, ipſis autem orbitatis miſericordia cum natura commendat. Experiar itaque, vt etſi pater infortunatiſſimus fui, auus tamen ſim prouidentior, & à quib. poſt me regantur, amiciſſimos mihi relinquam. Deſpondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, vt ei curator ſis neceſſarius: tuo vero Antipater filio Ariſtobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem vero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc ſit iudicium meum, neque id quiſquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aſpicere. Poſtquam hæc locutus eſt, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benigniſſimeque conſalutatis ſingulis dimiſit concilium. Statim diriguit Antipater, quantoque dolore affectus eſſet neminem latuit pupillorum. namque honorem apud patrem quoque ſibi derogatum exiſtimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, ſi Alexandri filiis præter Archelaum etiā Pheroram tetrarcham adiutorē habere licuiſſet. Ad hæc reputabat odium ſuum, & orbitatis miſerationem, qua tota gens flectebatur, quanto viuentium puerorum ſtudio, & quanta memoria mortuorum ipſius ſcelere reuerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere ſponſalia ſtatuit. & callide quidem patri ſurrepere timuit, ſæuienti acriterque vigilanti ad ſuſpicandum. palam vero eum ſupplex adire auſus eſt, coramque depoſcere, ne ſe honore priuaret, quod dignum eſſe iudicaſſet, nudumque Regis nomen habere vellet, regni autem ſubſtantiam penes alios eſſe. Nec enim poſſe rerum obtinere dominatum, ſi præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio ſocer eſſet adiunctus. Inſtantiſſime vero precabatur, quia numeroſa eſſet Regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque Regi vxores erant, ſed harum ſeptem vnde filios ſuſceperat, ipſum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemque Antipam & Archilaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Ioſephus habuerat, ex Hieroſolymitide vero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaſaelum. Habebat autem filias quoq; alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phedra, & alteram ex Elpide: duaſque vxores ſine filiis, conſobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Ariſtobuli ſorores duas ex

Quantū Herodem peremptorum filiorum cædis pœniteret, prolis eorū miſeratione oſtendebat.

Herodes nepotes deſpondet.

Herodis filii ex ſeptem vxorib. ſuſcepti.

Ma-

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3.

Mariamme. Cum igitur ranta prolis copia ſupereſſet, aliter nuptias iungi poſtulabat Antipater. Rex autem perſpecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus eſt: quippe filiorum quos interfecerat caſum reputans verebatur, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem ſæuioribus dictis eum proielat. Poſtea vero blanditiis eius adductus, ſponſalia reformauit: ac primum ipſi Antipatro Ariſtobuli filiam collocat, filium vero eius iungit filiæ Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antiparri valuerit adulatio, quod idem in ſimili cauſa impetrare Salome non potuit. hanc enim quamuis ſoror eſſet, atque hoc ſæpe intercedente Iulia vxore Cæſaris poſtulaſſet, Arabi Syllæo nubere non paſſus eſt: ſed inimiciſſimam ſibi fore iurauit, niſi ab hoc ſtudio deſtitiſſet. poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimonium dedit: eiuſque filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes vna, ſororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaſaelum. Sic interrupta pupillorum ſpe Antipater, & pro ſua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia ſingulorum odium vitare non poterat, ſecuritatem ſibi ex terrore quærebat: cum prætcrea Pheroras ei veluti iam confirmato Regi obſecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac ſorore ſua, necnon & matre Antipatri, multa in Regia intolenter agebat, auſa etiam duas Regis filias contumelioſe tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuiſæ eſſent, alias quidem morigeras habebant: ſola vero Salome aduerſabatur eorum concordiæ: quodque non bono Regis coirent, apud ipſum inſimulabat. Cognita vero eius delatione mulieres, quodq; Herodes ægre tuliſſet, aperto quidem conuentu & familiaritate abſtinuerunt: contra vero & diſcordare inter ſe Rege audiente ſimulabant: cum his adeo colluderet Antipater, vt palam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comeſſationes agebant: earumque conſenſionem fecit obſeruatio firmiorē: cum horum nihil ignoraret Salome, ſed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduerſus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accuſaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodque Phariſæis mercedem contra ſe præbuiſſet, fratremque ſibi hoſtem reddidiſſet expugnatum venenis. Poſtremo conuerſus ad Pheroram, vtrum, ait, ſe fratrem an vxorem vellet optare? Cumque ille ſe citius vita dixiſſet quam coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum ſermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta cuſtodiens, in occulto cum his pernoctabat; metuensque obſeruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficiſceretur, effecit perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto poſt tempore ad Cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum miſit: cunctis quæ vſui forent, magnaque pecunia liberaliter inſtructum, teſtamentumque vna ei portandum dedit, in quo Rex ipſe Antipater inſcriptus erat, & Antipatri ſucceſſor Herodes, ex Mariamme Pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæſaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao cauſam ante dixerat. Non leue autem cum Areta Rege ſuo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentiſſimum, redem-

Herodes Antipatri blanditiis adductus, ſponſalia reformat.

Ant. lib. 17. ca. 2.

Antipater expectatione regni certa nititur

Mulierũ in aula conflictio.

Ant. lib. 17. ca. 4.

Herodes Antipatro, ne cũ Pherora, vel eius coniuge vnquam colloquere tur edicit.

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3.

Fabatus Procurator Cæſaris apud Herodem ſecretorũ Syllæi proditor.

ptoque Fabato procuratore Cæſaris fautore vtebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæſar iuſſerat exigebat. Ille autem cum nihil dediſſet, accuſabat apud Cæſarem Fabatum, diſpenſatorem eſſe dicens, non quæ ipſi, ſed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, ſecretorum Syllæi proditor factus eſt: regique indicauit, quod Syllæus Corinthum eius ſatellitem pecunia corrupiſſet, eumq; aſſeruari oporteret. Neque Rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iſte, licet in aula Regis eſſet educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum ſolum corripi, ſed etiam duos alios Arabas iuſſit apud eum repertos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui ſubditi quæſtioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, perſuaſiſſe confeſſi ſunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam tranſmiſſi ſunt.

CAP. XIX.

De veneno Herodi parato & quomodo compertum ſit.

Herodes Pheroram cũ uxore eiicit.

Pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur.

Ant. lib. 17, c. 5.

Venefica muliercula ex Arabia.

Confeſſio muliercularum in tortura.

AT Herodes Pheroræ vehementius imminebat, vt repudiaret vxorem: neq; quomodo mulierem plecteret inueniebat, cum multas in eam odii cauſas haberet, donec ipſum etiam fratrem cum ea ſupra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam ſuam receſſit, iuratus vnum ſibi exilii finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuerſurum eſſe dum vixerit. Denique nec ægrotum quamuis ſæpe accitus fratrem inuiſere voluit, eum quibuſdam mandatis eum quaſi moriturus vellet inſtruere. Sed ille quidem præter ſpem conualuit. Poſtquam autẽ Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonſtrata eſt. Nam & venit ad eum, & humaniſſime curatum voluit: ſed morbum ſuperare non quiuit: intra dies enim paucos eſt mortuus. Quem licet vſque ad vltimum vitæ diem dilexiſſet Herodes, tamen quod illum quoq; veneno peremiſſet, fama vulgatum eſt. Verum eius corpore in Hieroſolymam deportato, luctum maximũ cunctæ genti denunciauit, clariſſimaq; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidem interfector Alexandri & Ariſtobuli, hunc exitum vitæ ſortitus eſt. Tranſiit autem in Antipatrum autorem pœna ſceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum Regem triſtes adiiſſent, fratrem ipſius Pheroram veneno interemptum eſſe dicebant. nam quendam ei cibum obtuliſſe coniugem ſuam, non eo quo ſolebat modo conditum: eoq; ſumpto illum morbo protinus eſſe correptum. Veniſſe autem ante biduum, matris ac ſororis eius accitu quãdam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dediſſe mortiferum Syllæi conſilio: namque illi notam fuiſſe. Perculſus igitur plurimis ſuſpicionibus Rex, ancillas & nonnullas libertinas quæſtioni ſubiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræque rector, in matrem Antipatri, quæ nobis horum malorum cauſa eſt, vindicet. Hoc Rex initium nactus, perſequebatur vlterius indaginem veritatis. Mulier vero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à Rege, tota eum illis nocte potare ſoliti eſſent, ſeruis omnibus excluſis & ancillis. Vna quidẽ libertinarum hæc indicauit. Cum autẽ ancillæ ſeparatim ſingulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de cauſa Romam quidem Antipater ex compoſito, Pheroras vero trans flumen ſecedere curauiſſet. Nam ſæpe illos in ſermone dixiſſe, q

An. mũdi 3961. an. Carnar. 3.

poſt Alexandrum & Ariſtobulum ad ipſos eorumq; coniuges tranſiturus eſſet Herodes. Nec alicui poſſe parcere, qui Mariamme eiusque filiis minime pepercíſſet: ideoque melius eſſe, ab hac bellua quam longiſſime fugere. Sæpe autem dixiſſe matri Antipatrum cõquerentem, quod cum ipſe iam canus eſſet, pater in dies ſingulos iuueneſceret, ſeque fortaſſe prius quam regnare incipiat moriturum: aut ſi vnquam ille deceſſerit, (quando autem iſtud futurum) voluptatem ſibi ſucceſſionis omnino fore breuiſſimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc eſt, Alexandri & Ariſtobuli filios: ſibi autem filiorum quoq; ſpem ademptam eſſe patris iniuria: qui non eorum quenquam poſt mortem ſuam regni ſucceſſorem, ſed Mariammes filium ſcripſiſſet hæredem. Qua quidem in re prorſus eum ſenectute delirare, ſi teſtamento ſuo ſtandum arbitraretur. ſe namque vt ex eius progenie nemo ſupereſſet curaturum. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuiſi vnquam filii fuerunt, odio vincat: plus tamen eum etiam fratres odiſſe. Denique nuper ſibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donaſſe: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? reſpondiſſe Antipatrum, vtinam cunctis ablatis nudos ſe dummodo viuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri poſſe, vt tam peſtiferam beſtiam quiſquam effugiat, ſub qua nec amicis eſſe palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, ſi virorum ſpiritum manusque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitaſſet. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum eſt. De his enim ſoli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, ſpoliatam, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira depoſita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes ſuſpiciones excitabatur: multoſque innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam ſe conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi ſui cauſa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiiſſe, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepiſſe Theudionem, ac Pheroræ tradidiſſe: cui mandaſſet Antipater, vt Herodem occideret, dum ipſe Romæ abeſſet, ac ſuſpicione careret: Pheroram vero venenum vxori ſuæ dediſſe ſeruandum. Itaq; hanc euocatam, ſtatim Rex quod acceperat afferre iubet. Illa vero quaſi allatura egreſſa, de tecto ſe præcipitem dedit, vt eo modo probationes & Regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, ſicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, ſed in diuerſam delata partem, periculum mortis euaſit. Portataque ad Regem, vbi reſipiſcere potuit (nam caſus eam perturbauerat) quamobrem ſe præcipitaſſet interrogata, adiurante Rege, quod vera diceret remitterer omne ſupplicium: ſin falſa promere maluiſſet, corpus eius tormentis abſumeret, neq; ſepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde, quid, inquit, ſecreta cuſtodio, quũ Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit ſeruitura? Audi Rex, & tecum Deus mihi teſtis veritatis, qui falli non poteſt: Cum Pheroræ morituro lachrymans aſſiderem, tunc ille me ad ſe vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo ſum deceptus. Nam qui ſic me diligeret, inuiſum habui, & necare cogitaui: qui tantò nunc mei, quamuis ne dum mortui, dolore cõfunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum ſeruas, relictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer propere, meq; vidente conſume, ne ad inferos quoq; vltricem huius ſceleris conſcientiam deferam. Ita vt iuſ-

Doridem Alexandri matrem omni ornatu ſpoliatam Herodes expellit.

Pheroræ coniunx quid cum veneno ſit actum, ingenue fatetur.

An. mũdi 3961. an. Chr. nat. 3.

ſit atruli: & magnam quidē veneni partem ſub obtutibus eius in ignem effudi: modicum vero mihi propter dubios caſus, & quæ metuerem, reſeruaui. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habenrem pyxidem profert: Rex vero in matrem fratremque Antiphili contulit quæſtionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Ægypto attuliſſe pyxidem fatebantur, illumque venenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepiſſe dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Ariſtobuli manes, ipſi erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à ſuſpicionibus remotiſſimos ad probationes trahebant. Denique etiam Pontificis filiam Mariammen, conſciam eſſe maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonſtratum eſt. Rex autem matris audaciam filii quoque pœna coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri ſucceſſorem ſcriptum ex teſtamento deleuit.

Diuina vltio nullum ſcel' impunitũ relinquit.

CAP. XX.

De Antipatri in Herodem malignis ſtudiis deprehenſis & vltis.

POſthæc etiam Bathyllus, nouiſſima conſiliorum Anriparri fides documenris acceſſit. Namq; is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferens, hoc eſt, aſpidum virus, aduenerat, aliorumque ſerpentum ſuccos: vt ſi prius fuiſſet inualidum, hoc ſe Pheroras cum ſua coniuge in Regem armaret. Idem vero præter ſuſceptam cōtra ſalutem patris audaciam, velut operam ſubciſiuam, habebat epiſtolas aduerſum fratres compoſitas ab Antiparro. Erant autem Romæ in ſtudiis Archelaus & Philippus, iam adoleſcentuli, magnique animi Regis filii, quos Antipater velut imminenres ſpei ſuæ remouere feſtinans, quaſdam in eos literas ipſe finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis ſcribere perſuaſit, quod multis patrem maledictis carperent. ac de Alexandri & Ariſtobuli nece manifeſte quererentur, ſeque accitos eſſe grauiter ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idque maxime ſolicitabat Antipatrum. Quin etiam prius quam proficiſceretur, in Iudæa conſtitutus Antipater, eiuſdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremque adeundo vitandæ ſuſpicionis cauſa, fratres purgare ſimulabat: quædam falſo ſcripta, quædam vero adoleſcentiæ peccata eſſe commemorans. Quo quidem tempore ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulabat, plurimis pecuniis datis, ſumptuum confundere tentabat indicia, veſtem precioſam variaque ſtragula, poculaque argentea, necnon & aurea comparando, aliaque plurima inſtrumenta, vt preciorum magnitudine mercedes falſariis erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expenſa, & eorum maxima fuit occaſio cauſa Syllæi. Vniuerſis autem malis tunc minoribus maiore contectis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epiſtolæ vero de iteratis fratricidiis conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus eſſent ei nunciauit, quamuis inter ſcelus probatum, & ipſius reditum ſeptem menſium interualla fluxiſſent. Ita erat inuiſus omnibus. Fortaſſe autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum manes obmuteſcebāt. Denique Roma literas miſit, continuo ſe venturum eſſe, quodque honorifice dimiſſus eſſet à Cæſare nuncians. Rex autem inſidiatorem manibus tenere deſiderans: timensque ne ſi quid præſciſſet, forte caueret, ipſe quoque literis beneuolentium ſimulans, & alia familiariſſime ſcripſit, & vt reuerſionem ſuam maturaret orauit. Nam ſi properaſſet matris ſuæ quoque offenſionem poſſet componere, quam expulſam eſſe

Antipatri in Archelaum & Philippum fratres inſidiæ.

Antipater ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulat, ingentem pecuniæ ſummam erogat.

Ant. lib. 18. cap. 8.

An. mũdi 3961. an. Chr. nat. 3.

Antipater vt reuerſionem ſuam maturaret, ſcribit Herodes.

Antipater Pheroræ mortem vehementer luget.

Antipater Cæſareæ omnibus inuiſus.

Quomodo Antipater Roma domum reuerſus ab Herode fuerit acceptus.

Iudicium cõtra Antipatrum cui præſidet Varo.

non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ ſuſceperat epiſtolam apud Tarentum, eumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: ſed quantum intelligi datur, cauſa doloris erat, quod inſidiæ pro voto non ceſſerant: neque iam Pheroram flebat, quam maleficiorum miniſtrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epiſtola ſibi reddita, quam ſupra memoraui, ſtatim quidem feſtinabat: ſed poſtquam in Celenderin delatus eſt, ſubit eum quendam materni caſus cogitatio, anima iam per ſemetipſam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei ſuadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognoſceret, quibus ex cauſis matrem ſuam repudiaſſet: namq; timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & viſendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro eſſet vtile conſiderantes, vt properaret monebant, ne ex ipſa mora & patri cauſam prauæ ſuſpicionis, & occaſione præberet calumniantibus. Nunc enim ſi quid motum eſt, in abſentem eſſe factum: nec enim præſente illo quenquam id auſurum fuiſſe. Abſurdum autem videri, propter ſuſpiciones incertas certis bonis carere, neque mature ſe patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod ſolo ipſo niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, tranſmiſſusque in Sebaſtum Cæſareæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima ſolicitudo cum omnes eum deuitarent, nullusq; auderet accedere. Nam etſi ſemper æque inuiſus erat, odio tamen vt proderetur tunc data libertas eſt. Multos autem auertebat ex Rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, ſolusq; de ſe quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quiſquam deductus eſt, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde ſuſceptus eſt. Enimuero clades ille domeſticas intelligens, calliditate celabat, metuque pene mortuus, vultu confidentiam ſimulabat. Et neque fugæ ſpes vlla erat, neq; circumſtantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim Regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam ſpes eum pertentabat hilarior, aut nihil eſſe deprehenſum, aut, ſi quid eſſet, hoc ſeſe impudentia ſua diluturum ac dolis, quę ſola inſtrumenta ſalutis haberet. Itaque his armatus, ſine amicis in Regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria ſunt repulſi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingreſſus inde ad patrem, confirmatusque audacia, velut eius ſalutandi cauſa, propius accedebat: cum ille obiecta manu & capite declinato, exclamat: Et hoc patricidæ eſt, vt me amplexari velis, qui tot maleficiis inuolutus ſis. Diſpereas, impium caput: neque me attingas prius quam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præſto eſt, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem craſtinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obſtupefactus Antipater, quia reſpondere nihil potuit, reuerſus eſt. Cum autem ad eum veniſſent mater & vxor, cunctas ei probationes expoſuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto ſeſe defenderet cogitabat. Poſtero autem die Rex adhibito propinquorum atque amicorũ conſilio, Antipatri quoq; amicos vocat. Ipſe autem cum Varo reſidens, cunctos indices iuſſit adduci, in quibus erant etiam ſerui matris Antipatri quidam pridem comprehenſi, qui ab ea literas ad eum deportauerant huiuſcemodi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita ſunt, caue ne ad eum venias, niſi aliquod auxilium à Cæſare impetraueris. Itaque his vna cum aliis introductis, Ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidiſ-

An. mũdi 3961. an. Chr. nat. 3.

Herodis in iudicio cõtra Antipatrum accuſatio.

Beneficiorum Herodis in filios collatorum recitatio.

ſer: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, ſed integras aures ſatisfactioni meæ præbeas. Demonſtrabo enim me innoxium, ſi tu velis. Ille autem magna voce imperato eis ſilentio, ad Vatum locutus eſt. Quod & tu Vare, & quiuis iuſtus iudex, Antipattum morte dignum iudicauerit, certe ſcio. Vereor autem ne mea quoque tibi ſit inuiſa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miſerandus videri debeo, quod erga tam ſceleſtos indulgentiſſimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adoleſcentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæſaris feceram: ſed quos aliis inuidendos Regibus æmulandosq; conſtitui, meæ ſalutis hoſtes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Iſti enim quod iuuenis & ſucceſſor meus futurus eſſet, maxime ſecuritas quærebatur. at vero hic belua, parientia mea ſupra quam ſatis erat expletus, in me ſatietatem ſuam profudit: eique diu viuere ſum viſus, meamque ſenectutem grauiter tulit, Rexque fieri non niſi patricidio paſſus eſt. quę quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & excluſis quos mihi Regina pepererat filiis, regni mei vicarium declatauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia ſpes eorum iuſtas abrupi.

Herodes Antipatrum præ reliquis filiis amauit, plurimaque in eum beneficia contulit.

Quid enim tantum de illis, quantum de iſto bene ſum meritus: cui viuus etiam poteſtatem meam pene conceſſi: aperte autem regni ſucceſſionem teſtamento reliqui, & præter deſtinatos ei ſeparatim quinquaginta reditus talentornm, ſumptum paſſim mea pecunia ſubminiſtraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque ſolum ex omni familia mea, tanquam patris ſeruatorem, Cæſari commendaui. Aut quid illi rantum ſceleris, quanrum Antipater admiſerunt? quodve de his habui indicium, quale demonſtrauit huius inſidias? etiam approbo, quia auſus eſt aliquid patricida, rurſumque veritatem dolis ſperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego iſtam beluam noui: & quam ſit veriſimilia dicturus, iam nunc proſpicio, fletusq; ſimulatos. Hic eſt qui me quondam monebat, vt viuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omuibus crederem: hic eſt qui vſque ad cubile meum ſolebat ingredi, & circumſpicere ne quis mihi forte paraſſet inſidias: hic ſomni mei cuſtos erat, & ſecuritatis dator, qui conſolaretur luctum peremptorum, & viuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator & ſatelles meus. Quum eius calliditas Vare in mentem venit, & quemadmodum ſingula ſimulaſſet, vix me credo viuere, tamque grauem inſidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam, mihique amiciſſimi ſemper infenſi ſunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipſe ſolitudinem gemam. Nemo autem qui meum ſanguinem ſitierit elabetur, etiamſi per omnes filios indicia ventura ſint. Hæc dicens, ipſe quidem interrupto ſermone tacuit, dolore confuſus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iuſſit exponere. Inter hæc autem Antipater ſublato capite, cum proſtratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendiſti.

Reſponſio & excuſatio Antipatri.

Nam quomodo ego patricida, quem tu ſemper ſeruatorem te habuiſſe commemoras? Aut ſi ficta, vt dicis, ſimulataq; mea pietas fuit, cur in aliis tam callidus, in hoc adeo demens fui, vt non intelligerem, quod ſi homines lateret tanti ſceleris cogitatio, cœleſtem latere iudicem omnino non poſſet, qui vbique præſto eſſet, & cuncta conſpiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus vltus eſt, quia tibi male cogitauerant? Quid autem fuit cur me tua ſalus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odii ſuſpicio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis?

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3.

Quin tui ſeruans, alii timendus eram. Fortaſſis egeſtas cauſa fuit? Multominus. Quis enim magis expenſarum habuit poteſtatem? Si autem omnium hominum perditiſſimus eſſem, immaniſque beſtiæ animum gererem, certe manſueti patris beneficiis vincerer: quem, ſicut tu dixiſti, reduxeris, totque filiis antepoſueris, viuuſque Regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. ô me miſerum, acerbiſſimamq; peregrinationem meam, quam longum liuori tempus, magnumque inſidiantibus ſpatium præbui. Sed tamen tibi pater tuiſque rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret ſenectutem. Roma mihi teſtis eſt pietatis, & princeps orbis terræ Cæſar, qui me patris amatorem ſæpe vocitabat. Accipe pater has eius literas. hæ fictis in me criminationibus veriores: his me defendo: hæ affectus erga te mei argumenta certiſſima: recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidiſti, tu compuliſti vt darem accuſandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce adſum, terra mariq; nihil vſquam patricida perpeſſus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me eſſe ſcio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viſcera mea pergant inſtrumenta pœnarum, ne parcas ſceleſto corpori. Nam ſi patricida ſum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad miſericordiam prouocauit: ſolum autem Herodem, quo minus fleret, iracundia continebat, documentis veris intentum.

Antipater Romã & Cæſarẽ pietatis teſtes allegat.

Ibi autem Nicolaus, iuſſu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & miſericordiæ ſpem abſtulit, & atrociſſimam accuſationem inſtituit, cuncta quidem regni maleficia illi aſſcribens: maxime vero fratrum interitum, quos ipſius calumniis interfectos eſſe demonſtrans, etiam ſuperſtitibus eum inſidiari quaſi ſucceſſionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum paraſſet, multo minus à fratribus abſtineret. Cum autem ad veneni probationem veniſſet, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam feciſſet, corruptiſque Regis amiciſſimis, ſcelere omnem domum repleuiſſet. Atque ita multis aliis dictis & probatis perorauit.

Nicolaus iuſſu Regis contra Antipatrum atrociſſimam accuſationem inſtituit.

Peroratio Nicolai.

Varus autem cum reſpondere iuſſiſſet Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quam, Deus teſtis eſt innocentiæ meæ, ſilenſque iaceret, venenum petiit, idque cuipiam damnatorum capitis ex cuſtodiis bibendum dedit: eoque ſtatim mortuo, quædam in ſecreto cum Herode ſermocinatus, geſta in concilio Cæſari ſcripſit: poſteroque die inde diſceſſit. Nihiloque minus Rex Antipatro vinculis tradito, cladis ſuæ nuncios ad Cæſarem miſit.

Venenum in quodã capitis dãnato probatur.

Poſt hæc Salomen appetiiſſe inſidiis arguebatur Antipater. Quidam enim è ſeruis Antiphili Roma venerat, epiſtolas ferens cuiuſdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus, ad Regem ſcriptis, indicauerat Salomes epiſtola inter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentiæ cauſa miſiſſe. Ipſius autem Salomes epiſtolis & maledicta in Regem acerbiſſima, & accuſatio maxima continebantur. Sed hæ ab Antipatro erant fictæ: iſque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere perſuaſerat. Epiſtola enim eiuſdem mulierculæ ad ipſum ſcripta id prodidit, cuius verba hæc ſunt: Sicut voluiſti patri tuo ſcripſi, & alias epiſtolas miſi, certo ſciens, regem ſorori ſuæ minime poſſe parcere, ſi eas recitauerit. Bene autem facies ſi conſummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris.

Alia aduerſus Antipatrum accuſatio.

Hac epiſtola & quæ in Salomen ſunt compoſita deprehenſis, Regem ſubiit cogitatio, ne forte etiam Alexander falſis epiſtolis fuiſſet oppreſſus: quodque pene ſororem

An. mũdi 3963. an. Chr. na. 1.

Herodes de Antipatro ſupplicium ſumere cogitat, proptereaque nomen ipſius in teſtamento delet.

propter Antipatrum occidiſſet, anxius erat. Itaque non eſt vltra cunctatus, quo minus ab eo ſumeret omnium cauſa ſupplicium: ſed ne propoſitis ſatisfaceret, graui morbo impeditus eſt. De Acme tamen ancilla & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæſarem. ac propterea teſtamento mutato, exemit nomen Antipatri, Regemque ſcripſit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater inſimulauerat. Cæſari autem poſt alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filiis, itemque amicis & libertis, prope quinquaginta: cæteriſque omnibus agrorum & pecuniarium non parum diſtribuit, ac ſororem Salomen luculentiſſimis donis honorauit. In teſtamento quidem iſta correxit.

Ant. lib. 17. ca. 8.

CAP. XXI.

De aquila aurea, morteq́ Antipatri & Herodis.

Morbus autem ingraueſcebat, quod eum ſenectus pariter ac mœror vrgeret, & annos iam ſeptuaginta natus eſſet: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, & nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod Antipater viueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, ſed cum ipſe conualuiſſet, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate ſophiſtæ duo, qui ſumme ſcire leges patrias videbantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sephoræi, & alter Margali Mathias. Hos non pauci adoleſcentium ſectabantur, cum leges exponerent, & in dies ſingulos puberum exercitum congregabant. Qui cum Regem audiſſent mœrore ac morbo tabeſcere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus eſſe, vt Deus vindicaretur, fabricataque aduerſus leges patrias opera deſtruerentur. Siquidem in templo nefas ſit, imagines, aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine ſimulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod ſupra maximã portam templi Rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant ſophiſtæ vt tollerent: pulchrum eſſe dicentes, etiam ſi quod inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recuſare: ſic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum ſenſum perſeuerare perpetuo: minus autem fortes & ſapientiæ ſuæ neſcios amare animam imperitia: magiſque morbo cupere, quam virtute defungi. Dum hæc illi diſſererent, rumor ſubito peruagatur, Regem fere iam mori: vnde etiam confidentes adoleſcentes coronam adorti ſunt, ipſoque meridie, quum plurima multitudo verſaretur in templo, craſſis demiſſi funibus, aquilam ex tecto auream ſecuribus abſcindebant. Quare ſtatim Regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehenſos, Regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipſi auream concidere auſi eſſent, feciſſe confeſſi ſunt: deinde quo iubẽre, lege patria, reſponderunt. Cum vero, quid exultarent tantum, quibus mors imminẽret, ab his quæreretur: quia poſt mortem bonis plurimis frui ſperarent, aſſeruerunt. His itaque Rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum ſuperat, atq; in concionem procedit. Deinde multum in eos quaſi ſacrilegos inuectus, & quod occaſione legis patriç quædam maiora tentaſſent, velut impios ſupplicio dignos eſſe iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæſtio iret, precabatur, vt primum facinoris ſuaſoribus, deinde in eo deprehenſis pœnæ ſubditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipſos Rex qui funibus

Iudas & Matthias populum vt aquilã aureã tollerent, hortantur.

Iuuenes qui aquilam auream abſciderant, ab Herode deducti, exãminãtur.

demiſſi erant cum ſophiſtis viuos incendi, & reliquos qui vna comprehenſi ſunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum, variis doloribus differebatur. nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis ſuperficiem. Aſſiduis autem vexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoque virilis membri vermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & interrupta eum ſuſpiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent, vltionem eam eſſe dicerent ſophiſtarum. Ille autem, quamuis eum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitæ tamen cupidus erat, & remediis excogitatis ſalutẽ ſperabat. Denique Iordanem tranſgreſſus, apud Calliroen aquis calidis vtebatur, quæ in lacum veracẽ bituminis, qui aſphalites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui ſunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in ſolium plenum demerſum ita diſſolutum eſt, vt etiã lumina quaſi mortuus reſoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum reſpicere viſus eſt. deſperata vero ſalute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iuſſit. Cum autem rediens ad Hierichunta veniſſet, atra iam bili correptus, & pene ipſi morti minabatur: factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiuſq; vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen eſt Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome ſorore & Alexa marito eius ad ſe vocatis: ſcio, inquit, mortem meam feſtis gaudiis celebraturos eſſe Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclariſſimos honores ſepulturæ aſſequi, ſi quæ præcipio feceritis. Hos viros qui habentur in cuſtodia, cum animam efflauero, ſtatim militibus circundatos occidite: vt etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illacrymet. Et ſimul his mandatis, legatorum quos Romam miſerat epiſtolæ ſunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iuſſu Cæſaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum eſſe indicabatur. Quin & ſi pater eum in exilium dare mallet, id quoque permiſiſſe Cæſarem, ſcriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribuſq; rurſum victus, (nam inedia tuſſisque pariter violentia diſtendebatur) fatum præuenire conatus eſt: ſumptoque malo etiam cultellum popoſcit: ſectum n. comedere conſueuerat. Deinde circumſpecto ne quis arbiter impediret, tanquam ſe percuſſurus dexteram ſuſtulit. Cum vero Achiabus cõſobrinus eius accurriſſet, manumq; continuiſſet, vlulatus maximus in regia ſtatim, quaſi Rex mortuus eſſet, excitatus eſt. eoque propere audito, Antipater fiduciam recepit: lætusque iam cuſtodes promiſſa etiam pecunia, rogabat, vt ſe ſoluerent atque dimitterent: quod eorum principes non ſolum ne fieret obſtitit, ſed etiam Regi velociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quam vires ægrotantis valebant, continuo ſatellitibus miſſis occidit Antipatrum: mortuumq; ſepeliri præcipit in Hyrcanio. Deinde rurſum corrigit teſtamentum, & ſucceſſorem quidem Archelaum natu maximũ Antipæ fratrem ſcripſit, tetrarcham vero Antipam. Poſt interitum autem filii quinque diebus exactis moritur: annos quidem triginta quatuor, ex quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta vero & ſeptẽm, poſtquam Rex à Romanis declaratus eſt. Et in aliis quidem omnibus, ſecunda fortuna vſus eſt, ſi quis alius. Regnum enim quod priuatus ſibi quæſierat, tanto conſeruatum tempore, filiis ſuis reliquit. In rebus autem domeſticis infeliciſſimus fuit. Salome autem, antequam reſciret mortem Regis exercitus, cum marito progreſſa, vinctos abſoluit, quos occidi mandauerat: ipſum di-

An. mũdi 3963. à Chriſt. na. 1.

Iuuenes cum Sophiſtis capitis damnati, interficiuntur.

Herodes variis morbis vexatur.

Ant. lib. 17. ca. 9.

Herodes morbis obiturus, aquis calidis vtitur.

Atra bilis Herodi mortẽ minatur.

Herodes Roma literas quib. Acmen iuſſu Cæſaris interemptã, & Antipatrum morte damnatum eſſe ſignificatur, accipit.

Herodes doloribus victus, ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat.

Ant. lib. 17. c. 16.

Mors Antipatri.

An. mũdi 3963. à Chriſt. na. 1. *Ant. lib. 17. c.12.*

Militibus ac multitudini Regis mors nunciatur.

Archela' poſt patris obitũ Rex declaratur.

Qua munificentia Herodes ſepultus.

cens mutaſſe conſilium, & vnumquenque iuſſiſſe domum dimitti. Atque ita poſt horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus annuli regis cuſtos, quo ſignare ſolitus erat, & fortunarum illum cœpit dicere, & multitudinem conſolari. Relictamque ab eo militibus epiſtolam recitauit, in qua multum rogabat, vt beneuolo animo ſucceſſorem ſuum fouerent. Deinde poſt epiſtolam teſtamentum legebat, in quo Philippum quidem hæredem Trachonis, proximarumque regionũ: tetrarcham vero, ſicut ſupra diximus, Antipam: Regem autem Archelaum ſcripſerat: eidemque anulum ad Cæſarem ferre mandauerat, aſſignatamque regni adminiſtrati noticiam. Omnium nanque diſpoſitionum ſuarum dominum & confirmatorem Cæſarem eſſe voluit, cætera vero ſeruari iuxta ſuperius teſtamentum. Quo perlecto confeſtim clamor ſecutus eſt omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populos adeuntes, ſuamque promittebant, Deique beneuolentiam precabantur. Hinc ad ſepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiæ prætermiſit Archelaus, ſed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroque diſtinctus, thorus autem purpura variatus, corpusq; ſuper eum velatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impoſitum: corona vero deſuper aurea, ſceptrumque in dextra, & circa lectum filii cum propinquis. præterea ſatellites agmenque Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum inſtructi omnes antecedebant. Cætera vero militum manus armata, ducesque ſuos ordinumque principes ſequebantur decenter. Quingenti autem ſerui ac liberi odores ferebant: corpus autem per ducenta ſtadia portatum eſt in caſtellum Herodion: ibique ſecundum ipſius Regis mandata ſepultum eſt. Et Herodis quidem Regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI
DE BELLO IVDAICO
LIBER II.

SVMMA CAPITVM LIBRI II.
De bello Iudaico.

I. *De ſucceſſoribus Herodis, & vltione direpta aquila aurea.*
II. *De pugna & ſtrage Hieroſolymis inter Iudæos & Sabinianos.*
III. *De Vari geſtis circa Iudæos crucifixos.*
IIII. *De ethnarcha Iudæorum inſtituto.*
V. *De ſubdititio falſoq́ Alexandro, eoque deprehenſo.*
VI. *De Archelai exitio.*
VII. *De Simone Galilæo, & tribus ſectis apud Iudæos.*
VIII. *De Pilati regimine.*
IX. *De ſuperbia Caij, & Petronio Præſide.*
X. *De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.*
XI. *De variis tumultibus in Iudæa & Samaria.*
XII. *De tumultibus in Iudæa ſub Felice.*
XIII. *De Præſidibus Iudææ Albino & Floro.*

XIIII. De Floro ſauiente in Iudaeos Caſarienſes & Hieroſolymitanos.
XV. De alia oppreſsione Hieroſolymorum dolo Flori.
XVI. De Politano tribuno, & oratione Agrippa ad Iudaeos, ad obediendum Romanis hortantis.
XVII. De cœpta rebellione Iudaeorum contra Romanos.
XVIII. De cade Anania Pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.
XIX. De Iudaeorum maxima ſtrage Caſarea & in omni Syria.
XX. De Iudaeorum alia graui cade.
XXI. Iudai Alexandria occiſi.
XXII. De clade Iudaeorum, autore Ceſtio.
XXIII. De pugna Ceſtij contra Hieroſolymam.
XXIV. De obſidione Hieroſolyma a Ceſtio, & ſtrage.
XXV.. De Damaſcenorum ſauitia in Iudaeos, deque Ioſephi ſtudiis in Galilaa.
XXVI. De Ioſephi periculis & euaſione, & Ioannis Giſcalei malitia.
XXVII. Tiberias a Ioſepho recuperatur & Sephoris.
XXVIII. Quomodo Hieroſolymita bello ſe praparauerint: deque Simonis Giora tyrannide.

CAP. I.

De ſucceſſoribus Herodis, & vltione direpta aurea aquila.

ARchelao autem Romam proficiſcendi neceſſitas turbarum nouarum principium fuit. Diebus enim ſeptem in lugendo patrem conſumptis, epulisque feralibus prolixe populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos neceſſario multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius æſtimabatur) candida veſte indutus procedit ad templum. Ibique variis fauoribus exceptus à plebe, ipſe quoque in excelſo tribunali, ſolioque aureo reſidens, humaniſſime vulgus admiſit: eisq; & quod ſepulturam patris ſedulo curauiſſent, gratias egit, & quod ſibi quaſi certo iam Regi, magnos honores habuiſſent. Verum ſe tamen ait non poteſtate ſolum interim, ſed etiam ipſo Regis nomine temperare, donec à Cæſare ſibi fuerit confirmata ſucceſſio, qui etiam teſtamento rerum eſſet omnium dominus conſtitutus. Idcirco enim ſe apud Hierichunta voluntati exercitus reſtitiſſe, cum ſibi diadema voluiſſet imponere. Cæterum pro alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam ſe viciſſitudinē relaturum, ſi ab his quorum etiam eſſet imperium, certus Rex declaratus fuiſſet: ſtudiumq; ſibi eſſe, vt erga illos rebus omnibus patie melior appareret. His gauiſa multitudo, ſtatim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namque alii tributa leuari, alii vectigalia tolli, quidam ſolui cuſtodias acclamabant. Cunctis autem poſtulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hoſtiis, cum amicis erat in epulis. Ecce autem ſubito poſt meridiem congregati non pauci nouarum rerum ſtudioſi, vbi communis luctus de Rege ceſſauit, propria lamenta ſuſcipiunt, flentes eorum caſum, quos propter abſciſſam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat, Dolor autem non occultus erat, ſed clariſſimis queſtibus, fletuque iuſto & planctu ciuitas perſonabat, virorum cauſa videlicet, quos pro templo ac legibus patriis interiiſſe dicebant. Eorum autem mortis pœnas, ab illis quos Herodes pecunia donaſſet, repetendas eſſe clamitabant: ac primum, quem is conſtituerat pontificem reiiciendum aliumque pietate præſtantem, magisq; purum optari debere. Quibus etſi

An. mūdi 3964. à Chriſt. na. 2.

Ant. lib. 17. c. 11.

Luctus et epula Archelai.

Archelai ſubditis ſuis omnē beneuolentiam & fauorem pollicetur.

Seditio propter Sophiſtas ob abſciſſam ex porta templi aquilam auream trucidatos coorta.

Ant. lib. 17. ca. 12.

An. mũdi 5964. à Chriſt. na. 2.

Archelai in ſeditioſos benignitas.

mouebatur Archelaus ad vltionem, tamen eum profectionis feſtinatio continebat metuentem, ne ſi multitudinem reddidiſſet inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quam vi experiebatur ſedare turbatos: miſſoque magiſtro militum, vt quieſcerent, eos rogabar. Sed illum ſeditionis autores, vbi ad templum venit, prius quam verbum faceret, lapidibus proturbarunt & aliis poſt eum mulcendi ſui gratia miſſis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia reſponderunt: neque ſi numero aucti fuiſſent, ocioſi fore videbantur. Itaque inſtante Azymorum die feſto, qui apud Iudæos Paſcha vocitatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidẽ ad templum ex agris multitudo religionis cauſa deſcendit: cum illi qui ſophiſtas lugebant in templo conſiſterent, nutrimenta ſeditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iſte corrumperet, cohortem militum & tribunum qui etiam ſeditionis principes comprehenderent, eo dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit: ſaucius vero tribunus vix elabitur. Et illi quidem ſtatim, veluti nihil mali actum eſſet, ad celebranda ſacra conuerſi ſunt. Sed Archelao ſine cæde iam multitudo comprimi non poſſe videbatur. quamobrem totum illis immiſit exercitum, pedites per ciuitatem ſimul omnes, equitesque per campum: qui cum ſacrificiis occupatos ſingulos inuaſiſſent, prope ad tria millia hominum occidunt: reliquam vero manum per montes proximos diſiecerunt. præcones autem ſequebantur Archelaum, iuſſu eius vnumquenque vt domum recederent admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei feſtiuitate, abiere. ipſe autem cum matre, necnon & Popla & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare deſcendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vna vero egreſſa eſt cum filiis ſuis Salome, fratriſq; Regis filii, generque, ſpecie velut Archelao ad obtinendam ſucceſſionem adiumento futuri: certa vero cauſa, quæ contra leges in templum admiſſa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæſareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias cuſtodiendas Herodis. quem vlterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et nunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neq, theſauros paternę pecunię clauſit Archelao: ſed vſque ad cognitionem Cæſaris ſe otioſum eſſe pollicitus, apud Cæſaream commorabatur. Poſtea vero quam ſibi obſtantium vnus Antiochiam periit, alter, hoc eſt, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hieroſolymam, Regiam tenet: cuſtodumq; principibus, itemque diſpenſatoribus euocatis, rationes pecuniarum diſcutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum cuſtodes erant, ſed in obſeruando ſingula quæque perſeuerabant, cauſam cuſtodiæ magis Cæſari quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, poſteriore ſuperius Herodis teſtamentum firmius eſſe defendens, in quo Rex ipſe Antipas fuerat ſcriptus: eique ſe tam Salome quam multi alii cognati, qui cum Archelao nauigarant, ſuffragio fore promiſerant. Ducebat autem ſecum matrem, fratremque Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil videbatur eſſe momenti. Namq; illi fuerat amicorũ chariſſimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniã plurimum confidebat: vnde etiam qui ſe monuerant, vt Archelao pro ætatis merito & ſecundi teſtamenti voluntate cederet, audiendos eſſe non cenſuit. Romæ vero migrauerunt ad eum cunctorum ſtudia propinquorum, quibus inuiſus erat Archelaus, quique præcipue liberi omnes ſuique iuris eſſe cupiebant: & aut Romano magiſtratu admini-

Paſcha plurima victimarum copia celebratur.

Tria millia Iudæorũ in Paſchate trucidantur.

Sabinus ad pecunias cuſtodiendas & arces occupandas ad Iudæam venit.

Ant. lib. 17. c. 14.

Antipas, poſteriore ſuperius Herodis teſtamentũ firmius eſſe defendens, de regno certat.

ſtrari, aut ſi hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epiſtolas accuſauerat apud Cæſarem, Antipam vero multum laudauerat. Itaque digeſta crimina Salome & cæteri qui cũ ea ſentirent Cæſari tradiderunt: & poſt eos Archelaus geſtorum ſuorũ perſcripta capitula, patriſq; annulum per Ptolemæum, rationeſq; adminiſtrationis intromiſit ad Cæſarem. Ille autem ſecum præmeditans ea quæ ab vtraque parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atque inſuper Herodis familiam numeroſam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia ſua natum Caium ſedere iuſſit, filium adoptiuum: atque ita partibus proſequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namq; is erat orator acerrimus eorum qui aduerſabantur Archelao) accuſationẽ propoſuit, inſimulans Archelaum, quaſi verbis quidem de regno videretur contendere, re autem vera iamdudum rex eſſet effectus, & apud aures modo Cæſaris cauillaretur, quem iudicem ſucceſſionis expectare noluiſſet. Nam poſt Herodis mortem, quibuſdam vt diadema ſibi imponerent ſubornatis, Regis eum more in ſolio aureo reſidentem, partim ordines militię permutaſſe, partim condonaſſe promotiones: & inſuper his omnia annuiſſe populo, quæ velut à rege impetranda petiiſſet: maximorumq; reos criminum, quos pater ſuus vinxerat, abſoluiſſe: qui cũ iſta feciſſet, modo regni vmbram à domino poſtulaturus veniſſet, cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet, vt non rerum ſed vocabulorum dominum eſſe Cæſarem demonſtraret. Ad hęc ei, quod etiam luctum patris adſimulaſſet, obiiciebat: cum interdiu quidem perſonam componeret in mœrorem, noctu vero ad commeſſationes vſque potaret. Denique ſeditionem vulgi ex hac indignatione conflatam eſſe dicebat. Totius enim orationis ſuæ vires, eorum multitudine qui circa templum cæſi fuerant, aſtruebat. Hos enim ad diem feſtum quidem veniſſe: ad hoſtias vero, quas ipſi mactandas venerant, crudeliter eſſe iugulatos: tantumque in templo funerum eſſe congeſtum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile cõgeſſiſſet. Itaque huius crudelitatis Herode præſcio, ne ſpe quidem regni vnquam eum dignum eſſe viſum, niſi cum ſanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quam corpore, & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet, ignorabat: præſertim qui priore teſtamento ſucceſſorem ſcriptum incuſare nihil poſſet quod incolumi corpore, omnique vitio purgata mente feciſſet. Vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laborantis arbitrium, ipſum ſe Archelaum abdicaſſe regia dignitate, multis in eam contra leges admiſſis. Nam qualem fore ſi acciperet à Cęſare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremiſſet? Multa in hunc modũ proſecutus Antipater, multis ex numero circumſtantiũ propinquorũ in ſingula crimina teſtibus exhibitis perorauit. Surrexit autẽ Nicolaus defenſor Archelai, & ante omnia cædem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni ſolum, ſed etiam ipſius iudicis, id eſt, Cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorum autem criminum ſuaſores aduerſarios ipſos demonſtrauit. Secundum vero teſtamentum idcirco ratum manere poſtulabat, quod Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarẽ conſtituiſſet, nam qui tantum ſaperet, vt rerum domino poteſtate ſua cederet, nec vnquam in hæredis erraſſe iudicio, ſed ſano corde quem conſtitueret elegiſſe, qui per quem conſtitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expoſitis, etiam Nicolaus peroraſſet, in medium progreſſus Archelaus, ad genua Cæſaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæſar erecto, quod paterna

An. mũdi 3964. à Chriſt. nat. 2.

Antipas Archelaum per epiſtolas accuſat apud Cæſarem.

Cæſar optimates Romanorum ad concilium vocat.

Vehemẽs Antipatri contra Archelaum accuſatio.

Antipater totius orationis ſuæ vires in Archelaum exacuit.

Teſtamentũ ægrotante Herode mutatum.

Antipater contra Archelaum.

Nicolaus defendit Archelaum.

Archela' ad genua Cæſaris accidit.

An. mũdi 3964. à Chriſt. nat. 2.

quidem ſucceſſione dignus eſſet, oſtendit: certum vero nihil pronunciauit. Sed illo die dimiſſo concilio, ſecũ ipſe de cogniris deliberabat, vtrum ex his qui teſtamento continerentur, aliquem regni oporteret conſtitui ſucceſſorem, an tori familiæ diſtribui principatum. Multitudo enim perſonarum egere ſubſidio videbatur.

Cæſaris erga Archelaũ benignitas & humanitas.

CAP II.

De pugna & ſtrage Hieroſolymis inter Iudæos & Sabinianos.

Ant. lib. 17.ca.14.

Seditio in Hieroſolyma.

Sabinus arces occupare, ac regiis pecuniis potiri conatur.

SEd antequam de his quicquam ſtatueretur à Cæſare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ ſunt, Iudæos defeciſſe nunciantes: quod Varus fore proſpiciens, in Hieroſolymam poſtquam Archelaus nauigarat, aſcendit, vt incentores ſeditionis prohiberet. Et quia multitudo ceſſatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria ſecum duxerat legionibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipſe remeauit. At Sabinus cum poſtea in Hieroſolymam veniſſet, cauſas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo vim cuſtodibus, vt ſibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne Regis exquirendo pecunias. Non autem ſolis relictis à Varo militibus fretus erat, ſed etiam ſeruorum ſuorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ miniſtros habebat. Feſto autem quinquageſimo die, quæ Penrecoſte à Iudæis vocatur: ſepties ſeptem diebus exactis rediẽs, ex eorum numero vocabulum nacta non religionis ſolennitas populum, ſed indignatio congregauit. Denique concurſus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hierichunte, tranſq; Iordanem poſitis regionibus, factus eſt: cũ indigena ex ipſa ciuitate populus Iudæorum, & numero ſimul & alacritate præſtaret: & in tripartita manu terna caſtra collocauerunt, vna in ſeptentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum verſus, tertiaque in occiduo prope regiam tractu, circumſeſſoſque Romanos vndique obſidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque ſpiritu perterritus, crebris quidem Varum nunciis precabatur, vt quam mature ferret auxilium, quaſi occiſione delenda legione, ſi quid moræ interueniſſet. Ipſe vero in altiſſimam caſtelli turrim, quæ Phaſaelus vocabatur, euadit fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionariis, vt in hoſtes irruerent, ſignum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipſe præerat, deſcendere audebat. Eius autẽ præcepto milites obedientes, in templum volant, vehementique cum Iudæis pugna confligunt: in qua dum nemo deſuper adiuuaret, imperitos belli peritia ſuperabãt. Poſtea vero quam multi Iudæi porticibus occupatis à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes vlciſci facile poterant, neque cominus dimicantes ferebant. ab vtriſq; tamen afflicti ſuccendunt porticus, opere, magnitudine atq; ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma ſubito comprehenſi aut ea conſumebantur, aut in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebantur: alij retrorſum cedẽtes præcipitabantur ex muro: nonnulli deſperata ſalute, incendij periculum ſuis gladiis præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetum, metu attoniti nullo negocio ſubigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore diſiectis, theſauro Dei defenſoribus deſtituto manus milites attulerunt, & quadringẽta ex eo talenta diripuere: quorum quæ furto ſublata non ſunt, conquiſiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magiſq; pugnaces, tam virorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obſeſſaque his Regia minitabantur exitium, niſi quamprimum inde ſecederent: Sabino, ſi vellet, vna cum legione

Iudæi tripartita manu terna caſtra collocant.

Sabinus in altiſſimã caſtelli turrim euadit.

Pugna Iudæorum cum Romanis.

Romani porticus ſuccendunt.

abeundi

abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regiorum plurimi, qui ad eos ſponte transfugerant. Pars tamen bellicoſior erat, Sebaſtenorum tria millia, hiſque Rufus & Gratus præpoſiti, vnus peditum rector, at vero equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atque prudentia, etiamſi nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidiſſent. Itaque Iudæi quidem inſtare obſidioni, ſimul & caſtelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, vt diſcederet, neu impediret habituros tanto poſt tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: ſed eorum lenitatem, inſidiarum eſſe illecebram ſuſpicabatur: ſimulq; auxilium Vari ſperans, obſidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multoſq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia veteranorum, qui ſub Herode militauerant, congregati, armiſq; inſtructi cum Regiis decertabant: quibus Achiabus regis conſobrinus, ex vicis munitiſſimis repugnabat, campeſtre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechiæ latronum principis, ab Herode quondam Rege capti, qui tunc illas regiones vaſtauerat, non parua multitudine collecta, ruptiſque regiis armamentariis, & omnibus quos circa ſe habebat armatis, contra potentiæ cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex Regiis ſeruis, pulchritudine ſimul & vaſtitate corporis fretus, impoſito ſibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipſe circũiens, & apud Hierichunta Regiam, & multa alia magnifica diuerſoria igni corrupit, facilem ſibi prædam ex incendio comparans. Omneſque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremaſſet, niſi Gratus regiorum peditum rector, ex Trachone ſagittarios, itemque Sebaſtenorum pugnaciſſimos ducens, properaſſet occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi conſumpti ſunt: ipſe autem Simonem compendio præuenit, ardua valle fugientem, & ex tranſuerſo percuſſum in ceruice deiecit. Incenſæ ſunt autem & quæcunque Iordani proximæ fuerunt ſedes Regiæ, apud Betharantes quorundam aliorum manu conflata ex locis vlterioribus. Tunc etiam paſtor quidam, cui nomẽ Athrongæus, regnum affectare auſus eſt, quod vt ſperaret, vi corporis animæque fiducia mortem contemnentis impulſus eſt, ac præterea fratrum quatuor ſibi ſimilium robore, quorum ſingulis tanquam ducibus & ſatrapis attributa manu armatorum, ad incurſus vtebatur. Ipſe autem veluti Rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem etiam diadema ſibi impoſuit. Non paruo autem poſt tempore, cum fratribus ſuis vaſtando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; Regios, perſeuerauit: cum nec Iudæorum quiſquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens veniſſet in manus. Auſi ſunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atque arma portabant. Vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortiſſimos iaculis confecere: cæteri vero in eodem periculo conſtituti, auxilio Grati qui cum Sebaſtenis aduenit, elapſi ſunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omne bellum geſtis, poſt aliquot tempus tres ex his comprehenſi ſunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo vero qui ætate ſequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione conceſſit. Sed hic finis eos poſtea ſecutus eſt. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudæam.

An. mũdi 3964. a Chriſt nat. 2.

Ant. lib. 17. ca. 15.

Simon regius ſeru' Diadema ſib: ponit.

Athrongæus paſtor quidã regnum affectat.

Finis & exitus belli.

CAP. III.

De Vari geſtis circa Iudæos crucifixos.

An. mūdi 3961. a Chriſt. nat 2.
Ant. lib 17.ca.16.
Varus Romanis cōtra Iudæos fert ſuppetias.
Varus ca- ellu, op- ... ac ci- uitatibus quibuſdā Iudæ- ū potitur.

VArus autem acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuēs, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iuſſit. Adhæc à Berytiis etiam, cum per eorum tranſiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi vero in Ptolemaidem iam cætera manus auxiliorum, quam propter Herodis inimicitias Aretas Rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumque peruenit, ſtatim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici ſui Galli filio his rectore præpoſito. Qui mox & aduerſus quos ierat, omnes in fugam vertit: & Sephori ciuitate capta, ipſam quidem incendit, incolas vero eius ſeruitio ſubiugauit. Varus autem ipſe cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abſtinuit, quod inter aliorum turbas nihil eam mouiſſe deprehendit: caſtris autem ad vicum poſitis, qui appellatur Arun, Ptolemæi poſſeſſionem propterea direptam ab Arabis, & qui amicis Herodis infenſi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum vicum turiſſimum: quem ſimiliter, omneſque reditus ibi repertos depopulati ſunt. Cædis autem igniſq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obſtabat.

Ammaus exuſta.
Varus ad Hieroſolymā venit cum exercitu, ac ſolo viſu Iudæorum caſtra diſiicit.
Varus ad 2000. ſeditioſorū ſuffigit.

Exuſta eſt & Ammaus iuſſu Vari, necem Arij cæterorumque indigne ferentis, habitatoribus eius fuga diſperſis. Hinc progreſſus ad Hieroſolymam cum exercitu, ſolo viſu Iudæorum caſtra diſiecit: & alij quidem per agros abiere fugientes: qui vero intra ciuitatem degebant, ſuſcepto eo, ſeditionis cauſas in alios conferebant, nihil quidē ſe penitus mouiſſe dicentes, ſed propter diem feſtum receptam neceſſario multitudinem, in ciuitate obſeſſos eſſe potius cum Romanis, quam cum diſſidentibus conſpiraſſe. Ante vero obuiam ei venerāt Ioſephus, Archelai conſobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum Regium, & Sebaſtenos, & Romanos milites ornatos habitu conſueto. Sabinus enim nec in os Vari venire paſſus, iamdudum ex ciuitate ad mare diſceſſerat. Varus autem diſpartitum aduerſus autores tumultus per agros dimiſit exercitum: multiſque ſibi exhibitis, quos minus turbulentos inueniſſet, cuſtodiæ tradidit: maxime vero nocentium prope ad duo millia cruci ſuffixit. Adhuc autem circa Idumæam ſupereſſe decem armatorum millia nunciato, cōfeſtim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxiliantium more vti militia, ſed pro ſua libidine & ſupra quam ipſe vellet, agros vaſtare perſpexit: ſuis autem comitatus agminibus, in aduerſarios properabat. Verum illi ſe Varo prius quam in manus veniretur, Achiabi conſilio tradiderunt.

Vari erga Idumæos facilitas, ac benignitas.

Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos miſit ad Cæſarem. At ille cum ignouiſſet cæteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra Regem ſuum arma cepiſſent. Varus autem hoc modo rebus apud Hieroſolymam compoſitis, eademq; legione, quæ dudum in præſidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

CAP. IIII.

De ethnarcha Iudæorum inſtituto.

Ant. lib. 17.ca.17.
Archelaum Iudæi in ius vocant.

ROmæ autem Archelao alia rurſus cum Iudæis cauſa conflata eſt: qui ante ſeditionem permiſſu Vari, legati exierant, ius genti ſuæ liberū petituri. Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & aſtabant

eis

eis plus quam octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaque conuocato a Cæſare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuarum ipſius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum conſtitit cum legatis, contraque Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab vtraque parte ſecreti eranr. nam & cum Archelao ſtare propter odium atq; inuidiam recuſabant, & cum accuſatoribus conſpici pudore Cæſaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex cauſis pręmiſſus à Varo, vt & Archelao ſubueniret, etſi regnum Herodis nepotibus eius diſtribui placuiſſet, partem aliquam mereretur. Iuſſis autem accuſatoribus exponere, quænã contra leges feciſſet Herodes: primum non ſe regem, ſed omnium qui vſquam fuiſſent, tyrannorum crudeliſſimum toleraſſe dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertuliſſe ſuperſtites queſti ſunt, vt beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis ſolum eum laceraſſe corpora ſubiectorum, ſed etiam gentis ſuæ ciuitatibus deformatis exteras ornauiſſe, populiſque alienis Iudææ ſanguinem condonaſſe. Pro antiqua vero felicitate ac patriis legibus, nationem ſuam tanta egeſtate ſimul ab eo atque iniquitate repletam. prorſus vt plures ex Herode paucis annis clades ſuſtinuerint, quam omni æuo maiores ſui, poſtquam ex Babylone diſceſſere, perpeſſi ſunt, Xerxe tunc regnante ad diſcordias concitati. Verum ſe tamen ad eam modeſtiam ex aduerſæ fortunæ conſuetudine profeciſſe, vt etiam ſucceſſionem voluntariam acerbiſſimę ſeruitutis ſubirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellaſſent nihil morati, & vna cum eo luxiſſent mortem Herodis, ac pro eius ſucceſſore vota celebraſſent. Illum autem quaſi metueret, ne non certus eius filius videretur, à cæde trium millium ciuium regni ſumpſiſſe primordia, & quia principatum meruerit, tot immolaſſe Deo hominum victimas, tot feſto die templum cadaueribus impleuiſſe. Recte igitur eos, qui de tantis malis ſupereſſent, aliquando reſpexiſſe calamitates ſuas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, vt Iudææ reliquias miſericordia dignas exiſtimarent, neue quod ex ea natione reſtaret, his obiicerent, à quibus crudeliſſime lacerabatur: ſed patriam ſuã coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos adminiſtrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire noſſe. Iudæorum quidem accuſatio eiuſmodi petitione concluſa eſt. Cum autẽ ſurrexiſſet contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erãt propoſita, diſſolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis eſſet, naturaque regibus vix pareret. vna etiam propinquos Archelai, qui ſe ad accuſatores contulerant, inſimulabat. Sed tum quidem partibus Cæſar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus poſt, mediam regni partem ſub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, ſi ſe dignum præbuiſſet, facturum eſſe pollicitus. Reliquam vero dimidiam in duas tetrarchias diuiſit, duobuſque aliis Herodis filiis attribuit: vnam Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti ceſſerat trans flumen Regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta reditus erant. Batanæa vero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo deſtinatæ ſunt: quæ talentorum centum reditus miniſtrabant. Archelai vero ethnarchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non repellaſſet cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ ſunt, Stratonis pyrgus, & Sebaſte, & Ioppe & Hieroſoly-

ma,

An. mũdi 3966 à Christ. nat. 4.

Actu Iudaorũ aduerſus Herodem et uſq; liberos, accuſatio.

Herodis Tyrannis & crudelitas.

Iudai ab Romanis, vt Iudaa reliquias miſer. cordia dignas exiſtimarẽt, precãtur.

Nicolaus Archelaum corã Caſare & cõſiliariis defendit.

Archelaum Caſar Iudaa Ethnarcham conſtituit.

Regni inter Herodis filios diſtributio.

Ciuitates quib' imperauit Archela'

An. mũdi 3966. à Chriſt. nat. 4.

Salome Iamnia, Azoti & Phaſaelidu domina.

ma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulſas, Syriæ Cæſar adiecit. Eranr autem reditus Archelai, quadraginta talenra. Quin & Salomen præter illa, quæ teſtamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phaſaelidis idem Cæſar conſtituit: Regiamque apud Aſcalonem largitus eſt: ex quibus omnibus talentorum ſexaginta reditus colligebantt. Domum vero eius ethnarchiæ ſubdidit Archelai. Quum autem cæteris quoque Herodis propinquis teſtamento relicta ſoluiſſet, duas eius filias virgines extrinſecus quingentis millibus pecuniæ donauit: eaſque nuptum Pheroræ filiis collocauit. Diuiſo aurem Herodis patrimonio, etiam ſibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis diſtribuit: exceptis ſuo nomine quibuſdam rebus viliſſimis proprer honorem defuncti.

CAP. V.

De ſubditicio falſoque Alexandro, eoque deprehenſo.

Ant. lib. 17. ca. 18.

Iuuenis quidam ſe Alexandrum, quem Herodes necauerat, eſſe mentitus, Iudæorum plurimos fallit.

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum ſe formæ ſimilitudine, quem Herodes necauetat, Alexandrum eſſe mentitus, fallendi ſpe Romam venit. Huius autem facinoris habebat ſocium quendam gentilem ſuum, omnes regni actus optime ſcientem: a quo inſtructus, affirmabat eorum ſe miſericordia, qui ſui atque Ariſtobuli occidendi cauſa miſſi fuerãt, ſimilibus corporibus ſubditis, morti eſſe ſubreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde tranſmiſſus, ibiq; ampliore quæſtu cumulatus, etiam hoſpites ſuos magna veriſimilitudine Romam ſecum nauigare pellexerat. poſtremo delatus Dicæarchiam multiſq; munerib. ab Iudæis eius loci donatus, quaſi Rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei proceſſerat formæ ſimilitudo, vt qui Alexandrum illum viderant, planeq; nouerant, hunc eum eſſe iurarent. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, viſendi eius ſtudio circumfuſi properabant: & infinita multitudo per vicorum anguſtias, quocunq; ferebatur conueniebat. Tanta namque dementia multos ceperat, vt illum ſella portarent, ac regale obſequium propriis ei ſumptibus exhiberent. Sed Cæſar Alexandri vultum optime ſciens (accuſatus enim apud eum fuerat ab Herode) & ſi prius quam videret hominem, fallaciam ſimilitudinis aduerterat, hilariori tamen animi ſpei nonnihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognoſceret, miſit, vt ad ſe adoleſcentem deduceret. Qui illo conſpecto, ſtatim perſonæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime vero, vbi corporis eius duritiem, & ſeruilem formam conſiderauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus eſt dictorum eius audacia: de Ariſtobulo enim percontantibus, ſaluum quidem illum eſſe commemorabat: conſulto vero nõ adeſſe, quia apud Cyprum degeret cauendo inſidias: minus enim ſe circumueniri poſſe diſiunctos. Itaque ab aliis ei ſeparato vitam dixit à Cæſare præmium fore: ſi tantæ fraudis prodidiſſet autorem. Id autem ſe facturum ille pollicitus. ad Cæſarem ſequitur: & Iudæum indicat, qui formæ ſuæ ſimilitudine abuſus eſſet ad quæſtum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum ſingulis abſtuliſſe docuit, quanta viuus Alexander non accepiſſet. Riſit his Cæſar: & falſum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inſeruit, ſuaſorem vero eius interfici iuſſit. Meliis autem ſumptuum detrimentum pro amentiæ precio ſatis eſſe indicauit.

Cæſar adoleſcentẽ videre cupit.

Alexandrũ falſũ Cæſar remigũ numero inſerit, ſuaſorẽ vero eius interfici iubet.

An. mūdi 3973. à Chriſt. nat. 11.

CAP. VI.

De Archelai exitio.

Ethnarchia vero ſuſcepta memor diſcordiæ ſuperioris Archelaus, nō ſolum Iudæis, ſed etiam Samaritēſibus crudeliter abuſus eſt. Nonoq; principatus ſui anno legatis contra ſe ab vtriſque ad Cæſarem miſſis, ipſe quidem in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: parrimonium vero eius fiſco Cæſaris adiudicatur: quem quidem prius quam euocaretur ad Cęſarem huiuſcemodi ſomnium vidiſſe commemorauit: Nouem ſpicas plenas & maximas à bobus comedi ſomniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari ſomnino conſuluerat. Aliis autem aliter interpretantibus, Simon quidam Eſſenus genere dixerat ſpicas annos arbitrari, boueſq; rerum mutationes: eo quod agros arando verterent ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illum eſſe tot annos, quot ſignificaſſet numerus ariſtarum: varias autem rerum mutationes expertum, eſſe moriturum. Hiſq; auditis, Archelaus quinque diebus poſt ad cauſam dicendam eſt euocatus. Dignum autem memoria duxi etiam coniugis eius Glaphyræ ſomnium, Archelai filiæ Cappadocum regis referre: quam cum Alexander prius habuiſſet vxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus eſt, ſicut iam deſignauimus, poſt illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuetſam, domique apud patrem in viduitate degentem, Ethnarches Archelaus vbi conſpexit ad hoc amoris accenſus eſt, vt eam ſtatim repudiata coniuge ſua Mariamme, ſibi copularet. Hæc igitur breui tempore poſtquam in Iudæam rediit, videre viſa eſt ſuperſtantem ſibi Alexandrum dicere, ſatis fuerat tibi Lybicum matrimoniū: ſed tu illo contenta, rurſum ad meos penates reuerteris auidiſſima viri tertij, & quod grauius eſt, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non diſſimulabo contumeliam, neque licet inuitam recuperabo. Atque hoc expoſito ſomnio, vix biduum ſuperuixit.

Ant. lib. 17. ca. 19.

Archelaꝰ propter tyrannidem in exiliū pellitur, eiuſq; patrimoniū fiſco Cæſaris adiudicatur.

Archelai de bobus & ſpicis ſomniū.

Archelaꝰ repudiata Mariamme, Glaphyrā ſibi copulat.

Glaphyra in ſomnio Alexandrum videt.

CAP. VII.

De Simone Galilæo, & tribus ſectis apud Iudaeos.

Igitur Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus miſſus eſt, ea ſibi à Cæſare poteſtate mandata. Hoc diſcepranre, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, ſi tributum Romanis pendere paterentur: dominoſq; poſt Deum ferre mortales. Erat autem propriæ ſectæ ſophiſta, nulla in re ſimilis aliis. Etenim tria ſunt apud Iudæos genera philoſophiæ, horum vnum Phariſæi profitērur, alterū Sadducæi, tertiū vero, quod etiam probabilius habetur, Eſſeni colunt, genre quidem Iudæi, verum inter ſe mutuo amore coniunctiſſimi: & qui præter cæteros voluptates quidem quaſi maleficia vitarent: continentiam vero ſeruare, neq; cupiditati ſuccumbere, virtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem faſtidiunt, alienos vero filios, dum adhuc molles ſunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, ſuis moribus diligenter inſtituunt: non quia coniugia vel humani generis ſucceſſionem cenſeant perimendam: ſed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem ſeruare credentes: Quin & diuitiarum contemptores ſunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia præſtare: legemque ſibi dixerunt, vt qui diſciplinam ſuam ſectari vellent, bona contu-

Ant. lib. 18. ca. 12.

Tres Iudæorū ſectæ, quarum Eſſenorū probabilior.

Eſſenorū de coniugio doctrina.

An. mũdi 3973. à Chriſt. nat. 11.

bernio publicarent. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: ſed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum eſſet omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & ſi quis vel inuitus vnctus fuerit, mũdiciis corpus abſtergat: quoniam ſqualorem decorẽ putant, dummodo ſemper in veſte ſint candida.

Eſſenorũ bona communia.

Deſignatos autem communium rerum procuratores habent, & ad vſus omnium ſingulos indiuiſos. Non eſt autem illis vna ciuitas certa, ſed in ſingulas multi domicilia transferunt:

Eſſenorũ hoſpitalitas.

& aliunde aduenientibus ſectæ ſuæ profeſſoribus, quicquid habeant promptum exhibẽt quaſi proprium. Deniq; tanquam conſuetiſſimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc eſt, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In ſingulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio ſpecialis curator hoſpitum conſtituitur: qui eorum veſtimenta cæteraque vſui neceſſaria tueatur.

Amictus cultuſque corporis Eſſenorũ par eſt.

Amictus autem cuiuſq; corporis omnibus pueris, in metu, & ſub cura magiſtri agentibus, par eſt. Nec vero veſtium ſiue calceos mutant, niſi aut omnino conſciſſis prioribus, aut longi temporis vſu conſumptis. Nihil autem inter ſe mercantur aut vendunt: ſed egenti quiſque quod habet præbens, refert ab eo quod ipſe non habet: quamuis etiam ſine permutatione cunctis libera ſit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus ſit.

Eſſenorũ religio & labor.

Præcipue circa Deum religioſi ſunt. Namq; ante ſolis ortum nihil profani loquuntur, ſed ei patria quædam vota celebrant, quaſi vt oriatur precantes. Deinde ad quas venerunt ſinguli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam ſtudioſe fuerint operati, rurſus in vnum congregantur: linteiſque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac luſtratione facta in eadem ſecreta coeunt, quo neminem alterius ſectæ hominem aſpirare conceſſum eſt, ipſique purificati, velut in ſanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus ibi cum ſilentio reſidẽtibus, piſtor quidem panes ordine, vnum autem vaſculum ex vno pulmento ſingulis cocus apponit. Deinde voce cibum ſacerdos anteuenit: neque guſtare quenquam falſus fas eſt, niſi prius Deo celebretur oratio. Poſt finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum deſinunt, quaſi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti ſacris illis depoſitis veſtimentis, in opere vſque ad veſperam verſantur. Similiterque inde reuerſi cœnant conſedentibus etiã hoſpitibus, ſi quos forte interueniſſe repererint. Neq; vero clamor vnquam rectum illud, neque tumultus inquietat: quum etiam loquendi ordine aliis alij cedant: eorumque ſilentium, extra tectum conſtitutis arcanum quoddam videatur venerabile.

Eſſeni iuuando & miſerendo ſui iuris ſunt, præterea nihil abſq; præcepto curatoris faciunt.

Cuius quidẽ rei perpetua ſobrietas cauſa eſt, quodq; apud eos edendi aut potandi modus ſaturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil ſine præcepto faciant curatoris, tamen in his duobus, hoc eſt iuuando & miſerendo ſui iuris ſunt. Nam & ſubuenire dignis, cum opus eſt, ſuo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid ſine curatoribus interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iuſti ſunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obſecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent.

Eſſeni iuſiurandũ vitant.

Ipſum autem iuſiurandum quaſi periurio deterius vitãt. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui ſine Deo non creditur. Summum autem ſtudium veterum ſcriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, ſtirpes medicæ, quamque vim propriam ſinguli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Secta vero ſuæ ſtudioſis non ſtatim cum eis vna collectio: ſed per annum integrum extrinſecus commoranti, cuique eun-

dem

An. mũdi 3971. à Chriſt. nat. II.

dem victus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum eſt perizoma, & albam veſtem tradentes. Cum vero proceſſu temporis experimentum continentiæ dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus ob caſtificationem ſcilicet, aquis participat: neq; tamen in conuictum aſſumitur. Poſt oſtenſionem quippe continentiæ, duobus annis aliis mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in conſortium aſſumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum magnis execrationibus adiurat ſe primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines ſeruare iuſtitiam, & neque propria ſponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obeſſe: quin immo iniquos omnes odiſſe, & collaborare ſemper iuſtitiæ ſectatoribus, fidem omnibus ſeruare, maxime vero principibus. Neque enim abſque voluntate Dei, cuiquam poſſe Principatus potentiam contingere: Si vero ipſe cæteris præſit, nunquam ſe abuſurum viribus poteſtatis ad contumeliam ſubiectorum, ſed neque veſte aut ambitioſo aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem ſemper diligere, & habere propoſitum conuincere mentiētes. Manus vero à furto, & animam puram ſeruare ab iniuſtis compendiis: & neque aliquid de myſteriis conſectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam ſi intentata quiſpiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil ſe de dogmatibus aliud quam ipſi ſuſceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conſeruatum ire ſimul & dogmatis ſui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quaſi præmuniunt accedentes. Deprehenſus vero in peccatis à ſua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miſerabili plerunque morte conſumitur. Illis quidem ſacramentis ac ritibus obligatus, neque cāpere ab aliis oblatum cibum poteſt. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exeſus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunque miſerati, extremum ſpiritum agentes receperunt. ſufficientem pro peccatis eorum, quæ vſque ad mortem adduxerit, pœnam luiſſe cenſentes. In iudiciis vero ſunt diligentiſſimi atque iuſtiſſimi. Diſceptant autem non minus quam centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos poſt Deũm magna legiſlatoris eſt: ita vt ſi quis eum blaſphemauerit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurium quorum decreto, probabile arbitrantur officium. Cum ſimul deniq; ſederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque medium eorum, vel in dexteram ſui partem, quiſque deuitat. Sabbatis quoq; operationem aliquã contigiſſe, omnibus Iudæis diligentius canent: neq; cibum ſibi ſolum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant: ſed neque vas aliquod tranſponere audent, imo nec aluum purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam vno pede altam, ſcalidi, hoc eſt, illa dolobella quam tradi nuper accedentibus diximus, demiſſa veſte ſeſe diligentiſſime contegentes, ne ſcilicet ſplendori diuino iniuriã faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant, reducunt: idq; ipſum faciunt in locis ſecretiſſimis: & cum naturalis ſit iſta purgatio, nihilominus tamen ſolenne habent, vt quaſi ab immundicia diluantur. Diſcernuntur autem inter ſe, ſecundũ ſuſceptæ abſtinentiæ tēpora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores ſunt, inferiores præcedentibus æſtimantur, vt ſi aliquos eorum contigerint, quaſi a contractu alienigenæ diluantur. Viuunt autē quam longiſſime, ita vt plurimi eorum vſq; ad centenariam proferantur ætatem, propter ſimplicitatem victus, vt equidem puto, & inſtitutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduerſorum: cruciatus ſiqui-

Eſſenorũ execrationes & pacta.

Eſſeni in iudiciis diligētiſſimi atq́ iuſtiſſimi

Eſſeni ſabbathum diligenter obſeruãt.

Eſſenorũ longaeuitas.

An. mũdi 3973. à Chriſt. nat. 11.

dem vincunt firmitate conſilij. Mortem vero, ſi cum decore obeunda ſit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negociis animos, bellum quod geſtum eſt cum Romanis.

Eſſenorũ in bello cũ Romanis geſto conſtantia.

Tunc ſiquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena tranſeuntes, vt videlicet vel in legiſlatoris aliquid loquerẽtur iniuriam, vel ciborum quippiam, quod non ſolent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: ſed neq; deprecari ſuos tortores, aut inter ipſa flere ſupplicia: in mediis quinimo cruciatibus ſubridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, conſtantes animas cum quadam hilaritate reddebant, ſcilicet quaſi qui eas eſſent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos confirmata conſiſtit, corruptibilia quidem eſſe

Eſſeni animas immortales putant, mortuorũ vero reſurrectionem non credunt.

corpora, materiamq; eorum nõ eſſe perpetuam: animas autem immortales ſemper manere, & de æthere ſubtiliſſimo commeantes, quaſi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Quum vero fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quaſi de ſeruitute longiſſima liberatas, ita ilico lætari eas, ſublimeſq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hos Græcorum ſententiis, pronunciant vltra Oceanũ degere, vbi eis ſit repoſita perfruitio: illic quippe eſſe regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æſtibus aggrauetur: ſed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aſpirans amœnet. Malis autem animabus procelloſa loca & hyberna delegant, plena gemitibus

Græcorũ de anima humana ſententia.

exercendarum ſine fine pœnarũ. Videntur autem mihi ſecundum hanc ipſam intelligentiam Græci quoq; fortibus ſuis, quos Heroes & ſemideos vocauerunt, beatorum inſulas ſequeſtraſſe: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quoſdam commentati ſunt, Siſyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales eſſe animas exiſtimantes, ob adhortationem vtique virtutis, dehortationemq; nequitiæ: bonos quippe fieri in huius vitę conuerſatione meliores, per ſpem bonorum etiam poſt lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æſtimantes: quoniam etſi in huius vitæ ſpatio latuerint, poſt obitum tamen ſint immortalia tormenta paſſuri. Hæc ſunt ergo, quæ Eſſeni de diuinitate animæ philoſophantur, plane illecebram ineuitabilem eis

Prophetia Eſſenorũ.

qui ſemel de eorum ſapientia guſtauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura noſſe promittant, ſacris videlicet libris, & variis ſanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit vt prædictiones eorum fruſtratio conſequatur.

Eſſenorũ collegium aliud a priore opinione de coniugio diſcrepãs.

Eſt autem aliud etiam Eſſenorum collegium, cibos quidem & mores legeſque ſimiles cum prioribus habens, diſtans vero opinione de coniugio. Maximam ſiquidem vitæ hominum partem, ſucceſſionem ſcilicet, amputare eos qui abſtineant nuptiis arbitrantur: quippe ſi eandem velint omnes ire ſententiam, defecturum confeſtim genus humanum. Nihilominus tamen cum tanta ipſi moderatione conueniant, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & ſi conſtanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonio adſciſcunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: vt oſtendant, quod nuptias non voluptatis, ſed liberorum cauſa inierint. Lauantibus autem fœminis, ita vt viris perizomatum ineſt amictus: Tales ſunt mores huius collectionis.

Secunda ſecta Phariſæorum. Tertia ſecta Sadducæorũ.

Duorum autem priorum ordinum, Phariſæi dicuntur, qui certiorem legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, vt fato & Deo vniuerſa deputent: & quidem vel agere quæ iuſta ſunt, vel negligere, ſecundum maiorẽ partem eſſe in hominibus profitentur, adiuuare tamen in ſingulis & fatũ. Animam autẽ omnem quidem incorruptam eſſe, tranſire autem in alia corpora ſolas

An. mũdi 3997. à Chriſt. na. 35.

bonorum, improbotum vero interminabili ſupplicio cruciari. Sadducæi porro ſecundus ordo, fatum omnino negãt: & Deum extra omnem mali patrationem inſpectionemque conſtituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum vel malum eſſe propoſitum: & ſecundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel ſupplicia denegant vel honores. Et Phariſæi quidem ſociales, & qui ſtudeant ſe mutua dilectione complecti: Sadducæi vero & inter ſe feris moribus diſcrepantes, & conuerſatio eorum circa exteros inhumana. Hæc ſunt quæ de Iudæorum philoſophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

CAP. VIII.

De Pilati regimine.

Ant. lib. 18. ca. 5.

ARchelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id eſt, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias ſuas regebant. Salome enim moriens Iuliæ Auguſti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phaſaelide palmeta teſtamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliæ filium Romano imperio poſt mortem ſcilicet Auguſti, qui præfuit rebus annis ſeptem & quinquaginta, menſibus ſex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis ſuis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipſos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæſaream vocitauit: aliamque in inferiore Gaulanitide, quam Iuliadem nominauit. Herodes vero in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliæ.

Pilato Iudæa patrias ipſorũ leges mutari concedere nolunt.

Miſſus autem à Tiberio in Iudæum Pilatus, eum curandam accepiſſet regionem, nocte intempeſta opertas in Hieroſolymam intulit imagines Cæſaris, quæ res poſt triduum ingentem inter Iudæos ſuſcitauit tumultum: nam qui aderant ſtupore permoti ſunt, quaſi iam profanatas leges ſuas viderent. Nullum enim fas eſſe dicunt collocari in vrbe ſimulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, ſubito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico Cæſaream ad Pilatum intentiſſime deprecabantur, vt ab Hieroſolymis auferrentur imagines, & eis iura patria ſeruarentur.

Pilatus circa religionẽ ſtudium populi demiratus, de Hieroſolymis ſtatuas auferri iubet.

Pilato autem ſupplicantibus abnuente, circa domum eius pronieorruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibuſque manſere. Poſt autem Pilatus tribunal aſcendens, ſtudio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quaſi qui eis vellet dare reſponſum: cum ſubito milites accepto ſigno (ſic enim iam fuerat præparatum) armati circunſteterunt Iudæos: circundataque triplici acie, Iudæi quidem ſtuporis erant pleni, videntes inſperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum ſe omnes, niſi imagines Cæſaris ſuſciperent, annuit militibus vt educerent gladios. Iudæi autem quaſi vno conſilio omnes ſubito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuerſos ſe interfici magis velle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem ſtudium populi demiratus, confeſtim de Hieroſolymis ſtatuas iuſſit auferri.

An. mũdi 3998. à Chriſt. na. 36.

Pilat⁹ Iudæos ſeditioſos oppoſitis eoſque fuſtibus feriri iubet.

Deinde vero conturbationem alteram commouebat: Eſt apud eos ſacer theſaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iuſſit expendere: erat autem inducenda aqua ab ſtadiis trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hieroſolymam venerat, cum clamore circundarent tribunal. ille autem præuiderat tumultum eorũ: ſiquidem populo permiſcuit armatos milites, qui tunc eſſent priuatorum veſtibus induti: præcepitq; vt gladiis quidem non vterentur, fuſtibus autem acclamantes ferirent. Sicque

An. mũdi 4001. à Chriſt. na. 39.

Agrippa Ariſtobuli filius Tiberium adit, ac in Caij Caligulæ amicitiã ſeſe inſinuat.

Tiberius annos 22. menſes 6. ac 3. dies regnat.

Agrippa Ariſtobuli filio C. Cæſar tetrarchiã tradit, Regemq; appellat.

Ant. lib. 18. ca. 14.

compoſitis rebus, dat ex tribunali ſignum, confeſtimque cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi vero ſe inuicem concul cantes, in fuga miſera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum ſtupens multitudo conticuit: atque ob hoc accuſator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Ariſtobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium venit. Illo autem non ſuſcipiente accuſationem, reſidens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officiis Germanici filium Caium, cum adhuc eſſet priuatus. Et quodam die inter copioſum epularum apparatum, quibus cum demerebatur, ad vltimum extenſis manibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciaſſet, ſtatim concludi iuſſit Agrippam: qui ſub grandi ærumna, vſque ad mortem Tiberij, in carcere per menſes ſex tenebatur. Sed defuncto eo, poſt regnum annorum duorum & viginti, ſex menſium, trium dierum, ſuccedens in imperium C. Cæſar abſoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is deceſſerat) ei tradidit, Regemque appellauit. Cum veniſſet autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam ſuſcitauit. Irritabat autem eum maxime in ſpem regni Herodias vxor, exprobrans ei ſocordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæſarem nauigare, careret poteſtate maiore: nam cum Agrippam ex priuato Regem feciſſet, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob auaritiam vehementer increpitus, ad Hiſpaniam fugit: ſecutus eum quidpe fuerat accuſator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæſar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hiſpania, peregrinante ſecum etiam vxore, deceſſit.

An. mũdi 4002. à Chriſt. nat. 40.

Herod. peregrinãte ſecum vxore decedit.

Ant. lib. 18. ca. 15.

Caius Cæſar Deum ſe putat & vocari cupit.

Iudæorũ ob exercitum Petronij metus: Ptolemaidis deſcriptio.

CAP. IX.

De ſuperbia Caij, & Petronio Præſide.

Caius vero Cæſar intantum contumelioſe abuſus eſt fortuna, vt etiam & Deum ſe putaret, & vellet vocari. Patriam quoq; ſuam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem ſuam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hieroſolymam miſit, præcipiens vt in templo ſtatuas eius locaret: quas niſi ſuſciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam vero multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profecto Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multiſq; e Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum vero quidam non credebant famæ bellum nuncianti. qui vero credebant, nihil de reſiſtendo poterant comminiſci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Eſt autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo ſita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per ſexaginta ſtadia diſparatis, ſed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abeſt ſtadiis centum viginti: à ſeptentrionali quoque monte qui eſt altiſſimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem diſtat ſtadiis centum. Ab ea autem vrbe diſtans duobus ſtadiis præterlabitur fluuiolus, quem vocant Beleum, exiguus prorſus: cui prope eſt ſepulchrum Memnonis, habens iuxta ſe centum fere cubitorum ſpatium, ſed admiratione digniſſimum. Eſt enim ſpecie vallis rotundæ, vitream emittens arenam: quam cum exhauſerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rurſus impletur. Venti ſi-

An. mũdi 4002. à Chriſt. nat. 40.

quidem quaſi dedita opera, conuehunt illuc de circumſtantibus ſuperciliis arenam iſtam, vtique communem: locus autem metalli, ſtatim in vitrum quod ſuſceperit mutat. Mirabilius mihi quoque illud videtur, quod iam conuerſæ arenæ in vitrum, quæcunqne pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis eſt. Iudæi autem cum mulieribus & filiis collecti in campum, in quo eſt ſita Ptolemais, Petronio ſupplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro ſuo ſtatu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & ſtatuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocans in Tiberiadẽ tam populum Iudæorum quam omnes eorum nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæſaris: his addens, quod & contumelioſa eſſet ſupplicatio Iudæorum: cum omnes ſiquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in ſuis vrbibus inter reliquos Deos, imagines quoque Cæſaris locauiſſent, ſoli Iudæi iſtud abnuerent. hoc ſiquidem quaſi ab imperio deficere eſſet, etiã cum iniuria præſidentis. Illis vero contra hæc legem moreſque patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem ſimulacrum, nedum hominis, nec ſolum in templo, ſed neque in profano aliquo totius regionis loco fas ſibi eſſet locare: arripiens dictum Petronius, reſpondit: Sed & mihi mei domini lex ſeruanda eſt. ſi eam quippe tranſgrediar, vobiſque parcam, iuſte animaduerſionem ſubibo. Impugnabit ſane vos, non Petronius, ſed ille à quo ſum miſſus. nam & ipſe æque ac vos cogor implere quæ iuſſa ſunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter ſucclamauit, ante legis temerationem omnem ſe libenter ſubire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduerſus Cæſarem eſtis parati? Reſponderunt Iudæi, pro Cæſare quidem & populo Romano ſe per dies ſingulos offerre ſacrificia: ſi autem in templo imagines æſtimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere ſe quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluiſſet. Ad hæc admiratio Petronium miſeratioq; peruaſit, intuentem & inſuperabilem religionem virorum, & tantum vulgus ad mortem conſtanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus receſſerunt. Poſtridie autem ac deinceps ſummates eorum priuatim viritimque compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quaſi conſulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæſaris: inter hæc etiam ſuam neceſſitatem, cui eſſent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum videret etiam ſementem regionis intercipi (ipſum quidem anni tempus erat, & quinquaginta pene continuis diebus multitudo in vrbe otioſa morabatur) ad vltimum cõuocatis omnibus, ait, ſibimet periculoſam rẽ ſe velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæſarem, ac vobiſcum ſaluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimiſſis turbis, multa pro ea vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confeſtim miſit ad Cæſarem, referens, & quo apparatu in Iudæam irruiſſet, & quod tota gens ſupplicaſſet: quibus ſi abnuendum putaret, noſſet eum viris etiam prouinciam eſſe perdendam. Seruare ſiquidem ipſos legem patriam, & nouis præceptis vehementer obſiſtere. His epiſtolis reſpondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iuſſionum ſuarum ſegnis executor fuiſſet. Sed ſcriptorum talium vectores per tres continuos menſes contigit aduerſa tempeſtate retineri: alij autem exitium C. Cæſaris nunciantes, proſpere nauigauerunt: denique ante ſeptem

Arena vitrea prope Memnonis ſepulcrum.

Petronius Iudæis exercitus Romani vim Cæſariſq; minas exponit.

Iudæorũ conſtantia.

Petronius Iudæos iterũ compellat.

Petronius ad Cæſarem mittit, ac Iudæorum ſupplicationes ſignificat.

Petronius epiſtolas ſinẽ Cæſaris indicantes, accipit.

An. mũ-
di 4005.
a Chriſt.
nat. 43.

& viginti dies epiſtolas Petronius accepit, finem Cæſatis indicantes, quam illi peruenirent, qui comminantia ſcripta portabant.

CAP. X.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Ant. lib. 19. ca. 3. Caius annis tribus, menſibus 6. regnat. Ant. lib. 19. ca. 4. Agrippa ab Senatu Romano & Claudio tanquam arbiter eligitur. Senatus Romani ad Agrippam reſponſio.

CAio per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, menſibus ſex, rapitur in regnum ab eo exercitu, qui Romæ erat Claudius. Senatus autem, referentibus conſulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbanis vt eſſent præſidio ciuitati, & ipſe frequens in Capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellumq; agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: vt ſicut olim, ad regendum digniſſimi eligerentur. Accidit interim vt Agrippa adueniret: quem cum & ſenatus in concilium & in caſtra Claudius euocaſſet, vt ſcilicet eo ſtrenuo adiutore vteretur in quibus res poſceret: videns Agrippa Claudium iam eſſe opibus Cæſarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad ſenatum miſit, indicantem ſuum propoſitum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus ſit, & iniquum eſſe, ſi militum erga ſe ſtudia tam religioſa deſereret, imo tutam aliter ſuam non eſſe fortunam: iam enim ad inuidiam ſatis fore, quod in regnum vocatus ſit. deinde adminiſtrare paratum eſſe rempublicam non eſſe vt aliquis tyrannus, ſed vt princeps benignus: ſufficere ſibi quippe honorem nominis. De ſingulis autem negotiis communem omnium ſtare ſententiam. nam etſi non natura eſſet modeſtus, locuples tamen moderandæ poteſtatis exemplum Caij morte eſſe propoſitum. Quæ cum detuliſſet Agrippa, reſpondit ſenatus, quaſi qui militi ſuo boniſque conſiliis fideret, nolle ſe ſubire voluntariam ſeruitutem. Sed accepto patrum reſponſo, Claudius rurſus miſit Agtippam, nunciantem eis, ſe non poſſe adduci vt eos proderet, quorum conſenſu in imperium eſſet accitus. Initum autem ſe initurum eſſe pugnam aduerſus eos, cum quibus confligere minime vellet: proinde eligendum eſſe locum extra ciuitatem in quo confligerent. neque enim fas eſſe, propter illorum peruicaciam, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem iſta ſenatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati cauſis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduerſus propinquos noſtros Claudium ſecutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpare poſſimus, & ad quem cũ iuſtis magis allegationibus quam cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediam egreſſus eſt curiam, omnibus ſe militibus conſecutis. Hoc exemplo optimates deſerri, in magno metu eſſe cœperunt, ac deinceps videntes ſibi aduerſationem tutam non eſſe, ſecuti milites ad Claudium tranſierunt. Occurrebant autem eis pro muris ſtrictis gladiis hi qui fortunæ regis ambitioſius adulabantur: & pene accidit vt progreſſi quinque interficerentur, ante ſcilicet quam militum impetum Cęſar agnoſceret: niſi accurrens Agrippa imminentis ei facinoris periculum nunciaſſet: dicens, quod, niſi coercuiſſet exercitum, iam in ſanguinem ciuium furentem, confeſtim amiſſurus eſſet omnes per quos conſpicuum eſſet imperium, fieretque ſolitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suſcepit tamen in caſtris aduenientem ſenatum, & indulgenti honore complexus, egreſſus cum patribus confeſtim obtulit Deo hoſtias, vt mos eſt pro imperio ſupplicari. Agtippam quoque protinus donat regno paterno vniuerſo, adiiciens ei etiam illa quam Auguſtus He-

Senatus cũ exercitu in caſtra ad Claudiũ proficiſcitur. Claudius Senatum ſuſcipit & honorat. Agrippa regnum.

rodi donauerat, Trachonitidem ſcilicet & Autanitidem: præter hęc autem aliud quoq; regnum, quod Lyſaniæ vocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt inciſam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui genere eiuſdem erat, Berenicæ iunctus Reginę Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni cenſus maximus affluebat: qua ſane pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, ſed talem murum Hieroſolymis circundare cœpit, qualis ſi potuiſſet abſolui, irritam prorſus obſidionem Romanis oppugnantibus effeciſſet. Sed antequam impleret opus, deceſſit in Cæſarea. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum tetrarchiam regeret, aliis tribus annis tenuerat poteſtatem. Reliquit filias tres è Cypride natas, Berenicen, Mariammen atq; Druſillam: filium autem ex eadem ipſa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus eſſet, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem miſſus eſt Ceſtius Feſtus: poſt hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de conſuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Poſt hæc vero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, deceſſit relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme Ariſtobulum. Alius quoque eius frater Ariſtobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (ſicut diximus) liberi Ariſtobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Ariſtobulus nati fuerant Herodi è Mariamme, quos ipſe parens occidit. Alexandri autem poſteri in maiori Armenia regnauerunt.

An. mũdi 4008. à Chriſt. nat. 46.

Ant. lib. 19. ca. 5.

Agrippa cũ regnaſſet annis tribus in Cæſarea decedit.

Ant. lib. 19. c. 7. 8.

Alexandri & Ariſtobuli genealogia.

CAP. XI.

De variis tumultibus in Iudæa & Samaria.

POſt obitum autẽ Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrui ſui regno conſtituit. Alterius autem prouinciæ ſuſcepit curã poſt Alexandrum Cumanus, ſub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudęos calamitas cõprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem feſtum azymorum in Hieroſolymam, ſtante cohorte Romana ſuper porticum templi (armati quippe milites ſemper cuſtodiebant feſtos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) vnus è militibus reductis turpiter veſtimentis inclinans poſteriora ſua vertit ad faciem Iudæorum, & ad hunc habitũ vocem emittens ſimilem ſucclamauit. Ob quod factum tota cepit multitudo conqueri, ita vt circumſtarẽt Cumanum, ad ſupplicium militem depoſcentes. Ex his autem inconſulti iuuenes, & quaſi natura apti ad ſeditiones mouendas, in rixam grauiſſimam proſiliebant: continuo quippe ſaxa capientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum eſſent porticibus immiſſi, metus grauis incidit Iudæis, ſtatimq; in fugam verſi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egreſſus de conſtipatione obtritio facta eſt, vt conculcatione mutua ſuper decem millia hominum conſumpta ſint. Facta eſt autem vniuerſæ genti luctuoſa feſtiuitas, & planctus per domos ſingulas perſonabat. Succeſſit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. iuxta Bethoron quippe, per viã publicam, Stephanus quidam ſeruus Cæſaris ſupellectilem quandam vehebat, quæ ab irruentibus latronibus direpta eſt. Cumanus autem ad inquiſitionem mittẽs eos qui in proximis vicis eſſent, vinctos ad ſe adduci iuſſit, obiiciens quod latrones illos nõ comprehendiſſent: qua occaſione quidam militum in vico quodã libros ſacræ legis offenſos diſci-

An. mũdi 4011. à Chriſt. na. 49.

Turpe militis ſcelus ac dictum in Iudæos feſto die.

Cumanus impetum vulgi veretur.

Super decẽ millia hominum conculcatione mutua conſumpta.

An. mūdi 4014. à Chriſt. nat. 52.

Miles ſacra legis libros diſcindit atque comburit.

dit atq; combuſſit. Iudæi autem quaſi totam religionem inflammatam viderent, vndique cōfluxerunt: & veluti machinamento aliquo, ita vi ſuperſtitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cęſaream concurrunt: precantes vt militem qui tātam contumeliam Deo legique eius intuliſſet, non relinqueret impunitum.

Militem libros cōburentem Cumanus ad ſupplicium adiudicat.

Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, niſi aliqua eſſet ſatiſfactione ſedata) adiudicatum militem per medium populum ad ſupplicium iuſſit abduci. ſicque Iudæi placatis animis receſſerunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur.

Galilæus in Samaria interficitur.

In vico enim quem Geman vocant, qui eſt in magno Samariæ campo ſitus, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad feſtiuitatem aſcendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes vt antequam grauis calamitas oriretur tranſiret in Galilæam: & in eos qui autores eſſent homicidij vindicaret. Cumanus vero his negotiis quæ habebat in manibus poſtponens illorum petitiones, ſine effectu precatores remiſit. Nunciato igitur homicidio Hieroſolymam, omnis multitudo commota eſt: & relicta diei ſolennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, ſine vllo duce, nec cuiquam principum ſuorum retinenti acquieſcentes.

Eleazar⁹ & Alexander Iudæorum principes magnam tyrannidem exercent.

Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erant qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiſcuam edidere cędem, & à nullius ætatis exitio temperātes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiēs, adduxit ſecum vnam equitum alam, quæ vocatur Sebaſtenorum, vt auxilio his qui vaſtabantur eſſet: ſicque eorum multos qui Eleazarum erant ſecuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vaſtando Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hieroſolymis occurrerunt opertique ciliciis, & aſperſis cinere capitibus precabantur, vt ab incepto deſinerent: nec propter exercendam in Samaritas vltionem, ad Hieroſolymæ perniciem Romanos commouerent: miſererentur autem patriæ ſuæ atque templi, filiorumque & coniugum propriarum, neque omnia pariter in diſcrimen adducerent, neque ob vnius Galilæi vindictam cuncta diſperderent. His acquieſcentes Iudæi, à negotio receſſerunt.

In latrocinia cōſpiratio.

Multi autem per idem tempus in latrocinia conſpirabant: ſicut fere ſolet inſolentia creſcere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ. & audaciſſimus quiſque reliquis vim afferebat.

Quadratus Syriæ procurator Samaritanos & Iudæos audit.

Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his qui regionem eorum deprędati fuerant poſtulantes. Præſto autem fuerant etiam Iudæorum nobiles: Ionathas filius Anani, princeps Sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuiſſe, qui primi homicidium perpetraſſent: cauſam tamen calamitatum poſtea ſecutarum præbuiſſe Cumanum, qui inter principia autores cædis noluiſſet vlciſci.

Quadratus inter Iudæos & Samaritanos fert ſententiā.

Tunc Quadratus vtranque partem interim diſtulit, dicens ſe cum ad ipſas regiones veniſſet, diligenter ſingula inquiſiturum; deinceps vero progreſſus Cæſaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in cruces ſuſtulit. Inde cum Lyddam veniſſet, denuo audiuit Samaritanorū querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugnæ fuiſſe participes, ſecuri percuſſit. Duos autem principes ſacerdotum, Ionatham & Ananiam, eiuſque filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæſarem miſit: ſimiliter autem & Samaritarum nobiliſſimos quoſque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem pro his quæ in regione geſſerant.

Hic

His ita compoſitis à Lydda aſcendebat Hieroſolymam: & inueniens multitudinem feſtiuitatem azymorum celebrantem ſine vlla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæſar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum cauſam magna contentione defendens: ſiquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduerſus Samaritas, tres eorum nobiliſſimos iuſſit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum vinctum Hieroſolymam miſſum, Iudæis ad ſupplicium tradidit, vt per vrbem tractus, capite plecteretur. Poſt hæc Felicem Pallantis fratrem miſit ad Iudæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam vero de Chalcide in regnum maius tranſtulit. tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuiſſet. Erat autem iſta Trachonitis & Batanæa & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lyſaniæ, & tetrarchiam quam Varus rexerat. Ipſe autem per annos tredecim, menſes octo, dies triginta adminiſtrato imperio, deceſſit, ſucceſſorem Regni Neronem relinquēs, quem ſuadelis Agrippinæ vxoris ſuæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Meſſalina natum, priore ſcilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipſe priuigno collocarat Neroni. Suſceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abuſus ſit fortuna: & qualiter fratrem ſuum, atque vxorem, matremque interfecerit, poſt quos in omnes proximos immanitatem ſuam conuerterit, atq; vt ad vltimum per amentiam ad hiſtrionum opera ſcenamq; peruenerit, quoniam ſcio eſſe narratione moleſtum, ſilentio præterire melius puto.

Claudii contra Cumanum, Celerem & Samaritanos quoſdam ſententia.

An. mūdi 4015 à Chriſt. na. 53.

Claudius moritur, eique Nero ſuccedit.

Nero fratrem, uxorem, matremque interficit.

CAP. XII.

De tumultibus in Iudæa ſub Felice.

Conuertar autem ad narranda quę ab eo aduerſus Iudæos geſta ſunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Ariſtobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad ſingulas pertinētibus: in Peræa ſcilicet Regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depredatus, aliosque cum eo multos cepit, vinctosque Romam miſit: aliorumque quos in crucem ſuſtulit, latronum vel in communione ſceleris deprehenſorum popularium, fuit pene innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hieroſolymis oriebatur. Hi autem ſicarii vocabantur, die claro & in media ciuitate paſſim quoſque interficientes. Potiſſimum vero diebus ſolennitate feſtiuis immiſcebātur vulgo, ſicas ſub veſte geſtantes. His inimicos interficiebant; ac deinceps collapſis hominibus, illi inter reliquos de ſcelere querebantur: qua fraude extra ſuſpicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Poſt hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atq; ipſis calamitatibus moleſtior timor ciuitatem premebat: ſicut enim in medio bello per ſingula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumſpiciebant autem eminus quoſq; appropinquantes: & neque amicis ſuis fidere poterant, dum tamen in mediis ſuſpicionibus atque cuſtodiis nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta eſt, cæde quidem abſtinentium, ſed conſiliis magis impiorum, quæ pars nō minus quam ſicariorum felicitatem vrbis ſtatumque corrupit. Sedu-

An. mūdi 4018 à Chriſt nat. 56.

Ant lib 20. c. 11

Eleazarum Felix, aliosque cū eo multos capit.

Aliud genus latrocinantiū, die claro & in media ciuitate quoſque interficientes.

Ionathas cum aliis multis interficitur

Ant. lib. 20. c. 12.

Ægyptiꝰ pſeudopropheta 30. ferme millia hominum congregat.

Felicis de Ægyptio victoria.

Latrones & Magi multis afflictionem inducunt.

ctores namque homines & circumuentores, ſub ſpecie religionis nouis rebus ſtudentes, vulgus inſanire fecerunt. nam in ſolitudines egrediebantur, promittentes Deum ſigna eis oſtenſurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe ſemina defectionis eſſe) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam pſeudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, Magus cum eſſet, Prophetæ opinionem ſibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos vana ſeductione deceperat. Et circumducens eos de ſolitudine in montem qui vocatur Oliuarum, inde ad Hieroſolymam nitebatur aſcendere: depulſoque Romanorum præſidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem ſtipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit ſane eius impetum Felix, & occurrens cum ipſis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipſo fuerant, comprehenſi atque vinculis traditi ſunt. Reliqua vero multitudo in regiones proprias diſperſa eſt. Compteſſis vero his etiam, ſicut fere in ægro corpore, rurſus pars altera tumeſcebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quaſi ad libertatem vocabant, mortem apertiſſimam comminantes his qui Romanorum principatui obedire voluiſſent: vt vel reluctantes auerterent eos, qui ſpontaneam ferrent ſeruitutem. Diſperſi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eoſque inſuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita vt deſperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingraueſcebat.

An. mũdi 4020. à Chriſt. na. 58.

Ant. lib. 20. ca 13.

Pugna inter Iudæos & Syros circa Cæſaream.

Seditiones & cædes inter Iudæos.

Alter autem tumultus ortus eſt circa Cæſaream, inter Iudæos ſcilicet, qui ibi permixti habitabant, & Syros, ſeditione commota. Hi ſiquidem poſtulabant, vt eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuiſſe conditorem dicentes: erat autem Rex Herodes. Æmuli vero conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipſam vero ciuitatem fuiſſe gentilium vindicabant. Neque enim illic ſtatuas & fana potuiſſe conſtitui, ſi ad Iudæos eam conditor pertinere voluiſſet. Ob has ergo cauſas inter ſe populus vterque iurgabat. Procedebat autem vſque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quiſque partis alterutræ proſiliebant. Neque enim Iudæorum ſeniores cohibere tumultus gentis ſuæ poterant: & Græcis turpiſſimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præſtabant autem hi quidem diuitiis & corporum viribus. Græci vero auxilio militum: magna ſiquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat congregata: & quaſi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quoſque comprehenſos, taureis vlciſcebantur ac vinculis. Nec tamen ſupplicia comprehenſorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imo magis hoc ipſo in ſeditionis irritabantur augmentum.

An. mũdi 4024. à Chriſt. nat. 62.

Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quoſque vrbe diſcedere: non parentium autem immiſſis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta ſunt. Manente autem ſeditione, nobiles vtriuſque partis electos, legatos miſit ad Neronem, de iure diſceptaturos. Succeſſit autem ei Feſtus, & hos qui maxime infeſtabant prouinciam ſolicite perſecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

CAP. XIII.

De Præſidibus Iudææ Albino & Floro.

VErum ſucceſſor huius Albinus non eodem modo negotiis præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis ſpecies, quam ille prætetierit. Deniq; non ſolum cauſis ciuilibus furabatur & diripiebat bona ſingulorum, neque ſolum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: ſed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, vel qui à prioribus iudicibus in cuſtodiis erant relicti, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is ſolum qui non dediſſet, in carceribus quaſi nocentiſſimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoq; eorum qui res nouare cupiebant, in Hieroſolymis creſcit audacia. Ex quibus ſane qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non ſatis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnuſquiſq; ergo improborum cohorte propria circundatus, ipſe quidem inter cæteros quaſi princeps latronum & tyrannus eminebat: ſtipatoribus vero ſuis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vaſtabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum ſtetiſſent, metu ne ſimilia paterentur, etiam officiis ambirent eos, quos conſtabat dignos eſſe ſuppliciis. In commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & ſemina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore ſpargebantur. Cum ſane eiuſmodi morum fuiſſet Albinus, tamē ſuccedens ei Geſſius Florus, optimum eum per comparationem ſui fecit videri. Ille ſiquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Geſſius vero iniquitates ſuas in vniuerſam gentem, tam palam quaſi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, ſed ad damnatorum pœnas carnifex miſſus, neque rapinarum vllum modum, neque afflictionum prætermiſit. In miſeris autem crudeliſſimus erat, in turpibus vero impudentiſſimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neq; commentus eſt callidiores nocendi vias. Huic ſiquidem viritim illatis diſpendiis lucra quærere exiguum viſum eſt: ſed totas ſimul deſpoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum non voce per totam regionem edicens, liberum eſſe omnibus latrocinari, dum ipſe prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam pene deſeri regionem, ita vt plurimi ſedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Ceſtius Gallus prouinciam regebat, neque auſus quiſpiam Iudæorum eſt aduerſus Florum ad eum mittere legatos. Cum vero inſtante azymorum ſolennitate ipſe Hieroſolymam veniſſet, occurrens multitudo quæ facile tricies centenorum millium fuit, precabatur, vt gentis ſuæ calamitatibus ſubueniret, & peſtem illam prouinciæ Florum vt eiiceret clamitabat. Qui tamen cum ſub populi ore eſſet, & Gallo aſſiſteret, non ſolum nihil mouebatur, ſed voces illas etiam deridebat. Ceſtius tamen compeſcens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regreſſus eſt Antiochiam. Deduxit autem eum vſque ad Cæſaream Florus, illudens mendaciis, & Iudæorum genti bellum ſedulo comminiſcens, quo ſcilicet ſolo iniquitates ſuas occultari poſſe credebat. Pace ſiquidē permanente, habiturum ſe apud Cæſarem accuſatores Iudæos: verum ſi defectionem negotiatus fuiſſet, maiore vtique malo abducendam à ſe eſſe inuidiam peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano abrumperetur imperio, ſedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæſarienſes gentiles victores extitere, decre-

An. mūdi 4028. à Chriſt. na. 69.

Ant. lib. 20. c. 15.

Albinus Iudææ præſes omni malignitatis ſpecie conſpurcat°.

Albinū ſeditioſi, vt eis tumultū mouentibus non indignaretur, largitione redimunt.

Ant. lib. 20. c. 16.

Albino ſuccedit Geſſius Florus, qui longe peior eſt Albino.

Auaritia Flori vrbes deſpoliat.

Ceſtius Gallus impetum populi compeſcit, & quod placatiorem eis Florū redderet, edicit.

Exordiū belli Iudaici duodecimo regni Neronis anno. An. mūdi 4030. à Chriſt. na. 68. *Ant. lib. 20. c. 15.*

tumque iſtud conteſtantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo ſcilicet Anno regni Neronis, ſeptimodecimo autem regni Agrippæ, menſe Maio.

CAP. XIV.

De Floro ſæuiente in Iudæos Cæſarienſes & Hiereſolymitanos.

Cauſæ belli Iudaici.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas cauſas habuiſſe deprehenditur. In Cæſarea ſiquidem habitantes Iudæi, habebant ſynagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæſarienſis. & frequenter quidem egerant, vt ad eorum ius illa poſſeſſio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum deſpexiſſe non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita vt anguſtum eis tranſitum & prorſus coarctum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum proſilientes, ædificationem vetabant.

Periuriū Flori, qui Iudæis fidem iuratam non ſeruat,

Cum vero Florus hos à prohibendo cohiberet, nō habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos etiam erat Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens ſe cuncta facturum, accepta pecunia ſtatim de Cæſarea egreſſus eſt, venitque in Sebaſten, ſeditioni tribuens facultatem, quaſi qui pugnæ ſpatium Iudæorum ſummatibus vendidiſſet. Sequenti autē die, Iudæorum ſabbato, cum plebs ad ſynagogam coiſſet, ſeditioſus quidam Cæſarienſis vas Samium ante ingreſſum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factū Iudæos incoercibiliter accendit, & legem ſuam quippe contumeliam pertuliſſe, & locum ipſum dicebant fuiſſe pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat conſtantior atq; moderatior, denuo apud Iudices eſſe conquerendum rebatur. Seditioſi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæſarienſium tumultuoſiores.

Cæſarienſium & Iudæorū conflict⁹.

Ex compoſito quippe miſſus fuerat, qui pro ſynagogæ foribus immolaret; ſicque continuo eſt pugna commiſſa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum vas illud quidem quod poſitum fuerat iuſſit auferri, & tumultum ſedare pergebat. Cum vero ſuperatus eſſet præ Cæſarienſium violentia, Iudæi ſtatim libros legis rapientes ſeceſſerunt in Narbata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, diſtempta à Cæſarea ſtadiis ſexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebaſten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & vt auxilio eſſet rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes.

Florus Iudæorū primates 12. cum Ioanne in Sebaſte cōprehēſos vinciri iubet.

Ille vero ilico comprehenſos eos vinciri iuſſit, arguens cur leges de Cæſarea auferre auſi fuiſſent. ob hoc igitur apud Hieroſolymitas grauiſſima indignatio naſcebatur; verumtamen adhuc iram ſuam frenabant. Florus vero, quaſi ad hoc operam ſuam locaſſet, vt bellum inflammaret, miſit ad ſacrum theſaurum, vt inde decem & ſeptem talenta auferrentur, quaſi eam pecuniam impenſæ Cæſaris flagitaret. Tunc vero ſtatim inuaſit populum multa confuſio: cōcurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæſaris appellabant, vt à tyrannide Flori liberarentur orantes.

Alia fax belli a Floro excogitata.

Quidam autem ſeditioſorum in Florum maledicta iaciebant vltima; & caniſtrum circumferentes ſtipem eius nomine poſtulabant, quaſi inops & miſerrimus talibus indigeret auxiliis. His autem omnibus nihil eſt à cupiditate deterritus, ſed multo magis ad deprædandum irritatus eſt. Denique cum deberet Cæſaream veniens ignē belli illic naſcentis extinguere; cauſaſque tumultuum ſubmouere, pro

An. mundi 403… à Curina. 68.

quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hieroſolymam contendit, vt Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis vrbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus proceſſit, tum ſolitis vtique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille vero præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, diſcedere eos iuſſit. Neve eum, in quem tam grauia maledicta leciſſent, falſo denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, ſi viri ſunt fortes, animique conſtantis, etiam in præſentem effundere cantumelias: nec ſolum in verbis, ſed etiam in armis amorem libertatis oſtendere. His dictis exterrita multitudo, ſimul etiam militibus qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum ſalutarent, aut militibus officia conſueta redderent. Diſcedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem degit in regia, poſtridie autem aduerſum eos exſtructo tribunali ſublimius reſedit: conuenientesque Sacerdotum principes, & ciuitatis vniuerſa nobilitas, aſtiterunt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum ſucclamaſſent, protinus dederent: edicens in ipſos eſſe, niſi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc reſpondent Iudæi. populum quidem pacifica quæque ſentire, illis vero qui errauiſſent in verbis, veniam conferendum poſtulabant. In tanta ſiquidem multitudine, nihil eſſe mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem inſipientes: eſſe autem impoſſibile eorum qui deliquerint, diſcrimen agitari, cum & ſingulos nimirum pœniteat, & præ timore ad negandum ſint parati. debere tamen illum ſi conſuleret gentis quieti, & vellet Rom. imperio ſeruare vrbem, magis propter multos innoxios dare veniam etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad hæc vero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerum venalium, quod erat in ſuperiori parte ciuitatis, diriperent, ac paſſim obuios trucidarent. Illi vero ad lucri ſui cupidinem addita autoritate rectoris, non ſolum illum diripuerunt locum in quem fuerant immiſſi, ſed in vniuerſas inſilientes domos, interficiebant habitatores: Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla ſpecies præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem ſuſtulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit ſexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tunc Florus auſus eſt, vt viros ſcilicet equeſtris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorum etſi origo Iudæa, tamen Romana dignitas.

Florus Iudæorũ honores ſpernit, eosque diſcedere iubet.

Florus in tribunali reſidet & Iudæis, vt omnes qui maledicta in eũ ſubclamaſſẽt protinus dederent, præcipit.

Excuſatio Iudæorum.

Cædes per Flori milites perpetrata.

Flori milites ſexcẽtos & triginta Iudæos vna die interficiunt.

CAP. XV.

De alia oppreſſione Hieroſolymorum dolo Flori.

PEr idem tempus Rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat miſſus à Nerone, iure hoſpitis conueniret. Germanam autem ſuam Berenicen, Hieroſolymis inuentam, & iniquitatem militum videntem, grauis ob hoc angor inuaſerat. & frequenter quidem præfectos equitum ſuorum, cuſtodesque corporis mittens ad Florum precabatur, vt à cæde deſineret. Ille vero neq; in multitudinem interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis,

Berenice Agrippæ germana, mittit ad Florũ ac vt à cæde deſineret, precatur.

An. mūdi 4030. à Chriſt. na. 68.

Militum in Berenicem furor.

ſed tantum in lucta ſua, quæ de ſupinis congregarentur, aſpiciens, contempſit annuere: impetus autem militum etiam aduerſus Reginam efferatus eſt. Non ſolum quippe ſub oculis eius obuios quoſque mulctabant atque trucidabanr, ſed etiam ipſam, niſi confugiſſet in aulam, interfeciſſent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta cuſtodia egit, verens vtiq; irruptionem militum. Venerat autem Hieroſolymam, vt vota DEO ſolueret. His enim qui morbo vel aliis neceſſitatibus implicantur, mos eſt orare per triginta dies, antequam immolent hoſtias: abſtinere quoque vino & capillos radere. Quem morem Berenice Regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal ſtetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum eſt, etiam de vita ſua periclitata eſt. Hæc autem facta ſunt ſextodecimo die Menſis Maii. Poſtridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in ſuperiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potiſſimum autem inuidioſæ in Florum voces erāt:

Floro multitudo obloquitur.

quod veriti primates quique & Pontifices, diſruptis veſtibus, & viritim ſingulos comprehendentes, poſtulabant, vt ab his verbis, quorum cauſa tanta mala pertulerant, deſiſterent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque ſedata eſt multitudo, tam reuerentia precantium, quam ſpe quod nequaquam Florus vltra in eos ſæuiret.

Florus multitudinis tumultum compreſſum, denuo refricat.

Ille autem videns multitudinis tumultum fuiſſe compreſſum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, Pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vlterius de nouandis rebus cogitaret, ſi populus obuiam procederet militibus de Cæſarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocaſſet populum ad occurrendum, mandat centurionibus, vt nullam ſalutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod ſi offenſi petulanter quippiam eſſent locuti, ſtatim in eos vterentur armis.

Flori dol' & inſidia.

Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur vt occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes ſolenniter ſalutarent. His hortationibus ſeditioſi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc vero omnes Sacerdotes omneſque Leuitæ ſacra vaſa proferentes, ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum muſicis organis procedebant ante multitudinem, & obnixiſſime precabantur, vt illum templi honorem cuſtoditum eſſe vellent, neque ad direptionem vaſorum ſacrorum Romanos contumeliis incitarent: Erat autem videre ipſos ſacerdotum principes ſparſis cinere capitibus, & pectora diſruptis veſtibus nuda monſtrantes, nominatim ſingulos quoſque nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam ſuam proderent his, qui direptioni eius inhiarent.

Principū & ſacerdotum ad populum adhortatio.

Quam enim vtilitatem vel militibus eſſe de Iudæorum ſalutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, ſi in præſenti procedere ceſſarent? At contra, ſi officioſe ſuſciperent ſolenniter venientes, auferri Floro occaſionē pugnæ: ipſos vero ſaluare patriam ſuam, & prouidere ne quid vltra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis ſeditioſis ſi tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum conſiliū ſuum deberent autoritatem transferre.

Flori propoſitū & conſilium exitus declarat.

Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipſos ſeditionis autores quoſdam quidem minis, quoſdam autem ſui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo ſequente, militibus obuiam prodierunt. Iamque cominus factos ſalutauerunt: illis autem nihil reſpondentibus, ſeditioſi Iudæorum aduerſum Florum, cuius hæc fierent conſiliis, ſucclamauerunt. confeſtimq; milites cōprehendentes eos, cæde-

Cædes Iudæorum.

re fuſti-

An. mũdi 4030. à Chriſt. na. 68.

re fuſtibus adorti ſunt: atque in fugam verſos perſequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur: plures autem eum ſe mutuo propellerent. In ipſis autem portis grauis facta eſt compreſſio, & vnoquoque alterum præuenire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium vero durus erat interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miſeri diſperibant, & neque ad ſepulturam quiſquam proximis ſuis cognoſcendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendiſſent cædentes: & per ingreſſum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinem, tranſire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus conſecutus, eduxit de regia eos qui ſecum erant, & in arcem tranſire nitebatur. Fruſtratus tamen eſt eius impetus. Conuerſus quippe aduerſus eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obtuebant ſaxis Romanos. Qui cum ſuperne venientibus ſagittis vincerentur, nec poſſent defendere multitudinem quæ per anguſtos arctabatur ingreſſus, ad reliquum ſe exercitum qui erat in regia receperunt. Seditioſi autem verentes, ne ſuperueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam ex templo aſcendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori deſperatione compeſcerent. Nam cum diuinis inhiaret theſauris, proque his in Antoniam tranſgredi niteretur, vbi interciſas porticus vidit, ab impetu conquieuit, & conuocans ſacerdotum principes atque curiam, ſe quidem ait vrbe digredi, præſidium tamen apud eos relinquere quantum ipſi voluiſſent. Ad hæc illis reſpondentibus, nihil nouandum fore, ſi vnam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat: ob ea ſiquidem quæ pertulere populum illis militibus infenſum eſſe: cohorte ſicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæſaream regreſſus eſt.

Seditioſi verentes, ne ſuperueniens Florus ſpolia ipſorũ auferret, tẽplum occupant. Florus Iudæos in tẽplo obſeſſos inſuperabiles videns, ab impetu cõquieſcit, ac vel ĉta apud eos cohorte Cæſaream regreditur.

CAP. XVI.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

Aliud autem denuo pugnæ conſilium cõminiſcens, retulit ad Ceſtium, & Iudęos defectionis criminatus eſt: impudenti mendacio illos perpetraſſe dicens, quæcunq; eos pertuliſſe cõſtabat. Nec ſane principes Hieroſolymorum quæ geſta fuerant tacuerunt: ſed & ipſi & Bernice ad Ceſtium de his quæ Florus inique in vrbe egerat retulerunt. Ille autem ſuſceptis literis partis vtriuſq; quid facto opus eſſet cum principibus deliberabat. Et quibuſdam quidem videbatur, cum exercitu in Iudæam Ceſtium ire debere, & aut vindicare defectionem, ſi fuiſſet admiſſa, aut magis fidos reddere Iudęos eorumq; accolas. Ipſi tamẽ magis placuit aliquem de ſuis præire, qui & negocia & conſilia Iudæorũ poſſet ei fideliter nunciare, mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamniam occurtens, & à quo fuiſſet miſſus, & ob quas cauſas indicat. Quo loci Iudæorum etiam Pontifices & reliqui nobiles, eorumq; curia adeſſe curauerant, vt circa Regem ſcilicet officia nouarent. Poſtea vero quam illum congrua humanitate coluerunt, conqueſti ſunt quam potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vafre tamen infectionem ſuam in Iudæos tranſtulit, quorum maxime miſerabatur, volens ſcilicet frenare eorum motus: vt per hoc ipſum quod viderentur nihil perpeſſi iniuriæ, ab vltionis deſinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunq; egregij erant, & propter ſua prædia de

Ceſtius Gallus Syriæ Præſes, quid facto opus eſſet cum Principibus, deliberat. Politian⁹ Hieroſolymã mittitur, & Agrippæ occurrit.

An. mũdi 4030. à Chriſtna. 68.

Multitudo Hieroſolymorum Agrippæ & Politiano obuiã procedit.

ſiderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem eſſe plenam
benignitatis. Populus autem Hieroſolymorum ſexaginta ſtadiis ob-
uiam progreſſus, officioſe Agrippam & Politianum ſuſcepit. Lamenta-
bantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus re-
liquus quoque populus ad lamenta conuerſus precabatur Agrippam vt
genti conſuleret. Succlamabant etiam Politiano, vt ingrederetur vr-
bem, videretque quæ eſſent à Floro geſta: & ita oſtendebant forum de-
ſertum domosq; vaſtatas. deinceps vero per Agrippam ſuaſere Politia-
no, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vſque totam circuiret ciui-
tatem: quatenus ipſis cognoſceret oculis, Iudæos omnibus quidem a-
liis parere Romanis, ſoli autem Floro aduerſari propter magnitudinem
in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuiſſet vrbem, & manſuetu-
dinis populi ſufficiens documentum teneret, aſcendit in templum, quo
etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis verbis fidem eorum
circa Romanos collaudaſſet, multa etiam ad cõſeruationem pacis hor-
tatus, adorauit Deum eiusque ſancta: in eo tamen conſiſtens loco, in
quo licebat per religionem: ſicque regreſſus ad Ceſtium eſt, vulgus au-
tem Iudæorum, ad Regem Pontificesque cõuerſus petebat, vt legati ad-
uerſum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacen-
tes, ſuſpicionem ſuæ defectionis præberent: viſum iri quippe eos prin-
cipes capiendorum armorum fuiſſe, niſi præuenientes oſtendiſſent illũ
eſſe qui dediſſet exordium. conſtabat autem multitudinem non eſſe
quieturam, ſi legationem aliquis impediſſet. Ad hæc Agrippa, ordinari
quidem legatos, qui Florum accuſarent, inuidioſum putabat: deſpice-
re autem Iudæos in bella commotos, neque ſibi expedite cernebat. ad-
uocata igitur concione in xyſtum, & in ſuggeſto conſtituens germanam
ſuam Berenicen, in Aſamonæorum domo (ea ſiquidem xyſto immine-
bat contra ſuperiorem partem vrbis: nam xyſto templum erat ponte
coniunctum) huiuſmodi orationem habuit: Siquidem viderem vos o-
mnes ad pugnandum cum Romanis eſſe incitatos, neque populi purio-
rem ſinceriſſimamque partem pacem velle ſeruare, neque proceſſiſſem
ad vos, neque conſulere confiſus eſſem: ſuperuacua quippe de vtilibus
oratio eſt, quando omnium auditorum conſpirat ad deteriora conſen-
ſus. Quoniam vero aliquos quidem ætas malorum belli neſcios facit,
quoſdam vero inconſiderata ſpes libertatis: nonnullos vero auaritia
ſuccendit, & in confuſione rerum capiendum de inferioribus lucrum:
quemadmodum ipſi ab hoc errore corrigantur, & non perpaucorum
improba conſilia etiam boni diſpereant, exiſtimaui oportere, vt omni-
bus vobis in vnum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Ob-
ſtrepat autem nemo, ſi non ea audierit quæ ipſius fert libido. His ſiqui-
dem qui ſunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam poſt
meos monitus manere in priſtina voluntate. mea autem etiam ad illos
qui audire cupiunt intercipietur oratio, niſi ab omnibus vobis ſilen-
tium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium
prouincias, & præconia libertatis quaſi tragice proſequantur. Ego au-
tem priuſquam diſcutiam qui ſitis, & contra quos bellum ſuſcipere ten-
tetis, primum ſeparabo cauſas, quas connexas putatis. Si enim violato-
res veſtros cupitis vlciſci, cur libertatem magna laude attolitis? Si vero
iſtud ipſum ſeruire intollerabile ducitis, ſuperflua eſt aduerſum recto-
res querela. illis ſiquidem vel moderatiſſime agentibus, nihilominus
turpe erit ſeruire. Conſiderate autem ſingillatim, & videte quam exi-
gua ſit materia bellorum. Et primum quidem ipſa rectorum conſide-
randa ſunt crimina. Colere ſiquidem officiis, non exaſperare oportet
iurgiis poteſtatem. Cum vero modicorum peccatorum exprobrationes

Politianus in templũ aſcendit multitudinem ad conſeruationem pacis hortatur, & ad Ceſtiũ regreditur.

Iudæi ab Rege vt legati aduerſum Florũ ad Neronem mitterentur, petunt.

Agrippæ ad Iudæos oratio.

Agrippa multitudinem docilem & attentam reddere conatur.

Poteſtatẽ colere officiis, nec iũrgiis exaſperare decet.

maxi-

maximas facitis, aduerſum vos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palam vos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet vt patientia, & violatorum quies violantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, eſſe grauiter moleſtos, non tamen etiam Romani omnes violant vos, neq; ipſe Cæſar aduerſum quem pugnare vultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad quos quiſquam venit: neq; poſſunt illi, quæ in oriente geruntur, poſiti in occidente conſpicere. ſed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. eſt autē importuniſſimum, & propter exiguas cauſas, tantis & ea de quibus querimur neſcientibus, velle confligere. Et quidem noſtrorum criminum cito erit futura correctio. neq; enim vnus atq; idem prouinciæ ſemper curā tenebit, & ſucceſſores eius credibile eſt modeſtiores futuros. Motum autē ſemel bellum, neq; deponere facile eſt abſq; magnis calamitatibus, neq; ſuſtinere. Libertatis vero bona ſitientibus prouidendum atque certandum eſt, vt principio non ea careant. moleſta enim eſt nouitas ſeruitutis: quam ne vtiq; ſubeas, iuſtum ſuſcipi certamē videtur. Qui vero ſemel ſubiectus eſt, & deinceps deficit, contumax magis ſeruus quam amator libertatis oſtenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne ſuſciperentur Romani, cū in prouinciā Pompeius intraret. Maiores vero noſtri eorumq; Reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentiæ Romanæ obſiſtere nequiuerunt. vos autem qui hæreditariam obedientiam ſuſcepiſtis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores eſtis, contra omne Romanum regnum obſiſtere poſſe arbitramini? Et Athenienſes quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam ſuam quondam ignibus tradidere, qui ſuperbiſſimū illum Xerxem per terram nauigantem, per mare vero ambulantem, & cuius claſſem non caperet amplitudo pelagi, latiorem autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum vna naue fugientē glorioſiſſime perſecuti ſunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Aſiæ confregere, nunc tamen ſeruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem adminiſtrāt Italiæ iuſſiones. Lacedæmonii quoq; poſt Thermopylas, & Plateas, & Ageſilaum Aſia[illegible]ſcrutatum, eoſdem dominos venerantur. Macedones vero, qui adhuc pene imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem ſibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migrauit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatem fiducia ſubnixæ, & multo maiores, ceſſerunt tamen & obediunt: vos autem ſoli ſeruire dedignamini his quibus videtis vniuerſa eſſe ſubiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi eſt claſſis veſtra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expenſis poſſint ſufficere theſauri? Contra Ægyptios forte aut Arabas exiſtimatis vos bellum mouere. Non circumſpicitis Romanorum imperium? Non metimini veſtram imbecillitatem? Nonne ſcitis veſtram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter eſſe ſuperatam? illorum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquid quæſierunt. Neque enim ſufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates, ad ſeptentrionem Iſter: neq; in meridie ſolitudine tenus perſcrutata Libya, neque in occidente Gades: ſed vltra oceanum alium quæſierunt orbem, & vſque ad Britannias, inacceſſas prius, arma & exercitum tranſtulerunt. Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? poſtremo plures eſtis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduerſum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, ſeruire moleſtiſſimum eſt. At quanto

An. mūdi 4030. à Chriſt. na. 68.

Agrippa Romanos & Cæſarē excuſat.

Depulſio libertatis Iudæorū, quam magnopere vrgebant.

Exemplū Athenienſium et aliorū, qui Romanorum imperio parent. Lacedæmonii. Macedones.

Comparatio Romanorum imperij cum Iudæorū imbecillitate.

Romani omnes totius orbis partes ſuæ ditioni adiunxerūt, at vltra Oceanum aliū quæſierunt orbem.

An. mūdi 4030. à Chriſt. na. 68.

Aſia ciuitates quingentæ Romanis obediunt.

magis id Græcis, qui vniuerſis ſub ſole habitantibus videbantur præſtare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam poſſidentes, nunc bis ternis falcibus Romanorum obediunt. Totidem autem etiam Macedones obſequuntur, qui certe multo vobis iuſtius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Aſiæ ciuitates? nunquid non abſque vllo præſidio, vni tantummodo rectori parent, & faſcibus conſulis obſequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos & Colchos, & Taurorum gentem: Boſporanos quoque, & habitantes circa Ponti litora nationes, Mæoticasque gentes? apud quas nimirum olim neque domeſticus aliquis dominus noſcebatur: nunc vero militum ſubiiciuntur tantum tribus millibus, & quadraginta naues longæ in nauigabile prius mare in pace cuſtodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent? tamen nunc ſine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinque quidem diebus in latum, ſeptem autem in longum commeabilem prouinciam poſſidentes, aſperioremque multo quam veſtra eſt, ac multis partibus fortiorem, altiſſimoque gelu eos qui iuerint retardantem, duobus millibus Romanorum in præſidio manentibus obſequuntur. Poſt hos Illyrici vſque ad Dalmatiam, & Iſtro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipſi impetus compeſcunt Dacorum. Ipſi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, ſæpiusque capti, rurſum cum maioribus opibus rebellarunt, nunc ſub vna Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen ſi aliquos magnæ cauſæ ad defectionem incitare deberent, Gallos potiſſimum oporteret aſſurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxiſſet: ab orientali plaga Alpium montibus, à ſeptentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenæis montibus, ab occidente vero Oceano. ſed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numeroſi, fontes autem (ita vt dixerim) felicitatis domeſticæ habentes, omnibusque bonis totum pene orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales eſſe Romanorum, ac felicitatem ſuam in eorum felicitate reponere: idque ſane ipſum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) ſed Romanorum admirati ſunt, horrueruntque cum virtute fortunam, qua illi plura ſæpe obtinuere quam bellis. denique ſub mille & ducentis militibus ſeruiunt, quibus pene plures habuerunt ciuitates. Neque Hiſpanis naſcens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisque ſpatio à Roma diremptæ gentes, Luſitani ſcilicet & pugnaces Cantabri: nec vicinus Oceanus, etiam accolis ſuis fragore terribilis: ſed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipſas nubes Pyrenæorum montium eluctari vertices, ditioni ſuæ hos quoque ſubdiderunt Romani: atque ita bellicoſis gentibus, tantoque (vt dixi) ſpatio diremptis, legio in præſidio vna ſatis eſt. Quis veſtrum non audiuit multitudinem Germanorum? virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) ſæpe vidiſtis. ſiquidem vbique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem ſpatiis regionem incolentes, ſpiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur; & ſeruiunt quidem qui capti ſunt, reliqua autem eorum gens vniuerſa ſalutem in fuga non in armis reponit. Conſiderate autem etiam Britannorum muros, qui Hieroſolymæ confiditis muris. Illos ſiquidem circumdatos Oceano, & pene non minorem, quam

Gallorum munimenta.

Hiſpani Romanorum imperio ſubiacent.

Germanorum multitudo, virtus & magnitudines corporum eorūdem.

Britannos Romani in ditionē ſuam redegerunt.

noſter orbis eſt, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in dicionē ſuam: quatuorque legiones tantæ magnitudinis inſulam tuentur. Et quid opus eſt plura dicere? quando etiam Parthi, bellicoſiſſimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circundati, obſides tamen mittunt Romanis: eſtque cernere, ſub ſpecie panis ſeruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuerſis pene qui ſub ſole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos ſoli bellum geretis? Neque Carthaginienſium conſiderabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum ſtirpe venientes, tamen ſub Scipionis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi, Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarum genus vſque ad inaquoſas ſolitudines protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Naſamones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum virtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile eſt, quæ ſcilicet ſub Atlantico mari & columnis Herculis vſque ad rubrum mare infinitos numero & locis Æthiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas quib. Romanam multitudinē octo menſib. paſcunt, alia quoq; vectigalia pendunt, expenſas quoque deuotiſſimi imperio miniſtrant, nihil de his quæ iubentur, ſicut vos, contumelioſum putantes, & quidem vna cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus eſt longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam poſſitis de vicina vobis Ægypto diligenter inſpicere. Hæc enim cum vſque ad Æthiopas porrigatur, opulentamque Arabiam, contigua quoque ſit Indiæ, quinquaginta & ſeptingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen vectigalia, quorum magnitudinem de cenſu ſingulorum capitum æſtimari licet, deuotiſſime penditans, Romanum non dedignatur imperium: & certe quam magnum ſtimulum defectionis habens, Alexandriam ſcilicet, multitudine & diuitiis abundantem, magnitudine quoque non imparem. Habet ſiquidem in longitudine ſtadia triginta, in latitudine vero non minus quam decem: tributorum vero multo amplius per menſes ſingulos infert, quam vos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor menſium Romanæ plebi annonam miniſtrat. Munitur autem vndique aut incommeabili ſolitudine, aut importuoſo mari, aut fluminibus, aut cœnoſis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ enim legiones ciuitati inſidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de ſolitudinibus aliquibus ſocios aſſumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani ſunt: niſi forte quis veſtrum ſpes ſuas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles ſuos æſtimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem cauſam tanto ſe bello implicabunt: nec, ſi tam probroſo operi aſſenſum darent, Parthus tamen ſineret. Eſt ſiquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitiæ, & arbitrabitur fœdus eſſe temeratum, ſi quis de his qui ſubiecti ſunt eius imperio, aduerſum Romanos in bello procedat. Supereſt igitur vt ad diuinum confugiatur auxilium. verum & hoc apud Romanos eſt. ſine Deo quippe impoſſibile eſſet imperium tale conſiſtere. Conſiderate autem, quemadmodum hæc ipſa erga ipſam religionem immoderatio, etiamſi cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad diſpenſandum ſit vobis difficilima, atque eadem tranſgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim ſeruetis ſabbatorum conſuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores veſtri experti ſunt, hos maxime

An. mūdi 4030. an. Chr. nat. 68.

Parthi.

Carthaginenſes ſub Scipionis dextera corruerunt.

Romani Mauris imperant.

Alexandria Romanū imperium nō dedignatur.

Diuinum apud Romanos auxilium.

An. mūdi 4030. à Chriſt. na. 68.

dies Pompeio ad bellum deſtinante: in quibus ſcilicet hi oppugnabantur, otia gerebant. Tranſgredientes autem in bello legem patriam, neſcio propter quid in reliquum dimicetis. Vna ſiquidem nunc vobis intentio eſt, ne quid de patria inſtitutione ſoluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorem Deum, ſi cultum ei debitum ſponte violetis? Aſſumunt autem ſinguli quique bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum vero vtraque hæc, quantum ad ipſam pertinet conſequentiam, deſeruntur, in manifeſtam vtique captiuitatem volentes pugnare proſiliunt. Quid autem prohibet propriis manibus filios veſtros coniugeſque lanlare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam? Erumpentes ſiquidem in furorem, lucrabimini vel ignominiam ſuperatorum. Bonum eſt, ô amici, bonum eſt, dum adhuc ſtat nauis in portu, præcauere tempeſtatem futuram, & non eo tempore quo in medias irrueris procellas trepidare. His ſiquidem qui in improuiſa mala inciderint, ſupereſt vt digni vel miſeratione videantur: qui vero ſe in apertum diſcrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Niſi forte aliquis veſtrum æſtimet ſecundum pacta conflictum ire Romanos, aut poſtquam vicerint, moderate vobiſcum acturos, & non in exemplum aliarum gentium ſacram hanc vrbem inflammaturos, interfecturos autem vniuerſum genus veſtrum. Neque enim qui ſuperfueritis armis, vſquam locum fugæ habebitis, vniuerſis ſcilicet gentibus, vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non ſolum vos manebit, ſed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neque enim eſt in toto orbe populus, in quo non veſtra portio ſit: quos certe omnes vobis rebellantibus, cæde crudeliſſima diuerſi quique conficient, & propter paucorum virorum conſilia, vniuerſæ vrbes Iudaico ſanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quod ſint nimirum veſtro vitio coacti. Si vero eadem exequi ſuperſederint, conſiderate quam impium ſit, aduerſus tam benignos arma mouiſſe. Subeat autem vos miſeratio, & ſi non filiorum veſtrorum atque coniugum, ſaltem iſtius ciuitatis, quæ mater vrbium veſtræ regionis vocatur. Parcite mœnibus ſacris, parcite venerabilibus adytis, templumque vobis & ſanctaſanctorum ſeruate. Neque enim vlterius victores Romani his abſtinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego teſtor quidem ſancta veſtra, ſacroſque angelos Dei, patriamque communem, quod nihil eorum conſiliorum, quæ vobis viderim expedire, ſubtraxerim. vos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: ſi vero protuleritis iras, abſque me periculis ſubdemini. His dictis, aſtante etiam ſorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem non ſe aduerſum Romanos, ſed aduerſum Florum, ob ea quæ pertuliſſent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa: Sed opera veſtra, inquit, talia ſunt, qualia aduerſum Romanos pugnantium. Neque enim Cæſari vectigal dediſtis, & Antonianas porticus incendiſtis. Sopietis autem cauſam defectionis, ſi & porticus denuo conſtruatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præſidium eſt, aut pecuniam Floro dabitis. His conſultis populus acquieuit, & cum Rege ac Berenice aſcendentes in templum porticus ædificare adorti ſunt. Per vicos autem & regiones principes quiq; decurionesque diſperſi, vectigal colligebant, celeriterque quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta ſunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compeſcuit. Deinceps vero perſuadente populo tentabat, vt parerent Floro, donec ſucceſſor ei à Cæſare mitteretur. Ad quam

Poſtremū argumētum: Iudæos diuini pariter atque humani auxilij deſtitutos, ad bella gerēda inutiles eſſe. Dum adhuc ſtat nauis in portu, præcauere tēpeſtatem futuram, benū eſt.

Agrippa de futura Iudæorū calamitate prophetia.

Agrippa proteſtatur quod nihil conſiliorum, quæ Iudæis viderit expedire, ſubtraxerit.

orationem multitudo accenſa, nec à verborum in Regem contumeliis temperauit, ſed protinus eum vrbe pepulerunt: auſique ſunt nonnulli ſeditioſorum etiam ſaxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quod contumeliis eſſet affectus, Principes quidem eorum vna cum aliis potentibus miſit ad Florum Cæſaream, vt ipſe ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipſe vero diſceſſit in regnum.

An. mũdi 4030. an. Chr. nat. 68.

Agrippa Rex a Iudæis ſaxis petitus, vrbe pellitur.

CAP. XVII.

De cœpta rebellione Iudæorum contra Romanos.

PEr idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati irruebant in quoddam præſidium, quod vocabatur Maſſada: & occulte eo peruaſo, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de ſuis poſuerunt cuſtodes. In templo quoque Hieroſolymorum Eleazarus quidam filius Ananiæ Pontificis, iuuenis audaciſſimus, dux illo tempore militum, perſuaſit his qui ſacrificiis miniſtrabant, vt nullius munus aut hoſtia, qui non eſſet de Iudæorum gente ſuſciperetur. Id autem erat Romani belli ſeminarium atque materia. Reiecit ſiquidem hoſtias Cæſaris, quæ pro Romano populo offerri ſolitæ erant. Plurimum autem ſuper hoc Pontificibus, aliiſque nobilibus deprecatis, vt non prætermitterent eum morem, quo ſupplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & ſuæ multitudini cõfidentes: robur ſiquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat; maxime autem aſpiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, vt dixi, Princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum Pontificibus, & Phariſæorum nobiliſſimis, & videntes quam grauibus malis pergerent ſubiicere ciuitatem, decreuerunt ſeditioſorum animos experiri: & ante portam quæ ærea vocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi poſita, quæ reſpicit ad ſolis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione cõqueſti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem cauſæ ipſius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornaſſe templum ex magna parte de muneribus gentium, ſemperq; eorum qui foris eſſent populorum munera ſuſcepiſſe: & non ſolum non prohibuiſſe aliquorum hoſtias (id ſiquidẽ eſſe impiiſſimum) ſed etiam eas quæ viſerentur permanerentq; ad præſens vſq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocaſſe. At nunc eos qui Romana arma irritarent, & deſponderent eorum bella, nouum ſtatuere morẽ religionis, atq; cũ periculis etiam ream facere ciuitatẽ impietatis videri; ſiquidem ea ſit, in qua præter ſolos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq; adorandũ ſinatur accedere. Et ſiquidem circa vnius alicuius priuati perſonam lex ferretur eiuſmodi, poſſet nimirũ iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem deſpiciuntur Romani, & iudicatur Cæſar profanus. Vnde verendum eſſe, ne qui immolandas pro illis hoſtias repellunt, ipſi in reliquũ etiam pro ſe ſacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, niſi celerius reſipiſcentes reddiderint hoſtias, ac prius quã ad eos, in quorum contumeliam id tentatum eſt, huius auſus perueniat fama. Simul autem iſta dicentes, producebant in medium ſcientiſſimos morum paternorũ, ſacerdotes quoq;, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium ſemper ſacrificia ſuſcepiſſent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, ſed neque procedebant in medium altaris miniſtri, vt belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quiq; ſeditionem eo iam proceſſiſſe,

Iudæi Cæſaris hoſtias pro Romano populo offerri ſolitas reiiciunt.

Concio potentũ ad ſeditioſos.

Contra illos qui peregrinas hoſtias ferre nolebant.

Potentib. nemo ſeditioſorum obtemperat.

An. mũdi 4030. à Chriſt. na. 68.

Legati cõtra ſeditioſos ad Florum & Agrippã miſsi.

vt eorum non poſſet autoritate compeſci, & Romanorum armorum periculum ſe primos eſſe ſenſuros, in quantum poterant conſulentes, amoliri cauſas parabant, & legatos quidem alios ad Florum miſerunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios ad Agrippam, inter quos nobiliſſimi Saulus, & Antipas, & Coſtobarus erant, qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem vtrumque, vt cum exercitu aſcenderent in ciuitatem, & ſeditionem opprimerent, prius quam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum iſtud quaſi bonus nuncius fuit, volenſque inflammare bellum, nihil reſpondit legatis. Agrippa autem pariter vtriſque parcens, ſcilicet deficientibus & iis aduerſum quos bellum mouebatur, volenſque & Romanis conſeruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec ſibi conducere talem conturbationem ſciens, miſit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas ſcilicet, & Batanæos, & Trachonitas ſub præfecto equitũ Dario, duce vero Philippo Ioachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, ſuperiorem occupant ciuitatem: inferiorem ſiquidem & templum, ſeditioſorum manus tenebat.

Bellum in Hieroſolyma, inter pacificos & ſeditioſos.

Miſſilibus igitur & fundis indeſinenter vtebantur, & continua erat emiſſio ſagittarum ex vtraque ſcilicet parte. erat autem quando ex inſidiis procurrentes cominus dimicabant. Præſtabant autem audacia quidem ſeditioſi, belli vero ſcientia Regii. Et his quidem erat propoſitum maxime templum obtinere, profanatoreſque eius expellere. Seditioſis vero qui cum Eleazaro agebant, vt præter ea quæ obtinebant, etiam ſuperiorem inuaderent vrbem. Per ſeptem igitur dies grauis vtriuſque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur.

Xylophoria feſtiuitas.

Deinceps vero adueniente ea feſtiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos eſt omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat eſca (ſemper enim inextinguibilis perſeuerat) aduerſarios quidem à cultu religionis excluſerunt.

Regios ſeditioſi vincunt.

Inter infirmiorem autem vulgum irrumpentes multi ſicariorum (ſic enim vocant latrones, gladios in ſinibus gerentes) recepti audaciſſime proſequebantur opus quod adorti erant. Regii autem audacia & multitudine vincebantur. Ita ſuperiore ciuitate ceſſerunt, cum iſti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippę ac Berenices palatium inflammauerunt: poſt quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documẽta diſperdere, ne eſſet vnde ratio creditæ pecuniæ pateret, vtque omnem ſibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduerſum locupletes egenis præberent inſurgendi facultatem liberam. Fugientibus vero chartarum publicarum cuſtodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incenſis ciuitatis neruis, in hoſtes irruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum Regiis in ſuperiorem regiam confugerunt, portas celeriter obſerantes. Inter quos Ananias Pontifex, & Ezechias frater eius erant; & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti ceſſauerunt.

Antoniã ſeditioſi capiunt atque incendunt.

Poſtridie autem, quintadecima ſcilicet die Auguſti menſis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præſidio agentes, per biduum obſeſſos, ceperunt atque interfecerũt, Præſidiumque incenderunt. poſtea vero tranſierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen ſuum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum vero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: ſed diſtributi per propugnacula & turres, ſubeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones ſub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec no-

An. mūdi 4030. à Christ. nā. 68.

& ceſſabat: ſeditioſis videlicet exiſtimantibus in deſperationem cogi eos qui in præſidio erant, propter inopiam victus: Regiis vero credentibus oppugnatores ſuos ceſſuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidiſſimi illius Sophiſtæ, qui quondam ſub Cyrenio exprobrauerat Iudæis, quod poſt Deum ſubiicerentur Romanis: aſſumptis quibuſdam nobilium, perrexit in Maſſadam, vbi armamentarium Herodis Regis erat. eoque perrupto populares aliosque latrones diligenter armauit. hisq; vtens ſtipatoribus, veluti Rex Hieroſolymam reuertitur: factusque princeps ſeditionis, oppugnationem diſponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam ſuffodere muros ſuperne hoſtibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe cœptum ſub vnam turrim agentes, ſuſpenderunt eam materie ſubiecta: ac poſtea in ſuſtinentia ligna igne immiſſo egreſſi ſunt. Sicque ſubiicibus exuſtis, turris quidem extemplo emota eſt. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum præſentientes, forte etiam de concuſſione turris, alium ſibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & ſtatim ſe victores credebāt, cum vidiſſent alium murum ſtupore defecti ſunt: Regii tamen ad Manahemum aliosque ſeditionis principes mittebant, precantes vt eis diſcedere liceret. Quod cum ſolis eiuſque religionis reliquis Manahemus annuiſſet, protinus diſceſſerunt. Romanos autem qui ſoli relicti erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim vi contra tantam multitudinem pares erant: & precari, vt exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & ſi permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon vocabatur, quippe quaſi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phaſaelus, tertia Mariamme. Hi vero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, ſi quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatum diripientes, Stratopedon incenderunt. Hæc igitur acta ſunt ſexto die Septembris.

Regiis eiuſque religionis reliquis Manahemus diſcedere facultatē concedit.

Romani Stratopedon relinquentes in turres regias confugiunt.

CAP. XVIII.

De cæde Ananiæ Pontificis, Manahemi & militum Romanorum.

SEquenti autem die Pontifex Ananias circa Euripos Regiæ domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumſidentes autem etiam turres ſeditioſi, cuſtodiebant ne quis militum poſſet effugere. Manahemum autem & munitorum locorum deſtructio, & Pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem ſibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Inſurrexerunt autem duo de ſociis Eleazari: & mutuo collocuti quod nō deceret à Romanis deſiderio libertatis deficientes, eandē populari ſuo prodere, dominumq; ferre, etſi non violentum, tamen ſeipſis humiliorem: nam ſi oporteat cunctis aliquem præeſſe, quemuis magis alium illam decere: atque ita pacti, adoriuntur eum in tēplo. magno enim faſtu adoraturus acceſſerat, regali habitu indutus, & ſtudioſos ſui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erāt, in illum proſiliuiſſent, reliquus quoq; populus rapiens ſaxa lapidauit ſophiſtam: exiſtimantes quod illo interempto tota ſeditio ſolueretur. Paululum autem ſtipatores Manahemi reſiſtentes, poſtquam viderunt totam aduerſum ſe multitudinem irruere, quiſque quo potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehenſi ſunt, perſcrutatio autem latentium ſequebatur: paucique ſe

Ananiæ Pontificis & Ezechiæ fratris mors.

Eleazari ſectatores Manahemum in templo adoriuntur.

An. mũdi 4030. an. Chr. na. 68.

Manahemus cum principibus interficitur.

Romani vlterius reſiſtere nõ valentes, ſeſe dedunt.

ex eis clam in Maſſadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui poſtea etiam in Maſſada tyrannidem egit. Ipſum autem Manahemum, cum fugiſſet in locum qui Ophlas vocatur, atque illic humiliter delitéſceret, capientes extraxerunt in publicum, multisque tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem ſub eo agentes principes, præcipuumque tyrannidis eius adiutorem Abſalomon nomine. Et populus quidem, ſicut dixi, in his adiutor fuit, ſuſpicans aliquam totius ſeditionis correctionem futurã. Hi vero non vt comprimerent bellum, ſed vt cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur, vt oppugnationem militum relaxarent, vehementius inſiſtebant, donec vlterius reſiſtere non valentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, vt ſolam eorum paciſceretur vitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipſis tradentibus ſumeret. Qui precationem illico accipientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Saduczum, & Iudam Ionathæ, ſcilicet eis dextras & ſacramentum daturos. Quibus actis, deducebat milites Metilius: ſed quamdiu Romani arma retinebant, nemo aduerſus eos ſeditioſorũ fraudis aliquid molitus eſt. poſtea vero quam ſecundum pactiones omnes ſcuta gladiosque poſuerunt, neque quicquam vlterius ſuſpicantes diſcedebant, facto in eos impetu ſtipatores Eleazari, comprehenſos trucidabant, neque reſiſtentes, neque ſupplicantes, ſolas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti ſunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & vſque ad circumciſionem Iudaizare ſe promittentem, ſeruauerunt ſolum. Detrimentum autem Romanis quidam erat leue: ex copiis ſiquidem ampliſſimis pauci fuerunt interempti; Iudæorum autem captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam inſtare cauſas bellorum, vrbem autẽ tali facinore fuiſſe reſperſam, ex quo nimirũ diuina indignatio imminebat, etiamſi à Romanis nulla vltio timeretur, lugebãt publice, & triſtitia ciuitas premebatur. moderati autem quique, quaſi pro ſeditioſis cauſas reddituri, turbabantur. ſi quidem ſabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo ſcilicet die propter religionem à ſanctis quoque operibus agunt quietem.

Romani contra pacta vno Metilio excepto ab Iudæis crudeliter interfecti, Cædes ſabbato perpetrata.

CAP. XIX.

De Iudæorum maxima ſtrage Cæſarea & in omni Syria.

Eodem autem die, eademque hora, quaſi aliqua cœleſti prouidentia Cæſarienſes quoq; Iudæos apud ſe habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore ſuper viginti millia hominum cæderentur, & cunctis Iudæis vacuata Cæſarea remaneret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus, vinctos in arenam deduxit. Poſt Cæſarienſem vero cladem tota gens efferata eſt. Diuiſique Iudæi, Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vaſtauerunt: id eſt, Philadelphiã & Gebonitin, & Geraſam, & Pellam & Scythopolim. Deinceps vero irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidẽ ſubruentes loca, alia vero inflammantes, etiam in Cedaſam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæſareamq; tendebãt. Obſtitit autem eorum incurſui neq; Sebaſte. neq; Aſcalon; ſed his quoque flamma vaſtatis, Anthedonã & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, vici ſcilicet & agri, eorumq; qui capiebantur virorum immenſa cædes fiebat. neq; tamen Syri minorem numero multitudinem de Iudæorum gente vaſtabant. ſed etiã eos qui in ciuitatibus erant, cõprehenſos

Iudæi Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vaſtant.

diſperdebantur: non ſolum ob vetus odiũ, ſed vt diſcrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriã peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnaq; alterutris ſalus erat, ſi præueniſſent alteros cæde facienda: & dies quidem ducebantur in ſanguine, noctes autem moleſtiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudaizantes cogebãtur habere ſuſpectos: & ob hoc ipſum quod in eis videbatur ambiguũ, neq; temere eos placebat interfici, & rurſus ob ipſam religionis commixtionem quaſi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduerſæ partis, etiam illos qui prius fuerant manſueti, auaritia ſiquidem ſubſtantias cæſorum paſſim diripiebant: & quaſi victores eorum prædam quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Glorioſior autem erat qui plura collegiſſet, quaſi ſcilicet plures virtute ſuperaſſet. Erat autem cernere ciuitates plenas, cadaueribus inſepultis, & inhumatos paſſim iacere cum paruulis ſenes, fœminas autem neque pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quam quæ peracta erant, facinorum imminebat. Et hactenus quidem Iudæis aduerſum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti ſunt hoſtes. Hi enim cum Scythopolitis conſpirantes, & conſanguinitatem vtilitati propriæ poſtponentes, aduerſum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suſpecta tamen eorum ipſa belli fuit auiditas. Deniq; Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna ſua calamitate ciuibus excuſarent defectionem, edixerunt eis, vt ſi vellent inter eos firmare conſenſum, & circa alienigenas oſtendere fidem, tranſirent cum omnibus filiis ſuis in lucum. quibus quæ fuerant iuſſa ſine ſuſpicione facientibus, diebus quidem ſecutis duobus quieuerunt Scythopolitæ, tertia vero nocte exploratores, alios incautos, alios vero dormientes inuadunt, ſubitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: poſtquam eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiuſdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi inſigniſſimus; quibus vtriſq; ad incommoda ſuæ gentis abuſus eſt. Multos ſiquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita vt totius aciei momentum ſolus exiſteret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cũ Scythopolitæ circumfuſi Iudæis, paſſim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hoſtium impetum fecit. Nihil enim ſe in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miſerabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ geſſi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos noſtræ fidem feci. Digne enim nobis extera gens infida eſt, qui in noſtrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quaſi profanus propriis manibus: neq; enim decet hoſtili manu cadere. Iſte autem ipſe finis mihi & ſceleris digna pœna, & idoneum virtutis decus erit: vt nemo ſcilicet hoſtium de meo interitu glorietur, neq; inſultet cadenti. Hæc dicens, miſerantibus ſimul ac furentibus oculis circumſpicit omnem familiam ſuã. erat autem ei vxor & filij, & prouecti in ſenectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæſarie comprehendens, & ſuper eum ſtans enſe penetrauit: poſt quem non ſane inuitam matrem ſuam interfecit. ſuper hos autem coniugi, & filiis intulit ferrum, ſingulis ſane horum pene occurrentibus gladio, & hoſtes præuenire cupientibus. Cum vero omnem ſuam neceſſitudinem trucidaſſet, cæſis ſuperſtans extulit dexteram, vt

An. mũdi 4030. à Chriſt. na. 68.

Omnis Syria inenarrabilium calamitatũ plena.

Iudæi Iudæos hoſtes experiuntur.

Scythopolitæ tredecim millia Iudæorum trucidant.

Simõ multos Iudæorum propinquos Scythopoli quotidie obtrũcat.

Simõ parentes, vxorem ac liberos, deniq; ſeipſum quoque trucidat.

An. mũdi 4030. à Chriſt. nat. 68.

neminem poſſet latere, & totum in viſcera ſua enſem demerſit: dignus quidem miſeratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præſtitit, digno fine conſumptus.

CAP. XX.

De Iudæorum alia graui cade.

Iudæorũ alia cædes.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta eſt, reliquæ quoq; vrbes in Iudæos apud ſe habitantes irruebant: & duo millia quingentos Aſcalonitæ, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrij: multoſque trucidauerunt: plures autem eorum vinctos cuſtodiis tradidere, Hippeni quoque & Gadarenſes ſimiliter audaciſſimos quidem amoliebantur, terribiles autem ſolicite adſeruabant. Reliquæ quoque vrbes aduerſum Iudæos ſingulæ, pro vt habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, ſuis cohabitatoribus pepercerunt, & neque interfecere quempiam Iudæorum, neque vinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem ſuam deſpexerunt eorum ſi qui motus fuiſſent. mihi autem videntur magis erga nos miſeratione mori quos vtique nihil moliri videbant. Geraſeni autem neque in eos qui apud ſe remanere delegerunt, quicquam geſſerunt mali: & egredi volentes vſque ad fines ſuos deduxerunt. Excitata eſt autem etiam in regno Agrippæ aduerſum Iudæos pernicies. Ipſe ſiquidem perrexerat ad Ceſtium Gallum Antiochiam, relicta adminiſtratione cuidam ex amicis, nomine Varo, Sohemo Regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione ſeptuaginta numero viri & nobilitate & prudentia ciuium ſuorum præſtantiſſimi, poſcendi præſidij gratia: vt ſi qui ſcilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam cuſtodiam, per quam poſſent inſurgentes quoſque comprimere. Hos Varus, quoſdam armatos de Regiis præmittens, interfecit in itinere omnes. Auſus autem eſt tale facinus præter conſilium Agrippæ, & propter nimiam auaritiam impie in gentiles ſuos agere non recuſans, regnum omne corrupit, perſeuerans poſt tale ſcilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec diſcuſſis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum veritus eſt propter propinquitatem Sohemi, procuranda tamen eum regione ſummouit. Seditioſi autem capto præſidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hierichuntis, cuſtodes quidem interfecerunt, munimenta autem deſtruxerunt. Per eoſdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorũ perſuadebat in præſidio relictis Romanis, deſerere caſtellum eiſq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti ſunt cum eis diſceſſionem ſuam: & accipientes fidem, tradunt præſidium, quod diligentibus cœperunt Machæruntij cuſtodes obtinere.

Vrbes aduerſus Iudaos mouentur.

Varus 70 Iudaeos in itinere interficit.

Romani Iudaeis in Machærunte caſtellũ tradunt.

CAP. XXI.

Iudæi Alexandriæ occiſi.

VErum in Alexandria ſemper quidem erat incolis aduerſum Iudæos ſeditio, iam ab illo tempore, ex quo ſtrenuis Alexander contra Ægyptios vſus Iudæis, præmium ſocietatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iſte apud ſucceſſores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuerſationem per omnia mundiorem à communione ſcilicet

gen-

An. mūdi 4030. à Chriſt. nat. 68.

gentium ſequeſtratam: præſtiteruntq; eis, vt etiam Macedones appellarentur. deinceps vero cum in ditionem Romanorum Ægyptius veniſſet, neque Cæſar primus neque poſt eum quiſpiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduerſus Græcos pene continuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab vtraque parte animaduertentibus, ſeditio accendebatur. Tunc vero cum & apud alios turbata res eſſet, illic magis exarſit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem veniſſent, vt ordinarent pro certis negociis legationem ad Neronem ferendam, occurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum vidiſſent æmuli, ex templo clamare cœperunt, Iudæos hoſtes & exploratores eſſe: ac deinceps inſilientes intulerunt eiſdem manus: & reliqui quidem fugientes diſſipati ſunt, tres vero ex his comprehenſos, trahebant quaſi viuos incenſuri. Commoti ſunt autem vniuerſi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos ſaxa iaciebant, poſtea vero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipſo loco tantum ſimul populum concremarent: & pene minas impleſſent rebus, niſi iras eorum compreſſiſſet Tiberius Alexander, magiſtratus ciuitatis. Nec tamen ipſe coercendi principium ab armis ſumpſit, ſed nobiles eorum quoſque ſubmittens, hortabatur vt deſinerent, neque aduerſum ſe milites Romanos commouerent. Seditioſi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumeliis appetebant. Qui poſtquam vidit abſque magna calamitate tumultuoſos non poſſe compeſci, immiſit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, caſu ad Iudæorum interitum de Libya venientes: præcepitq; vt non ſolum interficerent, ſed etiam bona eorum diriperent, domoſq; inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequebantur ſtrenue iuſſa, nec ſane ſine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte poſitis, aliquandiu quidem reſtiterunt: ſemel vero in fugam verſi mactabantur: nec vnus erat exitij modus, cum alij ſub diuo atq; in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; ſuccenderent Romani, vna etiā diripiendo quæ in his reperiſſent: cum neq; illos aut infantum miſericordia, aut reuerentia ſenectutis moueret, ſed in omnes ætates pari cæde ſæuirent. Vnde totus quidem ille locus ſanguine redundabat: quinquaginta vero congeſta ſunt millia mortuorum: nec tamen ſaltem reliquiæ remanſiſſent, niſi ad preces ſe contuliſſent, eorumque miſertus Alexander Romanos iuſſiſſet abſcedere. Sed illi quidem quibus erat conſuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, vixque à cadaueribus diſtrahebantur. apud Alexandriam quidem talis caſus euenit.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Tiberius Alexander ſeditioſos Iudæos, vt deſinerēt, hortatur.

Cruenta victoria in qua 50000. Iudæorū interficiuntur.

CAP. XXII.

De clade Iudæorum, autore Ceſtio.

CEſtio vero iam quieſcendum eſſe non videbatur, infenſis vbique Iudæis: ſed duodecimam legionem integram ex Antiochia ſecum ducens, & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitum: inſuperque Regum auxilia, hoc eſt Antiochi duo millia equitum & peditum tria millia, ſagittarios omnes, Agrippæ vero tantundem peditum & equitum mille, cum & Sohemus ſequeretur, quatuor millibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresq; ſagittarij,

Ingentes Romanorum copiæ.

Prolé-

An. mũdi 4030. à Chriſt. nat. 68.

Zabulon, validiſſima Galileæ ciuitas direpta & incenſa.

Ptolemaida progreſſus eſt. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, peritia quidem militibus inferiores: quod autem ſcientiæ deerat, in Iudæos odio, itemque alacritate ſupplentes. Aderat autem ipſe quoque Agrippa Ceſtio, & eorum quæ conducerent ſimul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Ceſtius in validiſſimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida diſcernit. Cumq; offendiſſet eam ciuibus deſtitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas conceſſit: ipſum vero oppidum, quamuis admiratus eſſet eius pulchritudinem, quippe domus habebat ſimiliter, vt apud Tyrum & Sidona & Berytum ædificatas, incendit. Deinde curſu territorio peragrato, quicquid inueniſſet obuiam depopulatus eſt: inflammatiſque etiam circum eam poſitis vicis, in Ptolemaida reuertit.

Iudæi Syrorum ad 2000. cædunt.

Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytiis, recepta Iudæi fiducia (Ceſtium enim receſſiſſe cognouerant) repente in eos qui remanſerant irruunt, & prope ad duo millia cædunt. Ceſtius autem ex Ptolemaide profectus, ipſe quidem Cæſaream peruenit: in Ioppen vero partem præmiſit exercitus cum præceptis huiuſmodi, vt oppidum cuſtodirent, ſi eo potiri poſſent: aut ſi oppidani impetum præſenſiſſent, tam ſuum quam cæterorum militum præſtolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinque Ioppen facilime capiunt: ita vt ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam ſe pararent.

Romani Ioppē capiunt & incendũt, & 8400. interficiunt.

Aggreſſi autem cunctos interficiunt cum familiis, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariam Narbatenen toparchiam non paucos miſit equites, qui & partem finium vendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptiſque patrimoniis, etiam vicos igni dederunt.

CAP. XXIII.

De pugna Ceſtij contra Hieroſolymam.

Sepphoris aliaq; Galilaa ciuitates, Romanos cum fauore ſuſcipiunt.

IN Galilæam quoq; miſit Cæſennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ ſufficere poſſe credebat, cũ validiſſima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore ſuſcepit. Huiuſq; prudens conſilium ſecutæ ciuitates aliæ quieſcebant.

Duo millia ſeditioſorũ in Galilaa ab Romanis trucidati.

Qui vero ſeditionibus & latrociniis operam dabant, in Galilææ montem vndiq; medium receſſere, qui eſt cõtra Sepphorim, & vocatur Aſamon. Aduerſus eos Gallus ductabat exercitum. Illi autem quamdiu ſuperiores erant, facile Romanos ad ſe aſcendentes arcebant, & ex his plures quam ducentos interfecerunt. Vbi vero eos viderũt circumacto itinere ad celſiora progreſſos, mature victoriam conceſſerunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neque, ſi terga dediſſent, equitum poterant manus effugere: adeo vt pauci locis aſperis deliteſcerent, amplius vero quam duo millia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam videret, Cæſaream cum exercitu remeabat.

Antipatris deuaſtata & incenſa.

Ceſtius vero cum omni manu reuerſus in Antipatridem perrexit. Cognitoq; non paruam multitudinem Iudæorum in turrim quæ Aphæci vocabatur eſſe collectam, qui eum his congrederentur præmiſit. Sed prius quam in manus venirent, Iudæi metu diſperſi ſunt: eorumq; caſtra iam deſolata milites adorti, cum vicis circumpoſitis incenderunt.

Lydda exuſta.

Ex Antipatride autem Ceſtius in Lyddam profectus vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter ſcenopegiorum dies feſtos,

ſtos, in Hieroſolymam populus omnis aſcenderat, quinquaginta vero quos ibi comprehendit occiſis, exuſtoque oppido vlterius procedebat: perque Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen eſt Gabao, caſtra poſuit, diſtante ab Hieroſolymis ſtadiis quinquaginta. Iudæi vero cum iam ciuitati propinquare bellum viderent, omiſſis dierum feſtorum ſolennibus, ad arma properabant: ſatiſque freti multitudine, incompoſiti ad pugnam & cum clamore proſiliebant, ne dierum quidem ſeptem habita ratione feriatorum. erat enim Sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obſequio pietatis emouerat, in prælio quoque ſuperiores effecit. Tanto namque impetu Romanos aggreſſi ſunt, vt eorum & aciem perrumperent, viaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac niſi ei militum parti, quæ necdum locum amiſerat, equites ex circuitu ſubueniſſent, quiq; nondum defecerant pedites, in periculo totus Ceſtij exercitus fuiſſet. interfecti ſunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi vero viginti duo. Fortiſſimi autem videbantur Monobazi Regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Zenedæus, & poſt hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa Rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulſi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron aſcendentes Gioræ filius Simon inuadit, multoſque poſtremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum ſarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Ceſtio vero in agris triduo commorante, Iudæi locis ſuperioribus occupatis, obſeruabant eius tranſitum: neque ceſſaturos eos certum erat, ſi Romani proficiſci cœpiſſent.

An. mūdi 4030: à Chriſt. nat. 68.

Ceſtius ab Hieroſolymis ſtadiis 50. caſtra ponit.

Impetus & victoria Iudæorum contra Romanos.

Audacia Iudæorū contra Romanos.

CAP. XXIIII.

De obſidione Hieroſolymæ à Ceſtio, & ſtrage.

ITaque dum Agrippa, infinita hoſtium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos eſſe perſpiceret, verbis Iudæos experiri decreuit, vel omnes ſibi parituros exiſtimans, vt bello deſiſterent: vel ſi qui aduerſarentur, reuocandos qui ab eorum ſententia diſcreparent. Miſit igitur ex comitibus ſuis Borcæum & Phœbum, quos illis ſciebat notiſſimos: vt à Ceſtio fœdus amicitiæ, certamq; pro peccatis à populo Roman. veniam pollicerentur, ſi proiectis armis, ſecum ſentire voluiſſent. Verum ſeditioſi metu, ne cuncta multitudo ſpe ſecuritatis ad Agrippam ſeſe conferret, legatos obtruncare ſtatuerunt: & Phœbum quidem, priuſquam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fuſtibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Ceſtius vero, quia inteſtinam eorum diſcordiam, opportunum ad irruendū tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum. Inq; fugam verſos, vſque ad Hieroſolymam perſecutus eſt. Caſtris autem in loco poſitis, qui appellatur Scopus, interuallo ſeptem ſtadiorum à ciuitate diſcedens, nihil per triduum aduerſus oppidum conabatur: ſperans fortaſſe intus degentes aliquid remiſſuros. In vicos autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimiſit. Quarto autem die qui tricesimus menſis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à ſeditioſis cuſtodiebatur: ipſi autem Romanorum diſciplina territi, exterioribus ceſſere partibus ciuitatis, & in partem interiorem templi refugerunt. Ceſtius vero tranſgreſſus Bezetham, quæ ſic vocatur, & Cæriopolim & forum quod appellatur materiarium incendit. deinde cum ad ſuperiorem ciuitatem veniſſet, prope

Seditioſi legatum regiū interficiūt, alter vulneratus effugit.

Ceſti⁹ totum exercitum in Iudæos ducit.

An. mũdi 4030. à Chriſt. nat. 68.

aulam regiam caſtra poſuit. Et ſi tunc voluiſſet intra muros violenter irrumpere, ciuitatem illico poſſediſſet, belloque finem dediſſet, ſed Tyrannus & Priſcus præfectus caſtrorum & plures equitũ magiſtri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladibus contigit.

Popularium plurimi Ceſtiũ quaſi portas ei patefactũ vocant.

Interea plurimi popularium nobiliſſimi, & Ananus Ionathæ filius, Ceſtium quaſi portas ei patefacturi, vocabant. ille autem & ira faſtidiens, & quod non ſatis eis credendum putaret, tamdiu id neglexit, donec proditione comperta, ſeditioſi Ananum quidem cum cęteris de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos ſuas refugere coegerunt: ipſi vero per turres diſpoſiti, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis vndiq; tentantibus fruſtrabatur conatus. ſexto autem Ceſtius cum plurimis ſelectis, itemq; ſagittariis à ſeptentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu reſiſtentibus qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, poſtremo autem repulſi telorum multitudine, receſſerunt. Itaque Romanorum qui anteibant, ſcutis ſuis muro nixi & qui eos ſequebantur, aliis ac per ordinem aliis ſimiliter ſuperadiunctis, quam ſic ipſi appellant, teſtitudinem contexuerunt. vnde ſagittę in eam delatæ: irritę delabebantur: & ſine aliquã noxa milites mœnia ſuffodiebant, templique portas incendere moliebantur.

Romani teſtitudinem contexunt, & mœnia ſuffodiũt, templiq́; portas incendere moliuntur.

Vehemens autem ſeditioſos ſtupor inuaſerat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequiſſimi cadebant, tantum vt ipſi portas aperirent, Ceſtiumq; tanquam optime de ſe meritum, reciperent, appropinquabãt. Et profecto ſi paululum in obſidione perſeueraſſet, ſtatim ciuitatem obtinuiſſet ſed credo iam tunc infeſtus Deus peſſimis, eiuſq; ſancto ille die finem bello dare prohibuerunt. Denique Ceſtius, neq; animis populi. neq; obſeſſorum deſperatione perſpecta, repente militem reuocat: & ſine vlla ſpei repulſa, inconſulte nimis ac iniuſte diſceſſit.

Inopinata Ceſtij fuga latronum fiduciam recreat.

inopinata vero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: inſecutiq; nouiſſimos aliquot equitu, peditumq; peremere. Et tunc quidem Ceſtius in caſtra, quæ apud Scopion munierat, tetendit: altero autem die vlterius recedendo, magis hoſtes prouocauit: iamq, poſtremos aſſecuti multos necabant, tum vtraq; itineris parte vallata, in tranſuerſos tela iactabant. & neq; in eos ſe retorquere, à quibus à tergo ſauciabantur, nouiſſimi audebant, quandã infinitam multitudinem inſequi exiſtimantes: neq; à lateribus inſtantium vim repellere ſufficiebant: cum ipſi quidem graues eſſent, ordinemque irrumpere formidarent: viderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles eſſe. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur via perculſi, deiectiq; agmine ſternebantur: donec multis occiſis, in quibus erat Priſcus ſextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Iucundus alæ Præfectus, vix in Gabao peruenirent, vbi caſtra prius poſuerant, multis impedimentis amiſſis. Hic autem Ceſtius biduum cõmoratus inops conſilij quid ageret, cum tertio die maiorem hoſtium vidiſſet numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem ſibi obfuiſſe cognouit: & ſi adhuc ibi maneret, plures ſe hoſtes habiturum.

Iudæi hoſtes perſequuntur. eoſque in extremũ neceſſitatem adigunt

Itaq; pro compendio fugæ cuncta militibus impedimento erant, amputari præcepit: occiſiſq; mulis atq; aſinis, aliiſq; iumentis, præter illa quæ ſagittas & machinas ferrẽt (hæc enim velut vſui futura ſeruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra ſe capta prodeſſent) Bethoron verſus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus inſtabant: contractos vero in anguſtias atque deſcenſus, alij ab exitu prohibebant, alij poſtremos agminis trudebant in vallem: fuſaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem

ſagit-

ſagittis operiebat. vbi etiam peditibus: quo pacto ſibimet ſubuenirent, hæſitantibus equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam proſequi poterant, obſtantibus iaculis: & ne contra hoſtes irent aſcenſus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas, deiecti qui aberraſſent conſumebantur: nulluſque locus aut fugiendi, aut reſiſtendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad vlulatus, quod deſperati ſolent, fletuſque conuerſi ſunt. quibus reſonabat Iudęorum exhortatio, cum clamore lętantium pariter atq; ſæuientium. totuſque pene qui cum Ceſtio fuerat, periſſet exercitus, niſi nox aduenisſet: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt. Iudæi vero obſeſſis circum omnibus locis eorũ tranſitus cuſtodiebant. Denique vbi Ceſtius aperto itinere deſperato, iam de fuga cogitabat, lectos prope ad 400. omnium fortiſſimos milites tectorum faſtigiis impoſuit. hiſque præcepit, vigilum qui in caſtris excubarent, ſigna clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipſe autem cum cæteris otioſe vſque ad 30. ſtadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum quo Romani tetenderant deſolatum vidiſſent, in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem ſine mora iaculis confecerunt: mox autem Ceſtium perſequi properabant. ſed ille cum nocte non paruum ſpatium itineris peregiſſet, die vehementius quoque fugiebat: adeo vt metu perculſi milites, machinas ſiue tormenta muralia, itemque baliſtas, multaque alia inſtrumenta relinquerent. quibus tunc ablatis Iudæi rurſus contra illos qui ea reliquerant vſi ſunt. Inſequendo autem Romanos, Antipatridem vſque venerũt. Deinde cum eos aſſequi non potuiſſent, inde redeuntes & machinas ſecum aſportauerunt mortuoſque ſpoliarunt. & prædam quæ remanſerat collegerunt: & pæana canentes in metropolim remearunt, ſuis quidem paucis amiſſis, Romanorum autem & auxiliarium quinque millibus peditum, ac 300. itemque nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouemb. menſis 8. die geſta ſunt, anno 12. Neronis principatus.

An. mũdi 4030 à Chriſt. na. 68.

Vlulatus fletuſque Romanorũ, & Iudæorũ exhortatio.

Stratagema Ceſtij.

CAP. XXV.

De Damaſcenorum ſæuitia in Iudæos, deque Ioſephi ſtudiis in Galilæa.

POſt Ceſtij vero caſus aduerſos, nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui peſſum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Coſtobarus & Saulus fratres, vna cum Philippo Iacimi filio, qui princeps erat exercitus Regis Agrippæ, inde dilapſi ad Ceſtium transfugerunt. Qui vero cum his in aula regia fuerat obſeſſus Antipas, fuga deſpecta, quemadmodum à ſeditioſis interemptus ſit, alias indicabimus. Ceſtius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem miſit, & propriam neceſſitatē indicaturos, & belli cauſas deriuaturos in Florum. ſperauit enim, & iram in illum excitatum iri, & ſua pericula ſummouenda. Tunc autem Damaſceni, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud ſe degentes opprimere ſtuduerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (namq; id olim propter ſuſpiciones meditabãtur) facilem quidem ſui conatus exitum fore putabant, verebantur autem mulieres ſuas, fere omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudæorum autem decē millia, quippe vt in anguſto loco, atque omnes inermes aggreſſi, vna hora ſine metu iugulauerunt. Qui vero Ceſtium fugauerant, in Hieroſolymam reuerſi, quos adhuc Romanorũ ſtudioſos inueniſſent, partim

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Nobiliũ Iudæorũ multi, tã quam è naui peſſum itura, ex ciuitate enatant.

Damaſceni Iudæorum 10000. vna hora iugulãt.

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Ioſephus Gorionis filius & Pontifex Ananus, õnia quæ in ciuitate gerẽda eſſent, imperaturi declarantur.

Ioſephus Hiſtoriographus vtriuſque Galilæa rector deſignatur.

Ioſephus 70. de ſenioribus, quos rectores totius Galilæa cõſtituit, 7. vero per ſingulas ciuitates, minorum litiũ iudices, eligit.

Ioſephus opportuna loca muro cingit.

Ioſephus Galilæos armis inſtruit.

vi, patrim blanditiis ſibi etiam ſociabãt: & in templum congregati, plures belli duces eligendos eſſe cenſebant. Declaratus eſt igitur Ioſephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda eſſent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent. Filium namq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum prædam, & ereptas Ceſtio pecunias, & inſuper his plurima ex theſauris publicis in poteſtate haberet, tamen nullis neceſſitatib. præpoſuerunt: quod & in ipſum tyrannidis ſuperbia viderent efferri, eiuſq; ſtudioſos ſiue imitatores, ſatellitũ more verſari. verum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemque aſtutia perſuaſit populo, vt in omnib. ſibi parerẽt. In Idumæã vero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Ieſum filium Sapphæ, vnum è Pontificib. & Eleazarum noui Pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem poſita genus ducens, vnde Peraides cognominabatur, vt ducibus obtẽperaret. Sed ne alias quidẽ regiones omittendas putabant. namq; in Hierichuntem Ioſephus filius Simonis, & trans flumẽ Manaſſes, & Tamnan Ioannes Eſſæus, toparchias adminiſtraturi miſſi ſunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatenæ regionum Ioannes, filius Ananię, rector deſignatus eſt: & vtriuſq, Galilęæ Ioſephus, Matthiæ filius. huius autẽ præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitiſſima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia ſua, quiſq; res ſibi creditas adminiſtrabat. Ioſephus autem, cum in Galilæam veniſſet, primum curæ habuit, indigenarum ſibi conciliare beneuolentiam: multa ſciens ea confici poſſe, licet in aliis peccauiſſet. Deinde conſiderato, quod potentiſſimos quidem amicos haberet ſi eos participes poteſtatis feciſſet, omnem vero multitudinem ſi pleraq; per indigenos & conſuetos fieri præciperet, 70. de ſenioribus eius gentis prudentiſſimos elegit: eoſque rectores totius Galilææ conſtituit. 7. vero per ſingulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negocia cauſaſq; capitales ad ſe referre iuſſit, & illos 70. cæterũ diſpoſito per ciuitates iure quo inter ſe viuerentur, etiam quemadmodũ extrinſecus tuti eſſent animaduertit: certuſque in Galilæam Romanos eſſe venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc eſt, Iotapatam, & Berſabeæ, & Selamin: necnon & Pereccho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen eſt Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada, adhæc etiam circa Geneſar lacum ſpeluncas in ea quæ inferior Galilæa vocabatur muniuit. Superioris autem Galilææ Petrã quæ Achabiorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide vero Seleuciam, & Soganen & Gamalam munitione circumdedit. Solus autem Sepphoritis permiſit, vt murum ſibimetipſis fabricarent: quod eos pecunioſos eſſe, & ad bellum promptos etiam ſine præcepto videret. Similiter autem Giſchalam, Ioſephi iuſſu per ſe muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem caſtellis omnibus ipſe Ioſephus intererat, iubendo ſimul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, ſupra centum millia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus inſtruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam eſſe virtutem, quód dicto eſſent audientes rectoribus ſuis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem, vrgente neceſſitate deſpexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine poſſe contingere, ita vt Romani ſolent, diuiſit exercitum: pluresque fecit ordinum principes. Diuerſiſque militum generibus conſtitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis ſubdidit: & inſuper his ipſis rectores, maiorum rerum adminiſtratores dedit. Docebatq; ſignorum diſciplinas, & prouocationes reuocationeſq; buccinarum, & prin-

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

cipia cornuum & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus ſuccurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæque ad fortitudinem animi, corporiſque tolerantiam pertinerent, inſtituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, vſquequaque Romanorum referens diſciplinam: & quod cum viris eſſent præliaturi, qui & viribus corporis & animi obſtinatione, totum pene orbem terræ ſuperaſſent. His addidit, quo pacto belli tempore ſuis eſſent parituri præceptis, iam nunc periculum ſe facturum, ſi conſuetis delictis, hoc eſt, furtis & latrociniis & rapinis abſtinuiſſent, ſed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut conſuetiſſimorum damna proprium quæſtum putarent. Illa enim bella optime adminiſtrari, quorum milites bonam conſcientiam gererent: qui vero per ſe praui fuiſſent, his non ſolum inimicos, ſed etiam Deum hoſtem futurum. Multa in hunc modum admonendo perſeuerabat. Et iam quidem quantum prælio parandum eſſet, conflatum erat. Nam ſexaginta peditum millia, 250. equites ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & ſexcentos circa ſe electos cuſtodes corporis atque ſatellites. Exceptis autem mercenariis, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Namque ſingulæ quas enumerauimus, cum mediam ſui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: vt pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati ſecuritatem rependerent ſuggerentibus commeatum.

Ioſephus Galilaei ad bellũ, & quo pacto eſſent parituri præceptis, erudit.

Singula Galilaea ciuitates mediã ſui multitudinem in militiam mittunt, reliquos ad comparandũ eis victũ tenent.

CAP. XXVI.

De Ioſephi periculis & euaſione, & Ioannis Giſcaleni malitia.

IOſepho autem hoc modo adminiſtranti Galilęam, inſurrexit quidam inſidiator, patria Giſcala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidiſſimus, ac dolis plenus: & nequitia quidẽ nobiliſſimus omnium, antea vero pauper: & aliquandiu malitiæ ſuæ impedimentum paſſus inopiam facile mentiri paratus, miruſq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaque aduerſus amiciſſimos vteretur: ſimulator humanitatis, & ſpe lucri appetentiſſimus cędium: qui ſemper quidem immoderata concupiſſet, ſpem vero leuioribus maleficiis aluiſſet. Latro enim erat, ſui moris, ac ſolitarius: deinde etiã comitatum inuenit audacię, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curę autem habebat, neminem ignauum adſciſcere: ſed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumque peritia præſtarent, hos eligebat: donec 400. virorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Iſque omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu ſuſpenſos lacerabat. Hunc igitur iamdudum regendi milites cupientem, & maiora deſiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia: cumque videret Ioſephum ſua induſtria lætari, perſuadet ei primum, vt fabricandi muri patrię ſolicitudinem ſibi committeret. in qua re quæſtus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidiſſima fraude compoſita, velut oleo, quod non à gentilibus ſuis tractatum eſſent, vti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, vt ad cõfinia oleum mitteretur depopoſcit. nummoque Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris eodem precio amphoræ dimidium venundabat. cumque Galilæa ferax eſſet olei, maximeque illo tempore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria ſolus multumque mittendo, infinitam ſummam pecuniæ congregauit: qua mox in eum vſus eſt, qui hoc ſibi beneficium præſtitiſſet. Denique exiſtimans ſi Ioſe-

Ioannes ſimulator humanitatis & ſpe lucri appetentiſſimus cædium.

Ioannes pecunia in eũ cui beneficio acceperat, abutitur.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Ioſephus Gorionis filius & Pontifex Ananus, ōnia quæ in ciuitate gerēda eſſent, imperaturi declarantur.

Ioſephus Hiſtoriographus vtriuſque Galilææ rector deſignatur.

Ioſephus 70. de ſenioribus, quos rectores totius Galilææ cōſtituit, 7. vero per ſingulas ciuitates, minorum litiū iudices, eligit.

Ioſephus opportuna loca muro cingit.

Ioſephus Galilæos armis inſtruit.

vi, partim blanditiis ſibi etiam ſociabāt: & in templum congregati, plures belli duces eligendos eſſe cenſebant. Declaratus eſt igitur Ioſephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda eſſent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent. Filium namq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum prædam, & ereptas Ceſtio pecunias, & inſuper his plurima ex theſauris publicis in poteſtate haberet, tamen nullis neceſſitatib. præpoſuerunt: quod & in ipſum tyrannidis ſuperbia viderent efferri, eiuſq; ſtudioſos ſiuē imitatores, ſatellitū more verſari. verum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemque aſtutia perſuaſit populo, vt in omnib. ſibi parerēt. In Idumæā vero quos 18
mitterent, alios militum duces optarunt, Ieſum filium Sapphæ, vnum è Pontificib. & Eleazarum noui Pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem poſita genus ducens, vnde Peraides cognominabatur, vt ducibus obtēperaret. Sed ne alias quidē regiones omittendas putabant: namq; in Hierichuntem Ioſephus filius Simonis, & trans flumē Manaſſes, & Tamnan Ioannes Eſſæus, toparchias adminiſtraturi miſſi ſunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatenæ regionum Ioannes, filius Ananię, rector deſignatus eſt: & vtriuſq; Galilęæ
Ioſephus, Matthiæ filius. huius autē præfecturæ iuncta erat & Gamala, 2
munitiſſima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia ſua, quiſq; res ſibi creditas adminiſtrabat. Ioſephus autem, cum in Galilæam veniſſet, primum curæ habuit, indigenarum ſibi conciliare beneuolentiam: multa ſciens ea confici poſſe, licet in aliis peccauiſſet. Deinde conſiderato, quod potentiſſimos quidem amicos haberet ſi eos participes poteſtatis feciſſet, omnem vero multitudinem ſi pleraq; per indigenos & conſuetos fieri præciperet, 70. de ſenioribus eius generis prudentiſſimos elegit: eoſque rectores totius Galilææ conſtituit. 7. vero per ſingulas ciuitates minorum litium iudices. nam
maiora negocia cauſaſq; capitales ad ſe referre iuſſit, & illos 70. cæterū 3
diſpoſito per ciuitates iure quo inter ſe vterentur, etiam quemadmodū extrinſecus tuti eſſent animaduertit: certuſque in Galilæam Romanos eſſe venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc eſt, Iotapatam, & Berſabeæ, & Selamin: necnon & Pereccho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen eſt Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada, adhæc etiam circa Geneſar lacum ſpeluncas in ea quæ inferior Galilæa vocabatur muniuit. Superioris autem Galilææ Petrā quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide vero Seleuciam, & Soganen & Gamalam munitione circumdedit. Solus autem Sepphoritis permiſit, vt
murum ſibimetipſis fabricarent: quod eos pecunioſos eſſe, & ad bel- 4
lum promptos etiam ſine præcepto videret. Similiter autem Giſchalam, Ioſephi iuſſu per ſe muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem caſtellis omnibus ipſe Ioſephus intererat, iubendo ſimul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, ſupra centum millia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus inſtruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam eſſe virtutem, quod dicto eſſent audientes rectoribus ſuis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem, vrgente neceſſitate deſpexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine poſſe
contingere, ita vt Romani ſolent, diuiſit exercitum: pluresque fecit or- 5
dinum principes. Diuerſiſque militum generibus conſtitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis ſubdidit: & inſuper his ipſis rectores, maiorum rerum adminiſtratores dedit. Docebatq; ſignorum diſciplinas, & prouocationes reuocationeſq; buccinarum, & prin-

cipia

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

cipia cornuum & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus ſuccurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæque ad fortitudinem animi, corporiſque tolerantiam pertinerent, inſtituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, vſquequaque Romanorum referens diſciplinam: & quod cum viris eſſent præliaturi, qui & viribus corporis & animi obſtinatione, totum pene orbem terræ ſuperaſſent. His addidit, quo pacto belli tempore ſuis eſſent parituri præceptis, iam nunc periculum ſe facturum, ſi conſuetis delictis, hoc eſt, furtis & lattociniis & rapinis abſtinuiſſent, ſed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut conſuetiſſimorum damna proprium quæſtum putarent. Illa enim bella optime adminiſtrari, quorum milites bonam conſcientiam gererent: qui vero per ſe praui fuiſſent, his non ſolum inimicos, ſed etiam Deum hoſtem futurum. Multa in hunc modum admonendo perſeuerabat. Et iam quidem quantum prælio parandum eſſet, conflatum erat. Nam ſexaginta peditum millia, 250. equites ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & ſexcentos circa ſe electos cuſtodes corporis atque ſatellites. Exceptis autem mercenariis, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Namque ſingulæ quas enumerauimus, cum mediam ſui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: vt pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati ſecuritatem rependerent ſuggerentibus commeatum.

Ioſephus Galilaeos ad bellū, & quo pacto eſſent parituri præceptis, erudit.

Singula Galilaea ciuitates mediā ſui multitudinem in militiam mittunt, reliquos ad comparandū eis victū tenent.

CAP. XXVI.

De Ioſephi periculis & euaſione, & Ioannis Giſcalei malitia.

IOſepho autem hoc modo adminiſtranti Galilęam, inſurrexit quidam inſidiator, patria Giſcala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidiſſimus, ac dolis plenus: & nequitia quidē nobiliſſimus omnium, ante a vero pauper; & aliquandiu malitiæ ſuæ impedimentum paſſus inopiam facile mentiri paratus, miruſq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaque aduerſus amiciſſimos vteretur: ſimulator humanitatis, & ſpe lucri appetentiſſimus cędium: qui ſemper quidem immoderata concupiſſet, ſpem vero leuioribus maleficiis aluiſſet. Latro enim erat, ſui moris, ac ſolitarius: deinde etiā comitatum inuenit audacię, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curę autem habebat, neminem ignauum adſciſcere: ſed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumque peritia præſtarent, hos eligebat donec 400. virorum cæteruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Iſque omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu ſuſpenſos lacerabat. Hunc igitur iamdudum regendi milites cupientem, & maiora deſiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia: cumque videret Ioſephum ſua induſtria lætari, perſuadet ei primum, vt fabricandi muri patrię ſolicitudinem ſibi committeret. in qua re quæſtus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidiſſima fraude compoſita, velut oleo, quod non à gentilibus ſuis tractatum eſſent, vti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, vt ad cōfinia oleum mitteretur depopoſcit. nummoque Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris eodem precio amphoræ dimidium venundabat. cumque Galilæa ferax eſſet olei, maximeque illo tempore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria ſolus multumque mittendo, infinitam ſummam pecuniæ congregauit: qua mox in eum vſus eſt, qui hoc ſibi beneficium præſtitiſſet. Denique exiſtimans ſi Ioſe-

Ioannes ſimulator humanitatis & ſpe lucri appetentiſſimus cædium.

Ioannes pecunia in eū cuius beneficio acceperat, abutitur.

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Agrippa procurator ſpoliatur.

phum depoſuiſſet, rectorem ſe Galilææ fururum, quibus præerat latro-
nibus imperauit prædam vehementius exercere, quo multis rebus no-
uis per eas regiones excitatis, aut inſidiis alicubi rectorem perimeret, ſi
eui ferret auxilium: aut ſi latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indi-
genas accuſaret. Iamdudum autem rumores diſſipauerat, quod res Ga-
lilææ Ioſephus Romanis prodere cogitaret: multaque in hunc modum
ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore cum quidam ex vico
Dabariratum, in magno campo cuſtodias agentes, Ptolemæum Agrip-
pæ & Berenices procuratorem aggreſſi, omnes quas ferebat ſarcinas ab-
ſtuliſſent, in quibus erant non paucæ veſtes precioſæ, plurimaq; argen-
tea pocula, & 600. aurei. neque hanc prædam occulte adminiſtrare po-
tuiſſent, omnia Taricheas ad Ioſephum comportarunt. Ille autē repre-
henſa violentia, quam regiis intuliſſent, reponi res ablatas apud aliquē
eius ciuitatis potentiſſimum iubet: paratus eas dominis opportune re-
mittere. vnde maximum ei periculum comparatum eſt. namq; raptores
earum, quia prædæ nullam partem accepiſſent, ægreferentes & perſpi-
cientes, quod Ioſephus cogitauerat laborem ſuum Regibus condo-
nate, per vicos nocte diſcurrunt, omnibuſque prædicant Ioſephum pro-
ditorem eſſe: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerũt, adeo vt
100. armatorum millia contra Ioſephum prima luce concurrerent. De-
niq; multitudo quidem, in circo apud Taricheas congregata, plurima
per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari voci-
ferans proditorem: pleroſq; autem incitabat Ioannes, & cum eo Ieſus
quidam Sapphæ filius, tunc magiſtratus Tiberiadis. Ioſephi igitur ami-
ci & ſatellites, tantę multitudinis incurſu perterriti, omnes præter qua-
tuor diffugerunt. Ipſe vero dormiens, prope cum iam ignis admouere-
tur exurgit: & monentibus eũ quatuor qui remanſerant vt fugeret, neq;
ſolitudine ſua, neque illorum qui contra ſe venerant copiis, perturba-
tus, in conſpectum illorum proſilit, veſte diſciſſa, infuſoque capite pul-
uere, auerſiſque poſt tergum manibus, ſuoque ceruici gladio annexo.
Hæc autem amicos ei, maxime Taricheatas ad miſericordiam cõmoue-
rant. ruſtica vero plebs, & finitimorum, quibus moleſtior videbatur, nõ
ſine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias, & facta pro-
ditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de qui-
bus nata fuerat ſuſpicio, penitus negaturum: & impetrandæ veniæ cau-
ſa feciſſe omnia, quæ miſericordiam prouocarent. At illius iſta humili-
tas conſilium præſtruebat: & contra ſe indignantes arte circumueniẽs,
vt ſuper his, vnde iraſcerentur, inter ſe ipſi diſcordarent, omnia confeſ-
ſurum ſe pollicetur. Deinde ſibi loquendi facultate conceſſa, ego, in-
quit, has pecunias neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in pro-
pria lucra conuertere (abſit enim vt amicum putem vnquam, qui vobis
ſit inimicus: aut queſtum ex re capiam, quæ vos communiter læderet)
ſed quia videbam ô Taricheatæ, maxime ciuitatem veſtram munitio-
nis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebamque
Tiberienſem populum, & alias ciuitates raptis pecuniis inhiantes, pe-
detentim eas retinere decreui, vt vos muro circundarem. Si hoc non vi-
detur, profero quæ ablata ſunt, & diripienda propono: ſin recte conſu-
lui, bene de vobis meritum coercetis. Hęc Taricheatæ quidem ab ea di-
cta, cum fauore receperunt. Tiberienſes vero cum aliis deprauando, in-
ſuper etiam minitabantur: vtrique autem relicto Ioſepho, inter ſe liti-
gabant. Ille autem fretus iam ſecum ſentientibus (erant enim prope ad
40. millia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multũq;
in eorum temeritatem inuectus, ex præſenti quidē pecunia Taricheam
ait eſſe muniendam: curæ autem ſibi fore ſimiliter, vt etiam exteræ tu-

Centum armatorũ millia contra Ioſephum cõcurrunt.

Ioſephi amici & ſatellites præter 4. omnes diffugiunt.

Oratio Ioſephi ad ſeditioſos Iudaeos.

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

Ioſephus in Iudæos altera fraude vtitur.

tæ ſint ciuitates. nec enim pecunias defore, ſi concordare velint in eos. vnde parandæ ſunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo vero armatorum millia impetum in eum fecere. Cumq; ſe ille tecto ante receepiſſet, inſtabant ei minitantes. Iterum autem Ioſephus in hos quoque altera fraude vtitur. cumque in ſummum euaſiſſet, cõpreſſo dextera ſtrepitu, neſcire ait ſe, quid peterent ſibi præſtari: voces enim ſe non exaudire confuſas. omnia vero quæ iuberent eſſe facturum, ſi aliquos intromiſiſſent, qui ſecum ocioſe colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magiſtratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clauſa ianua tamdiu verberauit, quoad omnium viſcera nudata ſunt. circumſtabat autẽ interim populus, exiſtimans eos prolixis allegationibus cõcertare, cũ ſubito Ioſephus forib. patefactis, cruẽtos eos dimiſit. vnde tanto terrore qui minabãtur affecti ſunt, vt proiectis armis aufugerent.

Ioannis erga Ioſephũ inuidia & inſidia.

Ioannes Tiberiẽſibus, vt Ioſephũ deſerant, perſuadet.

Ob hæc Ioannes etiam atq; etiam creſcebat inuidia, aliaſq; nihilomin' Ioſepho moliebatur inſidias: morboque ſimulato per epiſtolã poſtulauit, vt ſibi medicinę gratia Tiberiẽſib' aquis calidis vti permitteret. Ioſephus autem, quia nõdum ei ſuſpectus erat inſidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hoſpitiũ, & vtenſilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo poſt cuius rei cauſa venerat, agebat: & his fraude circumuentis, aliis vero pecunia corruptis, vt Ioſephum deſererent, perſuaſit. His autem cognitis Silas quẽ Ioſephus cuſtodiæ præpoſuerat, propere de inſidiis ei ſcripſit: atq; ille accepta epiſtola, noctuque itinere maturato, matutinus ad Tiberiadẽ peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei proceſſit.

Ioannes miſſis armatis Ioſephum interfici iubet.

Ioſephus in nauicula in medium lacum refugit.

Ioannes autẽ, quamuis eum contra ſe venturũ eſſe ſuſpicaretur, tamen miſſo quodam ex notis, infirmitate ſimulata, quod lectulo detineretur, obſequio ſeſe defuiſſe mandauit. Tiberienſibus autem à Ioſepho in ſtadium congregatis, vt ad eos quæ ſibi ſcripta fuerant loqueretur, miſſis armatis Ioannes iuſſit eũ interfici. Quos cum iã nudare gladios perſpexiſſet, populus exclamauit: atque ita conuerſus ad eius vocem Ioſephus, vbi ferrum prope iugulo ſuo imminere proſpexit, in littus deſiliit è tumulo, excelſo cubitis ſex, in quo verba faciens cum populo ſteterat: aſcenſaque inde nauicula cum duobus ſatellitibus ſuis, quæ illuc adplicuerat, in medium lacum refugit. milites vero eius, ilico raptis armis, contra inſidiatores irruebant. Mox autem veritus Ioſephus, ne bello inteſtino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas conſumeretur, nuncium ſuis miſit, qui eos moneret, vt propriæ tantum ſaluti cõſulerent: neque vero quenquam vel occiderent, vel arguerent noxiorum. Et illi quidẽ dicto parentes, conquieuerunt.

Ioannes in Giſcalã patriã ſuam fugit.

Galilæi ad Ioſephũ contra Ioannem confluunt.

qui vero circũ ciuitatem per agros habitabãt, auditis inſidiis, & quis earum fabricator eſſet, contra Ioannem veniebant. Sed ille prius in Giſcala patriam ſuam fuga receptus eſt. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Ioſephum confluebant, & cum multa eſſent armatorum millia congregata, qui ſe aduerſus Ioannem communem inſidiatorem adeſſe clamabant: vnaque cum eo ciuitatem, quæ illum ſuſcepiſſet, ignibus tradituros: ad ea Ioſephus, probare ſe quidem eorum beneuolẽtiam, impetum autem cohibendum eſſe dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiens, quam perimere. His vero qui de ſingulis ciuitatibus cum Ioanne rebellauerant, nominatim exceptis, quippe alacri animo ſuos quiſq; populus indicabat, præconũ voce denunciabat, intra 5. dies eorũ qui Ioannem non reliquiſſent, patrimonia diripienda, domoſque eorũ cum familiis exurendas. Et tria quidẽ millia ſtatim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerũt. cum reliquis autẽ Ioannes prope mille Syris fugitiuis, tranſtulit ſe ite-

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Ioannis in Ioſephum inſidiæ.

rum in occultas inſidias ex apertis: ac per nuncios in Hieroſolymam clam miſſos, Ioſephum accuſabat, quod magnum exercitũ collegiſſet iamq; niſi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus eſſet. Verum ea populus quidem præſciens, negligebat: liuore eunt potentes, nonnulliq; magiſtratum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites miſere Ioanni, vt per eos bellum cum Ioſepho gereret. decretumq inter ſe conceperunt, quo idem Ioſephus militum adminiſtratione decederet: non tamen id ſatis eſſe credebant: ideoque duo millia & ſoo armatos, & quatuor miſerunt nobiles viros, iuriſperiti filium Ioazarum, & Ananiam Sadducæum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia validiſſimos: vt eorum ſcilicet monitu, auerteretur al Ioſepho beneuolentia multitudinis: & ſiquidem ipſe ſponte ſua veniret, paterentur eum rationem reddere: ſin remanere contenderet, pro hoſte haberent. Amici autem Ioſepho militem quidem ad eum venturum eſſe perſcripſerunt, cauſam vero non indicauerunt, quoniam ſecretum fuit inimicorum eius conſilium. vnde factum eſt, vt quia præcaue-

Quatuor Galilææ ciuitates ad inimicos Ioſephi tranſeũt.

re non potuit, quatuot ſtatim ciuitates ad inimicos tranſirent: hoc eſt Sepphoris, & Gamala, & Giſchala, & Tiberias: quas tamen continu ſine armis recepit. captos autem quatuor duces conſiliis armatorumq fortiſſimos, remiſit Hieroſolymam: contra quos populus haud medio cri indignatione commotus, & ipſos, & à quibus præmiſſi fuerant, interfeciſſet, niſi ante fugiſſent.

CAP. XXVII.

Tiberias a Ioſepho recuperatur & Sepphoris.

Tiberias a Ioſepho recuperatur, & ſtratagemate ſeruatur.

IOannẽ vero iam intra muros Giſchalæ, Ioſephi timor cuſtodiebat. paucis diebus poſt iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille conſtituto die ad eos non veniſſe paucique Romani equites ibi tum comparuiſſent, à Ioſepho defecerun Hiſque apud Taricheas cognitis, Ioſephus qui milites frumentatum miſerat, neque ſolus egredi contra deſertores, neq; ſe continere pati batur, metuens ne, dum ipſe tardaret, regij ciuitatem occuparent. n enim poſtero die obſtante ſabbato quicquam facere poterat. Itaqu dolo eos qui ſe deſeruerant circumuenire cogitabat. Et portas quide Tarichearum claudi iuſſit, ne quis conſilium ſuum illis proderet, co tra quos ſuſcipiebatur. omnibus autem ſcaphis quas in lacu compe congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaternique nau non amplius ſingulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat cumq tanto ab eo diſtaret ſpacio, vnde facile videri non poſſet, inanibus ſc phis in ſalo relictis, ſeptem ipſe ſolos inermes ſatellites ſecum haber

Ioſephus cũ 7. ſatellitibus Tiberiadẽ peruenit, hoſteſque perterret.

propius vt conſpiceretur acceſſit. Quem cum inimici adhuc maledice tes ei ex muro conſpexiſſent, metu perterriti, & ſcaphas armatorum ſe plenas exiſtimantes, arma proiiciunt: manuſq; ſupplices agitantes, ciuitati parceret precabantur. Ioſephus autem, poſtquam multis e minis & exprobrationibus caſtigauit: primum quod bello contra po Rom. ſuſcepto, inteſtinis defenſionibus vires ſuas ante conſumerer

Ioſephus callido cõſilio Tiberienſium potentiſſimos eius cat, & in Taricheas ſcaphis abducit.

inimicorumque vota complerent: deinde, quod ſecuritatis ſuæ curat rem de medio tollere properarent, ciuitatemque non erubeſcerent claudere, qui eam muro cinxiſſet: nõ repudiaturum ſe ait, ſi qui ſibi tisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmar Itaque ſtatim ad eum decem Tibertenſium potentiſſimi deſcenderu his autem in vnam receptis nauiculam piſcatoriam, & procul abdu alios L. ſenatores venire iuſſit, maxime nobiles, velut illi quoque fid ſibi præbere deberent. Deinde nouas cautationes excogitans, alios

ſup

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

ſuper atque alios obtentu fœderis euocabat: vtque mature Taricheas recurreret, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quoſque auexiſſent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ 600. haberet viros, duoque millia popularium comprehenſa in Taricheas ſcaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus, Clitum quendam eſſe præcipuum defectionis autorem, iramque ipſius pœna illius precantibus ſatiari, nullum quidem Ioſephus volebat occidere: ſuorum vero ſatellitum quēdam Leuiam egredi iuſſit, qui Cliti manus abſcinderet. Cum vero præ timore ſolum ſe globo inimicorum commiſſurum, negaret, eaq; cauſa indignari Ioſephum ſtātem in ſcapha videret, ipſumq; velle deſcendere, ac de ſe ſupplicium ſumere, vt ſaltem vnam manum ſibi concederet, orabat. neq; hoc abnuēte Ioſepho, dummodo alteram ſibimet Clitus ipſe præcideret, educto ille dextera gladio, læuam ſibi truncauit. tantus eum timor Ioſephi inuaſerat. Ita tunc Ioſephus vacuis ſcaphis, & ſatellitibus 7. populo capto, rurſus Tiberiadem ſibi ſociauit. Paucis autem diebus poſt, Giſcalam quæ eum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permiſit: omnemq; prædā conquiſitam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tierienſibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rurſus eos ad beneuolentiam reuocare.

Clitus defectionis autor educto dextera gladio, lauā ſibi truncat.

CAP. XXVIII.

Quomodo Hieroſolymitæ bello ſe præparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

HActenus, apud Galilæam motus erat: iamq; ab inteſtinis diſſenſionibus quieſcentes, aduerſus Romanos inſtruebantur. Hieroſolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui nō cum Romanorum parte ſentirent, muros inſtaurare properabant. multaq; bellica inſtrumenta, perq; omne oppidum ſagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iuſtis manus iuuenum operam dabat. Erantq; vniuerſa plena tumultus, magnaque triſtitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades proſpicientes, fletum cohibere non poterant. infeſtaque pacem cupientibus omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur, ſtatuſque iam tunc quaſi perituræ ciuitatis erat, antequam Romani venirent. Anano autem apparatum belli omittere cura fuit: & ſeditioſorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad vtiliora conuertere: qui tamen victus eſt, & quis illius finis fuerit, in poſterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuerſus, non ſolum in domos locupletum irrumpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem miſſis aduerſus eum militibus magiſtratuum, ad latrones qui erant Maſadæ, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti ſunt, Idumæam cum cæteris populabatur; adeo vt magiſtratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum aſſiduitatem, collecto milite, vicos præſidiis tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita ſe habebant.

Hieroſolyma ſtatus perturbatus.

Simō Gioræ filius in Acrabatena & Idumæa ingentes rapinas & cædes exercet.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER III.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. De bello Iudaico.

I. *De Veſpaſiani Ducis aduentu, & clade duplici Iudaeorum.*
II. *Deſcriptio Galilaeae, Samariae & Iudaea.*
III. *De auxilio Sepphoritis miſſo,& Romanorum diſciplina militari.*
IIII. *Impetus Placidi contra Iotapatam.*
V. *Galilaea a Veſpaſiano inuaditur.*
VI. *Gadara expugnatio.*
VII. *Iotapata obſidio.*
VIII. *Obſidio Iotapatenorum a Veſpaſiano, & diligentia Ioſephi, deque Iudaeorum excurſione in Iudaeos.*
IX. *De oppugnatione Veſpaſiani contra Iotapatam, ariete & aliis tormentis bellicis.*
X. *De iterata impugnatione Iotapatenorum.*
XI. *Iapha expugnatio a Traiano & Tito.*
XII. *De Samaritis a Cereace deuictis.*
XIII. *Iotapatae excidium.*
XIV. *Quomodo Ioſephus captus vitam ſuam redemerit factis & verbis.*
XV. *Ioppe denuo capitur.*
XVI. *Deditio Tiberiadis.*
XVII. *Tarichearum obſidio.*
XVIII. *De lacu Geneſar & fontibus Iordanis.*
XIX. *Tarichearum excidium.*

CAP I.

De Veſpaſiani Ducis aduentu, & clade Iudaeorum dupliči.

Neronem propter res apud Iudaāgeſtas, cum timore ſtupor inuadit.

Æterum Neronem, vbi res apud Iudæā non proſpere geſtas accepit, latens quidem, quod neceſſe fuit, cum timore ſtupor inuadit: aperte autem ſuperbiam ſimulans vltro etiam indignabatur, magiſque ducis negligentia, quam virtute hoſtium quæ contigerant facta eſſe dicebat: decere ſe putans, propter pondus imperij triſtiora contemnere, videriq; malis omnibus ſuperiorem animum gerere: verum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commotum crederet orientem, qui vna & Iudæos rebellantes vlciſceretur, proximaſq; his nationes ſimili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur ſolū Veſpaſianū his neceſſitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem ſuſcipere poſſet, virum ab adoleſcentia vſq; ad ſenectutem bellis exercitatū, & qui pop. Romāiam pridem pacaſſet occidentem, Germanorum tumultu concuſſum: armiſq; ante illud rempus incognitam Britanniam vēdicaſſet. vnde patri quoq; ipſius Claudio præſtiterat, vt ſine proprio ſudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia ſtabilem cernens, obſideſq; fidei liberos, eorumq, florē manus eſſe peternæ prudentiæ, iam tum fortaſſe de tota Repub. Deo aliquid ordinante, mittit

eum

eum ad regendos exercitus in Syria conſtitutos, multis pro tẽpore blandimentis atq; obſequiis animatum, qualia neceſſitas imperare conſueuit. Ille autem protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium ſuum mittit Alexandriam, vt inde quintã itemq; decimam legiones moueret. ipſe vero transmiſſus ad Helleſpontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas vires, multaq; à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi poſt malam Ceſtij pugnam inſperata felicitate ſublati, animorum impetus cohibere non poterant: ſed tanquam fortuna eos exagitante perciti bellum vlterius producebant. Deniq; omni quanta fuit, manu pugnaciſſima cõgregata, Aſcalonem petierunt. ea eſt ciuitas antiqua, 720. ſtadiorum ſpacio ab Hieroſolyma diſtans & Iudæis ſemper inuiſa: quæ res fecit, vt etiam tunc primis eorum incurſibus propior videretur. tres autẽ viros aggreſſiones duces habebãt, & corporibus & prudentia præſtantiſſimos, Nigrum Peraitam, & Silam Babylonium, & Ioannem Eſſenum. Aſcalon vero validiſſimo quidem muro cincta erat, ſed vacua pene præſidiis. vna enim cohors eam peditũ, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ita multo velocius itinere peracto, ac ſi ex propinquo venirent, præſto erant. Antonius vero (nec enim fore eorum impetum neſciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinem veritus vel audaciã, primas hoſtium coitiones fortiter ſuſtinuit: murumq; properantes aggredi frenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitib. cum ſtipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum inſtructis, pluſq; indignationi quam conſilio tribuentes, cũ morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant. facile profligantur. nam vt ſemel eorum primæ ab equitibus turbatæ ſunt acies, fugam petunt: & murum verſus ſe à tergo vrgentibus incidentes, ſuimetipſi hoſtes erant: donec omnes incurſibus equitum victi per totum campum diſperſi ſunt, qui fuit plurimus, totuſq; habiles equitãtibus: quod quidem Romanos iuuit, vt magna cæde Iudæos proſternerent. nam & fugientes præuertendo, curſum in eos flectebant: & quod occupaſſent, curriculo trãsfigendo infinitos peremere. Alij vero alios quocunq; ſe vertiſſent circumdatos, exagitantes, facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per deſperationem ſalutis, ſolitudo videbatur: Romani vero licet ad pugnam pauci eſſent, rebus tamen ſecundis animati, etiam ſuperfluere ſe putabant. Et illi quidem res aduerſa ſuperare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam ſperant. Romani autem, in his quæ proſpere agerent minime delaſſati, ad maiorem vſque diei partem pugnam protrahunt: donec Iudæorum quidem perempta ſunt decem millia, duoq; duces Ioannes & Silas: cæteri vero pleriq; ſaucij, cum Nigro, qui vnus reſtabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Salis dicitur confugere. nonnulli tamen etiam Romanorum in illo prælio vulnerati ſunt. Sed non Iudæorum ſpiritus clade tanta ſedatus eſt, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam, & contemnentes quantũ ante pedes mortuorum iaceret, priſtinis rebus feliciter geſtis ad cladem alteram illiciebantur. deniq; paruo tempore intermiſſo, quod ne curandis quidem vulneribus ſatis eſſet, cunctiſq; aggregatis viribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Aſcalonem recurrebant, eadem ſe præter imperitiam aliaque belli vitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua tranſituri fuerant, poſuiſſet inſidias, ex improuiſo in eas delapſi, & ab equitibus circumdati, prius quam ſe ad pugnam componerent, iterum ſuper octo millia procubuerunt: cæteri vero omnes aufugerunt: cumque his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonſtratis. & quoniam hoſtes inſtarent, in turrim quandam

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Veſpaſianum Nero ad regendos exercit⁹ in Syria conſtitutos mittit.

Veſpaſianus & Titus multa contra Iudaos auxilia cõgregant.

Iudæi in Aſcalonẽ copias mouent.

Antoni⁹ pugnat cũ Iudæis.

Romani Iudæos vincunt, magna cæde proſternunt.

Decẽ millia Iudæorum perempta.

Octo millia Iudæorũ ad Aſcalonem occũbunt.

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

Veſpaſianus cum omni manu ad Ptolemaidẽ properat.

Sepphorita benigniſſime Romanos ſuſcipiũt.

tutiſſimam compelluntur cuiuſdam vici, cui nomen eſt Bezedel. Antonius vero cum ſuis, ne vel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis eſſent, diu tererent, vel ducem hoſtium fortiſſimum viuũ relinquerent, ignem muro ſupponunt. turriſq; inflammata Romani quidem exultantes recedunt, quaſi etiam Nigro conſumpto: ille autem in caſtelli ſpecus intimum ex turri ſaltu demiſſus euaſit: triduoq; poſt ſociis cum fletu eum ad ſepulturam inueſtigantibus ſeſe oſtendit, gaudioq; inſperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in poſterum ſeruatus. at Veſpaſianus Antiochiam exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis eſt, magnitudine ſimul aliaq; felicitate ſine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano vrbe ſunt, locum obtinens) vbi etiam aduentum ſuum Regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præſtolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, ſoli mente pacata: qui tam ſuæ ſalutis prouidentia ſolliciti, quam Romanorum virium gnari, etiam prius quam Veſpaſianus veniret, Ceſtio Gallo fidem dederant, dextraſque iunxerant, præſidiumque militare ſuſceperant. tunc quoque benigniſſime duce ſuſcepto, alacri animo etiam contra gentiles ſuos auxilia promiſerunt: Quibus interim Veſpaſianus præſidij cauſa poſcentibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quantum obſtare poſſe arbitrabatur incurſibus, ſi quid Iudæi commouere tentaſſent. non enim minimum eſſe videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutiſſimo conditam, totiuſque gentis futuram præſidio.

CAP II.

Deſcriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.

Situs ſuperioris Galilææ ſecundum mũdi plagas.

Longitudo & latitudo inferioris Galilææ.

Fertilitas Galilææ.

Deſcriptio regionis quæ trans flumen eſt.

DVæ ſunt autem Galilææ, quæ ſuperior & inferior appellantur, eaſq; Phœnice & Syria cingunt. Diſcernit vero ab occidente Ptolemais territorij ſui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta eſt Gabaa ciuitas equitum, quæ ſic appellatur, eo quod equites ab Herode Rege dimiſſi, coloni eo deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis vſque ad flumen Iordanem. Ab oriente vero Hippene & Gadaris, ſed & Gaulanitis definit qui etiam regni Agrippæ fines ſunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemque Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade vſque ad Zabulon, cui vicina eſt in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à vico Xaloth, qui in magno campo ſitus eſt, vſq; ad Berſaben: vnde etiam ſuperioris Galilææ latitudo incipit vſque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo vero eius à Thella vico Iordani proximo vſque ad Meroth extenditur. Sed cum tanta ſint vtræque magnitudine, tantiſque gentibus alienigenis cinctæ, ſemper tamen omnibus belli periculis reſtiterunt. nam & pugnaces ſunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ opimæ ac fertiles ſunt, omniumque generum arboribus conſitæ, vt etiam minime agricultura ſtudioſos vbertate ſua prouocent, denique excultæ ſunt ab incolis totæ, nec pars vlla eſt earum ocioſa: quin & ciuitates ibi crebræ ſunt, & vbique multitudo vicorum propter opulentiam populoſa, vt qui ſit minimus ſupra quindecim millia colonorum habeat: prorſus vt etiam ſi quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit, hæc enim vniuerſa colitur, tota

fructuum ferax; at illa quæ trans flumẽ eſt, licet multo maior ſit, pleraque tamen aſpera atque deſerta eſt, & nutriendis fructibus manſuetis inhabilis. Peręæ ſane mollities & ingenium fructuoſum, campos habet cum variis arboribus cõſitos, tum maxime oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi, Sirio æſtuãte, defecerint. Et longitudo quidem eius eſt à Machærunte in Pellam: latitudo vero à Philadelphia vſq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam ſupra diximus, ſeptentrionalis eius eſt tractus: occiduus vero Iordanis: Meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemque Geraſis clauditur. Samarienſis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam ſita eſt: incipiens enim à vico in planicie poſito, cui nomen eſt Ginæa, in Acrabatenam deſinit toparchiam, ſed natura nihil à Iudæa diſcrepat. nam & vtræque montoſę ſunt & campeſtres, agroque colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomiſque tam ſylueſtribus quam manſuetis abundant, eo quod natura ſunt aridæ, imbriumque ſatis habent. dulces autem per eas ſupramodum aquæ ſunt, boniq; graminis copia pręter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum virtutis atque opulentiæ ſpecimen eſt, vtraq; viris referta eſt. Harum cõfinium eſt Anauth vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à ſeptentrione. Meridiana vero pars eius, ſi in longitudinem metiare, adiacẽti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen eſt Iardan. Latitudo ſane à Iordane flumine vſq; ad Ioppen explicatur. Media vero eius eſt Hieroſolyma: vnde quidam non ſine ratione, vmbilicum eius terræ, eam vrbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa deliciis caret, ad Ptolemaidem vſque locis extenta maritimis. In vndecim autem ſortes diuiſa eſt: quarum prima eſt tanquam regia Hieroſolyma, præ cæteris inter omnes accolas eminens, velut caput in corpore. aliis vero poſt hanc toparchiæ ſunt diſtributæ. Gophna eſt ſecunda, & poſt eam Acrabata. ad hoc Thamna & Lydda, itemque Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hierichus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præſunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes ſunt. Eadem vero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, vſque ad Tiberiadi proximum lacum latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliado oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syriſque permixtis.

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

Samarienſis regionis deſcriptio.

Deſcriptio Iudaa, cuius media eſt Hieroſolyma.

Iudaa diſtributio.

CAP. III.

De auxilio Sepphoritis miſſo, & Romanorum diſciplina militari.

DE Iudæa quidem, & quibus eſſet cincta regionibus, quam maxime potui breuiter expoſui. Quod autem Veſpaſianus miſerat auxilium Sepphoritis, hoc eſt, equites mille, ſexque millia peditum, Placido eos regente tribuno, caſtris in magno campo poſitis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipſius tuendæ cauſa, equitatus vero in caſtris degebat. vtrinque autem aſſidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurſando, magnis incommodis Ioſephum eiusq; ſocios quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinſecus deprædabantur: ciuiumq; conatus, ſi quando excurrendi habuiſſent fiduciam, repellebant. Ioſephus tamen aduerſus ciuitatẽ impetũ fecit, ſperans eam poſſe capere: quã ipſe, antequã à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, vt Romanis quoque eſſet inuicta, vnde etiam ſpe fruſtratus eſt, cum nec vi nec ſuaſu Sepphoritas in ſuas partes pertrahere potuiſſet:

Sepphoritis Veſpaſianus auxilium mittit, Galilæam vero ignis & ſanguis replet.

An mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus inſidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione ceſſantibus, ſed paſſim diripiẽtibus quicquid rerum in his reperiſſent: qui tamen cum mortem pugnacibus ſemper inferrent, imbelles ad ſeruitium capiebãt: ignis vero & ſanguis Galilæam totam repleuerat, nec quiſquã expers eius acerbitatis aut cladis erat. vnam ſalutis ſpem fugiẽtes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Ioſephus communierat. Titus autem Alexandriam tranſmiſſus ex Achaia citius quam per hyemem ſperabatur, manũ militum cuius cauſa miſſus fuerat ſuſcepit: contentoque vſus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem ſuum reperiſſet, duabus quas ſecum habebat legionibus, (erant autem nobiliſſimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem ſequebantur decem & octo cohortes: quibus acceſſere ex Cæſarea quinque cum vna ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. Decem autem cohortium ſingulæ mille pedites habebant: in cæteris vero tredecim ſexcenti pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum eſt. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina millia peditum, & ſagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque Rex Malchus, præter quinque millia peditum, equites mille miſiſſet, quorum pars maior erant ſagittarii: vt tota manus computata cum Regiis, ſexaginta millia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi ſequebantur, & meditationi bellicæ aſſueti nihil à pugnaciſſimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorũ exercitationibus intereſſent, belli autem pericula cum ipſis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam niſi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam qui exiſtimauerit Romanorum prouidentiam, ita ſeruos inſtituentium, vt non ſolum vitæ miniſterio, ſed belli etiam neceſſitatibus vtiles ſint. Quod ſi quis eorum aliam quoque reſpexit militiæ diſciplinam, profecto cognoſcet tantum eos imperium non fortunæ munere, ſed propria virtute quæſiſſe. Armis enim vii non in bello incipiunt, neque ſolum, ſi neceſſe ſit, manus mouent, cum in pacis ocio ceſſauerint: ſed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducitationis inducias, nec tempora præſtolantur. Meditationes autem eorum nihil à vera contentione diſcrepant: ſed in dies ſingulos militum quiſque omnibus armis, tanquam in procinctu poſitus, exercetur: quo etiam facilime prælia tolerant. Neque enim ordo neglectus eos à conſueta diſpoſitione diſpergit, neque metus ſtupefacit, neque laſſitudo exhaurit. Vnde ſequitur, vt ſemper ſuperent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit ſi quis eorum meditationes conflixus eſſe dixerit ſine ſanguine, contraque prælia meditationes cum ſanguine. Nam ne repentino quidem hoſtium incurſu opprimi poſſunt: ſed quocunque in hoſtilem terram irruperint, non niſi permunitis caſtris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinate deſcribunt: ſed ſiquidem inæquale ſolum fuerit, complanatur: quatuor vero angulis horum dimẽſio deſignatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vſus exſtructionis poſtulat, ſequitur exercitum. Et interior quidem pars caſtrorum tabernaculis diſtribuitur, ambitus autem eorum extrinſecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari ſpatio diſpoſitis: quarum interualla capta pultis atque baliſtis, & aliis machinis ſaxa intorquentibus, omnibuſque inſtrumentis miſſilium cõplent, vt cuncta ſcilicet iaculorum genera in promptu ſint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quam ipſis, ſi

Ingentes copias Titus in Iudæam ducit.

Diligentia & labor Romanorum in parandis bello neceſſariis.

Studium indefeſſum Romanorum belligerãdi.

Ordo Romanorum in caſtris.

quid

An. mũdi 4031. à Christ. na. 69.

quid vrgeat, intro currentibus latas. Intus autem caſtra vici ſpaciis interpoſitis dirimunt, mediaque rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuûm templo ſimilimũ: prorſus vt quaſi repentina quædam ciuitas exiſtat: forum quoque & opificum ſtationes, & ſedes militum primatibus, ordinumque principibus, vbi ſi qua ſit inter alios ambiguitas iudicent. Ipſe vero ambitus, & omnia quæ in eo ſunt, multitudine ſimul & ſcientia fabricantium opinione citius communitur: qui ſi res vrgeat, foſſa extrinſecus cingitur, depreſſa cubitis quatuor, parique ſpatio lata. Armis autem ſepti, per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia caute que per contubernia expediuntur: veluti ſi ligno aquave opus ſit, aut frumento. nec enim cœna vel prandium cum voluerit, in poteſtate cuiuſquam eſt, ſimul autem omnibus ſomnus eſt, excubias & vigilandi tempora buccinæ ſignificant, neque eſt omnino quicquam, quod ſine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi vero ad tribunos conueniunt ſalutatum: cum quibus ad ſummum omnium ducem vniuerſi ordinum principes. Ille autem his ſignum aliaque dat ex more præcepta proferenda ſubiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quo opus eſt, ac vniuerſi pariter incurrunt, itemque ſeſe recipiunt. Cum autem caſtris egrediendum eſt, turba indicium facit: nemoque otioſus eſt. ſed vel ſolo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaque ad profectionem inſtruunt. deinde iterum tuba, vt ſint parati, ſignificat. Illi autem cum multos & iumenta ſarcinis onerauerint, velut in curruli certamine ſignum expectant. Caſtra vero incendunt, eo quod ſibi alia munire facile ſit, & ne quando hoſtibus eadem vſui ſint. Et tamen tertio quoque tubæ ſigno indicant, vt exeatur: vrgendo aliqua ex cauſa morantes, ne quis ordinem deſerat. Dexterque duci præco aſtans, ſi ad bellũ parati ſunt, voce patria ter percontatur. illiq; toties alacri, & magna voce paratos eſſe ſe reſpondent, interrogantemque præueniunt: & Martio quodam ſpiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otioſe & cum omni decore progredientes ambulant ſuum quiſque ordinem velut in bello cuſtodiens: pedites quidem thoracibus & galeis ſepti, & vtroque latere gladiis accincti, læuus autem gladius multo eſt longior, cum dexter menſuram palmæ non excedat. qui vero ducem ſtipant lecti pedites ſcuta & lanceas geſtant: cætera manus haſtas & clypeos longos, ſerramque & corbem & ſarculum & ſecurim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduique viaticum, vt parum interſit inter onuſta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius eſt longior, & contus in manu, tranſuerſusque ad equi latus clypeus: ternaque in pharetra vel amplius dependent lata cuſpide iacula, nihil ab haſtis magnitudine differentia. Caſſides vero & thoracas peditibus habent ſimiles: nulloque armorum genere ab equitum alis diſcrepant lecti, qui circum ducem verſantur. Agmina autem ſemper cui ſorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem ſunt Romanorum itinera & manſiones, itemque armorum varietas. Nihil vero nec in prœliis inconſultum aut ſubitum agunt: ſed omnia ſemper ſequuntur facta ſententiam: opusque adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut ſi peccauerint, facilis eſt errati correctio. Fortunæ autem ſucceſſibus meliores conſiliorum, etiamſi aliter ſucceſſerit, arbitrantur euentus: quaſi bonum quidē fortuitum ad rem inconſulte gerendam illiciat: quæ vero ante cogitata fuerint, etiam ſi aduerſus caſus exceperint, bene iam meditatos exhibeant ad cauẽdum ne idem ruſus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor ſit cui contigerint, triſtium vero quæ præter ſententiam acciderint, ſaltem recte con-

Reuerentia & obedientia Romanorum militũ erga præfectos.

Quomodo Romani caſtris egrediantur.

Arma Romanorum peditum.

Arma Romanorum equitum.

Romani, nihil in prœliis inconſultũ aut ſubitum agũt.

Maior diligentia Romanis eſt ex timore.

ſulta

An. mũ-|di 4031. Chriſt. |a. 69.

Maior di-|ligentia Romanis eſt ex ti-|more.

Obediētia Romani militis vi |ſtdria cau |ſa.

Tractus Romani imperii.

ſulta videantur eſſe ſolarium. Armorum quidem exercitatione comparant, vt non modo corpora, ſed animi quoque militum fortiores ſint. Maior autem illis eſt ex timore diligentia. namque leges apud eos non deſertionis ſolum, verumetiam minimæ negligentiæ ſunt capitales: ducesque magis quam ipſę leges terribiles. namque bonos honorando redimunt, ne in coercendis noxis videantur crudeles. Tanto autem obſequio rectoribus parent, vt & in pace ornamento ſint, & in acie corpus vnum totius conſpiciatur exercitus. ſic eorum copulati ſunt ordines, ita circumduci ſunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad ſigna, & ad opera manibus: vnde facere quidem ſemper ſtrenui ſunt, pati vero tardiſſimi. nec eſt vbi præliantes aut multitudinem hoſtium, aut conſilia ſenſere ducum, aut difficultatem regionum: ſed ne fortunę quidem ſuccubuere. nam & ea certiorem putant eſſe victoriam. Quorum igitur actus à conſiliis incipiunt, conſultaq; adeo ſtrenuus exequitur exercitus, quid mirum ſi Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemque à meridiano tractu Africę fertiliſſima regio, & à Septentrione Rhenus atque Danubius ſunt imperii limites, cum minorem eſſe poſſidentibus poſſeſſionem recte quis dixerit? Hæc ergo proſecutus ſum, non tam propoſito laudandi Romanos, quam ſolatio deuictorum, & vt nouarum rerum cupidos deterrerem: fortaſſe autem & ad experientiam proderunt bonarum artium ſtudioſis, Romanæ inſtituta militię neſcientibus: redeo tamen vnde digreſſus ſum.

CAP. IIII.

Impetus Placidi contra Iotapatam.

Placidus in Iotapa|tam impe|tum vertit, repul|ſus vero aufugit.

VEſpaſianus quidem vna cum Titio filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum: At vero Galilæam peruaſerat Placidus, vbi maximam eorum quos comprehendiſſet multitudinem interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficiens: pugnaciſſimos autem vt vidit ſemper in ciuitates confugere, quas Ioſephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutiſſima erat, impetum vertit: exiſtimans eam repentino aggreſſu facilime captum iri, magnamque & ſibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quaſi metu ceſſuris aliis ciuitatibus, ſi quæ validiſſima eſſet, occupatam vidiſſent. Multum tamen opinione deceptus eſt: Iotapateni enim cum eius impetum præſenſiſſent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congreſſique cum Romanis ex improuiſo plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe vt pro ſalute patriæ, item coniugum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque ſauciant, ſeptem ſolum interfectis: quia neque inordinate pugna deceſſerant, ſeptisque vndique corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quam manus conſerere inermes cum armatis confiderent. ex ipſis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea ſauciatis. Placidus igitur ab oppido repulſus aufugit.

CAP. V.

Galilæa a Veſpaſiano inuaditur.

Veſpaſia|nus Roma|norũ mili|tum iter ordinat.

GAlilæam vero Veſpaſianus ipſe cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiſcitur, ordinato militum itinere, ſicut Romani conſueuerũt. Auxiliatores enim qui leuius armati eſſent, itemque ſagittarios præire iuſſit, ad repentinos incurſus hoſtium cohibendos, & vt ſuſpectas atq;

oppor-

An. m li 40 an. Ch na 69.

opportunas inſidiis ſyluas ſcrutarentur. Hos ſequebatur Romani peditatus equitatusque pars: poſt quos è ſingulis centuriis deni armaturam ſuam ferentes, menſuras que caſtrorum. Poſt hos ſtratores viarum ibãt, qui aggeris maligna corrigerent, ac aſpera complanarent, ſyluasque obſtantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde ſuas, itemque ſubiecto tum ſibi rectorum ſarcinas, & tutelæ cauſa multos cum his equites ordinauit. poſt quos ipſe veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios ſecum ducens equitumque præterea ſuorum agmine comitatus. De ſingulis enim turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. hos ſequebantur, qui ex pugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemque præfecti cohortibus tribuni, ſtipati lectis militibus. & poſt hos circum aquilam ſigna alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præeſt, quod & vniuerſarum auium regnum habeat, & ſit validiſſima. Itaque illam & Principatus inſigne putant, & omen victoriæ quoſcunque bello petierint. Sacras vero ſignorum effigies ſequebantur cornicines, & poſt eos acies, in latitudinem ſenis digeſta militibus. hisque adhærebat ex more quidam centurio, diſciplinæ atque ordinis cuſtos. Serui autem ſingularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis aliisque iumentis vehentes militum ſarcinas. Poſtremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebant armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Veſpaſianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibique poſitis caſtris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, vna & oſtendendo exercitum, quo hoſtes metu percelleret, ſpatiumque indulgendo pœnitudinis, ſi quis ante prælium voluntatem mutaret, nihilominus autem murorum inſtruebat obſidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere vel ſolus fecit ducis aſpectus: metum vero vniuerſis incuſſit. Ioſephi enim ſocii, qui non longe à Sepphori caſtra poſuerant, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamque Romanos prælio ſecum congreſſuros, non modo ante pugnam, ſed antequam hoſtes omnino conſpicerent, fuga diſiecti ſunt, cum paucis aurẽ relictus Ioſephus, vbi animaduertit neque ſe ad excipiendos hoſtes ſufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidiſſe: ac ſi fides haberetur, pleroſque libenter ad hoſtes defectum ire: iam tum quidem bello omni abſtinebat: quam longiſſime autem periculis abeſſe decreuit abductisque qui ſecum remanſerant, in Tiberiada confugit.

Aquilã Romani principatus inſigne & omen victoriæ putãt

Ioſephus a ſuis deſertus in Tiberiada confugit.

CAP. VI.

Gadara expugnatio.

VEſpaſianus autem Gadarenſium ciuitatum aggreſſus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine vacuam reperiſſet. Deinde hinc tranſgreſſus interius, cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria, quam pertulerat Ceſtius, nullius ætatis miſericordia commoueret. Incendit autem non ſolum ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus deſolata, nonnulla quorum habitatores ipſe cepiſſet. Ioſephus autem quam tuitionis cauſa optauerat ciuitatem, ipſe metu repleuit. Nam Tiberienſes nunquam eum, niſi de omni bello deſperaſſet, in fugam verſum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorſum euaderent: vnamque illos viam ſalutis habere, ſi propoſitum mutauiſſent. Ipſe vero, quamuis adhuc ſibi ſperaret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen ſæpe maluiſſet, quam pro-

Ioſephus ab Romanis ſibi timet, & Hieroſolymam primatibus ſcribit.

dita patria cum dedecore adminiſtrationis ſibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur Hieroſolymam primatibus, quemadmodum ſeſe res haberent, cum fide perſcribere: ne vel nimis extollendo vires hoſtium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortaſſe cœpti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret: vtq; ſi fœdus eis placeret, cito reſcriberent: aut ſi bellandum eſſet, dignum ei contra Romanos exercitum mitteret. Ille quidem hac epiſtola ſcripta, mature mittit qui Hieroſolymam literas ferret.

CAP. VII.

Iotopata obſidio.

VEſpaſianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hoſtium refugiſſe cognouerat, & præterea validiſſimũ hoc eorum eſſe receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coæquarent, ſaxis aſperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidem quatriduo fecere quod iuſſum eſt, latamque aperuere exercitui viam. Quinto autem die, qui Menſis Maii vigeſimus & primus erat, prior Ioſephus in Iotapatam ex Tiberiade venit, abiectoſque Iudęorum ſpiritus erigit. Cum vero tranſitum eius Veſpaſiano quidam transfuga nunciaſſet, vtque mox ciuitatem peteret incitaret, veluti eum ea totam Iudæam capere poſſet, ſi Ioſephum ſubiugaſſet: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, vt qui hoſtium prudẽtiſſimus videretur, vltro ſe etiam in cuſtodiam traderet voluntariam: ſtatim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, vnaque decadarchum Ebutium, tam manu quam prudentia virum inſignem, circumuallare ciuitatem iuſſit, ne clam inde Ioſephus elaberetur. Poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, & poſt meridiem vſque acto itinere, ad Iotapatam peruenit: adductoque in ſeptentrionalem eius partem exercitu in quodam tumulo caſtra ponit, diſtãte ab oppido ſtadiis ſeptem. Conſulto autem quam maxime conſpici ab hoſtibus affectabat, vt viſu attoniti turbarentur. quod etiam factum eſt: eoſque tantus continuo ſtupor inuaſit, vt muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem ſtatim aggredi piguit: ob eam cauſam duplici acie circundato oppido, tertium extrinſecus agmen equitum poſuere, omnes Iudæis exitus obſtruentes. Sed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaque poſtridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis ſuis manentes, Romanis caſtra ante muros habentibus reſiſtebant. poſtea vero quam Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnemque iaculatorum multitudinem adhibitam, miſſilib. in eos permiſit vti: atque ipſe cum peditibus in aduerſum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Ioſephus, & cum eo cuncta Iudæorum proſiluit multitudo: omneſq; in Romanos pariter irruentes, procul a muris eos deterruere, multa manu ſimul & audacia patrando facinora. Neq; minora tamen patiebantur quam faciebant. nam quantum ipſos ſalutis deſperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudinę, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum tota die pugnatum fuiſſet, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis ſauciatis, tredecim interfecti ſunt: Iudæorum autem cum ſexcenti eſſent vulnerati, ſeptem & decem ceciderunt. Nihiloque minus, Romanis poſtridie iterum irruentibus occurrunt, multoq; fortius reſtiterunt: ex eo ſcilicet fiduciam nacti, quod

Ioſephus in Iotapatam ex Tiberiade venit.

Obſidio Iotapatæ.

In bello nihil eſt neceſſitate pugnacius.

Præliũ inter Romanos & Iudæos tota die commiſſum, nox diremit.

An. mũdi 4031 an. Chr. nat. 69.

Iotapatæ ſitus.

eos pridie præter ſpem ſuſtinuerant. ſed eos quoq; pugnaciores experti ſunt quod eorum iracundiam pudor incenderat, vinci credentium, niſi cito viciſſent. Itaque per dies quinque Romanos minime ab agreſſione ceſſantibus etiam Iotapatenorum excurſus agebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neq; Iudæi vires hoſtium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiẽdi laſſabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupẽs eſt, ex aliis quidem partibus vndique vallibus immenſis præceps, vt earum altitudinem oculis deprehendere cupientiũ aſpectus ante deficiat. Ab vna vero tantum Boreæ parte adiri poteſt, vbi per tranſuerſum latus deſinente montis ædificata eſt: quod quidem ipſum muro ciuitatis Ieſephus fuerat amplexus, quo inacceſſa eſſent hoſtibus ſuperiora cacumina. Aliis vero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, à nullo poterat conſpici. Iotapata quidem ſic erat communita. Veſpaſianus autem & cum natura loci ſimul certãdum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obſidionem acriter ſtatuit: aduocatisque rectoribus ſibi ſubditis, de aggreſſu deliberabãt. Cumque aggerem fieri placuiſſet, qua parte murus facilis erat acceſſui, totum ad comparandam materiam miſit exercitum: oppidoque propinquis montibus exciſis, magnaque vi lignorum & lapidum comparata, cratibuſque ad euitãda iacula deſuper miſſa per vallos diſpoſitis, his protecti aggerem conſtruebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alii terram ex propinquis tumulis eruentes, ſine intermiſſione ſuppeditabant: cunctisq; trifariam diſtributis, nullus erat otioſus. At Iudæi ſuper eorum tegmina ſaxa ingentia, & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Veſpaſianus machinis miſſilium circumpoſitis (erant autem omnes centum ſexaginta) in eos qui ſuper murum aſtarent, iuſſit tela contendi: ſimulq; ex catapultis lanceæ percurrebant, ſaxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisque & ſagittarũ frequentiſſima multitudo, quæ non ſolum murum, ſed etiam totũ intra iactum earum ſpatium Iudæis inacceſſum fecere. Arabum enim ſagittariorum manus, & iaculatores, itemque funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne deſuper propugnarent, quieti erant: ſed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant: & vbi illi ceſſiſſent, aggerem diſſipabant, vallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant, donec Veſpaſianus cognito, huius damni cauſam ex diſtributione operum contigiſſe, quod interiecta ſpatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisque pariter viribus obreptiones hoſtium præpeditæ ſunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloque minus æquato propugnaculis, indignum eſſe ratus Ioſephus, nihil contra moliri, quod oppido ſaluti foret, conuocat fabros, murumque altius iuber extolli. Cumque illi tam multis obſtantibus iaculis minime ædificare poſſe affirmarent, hanc eis defenſionem excogitauit. Sudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcepit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, quibuſque repulſa tela cætera dilaberentur, & ignis humore langueſceret. hisque ante fabros oppoſitis, illi murum die noctuque operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo conſtructis, minisque validiſſimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem ſe eſſe credentibus, magnum mœrorem comparauit, tam Ioſephi molitione, quam oppidanorum obſtinatione perterritis.

Veſpaſianus obſidionem acriter incipere ſtatuit.

Iudæi per cuneos excurrunt, aggeremque diſſipant.

Ioſephus ſudibus fixis per eos boũ coria recentia extendi præcipit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, murũ altius erigit.

CAP.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

CAP. VIII.

Obſidio Iotapatenorum a Veſpaſiano, & diligentia Ioſephi, deque Iudaeorum excurſione in Romanos.

Veſpaſianus retento milite a pugna, ciuitatē obſidere ſtatuit.

At Veſpaſianus & calliditate conſilii, & hoſtium audacia magis irritabatur: qui iam recepra ex munitione fiducia, Romanos vltro incurſabant: inque dies ſingulos pręlia cateruatim, & cuiuſque modi latrocinales doli, & eorum quæ caſus obtuliſſet rapinæ, aliorumque incendia fiebant: donec Veſpaſianus retento milite à pugna, ſtatuit obſidere ciuitatem, vt eam vſui neceſſariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia ſibi ſupplicaturos, aut ſi ad finem vſque in eadem pertinacia durauiſſent, fame conſumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, ſi poſt interuallum rurſus anxiis incubuiſſet. Itaque omnes exitus eorum aſſeruari præcepit. Illi autem frumenti quidem aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter ſalem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara eſt in illo tractu æſtiuis menſibus pluuia. quo tempore obſeſſi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ ſiti fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis aqua iam defeciſſet, ægre ferebant. Ioſephus enim, cum & ciuitatem videret abundare aliis rebus, forteſque animo viros eſſe, quo longiorem Romanis obſidionē faceret, quam ſperabant, iam tum potum menſura ciuibus miniſtrabat. illis autem conſeruari aquam penuria grauius eſſe videbatur: ampliоremq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremam ſitim peruentum eſſet, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerſo colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ menſuram accipere proſpectabant: quo etiam baliſtarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Veſpaſianus quidē non multo poſt, exhauſtis puteis, ipſa ſibi neceſſitate traditum iri ciuitatem ſperabat. Ioſephus autem, vt hanc eius ſpem frangeret, iuſſit quam plurimos per murorum minas demerſa vndis atq; humida veſtimenta ſuſpendere, vt omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror ſimul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ viderent eos ludibrio conſumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipſe, quia penuria ciuitatem poſſe capere deſperaſſet, iterum conſilium ad vim atque arma conuertit: Iudæis quoq; id maxime cupientibus: quod nec ſe nec ciuitatem ſaluam fore credebant, & prius quam fame vel ſiti perirent, mortem bello optabant. Ioſephus tamen, præter hoc etiam aliud conſilium, quo ſibi copia pararetur, per quandam vallem deuiam, proptereaq; minus curioſe habitam à cuſtodibus excogitauit. Mittēdo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vſui neceſſaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat. mandato commeantibus vt plerunq; ad excubias reperent, terga velleribus tecti: quo ſi qui eos nocte vidiſſent, canum ſimilitudine fallerentur. idque factitatum eſt, donec eius fraudem vigiles perſenſerunt, vallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Ioſephus non diu ciuitatem ſuſtinere poſſe proſpiciens, ſuamq; pariter ſalutē, ſi vellet remanere, deſperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verum id populus ſenſit, & circa eum fuſus, ne ſeſe negligeret, precabatur, in quo ſolo recumberent. ipſum enim ſaluti eſſe ciuitati manētem, velut omnes eius cauſa alacri eſſent animo certaturi. quod ſi etiam capiantur, eundem ſolatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deſe-

Ioſephus potū menſura ciuibus miniſtrat.

Stratagema Ioſephi.

Aliud callidum Ioſephi cōſilium.

Populus Ioſephum ne ſeſe negligeret, precatur.

rere

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

rere, aut quaſi ex naui tempeſtate oppreſſa deſilire, qui ad eam tranquillo mari veniſſet. ipſum enim magis demerſurum eſſe ciuitatẽ, cum iam nemo audebit hoſtibus repugnare, ſi diſceſſiſſet cui confiderent. Ioſephus autem quod ſibi caueret occultans, illorum commodo ſe exitum parare dicebat. nam intra ciuitatẽ manendo, neque ſeruatis grande aliquid ſe profuturum: & ſi caperentur, vna cum his eſſe fruſtra periturum: obſidione vero liberatum, extrinſecus maximo eis emolumẽto fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nũc autem non videre, quid apud eos reſidens vtilitatis afferret, niſi quod Romanos ad obſidionem magis incitaret, vt ſe caperent magnipendentes: quem ſi fugiſſe cognouiſſent, multum eſſent de obſidionis impetu remiſſuri.

Prudentia Ioſephi.

Non flexit his populum Ioſephus, ſed hoc circumſiſtere ſe magis incendit. deniq; pueri & ſenes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes ad eius pedes accidebant, eumque omnes complexi tenebant, & vt fortunæ ſocius ſibi remaneret, cum vlulatibus ſupplicabant: non inuidia ſalutis eius, quantum ego arbitror, ſed propria ſpe. nihil enim ſe mali, remanente Ioſepho, exiſtimabant eſſe paſſuros. Ille autem ſiquidem paruiſſet, hæc preces eſſe ratus: cuſtodiam vero, ſi per vim cogeretur (multum enim propoſitum diſceſſus etiam querelarum miſericordia fregerat) remanere ſtatuit.

Ioſephus in Iotapata remanet.

communiq; deſperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus eſſe dicens pugnam incipere, cum ſpes nulla ſalutis eſt: pulchrumq; vitam paciſci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam poſteritatis occumbere: ad opera ſeſe conuertit.

Cum ſpes nulla ſalutis eſt, bellum extremum remedium.

Cum pugnaciſſimis ergo egreſſus, diſiectis cuſtodibus, vſque ad Romanorum caſtra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impoſitas, ſub quib. tendebant, diſcerpere: nunc operibus ignem immittere, poſteroque die ſimiliter ac tertio, & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Veſpaſianus Romanos his excurſibus male affectos aſpiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes inſequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi ſemper aliquid agentes, priuſquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, vt eorum impetum declinarent, neve cum hominibus mortis auidis manum confererent. Nihil eſt fortius deſperatis.

Audacia Iudæorũ in extrema deſperatione.

Reſtingui autem illorum impetus, ſi propoſito fruſtrentur, quaſi flammam, ſi materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ poſſeſſionis cauſa, non ex neceſſitate pugnantes. Per ſagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; ſaxa tormentis emiſſa plerunque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quieſcebat. Illi autem his quidem male accepti cedebãt: verum eminus miſſa intra iactum ſubeuntes, ſæuius Romanis inſtabãt: cum neque corpori, neque animæ parcerent: ſed per vicem vtrinq; pugnarent, ſuorum quiſque laborantibus ſubuenientes.

Veſpaſianus per ſagittarios funditores Iudæos repellit.

CAP. IX.

De oppugnatione Veſpaſiani contra Iotapatam, ariete, & aliis tormentis bellicis.

IGitur Veſpaſianus vltro ſe exiſtimans longitudine temporis, hoſtiumque incurſibus obſideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Eſt autẽ aries immenſa materia, malo nauis aſſimilis: cuius ſummum graui ferro ſolidatum eſt, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinque fultus, bene fundatis. retrorſum autem magna virorum multitudine repulſus,

Aries.

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

iiſdemq; ſimul rurſus impellentibus miſſus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec eſt vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeo latus, vt etſi priores ictus fortiter ſuſtinuerit, aſſiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano tranſire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa videbatur obſidio, Iudæis minime quieſcentibus. Itaque Romani quidem baliſtis cæteriſque miſſilium machinis, vt facilius ferirentur qui de muris obſtare tentaſſent, propius adhibitis vtebantur: neque ſagittarii aut funditores longius aberant. cum vero ea cauſa muros nemo auderet aſcendere, ipſi arietem applicabant cratibus deſuper itemque pellibus ſeptum, tam pro ſui defenſione quam machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concuſſa ſunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti eſſent, maximus factus eſt. Ioſephus autem eundem locum ſæpe feriri, neque multo poſt murum diſturbatum iri proſpiciens, quo commento vi machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, qua ſemper impetum arietis ferri viderent, demitti iuſſit ex muro: vt eo modo ſecundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas fruſtraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. nam quocunque hi machinam conuertiſſent, contra illi qui ſuper murum ſtabant, palearum traducentes ſaccos, ictibus ſupponebant: nihilque murus repercuſſione lædebatur, donec etiam Romani aduerſus hoc aliud machinati ſunt: proceris enim contis expeditis, in his ſummis falces quibus ſaccos abſcinderent alligarunt.

Ioſephus commentum, quo vim machina paulatim falleret excogitauit.

Cum autem hoc modo efficax eſſet opus arietis, ac murus (qui recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Ioſephus eiuſque ſocii ad ignis auxilium ſe contulerunt: accenſumque totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammarunt, vnaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi vero non ſine malo ſubueniebant, audacia ſimul eorum retriti, & ne adiumento eſſent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nactæ fomitem, & præterea bitumen ac picem, necnon etiam ſulphur, opinione citius volitabant: operaque Romanorum multo labore curata, vnius horæ ſpacio peſſum dederunt. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus eſt, Samæ filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim ſaxum ingens alte ſublatum, tanta vi ſuper arietem ex muro dimiſit, vt machinæ caput abrumperet, idque ex mediis hoſtibus ſaltu ad eos delatus auferret, nulloq; metu reportaret ad murum. Poſtremo tanquam ſignum quo tela mitterent, hoſtibus propoſitus, nudo corpore quinque ſagittarum vulneribus fixus eſt: caturmque nulla reſpecta, vbi murum aſcendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, ſua audacia ibi conſtitit, contractuſque dolore plagarum cum ariete decidit. Poſt hũc fortiſſimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de vico Ruma Galilæi. Qui cum ſuper milites decimæ legionis proſiliiſſent, tanto impetu vique irruerunt, vt & aciem Romanorum perrumperent, quique aduerſum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Ioſephus quoq; & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis incendunt. Cæteri autem qui mox conſecuti ſunt, & inſtrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rurſus autem Romani ſub veſperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quaſſata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Veſpaſiani plantam ſagitta percuſſam leuiter vulnerat, quia vis teli ſpacio defeciſſet. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui prope aderant viſo ſanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictaque obſidione,

Ioſephus machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremat.

Eleazari robur & audacia.

Netira & Philippi contra Romanos audacia.

Veſpaſiani plantã miles ſagitta percuſſam vulnerat.

pleri.

plerique cum ſtupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit, vt & beneuolentia circa rectorem, & filii trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. ſuperato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui ſui cauſa pertimuerunt conſpici ſtudens, bellum in Iudæos ſæuius incitauit. nam velut vltor quiſque Imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamare alius alium adhortantes, murum petebant. Ioſephus autem cum ſuis, licet aſſiduis baliſtarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebātur à muro: ſed flammis & ferro, & ſaxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum ſine intermiſſione procumberent in conſpectu hoſtium poſiti, quos ipſi contra videre nō poſſent. nam & ſuis ignibus collucebant, tanquam ſi dies eſſet, & certum erant ſignum quo tela dirigerent: machiniſq; procul non apparentibus, miſſilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum vi ſimul multi transfigebantur: miſſaque machinis ſaxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter conſtipati erant, vt non vſque ad extremam aciem ſaxi magnitudine ac violentia ſternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumſtantibus Ioſepho, ſaxo percuſſo caput auulſum eſt, eiuſque ad tertium ſtadium veluti funda excuſſa caluaria. Interdiu quoq; prægnantis fœminæ tranſiecto vtero, ad dimidium ſtadium infans abactus eſt: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & miſſilium ſtrepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deiicerentur, ſonabant. & acerbiſſimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinſecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quem pugnebatur, ſanguine confluebat, iamque aſcendi poterat congeſtione cadauerum. montes autem reſonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi noctu defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem poſſet incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam ſauciati ſunt, & tamen vix circa matutinas vigilias murus aſſiduis machinarum ictibus ceſſit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ deiecta fuerat, priuſquam Romani pontes apponerent, munierunt.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Bellum in Iudæos reiteratur.

Vis Romanorum iaculorū.

CAP. X.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

MAne autem Veſpaſianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulſa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortiſſimos equis depoſitos trifariam collocat: vt tecti armis dirutum latus vndiq; obſiderent, contosq; prætenderent: & cum pontes admoueri cœpiſſent, ipſi priores introirent. Poſt illos autem pedites validiſſimos ordinauit. Reliquam vero equitum multitudinem ſecundū muri ſpacium per montana loca diſtendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos ſequerentur conſtituit ſagittarios paratas ſagittas habere iuſſos: funditores quoq; ſimiliter, & appoſitos machinis. Aliis autem integris muri partibus ſcalas applicare præcepit: vt qui hos prohibere tentaſſent, deiectæ partis defenſionem relinquerēt: cæterique omnibus ſimul telis oppreſſi, violentiæ irrumpentium cederent. Ioſephus autem hoc conſilio cognito, per murum quidem inte-

Veſpaſianus ad occupandā ciuitatem exercitū ducit.

Ioſephi cōtra hoſtes callidum conſiliū.

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

grum labore fatigatos itemque ſenes diſpoſuit, quaſi lædi non poſſent: in parte vero collapſa validum & potentiſſimum quemque: ſenosque ante omnes viros, in quibus & ipſe fuit, ad pericula ſubeunda ſortitus eſt: hiſque præcepit, vt agminum vlulatibus ne metu quaterentur, aures obſtruerent: contra ſagittarum vero multitudinem communiti protegerentur deſuper ſcutis: paulatimque recederent, donec ſagittarii pharetras exinanirent. Si vero pontes à Romanis apponerentur, ipſos proſilire mandauit: atque hoſtibus perſuaſit per ſua inſtrumenta reſiſtere: vnumquemqne vero ita certare debere, non quaſi conſeruandam tueretur, ſed quaſi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis ſuis proponere mactari ſenes ac liberos, coniugeſque ſuas propemodum ab hoſtibus capi, vimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroq; diſpoſuit. Ciuitatis autem vulgus imbelle, mulieres ac pueri, poſtquam oppidum triplici acie videre circundatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à cuſtodiis) ſtrictiſque gladiis ad partem muri deiectam hoſtes inſtare, armiſque montana loca omnia deſuper collucere, atq; Arabum quendam ſagittariis tela ſuggerere, tunc extremo vlulatu quaſi capta vrbe conſonuerunt, non vt impendere mala, ſed vt adeſſe iam crederes. Quare Ioſephus mulieres, ne miſericordia ſuorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione concludit, ſilere iuſſas: ipſe vero ad partem muri quæ ſibi obtigerat tranſiuit. & ſcalas quidem applicantibus animum non intendit, ſed tantum ſpeculabatur impetum ſagittarum. Simul autem ac tubicines vniuerſarum legionum conſonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: ſignoq; dato, miſſis vndiq; ſagittis lux obſcurari cœpit: Ioſephi ſocii memores præceptorum, & aduerſus clamorem obſtructis auribus, & contra ſagittarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipſi eas curſu, & antequam hoſtes pedem in his ponerent, occupant: eoſque aſcendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemq; animi facinora demonſtrantes: & ne vel in extremis calamitatib. deteriores illis viderentur, qui ſine periculo fortes contra ſe eſſent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quã vel caderent vel occiderent. Itaq; Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defeſſis autem Romanorum aſſidue ſubſtituerentur. proq; his quos violentia repuliſſent, alii ſuccederent: inuicem ſe adhortari latera copulant: protectique deſuper longioribus ſcutis, inexpugnabilis globus effecti ſunt: totaque acie velut vno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Ioſephus, his rerum anguſtiis conſilio neceſſitatis adhibito, machinis excogitandis cum deſperatione ſtimulatur: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, ſcutorum coniunctione defenſos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberẽt, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipſis etiam in eos ahenis miſſis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentiũ aciem diſſipauit, & cum dolore ſæuiſſimo deuoluebantur à muro. ſiquidem facile à vertice ad pedes vſque ſub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non ſecus ac flamma depaſcebatur: quod natura facile caleſceret, ſeroque pro ſui pinguedine refrigeſceret, thoracibus autem & galeis illigatis incendii fuga non erat. Nunc autem ſalientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad ſuos autem contra nitentes tuto recedere non poterant, quoniam facile ab inſequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis virtus in rebus aduerſis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfuſi mirabilia pati viderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedentem quiſq; incurſando, tanquam ipſe impetum retardaret. Iudæi vero pro-

Mulierũ ac puerorũ vlulatus in pugna.

Prælium Romanorum cum Iudæis in ponte.

Romanos Iudæi feruenti oleo perfundunt.

An. mũdi 403t. à Chriſt. na. 69.

greſſum eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, vt neque fugientium quiſquam, neque aggredientium firmo poſſet eniti veſtigio: ſed alii quidem reſupinati per ipſas pontium tabulas calcarentur, multi vero ſuper aggeres deiicerentur: & qui cecidiſſent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis deſilientibus conflictu iam liberi, facilime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux videret, ſub veſperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures ſunt vulnerati. Ex Iotapata vero ſex viris mortuis, plures quam trecenti ſaucii tranſlati ſunt. Hoc autẽ modo pugnatum eſt Iunii menſis die XX. At Veſpaſianus, eorum cauſa quæ acciderant, conſolatus exercitum, poſtquam ira vidit accenſum, neque tam exhortatione quam opus depoſcere, aggeres quidem altius tollit. Tres vero turres quinquagenûm pedum in excelſum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & pondere ſtabiles eſſent, neque ignibus expugnarentur: eaſque ſuper aggeres collocat, iaculatoribus & ſagittariis, itemque leuioribus miſſilium machinis plenas, funditorum quoque fortiſſimis. Qui cum non conſpicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipſi eos qui ſuper murum aſtarent facile conſpicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes, ſagittas facile declinarent, neque vlciſci poſſent quos non viderent: altitudinem quidem turrium librata manu iacula ſuperante: ferro autem, quo erant ſeptæ, flammis obſtante: ob hæc defenſionem muri deſerunt: oppugnationemque tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita reſiſtebant, quamuis multi in dies ſingulos occumberent, neque contra mali quicquam hoſtibus facerent, quod eos ſine periculo prohibere non poterant.

Romani re infecta a pugna retroceduunt.

Veſpaſianus aggeres altius tollit & turres erigit.

Iotapateni oppugnationẽ tentantibus prompte occurrunt.

CAP. XI.

Iapha expugnatio a Traiano & Tito.

His autem diebus Veſpaſianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen eſt Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter ſpem reſtitiſſe audierat, inſoleſcentem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum cõtra expugnationem munitiſſimum reperiſſet (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores vero eius vidiſſet paratos ad pugnam ſibi obuios proceſſiſſe, prælium cum his committit: eoſque paulisper reluctatos, in fugam vertit; quos veſtigiis conſecuti Romani, exterioris muri ambitum quo confugerant, cum ipſis irrumpunt. ſecundum autem murum petentibus, ciues ſui clauſere ciuitatem, metu ſcilicet, ne cum his rurſus hoſtes intrarent. Profecto autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vniuerſum populum excluſum mœnibus propriis, ad interitum hoſtibus dedit auidiſſimis cædium. Multi enim ſimul ruentes ad portas, multumque nominatim præpoſitos inclamantes, inter ipſas preces mactabantur, quibus hoſtes vnum murum, alterum ciues clauſerant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem ſociorum gladiis transfigebantur, infiniti vero à Romanis interficiebantur, ne ad vlciſcendum quidem recepta fiducia. nam præter hoſtilem metum, etiam domeſtica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, ſed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus vacuam eſſe ciuitatem pugnatoribus reputans, & ſi qui adhuc intus eſſent, nihil eos auſuros eſſe

Iapha expugnatio a Traiano.

Iudæi ab Romanis intra duos muros cõcluſi trucidantur.

Duodecim millia Iudæorũ intereunt.

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

Titus cũ copiis ad Iaphan peruenit.

Vehemẽs pugna in oppido inter Galilæos & Romanos.

exiſtimans præ timore, imperatori excidium reſeruauit. eumque per nuncios rogauit, vt filium ſuum Titum mitteret, finem victoriæ impoſiturum. ille autem laboris aliquid ſupereſſe ratus, cum milite filium miſit, hoc eſt, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus ſic ordinauit exercitum, vt in læuo quidē latere Traianum conſtitueret, ipſe vero in dextro obſidioni præeſſet. Iraque militibus ſcalas muris vndique applicantibus, cum paulisper deſuper Galilæi obſtitiſſent, continuo mœnia reliquerunt. Titus vero eiusq; comites ſaltu demiſſi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque vehemens cum his, qui ſe intus congregauere, pugna commiſſa eſt: nunc per anguſta viarum irruentibus validiſſimis: nunc fœminis ex tectorum culminibus, quæ forte inueniſſent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo vſque ad ſextam horam ſuſtinuere conflictum. abſumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & ſub diuo, & per domos, ſenes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique virilis ſexus præter infantes nullus remanſit, qui cum mulieribus abducti ſunt ſeruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congreſſu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia CXXX. Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigeſimo die Iunii menſis.

CAP. XII.

De Samaritis a Cereale deuictis.

Samaritarũ in monte Garizin congregatio.

Aqua defectus in monte Garizim.

Vndecim millia & ſexcenti Samaritæ interfecti.

SEd ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remanſere. Hi namq; in monte Garizin, qui eſt illis ſanctiſſimus, congregati, locis ſuis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac ſpiritus habere videbatur: nec ſaltem vicinorum malis corrigebātur, ſed inconſulta ſuarum virium infirmitate, ſecundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Veſpaſiano autem placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam etſi præſidiis tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conſpiratio timebatur. Eaque cauſa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum ſexcentis equitibus tribusque peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congredi nequaquam tutum eſſe duxit, quod hoſtes plurimi deſuper eſſent: milites vero circumuallaris vndique montis radicibus, tota eos die cuſtodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æſtus (erat enim tempus æſtatis, neque ſe rebus neceſſariis vulgus inſtruxerat) adeo vt nōnulli quidem vna die ſiti morerentur, multi vero eiuſmodi morti ſeruitium præferentes, ad Romanos transfugerunt: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perſeuerarent, malis infractos, montem aſcendit: & circum hoſtes exercitu conſtituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque vt ſalui eſſe mallent rogabat: ſi arma proieciſſent, tutos fore promittens: denique quia perſuadere non poſſet, aggreſſus eos occidit omnes. Erant autem vndecim millia & ſexcenti. Hæc Iunii menſis vigeſimo & ſeptimo die geſta ſunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppreſſi ſunt.

CAP. XIII.

Iotapata excidium.

IOtapatenis autem diu durantibus, & præter ſpem aduerſa tolerantibus, quadrageſimo quidem ac ſeptimo die, Romanorum aggeres ſuper murorum altitudinem ſunt elati. quidam vero ad Veſpaſianum eo-

dem die profugus venit, paucitatem ciuium & infirmitatem ſimul eorum enuncians: quodque diuturnis vigiliis, & prælijs aſſiduis conſumpti, minime quidem vlterius vim ferre poſſent, verum dolo etiam caperentur, ſi quis inſtaret. circa extremam nanque vigiliam, quando & malorum requiem habere viderentur, & maxime defatigatos cuſtodes matutinus ſomnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos eſſe ſuadebat. Veſpaſiano autem, quia fidem noſſet inter ſe Iudæorum, quantaque ſuperbia pœnas contemnerent, transfuga ſuſpectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorũ genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hoſtibus exquirentibus prodidiſſet, mortem deridens cruci ſuffixus eſt. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortaſſe illum vera dicere: ipſe autem nihil ex eius fallacia magnum ſibi exiſtimans eſſe metuendum, aſſeruari hominem iuſſit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, ſilentio muros petebat: primusque incedebat Titus cum vno e tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & poſt eos Sextus Cerealis tribunus & Placidus, ſubiectos ſibi milites introducebant. Arce vero occupata, cum hoſtes in medio oppido verſarentur, iamq; plane dies eſſet, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium ſentiebant, multo labore ſomnoque pariter diſſoluti. Et ſi quis euigilaſſet, nebula viſus eius hebetauit, quæ caſu tunc plurima ſe circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: ſoloque malorum periculo exuſcitati ſunt: morientesque demum ſe periiſſe crediderunt. Romanos autem memores quid obſidionis tempore pertuliſſent, neque parcendi cuiquam, neque miſerendi quenquam tangebat cura. ſed ex arce plebem ad prona compulſam facillime trucidabant, vbi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam reſiſtendi. viarum nanque anguſtiis preſſi, ac per decliuia dilabentes, fluente deſuper bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Ioſephum lecti erant, vt manibus propriis liberarentur incitauit. nam cum ſe viderent Romanorum neminem poſſe occidere, ne Romanorum manibus oppeterent, præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, ſemet interfecerunt. Quicunque tamen vigilum primi captam ciuitatem ſenſerant, in quandam turrim ſeptentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem reſtiterunt. deinde circumfuſi hoſtium multitudine, ſero dextras dedere: hisque inſtantibus, mortem ſuam æquo animo præbuerunt. Potuiſſent autem incruento Romani obſidionis fine gloriari, niſi vnus ex ipſis occidiſſet centurio, Antonius, peremptus inſidiis. Nam quidam ex his qui ad ſpeluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram ſibi porrigere, ad fidem ſalutis ac præſidium, quo tutus aſcenderet. cumque is manum porrexiſſet incaute, haſta ille præuentum ſub inguine perculit, ſtatimq; confecit. Illo quidem die comparantem multitudinem peremere Romani: poſtea vero ſecutis diebus ſcrutando latebras, per cuniculos & ſpeluncas in omnem ſæuiebant ætatem, præter infantes ac fœminas. itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta vero millia connumerata ſunt excidii tempore pugnisque ſuperioribus mortuorum. At Veſpaſianus ciuitatem ipſam excindi iubet, caſtellaque eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta eſt tertiodecimo imperii Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

Profugus quidam paucitatẽ Iotapatenorum & infirmitatẽ eorũ enunciat.

Romani hoſtibus dormientibus vrbe potiũtur.

Romanos neq; parcẽdi neque miſerendi cura tangit.

Pugna Iudæorũ cũ Romanis ex turri.

Antoniꝰ a Iudæo inſidiis perẽptus.

Quadraginta millia Iudæorum excidij tempore, pugnisque ſuperiorib. intereunt.

An. mũdi 403t. an. Chr. na. 69.

CAP. XIIII.

Quomodo Ioſephus captus vitam ſuam redemerit facto & verbis.

Ioſephus in profundum puteum deſilit, & in ſpecu deliteſcit.

Veſpaſianus Ioſepho per tribunos dat pacem.

Nicanor tribunus Ioſepho notus.

Ioſephi de Iudæorũ clade nocturna ſomnia.

Ioſephus Deo plenus, occultas preces offert Deo.

Ioſephus Nicanori conſentit.

Iudæorũ in Ioſephũ impetus.

ROmani vero Ioſephum requirentes, & propriæ indignationis cauſa, & quod imperatori operæprecium videbatur (captus enim maxima pars belli eſſet) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam auſus auxilio, per medios ſe hoſtes ſurripuit, & in quendam profundum puteum ſaltu demiſſus eſt, cui amplũ ſpecus adiunctum erat à latere, quod ſupra ſcrutantes videre non poſſent: vbi quadraginta inſignes viros latitantes offendit, rerumque vtilium apparatum, qui non paucis diebus ſufficeret. Hoſtibus autem omnia complexis interdiu quide ſe occultauit: nocte vero ſurſum aſcendens, vigilias explorabat, vt fugeret. Cumq; omnia vndiq; ipſius cauſa maxime cuſtodirentur, neq; fallẽdi ſpes eſſet, in ſpeluncam iterum deſcendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia vero die, capta quadam muliere, quæ cum ipſis fuerat, indicatus eſt. Tumq; Veſpaſianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iuſſos pacem dare Ioſepho, & hortari eum vt aſcenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, poſtquam ad eum venerunt, fidemque pro ſalute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus eſſet, qui plurima commiſiſſet, quam ex naturali manſuetudine rogantium, ſuſpicionem colligens, velut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Veſpaſianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Ioſepho notum, atq; olim conſuetum mitit. Is autem, qui mite in eos Romanorum eſſet ingenium, quos ſemel ſubiugaſſent, referens: quodq; ipſe Ioſephus virtutis cauſa magis admirabilis, quam inuiſus ducibus haberetur: eſſetque imperatori ſtudium non eum ad ſupplicium ducere, quod etiá ſine deditione ſibi liceret exigere, ſed conſeruare potius virum fortem: his addebat, quod nec Veſpaſianus, ſi quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, vt rem optimam peſſimæ, hoc eſt, perfidiæ prætexeret amicitiam: neque ſemetipſum illi vt amicum falleret, obtemperatũ fuiſſe. Verum Ioſepho etiam poſt Nicanoris dicta hæſitante, milites quidem irati, ſpeluncę ignem ſubmittere properabant. ſed retinebat eos belli ductor, viuum Ioſephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer inſtante, vbi etiam hoſtilis multitudinis minas comperit Ioſephus, nocturna ſomnia reminiſcitur: quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis eſſent euentura principibus, oſtendit. erat autem interpretandis quoque ſomniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, ſciebat: qui & ſacros prophetarum libros nouerat, quod & ipſe ſacerdos eſſet, & parentibus ſacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quaſi Deo plenus, & recentium ſomniorũ, quæ horrenda viderat, ſimulacra mente complexus, occultas preces Deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna vero ad Romanos tota migrauit, animamque meam, quæ futura prædiceret, elegiſti, do quidem manus ſponte Romanis, & viuo. teſtor autem, quod non proditor, ſed tuus miniſter ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori conſentiebat. Verum qui vna confugerant Iudæorum, poſtquam intellexerũt Ioſephum rogantibus cedere, vniuerſi circumſtantes clamabant, certe plurimum ingemiſcere leges patriæ. Vbi ſunt quæ Iudæis Deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Ioſephe captus es, lucemque pateris intueri ſeruientem? quam cito tui oblitus es? quam multos pro libertate mori perſuaſiſti? falſam profecto opinionem fortitudinis habebas, falſamque prudentiæ, ſi ſalutem apud eos ſperas, cum qui-

bus

bus ita dimicasti: aut si hęc etiam certa ſunt, ab illis tamen te ſeruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ conſulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu vero ſi quidem ſponte moriare, dux Iudæorum: ſi vero inuitus, proditor morieris. Vix hæc eloquenti ſunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum comminabantur, ſi Romanis pareret. Timens igitur impetum Ioſephus, & ſe Dei præceptorum proditorem eſſe ratus, ſi ea non renunciaſſet morte præuentus, argumentis eos philoſophiæ neceſſario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o ſocij propriæ cędis auidi ſumus? aut cur amiciſſimas inter ſe res, corpus & animam, in diſſenſionem vocamus? mutatum me eſſe quiſpiam dicet? ſed Romani hoc ſciunt, Optimum in bello mori? ſed lege belli, hoc eſt à victoribus trucidari. Proinde ſi quidem Romanorum ferrum depreceor, vere meo gladio meaque manu ſim dignus: ſin illi hoſti ſuo parcendum putant, quanto iuſtius nos ipſi nobis pepercerimus? Quippe ſtolidum eſt ea circa nos admittere, pro quibus ab illis diſſenſimus. Pulcrũ enim eſſe pro libertate mori, & ipſe fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neq; prælio nobis obſtant, neq; nos interficiunt. Itidem autem timidus eſt habendus, qui mori non vult cum oportet, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos aſcendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hoſtibus dubie ſuſpecta formidini eſt, eam certam ipſi nobis irrogabimus? Verum ſeruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi ſumus. At viri fortis eſt ſemet occidere. Imo vero ignauiſſimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidiſſimum puto, qui tempeſtatem metuens, ante vim turbinis nauem ſponte ſubmergit. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura diſcrepat, eoq; modo in creatorem noſtrum Deum ſummum ſcelus admittitur. Nullum eſt animal, quod ex induſtria vel per ſe moriatur. Siquidem naturæ lex validiſſima, vt velint viuere, in omnibus ſita eſt: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hoſtes ducimus, & quos noſtros inſidiatores putamus pœna perſequimur. Deum vero indigne ferre non arbitramini, cũ donum eius homo deſpiciat? Ab illo enim accepimus vt eſſemus: ruſumque, vt eſſe deſinamus, illi reddendum eſt. Corpora quidem cunctis mortalia ſunt, ex caduca materia fabricata: anima vero ſemper immortalis eſt: Deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depoſitum hominis ſurripuerit aut male tractauerit, peſſimus ſtatim ac perfidioſus habetur: ſi Dei depoſitum ex proprio corpore quis eiecerit, eum ſe latuiſſe quem læſerit æſtimabit? Et ſeruos quidem fugientes vlciſci, iuſtum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipſi vero Deum fugientes, & optimum Deum, impie facere non videbimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumq; Deo debitũ ſoluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domuſq; ac familia ſtabiles ſunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cœlo adeptæ ſanctiſſimum: atque inde rurſum, voluentibus ſeculis, caſta corpora iubẽtur incolere. Quorum vero manus in ſeipſos inſanierunt, eorum animas tenebroſior Orcus ſuſcipit. pater autem illorum Deus autores iniurię per nepotes vlciſcitur. Hinc & Deo inuiſum eſt, & à ſapientiſſimo legis noſtræ conditore coercetur. Deniq; ſi qui ſe occiderint, apud nos quidem vſque ad ſolis occaſum inſepultos abiici decretum eſt, cũ etiam hoſtes ſepeliri fas eſſe ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abſcindi eiuſmodi mortuorum, quæ in ipſos armatæ ſunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum eſſe à corpore alienam exiſtimarent. Pulcrum eſt igitur, o ſocij, iuſta ſentire: ne-

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

Oratio Ioſephi ad ſocios.

Pulcrum eſt pro libertate mori, pugnãdo tamen.

Similitudo a nauta ſumpta.

Propria manu perire a cõmuni animaliũ natura diſcrepat, eoq; modo in Deum ſummum ſcelus admittitur.

Anima immortalis eſt, Deiq; particula in corporibus collocata.

Deᵒ autores iniuria per nepotes vlciſcitur.

Mos veterũ cum iis qui ſibi ipſis violẽtas manᵒ intulerũt.

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

que humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus. ſi ſalui eſſe volumus, ſalui ſim⁹. nec enim ſalus apud eos ignobilis eſt, quibus tantis virturem operimus demonſtrabimus. ſin mori placet, ab his occidi perpulcrum eſt qui nos cœperint. Non migrabo ego iu hoſtium locum, vt ipſe mei prod.tor fiam. multi enim ſtolidior ſim, quam qui ad hoſtes vltro profugiunt, ſiquidem illi ſalutis ſuę cauſa id faciunt: ego vero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen inſidias votis expeto. nam ſi me & poſt iunctas dextras perimant, magno animo paratoq; moriar, mendacij perfidiam pro victoriæ ſolatio mecũ auferens.

Peroratio Ioſephi.

Multa quidem in hunc modum Ioſephus, vt à cæde propria ſocios dehortaretur, dicebat. Illi autem obſtructis auribus deſperatione, qua ſe iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladiis accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quaſi cum mox percuſſurus, quiſq; adoriebatur. Ille autẽ cum alium nominatim vocaret, alium vultu ducis intueretur. alterius dexteram prehẽderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali neceſſitate) diſtractus, ferrum

Ioſephus vix ferrũ a cæde ſua prohibet.

omniũ à cæde ſua prohibebat, non ſecus vt feræ beſtiæ circumcluſæ, ad eum ſemper qui ſe contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendũ putabant, debilitabantur dextræ, gladijque de manib. elabebantur: multi cum manus ei afferrent, ſponte frameas dimittebant. Ioſepho autem non defuit in deſperatione conſilium, ſed fretus Dei prouidentia, ſalutem in periculum mittit.

Aliud Ioſephi conſilium.

Et quoniam mori decretum eſt inquit, agite, cædes mutuas ſortiamur: & cui obtigerit, manu ſequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque ſua ſe quis dextera feriat. iniuſtum enim eſt cæteris interemptis, ex aliis quenquam, ſi pœnituerit, ſaluum eſſe. Viſus eſt vera dicere, & quod perſuaſit agitur: vt ſors cuique obtigit, paratum ei

Ioſephi ſocij per ſortem pereunt, Ioſepho cum altero ſuperſtite.

qui ſequeretur necem ſuam præbebat, quaſi mox etiam duce perituro. cum Ioſepho enim perire, vita dulcius æſtimabant. Remanſit autẽ ipſe, cum altero, ſiue fortuna dici poterat, ſiue Dei prouidentia. Conſultoq; proſpiciens, ne vel ſorte grauaretur, vel ſi nouiſſimus receſſiſſet, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interpoſita, vt viueret perſuaſit: ipſe vero hoc modo & Romanorum & domeſtico bello liberatus, ad

Ioſephus ad Veſpaſianũ per Nicanorẽ ducitur.

Veſpaſianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani videndi eius gratia occurrebant: & cum ſe circa ducem premeret multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus quod captus eſſet, aliis minitantibus, nonnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant, hoſtem interficiendum eſſe clamabant: qui vero propius erant, facta eius reputantes, mutione ſtupeſcebant. Rectorum

Exemplũ gratia & miſericordiæ Titi, erga Ioſephum.

autẽ nemo fuit, qui licet ante iraſceretur nomini eius, viri aſpectu non mitior factus ſit. Titum vero præter alios & fortis Ioſephi animus in calamitatibus, & ætatis eius miſericordia capiebat: qualiſq; pridem fuiſſet in prœliis reminiſcenti, & qualis nunc ſit in hoſtium manibus poſitus intuenti, ſuccurrebat quanta eſſet fortunæ potentia, quamque velox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atque

Ioſephus cũ Veſpaſiano ſol⁹ colloqui cupit.

perpetuum. quamobrem multos ad miſerationem Ioſephi pertraxit: plurimaque ſalutis eius pars Titus extitit apud patrem. Veſpaſianus tamen, quaſi miſſurus eum Cæſari, vt cautiſſime cuſtodiretur præcepit. Quo audito, Ioſephus aliquid ei ſoli ſe dicere velle ait. Summotiſque ab illo omnibus aliis præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, tantum hoc putes Ioſephum te habere captiuum: ego

Ioſephus Veſpaſiano futura prædicit.

autem maiorum ad te nuncius venio, præmiſſus à Deo: alioquin Iudęorum legem ſciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid ita? quaſi qui Neroni vſque ad te

ſue-

ſucceſſuri ſunt, maneant. Tu es Cæſar Veſpaſiane & Imperator, atque hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi aſſeruato: nam dominus quidem non mei ſolius es tu Cæſar, verum etiam terræ mariſque, ac totius hominum generis, me autem ad maiorem pœnam cuſtodiri oportet, ſi ex tempore & ſubito in dominum iſta confingo. His dictis Veſpaſianus ſtatim quidem fidem non habere videbatur, eaq; Ioſephū exiſtimabat ſalutis gratia cōminiſci. paulatim vero ad credendum impellebatur, iampridem illam excitante ad imperium Deo, ſceptraque multis præmonſtrante aliis portentis. Sed & in aliis verum eſſe Ioſephum deprehenderat. Altero namque amicorum qui ſecretis interterant, admirari dicente, quemadmodum (niſi hæc deliramenta ſint) neque Iotapatenis de excidio, neque ſibi de captiuitate quicquam diuinaſſet, vt à ſe iram depelleret: Ioſephus Iotapenis ait ſe prædixiſſe, quod poſt diem ſeptimum & quadrageſimum eos maneret exitium, quodque ipſum Romani viuum eſſent in cuſtodia retenturi. Hæc in ſecreto quæſita, Veſpaſianus vbi vera eſſe comperit à captiuis, etiam quæ de ſe dixiſſet credibilia cœperat exiſtimare: ſed neque cuſtodiam Ioſepho nec vincula remittebat: veſtimentis autem aliiſque muneribus eum donare benigniſſimeque fouere non deſinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autem die menſis Iulij Veſpaſianus in Ptolemaida reuerſus, inde in loca maritima Cæſaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quę maiorum incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate ſuſcipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui exciſi fuerant odio: vnde etiam multi ſimul, vt de Ioſepho ſupplicium ſumeret, cum clamore precabantur. Veſpaſianus autem de iſta quidem petitione, velut ab inconſulta multitudine oblata, nihil reſpondendo diſſoluit. legionum vero duas quidem hyematum apud Cæſaream poſuit, quod opportunam videret eſſe ciuitatem. Decimam vero & quintam Scythopolim miſit, ne totius exercitus moleſtia Cæſaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum æſtatis caloribus æſtuoſa, vt in planicie ſita atq; maritima.

An. mūdi 4031. à Christ. nat. 69.

Ioſephus in omnibus verax deprehenditur.

Veſpaſianus Ioſepho neque cuſtodiā nec vincula remittit: muneribus vero eū fouere non deſinit.

Cæſarea maritima Iudææ maxima ciuitas maiorem incolarū partē Græcos habet.

Scythopolis.

CAP. XV.

Ioppe denuo capitur.

DVm hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hoſtibus ſeditione defecerant, vel ex ciuitatibus euerſis effugerāt, Ioppen ſibi receptacula renouant, quā antea vaſtauerat Ceſtius. Et quia terra quam vaſtauerat arcebantur, migrandum in mare cenſuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemque in Ægyptum cōmeantes, plurimos latrociniis prædabantur: omnibuſq; nauigiis inuium faciebāt illarum partium pelagus. Sed Veſpaſianus cognito quid conſtituiſſent, equites in Ioppen nec non & pedites mittit. hique nocte in ciuitatem, quod incuſtodita erat, ingreſſi ſunt. Eius autem habitatores, poſtquam irruptionem præſenſerant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his vltra contiguum ſagittæ ſpacium, pernoctauere. Cum vero Ioppe natura eſſet importuoſa (namque in aſperum cæteraque arduum littus deſinit, ac ſummis vtrinque cornibus leuiter incuruum, quæ vaſte ſuperſunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nunc Andromedæ catenarum ſignis extantibus, fabulæ veteris fides oſtenditur: aduerſus autem aquilo feriens littora, ſummos in obiectas cautes fluctus affligit, ſolitudineq;

Ioppe ſeditioſorū & latronum receptaculū.

De Andromeda vide. Ouid. 4. Metam

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Ingens tẽpeſtas in mari Ioppẽſes mergit.

in tutiorem efficit ſtationem) in eo ſalo fluctuantibus Ioppenis: prima luce violentus, quem illac nauigantes Melamboream vocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter ſe, alias vero colliſit in ſcopulos. multæ autem cum magna vi aduerſo æſtu niterentur ad pelagus (nam & littus ſaxis infeſtum, & hoſtes in eo conſtituros timebant) ſublatæ in ſublime gurgite mergebantur. & neque fugæ vſpiam locus erat, neque manentibus ſpes ſalutis: eum & mari ventorum, & ciuitate Romanorum violentia pellereutur. Itaq; multi vlulatus colliſis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragiis implicati moriebantur. nonnulli autem ferro ſe interficientes, velut id ſatius eſſet, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, ſcopulis carpebantur; vt & pelagus ſanguine redundaret, omniſque ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulſos, in eo ſtantes Romani milites trucidarent. eiectorum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis exciſa eſt. Veſpaſianus autem, ne rurſus eo piratæ confluerent, caſtris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis ſuis manentes, eadem caſtra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula ſimul exurerent. Illi igitur præceptis obedientes, in dies ſingulos incurſando, excindebant totas regiones atque vaſtabant.

Quatuor mille ducenta corpora eiecta.

Veſpaſianus Ioppẽ capit, & caſtra in arce munit.

Vbi vero Iotapatæ apud Hieroſolymam caſus nunciatus eſt, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui ſe vidiſſe diceret quæ iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis ſuperfuerat: ſed ipſa per ſe fama excidium prædicabat, velox nuncia triſtium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus geſtis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur eſſe Ioſephus, quæ res maximo luctu repleuit Hieroſolymam: & per ſingulas domos itemque cognationes, amiſſorum quiſque lugebatur à ſuis: luctus vero ducis publicus erat. & hi quidem hoſpites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Ioſephum autem vniuerſi, adeo vt per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate ceſſarent, magnaque mercede conducerentur tibicines næniarum. Tempore autem veritate reuelata, vbi de Iotapata quidem, vt res habebat, fictum vero quod de Ioſephi morte vulgabatur, eumque viuere & cum Romanis eſſe compertum eſt, ac ſupra captiui fortunam à ducibus honorari, tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam conceperunt. Et ab aliis quidem ignauiæ, apud alios proditionis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione, atq; conuiciis. Vltro autem his vulneribus excitabantur magiſque accendebantur rebus aduerſis & offenſio quæ prudentibus ne ſimilia perferant cautionis & cuſtodiæ cauſam præbet, ad alias calamitates tanquam ſtimulus incitabat: & malorum ſemper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Ioſephum pariter vindicaturi. Hieroſolymorum quidem habitatores eiuſcemodi turbis agitabantur.

Ipſa fama per ſe Iotapata excidium prædicat. Ioſephus Hieroſolymis perẽptus eſſe dicitur.

Odiũ, inimicitia, & iracũdia in vrbe erga Ioſephum.

CAP. XVI.

Deditio Tiberiadis.

Veſpaſianus in Agrippæ re-

VEſpaſianus autem ſtudio viſendi regnum Agrippæ (nam & ipſe Rex inuitabat, rectorem ſimul eum exercitu paratus accipere domeſticis diuitiis, ac per eos ægras partes regni compeſcere) motis ex Cæſarea

maritima caſtris, in eam quæ Philippi dicitur Cæſaream demigrauit: ibique per dies 20. milite recreato, ipſe quoque rerum geſtarum gratias Deo referens in epulis erat. Poſtquam vero Tiberiada quidem nouas res cupere ac deficere Taricheas audiuit (ad regnum autem Agrippæ vtraq; pertinebat) decreto apud ſe vndique Iudæos exſcindere, opportunum eſſe credidit aduerſus eos exercitum ducere, ſimul vt Agrippæ hoſpitio vicem rependeret, poteſtati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium ſuum in Cæſaream, vt inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tyberiadi vicina eſt. Quo cum ipſe veniſſet, ibi filium præſtolabatur. Deinde cum tribus vltra legionibus progreſſus, ad trigeſimum à Tiberiade ſtadium, in quadam manſione conſpicua nouarum rerum ſtudioſis, cui nomen eſt Enabris, caſtra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus 50. mittit, qui pacifico ſermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus deſideraret: à non nullis autem ad bellum eum cogentibus, ſeditionem pateretur. Iraque Valerianus vbi muro appropinquauit, & ipſe de equo deſiliit, & ſuos comites idem facere iuſſit: ne laceſſendi prælij cauſa, potius veniſſe videretur. Sed priuſquam verbum faceret, armati excurrere in eum ſeditioſi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Ieſu, Thobiæ filio latrocinalis agmine principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congredi tutum ratus, etiamſi de victoria certus eſſet: pugnamque periculoſam eſſe, ſi cum multis pauci, & inſtructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudæorum ſtupefactus audacia, & ipſe pedes refugit, & quinque alij ſimiliter equis relictis: quos Ieſus eiuſq; ſocij, veluti pugna non inſidiis captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti ſeniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorum caſtra profugiunt: adhibitoque ſibi Rege, ad Veſpaſiani genua ſuppliciter accidunt, ne ſe deſpiceret obſecrantes: neue quæ paucorum eſſet, totius eſſe ciuitatis inſaniam exiſtimaret: ſed populo parceret, qui ſemper amica Romanis ſentiret: magiſque vltum iret defectionis autores, à quibus ipſi olim ad fœdus venire properantes, nunc vſq; ne id facerent aſſeruati fuiſſent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infenſus eſſet, indulſit. nam & Agrippam videbat eius oppidi cauſa trepidare. Fide autē per eos populo data, Ieſus eiuſq; ſocij, tutum ſibi non eſſe rati apud Tiberiada conſiſtere, ad Taricheas confugiunt. Poſteroq; die Veſpaſianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem ſentire quæ ſupplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum fauſtis ominationibus obuiam prodeunt, ſalutis datorē ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem anguſti aditus remorarentur, murorum partem dirui Veſpaſianus ex meridiano latere iuſſit, eoque pacto dilatauit ingreſſum: vt præda tamen & iniuriis abſtinerent, in gratiam regis dixit. eiuſdemque cauſa muris pepercit, ſpondentis habitatores eius poſthac cum reliquis fore concordes: aliiſque modis malis affectam ciuitatem ex diſſenſione recreauit.

gnum venit, ibiq; per dies 20. recreato milite, in epulis viuit.

Valerius pacifico ſermone oppidanos alloquitur.

Seditioſi excurrūt, ac Romanos in fugam vertunt.

Tiberiadis ciues ad Veſpaſiani genua ſuppliciter accidunt, & veniā precantur.

Tiberiadis ciues Veſpaſiano cū fauſtis ominationibus obuiam procedūt.

CAP. XVII.

Tarichearum obſidio.

DEinde ab ea digreſſus, inter ipſam & Taricheas caſtra poſuit, muroque firmauit, belli ſibi moras illic fore proſpiciens: quod omnis rbarum cupiens multitudo ad Taricheas conflueret, munit l one cu.a a ciuitatis, & lacu qui Geneſar ab indigenis appellatur. Etenim ciui a

Veſpaſianus Taricheas obſidet.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

tem ita vt Tiberias ſub monte poſitam, qua lacu non alluebatur vndique muro validiſſimo, ſed minore tamen quam Tiberiada, Ioſephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarū itemque virium copia communierat. Taricheis vero largiiatis eius reliquiæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, ſi terreſtri prælio vincerentur, refugerent: ſimulque ad naualie bellum, ſi opus eſſet, inſtructas. Romanis autem caſtra munientibus, Ieſus eiuſque ſocij neque multitudine hoſtium, neque diſciplina militiæ perterriti, curſu in eos irruunt: primoque impetu diſiectis muri fabticatoribus, ac parte aliqua ædificij diſſipata, vbi atmatos congregari viderūt: antequam mali aliquid paterentur, ad ſuos refugiunt: eoſque inſecuti Romani, ad nauigia compulere.

Romani Iudaos ad nauigia compelbunt.

Et illi quidem tantum prouecti, vnde Romanos contingere miſſilibus poſſent, anchoras iaciunt: & ſicut acies aſſolent denſatis inter ſe nauibus aduerſus hoſtes in terra conſtitutos, nauali prǫlio decertabant. Audito autem Veſpaſianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitate planicie congregatam, filium ſuum cum ſexcentis equitibus lectis eo mittit. Qui cum infinitum hoſtium numerum reperiſſet, patri quidem maioribus auxiliis opus eſſe mandauit. Ipſe vero equitum pleroſque etiam priuſquam ſubſidia venirent alacres eſſe videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, vnde exaudiri poſſet conſtitit:

Oratio Titi ad milites perterrefactos.

& ô Romani, ait, pulchrum eſt namque in principio ſermonis admonere vos generis veſtri, vt qui cum quibus pugnaturi ſimus ſciatis: noſtras enim manus nemo vnquam toto orbe hoſtis vllus euaſit: Iudæi vero, vt etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc vſque tempus victi non defatigantur: itaque oportet illis in aduerſis rebus conſtanter dimicantibus, etiam nos in ſecundis perſeuerantibus laborare: aperta quidem fronte

Iudaos nō extimeſcendos.

vobis plurimum alacritatis ineſſe conſpiciens, gaudeo: vereor autem, ne cui veſtrum tanta timorem multitudo hoſtium latenter incutiat. Igitur quiſque iternm cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodque Iudæi, licet ſatis ſint audaces, mortemque contemnant, incompoſiti tamen bellorumque imperiti ſunt, vulgus recte potius quam exercitus appellandi, de veſtra vero peritia atque ordinatione referre quid opus eſt? Nempe idcirco ſoli armis exercemur, pacis etiam tempore, vt ne in bello nos cum hoſtibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, ſi pares cum rudibus congrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti conſilio cum vagis neque rectorem habentibus decertabitis: quodque nos hæ virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hoſtium numero detrahant.

Non ſola hominum multitudo in bello obtinet, ſed etiam ſi vel in paucis ſit fortitudo.

Nec ſola hominum multitudo, quamuis pugnaciſſimi fuerint, in bello obtinet: ſed etiam ſi vel in paucis ſit fortitudo. hi enim & ordinari faciles ſunt, & ſibimet ſubuenire: numeroſæ autem copiæ plus incommodi ex ſemetipſis, quam ex hoſtibus capiunt. Itaque Iudæos audacia & ferocitas ac deſperatio ſiue mētis ſæuitia ducunt: quæ rebus ſecundis aliquantum valent, minimis vero offenſionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itemque fortitudo, quæ & in proſpera fortuna viget, nec ad finem vſque interaduerſa decipitur.

Cauſa certaminis Romanis ſunt maiores quā Iudæis.

Ad hoc maiores nobis ſunt, quam Iudæis, cauſæ certaminis. nam ſi illi pro libertate ac patria belli pericula ſuſtinent, quid eſt nobis inclyta fama præſtantius? & ne poſt orbis terræ imperium videamur hoſtium aduerſariorum loco Iudæos habere? Præterea conſiderate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus eſt. multos enim eoſque in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam poſſumus: & quos à patre mitti nobis ſperamus auxi-

lio, conuenit antecapere, vt & maior ſit & ſocium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobiſque pariter iudicium fieri, ſi ille quidem rebus ante glorioſe geſtis dignus fuit, ego vero eius ſum filius, voſque milites mei. nam illi vincere cõſuetum eſt: ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non puduerit, duce veſtra periculis non occurrente, non ſuperare? apperam enim pericula, mihi credite, primuſque in hoſtes irrumpam. nemo autem veſtrum à me diſceſſerit, perſuaſum habens, impetum meum ſuſtentari ope diuina: & manifeſtiſſime prę ſumite. quod multo plus mixti hoſtibus efficiamus, quam ſi extrinſecus pugnaremus. Poſtquam Titus hæc proſequutus eſt: diuina quadam alacritate militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum 400. equitibus ante prælium contigit, ægre ferebant, tanquam minueretur victoria ſocietate. Miſit autem Veſpaſianus & Antonium Silonem cum duobus millibus ſagittariorum vt occupato monte, qui ex aduerſo erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti ſunt ex ea parte ſubuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hoſtes, & poſt eum cæteri cum clamore, tanto ſpacio fuſi, quantum aduerſa acies occupauerat, vnde multo etiam plures quam erant apparuerunt. Iudæi vero, licet incurſu eorum & diſciplina conterriti, pauliſper quidem primos ſuſtinuere congreſſus. Perculſi autem contis, equorumque impetu deturbati inculcabantur: atque ita multis paſſim peremptis diſperduntur, & in ciuitatem, vt quiſque velocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo inſtans, alios per tranſitum occidebat, nonnullos curſu antecapiens, ictu ora tranſuerberat: multos autem, alium ſuper alium lapſos inuoluens, conficiebat: omneſque ad mœnia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec vi multitudinis elapſi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba diſſenſio. namque indigenis, & fortunarum ſuarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum geſtum, maximeq; quod male pugnatum fuerat, non placebat. ſed populus aduenarum qui plurimus eſſet vim adhibebat, & inter ſe diſcordantium clamor erat, veluti iam arma caperet. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus eſt, quod moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudęos ſuſcipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus noſtras euaſere, diſcordant: habemus ciuitatem, ſi modo properamus. Veruntamen cum velocitate animis opus eſt. nihil enim magnum effici ſine periculo conſueuit. non ſolum autem hoſtium concordiam quos cito neceſſitas in gratiam reuocabit, ſed etiam noſtrorum auxilia præuenire debemus: vt præter victoriam, qua tantas copias pauci ſuperamus, etiam ciuitate ſoli patiamur. Simul his dictis conſcendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri conſecuti ſunt pauor autem eius audaciæ murorum defenſores inuaſit. & pugnare quidem, vel prohibere venientem, nemo ſuſtinuit relictis autem excubiis, Ieſus quidem cum ſociis in agros effugit: alij vero decurrentes ad lacum, in manus hoſtium contra venientium incidebant. mactabantur autem alij eum ſcaphas ſcanderent, itemq; alij, cum iam prouectas aſſequi natando conarentur: plurimaque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem reſiſtentium, qui non effugiſſent: Indigenarum vero ſine pugna, quoniam ſpes eos fœderis, & conſcientia quod belli conſilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miſeratus indigenas ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderunt, quam longiſſime ab hoſtibus receſſerunt. Titus vero miſſis

An. mũdi 4031 à Chriſt. na. 69.

Milites duci obtẽperare par eſt.

Veſpaſianus Tito auxiliares copias mittit.

Iudæi in ciuitatẽ effugiũt.

Acerba diſſenſio & ſeditio in vrbe.

Oratio Titi ad Romanos milites.

Ieſus cum ſociis in agros effugit.

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

Titus res geſtas & victoriã patri nunciat.

equitibus res geſtas patri nunciat. Quibus ille compertis, quod neceſſe fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxime enim belli pars videbatur exempta) tum quidem ſtatim circumdari ciuitatem cuſtodibus iuſſit, ne quis ex ea ſubterfugeret, cædemque euaderet. poſtero autem die cum deſcendiſſet ad lacum, rates aduerſus illos, qui eo refugerant, fabricari iuſſit quæ tam materiarum copia, quam artificum multitudine mature contextæ ſunt.

CAP. XVIII.

De lacu Geneſar, & fontibus Iordanis.

Lacus autem Geneſar quidem à terra continente appellatur. 40. vero ſtadiis in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis eſt atque potabilis. Paluſtri enim craſſitudine tenuiores habet latices; & vndique in littora ac arenas deſinens, purus eſt, ac præter hoc temperatus ad hauriẽdum. & fluuio quidem ſiue fonte lenior eſt. Semper autem frigidior, quam lacus diffuſio patitur, manet: æſtiuiſque noctibus eius aquæ ſub diuo perflatæ, nequaquam æſtibus cędunt: id enim facere indigenis moris eſt. Varia autem ſunt in eo piſcium genera, ab alterius loci piſcibus tam ſapore quam ſpecie diſcreta: mediumq; fluuio Iordane ſecatur. Cæterum Iordanis fons Panium eſſe videtur: ſed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem eſt, qua in Trachonitidem aſcenditur ad 120. ſtadium à Cæſarea, ad dextram non longe à via. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ ſpeciem præferens. ſemper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cumque interim hoc eſſe Iordanis principium neſciretur, à Tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehenſum eſt. Is nanq; miſſis in Phialen paleis, inuenit eas apud Paniũ redditas, vnde antea fluuius naſci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regiis opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata eſt. Manifeſtum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes ſecat cœnoſas: centum autem & viginti aliis præteritis ſtadiis, poſt oppidum Iuliada, Geneſar lacum medium tranſemenſus, deinde multam per ſolitudinem in Aſphaltiten lacum exit. Ad Geneſar vero lacum eiuſdem nominis terra prætenditur, natura ſimul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipſa pro vbertate ſui negat arbuſtum, totamque plantis conſeuere cultores. cœli vero temperies etiam diuerſis aptiſſima eſt. nuces enim, quæ arborum maxime frigoribus gaudent, infinitæ floreſcunt: vbi etiam palmæ, quas nutrit calor æſtiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior deſtinata eſt: vt naturæ magnificentiam hanc eſſe quis dixerit, vim adhibentis vt in vnum conueniant inter ſe repugnantia, annique temporum contentionem bonam, veluti ſingula peculiari ſtudio terræ fauerent. non enim ſolum nutrit præter opinionem poma varia, ſed etiam ſeruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas ſane & caricas ſine intermiſſione decem menſibus ſuggerit, cæteros vero fructus, anni ſpacio ſeneſcentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam eſſe Nili fluminis opinantur, quod ſimiles coracino Alexandrino generat piſces. Longitudo autem regionis ſecundum littora cognominis lacus triginta ſtadiis extenditur, & latitudo viginti. Horum quidem natura eiuſmodi eſt.

Fons Iordanis.

Deſcriptio Geneſar.

Fertilitas Geneſar.

Lõgitudo & latitudo Geneſar.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

CAP. XIX.

Tarichearum excidium.

VEſpaſianus autem perfectis ratibus, impoſita manu militum, quanta in eos qui lacu effugerant ſatis eſſet, vna prouehitur. Illi autem neque compulſi ad terram euadendi facultatem habebant, infectis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam & ſcaphæ paruæ, atque piraticæ aduerſus rates infirmæ erant: & cum pauci ſingulis veherentur, cunctis ſimul inſtantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam prope accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando feriebant: plus autem ipſis vtroque modo nocebatur. nec enim ſaxis quicquam præter crebros ſonitus agebant, quoniam contra ſeptos armis iaciebantur, contiguique ſagittis eorum efficiebantur: & ſi accedere propius auſi fuiſſent, priuſquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipſis nauigiis mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis contingi poſſent, alios deſiliendo in ſcaphas Romani gladiis transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter ſe ratibus in medio deprehenſos, cum nauiculis capiebant. Submerſorum autem qui capita ſuſtuliſſent, aut ſagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & ſi deſperatione compulſi inimicis adnatare tentaſſent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimuſque paſſim ac varius erat interitus eorum: donec in fugam verſi, cæteri terræ appulſi ſunt, circumcluſis nauiculis ſuis. Excluſi autem multi quidem in ipſo lacu telis configebantur: multos vero in terram egreſſos peremerunt Romani. Mixtum autem ſanguine, plerunque cadaueribus cerneres totum lacum. nullus enim ſaluus euaſit. Acerbus autem ſecutis diebus odor illam regionem oppreſſit & facies. nam littora quidem naufragiis ſimul plena erant, & corporibus tumidis. caleſcentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis ſolum ille caſus miſerabilis videretur, verum etiam autoribus ipſis eſſet inuiſus. Iſte quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, ſex millia & quingenti. At Veſpaſianus, pugna peracta, pro tribunali apud Taricheas reſidens, aduenam populum ab indigenis ſecernebat, qui autor belli extitiſſe videbatur. & an hi quoque ſeruandi eſſent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimiſſos quieſcere poſſe homines, qui & patriis carerent, vimque adhibere ac bellum inferre poſſent ad quos confugiſſent: Veſpaſianus ſalute quidem indignos eſſe eos, contraque ſeruatores ſuos nouerat euaſuros: ſed de eorum mortis genere cogitabat. Nam ſi ibi occiderentur, non perpeſſuros ſuſpicabatur indigenas, tot apud ſe ſupplices obtruncari: fideque interpoſita deditis vim pigebat afferre: verum ab amicis ſuperabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodque vtile eſſet, honeſto debere præponi, cum vtrumque obtineri non poſſet. Indubitata igitur conceſſa licentia, ſolo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permiſit. Cumque illi facile his qui cupierant credidiſſent, & quo iuſſum fuerat comitati, neque pecuniis ſuis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vſque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eoſque in ciuitatem incluſos, mox inſecutus Veſpaſianus omnes in ſtadio conſtituit. Et ſeniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iuſſit occidi: iuuenum autem validiſſimos ſex millia lectos, ad Iſthmon Neroni tranſmiſit. Cæteram vero multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ

Bellū nauale contra Taricheas.

Victoria Veſpaſiani in lacu Geneſar contra Taricheas.

Exitus naualis prælij, in quo 6500. ceciderunt.

Veſpaſianus cum rectoribus de Iudæis deliberat.

Diſtractio & diuiſio Iudæorum.

An. mũdi 4031, à Chriſt. na. 69.

donauerat. nam his qui ex eius regno eſſent, facere quod vellet ipſe permiſit. Verum & iſtos rex vendidit. Reliquum vulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresque Gadaritæ, ſeditioſi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti ſunt autem ſexto Idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER IV.

SVMMA CAPITVM LIBRI IV. De bello Iudaico.

I. *Obſidio Gamalenſium.*

II. *Itaburius mons occupatur a Placido.*

III. *Excidium Gamalæ.*

IIII. *Giſcala a Tito capitur.*

V. *Hieroſolymitani excidij initium.*

VI. *Idumæorum aduentus pro Hieroſolym. & acta.*

VII. *De clade Iudæorum pro Idumæis facta.*

CAP I.

Obſidio Gamalenſium.

Romanorũ contra Iudæos victoria.

QVICVNQVE autem Galilæorum Iotapatis exciſis à Romanis defecerant, hi ſe ad eos poſtquam Taricheatæ ſuperati ſunt, applicabant: omniaque Romani caſtella & ciuitates ceperant, præter Giſcalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas poſita ſupra lacum, quæ fines pertinebat Agrippæ, itemque Soganæ & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane ſuperioris partis, cui nomẽ eſt Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia vero ad lacum Semechonitem, triginta latum, & ſexaginta ſtadiis longum, paludeſque ſuas ad Daphnen vſque tendentem. Quæ regio cum alias ſit delicioſa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem ſic appellant) Iordanem alẽtes, ſub auro Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes in principio ſibi defectionis Agrippa ſibi fœdere ſociauerat. Gamala vero ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quam Iotapata. Iugum namque aſperum, ex alto mõte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi ſupereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, vt cameli ſimilitudinem præferat: vnde nomen etiam duxit: niſi quod expreſſam vocabuli ſignificationem indigenæ ſeruare non poſſunt. Et à fronte quidem & lateribus, in valles inuias ſcinditur. Pars vero qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. Verum & hanc partem, per obliquum exciſa foſſa, indigenæ inuiam fecerãt. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq;

Semechonites lacus.

Fons Iordanis.

Gamala ſitus.

An. mũdi 4031 à Chriſt. nat. 69

Gamala ciuitas inexpugnabilis & firma.

præcipitio camelæ ſimilis ciuitas intra ſe decurrebat, in meridiem vergens. Auſtralis vero collis immenſa editus altitudine, vſum arcis ſine muro ciuitati præbebat, rupeſque ſuperior ad profundam pertinens vallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum deſinebat. Quamuis autẽ natura inexpugnabilis eſſet ciuitas, tamen etiam Ioſephus cum murorum eam ambitu cingeret, foſſis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quam Iotapateni: ſed multo pauciores, minuſque pugnaces: ſituſque freti difficultate, plures ſe hoſtibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam quod eſſet tutiſſima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmiſſis ad obſidionem, per menſes 7. reſtitere.

Veſpaſianus Gamalam obſidet.

Veſpaſianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade poſuerat caſtra (Ammaus autem, ſi quis nomen interpretetur, aquæ calidæ vocantur. Ibi enim eiuſmodi fons eſt, ſanandis corporum vitiis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatẽ, ita vt diximus poſitam, cuſtodia circumuallare nequibat. qua vero fieri poſſet, excubias collocauit: montemque occupat ſuperiorem: in quo milites caſtris, ita vt aſſolet, muro circũdatis, opus aggerum poſtremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis ſummo ſupra ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur: foſſas autem decima repleuit & valles.

Agrippã regẽ funditorum quidam lapide percutit.

Inter hæc Agrippam regem, cum acceſſiſſet ad muros, eorumq; defenſoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitũ lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus ſuis circumſeptus eſt. Romanos autem ira ſimul ob regem, ſuique metus ad obſidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atque hoſtes prætermiſſum ire credentes, qui circa gentilem ſuũ, & eorum quæ ipſis conducerent ſuaſorem, tam immanes fuiſſent.

Romani Gamalã expugnãt.

Aggeribus autem manus multitudine, operiſq; multitudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Ioſephus (namq; ipſi erant oppidanorum potentiſſimi) armatos licet metu perculſos ordinauere: & quanquã non diu obſidionem poſſe ſuſtineri arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia vſui neceſſaria non ſufficerent, adhortari tamen eos ad mœnia produxerunt. Et pauliſper quidem mœnibus aduenientibus repugnarunt. baliſtis autem tormentiſq; perculſi, in oppidum receſſerunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggreſſi murũ arietibus quatiunt: & qua deiectus fuerat, infuſi magno cum armorum ſtrẽpitu ac tubarũ ſonitu, ipſi quoque inſuper vlulantes cum oppidanis cõfligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltra progrederentur obſtabãt. Cæterum vi & multitudine ſuperati, vndique ad excelſa ciuitatis loca fugiũt. deinde reuertentes inſtantibus ſibi hoſtibus incumbunt: illoſq; impingendo per decliuia, locorum difficultate & anguſtia depreſſos interficiebant.

Romani cũ Iudæorũ domibus prolabuntur.

Romanorum plurimi morte cõſumpti.

Romani autem cum neque à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquam euadere poſſent, pronos eos vrgentibus hoſtibus, in domos hoſtium plano contiguas refugiebant. ſed hæc repletæ labebantur, quod pondus ſuſtinere non poterant: vnaque deiecta multas inferiores, itemq; illę alias deturbabãt. Ea res plurimos Romanorum morte conſumpſit. incerti enim quid facerent, quamuis ſubſidere tecta viderent, tamen eo conuolabãt, atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci vero ſubterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere ſuffocati moriebantur. Sed ea Gamalenſes pro ſe fieri exiſtimabant: propriaque incommoda negligentes, magis inſtabant: hoſteſque in ſua tecta vrgendo compellebant. qui vero per anguſtos viarum cliuos cecidiſſent, eos telis deſuper miſſis

An. mũdi 4031. à Chriſt. nat. 69.

interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum vero eis mortui hoſtes dabant. cæſorum enim gladios auferentes, his contra ſemineces vtebantur. Multi iam procumbentibus tectis, ſemet inde proiiciendo moriebantur: tergaque dantibus, ne fuga quidem facilis erat. viarum namque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoſcentes pererrabãt, & circa ſe ſternebantur. Sed illi quidem vix reperto

Veſpaſiani fortitudo & virtus bellica.

exitu, ab oppido receſſerunt. Veſpaſianus autem qui laborantibus ſemper interfuit, ſæuiſſimo dolore perculſus, cnm ſuper militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim ſuperiore in oppido locum prehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur, nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam miſſus.

Veſpaſiani cũ Iudæis pugna.

Et dare quidem terga, neque tutnm neq; honeſtum ſibi putabat. rerum anrem quas ab adoleſcentia geſſerat, ac propriæ virtutis memoria, quaſi Deo repletus, corpora ſociorum atque arma condenſat, & cum his bellum vna à vertice defluens ſuſtinebat: & neque virorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obſtinationem hoſtes diuinam eſſe reputãtes, impetum remiſerunt. illis autem iam infirmius impugnantibus, ipſe pedem referens, non prius terga oſtendit, quam extra muros egreſſus eſt.

Gallus cũ ro. militibus in quadam domo latet.

Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, vir non eo tantum prælio quo periit, ſed vbique antea fortiſſimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affeciſſet. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuiſſet conſilium populi ſui, inter ſe fabulantibus, hoc audito (nam & ipſe Syrus erat, & hi quos ſecum habebat) nocte illos aggreditur: omnibuſque mactatis ad Romanos ſaluus cũ militibus euadit.

Veſpaſianus milites conſolatur.

Veſpaſianus autem mœrere exercitum aduerſus caſibus vidẽs, quodque nullam interim rantam experti fuerant cladẽ: huiuſque rei magis eos pudere, quod ſolum ducem in periculis reliquiſſent: conſolandos putabat: de ſe quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpaſſe videretur. Oportere autem inquiens, quæ communia eſſent fortiter ferre, naturã belli cogitantes, quodque nuſquam eueniat ſine cruore victoria, iterumque habeat fortuna regreſſum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguam pro his ſtipem ſe inimicæ pependiſſe fortunæ. Atqne vt iactantium eſſe, nimis ſecundis rebus inſoleſcere, ita eſſe ignauorum, in offenſionibus trepidare.

Inconſtãtia & mutabilitas fortunæ.

velox enim eſt, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius ſobrius erit animus in rebus quoque infeliciter geſtis: vt idem ſcilicet maneat, rectis conſiliis peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia, neque Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugnæ melioris, & nobis deterioris, cauſa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirũ quis comprehenderit alacritatis veſtræ temeritatem? nam cum hoſtes in excelſiora loca refugiſſent, manus continere debuiſtis, neque in ſummo vertice conſtitura ſequi pericula: ſed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem vobis & ſtabilem pugnam reuocate. nunc autem immoderata feſtinatione vincendi quam id incaute fieret, non curaſtis.

Romani milites ordine cuncta peritiaq; perficiunt.

Inconſultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus eſt, qui cuncta ordine peritiaque perficimus, Barbariſque conueniens, & quo Iudæi maxime poſſidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere: atque indignæ offenſioni iraſci potius quam mœrere. Optimum autem quiſque de ſua manu ſolatium quærat. ita enim fiet, vt & amiſſos vlciſcamur, & in eos à quibus perempti ſunt, vindicemus. Ipſe autem, ita vt nunc feci, experiar æque ac vos pugnãdo primus ad bella pergere,

& no-

An. mũdi 4031. à Chriſt. na. 69.

& nouiſſimus inde diſcedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenſes bene geſtare, pauliſper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeque prouenerat. mox autem reputantes ablatam ſibi eſſe fœderis ſpem, quodque minime poſſent effugere (iam enim v ctos eos defecerat) vehementer dolebant, animoſque remiſerant. Nec tamen quatenus valebant, ſalutem ſuam negligebant: ſed tam diſturbatas partes muri, qui erant fortiſſimi, quam integras, cæteri amplexi cuſtodiebant. Romanis autem conſtruentes aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per valles deuias, qua nulli cuſtodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia conſumebat. ſolis enim vndique alimenta qui pugnare poſſent, congerebantur. Sed illi quidem in huiuſmodi calamitatibus perdurabant.

Romani Gamala irruptionem iterũ tentant.

CAP. II.

Itaburius mons occupatur a Placido.

VEſpaſianus autem inter curas obſidionis, ſubciſiuum opus aggreditur aduerſus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim ſitum: cuius altitudo quidem triginta ſtadiis conſurgens, ſeptentrionali tractu inacceſſa eſt. in vertice autem viginti ſtadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Ioſephus: & alias ei materias, & aquas ſuggerentibus locis inferioribus. ſolam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Veſpaſianus Placidum cum ſexcentis equitibus mittit. Huic autem ſubeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac veniæ ſpe hortabatur ad pacem: & deſcendebant ad eum ipſi quoque inſidias molientes. nam & Placidus eo ſtudio mitiſſime cum his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obedientes, ad eum veniebant, vt incautum aggrederentur. Vicit tamen aſtutia Placidi, cœpto enim à Iudæis prælio aſſimulat fugam: & poſtquam inſequentes ad magnam partem campi pellexit, reflexit in eos equitum manus: plurimiſque in terga verſis, aliquos interfecit. ſemotam vero multitudinem cæteram, ab aſcenſu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hieroſolymam refugiebant, indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & ſe, & montem Placido tradiderunt.

Itaburij montis altitudo.

Ars deluditur arte.

Placidi victoria.

CAP. III.

Excidium Gamalæ.

APud Gamalam vero degentium audaciſſimi quique fuga diſperſi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At vero pugnãtium manus obſidionem ſuſtinebat, donec euenit ſecundo & vigeſimo die menſis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editiſſimã præ cæteris turrim, quæ in ſua parte fuerat, ſubirent: eamque occulte ſuffoderent: cũ appoſiti ei cuſtodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec poſtquam adire ſenſiſſent. Iidem autẽ milites, cauendo ne ſtrepitus fieret, quinque ſaxis duriſſimis euolutis reſiliunt: ſubitoque turris cum magno fragore decidit, vnaq; cuſtodes præcipitantur. At vero qui per alias cuſtodias erant, perturbati fugiebant: multoſque euadere auſos, peremere Romani: inter quos etiam Ioſephum, ſuper dirutam muri partem quidam iaculo percuſſum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, ſono concuſſis, multus erat pa-

Turris quã Romani ſuffoderant, cum magno fragore decidit.

An. mūdi 4031. à Chriſt. nat. 69. Titus ductis equitib. præter pedites lectis Gamalā intrat.

uor atq; diſcurſus, tanquam omnes eſſent hoſtes ingreſſi. Tuncq; Chares ægrotus & iacēs defecit, cum timoris magnitudo morbū eius plurimū iuuiſſet ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, vſq; ad vigeſimam & tertiā diem ſupra dicti menſis oppidum non ſunt ingreſſi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos ſe abſente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otioſe in ciuitatem introiuit. eoque prætergreſſo, vigiles quidem vbi ſenſerunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus conſtituti eius ingreſſu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, ſine intermiſſione trucidabantur, qui vero prohibiti eſſent in arcem recurrere, neſcij quid facerent, Romanorum præſidiis incidebant. vbique autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effuſus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerāt, omnem Veſpaſianus induxit exercitum. Erat autem ſaxoſus & acceſſu difficilimus vertex, in immenſum editus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad ſe adeuntes partim telis partim ſaxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipſos in excelſo loco poſitos nullæ ſagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipſorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: vt neque in præruptis conſiſtere propter violentiam flatus poſſent, cum nihil eſſet immobile, neque hoſtes ad ſe accedentes videre. Itaque ſupergreſſi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem vehementius ſæuiebant, illorum memoria quos in primo aggreſſu perdiderant. Multi autem vndique circumcluſi, deſperatione ſalutis, filios & coniuges & ſemetipſos in vallem præcipites dabant, quæ ſub arce in profundum parebat. Euenit autem, vt ipſorum in ſe qui capti fuerant, immanitate lenior exiſteret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta ſunt: qui vero ſe præcipitauerunt, quinque millia ſunt reperti. Neque quiſquam præter duas mulieres, ſaluus euaſit: quæ ſorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, inſigni viro, & qui ſub Agrippa Rege dux exercitus fuerat. ſeruatæ ſunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos ſinguli raptos ex arce proiiciebant. Gamala quidem hoc modo exciſa eſt, tertio & vigeſimo die menſis Octobris: quæ vigeſimo & primo die menſis Septembris cœperat rebellare.

Gamala arcis vertex ſaxoſus & acceſſu difficilimus.

Victoria Romanis diuino munere conceſſa.

Nouē Iudæorum millia Gamala perempta, ſola dua mulieres euadunt.

CAP. IIII.

Giſcala a Tito capitur.

An. mūdi 4032. à Chriſt. na. 70. Ioannes homo veneficus & fallax Giſcalæ incolas ad defectionem impellit.

IAmq; ſolum Giſcala oppidulum Galilææ reſtabat indomitum: cuius multitudo pacis ſtudio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, ſpemque ſuam ſemper in fructibus collocauerant. non paruæ autem manus lattocinalis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat atq; conflabat Leuiæ cuiuſdam filius, nomine Ioannes: homo veneficus & fallax, variuſq; moribus & immoderata ſperare promptus, miroq; modo quæ ſperaſſet efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ ſibi potentiæ cauſa bellum amaret. huic apud Giſcala ſeditioſorum turba parebat: quorū cauſa populus etiam legatos forraſſe de traditione miſſurus, Romanorū tamen congreſſum in parte belli præſtolabatur. At Veſpaſianus contra hos quidē Titum cum equitibus mille, decimam vero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæſa-

ream ipſe regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans. ex ciuitatum copiis: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina exiſtimans eſſe refouendos. nec enim exiguum ſibi laborē ſuper eſſe de Hieroſolymis prævidebat, quæ & regalis eſſet ciuitas, & cunctæ nationi præſtaret. His autem qui ex bello fugiſſent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq; murorū eius conſtructio, non minimam ei ſolicitudinē comparabat: cum virorum ſpiritū & audaciam, & ſine muris inexpugnabilem eſſe cogitaret: ob eamq; rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giſcala (equitando enim ad eam acceſſerat) aggreſſione capi facilis videbatur: ſciens tamen quod ea vi capta, paſſim à militibus populus abſumeretur (namq; ſatiatus erat ipſe iam cædibus) miſerans multitudinem etiam ipſe ſine vllo diſcrimine cum nocentibus intereuntem, pactione magis ſubigere ciuitatem volebat. Itaque plenis hominum muris, quorum plerique perditæ factionis erant, mirari ſe ait, quonam freti conſilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma operirentur, cum viderent multo quidem munitiora oppida vno impetu fuiſſe ſubuerſa: ſecuros autem fortunis ſuis potiti, qui Romanorum dextris credidiſſent: quas quidem etiam nunc illis ait ſe porrigere, neq; ob inſolentiam ſuccenſere, quia ſpei libertatis ignoſcendum putaret: nō tamen, etiam ſi quis impoſſibilia velle perſeueraret. Quod ſi dictis humaniſſimis non paruiſſent, fidemq; dextris non habuiſſent, experturos arma crudelia: iam tamque cognituros eſſe, mœnia ſua ludū fore machinis Romanorum: quibus fidentes, ſoli ex Galilæis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis, popularium quidem neminem nō modo reſpondere, ſed ne ad murum quidem licuit aſcendere: quia totum latrones occupauerant: & cuſtodes erant portis appoſiti, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere ſe conditiones ait, & aut perſuaſurum, aut neceſſitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos ſcire, quod ab omni ceſſaret opere dierū ſeptem circuitio, quam ſi temeraſſent, non minus coactos, quam qui cogerent, piaculum commiſſuros, ipſumq; Titum: nullum enim illi ex mora eſſe diſpendium formidandum, quod vnius noctis ſpacium propter fugæ conſilium cœperit, præſertim cum id obſeruare circumſedentem nemo prohibeat: ſibi autem magnum eſſe lucrum, nulla in re deſpicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem nō ſperantibus infulget, legem quoque ſeruare ſeruatis. His Titum Ioannes fallere conatur, non tantū pro ſeptimi diei religione, quantum pro ſua ſalute ſolicitus. verebatur autē, ne ſtatim capta ciuitate, ſolus deſtitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ ſpem collocaſſet. Verum profecto Dei nutu in excidium Hieroſolymorum Ioannem ſaluum eſſe cupientis, factum eſt vt non ſolum induciarum cauſationem Titus admitteret, verumetiam in ſuperiori parte oppidi caſtra poneret, ad Cydœſſam, qui mediterraneus eſt Tyriorum vicus validiſſimus, Galilæis ſemper exoſus. Nocte autem Ioannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum videret, arrepta occaſione non ſolum his quos circa ſe habebat armatos, ſed etiam ſenioribus plurimis cum familiis abductis, in Hieroſolymam fugiebat. Sed vſque ad vigeſimum quidem ſtadium fieri poſſe videbatur, vt mulieres ac pueros, aliamque multitudinem ſecum duceret, homo quem captiuitatis, itemque ſalutis metus vrgeret. vltra vero procedente eo relinquebatur. & oriebatur atrox remanētium fletus. quanto enim quiſq; longius à ſuis aberat, tanto propiorem

An. mūdi 4032. à Chriſt. nat. 70.

Veſpaſianus non exiguum ſibi laborē ſupereſſe de Hieroſolymis prævidet.

Titi erga Giſcalæ ciues benignitas.

Titi ad Giſcalæ ciues oratio blāda.

Ioannis ad Titi exhortationem reſponſio.

Dei nutu in excid. Hieroſolymorū Ioannes ſaluus manet.

Iudæorū cum Ioanne fugientium pauor & timor.

An. mũdi 4032. à Chriſt. nat. 70.

ſe hoſtibus eſſe credebat. Iamque affore qui ſe caperent exiſtimantes, neceſſario pauitabant: & ad ſtrepitum, quem ipſorum curſus faciebat, aſſidue reſpectabant, velut inſtantibus quos fugiſſent: multique ſimul ruebant, & circa viam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miſerabile autem fœminarum & infantium erat exitium. Aut ſi quam iactarent vocem, nonnullæ viros aut propinquos, vt ſe operirentur orabant. Sed Ioannis exhortatio ſuperabat, vt ſeipſos ſeruarent inclamantis: eoque confugerent, vnde pro remanẽtibus etiam ſi raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, vt cuique virium fuit, cito diſperſa eſt. Luce vero facta Titus ad muros aderat, fœderis cauſa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam bene merito, & qui cuſtodia ciuitatem liberaſſet, acclamabant: ſimulque Ioannis fugam ſignificantes, vt & ſibi parceret obſecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui ſupereſſent, vlciſceretur. Ille autem precibus populi poſtulatus equitum partem vt Ioannem perſequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuere. quod antequam venerant, in Hieroſolymam ſeſe receperat. vna vero fugientium prope ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulo minus quam tria millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non ſtatim à Ioanne pœnas fraudis exactas. irato vero animo ſatis eſſe quod ſpe deciderat ad ſolatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerãnt multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iuſſiſq; militibus minimam muri partem iure poſſeſſionis abrumpere, minitando magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domeſtica, vel proprias inimicitias, delatores innocentiæ fore credebat, ſi dignos pœna diſcerneret: meliuſq; noxium relinquere metu ſuſpenſum, quam immeritũ quenquam cum eo perdere, exiſtimabat. Illum enim fortaſſis modeſtiorem futurum vel metu ſupplicij, vel quod erubeſceret præteritorum criminum venia: ſine cauſa vero morientium pœnas, nullo modo corrigi poſſe. Præſidiis tamen ciuitatem circumdedit, quæ tam nouarum rerum ſtudioſos compeſcerent, quam pro pace ſentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, poſtquam multo ſudore Romanos exercuit, hoc modo ſubacta eſt.

Titũ Giſcala ciues benigne ſuſcipiũt.

Benignitatu erga hoſtes exemplum. Noxium relinquere metu ſuſpẽſum, quã immeritum quendam cũ eo perdere, præſtat.

CAP. V.

Hieroſolymitani excidij initium.

APud Hieroſolymam vero, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effuſus & circa ſingulos, qui vna confugerant, numeroſi turba collecti, quas foris clades experti eſſent, percontabantur. Illorum autem feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, neceſſitatem ſignificabat. Veruntamen in malis quoque ſibi atrogabant: non Romanorum vim fuiſſe dicentes, ſed ſponte veniſſe, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconſultorum enim atque inutilium eſſe hominum, incaute pro Giſcalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigoremque oporteat pro metropoli ſuſcipere atque ſeruare: ſignificando tamen excidium Giſcalorum, etiam quam dicebant honeſtam diſceſſionẽ ſuam, vt multi fugam ſuam eſſe intelligerent, prodiderunt. Auditis autẽ quæ captiui pertulere, non mediocris populũ perturbatio tenuit, magnumque id eſſe argumentum proprij reputabant excidij. At Ioannes eorum quidem quos fugientes reliquerat cauſa minus erubeſcebat. ſingulos autẽ circuiens, ſpe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum aſſerens, propriaſque vires extollens, & imperitorum ea cauillatione

Ioannis & cũ eo fugientium audacia, Iudaeos ad bellũ contra Romanos cõcitat.

An. mũdi 4032. à Chriſt. na. 70.

inſcitiam decipiens, quod etiam ſi pennas ſumerent, nunquam Hieroſolymorum mœnia tranſgrederentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertuliſſent, atque in eorum muris machinas contriuiſſent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atque ſeniorum nemo erat, qui non futura proſpiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confuſione tunc erat. At vero per territorium manus agreſtium, ante ſeditionem quæ Hieroſolymis orta eſt, diſcordare iam cœperat. Titus enim à Giſcala Cæſaream, Veſpaſianus autem à Cæſarea Iamniam & Azorum profectus, vtramque ſubegit: impoſitisque illic præſidiis, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui ſe fœdere ſociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; inteſtinum exagitabat, quantumque à Romanis reſpiraſſent, in ſemetipſos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos eſſet ſæua contentio: dudumque diſcordiam pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter ſe amiciſſimi populi diſſiderent: & ad ſimilia volentes quiſque conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaque diſſenſiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupientes ſenibus ac ſobriis iuuentute atque audacia præſtabant. Primo autem indigenarum ſinguli prædari cœperunt: deinde ex compoſito confertis cuneis, per territorium lattocinabantur: vt quod ad crudelitatem atque iniuſticiam ſpectat, nihil à Romanis gentiles abeſſent: atque ipſis qui vaſtabantur, illatum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatem vero cuſtodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum ſocietate vndique congregati collegiorum latrocinalium principes, atque in agmen conflati Hieroſolymis irrumpunt: quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes ſine obſeruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis exiſtimantibus, vniuerſos qui ſuperinfluerent, adiumento ex beneuolentia venire. Quæ quidem res etiam ſine diſſenſione ciuitatem poſtea peſſundedit, eo quod iners & inutilis multitudo quæ pugnacibus ſufficere poſſent, alimenta conſumpſit: hisque præter bellum etiam ſeditionem famemque comparauit: aliiq; latrones ex agris eo tranſgreſſi, ac multo ſæuioribus quos intus inuenere ſociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationib. metiebantur audaciam, ſed vſq; ad cædes ruebant: non clam, neq; per noctem, aut quoslibet homines, verũ luce palam nobiliſſimos quoſq; adoriendo. Nam primũ Antipam regii generis virum, & adeo potentiſſimũ ciuium, vt etiam publicos theſauros fidei ſuæ permiſſos haberet, comprehenſum cuſtodiæ tradiderunt: poſt hunc etiam Læuiam quendam, inſignem virum, & Sopham filium Raguelis, regalis ſimiliter vtrunq; familiæ, omnesq; præterea, qui præſtare aliis videbantur. Grauis aũt metus populum poſſidebat: & velut capta ciuitate, ſalutem propriã quisq; curabat. Illi aũt clauſorum vinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius cuſtodire. nam & ipſos, & domos eorum non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciſcendum eſſe idoneos, & præterea rebellaturum fortaſſe populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de ſuo numero Ioannem, ad cædes promptiſſimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alii decem armati gladiis ſecuti ad carcerem, ibi quos reperiſſent interficiunt. Fingebant aũt huius immaniſſimi ſceleris cauſam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuiſſe, communisque libertatis proditores interemiſſe dicebant, prorſus, vt audacia ſua tanquã ſeruatores ciuitatis, ac bene de

Inteſtina diſſidia et ſeditiones in Iudæa. Iudæi in ſemetipſos manus vertunt.

Latrones in agmen conflati Hieroſolymis irrũpunt.

Rapinæ et expoliationes luce palam cõmiſſæ.

Ciuitatis proceres à latronib. capti & trucidati.

An. mũdi 4032. à Chriſt. na. 70.

Latrones pro arbitrio Pontifices deſignant.

ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos vero inſolentiæ progredi, vt in eorum eſſet arbitrio etiam pontificum deſignatio. denique familiis abrogatis, vnde per ſucceſſionem pontifices creabãtur, incognitos atque ignobiles conſtituebant, vt impiorum facinorum ſocios haberent. nam qui ſupra meritum ſummos honores adepti erant, his obediebant neceſſario, qui ſibi eos præſtiterant: quoniam & dignitate præditos, variis machinis fictisque ſermonibus committebant, opportunitatem ſibi ex eorum, qui ſe prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum perſecutione ſatiati, in diuinitatem contumelias tranſtulerunt, pedibusque pollutis in ſanctum locum introire cœperunt. Iam vero populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, æuo maximus Pontificum, itemque ſapientiſſimus: & qui fortaſſis ciuitatem conſeruaſſet, ſi inſidiatorum manus potuiſſet effugere) illi templum Dei aduerſus populi turbam, caſtellum ac profugium ſibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiſcebatur etiam cauillatio, quæ præ cæteris eorum factis erat dolori, tentando enim quanto metu populus teneretur, ſuasque vires explorando, ſorte pontifices creare conati ſunt, cum his (vt diximus) ex familiis ſucceſſio deberetur. huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur, nam & olim ſorte pontificatum deferri ſolitum fuiſſe dicebant, re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam ſibi deſignandorum magiſtratuum licentiam compararent. Itaque vna ſacratatum tribuum accita, quæ Eniachin appellatur, pontificem ſortiebantur: caſuque ſors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demõſtrata eſt, Phani cuidam, filio Samuelis, ex vico Aphthaſi, non ſolum ex Pontificibus orto, ſed aperte quid eſſet pontificatus, propter ruſticitatem penitus neſcienti. Denique inuitum eum rure abſtractum, vt in ſcena fieri ſolet, aliena ornauere perſona: indutumq; ſacra veſte, quid facere deberet, ſubito inſtituebant: ludumque & iocum eſſe tantum nefas arbitrabantur. cæteri vero ſacerdotes, procul ſpectantes ludibrio legem haberi, lacrymas vix tenebant, honoresque ſacrorum ſolui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, ſed omnes quaſi ad deponendam tyrannidem animos intẽderant. nam qui præſtare cæteris videbãtur, Gorion Ioſephi filius, & Simeon Gamalielis, tam ſingulos circumeuntes, quam ſimul vniuerſos in concionib. hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores vltum irent, ſanctumq; locum ab hominibus ſceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatiſſimi, Gamala quidem filius Ieſu, Anani autem Ananus, populum frequenter in cœtibus exprobrando eius ſegnitiem, contra Zelotas excitauerunt. ita enim ſe ipſi vocabant, vti bonarum profeſſionum æmuli, ac non qui peſſimam facinorum immanitatem ſuperaſſent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisq; indignantibus occupationes ſanctorum, itemque rapinas & cædes, nondum autem promptis ad vlciſcendũ, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, ſtans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro reſpectans, cum lacrymis oppleſſet oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quam Dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atq; inacceſſa & ſancta loca ſceleratorum pedibus frequentari: veruntamen ſacerdotali veſte amictus, & ſanctiſſimum venerabilium nominum ferens: viuo: atq; animæ amore teneor, nec pro ſenectute quidem mea mortem ſuſtinens glorioſam. Igitur ſolus ibo, & tanquam in ſolitudine animam meam ſolam dabo pro Deo. nam quid opus eſt viuere in populo, clades ſuas minime ſentiente, & apud quos mala præſentia nemo prohibet? ſiqui-

Pontificis electio contra ritum vſitatum ab latronibus facta.

Phanes ruſticus quidam pontifex declaratur.

Præſtantiores cæteris populũ ad vltionẽ hortãtur.

Zelotæ peſſimam facinorum immanitatem ſuperant.

Anani cõtra Zelotas ardens oratio.

dem

dem ſpoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quiſquam proſequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis veſtra potentia nutriti ſunt? nunquid non deſpectis qui primi erant, cum adhuc pauci eſſent, vos dum tacetis, plures eos feciſtis? atque illis armatis quieſcentes, in voſmetipſos arma vertiſtis? cum primos eorum conatus oportuiſſet infringi, quando cognatos conuiciis appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritaſtis, quia vaſtatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipſi rapiebantur, eiſque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecere: non dico quales & quantos, ſed quod non accuſatos, indemnatos vinctos nemo adiuuit. reſtabat eoſdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hoſtia, ne vocem quidem quiſquam emiſit, nedum dexteram mouit. Patiemini ergo, patiemini, etiam ſancta conculcari videntes. Cumque omnes audaciæ gradus nefariis hominibus ſubieceritis, eorum præſtantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, ſi quid maius quod euerterent inueniretur. Tenetur quidem munitiſſimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam ſiue caſtellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis ſuper verticem poſitis, vt videtis, quid cogitatis? aut quibus veſtras ſententias applicatis? An Romanos expectatis, vt ſanctis veſtris opitulentur? Ita quidem ſe noſtræ ciuitatis habent res, eoque iam calamitatis ventum eſt, vt miſereatur noſtri etiam hoſtis. Non exurgetis ô miſeri reſpectiſque vulneribus veſtris, quod etiam feras beſtias facere videmus, non vltum ibitis in hos qui vos percuſſere? Non ſuas quiſque recordabitur clades, & ante oculos poſitis quæ pertulerit, ad vltionem animos acuet? Periit apud vos (niſi fallor) affectionum omniũ cariſſima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. ſeruituris autem ac dominorũ amantes facti ſumus, tanquã ſubiugati a maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, vt in libertate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus eſt de maioribus loqui? Hoc ipſum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, vtrum commode an contra incommode referatur, palam quid habet cauſæ, niſi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis ſeruire non patimur, gentiles noſtros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam ſemel id referunt, cuius iniuria victi ſunt. at vero peſſimis ſuorum cedere, ignauorum eſt, & cupientium ſeruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta eſt, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam ſi ab his capti fuerimus (abſit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam iſti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum ſit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium vero ſpolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eoſque viros trucidatos videri: quibus etiam illi poſt victoriam obtemperaſſent? Et Romanos quidẽ nunquam tranſgredi auſos eſſe limitem profanorum, aut ſacratæ quicquam conſuetudinis præterire: ſanctorum autem ambitum, quamuis procul aſpectum perhorreſcere: quoſdam vero in his locis natos, ac ſub noſtris moribus educatos, & qui Iudæi vocentur, inter media ſancta deambulare, manibus adhuc ſuis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domeſtici? Multo nobis æquior eſt hoſtis. nam ſi proprie rebus ſunt aptanda vocabula, fortaſſe reperietur,

An. mũdi 4031 à Chriſ. nat. 70

Ananus Iudæis timorẽ exprobrat.

Latronũ immanitas.

Fanum arx quædam ſiue caſtellum.

Bella libertatem cauſam habent.

Comparatio Romanorum & Iudæorũ, at vtriuſque partis propietas.

ſeuiin

An. mũdi 4032. an. Chr. na 70.

legum quidem conſeruatores nobis fuiſſe Romanos, hoſtes vero intus haberi. Verum hos inſidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari poſſe ſupplicium, certum eſt: idemque omnibus vobis, & ante orationem meam eſſe perſuaſum, atq; ipſis vos rebus quas pertuliſtis, in eos eſſe commotos. plerique autem fortaſſe multitudinem eorum, atque audaciam reformidant; & præterea quod in loco ſuperiore conſiſtunt. Sed hæc vt veſtra negligentia conflata ſunt, ita nunc magis proficient, ſi morabimur. nam & numerus illorum in dies ſingulos alitur, eo quod nequiſſimus quiſque ad ſimiles profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque ſuperiore vtentur, & quidem cum apparatu, ſi his tempus demus. Quod ſi aduerſus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conſcientia; & celſioris loci beneficium, reputatio ſcelerũ perdet. Fortaſſe autem Dei pariter ſpreta maieſtas, in ipſos tela retorſerit, ſuiſque miſſilibus conſumentur impii. Videant nos tantummodo, & deiecti ſunt: quanquam pulchrum eſt, vt etiam ſi quod periculum immineat, pro ſacris ianuis moriamur: ac ſi non liberis ac coniugibus, pro Deo tamen eiusque ſanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque ſententiam: & neque conſilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur; non quidem neſciens iam expugnari vix poſſe propter multitudinem ac iuuentutem, animorumque pertinaciam, multoque magis propter conſcientiam commiſſorum; nec enim conceſſum iri veniam his, quæ perpetrauerãt, ſperabant: veruntamen quiduis perpeti præſtabilius exiſtimabat, quam in tãta rerum perturbatione Remp. negligere. Populus autem duci ſe clamabat in eos, contra quos rogabatur; & ad ſubeunda pericula quiſque promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos diſcerneret, atq; ordinaret ad prœlium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia ſibi nunciarent habebant) in Pontificem commouentur: ac modo per cuneos, modo ſimul vniuerſi proſiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem ſuperiorem; armis vero conſtipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas vero, quod deerat, in vtriſque ſupplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiorem; & qui de templo exierant, quamuis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem ſe in ciuitate minime poſſe arbitrabantur, niſi Zelotas eximerent: hi vero niſi viciſſent, nullum ſe non ſubdituros eſſe ſupplicium. Manus autem conſeruere pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminus miſſis lapidibus ſemet inuicem appetebant. ſi vero aliqua pars terga vertiſſet, victores gladiis vtebantur. cumque plurimi ſauciarentur, multæ cædes vtrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à ſuis. Zelotarum autem quicunque vulneratus fuiſſet, in templum aſcendebat, ſacram humum cruore perfundens; vt ſolo eorum ſanguine violatam religionem recte quis dixerit. ſemper quidem latrones excurrendo in congreſſionibus præualebant. Irati vero populares, proficiente quotidie numero ſuo, cum deſides increparent, quique à tergo ſequebantur non aperiendo fugientibus viam, inuitos eos repugnare compellerent, vniuerſos quidem ſuos in hoſtes conuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit vna cum ſociis Ananus. Vnde factum eſt, vt eos quod ambitu exteriori expulſi eſſent, metus inuaderet: idcoque in murum interiorem fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem ſacris manus afferre non

Depulſo contraria ſententia de hoſtiũ audacia & numero.

Epilogus orationis Anani ad populum.

Ananus milites ſuos contra Zelotas ordinat.

Pugna ciuium & Zelotarũ in templo Hieroſolymitano.

Ciuiũ numerus cõtra Zelotas quotidie augetur.

Zelotas ciues in murum interiorẽ templi adigunt.

placebat, hoſtibus quoque deſuper tela torquentibus, nefas eſſe exiſtimanti, etiamſi viciſſet, non luſtratum prius populum introducere. Ex omni autem ſuorum multitudine ſex fere armatorum millia fortitus, cuſtodes eos in porticibus collocat. his autem qui ſuccederent, in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autem honeſtorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes vice ſua præſidiis deſtinabant. Fit autem his omnibus exitii cauſa Ioannes, quem ex Giſcalis effugiſſe prædiximus. is enim dolis plenus, & vehemẽtem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus moliebatur inſidias. Itaque tunc eadem quæ populus ſentire ſe ſimulans, aderat Anano tam diebus cum proceribus capienti conſilium, quam noctibus peragranti cuſtodias: omniaque ſecreta Zelotis renunciabat: nullumque populi conſilium prius quam caperetur, inimici ſciebant eius indicio, immoderatis vero & Ananum, & populi principes placabat obſequiis, ne in aliquam ſuſpicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate ſuſpectior: eoque ipſo quod etiam non accitus aſſiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim perſpiciebat Ananus, omnia ſua conſilia hoſtes intelligere: & quæ Ioannes faceret, ſuſpicionem proditionis habebant. ſubmouere autem illum non erat facile, neque poſſibile, quod malitia prævaleret: ac præter multorum non ignobilium, qui ſummis rebus adhibebantur, patrocinio ſuccinctus erat. Viſum eſt igitur ab eo ſacramentum beneuolentiæ cauſa peti: nihilque dubitans, & fidem populo ſe ſeruaturum iurauit, neque factum eius inimicis vllum, neque conſilium proditurum: vnaq; deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaq; Ananus eiuſq; ſocii, quoniam iurato crediderunt, nulla iam ſuſpicione ſuis eum conſiliis adhibebant: moxque ab iiſdem concordiæ cauſa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ namque habebant, ne fanũm culpa ſua pollueretur, neve quiſquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quaſi Zelotis ac non contra pro beneuolentia iurauiſſet, ingreſſus ad eos, medius conſtitit: & ſæpe dum ſe illorum cauſa in magno periculo fuiſſe dixit, ne quid ſecretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum ſociis cogitaſſet. nunc autem ingens cum ipſis omnibus ſubiturum eſſe diſcrimen, niſi diuinum quoddam præſto fuerit auxilium. nihil enim iam morati Ananum: ſed perſuaſiſſe quidem populo, ad Veſpaſianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quamprimum venire properaret, indixiſſe autem luſtrationẽ poſtero die, vt religione ſimulata intromiſſi, vel etiam vi prælio manus conſererent. Se autem non videre, quamdiu aut obſidionem ſuſtinebunt, aut cum tanta manu acie congredientur. Ad hæc addebat, quod ipſe Dei prouidentia tranſactionis eſſet cauſa legatus. hanc enim ſpem Ananum his proponere, quo nihil ſuſpicantes eos ſubito aggrederetur. Itaque oportere ſi quis habendam vitæ rationem duceret, aut obſidentibus ſupplicare, aut foris aliquod præſidium petere. Quos autem ſi victi eſſent, veniæ ſpes foueret, immemores audaciæ ſuæ credere, ſimul ac factores pœniturerit admiſſorum, in gratiam ſtatim eos qui perpeſſi ſunt redituros. Sed nocentium quidem ſæpe inuiſam etiam pœnitudinem fieri, læſis autem iram in licentia ſæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro diſſolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantem: vbi etiam ſi qua pars miſericordiæ fuerit. maiori eam iraſcentium turbæ ceſſuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum vero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem ſi-

An. mũdi 4032 à Chriſt na. 70.

Ioannes dolis plenus ac ciuium proditor.

Ioannes fidem ſe populo ſeruaturum iurat.

Ioannes Zelotis cõtra iuramentum ſecreto reuelat.

Ioannes Zelotas erga ciues irritat.

An. mũ. di 4032. an. Chr. na. 70.

gnificabat. vtque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipſis eum maxime minitari confirmans.

CAP. VI.

Idumaeorum aduentus pro Hieroſolymitanis & acta.

Eleazar Zelotis Idumaeos aduocari ſuadet.

ERant autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus eſſe videbatur & recte conſulere, & quæ conſuluiſſet efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, vterq; à ſacerdotibus genus ducens. Hi præter cõmunes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potẽtiæ ſibi comparandæ cauſa Romanos accerſeret (nam & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, anguſtiis temporis concluſi. populum enim haud multo poſt eos aggredi paratum eſſe cogitabant: externi vero ſubſidii facultatem, inſidiarum ſibi celeritate præreptam priuſque fore vt omnia paterentur, quam auxiliarium quiſquam iſta cognoſceret. aduocari tamen Idumæos placuit. ſcriptaque breuiter epiſtola, quod circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere: ipſi autem pro libertate diſſidẽtes, in templo obſiderentur, minimumque temporis ſalutem ſibi promitteret: ac niſi mature ſubuenirent, ipſos quidem Anano atque inimicis, at vero ciuitatem Romanis illico ſubiugandam: pleraque nunciis ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti ſunt duo viri ſtrenui, & dicendi peritiſſimi, & ad perſuadendum ſatis idonei: quodque his rebus eſſet vtilius, pedum velocitate præſtantes. nam Idumæos cõfeſtim parituros certum erat, quod turbarum cupiens & incondita eſſet natio, ſemperque ad motus facilis atque ſuſpenſa, & rerum mutationibus læta, minimiſque perentium blanditiis ad bella promptiſſima: & veluti ad feſtorum quandam ſolennitatem, ſic ad prælia properans. celeritatem autem nuncii exigebant, atque iſtis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem ſimul epiſtola mandatiſq; attoniti, quaſi furibundi circumcuſare gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat, omneſque pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad XXM. cũ ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt: hoc eſt Ioanne & Iacobo Soſæ filiis, & præterea Simone Cathlæ & Phinea Cluſoth filiis. Ananum autem profectio legatorum, itemque vigiles eius latuit, ſed non etiam impetus Iudæorum. hoc enim ante cognito, portas eius clauſit, & muris cuſtodes appoſuit. non tamen viſum eſt bello cum his congredi, ſed verbis eis ante perſuadere concordiam. Stans ergo in aduerſa turri Ieſus, poſt Ananum æuo Pontificum maximus. Cum multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re ſic miranda fortuna eſt, vt in eo, quod peſſimis etiam inopinata conſpirant. etenim perditiſſimis hominibus contra nos auxilio veniſtis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante vos metropoli venire decuiſſet. Et ſi quidem viderem conſenſionem veſtram ſimilem eſſe horum hominum qui vos rogauerunt, non exiſtimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc vero illi quidem, ſi quis eorum ſingulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius ruſticæ plebis, luxu abſumptis patrimoniis ſuis, poſtquam in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, poſtremo in ſacram ciuitatem clam influxere vt latrones, ſolumque religioſum immanitate polluerunt ſcelerum: eoſque videas ſine metu inter ſancta ebrios, & auiditate ventris peremptorum ſpo-

Zelotæ ab Idumæis ſuppetias petunt.

Idumæorum natura & mores.

Idumæorũ 20 millia Hieroſolymam veniunt.

Oratio & exhortatio Ieſu ad Idumaeos.

An. mũdi 4032 à Chriſtna. 70.

lia conſumentes. veſtra vero multitudo armorumque talis ornatus eſt, qualem deceret eſſe, ſi publico vos conſilio metropolis inuitaret ad alienigenas laturos auxilia. quid igitur hos eſſe quis dixerit, niſi fortunæ iniuriam: eum pro nequiſſimis conueniſſe, & integræ nationis veſtræ arma videantur conſpirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit, quod vos tam cito commouerit. nec enim ſine magna cauſa fieri potuiſſet, vt arma pro latronibus aduerſus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audiſtis & proditionem? his enim quidam veſtrum obſtrepebant nunc; liberandæ metropoleos cauſa veniſſe dicentes. vnde mirati ſumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eoque cum externis hoſtibus pugnare paratiſſimos, aliter contra nos efferare non poterant, quam vaſtatæ libertatis proditione mentita. Sed enim vos conſiderare oportet, qui vos inſimulauerint: fidemque in vos veritatis ex rebus communibus, non ex ficto ſermone colligere. Quid enim paſſi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nos deficere, aut quia deficimus, cito redire in gratiam, priuſquam circa non omnia vaſtarentur? namque iam, ne volentibus quidem nobis, tranſactio facilis eſt: cum & ſuperbos eos effecerit Galilæa ſub iugum miſſa: mortemq; grauiorem affert turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me eſt, pacem morti antepono. ſemel autem bello appetitus, poſtquam pugna commiſſa eſt, glorioſam mortem vita captiui exiſtimo potiorem.

Depulſio commenti Zelotarũ de opprimẽda libertate & ciuitate prodendâ.

Sed vtrum nos populi principes aiunt clam miſiſſe aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi ſuffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miſerimus, qui ſerui fuerint proditionis miniſtri. Cum iret aliquis deprehenſus eſt; rediens captus eſt, literas nacti ſunt? Quemadmodum autem tãtum ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora verſaremur? Paucis autẽ, atq; his incluſis, qui de templo ne in ciuitatem quidẽ prodire poſſent, quo pacto ſunt cognita, quæ occultæ extra ciuitatem fierent? An vero nunc cognouere, quando auſorum pœnæ reddendæ ſunt? donec autem ſine metu fuere, neminem noſtrum proditorem ſuſpicabantur? Sin ad populum cauſam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoq; manifeſtior ad vos nuncius fama citius properaſſet. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis eſſet de tranſactione ſententia? Et quis deſignatus ſit dicant. Sed hæ quidẽ male periturorum, & inſtantes pœnas euitare cupientiũ cauſationes ſunt.

Pax morti præſtat, cæterũ tamen paribus.

Quin etiam ſi ciuitatem prodi in fatis eſſet, id quoque ipſos qui nos criminantur auſuros opinor: quorum audaciæ vnum malum videtur deeſſe proditio. Vos autem oportet, quia ſemel cum armis adeſtis, primum (id quod eſt iuſtiſſimum) adiuuare metropolim, & vna nobiſcum tyrannos eximere, per quos iudicia diſſoluta ſunt: qui calcatis legibus iura ſuis gladiis permiſere: deniq; nobiles viros non incuſatos, ex medio raptos foro; primum vinculis cruciarunt: deinde non voce neq; prece eorum morati, neci tradiderũt. Licet autem vobis non belli lege ingreſſis, horum videre argumentum; quæ dixi, deſolatas domos rapinis, coniuges in veſte lugubri ac familias peremptorum; & per totam ciuitatem vlulatus & fletus. nullus enim non perſecutionem expertus eſt impiorum. Qui ad hoc inſaniæ prorupere, vt latrocinalem audaciam non ſolum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis eſt, ſed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Denique hoc ſibi & ad excurſus & ad perfugium elegerunt, iſque fiſcus illis eſt eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuerſis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur,

Ieſus Idumæis vt in ciuitate contra Zelotas auxilium ferant hortatur.

Zelotæ tẽplum ad excurſus & ad perfugiũ elegerunt.

per

An. mũdi 4032. à Chriſt. nat. 70.

per hæc quæ apud nos nata ſunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus deſperatis, populos cõmitti populis, & ciuitatibus ciuitates, genteſque in ſua viſcera delectum habere: cum debueritis (vt dixi) quod factu eſſet optimum ac deceret, nobiſcum nocentes eximere: atque hanc ipſam fallaciam vltum ire, quod auxilio vos aduocare auſi ſunt, quos metuere vindices debuiſſent. Quod ſi eiuſmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depoſitis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioque inter hoſtes atque auxiliares ſuſcepto nomine, de noſtris diſcordiis iudicare: quanquam reputare quid habebunt commodi, cum de manifeſtis ac tantis criminibus apud vos cauſam dicturi ſunt, qui hominibus non accuſatis, ne verbum quidem facere permiſere. Ferant igitur hanc ex veſtro aduentu gratiam. Si vero nobiſcum indignari neque iudicare vultis, tertium reſtat, vt relictis vtriſque partibus, nec noſtris gladiis inſultetis, nec cum inſidiatoribus metrapoleos maneatis. Nam etſi maxime quenquam noſtrum ſuſpicamini Romanis collocutum, obſeruare vobis itinera licet: tumque demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiuſmodi patuerit, quale delatum eſt, & in autores eius, ſi conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præueniunt hoſtes, iuxta ciuitatem ſedibus poſitis. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum clauſtra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Ieſus loquebatur. Idumæorũ autem multitudo nequaquam animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuiſſet introitum: proque armis inter ſe duces indignabantur, captiuitatem eſſe exiſtimantes, ſi ea quibuſdam iubentibus depoſuiſſent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato ſuorum tumultu, ſtans in eo loco vnde exaudiri à Pontificibus poſſet, non iam mirari ſe ait, ſi libertatis propugnatores in templo obſiderentur incluſi, cum illi cinctæ genti communem clauſerint ciuitatem: & Romanos quidem fortaſſe, coronatis etiam portis recipere ſint parati. Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaque iubeant pro libertate arma proiicere: cognatiſque non credentes cuſtodiam ciuitatis, iudices eos diſcordiarum fieri velint: & alios accuſando, quod indemnatos ciues occiderint, ipſi totam damnent ignominia nationem. denique vrbem omnibus alienigenis religionis cauſa patentem, nunc domeſticis præcluſiſtis. Valde enim contra vos feſtinabamus, & ad gerendum cum gentibus bellum: qui ob hoc adeſſe properauimus, vt vos ſeruaremus liberos. Nempe taliter vos etiam hi quos obſidetis læſere, tamque veriſimiles puto ſuſpiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reipub. defenſores ſunt intus in cuſtodia tenentes, genere coniunctiſſimis gentibus ſimul vniuerſis ciuitatem præcluſam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumelioſis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenque potentiæ aliis, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem veſtri ſermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namque ipſi nos à patriis ſacris arcetis) recte quis eos incuſauerit qui cuſtodiuntur in templo, quod cum auſi eſſent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro ſocietate facinoris dicitatis, non à vobis inceperint, ſummaque proditionis membra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poſcebat inuenti ſint, nos tamen domicilium Dei ſeruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamque foris irruentes, quam intus inſidiantes, hoſtes pariter vlciſcemur.

Ieſus Idumæos de diſcordiis iudicare rogat.

Ieſu ad Idumæos orationis finis.

Simonis Idumæorum ducis ad Ieſu orationem reſponſio.

Idumæi, quod Hieroſolymitani clauſerint illis ciuitatem ægre ferunt.

Idumæorum Pontifices & ciues probra.

Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani reſpiciendo liberent, aut ipſi recuperata libertatis cura mutemini.

An. mundi 4032. à nat. Christi 70.

CAP. VII.

De clade Iudaeorum ab Idumaeis facta.

His dictis, Idumæorum quidem multitudo clamore conſenſit: Ieſus autem triſtis receſſit, cùm nec Idumæos quicquam ſentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & ſpiritus quieſcebat, indignè ferentium contumeliam, quòd eſſent ciuitate prohibiti: & quòd Zelotarum vires eſſe firmas crediderant, erubeſcentium, poſtquam nihil eos ſibi auxiliari poſſe viderent, vt iam veniſſe pœniteret. Pudor autem nulla re penitus geſta redeundi, pœnitudinem ſuperabat. Itaque ibidem propè murum temerè tabernaculis poſitis, manendum eſt ſtatuere. Infinita enim hyems nocte illa venit, ventiq; violenti cum imbribus orti ſunt, & crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concuſſaq; terræ vaſti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi ſtatum eſſe turbatum, neq; paruum quid rerum hæc ſigna portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, iraſci Deum militiæ cauſa, exiſtimantibus: neq; ſe poſſe euadere, ſi aduerſus metropolim arma mouiſſent: Anano autem eiuſq; ſocijs, etiam ſine prælio viciſſe: Deumq; pro ſe bellum adminiſtrare credentibus. Sed profectò falſi erant interpretes futurorum, & quæ ſui paſſuri eſſent, contra hoſtes fore diuinabant. Verùm Idumæi quidem cateruatim denſatis corporibus inuicem ſe fouebant, ſcutisq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quam ſuo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, ſi quam reperire ſubſidij machinam illis poſſent. Horum autē ardentioribus videbatur, vi armorum cuſtodes inuadere: atq; in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire, nam & cuſtodes ex improuiſo, & quòd plures inermes ac bellii expertes eſſent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi poſſe: quoniam domi quiſq; propter hyemem contineretur. quin etſi periculum aliquod interuenerit, quiduis ſubire ſatius, quàm negligere tot copias ſui cauſa turpiter perituras. at qui prudentiores erant, vim adhiberi diſſuadebant. non enim ſui tantum cauſa cuſtodes ampliari, ſed etiam ciuitatis murum videbant propter Idumæos diligentius cuſtodiri: & vbique adeſſe Ananum, omnibusq; horis inuiſere cuſtodias exiſtimabant. ſed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa verò, non ſua deſidia requieuerat, ſed vt & ipſe & cuſtodum manus fato duce interirent. Namque iam nocte prouecta, & gliſcente hyeme, cuſtodes in porticu diſpoſitos opprimit ſomnus. At Zelotis conſilium ſubit, vt ſerris templo ſacratis portarum vectes ſecarent.. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum ſonus, & crebra tonitrua: fauoq; egreſſi, ad murum clanculo veniunt, ſeratamque portam, quæ verſus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid ſuſpicati, vnuſquiſque dextram ad gladium, quaſi repugnaturi applicant maturè: deinde his qui ad ſe venerant agnitis, intrò ibant. Qui quidem, ſi tunc manus vertere in ciuitatem voluiſſent, nihil obſtabat, quò minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verùm Zelotas primò eximere cuſtodia feſtinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne deſpicerent malis obſeſſos quorum gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim cuſtodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: ſed ſi ſemel eos concitaſſent, iam illos contineri non poſſe, quin ſi ſenſerint congregentur, & per aſcenſus nitentibus ſe opponant. Idem igitur Idumæis viſum eſt: iamque in templum per ciuitatem ſubibant, cùm ſuſpenſi Zelotæ aduen-

Idumæi propè murū tabernacula ponunt. Infinita hyems.

Zelotes cuſtodes inuadere, atq; in ciuitate impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire conantur.

Cuſtodes in porticu diſpoſitos ſomnus opprimit. Idumæi noctu Zelotarū ope Hieroſolymam ingrediuntur.

Idumæi Zelotis in tēplo ſeſe coniungunt.

An. mun. 4032. à na. Chriſt. 70.

tum eorum præſtolarentur. Deniq; his ingreſſis, etiam ipſi confiderent ex interiori fano progreſſi ſunt, mixtiq; Idumæis in cuſtodes irruerunt. Cæſis autem nonnullis, quos ſomnus oppreſſerat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium ſuſcitata eſt, raptisq; armis ad repugnandum nō ſine ſtupore properabant. Ac primū quidē Zelotas ſolos conari aliquid ſuſpicantes, quaſi eos ſuperaturi numero confidebant: vbi verò foris aliōs circumfundi viderent, Idumæos irrupiſſe ſenſere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animiſque depoſitis in queſtibus erant. Pauci verò iuuenū fortiter communiti, occurrendo Idumæis aliquandiu ſegniorem multitudinē protegebant: alii cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorū autē auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupiſſe: ſed ipſi quoq; irrita vociferantes, cum fletibus reſpondebāt: plurimusq; mulierum vlulatus ſuſcitabatur, ſi quando cuſtodum quiſquam in periculum aliquod incidiſſet. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempeſtas faciebat omnium voces. Nemini autem Idumæi pepercére, quòd natura crudeliſſimi ad cædes erant, & hyeme grauiter affi iebantur, proptereaq; his qui ſe excluſerant vt inimicis vtebantur, tam ſupplicantibus quàm repugnantib. infenſi. Multos enim cognationē referentes, vtq; commune phanum revererentur orātes, gladiis transfigebant. Nullus autē fugiendi locus, neq; ſpes ſalutis erat. Compulſi autē circa ſe, magis quàm vi oppreſſi laniabantur, cùm recedendi ſpatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autē quid agerent, in ciuitatē ſe præcipitabant: miſeri (vt mihi videtur) eò quod fugiebant crudelius ſubeuntes exitium, donec templum exterius ſanguine redundauit. Octo autē millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira ſatiata eſt: ſed verſis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebāt: quemq; fortuitò inueniſſent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem ſuperuacuam eſſe ducebant: pontifices autē perueſtigabant, & in illos pleriq; ferebantur, ſtatimq; comprehenſos obtruncabant: ſtantesq; ſuper eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiā, nūc Ieſu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autē impietatis progreſſi ſunt, vt etiā inſepultos eos abiecerint: cùm præſertim Iudæis tanta ſepulturæ cura ſit, vt etiam iudicio cruci ſuffixos, ad Occaſum ſolis deponant atq; ſepeliant. Et quidem non errauerim, ſi Anani mortē dixero excidii ciuitatis fuiſſe principium, & ex illo die muros euerſos, Remq; publicam Iudæorum periiſſe, quo Pontificem Rectoremq; ſalutis ſuæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autē & aliàs vir laudabilis atq; iuſtiſſimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinē, infimis amabat æquari. Libertatis autē maximè fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autē propriis communes ſemper vtilitates anteponebat, ſuper omnia paci ſtudens. Sciebat .n. Romanos nō poſſe expugnari: ac proſpiciebat, ſi pacisci vtiliter nequiſſent Iudæi, omninò eos perituros. Vt autem breuiter dicam, cū Anano viuo ad tranſactionē veniſſent. Mirus .n. erat dicere, mirus populo perſuadere quæ vellet. Iā verò impediētes bellantesq; ſubegerat. Plurimū autē moræ ſub tali duce attuliſſent Romanis. Huic iunctus erat Ieſus, illo quidē cōparatione inferior, ſed præſtans cæteris: vt putem Deū, qui tanquā violatam ciuitatē perire flammis, purgariq; ſancta vellet, conſulto defenſores eorum, & qui ea chariſſima ducerent, amputaſſe. Itaq; paulò ante ſacris indumentis amictos, & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; vndiq; in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipſam puto gemuiſſe virtutem, tantum licuiſſe vitiis flentem.

Immanitas Idumæorū & Zelotarū in Hieroſolymitanos.

Ananus & Ieſus Pontifices obtruncantur.

Anani mors excidij ciuitatis principium.

Laus Anani Pōtificis.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO, LIBER QVINTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. De bello Iudaico.

I. *De altera ſtrage & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate.*
II. *De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.*
III. *De Gadarenſium deditione & ſtrage.*
IIII. *De captis oppidis quibuſdam, deſcriptioq; ciuitatis Hierichuntæ.*
V. *Lacus Aſphaltites.*
VI. *Geraſæ deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galba & Othonis.*
VII. *De Simone Geraſeno nouæ conſpirationis principe.*
VIII. *De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.*
IX. *De Simonis geſtu contra Zelotas.*
X. *De Veſpaſiano in Imperatorem electo.*
XI. *Ægypti deſcriptio & Phari.*
XII. *Veſpaſianus Ioſephum captiuitate liberat.*
XIII. *De Vitellij morte & moribus.*
XIIII. *Titus mittitur contra Iudæos à patre.*

CAP. I.

De altera ſtrage & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate.

An. mun. 4032 à na Chriſt 79

Zelotarum & Idumæorum crudelitas.

ANano quidem & Ieſu eiuſmodi finis euenit. Poſt illos verò tam Zelotæ quàm Idumæi paſſim plebem, quaſi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabãt. Et vulgus quidẽ in quolibet loco deprehenſum necabatur: correptos autẽ nobiles & adoleſcentes, vinctos in carcerẽ concludebant, ſpe, nonnullos eorũ ſibi poſſe ſociari nece dilata. Verum hęc nullũ mouebãt, ſed cuncti mortem præoptauerant, dummodo ne aduerſus patriã cõmunem nequiſſime conſpirarent: ſæuiſſima tamen ante cædẽ verbera ſuſtinebant, exulcerati plagis atq; tormẽtis. Cumq; iã corpꝰ nõ ſufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. Quos autem die cepiſſent, eos in cuſtodiã nocte ducebant: extractosq; inde, ſi quos mori cõtigiſſet abiiciebant, vt vinctis aliis locus eſſet. Tantus autẽ populũ pauor occupauerat atq; formido, vt ne flere quidem palam quiſquam, ſiue ſepelire proprium funus auderet: ſed erant occultæ clauſorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumſpectantes gemebant. Paria namq; his qui lugebantur, etiã qui luxiſſent illicò patiebantur. Exiguã verò nocte ſublatam terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, ſi quis fuiſſet audacior. Duodecim autem millia hoc modo nobilium periêre. Illi autem iam ob cædes exoſi, nullo pudore iudicii vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cùm illuſtrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuiſſent (irritabantur enim quòd nequiſſimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples; neque ſolum fortunarum eius direptionem ſperarent, ſed etiam remotum iri virum

Duodecim millia nobiliũ pereunt.

ad se deijciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex

An. mundi 4032 à nat. Christo 79.

præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Za-
chariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum
proditionis causa misisset. Sed neque argumentum, neque vlla probatio
criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis

Zacharias à Zelotis capitis damnatus.

volebant. Zacharias autem vbi nullam spem salutis sibi relictam esse vi-
dit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, vitæ suæ despera-
tionem libertate non priuauit: sed exorsus veri quidem similitudinem
obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores au-
tem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem prosecu-
tus est, multaque de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ verò ob-
strepentes, vix à gladijs temperabant, speciem cauillationemque iudicij
sui vsque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri,

Septuaginta Iudices pro Zacharia sententiam ferunt.

an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuagin-
ta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi asscribi eius inter-
itum maluêre. Illo verò absoluto Zelotarum clamor tollitur, & vniuer-
si quidem iudicibus irascebantur, qui simulationē datæ sibi potestatis nō
intellexerant duo verò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio tē-

Zacharias in medio templo interficitur.

plo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolutione
sententiam certiorem: eumque statim in subiectam vallem de templo
proijciunt. Iudices verò contumeliæ causa versis gladijs ferientes, templi
ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, vt dilecti per ciuitatē,

Idumæis Zelotarum scelerata facinora quidam prodit.

nuncij fierent apud omnes seruitutis Idumæis autem iam venisse pœni
tebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam se
cretò indicabat vniuersa: & quæ neq; hi qui eos aduocauerant scelera-
te fecissent, omnia demonstrabat. arma quidem cepisse eos, quasi Ro-
manis a pontificibus metropolis proderetur, reperisse autē nullum pro-
ditionis indicium. Illos verò qui tutari eam simularent, & belli facino
ra autos & tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuisse. Verùm quia
semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibe-
dum, neq; vires hominibus suggerendas morem patrum destruentib*
Nam etsi portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse præ
clusum, pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum qui
dem peremptum, vna verò nocte populum totum penè consumptum.
Quorum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum au
tem viderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos
quidem per quos salui erant erubescentium. In oculis enim auxiliato-
rum pessima facinora committere, illorumque iniurias. Idumæis impu-
tari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igi
tur (quoniam de proditione quæ dicta sunt, calumniam fuisse patuisset,
nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem verò in-
expugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malo-
rumque societatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte,
sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum

Idumæi domū ex Hierosolymis abeunt.

eos qui erant in custodiis soluunt, propè ad duo millia popularium, sta-
timque relicta ciuitate ad Simonem veniunt, de quo paulò post comme-
morabimus: deinde domum ex Hierosolymis abire. Euenit autem eo-
rum discessum vtrisque pariter inopinatum videri. Nam & populus ne-

Zelotarum post Idumæorum abitū facinora & scelera.

scius pœnitudinis, paululum fiducia recreatus est, velut inimicis leua-
tus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi non auxiliis caruissent, sed ijs
essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant.
Deniq; nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis qui-
dem consiliis in rebus singulis vtebantur: quæ vero placuissent, ipsa co-
gitatione citius peragebant. Maximè autem in viros fortes atq; insignes

cædibus

cædibus ſæuiebant: cum inuidia nobilitatem abſumerent metu virtutum, vnamque cautionem putarent, nullum optimatum ſupereſſe. Itaque receiſus eſt cum multis aliis Gorion, dignitate ſimul & genere præſtans, & plus poſſe populum gaudens, plenusque ſpiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis geſtis vir ſtrenuus comprobatus: qui etiam ſæpè vociferans, & cicatrices oſtendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, deſperata iam ſalute, ne ſepultura careret ſupplicabat. Illi autem prius interminati, quòd humum ei quam deſiderabat conceſſuri nõ eſſent, mox eii. m mortem intulêre. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis vltores imprecatus eſt: famem que præter bellum ac peſtilentiã, & ad hæc omnia ipſorum mutuas manus: eaque vniuerſa confirmauit apud impios Deus, & quod iuſtiſſimum eſſet effecit, vt audaciam ſuam quamprimum experirentur inter ſe diſſidentes. Niger quidem occiſus, quem habebant de oppreſſione ſui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occaſio. Namq; alii quod iamdudum aliis ciuibus reſtitiſſent interficiebantur: qui verò nihil offenderant, ſubitas pacis tempore cauſas excipiebant: Et qui omnino libere eos non adiſſent, pro contemptoribus: qui verò obſequentes, pro inſidiatoribus habebantur: vnaque maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neque euaſit quiſquam, niſi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

An. mundi 4032. à nat. Christo 70.

Mors Gorionis, & Nigri Peraita.

Nigri preces reipſa fuiſſe adimpletas exitus declarat.

CAP. II.

De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.

ROmani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant. hoſtium diſſenſionem lucrum ſibi eſſe cenſentes: & Veſpaſianum, penes quẽ ſumma rei poteſtas erat, incitabant, diuinæ prouidentiæ dicentes auxilio in ſemet hoſtes eſſe conuerſos: veruntamen velox eſſe momentum, & Iudæos citò in concordiam redituros, aut inteſtinis malis defeſſos, aut reductos in pœnitudinem. Ad quos Veſpaſianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus poſſent oſtentare potius cum periculo, quàm ſecum quidquid eſſet vtile reputare. Nam ſi ſtatim ciuitatem aggrederentur, ipſos cauſam hoſtibus fore concordiæ, ac vires eorum etiam nunc vigentes in ſe prouocaturos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his viſuros domeſtica ſeditione conſumptis. Deum namque melius quàm ipſos diſponere, qui ſine labore Iudæos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui victoriam condonaret. Proinde manibus propriis interemntibus inimicis, maximoq; malo, hoc eſt ſeditione turbatis, debere ſe potius periculorum ſpectatores eſſe, quàm cum hominibus mortem appetentibus, atque inteſtina rabie inſanientibus confligere. Si quis autem putauerit victoriæ gloriam ſine prælio fieri viliorem, ſciat, inquit, armorum incerto exitu commodius eſſe commode perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros eſſe minus laudabiles, qui paria geſſerint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hoſtes imminuerentur, etiam milites ex laboribus aſſiduis recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id eſſe tempus, vt maturè occupanda videatur victoriæ claritudo. Nec enim armis fabricandis aut maris, vel auxiliis congregandis Iudæos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: ſed bello domeſtico ac diſſenſione tumidos, miſerabiliora pati quotidie, quã ipſi eos captos afficerent intromiſſi. Proinde ſiue quis ſecuritatem con-

Veſpaſianũ Romani milites incutãt.

Veſpaſianus hoſtibus domeſtica ſeditione conſumptis victoriam expectat.

An. mun. 4032. à na. Christ. 70

Multi Iudæi fugiendo Zelotas ad Vespasianũ confluũt.

Zelotarũ in mortuos pariter atq; viuos crudelitas.

ſideret, ſinendos eſſe, qui ſemet abſumerent: ſiue facti gloriam clariorẽ nequaquam manus inteſtino morbo laborantibus afferendas: ſiquidem ratione recta diceretur, non ipſorum, ſed diſcordiæ fuiſſe victoriam. Hæc Veſpaſianus: eique dicenti rectores militum conſentiebant: moxq; apparuit quam vtile fuiſſet eius conſilium. Namq; in dies ſingulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quòd omnes exitus cuſtodibus obſidebantur. Et ſi quis ibi qualibet ex cauſa deprehenſus fuiſſet, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. Qui tamen eis dediſſet pecuniam, ſaluus abibat: & qui non dabat, ſolus proditor habebatur. Reſtabat igitur, pecunioſis fugã redimentibus, ſolos pauperes iugulari. Mortui verò per omnes vias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rurſus in ciuitate perire præoptabant. Nam ſpe ſepulturæ in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, vt neque intus, neq; per itinera occiſis humum concederent: ſed veluti cum patriis legibus etiam naturæ iura diſturbare pepigiſſent, ſuaque in homines iniuſtitia diuinitatẽ quoque polluere, ita ſub ſole putreſcere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem ſuorum corpora, idem quod transfugis, imminebat ſupplicium mortis: ſtatimque ſepultura indigebat, qui hanc alteri præſtitiſſet: & vt breuiter dicam, nulla tam bona, quàm miſericordiã, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque irritabantur noxii, quæ miſeranda vidiſſent, à viuis in mortuos, à mortuis in viuos iracundiã transferentes. Modum autem excedente metu, ſuperſtitibus mortui adepti requiem beatiores videbantur: & qui erant in cuſtodiis comparatione ſui cruciatus, inſepultos quoque fortunatiſſimos demonſtrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumque reſponſis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cùm verò multa contempſiſſent de virtute ac vitiis ſtatuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, vera eſſe exitu probauêre. Vetus enim quidam ſermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, ſancta quoque flãmis exurenda eſſe lege belli, cum ſeditio fuiſſet exorta, fanumque Dei propriæ manus antè violaſſent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, miniſtros ſe præbuerunt.

CAP. III.

De Gadarenſium deditione & ſtrage.

Ioannis ſuperbia & ambitio.

Magna pars contrariæ factionis deficit à Ioanne.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum ſimilibus honorem habere dedecus exiſtimabat: paulatimque ſibi nequiores adiungens, ab eorum affectione ſeparabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, ſuaque iubendo imperioſius, quod ſolus dominari cuperet, non latebat: eique ſociebantur nonnulli metu, alii gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia perſuadere quæ vellet) multi verò propterea quod ſibi tutum eſſe ducebant, priorum delictorum cauſas vni potius aſcribi quam omnibus. Adhæc quia manu ſtrenuus erat, & bonus conſilio, ſatellites non paucos habebat, etſi magna pars eum contrariæ factionis reliquerat, apud quos etiam liuor nonnil valebat, graue putantes, vt paulò antè pari ſuccumberent. Plus autem metus eos, ne ſub vnius poteſtate viuerent, exagitabat. Nec enim facile ſperabant eum, ſi ſemel obtinuiſſet, deiici poſſe: occaſionemque in ſe habiturum timebant, quod in principio reſtitiſſent. Proinde quiſque bello potius quiduis pati decreuerat, quàm ſponte ſeruiens mancipii loco perire. Hinc igitur ſeditio diuiditur, & Ioannes in contraria diſſentientibus parte regnabat. Sed inter ipſos quidem munita omnia erant cuſtodibus nihilq;

An. mun. 4032. à na. Chriſt. 70.

aut parum agebatur, ſi quando atinis prælium laceſſebant. In populum verò vel maximè contentionem ſuſceperunt, & quis maiorem prædam caperet, vtrinque certabant. Cùm tamen ciuitas trium malorum ingentium tempeſtate laboraret, hoc eſt belli, dominationis, itemque ſeditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocriùs videbatur. Denique relictis ſedibus patriis ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio ſalutem, quam inter ſuos deſperauerant, aſſequebantur.

Trium malorum ingentium tempeſtas Hieroſolymis.

Quartum verò prætereà malum commotum eſt gentis exitio. Haud procul ab Hieroſolymis caſtellum erat validiſſimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandiſque corporibus ab antiquis Regibus ædificatum, quod Maſſada dicebatur: id occupauerant qui vocantur ſicarii, quòd à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cùm Romanorum exercitum otioſum eſſe viderent, apud Hieroſolymam verò Iudæos dominatione atque diſcordia ſeceſſiſſe, maiora facinora aggrediuntur.

De ſicariis qui Maſſadam caſtellum occupauerant.

Die feſto azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam ſalutis, qua ex Ægyptiorum ſeruitio liberati, in terram patriam deuenerunt, ſolenniter celebratur) nocte deceptis qui ſibi erant oppoſiti, municipium quoddam Engaddi inuaſère: vbi pugna quidem Iudæos antè præuentos atque diſperſos, quam arma caperent ſiue concurrerent, ciuitate pepulère. Eos verò qui in fuga defecerunt, mulieres videlicet ac pueros, ſupra ſeptingentos interfecerunt. Ædibuſque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Maſſada portauerunt, & illi quidem omnes circum caſtellum vicos, totamque regionem populabantur, non paruo vndique perditorum ad eos numero in dies ſingulos confluente: ſimul autem concitati ſunt etiam per ſingulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quieſcebant. Ac velut in corpore, ſi quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare neceſſe eſt: ita propter ciuitatis tumultum atque diſcordiam, etiam qui foris erant nequiſſimi prædarum inuenère licentiam. Singuli verò vicis propriis dilaceratis, deinde in ſolitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures verò quàm latrocinalis conſpiratio, in templa & oppida ferebantur. Et ſequebatur quidem, vt in bello fieri ſolet, ab his eos malè affici quos petiiſſent. Verùm præueniebatur vltio, cùm mox latrones à præda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hieroſolymis præcellentiſſima ciuitate interiret.

Transfugæ Veſpaſiani & opē ferre ciuitati, & reſeruare populi reliquias hortantur.

Hæc Veſpaſiano à transfugis indicabantur. Nam licet omnes exitus à ſeditioſis cuſtodirentur, & cum quis ad eos acceſſiſſet interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum & opem ferre ciuitati, & reſeruare populi reliquias hortarentur. Multos enim, quod benè Romanis vellent, periiſſe, multos adhuc in periculo dicebant eſſe ſuperſtites. Ille autem iam tum miſerans eorum calamitates, propius ad eos velut Hieroſolymam obſeſſurus accedit, re autem vera vt ciuitatem obſidione liberaret: ſpe autem antè reliqua ſubigendi, nullumque impedimentum extrinſecus obſidioni relinquendi. Cùm igitur veniſſet in Gadara, tranſamnianæ regionis metropolim validiſſimam, menſis Martii quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optimates, ignorantibus ſeditioſis, legatos ad eum de traditione miſerant, tam pacis deſiderio quàm ſuis patrimoniis metuentes. Multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici neſciebant, niſi quod Veſpaſiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem ſe retinere poſſe deſperabant, quòd & inteſtinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abeſſe videbant à ciuitate Romanos. Si verò fugere decreuiſſent, ſine ſanguine id facere, nullaque à noxiis pœna repetita, non honeſtum ſibi putabant. Itaque

An. mundi 4032. à Christo nato 70.

Gadarenſium populus Veſpaſianum cum acclamationibus in ciuitatem recipit.

Placidi cum fugitiuis conflictus.

Doleſum comprehenſum (namq; is non dignitate ſolum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, ſed etiam legationis author erat) interficiunt: nimiaq; iracundia mortuo verberato, extra ciuitatem dilapſi ſunt. Iam verò propius accedente Romano exercitu, Gadarenſium populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum præſidia contra fugitiuorum excurſus. muros enim priuſquam id Romani peterent, ipſi deſtruxerant: vt eo ſibi fides eſſet, quod pacem diligerent, ſi bellum gerere ne volentes quidem poſſe viderentur. Veſpaſianus autem miſſo Placido cum 500. equitibus ac tribus millibus peditum aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant, ipſe cum cæteris militum copiis Cæſaream regreditur. At fugitiui poſtquam equites repentè à tergo inſequentes videre, priuſquam in manus venirent, in vicum quendam, cui nomen eſt Bethenabria, ſe recepêre. vbi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hiſq; partim volentibus, partim vi armatis, temerè contra Placidum eiuſq; milites proſiliũt. Illi autem primo quidem impetu paululum receſſerunt ea ſimul arte, vt eos à muro longius prouocarent, deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminus ſauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudæi, qui verò manus conſeruiſſent, à peditib. trucidabantur, nihil plus audaciæ demonſtrantes. Condenſos enim aggrediendo Romanos, armis non ſecus ac muro ſeptos, ipſi quidem telis aditum non inueniebant, neq; ſufficiebant aciem rumpere illorum autem transfigebantur telis, & immaniſſimis feris ſimiles ruebant vltrò in ferrum, & ſternebantur, alii gladiis ora percuſſi, alii ab equitibus diſſipati: quoniam cura erat Placido, curſum eorũ à vico intercludere, aſſidueq; prætercurrens ea parte, cedenteſq; reflectens, vnà etiam libratis ſagittarum ictibus vtebatur: hiſq; proximos interficiebat, metu verò longè fugientes auertebat, donec elapſi qui fortiores erant ad murum effugere. Eius autẽ cuſtodes quid agerent neſciebant. Nec enim excludi Gadarenſes ſuorũ cauſa patiebantur, & ſi eos recepiſſent vnà cũ his ſe perituros videbant, quod etiam contigit. Illis enim compulſis ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autẽ antè præcluſis, amoto milite Placidus ad Veſperam vſq; acerrimè oppugnato muro pariter ac vico potitus eſt: ibique tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores verò fugam petebant. domus verò à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus eſt. Qui verò inde euaſerant, totam ſecum illam regionem ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorũ exercitum aduentare dicendo, metu omnes vndiq; commouerunt. Plurimo autem numero aucti, in Hierichunta ſeceſſerunt. Hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat, quod eſſet valida & populoſa. Placidus verò equitibus, rebuſq; antè proſperè geſtis fretus, eos inſequebatur, & vſq; ad Iordanem quiũ ſemper quos occupabat, morti dabat. omnem verò ad flumẽ coactam multitudinẽ, fluminis impetu prohibitam, quòd auctum imbribus vadum tranſire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; neceſſitas eos ad pugnam compulit, quòd fugæ locum non haberent: prætentiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incurſus excipiebant, à quib. multi percuſſi, in fluuiũ ceciderũt. Nam qui manib. eorũ cæſi ſunt, tredecim millia fuerunt. Alii cum vim ſuſtinere non poſſent, in Iordanẽ ſpontè deſilierunt. Erat autẽ numerus infinitus: & præterea capta ſunt circiter duo millia virorũ ac ducenti, cum præda maxima ouium & aſinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidẽ hoc vulnus inflictum quamuis par ſuperioribus, maius tamen ſeipſo viſum eſt: non ſolum quod eam totam regionem qua fugerant, cædes repleuerant, ſed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius nõ erat. & Aſphaltites quo-

Placidus Bethanabrin expugnat & igni tradit.

Placidi de fugitiuis Iudæis victoria.

que lacus

que lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta ſunt. Placidus autem ſecunda fortuna vſus, in vicos proximos & municipia contendit, captiſque Abila, & Iuliade, & Beſemoth, omnibusque ad lacum Aſphaltiten vſque idoneos ex transfugis vbique collocat. deinde milite ſcaphis impoſito, eos qui in lacum refugerant ſubegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis ceſſit, & vbique omnia vſque ad Macherunta deuicta ſunt.

An. mundi 4032 à Christo nato 70.

Placidus in Iudæos ſecũda fortuna vtitur.

CAP. IIII.

De captis oppidis quibuſdam, deſcriptioq; ciuitatis Hierichunta.

HÆc autem dum aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex vnà cum optimatibus indigenarum à Nerone defeciſſet, de quibus alibi diligentius ſcriptum eſt. Veſpaſianum verò ad impetum belli quæ nunciata ſunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusque imperii pericula proſpicientem: cùm ſi partes Orientis ante pacaſſet, minus Italiæ metuendum exiſtimaret. Obſtante autem hyeme, per ſubactos interim vicos atque oppida præſidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vaſtata fuerant inſtaurabat. Prius tamen comitatus militum copiis quas Cæſaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate compoſita, tertia die vaſtando, inflammando, omnemq; ſubvertendo circum Thamnã toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cùm ſeſe vtraq; tradidiſſet, conſtitutis illic habitatoribus idoneis in Amaunta peruenit: occupatoque ad metropolim eorum aditu, caſtra muro circumdat. Quintaq; in his relicta legione cum cætera manu Bethlepton toparchiam proficiſcitur: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumæam igne conſumptis, caſtella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus vicis in media Idumæa poſitis, hoc eſt Begabri & Caphartophan, plus quam decem millia hominum peremit: prope autem ad mille cepit exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum ſuorum partem ibi conſtituit, qui omnia montana loca incurſando vaſtabant. Ipſe autem cum reliquo exercitu in Iamniam rediit: vnde per Samaritidem, ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, ſecundo Iunii menſis die in Coream deſcendit: ibique poſitis caſtris, poſtridie in Hierichunta peruenit: in qua vnus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militẽ iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduerſa: Hieroſolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remanſère perimuntur. Deſolatam verò offenderat ciuitatem, cui in planicie ſitæ nudus mons ac ſterilis imminet, idemq; longiſſimus à ſeptentrionali enim regione vſq; ad Scytopolitanos agros. à meridiana verò vſq; ad terram Sodomiticam & Aſpaltitis lacus terminos extenditur. Totus autem aſper eſt, & quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac ſeptentrionali regione, prolixus autem in meridiem vſq; ad Bacra, quæ Petram diſterminat Arabiæ ciuitatem. In hoc eſt etiam ferreus mõs appellatus, ad Moabitidem vſque longus. Inter duos autem montes regio, quæ magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Aſphaltitem vſque patens, habet ducentorum & triginta ſtadiorum longitudinem, latitudinem verò centum & viginti, mediusq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Aſphaltites & Tyberienſis natura contrarii. Namque alter ſalſus ac ſterilis eſt, Tiberienſis vulgò dulcis & fœcundus, æſtatisque tempore illa planicies ardore ſolis incenditur, & vitioſo opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. Vnde euenit, vt palmæ quę in ripis ſunt magis floreant, & fertiliores ſint.

Motus in Gallia.

Veſpaſianus vniuerſam Iudæam perſcrutatur.

Veſpaſianus in Hierichũtem peruenit.

Situs Hierichuntis.

Magnus campus.

Duo lacus, Aſphaltites & Tiberienſis.

An. mun. 4032 à na. Chriſt. 70.

Ad Hierico fons largiſſimus.

Miraculū ab Heliſæo factum.

minus autem, quæ longè remotæ ſunr. Ad ipſam verò Hiericho largiſſimus fons eſt, rigandisque aruis vberrimus, iuxta veterem ſcaturiens ciuitatem: quam Ieſus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello poſſederar. Hunc fontem aliquando ferunt non ſolùm terræ atque lignorum fructus, ſed etiam fœminarum partum obtundere ſolitum, cunctaque pariter morbo ac peſte corrumpere. Poſtea verò manſucuiſſe, contraque ſaluberrimum ac feracíſſimum eſſe factum ab Heliſæo quondam Propheta, qui Heliæ notus fuerat atque ſucceſſerat. Receptus enim hoſpitio ab Hierichuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipſos & omnem illam regionem perpetua gratia remunetatus eſt: progteſſusque ad fontem, lagenam fictilem ſalis plenam in profluentem aquam miſit. Iuxtà deinde ad cœlum dexteram tendens, fontique immergens blanda libamina, ipſum quidem precabatur vt fluenra leniret, ac dulciores aquarum venas apetirer: Deum verò vt fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: ramque vbertatem fructuum quàm ſucceſſionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iuſti manerenr. Ad has preces ex diſciplina manibus quoque mulra operatus, fontem immutauit: & qui antea cauſa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fœcunditatis author eſt effectus. Denique rigationis eius tanta potentia eſt, vt ſi attigerir modo terram, ſapidior fit, aquis diu perſeuerantibus. Vnde eo quæ largius aburuntur, exiguum emolumentum habent: quæ verò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm cæteri fonres ſpacium rigat. Et ſeptuaginta quidem ſtadiis longam, viginti aurem latam planiciem permeat. Optimos autem in ea paradiſos ac denſiſſimos educat, palmarumque irriguarum genera tam ſapore, quàm nominibus varia: quarum pinguiſſimæ calcibus preſſæ, plurimum mellis emitrunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis altrix eſt illa regio, & opobalſami ferax, qui omnium chariſſimus eſt fructus ibi naſcentium: itemque cyptum & myrobalanum gignit: vt qui diuinum eſſe illum tractum dixerit, non erra-

Paradiſi circa Hierichuntem optimi.

verit, vbi & larga & oprima generantur quæ ſunt charíſſima. Sed nec in aliis ei fructibus, aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod ſatum eſt reddidit. Cuius rei cauſa mihi videtur eſſe aquarum vis læta, & aëris calor: cùm hic prouocet quę nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis ſingula radicibus ſtringat, viresque ſuggerat æſtiuo tempore: quo ſic peruſta eſt illa regio, vt nihil facile procedat ac pullulet: aqua tamen, ſi ante ſolis ortum hauriatur, auræ ſpiritu refrigeſcit, naturamque contrariam aëri ſumit. Hyeme vero contepeſcit, eaque merſis mitiſſima efficitur. Tanta eſt autem cœli temperies, vt quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ veſtiantur. Diſtat autem ab Hieroſolymis CL. ſtadiis, & ab Iordane ſtadiis ſexaginta: totumque habet à Hieroſolymis ſpatium deſertum atque ſaxoſum: ad Iordanem vero & lacum Aſphaltiten, licet humilius, æquè tamen incultum ac ſterile. Sed de Hiericho, quàm ſic fortunatiſſima, ſatis dictum eſt.

Fertilitatis circa Hierichuntem cauſa.

Aer temperatus & calidus.

CAP. V.

Lacus Aſphaltites.

De lacu Aſphaltite.

COmmemoratione autem dignum puto, Aſphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim ſalſus quidem & ſterilis eſt: nimia vero leuitate, etiam quæ grauiſſima ſunt, in eum iacta fluitant. Demergi autem quis in profundum nec de induſtria facilè poteſt. Denique Veſpaſianus,

qui eius viſendi cauſa illuc venerat, iuſſit quoſdam natandi inſcios, vinctis poſt terga manibus, in altum proiici: & euenit omnibus, tanquam vi ſpiritus ſurſum repulſos deſuper fluitare. Adhæc mirabilis eſt coloris mutatio, quæ ter in ſingulos dies ſuperficiem vertit, & ſolis radiis variata reſplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ ſuper vndam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores acceſſerint, nacti quod aggeſtum eſt, ad naues trahunt: & quia lentum eſt, repletas eas abrumpere nequeunt: ſed quaſi religata ſcapha, pendet à cumulo, donec menſtruo mulieris atque vrina ſoluatur. Eſt autem vtile non modo ad compagines nauium, ſed ad corporum etiam curationem multis remediis admiſcetur. Longitudo lacus eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum, qui ad Zoara vſque Arabiæ tenditur. Latitudo autem centum quinquaginta ſtadiis patet. Huic Sodomitica terra vicina eſt: olim quidem tam fructibus, quàm diuitiis ciuitatum fortunata, nunc autẽ omnis exuſta, vt quæ habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque videre licet imagines, & renaſcentes in fructibus cineres: qui colore quidem ſunt edulibus ſimiles, carpentium vero manibus in fumum diſſoluuntur & cinerem terræ quidem Sodomiticæ fabula eiuſmodi finem habet ex facie.

An. mun. 4032. à na. Chriſt. 70. — *Mirabilis Aſphaltitis proprietas.* — *Sodomitica terra Aſphaltiti vicina eſt.* — *Tertul. in Apologet. ca. 39.*

CAP. VI.

Geraſa deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galba & Othonis.

AT Veſpaſianus Hieroſolymorum habitatores concludi vndique cupiens, apud Hiericho & Adidam caſtellis erectis, vtrobique auxiliarium pariter ac Romanorum præſidia collocat. Mittit autem Geraſam L. Annium, equitatus ei parte multiſque equitibus attributis. Qui primo aggreſſu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. In cenſis deinde domibus, proximos petiit. Erat autem fuga potentium, & interitus infirmorum: quodque occupatum fuiſſet, flammis dabatur: omnibuſque tam montanis locis quàm tota planicie bello oppreſſis, apud Hieroſolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis aſſeruarentur: eos vero qui etiam tunc à Romanis diſſidebant, vndique ciuitate vallata cohiberet exercitus. Veſpaſiano autem Cæſaream reuerſo, & cum omnibus copiis in ipſam Hieroſolymam proficiſci paranti nunciatur Nero peremptus, eum per annos tredecim & octo dies imperaſſet: de quo referre, quemadmodum dehoneſtarit imperium nequiſſimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indigniſſimis libertorum permiſſa Republica: quodque horum captus inſidiis, ab omnibus ſuis ſenatoribus deſtitutus, cum quatuor libertis fidelibus in ſuburbanum fugerit, ibique ſemet occiderit: & quod multo poſt tempore, qui eum depoſuerant pœnas dederint: bellumque per Galliam quo pacto deſierit: & quod Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hiſpania: & quemadmodum incuſatus à militibus, tanquam humilioris eſſet animi, in medio foro necatus ſit, & Otho declaratus ſit Imperator, militeſque ſuos contra Vitellii duxerit exercitum: necnon & Vitellii turbas, & circum Capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque ciuile ſedauerint: Hæc omnia recuſaui narrare, confidens quod à multis Græcorum itemque Romanorum ea

Geraſam L. Annius capit. — *Veſpaſia nunciatur Nero peremptus.* — *Galba.* — *Otho. Vitellius*

cuncta copioſe perſcripta ſunt. Ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne interciſa pendeat hiſtoria, ſummatim ſingula deſignaui. Igitur Veſpaſianus primò quidem in Hieroſolymam expeditionem differebat, expectans quonam vergeret imperium poſt Neronem. Deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, priuſquam ille quoque ad ſe de bello aliquid perſcriberet. Mittit autem ad eum Titum filium ſuum & ſaluraturum ſimul, & vt de Iudæis mandata acciperet. Ob eaſdem cauſas & Rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaiam, quòd hyems erat, longis nauibus præuehuntur, interfici Galbam contigit, ſeptem menſibus poſt & totidem diebus. Deinde Otho ſuſcepit imperium, ac tres menſes Rempublicam gubernauit. Agrippa verò nihil mutatione deterritus, Romam pergere ſtatuit. Titus verò diuino quodam impulſu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & maturè inde Cæſaream venit ad patrem. Suſpenſi autem de omnibus, quaſi nutante Romano imperio, Iudæorum militiam negligebant. Patriæ quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

An. mundi 4032 à nato Christo 70.

Veſpaſianus expeditionẽ in Hieroſolymã differt.

An. mun. 4033 à nat. Chriſt. 71.

Galba interficitur ac Otho imperiũ ſuſcipit.

CAP. VII.

De Simone Geraſeno nouæ conſpirationis principe.

INterea tamen bellum aliud in Hieroſolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Geraſenus, ætate iuuenis, ſed calliditate poſterior Ioanne, à quo iampridem ciuitas poſſidebatur, viribus autem corporis, audacique præſtantior. Ob quam ex Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulſus ab Anano Pontifice, ad latrones peruenerat, qui Maſſadam occuparant. Is autem primò quidem ita ſuſpectus erat, vt eum ad inferius caſtellum cum mulieribus, quas ſecum adduxerat, tranſire permitterent, ipſi excelſius incolentes. Rurſus autem propter neceſſitudinem morum, fidelis eſſe videbatur. Nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipſis territorium Maſſadæ populabatur. Nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat, dominandi enim cupidus, magnorumque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca diſceſſit: ac voce præconum ſeruis libertate promiſſa itemq; liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequiſſimos congregauit. Iamque validis conflatis copiis, montanos vicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus ſociis, audebat etiam in humiliora loca deſcendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multoſque potentium vis eius & proſperè geſta ſolicitabant. Nec iam ſeruorum tantum ſiue latronum exercitus erat, ſed multorum etiam popularium, tanquam Regi, parebat obſequium. Excurſus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem vſque Idumæam. Vicum enim cui nomen eſt Nain muro amplexus, ad tuitionem ſui pro caſtello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit ſpeluncas, multas verò paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis vtebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multæque cateruæ diuerſabantur: neque dubitabatur, quòd in Hieroſolymam copiis & apparatu præluderet. Vnde inſidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra ſe creſceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commiſſoque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obſidione deterretur. Prius autem Idumæam ſubiugare conatus eſt. Itaque cum viginti millibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes maturè ex agris viginti quinque ferè millibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem, qui ſua ſeruarent domi relictis, propter ſicariorum qui Maſſadæ verſabantur incurſus: Simonem in finibus præ-

Simon Geraſenus ad latrones peruenit.

Simon in loca montana cunctos nequiſſimos congregat.

Pugna Simonis & Zelotarum.

ſtoia-

ſtolabantur: vbi eo flictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor neque victus abſceſſit. Et ipſe quidem in Nain vicum, Idumæi verò domum regreſſi ſunt. Non multò autem poſt, Simon cum maioribus copiis eorum fines petebat: caſtriſque in quodam vico cui nomen eſt Theruæ poſitis, ad cuſtodes Herodii, quod non longè aberat, de ſociis eius Eleazarum miſit, vt caſtellum ſibi traderent perſuaſurum: quem quidem ſine mora ſuſcepêre cuſtodes, cauſæ neſcii, cur veniſſet. Mox autem de traditione prolocutum, ſtrictis gladiis perſequebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in ſubiectam vallem ſe proiecit. Et ille quidem hoc modo ſtatim moritur. Idumæis autem vires Simonis formidantibus placuit, priuſquam bello congrederentur explorare hoſtium copias. Ad hoc autem ſe miniſtrum obtulit parato animo Iacobus, vnus è rectoribus, cogitans proditionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primumq; ſe patriam ſuam traditurum eſſe paciſcitur, accepta fide, quod ſemper ei chariſſimus foret. Mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur, Ob quas res humaniſſime apud Simonem cœnatus, ampliſſimiſque promiſſis animatus, vbi ad ſuos rediit, primò Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur eſſe maiorem. Deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine vniuerſa perterritis, vt Simonem reciperent ſuadebat, eique ſine pugna rerum omnium permitterent principatum. Simul autem hoc agens, & Simonem ipſum per nuntios euocabat, diſiecturum ſe pollicitus Idumæos, quod & præſtitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inſcendit, & cum ſociis corruptionis effugit: pauor autem occupat vniuerſam multitudinem, ac priuſquam ad manus venirent, domum quiſque ſuam ſoluti ordine receſſerunt. Simon verò præter opinionem ſine ſanguine Idumæam introiuit: primumque aggreſſus ex improuiſo Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus eſt, multoſque fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verumetiam Ægypti Memphi antiquiorem. Denique duo millia & trecenti eius connumerantur anni. Hoc autem narrant Abraham quoq; parenti Iudæorum fuiſſe domicilium, poſteaquam Meſopotamiæ ſedes reliquit: eiuſque poſteros hinc ad Ægyptum eſſe profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem ſexto ab oppido ſtadio arbor maxima Terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vſque durare. Hinc totam Simon peruaſit Idumæam, non modò vicos eius & ciuitates depopulando, ſed excidendo etiam territoria. Nam præter armatos XL eum millia ſequebantur, vt his ne victui quidem neceſſaria ſatis eſſent. Ad has autem neceſſitates accedebat eius crudelitas & inſuper iracundia, quò magis vaſtari contigit Idumæam. Et quemadmodum poſt locuſtas ſylua cerni ſolet frondibus ſpoliata, ſic etiam quà Simonis tranſiſſet exercitus, à tergo ſolitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum eſſet conterendo calcibus, aut depaſcendo delebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam ſterili duriorem, prorſus vt ne ſignum quidem vaſtatis relinqueretur, quod aliquando fuiſſent. Hæc omnia rurſus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello confligere pertimuêre: inſidiis verò per itinera collocatis, vxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obſequio plurimos. Deinde tanquam Simonem ipſum cepiſſent, in ciuitatem exultantes redeunt. Continuò namque ſperabant, armis eum depoſitis pro vxore ſibi ſupplicaturum. Illum autem non miſericordia, ſed ira coniugis raptæ perua-

An. mu… 4033. à n… Christ. 7…

Eleazarus Simonis ſ… ciue in va… lem ſe pro… ecit & ſtati… moritur.

Iacobus I… ∞49 patr… proditor.

Simon præ… ter opinion… ſine ſangui… ne Idumæ… intrat.

Chebron an… tiqua ciui… tas Abrah… mi domicil… ium fuit.

Terebinthus arbor ab ini… tio mundi creata nunc vſq; durat.

Simon depopulando totam Idumæam peruadit.

Zelotæ Simonis vxorè rapiunt.

An. mun. 4033. à na. Chriſt. 71.

Immanitas & crudelitas Simonis.

Simoni Zelotæ mulierē remittunt.

ſerat. Cumque ad mutos Hieroſolymorum veniſſet, vt fera ſaucia quæ percuſſores prendere nequiſſet, ita in quos reperiſſet, effundebat inſaniā. Denique oletum ſarmentorumque cauſa progreſſos è porta, imberbes pariter ac ſeniores correptos verberabat ad necem: vt animi indignatione id ſolum abeſſe videretur, quod non etiam veſceretur corporib. mortuorum. Multis autem abſciſſis manibus dimittebat in ciuitatē, vnà perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hiſq; mandabat vt dicerent, iurare Simonem per Deū qui cuncta regeret, quod niſi cito redderent ſibi cōniugem ſuam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate eſſent ſimiliter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus diſcerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, ſed etiam Zelotæ metu perculſi, remiſiſſent ei mulierem. Atque ita delinitus, pauliſper ab aſſidua cęde requieuit.

CAP. VIII.

De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.

Seditio per totum Romanum imperium.

Veſpaſianus Iudæam iterum petit.

Capharini ſupplices ſe Cereali tradunt.

Chebron vrbem antiquiſſimam Cerealis exurit.

NON ſolum autem per Iudæam erat ſeditio bellumque ciuile, verùm etiam per Italiam. In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Galliæ Ciſalpinæ prælio cum Valente & Cæcinna Vitellii ducibus, primo die Otho ſuperauit, altero Vitelliani: multiſque trucidatis, & aduerſæ partis audita victoria, Otho apud Brixellum ſemet occidit, poſtquam biduum treſque menſes imperium tenuit. Acceſſerunt autem Vitellii ducibus Othonis milites, & ipſe iam Vitellius Romam cū exercitu veniebat: dum interea Veſpaſianus quinto die Iunii menſis Cæſarea profectus, eas quas nondum ſubegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quò primum aſcendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam ſubegit: deinde poſt has Bethēl & Ephrem municipia: ibique præſidiis collocatis, vſque Hieroſolymam equitabat. Multos verò tunc deprehenſos necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, ſuperiorem quæ dicitur vaſtabat, Idumæam, & Caphetram quidem caſtellum ex itinere captum incendit. Alterum verò quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro ſatis valido cinctum. Diutius autem ibi ſe moraturum ſperanti, oppidani ſubito portas aperuêre, & ſupplices ei ſe tradidêre. Quibus ſubiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquiſſimam tendit, ſitam (vt dixi) in montanis locis, haud procul ab Hieroſolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum verò ipſum exurit. Omnibuſque iam captis, præter caſtella Herodium & Maſſadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, ſola iam Hieroſolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda reſtabat.

CAP. IX.

De Simonis geſtis contra Zelotas.

SImon autem vbi vxorem ſuam à Zeloris recepit, ad reliquias Idumææ tendit perſequendas: & vndique circumacta natione, Hieroſolymam compulit plæroſque fugere, cùm ipſe quoque ad eam ſequeretur. Deinde muro eius obſeſſo, ſi quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepiſſet, interficiebat. Eratque populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ vtriſq; ſæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuen-

An. mun. 4033. à na. Chriſt. 71.

tis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ibi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam ſibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ deſiderarent vt facerent permittebat. Inſatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumque locupletum perſcrutatio. Cædes autem virorum & fœminarum iniuriæ pro ludo habebantur: prædamque cum ſanguine deuorantes ſine aliquo metu, poſt ſatietatem muliebri libidine caleſcebant: comptiq; crines, ac fœminarum veſte induti, lotique vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non ſolùm ornatum, ſed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obſcœnitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari verſabantur, ciuitatemque totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem vultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoque inceſſu eneruati, ſubita incurſione bellatores fiebant: & de paludamentis verſicoloribus eductis gladiis, caſu obuios tranſuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugiſſent, excipiebat ſæuior in cædibus Simon: quique inteſtinum euaſiſſet tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via tranſire cupientibus ad Romanos abſciſſa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum diſſidebant: ſeparatique ab aliis, aduerſum tyrannum tam liuore potentiæ quam crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congreſſi, multos Zelotarum perimunt, cæterosque in aulam regiam compellunt, quam Graptę ædificauerat. Hæc autem fuerat cognata Izatæ Regis Adiabenorum. Vnà verò irrupêre Idumæi, atque inde Zelotis in fanum pulſis, Ioannis pecunias prædabantur. In aula enim ſupra dicta & ipſe degebat, & tyrannidis ſpolia depoſuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem diſperſi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati ſunt: eosque Ioannes aduerſus populum & Idumæos educere cogitabat. Iſtis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cùm pugna plus poſſent, quam confidentia, ne de templo nocte ſubreperent, ſeque pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum Pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profectò Deus ſententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant ſalutis remedium. Nam vt Ioannem deiicerent, Simonem recipere ſtatuerunt, & cum precibus alterum ſibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: miſſoque Matthia Pontifice, rogant Simonem vt ad ſe introiret, quem ſæpè timuerant. Cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hieroſolymis fugerant, domus quiſque ſuæ deſiderio & fortunarum. Ille autem nimis ſuperbè ſe dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cùm ſalutis eum datorem ac defenſorem ſui populi clamor deſignaret. Vbi verò cum ſuis copiis introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autē cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amiſſis etiam quæ in ciuitate habebat (nam ſtatim res eorum Simon cum ſociis diripuerat) ſalutem iam deſperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perque propugnacula ſtantes impetum propulſabant: multiq; ex Simonis parte opperebant, multi ſaucii referebantur, quoniam *Zelotæ* ad dexteram ſuperiores erant, eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus poſſent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, vt ex alto videlicet miſſilia torquerent: vnam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, ſuper xyſtum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorē. Quarta verò turris ſupra verticem Paſtophoriorum condita erat: vbi moris eſt vnum de ſacerdotibus aſtantem poſt meridiem, quod ſeptimus

Zelotæ ciuitatem totā impuris facinoribus profanant.

Omnis fugæ via abſciſſa.

Diſſidium Zelotarum & Idumæorum.

Pugna Zelotarum in templo cum Idumæis & populo.

Simon magno clamore ciuitatem intrat.

Simon templum in quo Zelotæ erant aggreditur.

quiſq;

An. mun. 4033 à na. Chriſt. 71.

Sacerdotum officiũ, quod ſeptimus quiſq; dies inciperet tuba ſignificare.

quiſque dies inciperet, tuba ſignificare: rurſuſque veſperi, quod deſineret, nunc ferias populo, nunc vt opus faciat, denunciantem. Per turres autem diſpoſuerunt baliſtas ſaxorumque tormenta, & ſagittarios & fundarum ſcientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum ſuorum plerique molleſcerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. Machinarum enim miſſilia delata longius, multos pugnantium pertimebant.

CAP. X.

De Veſpaſiano in Imperatorem electo.

Vitellius totam vrbem Romã pro caſtris habet.

PEr idem tempus Romanos quoque ſæuiora mala circumueniunt, adherat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem ſecum trahens. Et cùm eum deſtinata militi ſpatia non caperent, totam vrbem pro caſtris habebat, omnemq́ue domum repleuit armatis. Illi autem conſpectis Romanorum diuitiis oculis inſuetis, & auri argentique ſtupore perfuſi, vix cupidinem continebant, adeò vt in rapinas ſe conuerterent, & eos qui obſtare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Veſpaſianus autem, poſtquam Hieroſolymis proxima depopulatus, Cæſaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipſe imperium pati, ſicut bene imperare noſſet, ad indignationem perductus eſt: dominumque dedignatur eum, qui veluti deſertum inuaſiſſet imperium Dolore autem ſaucius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis cum patria vaſtaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad vlciſcendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam poſſe noua facere, priuſquam ad Italiam, præſertim hyemis tempore ipſe tranſiret: pluſque iam creſcentem iracundiam cohibebat

Veſpaſianus imperium pati, ſicut bene imperare nouit.

Rectores aperte cum militibus conueniẽtes de mutatione tractant.

Rectores autem cum militibus conuenientes, apertè iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, incuſabant Romæ conſtitutos milites, & in deliciis agentes, qui ne famam quidem belli ſuſtineant, quibus libuerit decernere Principatum, & ſpe queſtus Imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis ſub galeis ſeneſcentes, aliis condonare poteſtatem, cùm apud ſe digniorem habeant imperio. Cui ſi hanc amiſerint, quàm iuſtiorem, vel quando referrent erga ſe beneuolentiæ gratiam? Tanto autem Veſpaſianum quàm Vitellium iuſtius eſſe principem fieri, quanto illis qui eum declaraſſent ipſi præſtarent. Non enim ſe minora pertuliſſe bella, quàm qui ex Germania veniſſent: neque illis qui Tyrannum inde deducerent, in armis deteriores eſſe. Nullum autem in creando Veſpaſiano fore certamen. Non enim ſenatum populumue Romanum, Vitellii libidines pro Veſpaſiani pudicitia perpeſſuros, nec pro bono Imperatore crudeliſſimum Tyrannum, aut filium pro patre optaturos Principem. Maximum enim pacis tutamen eſſe veram in Imperatore præſtantiam. Ergo ſiue peritiæ ſenectutis debeatur imperium, habere ſe Veſpaſianum: ſiue adoleſcentiæ viribus, Titum. Ex amborum enim ætate quod ſit commodum decerpturos. Non ſolum autem ſe miniſtraturos declarati imperii vires, qui tres legiones regumq́; habeant auxilia: ſed etiam totum Orientem partemque Europæ extra Vitellii timorem conſtitutam. atque inſuper qui eſſent in Italia propugnatores Veſpaſiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes ſociatum iri ſperabant, alteri verò etiam vrbis eſſet commiſſa præfectura: quæ pars ad imperii principia non parum valeret. Poſtremò ſi ipſi ceſſarent, ſenatum fortaſſe declaraturum eũ principem, quem conſeruatores milites dehoneſtarent. Hæc primò per

Veſpaſiani pudicitia & modeſtia.

Cauſæ impulſiuæ eligendi Veſpaſianum Imperatorem.

Milites Veſpaſianum Imperatorẽ appellant.

cuneos

An. mundi 4033. à nat. Christ. 71

cuneos milites loquebantur. Deinde ſe adhortati inuicem, Veſpaſianum Imperatorem appellant: eumque vt in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam verò imperare volebat, dignum quidem ſe factis exiſtimãs, priuatæ autem vitæ ſecuritatem, clarioris fortunæ periculis anteponeres. Recuſanti autem rectores magis inſtabant: & circumfuſi milites cũ gladiis, mortem ei minabantur, niſi viuere vellet, vt dignus eſſet. Diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium, poſtremò cum his, qui ſe deſignauerant, minimè diſſuadere poſſet, accepit,

C A P. XI.

Ægypti deſcriptio & Phari.

Terminus Ægypti.

MVtiano autem cæteriſque rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, & exercitu alio vociferante, vt ſe in hoſtes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: ſciens Ægyptum plurimam eſſe partem imperii, propter frumentariam functionem: eaque ſi potius eſſet, vi quoque, ſi perſtaret, Vitellium deiiciendum ſperabat, nec enim perpeſſurum eſſe populum fame oppreſſum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, ſibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo ſibi fore illam regionem, aduerſus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis acceſſu, marique importuoſa eſt, & ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie verò limitem qui Sienem ab Æthiopia dirimit, nauibuſque inuias Nili fluminis cataractas, itemque ab Oriente mare rubrum, ad Copron ciuitatem vſq; diffuſum. Septentrionale vero munimentum habet terram vſque ad Syriam. Et quod dicitur Ægyptium pelagus, totum portubus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta eſt. Inter Peluſium verò & Syenem, per duo millia ſtadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Peluſium, nauigatio eſt ſtadiorum triũ millium & ſexcentorum. Nilus autem ad Elephantinem oppidum vſque nauibus aſcenditur. Namque vlterius progredi, vt ſupra diximus, cataractæ non ſinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis eſt. Nam & oſtium peranguſtum habet, ſaxiſque latentibus à directo curſu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachiis cingitur: à dextera verò Pharus obiecta inſula, turrim maximam ſuſtinet, ad trecenta vſque ſtadia nauigantibus igne lucentem, vt quàm longiſſimè difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem inſulam, opere inſtructo ingentes muri ſunt: quibus afflictum pelagus, & aduerſis obicibus fractum, aſperiorem facit meatum, eoque periculoſum per anguſtiam aditum. Intus tamen portus ipſe tutiſſimus eſt, & triginta ſtadiis magnus. In quem tam quæ deſunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ ſuperant ex bonis domeſticis & indigenis, in totum orbem diuiſa exportantur. Itaque non ſine ratione, Veſpaſianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ac totius Imperii firmamentum. Proinde ſtatim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem; quodque ipſe (quod neceſſe fuit) ſuſcepto munere principatus, operam atque adiumentum eius aſſumeret. Alexãder autem, ſimul vt Veſpaſiani legit epiſtolam, promoto animo, & legiones eius ſacramento rogauit & populum: vtriq; autem libentiſſimè paruêre, virtutem viri ex proxima adminiſtratione ſcientes. Et ille quidem permiſſa ſibi poteſtate, omnia quæ imperii vſus exigeret, aduentui quoq; principis neceſſaria iam parabat.

Longitudo & latitudo Ægypti.

Turris altiſſima in inſula Pharo, ad trecenta vſq; ſtadia nauigantibus igne lucens.

Tiberius Alexander Ægyptum & Alexandriã regit.

An. mun. 4033. à na. Chriſt. 71.

CAP. XII.

Veſpaſianus Ioſephum captiuitate liberat.

Veſpaſianus communi ſuffragio imperator declaratur & corona donatur.

OPinione verò citius declaratum in oriente Veſpaſianum Imperatorem, vbique fama nunciauit. Et vniuerſæ quidem ciuitates feſtos dies habebant, nunciiſque lætitiam pro eo ſimul & ſacrificia celebrabant; legiones verò apud Mœſiam Pannoniamque degentes, quæ propter Vitellii audaciam paulo ante fuerant concitatæ, iuſiurandum Veſpaſiano maiore gaudio præbuerunt. Veſpaſianus autem Cæſaream reuerſus, iam Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multæque ab aliis prouinciis legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à ſingulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus populorum alacritatem, iurataq; per ipſum principem ſacramenta renuncians. Vbique autem Veſpaſiani votis obſecundante fortuna, rebuſque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quod non ſine Dei prouidentia ſumpſiſſet imperium: ſed iuſta quædam fati ratio, ad eius poteſtatem circumduxiſſet rerum omnium principatum. Recordatus autem ſigna, & alia (multa enim ſibi contigerant imperium præmonſtrantia) & Ioſephi dicta, quibus eum Nerone viuo auſus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum, quem adhuc habebat in vinculis, aduocatoque Mutiano cum amicis & rectoribus aliis, primum quàm ſtrenuus fuiſſet Ioſephus, quantumque Iotapatenis expugnandis propter eum laboraſſet, exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipſe quidem timoris cauſa ſuſpicaretur eſſe figmenta: tempus autem diuinas fuiſſe, & rerum exitus probauiſſet. Tumq; inhoneſtum eſſe ait, vt qui ſibi auguraſſet imperium, vociſq; Dei miniſter ac nuncius extitiſſet, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; ſuſtineret aduerſam, vocatumq; ad ſe Ioſephum ſolui iubet. Hoc autem facto, alii quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retuliſſet, præclara etiam de ſe ſperanda eſſe arbitrabantur. Titus vero, qui cum patre aderat, iuſtum eſt, inquit, pater vna cum ferro etiam probro Ioſephum ſolui, erit enim tanquam nec initio vinctus ſit: ſi non diſſoluerimus, ſed inciderimus catenas. Namque id agi ſolet in his, qui non recte fuerint vincti. Eadem Veſpaſiano placebāt, & quidam interueniens ſecuri catenas abrupit. Ioſephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum eſſet habebatur.

Veſpaſianus cum amicis & rectorib. de Ioſepho liberando deliberat.

Ioſephus præmio famæ donatus è vinculis liberatur.

CAP. XIII.

De Vitellii morte & moribus.

Veſpaſianus Romam tendere cogitat.

VEſpaſianus autem reſponſo legationibus reddito, iuſteque pro meritis adminiſtrationibus ordinatis, Antiochiam venit. Et quonam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præſtabilius eſſe duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim ſtabilem eſſe, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum, cum multis equitum peditumque copiis, qui tamen propter hyemis aſperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his, quæ apud Mœſiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium conſequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas eſt: ibique conſpecta hoſtium ordinatione ac multitudine prælio quidem congredi non audebat. Diſceſſum autem periculoſum

reputans,

reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus, & tribunis ſibi ſubditis, vt tranſirent ad Antonium, ſuadebat: Vitellii quidem rebus detrahens, Veſpaſiani autem vires extollens: & alterum nomen imperii tantum, alterum virtutem habere commemorans: ipſis quoque melius eſſe, ſi id ſponte faciant, quod neceſſe eſt: cumq; ſe multitudine ſuperatum iri ſciant, voluntate periculum præuenire. Nam & Veſpaſianum quidem idoneum eſſe, etiam ſine ipſis ad reliqua vindicanda: Vitellium verò ne cum ipſis quidem præſentia poſſe ſeruare. Multa loquutus in hunc modum quod voluit perſuaſit, & cum milite tranſfugit ad Antonium. Eadem verò nocte milites pœnitudo ſimul ac metus eius, ſi viciſſet, à quo miſſi fuerant, occupauit, eductiſq; gladiis Cacinnam obtruncare voluerunt, feciſſentque, niſi his aduoluti tribuni ſupplicaſſent. Quamobrem cæde quidem ſe abſtinuerunt, vinctum autem quaſi proditorem Vitellio tranſmittendum habebant. His auditis, Primus Antonius continuò ſuos mouet, eoſque cum armis in defectores ducit. Illi autem inſtructi ad prælium, paulisper quidem reſtiterunt, mox autem loco pulſi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus curſus eorum præuertit: & ante ciuitatem circumcluſam plerumque multitudinem peremit, aggreſſus autem reliquos, oppidum militibus prædari permiſit, in quo multi quidem hoſpites mercatores, multi verò indigenæ periere, totuſq; Vitellii exercitus, virorum triginta millia & ducenti. Quin et Antonius eorum, quos de Mœſia adduxerat, quatuor millia & quingentos amittit, ſolutū autē vinculis Cæcinnā, rerum geſtarum nuncium ad Veſpaſianum mittit, qui ad eum intromiſſus & collaudatus eſt, & proditoris dedecus inſperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus, vbi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus eſt, collectiſq; vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. Luce vero facta multi nobilium ſociati ſunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. His autem iratus, qui cum Sabino defecerant, & nobilium ſanguinem pro ingenita crudelitate ſitiens, immittit Capitolio, quam ſecum adduxerat militum manum, vbi multa ab his, itemque ab illis, qui templum tenebant, pugnantibus, audacter admiſſa ſunt: poſtremo autem Germani, quod multitudine ſuperabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris inſignibus, diuina quadam ratione ſaluus euaſit: reliqua vero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. Milites autem direptis donariis, templum incendunt. Tumq; poſtero die cum exercitu venit Antonius, eumque Vitellii milites excipiunt, & trifario commiſſo intra vrbem prælio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & vt aſſolet in extremis longiore luxu prodigæ menſæ refertus. Tractus autem per populum, varioque contumeliarum genere dehoneſtatus, in media vrbe iugulatur, octo menſes ac dies quinq; potitus imperio: quem ſi viuere diutius contigiſſet, vt opinor, eius luxuriæ minimè ſufficere potuiſſet imperium, aliorum verò mortuorum ſupra quinquaginta millia numerata ſunt. Hæc quidem geſta ſunt die tertio menſis Octobris. Poſtero autem die Mucianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonii militibus à cæde repreſſis (adhuc enim hoſpitia perſcrutando, & Vitellii milites, & ex populo plurimos, qui cum illo ſenſerant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem inſinuat, vſque ad patris aduentum. Populus autem iam timore liberatur, Imperatorem prædicat Veſpaſianum: ſimulque & illum confirmatum, & Vitellium eſſe deiectum feſta lætitia celebrabat.

An. mun. 4033. à na. Chriſt. [illegible]

Cæcinna milites, vt à Vitellio deficerent, & Veſpaſiano ſeſe coniungerent hortatur.

Cæcinna propter proditionem à ſuis capitur.

Veſpaſianus Cæcinnæ proditoris dedecus inſperatis protegit honoribus.

Sabinus Romæ Capitolium occupat & à Vitellio deficit.

Vitellius interficitur.

Pop. Rom. Veſpaſianū Imperatorē prædicat.

CAP. XIIII.

Titus mittitur contra Iudaeos à patre.

An. mundi 4033. à nat. Christo 71.

CVm autem Veſpaſianus Alexandriam veniſſet: geſta ei Romæ nunciata ſunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt: cumq́; maxima poſt Romam ciuitas eſſet, anguſtior multitudini videbatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebuſque popul. Roman. præter ſpem conſeruatis, Veſpaſianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipſe quidem exacta hyeme Romam proficiſci parabat, resq́ue apud Alexandriam mature componere proponebat: filium verò Titum cum ſelectis copiis ad excidendum Hieroſolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vſque progreſſus, ab Alexandria ciuitate viginti ſtadiorum interuallo diſtantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloq́; flumine poſt Medenſium tractum, Thmuin vſque vehitur. Hinc autem egreſſus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit. Vnde ſecunda ei manſio fuit ciuitas Heraclea, & Peluſiũ tertia. Hic autẽ milite per biduũ recreato, tertio die Peluſii fines tranſit: vnamq́ue manſionem profectus per ſolitudines ad Caſii Iouis templum caſtra poſuit: poſteroq́ue die apud Oſtracinen, quæ manſio aquæ inops eſt, ob quam cauſam aduectitia vtuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requieſcit: & inde progreſſus in quartam manſionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza verò quintæ manſionis caſtra ſuſcepit: & poſtea in Aſcalonem, atque hinc Iamniam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæſaream peruenit: decreto apud ſe, alias militum copias congregare.

Titus Hieroſolymã proficiſcitur.

Titus Cæſaream peruenit, aliasq; militum copias congregat.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO, LIBER SEXTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. De bello Iudaico.

I. *De triplici ſeditione apud Hieroſolymam.*
II. *Titus explorator Hieroſolymæ periclitatur.*
III. *De eruptionibus Iudæorum contra Roman. caſtrametantes.*
IIII. *De inteſtina pugna azymorum diebus.*
V. *De Iudæorum dolo in Romanorum milites.*
VI. *Deſcriptio Hieroſolymorum.*
VII. *Deditionem Iudæi recuſant, & Roman. adoriuntur.*
VIII. *De caſu turris & duorum murorum obtentu.*
IX. *De Caſtore Iudæo Romanis illudente.*
X. *De ſecundo muro bis obtento à Romanis.*
XI. *De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Ioſephi pro deditione facienda, & fame obſeſſorum.*
XII. *De Iudæis crucifixis & aggeribus combuſtis.*
XIII. *De muro extructo ab exercitu Romano circa Hieroſolymam triduo.*
XIIII. *De fame Hieroſolymorum & ſecundo aggere extructo.*
XV. *De cæde Iudæorum intra & extra Hieroſolymam.*
XVI. *De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.*

CAP. I.

De triplici ſeditione apud Hieroſolymam.

An. mundi 4034. à nato Chriſto 72.

TITVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emenſa vltra Ægyptum ad Syriam vſque ſolitudine, Cæſaream venerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiſerat, diſponente, contigit etiam ſeditionem, quæ apud Hieroſolymam erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. Quod vt in malis optimũ quis dixerit, factumque iuſtitiæ. Nam Zelotarum quidem in populũ dominatio, quæ autor erat excidii ciuitatis, vnde ceperit, & per quos creuerit, diligenter ſuperius declaratum eſt. Hanc autem non errauerit quiſquam, dicens ſeditionem in ſeditione eſſe factã, ac veluti rabida fera, externorum penuria, in ſua viſcera ſæuire ſolet: ſic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo ſeparauerat, velut indignari ſimulans ob ea, quæ dies ſingulos Ioannes auderet, cum ne ipſe quidem à cædibus quieſceret: re autem vera ſeſe poſteriori tyranno ſubiectum eſſe minime ferens, ſummæ rei deſiderio, propriæque potentiæ cupiditate, ab aliis defecit: aſcitis etiam Iuda Chelciæ filio, & Ezronis Simone potentiſſimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum ſingulos Zelotæ non exigui ſequebantur: occupatoque interiore templi aditu, ſuper eius portas in ſacris foribus arma ponunt, & abundare quidem ſe ſuis neceſſariis confidebant: ſacrarum enim rerum copia ſuppetebat, nihil impium exiſtimantibus: pauciati verò ſuorum timentes, plerique in locis ſuis otioſi manebant. Ioannes autem quanto ſuperior erat virorum multitudine, tanto loco ſuperabatur: hoſteſque habens à vertice, neque ſine metu conabatur incurſus, & præ iracundia ceſſare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus, & miſſilium iactus, totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus deſperatis inuitatum, vltrò ſibi tyrannum ſpe auxilii populus introduxerat: & ſuperiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animoſius iam Ioannem eiuſque ſocios adoriebatur, quaſi qui deſuper impugnarentur. Subiectus autem illorum manibus erat, ſicut & illi ſuperiorum. Et Ioannẽ eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoq; vincebatur, eo quòd Eleazaro eſſet humilior, tanto plus lædebat Simone celſior conſtitutus: cum inferiores aggreſſus etiam ſola manu ſine labore prohiberet: deſuper verò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe baliſtis & non paucis lanceis vtebatur, ſaxorumque tormentis: quibus non ſolum bellantes vlciſcebatur, ſed multos etiam ſacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui ſacrificare cuperent recipiebant, cum ſuſpicione & cuſtodibus indigenas perſcrutando. Hoſpites enim etiam qui exoraſſent eorum crudelitatem, poſt exituri ſubciſiua ſeditionis opera conſumebantur. Miſſilia namque machinarum vi ad aram vſque templumque peruenientia, in ſacerdotes ſacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab vltimis finibus terræ ad ſanctiſſimum locũ veniſſent, ante ipſas hoſtias procubuerunt: aramque vniuerſis Græcis & Barbaris adorandam, ſuo ſanguine imbuêre. Indigenis autem mortuis, alienigenæ ac ſacerdotibus profani miſcebantur: perque atria diuina, ſtagnum fecerat diuerſorum

Triplex apud Hieroſolymam ſeditio.

Pugna Ioannis & Eleazari.

Simon & populus cũ Ioanne in templo conſtituto pugnant.

cad. uerum ſanguis. Quid rantum paſſa es ò miſerrima ciuitas à Romanis, qui tua inteſtina ſcelera purgatura flammis introière? Iam enim Dei locus non erat, neq; manere poteras, domeſticorum funerū facta ſepulchrum, & quæ fanum ciuili bello tumulum conſtituetas: poteris autem denuò fieri, poteris ſi vnquam vaſtatorē tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda ſunt quæ dolent, lege ſcribendi: quando non domeſtici luctus, ſed exponendarum rerum hoc tempus eſt. Proſequar autem ſeditionis facinora cætera. Ergo diuiſis trifariam inſidiatoribus, Eleazarus quidē eiusq; ſocii, qui ſacras primitias conſeruabant, in Ioannem ebrii ferebantur. Qui verò huic parērent, plebem diripientes in Simonem rebellabāt, cum ipſi quoq; Simoni contra diuerſæ partis ſeditioſos adiumento eſſet ciuitas. Si quando igitur ex vtraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat ſocios ſuos: & de ciuitate quidem ſubeuntes, miſſis ex porticib. telis, de templo verò iaculantes, machinis vlciſcebatur. Quoties autem deſuper inſtantium moleſtia caruiſſet (frequenter enim ebrietate & laſſitudine ceſſabant) liberius in Simonem eiusque ſocios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepuliſſet in fugam verſos, ædes frumenti plenas omnium que vtenſilium incendebat: idemque hoc illo regrediente, Simon inſecutus agebat: veluti conſulto pro Romanis omnia corrumperent, quæ ad obſidionem ciuitatis erant præparata, ſuatum virium neruos abſciderent. Denique contigit vna exuri omnia circa templum, & inter proprias acies ſolitudinem atque aream pugnæ fieri ciuitatem: concremari autem paulo minus omne frumentum, quod non paucis annis ſufficere potuiſſet obſeſſis: denique fame capti ſunt, qua minimè quiuiſſent, niſi eam ſibimet comparauiſſent. Vndique autem inſidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes verò ac mulierculæ inteſtinis malis attonitæ, pro Romanis vota faciebant: externumq; bellum, quo domeſticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror fœdiſſimus occupauerat: & neque conſilii capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neque pactionis aut fugæ ſpes cupientibus. Etenim cuſtodiebantur omnia: diffidentesque latronum principes, quicunque Romanis pacatos eſſe, vel transfugere ad eos velle ſentirent, quaſi communes hoſtes interficiebant: ſolumque in occidendis vita dignis concordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus erat: ſed metu acerbiores erant lugentium queſtus. Et aſſiduas quidem lamentationis cauſas, calamitates præbebant: timor autem includebat vlulatus: atque obmuteſcente dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia viuis apud domeſticos erat, neque mortuis cura ſepulturæ adhibebatur. Quorum ambobus hæc cauſa erat, quod de ſe quiſque deſperabat. In omni enim re animos remiſerant, qui cum ſeditioſis non erant, quaſi continuò modis omnibus morituri. At verò ſeditioſi congeſta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos ſub pedibus cernerent, immanius ſæuiebant: ſemperque aliquid in ſe perniciosum excogitantes, & quod viſum fuiſſet ſine miſeratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis viam prætermiſère: adeò vt etiam ſacris materiis ad bellica conficienda inſtrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemque pontificibus placuiſſet, idque viginti cubitis altius ædificare. Rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis ſumptibus & labore deuexit: hoc eſt, ligna & magnitudine ſimul & directa proceritate ſpectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his ſectis, quod ſufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduerſus eos conſtituit, qui deſuper à templo

An. mun. 4034. à na. Chriſt 72.

Incenſi in templo ædes.

Ioannes ex vtraq; parte appetitur.

Hieroſolymitani frumentum paulo minus omne concremat.

Ingens Hieroſolymis calamitas.

Lamentatio & vlulatus Hieroſolymis.

Seditioſorū Hieroſolymis immanitas.

Ioannes ex ligno ad ſ... templum comparatis turres ædificat

pugnarent, poſt muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, qua ſolum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerint occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis ſubactū iri ſperauit hoſtes. Deus verò laborem eius inutilem demonſtrauit, & priuſquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, poſtquam partem ad ſe collegit exercitus, aliis verò vt ad Hieroſolymam occurrerent ſcripſit, Cæſaream profectus eſt. Erant autē tres legiones, quæ pridem ſub eius patre Iudæam vaſtauerant, & duodecima, quæ olim cum Ceſtio malè pugnauerat, quæque licet per ſe fortitudine eſſet inſignis. Tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad vindictā properabat. Harum quidem quintam legionem iuſſit ſibi per Ammaunta occurrere, decimam verò aſcendere per Hierichunta. Ipſe quidem cum cæteris egreſſus eſt, quas Regum quoq; auxilia plura quàm dudum, multique Syri auxiliares comitabantur. Suppletum eſt autem quatuor legionum quantum Veſpaſianus ſelectum cum Mutiano miſerat in Italiam, ex his qui cum Tito acceſſerant. Duo namque millia de Alexandrino exercitu lecta lecta, tria millia verò ab Euphrate eum ſequebantur, & amicorum ſpectatiſſimus beneuolentia ſimulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptum adminiſtrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hoſpes imperio, & cum fide clariſſima incertæ fortunę ſocius eſt: idemque conſultor in vſus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

An. mun. 4034 à nat. Christ. 72

Ordo exercitus Titi.

CAP. II.

Titus explorator Hieroſolymæ periclitatur.

Titus in Iudæam venit.

PRogredientem verò in hoſtilem terram Titum, antecedebant regia omniaque auxilia, poſt eos viarum ſtratores, caſtrorumque metatores. Deinde rectorum ſarcinæ atque armati. Poſt hos ipſe Titus, & alios lectos habens & ſigniferos, quorum agmen equites ſequebantur. Hi verò ante machinas ibant, & ſecundum illos vnà cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Poſt autem circum aquilam ſigna, & ante ſigna tubicines, deinde acies ſenum virorum ordinibus dilatata. Seruile autem vulgus à tergo cuiuſque legionis, & ante hos ſarcinæ. Omnium verò nouiſſimi mercenarii, eorumque cuſtodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita vt mos eſt Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præſidiis tenebatur. Ibi autem vnam moratus veſperam, mane inde proficiſcitur: peractaque diei manſione, caſtra ponit in loco quem Iudæi ſermone patrio Acanthonaulona vocitant, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod ſignificat vallem Saul, diſtantem ab Hieroſolymis ſtadiis ferè triginta. Hinc ſexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quam tuta eſſet, Iudæorumque animos exploraturus: ſi fortè ſe conſpecto, priuſquam ad manus veniretur, metu cederent. Audierat enim quod erat verum, à ſeditioſis & latronibus oppreſſum populum deſiderare quidem pacem: ſed quod rebellantibus infirmior eſſet, nihil conari. Quandiu quidem per viam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: vbi verò itinere ad turrim Pſephinon declinato, tranſuerſum agmen equitum duxit, infiniti ſubitò proſiliunt, quà muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta eſt egreſſi, equitatum intercidunt. At que alios quidem etiam tunc via currentes, ne cum his qui diuertebant ſeſe iungerent, à fronte oppoſiti, prohibuerunt. Titum verò cum paucis ſeparant. Ille autem vltra quidem minus progredi poterat: à muro

Titus in ciuitatem, quam tuta ſit, Iudæorumque animos exploraturus pergit

An. mun. 4034 à na. Chriſt. 72.

Titus cum hoſtibus fortiter pugnat.

enim cuncta foſſis parebant,& tranſuerſi erant horti, multisque maceriis impediti. Ad ſuos autem in aggere conſtitutos recurſus, intercedente hoſtili manu deſperabatur. Quorum plerique Imperatoris periculum neſciebant: ſed exiſtimantes eum ſecum reuerti, etiam ipſi fugiebant. Titus autem in ſua tantum fortitudine ſitam eſſe proſpiciens ſpem ſalutis, flectit equum: & vt ſe ſequerentur eum clamore comitantes adhortatus, in medios hoſtes irruit, vi ad ſuos tranſire feſtinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & Imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduerſus Titum miſſilibus iactis, cum neque galea neque thorace ſeptus eſſet (non bellator enim ſed explorator, vt dixi, proceſſerat) nullum in eius corpus delatum eſt: ſed tanquam ne eum ferirent, ex induſtria mitterentur, omnia præteruolabant. Gladio verò ſemper à lateribus inſtantes dirimens, multosque ante ora ſubuertens, ſuper cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Cæſaris, vt eum aggrederentur, cohortatio: fugaque & diſceſſio repentina, quocunque diuerreret curſum. Huic autem ſe periculi participes, cùm à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. Vna enim erat vniuſcuique ſpes ſalutis, viam cum Tito patefacere, priuſquam circumuentus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percuſſus eſt: altero verò deiecto & occiſo, equus eius abductus eſt. Titus verò cum cæteris in caſtra ſaluus euadit. Iudæis quidem, quod aggreſſione prima ſuperiores fuerant, inconſulta ſpes animos exrulit, magnamque his in poſterum fiduciam monumentum temporaneum comparauit.

Titus hoſtes fugat, & ad ſuos incolumis & ſaluus redit.

CAP. III.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos caſtrametantes.

CÆſar autem, poſtquam ex Ammaunte legio ſibi coniuncta eſt nocte, luce inde digreſſus ad Scopon accedit, vnde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conſpici poterat: qua parte ſeptentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus eſt, diſtans à ciuitate ſtadiis ſeptem: ibique duabus legionibus ſimul, quintæ legioni verò retrorſum ſtadiis tribus caſtra muniri iubet. Labore namque nocturni itineris attritos milites progredi viſum eſt, vt ſine formidine murum ſtruerent. Mox autem cœpto ædificio, decima quoque legio per Hierichunta aderat à Veſpaſiano præoccupatam: vbi quædam pars armatorum in præſidio fuerat collocata. His autem præceptum erat ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab Oriente ſitus eſt, alteque inter iacente valle diſcernitur, cui nomen eſt Cedron. Intra ciuitatem verò ſine requie confligentium diſſenſionem, tum primum ingens ſubitò bellum foris interueniens refrenauit: & cum ſtupore ſeditioſi Romanorum caſtra inſpectantes, trifariam diſtributa mala, inter ſe iniêre concordiam: rationemque inuicem requirebant, quidnam expectarent, quidue perpeſſi, tres muros contra vitam ſuam pateſentur opponi: belloque tanta ſe fundente licentia, tanquam ſpectatores bonorum operum ſibique vtilium reſiderent mœnibus clauſis, remiſſiſque armis ac manibus. In noſmetipſos profectò, exclamat aliquis, tantummodo fortes ſumus: Romanorum autem lucro ex noſtra ſeditione ſine ſanguine oppidum cedet. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptiſque armis, ſubitò in legionem decimam ruunt: perque vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere diſtributi, armis ob eam cauſam plerique

Caſtra Titi ſtadiis trib. ab vrbe diſtant.

Seditioſi concordiam inter ſe ineunt.

Hieroſolymitani Romanos aggrediuntur.

pleriquedepoſitis (nec enim excurſum Iudæos auſuros eſſe credebant, & ſi maximè vellent, animos eorum ſeditione diſtractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati ſunt : atq; opere quiſq; derelicto, confeſtim alii receſsère : multi autem ad arma properantes, priuſquam ſe in hoſtes conuerterent, feriebantur. Plures autem Iudæis ſemper adiiciebantur, eorum freti victoria qui præceſſerant, & quod cum pauci eſſent, multiplex numerus & ſibi & hoſtibus videbantur, quod ſecunda fortuna vterentur. Romani autem maximè ordinati conſueti, & cum decore atque præceptis bellum gerere ſcientes, ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoque præuenti aggreſſione cedebant. Si quando tamen ſeſe conuerterent ab inſequentibus occupati, & à curſu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebant. Semper verò excurſione gliſcente magis magiſque turbati, poſtremò caſtris pulſi ſunt : totaque legio tunc in periculum ventura fuiſſe videbatur, niſi hoc maturè ſibi nunciato, Titus eis tuliſſet auxilium : multiſque increpans ignauiam, & ſuos à fuga reuocaſſet : Iudæiſque à latere ipſe cum his irruens, quos circa ſe habebat electos, multos quidem occidiſſet, plures verò sauciaſſet, omnes autem in fugam vertiſſet, atque in vallem præcipites compuliſſet. Illi autem prono in loco multa mala perpeſſi poſtquam in aduerſam partem euasêre, flectunt ſe retrum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum eſt. Paulo autem poſt meridiem Titus his qui ſecum erant in ſubſidio collocatis, aliiſque de cohortibus aduerſus excurrentes oppoſitis, reliquum agmen ad murum in ſummo montis ædificandum remiſit. Iudæis autem hæc fuga eſſe videbatur. Cumque ſpeculator quem in muro poſuerant, amictu agitato ſignum dediſſet, frequentiſſima multitudo tanto impetu proſiliit, vt eorum curſus immaniſſimis beſtiis eſſet aſſimilis. Denique in aduerſa acie ſtantium nemo impetum ſuſtinuit : ſed tanquam machina percuſſi, continuo diſſipati, pulſique in montem refugiunt. In aſcenſu autem medio Titus cum paucis relictus eſt : multumque monentibus amicis, qui pro Imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, vt mortem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in diſcrimen veniret, quos ante ipſum ſaluos eſſe non oporteret : ſed potius fortunam ſuam reputaret, quod non militis officio fungeretur, verùm & belli & orbis terræ dominus eſſet : neue in tanta fuga ſubſtiteret, in quo omnia niterentur : hæc ne audire quidem ſimulans, & ad ſe accurrentibus obſtabat : eoſque in ora feriens, cum vi obniterentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & viribus eius & obſtinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitate fugere : ſed in vtrumque latus ab eo declinantes, turſum fugientes inſequebantur. Quos tamen aggreſſus à latere, ipſorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui ſuperiora caſtra muniebant, vbi fugere inferiores vidère, metus ac turba occupat : totumque agmen diſpergitur, ſuſpicantium excurſum quidem Iudæorum ferri non poſſe, Titum verò in fugam verſum : nec enim vnquam illo manente alios fugituros fuiſſe. Et tanquam panico terrore circundati, alius aliò, ferebantur : donec quidam, cùm in media pugna verſari Imperatorem vidiſſent, plurimum metuentes, vniuerſæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid ſibi exprobrantes, quòd Cæſarem deſeruiſſent, totis viribus in Iudæos vtebantur, & ſemel impulſos vrgebant per decliuia. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. Cumque Romani plus poſſent, eò quòd ſuperiores erant, in vallem omnes coacti ſunt. Titus autem contra ſe poſitis imminebat : & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet : ipſe verò cum his,

An. mundi 4034 à Christo nato 72.

Romanos Iudæi caſtris pellunt.

Pugna Iudæorum cũ Romanis.

Romani à Iudæis diſſipati, pulſique in montem refugiunt.

Titi contra Iudæos fortitudo.

Metus ac turba inter Romanos.

Iudæi recedentes pugnant, & in vallem coguntur.

An. mun. 4034 à na Chriſt. 72.

quibus antea, reſiſtendo hoſtes arcebat. Itaque ſi me nihil addentem obſequio, neque inuidia detrahentem, verum dicere oportet ipſe Cæſar bis totam religionem periculo liberauit, atque ita caſtra muniendi copiam militibus præbuit.

CAP. IIII.

De inteſtina pugna azymorum diebus.

Ioannes interius templũ omnesq; eius apparatus occupat, Zelotas fugat, ac ingentem ſeditionẽ concitat.

REmiſſo autẽ pauliſper bello externo, iterũ inteſtinũ ſeditio ſuſcitauit. Azymorumque inſtante die, qui eſt Aprilis menſis quartus decimus (hoc enim ſe primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptiis eſſe liberatos) Eleazarus quidem cum ſociis portam ſubaperiens, introire cupiebat ex populo, qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die feſto ad protegendas inſidias vſus eſt: & ſuorum quoſdam ignotiores, armis ſub veſtibus latentibus inſtructos, quorum plerique impuri erant, occultè inter alios fani occupandi gratia ſubmittit. Illi autem, poſtquam intrauere, veſtimentis abiectis, ſubito armati apparuerunt. Magna verò ſtatim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à ſeditione populus, omnibus ſine diſcrimine putaret, Zelotæ vero ſibimet ſolum inſidias comparatas. Verùm hi quidem relicta portarum cuſtodia, & alii ex propugnaculis deſilientes, priuſquam manus conſererent, in templi cloacas confugêre. Populares verò ad aram delati, & circum templum appulſi conculcabantur, cum lignis paſſim ferroque cæderentur. Multos autem occiſorum inimici priuato odio, quaſi diuerſæ factionis ſocios interficiebant. Et quicunque antehac inſidiatorem aliquem offenderat, nunc agnitus quaſi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias conceſſere nocentibus, progreſſoſq; ex cloacis dimiſerunt. Ipſi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuiſa eſt.

Tripartita ſeditio in duas partes diuiſa.

Quicquid circa Hieroſolymam cauum eſt, & vallibus impeditum repletur.

Titus autem caſtra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excurſus quidem lectos equites ac pedites, quos ſatis eſſe arbitrabatur, poſuit: alium verò exercitum iuſſit totum quod erat vſque muros ſpacium complanare. Cunctis igitur maceriis ac ſepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; oppoſita, quamuis frugifera ſylua exciſa, repletum eſt quicquid erat cauum, & vallibus impeditum. Saxorũ autem eminentiſſimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractatum à Scopo vſq; ad Herodis monumenta fecerunt, ſerpentium ſtagnum continentia, quod olim Bethora vocabatur.

CAP. V.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

HIs denique diebus Iudæi Romanis huiuſmodi inſidias parauêre. Seditioſorum audaciſſimi extra muliebres (quæ ſic appellabantur) progreſſi turres, ſimulato quod pacis eos ſtudioſi pepuliſſent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem verſabantur, & alter ſub altero vitabundi latebant. Alii vero per muros diſpoſiti, populumque ſe eſſe ſimulantes, clamore pacem implorabant, fœduſque poſcebant, portaſque ſe patefacturos eſſe pollicentes. Inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vnà etiam contra ſuos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant, illique ſe vi perrumpere aditus velle ſimulabant, & ciuibus ſupplicare, eumque ad Romanos ſæpiſſime ire conarentur, reuerſi perturbatis ſimiles videbantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites

quidem fide non carebat: ſed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad ſupplicium, illos vero ciuitatem ſibi aperturos ſperarent. opus aggredi feſtinabant. Tito autem ſuſpecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. Pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Ioſephum, nihil mediocre ſentire cognouerat, etiam tunc igitur milites manere loco ſuo præcepit. Iam verò quidam operibus appoſiti, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulſi videbantur, primò quidem cædebant: deinde, vbi ad turres portæ appropinquabant, curſu eos circumueniunt, & à tergo proſequebantur. Qui verò in muro ſtabãt, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum ſimul infundunt, adeò vt multos quidem necarent, plurimos verò ſauciarent, nec enim facilè erat à muro diffugere, aliis retrò violenter inſtantibus, & præter hoc pudor, quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perſeuerare ſuadebat. Quamobrem cum hoſte diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, poſtremo eos à quib circumuenti fuerãt, repulere, quos tamen recedentes vſq; ad Helenæ monumentum, Iudæi vrgendo iaculis ſequebantur, deinde inſolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pellectos, ſcutaq; alte ſublata criſpantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæſar iratus huiuſmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos ſola regit deſperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & inſidias componendo, eorumq; dolos fortuna proſequitur, quod ſunt morigeri, ſibiq; inuicem beneuoli ac fideles. Romani verò, quibus ob diſciplinam & conſuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contra peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium eſt peſſimum, præſente Cæſare, ſine rectore dimicantes. Certè, inquit, plurimùm ingemiſcent militiæ leges, plurimum pater, cum hoc vulnus audierit. Ille quod cum bellando ſenuerit, nunquam iſto modo peccarit: leges autem, ſi cum in eos, qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte vindicent, nunc totum deſertorem exercitum videant. Modo autem ſcituros eſſe eos ait, qui arroganter egêre: quod apud Romanos etiam vincere ſine præcepto ducis, infamiæ eſt. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vſurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quaſi iam iamq; iuſte morituri: Circúmfuſæ verò legiones Titum pro commilitonib. obſecrabant, paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatũm præſens, futuræ compenſatione virtutis. Placatus eſt Cæſar vtilitate ſimul ac precibus, namq; vnius hominis animaduerſionem vſq; ad factum promouendam putabat, multitudinis verò ad veniam. Militibus quidem reconciliatus eſt, multum monens, vt poſt hæc prudentius agerent. Ipſe verò, quemadmodum Iudæorum vlciſceretur inſidias, cogitabat. Interuallo autem, quod vſq; ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coæquato, ſarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum validiſſimos à ſeptentrionali tractu ad occiduum ſeptemplici ordine contra murum prætendit, pedibus in fronte, ac poſt eos equitibus acie terna diſpoſitis mediisq; inter vtroſq; ſagittariis. Excurſibus autẽ Iudæorũ tanto præſidio præcluſis, impedimenta triũ legionum, itemq; alia multitudo ſine timore tranſiit. Ipſe quidem Titus cùm propè duobus ſtadiis abeſſet à muro, ad anguli eius partem contra turrim, quæ appellatur Pſephinos, caſtra poſuit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem, altera vero pars exercitus eam turrim verſus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duûm ſtadiorum ſpacio ſimiliter à ciuitate diſcedens, decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

An. mun. 4034 à na. Chriſt. 72.

Romanorũ militum contra Titi præceptum alacritas.

Iudæorum victoria.

Cæſaris ad milites acris oratio.

Romani milites Titum pro commilitonibus obſecrant.

Quomodo & quibus in locis Hieroſolyma Titus obſidione cinxerit.

An. mundi 4034. à nat. Chriſto 72.

CAP. VI.

Deſcriptio Hieroſolymorum.

Trinus Hieroſo. murus.

Ciuitas autem trino muro circundata erat, niſi quà vallibus inuiis cingebatur, ex ea namque parte, vnius muri habebat ambitum, & ipſa quidem ſupra duos colles erat condita, contrariis frontibus ſemet inſpicientes, intereueniente valle diſcretos, in quam domus creberrimæ deſinebant: collium verò alter, quo ſuperior ciuitas ſedet, multo eſt excelſior, & in prolixitate directior: adeò vt quoniam tutus erat, caſtellum à Dauid quondam Rege vocaretur (*Caſtellum Dauid.*) (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum ſuperius, alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem ſuſtinet ciuitatem, & vndiq; decliuis eſt. Cõtra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra & alia lata valle ante diuiſus, verum poſtea qua tempeſtate Aſamonæi regnabant, & vallem aggeribus repleuerunt, vt templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem eraſam humiliorem fecerunt, vt ex ea quoque fanum ſupereminens cerneretur. (*Acra inferiorem ciuitatem ſuſtinet.*) Vallis autem, quæ Tyropœon appellatur, qua diximus ſuperioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori vſq; ad Siloam pertinet, ita enim fontem, qui dulcis eſt ac plurimus, vocabamus. (*Fons Siloa.*) Foris autem ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinque obſtantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. (*Murus vetuſtiſſimus.*) Trium vero murorum vetuſtiſſimus quidem, propter valles, imminentemque his deſuper collem, quo erat conditus, facile capi nõ poterat. Ad hoc autem, quod loco præſtabat, etiam firmiſſime ſtructus erat, Dauid & Salomonis aliorumq; interea Regum largiſſimis impenſis operi inſumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen eſt Hippico, & ad eam quæ dicitur Xyſtus pertinens, deinde curiæ coniunctus, in occiduam templi porticum deſinebat. Parte autem altera ad occidentem ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiſo, deſcendens in Eſſenorum portam: deinde ſupra fontem Siloam in meridiem flexus, atq; inde rurſus in orientem verſus, qua ſtagnũ Salomonis eſt, & vſq; ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cum orientali porticu templi coniungitur. (*Secundus murus.*) Secundus autem murus à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. Septentrionalem vero tantummodo tractum ambiens, vſque ad Antoniam aſcendebat. (*Tertius murus.*) Tertio muro turris Hippicos principium dabat: vnde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Pſephinam turrim veniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izatæ Regis mater, & per ſpeluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo poſita flectebatur contra fullonis quod dicitur monumentum. cum vetere autem ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ ſic dicitur, deſinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipſe addiderat Agrippa cinxerat, cùm eſſet omnis ante nuda, exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia ſerpebat: templiqque ſeptentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum proceſſerat. Quin & quartus collis incolebatur, cui nomen eſt Bezetha, ſitus quidem ex aduerſo Antoniæ, foſſis autem altiſſimis ſeparatus: quæ de induſtria ductæ ſunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & acceſſus facilis ſit; & minus edita: vnde etiam foſſæ altitudo plurimum turribus celſitudinis adijciebat. (*Bezeta quartus collis.*) Nominata eſt autem pars addita ciuitati voce indigena Bazetha, quod Latino ſermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi deſiderantibus, pater huius Regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita, vt prædiximus, inchoarat. Veritus autem Claudium Cæſarem, ne magnificentiam conſtructionis ad nouarum rerum ac diſcordiæ ſuſpicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab

opere deſtitit. Nec enim expugnabilis eſſet ciuitas, ſi perfeciſſet muros vt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile ſuffodi poſſent, neq; machinis dimoueri: hiſq; murus dilatababiut. Profectò altitudinis quoq; plus habuiſſet, ſi eius magnificentia, qui ædificium aggreſſus erat, minimè fuiſſet inhibita. Rurſus autem idem murus etiam Iudæorum ſtudio fabricatus, ad viginti cubitos excreuit, & minas quidem binis cubitis, propugnacula verò trinis habebat: totaq; altitudo ad viginti quinq; cubitos erigebatur. Murum autem ſupereminebant turres, viginti quidem cubitis in latitudinem, viginti verò in altitudinem, quadratis angulis ſtructæ, & ſicut ipſe murus plenæ ac ſolidæ. præterea ſtructura ac pulchritudo ſaxorum nihil erat templo deterior. poſt altitudinem verò turrim ſolidam viginti cubitis elatam, cellę deſuper ac cœnacula erant, aquarumq; pluuialiũ receptacula, & tortuoſi latiq; ſingulatum aſcenſus. Eiuſmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius verò murus in quatuordecim turres, & antiquus in ſexaginta, diuiſi erant. omne autem ciuitatis in gyro ſpacium triginta tribus ſtadiis finiebatur. Cùm autem totus admirabilis eſſet, tertius murus admirabilor. Pſephina turris ad ſeptentrionem occidentemq; ſurgebat in angulo. qua parte Titus caſtra poſuerat. ex ea namq; per ſeptuaginta cubitos ædita, ſole orto Arabia proſpici poterat, & vſque ad mare, itemque ad vltimum finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam vero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quęque magnitudine ſiue pulchritudine ac firmitate, vniuerſis, quæ toto orbe eſſent, præſtabãt. nam præter naturalem animi liberalitatem, Rex pro amore ciuitatis, operum excellentiam propriis affectibus indulgebat: perſoniſq; tribus chariſſimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, vt dixi, amoris cauſa peremptæ, iis autem bello amiſſis, cum fortiter decertaſſent. Hippicos quidem turris, amici vocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem viginti quinque cubitos in latitudine, itemque longitudine habebant, & excelſæ XXX. cubitos erant, nuſquam inanes. ſupra ſoliditatem verò ſaxisque adunatam compaginem puteus viginti cubitis altus erat imbribus excipiendis: ſuper hunc autem duplici tecto domus, viginti quinque cubitis alta, inque varia membra diuiſa: & deſuper eam minæ quidem binis, propugnacula verò ternis cubitis ambiebant: vt omnis altitudo ad octuaginta cubitos numeraretur. Secunda verò turris, quam fratris nomine Phaſaelon appellauerat, æquè lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pilæ modum facta & ſolida eius altitudo ſurgebat. & ſuper hanc decem cubitis ædita porticus erat, inſtructa brachiis, itemque propugnaculis ſepta. In media verò porticu ſupereminens alta turris ſtabat, in membra magnifica & balneas diuiſa, ne quid regalis ei vſus videtur deeſſe: in ſummo autem propugnaculis miniſque erat ornata, cùm omnis eius celſitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur, & ſpecie quidem videbatur aſſimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul oſtendit ambitu verò ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia verò turris Mariammes (ſic eniim Regina vocabatur) vſq; ad viginti cubitos farta, per viginti alios cubitos in latitudinem tendebat: & magnificentiora cæteriſque ornatiora diuerſoria ſuſtinebat: cùm id proprium, ſeque dignum eſſe Rex putauiſſet, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ virorum nominibus vocitatæ ſunt: ſicut illæ hac munitiores erant, cui fœmina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquagidta quinque cubitos eri-

An. mu[ndi] 4034. à n[ato] Chriſt. 7[...]

Agrippa [...] extruend[...] muro ſur[...]ptus.

Tertius m[u]rus 90. tu[r]res habuit.

Pſephina [t]urris 60. c[u]bitos alta.

Herodes tr[es] turres non[i]nibus perſ[o]narum che[r]iſſimarum appellat.

Hippicos al[ti]tudo 85. cubitorum.

Phaſaeli alt. 90. cub[itorum].

Mariammes tertia turris pulcherrima 55 cubitorum [...] alta.

gebatur,

An. mun. 4034 à 22. Chriſt. 72.

gebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant ſitæ, multo videbantur eſſe maiores. Nam & ipſe antiquus murus, in quo erát, excelſo loco fuerat conditus, & ipſius collis velut quidam vertex altius propè ad triginta cubitos eminebat, ſupra quem turres poſitæ multum ſublimitatis aſſumpſerant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo, nec enim ex vulgarib. ſaxis, aut quæ homines ferre poſſent, verùm ſecto marmore candido, & ſingulis per viginti cubitos longis latiſq; decem, & per quinq; altis erant ædificatæ, quæ ita inter ſe copulata erant, vt ſingulæ turres ſingula ſaxa viderentur: ſic autē manib. artificum in faciem angulosq; formata, vt nuſquā iunctura compaginis appareret.

Aula regia

His autem in ſeptentrionali parte poſitis: intus aula regia coniungebatur: narratione omni præſtantior. Nec enim vel magnificentia, vel ſtructura operis aliqua ex parte ſuperari poterat: ſed tota quidē muro per 30 cubitos edito cincta erat. Æqualis autē diſtantiæ turrib. ornatiſſimis ambiebatur, ornata virorum receptaculis & cœnaculis lectorum centum capacib. Inenarrabilis autem fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis, quæ vbiq; rara videbantur, & faſtigiis ſimul proceritate trabiū & ornamētorum claritudine mirabilia. Membrorū etiā multitudo, & innumeræ ſpecies ædificii, plenaq; omnia ſupellectilis, cū pleraq; in ſingulis ex auro eſſent atq; argento. Adhuc multæ porticus, alia per aliā in circulū flexæ, columnæq; in ſingulis, & quæ interea eas ſub dio patebant ſpatia, cū eſſent vtiq; viridariis ſylviſq; variata, tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, ciſternas vbiq; ſignorum æneorum plenas, quib. aqua effundebatur, multaſq; turres manſuetarum circum latices columbarū. Sed enim neq; pro merito exponi regia qualis fuerit, poteſt: habetq; memoriam cruciatum, referens, quātas res latrocinalis flamma conſumpſerit, nec enim hæc á Romanis incenſa, ſed ab inſidiatorib. inteſtinis, vt ſupra memorauimus in principio diſſentionis, & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: tranſiit autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit.

A latronib. & inteſtinis inſidiatorib. aula regia incenſa.

Templum ſupra duriſſimum collē conditum.

Fanum autem cōditum erat, vt dixi, ſupra duriſſimum collem. Et initio quidem vix templo atq; areæ ſufficiebat, iacens in ſummo planities, quod vndiq; præceps erat atq; decliuis. Cum autem Rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxiſſet, vna porticus aggeri eſt impoſita, & manebat ex aliis partibus nudum, quoad ſeculis poſterioribus, ſemper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus eſt. Perrupto autem ſeptentrionali quoq; muro tantum aſſumpſere ſpacium, quantum poſtea totius fani ambitus incluſerat.

In extruēdo tēplo omnes theſauri ſacri conſumpti.

Triplici autem muro colle circundato, ſpe magis opus extructum eſt: in quo longa ſecula conſumpta ſunt, omneſq; theſauri ſacri, quos toto orbe miſſa Deo munera repleuerant, tàm in ſuperiore ambitu, quàm inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibuſdam verò locis pluribus, non tamen omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obrutis, vt anguſtas vias oppidi coæquarent. Saxa vero quadragenûm cubitorum magnitudinis erant, nam & pecuniarum copia & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodque nunquam poſſe perfici ſperabant, diuturnitate ac perſeuerantia explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera impoſita. Duplices porticus omnes quas columnæ ſuſtinebant quinis & vicenis cubitis altæ, de ſingulis ſaxis marmore candido & laquearia cedrina protegebant, quorum naturalis magnificentia, quodq; ligno raſili erant, apteq; cohærebant, operæ pretium ſpectantibus exhibebat: nulloque aut pictoris aut ſculptoris opere extrinſecus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omniſq; gyrus earum, ſex menſura ſtadiorum cum Antonia concludebatur. Totum

An. mu[ndi] 4034 à n[ato] Christ. 7[…]

Porticus […] ſingulu ſa[…]xu marm[o]re candido columna ſ[u]ſtinent.

autem ſub dio ſpacium variabatur, omnium quidem generum lapidibus ſtratum, quâ verò ad ſecundum templum ibatur, càncellis ſeptum ſexeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: vbi æquis depoſitæ interuallis columnæ ſtabant, legem caſtimoniæ præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locū ſanctum tranſire alienigenas non debere. Sanctum enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus aſcendebatur à primo: quadratumq; ſurſum erat, & proprio muro circundatum, cuius exterior celſitudo, quamuis quadraginta cubitis ſurgeret, tamen gradibus tegebatur, interior autem XXV. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Poſt quatuordecim autem gradus, ſpacium erat vſq; ad murum CCC. cubitis planum. Hinc rurſum alii quinque gradus, & ſcalæ ad portas ducebant: à ſeptentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrinq; videlicet, duæ vero ex oriente. Neceſſariò namq; proprius locus, religionis cauſa mulieribus deſtinatus, muro diſcernebatur: altera quoq; porta opus eſſe videbatur. Contra primam vero, ſecreta erat ex aliis regionib. vna porta meridiana, & vna ſeptentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim tranſire ad mulieres non licebat. Sed nec ſuam portam interiecto muro tranſgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hoſpitibus fœminis, religionis cauſa venientibus, occidua vero pars nullam portam habebat, ſed perpetuus ibi murus erat extructus, inter portas autem porticus, à muro intrò propè à theſauro aduerſæ, magnis & pulcherrimis columnis ſuſtinebantur, erant autem ſimplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant.

Locus pro[…] prius religio[…]nis cauſa mulieribus deſtinatus.

Portarum aliæ auro & argento, vna vero ær[e] Corinthio tecta.

Portarum autem aliæ quidem auro & argento vndique tectæ erant, itemq; poſtes ac frontes; vna vero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento incluſas & inauratas honore ſuperabat. Et binæ fores quidem in ſingulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quiniſdenis etiam latæ. Poſt introitum vero, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinq; cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, ſupra vero quam viginti cubitis celſas, ſingulas autē binæ columnæ duodenûm cubitorum craſſitudine ſuſtinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit, quæ vero ſuper Corinthiam poſita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi ſine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis ſurgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorem: quoniam craſſiori argento atque auro veſtiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tyberii pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres ſegregabat, ad maiorem portam ducebant, namque illis qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipſum vero templum in medio poſitum, hoc eſt, fanum ſacroſanctum, duodecim gradibus aſcendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem quadraginta cubitis anguſtius erat, aditus enim, veluti quibuſdam humeris, vtrinque vicenûm cubitorum producebantur. Prima verò eius porta ſeptuaginta cubitis alta erat, & viginti quinque lata, neque fores habebat: cœlum enim vndique conſpicuum, lateque patens ſignificabat. Erant totæ frontés inauratæ, ac prima ædes omnis perlucebat extrinſecus, auroque circum interiorem fani partem ſplendida, cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione interſepta eſſet, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos eſſet, ac viginti tranſuerſa. Interior vero porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eā auratus paries, deſuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi ſtatura hominis dependebant, & quia contigna-

Fanum ſacroſanctū.

tio

An. mun. 4034 à na. Chriſt. 72.

tio iam intercedebat, templum exteriore humilius videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, ſexdecim verò latas. Ad hæc aulæum lõgitudine pari: hoc eſt, velum Babylonium, hyacintho & byſſo, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, ſed velut omnium rerum imaginem præferens. Cocco enim videbatur ignem imitari, & byſſo terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, byſſo autem ac purpura origine: quoniam byſſum quidem terra, mare autem purpuram gignit: eratq; in eo perſcripta omnis cœli ratio, præter ſigna. Introgreſſus autem inferior pars excipiebat. cuius altitudo quidem habebat ſexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo viginti. Ruſſus autem quadraginta cubiti diuiſi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulſa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & menſam, & thuribulum. Septem verò lucernæ, ſtellas errantes ſignificabant: tot enim ab ipſo candelabro oriebantur. Duodecim verò panes in menſa poſiti, ſignorum circulum atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhoſpito & inhabitabili, deſignabat omnia DEI eſſe, DEOque ſeruire. Intima verò templi pars, viginti cubitorum erat. Diſcernebatur autem ſimiliter velo ab exteriore, nihilque prorſus in ea erat poſitum: inacceſſa verò, & inuiolata, & inuiſibilis omnibus habebatur, ſanctúque ſanctum vocabatur. Circa latera verò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto ſuſpenſa: & ad vtrunque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quò minus erat anguſtior, celſior autem XL. cubitis, nec ita vt inferior ambitioſa. Colligitur enim centum cubitorum celſitudo vniuerſa, cum in ſolo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. Cruſtis enim aureis grauiſſimis vndique tecta, vltra primos ortus igneo ſplendore lucebat: vt cum intuerentur contendentium oculi, quaſi ſolis radiis auerterentur. Hoſpitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo ſimilis videbatur. Nam vbi deauratum nõ erat templum, candidiſſimum erat. In ſummo autem aureis verubus horrebat acutiſſimis, ne ab inſidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem ſaxorum eius longitudo XLV. cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo ſex. Ara verò pro templo, quindecim cubitis alta, lata verò & longa cubitis quadragenis, quadrataque ſtans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie aſcenſus in eam clementer arduus reſupinabatur. Sine ferro autem conſtructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramque cingebat ex pulcherrimo ſaxo lorica gratiſſima, vſque ad cubitum ſurgens, quæ populum à ſacerdotibus ſegregabat. Gonorrhæos, hoc eſt, ſemine fluentes, itemque leproſos tota ciuitas arcebat, & fœminis menſtrua ſoluentibus clauſa erat. Prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus tranſgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia caſti fuiſſent, ab interiori aula, & qui puri eſſent, à ſacerdotibus prohibebantur. Qui verò ex origine ſacerdotum genus ducentes, cæcitatis cauſa munere nõ fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, parteſq; generis conſequebantur: veſtibus tantũ vtebantur plebeis: quoniam ſacerdotali ſolus qui ſacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare verò templumque accedebant carentes omni vitio Sacerdotes, veſte quidem amicti byſſina: maximè verò mero abſtinentes, ac ſobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipſis non tamen ſemper aſcendebat, ſed diebus quibuſque ſeptimis, & per ſingulos menſes Calendis: vel ſi quando patria

Aulæum ſiue velum Babylonium colorum mixtione mirabili opere factum.

Aulæi ſiue veli ſignificatio.

Tria mirabilia opera, Candelabrũ, menſa & thuribulũ.

Exterior templi facies cruſtis aureis grauiſſimis vndiq; tecta.

Ara ſine ferro constructa.

Lorica populum à ſacerdotibus ſegregat.

Sacerdotes in veteri teſtamento mero abſtinentes, ac ſobrii religionis metu.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

feſtiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et ſacrificabat velamine præcinctus, eoque tectus femora vſque ad genitalia: linteum vero habens intrinſecus demiſſum vſque ad pedes, & hyacinthinum deſuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata ſuſtinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis vero fulgura deſignantibus. Pectoris autem veſtimentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc eſt, auri, purpuræ, cocci, byſſi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus eſſe contexta. iiſdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci ſimilis videbatur: duabus autem fibulis aureis, aſpidum ſpecie vinciebatur: quibus incluſi erant optimi maximique ſardonyches, ſcripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes.

Pontificis veſtimenta.

ex altera vero parte duodecim pendebant alii lapides, in quatuor partes terni diuiſi, hoc eſt, ſardius, topazius, ſmaragdus, carbunculus, iaſpis, ſapphirus: achates, amethyſtus, lyncurium: onyx, beryllus, chryſolithus. quorũ ſingulis ſingula item cognomina erant ſcripta. Caput autem byſſina tiara regebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, ſcriptas ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veſte non ſemper, ſed alia ambitioſa vtebatur, illa vero ſi quãdo adyta introibat. ſolus autem atque ſemel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca ſuper his exponenda ſunt.

Gemma in Pontificis ornatu precioſiſſima.

cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticuum ſita erat prioris templi, quæ ad occidentem ſeptentrionemque ſpectarent. in ſaxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus Herodis Regis fuit, vt maxime ingenii ſui magnificentiam demonſtrauit. Primum enim à radicibus ſaxum ipſum leuib. cruſtis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel aſcendere vel deſcendere tentauiſſent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne ſpacium Antoniæ in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiæ latitudinem ac deſcriptionem habebat, diuiſam in omnem vſum habitationum & ſpeciem, id eſt, atria, & balnea, & aulas caſtris aptiſſimas: vt quantum ad vſum neceſſarium pertinet, ciuitas videretur, magnificentia vero palatium.

Antonia deſcriptio.

inſtar vero turris toto habitu formata, quatuor aliis per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quę vero ad meridianum orientalemque angulum ſita erant, ſeptuaginta cubitis eminebat, vt ex ea totum templum videri poſſet. Qua vero porticibus iungebatur, vtrinque deſcenſus habebat, vnde cuſtodes commeabant. ſemper namque in ea Romani milites reſidebant: & cum armis appoſiti cuſtodes, ne quid populus feſtis diebus noui committeret, obſeruabant. caſtrum enim erat impoſitum oppido quidem templum, templo vero Antonia. In hac autem porticu cuſtodes erant, & ſuperioris ciuitatis aliud caſtellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita vt dixi, ab Antonia ſeparabatur: qui cum omnium eſſet altiſſimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque ſeptentrionali ſolus obſtabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum ſcribere plenius cupiens, in præſentia ſatis dixi.

Antonia ciuitati non abſimilis.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

Multitudo circa Simonem 15 millia.

CAP. VII.

Deditionem Iudæi recuſant, & Rom. adoriuntur.

PVgnaciſſima autem maximeque diſſentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta vero decem millium duces, quibus ipſe quaſi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum eſſent numero quinq; millia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Soſæ Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, ſex armatorum millia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi accerſerant etiam Zelotarum, depoſitis diſcordiis, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio vtebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter ſe gerentibus: populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab vtriſq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidẽ ſuperiorem ciuitatem, murumque maiorem vſq; ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & vſque ad Monobazi aulam deſcendit. Is Rex erat Adiabenæ gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior eſt ciuitas, vſque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem templum & circum templum aliquatenus, itemque Ophlam, & vallem quæ Cedron appellatur. & aliis quæ interiacebant incenſis, mediũ bello quod inter ſe gerebant ſpacium aperuere. Nec enim caſtris Romanorum prope murum poſitis, intra ciuitatem ſeditio quieſcebat: ſed ad primum eorum impetum pauliſper ſanitate recepta, mox ad priſtinum morbum rediere. Ruſuſq; diſcreti, pro ſua quiſq; parte pugnabãt: omnia faciendo, quæ obſidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis paſſi ſunt, quam ipſi ſe tractarunt: neque poſt illos ciuitas aliquid nouę calamitatis experta eſt. Sed illa quidem grauiores prius caſus pertulit, antequam ſubuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod ſeditio ciuitatem, Romani vero ſeditionem cepere, quæ multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduerſas ſuis, iuſticiam vero recte quis Romanis aſcriberet. intelliget autem quod dies cuique ſuggeſſerit. Veruntamen his intra ciuitatem ita ſe habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, qua muros aggrederetur explorabat. Hæſitanti autem, quia neceab ea parte adiri poterat pedibus, qua valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumẽtum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec ſecundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non ſatis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem ſuperiorem ciuitatem, & per Antoniam templum capi poſſe cogitabat. Hæc eo colluſtrante, quidam ex eius amicis, Nicanor nomine, ad humerum læuum ſagitta percutitur: cum propius vna cum Ioſepho acceſſiſſet: pacemq; in muro ſtantibus (dicendi enim peritus erat) ſuadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæſar ex eo quod nec ad ſalutem ſe hortantibus abſtinuere, excitatur in obſidionem: ſimulq; ſuburbana militibus vaſtare permittit, collectaque omni materia, iubet aggerem conſtrui. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & ſagittarios conſtituebat, & ante eos balliſtas, aliaſq; machinas atq; tormenta: quib & excurſus hoſtium in opera prohiberet, & qui ex muris obſtare tentarent. Cæſis autem arboribus, momento ſuburbana nudata ſunt: collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus eſſet exercitus, nec Iudæi ſegnes erant. populum

Simonis cõtra Ioannem caſtra.

Seditio ciuitatem, Romani vero ſeditionem cepere.

Titus foris circuiens qua muros aggrederetur explorat.

Nicanor ad humerum læuũ ſagitta percutitur.

qui-

An. mūdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

quidem in rapinis ac cædibus conſtitutum fiducia tunc habebat, quod reſpiraturus eſſet: illis aduerſus hoſtes diſtracta, exiſtimantem pœnas ſe ab noxiis repetiturum, ſi Romani ſuperaſſent. Ioannes autem quamuis in externos ſocii ſui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quieſcebat, proximus enim erat obſidioni, miſſilibus per murum diſpoſitis, quæ pridem Romanis abſtulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant.

Miſſiliū poſſeſſio Iudæis propter imperitiam inutilis.

Sed horum poſſeſſio, propter imperitiam pleriſq; non erat vtilis, pauci autem à transfugis docti, male vtebantur inſtrumentis. Sed cum lapidibus & ſagittis aggerem iacientibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam conſerebant. Operantes autem crates ſuper vallum oppoſitæ protegebant, omnibuſque legionibus contra excurſus erant machinæ comparatæ mirabiles, præcipue vero decimæ legionis balliſtæ vehementiores, & tormenta ſaxorum, quibus non ſolum irruentes, ſed etiam ſuper murum ſtantes auertebantur. nam & ſingula ſaxa talenti pondus æquabant, & vltra ſtadii modum torquebantur. ictus autem non ſolum primis quos offendiſſet, ſed aliquando poſterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi ſane cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum ſono ac fremitu noſcebantur, ſed etiam claritudine proſpiciebantur. denique ſpeculatores in turribus præſidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, ſaxumque ferretur. patria lingua clamantes, filius venit. itaque præſcicbāt, in quos veniret, atque ita vitabant: & hic eueniebat, vt illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides, tunc enim miſſi, non ſimiliter incertos ictus habebant, multosque ſimul vnius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris inſtruendi Romanis copiam dabant. omni vero eos molitione atque audacia, die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & ligno ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum ſpatium metiuntur: nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam deſuper telis petebantur. Cumq; pares interuallo arietes inueniſſet, eos applicant: propiuſque diſpoſitis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulſari iubet.

Titus ex tribus partibus murum pulſari iubet.

Sonitu autem circumſtrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium ſublatus eſt, itemque ſeditioſos pauor inuaſit. Et quia periculum commune vtriſque videbatur, communiter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter ſe diſcordibus, quia omnia pro commoditate hoſtium facerent: cum ſi non perpetuam concordiam ſibi Deus præbeat, ſaltem in præſentia contra Romanos oporteat conſpirare. Simon autem præcone miſſo, volentibus extemplo ad murum egrediendi copiam dedit: idemque & Ioannes, licet minus crederet, permiſit.

Seditioſi odiorum ac diſcordiarū obliti, in vnū corpus coëunt.

Illi autem obliti odiorum, ac diſcordiarum ſuarum, in vnum corpus coeunt: murumque amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant, contra machinas Romanorum, contraque impulſores arietum, eoſque ſine intermiſſione telis petebant. audaciſſimi vero catervatim proſilientes, machinarum tegmina diſſipabant: hisque appoſitis irruentes, peritia quidem pauca, plura vero audacia perficiebant. Semper autē aderat adiumento laborantibus ipſe Titus: & iuxta vtraſque machinas equitib. ac ſagittariis ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes vero à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, niſi quod quintę legionis aries commouit angulum turris: murus autem ſtabat incolumis. nec enim ſtatim cum turri periculum ſenſit, quæ multo altius eminebat, nullamque partem muri ſecum trahere poterat in ruinam.

Aries angulū turris commouet.

Cum autem ab excurſibus paululum quieuiſſent, obſeruato Romanos per opera & caſtra eſſe

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

diſperſos, quia labore & formidine Iudæos diſceſſiſſe arbitrarentur, excurrunt omnes qua turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque operibus iniiciunt. Vſque ad caſtrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati ſunt, & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem diſciplina vincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant in fugam verſis, aliis qui colligerentur inſtabant. Grauis autem circum machinas pugna commiſſa eſt, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusque clamor vtrinque tollebatur, & multi qui in fronte ſteterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia ſuperiores erant, ignisque opera tetigerat, incenſaque omnia cum inſtrumentis penitus eſſent, niſi lecti de Alexandria reſtitiſſent plerique, præter opinionem ſui viriliter dimicantes. nam glorioſiſſimis in hoc bello prælati ſunt, donec imperator equitum valentiſſimis comitatus, in hoſtes irruit: & ipſe quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam verſa, omnes compulit in ciuitatem, eoque modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna vnum ex Iudæis viuum capi contigit, eumque Titus crucifigi pro muro iuſſit, ſi forte reliqui vel hoc ſpectaculo territi concederent. Poſt eius vero diſceſſum etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus ſagitta percuſſus, continuo periit: magnumque & Iudæis luctum, & ſeditioſis mœrorem reliquit. nam & manu promptus erat, & ſapientia nobilis.

Titus Iudaos in fugam vertit, omneſque in ciuitatem compellit.

Ioannes Idumaeorum dux, pectus ſagitta percuſſus, perit.

CAP. VIII.

De caſu turris & duorum murorum obtentu.

NOcte vero quæ ſecuta eſt, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres Imperator Titus quinquagenum cubitorum conſtrui præcepiſſet, vt his per aggeres ſingulos poſitis, hinc hoſtes in muro ſtantes facilius in fugam verteret, vna earum ſponte ſua nocte intempeſta lapſa eſt. ingenti vero ſonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos ſuſpicati, ad arma currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. cumque nemo quid accidiſſet referre poſſet, diu queruli alius aliud opinabantur: nulliſque interuenientibus hoſtibus ſemetipſos timebant: ſignumque diligenter ſinguli à proximis requirebant, tanquã Iudæi iam caſtra poſſiderent: Panicoque terrore capti videbantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, verum cunctis indicari iuſſit: tandemque tumultus eo nuncio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter ſuſtinentes, male turribus affecti ſunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac ſagittariis, ſaxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipſi poterant celſitudinem, & turres excidendi ſpes non erat. cumq; neque euerti propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile poſſent, vltra iactum teli fugientes, arietum impetus non vetabant: qui ſine intermiſſione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Nicona vocabant, quod omnia vinceret, quamuis & antea defeſſi erant pugna & vigiliis, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male conſulerent, murum ſibi ſuperuacuum eſſe credentes, quibus alia duo munimẽta ſupereſſent, laſſatio; plurimi receſſere. cum autem Romani qua primum murum Nicon perruperat, aſcendiſſent, ad ſecundum omnes Iudæi relictis cuſtodiis refugerunt portis aut Romani qui tranſierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem

Nicon, id eſt, victor magnus aries Romanorũ.

hoc

hoc modo potiri muro, quinto nonas Maii, & partem eius maximam diruunt, & ſeptentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Ceſtius vaſtauerat. Titus autem notato qua Aſſyriorum caſtrũ eſt, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat ſpacio: & vltra ſagittæ iactum à ſecundo muro ſeparatus, oppugnationem ſtatim aggreſſus eſt. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter reſtiterunt. Et Ioannes quidem, eiuſque ſocii ex Antonia & ſeptentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauſerant, vſque ad portam qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sępe autem proſilientes è portis, cominus dimicabant: compulſique intra muros in conflictu quidem Romanorum diſciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali autem certamine ſuperabant. eos enim fortuna atque ſcientia, Iudæos vero audacia, quam timor aleret, ſuſtentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & iſtis ſuberat ſpes ſalutis, & Romanis citæ victoriæ. neutros autem laſſitudo fatigabat, ſed aggreſſiones, murorumque oppugnationes, & excurſus crebri per cuneos, diebus totis agebantur; nullaque præliorum ſpecies aberat, cum à prima luce incipientia vtriſque inſomniis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis vero, ne Iudæi caſtra peruaderent. itaque in armis pernoctantes, prima luce vtrique pugnæ parati erant. Et Iudæi quidem certabant; quis eſſet promptior ad periculum, eoq; modo gratia emineret apud duces ſuos. maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoque modo illum ſinguli ſubiectorum colebant, vt ad ſemet quoque interficiendos parati eſſent, ſi hoc ille iuſſiſſet. Romanos autem ad virtutem hortabatur conſuetudo vincendi, & qui vinci non aſſueuerant, crebræque militiæ, exercitationesque perpetuæ. & imperii magnitudo: ante omnia vero Titus ſemper vbique præſens. nam & inertia, ſpectante atque opitulante Cæſare, grauiſſimum facinus videbatur: & ei qui bene decertaſſet, teſtis aderat, qui tenderet præmium. præterea fructus erat, vel cognoſci ſolum principi virum fortem: idcirco multorum maior viribus alacritas demonſtrata eſt. Denique iſtis ipſis diebus, validiſſima Iudæorum acie inſtructa pro mœnibus, teliſque vtrinque miſſis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Rom. progreſſus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hiſque diſiectis, hoc impetu duos fortiſſimos perimit, vnius obuiam tendentis ore percuſſo, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex mediis hoſtibus ad ſuos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem inſignis erat; æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent conſiderabant: morsque his leuiſſima ducebatur, ſi quo interfecto hoſte cecidiſſent. Titus autem non minus ſaluti militis, quam victoriæ conſulebat: & temerarios impetus deſperationem dicens, ſolam vero eſſe virtutem, ſi quis prudenter & caute ſine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, viros eſſe præcipiebat.

CAP. IX.

De Caſtore Iudæo Romanis illudente.

Itaque ſeptentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam verſutus ac ſubdolus, Caſtor nomine, cum decem aliis militibus ſuis delituerat, fugatis cæteris formidine ſagittarum. Hi cum pauidi ſub loricis aliquandiu quieuiſſent, concuſſa turri ſurgunt: exten-

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Romani primo muro potiuntur.

Iudæorũ cum Romanis cõflictus.

Iudæos audacia ſuſtentat.

Romanorum vincendi conſuetudo.

Longinus in mediã Iudæorũ aciem irruit & diſturbat.

Caſtor Iudæus verſutus ac ſubdolus.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

tisque manibus, Caſtor veluti ſupplex Cæſarem implorabat: & voce miſerabili, vt ſibi parceret, obteſtabatur. Cui Titus pro ſimplicitate ſua credulus, iamque Iudeos exiſtimans belli pœnitere, arietes quidẽ impulſione ceſſare iubet, ac ſagittarios ſupplicibus prohibet, Caſtori autem quid vellet eloqui permittit. cumque ille reſpondiſſet, ad fœdus velle deſcendere: Titus gratulatum ſe ait, ſi omnes eadem ſentire voluiſſent: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Caſtoris ſociis quinque itidem ſupplices eſſe ſimularent, cæteri nunquam ſe Romanis ſeruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis ſuper hoc ambigentibus, ceſſabat expugnatio. Caſtor autem interea Simonem per internuncios admonebat, vt dum vacuum eſſet tempus, de rebus vrgentibus conſilium caperet: pauliſper enim ſe illudere Imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes ſocios videbatur. illi autem velut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisque percuſſis velut interfecti ceciderunt. Titus vero eiuſque ſocii obſtupuere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuiſſent: mirabanturq; ſimul audaciam, & calamitatem miſerabantur. Interea Caſtorem ad natem quidam ſagitta percutit, tumque ille telum extractum imperatori oſtendens, iniqua ſe perpeti querebatur. At Titus incuſato qui hoc emiſerat, aſtantem Ioſephum mittit, vt Caſtori dexteram porrigeret. verum is neque ſe iturum, nihil enim ſanum ſupplices cogitare, reſpondit: & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum vero quidam ex perfugis Æneas, iturum ſeſe dixiſſet ad eum, inuitante Caſtore, vt etiam ſecum in quo ferret argentum aliquid ſuſciperet: ad hæc ille ſtudioſe aperto ſinu accurrit: alter vero ſuper eum ſaxum demiſit. Et ipſum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: ſed alium militem qui aderat, vulnerauit. Cæſar vero fallaciam reputans, intellexit miſericordiam in bello nocere, minuſque decipi calliditate ſæuitiam: arietisque impulſionibus, iracundia fraudis, vehementius vtebatur. Caſtor autem eiuſque ſocii turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammas in eiuſdem miſſi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam ſe ignibus tradidiſſent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto poſtquam primum ceperat: fugatisque inde Iudæis, intro cum lectis mille tranſit, quos circa ſe habebat, armatis: vbi noua ciuitas & lanæ venditores erant, fabrique ærarii, veſtiumque mercatus, & ad murum anguſtæ viæ tranſuerſæ tendebant. Enimuero ſi vel ſtatim muri diſturbaſſet maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vaſtaſſet, nullũ credo damnum victoriæ fuiſſet admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri ſperans, cum liceret capere facilem diſceſſioni aditum non dilatauit, nec enim quibus conſulebat, inſidiaturos ſibi putabat.

Miſericordia in bello nocet.

Titus ſecundum murum capit.

CAP. X.

De ſecundo muro bis obtento a Romanis.

DEnique poſtquam ingreſſus eſt, neque occidi quenquam permiſit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: ſed tam ſeditioſis, ſi pugnare vellent, ſine populi detrimento copiam dabat, quam ipſi populo fortunas proprias ſe redditurum pollicebatur. Plurimi namque petebant ſibi ciuitatem ſeruari, templum vero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicoſi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod cæteram ciuitatem tenere non poſſet, has proponere con-

Bellicoſi Titi humanitatẽ pro inertia ducũt,

ditio-

An. mūdi 4034. à Chriſt. na. 72.

ditiones putabant. mortem autem populo denunciantes, & ſi verbum quiſquam de traditione feciſſet, pacemve nominaſſet, mox interficiendum eum eſſe minitantes, Romanis qui introiere, alii per viarum anguſtias obſtabant, alii ex ædibus: alii murum per ſuperiores portas egreſſi, pugnare cœperunt, quibus rebus perturbati cuſtodes, de muro ſeſe demiſerunt, relictiſque turribus in caſtra receſſerunt clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hoſtibus cingerentur: foris autem degentium clauſis contubernalibus metuentium, creſcente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumque ſcientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbentibus pellebantur, cum magis neceſſitate reſiſterent. neque enim multis ſimul fugiēdi copia per anguſtias muri patebat: omneſq; pene qui tranſierant, perempti fuiſſent, niſi Titus eis opem tuliſſet. Diſpoſitis enim per ſumma viarum ſagittarijs, & vbi plus erat multitudinis aſtans, miſſilibus hoſtes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitque tam diu, ſagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites receſſere. Romani quidem ita ſecundo muro potiti, ad extremum pulſi ſunt. Oppidanis vero qui pugnaces erant, ſpiritus creuit: & ſecundis rebus amentes erant, neque Romanos auſuros eſſe ad ciuitatem accedere ſuſpicantes, neque vinci ſe poſſe, ſi ad prælium proceſſiſſent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum ſententiis Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulſa fuerat, ſupereſſe cernebant: neque famem, iamiamque ſerpentē. adhuc enim malis publicis alebantur, & ſanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant, populi tamen interitum ſeditioſi pro leuamine ſui ducebant: & ſolos eos qui pacem non probarent, ſaluos eſſe cupiebant, quique viuere contra Romanos optarent. contrariam vero multitudinem, velut onus quoddam, conſumi gratulabantur. & ita quidem circa ſuos affecti erant. Romanos autem, qui ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, diſiecti muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum ſuſtinuere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggreſſum nequaquam ferre potuerunt: ſed vi coacti, rurſum quo antea refugerant. ille autem interim muro potitus, totam eius ſeptentrionalem partem ſtatim depoſuit: in meridiana vero per turres præſidia collocauit.

Romani ab Iudæis vrbe pellūtur.

Iudæis ſpiritus creſcunt.

Populus inopia laborat, & penuria vict^9 multi deficiunt.

Titus ſecundo muro iterum potitur.

CAP. XI.

De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Ioſephi pro deditione facienda, & fame obſeſſorum.

IAmque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuiſſimi temporis eius obſidio: ſpatiumque conſilii ſeditioſis eſſe dandum, ſi quid diſturbatione ſecundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas poſſe ſufficere: & ipſe otio commode vtebatur. Nam cum dies adueniſſet, quo militibus oportebat alimenta diſtribui, in conſpicuo hoſtibus loco ductis, iuſſit duces ordinato exercitu pecuniam ſingulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducētibus: locaq; ſuburbana per multum ſpacium auro argentoque lucebant. Illo autem ſpectaculo nihil aut iucundius ſuis, aut horribilius hoſtibus videbatur. ſpectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & ſeptentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneres, nullamque ciuitatis partem quam non infuſa multitudo tegebat. metus autem quamuis auda-

Titus expugnatione omiſſa, pecuniam ſingulis numerare iubet.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

ciſſimos ceperat, omnem ſimul exercitum armorumq; pulchritudinem conſpicientes, & ordinationem virorum. Et fortaſſe ad illam ſpeciem ſeditioſi animos mutauiſſent, niſi malorum immanitate, quæ in populum commiſerant, dandam ſibi veniam à Romanis deſperaſſent: imminente autem, ſi deſtitiſſent, morte ſupplicii, bello mori præſtabilius eſſe ducebant.

Fatũ innocentes cũ nocentib. & ciuitatem cum ſeditioſis perire decreuerat.

præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum ſeditioſis perire decreuerat. Quatriduo per ſingulas legiones alimenta conſecuti ſunt. Quinto autem die cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare ſenſiſſet, bifariam diuiſo exercitu, Antoniam verſus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: iſta parte ſuperiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. nanque hoc niſi cepiſſet, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à ſingulis legionibus ſinguli.

Romani operantes a Iudæis prohibentur.

Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis ſociis infeſtantibus prohibebantur: ad Antoniam vero ab Ioannis ſociis cum multitudine Zelotarum, non ſolum quia de ſuperiore loco pugnabant, verumetiam quia machinis iam vti didicerant. paulatim enim vſus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem baliſtas trecentas, & quadraginta tormenta ſaxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem ſibi ſaluam fore fortunam ſciens, & perituram eſſe ciuitatem, vna & obſidioni vehementer inſtabat: nec pœnitudinem Iudæis ſuadere ceſſabat: conſiliumque factis admiſcens, & orationem ſæpe armis efficaciorem cognoſcens, tam ipſos vt ſaluari vellent rogabat, tradita ſibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quam & Ioſephum allegabat, patria lingua verba facturum, ſperans eos hominis gentilis monitu aliquid remiſſuros.

Titi erga Iudæos benignitas. Ioſephi ad Iudæos oratio.

Itaque Ioſephus murum circumiens, ſimulque extra teli iactum ſtans, vnde exaudiri facilius poſſet, multis orabat, vt ſibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neve contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim ſancta reuereri, cum quibus nulla ſibi ſocietas eſſet, manusque ſuas ad hoc vſque cohibere. ipſos vero in his edoctos, cum ſeruare poſſent, ſponte ad eorum interitum ruere. quin potius viderent muros concidiſſe firmiores, excisis vero infirmiores ſupereſſe? Romanorumque vires cognoſcerent ſuſtinere non poſſe hisq; ſeruire non eſſe nouum, neque inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum ſit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. ſemel autem ſubditum, qui multo tempore paruiſſet imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in poteſtate ſunt omnia.

Fortuna & Deus cum Romanis.

Nam quid Romanos effugiſſe, niſi quod propter æſtus aut frigora eſſet inutile? imo vero tranſiſſe ad eos vndique fortunam, Deumque per ſingulas nationes ducentem imperium, nunc eſſe in Italia. Hanc autem validiſſimam legem, tam feris beſtiis quam hominibus eſſe præfinitam, potentioribus cedere: apud eosque eſſe victoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & aliis ſubſidiis meliores, ceſſiſſe Romanis: quos niſi Deum ſciſſent illis fauere, nunquam perpeſſi fuiſſent. ipſos vero qua tunc fretos reſiſtere, cum ex magna parte capta ſit ciuitas: ciues autem etiam ſi muros integros haberent, excidio pariter affecti ſint.

Fames ciuitatem tenet.

Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem conſumi populum, continuo vero etiam bellatores interituros: nam etſi Romani deſierint, & ab obſidione ceſſauerint, neque ciuitatem ſtrictis gladiis irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus aſſidere, quod horis ſingulis aleretur: niſi forte

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

contra famem quoque arma caperent ac dimicarent, ſolique poſſent etiam infortunium ſuperare. His addebat, optimum eſſe ante intolerabilem calamitatem mutare ſententiam: dumq; liceret, ſalutare conſilium ſequi. Nec enim antea geſtorũ cauſa ſuccenſere Romanos, niſi ad finem vſq; inſolentes eſſent, natura eos eſſe in imperiq manſuetos, atque iracundiæ præferre quod vtile eſt. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque deſertam habere prouinciam: idcirco velle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam ſalutem daturum ſi vi ceperit ciuitatem, præſertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti ſunt fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non poſſint famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Ioſephum multi in muro ſtantes vituperabant, multi vero conuiciis, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifeſtis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles tranſit hiſtorias: O miſeri, vociferans, veſtrorumque auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quaſi quem alium ſic vicerimus. Quando autem, non Deus omnium conditor, Iudæorum defenſor eſt, ſi læduntur? Non reſipietis? Vnde progreſſi pugnatis, quantumque auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc ſanctum locum quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horreſco: ſed tamen audite, vt cognoſcatis non ſolum vos Romanis, ſed etiam Deo reſiſtere. Nechias qui tunc Rex erat Ægyptiorum, idemque Pharao vocabatur, cum infinita manu deſcendit, Reginamque Saram materni noſtri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noſter? Armis credo vltus eſt iniuriam? Atqui 318. præfectos habebat, quorum ſingulis infinita multitudo parebat. An ipſe quidem quieſcere maluit abſente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluiſtis, inuictum ſibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne ſecunda veſpera incorrupta Regina remiſſa eſt ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde cruentaſtis locum, ac tremens nocturnis ſomniis Ægyptius exagitatus aufugit, auroque & argento amantiſſimos Deo donauit Hebræos. Dicam tranſlata in Ægyptum maiorum noſtrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis an Regibus alienigenis ſubiacerent, armis ac mœnibus vlciſci poſſent, ſemetipſos Deo potius permiſere. Quis neſcit Ægyptum repletam omni genere ſerpentium, omnique morbo corruptam? Quis terram infructuoſam?, quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes noſtros cum præſidio incruentos, & ſine periculo deduci, quos Deus ſibi ſacerdotes ducebat? An non ab Aſſyriis raptam nobis ſanctam Arcam, Palæſtina & Dagon ſimulacrum gemuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero occultis corporum, ac per ea cum cibo viſceribus exhauſtis, cymbalorum ab tympanorum ſono manibus noxiis reportauerunt, ſanctum placationibus expiantes; Deus erat qui hæc parentibus adminiſtrabat. propterea quod omiſſis armis ac manibus eius ſe iudicio permiſere. Rex Aſſyriorum Senacherib, cum totam ducens Aſiam ad hanc vrbem caſtra poſuiſſet, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quieſcentes in votis erant, & Angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? poſteroque die excitatus Aſſyrius 185. millia reperit mortuorum, atque ita cum reliquis Hebræos inermes, nec perſequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone ſeruitium, vbi per annos 70. populus exulans. non ante libertatem recepit, quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam eſt proſecutus, iterumque auxiliatori ſuo ſacerdotum

Imperator cũ Iudæis dexterã iungere cupit.

Ioſephus ad gentiles hiſtorias tranſit.

Nechias ſiue Rex Ægyptiorum.

Iudæi annos 400. tyrãnis in Ægypto ſubiacẽt.

Arca ſancta ab Aſſyriis rapta, & Iudæis reſtituta.

Senacherib Rex Aſſyriorum.

Babylonica captiuitas.

An. mũdi 4034. Christi. 72.

more ſeruiebant Breuiter dicam, nullum eſt operęprecium quod armis parentes noſtri fecerint, aut non ſine armis Deo permiſſa poteſtate impetrauerint. Domi autem manentes, vt placebat iudici ſuperantes. Pugnantes vero, ſemper de ſpe deciderunt.

Hieroſolymæ a Babyloniorũ Rege vaſtatio.

Nam vbi Rege Babyloniorum vrbem obſidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias Rex noſter cum eo congreſſus eſt, tam ipſe captus eſt, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille Rex veſtris ducibus, eiuſque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiam vociferantem, inuiſos eſſe eos Deo propter delicta quæ in eum commiſerant, captum iri autem niſi traderent ciuitatem, neque Rex neque populus interfecit.

Ioſephi in Iudæos acris oratio

Sed vos (vt intus geſta prætermittam, neque digne poſſum iniquitates veſtras exponere) me, qui vobis ſalutem ſuadeam, querimini, teliſque appetitis irati, quod vos veſtrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus eſt Epiphanes, obſidente ciuitatem, multis modis offenſa diuinitate, maiores noſtri cum armis progreſſi, ipſi quidem in pugna perempti ſunt, oppidum vero ab hoſtibus direptum eſt: ſanctumque per triennium ſexque menſes penitus deſolatum eſt. Et quid pluribus opus eſt? Ipſos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarum impietas? Vnde ſeruire cœpimus?

Iudæi a ſeditione maiorum ſeruire cœperunt.

Nonne à ſeditione maiorum, quando Ariſtobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deos indignos libertate ſubiecit? Denique tres menſes obſeſſi, quanquam nihil quale vos in ſanctum legeſque deliquerant, & maioribus ad bellum ſubſidiis vtebantur, ſeſe tradiderunt. Antigoni autem filij Ariſtobuli neſcimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate perſequebatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Soſium & Romanum adduxit exercitum. circumdati vero per ſex menſes obſidebantur, donec capti peccatorum ſuorum ſupplicia pependerunt: direptaque eſt ab hoſtibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data ſunt. Oppugnationi vero ſine dubio cohæret excidium. Oportet ergo, vt opinor, ſacri loci poſſeſſores iudicium Deo de omnibus permittere: manuſque tunc humanas contemnere, cum à ſuperno ipſi iudice non recedant.

Iudæorũ in legem Dei peccata.

Vos autem quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egiſtis? Quid, quod is execratus eſt, prætermiſiſtis? Quantum autem illos, qui cito periere, impietate ſuperaſtis? nam occulta dedignantes peccata, hoc eſt, furta, inſidiaſque atque adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouaſque maleficiorum excogitaſtis vias. Sanctum vero templum, factum eſt omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus eſt locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem noſtram de ſuis moribus derogantes. Deinde poſt hæc in quem fuiſtis impij, hunc auxiliatorem ſperatis? Valde quidem iuſti eſtis, ſupplices, puriſque manibus adiutorem veſtrum rogatis.

Aſſyriis Romani ſimilia committunt.

Talibus rex noſter precibus aduerſum Aſſyrium ſupplicauit, cum magnum exercitum Deus vna nocte proſtrauit? Similia vero Aſſyriis Romani committunt, vt etiam ſimilem vltionem ſperetis? Nam ille quidem ab rege noſtro accepta pecunia, vt vaſtitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi deſcendit: Romani autem ſolenne poſcunt tributum, quod parentes noſtri eorum parentibus penſabant. Et hoc ſi impetrauerint, neque propitiantur ciuitatem, neque ſancta omnino tangunt. Conceduntautem vrbis familias liberas, & poſſeſſiones tenere, ſacraſque leges ſaluas manere patiuntur. Inſanis eſt profecto, ſperare Deum talem circa iuſtos fore, qualis iniuſtis apparuit: præſertim qui

ſtatim vlciſci nouerit cum oportet. Denique Aſſyrios prima nocte, qua caſtra ciuitati admouerant, fregit. Quod ſi etiam veſtram progeniem liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confeſtim eis illo tempore ſicut Aſſyriis iraſceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo poſt illum Soſius aſcendit, quo Galilæam Veſpaſianus excidit, poſtremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, neque Soſius quicquam paſſi ſunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Veſpaſianus autem ex bello quod nobiſcum geſſit, etiam imperium adeptus eſt. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius vobis aruerant. Denique ante eius aduentum ſcitis & Siloam & extra ciuitatem fontes adeo defeciſſe, vt ad vtrumque aqua mercaretur: nunc autem ita hoſtibus noſtris largi ſunt, vt non modo ipſis & iumentis eorum, ſed etiam hortis ſufficiant. Denique huius prodigij & ante periculum factum eſt in excidio ciuitatis, quando ſupra memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, & qui captam ciuitatem incendit & templum: quamuis vt opinor nihil illi tantum, quantum vos impie nunc, commiſiſſent. Itaque ſanctis relictis, Deum fugiſſe putauetim: hiſque nunc adeſſe, quibus cum bellum geritis? An bonus quidem vir domum flagitioſam fugiet, & domeſticos oderit: Deum vero malis veſtris inhærere arbitramini, qui etiam occulta conſpicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum eſt? Iniquitates enim veſtræ velut in promptu neminem latent: inque dies ſingulos, quis peior ſit certamen habetis, atque ita nequitiam, vt virtutem demonſtrare contenditis. Veruntamen reliqua ſalutis via eſt, ſi velitis, & diuinitus confeſſis ac pœnitentibus ſolet ſeſe placabilis offerre. Arma proiicite, pudeat vos patriæ tam dirutæ. conuertite oculos, & aſpicite eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quam multarum gentium munera. Quis in hæc flammas adducit? quis hæc iam non eſſe deſiderat? Et quid eſt hoc quod ſaluum eſſe debeat dignius? ô duri & lapidibus ſtupidiores. Si hæc non veris luminibus cernitis, ſaltem familiarum veſtrarum miſeremini. Verſentur in conſpectu cuiuſque filij, coniuges & parentes, quos paulo poſt aut bellum aut fames abſumpſerit. Scio quia vna cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domuſque olim clariſſima. Et fortaſſe propterea me quiſquam hæc ſuadere crediderit. Interficite illos, accipite mercedem ſalutis veſtræ ſanguinem meum. Ipſe quoque mori paratus ſum, ſi poſt me reſipiſcitis. Hæc Ioſepho vociferante cum lacrymis, ſeditioſi quidem neque animos flexerunt, neque tutam ſibi mutationem fore iudicauerunt. Populus vero ad profugiendum commotus eſt, & alij poſſeſſionibus ſuis, alij rebus chariſſimis exiguo precio venundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, tranſglutiebant. quum vero ad Romanos elapſi fuiſſent, exonerato ventre habebant vſui neceſſaria: Titus enim pleroſque per agros, quo vellet quiſque pergere, dimittebat: idque magis eos ad perfugium hortabatur, quod & inteſtinis malis carebant, nec Romanis ſeruiebant. Ioannes autem & Simon cum ſociis, ne his magis pateret exitus, quam Romanis aditus, obſtruebant: & qui vel vmbram ſuſpicionis dediſſet, continuo necabatur. Ditioribus quidem manere etiam ſicut profugere, par cauſa erat pereundi: nam quaſi transfugere voluiſſet, propter patrimonium quiſque occidebatur. Cum fame autem creſcebat deſperatio ſeditioſorum, & in dies ſingulos vtrumq; malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrūpentes autem ſcrutabantur domos. Et ſiquidē inueniſſent aliquid, eos qui negauerant verberabant: ſi

An. mūdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Deus ſtatim vlciſci nouit cum oportet.

Tito fontes qui prius aruerāt, vberiores profluunt

Diuinitas confeſſis ac pœnitentib' ſeſe placabilis offerre ſolet.

Amor & conſtātia Ioſephi erga patriam.

Populus cum pecunia profugit.

Ingens in vrbe fames.

Abundātia cibi argumentū.

An. mū di 4034. a Christ. an. 72.

Miſerabi lis victus, dignumq; lacrymis ſpectaculum.

Militres victū iam contuſum dentibus, ex gutture pene reuocant, ipſos faucibus ſtrāgulantes.

vero nihil inueniſſent, quaſi diligentius celauiſſent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miſerorum, cum ea quæ ſolidis viribus ſtarent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis eſſe videbatur, ſtatim fame morituros occidere. multi vero clam vniuerſa bona ſua vno frumenti modio, qui ditiores eſſent, itemque pauperes hordei permutarunt. Incluſi deinde intimis ædium rectis, quidam ſumma penuria infectum triticum comedebant. panem alij conficiebant, vt neceſſitas metuſque monuiſſet. Et menſa quidem nuſquam apponebatur, ſed incoctum ſubtrahentes igni cibum diripiebant. Miſerabilis autem erat victus, dignumque lacrymis ſpectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames ſuper omnes clades haberetur. Nihil enim ſic perdit hominem vt pudor: nam quod reuerentia dignum eſt, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parentibus, & quod miſerrimum, matres cibum infantibus ex ipſo ore rapiebant: & marceſcentibus inter manus chariſſimis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edentes vero talia non latebant, ſed vbique aderant qui iſta diriperent. Nam ſicubi clauſam domum vidiſſent, eos qui intus erant, cibum capere hoc ſuſpicabantur iudicio: ſtatimque ruptis foribus irruebant, victumque iam contuſum dentibus, ex gutture pene reuocabant, ipſos faucibus ſtrangulantes. Pulſabantur autem ſenes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occulentes: nullaq; miſeratio vel cani erat capitis, vel infantiæ: ſed abſtractos pueros & ex bucella pēdentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteueniſſet, quod que fuerant deuoraſſet, tanquam læſi crudeliores erant. Acerbiſſimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium vias, nunc virgis acutis podices transfigendo horrendaque etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confeſſionem, & vt vnum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem neceſuriebant (minus enim crudele videretur, quod neceſſitas impetraret) exercentes autem dementiam ſuam, ſexque ſibi dierum commeatum præparantes, hiſque occurrentes, qui per Romanorum cuſtodias agreſtis oleris herbarumque gratia colligendarum nocte erepſiſſent, cum iam ſe hoſtes euaſiſſe credebant, quæ attuliſſent eripiebant: multumque ſupplicantibus, & horribile Dei nomen implorantibus, vt aliquam partem ſibi concederent eorum, quæ cum periculo ſibi collegiſſent, nihil penitus dabant: gratumque videbatur, ſi ſpoliari non perirent. Hæc quidem humiliores à ſatellitibus patiebantur. Honorati vero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij inſidiarum falſo accuſati videbantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunque delator ſubornatus indicabat quod profugere voluiſſent. Si vero quem Simon expilaſſet, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliaſſet, eum Simon excipiebat: ſibique inuicem propinabant ſanguinem popularium, miſerorumque cadauera partiebantur. Et dominandi quidem cauſa erat in vtroque diſſenſio, ſcelerum vero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, ſibi totum vendicans, non dediſſet, nequiſſimus videbatur. Et qui non accepiſſet, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruiſſet. Singillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: vt autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem vnquam talia perpeſſam puto, neque vllam nationem poſt hominum memoriam malitia ferociorem fuiſſe. Poſtremo etiam genti Hebræorum maledicebant, vt minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & ſeruos ſe, & con-

Honorati ac diuites ad tyrannos perducuntur.

Dominādi cauſa in Ioanne & Simone diſſenſio, ſcelerum vero cōcordia.

uenas & degeneris gentis abortiones eſſe confeſſi ſunt. Denique ciuitatẽm ipſi euertere, & Romanos inuitos hanc triſtem admittere victoriam coegere: tardiuſque uenientem in templum ignem pene traxere. Denique cum hi ardere ſuperiorem ciuitatem vidiſſent, neque doluere, neque illacrymauere: ſed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti ſunt. Verum hæc quidem ſuo loco poſtea cum rerum documentis dicemus.

An. mũdi 4034 à Chriſti na. 72.

Ioſephi de populo Iudaico iudicium.

CAP. XII.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combuſtis.

TIto autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerẽtur: parte vero equitatus miſſa, iuſſit per valles ad alimẽta comportanda exeuntibus inſidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minime præda ſufficeret: maior vero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus ſuis metus, nec clam enim ſeditioſis fieri poſſe ſperabant, vt cũ coniugibus ac liberis diffugerent: eoſq; latronibus relinquere nõ patiebantur vice ſua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundũ fames, reſtatq; iam latitantes egredi, & ab hoſtibus capi. Deprehenſi autem neceſſitate pugnabãt, metu ſupplicij, ſeroq; videbantur ſupplicare: poſt pugnã itaq; verberati, & ante mortem modis omnibus excruciati, contra murũ cruci ſuffigebantur. Tito quidem miſerabilis videbatur iſta calamitas, cum Iudæi in dies ſingulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; aſſeruare multitudinem cuſtodum videbat eſſe cuſtodiam: maxime vero propterea non prohibuit, citius eos exiſtimans ea facie remiſſuros, tãquam ſimilia paſſuros, niſi ſe dedidiſſent. Milites autem diuerſis modis ſuffigebãt. ira & odio & ludibrij causã: & propter multitudinem quam cepiſſent, iã ſpacium crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditioſis vero tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis ceſſit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & ſi qui erant popularium proniores ad pacẽ, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonſtrabant: & qui comprehenſi tenebantur, eos ſupplices non captiuos eſſe dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognoſceretur inhibuit. Fuerunt autem qui ſtatim dilapſi ſunt, quaſi ad verum ſupplicium properantes. illatam enim ab hoſtibus mortem; comparatione famis requiem eſſe ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abſcindi præcepit, eoſque ad Ioannem & Simonem intromiſit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederentur: ſaltem nunc deſinerent admonens, neue ſe compellerent ad excidium ciuitatis: ſed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participẽ non habebant. ſimul autem aggeres circumeundo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo poſt ſecuturus. Ad hæc in muris ſtantes, & ipſi Cæſari, & patri eius maledicebant; mortemq; ſe contemnere conclamabat; eamque ſeruituti recte præferre, multa vero mala Romanis facere dum ſperant, nec ſe nec patriam curantes, vt ipſe diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius eſſe: quamuis & id ſeruaturus ſit qui incoleret: quem ipſos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illuſuros; quibus facta non adfore: finem enim Dei eſſe. Talia conuiciis admiſcentes vociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos ſecum ducens, & præterea caterua ſtipa-

Pauperũ ex populo miſeria.

Iudæos permultos Titus cõtra murum cruci ſuffigit.

Transfugarũ familiarib⁹ ad murũ tractis, ſeditioſi quæ paterẽtur qui ad Romanos profugerent, demonſtrãt.

Iudæi ipſi Cæſari & patri eius maledicunt.

tus

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Dicique beatus — Ante obitum nemo ſupremaque funera debet.

Antiochi & militũ inſolẽtia.

tus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adoleſcentibus, more Macedonum inſtructi armis & eruditi, vnde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, feliciſſimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Oſtendit autem ille quoque in ſenecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præſens ſe mirari aiebat, quidnam eſſet quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipſe naturaq; promptiſſimus, tantuſque viribus, vt multum peccaret audacia. Cum vero Titus ad hoc ſubriſiſſet, laboremq; communem eſſe dixiſſet, ſicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipſe quidem pro viribus ſuis ac peritia cauebat tela Iudæorum, ſagittis eos appetens: adoleſcentes autem omnes præter paucos attriti ſunt. Nam pudore promiſſionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi ſaucij receſſere: hoc reputantes, quod etiam viris Macedonibus vincere cupientibus, fortuna opus ſit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die menſis Maij aggeres inchoati, vix nono & vigeſimo perfecti ſunt, cum totos dies ſeptem & decem laboraſſent. ingentes enim quatuor iacti ſunt. & vnus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium ſtagnum, quod Struthium vocatur: alter vero à duodecima viginti cubitis diſtans. Decima vero legio, quæ ſupra memoratis præſtabat, in ſeptentrionali parte opus erexerat, vbi ſtagnum eſt quod appellatur Amygdalon. Ad hoc autem quinta decima legio diſcedentem cubitis aggerem fecit ad Pontificis monumentum. Iam vero admotis aggeribus, Ioannes ſubfoſſa intus terra vſque ad aggeres Antoniam verſus, diſpoſitis per cuniculum ſudibus, opera ſuſpendit: illataque ſylua pice ac bitumine illita ignem immittit: ſuccenſis autem fulcimentis, foſſa repente ſubſedit, cumq; magno ſonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidem cum puluere fumus, ex alto excitatus eſt, cum ignem ruina concluderet. pereſa vero materia qua premebatur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti ſtupor occupat: molitionem vero Iudæorum ægre ferebant: iamque ſe viciſſe credentium & ſpes eo occaſu refrixit, & in poſterum ſubuenire aduerſus ignem minus vtile videbatur, etiam ſi eſſet extinctus ſemel aggeribus deuoratis. Biduo vero poſt alios etiam aggeres Simon cum ſociis aggreditur. Illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murum cœperant. Teptheus autem quidam ex Garſi ortus ciuitate Galilææ, & Megaſſarus ex regalibus famulis Mariammes, cumque his Adiabenus quidam, filius Nabathæi. nomen habent ex fortuna Agiras, cuius eſt interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hiſque viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neque magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hoſtium excurrerent, nihil cunctati ſunt aut ſubſtitere: ſed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem miſſilibus, & cladibus detruſi, non prius à periculo demoti ſunt, quam ignis inſtrumenta corriperet. Sublata vero iam flamma, Romani quidem concurrentes è caſtris, auxilio properabant: Iudæi vero ex muro eos prohibebant, manuſque cum his conſerebant, qui flammas extinguere conarentur: ptopriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni ſubtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi vero etiam per flammas eos retinere certabant. & quamuis feruens nactieſſent ferrum, tamen arietes non amiſere. Hinc autem flamma tranſiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium. Itaq; Romani flammis circumdati, quoniam ſeruare poſſe opera deſperabant, in

Romani per dies 17. aggeres 4. ingentes perficiunt.

Tres viri audaces inter Iudæos.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Romani flammis circũdati opera extructa amittunt.

Sanctio Romanorum acerbiſsima in eos, qui loco cedũt

caſtra diſcedunt. Iudæi vero magis inſtabant, cum ſemper eorum numerus creſceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minuſq; cautos haberent impetus, freti victoria, progreſſi autem vſque ad munimenta caſtrorum prælio cum eorum cuſtodibus decertabant. Eſt enim ſtatio pro caſtris per vices ſuccedentium armatorum, & acerbiſſima in eos ſanctio Romanorum, vt qui loco de qualibet cauſa ceſſiſſet, occideretur. hi pœnali exitio glorioſa morte prælata, ſteterunt fortiter, eorumque neceſſitate ſimul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: balliſtiſq; in muro diſpoſitis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione ſiue tutamine ſuorum corporum prouidentem. nam quoſcunq; obuios habuiſſent, cum his congrediebantur Iudæi: & in ſpicula irruentes incaute, ipſis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; hi actis magis quam fiducia ſuperabant, & Romani plus audaciæ quam quod male tractarentur, cedebant. Iam vero Titus aderat ab Antonia, quo ſeceſſerat, locum aliis aggeribus proſpiciens: multumque increpatis militibus, ſi cum hoſtium muros obtinerent, in ſuis periclitarentur, & velut ex carcere contra ſe dimiſſis Iudæis, obſeſſorum paterentur ipſi fortunam, ipſe cum electis militibus hoſtes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuerſi durabant. mixta vero acie, puluis quidem lumina, clamor vero aures exuperabat: neq; aut amicum quiſquam internoſcere poterat, aut inimicum. Iudæis autem non tam virium fiducia, quantum ſalutis deſperatione perſeuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & præſentia periclitantis Cæſaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorum fuiſſe rapturos, niſi præuento pugnæ momento, in ciuitatem ſe recepiſſent. Corruptis autem aggeribus Romani mœrore tenebantur, quod tam longum laborem vna hora perdidere, & multi quidem ſolutis machinis captum iri ciuitatem iam deſperabant.

Titus militibus negligentiã exprobrat.

Iudæi in ciuitatẽ ſeſe recipiunt.

CAP. XIIII.

De muro extructo ab exercitu Romano circa Hieroſolymam triduo.

Titus cũ Ducibus deliberat.

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et calllidioribus quidem placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicaſſe, vniuerſi vero militis impetum tolerare non poſſe, verũ ſagittis eſſe obruendos. Prudentiores autem rurſus aggeres fieri ſuadebant: alij & ſine aggeribus aſſideri, egreſſus eorum tantummodo obſeruando, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neque cum hoſte manu confligere: nec enim expugnari eorum cõfidentiam poſſe, quibus optatum eſt ferro procumbere, vel etiam ſine hoc interficere, quæ ſæuior eſt cupiditas. Ipſi autem Tito, ceſſare quidem prorſus tanto cum exercitu, honeſtum non videbatur: & pugnare cum his ſuperuacuum, qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operoſum iudicabat; egreſſus vero ciuitatis obſeruari, operoſius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem, locorumq; difficultatem, ab exercitu poſſe, & præterea ad excurſus incautum: contra manifeſtam enim viam obſeruatam, occultas vias excogitaturos Iudæos, tam neceſſitate quam locorum ſcientia. Si quid autem clam eſſet illatum, diutius obſidionem trahendam, verendumq; ne victoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici poſſe, ſed celeritatem ante gloriam duci, debere tamen ſi celeritate vti velit & cautione, totam

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Titus totã muro cingere ciuitatem cogitat.

muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus poſſe præcludi: Iudæos aut omnibus modis ſalute deſperata, ciuitatem tradituros, aut fame victos faciliime capiendos. aliter ſe non poſſe quieſcere. Verum & aggeres curaturum eſſe, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod ſi cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum conſiderate debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & ſine labore magnum quid perficere, ne Deo quidem facile ſit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera diſtribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumque partiti, non ſolum rectores inter ſe, verum ipſi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, iſque chiliarcho placere propetabat: chiliarchorum vero oſtentatio, ad duces vſque pertinebat, ducum vero certamina Cæſar ipſe diiudicabat. In dies enim ſingulos circuiens, opus ſæpiſſime inſpiciebat. Cœptum enim à caſtris Aſſyriorum, vbi ipſe tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleon montem reuertens, à meridie montem complectitur, vſq; ad ſaxum quod Periſtereonos vocatur, eiq; proximnm collem, qui ſuper vallẽ imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad vallem fontis deſcendit. Hinc ſubiens ad Anani Pontificis monumentum, circundato monte, vbi Pompeius caſtra poſuerat, ad ſeptentrionalem redit regionem. Et cum proceſſiſſet ad vicum, cui nomen eſt Erebinthonicus, poſt illum Herodis monumentum ab oriente clanſum caſtris ſuis coniunxit, vnde cœperat: Murus quidẽ vno minus quadraginta ſtadiorum erat. Ad hoc autem foris caſtella tredecim ædificata ſunt: eorũ gyrus denis ſtadiis numerabatur. Totum autem opus triduo conſtructum eſt, vt id quidem dignum menſibus videretur, celeritas vero fide careret. Muro autem circumcluſa ciuitate, per caſtella cuſtodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipſe circuiens explorabat: ſecundam vero Alexandro permiſerat: tertia vero obtigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter ſe ſortiebantur, totaq; nocte per caſtellorum ſpacia circuibant.

Romanorum militum in extruendo muro labor indefeſſus.

Murus vnus min' 40. ſtadiorum.

Romanorũ per caſtella cuſtodia collocata.

CAP. XIV.

De fame Hieroſolymorum & ſecundo aggere extracto.

Tecta ac via mortuis plena

IVdæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam ſpes ſalutis adempta eſt: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depaſcebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq; infantibus: viarum autem anguſta ſenibus mortuis. Adoleſcentes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbræ mortuorum, per fora verſabantur: & vbi quem caſus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis ſupererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipſis erat incertum. Denique ſuper eos quos ſepellerant, multi moriebantur. Multi autem ad ſepulcra, prius quam fati dies veniret, & viui properabant: neq; luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat. ſed fame ſuperabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morereutur, eos qui ante ſe requieſcerent, tuebantur. Altum vero ſilentium ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum ſepulcra erant, & cadauera ſpoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum riſu egrediebantur. hiſq; gladiorum mucrones probabant: nonnulloſq; iacentium adhuc ſpirantes, ferro experiendi cauſa tranſuerberabant. Si quis autem manum rogaſſet aut ferrũ ſibi commodari, quo tamem euaderet, ſuperbiſſime negligebatur. Animas vero

Mortui inſepulti in ciuitate iacent.

Latronũ in morientes crudelitas.

efflantium quiſq; in morte templum obtutibus intuebatur, cum viuos relinqueret ſeditioſos. Illi autem, primo quidem ſumptu publico iubebant mortuos ſepeliri, cum fœtorem ferre non poſſent: deinde quod non ſufficiebant, in valles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamq; ſaniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum teſtabatur, factum illud ſuum non eſſe. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani vero cum iam nemo ſeditioſorum auderet excurrere (nam etiã eos mœror, fameſque tangebat) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq; rerum neceſſariarũ habentes copiam, de Syria proximiſque prouinciis. multi autem iuxta murum ſtantes, magnamque alimentorum abundantiam demonſtrantes, ſatietate ſui famem hoſtium incẽdebant. Seditioſis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miſeratus, & properans ſaltem hoc liberare quod ſupereſt, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas ſyluas opera prima conſumpſerant. à nonageſimo vero ſtadio milites alias congerebant: & ad Antoniam ſolam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres ſtruebantur. Cæſar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus oſtendebat. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis ac corporibus ſeparati, vtriſque velut alienis vtebantur. Nec enim vel animas affectio manſueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quaſi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Titus extentis manibus factũ illud ſuum non eſſe Deũ teſtatur.

Romani Iudæis magnam alimentorũ abundantiam demonſtrant.

Titus populi miſerat' quod ſupereſt liberare properat.

Iudæorũ excæcatio

CAP. XV.

De cæde Iudæorum intra & extra Hieroſolymam.

DEnique Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes acceſſerat, vt adiutorem Simonem reciperet, populo perſuaſit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingreſſus autem ille, poſtquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq; alios eſſe dicebat, qui pro ſe conſilium dederat, veluti hoc ſimplicitate ſuaſiſſet: productumq; eum & accuſatum, quod cum Romanis ſentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate conceſſa, cum tribus filiis ſuis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem ſe occidi, quam filios obſecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuiſſet, gratiam poſtulantem, vt augeret eius dolorem, nouiſſimum iuſſit interfici. Ille quidem ſuper cæſos in conſpectu ſuo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius ſatellitum crudeliſſimus, cauillatus ſi quid eum iuuarent, ad quos exire voluiſſet. corpora vero ſepeliri prohibuit: Poſt hos Ananias quidam pontifex, filius Maſbali, nobilis, & ſcriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducẽs, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Ioſephi vero patrem concluſum aſſeruabant: miſſoq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, proditionis metu propoſito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæſtionem perimebant. Iſta videns quidam Iudas filius Iudæ, vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo ſibi creditam cuſtodiebat, fortaſſe quidem nonnihil etiam miſericordia crudeliter pereuntium, magis autem ſui prouidentia, conuocatis decem fidiſſimis contubernalium: quouſq; tandem, inquit, hæc mala ſuſtinebimus? quamue ſalutis ſpem habemus, ſeruantes

Simonis in Matthiã eiuſque filios crudelitas.

Ananus Simonis ſatellitũ crudeliſſimus.

Ananias Pontifex & 15. ex populo clariores necantur.

Ioſephi pater captus

Iuda cũ contubernalib. deliberatio.

An. mūdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Iudas cū contubernalibus a Simone trucidatur.

peſſimo fidē? Ecce iam fames oppugnat Romani vero pene intus ſunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis eſt: metuſque etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœderis dextera: Ergo age, tradito muro & noſmet ſeruemus & ciuitatem. Nihil autē graue Simon patietur, ſi, cum de ſe deſperauerit, pœnas citius pēdet. His vbi decem aſſenſi ſunt, mane cæteros quos ſubiectos habebat, per diuerſum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipſe vero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ ſuperbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea vero, cum Titus ad murum cum armatis ſuccederet, ante rem Simō cognouit, turrimq; velociter occupat: Romaniſq; eos inſpectantibus cuſtodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum.

Ioſephus caput vulneratur lapide, ſtatim attonitus cadit, & rumor per ciuitatem ſpargitur.

Ibiq; circuiens Ioſephus (nec enim rogare ceſſabat) caput vulneratur lapide, ſtatimq; attonitus cadit. Excurſus autem ad eius caſum factus eſt Iudæorum: abreptuſq; eſſet in ciuitatem, niſi Cæſar miſiſſet qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Ioſephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens, ſeditioſi vero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo reſiduam multitudinem mœror tenuit, vere periſſe credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Ioſephi mater in carcere mortuum eſſe filiū ſuum, ad cuſtodes quidem, ex Iotaparis hoc ait certo ſe credere, nec enim viuo potiri. Secreto autē flens, ad ancillas, hunc inquit, fœcunditatis recepiſſe fructum. quod ne ſepelire quidem ſibi filium licuiſſet, à quo ſepeliri ſpetaſſet. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neq; latrones refecit.

Ioſephus curato vulnere reſipiſcit.

Cito enim curato vulnere Ioſephus reſipuit: progreſſuſq; clamabat, illos ſibi non multo poſt vulneris pœnas daturos. populum autem rurſum ad fidem hortabatur. vnde populo quidem fiducia, ſeditioſis vero ſtupor incidit eius aſpectu. Profugorum autem alij ſtatim de muro neceſſitate proſiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi ſimulantes, mox ad Romanos profugiebant.

Fame, quam Iudai domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniūt ad exitium ſatietatē.

Hos autem ſæuior ea quam intus pertulerant fortuna conſequebatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium ſatietatem. aderant namque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuata replentes corpora dirumpebantur: niſi qui periti deſideria cohibuiſſent, paulatimq; cibum deſueto corpori obtuliſſent. Verum & eos qui hoc modo ſeruarētur, alia plaga ſuſcepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehēditur, e fimo ventris aureos colligens. Tranſglutientes autem (vt ſupra diximus) eos veniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate. denique duodecim Atticis comparabant, quod antea viginti quinque valebat. Verum hac arte per vnum detecta, totis caſtris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, ſciſſis ventribus ſupplicium minirabantur. Et hac ego clade nullam credo ſæuiorem contigiſſe Iudæis: vna denique nocte duorum millium patefacta ſunt viſcera.

Vna nocte 2000. viſcera patefacta. Titus militibus ob facinus iratus.

Et hac Titus iniuſtitia cognita pene iuſſiſſet autores circūfuſo equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiorum multoque plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militū quoſdam hæc tangebat inuidia) vtriſq; iratus dicebat: ſi qui militum ſuorum hæc committerent lucri cauſa incerti, nec arma propria quiſquam erubeſceret auro argentoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis aſ-

ſcti-

ſcriberent. hac enim quoſdam ſuorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus eſt, ſi quis eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne ſupplicium, ſæuiſque hominibus lucrandi amor innatus eſt, nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imo vero hæc alias, & modum habent, & metu ſubiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem viam ſalutis ad interitum verterat: denique id quod cum pœna interdixerat Cæſar, occulte in profugos admittebatur. Et ſi qui transfugiſſet, circumſpectantes ante ne quis Romanorum videret, eos ſcindebant, & ex viſceribus quæſtum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & pleroſque ſola ſpes conſumebat. Hic quidem caſus multos transfugarum reduxit.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Auaritia ſuppliciũ omne contemnit.

CAP. XVI.

De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

IOannes autem, vbi rapinę ex populo defuere, ad ſacrilegium ſeſe conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; vaſa diuinæ rei miniſterio neceſſaria, crateras, & lances, & mēſas, ne vrceolis quidem abſtinuit, quos Auguſtus eiuſq; vxor miſerat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt ſemper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona diſtrahebat. ad ſocios autem dicebat, ſine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, & ex ipſo ali. Propterea q; ſacrum vinum, & oleum, quod ſacerdotes ſacrificiis reſeruabant, tutum erat effudiſſe. namq; in templo & multitudini diſtribuit, & illi ſine horrore vngebantur & potabant. Non equidem recuſabo dicere, quæ dolor iubet. Puto ſi Romani contra noxios venire tardaſſent, aut hiatu terræ deuorandam fuiſſe ciuitatem, aut diluuio perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendio paſſurã, multo enim magis impiam progeniem tulit quam quæ illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia deſperata, totus populus interiit. Et quid eſt opus ſingulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgreſſus ad Titum, per vnam portam quæ ſibi credita fuerat centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die caſtra prope ciuitatem poſita ſunt, ex die quartadecima menſis Aprilis, vſq; ad calendas Iulij. hæc autem immenſa eſt multitudo: nec tamen ipſe fuit appoſitus portæ, ſed publicam mercedem diuidens, mortuos ex neceſſitate numerabat. cæteros enim propinqui ſepeliebant. ſepultura autem fuit, elatos ex oppido proiicere. Poſt hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum ſexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum vero numerum minime poſſe comprehendi, cum autem pauperibus efferendis non ſufficerent, congeſta in maximis ædibus cadauera eſſe incluſa. & frumenti quidem modium veniiſſe talento. poſt autem vbi muro circundata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc neceſſitatis quoſdam fuiſſe compulſos, vt cloacas rimarentur, boumque veterem fimum alimentum haberent, ſtercuſque collectum, quod ne viſui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miſerati ſunt: ſeditioſos autem ne videntes quidem pœnitebat, ſed patiebantur vſque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipſis imminebat & ciuitati.

Ioãnes ad ſacrilegiũ ſeſe conuertit, multaq; donaria templi retinet.

Sexcenta millia mortuorũ portis eiecta.

Boum fimus ſtercuſq; collectũ Iudæorũ alimentum.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER VII.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. De bello Iudaico.

I. *De ſuffoßione murorum, ſuccenſione aggerum, & Sabino oppugnante murum.*

II. *Romani Antoniam inuadunt, & a Iudæis repelluntur.*

III. *De Iuliano Romano milite inſigni fortitudine.*

IIII. *Ioſephi oratio pro deditione Iudæorum, & profugium eorum.*

V. *De iterata pugna exſtructis aggeribus, & excurſionibus Iudæorum.*

VI. *Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Arterio quodam.*

VII. *De fame Iudæorum.*

VIII. *De muliere quæ præ fame filium coxerat.*

IX. *De expugnatione muri & incendio templi.*

X. *Quemadmodum Templum incenſum eſt inuito Tito.*

XI. *De ſacerdotibus, gazophylacioque & porticu.*

XII. *De prodigiis excidium Hieroſolymæ præcedentibus & præſagiis.*

XIII. *De imperio Titi, & ſacerdotum interfectione.*

XIV. *De præda ſeditioſorum, & ſuccenſione interioris ciuitatis.*

XV. *Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.*

XVI. *De occupata reliqua parte Ciuitatis.*

XVII. *De numero captiuorum & peremptorum.*

XVIII. *Hieroſolymæ vrbis hiſtoria breuis.*

XIX. *De præmio militum.*

XX. *De nauigatione Veſpaſiani, deque comprehenſo Simone & ſpectaculo die natalitio exhibito.*

XXI. *De calamitate Iudæorum apud Antiochenſes.*

XXII. *Quomodo Veſpaſianus rediens a Romanis exceptus eſt.*

XXIII. *Domitiani geſta contra Germanos & Gallos.*

XXIV. *De amne Sabbatico & triumpho Veſpaſiani ac Titi celeberrimo.*

XXV. *Herodium & Machærus a Baſſo capta.*

XXVI. *De Iudæis a Baſſo interemptis & Iudæa diuendita.*

XXVII. *De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.*

XXVIII. *Excidium Maſſadæ caſtelli munitiſſimi.*

XXIX. *Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.*

XXX. *Oniæ templum clauſum apud Alexandriam.*

XXXI. *De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.*

CAP.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

CAP. I.

De ſuffoſſione murorum, ſuccenſione aggerum & Sabino oppugnante murum.

CLADES quidem Hieroſolymorum in peius quotidie procedebant, cum & ſeditioſi magis accenderentur aduerſis incluſi, poſtquam populum fames ipſoſque iam poſſederat. Quin & multitudo congeſtorum in ciuitate cadauerum, & viſu horrenda erat, odoremque peſtiferum emittebat, cum excurſus etiam pugnantium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur: & qui ſuper eos pedem ponerent, neque miſerabantur, neque horrebant: nec ſaltem ſibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) ſupplicij ſui tarditatem. non enim ſpe victoriæ maior pars eorum, ſed deſperatione ſalutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres erexerunt, attonſis omnibus ad nonaginta vſque ſtadia circa oppidum lucis. Erat autem miſerabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradiſis ornata fuerat, ea tunc deſerta præciſis vndique arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & ſuburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius ſolitudinem tunc videret, continere lachrymas poterat, vel non gemere mutationem quantum priſtinis derogaſſet. Omnia namque inſignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec ſi quis ſubito aduenisſet, qui locum prius ſcierat eum cognoſceret, ſed præſens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finium opus aggerum, par faciebat timoris initium. namque hi, niſi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem fortaſſe nec voluntatem ſibi fore illis incenſis alios parare. nam & materię defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offenſionibus animi ceſſerãt. Verum ciuitatis cladibus triſtius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam propugnatoribus nihilo ſegnioribus vtebantur. Sed eorum ſpes frangebatur, cum aggeres inſidiis, machinæ ſoliditate muri, manus vero conflictus audacia repugnantium ſuperaretur: & præcipue, quod cum ſeditione fameque ac bello totque malis præſtantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem inexpugnabiles eſſe impetus arbitrabantur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus ſecundis ſuſtineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius cuſtodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, ſimul & quæ futura timebantur, ſi dirrueretur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur operibus inſtabat: niſi quia conatus eorum irritus fieret. Aggreſſi enim cum facibus aggerem, ſpe decepti remeauere. Nam primum ne cõcordare quidem eorum videbatur conſilium, paulatim & per interualla & cuntanter, non ſine metu proſilientium, neque Iudæorum more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis eſſent, audacia, curſus, & omnium ſimul impetus: & non vt ſine offenſione recederent. Lãguidiores vero progreſſi quam ſolebant, etiam Romanos ſolito promptiores offendere: qui corporibus quidem atque armis ita vndique aggeres ſepſere, vt nuſquam igni aditum relinquerent: animum vero ita cõfirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter o-

Multitudo congeſtorum in ciuitate cadauerũ horrenda viſa.

Iudæi ſupplicij ſui tarditatẽ exprobrãt Deo.

Iudæa deſerta & deſolata.

Romanorũ & Iudæorũ par timor.

Romani Iudæorũ audaciã verentur.

Iudæi cũ facibus aggerem aggrediũtur, ſpe decepti remeant.

Audacia & impetus Iudæorum decreſcit.

An. mũdi 4034 à Chriſt. na. 72.

mnium rerum deſperationem ſi etiam illud opus eſſet exuſtum, acerbiſſimus pudor milites occupauerat, ſi aut calliditate virtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem miſſilia pro illis faciebant in proſilientes delata: & qui cecidiſſet, poſteriores impediebat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactum venire properaſſent, alij diſciplina hoſtium & denſitate perterriti, alij confixi haſtis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur.

Iudæi ſeipſos timiditatis arguẽtes, re infecta reuertũtur.

Oppgunatio Hieroſolyma Calẽd. Iulij.

Romani murũ ſuffodiunt.

Calend. autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digreſſis, Romani machinas admouere: quamuis ab Antonia ſaxis atque igni ferroque peterentur, & quodcunque hoſtibus telum neceſſitas attuliſſet. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machinaſque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis ſtudium eſſe rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis ſuſpicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: ſed ipſi quidem crebris in ſe miſſilibus iactis, cum nullis periculis deſuper venientibus laſſarentur, arietum opus vrgebant. cum vero inferiores eſſent, ac lapidibus frangerentur, alij ſcutis ſuper corpora concameratis, fundamenta manibus & vectibus ſuffodiebant. Itaque ſaxis quatuor obſtinato labore concuſſis quietem vtriſque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus inſidianda murum ſuffoderat, ſubſidente cuniculo repente labitur. Verum præter ſpem vtrorumque animi affecti ſunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem eſſe oportebat, quod ruina præter ſpem acciderat, & aduerſam eam præcauti non fuerat, tanquam maneret Antonia confidebant.

Murum quẽ Ioannes ædificauerat, nemo aſcendere audet.

Titi ad fortiſſimos oratio & adhortatio

Romanorum autem inopinatam lætitiam ex celeri ſubuerſione natam, cōſpectus alius murus, quem intrinſecus Ioannes ædificauerat, cito reſtinxit. Veruntamen priore facilior oppugnatio videbatur. Tunc enim & aſcenſum per ruinas promptiorem, & Antonia eſſe infirmiorem murum qui recens erat, citoque deſtrui poſſe arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat aſcendere: quod ei qui primus id tentauiſſet, certiſſimum eſſet exitium. Titus vero ſpe atque oratione putans, alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promiſſis ſæpe quidem periculorum naſci obliuia, interdum autem mortem ſolere contemni, in vnum congregatos fortiſſimos expetiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, aperte & iis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauiæ reprehenſionem parit. exhortatione autem opus eſt in ſolis rebus ambiguis: quippe illa per ſe quenque gerere dignum eſt. Itaque difficilem vobis in murum eſſe aſcenſum ipſe profiteor: quod autem vel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumque ſit cum laude mori, nec erit infructuoſum ſi, qui primi fortiter fecerint, proſequar.

Iudæorũ patiẽs animus; & in aduerſis rebus dura conſtantia.

Ira Dei in Iudæos Romanorũ adiumentum.

Iudæorũ ac Romanorũ comparatio.

Primum quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortaſſe deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduerſis rebus dura conſtantia. Romanos enim eoſque milites, quibus in pace bella diſcere, in bello autem vincere conſuetum eſt, à Iudæis manu vel animo ſuperari turpiſſimum eſt: idque in fine victoriæ, cum etiam Dei nitamur auxilio. namque offenſiones noſtræ Iudaicæ deſperationes ſunt. Illorum autem clades, fauore Dei veſtriſque virtutibus creſcunt. Etenim ſeditio, fames, obſidio, murorumque ſine machinis caſus, quid ſit aliud quam in alios ira Dei, noſtrumque adiumentum. Igitur non ſolum deterioribus inferiores videri, ſed etiam diuinum præſidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni

pudo-

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

pudoris eſt vinci, qui ſeruire didicerint, quo minus in poſterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non victoriæ ſpe, ſed oſtentationis gratia: nos autem totius pene terræ mariſque victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociolos ſedentes, ne ſemel quidem in hoſtes aliquid audacius expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maxime cum paruo diſcrimine totum poſſitis efficere. Denique in Antoniam ſi aſcenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & ſi pugnandum ſit aduerſum intus poſitos, quod non arbitror, attamen capiti ac reſpirationi hoſtium inſedere victoriam nobis pleniſſimam repromittit. Equidem prætermiſſa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore proſtrati ſunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter ſentientibus imprecor, quorum anima cum corpore ſepultura damnatur. Quis enim virorum fortium neſcit, quod animas in acie ferro, corporibus abſolutas, puriſſimum elementum æther hoſpitio receptas inter ſidera collocat: maneſque ſe bonos ac propitios heroas, videndos offerunt poſteris ſuis? Quas vero morbus corporis tabeſque conſumpſerit, & ſi maxime probris ac piaculis purgatæ ſint, ſubterraneæ tenebræ operiunt, altaque obliuio ſuſcipit, corporis ſimul & vitæ ac memoriæ fine circumſcriptas. Quod ſi neceſſario mors homini decreta eſt, ad hoc autem omni morbo leuius eſt ferri miniſterium, cui non videatur ignauum negare vſui, quod debito redditurus ſit. Et hæc quidem veluti ſeruari nequeant, vel qui conati fuerint proſecutus ſum. eſt autem ſalutis ſpes in maximis quoque periculis, qui virilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet inceſſui; deinde totum quod ædificatum eſt, facillime diſſolui poteſt. Voſque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque ſubſidio: veſtraque obſtinatio breui animos hoſtium franget: ac fortaſſe nobis, ſi eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim aſcendentes quidem nos prohibere ſcilicet conabuntur. ſi vero clam, vel etiam per vim aliquid egerimus ſemel, quamuis paucos non ſuſtinebunt. Me autem profecto pudeat, niſi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præſit: beatiſſima vero præmia ſequantur occiſos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu ſimul & animo fortis apparuit: licet ſi quis eum ante vidiſſet, quantum ex habitu corporis, ne ſpecie quidem militem eſſe crediddiſſet. erat enim colore nigro, exilis habitudine: ſed anima quædam heroica in macro corpore, atque anguſtiore viribus ſuis habitabat. Cum primus itaque ſurrexiſſet, dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæſar, & ante omnes in murum aſcendo: atque opto quidem, vt vires ac voluntatem meam ſequatur fortuna tua. quod ſi cœpto caſus inuiderit, ſcito me non præter ſpem, quod res aliter ceſſerit, ſed quod ſic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & ſcutum læua manu capiti prætendens, ſtrictoque dextera gladio, circa horam diei ſextam murum petebat. ſequebantur autem ex aliis, qui ſoli eius virtutis æmuli eſſe cupiebant vndecim viri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus. cum de muro cuſtodes iaculis & ſagittis vndique infinitis appeterent, atque ingentia ſaxa deuoluerent, quæ nonnullos de vndecim deiecerunt. Sabinus autem miſſilibus occurrens, licet obrueretur ſagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quam ſumma muri prehenderet, hoſteſque in fugam verteret. viribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresque aſcendiſſe rati non ſteterunt. Qua in re fortunam quis, veluti virtutibus

Titus poetico more de futura vita loquitur.

Fortium virorum remuneratio.

Sabinus vir corporis habitu paruo, ſed manu ſimul & animo fortis.

Sabinus cũ 11. viris murũ petit.

Fortuna vu.

An. mūdi 4034 à Chriſt. na. 72.

inuideat, ſemperque præclaris facinoribus officiat non incuſaue.it: Siquidem hic vir neque ab incepto errauit, & offenſione lapidis cum maximo ctepitu pronus decidit. Vnde factum eſt, vt Iudæi reuerſi, vbi ſolum & iacentem viderent, ex omni eum parte iaculis peterent. Ille vero genibus nixus, & ſcuto protectus, primo quidem vlciſcebatur hoſtes, multoſque ad ſe appropinquantes ſauciauit: vulnerum autem multitudine remiſit dexteram: & ad extremum priuſquam redderet animam ſagittis eſt obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur, pro menſura vero cœpti facinoris cecidit. Cæteri autem tres pene iam ſumma tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo ſauciati detracti, & in caſtra relati ſunt. Hæc quidem tertia die menſis Iulij geſta ſunt.

Sabinus cū tribus ſociis perit.

CAP. II.

Romani Antoniam inuadunt, & a Iudæis repelluntur.

Antoniā Romani inuadūt.

Biduo autem poſt, viginti de numero excubantium per aggeres militum cōgregati, ſigniferum ordinis ſui, & duos quoſdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad ſe vocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ocioſe procedunt. occiſis autē primis cuſtodibus ſomno oppreſſis, murum obtinent, ac buccina ſignum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigiles ſubito exſuſcitantur, & fugiunt priuſquam multitudinem quæ murum aſcenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hoſtium numerum aſcendiſſe crederent, oſtendit. Cæſar autem ſigno audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus aſcendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugiſſent, ipſi quoque per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduerſum Romanorum aggeres aperuerat. Diſpoſitique amborum agminum ſeditioſi, tam Ioannis quam Simonis arcebant eos ſumma vi atque alacritate repugnandi. ſiquidem excidij finem putabant, locum ſanctum penetraſſe Romanos, quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipſum autem adytum validiſſima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis vero Antoniam verſus eos repellentibus. Et ſagittæ quidem ac haſtæ vtriſque inutiles erant, ſtrictis autem enſibus dimicabant. Neque conflictu diſcerni poterat, ex qua parte quiſque pugnaret, permixtis viris & propter anguſtias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaque mors eſſent vtrinque, armaque ſimul & cadauera iacentium conculcata frangerent prælantes. Semper autem ſi bellum fluctuans grauaſſet alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conqueſtio naſcebatur. Neque aut fugæ aut perſecutioni locus eſt: ſed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixta fiebant exercitus. Qui vero inter primos ſtetiſſent, aut occidendi aut moriendi neceſſitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & poſteriores vtriuſque partis, ſuos in frontem vrgebant, nullumque inter dimicantes bello vacuum interuallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamque omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad ſeptimam vſque diei pugnabant) hi quidem omnes ſimul excidij periculum pro nutrimento virtutis habebant: Romani vero exercitus parti (nondum enim aſcenderant legiones, illiſq; ſpes pugnantium nitebatur) ſatis eſſe viſum eſt in præſentia, Antoniam obiicere.

Prope tē-pli adytū validiſſima pugna committitur.

Anguſtia ad pugnā dum per incommoda.

CAP. III.

De Iuliano Romano milite inſigni fortitudine.

An. mūdi 4034. à Chriſt. na. 72.

Fortitudo inſignis Iuliani.

IVlianus vero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in bello & armorum peritia & viribus corporis & animi ſpiritu omnium fortiſſimum ipſe cognoui, vbi Romanos iam cedere & male repugnare conſpexit (propter Titum autem apud Antoniam ſtabat) ſubito proſiliit, iamque Iudæos vincentes ſolus ad interiorem vſque templi angulum perſecutus eſt. Fugiebat autem vniuerſa multitudo, neque vim eius, neque audaciam hominis eſſe opinantes. At ille per medios ruens, quos alios alio diſiecerat, ipſos quos occupaſſet interficiebat: eaq; facie nihil Cæſari admirabilius, aut aliis horribilius viſum eſt. Verum & ipſum profecto fata ſequebantur, quæ ab homine vitari non poſſunt. Calceus namque habens, creberrimis atq; acutis clauis, vt cæteri ſolent milites, fixos, dum ſtrato ſaxeis cruſtis ſolo curreret, labitur: magnoq; cum armorum ſono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia ſublatus eſt, ſaluti eius metuentiū: Iudæi vero multis ſimul gladiis & haſtis vndique feriebant. Ille autem multam quidem ferri vim ſcuto excipiebat: ſæpe autem conatus erigere ſe, percutientium multitudine reuolutus eſt, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus eſt, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna ſeptus erat. namque diu ceruicem contraxerat, donec conciſis aliis eius membris remiſit vires, cum ei nemo auderet ſuccurrere. Nimius autem dolor Cæſarem tenuit, vbi tantæ fortitudinis virum in conſpectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus ſe quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne poſſent, metus impediebat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum ſuorum ſaucios reliquiſſet, ægre peremptus eſt: magna ſui gloria, non apud Romanos tantum & Cæſarem, verum apud hoſtes quoque relicta. Iudæi vero etiam mortui rapto corpore, Romanos in fugam verſos in Antoniam concluſere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gyphthæus ex agmine Ioannis: ex parte vero Simonis, Maluchias, & Mertonis filius Iudas, & Soſæ filius Iacobus, dux Idumæorum: Zelotæ vero fratres duo filii Iairi Simon & Iudas.

Iulianus dum ſtrato ſaxeis cruſtis ſolo currit, labitur.

Mors Iuliani.

Heroes inter Iudæos.

CAP. IV.

Ioſephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum.

TItus autem militibus ſuis imperat Antoniæ fundamenta diruere, facilemque aſcenſum cuncto exercitui præparare. Ipſe vero Ioſepho ad ſe vocato (namque audierat eo die qui erat menſis Iulii 17. diuinam obſeruantiam, quæ entelechiſmos vocatur, virorum penuria defuiſſe, eaque re populum nimis dolere) iterum Ioanni dici præcipit quæ ante mandauerat: quod etiam ſi quis eum pugnandi ſæuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non vna ſecum & ciuitas interiret ſimul & templum: ſanctum tamē locum violare deſineret, neve in Deum nefas admitteret. Poteſtatem autem haberet ſi vellet, ſacra intermiſſa celebrare per Iudæos quos ipſe delegiſſet. Itaque Ioſephus, ne ſoli Ioanni hæc intimarentur, ſed etiam pluribus, vnde exaudiri poſſet conſtitit, & mandata Cæſaris Hebraico ſermone diſſeruit. Multum autem eos quo patriæ parcerēt precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguum, Deoque vota redderent conſueta. His dictis populus triſtitia ſimul & ſilentio tenebatur. Multis

Titus Ioannem ad bellū progredi iubet, ne vna ſecū & ciuitas interiret ſimul & templum.

Ioannis [...] Ioſephus conuicia[...]

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

autem conuiciis tyrannus Ioſepho cum execrationibus lacerato, poſtremo addidit, nunquam ſibi excidium eſſe metuendum, quoniam Dei ciuitas eſſet. Atque cum exclamatione: ſane vero, inquit Ioſephus, eam puram Deo conſeruaſti, inuiolataque ſancta manſere: nec in eum cuius ſperas auxilium, quicquam impium deliquiſti: ſed ſolennia ſacra conſequitur. Et ſiquidem tibi quiſquam quotidianum auferat cibum, impium eum hoſtem putabis: Deum vero, quem perpetua religione priuaueris belli auxilio ſperas futurum? Et Romanis peccata imputas? qui noſtras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipſe intercidiſti ſacra, Deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis cauſam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem, hoſtesq; impietatem tuam corrigant: tu vero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoque in has ſæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam pœnitere malorum, non eſt turpe in rebus extremis: bonumque tibi exemplum patriam ſeruare cupienti propoſitum eſt,

Iechonias voluntariam Babylonicã captiuitatem ſuſtinet.

Iechonias Rex Iudæorum: qui quondam Babyloniis bellum ſibi inferentibus, ſponte ciuitate priuſquam caperetur exceſſit, & cum cognatione ſua volũtariam captiuitatem ſuſtinuit, ne hæc ſancta hoſtibus proderet, Deique domum videret exuri. Ob hoc ſacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumque memoria tranſmiſſa per ſecula ſemper noua immortalem poſteris tradit. Bonum ô Ioannes exemplar, & ſi periculum præſto ſit: ego autem veniam quoque tibi à Romanis ſpondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis iſta promittam, ſpectarique oporteat, quis ſit autor, & vnde conſilium. Abſit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt genus aut leges patrias obliuiſcar. Rurſum indignaris & clamas, mihique maledicis.

Fato, Deique ſententia vrbem interituram.

Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduerſus fata ſuadeo, Deique ſententia condemnatos ſeruare contendo. Quis ignorat ſcripta veterum prophetarum, & reſponſum impendens miſerrimæ ciuitati? iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpiſſet. Veſtrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, ſed etiam templum omne repletum eſt. Deus plane, Deus ipſe eum Romanis ignem ſibi luſtrationis infert, totque ſcelerum plenam exurit ciuitatem.

Ioſephi vox ſingultibus interrupta.

Hæc Ioſepho cum fletu & lachrymis proſequente, vox eius ſingultibus interrupta eſt. Et Romani quidem miſerati dolorem, admirati ſunt. Ioannes autem eiusque ſocii magis contra Romanos irritabuntur, illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidem ſeditioſorum cuſtodias formidãtes, locis ſuis manebant, iamdudum certi de ſuo pariter & ciuitatis exitio.

Iudæorũ nobilium plurimi ad Romanos confugiunt.

Fuerunt autem, qui capto diſceſſionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant Pontifices Ioſephus & Ieſus. Filii vero Pontificum, tres quidem Iſmaelis, cui apud Cyrenen fuerat caput abſciſſum, & Matthiæ quatuor: alterius vero Matthiæ vnus, qui poſt interitum patris aufugerat, quem Simon Gioræ cum tribus filiis, vt ſupra dictum eſt, interemit. Multi autem nobiles cum Pontificibus defecere: eoſque imperator cum per alia humane ſuſcepit, tum ſciens in alienigenis moribus illis

Cæſaris in transfugas humanitas.

verſari moleſtum eſſe, in Gophnam dimiſit, vt ibi manerent interim, multas etiam pollicitas poſſeſſiones cuique peracto bello ſe redditurum. Illi quidem in deſtinatum municipium læti cum omni cautione diſcedunt. His autem in ciuitate non viſis, rumor ſeditioſis iterum diffamatus eſt, quod Romani transfugas occidiſſent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deterrerent. Et pauliſper quidem hæc calliditas eorum, ſicut antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rurſus autem poſtquam eos Titus reuocatos a Gophna cum Ioſepho murum circumire, & populo conſpici iuſſit, multi ad Romanos fugie-

bant

bant. In vnum vero congregati, & ante Romanos ſtantes, cum lachrymis atque vlulatu ſeditioſos rogabant. primo quidem vt in ciuitatem Romanos ſuſciperent, patriamque ſeruarent. ſi hoc diſpliceret, ſaltem de fano exirent, templumq; ſibi liberarent. Nec enim auſuros ſine maxima neceſſitate Romanos ignem ſanctis immittere. His illi magis aduerſabantur, multaque in transfugas vociferati conuicia, ſupra ſacras portas iacula & baliſtas, & ſaxorum diſpoſuere tormenta, vt omne quidem circum fanum ſpacium multitudine mortuorum ſepulchro, templum vero ipſum caſtello ſimile videretur. In loca vero ſancta & inacceſſa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus inſiliebant: & ad hanc proceſſere legis iniuriam, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere, ſi hæc Romani admitterent: ea tūc in Iudæos propria ſacra temerātes, vterentur Romani milites. Nemo ſane fuit eorum, qui non cum honore templum aſpiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Ioannem eiusque ſocios increpabat, dicens: Nonne vos, ô ſceleratiſſimi, cancello ſanctum locum protexiſtis? Nonne literis Græcis ac noſtris inciſas tabulas conſtituiſtis, quibus ne ſepta cuiquam tranſgredi liceret edicitur? Nonne eos qui tranſiſſent, quamuis Romanus quis eſſet, vobis necare permiſimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcaſtis, ô nocentiſſimi? Aut cur templum & externi & gentilis ſanguinis confuſione polluiſtis? Teſtor ego patrios Deos, & ſi quis vnquam hunc locum ante aſpexit, (nunc enim neminem credo) itemque teſtor & exercitum meum & Iudæos qui apud me ſunt, & vos ipſos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & ſi locum acies veſtra mutauerit, neque accedet ad ſancta quiſpiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. ſeruabo autem vobis etiam templum nolentibus.

An. mūdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Transfugæ cum lacrymis & vlulatu ſeditioſos Iudæos rogant.

Templū caſtello ſimile.

Titus Ioannem eiusque ſocios alloquitur.

Titus Iudæis nolentibus templum ſeruare conatur.

CAP. V.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excurſionibus Iudæorum.

HÆc Ioſepho internunciante Principis dicta, latrones ac tyranni exiſtimantes non beneuolentia, ſed timiditate hos ſermones fieri, in ſuperbiam tollebantur. Titus autem, qui neq; ſeipſos miſerari eos, neq; templo parcere proſpiciebat, rurſus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vniuerſum quidem his militem, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de ſingulis cēturiis viris fortiſſimis lectis, etiam chiliarchis ſingulis millenos attribuit: hisq; duce præpoſito Ceriali hora noctis nona iubet in cuſtodias impetum fieri. Cum autē ipſe quoq; in armis eſſet, vnaque deſcendere ſtatuiſſet, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præſidentem militum certamini facturū eſſe dixerunt, quam ſi periculum ſubiiſſet: omnes enim fore ſub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc ſolum ſe manere locutus ad milites, vt de eorum virtute iudicaret: ne aut fortis quiſquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, ſed omnium ſpectator ac teſtis fieret ipſe, qui & vlciſcendi & remunerandi eſſet dominus: illos quidem ad aciem hora qua ſupra memoratum eſt, dimiſit. Progreſſus autem ad ſpeculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui miſſi fuerant, non ita, vt ſperabant, ſomno oppreſſos inuenere cuſtodes: ſed coortis cum clamore, confeſtim manus conſeruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cateruatim excurrere.

Titus trecenis de ſingulis centuriis viris fortiſſimis lectis in cuſtodias impetum fieri iubet.

Titus ad ſpeculā in Antonia progreſſus quid fieret expectat.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos ſequerentur, in agmen proprium incidebant, multiſq; ſuorum velut hoſtibus vtebantur. Vocis namq; agnitionem cõfuſus partium clamor, oculorum autem ſingulis nox ademerat: cum præterea quoſdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quemq; ſine diſcretione feriebant. Romanis quidem ſcutorum coniunctione ſeptis, & per globos proſilientibus, ignoratio minus nocebat: ſigni enim ſui quiſque meminerat. Iudæi vero diſiecti tam impetus quam receſſus temere facientes, ſæpe imaginem inter ſe hoſtium aliis alii demonſtrabant: cum reuertentem ſuum quiſq; per tenebras, quaſi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à ſuis quam ab hoſtibus ſauciati ſunt, donec orto die, viſu iam pugna diſcerneretur: & in acie ſtantes ordine, ſagittis atque telis vterentur. Neutri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & ſigillatim, & multi ſimul in conſpectu imperatoris de virtute certabant: illumque diem ſibi quiſq; promotionis initium fore putabat, ſi fortiter dimicaſſet. Iudæis autem & proprium cuiuſque periculum, & quod templo metuerent, miniſtrabat audaciam: quod tyrannus ſtans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunque pugnatum eſt, ſed cito & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixum fugæ ſpatium vel perſecutionis habebat. Pro ſuorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere ſuperantibus, & ſtare ſi fugerent, acclamantium: eratque veluti quoddam belli theatrum, nec enim vel Titum ad alios, qui vna erãt quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Poſtremo nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei diſſoluti ſunt, cum neutri eo loco vnde pugnam iniere certa fuga ceſſiſſent, verum mediam in ancipiti prælio victoriam reliquiſſent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum vero partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Ioſiæ: Idumæique Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autẽ Soſæ: de Ioannis autem ſociis Gyphthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die ſeptimo ſubuerſis Antoniæ fundamentis, latam viam vſque ad templum fecit. admotæque muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad ſeptentrionem orientemque ſpectabat: alterum contra exedram, ad aquilonis partem inter duas portas ædificatum. aliorum duorum vnum contra porticum occidentalẽ templi exterioris, alterum contra ſeptentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miſeriis proficiebat, cum materias à centeſimo vſq; ſtadio deportarent. Interdum autem inſidiis lædebantur, cum ipſi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudæis vero propter deſperationem ſalutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna ſiue fœnum colligẽdum exiſſent, interea dum id facerent, equos ſuos frenis exutos paſci ſinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebro fieret Cæſar exiſtimans, quod erat verum, negligentia ſuorum magis quam Iudæorum virtute rapinas contingere, triſti animaduerſione cæteros ad equorum cuſtodiam reuocare ſtatuit: vnoque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos ſuos cæteris conſeruauit. Nunquam enim eos poſthac in paſcua dimittebant, ſed tanquam natura his connexi ad neceſſitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresque erigebant. Altera vero die poſt eorum aſcenſum, multi ſeditioſorum, quos rapinæ defecerant & fames vrgebat, congregati, in præſidia Romanorum, quæ Eleon montem verſus collocata erant, circa vndecimam diei horam impetum faciunt. ſperabant enim

Cito & breui momento prælia mutãtur.

Media victoria in ancipiti prælio relicta.

Aggeres quatuor e regione tẽpli exſtructi.

Romanorũ equos Iudæi rapiunt.

Iudæorũ & Romanorum ad montem Eleon pugna.

primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis cauſa quieſcentes, facile decipi poſſe. Verum cognito illorum conatu Romani de propriis cuſtodiis celeriter collecti obſtabant eis, murũ tranſcendere ac pertinacitèr violenter ambitum conatis. Conflato autem vehementi prælio, & alia multa ab vtraque parte fortiter geſta ſunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi vero immoderato impetu & effrenatis animis vterentur. Dux autẽ his pudor erat, illis neceſſitas. nam & amittere Iudæos, velut laqueis irretitos, Romanis turpiſſimum videbatur: & illi vnam ſpem ſalutis, ſi murum vi perrumpere poſſent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam verſis, atque in vallem coactis equo in aduerſum montem à latere incitato prætervectus, rapit vnum ex hoſtibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis vndique ſeptum, talo cõprehenſum. Tantum ſe inclinauit equo currente, tantamque dexteræ vim itemque cæteri corporis, & equeſtris peritiæ demonſtrauit. Iſte quidem tanquam munus aliquod rapuiſſet, captiuum ferens, ad Cæſarem venit. Titus autem vires eius qui ceperat admiratus & captiuo quia murum aggredi tentauerat ſupplicio tradito, ipſe templi oppugnationem curabat, vtq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduerſis præliis male tractati, tumeſcente paulatim bello, & in templi ſerpente pernicie, ſicut in putrefacto corpore aſſolet, membra peſte occupata, præuenientes ne vlterius procederet, abſcindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antoniæ iungebatur, incenſa. deinde ad viginti fere cubitos abrupere, immiſſo ſanctis incendio manibus ſuis. Biduo autem poſt, prædicti menſis viceſimo & quarto die, Romani porticum inflammauere: & vſque ad quartum decimum cubitum igne progreſſo, Iudæi ſimiliter culmen abiiciunt, neq; omnino recedentes ab operibus, & Antoniæ continentiæ dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immiſſo igne, curſum eius otioſe pro ſua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia ceſſauere: ſed frequens erat paulatim contra ſe excurrentium pugna. Iiſdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore breuis, & vultu deſpicabilis, tamque genere quàm rebus aliis viliſſimus, Ionathas nomine, progreſſus ad Ioannis Pontificis monumentum, cum alia multa ſuperbe ad Romanos prolocutus eſt, tum quem fortiſſimum haberent ad ſingulare prælium prouocauit. Atqui contra ſtetere, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (vt aſſolet) etiam qui timerent: quoſdam vero non inconſulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere confligere. Nam qui de ſalute deſperaſſent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his in diſcrimen venire, quos neque vincere magnum ſit, & vinci cum dehoneſtamento periculoſum, non fortitudinis ſed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo procederet, multaque Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & ſuperbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, inſolentiã eius exoſus, fortaſſe autem etiam corporis breuitate ſublatus, inconſulte proſiliit: & cæteris commiſſa cum eo pugna riſum præbuit, à fortuna proditus. Lapſum enim Ionathas interfecit: deinde pede ſupra mortuum poſito, læua ſcutum, dextraque cruentum gladium corruſcabat: armiſque cum fremitu concuſſis, exercitui & iacenti inſultans, ſpectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priſcus centurio ſagitta transfixit, eoque facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus eſt. Ille autem dolore in vertiginem tortus, ſupra corpus hoſtis incubuit: bellique felicitatem ratione carentem, quam velox vltio ſequeretur oſtendit.

An. mũ-di 4034. à Chriſt. nat. 72.

Pedanius vir fortis & eques peritus.

Captiuus ſupplicio affectus.

Iudæi tẽpli porticus incendunt.

Iudæi immiſſo igne curſum eius otioſè metiũtur.

Ionathas Romanorum fortiſſimũ ad ſingulare certamen prouocat.

Pudens cũ Ionatha pugnat, et interficitur.

Ionathan Priſcus cẽturio ſagitta transfigit.

An. mūdi 4034. à Chriſt. na. 72.

CAP. VI.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Arterio quodam.

Iudæi porticus ſpatium ſyluis aridis ſulfure ac bitumine replent.

Romanorū in flamma calamitas.

Cæſarē Romanorum in flamma conſtitutorū miſericordia angit.

Longus ſemetipſum occidit.

Lucius moritur, Artorius vero calliditate ſeruatur.

Porticus templi exuſta.

SEditioſi vero templum renentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus poſitis repugnabanr. Viceſimo autem ſeptimo die prædicti menſis, huiuſmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus ſpacium, quod inter culmen & trabes erat vacuum, ſyluis aridis, itemq; ſulfure ac bitumine repleuere. Deinde velut oppreſſi cedebant. Quare multi quidem temerarii fugientibus inſtabant, & in porticum aſcendere poſitis ſcalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nullam fugæ cauſam Iudæis fuiſſe cogitantes, locis ſuis manebant. Verum porticu repleta his qui aſcenderant, ignem immittunr Iudæi. excitataq; vndique ſubito flamma Romanos & qui extra periculum ſteterunt ingēs ſtupor inuaſit, & deſperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti ſemetipſos retrorſum in oppidum, alii vero in hoſtes præcipitabant: multi ſpe ſalutis deſilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantut, præueniebat incendium: alii ferro flammam anteuertebant, ſtatim vero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæſarem vero licet morientibus indignaretut, quod iniuſſi potticum aſcenderant, miſeticordia tamen eorum tetigit. Cumque nemo ptohibete poſſet incendium, hoc erat tamen ſolatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipſi animam petderenr. Vociferans enim & ante alios proſiliens, & comites ſuos quam poſſenr auxilium ferre obſecrans, cernebatur. Eiuſque voces & affectiones quiſque, velut aliquam præclariſſimam ſepulturam, ſecum aufetens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in parietem porticus latiorem, flammarum quidem periculum euaſere. obſeſſi autem à Iudæis, cum diu ſaucii reſtitiſſenr, poſtremo vniuerſi cecidere. Poſt omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamenti fuit calamitati: & quamuis ſigillatim digni ſint memoria qui periere, omnium tamen fortiſſimus demonſtratus eſt. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & qui interficere eum cupiebanr, ad ſe deſcendere promiſſa fide hortabantur. Frater vero eius Cornelius, qui ex altera patte ſtabat, ne gloriam ſuam Romanamque militiam dehoneſtaret, orabat: cui magis obtemperauir: ſublatoque altius gladio, vt ab vtriſque partibus cernetetur, ſemetipſum occidit. Eorum autem quos ignis obſedetat, Artorius quidam calliditate ſeruatus eſt. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali ſuo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonii mei, ſi me excepetis. Cum autem ille prompto animo accurtiſſet, ipſe quidem qui ſe in eum proiecetat, vixit: Lucius vero pondere oppreſſus, conſtratoque lapidibus ſolo alliſus, continuo moritur. Ea calamitas pauliſper quidem Romanis triſtitiam comparauit, in poſterum tamen cautiores effecit, & aduerſus Iudæorum inſidias iuuit, quibus pletunque loca moresque hominum neſcientes lædebantur. Exuſta eſt vero porticus ad turrim vſque Ioannis, quam ille Belli tempore quod cum Simone gerebat, ſupra poſtes qui in Xyſtum ducerent ædificauerat. reliquum vero Iudæi, poſtquam conſumpti fuerunt qui aſcenderant, abſciderunt. Poſtero autam die Romani quoq; potticum qui in Boteæ patte fuit, ad orientalem vſq; totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, ſuper vallem ædificata: vnde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

CAP. VII.

De fame Iudæorum.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

Inteſtinũ bellum Iudæorũ fame pereũtium.

CIrca templum quidem ita ſe res habebant. Eorum vero qui per ciuitatem fame corrumpebãtur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per ſingulas nanque domos, ſicubi aliqua veſtigia cibi apparuiſſent, bellum illico gerebatur: & amiciſſimi inter ſe ad manus veniebant, miſeris diripiẽtes animis viaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: ſed etiam quos viderent expirare, ſcrutabantur latrones: ne quem forte cibum ſinu occultans quiſpiam, moreretur. Ipſos autem ſpes egeſtate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in oſtia, tanquam ebrii ferebantur, eaſdemque domos bis ac ter eodem momento deſperatione inquietabant: omniaque dentibus neceſſitas ſubigebat: & ea colligentes quæ nullum, quamuis ſordidiſſimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calceamentis abſtinuere, coriaque ſcutis detracta mandebant. Quinetiam fœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor Atticis venundabant. Et quid opus eſt famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonſtrare? Factum enim relaturus ſum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu vero incredibile. Itaque libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poſteri æſtimarent, niſi teſtes multos haberem: & fortaſſe frigidam referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeſſa eſt.

Calceamẽta, coria ſcutis detracta, veteraq; fœnum Iudæorum cibus.

CAP. VIII.

De muliere quæ præ fame filium coxerat.

MVlier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolatũ, Maria nomine, Eleazari filia de Vico Vetezobra, quod ſignificat domus hyſſopi, genere ac diuitiis nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hieroſolymam recepta, cum cæteris obſidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex tranſamnanis locis in oppidum comportauerat. Reliquias vero conditorum, & ſi alimenta repetiſſent, irrumpentes domum eius ſatellites, quotidie auferebant. Grauiter autem mulier indignabatur: propterea que ſæpiſſime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra ſe vehementius irritabat: cum neque iratus, neque miſerans, eam quiſquam vellet interficere. Sed victum quidem parando aliis parabat: vndique autem adempta iam erat ei etiam rapiendi facultas, fameſque viſceribus & medullis irrepſerat. Plus vero quam fames iracundia ſuccendebat. Igitur vi animi ac neceſſitate impulſa, rebus aduerſis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem lactantem habebat, miſerum te, ait, infans, in bello & fame & ſeditione cui te ſeruauero? Apud Romanos etiamſi vixeris ſeruiturus es: fames autem præuenit ſeruitutem: his vero ſeditioſi ſæuiores ſunt. Eſto igitur mihi cibus, & ſeditioſis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ ſola deeſt calamitatibus Iudæorum. Et hoc ſimul dicens, occidit filium, coctumque medium comedit. adopertum vero reliquum ſeruauit. Ecce vero aderant ſeditioſi, & contaminatiſſimi nidoris odore capti, mortem ei ſtatim, niſi quod paraſſet, oſtenderet, minabantur. Illa vero bonam partem ſe reſeruaſſe reſpondens, aperit filii reliquias. Illos autem confeſtim horror cepit atque dementia, viſuque ipſo diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, eſt vere filius & facinus meum, comedite: nam

Matris antequam filium occidit colloquium.

Seditioſi cibum a matre paratum poſcunt.

An. mũdi 4034. an. Chr. na. 72.

& ego comedi. Nolo vt ſitis aut fœmina molliores, aut matre miſericordiores. Quod ſi vos pietatem colitis, & mea ſacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Poſt hoc illi quidem trementes exierunt, ad hoc ſolum timidi, vixque hoc cibi matri ceſſere. Mox autem repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas: & vnuſquiſque ante oculos ſibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipſe admiſiſſet, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem & beati appellabantur, qui prius quam id paterentur interiiſſent. Cito autem Romanis etiam nunciata eſt illa calamitas: eorumque alii non credebant, alii miſerabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cepit. Cæſar autem ſuper hoc Deum placabat: ſiquidem Iudæis pacem obtuliſſet, eiſque liberam propoſuiſſet omnium obliuionem quæ commiſerant. Illos autem pro concordia ſeditionem, bellum pro pace, pro ſatietate atque opulentia famem optaſſe: & qui propriis manibus templum, quod ipſe eis ſeruaſſet, incendere cœperant, huiuſmodi alimentis eos eſſe digniſſimos. Veruntamen ſcelus huius nefandi victus, ruina ſeſe patriæ operturum: neque relicturum in orbe terra, vt ſol inſpiciat ciuitatem, in qua matres ſic veſcerentur. Ante matres autem patribus huiuſmodi alimenta deberi: qui nec poſt eiuſmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, deſperationem hoſtium reputabat, nec eos ſanam mentem recepturos exiſtimabat, qui cuncta iam pertuliſſent, quibus antequam ea paterentur, mutare ſententiam ſperabantur.

Calamitas Romanis nunciata.

4. Reg. 6. Ant. lib. 9. ca. 4.

CAP. IX.

De expugnatione muri & incendio Templi.

Octauo autem die menſis Auguſti, cum duæ legiones aggeres perfeciſſent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iuſſit: cum diebus ante ſex, qui firmiſſimus erat aries, parietem ſine intermiſſione pulſando, nihil omnino profeciſſet. Verum & huius & cæterorum magnitudinem ſtructura lapidum ſuperabat. Septentrionalis autem portæ alii fundamenta ſuffodiebant: multumq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ ſuſtinebantur. tamque diu manſere, donec inſtrumentorum & vectium conatibus deſperatis, Romani ſcalas porticibus applicuere. Iudæi vero præuenti, ne eas ſubire prohiberent, cum his congreſſi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios ſubſidio trucidabant. multos de ſcalis egrediẽtes, prius quam ſe ſcutis obtegerent, ferientes gladiis præueniebant, nonnullas autem ſcalas armatorũ plenas, in latus declinantes, deiiciebant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes ſequebatur. Alii ſignis ablatis pro his decertabat, rapinam eorum grauiſſimæ fore turpitudini ducentes. Poſtremo tamen Iudæi & ſignis potiuntur: & eos qui vna aſcenderant interficiunt, cæteri vero clade intereuntium perterriti deſcendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditioſorum autem, qui prioribus præliis etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret ſe alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis ſubiici iuſſit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammaũtinus, Simonis ſatelles crudeliſſimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco ſperantes veniam, quod Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunque obtruncare decreuit. Dicebat enim neceſſitate, non voluntate veniſſe: nec ſalute dignos eſſe, in-

Romanos Iudæi vincunt, eorumq́; ſignis potiuntur.

Simonis ſatellites duo ab eo deficiunt.

ſe, incenſam ipſorum cauſa patriam deſerentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eoſque dimiſit: ſed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam vero portis milites ignem admouerant, liquefactoque argento cito lignum flammæ abſumpſerant, cum ſubito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudęis vero ignem circum ſe videntibus, corpora ſimul animique ceciderunt: & ſtupore attoniti, adniuare quidem vel extinguere nemo conatus eſt: ſtantes vero aſpiciebant, nec tamen his quæ abſumerentur dolentes, ſaltem vt quod reliquum eſſet ſaluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ ſecuta eſt nocte, creſcebat incendium: paulatim enim nec ſimul vndique inflammari porticus potuerunt. poſtero autem die Titus parte militum iuſſa incendium reſtinguere, perque proxima portis loca viam ſternere, vt faciliot agminibus eſſet aſcenſus, rectores ad ſe conuocat: ſexque collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præpoſito, & Largio Lepido 10. & Tito Frigio 15. cum quibus erat etiam Æternius Fronto magiſter duarnm Alexandrinarum legionum, & Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatiſque præterea chiliarchis & procuratotibus, conſilium de templo propoſuit. Aliis quidem videbatur lege belli vtendum eſſe: nunquam enim Iudæos à nouis rebus poſſe deſinere templo manente, quo omnes vbicunque eſſent colligerentur. Nonnulli ſi templum reliquiſſent Iudæi, neque armis pro eo quiſquam certaret, conſeruandum eſſe ſuadebant: ſi vero id pugna obtinuiſſent, ignibns conſumendum: quoniam caſtellum iam videretur eſſe non templum: & piaculum non ipſe, verum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec ſi ſuper ſtantes dimicarent Iudęi, pro hominibus anima carentia vlciſcendum eſſe dicente, neque ſe vnquam tantum opus incenſurum: iam enim Romanotum fore hoc damnum, ſicut ornamentum quoque fore imperii, ſi maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt ſententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem conſilium dimiſit: iuſſiſq; militibus quieſcere, itemque ducibus, vt his in procinctu validioribus vteretur, viam ſternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; reſtinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorque ab impetu continuit. Poſtero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris cuſtodes, ſecunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem cortionem fortiter excepere: ſeptique ſcutis, à fronte murum condenſa acie imitantur: certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infeſtantium & animi vincerentur. Cæſar autem prius quam verteretur acies (nam pugnam ex Antonia proſpectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, imperum vero eius non ſuſtinuere Iudæi: ſed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes inſtabant: cum autem illi retrorſiſſent; iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire concluſi ſunt. Titus autem diſceſſit in Antoniam, decreto poſtridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id plane Dei ſententia iamdudum igni damnauerat: euolutiſque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus menſis auguſti, quo etiam prius à Rege Babyloniornm fuerat concrematum. A domeſticis autem cauſam principiumque ſumpſit incendium. Nam cnm paulìſper Titi diſceſſu ſeditioſi quieuiſſent, Romanos rurſus aggrediuntur, cuſtodumq; templi cum ignem exterioris fani reſtinguentibus pugna committitur. Hique Iudæis in fugam verſis vſque ad templum acceſſerunt.

An. mundi 4034. à Chriſt. na. 72.

Iracundiam Titi ſi des cohibet.

Iudæorũ nemo incẽdium extinguere conatur.

Titus rectores ad ſe conuocat.

Titus conſilium de templo proponit.

Titus Romanis cũ equitibus lectis auxilio venit.

Templũ ab Romanis decimo menſis Auguſti die, quo etiã prius a Babyloniorũ Rege, concrematur.

An. mūdi 4034. à Christ. nat. 72.

CAP. X.

Quemadmodum Templum incenſum eſt inuito Tito.

Miles Romanus inuito Tito, templum incendit.

HIc itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiuſquā edicto, neq; tantum facinus veritus, ſed diuino quodam motus impetu, à cōtubernali ſuo ſuſtollitur: & ex ardente materia raptū ignem in feneſtram, infert auream. vnde ad membra circum templum ædificata de ſeptentrionali regione aditus erat. Flamma vero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad ſubueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque viribus temperandum, amiſſo eo cuius gratia cautiſſimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namq; caſu in tabernaculo quieſcebat ſicut à prælio redierat) exilit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesq; poſt eum duces, & hos agmina pertertita ſequebantur.

Incendiū templi.

Clamor autem ac tumultus erat tanto exercitu ſine ordine concitato. Cæſar autem voce ſimul ac dextera pugnantibus ſigno dato, ignem iubebat extingui. Sed neq; vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obſtrueret, nutumque dexteræ non attendebant, quum alios bellum, alios ira diſtraheret. Introcurrentium vero agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: ſed quo furor eos duceret, ſequebantur.

Ingens cædes in templo & calamitas.

Ad ipſos autem introitus conferti, multi quidem ſeſe inuicem cōculcabant: multi vero ardentibus adhuc & fumantibus porticuum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum vero ad templum acceſſiſſent, edicta quidem Cæſaris non audire ſimulantes, præcedentem quiſq; vt ignem immitteret hortabatur: ſeditioſis autem iam ſubueniendi quidem ſpes nulla erat, ſed fuga & cædes omnia poſſidebat. Magna vero populi multitudo ſitualida & inermis, vbicunque occupati fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidē ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus vero templi, & ſanguis multus profluebat, & eorum corpora qui ſupra ciderant delabebantur. Cæſar autem vbi neque impetum inſanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingreſſus, & ſanctum templi, & quæcunque illic erant aſpexit, ea quidem quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione vero & opinione domeſtica non minora.

Titus ſanctum templi ſeruare, idque fruſtra conatur.

Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetraſſet: nec membra quæ circum templum erant depaſceretur, quod erat verum, exiſtimans adhuc illud poſſe ſeruari, & ipſe proſiluit, militesque rogare vt ignem reſtinguerent conabatur: & Liberalem centurionem de ſtipatoribus ſuis, fuſte mulctatos qui non obedirēt iuſſit arcere. Horum autem furor bellique impetus quidam vehementior, Iudæorumque odia, & Cæſaris reuerentiam & prohibentis motum ſuperabant: pleroſque autem prædarum ſpes incitabat, ſuſpicantes intus omnia pecunia referta eſſe: quoniam fores auro factas cōſpicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, quum Cæſar ad inhibendū incendium cucurriſſet, ignem iam cardinibus portæ ſubiecerat. tumq; ſubito poſtquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæſare diſcedebant, & ſtantes extra ſuccendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deflendum putet, vt opus omnium quæ audiuimus aut vidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quam magnitudinis, itemque munificentiæ in ſingulis rebus, & gloriæ quæ de ſanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet ſolatium: quod vt animalibus, ita operibus locisque fatum ſit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & menſem, vt dictum eſt, eumque diem

ſeruauit, quo primum à Babyloniis templum erat incenſum. Et à prima quidem ſtructione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, vſque ad hoc excidium, quod euenit ſecundo anno principis Veſpaſiani, mille centum triginta colliguntur anni, & ſeptem menſes ac dies quindecim. A poſteriore vero, quam ſecundo anno Cyri Regis Aggæus fecerat, vſq; ad excidium quod Veſpaſiano imperante ſuſtinuit ciuitas, anni ſexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

A prima ſtructione tẽpli quã Solomon Rex inchoauerat vſque ad hoc excidiũ quot anni.

CAP. XI.

De ſacerdotibus, gazophylacioque & porticu.

CVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte veniſſet rapiebatur, & cædes erat infinita deprehenſorum. Nec actæ fuit ætatis miſeratio, aut reuerentia caſtitatis: ſed & pueri & ſenes & ſacri & profani ſimiliter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas perſequebatur, vnaque ſupplices cum repugnantibus necabantur: flammaque vlterius progrediens, cum gemitu occumbentiũ concrepabat. Et pro altitudine quidẽ collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari poteſt. Nam & Romanorum legionum fremitus erat, & ſeditioſorum ferro ignique clauſorum clamor ingens, & populi ſurſum deprehenſi ad hoſtes fuga cum ſtupore, ac calamitatis conqueſtio: in colle autem conſtitutis, etiam multitudo oppidi conſonabat. Iam vero multi fame marcidi, in mortem pene luminibus clauſis, poſtquam ignem templi videre, in queſtus interim vires clamoremque receperunt. Reſonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpoſiti grauiorem ſonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem ſanguis igne largior eſſe, pluresque interfectoribus interfecti: omnisque terra cadauerib. tegebatur, & ſupra corpora mortuorum gradientes milites curſum fugientium ſequebantur. Latrocinalis quidem multitudo, tandem pulſis Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autẽm nonnulli, primum verubus, itemque ſedibus ſuis, quæ ex plumbo factæ erant, auulſis, in Romanos pro miſſilibus vtebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisque in eos euomeretur, in parietem ſecedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos tranſeundo ſeruari poſſent, aut communem cum cæteris durare fortunam, ſemetipſos in ignem iniecere, & cum templo concremati ſunt, Meierus filius Belgæ, & Ioſephus Dalæi. Romani autem, quod fruſtra ſe circum templum ædificiis parcere iudicabant, cum ipſum templum arderet, omnia ſimul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter vnam ex parte orientali, alterã ex meridiana, quamuis eas quoq; poſtea funditus euerterint. Quin etiam arculas, quæ gazophylacia vocantur, incẽdunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum veſtium, aliaque bona, & (vt breuiter dicam) omnes Iudæorum congeſtæ diuitiæ, quod opulentiſſimus quiſque illuc totas domos exhauſerant. Venerunt autem etiam in eam quæ reſtabat vnam porticum, extra templum quo confugerant ex populo mulierculæ, itemque pueri & promiſcua multitudo, prope ad ſex hominum millia. Sed prius quam de his Cæſar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, vt alii quum ſe ex flamma

Clamor et vlulatus Iudæorũ pereuntium.

Templum ſanguine & igne repletum.

Duo nobiles ſemetipſos in ignem iniiciunt.

Circa templũ omnia incenſa.

Sex hominum millia in porticu flamma pereunt.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

Pſeudopropheta à tyrannis ſubornati.

præcipitarent morerentur, alios ipſa corrumperet: ex tanto autem numero nemo ſeruatus eſt. His cauſa interitus quidam Pſeudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum Deus aſcendere ſigna ſalutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc ſubornati Prophetæ, populo denunciabant, vt expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui ſupra timorem & cuſtodiam fierent, ſpes retineret. Cito autem in aduerſis homini perſuadetur. Quod ſi etiam malorum inſtantium liberationem polliceatur qui fallit, neceſſario qui ea patitur, ſpei totus efficitur.

CAP. XII.

De prodigiis excidium Hieroſolymæ præcedentibus & præſagiis.

Populi ex cæcatio.

Primum prodigiũ. Cometes gladio ſimilis.

II. Prodigiũ, lumẽ clariſſimũ circũ aram & templũ nocte effulget.

III. Prodigium, bos agnum in medio fani parit.

IV. Prodigiũ, ænea templi porta ſponte ſeſe aperit.

V. Prodigium, currus, & armata acies tranantes nubila.

VI. Prodigium, vox in intimo templo.

VII. Prodigiũ, Ieſu plebei ac ruſtici clamor & mors.

DEnique miſerabilis populus, illis quidem fallacibus Deumque calumniantibus, credulus erat. Certis vero prodigiis & futuram ſolitudinem prænunciantibus, neque attendebant animo, neque credebant: ſed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei diſſimulauere: modo cum ſupra ciuitatem ſidus ſtetit ſimile gladio, & per annum perſeuerauit cometes: modo cum ante defectionem primique belli motus ad diem feſtum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis menſis) nona hora nocturna, circum aram itemque templum tantum lumen effulſit, vt clariſſimus dies putaretur: & hoc vſque ad mediam permanſit horam: quod imperitis quidem bonum augurium eſſe videbatur: ſacrorum vero peritis, prius quam eueniret, ſtatim diiudicatum eſt. Eodemque feſto die etiam bos, cum ad hoſtiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum eſſet ænea atque grauiſſima, & ſub veſperam vix à viginti viris clauderetur, ſeriſque ferro vinctis obſeraretur, peſſuloſque altos haberet in ſaxeum limen demiſſos, vno perpetuo lapide fabricatum, viſa eſt noctis hora ſexta ſponte pateſcere. His autem curriculo per cuſtodes templi magiſtratui nunciatis, aſcendit ille, vixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem ſignum optimum videbatur. Deum nanque bonorum portam ſibi aperuiſſe dicebant. Prudentiores vero templi tutamen ſponte ſua diſſolutum iri cogitabant; & hoſtiũ donum eſſe, portas aperiri: ſolitudinemque illo oſtenſo ſignari inter ſe pronunciabant. Poſt dies autem feſtos diebus paucis, vicesimo primo die menſis Maii viſio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortaſſe quod dictu rus ſum haberetur, niſi qui viderunt ſupereſſent, & clades dignæ præſagiis ſecutæ fuiſſent. namque ante ſolis occaſum viſi ſunt per inane ferrei currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfuſæ. Feſto autem die, quam Pentecoſten vocant, nocte Sacerdotes intimum templum more ſuo ad diuinas res celebrandas ingreſſi, primum quidem motum, quendamq; ſtrepitum ſenſerunt: poſtea vero ſubitam vocem audiere, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Ieſus quidam, filius Anani, plebeius & ruſticus, quadriennio prius quam bellum gereretur, in ſumma ciuitatis pace atque opulentia, cum ad feſtum diem veniſſet, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos eſt, repente exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox ab quatuor ventis: Vox in Hieroſolymam & templum: Vox in maritos nouos nouaſque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atque hæc interdiu noctuque clamitans, omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum inſignium, aduerſum omen indigne ferentes, corripiunt hominem,

mul-

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

multiſque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro ſe, nec ad eos qui ſe mulctabant, ſecreto quicquam loquutus, eadem quæ prius vociferans perſeuerabat. Magiſtratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum eſſe hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectũ: vbi plagis vſque ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: ſed vt poterat inclinans maxime flebiliter vocem ad ſingulos ictus reſpondebat: Væ væ Hieroſolymis. Albino autem interroganti (is namque iudex erat) quis eſſet, vel vnde ortus, aut cur iſta diceret, nihil retulit. Non prius autem ceſſauit à luctu miſeræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimiſit. Ille autem ad belli vſq; tempus neque adibat quenquam ciuium, neq; loqui viſus eſt: ſed quotidie velut orationem quandam meditatus, Væ væ Hieroſolymis querebatur. Sed nec imprecatus eſt cuiquam, eum in dies ſingulos mulctaretur, nec victum offerentibus bene dicebat. Sola vero eius reſponſio ad omnes erat triſte præſagium. Maxime autem diebus feſtis vociferabatur: idque per annos ſeptem & quinque menſes continuos faciens, neque voce raucior fuit, neq; delaſſatus eſt, donec obſidionis tempore ipſa re perſpectis auguriis ipſe quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, Væ væ ciuitati ac phano ac populo, voce maxima clamitabat. Quum autem ad extremum addidiſſet, væ autem mihi, lapis tormento miſſus eum ſtatim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimiſit. Hæc ſi quis reputet, profecto inueniet, Deum quidem hominibus conſulere, modiſque omnibus præmonſtrare quæ ſint eorũ generi ſalutaria: ipſos autem ob dementiam ſuam malis voluntatiis interire: quandoquidem & Iudæi poſt Antoniam captam quadratũ phanum fecerant: cum in ſacris libris ſcriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, ſi fanum quatuor angulis eſſet effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, reſponſum erat ambiguum, itidem in ſacris libris inuentum, quod eo tempore quidam eſſet ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quaſi proprium acceperunt, multique ſapientes interpretatione decepti ſunt. Hoc autem plane reſponſo, Veſpaſiani deſignabatur imperium, qui apud Iudæam creatus eſt Imperator. Sed enim homines fatum vitare non poſſunt, etiamſi præuiderint. At vero hi ſignorum quædam pro ſua libidine interpretati ſunt, alia contempſere: donec patriæ excidio ſuaque pernicie, eorum iniquitas confutata eſt.

Ieſus per annos ſeptem & 5. menſes vociferatur. Ieſum in muro lapis tormẽto miſſus peremit.

Iudæi ſigna pro ſua libidine interpretantes, patriæ excidiũ, ſibique perniciem acce[...]ſunt.

CAP. XIII.

De imperio Titi, & ſacerdotum interfectione.

Romani quidem, poſtquam ſeditioſi ad ciuitatem confugere, templo itemq; omnibus circum locis ardẽtibus, ſigna in fano repoſuere contra portã orientalem: hique ibi ſacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum Imperatorem. Atque adeo vero præda ſatiati ſunt milites vniuerſi, vt in Syria dimidio quam pridem fuerat precio pondus auri veniret. Ex his autem Sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer ſitiens à Romanis cuſtodibus pacem petebat, ſitimque fatebatur. Sed vbi illi tam ætatis quam neceſſitatis miſerti, dedere ei dexteram, & ipſe bibit, & quam ſecũ attulerat lagena repleta, ſurſum refugiens abiit ad ſuos: nec eum quiſquam cuſtodum aſſequi valuit, ſed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil ſe præter placita feciſſe dicebat. Dexteram enim ſibi datam, non vt apud ipſos remaneret, ſed vt tantum deſcenderet, atque vt aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide manſiſſe. Aſtutiam quidem propter ætatem, maxi-

Dimidio pretio pondus auri venit. Dolus pueri.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

Sacerdotes veniã petunt, Titus vero duci homines ad ſupplicium iubet.

Seditioſi Titum ad colloquia prouocãt.

Titi ad Iudaos per interpretẽ oratio.

me pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die ſacerdotes oppreſſi fame deſcendunt, & à cuſtodibus ad Titum perducti, vt ſalutem ſibi concederet orabant. Ille autem veniæ quidem tempus illum præteriſſe fatus, periiſſe verò id cuius eos gratia merito conſeruaſſet, decere autem ſacerdotes interire cum templo, duci homines ad ſuppliciũ iubet. Sed tyranni cum ſociis, quoniam bello vndique tenebantur, circundatis autem nuſquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali ſaltem oppidum ſeruare cupiens, & amicis præterea ſuadentibus (latrones enim iam moderatiores factos eſſe arbitrabantur) in parte occidua templi interioris conſiſtit. Hic enim ſuper Xyſtum erant portæ, ac pons qui ciuitatem ſuperiorem templo iungebat, isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum vtrinque denſi aſtabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem ſuſpenſi ſpe veniæ: Romani vero ad Cæſarem ſpeculandi ſtudio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, vt & iracundiam & ſagittas continerent, adhibitoque interprete, quo argumento ſuperior oſtendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamne ſaturati eſtis patriæ malis, ô viri? quibus neque virtutis noſtræ, neque infirmitatis propriæ venit in mentem: ſed inconſulto impetu ac furore perdidiſtis populum & ciuitatem ſimul ac templum, ipſi quoq; iuſte perituri: qui primum quidem, poſtquam vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non deſtitiſtis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extuliſtis: vtrumne multitudine freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus ſatis reſtitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio noſtro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporum? Atqui ſcitis nobis ſeruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obſtaculum? quo ſepti Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obſtinatione, vel aſtutia ducum? Atqui etiam Carthaginenſes captos eſſe noueratis. Itaque vos contra Romanos ipſorum excitauit humanitas, qui primum vobis & terram dedimus poſſidendam, & gentiles impoſuimus Reges, deinde leges ſeruauimus patrias, & viuere nos non ſolum diſcretos, ſed cum aliis etiam veſtra voluntate conceſſimus: quodque maximum eſt, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permiſimus: eaque offerentes neque monuimus, neque prohibuimus, vt hoſtes nobis efficeremini ditiores, noſtraq; pecunia vos contra nos inſtrueretis. Ergo tantis bonis affecti, ſarietatem in eos qui hæc vobis præſtiterant, extuliſtis, & immitium exemplo ſerpentium virus blandientibus infudiſtis. Eſto, Neronis negligentiam contempſiſtis, & veluti ruptum aliquod membrum, ſiue contractum alias, male quieti in maiore vitio detecti eſtis, & ad ſpes improbas, etiam cupiditates immodicas explicaſtis. Venit pater meus ad patriam veſtram, non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Ceſtium commiſeratis, exigeret, ſed monitis emendaret. Denique cum deberet, ſi depopulandæ nationis cauſa veniſſet, ſtirpem veſtram petere, atque hanc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca vaſtare maluit, vt pœnitendi vobis præberet inducias. Sed hęc eius humanitas infirmitas videbatur, noſtraque lenitate aluiſtis audaciam. Et Nerone mortuo, feciſtis quod nequiſſimi ſolent, & ex inteſtinis noſtris diſſenſionibus fiduciam præſumpſiſtis: meque ac patre meo digreſſis ad Ægyptum, ad ſtruendum bellum tempus illud vtile putauiſtis. Neque vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humaniſſimos fueratis experti. Denique vbi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quieſcentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hoſtes Iudęi: & legationes quidem è vo-

Iudæos cõtra Romanos ipſorũ excitauit humanitas.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

bis trans Euphratem vſque, nouarum rerum gratia miſſæ, murorum autem noui ambitus: ſeditio etiam, tyrannorumque contentio, & bellum inteſtinum, quæ ſola huiuſcemodi nequiſſimos decent. Iuſſus ergo ab inuito patre eum mandatis triſtibus ad ciuitatem venire, lætabar, cognito populum de pace ſentire. Ante bellum rogabam vos deſiſtere, pugnãtibus aliquandiu parcebam, ſponte ad me venientibus dexteram dedi, fidem ſeruaui confugientibus, multos captiuos miſeratus, verberibus vrgentes bellum coercui, muris veſtris machinas inuitus admoui, ſemper cædis veſtræ cupidos milites continui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquam victus prouocaui. Cum prope ad templum acceſſiſſem, conſulto iterum legis belli oblitus parcere vos propriis ſanctis orabam, templumque ſeruare, data vobis exeundi copia & fide ſalutis: vel etiam pugnare alio tempore ſi velletis, in alio loco facultatem præbui. Iſta omnia ſpreuiſtis, & templum manibus veſtris incendiſtis. Deinde ſceleratiſſimi, nunc me ad colloquium prouocatis, vt quid tale conſeruetis quale periit? Qua voſmet ipſos ſalute dignos eſſe poſt templi excidium iudicatis? Quin etiam nunc armati ſtatis, & nec in extremis ſupplices aſſimulatis. O miſeri, qua fiducia? Nonne populus veſter exanimatus? Templum vero periit, mihique ſubdita eſt ciuitas: in manibus autem meis habetis animas veſtras. Et tamen fortitudinis eſſe gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia veſtra. Proiectis autem armis, traditiſque corporibus, vitam vobis indulgeo, & ſicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera ſubſterno. Ad hæc illi reſponderunt, fidem quidem ſe ab eo minime poſſe accipere: nam iuraſſe nunquam id eſſe facturos: exeundi vero per muniriones, qua murum ſepſerat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim ſe in ſolitudinem, ipſiſque oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehementer iratus, quod in ſorte captorum conſtituti, victorum ſibi conditiones ponerent, declarari quidem his iuſſit voce præconis, ne vlterius ad ſe profugerent, neve fidem ſperarent: nulli enim eſſe parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum poſſent, ſaluti ſuæ conſulerent: iam enim ſe omnia iure belli geſturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permiſit. Illi autem ipſo quidem die nihil egerunt, poſtero autem die Archiuum, & Aeram & curiam, & qui vocatur Ophla, ſuccendere: & progrediebatur ignis vſque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domuſque ardebant. Eodem die Izatæ Regis filii, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem ſibi daret, Cæſari ſupplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, ſed eos ſuſcepit. Et tunc quidem omnes in cuſtodia habebat. Regis autem filios ac propinquos poſtea vinctos Romam perduxit, fidem obſidum præſtaturos.

Titus Iudæis proiectis armis traditiſq; corpor. b. vitam indulget.

Iudæi a Tito fidẽ accipere recuſant.

Ciuitatẽ milites inflammãt.

Cæſaris mores non mutãtur.

CAP. XIV.

De præda ſeditioſorum, & ſuccenſione interioris ciuitatis.

SEditioſi autem ad domum regiam profecti, vbi (quia tuta erat) multi facultates ſuas depoſuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eo conuenerant prope ad octo millia & quadringentos occiſis, pecuniam etiam diripuere. Viuos autem duos Romanos milites cepere, vnum equitem, alterum peditem. & peditem quidẽ interfectum per omnem traxere ciuitatem, velut vno corpore omnes Romanos vlciſcerentur. eques vero quiddam his quod ſaluti foret, ſuadere pollicitus deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ diceret non haberet,

Seditioſi ad domũ regiã profecti, pecuniam diripiunt.

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

Ardalæ cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis poſt terga manibus, oculiſque faſcia obſtructis, in conſpectum Romanorum veluti capite cæſurus produxit. Verum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hoſtibus eſſet elapſus, non eſt paſſus quidem occidi, indignnm vero eſſe Romanorum militem iudicauit, quia viuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti viro grauior eſſe morte videbatur. Poſtero autem die Romani, verſis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vſque igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant abſumi, rapinis vero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in ſuperiorem ciuitatem recedebanr. Erant namq; illis malorum quidem nulla pœnitudo: arrogantia autem tanquam in rebus ſecundis. Deniq; ardere ciuitatem lætis vultibus aſpicientes, alacri voto mortem ſe expectare dicebant, quod perempto populo, incenſo templo, & flagrante oppido, nihil eſſent hoſtibus relicturi. Sed tamen Ioſephus in extremis eorum rebus, pro reliquiis ciuitatis obſecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa vero pro ſalute adhortatus, nihil amplius quam eluſus eſt: quia neque ſe tradere propter iuſiurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti cuſtodia circumuallati: cædisque inſuper conſuetudo dextras commouebat. Diſperſi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati inſidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inediam fugere non valebant: mortuos autem canibus proiiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius videbatur: adeo vt ad Romanos quoque ſine licentia, etiam deſperata miſericordia, tamen fugerent: atque in ſeditioſos à cæde non ceſſantes, ſponte inciderent. nullusque in ciuitate locus vacuus erat: ſed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confeceranr, & cadaueribus eorum plena erãt, qui alimentorum penuria vel ſeditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, ſpes vltima ſita in cloacis: quo ſi fugiſſent, minime inueniri poſſe arbitrabantur: ſed peracto excidio, poſt Romanorum digreſſum prodire ac fugere cogitabant. Id autem plane illis erat ſomnium. Nec enim vel Deum, vel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem ſubterraneis freti, plura quam Romani concremabant, & qui ex incendiis fugientes in cuniculos deſcendiſſent, eos improbe necabant itemque ſpoliabant. Quinetiam cibum ſicubi reperiſſent concretum ſanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter ſe illis iam rapinarum cauſa bellum: eoſq; putauerim, niſi excidio præuenti eſſent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora deguſtaturos fuiſſe.

Pœna Romani militis ab Iudæis capti.

Iudæi in media calamitate arrogantes.

Iudæi Romanis ſeſe tradere recuſant, nec pugnare cum eis ex æquo poſſunt.

Tyrannorum ac latronũ ſpes vltima in cloacis ſita.

Rapina ac cædes in cloacis.

CAP. XV.

Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

CÆſar autem fieri non poſſe proſpiciens, vt ſine aggeribus ſuperiorem caperet ciuitatem, in prærupto vndiq; loco ſitam diſtribuit operibus militem viceſimo die menſis Auguſti. Erat autem tranſuectio materiæ difficilis: omnibus, vt dictum eſt, circum ciuitatem vſq; ad centeſimum ſtadium in priorum aggerum exſtructionem detonſis. Quatuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis cõtra aulam regiam erigitur: auxiliarium vero manus, & cætera multitudo xyſtum verſus, ac pontem & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellum gerens, pro caſtello ſibi ædificauerat. His autem diebus Idumæorum duces

An. mũdi 4034. à Chriſt. na. 72.

Idumæorũ duces clam congregati, conſilium de ſui traditione capiunt.

clam congregati, conſilium de ſui traditione cepere: miſſiſq; ad Titum quinque, vt dexteram ſibi daret, precabantur. Ille vero tyrannos ſperans eſſe ceſſuros Idumæis abſtractis, quoniam belli pars videbãtur, ſero quidem, veruntamen vitam his pollicitus, legatos remiſit. Diſceſſum autem parantibus Simon præſenſit, & eos quidem, qui ad Titum perrexerant, quinque viros ſtatim occidit: duces vero, quorum nobiliſſimus erat Soſæ filius Iacobus, correptos in cuſtodiam coniicit. Nec multitudinem Idumæorum abductis rectoribus quid ageret neſcientem, ſine cuſtodia habebat: ſed diligentioribus eam cuſtodiis amplectebatur: & tamen cuſtodes profugientibus obſtare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem ſuſcipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipſique milites iam ſpe lucri & ſatietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud vulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quemque pretio venundabant. Cum multi autem diſtraherentur, & emptores pauci eſſent, quanquam voce præconis edixerat, ne quis ſolus transfugeret, vt eo modo familias ſuas educerent, tamẽ hos quoque recipiebat: appoſitis, qui ab his ſecernerent, ſi quis dignus ſupplicio videretur. Et infinita quidem multitudo venit. Ex populo vero ſeruati ſunt plus quam quadraginta millia, quos imperator quomodo cuiq; gratum erat, dimiſit. Iiſdem autem diebus, etiam ſacerdotum vnus, filius Thebuthi, nomine Ieſus accepta fide ſalutis à Cæſare, vt de ſacris donariis quędam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo: his quæ in templo erant poſita, ſimilia: menſaſq; & crateras, & pateras, omnia ex auro ſolido & grauiſſimo facta. Tradidit etiam vela, & Pontificum indumenta, cum gemmis, & vaſa multa ſacrificio comparata. Quin etiam cuſtos ſacræ pecuniæ cõprehenſus, Phineas nomine, veſtes & ſingula ſacerdotum oſtendit, multamq; purpuram & coccum, quæ ad vſum repoſita catapetaſmatis ſeruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, caſiæ, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus commixtis Deo in dies ſingulos adolebant. Tradita autem ſunt ab eo & ex aliis opibus multa & ſacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet vi capto, vt transfugæ tamen data eſt venia.

Ex populo 40000 ſeruati.

Ieſus ſacerdos, Thebuthi filius.

Phineas ſacra pecunia cuſtos comprehẽſus.

CAP. XVI.

De occupata reliqua parte Ciuitatis.

Seditioſorum alij in Acrã recedunt, alij ſe in cloacas demittunt.

Timor & torpor tyrannorũ.

IAm vero perfectis aggeribus, Septembris menſis die ſeptimo, qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidẽ machinas admouebant. Seditioſorum autem alij, qui ciuitatẽ deſperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij ſe in cloacas demittebant: multi diſpoſiti prohibebant eos qui arietes applicarent hos autem ſuperabãt multitudine ac virtute Romani: quodque maximum eſt, læti mœſtos atque iam debiles. Cum a[illegible] pars eſſet aliqua muri ſubruta nonnullæque turres arietibus pul[illegible]ceſſiſſent, ſtatim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos neceſſitate maior inuadit. nam & prius quam tranſgrederentur hoſtes, torpore tenebantur, & ad fugiendum ſuſpenſi erant. Videres autem paulo ante ſuperbos, & factis impiis arrogantes, ita tunc humiles eſſe ac tremere, vt miſeranda eſſet, quanquam in nequiſſimis, tanta mutatio. Conati ſunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaſo atq; perrupto, cuſtodes pellere, atq; egredi: cũ vero, quos antea fideles habuerant, nuſquam viderent, fugiebãt quo quemq; neceſſitas impuliſſet. Adeuntes autem alij, cum totum ab occidente murum ſubuerſum eſſe nunciarent, alij

 ſubiiſſe

An. mũ-li 4034. Chriſt. iat. 72.

ſubiiſſe Romanos, ac etiam propinquare ſe quærentes. alij etiam videre hoſtes in turribus affirmarent, metu fallente conſpectum, in ora proſtrati pro ſua dementia querebantur: ac veluti ſucciſi neruos, qua fugerent hæſitabant. Vnde & maxime quis & virtutem Dei perſpexerit contra iniuſtos, & fortunam Romanorum. Tyranni ſiquidem ſemetipſos tuitione priuauere, ac ſponte de turribus deſcendere. vnde vi nunquam, ſola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantum in muris inferioribus laborauerant, eos quos inſtrumentis non potuiſſent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres validiores erant, de quibus ſupra memorauimus. Relictis itaq; his, vel (quod eſt verius) Dei nutu ab his depulſi, confeſtim quidem ad vallem Siloam confugere, rurſum autem vbi à metu paululum reſpirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vſi autem infirmiori audacia, quam neceſſitate (iam enim vires eorum labor, metus & calamitas fregerat) à cuſtodibus retruduntur: & per diuerſa diſiecti, in cloacis deliteſcunt. Romani vero muris potiti, ſigna in turribus poſuere: & plauſu atque lætitia victoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo leniſerant leuiorem. Deuique ſine ſanguine murum nacti, nouiſſimum non eſſe credebant: eumq; nullum reluctantem viderent, pro incerto mirabantur. In anguſtias viarum ſtrictis gladiis fuſi, & quos cepiſſent interficiebant nullo diſcrimine: domoſq; totas, cum omnibus qui eo confugerant, igni tradebant. Multas vero vaſtantes quas prædæ cauſa penetraſſent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipſum deinde horrentes aſpectum, vacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miſerantes, idem etiam circa viuos patiebantur: ſed vnumquemq; obuium transfigendo, & anguſta viarum cadaueribus obſtruendo, totam ciuitatem ſanguine diluere, vt pleraque incenſorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem veſpere ceſſabant, nocte vero creſcebat incendium. Ardentibus autem Hieroſolymis, illuxit dies Septembris mẽſis octauus ciuitati, tot clades cum obſideretur expertæ, quod bonis ſi vſa eſſet ex quo fuerat condita, inuidenda fuiſſet: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, niſi quod talem progeniem qua ſubuerſa eſt, edidit. Intro autem Titus ingreſſus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus eſt, quas tyranni per demẽtiam deſeruerant. Conſpecta quidem earum ſolida altitudine, itemq; magnitudine, ſubtiliq; lapidum compagine ſingulorum, quantumq; paterent vel quantum erigerentur, Deo, inquit, plane adiuuante pugnauimus, & Deus erat, qui detraxit ab iſtis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ ad iſtas valerent? Tunc quidem multa eiuſmodi cum amicis collocutus eſt, quos vero à tyrannis vinctos in caſtellis reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, muroſque ſubuerteret, eas turres fortunæ ſuæ monumentum reliquit: qua commilitante his potius fuiſſet, quæ capi non potuiſſe[illegible] Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaq; adhu[illegible]abat ſuperſtitum multitudo, ſolos quidem armatos Cæſar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam vero multitudinem ſaluam eſſe. Illi autem cum his quos occidi mandatum fuerat, etiam ſenes, ac debiles trucidabant: vegetos autem atq; vtiliores coactos in templum, in deſtinatum mulieribus atrium concluſerunt. Cuſtodem autem his Cæſar appoſuit vnum ex libertis, & amicum ſuum Frontonem, qui fortunam quam quiſque meritus eſſet, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes, atque ſeditioſos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui procero atque formoſo eſſent corpore, triumpho ſeruabat: ex reſi-

Tyrãni ſemetipſos tuitione priuãt, ac ſponte de turri deſcendunt, unde vi nunquã, ſola vero fame capi poterant.

Romani vrbe ac victoria potiuntur.

Integra mortuorũ familia, & plena mortuis tecta.

Ciuitatis munitiones, ac turriũ cautes quas tyranni per dementiã deſeruerant, inſuperabiles.

Fortuna monumẽtum.

Senes ac debiles Iudæi trucidantur, vtiliores reſeruantur.

dua

dua multitudine ſeptem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus diſtribuit, in ſpectaculis ferro & beſtiis conſumendos. Qui vero infra decimum & ſeptimum annum ætatis agerent, venditi ſunt. Iiſdem autem diebus quibus ſecernebantur à Frontone, mortui ſunt fame duodecim millia, quibus partim odio cuſtodum non præbebatur cibus, partim ipſi victus faſtidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Iudæos Titus diſtribuit.

CAP. XVII.

De numero captiuorum, & peremptorum.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehenſi ſunt, nonaginta & ſeptem millium comprehenſus eſt numerus. mortuorũm vero per omne tempus obſidionis vndecies centum millia. Horum pleriq; gentiles fuere, ſed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem feſtum congregati, bello ſubito circumfuſi ſunt: vbi primo quidem illis peſtifera lues ex loci anguſtia naſceretur, deinde citius fames Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui ſub Ceſtio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni ſignificare cupiens, contemnenti nationem, à Pontificibus petiit, vt ſi quo modo poſſent multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies feſtus adeſſet, qui Paſcha vocatur, quando à nona quidem hora vſque ad vndecimam hoſtias cædunt, per ſingulas vero contubernia non pauciorum quam decẽ virorum fiunt: ſolum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt. hoſtiarum quidem ducenta & quinquaginta ſex millia & quingentas numerauere. Fiunt autem, vt denos epulatores per ſingulas imputemus, vicies centena ac ſeptingenta millia, ſancti omnes ac puri: nec enim leproſis ſiue vitiliginoſis, aut ſemine fluentibus, quos gonorrhoicos vocant, neque mulieribus menſtruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participare ſacrificia permittebatur: ſed nec alienigenis quidem, niſi qui religionis cauſa veniſſent. Magna vero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerem tota gens fato concluſa eſt, & farta hominibus ciuitas bello obſidebatur. Itaq; ſuperat omnem humanam, & diuinitus emiſſam peſtem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cœpere Romani. Rimantes enim cloacas, & ſepulchra eruentes, quos offendiſſent iugulabant. Inuenti autem ſunt ibi quoque plus quam duo millia, quorum alij manu ſua, plures autem mutuis ſe vulneribus interfecerant, cum alios fames corrupiſſet. Fœdus autem corporum odor introeuntibus occubuerat, adeo vt ſtatim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congeſta cadauera calcantes, ſe immergerent. multæ namque opes in cuniculis inueniebantur, nefaſque omnem viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremos à crudelitate ceſſauerant. Vltus eſt autem Deus vtrumque merito. Et Ioannes quidem oppreſſus fa[illegible] cum fratribus in cloacis, quam ſæpe deſpexit, à Romanis dextram fi[illegible]ari precatus eſt. Simon vero multa vi cum neceſſitate luctatus ſicut infra deſignabimus, ſemet tradidit. Seruatus eſt autem alter triumpho. Ioannes autem vinculis ſempiternis. Romani vero extremas vrbis partes incendunt, muroſque ſubuertunt.

Captiuorũ & per tempus obſidionis mortuorũ numerus.

Romani cloacas rimantes & ſepulchra eruentes, multas opes inueniunt.

Ioannes & Simon in cloacis inuenti capiuntur.

An. mūdi 4034. à Christ. nat. 72.

CAP. XVIII.

Hieroſolyma vrbis hiſtoria breuis.

Hieroſolyma quinquies priꝰ capta, tūc iterū vaſtata eſt.

ITa quidem Hieroſolyma capta eſt, ſecundo anno principatus Veſpaſiani, Septembris menſis octauo die. Quinquies autem prius capta tunc iterum vaſtata eſt. Ægyptiorum quidem Rex Aſochæus, & poſt eum Antiochus, deinde Pompeius, & poſt hos cum Herode Soſius captam vrbem ſeruauere. Antea vero Rex Babyloniorum ea potitus excidit: poſt annos ex quo ædificata eſt, mille trecentos ſexaginta, & menſes octo, & dies ſex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorum dynaſta qui patria lingua iuſtus appellatus eſt Rex. Erat quippe talis. Ideoque ſacerdotium Deo primus exhibuit, & fano primum ædificato, Hieroſolymam ciuitatem vocauit, cùm ante Solyma vocaretur. Chananæorum quidem populo Rex Iudæorum Dauid pulſo, colendam ſuo populo tradidit: & quadringenteſimo ſexageſimo quarto anno poſt, ac menſibus tribus, à Babyloniis euerſa eſt. A Rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, vſque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum ſeptuaginta nouem. Ex quo primum autem condita eſt, vſque ad excidium, anni duo millia centum ſeptuaginta ſeptem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffuſa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuit, quo minus periret. Talis quidem finis Hieroſolymorum obſidionis fuit. Poſtquam vero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo ſi eſſet quod agerent, abſtinuiſſent) iubet eos Cæſar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaſaelo, & Hippico, & Mariamme: muríque tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, vt eſſet caſtrum illic cuſtodiæ cauſa relinquendis: turres autem, vt poſteris indicarent qualem ciuitatem, quamue munitiſſimam, Romanorum virtus obtinuiſſet. Alium vero totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, vt qui ad eam acceſſiſſent, habitatam aliquando eſſe vix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hieroſolymis fuit: clariſſimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatiſſimæ.

Romani totã funditus eruunt ciuitatem ac templum.

CAP. XIX.

De præmio militum.

CÆſar autem præſidio quidem illic ſtatuit relinquere decimam legionem, nonnullaſq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus adminiſtratis, & laudare vniuerſum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter geſtis, & debita viris fortibus præmia perſoluere. Compoſito autem in medio ante caſtra magno tribunali, ſtans in eo cum procerum eminentiſſimis, vnde ab omni milite poſſet audiri, magnam illis ait, habere ſe gratiam, quod beneuolentia erga ſe vtendo perſeueraſſent. Laudabat autem quod per omnia bella morigeri fuiſſent, quodque præliando fortitudinem in multis magniſq; periculis monſtraſſent, patriæ per ſe amplificantes imperium: omnibuſque planum facientes hominibus, quia neque hoſtium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, vel audacia inconſulta, & immanitates efferæ aduerſantium, poſſint vnquã Romanorum vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem eſſe, ait, illos etiam

Titus magnam militibꝰ ait habere ſe gratiam, quod beneuolentia erga ſe vtendo perſeueraſſent.

iam bello finem imponere, quod multo tempore geſtum ſit. nec enim optaſſe his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & adminiſtratores imperij, ab his declaratos ac præmiſſos in imperium cuncti libenter ſuſcipiunt. & his quæ ipſi decreuere, ſtandum putant, agentes his gratias, qui legiſſent. Mirari autem ſe eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiorem. Et illis tamen, qui pro maiore vi clarius decertaſſent, vitamque ſuam condecoraſſent fortibus factis, & re bene geſta militiam ſuam nobiliorem feciſſent, dixit ſe honores & præmia redditurum: nec vllum eorum qui plus alio laborare voluiſſet, iuſta viciſſitudine cariturum, magnamque ſibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ ſocij fuiſſent, quam punire peccata. Confeſtim ergo iuſſit eos, quorum partes ſunt, iudicare, quoſnam ſcirent fortiter aliquid in bello feciſſe: & nominatim ſingulos appellans, præſentes collaudabat, quaſi qui domeſticis recte geſtis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques longaſq; haſtas, & ſigna ex argento facta donabat, & vniuſcuiuſque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis aurum & argentum, itemq; veſtes, aliam prædam largiter diſtribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quiſque ſe meritum præbuerat, votiſq; cum vniuerſo exercitu factis, magno fauore deſcendit vertitque ſe ad ſacra pro victoria celebranda: magnaque aſtante boum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipſe vero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quo quenque conueniret, dimittit. Hieroſolymorum autem cuſtodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, vbi pridem fuerat, eam remiſit. Duodecimam vero legionem, memor quod Ceſtio duce Iudæis ceſſerat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ ſic vocatur, miſit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ ſita eſt. duas vero ſibi obſequi ſatis eſſe duxit: donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cęſaream cum exercitu deſcendiſſet, in eam manubiarum multitudinem repoſuit, captiuoſque ibi aſſeruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Titus fortibus militib' præmia pollicetur.

Titus militib' prædam largiter diſtribuit.

Titus ſacra pro victoria celebrat.

Duodecima legio Ceſtio duce Iudæis ceſſerat.

CAP XX.

De nauigatione Veſpaſiani, deque comprehenſo Simone, & ſpectaculo die natalitio exhibito.

Per idem vero tempus, quo Titus Cæſar obſidionis cauſa apud Hieroſolymam commorabatur, aſcenſa naui oneraria Veſpaſianus Rhodum tranſmittit. Hinc autem vectus triremibus, poſtquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuiſit, ab his cum votis exceptus, in Græciam ex Ionia tranſit. Egreſſus deinde Corcyra In Iapygiam delatus eſt, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæſarea reuerſus, in Cæſaream quæ Philippi vocatur, aduenit, diuque ibi commorabatur, celebrans omnia genera ſpectaculorum: multiq; in ea captiui cõſumpti ſunt, alij beſtiis obiecti, alij autem cateruatim more hoſtium inter ſe depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium competit hoc modo comprehenſum. Iſte Simon cum Hieroſolyma obſideretur in ſuperiore ciuitate conſtitutus, poſtquam muros ingreſſus exercitus totam vaſtare ciuitatem cœperat, tunc fideliſſimis amicorum aſcitis, & lapidariis cum ferramentis eorum neceſſitate cõgtuis, & alimentis quę multis diebus ſufficere poſſent, vna cum illis omnibus in quandam oc-

Nauigatio & iter Veſpaſiani.

Spectacula Cæſarea celebrata.

cul-

An. mūdi 4034. a Chriſt. na 72.

Simon in cloacam ſeſe demiſit, eam ſuffodit, ac tuto emergere poſſe ſperat.

Simon a Romanis capitur.

cultiorem cloacam ſeſe demittit. & quoad foſſa patebat, illi progrediebantur: vbi vero ſoliditas obſtitiſſet, eam ſuffodiebant, ſperantes poſſe vlterius progreſſos tuto emergere, atque ita ſeruari. Sed hanc expectationem veram non eſſe, rei periculum refellebat. Vix enim paululum foſſores proceſſerant, iamq; alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut ſtupore poſſet Romanos fallere, albis tunicis, innexaque fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus vbi templum ante fuerat, apparuit. Ac primo quidem obſtupuere qui eum viderunt, locisque ſuis manebant. deinde propius cum acceſſiſſent, quis eſſet, percontati ſunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad ſe ducem vocari, ſtatimque accerſitus ab his qui ad eum cucurrerant, venit Terentius Rufus. namque is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipſum quidem vinctum cuſtodiebat. Cæſari vero quemadmodum eſſet comprehenſus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, qua in ciues ſuos amare ac tyrannice fuerat vſus, in poteſtate hoſtium quibus maxime inuiſus erat ita Deus poſuit, non vi ſubditum eorū manibus, ſed ſua ſpōte ad ſupplicium adductum: propterea quod plurimos ipſe crudeliter interemerat falſis criminationibus inſimulatos, defectionis ſcilicet ad Romanos.

Nequitia irā Dei effugere nequit.

Magna ſeditioſorū multitudo in cloacis deprehenſa.

In ſpectaculis Cæſareis 2500 Iudæi pereunt.

Titus Veſpaſiani natalem celebrat.

Nec enim poteſt iram Dei effugere nequitia, nec inualida res eſt iniuſtitia, ſed quandoq; ſui temeratores vlciſcitur, & grauiorem pœnam ingerit criminoſis, cum iam ſe liberatos eſſe crediderint, eo quod non ſtatim luere commiſſa. Id etiam Simon didicit, poſtquam in iras Romanorum incidit. Illud autem aſcenſus à terra, magnam etiam aliorum ſeditioſorum multitudinem iiſdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæſari autem maritimam Cæſaream reuerſo, vinctus Simon oblatus eſt. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, ſeruari iuſſit. Ibi autem moratus, fratris ſui natalem diem clariſſime celebrat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum beſtiis depugnarunt, quique ignibus cremati ſunt, & inter ſe digladiatores periere, duo millia quingentos exceſſit. Omnia tamē Romanis videbantur hæc licet mille modis illi conſumerentur, minus eſſe ſupplicij. Poſtea Cęſar Berytum venit (hæc autem eſt ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus eſt, maiore vſus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia ſpectaculorum, quam ſumptibus aliis excogitatis, cum etiam captiuórum multitudo eodem quo antea modo periret.

CAP. XXI.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenſes.

Iudæorū gens multum toti orbi indigenis aſſeminata.

Evenit autem per idem tempus, Iudęos qui apud Antiochiam reliqui erant acerba & exitioſa pericula perpeti, concita in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quam propter ea quæ fuerant non multo ante commiſſa, de quibus neceſſarium mihi videtur pauca prædicere, vt etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudæorum namq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam verſabatur, propter magnitudinem ciuitatis, maxime vero his liberam domicilij facultatem Reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Namque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus eſt, vaſtatis Hieroſolymis templum ſpoliauit. Qui vero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Iudæorũ in Antiochia multitudo.

donariis fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum ſynagoga dedicatum: conceſſeruntq; vt pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A ſecutis quoq; poſtea regibus codem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itemq; magnificentia munerum templum clarius reddidere: ſemperq; religione ſibi ſociantes magnam paganorum multitudinẽ, etiam illos quodammodo ſui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Veſpaſianus delatus eſt nauigio, Iudæorum vero odium apud omnes pullulabat, tunc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris cauſa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorũ) cum Antiochenſium populus concionaretur in theatro, progreſſus in medium, patrem ſuum & cæteros deferebat, inſimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere ſtatuiſſent: & velut huius conſilij participes quoſdam hoſpites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: ſed in eos quidẽ qui traditi fuerant, ignem iuſſit afferri: ſtatimq; omnes in theatro concremati ſunt. In multitudinem vero Iudæorum properabat irruere: ſi eos celeriter vlti eſſent, patriam ſuam ſeruatum iri exiſtimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatæ voluntatis argumentum, quodq; Iudæorum mores odiſſet, exhibere ſe credẽs, ſi paganorum ritu ſacrificaret. Idemq; iuſſit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifeſtos inſidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenſibus facto, pauci quidem conſenſerunt: alij vero qui noluerunt, perempti ſunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, ſæuius inſtabat ſuis ciuibus, nequaquam eos die ſeptimo ab opere ceſſare permittẽs, ſed omnia cogens facere, quæ diebus aliis agerent. Tamq; validam neceſſitatem impoſuit, vt non modo apud Antiochiam ſeptimi diei feriæ ſoluerentur, ſed ab hoc exordia in cæteris quoque ciuitatibus ad breue ſimiliter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiuſmodi mala perpeſſis, altera denuo calamitas accidit. de qua narrare conati, hæc quoque perſecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itemq; baſilicas, vixq; ignis inhibitus eſt ſuper omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accuſat & Antiochenſes, quos ſcilicet ſi his infeſti antea non fuiſſent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpuliſſet, multo magis ex anteactis fidem habere dictis ſuis perſuaſit, vt pene ſe vidiſſe ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduerſus eos qui accuſabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, poſtulans ſibi permitti referre ad Cæſarem geſta. Rectorem namque Syriæ Cæſennium Pætum iam quidem Veſpaſianus ad eam miſerat, nondum autem ille peruenerat. Habita vero diligenti quæſtione Collega reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accuſauerat, nemo conſcius fuit: omne autem facinus admiſere homines quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent, exactione liberarentur, Iudæi quidem pro ſuſpenſis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Antioch⁹ Iudæus ſeditioſus magno calamitatis in Antiochia autor.

Antioch⁹ ſuis ciuib⁹ perfidus.

Antioch⁹ ſeptimi diei ferias interdicit.

Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit.

Homines quidã nocentiſſimi neceſſitate debitorũ forum & ſcripta publica concremant.

CAP. XXII.

Quomodo Veſpaſianus rediens a Romanis exceptus eſt.

Titus autem Cæſar à patre ſibi allato nuncio, quod vniuerſis quidem Italiæ ciuitatibus deſiderabilis perueniſſet, maxime vero, quod vrbs

An. mũdi 4035. à Chriſt. na. 73.

Vrbs Roma ſumma cũ alacritate & claritudine Veſpaſianũ ſuſcepit.

eum Roma ſumma cum alacritate & claritudine ſuſcepiſſet, in maximam lætitiam voluptatemque tranſlatus eſt, curis de eo ita, vt ſibi erat ſuauiſſimum, liberatus. Veſpaſianum enim etiam longe abſentem, omnes homines Italiæ voluntatibus vt præſentem colebant: expectationem ſuam, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes neceſſitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & ſenatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigiſſent, optabat imperatorē ſuſcipere ſenectutis honore bellicorumq; geſtorum maturitate decoratum, cuius præſentiam ſciebat ſibi ſaluti ſubiectorum cōmodaturam: & populus malis inteſtinis ſolicitus, magis eum venire cupiebat: tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendum eſſe confidens, antiquam vero libertatem cum opulentia recepturum. Præcipue milites ad eum reſpiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem. imperitiam vero aliorum ducum experti atq; ignauiam, magna quidem ſe optabant turpitudine liberari. eum vero qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet, recipere precabantur. Cum vero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vlterius expectare intolerabile videbatur, ſed eum longiſſime ab vrbe Roma conuenire ante properabant. Nec tamen quiſquam moras eius cōueniendi ferebat, ſed ita ſimul omnes effundebātur, & vniuerſis facilius & promptius ire quam manere videbatur, vt etiam ciuitas ipſa tunc primum inter ſe iucundam ſentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi vero eum appropinquare indicaretur, quamque manſuete ſingulos ſuſcepiſſet, qui præceſſerant, nunciatum eſt, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præſtolabantur: & quo tranſiens aduenisset, videndi eius voluntatem, vultuſque lenitatem omnium generum vocibus proſequebantur, benemeritum & ſalutis datorem, ſolumq; dignum Romanorum principem appellantes. Tota vero ciuitas veluti templum erat, ſertis atq; odoribus plena. Cum vero vix per circumſtātem multitudinem in palatium venire potuiſſet, ipſe quidem penatibus diis aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrauit. Vertunt autem ſe ad epulas turbæ, perque tribus & cognationes & vicinias conuiuia exercētes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipſum Veſpaſianum quam plurimum temporis in Romano imperio perſeuerare, & filium eius, & qui ex his naſcerentur ſeruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Veſpaſiano ita ſuſcepto, ſtatim maxima felicitate creſcebat.

Veſpaſiano Romani obuiã procedũt.

Titus aduẽtus ſui gratulatoria ſacra celebrat.

CAP. XXIII.

Domitiani geſta contra Germanos & Gallos.

Defectionis Germanorum & Gallorũ ab Romanis cauſa.

ANte hæc vero tempora, quibus Veſpaſianus quidem apud Alexandriam erat, Titus vero Hieroſolymā obſidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota eſt: quibus etiam Gallorum proximi conſpirantes, magnam ſpem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere velle, bellumque inferre, ſuſtulit primo natura bonis conſiliis vacua, parua ſpe appetens periculorum, deinde odium principum, quoniam ſolis ſciunt gentem ſuam vi coactam ſeruire Romanis: necnon equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cum viderent Romanum imperium crebris imperatorū mutationibus inteſtina ſeditione turbari, omnemq; his ſubditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoſcerent, hoc ſibi optimum tempus ex illorum rebus aduerſis atq; diſcordiis oblatum eſſe putauerunt. Id autem conſilium dabant, & hac eos ſpe decipiebant,

An. mūdi 4035. à Chriſt. na. 73.

Claſſicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentiſſimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occaſione autem inducti, ſuam ſententiam prodidere. Iamque alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortaſſe non diſſentienribus, veluti quadam diuina prouidentia, Veſpaſianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mitrit, quibus eum conſulem declarauit, iuſſitq; ad Britannias adminiſtrandas proficiſci. Igitur ille quo iuſſus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggreſſus magna clade affecit, depoſitaque amentia ad ſobrietatem coegit. Sed etiam ſi ille ad ea loca non perueniſſet, tamen haud multo poſt erant ſupplicia luituri. Nam vt primum defectionis eorum nuncius allatus eſt Romam, Domitianus Cæſar hoc audito, non ſicut alter in illa ætate feciſſet (nam admodum adoleſcens erat) tantam rei magnitudinem ſuſcipere non detrectauit: ſed à patre habens ingenitam fortitudinem, & ſupra ætatem exercitatus, illico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculſi, ei ſe permiſerunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, vt ſine clade priſtino iugo ſubiicerentur. Omnibus ergo circa Galliam vt oportuit ordinatis, ne facile ruſſus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atque inſignis, ætatem ſuperantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum ſupradicta vero Germanorum defectione, iiſdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Satmatæ, maxima multitudine clam tranſgreſſi flumen Iſtrum, violenti atque ſæuiſſimi propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præſidiis offendere, interficiunt: & conſularem legarum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximaſq; regiones totas ferendo atq; agendo, omniaque incendendo peruagabantur: Veſpaſianus autem hoc facto, & vaſtitate Mœſiæ cognita, Rubrium Gallum mittit pœnas de eis ſumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati ſunt. qui vero ſalui eſſe potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magiſter militum finito, etiam futuri temporis cautioni conſuluit. Pluribus enim & maioribus præſidiis loca circumdedit, vt omnino Barbaris eſſet impoſſibilis tranſitus. In Mœſia quidem ea celeritate debellatum eſt.

Ciuilis Germanos ad ſobrietatem coegit.

Domitianus Titi frater.

Scytharū & Sarmatarū impetus in Romanos.

CAP. XXIV.

De amne Sabbatico & triumpho Veſpaſiani ac Titi celeberrimo.

PRinceps vero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita vt diximus: inde autem reuerſus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentiſſima celebrans ſpectacula, Iudæorum captiuis ad oſtentationem cladis eorum abutebatur. Conſpicit autem in itinere fluuium cognitione digniſſimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum ſit quando fluit plurimus, neque meatu ſegnis, tamen interpoſitis ſex diebus à fontibus deficiens, ſiccum exhibet locum videre. Deinde quaſi nulla mutatione facta, ſeptimo die ſimilis exoritur: atque hunc ordinem ſemper eum obſeruare pro certo comperrum eſt. Vnde etiam Sabbaticus appellatus eſt, à ſacro Iudæorum ſeptimo die ſic denominatus. Ciuitatis autem Antiochenſium populus poſtquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non ſuſtinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant: & vſque ad triceſimum vel eo amplius ſtadium progreſſi, non modo viri, ſed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquan-

Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentiſſima ſpectacula celebrat.

Sabbaticus fluuius.

An. mũdi 4035. à Chriſt. na. 73.

Titi ad Antiochiam aduentus.

tem vidiſſent, ex vtroq; vix latere ſtantes dextras cum ſalutatione tendebant: multiſque fauoribus exultantes, cum ipſo reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, vt Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus iſtis indulſit, ſed otioſe quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid ſentiret, quidue facturus eſſet, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus eſt Antiochiæ Titus, ſed continuo ad Zeugma Euphratem verſus iter contendit. Quo miſſi etiam ab Rege Parthorum Vologeſo venere, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos viciſſet. Eaque ſuſcepta etiam conuiuium exhibuit regiis, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu vero & populo Antiochenſi multum petentibus vt in theatrum veniret, vbi omnis eum multitudo præſtolabatur, humaniſſime paruit. Rurſus autem fortiter iiſdem inſtantibus, & erebro poſtulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingenioſe reſpondit, patriam eorum dicens, quo expellendi fuerant interiiſſe, nullumque iam eſſe locum qui eos reciperet.

An. mũdi 4036. à Chriſt. nat. 74.

Titus Hieroſolyma excidium miſeratur.

Vnde ad aliam petitionem ſeſe conuerterunt Antiochenſes, quod priorem impetrare non potuerunt. Æneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus inciſa eſſent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus annuit. verum in eodem ſtatu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde diſceſſit. Iter autem agendo cum ad Hieroſolymam veniſſet, triſtemque ſolitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, diſiectorum operum magnitudinem & veterem pulchritudinem recordatus, miſerabatur, excidium ciuitatis, non ſicut alius feciſſet exultans, quod talem ac tantam funditus excidiſſet, verum multa imprecans ſeditionis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferre coëgere: ita certus erat, quod nunquam virtutem ſuam voluiſſet punitorum calamitate clareſcere.

Romani ex magnis diuitiis non minimam partẽ in ruinis inueniunt.

Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura vero captiuis indicantibus auferebant, aurum atque argentum, aliaque inſtrumenta precioſiſſima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propoſitum iter ad Ægyptum tendens, emenſa velociter ſolitudine, peruenit Alexandriam: decretoque ad Italiam nauigare, cum ſe duæ legiones comitarentur, vtranque vnde venerant remiſit: quintam quidem in Mœſiam, quintam vero decimam in Pannoniam.

Simonem & Ioannẽ & alios, numero 700. viros, Titus ad Italiã portari præcipit.

Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero ſeptingentos viros electos, tam magnitudine corporum quam pulchritudine præſtantes, illico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta vero nauigatione pro voto, ſimiliter quidem Roma in eo ſuſcipiendo erat affecta, & occurſus exhibuit ei quos patri. Claritudinem vero Tito pater attulit, qui venit obuiam, eumque ſuſcepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam lætitiam ſuggerebat, quod videbat in vnum tres conueniſſe. Non multis autem diebus poſt, vnum communem triumphum ob res geſtas agere ſtatuere, quamuis vtrique ſenatus proprium decreuiſſet. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remanſit. Omnes autem cum exiſſent, loca vbi tantum ſtare poſſent occupauerant, quãtus ſpectandis imperatoribus modis ſufficeret, conceſſo neceſſario tranſitu. Cuncta vero turba militari ante lucem per turmas atque ordines progreſſa cum rectoribus ſuis, & circa oſtia conſtituta non palatij ſuperioris, ſed prope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quieſcebant)

Veſtestriũphales Veſpaſiani & Titi.

prima iam aurora incipiente procedunt Veſpaſianus & Titus lauro quidem coronati, amicti vero patria veſte purpurea: & ad Octauianas ambulationes tranſeunt. ibi enim ſenatus,

& du-

An. mũdi 4036. à Chriſt. nat. 74.

& ducum proceres, & honorati equites, eorum præſtolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat: ſellæque eburneæ in eo præparatæ. Quo cum aſcendiſſent, conſederunt. Statimque eos militaris fauor excepit, multis virtutem teſtimoniis prædicans. Illi autem inermes erant, in veſte ſerica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Veſpaſianus, cum dicere adhuc vellent, ſilentij ſignum dedit. Magnaque omnium quiete facta ſurrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, ſolennia vota celebrauit: idemque Titus fecit. Perfectis autem votis, Veſpaſianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab Imperatore parari ſolet, dimittit. ipſe vero ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam ſemper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus veſtibus amicti, diis ad portam collocatis cęſa hoſtia, inter ſpectacula tranſeuntes triumphum ducebant, vt multitudini facilior præberetur aſpectus. Pro merito autem narrari multitudo eorum ſpectaculorum & magnificentia non poteſt, in omnibus quæ quiſque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus, vel naturæ nouitate. Nam pene quæcunque hominibus qui vſquam ſunt fortunatis paulatim quæſita ſunt, aliis alia mirabilia atque magnifica, hæc vniuerſa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti aurique nec non eboris in omni ſpecie operum multitudinem, vt non in pompa ferri cerneres, ſed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem veſtes ex rariſſimis generibus purpurę portari, alias diligentiſſima pictura variatas arte Babylonia: gemmæ autem clariſſimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ aliis operibus incluſæ traductæ ſunt, vt appareret fruſtra nos earum vſquam rerum eſſe aliquid ſuſpicari. Ferebantur enim ſimulacra, quæ illi Deos habent, & magnitudine mirabile, & arte non defunctorie facta, horumque nihil non ex pretioſa materia. Quin & animalium diuerſa genera producebantur, propriis ornamentis induta. Erat autem etiam quæ ſingula portaret magna hominum multitudo, purpureis veſtibus atque inauratis ornata. Ipſi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba diſcreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Inſuper his, nec captiuorum quidem vulgus inordinatum videres, ſed varietas & pulchritudo quidem veſtium natam ex fatigatione corporum deformitatem oculis ſubtrahebat. Maxime autem ſtupori erat. pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portantium occurrentes putabant. multa etiam in tertium nidum quartumque ſurgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata veſte circundatis, cum aurum præterea factum atque ebur omnibus eſſet affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuiſum, certam ſui faciem demonſtrabat. Erat enim cernere vaſtari quidem fortunatiſſimam terram, totas vero interfici acies hoſtium: & alios fugere, alios captiuos duci, muroſq; excellentes magnitudine machinis dirui, & caſtellorum excindi munimina: & populoſarum ciuitatum mœnia diſturbari, exercitumq; intra muros infundi: cędiſq; omnia loca plena, & eorũ qui manu reſiſtere non poterant preces, ignemq; templis immiſſum, ædiumq; ſuper dominos poſt multã vaſtationem euerſiones: atq; amnis triſtitiam, defluentis non in arua culta, neque ad hominum vel pecorum potum, ſed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello paſſi ſunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, neſcientibus adhuc facta tanquam præſentibus oſtendebant. Erat autem per ſingula pegmata captæ ciuitatis dux, ita vt captus fuerat ordinatus. Multæ etiam naues ſequebantur. Spolia

Vota & prandiũ ante triũphum.

Triũphi magnificentia.

Veſtes pretioſiſſimæ.

Pegmatũ fabricatio.

An. mũdi 4037. à Chriſt. nat. 75.

Menſa aurea ponderis talenti magni.

Iudæorũ lex ſpoliorum nouiſſima.

vero alia quidem paſſim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hieroſolymam in templo reperta ſunt, menſa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum ſimiliter quidem auro factum, ſed opere commutato ab vſus noſtri conſuetudine. nam media quidem columna baſi hærebat, tenues ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad ſimilitudinem fuſcinæ, ad ſummum quæque in lychni ſpeciem fabricatæ. erant autem numero ſeptem, ſeptimi diei, qui apud Iudæos eſt, indicantes honorem. Poſt hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouiſſima ſpoliorum. Deinde tranſibant plurimi victoriæ, ſimulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Poſt hæc Veſpaſianus prior ibat: & Titus deinde omnia ſequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipſe quoq; ornatus pulchritudine, dignumque ſpectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. quo poſtquam ventum eſt, conſtitere. Erat autem vetus mos patrius, operiri donec ducis hoſtium mortem quiſpiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo vero circumdatus per forum trahebatur, quo eum ſimul cæderent qui ducebant. Lex autem Romanis eſt, ibi necare criminum reos morte damnatos. Poſtquam igitur eum finem vitæ habere nunciatum eſt, omniumque fauor ſecutus eſt, tunc hoſtias inchoauere. hiſque ſecundo per vota ſolennia omine peractis, in palatium receſſere. Et alios quidem epulis ipſi excepere, aliis autem omnibus domi conuiuiorum inſtructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, victoriæ quidem in hoſtes gratulatorium, finem vero malorum ciuilium & ſpei bonæ pro felicitate principium. Poſt triumphos vero, & Romani imperij firmiſſimum ſtatum, Veſpaſianus Paci templum ædificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem ſuperaret, effectum eſt. Magna enim diuitiarum largitate vſus, inſuper perfectis id picturæ ac figmentorũ operibus exornauit. Omnia namque in illud fanum collecta ac depoſita ſunt, quorum viſendorum ſtudio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur: quomodo aliud apud alios, ſitum eſſet, videre cupientes. Hic autem repoſuit etiam quæ Iudæorum fuerant inſtrumenta, his magnifice ferens. Legem vero eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita ſeruari præcepit.

Simõ Gioræ filius laqueo circundatus per forum trahitur.

Veſpaſianus Paci templum ædificat, de quo vide Herodianum lib. 1.

CAP. XXV.

Herodium & Macharus a Baſſo capta.

IN Iudæam vero legatus miſſus Lucilius Baſſus, ſuſcepto à Cereali Vetiliano exercitu, caſtellum quidam Herodion cum præſidio deditione cepit. Poſt autem omni manu militari collecta: multi autem in partes diuiſi erant, & legione decima bellum inferre Machærunti ſtatuit. Valde enim neceſſarium videbatur id excindi caſtellum, ne multos ſui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & ſalutis ſpem habitatoribus certam, & aggredientibus hæſitationem atque formidinem natura loci præſtare maxime poterat. Nam ipſum quidem quod muro cinctum eſt, ſaxoſus eſt collis, in proceram altitudinem ſurgens, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: ſed ne vel accedi poſſet eo natura excogitarat, quæ vallibus eum ex omni parte vallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non poſſet: nec tranſire erat facile, nec aggeſtu vlla ratione compleri poſſibile. Nam ea quæ ab occidente ſecat vallis, ſexaginta ſtadiis diſtenditur. vnde Aſphaltites locus ei limitem facit. ex hoc vero tractu ipſe Machærus altiſſimo vertice ſupereminet. A ſeptentrio-

An. mũdi 4037. à Chriſt. na. 75.

ne autem & meridie, valles magnitudine quidem ſupradicta cingunt. ſimiliter vero ſunt inextricabiles ad oppugnationem. eius vero vallis quæ ab oriente eſt, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte vero ex aduerſa Machærunti poſito terminatur. Ea loci natura perſpecta Rex Alexander, primus in eo caſtellum communiuit, quod poſtea Gabinius bello cum Ariſtobulo geſto depoſuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura viſus eſt, & conſtructione tutiſſima, propter Arabum præcipue vicinitatem. namque opportune ſitus eſt, eorum fines proſpectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcem ipſam ferebat aſcẽſus. Quin & circa ipſum verticem rurſus murum ædificauerat, turreſque in angulis ſexagenorum cubitorum erexerat. In medio autem ambitu regiam ſtruxerat, magnitudine ſimul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas vero ciſternas recipiendis aquis abundeque ſuppeditandis, locis maxime idoneis fecerat: veluti cum natura certaret, vt quod illa ſitu loci expugnabile fecerat, ipſe manu ſtructis munitionibus ſuperaret. Inſuper enim & ſagittarum multitudinem machinarumq; repoſuit: & omnem apparatum excogitauit, qui habitatoribus poſſet magnæ obſidionis præſtare contemptum. Erat autem in ipſa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu vel celſitudine vel magnitudine vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perſeueraſſe: manſiſſetque vlterius profecto, ſed ab Iudæis qui locum ceperant exciſa eſt. Vallis autem, qua ciuitas à parte ſeptentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, vbi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem aſſimilis eſt colore, circa veſperam vero veluti iubare fulgurans, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non eſt: ſed tam diu refugit, nec prius manet, quam ſi quis vrinam muliebrem vel menſtruum ſanguinem ſuper eam fuderit. quin etiam tunc ſi quis eam tetigerit, mors certa eſt, niſi forte illam ipſam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo ſine periculo: qui talis eſt: Totam eam circumfodiunt, ita vt minimum ex radice terra ſit conditũ. deinde ab ea religant canem: illoq; ſequi eum à quo religatus eſt cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur: tanquam eius vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim poſtea accipientibus metus eſt. Tantis autem periculis propter vnam vim capi eam operæpretium eſt Nam quæ vocantur dæmonia, peſſimorum ſpiritus, viuis immerſa, eoſque necantia quibus ſubuentum non fuerit: hæc cito, etiam ſi tantummodo admoneatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter ſe ſapore diuerſi: Alij namque amari ſunt, aliis nihil dulcedinis deeſt. Multi autem frigidæ aquæ ortus non ſolum in humilioribus locis fontes alternos habent: ſed quod amplius quis miretur, in proximo quædam ſpelunca cernitur, non quidem alte caua, ſaxo autem imminente protecta: ſuper hæc veluti duæ mammæ inter ſe paululum diſtantes eminent: & altera quidem frigidiſſimum fontem, altera calidiſſimum fundit: qui mixti lauacrum ſuauiſſimum præbent, multiſque morbis ac vitiis ſalutare: maxime vero neruorum curationi conueniens: habetque idem locus metalla ſulfuris & aluminis. Baſſus autem contemplatus vndique regionem, valle orientali repleta acceſſum parare ſtatuit: opuſq; inchoauit, properans aggerem quamplurimum extollere, facilemque per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehenſi, ab externis ſegregati Iudæi. illos quidem coegere, inane vulgus eſſe exiſtimantes, inferiorem obſeruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: ſuperius vero caſtellum ipſi occu-

Herodes Machærunte magno muro ac turrib' amplectitur.

Sagittarum, machinarũque multitudo in arce.

Ruta mirabilis magnitudine.

Baaras radix quo modo euellenda.

Alius modus radicem hanc euellendi.

Aquarũ calidarũ fontes.

Externi Iudæi inferiorẽ ciuitatem occupãt.

An. mũdi 4037. à Chriſt. nat. 75.

patum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt ſaluti ſuæ conſulerent. Impetraturos enim ſe veniam opinabantur, ſi locum tradidiſſent Romanis. Prius autem volebant ſpem declinandæ obſidionis experiendo conuincere: ideoque alacri animo in dies ſingulos excurſus habebant, & cum his quos ſors obtuliſſet conſertis manibus, multi moriebantur, multoſq; Romanos interficiebant. ſemper autem vtriſq; ex tempore plus victoriæ captabatur: Iudæis quidem, ſi incautiores aggrederentur: in aggere autem poſitis, ſi improuiſum excurſum eorum bene ſepti armis exciperent. Sed non is erat finis obſidionis futurus. Res autem quædam fortuito geſta, inopinatam caſtelli tradendi neceſſitatem Iudæis impoſuit. Erat inter obſeſſos iuuenis & audacia ferox, & manu ſtrenuus, Eleazarus nomine. is autem fuerat excurſibus nobilis, multos egredi aggeſtumque prohibere cogitans, & in præliis ſemper grauiter Romanos afficiens: audaciaq; ſua ſocios proſequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum diſceſſum efficiebat nouiſſimus recedendo. Itaq; diſcreta quodam die pugna & vtraq; parte digreſſa ipſe tanquam deſpiciens omnes, exiſtimans neminem tunc hoſtium prælium excepturum, extra portam remanſit: & in muro ſtantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex caſtris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo ſperaſſet, impetu facto cum ipſis eum armis repente correptum, cum hoc viſo, ſtantes in muro ſtupor teneret, in caſtra Romanorum traduxit. Poſtquam vero dux nudum præcepit extendi, & in aperto conſtitutum, vt ex ciuitate conſpiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit caſus iuuenis, vniuerſaq; ciuitas in fletu & queſtibus, vnius viri clade perculſa. Id vbi Baſſus animaduertit, conſiliorum aduerſus hoſtes hoc principium ſumpſit: eorumque miſerationem augere cupiẽs, quatenus coacti pro eius ſalute caſtelli traditionem facerent, quod ſperauit adeptus eſt. Nam ipſe quidem, velut mox Eleazarum ſuſpenſurus, crucem defigi iuſſit. ea vero cõſpecta, maior caſtellanos dolor inuaſit, & vlulando queretebantur, intolerabilem eſſe calamitatem vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel ſe deſpicerent, mortem miſerrimam ſubiturum, ſibique ipſis ſalutem præberent, poſtquam iam ſubacti omnes Romanorum viribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius ſermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numeroſa cognatione genus ducebat,) & contra ingenium ſuum miſericordia victi ſunt: & quibuſdam celeriter miſſis colloquebantur, caſtelli traditionem facere petentes. ac reddito ſibi Eleazaro, ſine metu dimitti. Cum autem his aſſenſus eſſet dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferiores, inita ſeparatim cum Iudæis cognita pactione, ipſi clam nocte aufugere ſtatuere. Cum vero portas aperuiſſent, ab his qui deditionem promiſerant ad Baſſum nuncius venit, ſiue inuidia ſalutis eorum ſiue formidine, ne eorum fugæ cauſam ipſi præſtarent. Sed fortiſſimi quidem fugientium, qui præceſſerant, euaſere. reliquorum autem viri quidem mille ſeptingenti peremptí ſunt, mulierculæ vero & pueri in ſeruitium ducti. Sponſiones autem cum his qui caſtellum dedidere habitas Baſſus conſeruandas eſſe ratus, & ipſos dimiſit, & Eleazarum reddidit.

Iudæorũ cum Romanis cõflictus.

Eleazar⁹, Iudæus audacia ferox, & manu ſtrenuus.

Eleazar⁹ capitur, eumque dux nudũ extendi, & verberibus cædi præcipit.

Eleazari calamitas Iudæos ad deditionẽ cõmouet.

Iudæorũ 1700. ab Romanis perempti.

CAP. XXVI.

De Iudæis a Baſſo interemptis & Iudæa diruta.

Iardes ſylua ab Romanis cincta.

HIs autem adminiſtratis, in ſaltũ, qui appellatur Iardes, ducere propetabat exercitum. multi enim illuc congregati eſſe nunciabãtur,

qui pridem tempore obſidionis, ex Hieroſolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum veniſſet, neq; falſum fuiſſe nuncium reperiſſet, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt ſi quis Iudæorum conatus fuiſſet euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem ſyluam iuſſit cædere, in quam confugerant. Hoc modo ad neceſſitatem adducti ſunt fortiter aliquid faciendi, velut ex audaci certamine fortaſſe fugam etiam reperirent. Itaq; ſimul vniuerſi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaque his audacia, illis contentiore vſi, diu quidem prælium tractum eſt, non autem ſimilis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem 12. tantum contigit occumbere. neque multos ſauciari: Iudæorum vero ex illo prælio nullus euaſit. Sed cum non eſſent pauciores tribus millibus, proſtrati ſunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo ſupra meminimus qui ordini cuidam præpoſitus cum Hieroſolyma obſideretur, quibus demerſus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem vero tempore Cæſar etiam ad Liberium Maximum ſcripſit (erat autem procurator) vt omnem terram venderet Iudæorum, nec enim ciuitatem in ea condidit proprium ſeruans ſibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. diſtat autem Hieroſolymis 30. ſtadiis. Stipendium vero vbicunque degerent Iudæis indixit: binaſq; drachmas ſingulis annis deferre in Capitolium iuſſit, ita vt ante hac Hieroſolymorum templo pendebant. Et rei quidem Iudæorum illo tempore hunc ſtatum habebant.

An. mũdi 4037. à Chriſt. na. 75.

Iudæorũ 3000. proſtrati.

Stipendiũ Cæſar Iudæis indicit.

CAP. XXVII.

De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.

IAm vero quarto anno Veſpaſiano adminiſtrante imperium, contigit Comagenes Regẽ Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex cauſa huiuſmodi. Ceſennius Petus, qui tunc Syriam adminiſtrabat, ſiue re vera, ſiue propter inimicitias Antiochi (certum nõ valde patefactum eſt) literas ad Cęſarem miſit. Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuiſſe. pactis habitis cum rege Parthorum: propetereaque debere illos antea capere: ne ſi priores nouas res adorti eſſent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæſar huiuſmodi nuncium ad ſe perlatum, neglecturus. Nam viciniias Regum, maiore negocium prouidentia dignum eſſe faciebat. Samoſata enim Comagenes, maxima ciuitas iuxta Euphratem ſita eſt, vt eſſet Parthis (eo namq; id cogitauere,) facilimus tranſitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & poteſtate ſibi permiſſa, vt ageret quod expedire videretur, negligendum putauit. Subitọ tamen Antiocho eiuſq; ſociis nihil opinantibus in Comagenem ingreſſus eſt, ex legionibus quidem ſextam ducens, & inſuper quaſdam cohortes, a laſq; equitum. habebat auem auxilio reges, Chalcidicæ Ariſtobulum, Emeſæq; Sohemũ. Introitus autẽ illis erat ſine certamine, quod nemo indigenarum manus volebat oponere. Antiochus enim inſperato perculſus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem toto regno in quo erat ſtatu relicto, cũ coniuge ac liberis egredi, hoc ſe Romanis purum ab ea ſuſpicione quæ ſibi ingeretetur probatum eſſe ratus. progreſſuſq; de ciuitate centum triginta propemodum ſtadiis, in campo tabernaculũ ponit. Petus autem in Samoſatam, qui eam capeſſerent mittit, & per eos ciuitatẽ tenebat, ipſe vero

Antiochũ Ceſennius Pet⁹ Syriæ adminiſtrator coram Cæſare accuſat.

Ceſennius Antiochum ſubito inuadit.

Antiochus prius regno cum coniuge & liberis egredi; quam cum Romanis pugnare decreuit.

An. mũdi 4037. à Chriſt. nat. 75.

Antioch⁹ cum cõiuge & filiabus in Ciliciam fugit.

Epiphanes ad Vologeſem Parthorũ Regem fuga.

Antioch⁹ capitur.

cum alio milite in Antiochiam ire tendebat. Non tamen Rex ve. ipſa neceſſitate adductus eſt aduerſum Romanos aliquid bellicum gerere: ſed fortunam ſuam queſtus, quiduis pati ſuſtinebat. adoleſcentibus autem bellique peritis, vique corporis præſtantibus filiis eius non erat facile in calamitate ſine pugna durare. Itaque ad virtutem ſe conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita, inſigni fortitudine demonſtrati ſunt: nullaque parte ſuarum virium diminuta diſcedunt: Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile videbatur: ſed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum ſuorum animos fregit. nam veluti deſperato ab eo regno defecere, & ad Romanos ſe tranſtulere, omniumque erat deſperatio. Ergo priuſquam penitus deſtituerentur auxiliis, Epiphani cum cæteris ſeruare ſe ex hoſtibus erat neceſſarium. fiuntq; omnes equites decem, qui cum his vna tranſgreſſi ſunt flumen Euphratem, hinc iam ſine metu profecti, cum ad Vologeſem Parthorum Regem veniſſent, non quaſi profugi deſpecti ſunt: ſed acſi fortunam priſtinam retinerent, omni honore dignati ſunt. Antiochum vero, vbi Tharſum Ciliciæ venit, miſſo Centurione Petus vinctum Romam tranſmiſit. Veſpaſianus autem ita Regem ad ſe deduci non paſſus eſt: dignius eſſe ratus, veteris amicitiæ habere rationem, quam belli occaſione inexorabilem iracundiam ſeruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri vincula, intermiſſaq; interim profectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos vero ei pecuniæ reditus præbet, vt non modo copioſe, ſed etiam regie victum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipſi quoque ſpem reconciliandi cũ Cæſare concepere.

Antioch⁹ cum Cæſare reconciliatur.

Alani Mediam terrã prædandi cauſa peruadunt.

Cum autem etiam Vologeſes de his ſcripſiſſet ad Cæſarem (neenim quamuis feliciter agerent, extra Romanum viuere patiebantur imperium) & cum Cæſar his manſuete facultatem dediſſet, Romam venerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone ſtatim aducto, cum omnis honor eis haberetur, ibi manſere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythæ ſint, iuxta flumen Tanaim & Mæotides paludes ſedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His vero temporibus inito conſilio, vt terram Mediam, & vlterius prædandi cauſa peruaderent, cum Rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is eſt illius tranſitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, vt portis ferreis clauderetur: Aditu autem ſibi præbito, vniuerſi nihil ſuſpicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populoſos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum reſiſtere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu perculſus in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus ceſſerat: vix autem ab illis coniugem ac concubinas ſuas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate ſine pugna prędabundi, & vſque ad Armeniam vaſtantes omnia proceſſere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixiſſet, non multum abfuit quin viuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam miſſo eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, niſi celeriter gladio rupiſſet laqueum, atque ita fugiſſet. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati ſunt: magnam vero hominum multitudinem; aliamque ducentes prædam ex vtroque regno ad ſua domicilia rediere.

Armenia vaſtatur.

CAP.

CAP. XXVIII.

Excidium Maſſadæ caſtelli munitiſſimi.

An. mũdi 403 à Chriſ nat. 7

APud Iudæam vero mortuo Baſſo, Flauius Silua in adminiſtratione ſuccedit, & aliam quidem terram bello ſubactam videns, vnum autem adhuc rebelle ſupereſſe caſtellum, omni quæ in illis locis habeatur manu collecta, aduerſus id militem mouit. Nomen eſt autem caſtello Maſſada. Princeps vero ſicariorum à quibus fuerat occuparum, erat vir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis perſuaſerat, vt ante diximus, ne profeſſionem facerent, quando cenſor Cyrenius in Iudæam miſſus eſt. Tunc enim ſicarii conſpirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes eſſe vellent: omnique modo his quaſi hoſtibus vtebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus iniiciendo. Nihil enim eos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidiſſent: magiſque ſe optare ſub Romanis ſeruitium profeſſi eſſent. Erat autem id plane cauſatio, & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifeſtum autem rebus effectum eſt. Nam iidem illi & defectionis ſocii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter ſuſcepere. Cauſa vero peior illorum in eos facta eſt: & cum mentita prior eorum refelleretur occaſio, peius tractabant eos, qui nequitiæ ſuæ iuſtis aſſertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fœcundiſſimum: vt nullum opus intermitteretur infectum: nec ſi quis excogitando fingere voluiſſet, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes vnum erant, & exſuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas: his autem vim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem ſicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque verbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus inſidiarentur penitus prætermiſſo Verum & hos Ioannes moderatiores eſſe demonſtrauit. Non ſolum enim omnes interficiebat qui neceſſaria & profutura ſuaderent, tanquam inimiciſſimos maxime ciues eiuſmodi impetens: ſed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat, qui Deum quoq; iam eſſet auſus impietate cõtemnere. Nam & menſa nefaria veſcebatur, & legitimam patriamque exterminauerat caſtimoniam: vt iam ſit minime mirum, ſi manſuetudinis communionem minime ſeruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempſerat. Ruſus Simon Gioræ, quid mali non commiſit, quave liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quæ vero eos amicitia, quæve cognatio ad quotidianas cædes non ferociores effecit? namque alienos quidem male tractare, inertis nequitiæ opus eſſe arbitrabantur: clariſſimam vero gloriam parere crudelitatem in familiariſſimos exiſtimabant. Notum furoris æmuli, etiam Idumæi fuere; illi enim ſceleratiſſimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conſeruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie ſupererat, abſcidere, ſummamque per omnia iniuſtitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati ſunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiæ facinus æmulati ſunt, nullo inæmulato, quod ante commiſſum memoria tradidit, prætermiſſo, quamuis nomen ſibi ex bonorum æmulatione impoſuiſſent: qui eos quos læderẽt, propter efferam ſui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ

Tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fœcundiſſimũ.

Ioannes Giſcala.

Simon, Gioræ filius.

Idumæi.

Zelotæ.

An. mũdi 4038. à Chriſt. nat. 76.

Debitus vitæ finis Iudæorũ.

maxima eſſent bona ducebant. Itaque debitum vitæ finem inuenere, merita illis omnibus pœna Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis poſſet ferre ſupplicia, in eos vſque ad extremum vitæ terminum congeſta ſunt, quæ variis perempti cruciatibus pertulere. Fortaſſe dixerit aliquis minora eos quam commiſere perpeſſos, verum quænam tandem digna tantis ſceleribus pœna affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non eſt huius temporis pro merito conqueri. Rurſum igitur ad eam narrationis partem redeo, vnde digreſſus ſum.

Silua dux Romanorum Maſſadam obſidet.

Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Maſſadam tenebant, ſicarios, exercitum ducens. & fines quidem ſtatim omnes obtinuit, præſidiis vbique locis opportuniſſimis collocatis: caſtellum autem muro circumdedit, ne quis obſeſſorum fugiendi facultatem haberet, vtque cuſtodes perſeuerarent. ipſe vero caſtris locum occupat, ad obſidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte caſtelli rupes monti proximo applicabantur, cæterum difficilem ad copias vtenſilium. Non ſolum enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudæorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, verumetiam potus aliunde in caſtra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus naſcebatur. His autem diſpoſitis, Silua obſidionem aggreſſus eſt, artis ac laboris egentem, propter

Maſſadæ ſitus.

Iter per ſaxum coluber dictũ.

caſtelli munitionem, cuius natura huiuſmodi eſt: Saxum gyro non exiguum, & excelſum longitudine, vndique abruptis atque altis vallibus cingitur inuiſibili, ſuper fundo habens ſcopulos: ipſæque omnium ſunt animalium greſſibus inacceſſæ, niſi quod duobus modis idem ſaxum in difficilem explicatur aſcenſum. Eſt autem vnum iter ab lacu Aſphaltite ad ſolis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex anguſtia crebriſque flexibus capta ſimilitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac ſæpe in ſe reuertens, paulatim rurſum producitur: vixque illo itinere gradiens promouet pedem. namque mutanti veſtigium, neceſſe eſt ab altero pede niti. Eſt autem certa pernicies, ſi quis labatur. altitudo enim rupium vtrinque dehiſcit, vt quæ horrore quemuis terrere audaciſſimum poſſit. Per eiuſmodi viam cum triginta ſtadiis aſcenderis, quod reſtat verticis eſt non in acutum finem coacti, ſed vt habeat in ſummo planiciem. In hac primus quidem Ionathas Pontifex caſtellum ædificauit, & appellauit Maſſadam. Poſt autem Herodi magno ſtudio fuit loci illius ſtructio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, ſtadiorum ſpatio ſeptem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & viginti ſeptem turres quinquagenorum cubitorum in eo ſtabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus ædificatas.

Vertex fœcundus, omniq; planicie mollior.

Regia Herodis.

Rex enim verticem, quod fœcundus omnique planicie mollior eſſet, culturæ deſtinauerat: vt ſi quando externorum alimentorum penuria contigiſſet, ne hac quidem laborarent, qui ſalutem ſuam caſtello crediidiſſent. Quin & regiam ſibi ædificauerat, ab occidentalis partis aſcenſu, intra mœnia quidem arcis poſitam, vergentem autem ad ſeptentrionẽ. regiæ vero murus erat magnus, ac firmiſſimas quatuor celſitudine ſexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuum itemq; balnearum varia erat & ſumptuoſa conſtructio, columnis quidem è ſingularibus ſaxis vndique ſubſtitutis, parietibus autem membriſque ſolida compage lapidum variatis. Ad ſingula vero habitacula, & in ſummo, & circa regiam, & ante turres multos magnoſque puteos in ſcopulis exciderat, cuſtodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur habebent. Foſſæ vero iter ex regia in arcem ſummam ducebant, quas foris

nemo cernebat. Sed ne manifeſtæ quidem viæ facilem ſui vſum præbere hoſtibus poterant. Nam orientalis quidem via natura eſt inacceſſa, vt ſupra memorauimus. Occidentalem vero magna in anguſtia poſita turri concluſit, quæ non minore mille cubitorum ſpatio ab arce diſtaret, quam neque tranſire poſſe, neque capi facile videbatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduerſus hoſtiles impetus natura ſimul & manu caſtellum erat communitum. Intus autem repoſiti apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus ſufficere poſſet: vinumque multum & oleum: inſuper autem cuiusque leguminis fructus, & palmulæ coaceruatæ. Cunctaque reperit Eleazarus, caſtello per dolum cum ſicariis occupato, matura, nihilque recens depoſitis deteriora: quanquam fere ex quo apparata ſunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem cauſam diuturnitatis auram eſſe exiſtimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac fœculenta materia ſit remota. Inuenta eſt autem omnigenum quoque armorum multitudo, ab Rege condita, quæ decem millibus virorum ſufficerent, ferrumque infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe vt magnis de cauſis factum crederes apparatum. Aiunt enim Herodem idipſum caſtellum ſibi ad refugium parauiſſe, duplex periculum ſuſpicantem: vnum quidem ab Iudæorum populo: ne ſe depoſito illos qui antea Reges fuerant, ad Principatum reduceret. Alterum vero maius atque atrocius, ab Regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim ſuam ſententiam non celabat, ſed cum Antonio ſæpe verba faciebat, poſtulans Herodem interfici, ſibi autem obſecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruiſſe, male eius amore mancipatum, quam non donaturum ſperaſſet. Propter eiuſmodi metus Herodes conditam Maſſadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, ſicut ſupra diximus, ac ne quis effugeret diligentiſſime procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum poſſet accipere. Nam poſt eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam ſummumque montem ducebat, præcludebat, erat quædam continentia ſaxi vaſtior latitudine, multumque porrecta: celſitudine autem Maſſadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua vt aſcendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iuſſit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, ſolidus ad ducentos cubitus crectus eſt tumulus. Verum neque firma, neque ſufficiens machinis ferendis hæc menſura videbatur: ſed ſuper eum tribunal, conſtructis ſaxis ingentibus factum eſt, altum itemque latum cubitis L. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis aſſimilis, quas primo quidem Veſpaſianus ad oppugnationes, poſtea vero Titus excogitauerat: & turris ſexaginta cubitorum effecta eſt, tota ferro conſepta, vnde multis baliſtarũ & tormentorum iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulſari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius deiicit partẽ interruptam. Cito autem præuenere ſicarii muro intus altero conſtituto, qui ne machinis quidem ſimile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo conſtructus. Trabes proceritate magnas, & qua ſectæ ſunt continentes cõpoſuere: earum autem ordines erant duo ſimiles, tantumq; diſtantes quãta

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

In caſtello magna commeatus copia.

Fructus ad centũ annos incorrupti.

Herodes duplex periculum ſuſpicans, caſtellum ſibi ad refugium parauit.

Circa Maſſadã vnus tantum locus, qui aggerũ iactum excipere poteſt.

Ingenti ariete fabricato, Silua crebro murum pulſari iubet.

eſſet

An. mūdi 4038. à Chriſt. na. 76.

eſſet muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere ſpatium. ne vero creſcente cumulo terra deflueret, aliis tranſuerſis trabibus quas in longitudinem poſuerant colligabanr. Erat ergo illis opus quidem ædificio ſimile: ſed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euaneſcebanr, lutoque ſubſidenre ſtrictiorem fabricam faciebant. Hoc vbi Silua conſiderauit, igni magis murum captum iri purans, multas quidem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis conſtructus, ignem cito comprehendit: & vſque ad imum ſui laxirate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, ſpirans aquilo Romanis erat horribilis; auertens enim deſuper flammam in eos abigebat, & pene machinas quaſi iam conflagraturas deſperauerant. deinde flatu mutato, veluti diuina prouidentia excitatus auſter, multa vt in aduerſum eum murum repulit; iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei vterentur auxilio, ad caſtra læti digrediebantur, decreto hoſtes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam ſubterfugeret. Sed neque ipſe Eleazarus de fuga cogitabat, neque alii cuiquam permiſſurus erar vt faceret. Videns autem murum igne conſumptum, alium vero nullum ſalutis modum neque virtutis excogitans: ſed his quæ Romani in ſe liberosque ſuos & coniuges facturi eſſent ſi viciſſent, ante oculos poſitis, de omnium morte conſilium cepit: idque ex præſentibus fortiſſimum ratus, validioris animi ſociis veſperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum ſit, viri fortes, neque Romani, neque cuiquam alii ſeruire, niſi Deo: is enim ſolus eſt verus & iuſtus Dominus hominum: ecce nunc tempus adeſt, quod factis veſtros probare animos iubeat. Ne igitur nos dehoneſtemus, ante quidem ſeruitute intolerabiles pœnas ſubituri: ſi viuos in Romanorum poteſtatem venire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouiſſimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, vt bene ac libere poſſimus mori, quod aliis non euenit præter ſpem ſuperatis. Nobis autem certum eſt, orto die futurum excidium. Libera eſt autem ſtrenua mortis conditio cum affectibus; nec enim prohibere id hoſtes poſſunr, qui profecto non optant viuos abducere, neque nos illos iam poſſumus ſuperare pugnando. Nam fortaſſe quidem ab inirio ſtatim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipſis acerba peioraque ab hoſtibus eueniebant, de Dei voluntare coniicere, & ſcire, quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata eſſet interitu: manens enim propitius, vel ſaltem nobis leuiter infenſus, nunquam rantorum quidem hominum perniciem neglexiſſet: ſacratiſſimam vero vrbem ſuam igni hoſtium excidioque prodidiſſet. Nos autem ſoli ſcilicet ex omni genere Iudæorum ſperauimus ſeruata libertate ſuperare, tanquam nil in Deum deliquiſſemus, nulliuſque culpæ participes fuiſſemus, qui alios quoque docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectaſſe redarguit, fortiore nobis ſperatis rerum malorum neceſſitate illata. Nec enim quicquam nobis caſtelli natura inexpugnabilis profuit ad ſalutem, ſed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantiſſimum apparatum, ipſo Deo maniſeſtiſſime auferente ſpem ſalutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hoſtes, in ædificatum à nobis murum non ſponte reuerſus eſt. Sed hæc multorum ira ſunt criminum, qui furore capti contra gentiles auſi ſumus; pro quibus quæſo ne Romanis inuictiſſimis pœnas, ſed per nos ipſos Deo præſtemus, iſtę autem illis moderatiores ſunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi ſeruitutis expertes. Poſt illos au-

Ardentes faces in murum iaculantur.

Aquilo auertens flammam in Romanos abigit.

Eleazari ad ſocios oratio.

Eleazar⁹ iram Dei in populū Iudaicū fatetur.

Pœna criminum, quæ furore capti Iudæi cōtra gentiles auſi fuerunt.

tem

An. mũdi 4038 à Chriſt. na. 76.

tem ipſi nobis honeſtam inuicem gratiam præbeamus, libertate ſeruata optima ſepultura. Prius tamen & pecunias & caſtellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe ſcio, ſi neque corpora noſtra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta ſola relinquamus. hæc enim nobis erunt teſtimonio mortuis, quod non penuria victi ſumus: ſed ita vt ab initio ſtatueramus, mortem ſeruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: ſed non in eundem modum præſentium ſententiæ congruebant: ſed alii quidem ei obedire properabant, & quaſi voluptate replebantur, pulchram eſſe morem exiſtimantes. Qui vero molliores erant coniugum ac familiarium ſuarum miſericordia, vel etiam proprius quenque apertiſſimus deterrebat interitus, aliusque alium intuens, contrarium voluntatis ſuæ motum lacrymis deſignabant. Quos cum vidiſſet Eleazarus formidare, ac magnitudinem conſilii animis frangi, pertimuit ne etiam eos qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipſi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermiſit: ſed erectior, multoque repletus ſpiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaque vſus exclamatione lacrymantes attentius aſpectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus ſum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neque audacia neque virtute præſtatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos ſuper hoc neque cunctari neque expectare monitorem. Olim enim & à primo ſenſu nos erudire ſacræ patriæ orationes, maiorum quoque noſtrorum factis & animis confirmantibus, perſeuerabant: quod viuere hominis eſt, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præſtans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vinctæ ſunt, vnaque malis eius implentur, quod veriſimile dicitur, mortuæ ſunt. Diuino enim cum mortali ſocietas turpis eſt. Multum quidem poteſt anima iuncta cum corpore: inſtrumentum enim facit ſuum, latenter id mouens, & vltra mortalem naturam geſtis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, abſoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipſe Deus inuiſibilis manens: nec enim cum eſt in corpore, conſpicitur. Nam & accedit occulta, neque rurſus cum recedit videtur, vnam quidem ipſa habens incorruptam naturam, corpori autem cauſam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde vero digreſſa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei ſuperat. Et huius orationis argumentum vobis ſit ſomnus: in quo in ſe collectæ animæ, nuſquã eas diſtrahente corpore, iucundiſſimam quietem agunt: cum Deo vero pro cognatione degentes, vbiq; adſunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere cõueniat, qui ſomni diligimus quietem? quemadmodum autem non ſit dementiſſimum, breuitatẽ vitę ſequentes, ſibi met inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domeſtica inſtitutione mediatos, aliis eſſe exemplo promptæ voluntatis ad mortem. Attamen ſi ab alienigenis etiam rei fides petenda eſt, Indorum videamus ſapientiæ profeſſores. Illi enim cum ſint boni viri, vitæ quidem tempus, quaſi quoddam neceſſarium naturæ munus, inuiti ſuſtinent. properant autem animas corporibus ſoluere, nulloque vrgente neque exagitante malo, propter immortalis cõuerſationis deſiderium, aliis quidem prædicunt ſe eſſe abituros, nec eſt, qui prohibeat, quiſquam, ſed omnes fortunatiſſimos appellãtes eos, ad familiares ſuos mandata mittunt: ita certam veramq; animis

Libertate ſeruata optima ſepultura.

Eleazari de immortalitate animæ oratio.

Anima mortali corpore vincta.

Virtus animæ.

Somnus immortalitatis animæ argumentum.

Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos cõcremant.

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

eſſet muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere ſpatium. ne vero creſcente cumulo terra deflueret, aliis tranſuerſis trabibus quas in longitudinem poſuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio ſimile; ſed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euaneſcebant, lutoque ſubſidente ſtrictiorem fabricam faciebant. Hec vbi Silua conſiderauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis conſtructus, ignem cito comprehendit: & vſque ad imum ſui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, ſpirans aquilo Romanis erat horribilis; auerrens enim deſuper flammam in eos abigebat, & pene machinas quaſi iam conflagraturas deſperauerant. deinde flatu mutato, veluti diuina prouidentia excitatus auſter, multa vt in aduerſum eum murum repulit; iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem eum Dei vterentur auxilio, ad caſtra læti digrediebantur, decreto hoſtes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam ſubterfugeret. Sed neque ipſe Eleazarus de fuga cogitabat, neque alii cuiquam permiſſurus erat vt faceret. Videns autem murum igne conſumptum, alium vero nullum ſalutis modum neque virtutis excogitans: ſed his quæ Romani in ſe liberosque ſuos & coniuges facturi eſſent ſi viciſſent, ante oculos poſitis, de omnium morte conſilium cepit: idque ex præſentibus fortiſſimum ratus, validioris animi ſociis veſperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum ſit, viri fortes, neque Romani, neque cuiquam alii ſeruire, niſi Deo: is enim ſolus eſt verus & iuſtus Dominus hominum: ecce nunc tempus adeſt, quod factis veſtros probare animos iubeat. Ne igitur nos dehoneſtemus, ante quidem ſeruitute intolerabiles pœnas ſubituri: ſi viuos in Romanorum poteſtatem venire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouiſſimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, vt bene ac libere poſſimus mori, quod aliis non euenit præter ſpem ſuperatis. Nobis autem certum eſt, orto die futurum excidium. Libera eſt autem ſtrenua mortis conditio cum affectibus; nec enim prohibere id hoſtes poſſunt, qui profecto non optant viuos abducere, neque nos illos iam poſſumus ſuperare pugnando. Nam fortaſſe quidem ab initio ſtatim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipſis acerba peioraque ab hoſtibus eueniebant, de Dei voluntate coniicere, & ſcire, quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata eſſet interitu: manens enim propitius, vel ſaltem nobis leuiter infenſus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexiſſet: ſacratiſſimam vero vrbem ſuam igni hoſtium excidioque prodidiſſet. Nos autem ſoli ſcilicet ex omni genere Iudæorum ſperauimus ſeruata libertate ſuperare, tanquam nil in Deum deliquiſſemus, nulliuſque culpæ participes fuiſſemus, qui alios quoque docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectaſſe redarguit, fortiore nobis ſperatis rerum malorum neceſſitate illata. Nec enim quicquam nobis caſtelli natura inexpugnabilis profuit ad ſalutem, ſed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantiſſimum apparatum, ipſo Deo maniſeſtiſſime auferente ſpem ſalutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hoſtes, in ædificatum à nobis murum non ſponte reuerſus eſt. Sed hæc multorum ira ſunt criminum, qui furore capti contra gentiles auſi ſumus; pro quibus quæſo ne Romanis inuictiſſimis pœnas, ſed per nos ipſos Deo præſtemus, iſta autem illis moderatiores ſunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi ſeruitutis expertes. Poſt illos au-

Ardentes faces in murum iaculantur.

Aquilo auertens flammam in Romanos abigit.

Eleazari ad ſocios oratio.

Eleazar iram Dei in populũ Iudaicũ fatetur.

Pœna criminum, quæ furore capti Iudæi cõtra gentiles auſi fuerunt.

tem

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Libertate ſeruata optima ſepultura.

tem ipſi nobis honeſtam inuicem gratiam præbeamus, libertate ſeruata optima ſepultura. Prius tamen & pecunias & caſtellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe ſcio, ſi neque corpora noſtra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta ſola relinquamus. hæc enim nobis erunt teſtimonio mortuis, quod non penuria victi ſumus: ſed ita vt ab initio ſtatueramus, mortem ſeruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: ſed non in eundem modum præſentium ſententiæ congruebant: ſed alii quidem ei obedire ptoperabant, & quaſi voluptate replebantur, pulchram eſſe morem exiſtimantes. Qui vero molliores erant coniugum ac familiarum ſuarum miſericotdia, vel etiam proprius quenque apertiſſimus deterrebat interitus, aliusque alium intuens, contrarium voluntatis ſuæ motum lacrymis deſignabant.

Eleazari de immortalitate animæ oratio.

Quos cum vidiſſet Eleazarus formidare, ac magnitudinem conſilii animis frangi, pertimuit ne etiam eos qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipſi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermiſit: ſed erectior, multoque repletus ſpiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaque vſus exclamatione lacrymantes attentius aſpectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus ſum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neque audacia neque virtute præſtatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos ſuper hoc neque cunctari neque expectare monitorem. Olim enim & à primo ſenſu nos erudire ſacræ patriæ orationes, maiorum quoque noſtrorum factis & animis confirmantibus, perſeuerabant: quod viuere hominis eſt, non mori, calamitas.

Anima mortali corpore vincta.

Nam mors quidem libertatem animis præſtans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vinctæ ſunt, vnaque malis eius implentur, quod veriſimile dicitur, mortuæ ſunt. Diuino enim cum mortali ſocietas turpis eſt.

Virtus animæ.

Multum quidem poteſt anima iuncta cum corpote: inſtrumentum enim facit ſuum, latenter id mouens, & vltra mortalem naturam geſtis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, abſoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipſe Deus inuiſibilis manens: nec enim cum eſt in corpote, conſpicitur. Nam & accedit occulta, neque rurſus cum recedit videtur, vnam quidem ipſa habens incorruptam naturam, corpori autem cauſam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde vero digreſſa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei ſuperat.

Somnus immortalitatis animæ argumentum.

Et huius orationis argumentum vobis ſit ſomnus: in quo in ſe collectæ animæ, nuſquã eas diſtrahente corpore, iucundiſſimam quietem agunt: cum Deo vero pro cognatione degentes, vbiq; adſunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere cõueniat, qui ſomni diligimus quietem? quemadmodum autem non ſit dementiſſimum, breuitatẽ vitę ſequentes, ſibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domeſtica inſtitutione meditatos, aliis eſſe exemplo promptæ voluntatis ad mortem.

Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos cõcremant.

Attamen ſi ab alienigenis etiam rei fides petenda eſt, Indorum videamus ſapientiæ profeſſores. Illi enim cum ſint boni viri, vitæ quidem tempus, quaſi quoddam neceſſatium naturæ munus, inuiti ſuſtinent. properant autem animas corporibus ſoluere, nulloque vrgente neque exagitante malo, propter immortalis cõuerſationis deſiderium, aliis quidem prædicunt ſe eſſe abituros, nec eſt, qui prohibeat, quiſquam, ſed omnes fortunatiſſimos appellãtes eos, ad familiares ſuos mandata mittunt: ita certam veramq; animis

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Adhortatio ad contemnendã mortem, à tempore et rei ſtatu deſumpta.

Exemplũ a Iudæis Cæſarea interfectis petitum.

Calamitas Iudæorum Scythopoli.

Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata, & 60000. in Ægyptum perempta.

Iudæorũ ab Romanis captiuorum calamitas.

eſſe inter ſe conſuetudinem credidere: ipſi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculata puraque anima ſecernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amiciſſimi proſequuntur, quam exterorum hominum quiſquam ſuos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et ſe quidem ipſos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, ſi deterius Indis ſapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ videntur, inhoneſte deſpiciamus? quanquam & ſi contraria nos à principio inſtituiſſet eruditio, quod ſummum bonum eſt hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, Dei voluntate & neceſſarios morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum poſuit Deus, vt vita careremus, qui ea non eramus, quemadmodum oportebat, vſuri. Non auſim autem nobiſmetipſis aſcribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum abſumpſerit. Non enim viribus illorum hæc accidere: ſed cauſa fortior interueniens, illis præſtitit vt vincere viderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti ſunt, qui Cæſaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem ſeptimum celebrarent, aggreſſa Cæſarienſium multitudo, neque repugnantes cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipſos erubuere Romanos, qui nos tantummodo hoſtes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæſarienſibus ſemper cum ſuæ ciuitatis Iudæis fuiſſe diſcordiam, tempusq; nactos vetus odium exſaturaſſe: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiſcum enim illi propter Græcos bellum gerere auſi ſunt, ac non cum propinquis noſtris Romanos vlciſci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: ſiquidem ab ipſis cum totis familiis acerbiſſime trucidati ſunt, ac pro auxiliis gratias ei reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc paſſi ſunt, velut ea ipſi committere voluiſſent. Longum fiet, ſi velim nunc ſeparatim de ſingulis dicere. Noſtis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla eſt, quæ non Iudæos apud ſe habitantes occiderit, nobis quam Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damaſceni, cum ne cauſam quidem probabilem confingere potuiſſent, ciuitatem ſuam cæde nefaria repleuere, octodecim millibus Iudæorum cum coniugibus ac familiis iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum 60. millium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortaſſe in aliena terra, cum nullum inueniſſent hoſtibus aduerſarium, ita ſunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum ſuſcepere, nihil deerat eorum, quæ ſpem totam poſſent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & caſtellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti ſpiritus ad pericula pro libertate ſubeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: ſed hæc ad paucum tempus cum ſuffeciſſent, ſeque ſuſtuliſſent maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta ſunt, omniaque hoſtibus ſuccubuerunt, velut illorum nobilioris cauſa victoriæ, nõ ad eorum ſalutem, à quibus inſtructa fuerant, apparata ſint. Et in prælio quidem mortuos beatos exiſtimari oportet, repugnantes enim & libertate non perdita periere. Eorum vero multitudinis, qui à Romanis ſubiugati ſunt, quis non miſereatur? quiſve non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alii torti, ramque igne quam verberibus excruciati periere, alii ſemeſi à beſtiis ad ſecundum earum cibum viui ſeruati ſunt: illorum quidem miſerrimi habendi ſunt, qui adhuc viuunt qui ſæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi eſt autem illa magna ciuitas? Aut vbi eſt quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tan-

tis quidem murorum ſeptis munitiſſima, tot vero ante muros caſtellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellique apparatum vix capiens, tot autem virorum pro ſe pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta eſt, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta eſt, ſolaq; eius monumenta reſtant, eorum à quib. exciſa eſt impoſita reliquiis caſtra. Senes vero infœlices ad cineres templi aſſident, & paucæ mulieres ad turpiſſimam pudoris iniuriam ab hoſtibus reſeruatæ. Hæc ſecum reputans quiſquam noſtrum, aſpicere ſolem durabit, etiam ſi viuere ſine periculo poſſit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, vt eum non pœniteat huc uſque vixiſſe? Atque vtinam omnes fuiſſemus mortui, prius quam illam ſacram ciuitatem hoſtium manibus videremus excindi, prius quam templum ſanctum tanta impietate funditus erui: ſed quoniam ſpes non inſtrenua nos illexit, quibus forte poterimus pro ea hoſtes vlciſci: nunc autem euanuit, ac ſolos neceſſitati dereliquit, mori bene properemus, noſtri met ipſi miſereamur, & coniugum liberorumque dum nobis licet à nobiſipſis miſericordiam capere. Ad mortem nanque ipſi nati ſumus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt. iniuria vero & ſeruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non eſt malum hominibus ex naturæ neceſſitate profectum: ſed hæc ſua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & poſtremo nunc illis ad ſalutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non eſt eorum iracundia manifeſta, ſi nos viuos ſubiugare potuerint? Miſerandi quidem adoleſcentes erunt, quorum vires corporis ad multos ſufficient cruciatus: miſerandi autem prouectiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filii patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi ſunt & gladios habent, pulchrum miniſterium nobis præbeant, expertes ſeruitutis hoſtium. Moriamur liberi, cum filiis & cum coniugib. vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiũt, hæc nos coniuges & filii deprecantur, horum neceſſitatem Deus miſit, his contraria Romani volunt, & ne quis noſtrum ante excidium pereat, timent. Feſtinemus igitur eis, pro ſperata potiundi noſtri voluptate, ſtuporem mortis admirationemque relinquere audaciæ.

An. mũdi 4038 à Chriſt. na. 76.

Hieroſolyma Iudææ metropolis radicitus exfundamentis erepta.

Ad mortem nati ſumus eãque fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt.

Eleazar' Iudæu Romanorum crudelitatem exponit.

Mori liber apud Iudæos honor & gloria

Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc ſpecimen eſſe fortitudinis, rectiq; conſilii exiſtimantes, ne quis extremus remanere videretur: Tantus eos & coniugum, & filiorum, & propriæ cædis amor inuaſit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtuſi ſunt, verum eam ſeruare ſententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq; affectum retinentibus cunctis, rationi vero cedentibus, quia iam optime filiis conſuluiſſent. Simul enim valere vxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremiis captos extremum lacrymantes oſculabantur: & ſimul tanquam manibus alienis iuſſa peragentes volentes eos configebant: malorum quæ ſubditi hoſtibus paſſuri fuerant cogitationem, habentes pro ſolatio neceſſitatis ad cædem. Denique nemo hac audacia minor inuentus eſt. Cunctis autem coniunctiſſimos transfixere: miſeri, quibus id neceſſe fuit, quibusque filios atque vxores occidere, malorum omnium videbatur eſſe leuiſſimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læſos exiſtimantes, ſi vel breuiſſimum tempus eis ſuperuiuerent, cito quidem vniuerſis bonis in vnum congeſtis ignem iniiciunt, ſorte vero ex

Iudæorũ propria cædis amor.

numero

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Iudæi vniuerſis bonis in vnũ congeſtis ignem iniiciunt.

Serte decẽ lecti reliquos Iudæos trucidant.

numero ſuo decem lectis omnium percuſſoribus, vniuerſi etiam propter liberos ac coniuges proſtratos compoſiti, eoſque complexi manibus, patato animo ſe mactandos præbebant infeliciſſimum illud exhibentibus miniſterium. Iſti autem intrepide cunctis occiſis, eandem ſortis legem in ſua quoque morte ſtatuerunt, vt cui obtigiſſet, nouem peremptis ſemet ſuper eos occideret. ita omnes ſibi confidebant, quod neque in audendo, neque in ſuſtinendo facinore, præſtaret alius alii. Et ad extremum cæteri quidem ſe neci ſuppoſuere: vnus vero atque nouiſſimus, circumſpecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cæde ſupereſſet, qui ſuæ manus egeret: vbi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiæ: vehementi vero manu toto per ſe tranſacto gladio, iuxta ſuos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero ſuo Romanis ſubditam reliquiſſe. Latuit autem vna mulier ſenior, & illa quidem Eleazari cognata, plurimum doctrina ſapientiaque mulieribus præſtans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam ſub terra potui ducebant abditi, cum alii cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & ſexaginta, cum mulieribus ſimul ac pueris. Hæc autem calamitas acta eſt Aprilis menſis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes, mane aggeribus ſcalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum vero hoſtium neminem viderent, ſed vndique verſum acerbam ſolitudinem, ignemque intus ac ſilentium, quid factum eſſet coniicere non poterant: & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vlulatum, ſi quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem ſenſere mulieres, & ex cloacis emerſæ, factum Romanis vt erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel geſta fuiſſent omnia narrante manifeſte. Non tamen Romani facile his verbis adducebantur, auſi magnitudinem veriſimilem non credentes. Ignem vero extinguere conabantur, perque hunc viam ſectantes, cito in regiam peruenere: conſpectaque multitudine mortuorum, non vt in hoſtibus gauiſi ſunt: ſed conſilii fortitudinem, & obſtinatum in tanto numero robus ipſis contemptum mortis admirabantur.

Romani pugnã expectant.

Romani conſilii fortitudinẽ & obſtinatum contẽptum mortis admirantur.

CAP. XXIX.

Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

HViuſmodi autem peracto excidio, in caſtello quidem præſidium dux reliquit, ipſe vero cum exercitu ad Cæſarem profectus eſt. Nec enim quiſquam ſupererat in illis regionibus hoſtium, ſed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate ſubuerſa: multiſque ſuorum etiam procul incolentibus ſenſum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem poſtea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione ſicariorum illuc effugere potuerunt, non ſatis erat ſaluos eſſe; verum & illic nouas res conabantur, vt libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil ſe meliores putarent, Deum vero ſolum Dominum dicerent. Cum autem quidam iis Iudæorum non ignobiles aduerſarentur, illos quidem mactauere, aliis vero inſtabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes ſeniorum, iam cohibere tutum ſibi non eſſe arbitrabantur: ſed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, ſicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum cauſam eſſe demonſtrantes: & nunc aiebāt illos, quod nec ſi fugiſſent certam ſpem

Sicarii nouæ calamitatis auctores.

Iudæi contra ſicariorum temeritatẽ conueniunt.

ſalu-

ſalutis habituri viderentur: à Romanis enim cognitos ſtatim perituros eſſe, ſibi debita calamitate replere eos qui nullius fuiſſent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & vt pro ſe Romanis ipſorum traditione ſatisfacerent. His dictis, proſpecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu ſicarios aggreſſi corripuere. quorum ſexcenti quidem ſtatim capti ſunt: qui vero in Ægyptum Thebasq; illius tractus elapſi ſunt, non multo poſtcomprehenſi reducti ſunt: quorum non eſt qui duritiam ſiue confidentia ſiue pertinacia voluntatis ſit dicenda, non obſtupeſcat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc ſolummodo vt Cæſarem dominum faterentur, nemo ceſſit, neque dicere velle viſus eſt: ſed omnes illa neceſſitate validiorem ſententiã conſeruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque ſuſciperent. Maxime vero puerorum ætas, miraculo ſpectantium fuit: nec enim vel eorum quiſquam commotus eſt, vt dominum Cæſarem nominaret: vſque adeo corporum infirmitatem vis audaciæ ſuperabat.

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Varia tormentorũ & vexationum genera, in eos excogitata, qui Cæſarem dominum fateri recuſant.

CAP. XXX.

Oniæ templum clauſum apud Alexandriam.

Lvpus tunc Alexandriam rector adminiſtrabat, & de hoc ad Cæſarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudæorum circa res nouas ſtudium cauendum eſſe exiſtimans, ac veritus ne rurſus in vnum congregarentur, & quoſdam ſibi adiungerent, præcepit Lupo, vt templum Iudæorum, quod eſſet apud Onion (quæ ſic appellatur) ciuitatem deſtrueret: Hæc autem eſt in Ægypto: quæ ob hanc cauſam & coli cœpit, & nomen ſumpſit. Onias Simonis filius, vnus ex Pontificibus, ex Hieroſolymis fugatus, Antiocho Rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo ſuſpicitur humaniſſime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait ſe gentem Iudæorum eius auxilio ſociaturum, ſi dictis ſuis obtemperaſſet. Cum autem Rex ea quæ poſſent fieri annuiſſet, rogauit vt in aliqua parte Ægypti templum ſibi ædificare permitteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & Antiochum magis odioſum Iudæis, qui templum apud Hieroſolymam vaſtauiſſet, ipſique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eique locum dedit centum & octoginta ſtadiis à Memphi diſtantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi caſtello fabricato, Onias templum quidem diſſimile ei quod eſt in Hieroſolymis, turrim autem ſimilem extruxit, ingentibus ſaxis ſexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam ſecundum patriam imitatus eſt, & donariis ſimiliter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, ſed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena ſuſpendit. Totum vero circa templum ſpacium cocto latere circumdedit, ſaxeas portas habente. Conceſſit autem Rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: vt & ſacerdotibus eſſet copia ad multa, quæ Dei cultus deſideraret. Non tamen hæc Onias ſana voluntate faciebat, ſed erat ei contentio cum Iudæis apud Hieroſolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id ſe omnem ab Hieroſolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis nongentis ſeptuaginta: Eſaiasque prædixerat huius templi futuram in Ægypto conſtructionem à quodam viro Iudæo. Templũ quidem ita fuerat ædificatum.

Onias annuente Ptolemæo in Ægypto oppidum & tẽplum condit.

Onia templum in Ægypto exſtructũ.

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Lupus Iudæis templum claudit.

Lupus autem rector Alexandrię ſuſceptis literis Imperatoris, cũ ad templum adueniſſet, nonnullis ablatis donariis templum claudit. Poſtmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius poteſtati ſucceſſit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim Sacerdotibus comminatus eſt, niſi omnia protuliſſent) neque ad templum religionis cauſa adire volentes admiſit: ſed clauſis foribus ita inacceſſum fecit, vt ne veſtigium quidem diuini cultus in eo reſideret. Tempus autem fluxerat vſque clauſum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

CAP. XXXI.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.

Audacia vero ſicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapſus enim ad eam Ionathas homo nequiſſimus, arte textor, non pauci imperitorum vt ſe attenderent perſuaſit: perduxitque eos in ſolitudines, cum ſigna & vmbratum imagines ſe polliceretur oſtendere. & alios quidē hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate vero præſtantes Cyrenenſium Iudæorum apparatum eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus miſſis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti ſunt. Autor autem conſilii Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum vero ac diligenter per omnes quæſitus regiones captus eſt, adductusq; ad Catullum, ſibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occaſionem.

Ionathæ ſociorum pars manibus interiit, nõnulli viui capti ad Catullũ perducũtur.

Nam ipſe quidem locupletiſſimos Iudæorum falſo inſimulans, autores ſibi huius conſilii fuiſſe dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo ſuſcipiebat, remque delatam multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt & ipſe quoddam bellum Iudæorum confeciſſe videretur: quodque hoc atrocius eſt, præter credendi facilitatem, etiam doctor erat calumniandi ſicariis. Denique cum iuſſiſſet Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum infenſus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes ſimul pecuniarum copiis eximios, tria ſimul millia trucidauit. Et hæc ſecure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia reditibus Cæſaris adiungebat.

Catullus tria ſimul Iudæorũ millia trucidat.

Ne vero vel alibi degentium quiſquam Iudæorum eius iniuſtitiam confutaret, etiam longius mendaciũ propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui comprehenſi fuerant perſuadet, nouarum rerum accuſationem viris inferre probatiſſimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamque degentium. Horum autem qui per inſidias accuſati ſunt, vnus erat Ioſephus qui hæc ſcripſit. Non tamen Catullo fictio ita vt ſperauerat ceſſit. Nam Romam quidem venit, Ionathan cæterosque vinctos ducens, finemque arbitrabatur eſſe quæſtionis apud ſe ac per illum conflatā calumniam: Veſpaſianus autem rem ſuſpicatus, veritatem requirebat: cognitoque non iure hominibus accuſationem illatam, illos quidem Titi ſtudio criminibus ſoluit, merito vero pœnam in Ionatham ſtatuit: prius enim verberatus, viuus exuſtus eſt.

Ioſephus a Ionatha hortatu Catulli, falſo accuſatur.

Ionathas prius verberatus viuus exuſtus eſt.

Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius caſtigationis experiretur: non multo autem poſt, multiplici morbo & inſanabili correptus, acerbiſſime tortus eſt non corporis tantum cruciatum ſuſtinens, ſed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expaueſcebat, & cre-

bro

bro videbat ſibi inſtantes vmbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumque ſe tenere non poſſet, exiliebat ſtratis, tanquam tormentis ſibi & flammis adhibitis. Hoc autem ſemper multum proficiente malo, extisque defluentibus, ac inteſtinis exhauſtis, ita eſt mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiæ facto indicio, quam quod nequiſſimos vlciſcatur. Hic nobis eſt finis hiſtoriæ, quam promiſimus nos cum omni veritate tradituros, cognoſcere cupientibus, quemadmodum hoc bellum Romanis geſtum eſt cum Iudæis. & qualiter ſit quidem expoſitum lecturis, vt dicant, relinquatur: de veritate autem confidenter dicere non pigebit. quod eam ſolam ſcopum mihi per omnia quæ ſcripſi propoſuerim.

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Septem librorum de bello Iudaico, conclusio.

Flauii Ioſephi de bello Iudaico Libri ſeptimi & vltimi FINIS.

FLAVII IOSEPHI DE ANTIQVITATE IVDÆORVM CONTRA Apionem Alexandrinum, ad Epaphroditum,

LIBER I.

OPERA SIGISMVNDI GElenii reſtitutus.

Antiquitatum hiſtoria quinque millium annorum.

SVFFICIENTER, vt arbitror, & per libros Antiquitatum, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de noſtro genere Iudæorum, quia & vetuſtiſſimum eſt, & primam originem domeſticam habuit. Quinque millium enim annorum numerum hiſtoriam continentem, ex noſtris ſacris libris Græco ſermone conſcripſi. Quoniam vero multus video, reſpicientes blaſphemiam quorundam inſane prolatam: & ea quæ à me de Antiquitate conſcripta ſunt, non credentes: putantes mendacium noſtrum eſſe genus, eo quod nulla memoria apud Græcorum nobiles hiſtoriographos digni ſunt habiti noſtri maiores: pro omnibus his arbitratus ſum oportere me breuiter hæc dicta conſcribere: & derogantium quidem, veſanum ſpontaneumque increpare mendacium, aliorum vero ignorantiam pariter emendare: vniuerſoſque de noſtra antiquitate, qui ſcilicet veritatem amplectuntur, edocere. Vtar autem in meis dictis teſtibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni ſunt iudicandi: eos autem qui blaſpheme de nobis atque fallaciter conſcripſere aliqua, per ſemet ipſos conuictos indubitanter oſtendam. Conabor etiam cauſas exponere, propter quas non multi in Græcis hiſtoriis gentis noſtræ fecere memoriam: necnon & eos, qui de nobis ſcribere voluerunt neſcientibus, aut neſcire ſimulantibus indicabo.

Cauſa impulſiua cõſcribendi hos libros.

Omnia Græcorũ noua: apud Ægyptios autẽ & Chaldæos, & Phœnices res geſta antiquiſſimã habent memoria traditionem.

Primitus itaque ſatis admiror eos, qui exiſtimant oportere de rebus antiquis, Græcis tantummodo fidem habere, & ab eis conſulendam eſſe veritatis integritatem: nobis autem & aliis hominibus non eſſe credendum. Sed ego omnia in his contraria video contigiſſe. Quapropter decet non varias opiniones inſpicere, ſed ex ipſis rebus iuſtitiam ponderare. Omnia ſiquidem Græcorum noua, & heri (vt ita dicam) nuperq; facta cognoui: hoc eſt, fabricam ciuitatum & adinuentiones artium conſcriptioneſque legum: cunctarumque rerum iunior apud eos eſt hiſtoriæ diligentia conſcribendæ. Apud Ægyptios autem, atque Chaldæos & Phœnicas (deſino enim nos illis connumerare) ſicut ipſi fatentur, res geſtæ antiquiſſimam & permanentem habent memoriæ traditionem Nam & locis omnes inhabitant, quæ nequaquam aeris corruptioni ſubiaceant: & multam prouidentiam habuere, vt nihil

horum quæ apud eos aguntur ſine memoria relinqueretur: ſed in publicis conſcriptionibus ſemper à viris ſapientiſſimis dicerentur. Græcorum vero regionem innumeræ corruptiones inuaſere, rerum memoriam delentes. Qui autem nouas conſtituentes conuerſationes, omniũ ſe primos eſſe credidere, ſciant quia etiam ſero vix naturam potuere agnoſcere literarum. Nam antiquiſſimum earum vſum habuiſſe creduntur à Phœnicibus, & à Cadmo ſe didiciſſe gloriantur. Sed neq; illo tempore poterit aliquis demonſtrare ſeruatam conſcriptionem, neque in templis, neque in publicis anathematibus: quando etiam de Troianis rebus, vbi tot annis militatum eſt, poſtea multa quæſtio atque contentio facta eſt, vtrum literis vſi ſint: & magis veritas obtinuit, quod vſus modernarũ literarum illis fuiſſet incognitus. Conſtat autem, quod apud Græcos nulla inuenitur cõſcriptio, poemate Homeri vetuſtior: & hunc etiam poſt bella Troiana fuiſſe manifeſtum eſt. Et aiunt neque hũc literis ſuum poema reliquiſſe: ſed cantibus memoria reſeruatum, poſtea fuiſſe compoſitum, & propterea multam in eo comperiri diſſonantiam. Qui autem hiſtorias apud eos conſcribere tentauere, id eſt, Cadmus Mileſius, & Acuſilaus Argiuus, & poſt hunc quicunque alii fuiſſe referuntur, paulùlum tempus Perſarum contra Græcos expeditionem præceſſere. Sed & eos qui de cœleſtibus ac diuinis primitus apud Græcos ſunt Philoſophati, id eſt, Pherecydem Syrium, & Pythagoram, & Thaletem, omnes concorditer confitentur, Ægyptiorum & Chaldæorum fuiſſe diſcipulos: & breuiter conſcripſiſſe, quæ à Græcis omnium antiquiſſima iudicantur, ita vt vix ea credant ab illis fuiſſe conſcripta. Quomodo ergo non eſt irrationabile, vt tali faſtu turgeant Græci, tanquam ſoli ſciant vetera, & veritatem eorum exacte tradant: aut quis non ab ipſis conſcriptoribus facilime diſcat, quòd neque firmiter ſcientes aliquid conſcripſere, ſed quod vnuſquiſque opinatus eſt, hoc ſtuduit explanare. Vnde etiam libris ſe inuicem arguunt, & valde contraria de rebus eiſdem non piget eos dicere. Sed ego videbor me potioribus eſſe ſuperfluus, ſi explanare voluero, quantis quidem locis Hellanicus ab Acuſilao de genealogiis diſcrepat, & in quantis Heſiodum corrigit Acuſilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellanicum in plurimis oſtendit eſſe mendacẽ, Ephorum vero Timæus, Timæum qui poſt illum fuere, Herodotum vero cuncti: ſed neq; de Siculis cum Antiocho & Philiſto aut Callia Timæus concordare dignatus eſt: neq; rurſus de Atticis hi qui Attidas conſcripſerunt: aut de Argolicis qui de Argis hiſtoriam protulere, alterutros conſecuti ſunt. Et quid oportet dicere de ciuitatibus breuibuſq; rebus, quando de militia Perſica, & his quæ in ea ſunt geſta, tantum viri probatiſſimi diſcordaſſe noſcuntur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accuſatur, licet ſcrupuloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſiſſe videatur. Cauſæ vero huius diſſonantiæ multæ forſan & aliæ quærere volentibus apparebunt. Ego vero duabus quas dicturus ſum, maximam huius vim diuerſitatis adſcribo. Et quidem primo dico eam quæ mihi propior eſſe videtur: id eſt, eo quod ab initio fuerit ſtudium apud Græcos, publicas de his quæ ſemper aguntur proferre conſcriptiones. Hoc etenim præcipue & errorem & poteſtatem mentiendi poſteris, vetus aliquid volentibus ſcriptitare, conceſſit. Non enim ſolummodo apud alios Græcos publica conſcriptio eſt neglecta: ſed neque apud ipſos Athenienſes, quos terrigenas eſſe dicunt, diſciplinæque cultores, aliquid huiuſmodi reperitur. Sed publicatum literarum antiquiſſimas eſſe dicunt leges, quæ à Dracone eis de ſuppliciis ſunt conſcriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Piſiſtrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? vix enim

Græcorũ regionem innumeræ corruptiones inuaſere.

Phœnices & Cadmus Græcorũ literarum inuentores.

Apud Græcos nulla conſcriptio, poemate Homeri vetuſtior.

Thucydides ſcrupuloſiſſimã ſui temporis hiſtoriam conſcripſit.

Cauſa diuerſitatis apud Iudæos.

Altera diuerſitatis cauſa apud Græcos hiſtoriographos.

iſti & poſtea literis eruditi ſunt. Cum ergo conſcriptio nulla præponeretur, qua & diſcere volentes doceret, & mentientes argueret, multa inter conſcriptores diſcordia nata eſt: quoniam qui ad ſcribendum ſe præparabant, non ſtudium veritatis exhibuerunt: licet hæc promiſſio ſemper habeatur in promptu: ſed verborum magis habere prolationem maximam. Et quemadmodum laudari ſe in hoc ſuper alios æſtimarent, ad hoc potius ſemetipſos aptabant. Aliqui vero ad fabulas ſunt conuerſi: aliqui autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut Reges: alii ſemetipſos ad accuſandas cauſas aut conſcriptores tradidere: in hoc ſe fore probabiles æſtimantes, & omnino hoc agentes, quod hiſtoriæ nimis aduerſum eſt.

Vera hiſtoriæ indicium.

Veræ ſiquidem hiſtoriæ indicium eſt, ſi de eiſdem rebus omnes eadem dicant atque conſcribant. hi vero cum quædam aliter cõſcriberent quam alii, tunc ſe putabant omniũ veraciores oſtendi. Quapropter cauſa quidem verborum & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: non autem de antiqua hiſtoriæ veritate, & maxime de reb. propriæ vniuſcuiuſque prouinciæ. Quoniam igitur apud Ægyptios & Babylonios, ex longiſſimis olim temporibus circa conſcriptiones diligentia fuit, quando ſacerdotibus erat iniunctum, & circa eas ipſi philoſophantur: Chaldæi vero apud Babylonios: & quia præcipue Græcis immixti, vſi ſunt Phœnicis literis, circa diſpenſationes vitæ, & publicorum operum traditionem, dum conſentiant omnes tacendum hoc puto.

Propoſitio quam tractandam ſumit Ioſephus.

De noſtris vero progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conſcriptionibus ſolicitudinem (deſino dicere, etiam potiorem) pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia vſque ad noſtra tempora cum multa integritate ſeruatum eſt, & ſi oportet audentius dicere, etiam ſeruabitur, conabor breuiter edocere. Non enim ſolummodo ab initio probatiſſimos viros, & in Dei placatione præparatos, ad hæc exercenda conſtituerunt; ſed quatenus etiam genus ſacerdotum ſine permixtione purumque conſiſteret, prouiderunt.

Ordo pontificum apud Iudæos quis fuerit.

Oportet enim eum qui ſacerdotium habiturus eſt, ex eiuſdem gentis naſci muliere: & neque ad pecunias, neque ad honores inſpicere, & genus per antiquam lineam & multis teſtibus approbare. Quod ſcilicet agimus non ſolum in ipſa Iudæa: ſed vbicunque noſtri generis conſtitutio reperitur, etiam ibi integritas iſta ſeruatur circa nuptias ſacerdotum, hoc eſt, in Ægypto & Babylonia, & quocunque terrarum orbe quilibet de ſacerdotum genere ſunt diſperſi. Mittunt enim in Hieroſolymam conſcribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum, quicunque huius rei teſtimonia præbuere. Si autem bella proueniant, ſicut iam crebro factum eſt, dum Antiochus Epiphanes ad noſtram veniſſet regionem, & Pompeius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue noſtris geſta temporibus, tunc hi qui de ſacerdotibus ſuperſunt, ex antiquis literis iterum nouas cõficiunt, & probãt mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum conſortia formidantes.

Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filii à patre conſcripti ſunt.

Indicium vero integritatis hoc maximum eſt: quia Pontifices apud nos à duobus millibus annis denominati filii à patre conſcripti ſunt. His autem qui prædicti ſunt, ſi quid præuaricentur, interdicitur ne vel ad altare accedant, vel alia ſacrificatione fungantur. Recte ſiquidem, potius autem neceſſarie, cum neque conſcribendi poteſtas omnibus data, neque vlla ſit in deſcriptione diſcordia: ſed ſolummodo prophetis antiquiſſima quidem & veterrima ſecundum inſpirationem factam à Deo cognoſcentibus, alia vero ſuorum temporum, ſicuti ſunt facta palam conſcribẽtibus, infiniti libri non ſunt apud nos diſcordantes & ſibimet repugnantes:

Duo & viginti libri ſacri.

ſed ſolummodo duo & viginti libri, habentes temporis totius conſcriptionem: quorũ iuſte fides admittitur. Horum

ergo quinque quidem ſunt Moſeos qui natiuitates continent, & humanæ generationis traditionem habent vſque ad eius mortem. hoc tempus de tribus millibus annis paululum minus eſt. A morte vero Moſeos vſque ad Artaxerxem Perſarum Regem, qui fuit poſt Xerxem, prophetæ ſuorum temporum res geſtas conſcripſerunt in tredecim libris. Reliqui vero quatuor, hymnos in Deum, & vitæ humanæ præcepta noſcuntur continere Ab Artaxerxe vero vſque ad noſtrum tempus ſingula quidem conſcripta, non tamen priori ſimili fide ſunt habita, eo quod non fuerit certa ſucceſſio prophetarum. Palam namque eſt ipſis operibus quemadmodum nos propriis literis credimus: tanto namque ſeculo iam præterito neque adiicere quicquam aliquis, nec auferre, nec transformare præſumpſit. Omnibus enim inſerrum eſt mox ex prima generatione Iudæis, hæc diuina dogmata nominare, & in his vtique permanere: & propterea, ſi oporteat, mori libenrer Iam itaq; multi captiuorum frequenrer tormentis affecti ſunt, & mortes varias in theatris ſuſtinuere, ne vllum verbum contra leges admitterent, aut conſcriptiones auitas violarent. Quis Græcorum aliquid tale perpeſſus eſt? quando neq; fortuitam ſuſtinere læſionem volunr: licet omnia apud eos ſcripta deſtruantur. Verba enim hæc eſſe putant ſecundum conſcribentium voluntates expoſita. Et hoc iuſte etiam de antiquis ſapiunt, quoniam aliquos nunc quoque vident præſumentes de his rebus conſcribere, quibus neq; ipſi interfuere, neq; credere ſcientibus acquieſcunt. Deniq; de bello quod apud nos contigit nuper, quidam hiſtorias conſcribentes ediderunt: cum neque ad ea loca venerint, neque in proximo rerum geſtarum fuerint: ſed ex auditu quædam pauca cõponentes, impudenter ſemetipſos videntur hiſtoriæ nomine iactitare. Ego vero & de omni bello, & quæ ibi particulariter geſta ſunt, veram deſcriptionem feci: cum ipſe rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilæorum eram, donec fuit defendendi facultas. Contigit autem vt caperer à Romanis, & habentes me Veſpaſianus & Titus in cuſtodia, vniuerſa ſemper inſpicere faciebant, primo quidem vinctum: poſtea vero ſolutus cum Tito ab Alexandria propter obſeſſionem Hieroſolymorum directus ſum. Eo tempore nihil eſt geſtum, quod meam potuiſſet latere notitiam. Nam videns Romanorum exercitum, vniuerſa cum diligentia deſcribebam Et ea quæ nunciabantur ab his qui ſemetipſos tradebant, ego ſolus integrius intelligens diſponebam. Deinde Romæ tempus vacationis habens, omni iam negocio præparato vſus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam Græcam rerum eruditionem exhibui. Tantaque mihi ſecuritas affuit veritatis, vt primos omnium Imperatores belli Veſpaſianum & Titum teſtes non expaueſcerem. Primum namque illis obtuli libros: & poſt illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuere, plurimis vero noſtrorum etiam eos venum dedi, qui Græca eruditione videbantur imbuti, quorum eſt Iulius Archelaus, Herodes honeſtiſſimus, & ipſe admirabilis Rex Agrippa. Iſti ſiquidem vniuerſi teſtimonium perhibuere, quod veritatem diligenter excolui: non diſſimulaturi ſi quid geſtorum per ignorantiam aut per gratiam commutaſſem aut prætermiſiſſem. Quidam vero praui homines derogare meæ hiſtoriæ ſunt conati, tanquam in ſcholis adoleſcentium themata exercentes, & accuſationis inſperatæ atque detractationis facienres opus: cum oporteat illud ſciri, quod conuenit promittentem aliis rerum veracium traditionem, ipſum prius hæc noſſe certiſſime, aut rebus geſtis adhærendo, aut ab ſcientibus conſulendo. Quod ego præcipue circa vtrumque me credo feciſſe opus. Antiquitatis namque libros (ſicut dixi) ex voluminibus ſacris interpretatus ſum, cum eſſem gene-

Græcorũ cum Iudæis comparatio.

De bello Iudaico quidam hiſtorias conſcripſere.

Ioſephus bello Iudaico ſemper interfuit.

Ioſephus Romæ belli Iudaici hiſtoriam cõſcripſit.

Ioſephus libros ſuos plurimis venum dedit.

Ioſephi libros quidam blaſphemant.

re ſacerdos, & participarem illarum ſapientiam literarum. Hiſtoriam vero belli conſcripſi, multarum quidem actionum ipſe operator, plurimarum vero inſpector exiſtens: & omnino eorum quæ dicta vel geſta ſunt nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet exiſtimabit eos, qui aduerſum me nituntur de veritate contendere? Qui licet imperatorum commentarios legiſſe dicuntur, non tamen noſtrorum repugnantium rebus interfuere. De his rebus itaque neceſſariam feci digreſſionem, ſignificare volens facultatem eorum, qui hiſtoriam ſcribere promittunt. Et ſufficienter, ſicuti reor, declaraui, quod conſcriptio rerum apud barbaros potius ſolennior, quam apud Græcos eſt.

Duo de quib. agit Ioſephus.

Volo autem paululum prius diſputare aduerſus eos, qui contendunt, nouellam eſſe noſtram conuerſationem, eo quod nihil de nobis, vt aiunt illi, dictum ſit à conſcriptoribus Græcis: Deinde teſtimonia antiquitatis ex aliorum literis exhibebo: & eos qui noſtrum blaſphemant genus, nulla ratione blaſphemare monſtrabo. Nos igitur neque regionem maritimam habitamus, neque mercimoniis gaudemus, neque per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed noſtræ ciuitates procul à mari ſitæ ſunt: regionemque vberrimam poſſidentes, in ea aſſidue laboramus, præcipue circa filiorum nutrimenta ſtudentes, legumq; cuſtodiam: & traditionem pietatis, totius opus vitæ neceſſarium iudicamus.

Filiorum apud Iudæos educatio.

Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum.

Cum accedat igitur his quæ prædicta ſunt, etiam viuendi ratio propria, nihil fuit antiquis temporibus quod faceret nobis commercium Græcorum: ſicut Ægyptiis mercimonia, quæ ab eis exportantur, & ad eos rurſus importantur: itemque habitatoribus Phœniciæ maritimæ, ſtudentibus circa contractus, atque negocia amore pecuniæ requiſita. Sed neq; circa latrocinia ſicut quidā alii vacauere, aut amplius habere concupiſcentes patres noſtri ad bella conuerſi ſunt, licet regio noſtra multa millia virorum fortium poſſideret. Phœnices ergo propter negociationem ad Græcorum prouinciam nauigantes, repente ſunt agniti, & per illos Ægyptii, & omnes à quibus ad Græcos onera deuehebant, immenſa maria proſcindentes. Medi vero poſtea atque Perſæ palam in Aſia regnauerunt, & vſq; ad alteram continentem Perſæ militauerunt: Thraces autem propter vicinitatem, & Scythæ ab his qui Pontum nauigant, cogniti ſunt: & omnino vniuerſi iuxta mare vel orientale vel heſperium habitantes, aliquid conſcribere volentibus cogniti facti ſunt.

Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit.

Qui vero ſuperius habitabant, & procul à mari, multis ſunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiam circa Europam contigiſſe: quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta poteſtatem, tantaque bella conficiente, neque Herodotus neque Thucydides, nec vllus qui fuit cum iſtis, fecit aliquam mentionem, ſed ſero tandem & vix ad Græcos potuit eorum venire notitia.

Hiſtoriographi quidā Hiſpaniam vnam tātummodo eſſe ciuitatem arbitrati ſunt.

De Gallis enim & Hiſpanis ſic ignorauere hi, qui putantur diligentiſſimi conſcriptores, quorum eſt Ephorus, vt vnam ciuitatem eſſe arbitrarentur Iberos, qui tantā partē occidentalis terræ noſcuntur inhabitare. Et mores eorū, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Cauſa verò ignorantiæ veritatis eſt, quod procul abeſſent: vt autem falſa conſcriberent, quod vellent videri aliquid amplius quam alii retuliſſe. Quomodò ergo mirari decet, ſi neque noſtra gens plurimis erat nota, neq; ad ſcribendum de ſe aliquam dedit occaſionem, & ita diſſita procul à mari, & talibus inſtitutis viuens?

Argumēta, Iudæorum gen' antiquius Græcorū genere.

Pone igitur nos argumento vti velle Græcorum, quod non ſit genus eorum antiquum, eo quod nihil in noſtris voluminibus de eis ſit dictum: nonne omnino deridebunt cauſas huiuſmodi à me prolatas, & teſtes vicinæ regionis adducerent antiquitatis ſuæ? Igitur & ego hoc conabor efficere. Ægyptii enim & Phœnicibus præcipue

teſti-

teſtibus vtar, cum nullus eorum potuerit tanquam falſum accuſare teſtimonium. Et videntur maxime erga nos iniqui in communi quidem omnes Ægyptij, Phœnicum vero Tyrij. De Chaldæis autem nequaquam hoc dicere potero, quoniam & generis noſtri Principes conſtituti ſunt, & propter cognationem in conſcriptionibus ſuis meminere Iudæorum. Cum vero fidem de his præbuero, & blaſphemias falſas oſtendero, tunc etiam Græcorum conſcriptores memorabo, qui Iudæorum fecere mentionem: vt neque huiuſmodi occaſio relinquatur in Iudæis nobis faciendæ contentionis. Inchoabo autem primum à literis Ægyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ noſtra ſunt. Manethon itaque genere vir Ægyptius, Græca diſciplina eruditus, ſicuti palam eſt (ſcripſit enim ſermone Græco) paternæ religionis hiſtoriam ex ſacris (ſicuti ait ipſe) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum in Ægyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon in ſecundo Ægyptiacorum hæc de nobis ſcripſit. Ponam vero etiam verba eius, tanquam illum ipſum adducens teſtem. Fuit nobis Rex, Timaus nomine. ſub hoc neſcio quomodo Deus iratus fuit: & præterſpẽ ex partibus orientalibus homines, genere ignobiles, adepta fiducia in prouincia caſtra metati ſunt. Et facile ac ſine bello eam potenterque ceperunt: & principes eius alligantes, de cætero ciuitates crudeliter incendere: & Deorum templa euertere. Erga omnes vero prouinciales inimiciſſime ſe geſſerunt, alios quidem perimentes, aliorum vero & filios & coniuges in ſeruitutem redigentes: nouiſſime vero & vnum ex ſe fecere Regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphidem veniens, ſuperiore inferioreque prouincia tributaria facta, præſidia relinquens opportunis locis, maxime partes muniuit orientales, proſpiciens quod Aſſyrij aliquanto potentiores, erant deſideraturi regnum eius inuadere. Inueniens autem in præfectura Saite ciuitatem opportuniſſimam, poſitam ad orientem Bubaſtis fluminis, quæ appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus eſt, & muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, vſque ad ducenta quadraginta millia virorum eam cuſtodientium. Hic autem meſſis tempore veniebat, tam vt frumenta meteret, & mercedes exolueret, quam vt armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnaſſet decem nouem annis, vita priuatus eſt. Poſt hunc autem regnauit alter quatuor & quadraginta annis, Bæon nomine. Poſt quem alius Apachnas, ſex & triginta annis, & menſibus ſeptem. Dein de Apochis, vnum & ſexaginta & Ianias quinquaginta, & menſe vno. Poſt omnes autem Aſſis nouem & quadraginta, & menſibus duobus. Et iſti quidem ſex apud eos fuere primi Reges, debellantes ſemper, & maxime Ægypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycſos, hoc eſt, Reges paſtores. Hyc enim ſecundum ſacram linguam Regem ſignificat: Sos vero paſtorem ſiue paſtores, ſecundum communem dialectum: & ita compoſitum inuenitur Hycſos quidam vero dicunt eos Arabas eſſe. In aliis autem exemplaribus non Reges ſignificari comperi per appellationem Hyc, ſed e diuerſo captiuos declarari paſtores. Hyc enim Ægyptiaca lingua, & hac, quando denſo ſono profertur, captiuos aperte ſignificat: & hoc potius veriſimile mihi videtur, & hiſtoriæ antiquæ conueniens. Hos ergo quos prædiximus Reges, & eos qui paſtores vocabantur, & qui ex eis fuere, obtinuiſſe Ægyptũ ait annis vndecim & quingentis. Poſt hæc autem Regum Thebaidis & Ægypti reliquæ factam dicit ſuper paſtores inuaſionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub Rege vero cui nomen erat Aliſfragmuthoſis, victos dicit paſtores, & aliam quidem vni-

Manethõ, Ægypti hiſtoriographus.

Saltis Ægyptius in ſuã poteſtatem redegit.

Saite ciuitas ad orientem Bubaſtis fluminis poſita.

Reges paſtores vocati.

uerſam Ægyptum perdidiſſe. incluſos autem in locum habentem menſuram iugerum decem millium, cui loco nomen eſt Auaris. Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atque robuſtiſſimo circumdediſſe paſtores, quatenus & omnem poſſeſſionem munitam haberent, ſimul & prædam ſuam. Filium vero Alisfragmuthoſeos Themoſin conatum eos vi expugnare, cum quadringentis octoginta millibus armatorum eorum muros obſediſſe.

Regū Ægyptiorū cū paſtoribus pacta.

Cum vero obſidium deſperaſſet, pacta cum eis feciſſe, vt Ægyptum relinquentes quo vellent innoxij omnes abirent. Illos vero his promiſſionibus impetratis, cum omni domo & poſſeſſionibus non minus ducenta quadraginta millia numero ex Ægypto per deſertum in Syriam iter egiſſe: & metuentes Aſſyriorum potentiam (tunc enim illi Aſiam obtinebant) in terra quæ nunc Iudæa vocitatur, ciuitatem ædificaſſe, quæ tot millibus hominum ſufficere poſſet, eamque Hieroſolymam vocitaſſe.

Ædificatio Hieroſolymæ.

Iudæi cur olim paſtores & captiui dicti.

In alio vero quodam libro Ægyptiorum Manethon hanc ipſam gentem, id eſt, qui vocitabantur paſtores, in ſacris ſuorum libris captiuos aſcriptos rectiſſime dixit. Nam antiquis progenitoribus noſtris paſcere mos erat: & paſcualem habentes vitam, vocabantur ita paſtores. Sed & captiui non temere ab Ægyptiis dicti ſunt: quoniam progenitor noſter Ioſeph dixit ad Regem Ægyptiorum, ſe eſſe captiuum: & fratres in Ægyptum poſterius euocauit, Rege præcipiente. Sed de his quidem in aliis examinationem ſubtilius faciemus. Nunc autem huius antiquitatis producam teſtes Ægyptios, rurſumque quomodo ſe habeant verba Manethonis circa ordinem temporum aperte deſcribam: ſic enim ait:

Nomina Regū Ægyptiorū, ſibi ſuccedentium.

Poſtquam egreſſus ex Ægypto populus paſtorum ad Hieroſolymam, expulſor eorum Rex Themoſis regnauit poſt hæc annis viginti quinq;: & menſibus quatuor, & defunctus eſt. Aſſumpſitque regnum filius Chebron annis tredecim. poſt quem Amenophis viginti & menſibus ſeptem. huius autem ſoror Ameſſes annis viginti vno, & menſibus nouem. Mephres autem duodecim, & menſibus nouem, Mephramuthoſis viginti quinque & menſibus decem. Thomoſis autem nouem, & menſibus octo. Amenophis vero triginta & menſibus decem. Orus vero triginta ſex, & menſibus quinque. Huius autem filia Acencheres, duodecim, & menſe vno. Rathotis vero frater nouem. Acencheres autem duodecim, menſibus quinque. Acencheres alter duodecim, & menſibus tribus. Armais vero quatuor, & menſe vno. Armeſis autē vno, & menſibus quatuor. Armeſeſmianum vero ſexaginta ſex, & menſibus duobus. Amenophis autem nouendecim, & menſibus ſex.

Sethoſis Ægypti Rex, fratrem Armain Ægypti procuratorē cōſtituit.

Sethoſis autem equeſtres & nauales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti conſtituit, & omnem ei aliam regalem contulit poteſtatē, tantummodo autem diademate vti prohibuit, & ne Reginam matrem liberorum opprimere imperauit, & vt abſtineret etiam ab aliis regalibus concubinis. Ipſe vero ad Cyprum & Phœnicen, & rurſus contra Aſſyrios atq; Medos caſtra metatus, vniuerſos quidem, alios ferro, alios ſine bello terrore magnæ virtutis ſibimet ſubiugauit. his vero felicitatibus eleuatus confidentius incedebat, orientales vrbes ac prouincias ſubuertendo, multoq; tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contra quam frater agere monuerat, ſine timore faciebat. Nam & Reginam violenter obiecit, & aliis concubinis ſine parcitate iugiter miſcebatur: perſuaſuſq; ab amicis & diademate vtebatur, & fratri rebellabat. Is vero qui conſtitutus erat ſuper ſacra Ægyptia, codicillos Sethoſi miſit, cuncta ſignificans, & quia rebellaret ei ſuus frater Armais. Qui repente ad Peluſium deſtinauit, & proprium tenuit regnum. Prouincia vero vocata eſt ex eius nomine Ægyptus. Dicit enim

quod Sethoſis Ægyptus vocabatur. Armais autem frater eius Danaus. Hæc quidem Manethon. Palam vero eſt, ex prædictis annis tempore computato, quod qui vocabantur paſtores, id eſt, noſtri progenitores, ex Ægypto liberati, ante tres & nonaginta atque trecentos annos hanc prouinciam inhabitauere, quam Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquiſſimum Argiui eſſe confidant. Duas igitur res Manethon maximas pro nobis Ægyptiis literis proteſtatus eſt: primam quidem, quia aliunde venerunt ad Ægyptum: dein egreſſum eorum exinde, ita temporibus antiquiſſimum, vt pene mille annis bellum præcedat Iliacum. Ea vero quæ Manethon non ex Ægyptiis literis, ſed (ſicut ipſe confeſſus eſt) ex fabulis quorundam ſine nomine, adiecit, poſtea particulariter redarguam, oſtendens ea ſine veriſimilitudine eſſe mendacia. Sed volo ab iſtis rurſus migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de noſtro genere conſcripta ſunt, & eorum teſtimonio declarata. Sunt itaque apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, & conſcriptiones diligentiſſime cuſtoditæ, ex his quæ apud eos facta & inuicem geſta noſcuntur, quæ tamen memoriæ digna ſunt. Inter hæc ergo conſcriptum eſt, quia in Hieroſolymis ædificatum eſt templum à Salomone Rege, ante annos centum quadraginta tres, & menſes octo, quam Tyrij Carthaginem condidere. Deſcripta vero eſt apud illos conſtructio templi noſtri. Hiramus enim Tyriorum Rex amicus erat Regi noſtri Salomonis, paternis amicitiis ei deuinctus. Is ergo munificentiam ſuam exhibens ad claritatem Fabricæ, præbuit Salomoni auri quidem viginti & centum talenta: incidenſque pulcherrimam ſyluam in monte, qui Libanus nuncupatur, ad cameram deſtinauit ei. Quem redonauit Salomon & aliis multis rebus, & terra Galilææ regionis, quæ Zabulon vocatur. Præcipue autem ei amicitiam ſapientiæ concupiſcentia conciliauit. Problemata enim ſoluenda alterutris dirigebant, & melior in his Salomon erat, & in aliis ſapientior apparebat. Hactenus vero ſeruantur apud Tyrios epiſtolæ multæ, quas illi ſcripſere ad inuicem. Quod autem non fingam de Tyriorum literis, teſtem producam Dium qui in Phœnicum hiſtoria integerrimus approbatus eſt. Is igitur in Phœnicis hiſtoriis hoc modo ſcribit. Abibalo moriente, filius eius Hiramus regnauit. Hic partis orientalis ciuitates ampliauit, vrbem potiorem fecit: & Olympij Iouis templum, quod in inſula ſitum erat, iactis aggeribus vrbi adiunxit, & aureis anathematibus exornauit. Aſcendens autem in Libanum, ſyluas incidit ad templorum ædificationem. Regem vero Hieroſolymorum Salomonem miſiſſe dicunt ad Hiramum quædam ænigmata, & popoſciſſe ab eo, adiecto vt qui non poſſet diſcernere, pecuniam ſoluenti perſolueret: confeſſumque Hiramum, non ſe poſſe ſoluere propoſitas quæſtiones, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonum quendam, virum Tyrium, propoſitas ſoluiſſe quæſtiones: ipſumque alias propoſuiſſe, quas ſi non ſolueret Salomon, multas rurſus pecunias Hiramo Regi conferret. Dius igitur hoc modo de prædictis teſtimonium perhibuit nobis. Sed poſt hunc producam Menandrum quoq; Epheſium. Is enim ſingulorum Regum actus conſcripſit apud Græcos & Barbaros, ſtudens ex prouincialibus vniuſcuiuſque loci literis, hiſtoriæ veritatem pandere. Scribens enim de his qui in Tyro regnauere, & deinde veniens ad Hiramum Regem, ſic ait: Moriente vero Abibalo, ſucceſſit in eius regno filius eius Hiramus, qui vixit annis triginta quatuor. Hic aggere coniunxit Eurychorum, auream que ibi columnam Iouis in templo repoſuit: & ad ſyluam lignorum profectus, abſcidit de monte qui Libanus appellatur, ligna cedrina ad tegmina facienda templorum. Demolituſque antiqua delubra, noua

Ægyptus unde dicta.

Iudæorū ad Ægyptum aduentū eorundemq́; egreſſum oſtendit Manethō,

In Hieroſolymis ædificatum eſt templū à Salomone Rege ante an. 143. & menſes 8. quam Tyrij Carthaginem condidere.

Tyriorum Regū & Salomonis amicitia.

Hirami & Salomonis problemata.

Menādri Epheſij teſtimonium.

templa ædificauit. Herculiſque & Aſtartes fana dedicauit, Herculis primum exſtructo menſe Peritio, deinde Aſtartes: quando caſtra mouit aduerſus Tyrios, minime tributa reddentes: quos etiam ſubdens ſibimet, denuo remeauit.

Abdemonus.

Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis, qui ſemper parabolas ſoluebat, quas Salomon Hieroſolymorum Rex deſtinabat.

Hirami Regũ genealogia.

Supputatur vero tempus ab hoc Rege vſque ad conſtructionem Carthaginis, hoc modo: Moriente Hiramo ſucceſſit in eius regno Beleaſtartus filius. qui cum vixiſſet annis quadraginta tribus, ſeptem regnauit annis. Poſt hũc Abdaſtartus filius cum vixiſſet annis viginti, regnauit nouem. Hunc filij nutricis eius quatuor inſidiis peremere: quorum ſenior regnauit annis 12. Poſt quos Aſtartus filius Beleaſtarti regnauit. Qui cum vixiſſet annis quadraginta quatuor, regnauit annis 12. Poſt hunc frater eius Aſtarimus: & hic vixit annis quatuor & quinquaginta, regnauit annis nouem, & peremptus eſt à fratre Phellete: qui ſuſcipiens regnum, menſibus imperauit octo, cum vixiſſet annis quinquaginta. Hunc peremit Ithobalus Aſtartæ ſacerdos: qui cum vixiſſet annis ſexaginta octo, regnauit annis triginta duobus. Huic ſucceſſit Badezorus filius: qui cum vixiſſet annis 45. regnauit ſex. Huic ſucceſſor factus eſt Mettinus filius: qui cum vixiſſet triginta duobus, nouem regnauit annis. Huic ſucceſſor fuit Pygmalion, qui annos egit in ſua vita quinquaginta ſex, ex quibus 40. tenuit principatum.

Carthago a Didone Pygmalionis ſorore in Africa extructa.

huius regni anno ſeptimo, ſoror Dido in Africa ciuitatem ædificauit Carthaginem. Itaque colligitur tempus à regno Hirami vſque ad ædificationem Carthaginis, annorum 155. & menſium 8. Cum vero duodecimo anno huius regni, in Hieroſolymis ædificatum ſit templum, fit ab ædificatione templi, vſq; ad cõſtructionem Carthaginis tempus annorum 143. menſium 8. Teſtimonio ſiquidem Phœnicum quid amplius oportet apponi? Cernitur ipſa veritas fortiter approbata: & multo clarius apparet, quoniam præcedit conſtructionem templi progenitorum noſtrorum ad prouinciam hanc aduentus. Cum enim eam vniuerſam bello tenuiſſent, tum demum templum ædificare cœpere: & hæc aperte ex literis ſacris etiam à me in Antiquitate manifeſtata ſunt. Nunc itaque ſunt dicenda ea, quæ apud Chaldæos noſcuntur eſſe conſcripta, & de nobis in hiſtoria ſunt relata.

Beroſus hiſtoriographus genere Chaldæus. Nabulaſſarus, Nabuchodonoſoris pater, Babyloniorũ & Chaldæorum Rex. Nabuchodonoſor rebellantes imperio ſuo ſubiicit.

Quæ multam habent concordiam cum noſtris voluminiibns, etiam de aliis rebus. Teſtis autem horum eſt Beroſus vir genere quidem Chaldæus, notus autem eis qui doctrinæ eruditionique congaudent: quoniam de Aſtronomia & Chaldæorũ philoſophia ipſe Græcas conſcriptiones edidit. Igitur Beroſus antiquiſſimas ſecutus hiſtorias, de facto diluuio, & hominũ in eo corruptione, ſicuti Moſes, ita conſcripſit: ſimul & de arca, in qua generis noſtri princeps ſeruatus eſt, deuecta ſcilicet ea in ſummitatem montium Armeniorum. Deinde ſcribens eos qui ex Noe progeniti ſunt, & tempus eorum adiiciens, vſque ad Nabulaſſarum peruenit, Babyloniorum & Chaldæorum regem & huius actiones exponens, narrat quemadmodum miſit in Ægyptum & ad noſtram terram filium ſuum Nabuchodonoſorem cum multa potentia: quidum rebellantes eos inueniſſet, omnes ſuo ſubiecit imperio: & templum in Hieroſolymis concremauit: cunctumq; generis noſtri populum auferens, migrauit in Babylonem. Vnde ciuitatem contigit deſolari annis 70. vſque ad Cyrum regem Perſarum. Dicit autem quod tenuerit Babylonius Ægyptum, Syriam, Phœniciam, Arabiam, vniuerſos priores Chaldæorum & Babyloniorum Reges exactionibus ſuis excellens. Ipſa vero verba, quæ Beroſus protulit, hoc modo dicta, neceſſario proferenda ſunt. Audito autem pater eius Nabulaſſarus, quod ſatrapa conſtitutus in Ægypto & Syria inferiore & Phœnicia re-

bellaret, cum non valeret iam ipſe labores ferre, tribuens filio ſuo Nabuchodonoſori ætate valenti partem quandam exercitus contra eum miſit. Nabuchodonoſor autem cum ſatrapa deſertore congreſſus, prouinciam quæ ab initio eorum fuerat, ad proprium reuocauit imperium. Eodem vero tempore, contigit patrem eius Nabuſſarum, cum ægrotaſſet, in Babylonia ciuitate defungi, qui regnauit annis 29. Nabuchodonoſor autem poſt multum tempus mortem patris cognoſcens, & negotia Ægyptiaca diſponens, reliquarumque prouinciarum, & captiuos Iudæorum & Phœnicum atque Syrorum, qui in Ægypto fuerant, commendans quibuſdam amicis, vt cum exercitu & impedimentis perducerentur ad Babyloniam, ipſe cum paucis iter aggreſſus per deſertum Babylonem venit: reperienſque cuncta à Chaldæis diſpenſari, ſeruatumq; regnum ab optimatibus eorum, dominus factus totius paterni principatus, captiuis quidem aduenientibus præcepit habitacula in opportuniſſimis Babyloniæ locis ædificare. ipſe vero ex manubiis templũ Beli ac reliqua munificentiſſime excoluit: & veteri vrbi alteram extrinſecus adiecit. Et prouiſo ne poſthac poſſent hoſtes fluuium conuertere & ad vrbem accedere, tres interiori ciuitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto latere, illos addito etiam bitumine, circumdedit: tum ſic communitæ portas quæ vel templum deceant addidit ad hoc iuxta paternam regiam, alteram ſumptuoſiorem multo ampliorémque exſtruxit: cuius ornatum exponere fortaſſe longum eſſet. illud memoratu dignum, quod hæc adeo ſuperba ſupraque fidem magnifica, 15. dierum ſpacio perfecta eſt. In eo lapidea moles excelſas excitauit, aſpectu montib. aſſimiles, omnique generi arborum conſitas. Hortum quoq; penſilem fecit, fama nobilem: eo quod vxor eius montanum proſpectum deſideraret, in Medorum regione educata. Hæc itaque retulit de prædicto rege, & multa ſuper hæc in libro Chaldaicorum: in quo culpat conſcriptores Græcos, quaſi vane arbitratos, à Semiramide Aſſyria Babylonem ædificatam, & mira opera ab illa circa eã fuiſſe conſtructa, falſe conſcripſiſſe dicens. Ipſam certe Chaldæorum conſcriptionem fide dignam exiſtimandum eſt, quando cum archiuis Phœnicum concordare videntur, quæ ex Beroſo conſcripta ſunt de rege Babyloniorum: quoniam & Syriam & vniuerſam Phœnicen ille ſubuertit. In his ſane conſonat & Philoſtratus in hiſtoriis, dum Tyriæ meminit obſidionis & Megaſthenes in quarto Indicorum: vbi declarare contendit. prædictum regem Babyloniorum Herculem fortitudine & rerum geſtarum magnitudine præceſſiſſe, Dicit enim eum & maximam Africæ partem, & Hiſpaniam ſubiugaſſe. Quæ vero de templo Hieroſolymorum relata ſunt, & concrematum eſſe à Babyloniis, & cœptum rurſus ædificari Cyro tenente Aſiæ principatum, ex dictis Beroſi declaramus. Sic enim in tertio libro dicit. Nabuchodonoſor itaq; poſteaquam inchoauit prædictum murum, incidens in languorem, de vita migrauit, cum regnaſſet annis tribus & quadraginta. Huius regni dominus effectus filius eius Euelmaradochus, propter iniquitates & libidines paſſus inſidias à marito ſororis ſuæ Nirigliſſoroore peremptus eſt, cum duobus regnaſſet annis. Quo defuncto ſumens regnum qui ei fecit inſidias Nirigliſſoroor, annis regnauit quatuor. Huius filius Laboroſoſdochus, principatum quidem tenuit puer exiſtens menſibus nouem: inſidias vero paſſus, eo quod nimis appareret malorum eſſe morum, ab amicis extinctus eſt. Hoc itaque perempto, conuenientes hi qui fecerant inſidias, communi ſuffragio regnum tradidere Nabonido cuidam qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluuium Babyloniæ ciuitatis ex latere cocto & bitumine ſunt conſtructi. Cuius

Nabuchodonoſor patri in regno ſuccedit.

Belus primus Rex Aſſyriorum.

Nabuchodonoſor regias extruit.

Babylonẽ a Semiramide non ædificatã.

Babyloniorũ rex Herculem fortitudine & rerũ geſtarum magnitudine præceſſit.

Nabuchodonoſoris ſucceſſor.

Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine conſtructi.

regni anno ſeptimodecimo egreſſus Cyrus ex Perſide cum magno exercitu, vniuerſa Aſia ſubacta, impetum fecit in Babyloniam vrbem. Sentiens autem Nabonidus inuaſionem eius & occurrens cum exercitu ſuo, atque congreſſus pugna, victus & cum paucis fugatus incluſus in Borſippenſium ciuitate. Cyrus autem Babyloniam obſidens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eo quod nimis videretur munita, & eſſet ad capiendum valde difficilis, reuerſus eſt ad Borſippum, Nabonidū expugnaturus. Nabonido vero oppugnationem non expectante, ſed prius ſupplicante, vſus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum à Babylone. Nabonidus itaque reliquum vitæ tempus in illa prouincia conuerſatus eſt.

Cyrus Nabonidum expellit a Babylone.

Hæc concordant cum noſtris. Scriptum namque in eis eſt: quod Nabuchodonoſor octauodecimo regni ſui anno, templum noſtrum ad deſolationem vſque perduxit, & fuit exterminatum annis 7. Secundo vero anno regni Cyri fundamentis depoſitis, ruſus ſecundo regni Darij anno perfectum eſt. His prolatis, adiiciam etiam Phœnicum hiſtorias: non enim probationum abundantia relinquenda eſt: eſt enim dinumeratio in illis annorum: ſic enim habent: Sub Rege Ithobalo Nabuchodonoſor obſedit Tyrum annis tribus & decem. Poſt hunc regnauit Baal annis decem. Poſt hunc iudices conſtituti ſunt, & iudicauere hi. Ecnibalus Baſlechi, menſibus duobus: Chelbis Abdæi menſibus decem: Abbarus pontifex menſibus tribus: Myttonus & Geraſtus Abdilimi, iudices annis ſex: inter quos regnauit Balatorus anno vno: quo moriente, mittentes euocauere Merbalum ex Babylone, & quatuor regnauit annis. Eo quoque moriente, euocauere fratrem eius Iromum, qui regnauit annis viginti. Sub hoc Cyrus Perſarum habuit imperium. Quapropter omne tempus eſt annorū quinquaginta quatuor, & menſium trium. Septimo ſiquidem anno regni ſui Nabuchodonoſor cœpit obſidere Tyrum: Quattodecimo autem anno Regis Iromi, Cyrus Perſarum tenuit principatum. Conſonant igitur quæ de templo ſcripta ſunt a Chaldæis ac Tyriis, cum literis noſtris. Manifeſtum vero & ſine contentione teſtimonium eſt, de prædicta generis noſtri Antiquitate.

Phœnicū de Iudæorum antiquitate teſtimonium.

Nabuchodonoſor Tyrū obſidet.

Chaldæorū ac Tyriorū ſcripta cum Iudæis cōſonant.

Et his quidem qui non valde contendunt, ſufficere iudico quæ præmiſſa ſunt. Oportet autem non credentibus Barbaricis conſcriptionibus, ſed ſolis Græcis fidem habendam eſſe dicentibus, adhuc multos exhibere teſtes, etiam Græcos, ſcientes noſtrum genus, & opportuno tempore eius habentes mentionem. Pythagoras igitur Samius, cum ſit antiquus quidem ætate, ſapientia vero & diuina pietate philoſophos omnes excellens, non ſolum quæ noſtra ſunt agnouiſſe manifeſtus eſt, ſed etiam æmulatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conſcriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulere: quorum inſignior eſt Hermippus, vir circa omnem hiſtoriam diligentiſſimus indagator. Refert itaque in primo de Pythagora libro, quod Pythagoras vno familiarium ſuorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat ſecum degere die noctuque: & quod præciperet, vt non tranſiret locum, vbi aſinus lapſus eſſet, & ab aqua fęculēta ſemetipſum abſtineret, & ab omni blaſphemia recederet. Deinde ſequitur. Hæc autem agebat atque dicebat, Iudæorum & Thracum opiniones imitatus: ac transferens in ſemetipſum. Dicitur enim vere, quod ille vir multas Iudæorum leges in ſuam tranſtulit philoſophiam. Fuit autem etiam per ciuitates non ignota olim gens noſtra: & multi iam mores ad quaſdam tranſierunt, & æmulatione digni à nonnullis habebantur. Quod manifeſtat Theophraſtus in his quæ ſcripſit de legibus. Ait enim, quia prohibent Tyrorum leges & peregrino ſacramento iurare. Inter quæ ſa-

Græcorū de Iudæorum antiquitate teſtimoniū.

Hermippi de Pythagora teſtimonium.

Theophraſtus.

cramen-

cramenta cum quibuſdam aliis etiam iuſiurandum, quod Corban appellatur, enumerat: apud nullos autem hoc inuenitur iuramentum, niſi apud Iudæos ſolos: quod interpretatur ex Hebraica lingua, donum Dei. Verum neq; Herodotus Halicarnaſſeus noſtram ignorauit gentem, ſed quodammodo eius meminiſſe cognoſcitur. De Colchis enim referẽs, in ſecundo libro ſic dicit: Soli autem inter omnes Colchi, & Ægyptij, & Æthiopes, verenda ab initio circumcidunt. Phœnices vero, & Syri in Palæſtina confitentur hoc ab Ægyptiis didiciſſe. Syri autem qui circa Thermodoontem & Parthenium fluuium commorantur, & his vicini Macrones à Colchis dicuntur nuper didiciſſe. Hi namque ſunt inter homines ſoli, qui circunciduntur: & iſti ſicut Aegyptij facere dicuntur. De Aegyptiis autem & Aethiopibus dicere non poſſum, viri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros, qui in Palæſtina ſunt, circuncidi. Omnium autem, qui habitant Palæſtinam, ſoli Iudæi circunciduntur. Hoc igitur ſciẽs, de ipſis dixit. Quin & Chœrilus, antiquus Poeta, meminit de gente noſtra, dicens quod militauerunt noſtri maiores cum Xerxe Perſarum Rege contra Græcos: & enumerans vniuerſas gentes, nouiſſimam noſtram poſuit, ita dicens:

Corban, donũ Dei.

Herodot. Halicarnaſſeus de Iudæorũ circumciſione.

Chœrili, antiqui poetæ, de Iudæorũ gente teſtimonium.

Huius miranda ſpecie gens caſtra ſecuta,
Phœniſſam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, ſtagnum prope vaſtum.
Tonſa caput circum, ſqualenti vertice equini
Exuuias capitis duratas igne gerebat.

Palam ergo eſt, ſicut arbitror, quia noſtri meminerit, eo quod & Solymi montes in noſtra regione ſunt conſtituti, in quibus habitamus, & ſtagnum, quod dicitur Aſphaltites. hoc enim inter omnes ſtagnum in Syria latius atque maius eſt. Et Chœrilus quidem ita noſtri meminit. Quod autem non ſolum ſciebant Iudæos, ſed etiam in quotquot incidetent admirabantur non è vulgo Græci: ſed ob ſapientiam celebres, oſtendere facile eſt. Clearchus enim Ariſtotelis diſcipulus, & Paripateticorum nulli ſecundus, in primo libro de ſomno, dicit Ariſtotelem doctorem ſuum, de quodã viro Iudæo ita referre: & ipſi Ariſtoteli eundem ſermonem aſſcribit, quod ita conſcriptum eſt. Sed alia quidem longum eſt dicere. Quæ vero habere potuerant illius admirationem quandam atque philoſophiam, ea duco operæprecium referre. Et Hyperochides: vehementer, inquit, audire deſideramus vniuerſi. Igitur ſecundum præcepta, Ariſtoteles inquit, Rhetorica, eius genus primo indicabimus, ne reluctemur doctoribus præceptorum. Dic, inquit Hyperochides, ita ſi placet. tum ille. genere igitur Iudæus erat, è Cœleſyria: qui ſunt ex propagine Philoſophorum Indorum, vocanturque (vt aiunt) philoſophi, apud Indos Calani, apud Syros autem Iudæi nomen accipientes à loco. locus enim vbi habitant, appellatur Iudæa. nomen vero eorum ciuitatis valde difficile eſt: vocant enim eam nomine Hieruſalem. Is igitur homo multos hoſpitio recipiens, & de ſuperioribus ad maritima deſcendens, grauiſſimus erat non ſolum eloquio, ſed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Aſiam, cum diuinus homo veniſſet ad ea loca, confabulari cœpit nobiſcum, & cum aliis ſcholaſticis eorum ſapientiam tentans, cumque multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliquid eorum quæ habebat. Hæc ait Ariſtoteles apud Clearchum, & ſuper hæc multa ac mirabilem continentiam Iudæi viri in cibis & caſtitatem narrat. Licet autem volentibus hæc ex ipſius lectione cognoſcere. ego enim refugio plus quam decet inſerere. Clearchus igitur facta digreſſione, cum aliud propoſitum haberet, noſtri generis ita meminit. Hecatæus autem Abderita, vir philoſophus ſi-

Aſphaltites ſtagnum.

Clearchi Ariſtotelis diſcipuli de Iudæis teſtimonium.

Hecatæus Abderita cũ Alexandro rege nutritus.

mul & circa actiones induſtrius, cum Alexandro rege nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus, non obiter, ſed integrum de ipſis Iudæis conſcripſit librum. Ex qua volo breuiter quædam eorum quæ ab eo ſunt dicta percurrere. Sed primitus templum oſtendam. meminit enim prælij, quo circa Gazam Ptolemæus conflixit cum Demetrio, quod vtique contigit vndecimo quidem anno poſt mortem Alexandri, Olympiade vero ſeptima & decima atque centeſima, ſicuti refert Caſtor. adiiciens enim hanc Olympiadem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi vicit in Gaza prælio Demetrium Antigoni, qui vocabatur Poliorcetes. Alexandrum vero profirentur vniuerſi centeſima & quarradecima Olympiade fuiſſe defunctum. Palam ergo eſt, quia & ſecundum iſtud tempus, & ſub Alexandro genus florebat noſtrum. Dicit igitur Hecatæus, quia poſt prælium ad Gazam, Ptolemæus locorum quæ ſunt circa Syriam dominus eſt effectus. Et multi hominum cognoſcentes manſuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficiſci ad Ægyptum. & rebus communicare voluere. Quorum vnus, inquit, erat Ezechias pontifex Iudæorum: homo ætate quidem quaſi ſexaginta & ſex annorum, dignitate vero apud contribules maximus, & animo ſapientiſſimus, potentiſſimus ad dicendum, & circa cauſas ſicut nullus alter expertus. dicit etiam omnes Sacerdotes Iudæorum qui decimas accipiunt, & vniuerſa in communi gubernant, circa mille & quingentos exiſtere. Rurſus autem prædicti viri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, & aſſuetus eſſe nobiſcum, aſſumens aliquos ſuorum, differentiam cunctam expoſuit: & habitationem ſuam & conuerſationem, quam ſcriptam habebat, pariter indicauit. Deinde palam facit Hecatæus, quales circa leges exiſtimus: & quia omnia ſuſtinere, ne tranſcendamus eas, eligimus: & hoc eſſe optimum iudicamus. Dicit igitur hæc: Et male ſæpius à finitimis audientes, & omnes contumelias paſſi à Perſicis Regibus & ſatrapis, non poſſunt mente mutari. Sed cum magna exercitatione, de his præcipue omnibus reſpondere parati ſunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylone conſtituto, & volente Beli templum quod corruerat renouare, cunctiſque militibus ſimiliter rudera portare præcipiente, ſolos Iudæos hoc facere non ſuſtinuiſſe: ſed etiam multas plagas, & detrimenta pertuliſſe non modica, donec eos ignoſcente Rege ſecuritas præberetur. Qui dum ad prouinciam, inquit, propriam reuerſi fuiſſent, templa & altaria fabricata omnia deſtruxere. Et pro aliis quidem mulctam ſatrapæ exoluere, pro aliis vero veniam conſecuti ſunt. Adiicit autem, quod merito ob hæc mirabiles ſint. Et quod gens noſtra fuit multorum hominum numero copioſa: ſed multa millia noſtrorum traducta, in Babylonia Perſæ primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Ægyptum & Phœnicen ſunt tranſlata, propter ſeditionem in Syria factam. Idem vir & magnitudinem prouinciæ quam incolimus, pulchritudinemque narrauit. Pene decies trecenta millia, inquit, iugera terrarum optimarum vberrimæ prouinciæ poſſidere noſcuntur. Iudæa namque huius eſt amplitudinis. Et quia etiam ciuitatem ipſam Hieroſolymorum ſpatioſam & maximam olim inhabitamus, & virorum multitudine copioſam, necnon & templi conſtructionem, idem ipſe ſic refert: Sunt autem Iudæorum & aliæ quidem multæ munitiones per prouinciam, atque vici. Vna vero ciuitas munitiſſima, habens præcipuum circuitum quinquaginta ſtadiorum, in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta millia, nomine Hieroſolyma. Eſt autem in media ciuitate lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubito-

Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorũ decimas accipiũt.

Iudæorũ contra Alexandrũ conſtãtia.

Amplitudo Iudææ.

50. ſtadia fere ſex milliaria Germanica conſtituunt.

rum

torum, habens etiam duplices ianuas: in qua ara eſt quadranguli figuratione compoſita ex lapidibus non dolatis ſed collectis, vnumquodque latus viginti cubitorum latitudinem habens, altitudinem vero decem. & circa eam maxima fabrica, vbi altare eſt conſtitutum & cādelabrum, vtraque aurea, duorum talentorum pondus habentia & inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulacrum vero aut aliquod anathema ibi nequaquam eſt, nec vlla plantatio. nullus ibi veluti lucus, aut aliquod huiuſmodi. Habitant autem in eo & noctibus & diebus ſacerdotes, quaſdam purificationes agentes, & omnino vinum non bibentes in templo. Inſuper autem, quia & cum Alexandri regis ſucceſſoribus poſtea militarunt, teſtatur hoc modo, dicens ea quæ cognouerit à viro Iudæo in expeditione conſtituto: cuius verba ſubiiciam. Ait enim: Me ſiquidem eunte ad mare rubrum, vna ſecutus eſt quidam cum aliis equeſtrium Iudæorum nos deducentium, nomine Moſollamus, vir animoſus, inter omnes ſagittarios Græcos & Barbaros præcipuus. Is igitur homo properantibus multis pariter, & quodam vate augurium captante, & petente vt cuncti ſtarent, interrogauit, cur ſubſtitiſſent omnes. Oſtendente vero ei vate auem quam intuebatur, atque dicente: quod ſi quidem expediret eis, vt manerent omnes, ſtaret auis: ſi vero ſurgens anterius euolaret, procederent: ſi vero poſt tergum iret, recedere cunctos opotteret: rurſum tacens, arcumque trahens, ſagittam emiſit: & auem percuſſam interemit. Indignantibus vero vate & quibuſdam aliis, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infauſtiſſimam auem ſumentes in manus? hæc enim ſuam ſalutem neſciens, de noſtro itinere nobis proſperitatem potuit indicare? Si enim præſcire futura valuiſſet, in hunc locum nequaquam veniſſet, metuens ne ſagitta a Moſollamo Iudæo periret. Sed Hecatæi teſtimonia iam quieſcant. facile namque eſt, volentibus ipſum librum legere, & hæc apertius inuenire. Non vero me pigebit Agatharchidem introducere, licet homo minime malus, vt ei viſum eſt, nobis detraxiſſe videatur. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum venit in Syriam è Macedonia viro ſuo Demetrio derelicto: Seleuco autem vxorem eam ducere nolente, quod illa ſpetabat, exercitu eius in Babylonia poſito, circa Antiochiam bella mouit. Deinde quomodo reuerſo rege Antiochia capta, in Seleuciam illa fugiens, cum poſſet velocius abnauigate, ſomnio prohibita ne faceret, capta atque defuncta eſt. Hæc ergo præfatus Agatharchides & derogans ſuperſtitioni Stratonices, vtitur exemplo generis noſtri ſic ſcribens: Qui vocantur Iudæi, habitant omnium munitiſſimam ciuitatem, quam vocare Hieroſolymam prouinciales ſolent. hi vacare conſueti ſunt ſeptima die, & neque arma portare in prædictis diebus, neque terræ cultutam contingere, neque alterius cuiuſpiam curam habere patiuntur, ſed in templis extendentes manus, adorare vſque ad veſperam ſoliti ſunt. Ingrediente vero in ciuitatem Ptolemæo Lago cum exercitu & multis hominibus, cum cuſtodire debuerint ciuitatem, eis ſtultitiam obſeruantibus, prouincia quidem dominum ſuſcepit amariſſimum: lex vero manifeſtata eſt malam habere ſolennitatem. huiuſmodi autem caſus, præter illos, alios quoque docuit vniuerſos: vt tunc ad ſomnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res neceſſarias ratio nihil valet humana. Hoc quidem Agatharchidi videtur eſſe ridiculum: eis autem qui hæc examināt integrius, apparet magnum, & præcipua laude digniſſimum: ſi & ſaluti & patriæ quidem, cuſtodiam legum pietatemque diuinam proponere concupiſcant. Quod vero non ignorantes quidam conſcriptorum gentem noſtram, ſed propter inuidiam quaſdam ob ſimiles cauſas

Sacerdotes in tēplo habitant, & vinū non bibunt.

Agatharchidis de Iudæis teſtimoniū.

Sabbathum Iudæorum.

Cur quidã hiſtoriographi Iudæorũ mentionẽ omiſerint

memoriam noſtri omiſerunt, hoc indicium me arbitror eſſe præbiturum. Hieronymus enim qui de ſucceſſoribus conſcripſit hiſtoriam, ipſo tempore quo Hecatæus fuit: & amicus exiſtens Regis Antigoni, Syriæ præſidebat. Verum Hecatæus etiam librum conſcripſit de nobis: Hieronymus autem nequaquam noſtri in hiſtoria meminit, licet pene in ipſis locis nutritus eſſet. In tantum voluntates hominum differebant. alter namque dignos exiſtimauit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum vero omnino circa veritatem quædam paſſio cernitur obſcuraſſe. Sufficiunt tamen ad comprobationem antiquitatis noſtræ, Ægyptiorum & Chaldæorum atque Phœnicum hiſtoriæ: & ſuper illas Græcorum pariter conſcriptores. nam præter ſupradictos, Theophilus etiam & Theodotus, & Mnaſeas, & Ariphanes, & Hermogenes, & Ephemerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortaſſe alij (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter noſtri fecere mentionem. Plurimi namque prædictorum virorum, veritate quidem Antiquarum rerum fruſtrati ſunt, quia lectioni ſacræ noſtrorum non incubuere librorum: communiter tamen de antiquitate teſtati ſunt, pro qua nunc dicere propoſui. Phalereus ſane Demetrius, & ſenior Philon, & Eupolemus, non multum veritate fruſtrati ſunt: quibus dari veniam dignum eſt. Non enim inerat eis, vt noſtras literas poſſent omni ſcrupuloſitate ſequi. His ita dictis, vnum adhuc mihi capitulum eſt relictum ex his quæ in principio libri poſui, quatenus derogationes & maledicta, quibus vtuntur quidam contra genus noſtrum, falſas oſtendam: & conſcriptoribus eorum teſtibus vtar, quando conſcribentes hæc contra ſemetipſos locuti ſunt talia. Quod vero multis aliis hoc euenit propter quorundam odia, arbitror intelligere eos qui in hiſtoriis verſari ſolent. Quidam enim gentium, & glorioſiſſimarum ciuitatum fœdare nobilitatem, & conuerſationi detrahere tentauere: Theopompus quidem Athenienſium, Lacedæmoniorum vero Polycrates. Is autem qui Tripoliticum conſcripſit (non enim Theopompus hoc fecit, ſicuti quidam putant) etiam Thebæorum momordit vrbem. Multa vero etiam Timæus in hiſtoriis de prædictis, & de aliis blaſphemauit. Et hoc præcipue faciunt, quando glorioſiſſimos in aliqua parte calumniantur: quidam propter inuidiam atque maleuolentiam, alij vero propter verboſam nouitatem memoria ſe dignos iudicanres. & apud ſtultos quidem nequaquam hac ſpe fraudantur, qui non ſanum noſcuntur habere iudicium: ſani vero auditores eorum malignitatem condemnabunt. Blaſphemiarum igitur in nos ſæpe congeſtarum huiuſmodi cauſa eſt. Volentes Ægyptiis gratificari quidam, veritatem corrumpere tentauere. Et neque aduentum in Ægyptum noſtrorum progenitorum, ſicut contigit, ſunt confeſſi: nec rurſus egreſſum cum veritate dixere: multaſque cauſas odij ac inuidiæ pariter habuere. Principio quidem, quia in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt: vnde regreſſi ad propria denuo fuere felices. Deinde factorum diuerſitas, multas inter eos fecit inimicitias: in tantũ præſtantiore noſtra pietate quam ſolennitates illorum, quantum Dei natura animalibus irrationalibus ſine dubitatione præſtat. Communis namque apud illos ritus eſt, eiuſcemodi bruta arbitrari Deos: ſingulatim autem alij alia colunt, vani ac fatui omnino homines, & ab initio vti his malis opinionibus conſueti: & propterea nequaquam imitari noſtram honeſtatem de diuina ratione potuere. Videnteſque multos noſtram zelari conuerſationem, inuidiam habuere: & ad tantam fatuitatem ac puſillanimitatem quidam perducti ſunt, vt non pigeret eos etiam contra antiquas ſuorum ſcriptiones aliqua dicere. Qui cum hoc faciant,

Poſtremũ capitulũ cotra quorundã derogationes & maledicta.

Blaſphemiarũ inter Iudæos & Ægyptios cauſa.

Ægyptiorum idololatria.

ſibimet-

ſibimetipſis aduerſa conſcribere paſſione cæcitatis ignorauere. In vno tamen & maximo viro verbum meum comprobabo, quo vſus ſum ante paululum noſtræ antiquitatis teſte. Manethon itaque, qui Ægyptiacam hiſtotiam ex literis ſacris ſe interpretaturum pollicitus eſt, præfatus noſtros progenitores cum multis millibus in Ægyptum aduenisſe, & illic incolas ſubiugaſſe: deinde ipſe confeſſus eſt, quia poſteriori tempore amittentes eam prouinciam quæ nunc Iudæa vocatur obtinuiſſent: & ædificantes Hieroſolymam, conſtruxiſſent templum. Et hactenus conſcriptiones ſecutus eſt antiquorum. Deinde vſurpans ſibimet licentiam, profeſſuſq; ſe ſcribere ea quæ in fabulis vulgaribus feruntur, incredibilia verba de Iudæis inſeruit, volens permiſcere nobis plebem Ægyptiorum leproſorum, aliorumq; languentium, quod, ſicut ait, abominatione ex Ægypto fuga dilapſi ſunt. Amenophin enim Regem adiecit, quod eſt falſum nomen. Et propterea tempus regni eius nequaquam diffinire ptæſumpſit, cum aliorum regum omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaq; quaſdam annectit fabulas, pene oblitus, quod egreſſum paſtorum ad Hieroſolyma ante quingentos decem & octo annos factum eſt protulerat. Themuſis enim erat rex, quando egreſſi ſunt. Et ab hoc tempore, Regū qui poſtea fuere, anni ſunt trecenti nonaginta tres, vſq; ad fratres nomine Sethonem, & Hermæum: quorum Sethonem quidem Ægyptum, Hermæum vero Danaum denominatum dicit: quem expellens, inquit, Sethon, regnauit annis quinquaginta & nouem: & poſt hunc ſeniorē filiis Rampſes annis ſexaginta ſex. Ante tot igitur annos egreſſos ex Ægypto patres noſtros confeſſus, deinde Amenophin adiiciens regem, hunc ait & Deorum fuiſſe contemplatorem, ſicut Orum quendam priorum regum: & impleſſe deſiderium eius ſacerdotem Amenophin natum ex patre Papio: qui videbatur quaſi diuina participare natura, ſecundum ſapientiam præſcientiamq; futurorum. Et dixiſſe regi hunc cognominē, quod poſſet videre Deos, ſi prouinciam à leproſis & aliis maculatis hominibus purgare contenderet. In quo lætarum regem, omnes dicit corpore debiles ex Ægypto cōgregaſſe, & feciſſe multitudinem numero octuaginta millia. Eoſque ad ſectiones lapidum in partem Nili orientalem miſiſſe: ſimul & alios Ægyptios, quibus hoc erat iniunctum. Fuiſſe autem quoſdam inter eos etiam eruditorum ſacerdotum lepra perfuſos ait. Amenophin vero illum ſapientem diuinumq; virum refert timuiſſe & erga ſemetipſum & erga regem Deotum indignationem, qui aperte ſuaſerat eis vim fieri: & dixiſſe, quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus, & Ægyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc eum non quidem præſumpſiſſe regi dicere, ſed de his hominibus conſcriptum reliquiſſe librum, ac ſibi mortem conſciuiſſe. & propterea regem in anxietatem maximam perueniſſe. Deinde ad verbum hæc refert.

Manethō Ægyptiꝰ hiſtoriographus.

Manethonis de Ægyptiorū leproſis fabula.

Itaque rogatus rex, vt ad requiem & tutamen eorum ſecerneret ciuitatem, deſertam vrbem, quæ fuerat paſtorum, nomine Auarim, præbuit eis. Eſt autem hæc ciuitas ſecundum theologiā antiquam, Typhonis. Porro illi in hanc ingreſſi, & locum hunc ad rebellandum optimum ducem ſibimet quendam Heliopolitanorum Pontificum Oſarſiphum conſtituere, & huic ſe obedire in omnibus iurauerunt. at ille primum quidem eis legem poſuit, vt neque Deos adorarent, neq; ab animalibus, quæ præcipue ſacta apud Ægyptios erant, ſe penitus abſtinerent, nulliq; copularentur niſi cum quibus fœdus habere videbantur. Hæc autem ſentiens, & alia plura, maxime Ægyptiorum conſuetudinibus inimica, præcepit multo opere muros ædificari ciuitatis: & ad bella præparari contra Amenophin regem. Ipſe vero aſſumens ſecum etiam

Oſarſiphus Dux Auaris.

Eiectorũ cõtra Ægyptios bellum.

alios ſacerdotes & maculatorum quoſdam, miſit legatos ad paſtores: qui videbantur à Themuſe rege depulſi ad Hieroſolymorum vrbem, cauſas ſuas & aliorum qui ſimul fuerant exhonorati ſignificans, & poſcens vt pariter contra Ægyptum caſtra metarentur, promiſitque eos fore venturos: primum quidem in Auarim progenitorum ſuorum prouinciam, & neceſſaria populis abundantius exhibenda: pugnaturos autem opportuno tempore & prouinciam facilime ſubdituros. Illi vero lætitia cumulati, omnes alacriter vſque ad ducenta millia virorum pariter ſunt egreſſi: & non poſt multum ad Auarim vſque venere. Amenophis autem Ægyptiorum rex, dum illorum audiſſet inuaſionem, non mediocriter perculſus eſt, dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papij. Et primum quidem congregans Aegyptiacam plebem, facto conſilio cum principibus eorum animalia ſacra, & quæ præcipuè à ſacerdotibus honorabantur ante præmiſit: & ſacerdotibus particulariter iuſſit, vt ſimulacra eorum caute celarent. Filium vero Sethonem, qui etiam Rameſſes à Rampſe patris nomine vocabatur, cum quinque eſſet annorum, apud ſuum commendauit amicum. Ipſe vero tranſiens cum aliis Aegyptiis, vſque ad trecenta millia virorum, bellatoribus viris occurrens, congreſſus non eſt. Putans enim ſemetipſum contra Deũ pugnare, retrorſum reuerſus venit ad Memphim: & ſumens Apim &

Ægyptiorũ Rex in Æthiopiã fugit, eumque Æthiopum Rex honorifice ſuſcipit.

alia ſacra, mox in Aethiopiam cum vniuerſis nauibus & multitudine venit Aegyptiorum. Per gratiam namque erat ei ſubiectus Aethiopum rex: propter quod ſuſcipiens etiam populũ vniuerſum præbuit alimenta hominibus neceſſaria, quæ prouincia miniſtrabat, & ciuitates ac vicos, qui ad fatale illud tredecim annorum exilium ſufficerent. Et in Aethiopia quidem hæc geſta ſunt. Solymitæ vero deſcendentes cum viris pollutis Aegyptiorum, ſic peſſime hominibus vſi ſunt, vt eorum victoria eſſet peſſima his, qui tunc eorum impietates inſpiciebant. non ſolum etenim ciuitates & vicos concremauere, ſacrilegia facientes, & Deorum idola deuaſtantes, ſed etiam ipſa ſacra animalia quæ colebantur, crudeliſſime diſcerpſerunt. peremptores & occiſores horum ſacerdotes atq; prophetas eſſe cogentes, quos etiam expellebant nudos.

Oſarſiphus poſtea Moſes vocatus.

Dicitur itaque, quod politias & leges eis compoſuit ſacerdos quidam genere Heliopolites, nomine Oſarſiphus, vocatus ex nomine Oſireos Heliopolitani Dei: qui dum conuerſus fuiſſet ad hoc genus, mutauit nomen & vocatus eſt Moſes. Quæ igitur Aegyptij de Iudæis ferunt, hæc ſunt. Sed & multa breuitatis cauſa prætereo. Dicit autem rurſus Manethon, quia poſtea Amenophis ex Aethiopia digreſſus eſt cum magna virtute ſimul & filius eius Rampſes, & ipſe habens magnum exercitum. Et congreſſi contra paſtores atque pollutos, vicerunt eos: & multis cæſis perſecuti ſunt eos vſque ad Syriæ fines. Hæc equidem & huiuſmodi Manethon conſcripſit.

Manethõnes figmẽti depulſio.

Quia vero anilia loquitur deliramenta, atque mentitur, aperta ratione monſtrabo: illud primo diſtinguens, quod poſtea referendum eſt. Is enim conceſſit nobis, atq; profeſſus eſt, quod ab initio non fuerint Aegyptij genere, ſed extrinſecus illuc adueniſſent, & Aegyptum obtinuiſſent, & ex ea rurſus egreſſi ſint noſtri progenitores. quod vero nobis poſtea permixti non ſunt Aegyptij corpore debilitati: & quod ex his non fuit Moſes, qui populũ duxit ex Aegypto, ſed ante multas generationes extitit, per ea quæ ipſe dixit, conabor oſtendere. Primam itaque cauſam poſuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupiuit videre Deos. quos putas? ſiquidem qui apud eos ſolennes erant, Bouem & Hircum, & Crocodylos, & Cynocephalos, videbat. cœleſtes autem quomodo poterat? & cur hoc habuit deſiderium? quia vtique & prior rex alter hos viderat? Ab illo ergo audiens,

quales eſſent, & quemadmodum eos vidiſſet, noua nequaquam egebat arte. ſed forte ſapiens erat ille vates, per quem hæc rex poſſe agere confidebat. quod ſi ira fuiſſet. quomodo impoſſimbilium concupiſcentiam non præſciuit? non enim euenit quod voluit. Proinde quam rationem habere potuit, vt propter mutilos aut leproſos ei inuiſibiles eſſent? Iraſcuntur enim propter impietates, non propter corporum vitia. Deinde, tam multa millia leproſorum & male habentium, vna pene hora quomodo fuit poſſibile congregari? aut quomodo rex non obediuit vati? Ille namque præcepit debiles Aegyptios exilio deportari, hic autem eos ad ſectiones lapidum deſtinauit, tanquam operatiis indigens, & non purgare prouinciam volens. Ait autem quod vates ſemetipſum peremit, præuidens Deorum iram, & quæ erant in Aegypto futura, & conſcriptum librum Regi reliquit. Proinde quomodo ab initio vates etiam ſuum interitum non præſciuit? quomodo non repente regi contradixit volenti videre Deos? aut qua ratione timebat, iam non ſui temporis calamitates? aut quid nam grauius imminebat, quod morte præueniret? Quod vero inter omnia ſtultius eſt, videamus: Audiens enim hæc, inquit, & de futuris iam metuens, debiles illos quibus Aegyptum purgare debuerat, neque tunc de prouincia pepulit: ſed rogantibus eis, ſicut ait, ciuitatem dedit dudum à paſtoribus habitatam: quæ vocabatur Auaris. Ad quam congregati, principem inquit, delegere ex ſacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem poſuit, vt neque Deos adorarent, neque ab Aegyptiacæ feſtiuitatis animalibus abſtinerent, ſed omnia perimerent, atque conſumerent, nullique penitus miſcerentur, niſi cum quibus coniurati eſſe videbantur: & iureiurando multitudine obligata, quatenus in eis legibus perdurarent. Auarim ciuitatem munitam contra regem dicit eos bello ſumpſiſſe. Adiecit autem, quia miſit Hieroſolymam rogans illos pro auxiliis exhibendis, & daturum Auarim compromittens, quæ foret ex Hieroſolymis volentium exire maiorum: & ex qua procedentes omnem Aegyptum obtinerent. Deinde ſubiungit illos quidem veniſſe cum ducentis millibus armatorum. Regem vero Amenophin Aegyptiorũ, cum nollet repugnare Deo, mox ad Aethiopiam refugiſſe, & Apim cum aliis ſacris animalibus deuexiſſe. Hieroſolymitas vero inuaſione facta, & ciuitates depopulatos, & templa concremaſſe, & equeſtres peremiſſe refert: & nulla iniquitate aut crudelitate abſtinuiſſe. Qui vero politiam & leges eis exhibuit, ſacerdos, inquit, erat genere Heliopolites, nomine Orſaſiphus, vocatus ab appellatione Oſireos Heliopolitani Dei: & mutato nomine dictus poſtea Moſes, Tertiodecimo vero anno Amenophin, poſtquam regno pulſus eſt, ex Aethiopia profecto cum multis millibus dicit & congreſſum contra paſtores atque pollutos habita conflictione viciſſe, & multos interficientem, vſque ad fines Syriæ perſecutum. In his iterum non intellexit ſine veriſimilitudine ſe mentiri. Leproſi namque, & cum eis multitudo collecta debilium, licet primitus iraſcerentur regi, circa ſe vtique talia facienti, ſecundum præmonitionem vatis, tamen cum à ſectione lapidum ſunt egreſſi, & prouinciam percepere, omnes circa eum mitiores effecti credendi ſunt. Porro ſi adhuc & illum odio habebant, ſeorſum magis inſidiari potuiſſent, non omnibus bellum inferre, cum ſcilicet plurimi exiſtentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiã ſi contra homines pugnare decreuere, non tamen contra Deos impietatem gerere præſumebãt: nec contraria ſuis agere legibus, in quibus educati eſſe noſcuntur. Oportet itaque nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hieroſolymis ſunt egreſſi, ſed illos ipſos

Verborũ Manethonis repetitio.

Præcedẽtium de pulſo.

Ægyptios eſſe probat, & maxime ſacerdotes, atque iuriſiurandi vinculum illorum multitudine conueniſſe. Illud autem quomodo non irrationabile eſt? Domeſticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellauit, nec periculorum belli particeps factus eſt, ſed miſere maculatos ad Hieroſolymam, vt ab eis auxilia poſcerent. quanam amicitia aut ſocietate intercedente? hoſtes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confeſtim, vt ait, vocantibus morem geſſere, nempe inducti pollicitationibus, quod Ægyptum occupaturi eſſent: quaſi ipſi non admodum eius regionis gnari eſſent, ex qua per vim pulſi fuerant, qui ſi tum miſeram aut egenam vitam egiſſent, merito fortaſſe negocium aggreſſi eſſent. Cum autem vrbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Ægypto colerent, quid tandem erat, cur ob veteres hoſtes, eoſque corporibus affectis, quales nemo domeſticos ferat, periculum adirent: neque enim futuram Regis fugam præſciebant. nam, vt ipſe dixit, filius Amenuphis cum trecentis millibus ad Peluſium occurrebat. & hoc quidem omnino ſciebant qui proficiſcebantur: mutationem vero propoſiti & fugam vnde coniectare poterant? Deinde occupatis horreis Ægypti, multa mala feciſſe ait Hieroſolymitanum exercitum: atque hæc eis exprobrat: quaſi non hoſtes eos induxiſſet: aut quaſi hæc ſint aliunde accito militi obiicienda, cum eadem ante aduentum eorum feciſſent, facturoſq; ſe iuraſſent ipſi Ægyptij. Quinetiam aliquanto poſt Amenuphis hoſtes aggreſſus prælio vicit: fuſoſq; ac fugatos Syriam vſq; perſecutus eſt. adeo ſcilicet Ægyptus eſt omnibus vndecunq; inuadentibus captu facilis: & qui tunc ea iure belli potiebantur, cum ſcirent Amenuphin viuere, neq; aditus ab Æthiopia communiuerant, multas ad hoc commoditates habentes, neq; alioqui copias contraxerant. Ille vero vſque Syriam trucidans eos (vt ait) perſecutus eſt per arenoſa & inaquoſa loca. Scilicet ea vel quieto exercitu tranſire expeditum eſt. Igitur autore Manethone neque ex Ægypto genus noſtrum oriundum eſt, neque illinc aliqui admixti ſunt. Leproſorum enim & morbidorum multos in lapidicinis periiſſe veriſimile eſt, multos in præliis, plurimos vero poſtremo & in fuga. Supereſt vt de Moſe illi contradicam. Hunc virum mirandum Ægyptii & diuinum exiſtimant, ſed non ſine blaſphemia incredibili ſibi vindicare conantur: dicentes Heliopoliten eſſe vnum ſacerdotum, ob lepram cum aliis pulſum. Oſtenditur autem in ratione temporum, DXVIII. annis prior fuiſſe, & patres noſtros ex Ægypto in regionem quam nunc tenemus eduxiſſe. Quod vero eiuſcemodi calamitatis corpus expers habuit, ipſius dicta indicant. Leproſis enim & oppidis & vicis interdixit, vt ſeorſim in lacero veſtitu agant: & eum qui eos attigiſſet, aut ſub idem tectum ſucceſſiſſet, pro impuro habet. Quin etiam ſi eo morbo liberari, & in priſtinum reſtitui contingat, præſcripſit certas purificationes, mundationes, & fontanarum aquarum lauacra: & omnium pilorum abraſiones: multiſq; & variis ſacrificiis peractis, tum demum ſanctam vrbem adeundam. Atqui contra par erat qui talem calamitatem expertus eſſet prouidentiam aliquam ac humanitatem exhibere ſimili infortunio preſſis. Non ſolum autem de leproſis ſic leges tulit, ſed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad ſacrorum curam admiſit. Sed etiam ſi iam ſacerdoti tale aliquid accidiſſet, honore eum priuauit. Quomodo igitur veriſimile eſt illum has aduerſus ſemetipſum cum opprobrio ſuo damnoque tuliſſe leges? Quin & nomen valde incredibiliter mutauit. Oſarſiph enim (inquit) vocabatur. Hoc ad tranſmutationem nihil quadrat. Verum autem nomen ſignificat, ex aqua ſeruatum Moſen. Nam aquam Aegyptii Moy vocant. Satis igitur declaratum

Epilogus huius partis Iudaeorum gen⁹ ex Ægypto non oriundum.

Ad Manethonis de Moſe maledicta reſponſio.

Moſes leproſus nõ fuit.

Moſes a Moy quod Ægyptiis aquam ſignificat, dictus.

exiſti-

exiſtimo, quod Hanethon quatenus veterum ſcripta ſequitur, non multum à veritate aberrat. Vbi vero ad vulgares fabulas ſe vertit, aut abſurde eas confingit, aut in odium gentis loquentibus credit. Poſt hunc inquirere libet in Chæremonem. Hic enim Aegyptiacam ſe ſcribere hiſtoriam profeſſus, addens idem nomen Regis quod Manethon. Amenophin, & filium eius Rhameſſen, ait Iſidem in ſomnis Amenophi apparuiſſe, incuſantem quod templum ſuum per bellum dirutum eſſet. Phititiphauten vero ſacrum ſcribam dixiſſe, ſi à pollutis hominibus Aegyptum repurget, liberandum eum à nocturnis terroribus: atque ita delectu vitioſorum morbidorumve habito, CCL. millia è finibus eiecta. Duces vero eorum fuiſſe ſcribas Moſen & Ioſephum, quem etiam ſacrum ſcribam fuiſſe: Aegyptia vero eis nomina eſſe, Moſi Tiſithen, Ioſepho Peteſephi. Hos Peluſium veniſſe, ibique offendiſſe 380. millia, ab Amenophi relicta, quæ is in Aegyptum transferre noluerat: cum iis icto fœdere contra Aegyptum expeditionem habitam. Amenophin autem non expectato impetu eorũ, in Aethiopiam fugiſſe, relicta vxore grauida: quam deliteſcentem in quibuſdam ſpeluncis enixam puerum nomine Meſſenen. eum poſteaquam ad virilem ætatem perueniſſet, expuliſſe Iudæos in Syriam numero circiter ducenta millia, & patrem Amenophin ex Aethiopia recepiſſe. Et hæc quidem Chæremon. Reor autem ex his ipſis quæ dicta ſunt amborum vanitatem apparere. Si quid enim veritatis ſubeſſet, impoſſibile erat in tantum eos diſcrepare. atqui mendacia componunt, non aliorum ſcriptis conſona ſcribunt, ſed quæ ipſis libet confingunt. Ille igitur regiam cupiditatem videndi Deos, ait initium fuiſſe pollutos eiiciendi. Chæremon autem ſuum de Iſide ſomnium finxit. & ille quidem Amenophin dixit indixiſſe Regi purgationem: hic vero Phritiphauten. iam multitudinis numerus ſane belle congruit. illo octuaginta millia referente, hoc ducenta quinquaginta. Præterea Manethon primum in lapidicinas eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Aegypto bello vexata, tum demũ accidiſſe dicit à Hieroſolymitis auxilia: Chæremon, Aegypto decedentes circa Peluſium inueniſſe trecenta octuaginta millia hominum ab Amenophi relicta, ac cum illis rurſus Aegyptum inuaſiſſe: Amenophinque in Aethiopiam fugiſſe. Quod vero egregium eſt, ne illud quidem quinam & vnde erat tam numeroſus exercitus dixit, Aegyptii ne an externi: neque cauſam indicauit, ob quam eos Rex in Aegyptum inducere noluit; qui de leproſis & Iſide ſomnium confinxit. Moſi vero & Ioſephum, quaſi eodem tempore ſimul expulſum Chæremon adiunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moſen defunctum, quarum ſunt anni fere centum ſeptuaginta. Quin & Rhameſſes Amenophis filius, ſecundum Manethonem quidem adoleſcens bellum adminiſtrat cum patre, & cum eodem exulat fuga elapſus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum poſt patris abitum in ſpelunca quadam natum, & poſtea prælio victorem, & Iudæos in Syriam expellentem numero circiter CC millia. O facilitatem. neq; enim prius quinam erant illa CCCLXXX. millia dixit, neque quomodo CLXXX. millia perierint: in acie ne ceciderint, an ad Rhameſſen transfugerint. quod vero maxime mirum eſt, ne cognoſcere quidem ex eo licet, quoſnam vocet Iudæos, vel vtris eorũ det hanc appellationem: illisne CCL. millibus leproſorum, an his CCCLXXX. millibus. quæ circa Peluſium erant. Sed ſtultum fortaſſe ſit redarguere eos, qui à ſemetipſis redarguti ſunt. ferendum enim erat vtcunque, ſi ab aliis redarguti fuiſſent. His addam Lyſimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumentum mendacii, verum enormitate figmenti illos vincentem. vnde ap-

In Chæremonẽ hiſtoriographum.

Meſſenes Amenophis filius.

Manethonis & Chæremonis hiſtoria comparatio.

Manethonis & Chæremonis hiſtoria diſcrepãtia.

Lyſimachus mendacii arguitur.

paret eum magno odio confinxiſſe. Dicit enim, qua tempeſtate Bocchoris in Ægypto regnabat, populum Iudæorum, quod eſſent lepra, ſcabie, & aliis quibuſdam morbis infecti, ad templa confugiſſe, vt mendicato alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, ſterilitatem in Ægypto accidiſſe. Boschorum vero Ægyptiorum regem ad Ammonem, ſcitatum oracula de ſterilitate miſiſſe: reſponſum vero à Deo repurganda eſſe templa ab hominibus impuris & impiis, eiectis eis è templis in loca deſerta. Cęterum ſcabioſos ac leproſos mergendos, tanquam ſole horum vitam ægre ferente. & templa expianda: atque ita fore vt terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accerſitiſque ſacerdotibus ac ſacrificis iuſſiſſe collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in deſertū: leproſos vero ac impetiginoſos plumbei laminis inuolutos in pelagus deiici. quibus ſubmerſis, reliquos congregatos & in loca deſerta expoſitos eſſe, vt perirent. eos habito conſilio conſultaſſe de ſeipſis: & nocte ſuperueniente, accenſis ignibus ac lucernis cuſtodias agitaſſe: ſequentique nocte ieiunatum, vt numen propitium eos ſeruaret. Inſequenti vero luce à Moſe quodam conſilium datum, irent conferti vna via, vſque dum ad loca culta peruenirentur. tum præcepiſſe eum, ne cui in poſterum beneuoli eſſent, vtque conſilium malum potius quam bonum darent; Deorumque templa & altaria quotquot inuenirent euerterent. quibus comprobatis ac deſtinatis, multitudinem iter feciſſe per deſertum, ac poſt multa incommoda tandem ad loca culta peruenium. tum vero & hominibus iniurioſe tractatis, & fanis compilatis ac incenſis, veniſſe in eam quæ nunc Iudæa dicitur: conditaque ciuitate hic habitare, vrbem vero Hieroſolyma, ex re nominatam. aliquanto autem poſt iam auctos viribus mutaſſe nomen vitandi probri gratia: & vrbem Hieroſolyma, ſeipſos Hieroſolymos vocaſſe. Hic non eundem quem illi inuenit regem, ſed recentius nomen confinxit: & omiſſo ſomnio ac propheta Aegyptio ad Ammonem abiit de impetiginoſis & leproſis reſponſum relaturus. ait enim ad templa collectam multitudinem Iudæorum, incertū leproſis ne nomen imponens, an ꝙ ſolos Iudæos morbus occuparit, dicit enim populus Iudæorum. Qualis, aduena, an indigena? Cur igitur eos cum ſint Aegyptij, Iudæos vocas? Quod ſi hoſpites ſunt, cur vnde nam ſint non dicis? Quomodo autem cum rex tam multos ex his mari merſiſſet, reliquos in loca deſerta eieciſſet, tanta multitudo ſuperfuit? aut quomodo pertranſierunt deſertum, & occupauerunt regionem quam nunc tenemus, & condiderunt vrbem, & extruxerunt templum apud omnes celebre? oportebat autem de legislatore non ſolum nomen dicere, ſed & genus, quiſnam, & ex quibus ortus. quamobrē vero tales eis intereundum aggreſſus ſit ferre leges, de Diis, etiam erga homines iniuſtas. Siue enim Aegyptij erant genere, non tam facile patrios mores mutare potuiſſent, ſiue aliunde erant, omnino aliquas habebant leges longa conſuetudine obſeruatas. Si igitur de expulſoribus ſuis, iuraſſent, nunquam ſe illis fore beneuolos, rationem non abſurdam habuiſſent. Quod ſi bellum internecinum, aduerſus vniuerſos mortales ſuſceperunt, cum eſſent (vt ipſe ait) miſeri & omnium opis egeni, maxima ſtultitia non illorum, ſed hæc fingentis oſtenditur. Iſte namque etiam nomen impoſitum ciuitati à templorum ſpoliatione, præſumpſit dicere, & hoc poſtea fuiſſe mutatum. Mirum ni, quia poſteris quidem turpe fuit tale nomen & odioſum: ipſi vero qui fundauere vrbem, ornato ſemetipſos etiam vocabulo credidere. Hic autem generoſus vir præ nimia detractionis impotentia non intellexit, Hieroſolyma non idem voce Iudaica quod Græca ſignificare. Quod ergo amplius quilibet diceret

Scabioſos ac leproſos Iudæos iuxta Lyſimachi opinionē in pelag⁹ deiiciendos, aut in loca deſerta exponendos. Quando Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hieroſolyma ædificarint.

Opinionis Lyſimachi depulſio.

contra mendacium tam impudenter expoſitum? Sed quoniam congruam iam magnitudinem ſuſcepit hic liber, aliud faciens principium, cætera præſentis operis explanare tentabo.

Cõtra mẽdaciũ impudenter expoſitun nihil dicendum.

FLAVII IOSEPHI DE ANTIQVITATE IVDÆORVM CONTRA Apionem Alexandrinum, ad Epaphroditum,

LIBER II.

PRIORI quidem volumine, chariſſime mihi Epaphrodite, de antiquitate noſtra monſtraui, Phœnicum & Chaldæorum, Ægyptiorumque literis ſatisfaciens veritati: multosque Græcorum conſcriptores adducens, & meam e diuerſo diſputationem aduerſus Manethonem, & Chæremonem, & alios quoſdam exhibui. nunc autem inchoabo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conſcripſere. Impulſus enim ſum contra Apionem reſpondere grammaticum, ſi tamen aſſumi hoc oportet officium. Horum igitur, quæ ab eo conſcripta ſunt, alia quidem ſimilia ſunt dictis aliorum, alia valde frigida. Plurima verò quantum tantummodò detractionem habentia, & multam (vt ita dixerim) inerudiri probationem, tanquam ab homine compoſita, & moribus prauo, & totius vitæ ſuæ temporibus importuno. Quia verò multi hominum propter ſtultitiam ſuam his potius ſermonibus capiuntur, quam illis quæ multo ſtudio conſcribuntur: & derogationibus quidem gaudent, præconiis vero mordentur, neceſſarium duxi, ne hunc quidem inſcrutatum relinquere, qui nos tanquam in iudicio criminatur. etenim hoc quoque pleriſque mortalium inſitum video, vt gaudeant quoties maledicus quiſpiam ipſe ſua mala à laceſſito audit. Et quidem nec orationem eius legere facile eſt, neque aperte cognoſcere quid dicere velit: ſed velut in multa tumultuatione ac mendaciorum perplexitate nunc ſimilia ſupra penſitatis de maiorum noſtrorum ex Ægypto migratione affert; nunc incolas Alexandriæ Iudæos calumniatur: inſuperque de ſacris templi noſtri ceremoniis atque aliis ritibus noſtris accuſationem admiſcet. Patres igitur noſtros nec Ægyptios genere fuiſſe, neque ob labem corporum aut ſimilem aliam calamitatem inde pulſos, non mediocriter ſolum, ſed pene vltra modum, ſuperius à me declaratum exiſtimo: cæterum quæ his adiungit Apion, compendio memorabo. Dicit enim in tertio rerum Ægyptiacarum hæc: Moſes, vt accepi à grandioribus natu Ægyptiis, Heliopolitanus erat, qui patriis inſtitutus moribus, ſubdiuales precationes ad ſepta qualia ciuitas habebat, reduxit. ad ſubſolanum autem omnia conuertebat. ita enim Heliopolis ſita eſt. pro obeliſcis vero ſtatuit columnas, ſub quibus ceu peluis forma exprimebatur: vmbra vero in eam incidens, vt-

Ab Apione quædã valde frigida conſcripta.

Apion d… Moſe & gente Iudaico.

pore per ſudum, eundem ſemper cum ſole curſum circumuoluebat. Atque huiſcemodi eſt admiranda illa huius grammatici phraſis.

Apionis de Moſe et templo Iudaico mendacium coarguitur.

Mendacium vero eius non tam noſtris verbis euidenter coarguitur, quam Moſeos operibus: neque enim cum primum tabernaculum Deo conſtrueret, aut ipſe vllam talem formam ei indidit, aut poſteros facere præcepit: atque is qui poſtea templum Hieroſolymis conſtruxit Salomon, omni tali curioſitate abſtinuit, qualem cõfinxit Apion. Accepiſſe autem ſe dicit à maioribus natu Moſen Heliopolitanum: ſcilicet ipſe iunior, ſed his fidem habens, qui per ætatem illum familiariter nouerant. Et de Homero quidem poeta, quamuis grammaticus non poſſet quænam eius ſit patria certo affirmare, neque de Pythagora tantum non heri nudiuſve tertius nato: de Moſe vero tam multis annis illos præcedente tam facile decernit, credens ſeniorum relationi: vnde manifeſte illum mentiri apparet.

Temporũ ratio apud hiſtoriographos inæqualis.

Quin & temporum ratio, quibus Moſen ait eduxiſſe leproſos & cæcos & claudos, belle concinit iuxta grammaticum hunc diligentiſſimum. Manethon enim regnante Tethmeſi Iudæos dicit ex Ægypto diſceſſiſſe annis 393. antequam Danaus apud Argos exularet. Lyſimachus autem tempore Bochoris Regis, hoc eſt, ante annos 1700. Molon vero & alii quidam, vt cuique viſum eſt. At vero Apion cæteris fide dignior, exacte illum exitum definiuit ſeptima Olympiade, & huius anno primo: quo, vt ait, Pœni Carthaginem condiderunt. Carthaginis autem mentionem adiecit, ratus argumentum id veritatis ſe habiturum euidentiſſimum: nec animaduertit à ſemetipſo adductum quo coargueretur.

Hirami et Salomonis amicitia, de qua ſupra lib. 1. cont. Apionem in princ.

ſi enim de hac colonia monumentis Phœnicum credendum eſt, in illis Hiram Rex traditur antiquior Carthagine condita annis plus quam 150. de quo ſuperius ex Phœnicum commentariis probaui, quod Solomoni templi Hieroſolymitani conditori amicus fuerit, & multa ad templi fabricam contulerit. Solomon vero ædificauit templum poſt Iudæorum diſceſſum ex Ægypto annis 612. Porro numerum pulſorum eundem quem Lyſimachus cõmentus (ait enim 100. & 10. eorum fuiſſe millia) miram quandam & credibilem reddit cauſam, cur ſabbatum nominatum ſit. Exacto enim (inquit) ſex dierum itinere, inguinum vlceribus affecti ſunt: & hac de cauſa ſeptima die quieuerunt: incolumes conſtituti in regione quæ nunc Iudæa vocatur. & appellauerunt eam diem ſabbatum, ſeruata Ægyptiorum voce.

Inguinis morbum Ægyptij ſabbatoſim vocãt.

nam inguinis morbum Ægyptii vocant ſabbatoſim. An non igitur vel deridenda hæc nugacitas, vel contra odio habenda talis in ſcribendo impudentia? Apparet enim quod omnes inguinibus laborauerint, hominum millia centum & decem. Atqui ſi erant cæci & claudi & morbidi, quales fuiſſe Apion ait, ne vnius quidem diei iter progredi potuiſſent: ſin autem poterant per magnam ſolitudinem proficiſci, prætereaque ſibi obſiſtentes vincere populariter repugnando, nequaquam vniuerſi poſt ſextam diem inguinum morbo correpti fuiſſent.

Depulſio figmenti Apionis de ſex dierũ itinere.

Neque enim naturaliter tale quippiam euenire iter agentibus neceſſe eſt, ſed plurimorum millium exercitus definita ſemper itinera peragunt; neque temere ita accidiſſe veriſimile videtur. eſt enim omnino abſurdum. At vero mirificus hic Apion ſex quidem diebus eos perueniſſe in Iudæam prædixit: rurſus autem Moſen conſcenſo monte, qui Ægyptum inter & Arabiam ſitus eſt, nomine Sinæus, quadraginta diebus delituiſſe dicit, indeq; deſcendentem Iudæis leges dediſſe. atqui quomodo poſſibile eſt, eoſdem & quadraginta dies in deſerto ac inaquoſo loco manere, & quod in medio ſpatium eſt, id totum ſex diebus pertranſire? Sabbathi vero appellationis grammatica ratio, quam affert, multam impudentiam præ ſe fert, vel certe magnam im-

peritiam. Nam hæ voces Sabbo & Sabbatum, inter ſe maxime differunt. Sabbatum enim ſecundum Iudæos quies eſt ab omni opere. Sabbo vero, vt ille affirmat, Ægyptiis inguinum morbum ſignificat. Tales quaſdam de Moſe & Iudæorum ex Ægypto profectione Ægyptius Apion nouitates finxit, præter aliorum commentus autoritatem. Et quid mirum ſi de noſtris mentitur patribus? quandoquidem de ſe ipſo contra mentitus eſt: & natus in Oaſi Ægypti, primas iſte Ægyptiorum exiſtimatus, veram quidem patriam & genus ſuum abiurauit: Alexandrinum autē ſe mentitus, confirmat generis ſui prauitatem. Merito igitur quos odit & conuitiis inſectatur, eos Ægyptios appellat. niſi enim peſſimos eſſe exiſtimaret Ægyptios, ſemet ex eorū genere haud eximeret: quandoquidem qui ſe de celebritate patriæ iactant, honorificum quidem ducunt ab ea denominari, coarguūt vero eos, qui præter ius in eandem ſeſe ingerere conantur. Erga nos autem alterutro modo affecti ſunt Ægyptii: aut enim ceu gloriabundi cognatos ſe ſimulant, aut participes nos infamiæ ſuæ cooptant. At præclarus iſte Apion videtur contumelioſam noſtrum inſectationem, quaſi mercedem voluiſſe reddere Alexandrinis, pro data ſibi ciuitate: ſciensq; eorum cum habitatoribus Alexandriæ Iudæis ſimultatem, propoſuit quidem illis cōuicium facere, vna tamen comprehendit reliquos quoque vniuerſos, vtrobique impudenter mentiens. Videamus igitur, quænam ſint illa grauia & non ferenda, de quib. habitatores Alexandriæ Iudæos accuſat. Venientes, inquit, è Syria, ſedes fixerunt ad importuoſum mare, vndarum vicini aſſultibus. Ergo ſi locus opprobrium habet, non quidem patriæ ſuæ, ſed tamen quam patriam dicit, Alexandriæ conuiciatur. Illius enim & maritima ora pars eſt, vt omnes confirmant ad inhabitandum optima: quā ſi Iudæi per vim occupauerunt, ita vt ne poſt quidem eiicerentur, fortitudinis eorum argumentum eſt. Verum Alexander eis locum ad incolendum dedit, & parem cum ipſis à Macedonibus honorem conſecuti ſunt. Neſcio autem quid dicturus fuerit Apion, ſi circa Necropolim habitaſſent, ac non circa Regiam ſedes poſuiſſent, & hodie quoq; eorum tribus appellaretur Macedones. Igitur ſi legit epiſtolas Alexandri Regis, Ptolemæiq; Lagi ac ſucceſſorum illius Ægypti Regum, & columnā ſtantem Alexandriæ, ac iura continentē quæ Cæſar magnus Iudæis conceſſit: hæc, inquam, ſi ſciens, contraria ſcribere auſus eſt, malus erat: ſin autem nihil horum nouit, indoctus. Illud quoq; quod ſe mirari dicit, ꝙ cum Iudæi eſſent, Alexandrini vocati ſunt, ſimilis inſcientiæ eſt. Omnes etenim qui ad coloniam aliquam deuocantur, etſi plurimum ab alterutris genere differant, à conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus de aliis dicere? noſtrorum enim ipſorum hi, qui Antiochiam inhabitant, Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheſo commorantur, & alia Ionia cum ciuibus exinde natis eandem appellationem habent, hæc præbentib. eis regni ſucceſſoribus. Romanorum vero clementia, cunctis non patuulum donum appellationis ſuæ conceſſit, non ſolum viris ſingulis, ſed etiam maximis gentibus in communi. Hiſpani deniq; antiqui, & Tyrtheni, & Sabini, Romani vocantur. Si vero hunc modum aufert communis ciuitatis Apion, deſinat ſemetipſum Alexandrinum dicere. Natus enim in intima Ægypto, quomodo erit Alexandrinus, iure ciuitatis, ſicut ipſe in nobis dicit, ablato? cum ſolis Ægyptiis nunc orbis domini Romani, participari cuiuslibet ciuitatis interdixiſſe videantur. Hic autem præclarus dignitates quas ipſe impetrare prohibetur adipiſci non valens, calumniari conatur eos qui hæc iuſtiſſime percepere. Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis quam ſtudioſe ædifica-

Apion verā patriā & genus ſuum abiurat.

Apion cō tumelioſam Iudæorum inſectationē, quaſi mercedem Alexandrinis reddere voluiſſe videtur.

Alexandria pars ora maritima.

Iura & libertates Iudæorū.

fica-

Alexander. ficabat Alexander, noſtrorum aliquos ibi collegit: ſed omnes approbans diligenter ex virtute, ac fide dignos inueniens hoc præconium noſtris exhibuit, cum gentem noſtram ſtuderet non mediocriter honorare. Ait enim Hecatæus, quia propter manſuetudinem atque fidem, quam ei præbuere Iudæi, Samariam regionem adiecit, vt eam ſine tributis haberent. Similiter quoque ſenſit poſt Alexandrum etiam Ptolemæus Lagi de Iudæis in Alexandria commorantibus. *1. Ptolemæus Lagi.* Nam Ægyptiaca eis caſtra commiſit arbitratus fide ſimul eorum & fortitudine conſeruanda: & in Cyrene credens ſe tutiſſime regnaturum, & in aliis Libyæ ciuitatibus, ad ea loca partem Iudæorum habitandi cauſa direxit. *2. Ptolemæus Philadelph^9.* Poſt hunc autem Ptolemæus, qui Philadelphus eſt appellatus, non ſolum ſi qui fuere captiui apud eos noſtrorum, omnes abſoluit, ſed pecunias eis ſæpius condonauit: & (quod maximum eſt) deſiderauit agnoſcere noſtras leges, & ſacrarum ſcripturarum volumina concupiuit: *Septuaginta interpretes.* miſitque rogans deſtinari viros qui ei interpretarentur legem: & vt hæc apprime conſcriberentur, diligentiam hanc commiſit non quibuſcunque viris, ſed Demetrium Phalereum, & Andream, & Ariſteum, quorum eruditione ſui ſeculi Demetrius facile princeps erat, alii vero habebant cuſtodiam corporis ſibi creditam, huic curæ præfecit. Non enim leges, & patrum noſtrorum philoſophiam diſcere concupiſceret, ſi his vtentes deſpiceret, & non potius valde miraretur. Apion autem pene omnes in ordine ſucceſſores eius Macedonum Reges ignorauit habuiſſe erga nos præcipuum familiaritatis affectum. *3. Ptolemæus Euergetes.* Tertius namque Ptolemæus, qui vocatur Euergetes, fortiter obtinens Syriam vniuerſam, non Diis Aegyptiacis pro victoria ſolennitates gratificas immolauit: ſed veniens ad Hieroſolymam, multas hoſtias ſicut noſtri moris eſt, Deo ſacrificauit, digniſſimaque dicauit ornamenta victoriæ. *4. Ptolemæus Philometor.* Philometor autem Ptolemæus, & eius vxor Cleopatra, omne regnum commiſere Iudæis: & duces totius fuere militiæ Onias & Doſitheus Iudæi: quorum nominibus derogat Apion, cum debuiſſet opera eorum potius mirari, & gratias agere, quoniam liberauere Alexandriam, cuius ciuis videri vult. Nam dum rebellio ſurrexiſſet in Cleopatræ regno, & periculum peſſimæ perditionis inſtaret, iſtorum labore ciuitas inteſtinis præliis eſt erepta. Sed poſtea, inquit, Onias ad vrbem deduxit exercitum paruum, cum eſſet illic Thermus præſens Romanorum legatus: quod (vt ita dicam) recte atque iuſte factum eſt. Ptolemæus enim, qui cognominatus eſt Phyſcon, moriente ſuo patre Ptolemæo Philometore, egreſſus eſt de Cyrene, volens Reginam Cleopatram expellere, & filios Regis, vt ipſe regnum iniuſte ſibimet applicaret: propter hæc ergo Onias aduerſus eum bellum pro Cleopatra ſuſcepit: & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in neceſſitate deſeruit. Teſtis autem Deus iuſtitiæ eius manifeſtus apparuit. Nam *5. Ptolemæus Phyſcon in Iudæos graſſari deſinit.* Phyſcon Ptolemæus cum aduerſum exercitum quidem Oniæ pugnare præſumeret, omnes vero Iudæos in ciuitate poſitos cum filiis & vxoribus capiens, nudos atque vinctos elephantis ſubieciſſet, vt ab eis conculcati deficerent, & ad hoc etiam beſtias ipſas inebriaſſet, in contrarium quæ præparauerat, euenere. Elephanti enim relinquentes ſibi appoſitos Iudæos, impetu facto ſuper amicos eius, multos ex ipſis interemere. Et poſt hæc Ptolemæus quidem aſpectum terribilem contemplatus eſt, prohibentem ſe vt illis noceret hominibus. Concubina vero ſua chariſſima, quam alii quidem Ithacam, alii vero Hirenen denominant, ſupplicante ne tantam impietatem perageret, & conceſſit, & ex his quæ egerat vel acturus erat, pœnitentiam egit. Vnde recte hanc diem Iudæi Alexandriæ conſtituti, eo quod aperte à Deo ſalutem

De Cleopatra vltima Alexandrinorum Regina, eiusq́; sceleribus.

promeruere, celebrare noſcuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum aduerſus Phyſconem geſtum, Iudæos accuſare præſumpſit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiam vltimæ Cleopatræ Reginæ Alexandrinorum meminit, veluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: & non potius illam redarguere ſtuduit, cui nihil omnino iniuſtitiæ & malorum operum defuit: vel circa generis neceſſarios, vel circa maritos ſuos, qui etiam dilexerint eam, vel in communi contra Romanos omnes, & benefactores ſuos imperatores: quæ etiam ſororem Arſinoen occidit in templo, nihil ſibi nocentem. Peremit autem & fratrem inſidiis: paternosque Deos, & ſepulcta progenitorum depopulata eſt.

Antonius Cleopatræ maritus.

Percipiensque regnum à primo Cæſarę, eius filio & ſucceſſori, rebellare præſumpſit. Antoniumque corrumpens amatoriis rebus, & patriæ inimicum fecit. & infidelem circa ſuos amicos inſtituit, alios quidem genere regali ſpolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipſum in nauali certamine relinquens; id eſt, maritum & parentem cõmunium filiorum, tradere cum exercitu principatum, & ſe ſequi coegit? Nouiſſime vero Alexandria a Cæſare capta, ad hoc vſque perducta eſt, vt ſaltem hinc ſperare ſe iudicaret, ſi poſſet ipſa manu ſua Iudæos perimere: eo quod circa omnes crudelis & infidelis extaret. Putaſne gloriandum nobis non eſſe, ſi, quemadmodum dicit Apion, famis tempore Iudæis triticum non eſt menſa? Sed illa quidem pœnam ſubiit competentem. Nos autem maximo Cæſare vtimur teſte auxilii, atque fidei quam circa eum contra Aegyptios geſſimus: necnon & ſenatu eiusque conſultis, & epiſtolis Cæſaris Auguſti, quibus noſtra merita comprobantur. Has literas Apionem oportebat inſpicere, & ſecundum genera examinare teſtimonia ſub Alexandro facta, & omnibus Ptolemæis, & quę à Senatu conſtituta ſunt, necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si vero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non potuit, hoc indicium eſt ſterilitatis ac penuriæ frumentorum, non accuſatio Iudæorum.

Iudæi fidẽ eis olim a Regib. datam conſeruauere.

Quid enim ſentiant omnes imperatores de Iudæis in Alexandria commorantibus, palam eſt. nam adminiſtratio tritici nihilo magis ab eis, quam ab aliis Alexandrinis translata eſt. Maximam vero eis fidem olim à Regibus datam conſeruauere, id eſt, fluminis cuſtodiam, totiusque cuſtodiæ, nequaquam his rebus indignos eſſe iudicantes. Sed ſuper hoc: quomodo ergo, inquit, ſi ſunt ciues, eoſdem Deos, quos Alexandrini, non colunt? Cui reſpondeo.

Ægyptii beſtias natura repugnantes colunt.

Quomodo etiam cum vos ſitis Aegyptii, inter alterutros prælio magno & ſine fœdere de religione contenditis? aut certe propterea non vos omnes dicimus Aegyptios, & neque communiter homines, quoniam beſtias aduerſantes naturæ colitis, multa diligentia nutrientes? cum genus vtique noſtrorum vnum atque idem eſſe videatur.

Diſcordia Iudæorũ et ciuium Alexandrinorum in religione.

Si autem in vobis Aegyptiis tantæ differentiæ opinionum ſunt, quid miraris ſuper his, qui aliunde in Alexandriam aduenerunt, ſi legibus à principio conſtitutis, circa talia permanſere? Is autem ſeditionis cauſas nobis apponit: qui ſi cum veritate ob hoc accuſat Iudæos in Alexandria conſtitutos, cur omnes non culpare poſſit, eo quod noſcamur habere concordiam? Porro etiam ſeditionis autores, quilibet inueniet Apionis ſimiles Alexandrinorum fuiſſe ciues.

Seditionis Alexandriæ cauſæ.

Donec enim Græci fuere & Macedones hanc ciuitatem habentes; nullam ſeditionem aduerſus nos geſſere; ſed antiquis ceſſere ſolennitatibus. Cum vero multitudo Ægyptiorum creuiſſet inter eos, propter confuſiones temporum, etiam hoc opus ſemper eſt additum. Noſtrum vero genus permanſit purum. Ipſi igitur moleſtiæ huius fuere principium, nequaquam

popu

Depulſio argumenti Apionis, Iudæos ſeditionis Alexãdria cauſam extitiſſe.

populo Macedonicam habente conſtantiam, neque prudentiam Græcam: ſed cunctis ſcilicet vtentibus malis moribus Ægyptiorum, & antiquas inimicitias aduerſum nos exercentibus. E diuerſo namque factum eſt quod nobis improperare præſumunt. nam cum plurimi eorum non opportune ius eius ciuitatis obtineant, peregrinos vocant eos qui hoc priuilegium ad omnes impetraſſe noſcuntur. Nam Ægyptiis neq; Regum quiſquam videtur ius ciuitatis fuiſſe largitus: neque nunc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidem introduxit, Reges autem auxere, Romani vero ſemper cuſtodire dignati ſunt. Itaque derogare nobis Apion voluit, quia imperatorum non ſtatuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus, aut defenſione Apionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem modeſtiamque Romanorum, quoniam ſubiectos non cogunt patria iura tranſcendere: ſed ſuſcipiunt honores, ſicut dare offerentes pium atque legitimum eſt. Non enim honoribus gratiam habent, qui ex neceſſitate & violentia conferuntur. Græcis itaque & aliis quibuſdam, bonum eſſe creditur imagines inſtituere. Denique & patrum & vxorum filiorumque figuras depingentes exultant, quidam vero etiam nihil ſibi competentium ſumunt imagines. alii vero & ſeruos diligentes, hoc faciunt. Quid ergo mirum eſt, ſi etiam principibus ac dominis hunc honorem præbere videantur? Porro autem legiſlator, non quaſi prophetans Romanorum potentiam non honorandam, ſed tanquam cauſam neque Deo neque hominibus vtilem deſpiciens, & quoniam totius animati, multo magis Dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. aliis autem honoribus poſt Deum colendos non prohibuit viros bonos, quibus nos & imperatores & populum Rom. dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua ſacrificia: & non ſolum quotidianis diebus ex impenſa communi omnium Iudæorum talia celebramus: verum cum nullas alias hoſtias ex communi, neque pro filiis peragamus, ſolis imperatoribus hunc honorum præcipuũ pariter exhibemus, quem hominum nulli perſoluimus. Hæc itaq; communiter ſatis factio poſita ſit aduerſus Apionem pro his quæ de Alexandria dicta ſunt. Admiror autem etiam eos, qui ei huiuſmodi fomitem præbuere, id eſt, Poſidonium & Apollonium Molonis: quoniam accuſant quidam nos, quare nos eoſdem Deos cum aliis non colimus: mentientes autem pariter, & de noſtro templo blaſphemias componentes incongruas, non ſe putant impie agere: cum ſit valde turpiſſimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta ſanctitate pollente. In hoc enim ſacrario Apion præſumpſit edicere, aſini caput collocaſſe Iudæos, & eum colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuiſſe depalatum, dum Antiochus Epiphanes & exſpoliaſſet templum, & illud caput inueniſſet ex auro compoſitum multis pecuniis dignum. Ad hoc igitur primum quidem reſpondeo, quoniam Aegyptius vel ſi aliquid tale apud nos fuiſſet, nequaquam debuerat increpare, cum non ſit deterior aſinus furonibus & hircis & aliis, qui ſunt apud eos Dii. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili ſuo mendacio? Legibus namque vtimur ſemper iiſdem, in quibus ſine fine conſiſtimus. Et cum varii caſus noſtram ciuitatem, ſicut etiam aliorum vexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Craſſus, & ad nouiſſimum Titus Cæſar, bello vincentes obtinuerint templum, nihil huiuſmodi illic inuenere: ſed puriſſimam pietatem, de qua nihil nobis eſt apud alios effabile. Quia vero Antiochus neque iuſtam fecit templi deprædationem, ſed egeſtate pecuniarum ad hoc acceſſit, cum non eſſet

Romanorum erga Iudæos magnanimitas.

Iudæi profuſus nullas imagines ferũt. Quomodo imperatores & magiſtratus colendi. Mendacij a Poſidonio & Apollonio in Iudæos cõfictꝭ reiectio.

Reſponſio ad obiectionem de Aſini capite.

hoſtis

hoſtis, & ſocios inſuper nos ſuos & amicos aggreſſus eſt, nec aliquid dignum deriſione illic inuenit, multi & digni conſcriptores ſuper hoc quoque teſtantur: Polybius Megapolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damaſcenus, Timagenes, & Caſtor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecuniis indigentem Antiochum tranſgreſſum fœdera Iudæorum, & ſpoliaſſe templum auro argentoque plenum. Hæc igitur Apion debuit reſpicere, niſi cor aſini ipſe potius habuiſſet: & impudentiam canis, qui ad ipſos aſſolet coli: neque enim extrinſecus alia ratiocinatione mentitus eſt. Nos itaque aſinis neque honorem neque poteſtatem aliquam damus, ſicut Aegyptii crocodilis & aſpidibus: quando eos qui ab iſtis mordentur, & à crocodilis rapiuntur, felices & Deo dignos arbitrantur. Sed ſunt apud nos aſini, quod apud alios ſapientes viros, onera ſibimet impoſita ſuſtinentes. Et ſi ad areas accedentes comedant, aut propoſita non adimpleant, multas valde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus neceſſariis miniſtrantes. ſed aut omnium rudiſſimus fuit Apion ad componendum verba fallacia, aut certe ex rebus initia ſumens, hæc implere non valuit, quando nulla poteſt contra nos blaſphemia prouenire. Alteram vero fabulam, derogatione noſtra plenam, de Græcis appoſuit: de quo hoc dicere ſat erit, quoniam qui de pietate loqui præſumunt, oportet eos non ignorare minus eſſe immundum per templa tranſire, quam ſacerdotibus ſceleſta verba confingere. Iſti vero magis ſtuduere defendere ſacrilegum Regem, quam iuſta & veracia de noſtris & de templo conſcribere. Volentes enim Antiocho gratificari, & perfidiam ac ſacrilegium eius tegere, quo circa gentem noſtram eſt vſus propter egeſtatem pecuniarum, detrahentes nobis etiam quæ in futuris eſſent, mentiti ſunt. Propheta vero aliorum factus eſt Apion, & dixit Antiochum in templo inueniſſe lectum, & hominem in eo iacentem, & appoſitam ei menſulam maritimis terreniſque volatilium dapibus plenam, & quod obſtupuiſſet his homo. Illum vero mox adoraſſe Regis ingreſſum, tanquam maximam ſibi opem præbituri: ac procidentem ad eius genua, extenſa dextera popoſciſſe libertatem: & iubente Rege vt conſideret. & diceret quis eſſet, vel cur ibidem habitaret, vel quæ eſſet cauſa ciborum eius, tunc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter ſuam narraſſe neceſſitatem. Ait, inquit, eſſe ſe Græcum: & dum peragraret prouinciam parandi victus cauſa, correptum ſe ſubito ab alienigenis hominibus, atque deductum ad templum, & incluſum illic, & à nullo conſpici, ſed cuncta dapium apparatione ſaginari. Et primum quidem hæc ſibi inopinabilia beneficia viſa attuliſſe lætitiam: deinde ſuſpicionem, poſtea ſtuporem: poſtremum conſulentem à miniſtris ad ſe accedentibus audiſſe legem ineffabilem Iudæorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere ſingulis annis quodam tempore conſtituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumque annuo tempore ſaginare, & deductũ ad quandam ſyluam, occidere quidem eum hominem, eiuſque corpus ſacrificare ſecundum ſuas ſolennitates, & guſtare ex eius viſceribus, & iuſiurandum facere in immolatione Græci, vt inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foueam reliqua hominis pereuntis abiicere. Deinde refert eum dixiſſe, paucos iam dies debitos ſibimet ſupereſſe, atque rogaſſe, vt reueritus Græcorum Deos, & ſuperans in ſuo ſanguine inſidias Iudæorum, de malis eum circunſtantibus liberaret. Huiuſmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia pleniſſima eſt, ſed etiam crudeli impudentia redundat. Non tamen à ſacrilegio priuat Antiochum, ſicut arbitrati ſunt, qui hæc ad illius gratiam conſcripſere.

Aſini apud Iudæos aliosq́; ſapientes viros qui dicantur.

Hiſtoriographi quidam perfidiam ac ſacrilegium Antiochi tegere conantur.

Iudæos quotannis hominem Græcũ immolare debere.

Non

Non enim præſumpſit aliquid tale, vt ad templum accederet: ſed ſic inuenit non ſperans. Fuit ergo voluntatibus iniquis impius, & nihilominus ſine Deo, quicquid iuſſit mendacii ſuperfluitas, quam ex ipſa re cognoſcere valde facillimum eſt. Non enim circa ſolos Græcos diſcordia legum eſſe dignoſcitur, ſed maxime aduerſus Aegyptios & plurimos alios. Cuius enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari? vt aduerſus ſolos Græcos renouata coniuratione per effuſionem ſanguinis ageremus: vel quomodo poſſibile eſt, vt ad hoſtias omnes Iudæi colligerentur, & tantis millibus ad guſtandum viſcera illa ſufficerent, ſicut ait Apion? vel cur inuentum hominem quicunque fuit (nomen enim ſuo nomine conſcripſit) aut quomodo eum in ſuam patriam Rex non cum pompa deduxit? dum poſſet hoc faciens, ipſe quidem putari pius, & Græcorum amator eximius, aſſumere vero contra Iudæorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: inſenſatos enim, non verbis, ſed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui videre conſtructionem templi noſtri, qualis fuerit, & intranſgreſſibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, & harum ſingulæ propriam ſecundum legem habuere cuſtodiam. In exteriorem itaque ingredi licentia fuit omnibus etiam alienigenis: mulieres tantummodo menſtruatæ tranſire prohibebantur. In ſecundam vero porticum cuncti Iudæi ingrediebantur: eorumq; coniuges cum eſſent ab omni pollutione mundæ. In tertiam, maſculi Iudæorum mundi exiſtentes atque purificati. In quartam autem ſacerdotes, ſtolis induti ſacerdotalibus. In adytum vero ſoli principes ſacerdotum, propria ſtola circumamicti. Tanta vero eſt circa omnia prouidentia pietatis, vt ſecundum quaſdam horas ſacerdotes ingredi conſtitutum ſit. Mane etenim aperto templo oportebat facientes traditas hoſtias introire: & meridie rurſus, dum clauderetur templum. denique ne vas quidem aliquod portari licet in templum, ſed erant in eo ſolummodo poſita, altare, menſa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia & in lege conſcripta ſunt. Etenim nihil amplius neque myſteriorum aliquorum ineffabilium agitur, neque intus vlla epulatio adminiſtratur. Hæc enim quæ prædicta ſunt, habent totius populi teſtimonium manifeſtum, rationemque geſtorum. Licet enim ſint tribus quatuor ſacerdotum, & harum tribuum ſingulæ habeant hominum plus quam quinque millia, fit tamen obſeruatio particulariter per dies certos: & his tranſactis, alii ſuccedentes ad ſacrificia veniunt: & congregati in templum mediante die à præcedentibus claues templi & ad numerum omnia vaſa percipiunt, nulla re quæ ad cibum aut potum attineat in templum delata. Talia nanque etiam ad altaria offerre prohibitum eſt, præter illa quæ ad ſacrificia præparantur. Quid ergo Apionem dicimus, nihil horum examinantem, verba incredula protuliſſe? Sed turpe eſt, hiſtoriæ veram notitiam ſi proferre grammaticus non poſſit. Et ſciens templi noſtri pietatem, hanc quidem prætermiſit. Hominis autem Græci comprehenſionem finxit, & pabulum ineffabile, & ciborum opulentiſſimam claritatem: & peruios ingredientes, vbi nec nobiliſſimos Iudæorum licet intrare, niſi fuerint ſacerdotes. Hæc ergo peſſima eſt impietas, atque mendacium ſpontaneum, ad eorum ſeductionem, qui noluerunt diſcutere veritatem. Per ea ſiquidem mala ineffabilia, quæ prædicta ſunt, nobis detrahere tentauere. Rurſumq; tanquam piiſſimus deridet, adiiciens fabulæ inania facta. Ait.n. illum retuliſſe, dum bellum Iudęi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua ciuitate Idumęorũ, qui in ea Apollinem colebant, veniſſe ad Iudæos, cuius hominis nomẽ dicitur Zabidus: deinde eis promiſiſſe

Templi ac porticus deſcriptio.

Quæ in tẽplo poſita fuerint.

Sacerdotum trib⁹ quatuor, quarũ ſingulæ plus quã quinque millia hominum habent.

Alia Apionis de Zabido fabula.

traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumque illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnē multitudinem Iudæorum. Zabidum vero feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines infixiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, vt procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Porro Iudæos inopinabili viſione obſtupuiſſe, & longe conſtitutos tenuiſſe ſilentium. Zabidum vero multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe aſini caput (ſic enim vrbane conſcribit) & rurſus Doram velociter aduenïſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quia aſinum, hoc eſt ſemetipſum Apion grauat, & facit ſtulticia ſimul & mendaciis onetatum. Loca namque quæ non ſunt, conſcribit: & ciuitates neſciens transfert. Idumæa enim prouinciæ noſtræ confinis eſt, poſita iuxta Gazam, & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice vero iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur, in nullo concordans Apionis oblocutionibus. Quatuor enim dierum itinere procul eſt à Iudæa. Cur itaque nos rurſus accuſat, eo quòd non habeamus communes cum aliis Deos, ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis eum ambulare ſuper terram putauere? Lucernam enim prius nunquam videre ſcilicet, qui tot & tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex rantis millibus obuiauit. Deſolatos etiam vicos cuſtodibus comperit, & hoc tempore belli. Cætera iam relinquo. Ianuæ vero templi altitudine quidem erant cubitorum LX, latitudine vero XX; omnes deauratæ, & pene auro puro confectæ. Has claudebant non minus quam viri ducenti diebus ſingulis: & relinquere eas apertas, nefandum nimis erat. facile igitur eas lucernifer ille aperuiſſe creditur, qui ſolus etiam habuiſſe aſini caput æſtimabatur: quapropter dubium eſt, vtrum hoc caput Zabidus denuo reuocauit: an certe ſumens Apion, introduxit in templum, vt Antiochus inueniret, vt ſecundo Apioni aliquam mentiendi daret occaſionem. Mentitur autem & de iuramento, quod iuremus per Deum factorem cœli & terræ & maris, nulli Iudæos fauturos alienigenæ, & maximè Græcis. Oportebat autem mentientem abſolute dicere, nulli fauturos alienigenæ, & magis Ægyptiis: ſic etenim ab initio poterant eius figmenta de iureiurando congruere, ſi ab Ægyptiis vtique patres noſtri non propter malignitatem ſuam, ſed propter calamitates expulſi ſunt. A Græcis autem plus locis quam ſtudiis ſumus abiuncti, ita vt nullæ inter nos & illos inimicitiæ & æmulationes eſſe noſcantur. E diuerſo namque multos eorum ad noſtras leges contigit acceſſiſſe, quorum quidā permanſere, quidam vero perdurare non ferentes, denuo receſſere. Hoc tamen inſiurandum nunquam ſe quiſquam audiſſe meminit apud nos habitum, ſed ſolus Apion (vt videtur) audiuit. Ipſe namq; id compoſuit. Magna ergo admiratione eximia Apionis prudentia, vel ob hoc quod mox dicetur, digna eſt. Hoc enim eſſe affirmat indicium, quia neq; legib. iuſtis vtamur, nec Deum colamus vt conuenit, ꝙ diuerſis gentibus ſeruiamus, & calamitates quaſdam circa ciuitatem ſuſtineamus, cum vtique principalis ciuitas Romanorum ſit, cuius ciues ſoli ab initio regnare atq; non ſeruire conſueuerunt. Quis etenim horum magnanimitati valeat obſiſtere? Nullus etenim aliorum poteſt dicere ſermonem quem Apion locutus eſt, quando paucis contigit in principatu continue præſidere, & non rurſus aliis facta mutatione ſeruire. Plurimæ namq; gentes aliis obedire coactæ ſunt: ſoli autem Ægyptii, eo quod refugiant (ſicut aiunt) in eorum prouinciam Dii, atq; ſaluentur migtantes in effigies beſtiarum honorem præcipuum inuenerunt, vt nulli famularentur horum qui Aſiam Europam-

Dora Phœnicia ciuitas, & nō Idumææ.

Ianua tē̄pli.

Mendacij de iuramento depulſio.

Apion Iudæis ſeruitutem exprobrat.

que tenuere: qui ſcilicet vnam diem ex æuo totius ſeculi non habuere libertatem, neq; apud indigenas dominos, neque apud externos. Nam quemadmodum eis vſi ſint Perſæ, non ſemel ſolummodo, ſed frequenter vaſtantes vrbes, templa euertentes, putatos apud eos interficientes Deos, improperare non ſtudeo. Non enim conuenit ſtultitiam nos indocti Apionis imitari: qui neque caſus Athenienſium, neq; Lacedæmoniorum animo ſuo cōcepit, quorum hos quidem fortiſſimos, illos religioſiſſimos, omnes affirmant. Taceo Reges pietate celebres, inter quos Crœſum, quam diuerſis vitæ ſunt calamitatibus ſauciati. Taceo incenſam Athenienſium arcem, templum Epheſinum & Delphicum, aliaque multa: hic nemo calamitatem paſſis, ſed potius inferentibus intulit improperia. Nouus autem accuſator noſtrorum Apion inuentus eſt, malorum ſuorum apud Ægyptum geſtorum prorſus oblitus. Sed Seſoſtris eum, quem refert fabula Regem fuiſſe Ægypti, vt creditur, excæcauit.

Dauidis & Salomonis potentia.

Veruntamen poſſumus & nos dicere noſtros Reges Dauid & Salomonem, qui multas ſubdidere gentes. Sed de his modo ſuperſedendum eſt: quæ vero cunctis nota ſunt, Apion modis omnibus ignorauit: quoniam Perſis, & poſt illos principibus Aſiæ Macedonibus, Ægyptii quidem ſeruiere, nihil differentes à famulis. Nos autem liberi conſiſtentes, etiam ciuitatum in circuitu poſitarum, tenuimus principatum annis viginti & centum, vſque ad Pompeium Magnum. Et dum vniuerſi Reges ſunt expugnati à Romanis, omnium ſoli propter fidem ſuam maiores noſtri & ſocii & amici fuere. Sed viros mirabiles non præbuimus, velut quarundam artium inuentores, & ſapientia præcellētes: & inter hos enumerat Socratem, & Zenonem, & Cleanthem, & alios huiuſmodi.

Apion ſeipſum laudat & magnificat.

Deinde quod potius eſt mirandū, ſemetipſum his adiecit, & beatificat Alexandriam, quia ciuem talem habere meruit, quod rite facit. Oportebat enim vt ipſe ſui teſtis exiſteret, qui aliis omnib. ſic importunus & callidus eſſe videbatur, & vita verboque corruptus. Quapropter recte quilibet Alexandriæ condolebit, ſi ſuper iſto aliquid magni ſapuerit. De viris autem qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores, ſciunt qui voluerint noſtræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua vero quæ in accuſatione conſcripta ſunt, dignum erat forte ſine ſatisfactione relinquere, vt ipſe ſui potius & aliorum Ægyptiorum accuſator extaret.

Cur Iudæi animalia conſueta ſacrificēt, nec carnibus ſuillis veſcātur.

Queritur enim eo quod animalia cōſueta ſacrificemus, & non veſcamur carnibus ſuillis: ſed & circumciſionem genitalium vehementer irridet. De noſtrorum quidem animalium peremptione, communio nobis eſt cum aliis hominibus vniuerſis. Apion autem ſacrificantes non redarguens, indicat ſemetipſum genere eſſe Ægyptium. Non enim Græcus ſi eſſet aut Macedo, hoc moleſte ferret. Iſti enim vouent ſacrificare hecatombas ſuis Diis, & Sacerdotibus vtuntur ad epulas. Quæ cum ita ſint, non propterea contigit mundum animalibus deſolari, quod Apion expauit. Qui tamen ſi ſolennitates Ægyptiorum ſequerentur, mundus deſertus quidem eſſet hominibus, ferociſſimis autem beſtiis impleretur: quas iſti iudicantes Deos, diligenter enutriunt, quod ſi quis eum conſuleret, quos putaret omnium Ægyptiorum eſſe ſapientes atque Deicolas, ſacerdotes ſine dubio fateretur.

Ægyptiorum ſacerdotes circumciduntur, & a porcinis carnis abſtinent.

Hæc enim duo dicunt ſibimet ab initio à Regibus eſſe præcepta, vt Deos colant, & ſapientiam diligant: quod illi facere præcipue iudicantur: qui tamen & circumciduntur omnes, & à porcinis abſtinent carnibus. Sed neque vllus alter Ægyptiorum cum eis Diis ſacrificare dignoſcitur. Cæcus igitur fuit Apion quando pro Ægyptiis noſtras detractiones componens, illos videtur potius accuſare: qui non ſolum vtuntur ſolennitatibus, quas in nobis culpat iſte; ſed etiam alios circumcidi docent, ſicuti dixit

Herodotus. Vnde recte mihi videtur Apion, propter patriæ ſuæ leges pœnas dediſſe blaſphemiæ. Etenim neceſſario circumciſo circa genitalia vulnera ei facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene ſapientes in legibus propriis circa pietatem integre permanere, & aliorum minime carpere. Iſte vero ſuas quidem leges effugit, de noſtris vero mentitus eſt. Hic itaque terminus vitæ fuit Apionis. Sed & noſter hic iam finem liber accipiet. Quoniam vero & Apollonius Molon, & Lyſimachus, & alii quidam, tam per ignorantiam quam per inſaniam de legiſlatore noſtro Moſe, & legibus verba protulere, nec iuſta nec vera: dum ille quidem velut mago atque fallaci derogant, leges autem malitiæ apud nos nulliuſque virtutis affirmant eſſe doctrices, volo breuiter & de omni conuerſatione noſtra, & de particulari (ſicut potero) proferre ſermonem. Reor enim fore manifeſtam, quia & ad pietatem & ad conuictum vniuerſalemque humanitatem, inſuper ad iuſtitiam laborumque tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges poſitas habeamus. Rogo tamen lectutos, vt non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim propoſui laudes conſcribere noſtrorum: ſed aduerſus eos, qui nos plurimum & fallaciter accuſarunt, ſatisfactionem hanc puto eſſe iuſtiſſimam. Proinde accuſationem Apollonius non continue, ſicut Apion, inſtituit, ſed diſperſim. Quippe qui aliquãdo quidem nos ſine Deo & hominibus odioſos appellat, aliquando vero formidinem nobis improperat: & è diuerſo, rurſus aliquando de audacia gentis noſtræ queritur. Dicit autem etiam ſtultiores Barbaris: & propterea nullum inuentum nos ſolos vitæ vtile reperiſſe. Hæc autem omnia manifeſte redarguuntur, dum vniuerſa, contra quam ab eo ſunt dicta monſtrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate geſta. Si vero coactus fuero facere mentionem legum contrariarum apud alios conſtitutarum, in culpa illi ſunt, qui noſtras ſolennitates tanquam peiores cum aliorum conferunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neque quia non eas habeamus leges, quarum ego capita & ſummas ad redarguendum poſiturus ſum: neque quia non præcipue in legibus propriis perduramus. Paulo ergo altius exorſus, volo primum dicere, quod eis qui ſine lege & ordine viuunt, hi qui ordinis & communium legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, recte manſuetudine atque virtute præſtare dicendi ſunt. Denique conantur ſinguli eorum geſta ſua ad antiquitatem referre, vt non imitatores aliorum videantur exiſtere, ſed ipſi potius aliis legitime viuendi duces fuiſſe. His igitur huncin modum ſe habentibus, virtus legiſlatoris eſt meliora conſiderare: & his qui vſuri ſunt legibus, quas potuerit, ſatisfacere, quia rectæ ſunt. Populi vero eſt, vt in omnibus quæ conſtituta ſunt, perduret: & neque felicitate procedente, neque calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur noſtrum legiſlatorem, quoslibet qui memorantur legiſlatores antiquitate præcedere. Lycurgus enim & Solon, & Zaleucus Locrenſis, & omnes qui apud Græcos mirabiles ſunt, nouelli atque recentes, quantum ad illum comparati, eſſe noſcuntur: quando nec ipſum nomen legis fuiſſe olim apud Græcos agnoſcitur. Teſtis Homerus eſt, qui nuſquam in opere ſuo hoc vſus eſt nomine. Non enim ſecundum legem, ſed indiffinitis ſententiis, & Regum præceptionibus, populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permanſere, tantum moribus vtentes, & non ſcripto, & multa horum ſemper ſecundum euentum caſuum permittentes. Noſter vero legiſlator antiquus exiſtens (hoc etiam vndique manifeſtum eſt, etiam apud eos clarum, qui ſemper contra nos loquuntur) & ſemetipſum præbuit optimum principem popu-

Mors Apionis.

Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio.

In quibus Apollonius Iudaeos accuſat.

Ordinis et communium legũ amatores mãſuetudine atque virtute præſtãt.

Moſes quoslibet legiſlatores antiquitate præcedit.

Nomos; Lex, hoc vocabulũ nuſquam apud Homerum reperitur.

Moſis vita.

lorum conſultoremque, & inſtructionem totius legis vitę conſtringens, eis ſuaſit hanc libenter excipere, & firmiſſime inclyta ſcientia cuſtodire. Primum autem eius magnitudinis opera videamus. Ille namque progenitorum noſtrorum relinquentium Ægyptum, & ad terram propriam remeantium, multa millia ſumens, ex plurimis & impoſſibilibus rebus cautiſſime liberauit: nam & inaquoſam eos & multum arenoſam oportebat tranſire viam, bellaque deuincere: & filios ac vxores; prædamq; bello ſeruare: in quibus dux egregius & conſiliarius ſapientiſſimus, & tutor veraciſſimus fuit vniuerſorum. Omnem ſiquidē multitudinem à ſemetipſo pendere fecit, & cum omnia quę vellet perſuadere poſſet, in nullo horum vindicauit ſibimet poteſtatem: ſed in quo maxime tempore poteſtatem ſibimet artogant & tyrannidem præſules rerum, & populum frequenter plurima iniquitate viuere conſuefaciunt, in hac ille potentia conſtitutus, è diuerſo magis iudicauit agendum pie, & plurimam exhibere aliis æquitatem, ipſe virtutem præcipuam ſe credens cunctis oſtendere, & ſalutem firmiſſimam præbere ſequacibus bona voluntate. Et maximis actibus in ſingulis caſibus vſus eſt. Quapropter recte iudicabat, ducem atque conſultorem ſe Deum habere: & primitus ſibimet ſatisfaciens, quia ſecundum illius voluntatem vniuerſa gereret atque tractaret, credidir modis omnibus oportere, vt etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui Deum reſpicere ſuam vitam credunt, delinquere non præſumunt. Huiuſmodi quidem noſter legiſlator fuit, non Magus, non fallax, ſicut derogatores iniuſte pronunciant: ſed quales apud Græcos gloriantur fuiſſe Minoem, & poſt eum legiſlatores alios. Namque quidam eorum leges poſitas à Ioue dicebant, alii vero eas in Apollinem & vaticinium Delphicum referebant, ſiue pro veritate hoc credentes, ſeu facile perſuadendum iudicantes populo. Qui vero præcipuas leges inſtituerint, vel qui iuſtiſſime de Dei fide cognouerint, licet hoc ex ipſis legibus facta comparatione conſpicere. Iam enim de ipſis tempus eſt diſputādi. Igitur infinitæ quidem particulatim gentium atque legum apud cunctos homines differentiæ ſunt. Alii ſiquidem monarchis, alii vero populo poteſtatem Reipub. commiſere. Noſter vero legiſlator nihil horum intendens, veluti ſi quis hoc dicendo menſuram tranſcendat verbi, diuinam Rempublicam declarauit: Deo principaliter conuerſationem noſtram atq; poteſtatem excellenter aſſignans, & ſatisfaciens eum cunctos inſpicere; tanquam cauſam bonorum omnium vniuerſis hominibus exiſtentem: & quæcunque contigit eos in anguſtiis ſupplicaſſe, illius non latuiſſe voluntatem, neque quicquam eorum quæ geſſere, vel ſi quid aliquis apud ſemetipſum potuit cogitare. Vnum vero eum eſſe monſtrauit, & ingenitum, immutabilem per tempus, æternum, & omni ſpecie mortali pulchritudine differentem, & ipſum nobis notum: qualis autem ſit ſecundum ſubſtantiam, prorſus ignotum. Hæc itaque de Deo ſapuerūt prudentiſſimi Græcorum: qui quidem quod eruditi ſint, illo vtique ſciendi præbente principia, nunc dicere prætermitto: quod autem hæc optima & congrua Dei naturæ atque magnificentiæ ſint, valde teſtantur. Pythagoras enim, & Anaxagoras, & Plato, & poſt illos philoſophi Stoici, & pene cuncti, videntur de diuina ſapuiſſe natura. Sed hi quidem ad breue philoſophantes, populo ſuperſtitionum opinionibus iam præoccupato veritatem dogmatis proferre timuere. Noſter vero legiſlator opera præbens conſona verbis ſuis, non ſolum his qui cum eo erant ſatisfecit, ſed etiam qui ex illis ſemper erant naſcituri, hoc immutabiliter inſpirauit, & cauſam legiſlationis ad vtilitatis modum ſemper addurit. Non enim partem virtutis Dei culturam dixit, ſed huius partes alias eſſe

Moſes ducem atque conſultorē Deum habet.

Origo Legū apud Græcos.

Quid Græcorū prudentiſſimi de Deo ſapuerūt.

Moſis & aliorū legiſlatorū comparatio.

perſpexit atque conſtituit: hoc eſt, fortitudinem, iuſtitiam, & mutuam in omnibus ciuium concordiam. Cunctæ namque actiones & ſtudia, vniuerſique ſermones, ad diuinam referuntur per omnia pietatem. Non enim hoc inexaminatum aut infinitum vlterius dereliquit. Duo ſiquidem ſunt totius diſciplinæ & moralis inſtitutionis modi, quorum vnus quidem ſermone doctor eſt, alter vero exercitatione morum: quę cum ita ſint, alii quidem legiſlatores ſentiendo ſunt diſcreti, & alterum horum modum ſibi placitum aſſumentes, alterum reliquerunt. Sicuti Lacedæmonii quidem & Cretenſes moribus erudiebantur, non verbis: Athenienſes vero, & pene omnes alii Græci, quæ quidem oportet agi præcipiebant ſuis legibus: aſſueſcere vero ad hæc operibus, minime valuere. Noſter autem legiſlator hæc ambo multa diligentia coaptauit. Nam nec exercitationes morum omiſit non traditas, neque leges ſermone reliquit incomptas. Sed mox à primo inchoans cibo, & vnicuiq; diæta conuenient, nihil neque minimarum eſcarum ſub poteſtate voluntatis vtentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abſtineri, & qui ſumendi ſunt, vel que diæta communis eſſe videatur, necnon & de operibus labore ſimul & requie, terminum atq; regulam poſuit legem: quatenus veluti ſub patre atq; domino viuentes, neque volentes quicquam neque per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus pœnam poſuit, ſed optimam & neceſſariam correptionē monſtrauit legem. Quapropter non ſemel audire, nec ſecundo vel ſæpius: ſed in vnaquaq; ſeptimana, alia opera relinquentes, ad legis auditionē congregari præcepit vniuerſos, eamque perfecte condiſcere, quod ſcilicet omnes legiſlatores reliquiſſe noſcuntur. Et in tantum plurimi hominum abſunt, vt ſecundum proprias leges viuant, vt pene eas ignotent. Et cum peccauerint, tunc agnoſcunt ab aliis, quam legem probantur eſſe præuaricati. Sed etiam viri maxima cum gloria & principalia gubernantes, profitentur ignorationem. Doctos namque ſibi faciunt aſſidere ad diſpenſationem rerum, & peritiam legum habentes. Noſtrorum vero quemlibet ſi quis leges interroget, facilius quam nomen ſuū recitat. Vniuerſas quidem mox à primo ſenſu eas diſcentes, in animo velut inſcriptas habemus. Et rarius quidem quilibet tranſgreditur: impoſſibile autem eſt ſupplicium deuitare peccantem. Hoc itaque primum omnium mirabilem conſonantiam nobis inſtituit. nam vnam quidem habere & eandem de Deo ſectam, vita vero ac moribus differre nihil ab inuicem, optimam moribus hominum poteſt celebrare concordiam. Apud nos etenim ſolos, neque de Deo quilibet ſermones audiet alterutris aduerſarios, ſicut multa ſimilia apud illos fieri comprobantur; cum non ſolum à vulgaribus quod viſum fuerit vnicuique proferrur, ſed etiam apud quoſdam philoſophorum hoc crebro præſumitur: quando alii quidem totam Dei naturam ſermonibus perimere tentauere, alii vero eius prouidentiam ab hominibus abſtulere: neque in ſtudiis vitæ differentia vlla conſpicitur, ſed communia quidem opera omnium apud nos exiſtunt: vnus vero de Deo ſermo concors eſt, aſſerens illum cuncta reſpicere. Sed etiam de ipſius vitæ ſtudiis, & quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci, à mulierib. noſtris & à ſeruis quilibet audient. Pro qua te illatas nobis calumnias à quibuſdam, cur non exhibeamus viros innumeros nouorum operum ſeu verborum, contigit oriri. Alii ſiquidem in nulla re paterna perdurare optimum eſſe putant, & præcipuæ tranſgreſſoribus ſapientiæ robur aſſignant. Nos autem è diuerſo, vnam eſſe prudentiam atq; virtutem exiſtimamus, nihil penitus vel facere vel cogitare contrarium his quę antiquitus ſancita noſcuntur: quod ſcilicet indicium legis eſt opti-

Duo totius diſciplinæ & moralis inſtitutionis modi.

Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionē congregari præcepit.

Conſonantia Iudæorum in religione & vita.

mo fœdere conſtitutæ. nam ea quæ nunc non habent modum, experimento ſæpe corrupta redarguuntur. Apud nos autem, qui credimus ab initio poſitam legem diuina voluntate, nihil aliud pium eſt, quam hanc ſub integritate reſeruare. Quis enim eius quicquam mouere poteſt, aut quid melius adinuenit? vel quis ab aliis tanquam præcellentius ad ſtatum Reipub. noſtræ aliquid transferre poteſt? aut quæ poterit eſſe melior atque iuſtior, quam ea quæ Deum quidem principem omnium eſſe confirmat:

Qui homines ad ſacerdotium electi.

ſacerdoribus autem in communi quidem res præcipuas diſpenſare permittit: ſummo vero Pontifici aliorum ſacerdotum Principatum competenter iniungit? quos vtique non diuitiis, neque aliis quibuſdam ſpontaneis auiditatibus præcellentes legislator ad culmen huius honoris inſtituit. ſed quicunque ſapientia vel temperantia aliis præſtare noſcuntur, eis præcipue culturam diuinæ placationis iniunxit. Apud hos igitur, & legis & aliorum ſtudiorum integra diligentia cuſtoditur. Contemplatores etenim omnium atque iudices contemptionum, & punitores culpabilium ſacerdotum eſſe decreti ſunt. Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc ſanctius, vel qui honor Deo potius cooptabitur, cum omnis quidem populus ſit præparatus ad pietatem, ſumma vero diligentia ſacerdotibus ſit indicta, & velut quædam feſtiuitas gubernetur vniuerſa Reſpublica? Cum enim myſteria ſua numero paucorum dierum alienigenæ cuſtodire nequeant, ea videlicet ſacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, & incommutabili voluntate ſolennitatis opus per omne ſeruamus æuum. Quæ igitur ſunt præcepta vel interdicta ſimplicia, ſiue nota dicamus.

De Deo & prouidentia diuina.

Primum quidem de Deo eſt, dicens: DEVS habet omnia, perfectus, beatiſſimus, ipſe ſibi cunctiſq; ſufficiens, principium & medium & terminus: inter omnia operibus quidem & muneribus clarus, & omni re manifeſtior: forma vero & magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis nanque materies cõparata eſt ad huius imaginem, licet ſit precioſa, tamen pro nullo eſt: cunctaque ars ad illius imitationis inuentum, extra artem eſſe cognoſcitur: nihil ſimile neq; videmus neque poſſumus ſuſpicari, neq; conicere.

Opera Dei.

Sanctus eſt videmus eius opera, lumen, cœlum, terram, ſolem, lunam, flumina, mare, animalium nationes, prouentus fructuũ: hæc Deus fecit, non manibus, neq; laboribus, neq; quibuſdam indiguit ſibi cooperantibus: ſed ipſo volente bona repente facta ſunt. Hunc homines conuenit vniuerſos ſequi, eumq; placare exercitatione virtutis. Modus enim diuinæ placationis iſte ſanctiſſimus eſt. Vnum templum vnius Dei, commune omnium communis Dei cunctorum. Gratum namq; ſemper eſt omne quod ſimile eſt. Hunc placant quidem ſacerdotes ſemper, præcedit vero iſtos primus ſecundum genus: qui ante alios ſacerdotes ſacrificabit Deo. cuſtodiet leges, de dubiis iudicabit, & puniet lege conuictos. Huic quiſquis non obedit, ſupplicio ſubiacebit, tanquam qui in ipſum Deum impie geſſerit.

Hoſtiæ veteris teſtamenti.

Hoſtias immolat, non ad crapulam noſtram vel ebrietatem attinentes. hæc enim non placent Deo quæ res occaſio potius iniuriarum ſimul & expenſarum eſt. Deus enim temperatos, ordinatoſque, & boni generis diligit: & vt præcipue ſacrificantes caſte viuamus. In ſacrificiis autem pro communi ſalute primum oportet orare, deinde ſingulos pro ſemetipſis, quoniã omnes ſocij ſumus. Et qui hoc conſortiũ ſuæ vitæ præponit, maxime Deo gratus eſt. Supplicatio vero fit ad Deum votis ac precibus, non vt bona præſtet: hæc enim ipſe ſponte contulit vniuerſis, & in medio depoſuit: ſed vt hæc ſuſcipere valeamus, ſuſcipienteſque ſeruemus.

Purificationes in ſacrificiis.

Purificationes quoque in ſacrificiis lex decreuit, à cubili, à lecto, à congreſſu vxorio, & alia multa, quæ conſcribere longiſſimum eſt. Huiuſmodi ergo de Deo,

& eius placatione ſermo eſt, ipſe autem ſimul etiam lex eſt. Quid autem de nuptiis? Solam nouit lex permixtionem naturalem cum coniuge, ſi tamen filiorum cauſa procreandorum agatur. Maſculorum vero cum maſculis iudicauit inimicas, & tentantes talia morte decreuit dignos. Nubere vero iubet, non reſpicientes ad dotem, neque violenter arripere, ſed neque dolo vel fallacia ſuadere. Diſpenſationem vero potius fieri per eum, cuius noſcitur eſſe poteſtatis, & per cogitationem opportunam. Mulier autem inferior, inquit, eſt viro per omnia. Obedit igitur non ad iniuriam, ſed vt ſit ſub regimine conſtituta. Deus enim viro poteſtatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum ſolummodo. alterius vero experientiam habere nequiſſimum. Si quis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis: neque ſi fecerit vim virgini alteri deſponſatæ: neque ſi ſuaſerit nuptæ, aut filios nutrienti. quæ omnia lex præcepit. vniuerſis autem mulieribus interdixit, vel celare quod natum eſt, vel alia machinatione corrumpere filios. Infanticida enim eſſet animas demoliens, & genus imminuens. Igitur ſi quis ad concubitum, corruptionemque tranſiret, immundus eſt. Oportet autem etiam poſt legalem commixtionem viri, mulieres lauari. Hoc enim partem animæ polluere iudicauit: inflata namque corporibus vulneratur. Dumq; hoc fit, aquam propter purificationis cauſam talibus imperauit. Sed neque in filiorum natiuitatibus conceſſit epulationes aggregari, & fieri occaſiones ebrietatis: ſed temperatum eſſe repente principium. Iuſſitque literis erudiri propter leges, & noſſe progenitorum actiones, vt actus imitentur: & cum legibus educati, neq; tranſgrediantur, neq; cogitationem ignorationis habere indicentur. Proſpexit autem etiam funeribus mortuorum, vt neq; ſumptuoſæ ad ſepeliendum celebreutur exequiæ, neque inſignium fabrica ſepulchrorum. ſed neceſſaria quidem circa elationem funeris imperauit domeſticos adimplere: omnibus autem viuentibus legitimum eſſe conſtituit, vt aliquo moriente & cōcurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domeſticos funere celebrato: vt longe procul ſint, quaſi videantur mundi eſſe. Cum autem aliquis fecerit homicidium vel ſponte vel inuitus, ne horum quidem pœnam tacuit. Parentum honorem poſt Deum eſſe conſtituit: & qui non repenſat eorum gratiæ, ſed in qualibet parte contriſtat, præcepit eſſe lapidandum. Iubet etiam ſenioribus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis ſenior Deus eſt. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitiæ ſunt apud Deum, cui omnia non creduntur. & licet aliquę inimicitiæ prouenians, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbiter munus acceperit, morte mulctatur, deſpiciens quod iuſtum eſt, & auxilium reis offerens. Quod quiſquam non poſuit non auferat, & aliena nō tangat. mutuans non accipiat vſuras. Hæc, & his multa ſimilia, communionem continent noſtrorum inter alterutros. Quomodo autē etiam de domeſtica cura circa alienigenas habenda docuerit legiſlator, referri dignum eſt. videbitur enim omnibus optime proſpexiſſe eum, illo ita ſentiente, neque propria corrumpamus, neq; participari rebus noſtris volentibus inuideamus. Quicunque enim volunt ſub noſtra conuerſari lege, accedentes ad eam cum munificentia ſuſcipit, non genere ſolummodo, ſed etiam voluntate vitæ putans eſſe conſortium. Eos autem qui obiter adueniunt, miſceri ſolennitatibus noluit, alia tamen exhibenda conſtituit. Idem omnibus præbendum, ignem, aquam, cibū: iter oſtendere, nō ſpernere aliquem inſepultum. Mitiſſime etiā circa hoſtes quæ ſunt agenda ſanciuit, vt neq; terra eorum exuratur, neque arbores fructiles incidantur. Sed etiam ſpoliari eos qui in bello cecidere, interdi-

De nuptiis.

Pœna vim inferentis virgini.

Purificationes corporum.

De funeribus mortuorum.

Honor parentum.

Cōtra furtum & vſuras.

Circa hoſtes quomodo agendum.

xit: & captiuis proſpexit, quatenus eorum amoueatur iniuria, & maxime fœminarum. Sic autem eximie nos manſuetudinem atque clementiam ſtuduit edocere, vt etiam de animalibus irrationalibus non taceret: ſed horum tantummodo vtilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia cauſa prohibuit. Quæcunque enim veluti domeſtica oriuntur in ædibus, hæc interdixit occidi: ſed neque parentes denique præcipit vna cum pullis auferri. Et licet hoſtilia ſint animalia laborum ſocia, eis tamen parcendum eſſe ſanciuit. Sic vndique ea quæ ad manſuetudinem pertinent obſeruauit: doctrinalibus quidem, ſicuti prædictum eſt, legibus vtens, & alia rurſus contra tranſgreſſores cauſa punitionis ſine excuſatione defigens.

Repetitio præceptorum legis.

Multa namque in plurimis cauſis tranſgredientium, mors eſt. Si adulterium cōmiſerit aliquis, ſi vim puellæ fecerit: ſi maſculi turpe tentamentum præſumpſerit, aut patiatur ſuſtinere tentatus. Similiter autem eſt lex ineuitabilis & in ſeruis, ſed etiam de menſuris, vel ſi quis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de iniuſta venditione: ac fraude ſi quis vel detraxerit alienam rem, aut quod non poſuit abſtulerit, cohibendi hi ſunt vindicta, non quali apud alios, ſed valde maiori. de iniuria vero parentum, vel impietate quæ ſit in DEVM, ſi vel tentet hoc aliquis, mox peribit.

Præmium obedientium legi.

At his qui ſecundum legem vniuerſa faciunt, præmium tribuitur non aurum, non argentum, neque corona lapillis distincta: ſed vnuſquiſque teſtem habens conſcientiam ſuam, valde proficit, legislatore prophetante, & DEO fidem condonante firmiſſimam his qui ſeruant leges: & licet pro his mori contingat, concurrunt tamen alacres ad occaſum, ſperantes fore vt vita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaque nunc hoc me conſcribere, niſi opera eſſent omnibus manifeſta: quoniam ſæpenumero multi noſtrorum progenitorum, ne vel ſermonem ſolummodo extra legem proferrent, omnia paſſi ſunt viriliter ſuſtinere.

Duratio legū apud Iudæos.

Quin & ſi ignota gens noſtra omnibus hominibus eſſet, nec palam eſſet voluntaria noſtra legum obſeruatio, ſi Græcis aut legiſſe ſe in hiſtoriis aliquis narraret, aut in orbe incognito reperiſſe, homines talem tamque honeſtam de Deo opinionem habentes, atque in talibus legibus multis ſeculis conſtanter permanentes, omnes reor demiraturos, propter continuas quæ apud ipſos ſunt mutationes. Denique eos qui conſcribere proxime de Republica & legibus tentauere, tanquam de incredibilibus compoſitionibus quidam frequenter accuſant, dicentes, quoniam impoſſibilia ſumpſerint argumenta. Et alios quidem taceo philoſophos, quicunque huiuſmodi negotium in ſuis conſcriptionibus habuere.

Plato mirabilis apud Græcos.

Plato autem mirabilis apud Græcos, tanquam & honeſtate vitæ præcedens, & virtute ſermonum & perſuaſione philoſophiæ cunctos excellens, ab his qui ſibi videntur præſtantes, in rebus ciuilibus, perpetuo pene illuditur, cauillisque comicis traducitur. cum vtique qui illius verba conſiderauit, frequenter & facile reperiat, quæ etiam conſuetudini plurimorum proxima eſſe noſcuntur. Ipſe ſiquidem Plato confeſſus eſt, quia veram de Deo opinionem propter ignorantiam plebis proferre ſecurum non eſt. Sed Platonis quidem verba vana eſſe putant, & multa licentia compoſita atque conſcripta:

Lycurgus Lacedæmoniorū legislator.

maxime vero legislationem Lycurgi mirantur, & Spartam cuncti concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore perdurarit. Ergo hoc manifeſtum virtutis indicium eſt, in legibus permanere. Si vero Lacedæmonios admirantur, illorum tempus conferant, cum amplius duobus millibus annorum noſtræ Reipub. ſuper hæc ſciant, quoniam Lacedæmonii quidem omni tempore quo habuere libertatem, perfecte viſi ſunt cuſtodiſſe leges: cum vero circa eos factæ ſunt fortunæ muta-

tiones, pene cunctatum legum obliti ſunt. Nos autem multis caſibus euolutis propter Regum Aſiæ mutationes, neque in nouiſſima mala venientes à legibus ſumus alienati: non vacationis, nec epulaionis cauſa ſeruantes eas: quando ſi quis conſiderare voluerit multo ampliori teſtimonio maiores excubias & labores nobis quam Lacedæmoniis videbit impoſitos. Illi ſiquidem neque operantes terram, neque circa opificia exercitium habentes, ſed ab omni operatione remiſſiores, pingues, & corpore pulchri in ciuitate degebant, aliis miniſtris in omnibus vitæ neceſſariis rebus vtentes & eibum paratum ab illis accipientes, ſolum opus bonum atque æquum iudicantes, quiduis facere, & pari quatenus præualerent aduerſus omnes, contra quos bella ſuſciperent: quod autem ne hoc quidem adipiſci potuerunt, omitto dicere. Non enim ſinguli ſolummodo, ſed multi frequenter eorum ſubito legis præcepta negligentes, ſemetipſos cum armis hoſtibus tradidere. Putaſne & apud nos, non dico tanti, ſed dno vel tres agniti ſunt proditores effecti legum, vel mortem formidantes, non dico illam, facile quæ ſolet præliantibus euenire: ſed eam quæ eum multa corporum afflictione, & multa crudelitate videtur accidere. Quam (vt ego puto) quidam præualentes nobis non per odium ſubiectis impoſuere, ſed admirandum quoddam ſpectaculum videre volentes, ſi qui ſunt homines, qui vnum tantummodo credant eſſe peſſimum, ſi agere quicquam extra leges ſuas vel ſermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet, ſi mortem fortiſſime toleramus pro legibus, & vltra alios vniuerſos. Non enim quæ leuia videntur noſtris ſtudiis alij facile patiuntur, hoc eſt, operationem, cibique ſimplicitatem: & vt nihil fortuito, neque quod quiſque deſiderat veſcatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut ſplendide veſtiatur, aut ſine nobilitate vacet. Sed illud attendendum eſt, ſi gladiis vtentes, & hoſtes ab inuaſione fugantes, præcepta legis circa cibos ſuſtinere poſſunt. Nobis vero gratum eſt propter hæc legibus obedire, & in illis fortitudinis ſpecimen oſtendere. Eant nunc Lyſimachi & Molones, & quidam huiuſmodi alij ſcriptores, improbi ſophiſtæ, adoleſcentum deceptores, & quaſi prauiſſimis nobis derogare contendant. Ego ſane nolim de legibus alienis examinationem facere. Noſter enim mos eſt propria cuſtodire, non aliena potius accuſare. Et neque ridere neque blaſphemare debeamus eos, qui apud alios putantur Dij, aperte nobis legiſlator interdixit propter ipſam appellationem. De accuſatoribus autem per obiectiones ſuas nos increpare volentibus, tacendum non eſt, cum vtique non à nobis nunc ſermo compoſitus eos arguere videatur, ſed à multis probabiliter iam præmiſſus. Quis igitur eorum qui apud Græcos ſapientia ſunt mirabiles, non redarguit nobiliſſimos poetas & præcipue legiſlatores quoniam huiuſmodi ſectas de Deis ab initio populis inſeruere, dicentes eos numero quidem quantos ipſi voluere, ex alterutris vero & diuerſis natiuitatibus procreatos: Hos autem diuidentes locis & habitaculis tanquam genera animalium, alios quidem ſub terra, alios in mari, ſeniores autem eorum in tartaris vinctos eſſe dixere: quibus vero attribuere cœlum, his ſermone quidem patrem, operibus autem tyrannum atque dominum ſuperpoſuere. Propterea aduerſus eum conſtituere inſidias per vxorem, & fratrem, & filiam, quam ex eius capite fingunt generatam, vt alligantes eum appenderent, ſicut ipſe ille ſuum dicitur patrem. Hæc iuſte accuſatione digna conqueruntur, qui ſapientiæ virtute præcellunt. Hi ſuper hæc deridentes adiiciunt: Si Deorum alios quidem ephebos & adoleſcentes, alios autem ſeniores & barbatos eſſe credēdum eſt, alios conſtitutos ſuper artes, & quendam fabrum, aliam vero textricē, alium

Iudæorū & Lacedæmoniorū comparatio.

Leges graues Iudæorum.

Moſes Iudæis eos qui apud alios putātur Dij propter appellationem ridere aut blaſphemare interdixit.

Deorum apud gentiles ingens numerus.

Fabula de Ioue & Pallade.

vero peregrinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem cithazizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros ſeditiones effectas, & propter homines contentiones conſtitutas, vt non ſolum inter ſe alij aliis manus immitterent, ſed etiam ab hominibus vulnerati lugerent malaque perferrent: & quod ſuper omnia eſt luxurioſius, ſi intemperantia permixtionis vterentur: quomodo nō erit incongruum amores & concupiſcentias ad vniuerſos attinere, ſimul maſculos & ad

Iuppiter.

fœminas. Deinde fortiſſimus & primus eorum pater, ſeductas à ſemet ipſo, impręgnataſque mulieres, diruptas ſubmerſaſque ſpernit: & eos qui ex eo ſunt nati neque liberare poteſt fato conſtrictus, neque ſine lacrymis eorum perferre mortes. Bona ſunt hæc & his alia conſequentia, id eſt, adulteria in cœlo viſa, & ſic impudenter à Diis celebrata, vt iam alij inuidere ſe profiterentur in tali fœditate vincto. Quid enim alij facturi non eſſent, dum neque ſenior atque Rex valuiſſet impetum ſuum à mulierum permixtione retinere. Alij vero ſeruientes hominibus, & nunc quidem ædificantes cauſa mercedis, nunc vero paſcentes: alij autem malignorum modo inferno carcere colligati. Quem igitur ſapientium talia non accendant, vt hæc componentes redarguat, & multam ſtultitiam his credentium reprehendat? Alij vero & terrorem quendam vel metum, necnon & rabiem, atque ſeductionem, omneſq; peſſimas paſſiones in Dei natura fingere præſumpſere. Et horū quidem nobilioribus etiam ciuitates ſacrificare ſuaſere. Siquidem in multa neceſſitate conſiſtunt, vt quoſdam Deorum putent bonorum eſſe largitores, alios autem vocent aduerſarios, quando eos veluti malignisſimos homines muneribus atq; donis placare cōtendunt magnum

Iniquitatis atque delicti circa Deum cauſa.

quoddam malum ſe ſuſcepturos ab eis exiſtimantes, niſi mercedem eis ſtudioſe præbuerint. Quæ igitur cauſa eſt tantæ huius iniquitatis atque delicti circa Deum? Ego quidem arbitror, eo quod neque veram Dei naturam ab initio eorum legislatores agnouerint, neq; quantum percipere potuere, perfectam ſententiam diffinientes reip. tradidere: ſed velut aliud quiddam vilius neglexerunt, dantes poteſtatem Poetis, vt quos vellent Deos introducerent hæc omnia parientes: rhetoribus vero vt de repub. ſcriberent, & de peregrinis Diis decreta proferrent. Sed

Pictores & plaſtæ Deorum multitudinis autores.

etiam pictores & plaſtæ in hoc apud Græcos multam habuere poteſtatem, vt vnuſquiſque formam quam vellet ſecundum modum ſuæ opinionis exponeret, alius quidem ex luto quod vellet fingens, alius vero pingens. Opifices itaq; qui maxime putantur eſſe præcipui, ebur & aurum habent, ad hoc ſuæ ſemper nouitatis argumentum. Proinde apud eos priores quidem Dij florentes honoribus, ſenuerunt: alij vero noui clam introducti, religione potiuntur: & templorum alia quidem deſolata, alia vero nuper ſecundum hominum voluntatem ędificantur: cum contra oporteat opinionem de Deo, eiuſq; culturam immobili religione ſeruare. Apollonius ſiquidem Molon, vnus fuit ſtultorum atque tumentium. Eos autem qui vere in Græco philoſophati ſunt, neq; prædictorum aliquid latuit, neq; frigidæ allegoriæ cauſas ignorauere. quapropter illos quidem iuſte ſpreuere, & circa veram decentemque circa Deum opinionem nobis fuere cōcordes. Quod Plato reſpiciens, neque

Plato nullū Poetarū in Reipub. eſſe ſuſcipiēdum ſtatuit.

vllum quempiam Poetarum dicit in repub. eſſe ſuſcipiendum: & Homerum honorifice amouet, coronatum & vnguento delibutum, ne rectam opinionem de Deo fabulis forte deſtrueret. Præcipue namq; Plato noſtrum legislatorē imitatus eſt, in hoc quoq;, quod illud præcipue ſuis ciuibus imperauit, vt omnes perfecte ediſcerent leges, & ne fortuito aliquid extraneorum ciuibus miſceretur, ſed eſſet pura reſpublica, & in legum cuſtodia perduraret. Horum nihil cogitās Apollonius Mo-

lon, nos valuit accuſare, quoniam non recipimus eos, qui aliis ſunt opinionibus præoccupati: neque communicari patimur eis, qui alia vitæ conſuetudine degunt: cum neque hoc proprium noſtrum ſit, ſed commune cunctorum, non modo Græcorum, ſed etiam qui inter Græcos cautiſſimi fuiſſe noſcuntur. Lacedæmonij namque peregrinos etiam expellebant, & ſuos ciues peregrinari non ſinebant, corruptionem extra leges ex vtroque metuentes. Illorum igitur ciuius ſæuitiam poterit quilibet arguere, qui nulli neque conuerſationis neque cohabitationis ſuæ participationem exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non dignamur: participari vero cupientes quæ ſunt noſtra libenter ſuſcipimus: quod vtique reor indicium magnanimitatis atq; clementiæ. Sed deſino iam de Lacedæmoniis amplius diſputare. Athenienſes vero qui communem eſſe ſuam gloriantur omnibus ciuitatem, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignorauit. Hi namque vel verbo ſolummodo præter illorum legem, de Diis loquentes, ineuitabiliter punierunt. Cuius enim rei gratia Socrates eſt mortuus? non enim hoſtibus tradidit ciuitatem, neq; templa vaſtauit: ſed quia noua iuramenta iurauit, & quoddam dæmonium ſignificaſſe referebat, ſerio ſeu ludens, ſicuti quidam dicunt, propter hoc cicutæ poculo morte mulctatus eſt. Inſuper etiam corrumpere iuuenes eum accuſator aiebat, & conuerſationem latriæ legeſque contemnere. Et Socrates quidem ciuis Athenienſis, huiuſmodi tormēta ſuſtinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia, exiſtimantibus Athenienſibus ſolem eſſe Deum, ille eum ſaxum ignitum aſſeruit, paucorum ſententia morte damnatus eſt. Et aduerſus Diagoram Melium talentum decreuerunt, ſi quis occideret eum, quoniam eorum myſteria deridere ferebatur. Protagoras autem, niſi ſcito fugiſſet, comprehēſus occiſus fuiſſet, eo quod dubium de Diis Athenienſium conſcripſiſſe putabatur. Et quid oportet mirari, ſi circa viros fide dignos talia geſſiſſe noſcantur, qui neque mulieribus pepercere? Etenim Sacerdotem quandam interfecerunt quoniam eam quidam accuſauit peregrinos colere Deos. decretum autem aduerſus eos, qui peregrinum introducerent Deum, ſupplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege vtebantur, palam eſt, eo quod aliorum non crederent eſſe Deos. Non enim ſi crediddiſſent, ſeipſi fructu ex pluribus Diis priuaſſent. Quin & Scythæ cædibus gaudentes humanis, & paulùlum differentes à beſtiis: arbitrantur tamen ſua myſteria eſſe cuſtodienda: & Anacharſim ſapientia mirabilem apud Græcos, aduenientem interemerunt, quoniam videbatur Græcorum Deorum ad eos veniſſe pleniſſimus. Multos autem & apud Perſas inuenias pro hac cauſa tormentis affectos. Sed palam eſt, quoniam Apollonius Perſarum legibus congaudebat, illoſq; mirabatur: quippe cum Græci eorum fortitudinem atque concordiam vnanimitatis, quam habuere de Diis, mirati ſunt, hanc ſcilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam ſtudiorum omnium imitator extitit Perſicorum, vxoribus alienis contumelias faciens, filioſq; execans. Apud nos autem mors decreta eſt, ſi quis vel irrationabilia animalia hoc modo lædat: & ab his legibus non abducere neque timor potuit præpotentium poteſtatem, neque zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neque fortitudinem ideo exercemus, vt bella auaritiæ cauſa ſuſcipiamus, ſed vt legum iura ſeruemus: & cum alia detrimenta manſuete ſuſtineamus, ſi qui nos de legibus mouere tentauerint, tunc etiam vltra virtutem rebellare contendimus, & vſque ad calamitates nouiſſimas perduramus. Cur itaque nos alienas æmulemur leges, cum eas neque à legislatoribus ſuis ſeruatas eſſe videamus? Vel quomodo Lacedæmonij

Lacedæmonij, peregrinos expellunt.

Mos Atheniensium.

Socrates ciuis Athenienſis.

Anaxagoras.

Talentū 600. coronati.

Scythæ.

Mores Perſarum.

Iudæorū in lege cōſtantia.

Cōtra Legiſlatores gentiū.

non ſunt ob inhoſpitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Elienſes vero & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum maſculis, quam optime atque vtiliter facere ſe putabant. Ergo cum hæc ipſi omnino rebus efficerent, etiam ſuis legibus miſcuere: quod tantum aliquando valuit apud Græcos, vt etiam Diis ſuis maſculorum concubitum applicarent. eadem denique ratione germanarum nuptias retulere, huiuſmodi ſatisfactionem rerum incongruarum, & extra naturam pro libidine componentes.

Legiſlatorum iniuſtitia.

Deſino nunc de ſuppliciis dicere, & quantas ab initio præbuerint plurimi legislatores abſolutiones malignis hominibus, in adulterio quidem pecuniarum, in corruptione autem etiam nuptias ſancientes. Quantas autem occaſiones contineant de abnegatione pietatis, examinare longiſſimum eſt. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta eſt tranſgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & diuitiis & ciuitatibus, & bonis aliis priuati ſumus.

Legis apud Iudæos exacta obſeruatio.

Lex autem apud nos ſeruatur vſque ad mortem. Nullus vero Iudæorum, neque ſic procul aberat extra prouinciam, Regem quamuis acerbum ſic metuit, vt vltra vllum legis videatur timere præceptum. Igitur ſi propter virtutem legum taliter ergà eas affecti ſumus, cōcedant quoniam optimas leges habemus. Sin vero circa prauas nos leges iudicant perdurare, quid ipſi iuſtiſſime non patiantur, meliores non cuſtodientes opere ſanctiones?

Iudæorū leges antiquiſſimæ.

Quia igitur longinquitas temporis veriſſima creditur omnium eſſe probatio, hanc ego teſtem faciam virtutum legislatoris noſtri, opinioniſque quā ille de Deo contradidit. nam cum ſit infinitum tempus, ſi quis eum comparet aliorum legislatorum ætatibus, hunc vltra omnes inueniet. A nobis itaque declaratæ ſunt leges & cunctis aliis ſemper hominibus zelum ſui potius præbuerunt.

Leges gentium.

Primi quippe Græcorum, in ſpeciem quidem iura patriæ conſeruabant: ipſius autem Philoſophiæ tractatu illa ſecuti ſunt, de Deo ſimilia ſapientes, humanitateque vitæ communionem inter alterutros educentes. Quin etiam populi iam olim multum noſtram pietatem æmulantur: neque eſt ciuitas Græcorum vlla vſquam aut Barbarorum, nec vlla gens ad quam ſeptimanæ, in qua vacamus, cōſuetudo minime peruenerit, ieiuniaq; & candelabra accenſa: atq; etiam ciborum apud nos ſolēnia plurimi apud multos iugiter obſeruare conantur; inſuper imitari etiam concordiam, quam nos inter omnes obtinemus, & rerum communionem, & induſtriam in artibus, & perdurationem neceſſitatum habere pro legibus. Illud enim mirabilius eſt, quia abſque exactore huius obſeruationis, ipſa lex per ſe homines ita valuit obligare: & quemadmodum Deus in vniuerſo mundo conſiſtit, ita lex per cunctos ambulauit.

Epilogus huius libri.

Vnuſquiſque enim, ſi ſuam regionem domumque conſpiciat, his quæ dicuntur à me credere non recuſabit. Oportet igitur cunctorum hominum ſpontaneam malitiam reprehendere. aut enim volunt nos iſti aliena & praua iura, ante propria & meliora zelari: aut certe ſi hoc nolunt, quieſcant nobis per inuidiam accuſationes ingerere. non enim alicuius odio defendimus hanc cauſam, ſed noſtrum honoramus legislatorem, atque credimus quæ ab illo prophetata de Deo ſunt. Denique niſi intelligeremus ipſi virtutem legum, ac certe ob imitantium multitudinem præclare de eis ſentire cogeremur.

Cauſa, cur Ioſephus hos libros cōtra Apionē ſcripſerit.

Sed de legibus quidem & de Republ. noſtra certiſſimam feci narrationem in his quæ de Antiquitate conſcripſi. Nunc autem earum mentionem feci quantum neceſſarium fuit, neque aliorum vituperare iura, neque noſtra laudare proponens: ſed hoc agens, vt de nobis iniuſte conſcribentes, & contra ipſam veritatem impudentiſſime contendentes, arguerem. Arbitror itaque per hanc conſcriptionem abundanter me,

quæ promiſi compleſſe. Ibi enim oſtendi, hoc genus hominum contra quam calumniatores affirmant, eſſe antiquiſſimum: & multos veterum in conſcriptionibus ſuis memoriam habentium noſtri, teſtes exhibui. Dixere itaque Ægyptios fuiſſe progenitores noſtros: & oſtenſum eſt, quia in Ægyptum venerint aliunde. Deinde ſunt mentiri, quoniam exinde propter cladem corporis ſint expulſi: & apparuit quod voluntate & magnitudine fortitudinis ad propria ſint reuerſi. Alij vero tanquam nequiſſimo viro, legiſlatori noſtro derogare contendunt: cuius virtuti dudum quidem multi poſt illum, tempus vero longiſſimum perhibet teſtimonium. De legibus autem loqui ampliori ſermone, non fuit opus. Ipſæ namque per ſemetipſas apparuere piæ, & veriſſimam habentes intentionem: & non ad hominum odium, ſed ad rerum communionem potius inuitantes, iniquitatum inimicæ, cultriceſque iuſtitiæ, & luxum procul abiicientes, frugalitatem vero ac induſtriam erudientes, bellum cauſa auaritiæ neſcientes: fortes autem pro ſe eſſe populos præparantes, ad ſupplicia retribuenda ſemper ineuitabiles, vetbis nequaquam circumuenire faciles; præparationes ſemper operibus exequentes. Hæc enim nos ſemper opera manifeſtiora literis exhibemus. Quapropter ego confidens dico, quia plurium atque meliorum rerum, nos quam alij præceptores ſumus. Quid enim impræuaricabili impietate melius eſt? quid iuſtius, quam legibus obedire? quid vtilius, quam inuicem vnanimes eſſe, & neque in calamitatibus ab inuicem recedere, neque tempore felicitatum per iniurias diſcrepare: ſed in bello quidem mortem contemnere, in pace vero artibus aut agriculturæ vacare: & ſemper & vbique credere Deum reſpicere, & ſolum omnia gubernare? Hæc igitur, ſiquidem apud alios aut ſcripta ſunt primitus, aut ſeruata, firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti diſcipuli: Si vero nequaquam primitus extitere, his præcipue nos vtentes cognoſcimur, & primam eorum inuentionem noſtram fuiſſe declaramus. Apiones igitur & Molones, & quicunque mendacij derogatione congaudent, conuicti procul faceſſant. Tibi autem Epaphrodite, veritatem maxime diligenti, & per re ſimilia noſſe de noſtro genere cogitantibus, hic libellus conſcriptus eſſe dignoſcitur.

Breuis repetitio ſuperius dictorum

Intentio legum Iudaicarū.

Origo legum Iudaicarū.

FLAVII IOSEPHI CONTRA APIONEM

Libri ſecundi FINIS.

DES:

DES. ERASMVS ROTERODAMVS INTEGERRIMO, DOCTISSIMOQVE PATRI, HELIÆ MARCÆO MACCABÆTANO, honoratiſſimi Maccabæorum collegij moderatori, S. D.

VNIVS diecula opellam tibi non grauate dicaui, pater integerrime, recognito, & quoad licuit, emendato Ioſephi libello de ſeptem fratrum Maccabæorum, fortiſſimæque matris martyrio. Atque vtinam cumulatius tuo voto ſatisfacere potuiſſem. Nunc quoniam Græcus codex ad manum non erat, è Latinis Græca coniectans, mutaui nonnulla, ſed non admodum multa. Non falſo de ſe prædicat Ioſephus, ſeſe in Græcanici ſermonis facultate vſque ad eloquentiæ miraculum proceſſiſſe, quod ſane vel ex hoc libello perſpicuum erat, in quo vir ille ſingularem quandam orationis tum vim tum copiam declarauit, vt pulcherrimum facinus dictionis ornamentis æquaſſe videatur. Proinde diuus Hieronymus hoc opuſculum peculiari elogio valde elegans, Suidas ἐνάρετον πάνυ vocat. Ex vtroque titulum corruptum reſtituimus περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, id eſt, de imperatrice ratione: quod hæc ſit huius narrationis ſumma, rationem nihil in homine non præſtare, ſi dominetur cupiditatibus. Extat argumentum hoc in libris Maccabæorum, quos Hebræi licet non recipiant in canonem, inter ſacros tamen habent. Equidem iſti collegio multis aliis quoque nominibus celebri, tamen hoc præcipue gratulor, quod illi tam inſigni theſauro locupletari contigit. Quin magis vniuerſæ Coloniæ Agrippinæ magnopere cenſeo gratulandum, vrbi tot modis felici, verum haud alio titulo feliciori, quam quod vna tam multa, tamque eximia pietatis pignora gremio ſuo complectitur: felicior etiam futura, ſi quorum ſeruat reliquias, eorum virtu-

tes exprimat: & quorum poſſidet corpora, ab horum moribus non ſit aliena: nimirum ſi trium Regum pietatem, ſinceritate religionis imitetur: ſi vndecim millium virginum martyrio dignam puritatem, vitæ ſobrietate æmuletur: ſi fortiſſimos adoleſcentes Maccabæos, & inuicti pectoris viraginem, animi infracti conſtantia referat. Atqui hanc ſane meliorem felicitatis ſuæ portionem ipſa ſibi largiri poteſt, vel conduplicare. Tu perge quod facis, in martyrum illuſtranda gloria, ſimul & virtutis exemplar efficere commendatius, & vrbis veſtræ famam illuſtriorem, auguſtioremque reddere. Bene vale.

FLAVII IOSEPHI ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΥ, ID EST, DE IMPERIO rationis, libellus ſane quam eleganss à Deſ. Eraſmo Roterodamo recognitus, martyrium Maccabæorum graphice deſcribens.

MACCABÆORVM agones admiratione digniſſimos non oratorio ſermone, ſed noſtra potius eloquio, ad exhortationem noſtræ proſapiæ, Polybio Megalopolita id flagitante, tradere volui. Neceſſe eſt autem nobis in his rationem humanam paucis explicare, & paſſionem ipſam deliberandi aſſignare ſententiæ. Nam qui ad tolerandam omnem pro Dei gloria iniuriam ſemel dicauit animum, is martyrium mihi videtur impleſſe. Summi ergo meriti eſt, ſemel fixiſſe ſententiam, atque ideo, vt dixi, ratio principatum obtinet paſſionis: & ſi ſors perpetiendi deneget facultatem, pertulit tamen cuncta, quæ voluit pati. Quicunque igitur renunciare ſeculo volet, contentus præmiis cœleſtibus, primum debet conſilium ſobrietatis intrare, & excluſa inde radicitus gula, vel quę eſt illi comes laſciuia, cunctiſq; aliis id genus vitiis, quę mentem occupare ſolent, virtutis apicem conſcendat, præliaturus contra corporales poſtmodum labes, dolorem pariter & timorem: quorum vnum antequam incipias, alterum neceſſe eſt eſſe cum cœperis. Timorem enim ante excipis, quam ad illud veneris quod timebas: dolorem vero, cum ad id quod verebaris, adueneris. Multa in hac re exempla ſunt fortium militum Dei, quæ ſingula forte differerem, niſi mihi vnius vteri ornamenta ſufficerent: quos fœcundus ſanctæ matris partus, non eodem tempore, ſed eadem mente progenuit. Primum itaque eorum paſſionis autorem Eleazarum non ſilebo, deinde quas inter alia tormentorum genera mater ipſa pœnas pertulerit, non omittam: quamuis inter illos quis in paſſione primus, quiſue poſtremus ſit, humanus ſermo explicare non queat, ſed Dei ſit expectanda ſententia. Communiter ergo firmato mentis robore, inter ſe ſimiles plus mente, quam vultu fragilem hanc iudicarunt huius lucis vſuram: nec in ſeculi blandimentis vel in captanda aliqua vanæ huius ſalutis fraude, quicquam ſibi dulce poſuerunt: leuis apud illos, quamuis horridus tortor, moles, catenæ, & quælibet pœnarum acerbitas æſtimata oſtendebatur. Vt vero ad priora tractatus noſtri verba redeamus, excogitata omnia, quæcunque exquiſita iudicis crudelitas imperat, ſe præuiſa habere rati ſunt. Laudabo itaque in his fratribus robur animorum qua potero voce: aut vt verius dicam, exponam quam veriſſime potero (id quod maximam laudem habet) ſanctorum virorum pugnam. Et cum blandiri non liceat hiſtorico more progredi, & ad verum ordinem facta redigere compellor. Antequam ergo exordium extinctæ ab ipſis gentilitatis arripiam, de ratione mihi pauca dicenda ſunt, in qua aſſerui

Ratio principatum paſſionis obtinet.

Paſſio 7. filioru & matris.

maximam perſuaſionem eſſe martyrij. Itaq; vt primum voracitate ſublata, repudiatisque multiformibus cibis ieiuniis ſeruiamus, ratio facit. Deinde, vt vilis pecuniæ vſus habeatur, & parui pendatur tumultus dignitatum, eius etiam bonæ rationis aſſertio eſt: vt reſiſtatur libidini, & manus obuiæ luxurioſo opponantur ardori, nonne rationis hoc donū eſt? Hinc prouenit, vt cùm ſe paulatim domitis quæ delectant, firmiores ad reſiſtendum videriur, inculcent animo dolorum pœnarumque contemptū, vt tantam occaſionem quantam cogentur, expectent. Atque quò magis res pateat, rationem ipſius ordinis requiramus. Ratio etenim ſapientia eſt: nam nemo inter bonum malumque definiendi poteſt habere conſilium, niſi ſapientia radicitus fulciatur. Iam ipſam ſapientiam ſequitur ſemper ſociata iuſtitia, iuſtitiam virtus animi non relinquit, virtutem comitatur caſtigata ſobrietas: quadripartita itaque eſt iſta ſapientia. Duo ſunt præterea quæ aut faciunt paſſionem, aut impediūt: dolor & voluptas: quorum ſemper reſpuit, alterum ſemper exoptat: ſed vbi voluptas inſurgit, & ratione ſtatim eiicitur, confirmatur animus: & pœna triturinata cum gloria, ſpe maioris præmii, contemni incipit antequam veniat: cùm autem venerit, erubeſcit animus non ſufferre quod voluit. Ratio eſt itaque cuius eſt omne quod facimus: per illam animi punitio, omniumque vitiorum deteſtatio eſt: quæ officio periti functa cultoris, inutilia ſarmenta ſuccidens, & omnem ſpiritum noxii humoris enecans, illud ſolum quod profuturum intelligit, manere permittit. Sic ratio hominem paſſione depurandum, purum reddens, & ante paſſionem confirmat, & in ipſa paſſione corroborat. Quis non venationis, quis non piſcium eſca delectetur? quem non grata diuerſarum auium ſagina ſollicitet? an exquiſiti terra mariqúe cibi, vſquequo non eſurire compellant? Da rationem, quæ abſtinentiam imperat. Concupiunt quidem omnes, ſed nemo attingit. Doceturque his rebus animus delectationem ſuam vincere, & imperare protinus voluptati, vt dum ad occaſionem martyr venerit, reiectis hiſce vitiis, præſentem pœnam præteritis virtutibus non præponat. Inde Ioſephi iuſti voce laudatus, quod libidinem in puerili ætare flagrantem, ratione reſtinxerit, Sic futurum reddit ſalubritate conſilii, conſiderationeque perditam amicitiam renonat, nouam parat, & nihil fieri crudele permittit. Moſes quoque exemplum præſtat, qui niſi in Datan & Abirom iuſta indignatione efferbuiſſet, ſuo procul dubio dolori animi ratione conſpicuo minus ſatisfecit. Quid pater noſter Iacob? nonne filios ſuos Simonem & Leui magna vociferatione corripuit, quod ſine reſpectu conſilii alicuius, ſic immites gentili feritate aberraſſet, dicens; Maledicta eorum ira? quam vtique iram ſi ratio reprimere potuiſſet nec maledici iſti, nec illi interire potuiſſent. Deus itaque humani artifex corporis, cùm hominem fundauit & mores, hæc ſingula membrorum lineamenta componens, perfecto iam corpori dominam (quæ in eo eſſet, & imperio quodam vteretur) mentem dedit: cui quædam in ipſa poteſtate obſeruationis mandata conſtituit, vt ſobrietatem teneat, diligat bonum, iuſtitiam non relinquat, & ipſa imperii poteſtate qua corpori imperat, imperia tamen diuinæ poteſtatis obſeruet. Etenim dicet quiſpiam, ſi ratio principatum obtinet paſſionis, cur habemus ſæpius impiam voluntatem? Si hoc exiſtimas eſſe, ridiculum eſt. Nam ratio non poteſt obtinere ne deſideretur aliquid: ſed poteſt cogere, vt quod deſideratum fuerit, prudentis conſilii ratione vincatur: vtputa obtinere non poteſt, ne iraſcaris ſed cogere poteſt, vt nullum ſcelus iratus admittas. Turpiſſimas quoque ſimiliter voluptates non, ne concupiſcas, ſed ne his ſatisfacias, obtinebit. Non ergo extinguit penitus vitia, ſed repellit. Sanctus Dauid loco exempli ponitur, qui alienigenis bellum inferens, cum mul-

Deſcriptio rationis & ſapientiæ.

Dolor & voluptas aut faciunt, aut impediunt paſſionem.

Ratio periti cultoris officio fungitur

Ioſephi caſtitatis exemplum.

tis fortunæ blandientis ſucceſſu, animique virtute proſtratis, iam adueſperaſceret, ſudore nimis & laſſitudine fatigatus, ad tabernaculum Regium properabat, quod militum ſuorum agminibus in circuitu claudebatur.

De ſiti Dauidis exemplum.

Ibi cùm omnes commilitones delicatis dapibus cœnæ deditos videret, & ipſe aridis faucibus ſitim ferre non poſſet, aquam iuxta defluentem (quia religio vetebat) haurire non fuit auſus: promiſerat enim, nullum ſe habiturum poculum, niſi primum hoſtibus expugnatis, relatos fontes ſuis etiam præberet, ſcilicet vt & maior bellantium eſſet inſtātia,

1. Samu. 23.

ſi non pro victoria tantum, ſed & pro poculis pugnaretur. Itaq; cum medullitus ſitis aduretur incendio, & contra legem facere non auderet, tres ex militibus eius magni roboris iuuenes ſe obtulerunt: & inſtructi armis, quæ forent ad vſum aquæ neceſſaria leuantes, per hoſtium acies & caſtra properarunt. Illuc aggreſſi, portarum cuſtodes primum formidine inferendæ mortis exterruerunt: deinde per eos ad locum deſideratum optati fontis accedunt, inde ſumptam velociter aquam Regi exhibent: ſed Dauid ſanctus humanum deſiderium ratione molliuit, abſtulit voluntatem: docensq; timorem Dei rebus omnibus præferendum, ſingulare patientiæ monſtrauit exemplum.

Dauid in ſiti crebrò expetitam aquam bibere recuſat

Nam ſumptam magno periculo aquam, & à ſe crebro expetitam, humi protinus eam Deo libauit, ariditate potius ac ſiti perire volens quam crimine. Nec ante conſiderationis ius eſt ratio tanti conſilii, vt libidinem animi, doloris corporiſue ſingula (quibus inflammati agimur) atque in ipſa vltima paſſione mitem faciat eſſe tractatum. Iam quidem nos optatæ hiſtoriæ reuelatio vocat: ſed nec hæc velut ſuperfluo dicta debemus accipere, quæ futuræ narrationi quodammodo blandiuntur.

Seleucus & Nicanor.

Tanta itaque patrum noſtrorum prudentia, tánta etiam fides fuit, vt ipſe quoque Seleucus Aſiæ Rex, & opes illis augeret ſacerdotio deputatis, & alienæ ſectæ homo, fidei ſuæ eorum quibus non credebat geſta præferret. Sed nec ſic quidem modum iniuſtorum hominum accepit inſania.

Simon proditor patriæ.

Nam quidam Simon nomine, dum Oniam perſequens ſacerdotem, nec apud gentilem quidem iudicem punire permitteretur, relicta protinus patria, Apollonium ducem Syriæ, Phœniciæ, & Ciliciæ conuocauit: ibique in medio cœtu ſenatus magna voce proclamat, infinita ſe commoda Regi poſſe conquirere. Eſſe videlicet maximum apud Hieroſolymitas in occultis pondus argenti & auri, & exuberantem rerum ſingularum copiam, quæ cuncta ad Seleucum Regem debeant pertinere.

Apollonius Syriæ dux collecto exercitu Hieroſolymam venit

His Apollonius cognitis, collaudato Simone, theſauri Seleuco lucra declarat: & accepta à Rege acquirendi in omnibus poteſtate, cum Simone collecto exercitu, ad noſtram patriam venit, vt vim (ſi inferretur) manu armata depelleret. Ibi cum gazophylacium omne ſpoliaretur, Onias præ dolore lachrymarum imbres, grauius excitando, dicebat: darum eſſe illis, quibus theſaurus creditus eſſet aliquid ſufferri. Tunc templum ingrediens Apollonius, ſeniorum ac mulierum, infantiū etiam deprecantibus vocibus vrgebatur, qui & illi pœnam, & templo præſidium fideli oratione poſcebant.

Angeli equites igneo fulgore radiantes.

Itaque cum magno agmine vallatus armatorum, templū ſanctæ ſedis fuiſſet ingreſſus, Angeli equites igneo fulgore radiantes, armorum etiam inſtructi ſpecie, infidelis hominis mentem perculere. Præceps Apollonius in faciem cadit: ibi poſt magnum ſpacium temporis attollens ſe, in miniſtrum templi paululum recumbebat. Timore enim rei adhuc præſentis vacillantibus hinc inde veſtigiis, per ſe ſtare non poterat. Ibi cum medelæ aliquid ſperandum adhuc putaret, vtraſque ad cælum manus tendens, quæ ſe impetrare poſſe pro auſo ſcelere non credebat, Hebræos (ad quorum depopulationem venerat) patronos & interceſſores deſiderans, veniam cum lacrymis poſtulabat delictorum: & non modo peccatum ſuum recognoſcens animo

mo, verùm etiam voce conteſtans morte ſe dignum, & ſummis conficiendum cruciatibus confitebatur. Hæc omnia ſanctus Onias aſpiciens, metuens etiam, ne ſi obiiſſet Apollonius, inſidiis Hebræorum credere tur occiſus, precem pro eo fudit, & inimici vitam oratione promeruit. Statim iudex Regi cuncta feſtinans nunciare, Seleuco iam mortuo, in eius loco Antiochum reperit imperantem, qui ſæuis moribus, & veterano quodam naturæ odio Oniam proſequens ſacerdotem, Iaſonem fratrem eius promiſſis ab eo tribus millibus ſexcentis ſexaginta argenti talentis per ſingulos annos dandis pontificem creat. Qui factus continuo ſacerdos & princeps gentis Iudæorum, iniquos omnes eſſe compulit, & à religione ſeduxit: ita ut pro conſtructione thermarum, ipſam tuitionem templi fabri camque turbarent, & doctores omnes in perfidiæ parte congruerent. Quæ res indignationem diuinam protinus concitauit: nec irato Deo hoſtis quæſitus alienus eſt. Ipſe namque Antiochus contra eos vertitur in furorem, Ptolemæo Ægyptiorum Regi bellum inferens, famam mortis ſuæ ab Hebræis audit emiſſam. Cum magna etiã apud Hieroſolymitas gratulatione ſuſceptus, ſtatim certamine adimpleto decretum dat, vt ſi quis eorum in patria conſiſtens, ad ſacrificia migrare noluiſſet, diſtrictus rotæ impetu rumperetur. Sed hæc parnipendebat multorum mens pura credentium, ita vt mulieres circumciſis (vt mos noſtræ religionis erat) paruulis ſuis in præceps ſe dimitterent, quippe quæ vitãtes longiora tormenta, celerem halitum ingeſtæ mortis optarent. Videns ergo Antiochus legis timore hæc ab eis fieri non poſſe, cum omnes ad exitium ſponte properarent, ſedens in editiore (videndus omnibus) loco, attractis ſingulis Hebræorum, porcinæ carnis ſacrificiorum altaribus immolatæ guſtum dare iubet. Et cum multi conquiſiti vndique conueniſſent, inter cæteros etiam Eleazarus (nam hoc nomen illi) ex ſacerdotali genere deſcendens, diſciplinæ & timoris artibus eruditus adducitur, grauis annis, & ipſo ætatis ac vultus honore venerandus, notus omnibus & virtute præclarus. Cui Antiochus ait: Accipe a me ſanctiſſime ſenex ſalubre conſilium, effuge repugnantibus promiſſa tormenta, dulcem hãc ſerua canitiem, nec contemnendam exiſtima grataın huius lucis vſuram. Sume ſacrificium, & porcinæ carnis dapibus delectate, nam alienum eſt à ſapientis doctrina, Iudæorum perſuaſionibus credere, & repudiare eſcam, quam ad vſum humanum paſſim vt cæteras dapes, natura præſtiterit. Ingrati quodammodo diuinis beneficiis ſumus, ſi eorum dona contemnimus, & diſcretionem facimus, cùm ratio ſit vna naturæ: qua enim ratione hoc animal præ cæteris abhorrendũ magis videtur? Aut amanda omnia, aut penitus repudiãda. Superſtitionis & ignauię eſt legẽ ſibi facere, & voluntatem appellare rationem. Abiice intellectum vanũ & delirum, & venerandæ ætatis tandem in melius flecte ſententiam. Certe ſi quam virtutem fidei veſtræ ineſſe confidis, dabit hæc patienti veniam, cũ ſciat te im pulſione potius quam voluntate peccare. Ad hæc Eleazarus hortanti ſimulq; cogenti, accepta reſpondendi facultate reſpondit: Nos Antioche non rumorem ſequimur, ſed ſeruatam ſemper a maiorib. noſtris veritatẽ religionis tenemus, nec auerti à ſententia noſtra poſſumus, nec ad aliam fidem pœnæ timore compelli. Quinetiã ſi non optimis quibuſq; fundamentis corroborata eſſet tradita nobis à patribus conſuetudo, nunquam tamen caderem, nec in re facili ſuperatus abſcederem. Nec leue exiſtimes cibum impietatis accipere, & ſacrificio immolata guſtare. Nam omnino pars profanitatis eſt, tangere quod in ſe profanum eſt. Philoſophiam veſtram lex noſtra condemnat, in qua tanto minus quis intelligit, quanto plus intelligere ſe credit. Docti ſumus ſobrietatẽ deligere, deſideria libidinum vincere, corpus caſta obſeruantia retinere, & ſi quid pro DEI

Onias Apollonii vitã oratione promeruit

Antiochus contra Iudæos in furorẽ vertitur.

Eleazarus ad Antiochum adducitur.
2. Macch. 6.

Antiochi ad Eleazarum exhortatio.

Eleazari ad Antiochi exhortationem reſponſio.

ii feratur nomine, ſuſtinere: voluntatem, veritatem, iuſtitiam, pietatem, & inter cætera vnum Deum (qui ſolus & verus eſt) non negare. Ideoque profanam eſcam reſpuens, quæ mihi ſunt edenda cognoſco: habens quoq; præceptum altiſſimi Dei, cuius mandatis doctus ſum obedire, & ſacrificiorum libaminibus temperare, & ea quæ proſunt animæ, totis viribus amplecti. Tyrannica vis eſt, ad illa quenquam cogere, quæ lex recuſat, & ad iuſtitiæ non conſentanea imperioſo ſermone compellere. Molire quiduis, tolle ſi libet cachinnum, plus tamen deſiderabilis, quem deriſiſti: ego patrum myſteria ſacroſancta cuſtodiam. Effodias licet pertinaci manu dulcedinem oculorum, & acuto protinus cultro viſcera interna reſcindas, nunquam ex me victoriam conſequeris. Sanus, patiens, & defunctus in Dei amore conſiſtam: nec te ſecurum faciat meorum magna ſeries annorum, & tremulum corpus. Si neceſſe ſit aliquid offerri pro domino, viuidis videbis annis tolerantiam pueri, fortitudinem iuuenis, & totius gaudium voluntatis. Præpara exquiſitum focis ſuccenſum ignem, & quæuis alia, fide mea mihi & lege viliora, ſecuriorem in ſuppliciis videbis, quam expertus es ante ſupplicia. Nunquam te ego

Eleazari conſtantia.

fundamentum ſalutis, credentis præſidium, firmamentum fidei, lex ſancta violabo: nunquam præceptis tuis contrarias manus porrigam, nihil aliud credam iuſtum eſſe quam quod abs te doctus accepi. Non perdam tot annorum merita, nec ſeruatam hactenus diſciplinam. Caſtum, integrum, purum, & tota Deo virtute deuotum me patrum turba ſuſcipiet, cum non timuero tuas ô Rex impie minas, quamuis nomen iſtud regiũ mutaueris in tyrannum: nec factum meum, nec conſenſum, nec verbum reuocabis ad crimen. Cùm hæc Eleazarus libertate & iuſtitia plenus effunderet, armatorum qui circumſtabant manibus trahitur ad pœnam:

Eleazarus horribiliter flagellatur.

nudatur, ſuſpenditur, flagellatur. Quo ex vtroque latere ictus impios perferente, præco clamabat: Subditus eſto imperio Regis, mandata eius agnoſce. Magnanimus autem Eleazarus, nec flagellis, nec tormentorum ictibus fatigatur, quaſi per quietem ſomniumque acerbiſſima quæque pateretur: ſecurus igitur & intrepidus pœnarum ferebat dolores: & venerandus ad cœlum erigens oculos, ſciebat cui ſe crederet, cui animã dedicaret. Et hinc atque inde reſpiciens corporis ſui fruſta diſſolui, cruorem etiam nimiũm latere vtroque profluere mirabatur, gratias Deo agens de tanta patientia. Tamen fragilitatis humanæ conditione (quæ cruciatus tam exquiſitos ferre vix poterat) in faciem ſemilaceram ruit, eas gratias ſtratus humo agens domino, quas paulo ante ſtando egiſſet. Vnus verò ex armigeris plenus inſania, vt Regi ſe fidelem in hac tam profana, tamque ſacrilega exhibitione monſtraret, iacentem calcibus ſuppreſſit, & quò ad acerbiorem ſupplicii carnificinam tractaretur, exegit. Ille verò & animo fortis & corpore, & ſummi Dei verus athleta, dolorem omnem intrepidus perferebat, tortoresque impios mitis ſenex patiendo debellauit. Summa tamen lacerantium admiratio, quæ & illos non parum inceſſerat, tot eum ac talia ſuſtinuiſſe ſupplicia. Accedentes verò ad eum miniſtri Regis, proclamant in eum: quamdiu Eleazare in hac perſuaſione conſiſtens, nec lucis gratia caperis, nec ſuppliciorum immanitate terreris? guſta porcinam carnem, & effuge cuncta quæ pateris. Eleazarus qui in pœna tacuerat, in tam ſiniſtra perſuaſione non tacuit: & velut hoc verbo laceratus, exclamat: Non ita inutiles & imbecilles Hebræorum filii ſumus, vt viam ſaluris, quam vſque ád ſenectam ſeruauimus, deſeramus: & tam cito tranſeunte affecti ludibrio, exemplũ decipiendis relinquamus, nec ſic inſtructi ſumus. Modicum eſt, quod vitam hic prorogat: noſtra enim parua ſunt, quæ relinquimus: maxima autem quæ indubitato ſperamus. Nunquid tyranno verò perſuaſione

hac

hac veſtra inducti placere potuerimus? minus profecto vtiles crederer, quos mutabiles variosque cognoueris. In tuis, ô venerabilis pater Abraham, manibus, & in ſinum tuum gremiumque venturi, grata voluntate moriemur. Hunc animum videntes armigeri, ſanctiſſimum ſenem natu Regis in ignem impoſuère: naribus eius noxios ac fœtidos liquores infundentes. Quæ omnia ſanctus ipſe & venerabilis ſenex libenter excipiens, cum incendio crematus, natura deficiente ſpiritum relaxaret, cœlum oculis caligantibus ſuſpiciens, ſic eſt locutus:

Vltima verba Eleazari in igne.

Tu es Deus: à quo ſalus procedit & vita: ecce legem impleo tuam, fragile quoque hoc corpus depono: propitius eſto genti tuæ, ne deſeras hos quos in ſinu tuo, ſub alis (ſic dici poteſt) clementiæ tuæ huc vſque ſeruaſti, ſit mors mea malorum omnium finis, & in tota gente remedium omnium peccatorum: accipe me pro cunctis, & dona mihi cunctos. Atque in hoc ſermone animam lætus effudit. Inde eſt, quod prius diximus, omnem tolerantiam paſſionis ex optima oriri ratione, quæ ſemel firmata, proſperum facit animum, patientiſſima ſemper doloris, & actus optimi propida exiſtens conſiliatrix, fixum in homine propoſitum non relinquit.

Victoria rationis.

Itaque cum paſſio inter ſe ratioq; pugnauerint, neceſſe eſt, vt hęc dominetur illi, ſi ex altera triumphum velimus. Patri itaque Eleazaro gubernatrix fidiſſima ratio fuit, quæ nec dolori locum præbuit, nec blandimenta illecebroſæ voluptatis admiſit. Seruauit contra omnes procellas, tempeſtatesque inſaniæ, ſancti corporis nauem, quam nullis turbinibus à vero diſſoluit itinere, iactata quidem tyrannicis fluctibus, infracta tamen permanſit: tenensque iter ſuum, ad ſalutis portum peruenit. Nulli quamuis validis muris ſic ab hoſtibus vrbem propriam defendere, vt animam ſuam ſanctiſſimus ſenex adhibita diligenti ratione ſeruauit. Paſſus equidem verbera, crucemque, & flammas in aduerſis, qui antea in lætis erat conſtitutus.

Simile à nauta

Nam vt apices rupis alicuius excelſæ, irruentis fluctus obnoxiæ ictibus franguntur, & ſinus ille intrinſecus clauſus eſt ſecurus: ita munimentis optimæ rationis, primique conſilii, venientium impetus procellarum ſuis accepit membris, eoſque niſu corporis inuictus fregit, ne interiora penetrando, ad diuinum illum cœleſtis animæ meatum peruenirent.

Laus Eleazari.

O beate præ omnibus ſenibus ſenex, & præferende cæteris ſacerdotibus ſacerdos, nullo profani ſacrilegii dape ſancta ora maculaſti. Nihil perfidiæ tramitem illum ſaucium contigit, per quem Deo frequens oratio mittebatur. Nihil valuit principis imperioſa crudelitas. Exemplum igitur omnium antiſtitum Dei factus es. Talem vere eſſe decuerat ſacerdotem, vt tormentis fortior, torquentibus durabilior, ſecurior quoque imperantibus, ipſo etiam quo cremaris es igne violentior, pœnam martyrii poſſideres. Tibi omnis ceſſit antiquitas, à te exemplum habebit poſteritas. Si ergo inualida ſenectus omni virtute iuuentutis exuta, frigidi aut pene nullius ſanguinis, ad omnem tolerantiam doloris infirma (quippe quam ipſa ſeries fregit annorum) tot cruciatus, tot ſupplicia, tot pœnas prudenti conſideratione ſuſtinuit, quis eſt qui negare audeat, totius paſſionis caput in ratione potiſſimum conſiſtere? Vidimus omnem acerbitatem fixi ſemel conſilii obſeruatione Deo adiuuante ſuperatam, Sunt tamen qui dicant non omnes qui ratione conſiderarunt, ſufferre fortiter paſſionem, quæ illorum ſuperflua & vana reprehenſio eſt. Conſtat enim illum dolori cedere, quem conſideratio ſapiens non muniuit. Cæterum qui non deliberatum tantæ rei negotium, cupiditate repentinæ præſumptionis aggreditur, neceſſe eſt vt ſerò illud deferat, ad quod ſubito conuolarit. Matura enim & præconcepta diu deliberatione, omnem vitæ exitum ad paſſionem portamus, ne aliquid nos ſubita acerbitate confundat; ventura omnia præſumuntur, ne timeri quæ inferun-

rur, poſſint, cum ſperata proueniant. Qui ſapiens itaq; & fortis, hic totius dominus eſt paſſionis, vtpote qui bene cogitatam præcogitat, & acceptā reſpuit nuſquam. Nec ſtupenda omninò eſt in ſenectute prudentia, cum infantulos tantus amor capiendæ laudis inuaſerit: vt ipſis quoq; admirationi fuerint, quorum acerbitate ſunt conſumpti. Cæterum efferata crudelitas, Eleazari graui ætate permota, rediuiuo quoq; inſanæ mentis ardore, credens ſe ſapientia victum maioris ætatis, irrita conſilii firmitate, ſeptem illuſtres pueros Hebræorum Antiochiam adduci atrociter de eorum caſtello Soſandro præcepit, quos in tenera adhuc ætate, eaque ad excipiendos dolores infirma (quemadmodum ipſe putabat) vel ſpres, vt fallaci oratione, ac varii cruciatus terrore peruerteret, talem edicti ſui legem propoſuit, vt qui ſacrificii carnem ore noluiſſet accipere, exquiſitis extemplò ſuppliciis ſubiaceret. Septem igitur vna cum Salomona (nam hoc illi nomen erat) iamiam in ſenium declinante, coram ſe ſiſti iuſſit. Producti ſunt itaq; non ſolum præclari, verum etiam ſpecioſiſſimi tam generoſæ matris nati, & voce & corpore gratiſſimi, angelici quidem iuuenes, vultuq; pellucidi, ſolis inſtar ſereni luminis, & in oculis omnium non ſine virtutum gratia radiantes, vt tali proculdubio argumento totam humanam mortalemque formam tranſcenderent. Et illa talis habita ab exordio antiquorum parentum, maiorumque ſuorum ſyncera, & id quidem in hunc vſq; diem, vt tota eius eſſet approbata nobilitas. Sed illud formæ decus, quod ſanguinis quoque ornamentis cumulum magnæ dignitatis acceperat, ante omnia virtutis robore firmabatur, qua ſimul omnes alios laudis modulos pro motu ingentis animi præcedebat. Proinde hos vt aſpexit Tyrannus, atq; matrem in medio lætam aſſiſtere, alacriq; mente adeſſe cognouit, pueros callidiſſime alloquitur: Conſultum eſſe vobis (inquit) in primis volo, ô admirabiles pueri, hoc enim & forma veſtra, & ſanguinis nobilitas ſuadet. Ne ergo ad repugnandum inſanam ſumatis audaciam, vitate non tormenta modo, verum etiam mortem. Cupio enim vos & honoribus cumulare maximis, & immodicis diuitiis ampliare. Spernite ſuperuacaneam patrum veſtrorum credulitatem, ad gentilem vos cultum noſtræ obſeruationis adducite. Illud enim ſi in animo veſtro non ſtatueritis (id quod futurum eſſe non arbitror) diuerſa & exquiſita ſupplicia, quibus vos per diuturnam deficientis animæ acerbitatem excruciem, excogitabo. Quapropter, vt timor ipſe acrior audientes ſurreperet, ſingula proferri in medium tormenta mandauit. Exhibentur itaque rotæ, radii, vngulæ, torrabula, catapultæ, lebetes, caraſtæ, frixoria, digitaria, pugillaria, manus ferreæ, ſubulæ, ſuccenſoria, ollæ æneæ, ſartago. Hæc enim illis nomina eſſe reperimus. Succenſorium ad excitandam flammam, quoddam tenue eſſe ferri telum accepimus. Exhibentur id genus reliqua, nimis profectò abhorrenda, quæ ſigillatim enarrantem dies ſit defecturus. His itaque omnibus in apertum prolatis, ait: O prudentiſſimi pueri, etiamſi aliquod in hac re putaris eſſe peccatum, optima iuſtæ defenſionis excuſatione poteritis armari, quia coacti hæc potius (quantum videre videor) quam ſponte facere videmini. Paruuli verò cœleſti quodam ſenſu, & diuinæ Maieſtatis ardore accenſi, contemnentes immaniſſima tot pœnarum genera, parui faciunt iraſcentis Tyranni minas, hortantiſque blanditias, & piiſſime (licet falſo) loquentem pariter ac minantem, in maiorem iracundiam furoris impellunt. Hinc ergo patet, quod ratio inferat affectui. Nam ſi ignauus quiſpiam, & nullo ante tractatu rem tantæ gloriæ petens, ad hoc ſubitus atque imparatus accederet, viſis continuo tam exquiſitis ac tantis pœnarum generibus, mente trepidus, demiſſo vultu, greſſu titubans, tremore turbatus, primo victus aſpectu ſumptum negocium reli

Antiochus 7. illuſtres pueros Hebræorum cũ matre Antiochiam ad duci præcipit. 2. Macc. 7.

Regis ad 7. fratres exhortatio.

Puerorum conſtantia.

quiſſet, nec ſe tanto oneri parem ad ſufferenda fore putaſſet, ſtatimque diceret: Inſenſatus ego, quid magis eligam? an iſta ſufferre, an illa quæ promittuntur præmia obtinere? Miſerebor potius ætati meæ, miſerebor matri, veniam pro hoc facto (quod neceſſitati imponitur) diuinitas non negabit: Regis enim gratiam promerebor. Sed vbi ſpiritus præcedente ratione firmiſſimus durauerit, atque ad bonam frugem animum conduxerit, illud ſequitur, quod his fratribus oſtendam eſſe probatum, quibus ſacrificii vt imperata guſtatio eſt, omnes quaſi vno ore & vna mẽte proclamant: Quid innocentes perſequeris ò tyranne? mori nobis voluntas & votum eſt, patrum præcepta ſeruamus, quæ vt omnipotens Deus iuſſit, Moſes magiſter edocuit. Tu verò tyranne, iniuſtitiæ amator, crudelitatis magiſter, iniquitatis inuentor, noli ſub ſpecie ficti amoris nos immutare, quòd non potes: grauior nobis venia eſt à te oblata quam pœna, contemptu mortis armamur, verba vero tua non magnificimus: quæ ne admittamus, recens doctoris noſtri Eleazari docet exemplum. Cur ergo infirmos iuuenes putas, cum tanti roboris videris ſenem? Illius inſtituta retinemus, ſcire animum noſtrum non potes, niſi in corporis noſtri laceratione cognoſcas: ſecuri pro Deo omnia ſufferemus, & à ſeculo recedentes, ad cœleſtia regna migrabimus. Tu vero propter hoc potiſſimum ſcelus, quo innocentes animas premis, æterno igni reſerua beris. Hac oratione tyrannus non parum inflammatus, cum nec crudelitatem ſuam formidini fuiſſe, nec promiſſionis præmia locum gratiæ obtinuiſſe cognoſceret, taureis ſingulos agitare niſus eſt. Maccabæum quoque ipſum natu maximum, ex ſeptem fratribus ordine primum protrahi in medium, & ſacrilegis dehinc carnificum manibus diſtendi atrocius iubet: nec mora, poſt tergum manus ligantur, crudelius verberatur, ſed laſſeſcentibus tortoribus, quam inuincibilis ſit patienti virtus dignoſcitur, cum inferentes magis deſiſtere cuperent, quam is qui patiebatur. Illigari igitur mole pedibus appenſa, atque innecti rotæ iubetur Maccabæus: ita etiam in gyrum circuli porrectus, vt ſolutis hinc inde viſceribus venisque diſtentis, dolores ipſius & pœnæ creſcerent. Nequit tamen patientis vox ſuperato dolore, Deum non promere cuncta cernentem, tyrannumque non obiurgare tormenta crudelia machinantem. Reſumptis itaque viribus exclamaſſe perhibetur: O execrande tyranne, diuinæ maieſtatis perſecutor, non veneficum crucias, nec ereptorem ſalutis alienæ tanta crudelitate perſequeris, ſed ſeruatorem iuſtitiæ, amatorem legis, charitatis autorem. Cumque eum miſericordia victi carnifices, vt regi aſſentiretur, orarent: Non tam graues (inquit) nec tam acerbæ rotæ veſtræ ſunt ô nequitiæ miniſtri, vt mentem meam valeant inflectere circa cœleſtia verſantem; lacerate membra, quinetiam ſi placet igne torrete, ſingulas quoque corporis partes multifaria crudelitate conſumite, vt cognoſcatis nos iuuenes ad impietatem non poſſe compelli. Hæc eo loquente, præparatur incendium, & vt erat affixus rotæ, igni in catasta obiicitur, atque ita tendentibus corpus radiis, & contrahentibus flammis, coſtis deinde patentibus laterum vitalia rumpuntur. Animus ſanus & integer cedentibus membris, mens ipſa fortior, nihil prorſus dolebat. Nam in ipſis ſuppliciis victor exclamat: Eia dilectiſſimi fratres, exemplum ex me diuinæ virtutis accipite, inuicti animi robur conſiderate, ſeculi huius blandimenta contemnite, militate Deo potius quam tyranno, cui facile eſt potentem deiicere, ſublimemque deiectum. Inter perorandum, vt brutum animal excoriatur, lingua extrahitur, ſartagine ipſe iniicitur, magna cum omnium admiratione decedens, ſtuporem aduerſariis, ſuis gaudium dereliquit, & ſibi pariter regnum paratus & fratribus. Hinc Aber nomine, qui proximus ætatis gradu erat, ab armigeris

Septem fratrum ad Antiochũ oratio.

Maccabæũ Antiochus atrocius diſtendi iubet.

Mors natu maximi fratris.

Secundus frater adducitur.

miſere raptus adducitur. Et ante interrogationem Tyranni, antequam ſupplicia libaret, omnes illi à carnificibus tormentorum apparatus exhibetur, vt formidine tetri aſpectus à ſententia flecteretur. Sed repudiante illo profanum ſacrificii cibum, nec ſupplicia formidante, ferreis ligaro cathenis, manus in altum protenduntur. A principio ceruicis ad genua vſq; cum ipſa capitis parte cutis diuellitur, pectoris ſeuerius ſecreta patēt: ita tamen vt patentibus viſcerum rimis interiora fibrarum ſecuturo ſupplicio ſeruarentur. Adiicitur & his horribilius ſpectaculum: ferox namq; pardus & ſanguinis ſitibundus, exhibetur, vt truculento ſæuoq; laniatu, quicquid ex corpore remanſerat, ſorpturus accederet. Verum ore ipſius bruti admoto, vt arbitror, Dei prouidentia diſponente, ferocitatem beſtia depoſuit, vultumq; retorquēs, martyrem minime læſit. Tyrannus autem in furiam magis incitatur. Martyr vero inuictictus fortior imperante, torquenteq; conſtantior: O quam ſuauis eſt, inquit, mors omnigenis pro Deo vulneribus inflicta, imo tantò ſuauior, quanto cum ſpe maiore recipiendæ mercedis accipitur. Cæterum cum hoc quod agis, crudelitati tuæ ſceleſtiſſime tyranne ſatisfieri ne putes: Nam magis me voluptatem patientiæ meę conſequi quam dolorem, ipſo quo torqueris dolóre comprobes neceſſe eſt. Atqui libentius ego perferam quam tu pœnas inferas: minor patientis dolor eſt, quàm iubentis: mihi cruciatus virtus animi eſt, amor legis veritatis aſſertio: Dei poſtremò iuſtitia, te vertet in exilium: tu torquendo torqueris: & in ira patientæ meæ, tuaque indignatione, nunc ferè conſumptus, conſumeris diuini iudicii diem non effugies. Manet te pœna illi perpetua, quam nec profana mens ferre, nec tua crudelitas declinare vnquam poterit, æterno vidilicet peccatrice anima damnata ſupplicio. Hoc modo fortis ad mortem vſque in ſententia permanens: & præuiis cruciatibus fratris conſtanter animatus, perſeuerans migrauit ad dominum. Machir tertius ex pueris adduci iubetur, quem cum miſeratione digniſſimum geminus duorum fratrum feciſſe interitus, hortantibus plurimis ac volentibus, vt à ſententià fratrum ſupplicia vitando diſcederet: iratus ait: Idem nos pater genuit, eadem mater effudit, vnus eſt nobis magiſter, vnus animus, vna conteſtatio: nolite ergo morando tempus conſumere, ad ſupplicia non ad reſponſa properaui. Animaduertite in hæc membra, pro audaci veſtra libidine. nam animæ vobis poteſtas nulla tribuitur. Motus his verbis tyrannus, à duobus peremptis hunc conſiderans nihilo degenerantem, inhumana aliquid crudelitate maius excogitat: orbiculare afferri in medium iubet: hinc cum pedes vnà cum manibus deorſum colligati fuiſſent, ſanctum quoque chorda orbiculari ventrem circumcingente in altum vſque contrahit. Nec mota, ſeparatur a ſede ſua dorſi iunctura, crura cum brachiis extrahuntur, eiiciuntur humeri, ſicque ſingulis neruis diſtrictis ſoluitur martyr inuictus. At vbi hæc ſibi parua ſanctus perferendis animus æſtimare, pellis capiti inciſa detrahitur. Rotæ poſtmodum affigitur, nec tendi magis iam poterat, quia & partes & fruſta corporis horrendiſſimo pependere aſpectu. Et cum iam cruoris nimia defluentis vacuitate defectus, orbatus manibus & pedibus; proximam ſibi mortem adeſſe cerneret, hac oratione vitæ munus expleuit: Nos quidem nefandiſſime tyranne hæc pro Dei amore toleramus, tu verò tantæ & tam iniuſtæ crudelitatis inuentor, ſupplicia ſine fine patieris. ſicque lingua orbatus, ſartagini iniectus, acerrimarum vniuerſitate pœnarum excoctus, ſpiritum perbeatum effudit. Poſt hos Iudas (hoc nomine fulgens) quartus adducitur, qui omnium ferè monitis, vt Regi aſſenſum præberet pulſatus, tanquam pugil interritus peſſundatis precibus & pœnis, conſtantiſſimè

Machir tertius ex pueris adduci iubetur.

Iudas quartus frater adducitur.

dixit

dixit: Ignis veſter vt nec me è Dei lege, ita nec à fratrum meorum (quorum interitus, non mors, ſed vita eſt) vnione diſſociare valebit. Tibi ô tyranne interitum, credentibus autem ſpem æternæ ſalutis denuncio. Proba ergo crudeliſſime omnium, & æquiſſimo DEI iudicio plectende, ipſiſque rebus aduerte, num ipſe ille DEVS me ſit derelicturus, qui tres iam primos obuiis procul dubio ſuſcepit manibus, quos tam ſanctæ matris vterus, ſigillatim ad gloriam effudit. His auditis, horridus atque inſanus tyrannus per ſeipſum ad exhibenda ſupplicia inſiliit, ita videlicet ſuperaturus: iamque exæſtuans, linguam eius ſecari radicitus iubet. Sed ille non tertius Antiocho reſpondet: nec illa quidē proderit execranda crudelitas. nec ex hoc vt retis tyranne victoriā conſequeris. Non enim DEVS noſter clamoribus excitandus eſt, ſed ad afferendam opem famulis ſuis, corde potius quam oris ſtrepitu poſcendus. Tacentium commoda reſpicit, & poſcentium vota ſi mereantur exaudit, tantum integer ſenſus pura & fideli anima petat. Scit enim DEVS noſter omnia, antequam poſtules: & priuſquam in anima animo aliquid cogitare incipias, agnoſcit: Secetur lingua, nunquid & mens poterit ſecari? docuit illum priora paſſionis ornamenta ſuſcipere, per quam DEO fidelis ſemper oratio mittebatur. Vtinam ſic ſingulas corporis mei partes puniendo ſanctifices, & tibi ſupplicia irroges ſtulto, mihi præmia largieris. Nec diu hæc impunita cenſeas relinquenda velim. His finitis, eripitur eultro lingua, alligatur trunco iuuenis, quem ſolido fune lacertis retrorſum congyratis tortor verſat, & in aciem ſanctum pectus agitatur: patitur hæc libens ſpiritus, licet ipſa facies in nigredinem commutetur. Exinde ſolutus, tandem rotatus, procadmis Deum exorans, priorum fratrum pœnas promeruit. Caligine mortis oppreſſus, dulcem ſpiritum DEO obtulit. Achas dehinc quintus ex fratribus, antequam protrahi iuberetur, prorupit in medium, contemptum mortis oſtendens, prouocando ſe ad ſupplicia, vt gratiam Dei inueniret, iram iudicis pariendi cupiditate promereri voluit, & ait: O tyranne, ecce ad pœnam venio prius quam iubeas. Nihil ergo ex illo impetrare poſſe te credas, quam aſpicis velle torqueri. Reum te gehennæ, effuſus quatuor innocentum ſanguis effecit, me quinto gradatim numerus ipſe ampliandus eſt, vt tibi tandem pœnæ ex multitudine peremptorum accreſcant. Reſponde inhumaniſſime tyranne, cuius ſceleris reos nos innocentes crucias, cuius perpetratores facinoris tanta crudelitate perſequeris? quid nefarium admiſimus? quid profanum? quid auſi iniquum ſumus? hoc eſt tibi crimen omne, quod Deum creatorem omnium conteſtamur, & eius maieſtatis præcepta ſeruantes, piè viuimus, & in hoc ſolo tua ſupplicia non timemus: honor nobis eſt & ſalus, non pœna: mirificum à Deo accipiemus beneficium, ſi in nulla nobis laterum parte parcatur. Hæc loquens iuſſu Regis raptus, carnificum manibus ollæ æneæ imponitur (hoc pœnali ſupplicio nomen eſt) prælo gyrato ſanctum caput ad genua pellitur: ſicque corpore deorſum redacto, pugil in ea quam diximus olla miſerrimè delituit. Patitur dehinc fratrum ſuorum excogitata tormenta, minime tamen mente turbatus, exurgit ſubito, ita pero rans acrior tyrannum: O immaniſſime tortor, quanta nobis inſcius ſubminiſtras bona: tu quanto plus iraſceris, tanto nos gratiores Deo reddis: ſi mei miſereri velis, delerem. Hic leuis mœror æternitatem gaudii parat. Hæc huius ſeculi mors ſi mihi non ſponte inferretur, ventura æterna commoda non largirentur. Correptus igitur atque prioribus exagitatus, clara luce ſpiritum dulcem emiſit. Exhibitum poſt hunc (Areth vocabulo) ſextum pœnam eligere aut honorem optione data eū

Mors quarti fratris.

Achas quintus ex fratribus, antequam protrahi iuberetur, in medium prorumpit.

Sexti fratris magnanimitas

tyrannus iubet. Iratus reſpondet: Fratribus quidem meis, ó tyranne, minor annis, ſed mente conſimilis accedo. Simul enim nutriti, ſimul edocti, ſimulque morituri in Dei amore perſiſtimus omnes. Accelera itaque ad exquiſita tormenta, & illud tempus, quod in perſuaſione impenſurus eris, in ſuppliciorum excogitatione conſume. Hac oratione confuſus Antiochus, illigari eum ſtatuæ ſic iubet, vt depreſſa ceruice, ex deſcenſu humorum caput dolore quaſſaretur, exponitur incendio, vt ſenſim longius igne ab eo poſito, paulatim diutino conſumptus ardore, diſtenderetur potius, quàm cremaretur. Subulis etiam ferire pendentis latera ad viſcera iubet, vt per eas, quæ his ductæ erant in longum tramitem rimas, ad intimas fibras flamma perueniret. Atqui vt dolor ſimul ipſe maior increſceret tactu vulnerum, ac ſubuſtione membrorum cruor ſcaturiens ardore in ſpumas decoctus, miro modo ad caput eius deſcendit. In his doloribus iuuenis exclamat: O certamen inſigne, ó pertinax bellum, ó contentio inter ſe pietatis & ſceleris. Hi ſunt viri agonis, quorum corona martyrii pœna ferientis eſt: libens fratrum interitum ſequar, vt, quibus iungor ſanguine, iungar & morte. Aliquid, ô Tyranne, maius excogita, hæc enim, quæ inueneras, ſuperata agnoſcis. O crudelitatis magiſter, inimice pietatis, iuſtitiæ perſecutor! Sex nobiles pueri, regiam poteſtatem, & apparatum totius regni & orbis extinximus. Ignis tuus frigidus eſt, non calet, flexibiliora namque corporibus noſtris arma ſunt regia: plus auxilii Deus noſter ſuggerit nobis, quam tu confuſus doloris poſſes infligere. Itaque manet firma in nobis Dei ſententia. His dictis ignea forcipe lingua eius cauteriatur: & cum ſuis fratribus pari pœna excoctus, & in ſartaginem coniectus, emiſit ſpiritum.

Sextus frater acriter increpat Antiochum.

Sex itaque varia morte conſumptis, vnus remanſerat matri Iacob nomine, iunior cæteris ætate, non mente. Hunc cum aſſiſtere crudeliſſimus Tyrannus aſpiceret, miſeratione motus, vel quod ſolus, vel quod vltimus, vel quod periturus eſſet, indoluit, vocatoque propius ad ſe puero, eius manu apprehenſa à tormentis ſeorſum, atque putans, ei ſalutem perſuaſurum, ſic inquit: Satis abunde exemplo fratrum tuorum, quid immineat repugnanti videre potuiſti, ſubtrahe te protinus tantis malis, quicquid honorum regni mei fuerit, obtinebis, magiſtratum tibi non denegabo, ductor quoque militum & conſilii particeps nobis ſemper aſſiſtes. Cæterum huius matrem (cum ipſe parum proficeret) iuſſit adduci. Cui prope filium ſtanti ait Tyrannus: Vbi eſt, ó generoſa mulier, fœcunditas tua? Ecce ex tanta numeroſitate filiorum vnum (ſi velis) fata conſeruabunt. Da conſilium, pietatemque paruulo, & mentem rigidam ad proſperiora conuerte. Monitis hiſce Regis vtcunque auditis, inclinans ſe mater ad eum, ita vt falleret Tyrannum, Hebræo ait ſermone: Fili mi, miſerere mei, & explora dolentem matrem, quæ te nouem menſibus in vtero meo geſſi, teque alui lacte triennio, & liberaliter educatum ad hanc ætatem vſq; perduxi. Rogo te fili, vt conſpecto cœlo & terra, & omnibus quæ ſunt in eis, ſcias hæc cuncta à Deo ex nihilo facta eſſe: ipſum etiam genus humanum ab eodem rerum omnium conditore factum nemo ambigit. Non timeas tortorem Ethnicum: ſed imitator fratrum tuorum effectus, mortem libenter excipias, vt in die miſerationis vna cum fratribus tuis in cœleſtibus te ſuſcipiam. Hæc matre adhuc monente, iuuenis Hebræo ſermone ſeſe ſolui, & vt Regi & ſuis aliquid ſecreti diceret, rogat. Ille autem, vbi vincula effugiendi facultas fuit celer cucurrit ad pœnam. Stabat enim flammiuomis ignibus ſuccenſa ſartago ad torrendos præparata paſſuros, ad quam cum inuictiſſimus puer peruolaſſet, inſpectando fratres, & ad

Iacob ſeptimus frater innter cæteris ad ſupplicium ducitur

Regem vultum reflectens, ait: O ſcelerate Tyranne, iam ego nunc, inquam, ego in fratribus meis agnoſco, te non crudelem ſolum, ſed ipſam eſſe crudelitatem. Quis tibi veſano hanc purpuram dedit? quis regnum tribuit? quis tanta ornamenta conceſſit? Nempe ille, quem inſequi in nobis poſſe credis, cuius cultores necas, famulos premis: tu verò infelix æterno cremandus incendio, & ſine fine torquendus. Sit enim inter te & reliquos diſcretio poteſtatis, nunquid alterius tu operis, tuue alterius naturæ homo es? Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio eſt. Quiſquis hominem interficit, interfici ſe poſſe confirmat. In effigiem tuam laceras, tu in torquendo nihil proficis. Eadem ratione ortum, eodem genere procreatum, quem ante multos annos opifex rerum DEVS creauit, quemque ſimilem ſuæ produxit imagini, purpurato quodam repentini furoris interimis. Et quicquid fieri tua regia poteſtas iuſſerit, iuſtiſſimum putas, linguas eruis, vngulas inijcis, & humana corpora igne conſumis. Illi quidem, qui hoc pertulere, gaudium æternæ ſalutis acceperunt. Tu vero quicquid pœnarum ſingulis intuliſti, ſolus exolues: neque me obſecro gratiam abs te vllam ſperare confidas. Sequar fratres, & in legis obſeruatione perdurabo. Hæc audiens fremuit Tyrannus, iuuenemque in catraſta fouit: in doloribus mater aſſtat nato, piis manibus ſanctum caput fulciens. Reſupinus in dolore diſtenditur, de crateribus, naribus, ſecretiſque eruor effluit, ſpiritu tandem deficiente tortor ceſſat, vt mox reſumptis diuinitus viribus, contumax eſſet Regi, ſeueriuſque, quam fratres ipſi cruciaretur. Demum orbatus palmis atque vlnulis, leuatis oculis Deum exorans, ait: O Adonai, ó Sabor, in turbam fratrum meorum me ſuſcipe, & ceſſet iam ira tua, neque eos deſeras, qui te miſeratorum per nos interpellant. Hæc dicens rupta lingua ignominiam ſartaginem ſponte conſcendit, ac ſtupente Antiocho coſtatus interiit. Ecce nunquam magis claruit rationem eſſe dominam affectus, qua puerorum animus præmunitus firmior torquentibus ſtetit. Quod enim ſpreti dolores, & pœna contempta poſtrema vtilitas ſalutis fuere, deliberatio piæ honeſtæque rationis effecit. Inexpugnabiles itaque pueri fortiſſimis turribus ſimiles perſtiterunt, & portum quietis intrantes, qui diu per naufragas cautes turbineſque iactati fuerant, iter rectum per fluctus horridos gubernantes, tandem ad littora optata venerunt. Namque alter alterum fecit conſilio fortiorem. Nullus ſegnis, nullus timidus delicata mente martyrium denegauit. Nec deliberatio vlla, ſed omnium fuit fortis & indiuiſus conſenſus, ſeſe inuicem hortantium: Pro lege igitur noſtra moriamur, tres pueros imitemur, Aſſyriorum furore damnatos: quos in vna fornace coniectos, patentia ad cœlum euexit. Hoc dum alter alterum ſermone confirmat, factum eſt, vt nemo peccaret: ſed in ſententia permanentes, patrii ſibi generis, virtutis, audaciæ, ante oculos memoriam reducebant, dicentes: Pater noſter Iſaac cum iuſſu Dei ſe immolandum cerneret, armatam patris dexteram non refugit. Tradamus ei animas noſtras (inquiunt) per quem & ſpiritum & corpus accepimus. Facilis membrorum eſt iſta iactura, cum ſciamus, pios æternæ ſalutis præmia accepturos. Abraham, Iſaac, & Iacob læti nos participes regni expectant: ornemus matris vterum, quæ nos denis menſibus tulit. Nemo infirmior alio, nemo inter fratres degener appareat. Eodem patre generati, eodem lacte nutriti, pares in omnibus eſſe debemus. Similis nos ductor inſtruxit, lex nobis data communis omni eſt virtute retinenda. Hoc concordiæ vinculo fraternitas ſancta permanſit, nec fuit in ſpectaculo (cum vnus præſentibus cæteris torqueretur) mœror dolentium, ſed gaudium per-

Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio

Mors ſeptimi fratris.

Ratio affectus domina.

Simile a ſtructibus

Septem fratres ad mortem fortiter perferendā ſeſe inuicem hortantur.

Vera fraternitas.

em-

Sexti fratris magnanimitas

tyrannus iubet. Iratus reſpondet: Fratribus quidem meis, ó tyranne, minor annis, ſed mente conſimilis accedo. Simul enim nutriti, ſimul edocti, ſimulque morituri in Dei amore perſiſtimus omnes. Accelera itaque ad exquiſita tormenta, & illud tempus, quod in perſuaſione impenſurus eris, in ſuppliciorum excogitatione conſume. Hac oratione confuſus Antiochus, illigari eum ſtatuæ ſic iubet, vt depreſſa ceruice, ex deſcenſu humorum caput dolore quaſſaretur, exponitur incendio, vt ſenſim longius igne ab eo poſito, paulatim diutino conſumptus ardore, diſtenderetur potius, quàm cremaretur. Subulis etiam ferire pendentis latera ad viſcera iubet, vt per eas, quæ his ductæ erant in longum tramitem, rimas, ad intimas fibras flamma perueniret. Atqui vt dolor ſimul ipſe maior increſceret tactu vulnerum, ac ſubuſtione membrorum cruor ſcaturiens ardore in ſpumas decoctus, miro modo ad caput eius deſcendit. In his doloribus iuuenis exclamat: O certamen inſigne, ó pertinax bellum, ó contentio inter ſe pietatis & ſceleris. Hi ſunt viri agonis, quorum corona martyrii pœna ferientis eſt: libens fratrum interitum ſequar, vt, quibus iungor ſanguine, iungar & morte. Aliquid, ó Tyranne, maius excogita, hæc enim, quæ inueneras, ſuperata agnoſcis. O crudelitatis magiſter, inimice pietatis, iuſtitiæ perſecutor! Sex nobiles pueri, regiam poteſtatem, & apparatum totius regni & orbis extinximus. Ignis tuus frigidus eſt, non calet, flexibiliora natoque corporibus noſtris arma ſunt regia: plus auxilii Deus noſter ſuggerit nobis, quam tu confuſus doloris poſſes infligere. Itaque manet firma in nobis Dei ſententia. His dictis ignea forcipe lingua eius cauteriatur: & cum ſuis fratribus pari pœna excoctus, & in ſartaginem coniectus, emiſit ſpiritum. Sex itaque varia morte conſumptis, vnus remanſerat matri Iacob nomine, iunior cæteris ætate, non mente. Hunc cum aſſiſtere crudeliſſimus Tyrannus aſpiceret, miſeratione motus, vel quod ſolus, vel quod vltimus, vel quod periturus eſſet, indoluit, vocatoque propius ad ſe puero, eius manu apprehenſa à tormentis ſeorſum, atque putans, ei ſalutem perſuaſurum, ſic inquit: Satis abunde exemplo fratrum tuorum, quid immineat repugnanti videre potuiſti, ſubtrahe te protinus tantis malis, quicquid honorum regni mei fuerit, obtinebis, magiſtratum tibi non denegabo, ductor quoque militum & conſilii particeps nobis ſemper aſſiſtes. Cæterum huius matrem (cum ipſe parum proficeret) iuſſit adduci. Cui propè filium ſtanti ait Tyrannus: Vbi eſt, ó generoſa mulier, fœcunditas tua? Ecce ex tanta numeroſitate filiorum vnum (ſi velis) fata conſeruabunt. Da conſilium, pietatemque paruulo, & mentem rigidam ad proſperiora conuerte. Monitis hiſce Regis vtcunque auditis, inclinans ſe mater ad eum, ita vt falleret Tyrannum, Hebræo ait ſermone: Fili mi, miſerere mei, & explora dolentem matrem, quæ te nouem menſibus in vtero meo geſſi, teque alui lacte triennio, & liberaliter educatum ad hanc ætatem vſq; perduxi. Rogo te fili, vt conſpecto cœlo & terra, & omnibus quæ ſunt in eis, ſcias hæc cuncta à Deo ex nihilo facta eſſe: ipſum etiam genus humanum ab eodem rerum omnium conditore factum nemo ambigit. Non timeas tortorem Ethnicum: ſed imitator fratrum tuorum effectus, mortem libenter excipias, vt in die miſerationis vna cum fratribus tuis in cœleſtibus te ſuſcipiam. Hæc matre adhuc monente, iuuenis Hebræo ſermone ſeſe ſolui, & vt Regi & ſuis aliquid ſecreti diceret, rogat. Ille autem, vbi vincula effugiendi facultas fuit celer cucurrit ad pœnam. Stabat enim flammiuomis ignibus ſuccenſa ſartago ad torrendos præparata paſſuros, ad quam cum inuictiſſimus puer peruoluſſet, inſpectando fratres, & ad

Sextus frater acriter increpat Antiochum.

Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur

Regem vultum reflectens, ait: O ſcelerate Tyranne, iam ego nunc, inquam, ego in fratribus meis agnoſco, te non crudelem ſolum, ſed ipſam eſſe crudelitatem. Quis tibi veſano hanc purpuram dedit? quis regnum tribuit? quis tanta ornamenta conceſſit? Nempe ille, quem inſequi in nobis poſſe credis, cuius cultores necas, famulos premis: tu verò infelix æterno cremandus incendio, & ſine fine torquendus. Sit enim inter te & reliquos diſcretio poteſtatis, nunquid alienus tu operis, tuue alterius naturæ homo es? Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio eſt.

Vna naſcendi & moriēdi omnibus ratio

Quiſquis hominem interficit, interfici ſe poſſe confitetur. Tu effigiem tuam laceras, tu in torquendo nihil proficis. Eadem ratione ortum, eodem genere procreatum, quem ante multos annos opifex rerum DEVS creauit, quemque ſimilem ſuæ produxit imagini, puncto quodam repentini furoris interimis. Et quicquid fieri tua regia poteſtas iuſſerit, iuſtiſſimum putas, linguas eruis, vngulas inicis, & humana corpora igne conſumis. Illi quidem, qui hoc pertulêre, gaudium æternæ ſalutis acceperunt. Tu verò quicquid pœnarum ſingulis intuliſti, ſolus exolues: ne me obſecro gratiam abs te vllam ſperare confidas. Sequar fratres, & in legis obſeruatione perdurabo. Hæc audiens fremuit Tyrannus, iuuenemque in cataſta fouit: in doloribus mater aſtat nato, piis manibus ſanctum caput fulciens. Reſupinus in dolore diſtenditur, de ore eius, naribus, ſecretiſque cruor effluit, ſpiritu tandem deficiente tortor ceſſat, vt mox reſumptis diuinitus viribus, contumax eſſet Regi, ſeueriuſque, quam fratres ipſi cruciaretur. Demum orbatus palmis atque vlnulis, leuatis oculis Deum exorans, ait: O Adonai, ô Sabor, in turbam fratrum meorum me ſuſcipe, & ceſſet iam ira tua, neque eos deſeras, qui te miſeratorum per nos interpellant. Hæc dicens rupta lingua ignominiam ſartaginem ſponte conſcendit, ac ſtupente Antiocho extatus interiit.

Mors ſeptimi fratris.

Ecce nunquam magis claruit rationem eſſe dominam affectus, qua puerorum animus præmunitus firmior torquentibus ſtetit.

Ratio affectus domina.

Quod enim ſpreti dolores, & pœna contempta poſtrema vtilitas ſalutis fuerunt, deliberatio piæ honeſtæque rationis effecit. Inexpugnabiles itaque pueri fortiſſimis turribus ſimiles perſtiterunt, & portum quietis intrantes, qui diu per naufragas cautes turbineſque iactati fuerant, iter rectum per fluctus horridos gubernantes, tandem ad littora optata venerunt.

Simile a fluctibus

Namque alter alterum fecit conſilio fortiorem. Nullus ſegnis, nullus timidus delicata mente martyrium denegauit. Nec deliberatio vlla, ſed omnium fuit fortis & indiuiſus conſenſus, ſeſe inuicem hortantium: Pro lege igitur noſtra moriamur; tres pueros imitemur, Aſſyriorum furore damnatos: quos in vna fornace coniectos, patientia ad cœlum euexit.

Septem fratres ad mortem fortiter perſeuerandā ſeſe inuicem hortantur.

Hoc dum alter alterum ſermone confirmat, factum eſt, vt nemo peccaret: ſed in ſententia permanentes, patrii ſibi generis, virtutis, audaciæ, ante oculos memoriam reducebant, dicentes: Pater noſter Iſaac cum iuſſu Dei ſe immolandum cerneret, armatam patris dexteram non refugit. Tradamus ei animas noſtras (inquiunt) per quem & ſpiritum & corpus accepimus. Facilis membrorum eſt iſta iactura, cum ſciamus, pios æterna ſalutis præmia accepturos. Abraham, Iſaac, & Iacob læti nos participes regni expectant: ornemus matris vterum, quæ nos denis menſibus tulit. Nemo infirmior alio, nemo inter fratres degener appareat. Eodem patre generati, eodem lacte nutriti, pares in omnibus eſſe debemus. Similis nos doctor inſtruxit, lex nobis data communis omni eſt virtute retinenda. Hoc concordiæ vinculo fraternitas ſancta permanſit, nec fuit in ſpectaculo (cum vnus præſentibus cæteris torqueretur) mœror dolentium, ſed gaudium per-

Vera fraternitas.

Fraterni amoris proprium.

Dolor matris.

emptorum. O nobiliſſimi Regum omnium pueri, inæſtimabilis glo
virtutiſque eximiæ. Nullum ex vobis formido perterruit, ità prope
ſtis ad mortem, quaſi immortalitas ſola peteretur. Vere vos frat
quos interitus ipſe ſociauit. Magnum quidem in noſtro gene e decus
omnipotens protulit, & ad omnium confirmandos animos, exemplum
vnicæ laudis oſtendit, quos (credo) propterea in eo numero eſſe v
luit, in quo mundum ipſe conſtruxit, vt ſeptem fratres ſeptum dieru
quibus perfecta ſunt omnia, æmuli redderentur. Sed quid hic animu
miramur in pueris, cum ſe mulier ad contemptum doloris armauet
quamuis non mater dicenda ſit, ſed humana quidem fragilitate qu
ſublimius, quæ peperit tot triumphos. Nam intetfectis paruulis, m
ter piè accenſa, nec immeritò, cùm id non ſolum humanus ſenſus hab
at, ſed immanibus quoque fetis amoris iſta conditio ſit, vt, viſis inſidi
paruulos ſaluti propriæ præponentes, alis protegant, defendant mor
vngue cuſtodiant, & cum cuique ſit reſiſtendi facultas, obuiam ire ho
pro pullorum amore feſtinant. Nec in his ſolum charitas iſta ſeruat
ſed apes quoque ipſæ non ſobolem tantum, ſed & mella ſeruantes, n
nantibus aculeis irruentes, vt ſint perituræ poſt morſum, plus parcu
generi quam ſaluti. At hæc zelotiſſima mater diuino vtique ſpiritu fu
data, conſilio quoque ſapientiæ & incredibilis virtutis, filios ante ſe p
rire feſtinauit. Quippe quæ non eſſet victura poſt prelium orbitate
maluit eam ſecure ſuſcipere, quàm interire ſolicita. Omni igitur fan
lia Deo dicata, poſtremum decus paſſorum accedit mater, contemne
minas Regis, & maternum pectus offerens & vitam filiorum. O be
generis origo, ô vnius vteri glorioſa fœcunditas. Non ego vos paru
los membrorum lineamentis, & totius vultus notis matris æmulos

Mater ſeptē cruciatus, antequam cruciaretur, excepit

cam: ſit hæc ſumma laudis in cæteris, quibus præter naturam nihil a
mus dedit: vos ergo ſimiles mente, robore, fide, aſſeram: & matri in
omnibus pares dicam. In nullo ei poſtponendi, in nullo minus vene
biles eſtis, niſi quod illa immanitatem dolorum præ oculis excepit
dum in ſuis quoque torqueretur membris, ſimilis vobis illi toleran
animus fuit. Hoc illa præſtantior, quod ſeptem cruciatus, antequa
cruciaretur, excepit: & in omnibus, ne ſuperaretur, extimuit. Vere
exemplum fœminarum omnium: neſcio, an pepereris mulier paru
los tuos, an creaueris, quos ſereno vultu paſſa es in fruſta ſecari: qu
intrepida vidiſti, parum eſt, hortata es, vt perirent. Illum incidi vngu
lætabaris: diſtendi rotis alium, ligarique gaudebas. Illius vicina mi
batis incendia, atque alium, ne tanta ac talia pertimeſceret, admoneb
Et quamuis cum inteſtino in illorum laceratione ferireris dolore, g
uiora quàm olim parturiens tormenta ſentires, ſimulabas tamen la
tiam, & diſcuſſo vultus nubilo, inducebas ſpeciem triumphantis. S
guli te ridente conſumpti ſunt. Nec cum vnum remanſiſſe cerne
expauiſti. Nam quid ego deſcribam exitia paruulorum, cum matri
ſus ſint omnia? ſciſſos neruos, detractum capite tegumen, linguam
dicitus detruncatam, manuſque confractas, ignem, laminas, rotas
ad coſtandos homines æra candentia, multa etiam, quæ ipſo ignota
nomine. Abſit, vt ſit cygnis tanta dulcedo, quorum ſuauiore m
canoras in morte voces narrat antiquitas. Omni enim harmonia
cius, omni voce præſtantius, pereuntium carmen fuit. Sirenum p
fabulas in morte ſuperaſtis, cum vel matri ſolitudinem vltimam,
DEO gratias referretis. Optauit incredibilis proſapiæ mulier
uem orbitatem potius, quàm æterni iudicii pœnam ſubire, cùm f
tum corpora maluit cruciari, quàm animas: ſciens nihil infirmiu

be membrorum, quæ etſi daſſio deſit, ſæpe tamen inteſtinus dolor affligit, enecant febres, copia ſanguinis premit, aut nimius curſus euiſceret. Quis autem ignorat nauigantium naufragia, iter agentium lapſus, quietoſque ſeſſores ſubita morte conſumptos? Taceo incendia repentina, latronum inſidias, & pereundi vias. Cum ergo tot occaſionibus humanum pectus ad mortem agitetur, quis non optet interitum cum ſalute, in quo temporalia amittuntur, & æterna retinentur? O venerandiſſima fœminarum atque legis & gentis noſtræ gloria. In hoc Noæ arcæ ſimilima, in medus fluctibus & procellis inuiolata permanſiſti. Vt illa enim diluuii cœleſtem impetum tulit, & compagine firmata tabularum, incluſum intra ſe quod acceperat, non amiſit: ita tu quoque ſanctum ſpiritum, quem, Deo diſpenſante, acceperas, in receſſu pectoris cuſtodirum, vinci ab hoſte non es paſſa. Ecce, quantum vtilis ratio eſſe poteſt, quæ nos ſæpenumero viros inferiores fœminis facit. Nec Daniel tantum viſis leonibus formidauit, nec caminus tribus pueris iugi igne ſucenſus, tantum arſutis dolorem incuſſit, quantum hæc fœmina in ſingulis paſſa pereuntibus, antequam ad corporis ſui pœnam veniretur, accepit. Quid faceret alia mulier & mater, niſi per triſtia lamenta flebilis præceſſiſſet, vlulatus gemituſque miſceret, ſe infelicem, ſe miſeram, conclamaret: quæ ideò plures peperiſſet, vt ſæpius orbata lugeret: repeteret partus, & illa denis menſibus materna faſtidia, tot enixa mortes, tot pericula ſæpe repetita, lactis alimoniam & paruulorum cibum, preſſam diu corporis partem, baiulas manus, dulces ſuſurros, infermantis verba, curas, vigilias, timorem, & in omnibus etiam proſperis animum ſemper futura metuentem. Diceret flens, non ego filios veſtros auia blanda complectar, paulo ante nimii gregis mater, nunc agens celerem vitam? Si mori mihi contigerit hodie, à quo ſepeliat non habeo. Hæc omnia matris alterius, Dei ancilla non habuit: ſed adamantino quodam ſenſu, rigidior cautibus ſtetit, filiis nec in pœna, nec in morte defuit, vt interirent compulit, nec doluit interiiſſe. Nam comprehenſa cum paruulis ſuis, Eleazari pœnam aſpiciens, Hebræa lingua cum eſſent docti, ſimul exhortabatur, dicens: O fortiſſimi pueri mei, ad dulce certamen, in quo & genti noſtræ paremus gloriam, & nos à Deo merita æterna conſequamur, ad pœnam ſponte properemus, nec formidemus ô iuuenes, quæ Eleazari ſenile corpus ſuſcepit. Satiſque in hac fragilitate durauimus, ad ſuperiora properemus. Pater noſter Abraham venerabili ſermone memorandus, vnicum Deo filium, cum poſceretur, obtulit: nec adhibere formidauit altari, quem vix in ſenectute ſuſceperat. Et Iſaac libens patris victima ſtetit, ſciens Deo in omnibus eſſe ſeruiendum. Similis quoque Danielis, ac trium puerorum cauſa eſt, mihi credite, tentamur potius quàm punimur. Quicquid enim in hoc ſeculo prouenit, temporaneum & vmbræ ſimile iudicandum. Hos filiis animos mater incuſſit, & viris mulier virilem animum effecit. Nouiſſime filiis omnibus conſumptis, admirabilis tantorum athletarum parens, in cruenta pœnarum carnificina, flexis repente genibus, corporis à Deo diſſolutionem efflagitabat: non enim viuendi cupiditate, ſed filiorum cauſa tantum tempus protraxiſſe. Septem igitur triumphos mater pientiſſima ſuſcepit. Antiochus faucibus ſtridet, matrem generoſam affligere iubet, tyrannicè rapitur, teneris nudatur artubus, in altum manus alligantur, ſæuis illiditur flagellis, læſis mœret vberibus, ac flamminomæ addicta ſartagini, ambuſtos vltro filios concomitatur in pœnas, ac oratione protenſis ſurrectiſque manibus pro grauidis matribus

Simile à diluuio.

Matris ad 7. filios ad ſupplicum adhortatio.

Aureum dictum 7. filiorum matris de hoc ſeculo.

Mater ambuſtos filios in pœnas vltrò concomitatur.

fuſa cœlibem effudit ſpiritum. Porro cœli fulmine tremuit Epiphanes. O magiſtra iuſtitiæ, filios comitata victores, ò ſuperatrix Tyrannorum, ô ſpeculum martyrum, ô patientiæ forma, non mulieribus ſolum, ſed viris futura, veneranda præſentibus, colenda poſteris, admirationi non ſolum genti noſtræ futura, ſed ſeculis. *Splendor iuſtorum. 1. Cor. 15.* Splendoribus tuis luna ſuccumbit, nec ſe, quamuis mundum impleat, cum tuis fulgoribus comparabit. Septem te clariores cœleſtibus ſtellæ, grata luce circumſtant. Si poſſit in picturam aliquam manus humana deſcribere, & victorum omnium pœnarum genus in poſterum ceris, vt geſtum conſtitit, explicare, ſine lachrymis nemo tranſiret, omnis vtique multitudo confluerer, ſuffragarentur plurimi: & multa videretur donaſſe, qui in gloriam ſummi Dei talia ſtratagemata depinxiſſet. Et ſi quis ſculpendi artifex hanc figuram aſpectu miſerabilem ſepulchro intruerit, aut ædibus illocauerit, ab omni terra peſte eſſet alienus, æternaque felicitate indubie frueretur. Sed vnde illius magnitudinis ſaxum, quamuis tenuili inula minutum opus tenens, capacitatem haberet tot pœnarum? Senex itaque Eleazarus, & hæc illuſtris mater, filiique ſeptem, propter decus generis ſepulchrali honore decorantur. Magnus ab his omnibus cultus exhiberur, etiam alienæ ſectæ homines inuaſit. In iuſtitiæ argumentum, vt piis cordibus ſumma veneratio infigatur, octiſtellium exoritur, dum Angelicis manibus interemptorum funeribus miniſtratur. Enimuerò ipſe Tyrannus ſtupore defixus, tam piæ mentis virtutem expauit. Tantum poſtremo aſſecuti ſunt gratiæ, vt gentis noſtræ peccata reſtinxerint. *Antiochus peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat.* Exitium ſequitur mox Tyranni, Iſrael aliquando reſpirat. Videns namque Antiochus magnitudinem fidei mortiſque contemptum, peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat, per quas hoſtes perculit, & laudis plurimum cepit. O benedictum Abrahæ ſemen. Videre quantum nobis ſeptem filiorum ac matris paſſio præſtitit collegarum: In hac pietate durate, vt patribus pares eſſe poſſitis. *Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus expirat.* Ecce totius gentis mala, populique peccata, paucorum exemit exitium. Superatiſque hoſtibus, quos Iſraelitarum manus perculit, ſoluta iam peccata poſt victoriam fuere. Poſtremo autem rabie fremens, verminoſoque ventre, ac ſqualidis fœtoribus conflictatus Antiochus, expirauit. *2. Macc. 9.* Supplicia ſequuntur extinctum. Nam cum Hieroſolymitas á lege retrahere non poſſet, Perſis (quia poſcebat neceſſitas, bellum indixit, ibique, quod merebatur, excepit. *Vita matris ac 7. filiorū epitome.* Nunc tandem ſupereſt, vt paucis omnia complectamur. In ipſo namque agone pientiſſima mater ac martyr circumſtantibus dicebat: *Sacra ſcriptura liberis a teneris vnguiculis proponenda.* Virginalem vſque dum licuit, pudorem tenui, caſtis me poſtea nuptiis illigaui, domum propriam non reliqui, procreaui filios non pudendos, & mariti morte perculſa, nihil ex fide perdidi: Hoc & multo alio ſermone vocitabat. Sed quid amplius? proponebat filiis prophetas, interfectum Abel fraternis inſidiis, oblatam hoſtiam loco Iſaac, exulem Iacob, Ioſeph cuſtodia carceris occupatum, Danielis leonem, & trium puerorum incendia. Recenſebat etiam eiſdem Eſaiæ librum, qui dicit: Licet per ignem tranſeas, flamma te non comburet. Dauidicum Pſalmum, in quo ait: Multæ tribulationes iuſtorum. Salomonem quoque ſimiliter, ponentem lignum vitæ facientibus voluntatem eius. Ezechielem etiam non omittebat dicentem: Viuent hæc oſſa arida. Canticum deinde quod docuerat, Moſes non obliuiſcebatur, in quo ſcriptum eſt: Ego occidam, & ego viuere faciam, & longitudo dierum veſtrorum in manibus meis. O infelix Tyranne, quid tibi lebetes ardentes, quid machinæ profuerunt, quid ſectæ oculorum palpebræ, detractæ etiam imis faucibus linguæ, cum

his omnibus longè peiora patiaris? Illi vero quos interficis (mihi crede) diuino vtuntur imperio, & de ſalute & de vltione ſecuri. Nam qui pro cauſa ſalutis paſſi ſunt, proſper illis euentus erit, cum pater omnium DEVS atque vniuerſa reſpiciens, ſequentibus ſe vitam præbeat ſempiternam. Hæc itaque, quæ in monumentis veterum & ſacris literis de diuis comperi Maccabæis, poſteritati æternum legenda conſecraui.

Gaudium beatorum in vita æterna.

FLAVII IOSEPHI OPERVM finis.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA

Est D. Bar. Angeli

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC FLAVII IOSEPHI OPERE MEmorabilium fideliſſimus ac locupletiſſimus.

A.

AARON mortuus fol. 94.
Aaronis virga germinat 93
Aaronis filii 77
Aaroni Moſis fratri ſacerdotium confertur à Deo ibid.
Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus 376
Abraham Lothum captum cum Sodomitis reducit 25
Abrahamus primus verbi diuini concionator 23
Abrahamus egregius Aſtronomus 42
Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes 24
Abraham moritur ætatis an. 175. 31
Abrahami obedientia 28
Abrahamo Deus, progeniem eius malos vicinos in Ægypto habituram, prænunciat 25
Abaneth 75
Abel à Cain interfectus 15
Abdagaſus Aſinæum interficere vult, quod Arrabanus permittere recuſat 501
Abdon iudex 132
Abdemonus 828
Ab Apione quædam valdè frigidè conſcripta 841
Abiæ ad Hebræos oratio, qua deſertionem & impietatem eis exprobrat 224
Abenerus Neri filius Sauli filium Ieboſthum populi Regem conſtituit 171
Abenerus contra Iudæ tribum copias educit, cui Ioabus cum vniuerſo Dauidis exercitu occurrit ibid.
Abenerus apud ſeniores populi, præfectoſq; militia, vt ad Dauidem deſciſcerent, loquitur 172
Abenerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur 173
Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent 172
Abenerus in fugam conuerſus, Aſael trucidat 171
Abeſalomus ſororem Thamaram ſc'atur 184
Abeſalomus vindictæ opportunitatem expectat ibid.
Abeſalomus patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium inuitat, & Ammonem vino ſepultum trucidari curat ibid.
Abeſalomus reductus patris Dauidis conſpectum deuitare iubetur 185
Abeſalomus patris ſui affectat regnum aſtutè ſatis & callidè 186
Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur ibid.
Abeſalomus Iordanem traijcit 189
Abeſalomus callide per mulierem à Ioabo ſubornatam reuocatur Hieroſolyma 185
Abeſalomi Hieroſolym. nati liberi ibid.
Abeſalomi columna marmorea 190
Abias contra Ieroboamum exercitum colligit 224
Abias victoria potitur ibid.
Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat 163
Abiathar manus Sauli elapſus, Dauidi patris, & ſacerdotum nunciat cædem 160
Abiatharus ſacerdotali honore priuatur 205
Abilamarodachus Iechoniã è vinculis dimittit 276
Abimelechus 79. fratres interficit 129
Abimelechus Thebas capit 130
Abimelechus in Sicimitas mouet 130
Abimelech Iſaacum inuidia motus expellit 31
Abmimelech amicitiam renouat cum Iſaaco 32
Abimelechus amore Saræ captus 27
Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit 131
Abimelechum Sicimitæ expellunt 130
Abiſaus 195
Acerra 210
Achas quintus ex fratribus antequam protrahi iuberetur, in medium prorumpit 874
Achab & Ioſaphath in Syros mouent 235
Achab in prælio vulneratus moritur ibid.
Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadum taxatur 233

Achabus in gratiam recepto Adado fœdus cum eo facit 232
Achabus Eliam quærit 228
Achabi 70. liberi Samariæ trucidati 247
Achabi pœnitentia 230
Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt 235
Achabum Elias impietatis accuſat 228
Achazes aurum & argentum templi Damaſcum Aſſyriorum Regi defert 256
Achazes Syrorum Deos templo Hieroſolymorum clauſo colit ibid.
Achazæ impietas 255
Achaz moritur 256
Achar quædam ex præda contra Dei mandatum abſcondit 115
Achar ſorte deprehenditur & punitur 116
Achia propheta Hieroboamum decem tribuum Regem futurum oſtendit 218
Achimelechi proditionis à Saulo inſimulati apologia 159
Achitophel Abeſalomo, vt cum paternis pellicibus congrederetur, ſuadet 187
Achitophelis conſilio ſuadentis Dauidem bello proſequendem Chuſim ſe opponit 188
Achitophel, ſuo conſilio exploſo laqueo ſibi vitam finit 189
Achitophel ad Abeſalomum deficit, cuius conſilia ne ſuccedant, Dauid precatur 186
Acmes litera ad Antipatrum 462
Accuſatio & Epiſtola falſa legatorum contra Ioſephum 560
Adar, Martius 112
Adadus Damaſci & Syrorum Rex à Dauide prælio vincitur 178
Adamus iram Dei deprecatur 14
Adamæ & Euæ lapſus ibi.
Adami pœna ibi.
Adami ætas 930. annni 16
Adamus Deum alloquitur 14
Aderus Solomoni inſenſus 218
Aderus in Ægyptum profugit ibid.
Aderus Pharaonem vt ſibi in patriam reuerti permittat, orat ibi.
Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam ſe confert ibi.
Ad mortem nati ſumus, eamq; fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt 815
Ad Alexandrum ſex millia hominum confluunt 360
Ad Lothum angeli diuertunt 26
Ad Manethonis de Moyſe maledicta reſponſio 838
Ad Deum reſpicientibus eiq; vim fidentibus pietatis fructus integer manet 530
Ad Anilæum ingens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadu[nt] 503.
Adhortatio ad contemnendam mortem, à temporo[rum] rei ſtatu deſumpta 8[…]
Adhortatio ad conſiderationem auxilii & beneficii Dei Iſraelitis exhibiti 1[…]
Adhortatio ad libertatem tuendam 5[…]
Adiabenorum magnates cum Abia Arabum Re[ge] contra Izatem fœdus faciunt 5[…]
Adiutores Solomonis in templo exædifican[…] 197
Adonias cum Abiſace coniugium expetit 2[…]
Adonias interficitur [..]
Adonias ex conuiuio ſe proripiens ad altaris corn[ua] confugit 19[…]
Adonias affectat regnum 19[…]
Adulteris leges & Zelotypia [..]
Adulteræ accuſatio contra Ioſephum [..]
Agar Saram contemnit [..]
Agatharchidis de Iudæis teſtimonium 8[…]
Agrippa ad Flaccum, Syriæ præſidem, ſe confe[rt] 489
Agrippa quam Herodes Iudæis magis fau[…] 524
Agrippa per Marſyam à Proto pecuniam mutuat[ur] 469
Agrippa, dum Herennius Capito pecuniam [ab] eo extorquet, noctu Alexandriam nauigat ib[i]dem.
Agrippa cum aliis aliquot ad Claudium mittit[ur] 519
Agrippa Hieroſolymis Hecatomben immolat 42[…]
Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæoru[m] cauſas cognoſcat, precibus obtinet 5[…]
Agrippa ſenatui ſuam ſententiam exponit 518
Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus [&] literis contra Herodem ad Imperatorem mitt[it] 495
Agrippa à Leſbo digreſſus 42[…]
Agrippa ab Antonia Germanici & Claudii matr[e] trecenta millia mutuo petit 48[…]
Agrippa Iudæis ædium tributum remittit 52[…]
Agrippa Agrippæ filius 52[…]
Agrippa Marſo Syriæ præſidi dum quinq; reges a[d] ſe venientes diſcedere iubet, infenſus 52[…]
Agrippa in theatro Deus conſalutatur, Bubonem vi[…] videt, & vt Germanus prædixerat, quinto di[e] moritur ibid.
Agrippa quamdiu vixerit & regnauerit ibi[d.]
Agrippa domum prææltam extruit vnde cuncta quæ circa templum fierent, contemplari pote[…]rat: Iudæi altiorem parietem exeitant, qui[…]

Regis proſpectum arcet, & apud Neronem Poppea precibus illum illaſum impetrant 539

Agrippa Tiberiade habitat 488

Agrippa in Italiam Puteolis, inde ad Tiberium Cæſarem peruenit 489

Agrippa ad audiendum Eutychum inſtat, quo facto propter verba quædam ei vincula ſunt iniecta 491

Agrippa Alexandriæ pecuniam mutuatur 489

Agrippa Iudæorum immunitatem confirmat 4.9

Agryppa Berytiam ciuitatem eximiis ornamentis honorat 524

Agrippa terreſtri itinere Epheſum peruenit 427

Agrippa in Aſiam miſſus 420

Agrippa ſex menſis in cuſtodia ſeruatus 492

Agrippa in ſuum regnum nauigat 494

Agrippa Romæ degens ob liberalitatem immodicam ad inopiam redactus 488

Agrippa Hieroſolymorum muros permunit 524

Agrippæ ditio ampliatur 537

Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit 431

Agrippa Germanus quidam fortunam florentem & vitæ terminum prædicit 492

Agrippa liberi ſuperſtites 526

Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam vrbem offendit, & ab eo honorifice excipitur 427

Agrippam Caius Tetrarchiæ Regem conſtituit 494

Agrippina Meſſalina & Patina Claudii vxores 536

Agrippium 608

Aggæus & Zacharias Prophetæ 287

Ain expugnata atq; combuſta 116

Albinus Iudææ procurator 539

Alcimus ſiue Iacimus pontifex 330

Alcimus pontifex cum perfugis Iudam apud Demetrium accuſat 330

Alcimus populare m auram ſibi conciliant, eos qui ſunt Iudæ partium occidit ibi.

Alcimus Iudam apud Demetrium accuſat 330

Alcimus pontifex mortuus 331

Alexander in templo Hieroſolymitano ſacrificans, vaticiniis de ipſo Danielis oſtenſis maximam Iudæis libertatem concedit 302

Alexander Ariſtobuli filius contra Hyrcanum magnam manum congregat 586

Alexander & Ariſtobulus crebro matrem implorant, id quod Herodis animum ſuccendit 613

Alexandere Herodi parenti Euchnuchus corrumpit, & quod regni ſit futurus ſucceſſor prædica 614

Alexander ad DCCC. crucibus ſuffigi, & in eorundem conſpectu vxores & liberos trucidari iube. 369

Alexander Thraeida cognomen apud Iudæos inuenit 1.14

Alexander in vinculis quatuor libros aduerſus inimicos conſcribit 615

Alexander Ptolemæo, vt Zoilum tolleret, perſuadet 357

Alexander 84.

Alexander quartanæ febrium recurſu fatigatu 382

Alexander ſuo & fratris nomine parentis accuſationem diluit 43.

Alexander Hieroſolyma obſidere volens pontifice ei obuiam euntem honorifice excepit, ob viſionem eodem habitu ante oblatam 30.

Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctoſque conductitios milites amittit 36.

Alexander & Ariſtobulus omnes lachrymis etiam parentum accuſatorem ad miſericordiam commouent 43.

Alexander à Iudæis bello petitus, potentiſſimos eorum in Bethoma oppugnat 36.

Alexander coniugi, quomodo ſecure regnare poſſit, oſtendit 361

Alexander Ariſtobuli filius ad defectionem Iudæos iterum reducit 587

Alexander Polyhiſtor 3.

Alexander & Ariſtobulus à Salome ac Pherora ad conuiuia illecti, apud Herodem traducuntur 430

Alexander obiecta crimina non inficiatur, ſed per ſcripturam parenti ſtructas inſidias fatetur, quarum Pheroras, Salome, Ptolemæus, & alii Regis fideliſſimi participes eſſent 443.

Alexander per ſex annos quinquaginta millia Iudæorum interfecit 38.

Alexander ad præfectum arcis Alexandrii, vt ſe reciperet, ſcribit 44.

Alexander Herodi, quod Arohelaum diſcedere decreuit, fatetur 447

Alexander victoriam ab Theodoro amittit 38.

Alexander 100000. peditum & 1500. equitum congregat 38.

Alexander Ionathan in ſuas partes traducere conatur pontificatum deferendo 33.

Alexander Ariſtobuli filius principatum inuadit 372

Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam

veniens, Ptolemaidem occupat 336
Alexander Rex Syriæ Cleopatram Philometoris filiam ducit 339
Alexander & Ariſtobulus in quibus peccauerint 451
Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamque oppugnat 356
Alexander in conflictu cum Antiocho Grypho caſus 352
Alexander alterum fratrem interficit, alterum in honore habet 356
Alexander à Gabino victus 373
Alexander dona Ionathæ mittit 341
Alexander poſt obitum Philippi Macedonum Rex 300
Alexander cum hoſtibus prælio decertat, & ſex millia militum amittit 586
Alexander ab armis requieſcit 581
Alexander & Ariſtobulus Sebaſte ſtrangulati in Alexandrium ſepeliuntur 451
Alexander cum Obada rege Arabum congreſſus, totum exercitum amittit 581
Alexander Arabiæ & Amathunti caſtello bellum infert, illudque captum funditus eruit 580
Alexander Lyſimachus Alabarcha 521
Alexandri & Ariſtobuli impatientia ibid.
Alexandri victi in Arabiam fuga, & cædes 342
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria 338
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamq́; partem trucidat 551
Alexandri familia magnum infortunium incurrit 364
Alexandri morbus 361
Alexandri mors 362
Alexandrum quidam quod Romam contra parentem ad amicos literas miſerit, accuſat 442
Alexandrum filium Herodes timet 614
Alexandrum, Ariſtobuli fratrem Regina Regem conſtituit, qui è veſtigio crudeliter agit 580
Alexandra Phariſæis vltro paret 399
Alexandra, Alexandri coniunx pietatis opinione principatum obtinet ibid.
Alexandra Herodi ſuſpecta obſeruatur 400
Alexandra in Ægyptum aufugere cogitat, inſidiæ verò Herodi patefiunt ibid.
Alexandra ſeſe excuſat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit ibid.
Alexandra Iudæis cuſtellorum cuſtodiam credit 363
Alexandra Herode abſente vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere conatur 413
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Ariſtobuli Regis filij, Cleopatræ vt Pontificatum filio ſuo petat ab Antonio ſcribi[t] 399
Alexandra Hyrcanum patrem ſollicitat, & vt [à] Malcho tutelam peteret, monet 49[?]
Alexandra moritur, & Hyrcanum regni ſucceſſorem conſtituit 58[?]
Alexandra Cleopatra Herodis inſidias, & filii miſerabilem interitum indicat 40[?]
Alexandra interfecta 41[?]
Alexandra Damaſcum nulla re memorabili geſta capit 58[?]
Alexandra indecorè ſe filia criminis non conſcian[?] vult oſtendere 41[?]
Alexandrium & alia caſtella diruta 37[?]
Alexandri mater 37[?]
Alexandria pars ora maritima 46[?]
Alani Medium terram prædandi cauſa peruadun[t] 442
Allus Cæſaris libertus Agrippæ mutuo dat pecu[?]niam 49[?]
Altare & vaſa ad illud pertinentia 20[?]
Altare æreum 21[?]
Altitudo, longitudo & latitudo templi 20[?]
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæſum nun[?]ciat, & eius cædis argumenta armillas aureas & inſigne regium affert 17[?]
Amalecita mouent in Iſraelitas 6[?]
Amalecitarum Rex Samuelis iuſſu interficitu[r] 151
Amalecitarum gens expugnata, & incenſa Sicella prædam abegerunt 16[?]
Amalecitas internecione delendos prædictio 6[?]
Amalecitas plectendos 1[?]
Amalecitas fundunt fugantque Iſraelitæ 6[?]
Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratu[r] 294
Aman odio & conſiliis eius in Iudæos in conuiui[o] patefactis, ſuſpenditur 29[?]
Amor multitudinis erga Ioſephum 5[?]
Amos Rex Iudæ impius 26[?]
Ammonitarum ſpolia 2[?]
Amnon morbum ſimulans, patrem vt ſororem ad [ſe] mittat, petit 18[?]
Amnon ſorori, vt ſui copiam faceret, ſuadet ibi[dem]
Amnon ſororem reluctantem per vim opprimit, mo[x] exoſam & faſtiditam extrudit ibi[d.]
Amnon, Dauidis filius, Thamaram, Abſalo[?]nis ſororem deperiens, in morbum incidit ibi[dem.]
Amanis facultates Mardochæo dantur 16[?]

Amanis in Mardochaum odium 296
Antonius & Caſar cum Herode in Capitolium aſcendunt 211
Ammanitæ exterorum ſocietate mercede impetrata in Dauidem copias parant 180
Ammanitæ & confœderati ſeipſos inuicem trucidât 237
Amplitudo Iudaa 455
Ampliatio regni Iſraelitici 252
Amarinus Rex Iſraeliticus 227
Amarames futurus Moſis parens Deum orat pro Hebrais 53
Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno ſuccedit 227
Amoraoi Hebrai fundunt fugantq; 95
Amoraorum terra ſitus ibid.
Amaſias à propheta propter idololatriam reprehenditur 251
Amaſias Rex Hieroſolymitanus 250
Amaſia ab Iſraelitarum Rege captus, Hieroſolymâ diruta & templum ſpoliatum 252
Amaſia Hierolymorum Regis in Ioam Iſraelitarum Regem expeditio 251
Amaſia Idumai victoria ibid.
Amaſia cades 252
Amathus diruta 359
Amathenorum Rex Dauidis ſocietatem petit 179
Ananias Nebedai filius, Camyda pontifici ſuccedit 234
Ananias Coſtobarus & Saulus adſpoliandos infirmiores promptiſſimi 540
Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus 571
Ananias, Ananus, Cumanus, Celer, aliiq; nonnulli Romam miſſi 535
Ananus apud Albinum accuſatus 539
Ananus quinq; filios ſummi Dei pontificio potitos habet ibid.
Ananus Sethi filius in Ioazari pontificis locum ſurrogatus 480
Ananelo Herodes dat ſummum ſacerdotium 399
Ananelo Herodes pontificatum abrogat 400
Anna Helcana vxor liberos à Deo petit 137
Anaxagoras 470
Anchus ſecum Dauidem contra Hebraos educit, qui à Palaſtinorum ducibus reprobatur 167
Anchus Dauidem remittit ibid.
Anchus Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocat 165
Ancillas ingenui non ducant 106
Angelus Dei occurit Agar 28
Angeli Abrahamo filium naſciturum nunciant, & delendos Sodomitas 26
Anni atatis & regiminis, item virtutes & diuitia Dauidis 201
Annibas ſupplicio affectus: Amaramus & Eleazarus in exilium miſſi 527
Anilaus ob vxoris idololatriam à Iudais obiurgatus quendam confodit 502
Anilaus in Mithridatis vicos cum exercitu impetum facit, eumq; noctu opprimit, & captum ſecum abducit ibid.
Anilaus Parthorum Ducem trucidat, eiusq; vxorem ducit 373
Anilaus à Mithridate fugatus 503
Anilaum Babylonii ad ſupplicium depoſcunt, qui oppreſſus interficitur ibid.
Anima mortali corpore uincta 445
Animus Herodis hypocriticus 491
Annius Minucianus 506
Annius Rufus Iudaa praſes 480
Annona caritas in Ægypto 51
Annona charitas principatu Claudii 87
Annus iobelus 83
Ananus apud Albinum accuſatus 480
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat 595
Antigonus Ariſtobuli filius ab Herode fugatus 593
Antigonus Maſſadam obtinet 597
Antigonus Parthis, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicetur 386
Antigonus quoſdam, qui Herodianos frumentatores per inſidias interciperent, mittit 391
Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatus 395
Antigonus à Parthis in Iudaam reductus Hircano, ne in regnum reſtitueretur, auriculas amputat 388
Antigonus Romanum exercitum alere recuſat 392
Antigonus Herodi, quod non ex ſtirpe Regia prognatus, ſed ſemiiudaus ſit, exprobrat 391
Antigonus Ariſtobuli filius apud Caſarem Hircanum & Antipatrum accuſat 37
Antigonus ſecuri obtruncatur 39
Antigonus, Ariſtobuli filius, ad Caſarem, Pompeii ſtudioſos de morte patris accuſaturus ven[it] 589
Antigonus de fratre nihil mali ſuſpicatur 57
Antigonus interficitur ibi[d.]

Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falsò accuſat 589
Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatur 589
Antigoni in Ioſephi cadauer immanitas 600
Antigonum Ariſtobuli filium Ptolemaus Mennaus adoptat 383
Antipater precibus Herodem, vt pacta connubialia remittentur, flectit 453
Antipater Malichi inſtinctu venenum bibit 592
Antipater Iudæorum potentiores in Ariſtobulum concitat 366
Antipater pecunia & donis hominum fauorem ſibi conciliare conatur 620
Antipater Herodem & aulicos calumniis in fratres inflammat 713
Antipater omnium malorum fax 441
Antipater Cæſari ex Syria milites conſcribit 374
Antipater Mithridati in capiendo Peluſio operam nauat 375
Antipater obiecta crimina diluit 375
Antipater Iudææ procurator declaratus ibid.
Antipater contra Malichum colligit exercitum 591
Antipater præſens calumniis & abſens per literas Herodem in filios exacerbat 431
Antipater Pherotæ mortem vehementer luget 625
Antipater Cæſarea omnibus inuiſus ibid.
Antipater expectatione regni certa nititur 621
Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos compeſcit 376
Antipater Idumæus 198. *primum Antipas dictus* ibid.
Antipater Phaſaelo Hieroſolymorum, Herodi Galilea regimen committit 377
Antipater omnem in Antiphilum culpam confert 463
Antipater Gabinium Ptolemæum in Ægyptum reducentem adiuuat 372
Antipater excluſis reliquis fratribus patris ſucceſſor declaratur 611
Antipater Hyrcani, Nicodemus Ariſtobuli legati ad Pompeium 368
Antipater ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulat, ingentem pecuniæ ſummam erogat 624
Antipater Hyrcani pecuniis Romanos ſibi deuinctos, Iudæos vero inuiſos reddit 377
Antipater in demerendis paternis amicis nullis ſumptibus parcit 453
Antipater ab Herode accenſatus 459
Antipater Herodem fratribus magis infenſum reddit 43
Antipater ſubditos ſuos, vt cum Hyrcano ſentirent, admonet 589
Antipater cum copiis Alexandro obuiam procedit 586
Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium venenum paratum habere, exponit 457
Antipater patrem vitam finiſſe ratus, cum carceris cuſtode de miſſione agit, quod dum Herodes audit, ſine mora eum occidere, & in Hyrcania caſtello condi iubet 466
Antipater nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aretam Arabiæ Regem peruenit 583
Antipater innocentiam ſuam precibus ad Deum teſtatam facere conatur 461
Antipater multa præclara facinora committit, & ad ſubeunda pro Cæſare pericula ſeſe offert 589
Antipater cum patre res Iudæorum miniſtrat 452
Antipater fratribus ſublatis populo & militibus inuiſus ibid.
Antipater ſe reuerſis in gratiam gratulari ſimulat 434
Antipater veſte protecta multitudinem vulnerum demonſtrat 589
Antipater parentis accuſationem diluit 46
Antipater Salomes filius apud Auguſtum Cæſarem Archelaum accuſat 469
Antipater parentis vltimum diem optat 452
Antipater patriæ muros reparat 589
Antipater à cunctis accuſatur 461
Antipater amitam fallere non poteſt 453
Antipater in carcerem coniectus 462
Antipater domum reuerſus a nemine excipitur 459
Antipater Romæ illuſtris factus 431
Antipas *Herodis filius parandi ſibi regni ſpe Romam nauigat* 468
Antipatri *coniunx nobilis ex* Arabia *fœmina* 588
Antipatri in Alexandrum *fratrem dolus & inſidiæ* 612
Antipatri in Archelaum & *Philippum fratres inſidiæ* 624
Antipatri *vxor & filii* 374
Antipatri *contra fratres artificioſa machinatio* 438
Antipatrum *& Herodem apud Hyrcanum Iudæi accuſant* 377
Antipatrum Cæſar Romana ciuitate ſimul & immunitate donat 5[?]9

Antipatrum Herodes ad Cæſarem mittit 456
Antipatris extructa 435
Antipatris 608
Antiochus abrogato Dei cultu, ſumma cum tyrannide falſum illis obtrudit, arci in hoc præſidio impoſito 319
Antiochus Magnus Rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat 313
Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quam cum Romanis pugnare decreuit 492
Antiochus in Iudæam irrumpere parat 323
Antiochus capitur 442
Antiochus cum Cæſare reconciliatur ibid.
Antiochus cum Iuda fœdus facit 329
Antiochus murum, quo templum ſeptum erat, ſolo æquat ibid.
Antiochus ſuis ciuibus perfidus 437
Antiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obſidione diſcedit 578
Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo cæditur & fugatur 353
Antiochus Rex Damaſcenorum 360
Antiochus Seleucum fugat 359
Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit 442
Antiochus Tryphonem eiectum Syria, in Dora obſidione cingit 349
Antiochus regno à fratre exuitur 361
Antiochus Gryphus occiſus 359
Antiochi ad Zeuxidem epiſtola, in qua Iudæorum honorificam mentionem facit 314
Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt ibid.
Antiochus cur templi deprædationem fecerit 463
Antiochus Philippum regni gubernatorem conſtituit, eiq; Antiochum filium tradit 328
Antiochus urbe Hieroſol. occupata templum ſpoliat 320
Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus 351
Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus exſpirat 410
Antiochus Lyſiæ rerum adminiſtrationem, prouincias & filium committens, in Perſidem proficiſcitur 323
Antiochus contra Iudæos in furorem vertitur ibid.
Antiochus cognito, quod Philippus uſurpato ſibi regno aduentaret e Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit 329
Antiochus Scenopegiæ gratia ſeptem dierum inducias Iudæis concedit 3
Antiochus ſeptem illuſtres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam abduci præcip 478
Antiochus peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat 48
Antiochus Iudæus ſeditioſus magna calamitatis Antiochiæ auctor 43
Antiochus ſeptimi diei feriam Iudæis edic ibid.
Antiochus Eupator cum copiis, in Iudæam proficiſcitur 32
Antioch. Epiphanes curris implicitus, morbum contrahit & moritur 32
Antiochus Ægypto cadere cogitur 32
Antiochus Hyrcanum in vrbem compellit 35
Antiochus Dianæ templum ſpoliare volens, Elymaida mouet, & turpiter inde ſe Babylonem recipit 32
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello aggreditur 35
Antiochus moritur, & principatum Antiocho fil. relinquit 17
Antiochus poſt patris obitum cum numeroſo exercitu Iudæorum fines ingreditur 57
Antiochus ad Hieroſolymam proficiſcitur, præſidiumq; ibi relinquit ibid.
Antiochus à Tobiæ filiis motus cum exercit in Iudæam irrumpit, ac Hieroſolyma deuinci 575
Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & aucto 312
Antioch mores Iudaicos abrogat 57
Antiochus rex Comagenæ 28
Antiochi Magni in honorem templi edictum 314
Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorum libertate epiſtola 31
Antiochi ad Eleazarum exhortatio 47
Antiochi mors & fames exercitui immiſſa 36
Antiochi & Iudæ pugna 32
Antiochum Ceſennius Petus Syriæ adminiſtrator coram Cæſare accuſat 44
Antiochus Demetrii fratrem Alexander time 581
Antiochia Mygdonia à Macedonibus condit 290
Antiquitatum Iudaicarum Epilogus 29
Antiquitatum hiſtoria quinque millium annorum 449
Antonius Herodem & Phaſaelum tetrarchas declarat 59
Antonius in Tyro commoratur ibi.
Antonius Antigonum ad Triumphum ſeru

volens, propter Iudæos ſeditioſos ſecuri eum percutit 398
Antonius captiuos trucidat 594
Antonius multis donis ab Herode affectus 402
Antonius Phaſaelum & Herodem Tetrarchas conſtituit 385
Antonius Hyrcano de Caſſii & Bruti rebus & morte ſcribit 384
Antonius Herodis virtutem miratur 327
Antonius Cleopatræ maritus 462
Antonius & Cleopatra extincti 411
Antonius Armenia regno potitur 404
Antonia in magno apud Tiberium honore habita 267
Antonium Herodes muneribus placat, & amicis res ſuas ſaluas eſſe ſcribit 402
Antonia turris 424
Antoniam Agrippa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus, rogat 267
Anteius 279
Apion contumelioſam Iudæorum inſectationem, quaſi mercedem Alexandrinis reddere voluiſſe videtur 461
Apion veram patriam & genus ſuum abiurat ibid.
Apion de Moſe & gente Iudaica 460
Apion Iudæis ſeruitutem exprobrat 465
Apion ſeipſum laudat & magnificat ibid.
Apionis de Moſe & templo Iudaico mendacium arguitur 461
Apologia Hyrcani apud Regem accuſati 317
Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum caſtra erumpit 358
Apollonius cum Ionatha prælium committit, & ab eo fugatur 340
Apollonius Syriæ Dux collecto exercitu Hieroſolymam venit 474
Apoſtata à Matthia transfigitur 321
Apoſtata à religione Iudaica 320
Apoſtaſia ſacerdotum 301
Apſanes per ſeptennium Iudex 132
Apud Græcos nulla conſcriptio poemate Homeri vetuſtior 449
Aqua calida apud Callirroe, quæ in lacum bituminis feracem effluunt 253
Aquarum calidarum fontes 440
Aquarum in Hebræorum exercitu penuria 127
Aquilo auertem flammam in Romanos abigit 444
Aquilo Caio extremum ictum inflixit, Chereas vero facinoris auctor dicendus 279
Aquila aurea ſuper maiorem templi portam 252
Aquilam auream detractam iuuenes ſecuribus concidunt ibid
Ara ſuffumigatoria 74
Arabs Scauro reconciliatur 315
Arabes ardeſcente ſiti vltrò ſe Iudæis tradunt 330
Arabes ab Herode deuicti 407
Arabes Herodis exercitum in fugam vertunt 329
Arabes Cæſare irato Herodi neque latrones dedere, neque pecuniam mutuo acceptam perſoluere volunt 241
Arabes ſiti compulſi ab Herode pacem petunt 407
Arabes & Trachonitæ ſcientes Herodi Cæſarem iratum, illi inſultant 242
Arabes in prælium reuerſi, fugientes trucidant, & caſtra capiunt 405
Arabes in fugam verſi ibi.
Arabum circiter ſeptem millia cadunt, priuſquam in Herodis clientelam ſeſe dedunt 130
Arabum contra Ioramum expeditio 130
Arabici belli cauſa 241
Arbores frugiferæ non [illegible]ſcindendæ 110
Arborum de rege deligendo conſilium 134
Arca Noe 16
Arca ſacra à Palæſtinis in fanum Dei ſui Dagonis defertur 139
Arca in Catiathiarim transfertur 140
Arca Dei in templum tranſportatur 211
Arca ſacra Bethſame peruenit 140
Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur 177
Arcyon medicus quoſdam dimittit 280
Architecti templi extruendi 104
Archelaus Herodi ſeſe excuſat 243
Archelaus fratrum liberos odit 247
Archelaus Herodem generum benigniſſime ſuſcipit 333
Archelaus Herodem vltrò pro Alexandro deprecari compellit 336
Archelaus Rex Cappadociæ in Iudæam ad Alexandrum generum venit 335
Archelaus & Herodes de liberis Alexandri deliberant ibi.
Archelaus Cappadocum Rex Herodem indignationem in generum ſimulat, eumque ad paternos affectus reducit 241
Archelaus ſi à Cæſare in Imperio conſtabilitus eſſet, curæ ſibi fore, vt beneuolentia omnium videatur digniſſimus pollicetur 254
Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipue verò in Pheroram transfert. Pheroras Archelaum reconciliatorem adit 241
Archelaus Romam proficiſcitur, multique eidem obnixuri eum comitantur 255

Archelaus Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, eamque dignitatem in Eleazarum collocat 259
Archelaus epulum multitudini prabet 254
Archelaus & Iudaeorum legati coram Caſare comparent 258
Archelaus & Philippus inſtinctu Antipatri accuſantur 249
Archelais condita 259
Archelai viſionem Simon vir Eſſaus interpretatur 260
Archelao regi acclamatum 254
Archelaum accuſatum Caſar pecunia multat, eumq. Viennam in exilium mittit 260
Archelaum Caſar ethnarcham conſtituit, regnique dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur 258. & 248
Archelaum Nicolaus excuſat 255
Ardens ſtudium in reparandis mœnibus 292
Ardentes faces in murum iaculantur 444
Aretas ad Arabum regem legatus 244
Aretas rex Cœleſyria 361
Aretas contra Ariſtobulum expeditionem ſuſcipit, eumq. Hieroſolyma confugere cogit 366
Aretas rex Arabum Gazais auxilij ſpem oſtendit 359
Aretas Hyrcano quinquaginta millia militum tradit 318
Aretas ex augurijs impoſſibile eſſe exercitum ad Petram peruenire colligit 268
Aretas Syllaum, quod Fabatum aliosq. interfecerit accuſat 248
Arietem ad victimam loco Iſaci Deus offert Abrahamo 11
Ariſtobulus cum filio Pompeii ſtudioſis peremptus 321
Ariſtobulus Roma reuerſus Alexandrium denuo munire conatur 372
Ariſtobulus à Romanis in pralio vincitur ib.
Ariſtobulus captiuus cum Antigono filio Romam remittitur ibid.
Ariſtobulus Ituraa habitatores circumciſionem caterosq. Iudaicos ritus admittit 356
Ariſtobulus Herodis ductu ſubmergitur, & ad Ananelum pontificatus redit 401
Ariſtobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiſcitur 367
Ariſtobulus multa caſtella occupat 363
Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius 537
Ariſtobulus & Hyrcanus a Iudais apud Pompeium accuſati 368
Ariſtobulus eiusq. aſſecla Phariſaorum tyrannidē accuſant 362
Ariſtobulus bello congredi cum Pompeio cogitat 584
Ariſtobulus & Hyrcanus de regno contendunt 3[illegible]
Ariſtobulus vinculo ſolutus veneno tollitur 37[illegible]
Ariſtobulus Antigonum in regni ſocietatem admittit, cateros in vincula conicit, & matrem fame necat 3[illegible]
Ariſtobulus ad Pompeium deſcendit 58[illegible]
Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemaeum miſ[illegible] 363
Ariſtobulus Antigonum fratrem interficit 3[illegible]
Ariſtobulus Hyrcani filius poſt captiuitatem Babylonicam diadema ſibi primus imponit 35[illegible]
Ariſtobulus ex arce ad Pompeium deſcendit 36[illegible]
Ariſtobulus caſtella Pompeio tradit ibi[illegible]
Ariſtobulus cum familia Romam vectus 58[illegible]
Ariſtobulus vxoris humilitatem generis obiicit 6[illegible]
Ariſtobulus matrem ac fratrem vinctos cuſtodia tradit 57[illegible]
Ariſtobulus matrem victam fame necat ib[illegible]
Ariſtobulus fratrem Antigonum plurimum ama[illegible] ibid.
Ariſtobulus ſeipſum regem declarat 58[illegible]
Alexandra coniugem Ariſtobuli cum filiis carce[illegible] includit i[illegible]
Ariſtobulus Flaccum Agrippa fratri infenſum reddit 26[illegible]
Ariſtobulus amitam ſuam ac ſocrum monet 24[illegible]
Ariſtobulus ab Herode interfectus, ſupra lib. 15 cap. 3. 29[illegible]
Ariſtobulus elapſus Roma iterum turbas concita[illegible] 587.
Ariſtobulus eum Romanis dimicat ibi[illegible]
Ariſtobulus Agrippa regis frater & Elcias Magnu[illegible] apud Petronium Iudaeorum cauſam agunt 27[illegible]
Ariſtobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert 57[illegible]
Antigonus in honorem fratris in templum aſcendi[illegible] 579
Ariſtobulus Pompeio ſupplex occurrit 584
Ariſtobulus ſatellitibus vt Antigonum ſi cum armis adiret occiderent, pracipit 579
Ariſtobulus miſerè moritur ibid[illegible]
Ariſtobuli coram Pompeio apologia 368
Ariſtobuli coniunx verſuta, Antigonum dolo trucidari curat 35[illegible]
Ariſtobuli liberi remiſſi 372
Ariſtobuli necem cuncti deflent, pracipuè verò Alexandra, qua nullam pra ſe fert ſuſpicionem 218
Ariſtobuli cum Hyrcano fœdus 365
Ariſtobuli fratricidii pœna 355
Ariſtobuli apud matrem deprecatio 582
Ariſtobulo fratricidii pœnitudine morbus ingraueſcit 579
Ariſtobulo Herodes inſidiatur 400
Ariſtobulum in templo Arabs oppugnat 367

Ariſtobulum Pompeius deſcendere prouocat 584
Ariſtobulum captiuũ Cæſar vinculis ſoluit 588
Ariſtocratia optimum regimen 104
Argumenta Iudæorum genus antiquius Græcorum genere 451
Arma quibus Ioſaphatus victoriam parauit 126
Artabanus Tiberio filium Dariũ obſidem & virum quinque cubitorum ſtatura mittit 256
Artabanus a Dahis & Sacis in imperium reſtitutus ibi.
Artabanus Aſinæo terram Babyloniam commendat, datiſq; muneribus eum dimittit 273
Artabanus ad Aſinæum & Anilæum propter audaciam ſocietatem cum illis inire mittit ibi.
Artabanus ad Izatem ſe confert, auxiliumq́; ab eo petit 269
Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat 280
Arx Apamia diruta 368
Aſanus Rex Iuda 119
Aſanus Damaſcenos in Baſanem concitat 120
Aſanus Rex moritur ibi.
Aſani pietas 119
Aſani victoria ibi.
Aſael Ioabi frater Abenerum inſequitur 90
Aſiatici & Cyrenenſes Iudæi ab earum regionum ciuitatibus multum afflicti 237
Aſinæus & Anilæus Neerdenſes patria in locum quendam ſe conferunt, ad quos ingens multitudo confluit 273
Aſinæus cum ſociis à Babylonia ſatrapis ex improuiſo oppreſſi ibid.
Aſinæus ſuos ad fortitudinem hortatur, & hoſtes fundit, fugatq; ibid.
Aſinius 375
Aſini apud Iudæos aliosq; ſapientes viros qui dicuntur 463
Aſſamonæi Principatus & Pontificatus finis 396
Aſcalonitæ & Scyphopolitæ ob tributum non ſolutum puniti 316
Aſphaltites lacus 24
Aſtus ſerpentis 14
Aſorus 113
Aſſyriorum imperium diſſolutum 262
Aſuerus, rex Perſarum, Vaſten ad conuiuium venire nolentem repudiat 293
Athenio Herodem, eiusq́; exercitum inuadit 220
Athronges vir corpore & manuum robore inſignis dignitatem regiam attentat 257
Auranitidis ditio a Zenodoro Arabibus elocata & a Cæſare Herodi donata eſt cauſa belli 420
Auius ab Arabibus incenſus 257
Aureum dictũ de hoc ſeculo 480
Auguſtus Herodem Syriæ procuratorem conſtituit 331
Auguſto Cæſari Caius rem diuinam facit 278
Aſprenas ibid.
Autoritas Simonis 348
Azariæ Prophetæ ad populum adhortatio 120
Azymorum feſtum 61
Azotii propter arcam ereptam horribiliter cruciantur 139
Ædificia ab Herode condita 607
Ædificatio Hieroſolymæ 452
Ægyptus vnde dicta ibid.
Ægypti rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur 267
Ægypti regis de Iudæorum libertate ab Ariſtæo impetrata edictum 306
Ægypti & Æthiopiæ regina ad Salomonem venit 114
Ægyptii beſtias natura repugnantes colunt 462
Ægyptiorum libido 24
Ægyptiorum rex in Æthiopiam fugit, eumque Æthiopum rex honorificè ſuſcepit 457
Ægyptiorum ſacerdotes circumciduntur, a porcinis carnibus abſtinent 465
Ægyptiorum arma ventus in Hebræorum caſtra expellit 63
Ægyptiorum Idolatria 456
Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti 11
Ægyptiorum rex in Æthiopes 55
Ægyptiorum erga Hebræos inuidia 52
Æmilius Regulus 276
Ætas Saræ 127. anni 29
Æthiopes arma contra Aſianum capiunt 119

B.

BAaras radix quomodo euellenda 440
Baalitarum mactatio 131
Babæ liberi a Coſtobaro ſeruati 414
Babæ liberi aliiq́; accuſati ab Herode interfecti ibi.
Babylon à Cyro Perſarum rege capta 277
Babylon à Semiramide non ædificata 454
Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine conſtructi ibi.
Babylonicæ captiuitatis poſt ſeptuaginta annos finis 280
Babyloniorum rex Herculem fortitudine & rerum geſtarum magnitudine præceſſit 454
Babyloniorum regis ad Ezeciam legatio 272
Bachides aciem inſtruit, & cum Iuda ſigna confert 332
Bachides cum 22000. militum Iudæ occurrit ibi.
Bachides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo millia militum amittit 33
Bachides copias contra Ionatham ducit 37

Bachides iratus tranſfugis dum Ionathæ poteſtas ipſi non datur, quinquaginta ex eis interficit 335
Bachides indignationem in tranſfugas effundit, & quomodo exercitum ſine ignominia poſſet reducere cogitat 330
Bachides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet 330
Bachides cum Ionatha fœdus facit 336
Bachides Iudæ fautores interficit 334
Bachides multos ſibi credentes interficit 330
Bachidis in Iudæos crudelitas 334
Bachidi Demetrius Alcimum commendat, eique vt Iudam internecione deleat, mandat 378
Bachidem Demetrius cum copiis in Iudæam mittit 332
Bagoas, Carus & alii ab Herode necati 248
Baiæ ſunt therma Campaniæ, non procul à Puteolis 270
Baleth 113
Balthaſar ſiue Naboandel Babylonia Rex 276
Balthaſar manum è pariete prominentem & ſyllabas quaſdam ſcribentem videt 277
Baal Tyriorum Deus 131
Balamus obiurgatur ab Angelo 96
Balamus ad Balacum peruenit ibid.
Balami reſponſio 97
Balami de rebus futuris vaticinium ibid.
Balami aduerſus Hebræos conſilium ibid.
Balami aſina loquitur 96
Balami de Iſraelitico populo vaticinium 97
Balacus iratus reprehendit Balamum ibi.
Balaci Moabitarum regis ad Madianitas legatio 96
Balamo Angelus reſiſtit ibid.
Banaias 103
Banaias Ægyptium haſta ex ipſius manibus extorta confodit ibid.
Banaias leonem exanimat ibid.
Baracus quatuordecim annis Iſraelitarum imperiũ tenuit 127
Baracus contra hoſtes Imperator deſignatur ibi.
Baraſa oppugnata & concremata 326
Baruchus è carcere dimiſſus 271
Baſanes Ramathonem captam munit 120
Baſanis impietas ibid.
Baſilica 113
Batibius 278
Bathillus ſe venenum attuliſſe fatetur 249
Belus primus rex Aſſyriorum 454
Beli ſacerdotes interfecti 121
Bellum Adadi contra Achabum 122
Bellum inter Aſaelem & Ieum 132
Belli Iudaici Præſide Floro exorti ipſi Iudæi initium & ſeminarium 287
Belli leges 109
Beniamin vt reus capitur 47
Beniamitæ in Abneri ſententiam concedunt, ipſe ad Dauidem proficiſcitur, & hac de re certiorem facit 91
Beniamitæ quadringentas virgines Iabitienas ducunt 124
Beniamitarum 25000. trucidantur, tantum ſexcenti incolumes euadunt ibid.
Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur ibid
Bernice, Agrippæ ſoror, cuius Herodes patruus & maritus Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur 292
Bernicen Salomes filiam Ariſtobulo, Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit 426
Berytii ab Agrippa multis donis affecti 294
Beroſus hiſtoriographus genere Chaldæus 453
Beroſus de Nabuchodonoſoro 275
Beroſus 23
Berſabe iuramenti puteus 27
Berzelaus Hieroſolymam, patre eò proficiſci nolente, cum Dauide contendit 192
Berzelai filios Solomoni Dauid commendat 105
Bezeleel & Eliab Architecti tabernaculi 71
Betachora 113
Betaramptha Iulias appellata 262
Bethſabe ſtudium Adoniæ, ſic ſuadente Nathane, Dauidi indicat 104
Bethſabe Regi ſe grauidam eſſe nunciat 181
Bethſura obſeſſa 328
Bethſuritæ deditionem faciunt 329
Bethſaida 262
Biblia Sathan abolere conatur 321
Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi 305
Bozus Naami & Ruth amicus 135
Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur 136
Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auum genuit ibi.
Boues trituratores 105
Buccinæ duæ ex argento factæ 84
Blaſphemiarum inter Iudæos & Ægyptios cauſa 456

C.

Cain regione exterris 15
Cain Dei caſtigatione haud melior redditur ibi.
Cain hypocrytarum & ſceleſtorum parens ibid.
Caduceatores ablegandi 109
Caius ad tria millia Iudæorum in ſeruitium abducit 320
C. Norbanus Flaccus pro Iudæis ſcribit 238
Caius Senatui ac Piſoni vrbis Præfecto ſe in imperium defuncti ſucceſſio ſignificat, & vt Agrippam è cuſtodia dimitterent mandat 269

Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. Tiberius Tyrannus 269

Caius Tiberium fratrem tollit ibid.

Caius Germanici filius, gratioſus 268

Caius Petronio mandata imperatoria negligente, vt ſibiipſi manus inferat ſcribit 272

Caius templorum Græcanicorum nullum inſpoliatum relinquit 276

Caius Iouis fratrem ſe appellat 275

Caius vir maleficus 281

Caius orator facundus ibid.

Caius primò egregiè Rempub. adminiſtrat, poſtea diuinos quoq; honores vſurpare audet 270

Caii in Iudæos Tyrannis 275

Caii in ſenatores ac patricios ſæuitia ibid.

Caius licentiam ſeruis deferendi ſuos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet 276

Caius Agrippa commendatus 276

Caius multos tributorum ac vectigalium releuationem petentes capite plectit 276

Caius Caligula poſt Tiberii obitum Princeps Roma. 265

Caius à Chærea trucidatus 278

Caius receptacula nauibus exſtruit 281

Caius ſe Ioui comparat 276

Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quàm vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat 272

Caii ſtuprum & libidinis licentia 281

Caio paſſim inſidiæ ſtructæ 276

Candelabrum aureum 36

Chananæorum gentem extirpandam 110

Chananæorum Reges mouent in Hebræos 117

Chananæorum ingens exercitus ib.

Chananæorum Reges omnes ad vnum trucidati ib.

Chananæorum regionem totam Ioſua deuaſtat ib.

Chananæorum decem millia trucidantur, & Adonibezeck capitur 121

Calamitas Iudæorum Scythopoli 445

Calamitates omnium à mundo condito cum Iudæorum collatæ ſuperantur 312

Calliſtus, Caii libertus, Claudio à Caio ſe vt ipſum veneno tolleret iuſſum, ſignificat 277

Chaldæorum ac Tyriorum ſcripta cum Iudæis conſonant 454

Chaſpoma & Boſora 176

Cambyſis reſcriptum, in quo Iudæos ab ædificando templo deterret 228

Campus regius 25

Candelabra 111

Canthari & Phialæ ibi.

Captiuitas Babylonica ab Eſaia prædicta 262

Captiuitas Babylonica 270

Captiuitas, & per tempus obſidionis mortuorum numerus 43[illegible]

Caproſaba Antipatris dicta 36[illegible]

Carmen & gratiarum actio Moſis & Iſraelitarum pro præſenti liberatione 25[illegible]

Carnibus cruentis Hebræi veſcuntur 7[illegible]

Carthago à Didone Pygmalionis ſorore in Africa extructa 45[illegible]

Caſſius Herodi, ſi bellum deſiiſſet Iudææ regnum delaturum pollicetur 32[illegible]

Caſſius in Syriam venit, & plus quàm ſeptingent[illegible] argenti talenta à Iudæis exigit 38

Caſſius Herodi, vt in Malicho mortem patris vlciſcatur, reſcribit 32

Caſſius ſtipendium ciuitatibus indicit 32

Caſſius & Marcus Herodem Cœleſyriæ ducem fa[illegible]ciunt 20

Caſſius Longinus Syriæ Præſes 28

Caſſius Chærea 27

Caſſii & Bruti dolo Iulius Cæſar interfectus 32

Caſpius portus 26

Caſtra hoſtium à Samaritanis diripiuntur 1[illegible]

Caſtella muniuntur 3[illegible]

Caſtoris Iudæi dolus erga Titum 4[illegible]

Catullus tria ſimul Iudæorum millia trucidat 4[illegible]

Cauſa diuerſitatis apud Iudæos 4[illegible]

Cauſa cur Ioſephus hos libros contra Apionem co[illegible] ſcripſerit 4[illegible]

Cauſa milites impellentes, vt Claudium in Imper[illegible]torem eligerent 2[illegible]

Cauſa impulſiua conſcribendi hos libros 4[illegible]

Cauſa, ob quas Ioſephus has hiſtorias conſcriptas[illegible] lucem ediderit

Cauſa extructi templi [illegible]

Cauſa belli contra Arabes 4[illegible]

Ciſus Saulis pater [illegible]

Cithara quis inuentor

Ciuitatem quis primus inſtituerit i[illegible]

Clades Iſmaelis à Ioanne accepta [illegible]

Clades Alexandri [illegible]

Claudius principatum vltro oblatum deponere re[illegible]ſat [illegible]

Claudius in propoſito ſuo ab Agrippa confirma[illegible] 283

Claudius Felix Iudææ procurator [illegible]

Claudius milites vt in fide maneant, ſacramento[illegible] igit

Claudius Agrippam in regnum paternum mi[illegible] cogitat, quod alii diſſuadent, & Cuſpium Fa[illegible] Iudææ præſidem & regni totius declarat

Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam, & I[illegible]mæ ditionem concedit

Claudius Iudæis ſacræ Stolæ cuſtodiam Agripp[illegible]

nioris rogatu concedit 258
Claudio renuenti obtruditur Cæſarea dignitas 262
Claudius Tiberius Nero Romanorum Imperator 262
Claudius ſublimis in caſtra perfertur ibid.
Claudius fato functus 293
Claudii Cæſaris ad Iudæos epiſtola 288
Claudii pro Alexandrinis Iudæis edictum 284
Claudii pro Iudæis per Romanum orbē edictum ibi.
Claudii ad legatos reſponſio 283
Claudium Agrippa, ut magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur 283
Claudium milites in Principem eligunt 280
Craſſus in Parthia perit 203
Craſſus Parthis reſiſtit ibid.
Craſſus iuramenti dati violator 202
Crateres 111
Cratera aurea dua 309
Cratera argentea ibid.
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit 381
Cædes aſsidua Hieroſolymis 328
Cædes, latrocinia, ſeditio & fames in Iudæa 261
Cædes Zachariæ Regis 254
Cædes in Hieroſolymis 328
Cædes cognatorum 42. Ochoziæ 132
Cædes filii Ariſtobuli 374
Cædes, latrocinia, ſeditio & fames in Iudæa 356
Cæſar in Syriam venit, apud eum Gadarenſes Herodem accuſant, qui ſeipſos iugulant 420
Cæſar Auguſtus Herodi in Patricidas animaduertere liberam poteſtatem permittit 244
Cæſar Herodis ditionem ampliorem reddit 412
Cæſar Auguſtus Herodis ſtudioſus 389
Cæſar è Syria proficiſcitur 376
Cæſar Ægypto potitur 411
Cæſar in hoc iuuenes peccaſſe pronunciat, quod ſe à ſuſpicione immunes non ſeruauerint, ac parentem ut filiis reconcilietur, hortatur 236
Cæſar à Caßio & Bruto occiſus 381
Cæſar ab Herode offenſus 242
Cæſar Herodi dimidium redituum è Cypriis metallis donat 236
Cæſar Herodis Principatum confirmat 223
Cæſar Arabum legatos non audit 242
Cæſar Tachonitidis, Batanea, & Auranitidis ditionem Herodi donat 420
Cæſar Archelaum regno dignum pronunciat 255
Cæſar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant 236
Cæſar Auguſtus fato functus 262
Cæſaris ad Herodem reſponſio 606
Cæſari & Iuliæ Cæſaris uxori ab Herode legatum 254
Cæſari Herodes quingētos ex ſuo ſatellitio mittit 418
Cæſarem Herodes octingentis talentis donat 410
Cæſares 114
Cæſarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode cōdita 608
Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata 294
Cæſarea perfecta 236
Cæſarea inter Iudæos & Syros de pari iure ciuitatis rixa 293
Cæſarea portus 419
Chæreas cum ſociis in Germanici ædes ſe recipit 279
Chæreas Iulium Lupum ut Caii uxorem & filiam interficiat mittit 281
Chæreas à conſulibus ſignum petit ibid.
Chæreas multis ex cauſis in Caium incitatus 276
Chæreas, Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquuntur 280
Chæreas cum aliis quibuſdam Caium tollere ſtatuit 277
Chæreas Clementem & Papinum alloquitur 276
Chæreas occaſionem aggrediendi Caium expectat 277
Chæremon hiſtoriographus 259
Chærili antiqui Poetæ de Iudæorum gente teſtimonium 455
Caron, amomi ferociſsima, in qua Noæ arcæ reliquiæ ſeruantur 288
Chelcias & Ananias Cleopatra copiis duces præpoſitô 353
Cherubini duo 110
Cherubin 47
Chebron & Mariſſa expugnata 327
Ceſennius Antiochum ſubitò inuadit 442
Cella in circuitu templi conſtructa 110
Chetomene 36
Celenderis in Cilicia 249
Clearchi Ariſtotelis diſcipuli de Iudæis teſtimonium 455
Cleopatra Regina alieni appetens 403
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit 385
Cleopatra fratrem & ſororem interficit 403
Cleopatra contra filium exercitum parat 358
Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat 403
Cleopatra in cognationem ſuam ſæuitia 329
Cleopatra auaritia ibid.
Cleopatra in Herodem inſidiæ ibid.
Cleopatra Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur 403
Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius amici auertunt 404
Cleopatram Antonius verſus Ægyptum deducit ibid.

Creatio mundi 2
Cenſores 263
Centum legati Hieroſol. reuerſi 306
Certamen quinquennale 236
Cinnamus Artabano amiſſum dignitatis faſtigium reſtituit 290
Clitus Tiberiadis ſeditionis autor 302
Clitus ſiniſtram ſibi praſcidit ibi.
Circa hoſtes quomodo agendum 468
Circa Maſſadam vnus tantum locus, qui aggeris iactum excipere poteſt 444
Circenſes ludi 276
Circumciſio inſtituta 9
Cirenaeorum Magiſtratus 237
Ciuilis Germanos ad ſobrietatem cogit 438
Ciuilis belli inter Hebraeos initium 90
Ciues in Iabiſſa, Saulis & filiorum cadauera dempta ſepeliunt 88
Ciuitatis munitiones ac turrium cautes, quas tyranni per dementiam deſeruerant, inſuperabiles 435
Ciuium contra Iudaeos ad Titum preces 439
Ciuibus direpta bona reſtituuntur 397
Cyrus Nabonidem expellit à Babylon. 454
Cyrus Iudaeis reditum in patriam vrbis ac templi adificationem permittit 281
Cyri Perſarum regis edictum ibid.
Cyri ad Syriae Satrapas mandatum ibid.
Cyri de Iudaeis eorumq; templo decretum 287
Cyprus 608
Cypros, Agrippae vxor, ad Herodiadem ſororem eius ſcribit, & auxilium petit 206
Cypron conditum 237
Criminum à Iuſto Ioſepho obiectorum depulſio 307
Crypta ſubterranea ab Antonia 425
Cochlea 110
Columnae duae excitatae 16
Columnae duae ingentes 110
Colloquium Dei cum Cain 15
Copiae in partes duodecim congeſtae 105
Caronius Praefectus Syriae 261
Comitas & benignitas Agrippae erga Philippum 302
Comminatio grauis Iſraelitis à vera pietatis tramite exorbitantibus propoſita 112
Concupiſcentiae ſepulchra 85
Conditio obſidionis ſoluendae à Ioabo propoſita 194
Conflictus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta 375
Conſonantia Iudaeorum in religione & vita 467
Conſcientiae labes 356
Contra mendacium impudenter expoſitum nihil dicendum 460
Contra furtum & vſuras 468
Contra illos, qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Aegypto contendunt 82
Contra legiſlatores gentium 470
Contemptus mortis 252
Conuicium Deo faciens 10
Conuiuium Iudaeorum apud Ptolemaeum, & eorundem ante cibum preces 31
Corban, donum Dei 45
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatu[r] 89
Core factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur 9
Corem cum 250 viris ignis abſumit 9
Corinthus a Syllaeo, vt Herodem e medio tolleret, pecuniis corruptus 24
Corona 1
Cornelius Sabinus 27
Chosbi 4
Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſithe[us] apud Herodem accuſati 4
Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salome ſororem dederat, Idumaeae principatum inua[dit] ibid.
Coſtobarus interceſſione ſeruatus ib.
Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili [re]ferta
Cumanus Praefectus Iudaeae
Cumanus multos Iudaeos perimit, plures viuos cap[tos] abducit 2
Cum quibus iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt 4
Cum capta coniugium 1
Cur Iudaei animalia conſueta ſacrificent, nec carn[e] ſuillis veſcantur 4
Cur quidam hiſtoriographi Iudaeorum mention[em] omiſerint
Cura pro ſacerdotibus 2
Cura Dei pro ſuis 1
Chuſis victoriae nuncius ad Dauidem miſſus ab [A]chima anteuertitur 1
Chuſi conſilium, quod etiam Achitophelis reie[cto] recipitur
Chuſim ſimulatè offert Abeſalomo ſtudium ac fi[dem] ſuam
Cuſtos carceris amicè agit cum Ioſepho
Chitai cultum Dei amploxi, Iudaeorum am[icos] rebus tantum ſecundis ſe profitentur

D.

DAbaritteni Ptolemaei vxorem ſpoliant
Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti[roboris] ſui expiſcari conatur, & ter deluditur
Damaſceni & Aretas contra Alexandrum
Damaſceni à Dauidè vincuntur
Dana extructa
Daniana tribus à Chananaeis preſſa
Danitae locum inhabitandum quaerunt

Daniel cum ſociis ad honorem euectus 275
Daniel Regi ſcripturam interpretatur 277
Daniel in leonum foueam conijcitur 278
Danieli Rex dona promiſſa exhibet 277
Daniel Regis ſomnium & interpretationem exponit 274
Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina prouidentia ſeruantur 275
Danielis vaticinia 279
Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum regnum præfiguratum fuit ibid.
Danielis inimici à leonibus dilaniati 278
Danielis & ſociorum eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profectus 273
Danieli ſomniū, eiuſq; interpretatio reuelatur 274
Darius tribus ſatellitibus tres quæſtiones proponit 283
Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet ibid.
Darius Hiſtaſpis filius Rex Perſarum 282
Darius admonitus vetis, templi reſtaurationem mandauit 284
Darii regis ſcriptum & mandatum de libertate, poſſeſſionibus, templo & ſacrificiis Iudæorum 285
Darii ad Syriæ Præfectos epiſtola 287
Dathan & Abiram contumaces 91
Dathan & Abiram abſorbet terra 92
Dauid Cillanos contra Palæſtinorum incurſiones defendit 83
Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit 103
Dauid Sibæ Ionathæ facultates commendat, eumq; omnes reditus Hieroſolymam referre iubet 180
Dauid in ſiti crebro expetitam aquam bibere recuſat 103
Dauid vxorem Melcholen ab Abenero poſtulat 90
Dauid Hieroſolymæ partem inferiorem occupat 92
Dauid alſioſus factus Abiſace eum recaleſcit 104
Dauid cognito Regis aduentu fuga ſibi conſulit 84
Dauid à propoſito Nabalum euertendi deſiſtit 85
Dauid Ioabum cum lectiſſimo milite contra Ammanitas mittit 180
Dauid de Abſalomi conatibus certior factus, cum ſuis Iordanem tranſit 188
Dauid contra Nabalum cum 400. armatis proficiſcitur 85
Dauid Syria ſubiugata tributum imponit 179
Dauid in vitæ diſcrimen vocatus ab Abiſao liberatur 194
Dauid Ammanitarum iniuriam fert indigniſſime, eamq; vindicare cogitat 180
Dauid Abigæam Nabali viduam ducit 85
Dauid Saulo innocentiam ſuam declarat 86
Dauid cum ſexcentorum manu & duabus vxoribus in Palæſtinam ad Anchum Gittæ Regem ſe confert ibid.
Dauid Saritas & Amalecitas incurſionibus infeſtat, de manubiis munera Regi mittit, eiq; meridionalem Iudæorum regionem ſe incurſare perſuadet ibid.
Dauid cum Goliad cógredi cupit 79
Dauid agnum raptum ex ore leonis recipit, ipſamq; feram occidit 80
Dauid vrſum trucidat ibid.
Dauid armis quibus ad pugnam à Saulo inſtructus erat, depoſitis, funda armatus in hoſtem properat ibid.
Dauid hoſtem accedens, contemnitur ibid.
Dauid Sauli & Ionathæ necem deplorat 89
Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici ſupplicio iubet ibid.
Dauid ex Dei iuſſu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur ibid.
Dauid Iabiſenos quod Saulum cum filiis ſepeliiſſent collaudat ibid.
Dauid ſe viuente Salomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit 104
Dauid Salomonem vt Deum colat, hortatur ibid.
Dauid Mahanaim peruenit, vbi cum ſumma reuerentia ab optimatibus excipitur 189
Dauid arcam in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur 177
Dauid Semeim occidi vetat 187
Dauid fame ſua conſulit nemine ſuſpicante ipſius voluntate caſum fuiſſe Abenerum 91
Dauid à Michol irridetur 177
Dauid Deo templum ædificare decernit ibid.
Dauid Deo pro promiſſa per Nathanem felicitate gratias agit ibid.
Dauid in Palæſtinos mouet, eiſq; bonam agrorum partem adimit ibid.
Dauid Sophenorum Regem vincit ibid.
Dauid à rege petit, vt agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret, Rex Secellam ei donat 86
Dauid Ionathæ de patris inſidiis conqueritur, Ionathas autem parentem excuſat 81
Dauid orat Ionathan, vt parentis erga ſe animum expiſcari & ſignificare velit 82
Dauid Nabum ad Abimelechum ſacerdotem peruenit ibid.
Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palæſtinorum ad Anchum ſe confert ibid.
Dauid Regem Anchum timens furorem ac rabiem ſimulat ibid.
Dauid ad ſpeluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio, nec non & alii multi ad eum ſe conferunt ibid.

David

Dauid ad Moabitarum Regem proficiſcens, parentes ei commendat 83
Dauid ad Sarim oppidum peruenit ibid.
Dauid Memphiboſto veniam, & dimidia partis bonorum Siba donatorum reſtitutionem promittit 192
Dauid oraculo monitus fugit 84
Dauid in cœnam cum ſuis ſe confert, quò & Ionathas perueniens, eum conſolatur, & fœdus cum eo renouat ibid.
Dauid Vriam accerſit, eumq́ vt profectus ad vxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit 181
Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, ſcribit ibid.
Dauid magnam vim ferri, aris & lignorum comportat 104
Dauid Amaſa veniam & vniuerſarum copiarum Præfecturam concedit 191
Dauid Idumaos, vt viritim tributa perſoluerent, cogit 179
Dauid num quis ex Ionatha genere ſupereſſet, ſciſcitatur ibid.
Dauid faſſus peccatum, à Deo veniam conſequitur 183
Dauid per ſeptem dies, infantis ex Bethſabe ſuſcepti vicem dolenter ferens, ieiunat ibi.
Dauid puerum extinctum ſentiens, ſurgit, ac lotus cibum capit ibid.
Dauid cauſam, cur mortuo puero cibum capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat ibid.
Dauid laciniam regii pallii præſcidit 84
Dauid regi Saulo, quod ſibi inſonti inſidias ſtruat, exprobrat ibi.
Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget & ſolennibus funeralibus ei parentat 91
Dauid Vriæ nece audita, iraſci deſinit 182
Dauid Bethſabe coniugem ſibi aſciſcit, ex qua puer ei naſcitur ibid.
Dauid Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat 105
Dauid Chuſim vt Achitophelis conſiliis ſe opponeret, obnixè precatur 187
Dauid Hieroſolymis excedit 186
Dauid fugiens ſacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoſcat ibi.
Dauid Samueli regis erga ſeſe animum indicat 81
Dauid Salomoni Ioabum puniendum mandat 105
Dauid Deum conſulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere ſit conceſſurus 87
Dauid Ægyptio ſeruo ductore, Amalecitas aſſequitur 88
Dauid in Amalecitas irruit, magnam eorum ſtragem edit, omnemq́ prædam recuperat ib.
Dauid cuſtodes impedimentorum, obſtrepentibu[s] pugna ſociis, in præda partem admittit ibi.
Dauid cum duobus in hoſtium caſtra penetrans, Sau[l]i ſpiculum & lecythum aqualem aufert 8[…]
Dauid Sauli Imperatori Abenero quod regium ſp[i]culum & aquæ lecythum auferri paſſus ſit expro[]brat ibi[d.]
Dauid Palæſtinos magna eorum edita ſtrage vinci[t] 81
Dauid Leuitas numerat, eorumq́ officia diſtribu[it] 105
Dauid Ioabum ad peragendum cenſum ire iube[t] 103
Dauid Iebuſæos ex arce & Hieroſolymis eiicit, & ci[]uitatem Dauidis appellat 9[…]
Dauid Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eoru[m] Imperatore cadit 17[…]
Dauid vt plurimum propitium numen experitu[r] 80
Dauid cognita filii cæde à Chuſi, acriter eum defl[et] 100
Dauid proceres & præfectos comiter atq́ benignè ex[]cipit […]
Dauid Rabatham vt captam militi diripienda[m] permittit 6[…]
Dauid pro innocente orat populo 1[…]
Dauid poeta […]
Dauidis & Salomonis potentia 4[…]
Dauidis legatis petentibus aliquid commeatus, d[u]rè reſpondetur à Nabalo […]
Dauidis cum Goliatho ante congreſſum colloquiu[m] 80
Dauidis legati ad Ammonitarum Regem ob pat[ris] obitum conſolandi cauſa miſſi, contumelioſè tr[a]ctantur 1[…]
Dauidis victoria de Goliatho […]
Dauidis ad Salomonem poſtremum alloquium 1[…]
Dauidis filii ad patrem, Abeſalomus vero ad au[…] confugit 1[…]
Dauidis liberi Hieroſol. ſuſcepti […]
Dauidis adulterium […]
Dauidis concubinæ à filio ſtupratæ, aliò traducunt[ur] 193
Dauidis ob cladem acceptam indignatio 1[…]
Dauidi omnes filios ab Abeſalomo cæſos nuncia[t…] 184
Dauidi, vt præliis abſtineat, ſuadetur 1[…]
Dauidem adeſſe volentẽ in exercitu amici prohi[bent] 189
Dauidem Ionathas excuſans, à parente ſpiculo pe[ti]tur
Dauidici generis reges, quot & quamdiu regna[ue]rint 2[…]

De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit 73
De arca ſacra conſultatio 139
De adulterio & inceſtu 83
De aduentu Veſpaſiani in Galilaam & obſidione Iotapa vide Ioſephum lib. 4. cap. 5. de bello Iudaico 309
De afflictionibus Hebraorum in Ægypto per annos 400. 23
De bello Iudaico quidam hiſtorias conſcripſere 450
De bello Iudaico 313
Debitus vita finis Iudaorum 443
Debora & Baracus in hoſtes mouent 127
Debora Prophetiſſa ibid.
De boue cornupeta 108
Decem tribuum ad reliquos Iſraelitas legatio 120
De Chami filiis, ipſorumq́; progenie 21
De Cain & Abel fratribus 15
Decem coniurati necati, delator eorum interfectus fruſtatim conciſus eſt 416
Decem pracepta & quomodo diuidenda 70
Decem Ægypti plaga 59
Decem viri contra Herodem conſpirant 415
Decem baſes area labrorum 110
Decem labra rotunda ibi.
Decima egenorum 105
De Cleopatra vltima Alexandrinorum Regina, eiusq; ſceleribus 462
Dei contemptus in quibus conſiſtat 78
De Deo & prouidentia diuina 467
Deorum apud gentiles ingens numerus 469
De Iſaci filiis Eſauo & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione 12
De Iſaco legitimo Abrahami filio 11
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profuge 13
De Iſmaele Abrahami filio, eiusq; poſteris Arabibus 10
Defectus Luna 253
Defectionis Germanorum & Gallorum ab Romanis cauſa 438
Defectionis autores circiter duo millia in cruces acti ibid.
De filiis Sem, tertii Noa filii, & de progenie ipſorum & Abrahami 22
De funeribus mortuorum 468
De functi fratris vxor ducenda 106
Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur 352
Demetrius ſe promiſſis in amicitiam Ionatha inſinuare conatur 337
De morte Caſaris rumor diuerſus 279
Demetrius Iudais in auxilium venit 316
Demetrius Philippū fratrē in Beraa oppugnat 360
Demetrius ſolicitantibus transfugis Bachidem cum copiis contra Ionathan mittit 335
Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciā traiicit, Syriamq; occupare conatur 330
Demetrius Tripolim, aliasq; Syria vrbes occupat, & Antiochum & Lyſiam necat 531
Demetrius Eucarus contra Alexandrum proficiſcitur 360
Demetrius in Alexandrum mouet 336
Demetrius Eucarus à Ptolemao Lathuro Damaſci rex conſtitutus 359
Demetrius militum odium concitat ſtipendium pacis tempore minuendo 343
Demetrius in Arſacem Parthorum Regem mouet, pralioq; ſuperatus, capitur 346
Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit 331
Demetrii ad Laſthenem diploma, in quo Iudais immunitates promittit 342
Demetrii ad Ptolemaum de bibliotheca adhortatio 307
Demetrii duces iterum in Ionathan mouent: nihil ſibi ſucceſſurum videntes noctu diſcedunt 345
Demetrii & Alexandri pugna, qua Demetrius ſuperat, Iudai à Demetrio victore deficiunt 317
Demetrio in Parthia morbo abſumpto Philippus totius Syria regno potitur 360
Demetrio Antiochia adimitur 186
De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione 2
Deliberationis de arca ſacra concluſio 140
De leproſis 82
De nuptiis 467
De Nazaraeis 93
De poſteritate Adami, & decem atatibus vſq; ad diluuium 3
Depulſio argumenti Apionis, Iudaos ſeditionis Alexandria cauſam extitiſſe 463
Depulſio figmenti Apionis de ſex dierū itinere 463
Deſcriptio donorum à Ptolemao rege templo Hieroſolymitano miſſorum 308
Deſcriptio ſpelunca in qua latrones habitabant 399
Deſcriptio rationis & ſapientia 473
De Sole, Luna, & Stellis Ioſephi ſomnium 17
De Regis electione 104
De tabernaculo per Moſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinē templi portatilis referebat 34
Deus immenſus 111
Deus non corporis formam, ſed animi virtutes ſpectat 79
Deus Abrahamo filium pollicetur 25
Deus propter inobedientiam Saulis offenditur 78
Deus verax in promiſſis 112
De vxoribus ducendis 106
Dii alieni 103
Diluuium 16
Dimiſſio Iſraelitarum 134
Dina Iacobi filia hiſtoria 37

Diocles 276
Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochū Alexandri filiū petit 185
Diophantes regis Notarius Alexandri nomine falſas literas conſcribit 337
Diophantes ſcriba aliorū characteres imitatur 243
Direptio vrbis impedita 396
Diſcrimen Moſis & aliorum legiſlatorum 12
Diſcordia Iudæorum & ciuium Alexandrinorum in religione 463
Diſpoſitio caſtrorum 84
Diſſidium inter plebem & ſenatum 282
Diſſidium in domo Herodis 238
Diſtinct o gubernationis in populo Iſraelitico 75
Diuerſa populi ſtudia 120
Diuiſio agri Abrahami & Lothi 24
Diuiſio ſacerdotum in 24. cognationes 105
Diuini auxilii promiſſio 102
Dius Iromi meminit 115
Dius de Solomone ibid.
Doecus Saulo,ſe Dauidem in Nabo apud Achimelechum vidiſſe ſignificat 83
Dolabella Epheſiorum ciuitati ſcribit 380
Dolor & voluptas aut faciunt aut impediunt paſſionem 862
Domicilium Abrahami 23
Domitia Domitiani Cæſaris vxor 569
Domitianus Titi frater 799
Dona interpretibus dimiſſis data & Eleazaro miſſa 312
Dona Scauro data 367
Dora Phœnicia ciuitas & non Idumaa 849
Dora & Ioppe non portuoſa 479
Doris prior Herodis coniunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium ſuſcipit 593
Doris, Herodis vxor 383
Doridem Antipatri matrem Herodes eiicit è regia 457
Dorita in Iudæorum Synagoga Cæſari ſtatuam ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiam commouet 522
Dorius cum quatuor ſociis ſupplicio affectus 535
Duodecim Iſmaelis liberi 28
Duo totius diſciplina & moralis inſtitutionis modi 853
Duo ſacrificiorum genera 80
Duo de quibus agit Ioſcephus 824
Duo & viginti libri ſacri 823
Duodecim Iudæorū millia in tēplo occumbunt 585
Duodecima legio Ceſtio duce Iudæis ceſſerat 795
Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum ſe cōficiunt,& Abeneri partes ſuccumbunt 171
Dua tabulæ Moſis 71 (ſant 205
Dua mulieres ſeſe inuicē de infante permutato accu-

E.

Dictum quantum Manna quotidie quilibet colligeret 66
Edicto plebs cohercenda, ne quicquam amplius ad tabernaculi ſtructuram conferant 71
Eglon Rex Moabitarum Iſraelitas ſubingat 126
Emortua dextra ſanitas reſtituitur 121
Enoſa vrbs prima 15
Enochi finis in ſacris literis non inuenitur inſcriptus 19
Eques Ioſcepho literas affert 557
Equi Ægyptiaci 217
Ephrami tribus mouet in Iaphten 132
Eleazarus 11
Eleazarus Phariſæus Hircano matris captiuitatem exprobrat 354
Eleazarus ad Antiochum adducitur 866
Eleazarus iram Dei in populum Iudæicum fatetur 811
Eleazarus ab Elephanto oppreſſus moritur 175
Eleaſar 195
Eleazarus moritur 121
Eleazarus capitur, eumq́, Dux nudum extendi & verberibus cædi præcipit 805
Eleazarus vitam gloria poſthabet 576
Eleazarus Iudæ frater Elephantem occidit 328
Eleazarus horribiliter fragellatur 869
Eleazarus Dinai filius Romam miſſus 537
Eleazarus Iudæus audacia ferox & manu ſtrenuus 806
Eleazari ad ſocios oratio 810
Eleazarus ad Antiochi exhortationē reſponſio 869
Eleazari conſtantia 870
Eleazari de immortalitate animæ oratio 812
Eleazarus Iudais Romanorum crudelitatem exponit 814
Elias ſicut Enochus ex hominibus exemptus 238
Elias pluuiam venturam prædicit 229
Elias Achabo & Iezabela vindictam diuinā prædicit 228
Elias ad Achabum venturam pluuiam ei indicaturus mittitur ibid.
Elias populi ſuperſtitionem arguit 229
Elia doctrina & efficium miraculo confirmatur, victima igni cœlitus abſumpta ibid.
Eliam Deus in deſerto alloquitur 230
Eliam coruus cibat 228
Eli Pontificis filii Ophnes & Phinees nefarii 136
Eli ſacerdotis tempore annona caritas 135 (138
Eli in Silo filiorum cædes & arcæ amiſſio ſignificatur ibid
Eli audita arcæ amiſſione exſpirat ibid
Eli Pontificis Genealogia & progenies ibid.
Eliſæus in Dothaim hoſtibus cingitur 240
Eliſæus pluuiam venturam & victoriā prædicit 239

Eliſaus viduam vt ex ex olei fidelia plurima vaſa adimpleat, iubet 240
Eliſaus ab Adado ægrotante conſulitur 243
Eliſæi vocatio 230
Eliſæi mors & cadauer in ipſius momentum coniecti reſuſcitatio 251
Eliſæum Reges conſulunt 239
Eliacimus Ioacimus nominatus Iudæ Rex 265
Electorum contra Ægyptios bellum 336
E Iudæis duodecim millia cadunt 378
Epaphroditus 11
Epicureorum error coarguitur 279
Ephramitæ proditione occupant Bethel 122
Ephron oppidum expugnatum 326
Epilogus huius partis genus Iudæorum ex Ægypto non ortundum 838
Epilogus ſecundi libri contra Apionem 860
Epicedium à Ieremia Ioſiæ ſcriptum 265
Epitome belli Iudaici 573
Epiſtola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazare Bibliorum petit interpretes 307 (dit 387
Epictetes pecunia corruptus Scythopolim Iudæis pro-
Ephod 75
Eſau ſibi quoq; benedictionem poſtulat 32
Eſau primogeniti ius ob lenticulam cedit 38
Eſau Edom dictus ibid.
Eſau filii & poſteri ibid.
Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat 289
Eſdras Hieroſolymæ Præfectus, vaſa aliaq; precioſa gazophylacii cuſtodibus tradit 289
Eſdras in proſperitus ibid.
Eſaiæ de Cyro vaticinium 281
Eſſen ſiue Logion 75
Eſſenorum placitum 641
Eſſenorum vita & mores 480
Eſthemonius 416
Eſther puella fit Regina 239
Eſther Regem pro Iudæis interceſſura accedit 296
Ebutius contra Ioſephum 513
Ebutius infecto negotio diſcedit 539
Eua mater omnium viuentium 13
Eua pœna 14
Eurycles Alexandri dicta & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit 445
Eurycles Lacon Alexandrum apud parentem clam accuſat, autorq; necis ipſius exiſtit 616
Eurycles amicitia ſimulata fallit Alexandrum, eiuſq; fit proditor ibi.
Euricles necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur 617
Eurycles Alexandrum apud Herodem falsò accuſat, & in pericula præcipitat ibid.
Euangelium Iudæis allatum 285
Euphrates 14
Eutyches Agrippæ libertus, herum apud Cæſarem accuſare cogitat 490
Ex arca Noe coruum emittit 17
Exciſio ſtirpis Nadabi 215
Excuſatio hiſtoriographi, cur legum ſeriem innouarit 103
Exemplum à Iudæis Cæſarea interfectis peritum 814
Exemplum, non ſemper patribus ſimiles naſci filios 148
Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſigne 246
Explicatio nominis Moab & Ammon 27
Exploratores 240
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes 85
Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt 86
Expoſitio belli Arabici & pecunia mutuo accepta 448
Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant 803
Exteri quoq; vt exaudiantur in hoc loco precantur 212
Ex tribu Ephraim circiter 42000. cæſi 132
Extirpatio ſtirpis Baſanis 227
Extirpatio Iudæorum Amani conceſſa 294
Extructio templi Solomoni mandatur 197
Ezecias ab Aſſyriorum rege deficit 257
Ezeciæ legati ad Iſraelitas azymorum feſti celebrãdi cauſa miſſi occiduntur 256
Ezecia in aduerſis ad Deum refugium & per Eſaiam in ſpem meliorũ fortunæ erectio 260
Ezeciæ Regis Iudæ pietas 256
Ezeciæ mors 262
Ezechiam primarium latronem cum ſociis Herodes ſupplicio affi.it 377

F.

Fabatus procurator Cæſaris apud Herodem ſecretorum Sillæi proditor 622
Fabula de Ioue & Pallade 857
Fabulæ ſuperius recitatæ depulſio 846
Facinus deteſtandum Gabaenorum 112 (194
Fames ob iuramentum violatum, Iſraelitis immiſſa
Fames & peſtilentia 268
Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet 241
Fanum 210
Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariammen accuſatio 610
Falſi teſtis pœna 104
Fatum & prouidentia diuina 451
Fati neceſſitas inſuperabilis 215
Fratres ob regnum decertantes certis conditionibus in concordiam redeunt 583 (vltio 300
Fratricidii à Ioanne Pontifice perpetrati taxatio &

Fadus à Iudæis ſacerdotalem ſtolam, vt eſſet in Romanorum poteſtate poſtulat 528
Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miam interfectores punit 227
Fadus Dei cum Noe 18
Felix Hieroſolymis Phaſaelum adoritur, à quo tamen ſuperatur 383
Felix Druſillam à priore marito abducit 536
Felix accuſatur 538
Felix in Phaſaelum exercitum mouet 592
Felix latrones Magos vulgóq; ſeductores ſupplicio afficit 537
Feſtus impoſtorem magnum cum affeclis opprimit 538
Feſtum azymorum 81
Feſtiuitas templi recepti inſtituta 325
Filii pontificum ad Dauidem miſſi, in puteum ſeſe abſcondunt 188
Filii oblatio 355
Filii Chananæi 21
Fiducia Adadi in milite 231
Filiorum apud Iudæos educatio 824
Filiorum Iſrael numerus 51
Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum 509
Florus belli Iudaici cauſa 543
Fons Iordanis 607
Forma templi extruendi Solomoni datur 200
Forma & habitus Eliæ Prophetæ 238
Fortuna monumentum 795
Fuga hoſtium ob terrorem à Deo immiſſum 242
Fuga & ſtrages exercitus Abſolomi 189
Funus Alexandri 362
Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hieroſolymitanum deponeret tradit, ipſi vero in proprios vſus conuertunt, quod dum Tiberius cognoſcit vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli iubet 484
Furtum 108
Fructus ad 100. annos incorrupti 811

G.

Abala 416
Gabaonitæ miniſteriis publicis deputati 116
Gabaonitæ legatos mittunt ad Ieſum ibi.
Gabaonitarum ad Hebræos oratio ibid.
Gabareni Ioanni ſeſe addicunt 551
Gabinius aliquot vrbes dirutas in Iudæa ædificari iubet 371
Gabinius Nabathæos pugna ſuperat 587
Gabinium mater Alexandri beneficiis lenire ſtudet 586
Gabinio bellum Parthis inferre parato Hyrcanus & Antipater ſuppetias ferunt 588
Gabinio pecuniam Pompeio ab Ariſtobulo promiſ-
ſam exacturo portæ clauduntur
Gadara inſtaurata
Gadaram Alexander capit
Gadarenſes Herodem accuſaturos, Agrippa vin... ad Regem mittit
Gales ab Abimeleche fugatus, à Sicimitis vrbe ... litur
Galeta à Gomar oriundi
Galadenorum ad Iſraelitas legatio
Galilæi ſeſe vindicantes Samaritanorum vicos ... cendiis & rapinis vaſtant
Galilæi ab Herode deficiunt 3
Galilæi cum Tiberienſibus ſedati
Galilæi Tiberiada inuadere poſtulant
Galilæorum multitudo Ioſephum, ne ſe deſerat, ... tit
Galilæorũ erga Ioſephum fides ac beneuolentia 5
Galgal, libertas
Gamala in Romanorum fide perſtans 546 & 5
Glaphyra Alexandri coniunx, num paratas He... di inſidias ignoraſſet, interrogatur
Glaphyra vxor Alexandri ſuſpicionem ante con... ptam oratione multum auget
Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Ca... padocum Regi remiſſa
Glaphyræ ſomnium
Gratus cum aliis militibus Claudium latentem p... trahit, eumq; vacantem Imperatoris locum ... cupare iubet
Grati cum Simone conflictus
Gratitudo Salomonis erga Iromum pro acceptis be... ficiis 2
Gratulatio Bethſamitarum ſuper arca ſacra 1
Gaudium beatorum in vita æterna 8
Græcorum de Iudæorum antiquitate teſtimoniũ
Græcorum cura Iudæis comparatio 8
Græcorum regionem innumeræ corruptiones inua... re 8
Gedeon per 40. annos regnat
Gedeon duos duces Zebim & Hezarbunim cap... ibid.
Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ... illo ſomnio confirmatur 12
Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat ibi.
Geon Nilus 1
Gedeoni, vt Iſraelitas à Madianitis liberet, De... mandat 12
Gedeonem exiguas copias Deus eligere iubet ibi.
Gellius Alexandræ vt Ariſtobuli & Mariamm... effigies depictas ad Antonium mitteret, perſuad... 404
Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum 7
Genealogia Abrahami 2
Genealogia Noæ 1

Germ ini

Germani & Galli ſub Herode ſtipendia fecerunt 467
Germani Cæſaris ſatellites 512
Germanicus Piſonis opera ſublatus 48
Germanorum rabies per Caii cædem excitata, ſedata 513
Geſſius Florus Iudææ Procurator 54
Geſſius Florus peior Albino ibid.
Geſſii Flori iniuria 480
Geſta inter Vitellium & Artabanum 485
Gibea & alia Beniamitarum vrbes incenſa 124
Gaza oppugnata 357
Gazara 214
Giſchala incenſa atq; diruta 546
Godolia transfugarum dux 271
Godoliæ cædes, & plebis Maſphatenſis abductio 272
Gotholia omne ſemen regium tollit vno ſolummodo Ioaſo, Ozochiæ filio ſeruato 247
Gotholiæ pœna 248
Goliath vir prodigioſa ſtatura inter Palæſtinos 153
Goliath ſingulare certamen Hebræis denunciat ibi.

H.

Hebræorum origo 22
Hebræorum ſeruus anno ſeptimo manumittendus 108
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione deſciſcunt 98
Hebræi in aciem proferunt arcam fœderis 137
Hebræi iumentis & pecoribus hoſtium in prædam cõtra Dei mandatum abactis parcunt 150
Hebræi vallem vltra Iordanem ſitam habitantes, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas vrbes confugiunt 169
Hebræi terram Amoræorum occupant 95
Hebræi pugnam parant aduerſus Amoræos ib.
Hebræorum contra Moabitas victoria 239
Hebræorum ob Moſis obitum planctus 111
Hebræorum ſeruitus intolerabilis 52
Hebræorum libertas, & Chananæorum ſeruitus 215
Hebræos Chananæi cædunt 89
Hecatæus 23
Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutritus 832
Helena Hieroſolymis cibos egenis diſtribuit 530
Helena Adiabenorum Regina Hieroſolyma proficiſcitur ibid.
Helon per decennium iudex 132
Hermippi de Pythagora teſtimonium 830
Heroes tres per hoſtium caſtra excurrunt in Bethlehem: aquam hauriunt & Dauidi afferunt 195
Heroes Dauidis 19
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cœleſyriæ pugnat 46
Herodes in itinere ad Agrippam Chium peruenit eique ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam confert 42
Herodes ex aurea & argentea ſuppellectile pecuniam conficiens, frumentum pro ea comparat 41
Herodes prope Panium templum ædificat 42
Herodes apud apud Cæſarem filios accuſat 44
Herodes vt alienus videretur Ariſtoteli neco eum honorifice ſepeliri curat 40
Herodes Reſſa capto & è Maſſada domeſticis receptis Hieroſolyma petit 39
Herodes cum Archelao Antiochiam vſque iter fecit 443
Herodes cum Galilæis pugna, eosq; victos in caſtellum compellit 394
Herodes in Trochonitarum regione caſtellum condit eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præfecit 454
Herodes ab Hyrcano admonitus fuga ſibi conſulit, & in iudicio amplius non comparet 37
Herodes ex Daphne Antiochiæ ſuburbio in Galilæam proficiſcitur 39
Herodes inexpectatam & apertam vxoris auerſationem videns, contriſtatur 41
Herodes nobiliores Iudæorum poſt obitum ſuum trucidari mandat 46
Herodes Maſſadam petens in itinere à Parthis impugnatur 38
Herodes anno primo à nato Chriſto moritur 46
Herodes Arabas ſibi hoſtes eſſe deprehendit 59
Herodes cum magno vitæ diſcrimine Romam nauigauit ibid.
Herodes Romam profectus, Antonium conuenit ib
Herodes Antonium & Cæſarem ſibi beneuolos inuenit ibid.
Herodes coram ſenatu Romano laudatur 51
Herodes circa Hieroſolymorum mœnia ſe bono publico & ad ſalutem vrbis veniſſe, declarare iube 391
Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Reptam caſtellum diruit ibid.
Herodes Archelaum & cognatos precioſiſſimis muneribus donat 61
Herodes Caſſii amicus 591 (43
Herodes cur in exteros liberalis, in ſuos ſæuus fuerit
Herodes fratrem Ioſephum in Iudæam mittit, ip copias in Galilæam ducit, vrbemq; Sepphorim capit 39
Herodes Caſſium ex Galilæa pecunia ſibi deuinc 381

Herodes quadraginta quinq; ex Antigoni factione interfecit 398
Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerſo, ſibiipſi violentas manus inferre cogitat 387
Herodes donatiuum militibus diſtribui iubet 465
Herodes ab Hyrcano in ius vocatus 590
Herodes Alexandro coniugis ſuæ fratri regnum petiturus ipſemet eo potitur 389
Herodes ante pugnam ſacra Deo celebrat 605
Herodes hoſtes adoritur ibid.
Herodes omnem rem geſtam priuſquam Vitellii literæ ſuperuenirent, Cæſari aperit 486
Herodes, Agrippa frater Rex in Chalcide 521
Herodes Artabano Tarthoſ auet 495
Herodes ad Pheroram ægrotantem viſendum venit, eoq; mortuo Hieroſolyma ſepelit, & pubico luctu honorat 456
Herodes Agrippa inopiam exprobrat 489
Herodes à Syris latrones depellit 590
Herodes per vniuerſum terrarum orbem clareſcit 609
Herodes venator ſummus ibid.
Herodes præter animi corporisq; virtutem fortuna quoq; ſecunda vſus eſt ibid.
Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit 610
Herodes Alexandrum & Ariſtobulum filios præfocatos, cum Alexandro materno auo ſepeliendos iubet 619
Herodes in Pheroram fratrem excitatur 615
Herodes ſuos in fuga conſolatur 387
Herodes ab Arabibus latrones ſibi dedi poſtulat, & mutuum creditum repetit 444
Herodes Antipatri & mulierum ſecreta omnia extorquet 457
Herodes cum hoſtibus pugnat in ſuburbio 386
Herodes Romam nauigat & Cæſarem Aquileiam vſq; perſequitur 431
Herodes Antigonum ex Iudæa expellit 378
Herodes fautores ſuos promouet, aduerſæ verò factionis homines quotidianis ſuppliciis abſumit 397
Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanum regno deponat in Hieroſolymã ducit 590
Herodes contra latrones in ſpeluncis degentes militẽ ducit 392
Herodes eum Antigono rem decernere in Samariam proficiſcitur ibid.
Herodes Ieſu à pontificatu remoto Simonem cuius etiam filiam duxit ſubrogat 418
Herodes coniurationem expiſcatur 416
Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam accepturus proficiſcitur 388
Herodes multis pecuniis Antonium vt Antigonum tolleret, inducit 396
Herodes grauem morbum contrahit 41
Herodes morbo correptus teſtamentum condit, ac regni ſucceſſionem filiis, nepotibus ac amicis relinquit 46
Herodes populi partem dimittit cum reliquis Maſſadam peruenit 42
Herodes Antipatri matrem in regiam inducit, eumque Cæſari commendat 43
Herodes malum ſimul & cultellum poſcens ſibiip[ſi] manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepo[s] vero ictum præuenit 46
Herodes Soſio, Præfectis ac militibus ne vrbem diri[perent] pecuniam numerat 39
Herodes apud Dioſpolim cum Arabibus pugnat, e[os]q; vincit 40
Herodes Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat i[n] cuius locum Simonem Boethi filium ſubrogat, e[i]uſq; filiam in vxorem ducit 41
Herodes Antipatro Pherora cõſuetudinem & mulie[ri]bus conuenticula interdicit 45
Herodes, audito quod Hyrcanus recluſo Dauidis ſe[]pulchro tria millia talentorum argenti excuſſiſſe[t] idem facere conatur 4
Herodes quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archela[o] excepto, conuocat 44
Herodes ad ſeditioſos compeſcendos in arces præſid[ia] collocat 4
Herodes Antonio deuicto ſubtriſtis 40
Herodes odio in filium flagrat 40
Herodes Dei templum denuo conſtruere animo conc[i]pit 42
Herodes Manahemum de imperii diuturnitate r[o]gat, & Eſſenos propter eum in pretio habet ib
Herodes ducturus Alexandri filiam, Samaria[m] proficiſcitur 39
Herodes filiorum liberos educat 4
Herodes Tappi caput Pheroræ fratri mittit 59
Herodes Hieroſolyma oppugnat ibi
Herodes à Cæſare & Agrippa in magno honore h[a]bitus 4
Herodes filiam quam Salomes filio nato è Coſtoba[ro] collocaturus erat, Pheroræ filio collocat 4
Herodes ad Cæſarem venit, eiq; beneficia in An[to]nium collata prædicat ſimilia in eum collocaturu[m] ſi in amicitiam eum reciperet 4
Herodes latrociniis agris agit & excurſionibus in A[ra]bium 4
Herodes 300. talentis Cæſarem donat 4
Herodes in Italiam nauigat, & liberos ſuos Roma[] mum reducit 4
Herodes Syria & Græcia vrbibus ingentem pecu[niæ] vim in ædificia contulit 4
Herodes dynaſta Chalcidis ius eligendorum ſumm[o]rum pontificum petit

Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrippam mediator 427
Herodes quibuſuis calumniis fidem adhibens, multos iniuſte interficit 441
Herodes Cæſarem & exercitum honorificè excipit 410
Herodes Antoninum adire Macharam accuſaturus cogitat, eidem reconciliatur & Ioſephum fratrem attribuit 393
Herodes Chalcidis dynaſta & Helcias Silam interficiunt 526
Herodes Iudæorum primores conuocat, eiuſq; facinus hoc commemorat 464
Herodes Hieroſolyma redit in multitudinem in cõcionem aduocat, rationem eis ſuæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partem remittit 429
Herodes duos ſatellites in Dauidis monumento amittit 437
Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus 393
Herodes ad Antonium Samoſatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat ibid.
Herodes Antipatri blanditiis adductus, ſponſalia reformat 621
Herodes Macharuntem magno muro ac turribus amplectitur 803
Herodes Cæſari reconciliatus 447
Herodes regno excedere iuſſus, in Ægyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, vbi Antonio quæ ipſi contigerant, recenſet 386
Herodes duplex periculum ſuſpicans caſtellum ſibi ad refugium parauit 811
Herodes Dauidis ſepulchrum ſpoliat 437
Herodes Alexandri & Ariſtobuli criminationibus aurem præbet 446
Herodes a centum Iudæis apud Antonium accuſatus 385
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus ſolus Agrippa proximus 427
Herodes Hieroſolymis, Phaſaelus vero extra vrbem conſtitutus, in capitis diſcrimine verſantur 594
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparet 378
Herodes in compeſcendis alienigenarũ auxiliis multum negotii habet 377
Herodes in Galilæa cum hoſtibus pugnat, eos vincit, ac vniuerſam Galilæam in ſuas partes traducit 394
Herodes conſolatur & cohortatur milites 387
Herodes in ſenio impatiens & amarulentus 463
Herodes ex Italia domum reuerſus contra Antigonũ copias ducit 390
Herodes a Parthis accitus in venatione occiditur 488
Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit 383
Herodes fratrem in Idumæam mittit, ipſe copias in Galilæam ducit, vrbemq; Sepphorim capit 392
Herodes cibaria exercitus procurat 391
Herodes populum ſacramento obſtringit 431
Herodes Ariſtobulo Ananeli loci pontificatum conferre cogitat 400
Herodes filios accuſat 431
Herodes Pheroræ vxorem accuſat, eumq; vt illam ableget, iubet 455
Herodes varia fortuna vſus 466
Herodes ab Antipatro patre perſuaſus à bello contra Hyrcanum deſiſtit 591
Herodes Antonio contra Auguſtum auxilia pollicetur 404
Herodes filiis reconciliatus 433
Herodes à Mariamme vxore nõ blandè exceptus 411
Herodes plurima peregrina inſtituta introducit 415
Herodes nouam lege ſancit, vt perfoſſores parietũ in ſeruitutẽ extra regni terminos vendere liceat 426
Herodes Hieroſolymis duas arces munit 598
Antonia. ibid. Samaria. ibid. vel Sebaſte.
Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat 459
Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit 393
Herodes in Alexandram vt clam regno ſuo inſidiatam inuehitur 399
Herodes Cæſarem plurimis muneribus donatum in Ægyptum deducit 410
Herodes tertiam tributorum partem remittit 418
Herodes Antonio reſcribit, & cauſas cur Ariſtobulum mittere non poſſit, indicat 372
Herodes foris bona, domi vero aduerſa fortuna vtitur 430
Herodes Alexandrum & Ariſtobulum Romam ad Cæſarem mittit 419
Herodes Antipatro amicas literas, vt eum Roma domum retrahat, ſcribit 4[illegible]3
Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiam honoribus euehit 43[illegible]
Herodes populo ſa templũ extructurũ exponit 42[illegible]
Herodes ab hoſtibus vulneratur 394
Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa ſuccedit [illegible]
Herodes Antipatro, ne cum Pherora vel eius coniuge vnquam colloqueretur, edicit 4[illegible]
Herodes militibus de ſuis facultatibus multum pecuniæ largitur 603
Herodes à Salome motus vtrinque filium vincit, & ſeparatos aſſeruari præcipit 618

Herodes contra Alexandrum & Ariſtobulum iudicium cogit ibid.
Herodes in iudicio filios accuſat ibid.
Herodes Antipatrum præ reliquis filiis amauit, plurimaq; in eum beneficia contulit 626
Herodes Sepphorim ciuitatem capit 598
Herodes aduerſus latrones in ſpeluncis degentes animum dirigit 599
Herodes Hieroſolymam cingit obſidione ac præconis voce cur aduenerit declarari iubet 598
Herodes ſplendida oratione ad populum tribus filiis regni honorem attribuit 611
Herodes filiis non regnum, ſed regni honorem tradit 612
Herodes ad filios orationem deflectit ibid.
Herodes oratione ſua fratrum diſſenſionem radicitus non ſuſtulit ibid.
Herodes nepotes deſpondet 620
Herodes in Antigonum mouet 597
Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obtruncat 602
Herodes coram Auguſto diſſimulatione remota verum ingenuè fatetur 606
Herodes propter vxoris necem miserè affectus 413
Herodes commeatus copiam parat 598
Herodes decem cohortibus comitatus Hierichunta peruenit ib.
Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat 441
Herodes Pheroram cum vxore eiicit 622
Herodes Pirao maiorem portam fabricat 608
Herodes Ioſepho, vt vxorem interficiat, clam mandat 610
Herodes Romæ in Senatum intromiſſus, Rex declaratur 389
Herodes Alexandrum in vincula coniicit, & in amicorum eius tormenta pergit 615
Herodes Alexandrum apud Cæſarem accuſat 611
Herodes Antipatri, vt reuerſionem ſuam maturaret, ſcribit 625
Herodes vehiculo in quo mater erat, euerſo, ſibiipſi manus violentas inferre cogitat 387
Herodes clam nocte ad Idumæam proficiſcitur 595
Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur ibid.
Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornatu ſpoliatam expellit 623
Herodes ex ſpectaculis non magnam gratiam reportat 415
Herodes patris necem in Malicho cogitat vlciſci 598
Herodes accuratam diligentiam & ſumptus non exiguos in ſtructuras confert 417
Herodes magnificé ſepelitur 630
Herodis in Auguſtum Cæſarem merita 606
Herodis regno Auguſtus Cæſar finium partem addit ibid.
Herodis de latronibus victoria 592
Herodis ex Mariamme liberi ſuſcepti 610
Herodis cœnaculum dimiſſo conuiuio confeſtim concidit 601
Herodis mater ac ſoror Mariammem calumniis inſectantur 412
Herodis ad milites perterritos oratio 604
Herodis propoſitum Maſſada & Ioppe captis, Hieroſolymam petere 597
Herodis in iudicio contra Antipatrum accuſatio 620
Herodis conſiliarii Alexandræ inſtitutum ei per nuncium ſignificant 413
Herodis copias hoſtes a mœnibus arcent 391
Herodis legatos Cæſar infecto negotio dimittit 445
Herodis vxor in patris ædes peruenit 486
Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ 475
Herodis de Mariamme ac Ioſepho ſuſpicio 610
Herodis filii ex ſeptem vxoribus ſuſcepti 620
Herodis familia ab Antigono in Maſſada oppugnata 390
Herodis error puniendus & inexcuſabilis 455
Herodis milites cum Iudæi per quinq; menſes obſidionem tolerauerant, ciuitatem irrumpunt 602
Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos 609
Herodis nouem vxores 453
Herodis coram Auguſto Cæſare oratio 334
Herodis ad Cæſarem properantis mandata 409
Herodis tres Eunuchi, Alexandrum innatum contra parentem odium alere fatentur 442
Herodis progenies intra 100. annos penitus ſublata 387
Herodis teſtamentum mutatum 446
Herodis ad milites gratiarum actio & teſtamentum lectum 466
Herodis in medio Euphratis conuiuium 485
Herodis regnum 419
Herodis morbus horrendus 464
Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur 467
Herodis fortitudo 598
Herodis erga Phaſaleum fratrem amor 599
Herodi Auguſtus Arabiam quoque vult tradere, quod conſilium ipſius literæ redditæ mutant 448
Herodi mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant 601
Herodi inſidiæ ſtructæ 595

Herodi

Herodi a Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæſare occiſam, & Herodi liberam poteſtatem Antipatri puniendi relictam eſſe oſtendunt 465
Herodi Antonius, vt Ariſtobulum ad ſe mitteret, ſcribit 400
Herodem in aula calumniis & cædibus referta vita ſua tædet 443
Herodem Antonius in Arabum bellum vertere iubet 406
Herodem Antonius ad ſe accerſit, qui regni curam Ioſepho committit, eiq; clam vt Mariammen interficeret, mandat 402
Herodem Romani Iudæorum Regem creant 597
Herodem Hyrcanus abſoluit 590
Herodem Antonius amore, Antigonum verò odio proſequitur 389
Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodem vltro in exilio comitatur 496
Herodion 595
Herodium caſtellum pro rerum omnium copia ciuitas eſſe videbatur 6:9
Herodotus Halicarnaſſeus de Iudæorum circumciſione 831
Herodotus Ægyptiorum Regum nomina non recenſet 215
Herodotus de Senacheribo 261
Hirami & Salomonis amicitia 842
Hirami & Salomonis problemata 827
Hirami Regis genealogia 828
Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum eiusq; filios inſtigatur 590
Hyrcanus à Phariſæis ad Saducæos deficit 354
Hyrcanus expiſcatus quid alii ſint donaturi, pluribus reliquis omnibus donat, ob quod alio honorifico afficitur munere 318
Hyrcanus rurſum ab improbis irritatur 690
Hyrcanus & Phariſæi hoſtes 354
Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumento profert 351
Hyrcanus Pontifex declaratur 585
Hyrcanus munitum caſtrum ædificat 319
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex declaratur, poſt ad regiam dignitatem euehitur 582
Hyrcanus à fratribus in itinere circumuentus, ſtrenue ſe defendit, quoſdam etiam è medio tollit 318
Hyrcanus moritur 354
Hyrcanus paternum honorem Pontificis aſſequitur 578
Hyrcanus cognito, quod Herodes regnum aſſecutus ſit, ... eum reuertitur 983
Hyr... & Phaſaelus à Parthis capti 387
Hyrcanus obſidet Samariam 35
Hyrcanus ingentem pecuniæ ſummam ex Dauidis ſepulchro auſert 52
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat 35
Hyrcanus aſſiduum cum Arabibus bellum geri... 319
Hyrcanus, dum fratres inteſtinis bellis laborant, in pace viuit 35
Hyrcanus Pontifex 36
Hyrcanus inſons perit 409
Hyrcanus Samariam capit 35
Hyrcanus & Antipater Pompeii auxilium implorant 58
Hyrcanus patriæ amãs gratiam ab Herode expecta... 398
Hyrcanus cum Antiocho ſoluta obſidione fœdus fa... cit 35
Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in monte Garizin deſolatur 35
Hyrcanus ſibi ipſi manum infert 31
Hyrcanus & ſeniores Reginam anteueniunt, & Ariſtobulum accuſant 36
Hyrcanus Pontifex, Antipater vero Iudææ procurator declaratur 58
Hyrcani matris magnanimitas & conſtantia 57
Hyrcani facetia 31
Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos a Caſſio captos in libertatem vindicaret, rogat 38
Hyrcani ad Cæſarem legati 37
Hyrcani ortus & indoles 31
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in ſenatum introducunt 38
Hyrcani vita 40
Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur 398
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho victoria nunciatur 35
Hyrcanum Cæſar in pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat 37
Hyrcanus Hieroſolymis, Cæſare permittente, mœnia reſtituit 37
Hyrcanum Herodes occidi imperat 40
Hyrcanum Antipater vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret, hortatur 58
Hyrcanum Herodes in ſummo honore habet 398
Hyrcanum Herodes è medio tollere ſtatuit 49
Hieremias captiuitatem Babylonicam prædicit 36
Hieremias à Babylonio duce exemptus, è carcere magni pretii muneribus afficitur 27
Hieremias Hieroſolymorum ſubuerſionem prædicit 266

Hieremias quando vixerit 265
Hieremiæ liber exuſtus ibid.
Hieremiæ accuſatio & abſolutio ib.
Hieroboamus in Ægyptum profugit, vbi vſque ad Solomonis obitum manet 219
Hieroboamus Solomonem infeſtat 218
Hieroſolyma & templum depradatur 122
Hieroſolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit 176
Hieroſolyma ab Herode obſeſſa 602
Hieroſolyma à Sulaco Ægyptiorum Rege ſpoliata 179
Hieroſolyma Titus obſidet 573
Hieroſoly ab Herode eo die, quo ante 27. annos à Pompeio expugnata 396
Hieroſolyma quinquies prius capta, tunc iterum vastata eſt 797
Hieroſolyma Rom. populo ſtipendiaria 370
Hieroſolyma Iudeæ metropolis radicitus fundamentis eruta 815
Hieroſolyma Pompeio partim tradita, partim obſeſſa 369
Hieroſolyma per decem & octo menſes obſeſſa, tandem capiuntur 269
Hieroſolyma obſeſſa 268
Hieroſolyma expugnata 395
Hieroſolyma pari capta, eiusq; habitatores interfecti 128
Hieroſolymis dolo captis, Iudæi in Ægptum abducuntur 305
Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti 557
Hieroſolymorum mœnia abſoluta 292
Hieroſolymitanum templum luſtratum 325
Hieroſolymitana arx munita 335
Hieroſolymitanorum legati in Iehu domicilium ſeſe recipiunt 558
Hieroſolymitanos fundit fugatq; Ieſus 117
Hiericho 96
Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa 115
Hierichuntis mœnia ſponte ſua collapſa 114
Hierichuntem ab habitantibus relictam, Romani diripiunt, inque ea Herodes præſidium reliquit 392
Hierichuntem ſpeculatores explorant 113
Hiſtoria de vxore Leuitæ 122
Hiſtoria Nabuthi ob prædium Achabo denegatum lapidati 230
Hiſtoria de Antiocho Epiphane 320
Hiſtoria libri Exodi 52
Hiſtoria Deuteronomii 101
Hiſtoricarum Biblicarum finis 350
Hiſtoriographi quidam perfidiam ac ſacrilegium Antiochi tegere conantur 47
Hiſtoriographi quidam Hiſpaniam vnam tantummodo eſſe ciuitatem arbitrati ſunt 8:4
Hiſtoria huius conſcribendæ cauſa 5 4
Hiſtoriographus quis dicendus 572
Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilentio prætereunt 572
Homicidæ lex 101
Homo ſui interitus auctor non eſt 18
Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent 173
Homines quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica concremant 809
Honos Mardochæo oblatus 297
Honor Danielis 277
Honor parentum 855
Honor magiſtratus 103
Honores mutant mores 160
Horrendus in hoſtium acie terræ motus 141
Horrenda fulmina in monte Syna 70
Hoſtia veteris Teſtamenti 854
Hoſtes ſepeliendi 107
Holocautoma 80
Humanæ vitæ terminus anni 220 22
Hypſicrates 376

I.

IAbes in Gileal, quæ auxilium contra Beniamitas negauerant, deſtruitur 124
Iabin, Rex Chananeorum, Iſraelitas ſubiugat 126
Iacimus & Philippus Zamaris filii 444
Iacob Ioſephum, tanquam iam extinctum, luget 41
Iacob filios cum muneribus mittit in Ægyptum 46
Iacob propter abſentem Simeonem & Beniamin ablegandum ſolicitus ibid
Iacob defoſſis Labani Diis Bethel proficiſcitur 37
Iacobus & Simeon Iudæ Galilæi filii, crucis ſupplicio affecti 532
Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugium 34
Iacob ſe ſacrificaturum votum Deo fecit, locumque nominat Bethel, id eſt, domicilium Dei 33
Iacob in Meſopotamiam peruenit (Carras ad cognationem matris ibid.
Iacob ad Eſau fratrem nuncios mittit 3[illegible]
Iacob fratrem muneribus reconciliat ibid
Iacob luctatur cum ſpectro, & vocatur Iſrael ibid.

Iacob Eſaü fratrem accedit 36
Iacob peruenit ad Scenas 37
Iacobus ætatis anno 147. moritur 51
Iacobus in Hebrone ſepultus ibid.
Iacobus dum Ioſephi ſtatum ex filiis cognoſcit, maximo perfunditur gaudio 50
Iacobus in Ægyptum filios frumentatum mittit 44
Iacobus cum vxoribus, filiis & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur 35
Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parum abfuit 51
Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur 874
Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti frater ad lapidandum traditus 539
Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Helioppolin 51
Iacobi ad Labani accuſationem reſponſio 35
Iacobi contra Labanum accuſatio 36
Iacobi cum Labano colloquium 34
Iacobi filii, præſertim Iuda, vt Beniamin peregrinationi comittat, vrgent 46
Iacobi filii veniunt in Ægyptum, & Simeon liberatur ibid.
Iacobi cum Rachele colloquium 33
Iacobi progenies 56
Iacobi filii accuſantur furti 47
Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur 34
Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet 50
Iaddus Pontifex, cuius frater Manaſſes Sanaballetis filiam vxorem ducit 300
Iadonis propbetiam Ieroboamo Pſeudopropheta offuſcat 221
Iael Siſeram ferreo clauo interficit 127
Iapthes dux Iſraelitarum creatur 131
Iaphtes legatos mittit ad Regem Ammanitarum ibid.
Iaphtes votum facit ibid.
Iaphtes Ammonitas fundit fugatq́; ibid.
Iaphtes filiam mactat 132
Iaphtes moritur ibid.
Iapheti Noe primogeniti progenies 20
Iardes ſylua à Romanis cincta 808
Iaſon & Menelaus ſeditionem concitant 320
Izathes in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arſamum vi capit, & Abia ſeipſum interficit 385
Izates fratres ad Claudium Cæſarem & Artabanum mittit ibid.
Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt ibid.
Izatem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur ibid.
Ieiunium & ſupplicationes ad Deum pro ſalute ſui populi 29[illegible]
Ieiunium, preces & ſupplicatio Iſraelitarum in Maſphatim 14[illegible]
Ieboſthi caput ad Dauidem defertur 9[illegible]
Ieſus Iordanem tranſit cum copiis 114
Ieſus monumentum extruit ad Iordanem ibid.
Ieſus exploratores mittit ad Hierichuntem 113
Ieſus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus 319
Ieſus ſacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, ſurrogatur ibid.
Ieſus cum copiis vrbem circumambulat 114
Ieſus nemini præter Rachab parcere iubet ibi[d.]
Ieſus Pontifex & Zorobabel princeps altare ædificant 286
Ieſus cum Gabaonitis fœdus facit 11[illegible]
Ieſus à Ioſepho arte captus 550
Ieſus Siæ filius Pontifex 477
Ieſus latronum princeps 55[illegible]
Ieſus Gamalielis filius Pontifex 541
Ieſus Damnei Anano Pontifici ſuccedit 539
Ieſus Saphiæ filius Ioſepho inſidias ſtruit 552
Ieſus Chriſtus à Pilato crucifixus 48[illegible]
Ieremias ſuadet deditionem 26[illegible]
Ieroboam idololatriæ ſuaſor 22[illegible]
Ieroboami impietas 22[illegible]
Ieroboami contra Abiam, Iudæ Regem, expeditio 224
Ieroboami mors 224
Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittitur 223
Iethra Moſis ſoceri poſteris ager attributus 12[illegible]
Ieu in Regem vngitur, Deo ſic mandante 244
Ieu Rex Iſraelis 23[illegible]
Ieu poſteris regnum promittitur 247
Iezabela 227
Iezabelam Elias fugit 230
Iezechiel templi vaſtationem prædicit 26[illegible]
Iacobus præfectura ſua metuens, Abnerum primis calumniis, mox inſidiis adortum, vita doloſè priuat 17[illegible]
Ioabus iuſſu Regis Vriam in hoſtes mittit 18[illegible]
Ioabus Dauidem per literas ad Rabathæ excidium vocat 17[illegible]
Ioabus & Abiſaus vſq; ad ſolis occaſum Abenerum perſequuntur 17[illegible]
Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibet 17[illegible]
Ioabus contra Sabæum paucis copiis, Amaſa in colligendo exercitu cunctante mittitur 19[illegible]
Ioabus Amaſam iugulat 19[illegible]
Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat ibid.

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias ſurrogatur 204
Ioabus Abſalomum interimit 189
Ioabus incendio agri reuocatus, reconciliat Abſalomum patri 185
Ioabus cum exercitu lugens vrbem ingreditur 190
Ioabi & Abiſai acies 180
Ioabi victoria 181
Ioachimus ſiue Iechania rex Iuda 267
Ioannes in Giſchala 548
Ioannes Hyrcanus optime rebus per annos triginta tres adminiſtratis moritur 578
Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit
Ioannes Ioſephi ſucceſſus animo fert inique 551
Ioannes Ioſepho imperio abrogato Galilea præeſſe cupit 555
Ioannes Giſchala 809
Ioannes & Simon in cloacis inuenti capiuntur 797
Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit 577
Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius ib.
Ioannes Iuda frater ab Amorai filiis interfectus 335
Ioan. Ioſephum interficere conatur 549
Ioannes lucri cupidus 548
Ioannis inſidiæ 549
Ioas Iſraelitarum & Samariæ Rex 250
Ioaſus Ioado Pontifice auxiliante in Regem creatur 247
Ioaſi ſublatio 250
Ioaſi, viuente Ioado, pietas 248
Ioaſi, Ioado mortuo, impietas, eiusq; per Prophetam taxatio 249
Iodes ſiue Ehud in Eglonis familiaritatem ſeſe inſinuat 226
Iodes Eglonem trucidat ibi.
Ionathas conuiuio profugit 158
Ionathas & Dauid in agro conueniunt ib.
Ionathas 194
Ionathas prius verberatus viuus exuſtus eſt 818
Iudas Iudæ fratri communibus Iudæorum ſuffragijs ſuccedit 334
Ionas à ceto deuoratus ac reuomitus, Niniuitis prædicat 253
Ionathas Dauidem conſolatur, mortem cæterorum negans, de ſolo Ammone diligentius perquirendum cenſet 185
Ionathas apud Machmam degit, patriaq; deſertores punit 336
Ionathas amicitiam cum Dauide iureiurando confirmat 157
Ionathas Dauidi ſigna Regis animum declarantia conſtituit 158
Ionathas & Simon Hieroſolyma & arcem reficiunt 346
Ionathas & Simon in Amorai filiis Ioannis fratris mortem vleiſcuntur 335
Ionathas legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, vt præſidia de Iudæa caſtellis euceret rogat 343
Ionas à Deo in Nini regnum proficiſcens iuſſus nauigium conſcendit, & in mare præcipitatur 252
Ionathas in Arabiam proficiſcitur, & Nabathæos vaſtat 346
Ionathas Demetrium muneribus placat 342
Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ fuga proſpiciat 155
Ionathas parenti præclaras Dauidis res geſtas commemorat, orans, ne tantopere in eiuſmodi virum ſæuiat ib.
Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat 156
Ionathas Pontifex exercitum colligit 337
Ionathas ob accepta beneficia operam ſuam Tryphoni contra Demetrium offert & præbet 344
Ionathas Saducæus Hyrcanum contra Phariſæos inflammat 354
Ionathas victos Azotum vſq; perſequens, Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurens 341
Ionathas à Tryphone interficitur 348
Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedamoniis 345
Ionathas cum armigero clam hoſtium caſtra ingreditur 148
Ionathas in Palæſtinorū exercitu quoſdam trucidat, reliqui ſe inuicem inuadunt, & dant ſe in fugam 148
Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorifice excipitur 341
Ionathas Ammoni dat conſilium, quomodo optatatis potiri valeat 184
Ionathas cum fratre in Bethlaga obſeſſus 336
Ionathas fugat Demetrii milites 345
Ionathas cum ſuis captus 562
Ionathas à Tryphone per inſidias captus interficitur 577
Ionathas Ioanni, vt ad ſe veniat, ſcribit 561
Ionatha, Anani filio pontificatus reſtituitur, quem ille recipere recuſat, & Matthiæ fratri deferri rogat 523
Ionatha & collegarum aduerſus Ioſephum conſiliū 562
Ionatha ſociorum pars manibus interit, non-

nulli vsui capti ad Catullum perducuntur 818
Ionathæ deſiderium omnes Hieroſolymæ capit 347
Ioſephus ex Gallia diſcedere cogitat 556
Ioſephus Ionathæ epiſtolas perlegit 559
Ioſaphatus cultum verum renouat 237
Ioſaphatus magiſtratus & iudices conſtituit 237
Ioſaphati exercitus 233
Ioſaphati cum Achabo in Syros expeditio ib.
Ioſaphati mors 240
Ioſaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit 236
Ioſephus & Azarias a Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt 327
Ioſephum in carcerem fratres includit 45
Ioſephus Regis facultates recuperat 548
Ioſephus bello Iudaico ſemper interfuit 823
Ioſephus Romæ belli Iudaici hiſtoriam conſcripſit ibid.
Ioſephus collegas Hieroſol. remittit 548
Ioſephus a Ionatha hortatu Catulli falsò accuſatur 818
Ioſephus cum quinque fratribus Pharaonem Regem accedit 51
Ioſephus Ptolemæo obuiam profectus, honorifice excipitur 315
Ioſephus Iudæ conſilio Arabibus negotiatoribus venditur 40
Ioſephus in Gallia manſurus annuit 556
Ioſephus vxorem ducit in Ægypto, ex qua genuit Manaſſem & Ephraim 44
Ioſephus a fratribus agnoſcitur 49
Ioſephus quintam fructuum partem Regi pendere iubet 51
Ioſephus fratres tentat, vt parentis ſtatum & Beniamin expiſcari queat 45
Ioſephus hanc hiſtoriam non Hebraicè ſed peregrina lingua, Græca nimirum conſcripſit 11
Ioſephus adulterium iterum deuitat 41
Ioſephus veſtibus mulieri relictis aufugit ibi.
Ioſephus fratribus incognitus eos ſalutat & Beniamin 46
Ioſephus fratres, num in aduerſis Beniamin eſſent ſubſidio, tentat 47
Ioſephus in carcerem conijcitur 42
Ioſephus libros ſuos plurimis venumdedit 823
Ioſephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum Regem mittit 317
Ioſephus fratres Simeone retento dimittit 45
Ioſephus & Mariamme apud Herodem accuſantur 402
Ioſephus liberatur vinculis 43
Ioſephus cum Tito Romam proficiſcitur, & à Veſpaſiano honorifice excipitur 568
Ioſephus Galilææ præſes ſeptuaginta viros ſibi adiu-git 54
Ioſephus in diſcrimen incidit 56
Ionathæ eiúſque adhærentium dolus 1[…]
Ioſephus Cabi Simonis filius pontifex 57
Ioſephus ſeditionem abſque ſanguine effuſo compeſc[…] 559
Ioſephus Sepphoritarum ciuitatem ſeruat 56
Ioſephus conſcenſo nauigio Tiberiada petit 55
Ioſephus ſacerdotibus captiuis abſolutionem impetra[…] 545
Ioſephus ſecum deliberat 56
Ioſephus Galilæorum primatibus Ionathæ & Tiberienſium iniurias denarrat 56
Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilæa manet 54
Ioſephus relicto Iuſto ad hiſtoriam redit 56
Ioſephus legatorum fucum intelligit 56
Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex 46
Iudas Sariphæi & Matthias Margaloti exuſti i[…]
Ioſephus propter Tiperienſes periculis expoſi[…] 553
Ioſephus ſeditioſos, vt à bello Romanis inferendo de-ſiſtant, dehortatur, vnde in odium & ſuſpicionem incidit 54
Ioſephus in alio periculo verſatur 55
Ioſephus legatis iterum ſcribit 55
Ioſephus mulieribus Herodis mandatum de Mariamme interficienda aperit 40
Ioſephus frumentum in Galilæam tranſmittit 55
Ioſephus in Neapolitanum ibi[…]
Ioſephus Tiberienſes ex cuſtodia dimittit 55
Ioſephus ex Pontificali Aſamanæorum genere 43
Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddere conatur 55
Ioſephus populum ad miſericordiam mouet ibi
Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat 56
Ioſephus regios clam dimittit 55
Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit 57
Ioſephus ex ſolitudine in vrbem redit, & Phariſæorum placitis ſe addicit 54
Ioſephus pene oppreſſus, inopinato periculo euad[…] 561
Ioſephus omnes Iudæorum ſectas cognoſcit 54
Ioſephus annos triginta natus, nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur 54
Ioſephus Canei in Canthara Pontificis ſurrogatus lo-cum 52
Ioſephus Tiberiadem capit 56
Ioſeph. defectionis auctores iniectis vinculis Iodapatam mittit ibi
Ioſephus Hebrææ & Græcæ literaturæ peritus 54
Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua ant[…] conſcripſit 55
Ioſephus centum legatos Hieroſolyma mittit 55

Ioſephus inſidias euadit 588
Ioſephus regios in fugam compellit 567
Ioſephus Matthia filius natus 544
Ioſephus cum copiis contra Gabara proficiſcitur 558
Ioſephus in Galilaa vias obſeruat ibid.
Ioſepus inuidorum calumniis appetitus 568
Ioſephus cognominatus Caiphas Pontifex 480
Ioſephus in Ægypto Potiphari venditur 41
Ioſephus ætatis anno 119. moritur 52
Ioſephi patientia in vinculis 42
Ioſephi conſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas 44
Ioſephi calliditas 557
Ioſephi oſſa 61
Ioſephi libros quidam blaſphemant 823
Ioſephi oſſa in Chananaam tranſlata 52
Ioſephi diuitia & liberi 316
Ioſephi ſomnij interpretatio 39
Ioſephi fratres eum tollere decernunt ib.
Ioſephi fratres peccata in eum commiſſa deplorant 45
Ioſephi ſomnium 39
Ioſephi cum Ieſu de 20. aureis rixa 561
Ioſephi cum Ieſu colloquium ibid.
Ioſephi oratio & confeſſio coram aduerſariis 552
Ioſephi ad Ionathan reſponſoriales 557
Ioſephi infortunium hoſtibus animos addit 567
Ioſephi erga hoſtes benignitas 549
Ioſephi erga Ieſum benignitas 550
Ioſephi religionis cura ibi.
Ioſephi ad Ionathan mandata 557
Ioſephi naufragium 544
Ioſephi ſomnium mirabile 556
Ioſephi ſtratagemata 553
Ioſephi fratres eum à feris deuoratum patri perſuadent 40
Ioſephi fratres in via Ægypti prehendunt 47
Ioſephi ad lectorem adhortatio 12
Ioſephi ad ciues Tiberienſium adhortatio 548
Ioſepho parens rem totam ſignificat 556
Ioſepho Ieſus bellum infert 550
Ioſepho Tiberienſis plebs obuiam venit 549
Ioſepho perpetua Cæſarum beneuolentia manet 568
Ioſepho Potipharis vxor ſecundas machinas admouet 41
Ioramus, Ioſaphati filius, Rex Hieroſolymorum 240
Ioramus Eliſao mortem minatur ibid.
Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit 239
Iorami cades 245
Iorami ſcelera ab Elia per literas accuſantur 244
Iorami impietas 243
Iorami expeditio in Ramatham 244
Ioramum Eliſæus, vt Syrorum inſidias caueat, admonet 240
Ioa Eliſæus, à ſe Syros ter vincendos, prædicit 250
Ioſias verum Dei cultum reſtaurat 263
Ioſias Rex Iuda ibid.
Ioſephum Herodes interfici, & Alexandrum in carcerem conijci iubet 402
Ionici Iudæi apud Agrippam de indigenarum iniuriis conqueruntur 427
Ioſua in duas partes copias diuidit 117
Ioſua diuidendam regionem, & duas tribus cum dimidia remittendas hortatur 118
Ioſua ad metiendam & diuidendam terram quoſdam mittit ibid.
Ioſua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidia Manaſſis diuidit ibid.
Ioſua vnicuiq; tribus, vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit 115
Ioſua Iſraelitarum dux deſignatur 68
Ioſua & Caleb populum compeſcunt 86
Ioſua moritur 121
Ioſua domicilium ad Sicima ibid.
Ioſua poſtrema ad ſeniores & magiſtratus Hebræorum adhortatio ibid.
Ioſua ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio 119
Ioſua ad Deum precatio 115
Ioſuam Moſes ſibi ſucceſſorem deſignat 100
Ioſuam Moſes hortatur 111
Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinem obiicit 129
Iouem Olympium Caius Memmium Regulum Romam transferre iubet 506
Ioazus Rex Iuda 267
Iubal Muſicæ inuentor 15
Iucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerent, fatentur 446
Iudaicus populus Regi, vt orientalem inſtauraret porticum, ſuadet 540
Iudas hoſtium phalangem trucidat, ipſe circumuentus vulneratur & interficitur 333
Iudas fœdus facit cum Romanis 332
Iudas oppido egreſſus noctu in Bacchidis caſtra irruit 336
Iudas Eſſæus vates 355
Iudas Eſſæus propheta 579
Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumq; ſequitur Antiochus 29
Iudas Lyſia exercitum vincit 324
Iudas ingenti præda potitur ibid.

Iudas Alcimi potentia reſiſtit 330
Iudas & Saldocus quartæ ſectæ auctores 479
Iudas paucis militib. numeroſum exercitum aggredi conatur 332
Iudas obſeſſis Iudæis in auxilium venit 326
Iudas quartus frater adducitur 872
Iudas aſſidue cum finitimis gentibus bellum gerit 325
Iudas copias inter fratres diuidit ibid.
Iudæis victis Simon hoſtibus in Galilæa captiuos liberat ibid.
Iudas prophheta Antigoni necem prædicit 579
Iudas cum copiis ad Bethzacharia regi obuiam proficiſcitur 328
Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditicis ſuppetias ferunt 326
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit 323
Iudas in Modim ſepultus 333
Iudas Maccabæus arcem oppugnat 228
Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad Regem perducti, ouantes ſeſe excuſant, eosq́; vinctos Rex Hierichuntem mittit 464
Iudas Ezeciæ latronum ductoris filius 472
Iudas Sariphæi filius Matthias Margalothi iuuentutē, vt opera quæ rex præter patriæ conſuetudinem fecerat, tollerent, concitat 464. & 728
Iudas Galilæus quartæ ſectæ auctor 480
Iudæ ad Ioſephum pro Beniamin oratio 48
Iudæ ad milites oratio 324
Iudæ tribus ad Iordanem vſq; Dauidi occurrit, & ponte fluminis ripas iungit 191
Iudæa per 70 annos deſerta 273
Iudææ vrbes 261
Iudæam finitimæ gentes, ſicut & Tryphon inuadūt 374
Iudæus Dæmones eiicit 206
Iudæi inter media tela verſantes nihil ceremoniarū intermittunt 585
Iudæi in caſtellū Gamala ſeſe recipiunt, quo & Philippus ſe confert 547
Iudæi permulti in lacunariis pereunt 390
Iudæi à Babyloniis afflicti Seleuciam migrant 503
Iudæi ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas & Cumanum referunt 535
Iudæa veriti, ne Herodes demolitus vetus ædificium nouum abſoluere non poſſet, eis Herodes vetus illæſum manſurum, donec ad nouum materia compararetur, promittit 423
Iudæi Ptolemaidem ad Petronium perueniunt, deprecaturi, ne quid contra leges patrias facere cogerentur 490
Iudæi dant obſides ob impetratam veniam ad Cæſarem legatos mittendi 528
Iudæi in ſeditionibus quaſi furioſi 47
Iudæi in Neerdam & Niſibim ſeſe recipiun 504
Iudæi ſeruati Cteſiphontem ſuccedunt ib
Iudæi neceſſitate ad bellum coacti 54
Iudæi Ægyptii in Onia regione ab Antipatro Cæſari conſociati 37
Iudæi ſolennia ſacrificia expeditionis tempore pera gunt 37
Iudæi Syriorum, Idumæorum, & Phœnicum vrb tenent 36
Iudæi Carmelum montem incolentes, Antigono ſe adiungunt 38
Iudæi vleiſcuntur inimicos ſuos 29
Iudæ octauo die circumciſionem celebrant, Arab poſt decimum tertium annum 2
Iudæi in templum & ſuperiorem vrbem refugiun 398
Iudæi contra ſicariorum temeritatem conueniun 817
Iudæi vniuerſis bonis in vnum congeſtis ignem in ycinnt 81
Iudæi vndique collecti ad Godoliam Maſphatan veniunt 27
Iudæi fidem eis olim à Regibus datam conſeruauer 845
Iudæi cur olim paſtores & captiui dicti 82
Iudæi obſeſſi intrepide repugnant 39
Iudæi ab Romanis victi 587
Iudæi e Babylone Hieroſolyma proficiſcuntu 285
Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni ſeſe adiungunt 327
Iudæi prorſus nullas imagines ferunt 540
Iudæi è regione Galaditica in Iudæam traduct 326
Iudæi opprimuntur, qua clade Matthias fit cautior 313
Iudæi templa & altaria fabricata deſtruunt 832
Iudæi Herodi propter beneficia fauent 418
Iudæorum mores & luſtrationes 573
Iudæorum legatio Romam 474
Iudæorum reip. mutatio 587
Iudæorum ad Darium legatio 288
Iudæorum agrum armis Samuel recuperat 141
Iudæorum leges antiquiſſimæ 860
Iudæorum cum Romanis conflictus 802
Iudæorum lex ſpoliorum nouiſſima ibid.
Iudæorum contra Alexandrum conſtantia 832
Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio 857
Iudæorum propria cadis amor 815
Iudæorum octo millia, dum Alexander viuit, in exilio degunt 359

Iudæorum è captiuitate Hieroſolyma profectorum numerus 281
Iudæorum 3000. proſtrati 806
Iudæorum in lege conſtantia 859
Iudæorum in pugna conſtantia 602
Iudæorum in Antiochia multitudo 799
Iudæorum ad Ægyptum aduentum, eorundemque egreſſum oſtendit Manethon 827
Iudæorum ab Romanis captiuorum calamitas 815
Iudæorum Paſcha tranſitum ſignificat 60
Iudæorum ob decretum Regis luctus 295
Iudæorum 1700. ab Rom. perempti 804
Iudæorum gens multum totius orbis indigenis aſſeminata 798
Iudæorum origo quaſq; regiones errando peragrauerint, in hac hiſtoria reperitur 373
Iudæorum apud Meſopotamiam & Babyloniam graues motus 500
Iudæorum decem millia deditionem faciunt 474
Iudæis hora ſexta nobis eſt vndecima vel duodecima meridiei 569
Iudæorum cum Roman. acerrimus conflictus circa templum 471
Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio 550
Iudæorum in Alexandrum odium & exacerbatio ibid.
Iudæis calamitates ab exteris & incolis illata 545
Iudæis à Romanis Aſia & Europa Regibus magnus honos habitus 379
Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit 800
Iudæos quotannis hominem Græcum immolare debere 847
Iudæos propter damnum paſſum maſtos Herodes cōſolatur 406
Iudicium contra Antipatrum, cui præſidet Varo 625
Iulius Cæſar 514
Iulius Cæſar apud Alexand. inſcriptione columna area, quod Iudæi Alexandrina ciuitatis ius habeant, atteſtatur 379
Iulius Antonius proconſ. 437
Iupiter 558
Iura & libertates Iudæorum 843
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudæis conſeruatum 312
Iuſtitia eſt Dei potentia 104
Iuſtus belli fax 546
Iuſtus populum ad defectionem irritat ibi.
Iuſtus de bello Iudaico nihil penitus ſciuit 564
Iuſtus Galilæa prouincia potiri cupit 566
Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit 565
Iuſtus ob facinora capitis damnatus ib
Iuſti, Tiſti filii ad multitudinem oratio 5
Iuſtum decapolitanorum primates deſerunt
Iuuenum miſeratio omnium animos concitat
Idololatria à Ioſua extirpatio 2
Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circumciſionem & ...tus Iudaicos admittunt
Idumæi 8
Idumæorum apoſtaſia 2
Immunitas à tributis Iudæis parata 3
Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ R... conceſſa
Impietas Achabi 2
Impietatis pœna 2
Impoſtores & Magi 5
Incrudelitatis pœna 2
In Caii interfectores animaduertitur 5
In duorum aut trium ore conſiſtit veritas 5
In Arbela conuentus 5
Inguinis morbum Ægyptii Sabbatoſim voca... 842
In ſpectaculo Cæſarea Iudæi 25000. pereunt. Agō...
Iudorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos concrema... 813
Ingenti ariete fabricato Sylua crebro murum pulſ...ri iubet 8
In Hierolymis ædificatum eſt templum à Salomo... Rege ante annos 143. & menſes 8. quam Ty... Carthaginem condidere 82
Integra mortuorum familia, & plena mortuis tell... 797
Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorifi... excipiuntur 31
Ingenium Samaritarũ, ob quod merito Iudæis exo... 322
Iniquitatis utq; delicti circa Deum cauſa 85
Intentio legum Iudaicarum 86
Indignatio Dei in Idololatras Chutæos 25
In caſtello magno commeatus copia 81
Interius ſeptum, quod Iudæos modo ingredi cōceſſu... erat 42
Iniuſta Abimelechi cum tota familia cædes 15
Inſidia Hyrcano clam ſtructa 31
Inſtauratio templi 24
In Hebræorum caſtra coturnices DEVS immit... 66
In Alexandrum citrea coniecta 35
Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immi... ſam 1
Inobedientis Prophetæ pœna & ſepultura 13
Inſtrumenta Muſica Dauidis 15
Infirmior turba ciuitate ejecta recipitur 3
In Iuſtum Hiſtoriographum Ioſephum falſò inſimi... lantem 5

Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmantur 150
In quibus victoria conſiſtat 171
Inconſtantia amoris in hominibus 144
Ingens moles ex penuria & caritate prouenient 51
Ingens præda de Madianitis parta 100
In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni conuitia iactant 526
In Ægypto annonæ caritas 44
In bellum qui mittendi 109
Incendium templi ac ciuitatis excidium 574
In Hiericho balſamum pretioſiſſimum prouenit 802
Inimicitia Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis 611
In Paſcha feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua 20000. Iudæorum ſunt extincti 532
In ſingulis feſtis & ſacrificiis quid obſeruetur 82
Inuenta bona 108
Inuidia vis & natura 277
In Zoor Lothus euadit 27
Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit 400
Iracundia materna filii ſuccedunt 611
Iris ſignum fœderis inter Deum & Noe 18
Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit 207
Iromi legati ad Solomonem 206
Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis eiecti aliò traducuntur, regno Chuthæis dato 257
Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iuda ac Beniamitica captiuos domum remittunt 255
Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi 131
Iſrael Propheta populo victoriam pollicetur 246
Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt 124
Iſraelitæ hoſtes, eorumque idola tollere iubentur 102
Iſraelitæ Paſcha celebrant, terra frugibus fruuntur, & deficit Manna 114
Iſraelitæ quomodo in terra Canaan victuri 103
Iſraelitæ bellum omittunt 122
Iſraelitæ à Chuſarte oppreſſi 125
Iſraelitæ mittunt ad Gabaenes, qui ſontes ad ſupplicium depoſcant 123
Iſraelitæ à Palæſtinis ſuperati 132
Iſraelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorant, eumque vt regem aliquem declararet, obnixe precantur 142
Iſraelitæ in deſerto aquæ penuria laborant 66
Iſraelitæ petitionis ſuæ repulſam paſſi, à Roboamo deficiunt 220
Iſraelitæ ab Ainatis fuſi fugatiq; 115
Iſraelitæ Chananæos non vno actu deuicerunt 122
Iſraelitæ ad montem Sina perueniunt 86
Iſraelitæ in deſerto 40. annis erraturi 86
Iſraelitæ 600. Beniamitas reuocant 124
Iſraelitæ hoſtium copiis terrentur 147
Iſraelitæ incolumes per mare rubrum euadunt, quod Ægyptios inuoluit 62
Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis cum hoſtibus congredi cogitant 88
Iſraelitæ in deſerto coturnicũ carnes impetrant 8
Iſraelitæ ab Ægyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur 61
Iſraelitæ ex Ægypto diſcedunt ibid
Iſraelitæ prædam optimam ap Amalecitis reportã
Iſraelitæ hoſtes inſequuntur, & reges duos Oribum & Zibum occidunt 129
Iſraelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Moſen ob commeatus penuriam murmur exoritur 64
Iſraelitæ Ionathan irato patri eripiunt 14
Iſraelitæ traiecto fluuio, altare ſuper ripam Iordanis erigunt 11
Iſraelitæ læti certatim ad ſtructuram tabernaculi conferunt 7
Iſraelitæ 40. annis Manna ſuſtentati 6
Iſraelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant ſi ibid.
Iſraelitarum ætatis annorum viginti, & ſupra vſq; ad annum 50. numerus 7
Iſraelitarum in acie viginti duo millia cadun 123
Iſraelitarum iterum decem & octo millia cadun ibid
Iſraelitarum pœnitentia 14
Iſraelitarum Palæſtini 4000. trucidant 13
Iſraelitis DEVS contra Syros victoriam pollicetu 232
Iſraelitis Gabaeni ſontes non tradunt 1
Iſraelitas Ægyptii perſequuntur
Iſraliticum regnum Dauidi iterum effertu 191
Iſraelitici populi ab Ægyptiis concluſi anxiet 61
Iſmahel Deus exaudit
Iſmahelem cum matre Abraham ablega 28
Iſſamus 15

Iſaac mactandus annum agit vigeſimum quintum 28
Iſaacac riſus 27
Iſaacus peruenit Gerara 31
Iſaac Rebeccam vxorem ducit 30
Iſaac mittit venatum Eſau 32
Iſaac Abrahamo promiſſus 26
Iſaaci ad parentem reſponſio 29
Iter per ſaxum coluber dictum 104
Izates Monobazo fratri regni ſucceſſione relicta, moritur 531
Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, iuq; Vologeſus cum exercitu occurrit 532
Izates ad Parthos ſcribit, & vt ſuum regem reciperent, ſuadet 531
Izates Iudais pecuniam mittit ib.
Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus 531
Izates ad Abemerigum Spaſini regem miſſus, eius filiam Samaebam ducit 528
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur & Monobazum rempub. donec frater veniat, administrare iubetur 529
Izates Artabanum conſolatur, eiq; auxilium pollicetur 531
Izata Eleazarus, vt ſe circumcideret, perſuadet 530

L.

L*Aban cum Iacobo fœdus ſancit* 36
Laban Iacobum perſequitur, Deus verò à propoſito eum deterret 35
Labani contra Iacobum accuſatio ibid.
Labani contra Iacobum dolus 36
Laboſordochus 276
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epiſtola 319
Lances 210
Laniena 537
Latrones 391
Latrones capti & puniti 443
Latrones plerunq; ex Ananie cognatis quempiam intercipiunt, quem non niſi receptis aliquot è ſuis dimittunt 540
Laus & nomen Ioſaphati apud quoſcunq; 237
Laus Eleazari 869
Legatus regius honorificè exceptus, Ioſephi libertatem apud ſuos prædicat 315
Legati Hyrcani & Ariſtobuli ad Scaurum 367
Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ cauſam quærentes ad Iudæos miſſi 287
Legati inuiolabiles 406
Legatio Syri ad Achabum 2
Legati cum militibus ad Ioſephum miſſi 5
Legati Tiberiadem in ſuam poteſtatem redigere c- nantur 5
Legatorum Hieroſolymitanorum aduerſus Ioſep- conſultatio 5
Lex ſeptimi cuiuſq; anni
Legis apud Iudæos exacta obſeruatio 8
Legis liber in tabernaculorum feſto prælegend- 103
Legiſlatorum iniuſtitia 8
Leges gentium ib
Leges graues Iudæorum 8
Leges belli & conſuetudines
Leui tribus cul tis ſacrata
Leuita vxorem in duodecim partes diſcerptam ſingulas tribus mittit 1
Leuitica tribus in partes 24. diuiditur 1
Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ ſtolæ - ſum decernit 5
Lepreſi Samaritanis hoſtium caſtra deſerta eſſe - gnificant 2
Legis tabula in arca 7
Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator 8
Libertas virtute paratur, & pretioſa res eſt 5
Lia Zelpham adducit Iacobo
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi 1
Libertate ſeruata optima ſepultura 8
Libya ſiue Aphrica
Libya denominatur Aphrica 3
Ligna pretioſa Salomoni allata 2
Linguarum confuſio
Linum & lana 1
Lyſanias Barzapharni, vt Antigonum in r- gnum inducat, Hyrcanumque deponat, perſuad- 594
Lyſaniam Cleopatra interficit 4
Lyſias Antiochi filium regem conſtituit, eique E- patoris cognomen imponit 17
Lyſias iterum in Iudam mouet, & quinque mill- militum amittit 32
Lyſimachus Apollodorum fratrem occidit, & G- zam Alexandro tradit 35
Lyſimachus mendacii arguitur 83
Lothus cum ſuis ſeruatur 2
L. Lentulus conſul pro Iudæis ſententiam dic- 381
Lucius triginta dies 10
Lupus Iudæis templum claudit 11

M.

M*Achir tertius ex pueris adduci iubetur* 8
Machera iniquitas 60

Machæra multos Iudæos interficit 393
Maccabæum Antiochus atrociter diſtendi iubet 852
Macedonici milites relicto præſidio Antiochiam ſeſe ſe recipiunt 337
Madianitæ Amalecitæ ſocii Iſraelitas magno prælio vincunt 127
Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt 129
Madianitarum filia ad Hebræorum caſtra peruenit 49
Madianitarum filia Hebræos ad idololatriam perducunt ibid.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidati 129
Magnus annus 19
Magna ſeditioſorum multitudo in cloacis deprehenſa 798
Magedo 214
Mandatum Dauidis de parcendo filio 199
Mandatum Dauidis de transportanda arca 177
Mandatū de arca, cæteraq; ſacra ſupellectile in templum reponenda 197
Mandatum regium de ſtatua adoranda 275
Mandatum de dimittendis exteris 290
Mandatum de ſumptibus ad ſtructuram templi præbendis 288
Mandatum de altari extruendo 196
Manna quid ſignificet 66
Malichus Antipatro inſidiatur, deierat, & eidem reconciliatur 382
Malichus beneficiorum Antipatri immemor 391
Malichus Antipatrum veneno necari procurat 382
Malichus Hyrcano ſe adiungit 392
Malichum tribuni Herodis interficiunt ibid.
Malle expugnata 326
Manna Iſraelitas Deus cibat 66
Manaemus Iſraelis Rex 234
Manachuſes 75
Manahemus regnum futurum prædicit 421
Manaſſes ſacerdotium ob exteram ſi retineat fœminam, ab eo remouendus, ſpe maioris boni negligit 301
Manaſſes vrbem inſtrat, & templum denuo conſecrat 163
Manaſſes in Babyloniam captus abducitur, & poſtquam reſipuit, regno reſtituitur 262
Manaſſes voti fit compos 303
Manaſſe impietas & crudelitas 262.
Manaſſe mors 263
Manoeis angelus iterum apparet 132
Manethon Ægyptius hiſtoriographus 825. & 835
Manethonis & Charemonis hiſtoria comparatio 839
Manethonis figmenti depulſio 836.
Manethonis de Ægyptiorum leproſis fabuloſa ibid.
Manethonis & Charemonis hiſtoria diſcrepantia 839
Mar amarorem ſignificat 64
Marcus Craſſus reliquum templi aurum aufert 587
Marcus Craſſus in Parthos mouet, pecuniam Hieroſolymis ex templo aufert 373
M. Antonius Tyriorum magiſtratibus ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona & libertatem ademptam reſtituerent, iubet, ſaluis tamen ſaluandis 384
Marcus ſexti ſucceſſor in Syria 381
Marcus Agrippa 312
M. Antonius dux 586
M. Sexti ſucceſſor 591
Mardochæus inſidiatores Regis prodit 294
Mardochæus patruus Eſther Babylone Suſa migrat ibid.
Mariamme moroſa fœmina 412
Mariamme ex odio Herodis, quæ Hyrcano auo fecerat, obiicit 610
Mariamme ſeſe apud Herodem excuſat, eiq; reconciliatur 403
Mariamme ab Herode accuſata, omnium ſuffragiis damnata in carcerem conicitur 412
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrii thalamum migrat 536
Mariamme ſoror Moſis defuncta 94
Mariamme 535
Mariammen & Ioſephum Herodes interfici iubet 611
Mare rubrum finditur 61
Maris & decem labrorum vſus 209
Marſyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat 494
Marſus Syriæ præfectus 523
Marthace Archelai mater moritur 470
Marſus Claudio Agrippa ſcribente, vt à munienda vrbe deſiſtat, ſuadet 524
Maſſada 595
Maſſada ſitus 610
Maſnaemphes 75
Maſſabazanes ibi.
Mater ſeptem cruciatus, antequam cruciaretur, excepit 576
Mater ambuſtos filios in pœnas vltro concomitatur 878
Matris hortatu Iacob fratris benedictionem anteuertit 32
Matris ad ſeptem filios ante ſupplicium adhortatio 878

Matthias Theophili filius Pontifex 541
Matthias cum filiis aliiſq; nonnullis in deſertum ſe confert 332
Matthias idolorum cultum extirpat ibid.
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur ibid.
Matthiæ & eius filiorum pietas & zelus 321
Matthiæ mors 323
Matthiæ ſacerdotium ademptum, in cuius locum Iozarus ſurrogatur 464
Matthias Romanis ſibi ſociatis Antiocho bellum infert 576
Matthiam ſeditioſi & ſocios, quos Herodes affecerat, ſupplicio deflent: Herode charo[illegible] vindictam ab Archelao depoſcunt, & Pontifici ſacerdotium abrogari poſtulant 467
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent 580
Magaſthenes de Nabuchodonoſoro 276
Mela Archelai Capadocum Regis filia 447
Melchiſedek Rex iuſtus 25
Memphis in Ægypto 375
Memphiboſtus a calumniis Sibæ ſe purgat 192
Memphiboſtus donatus paternis & auitis bonis menſa Dauidi adhibetur 180
Menander Hiſtoriographus Solomonis & Iromi meminit 214
Menander de fame tempore Eliæ 228
Menandri Epheſii teſtimonium 827
Mendacii de iuramento depulſio 849
Mendacij à Poſſidonio & Apollonio in Iudæos confiicti reiectio 846
Menſa aurea ponderis talenti magni 803
Menſa aurea 308
Menſa ſacri panis 207
Menſa 74
Menſura 210
Menſuras & pondera Cain excogitat 15
Merces 109
Merces meretricis 103
Meretricis nuptiæ 106
Meſſenes Amenophilis filius 839
Meſopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt 181
Methir 75
Michæas verus propheta 234
Michol Regis ſeruis, Dauidem ægrotare, perſuadet 156
Michol ſeſe, quod Dauidem eripuerit, excuſat ibidem.
Milites ſublatis ſignis ad Claudium tendunt 520
Milites vnum imperatorem à ſenatu creari poſtulát 519
Militare ſacramentum ibid.
Mille Iudæi Herodem accuſaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur 385
Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt 832
Mira Maccabæi victoria, vt poſt multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis deſideratus eſt 327
Mira hoſtium excæcatio, per fluentis vmbram facta 239
Miraculo vaticinium confirmatur 221
Mithridates Antipatrem apud Cæſarem laudat 375
Mithridates Orſanes 373
Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occiſus 369
Mithridates Peluſium proficiſcitur, eoq; Antipatri ope potitur 588
Mithridates ab vxore, vt Anilaum bello impetat, accenſus 503
Mithridatis de Ægyptiis victoria 588
Mithridatem Anilaus dimittit 503
Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatiq; 126
Moabitæ & Ammanitæ Ioſaphato bellum inferunt 237
Moabitarum Rex filium proprium ſacrificat 240
Moabitarum maxima ſtrages 178
Monolazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeus, ex Helena ſorore duos filios Monobazum & Izaten ſuſcipit 528
Monumentum Ionathæ 345
Morbus Alexandræ & Ariſtobuli conatus 363
Morbus Ezeciæ & vita prorogandæ per miraculum confirmatio 261
Mores Perſarum 859
Mori liber apud Iudæos honor & gloria 815
Mors quarti fratris 874
Mors Iſaaci, & ſepultura in Hebrone 37
Mors Nabuchodonoſoris 275
Mors Abiæ 225
Mors Iorami 244
Mors Salomonis 219
Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit 201
Mors Sedeciæ 270
Mors Ptolemæi 342
Mors Neemiæ 295
Mors Alexandræ 364
Mors natu maximi fratris 872
Mors Ioſiæ 265
Mors Baſanis, filii item in ſuccedentis cædes 226
Mors Apionis 851
Mors Ioſephi 318
Mors ſeptimi fratris 876
Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta 304

Mos in Rege laudandus 297
os luſtrandi populum 94
Mos Athenienſium 859
Mos veteribus iurandi 31
oſes centeſimo & vigeſimo anno ætatis ablatus 111
oſes ſoceri conſilium admittit 59
oſes conſcenſo Sina monte acceptas à DEO decem præceptorum tabulas ad populum reportat ibid.
oſes Deum orat, vt aquam vitioſam potabilem reddat 64
oſes in Madianitas mouet 99
ſes & Aaron Deo ſupplicant 86
oſes populum, vt Deo totum ſe dedat, hortatur 54
ſes natus 53
ſes in flumen proiicitur ibid.
ſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem 57
ſes in Ægyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur ibi.
ſes ex Madian in Ægyptum proficiſcitur 58
ſes populum, vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant, hortatur 65
ſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat ibi.
ſes opem Dei implorat ibid.
ſes in Æthiopes mouet 55
ſes in tabernaculo Deum conſulit 79
ſes Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur 9
ſes vnde nominatus 54
ſes ab Abrahamo ſeptimus ib.
ſes Thermuthu Pharaonis filiæ adoptiuus filius ibid.
ſes ducem atque conſultorem Deum habet 852
ſes diuina prouidentia morti eripitur 54
ſes ad Madienam profugit 56
ſes Raguelis ſacerdotis filiabus fert opem contra paſtores ibi.
ſes populum, vt nihil aliud quam victoriam cogitarent, hortatur 67
ſes leproſus non fuit 838
ſes Iudæis eos, qui apud alios putantur Dij, propter appellationem ridere ac blaſphemare interdicit 857
ſes quoſlibet legiſlatores antiquitate præcedit 852
ſ & aliorum legiſlatorum comparatio ib.
ſes imperator bonus & vates 112
ſes virga petram ferit, & larga proſilit vnda 66
ſes Iſraelitis codicem legem ſcriptas & inſtituta continentem tradit 102
Moſes Hebræos iureiurando ad legum cuſtodiam aſtringit 110
Moſes retro populum ducit in deſertum 89
Moſes Iſraelitarum idololatriam & voluptatem accuſat 99
Moſes ab Hebræis in Ægypto exceptus miracula eis exhibet 58
Moſes Ægypti regem, vt Iſraelitas dimittat, hortatur ibid.
Moſes à Moy, quod Ægyptiis aquam ſignificat, dictus 838
Moſes vir maximæ auctoritatis 86
Moſes populum numerat 84
Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio 851
Moſis libri ſacri in templo reperti 264
Moſis carmen & benedictio 110
Moſis & Hebræorum contra Æthiopas victoria 55
Moſis ad Deum precatio 91
Moſis ad Iſraelitas oratio 70
Moſis virga in Draconem mutata 57
Moſis manus alba ibid.
Moſis ad Idumæos legatio. 94
Moſis virga deuorat Ægyptiorum virgas 57
Moſis ad Deum precatio 62
Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit 853
Moſis ad Corum ſeditioſum oratio 44
Moſis vita 852
Moſis ad Sehonem Amorræorum Regem legatio 94
Moſis ad populum Iſraeliticum ante obitum oratio 101
Moſis ad Iſraelitas, vt Deo ipſiúſq; mandatis ſint obedientes, adhortatio 51
Moſis duo filii, Gerſo & Eleazarus 58
Moſi inſidiantur Ægyptii 56
Moſi Deus in rubo ardente apparet 57
Moſen & Iſraelitas miraculis Deus conuincit, vt ipſius promiſſionibus fidem habeant ibi.
Moſen lapidibus obruendum clamant 90.
Moſen Ægyptii exercitus ducem poſtulant 55
Moſen Pharao propellit 60
Mulier intemperans & libidini dedita 404
Multi Iudæi à Romanis deficiunt 554
Multi Herodi ſeſe adiungunt 212
Munera Solomoni allata, eiuſque equitatus 217
Mutatio nominum vnde orta 2
Mures Azotiorum vrbem vaſtant 135
Murmur populi contra Moſen 8
Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini lice 107
Mutuum reddendum ib

N.

NAas Ammanitarum Rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert 145
Naamis poſt mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit 135
Nabal in tantum ſe coniicit mœrorem, vt toto corpore ſideratus mortem obiret 163
Nabalus fatuus ibid.
Nabalis gregibus à Dauide parcitur ibid.
Nabathæa regio 28
Nabathæi profligati 378
Nabrodes ſiue Nemroth 21
Nabuchodonoſorus Babylonia Rex contra Ægyptum 266
Nabulaſſarus Nabuchodonoſoris parens, Babyloniorum & Chaldæorum rex 828
Nabuchodonoſor patri in regno ſuccedit 828
Nabuchodonoſor viſionis oblata oblitus, magos ac vates accerſit, eiuſq; mortem, ni indicarennt, minatur 274
Nabuchodonoſor regias extruit 829
Nabuchodonoſorus fœdifragus 267
Nabuchodonoſor Tyrum obſidet 830
Nabuchodonoſor rebellantes imperio ſubiicit 828
Nabuchodonoſoris ſucceſſor 829
Nabuchodonoſoro Ioacimus tributa perſoluit 266
Nabuchodonoſori recepti in vrbem ſæuitia ibi.
Nacebus cum 25. Arabum caſus 445
Nadab & Abiu Aaronis filii combuſti 78
Nadabus Rex Iſraelis 225
Nathan Dauidem, propria ſententia damnatum, grauiter accuſat, eiq; pœnas denunciat 240
Nauia & Cinnyra 210
Nauigatio & iter Veſpaſiani 796
Nearda Niſibis Babylonia vrbes 499
Neemias conceſſa poteſtate, populum ad reſtituenda mœnia & templum, hortatur 291
Neglectus cultus diuini omnium malorum cauſa 220
Nephanus 194
Nemroth primus Tyrannus turrim Babyloniacam exædificat 19
Nero Imperator 535
Nero Tyrannus ibid.
Nebula in templo 210
Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat 475
Nicolaus Syllaum accuſat, & Herodem excuſat 447
Nicolaus hiſtoriographus regis Adadi, eiuſq; cum Dauide belli meminit 178
Nicolaus Damaſcenus ab Herode ad Cæſarem dimiſſus 445
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit 428
Nicolaus Damaſcenus de arca Noe 18
Nicolaus Damaſcenus 23. 258
Nicolaus Damaſcenus accuſationem à rege cœptam perſequitur 460
Nicolaus ea tantum attingit, quæ ad Herodis gloriam pertinent, facinora aut alia ſpecie aſſicta fucat, aut quantum poteſt, occultare ſtudet 238
Nicolaum Herodes, quid Romæ amici ſentirent, de eius filijs interrogat 450
Nicanor populo, niſi Iudam ſibi traderent, ſe templum euerſurum minatur 331
Nicanor hoſtem diſſimulans, dolo Iudam intercipere conatur 331
Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit ibid.
Nicaule Ægypti, & Æthiopiæ Regina ad Salomonem venit 215
Nigliſar 276
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum 824
Niſan vel Xanticus, nobis eſt Aprilis 17
Noba ſacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occiſis, inconditur 83
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde deriſorem diris deuouet 21
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis 17
Noe in aliam regionem migrat 16
Noe precatur, ne DEVS terram iterum inundaret 18
Noe poſteris vt terram colerent Deus mandat 19
Noe ætas 950. anni 18
Nomoi, Lex, hoc vocabulum nuſquam apud Homerum reperitur 851
Nomina Regum Ægyptiorum ſibi ſuccedentium 826
Nomina filiorum Iacobi & explicatio 34
Nomina regionum & gentium 20
Norbanus 512
Norma magiſtratus & legiſlatorum 11
Nouarum rerum ſtudia Hieroſolymis gliſcunt 546
Nubes ſuper tabernaculum 84
Nulla fides, pietaſq; ne in ſocero quidem 150
Numerus Iudæorum è Babylone profectorum 285
Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat, qui prophetare incipit 152

O.

OBa ſiue Soba 149
Obades Rex Arabum 439

Obed at

Obedas Rex Arabum 359
Obedias centum Prophetas abſconditos ſuſtentat 228
Oboda defuncto Æneas in Arabum regnum ſucce-dit 445
Obodiam Elias Regi aduentum ſuum nunciare iu-bet 218
Obedientia erga magiſtratum 102
Octodecim millia Iudæorũ in Syria iugulata, 60000. in Ægypto perempta 814
Odium filii in patrem proditur 440
Officium iudicum 104
Officia à Dauide diſtributa 194
Oges Rex cum exercitu trucidatur 95
Ochozias grauiter prolapſus decumbit, oraculum conſulit, & ab Elia reprehenditur 238
Ochozias Achabi filius Rex Iſraelitarum ibi.
Ochozias abſq; liberis diſcedens, Ioramo fratri ſucce-dentis locum facit 238
Ochozia Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura 244
Ochozia milites attrahendi cauſa miſſi, ab igne con-ſumuntur 238
Octauius Auguſtus Iulio ſucceſſit 599
Olda prophetiſſa à Ioſia conſulitur 264
Olympii ludi 237
Omnis beneuolentia, ius q; natura calumniis cedit 574
Omnia Græcorum noua: apud Ægyptios autem atque Chaldæos & Phœnicas res geſta an-tiquiſſimam habent memoriæ traditionem 820
Onias Pontifex Ægypti regem non ſoluendo tribu-tum, ad iram commouet 314
Onias annuente Ptolemæo in Ægypto oppidum & templum condit 817
Onias Appollonii vitam oratione promeruit 866
Onias non acquieſcens petitioni Iudæorum lapidatur 367
Onias Pontificis filius in Ægypto templum Hiero-ſolymitano ſimile extruit 330
Onias Pontifex, qui & Menelaus, à Rege abdu-citur 329
Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis 303
Onias & poſt eum Simon filius Pontifex 318
Oniæ Pontificis Onia filius in Ægypto templum ædificare molitur 338
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit 575
Onia templum in Ægypto extructum 816
Opinionis Lyſimachi depulſio 840
Opera Dei 854
Ophin & Phinces cum 30000. cadunt, & arca in hoſtium poteſtatem deuenit 137
Oppida refugii 101. & 119
Oppida curruum 57
Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur 175
Optimates Iudæorum Phaſaelum & Herodem ac-cuſatum veniunt 59
Oraculum à Ioanne petitur, quod tamen negligitu[r] 272
Oratio ſerui Abrahami & Rebecca 3
Oratio Solomonis, qua primum Deo pro acceptis be-neficiis gratias agit, & vt in poſterum eum con-ſeruet, precatur 21
Oratio Dauidis in Ieboſthi interfectores acerrima pœnaq; illis irrogata 17
Oratio Abrahami ad Iſaacum ante mactatum 2
Ordo caſtrorum cum tabernaculo 8
Ordo fabrorum lignariorum in Libano 20
Ordo cæmentariorum & aliorum operariorum ibi-dem
Ordinis & communium legum amatores manſuetu-dine atq; virtute præſtant 85
Origo legum Iudaicarum 86
Origo legum apud Græcos 85
Origo nominis omnium rerum 1
Orodes Rex Armeniæ. Antiochus Rex Comagen[æ] 482
Oronna Iebuſæus 19
Oronna aream Dauidi donat ibid.
Ornamenta Solomonis regia 21
Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſoly. amicus Dauid[i] 176
Oſarſiphus poſtea Moſes vocatus 83
Oſarſiphus dux Auaris ibi.
Oſeæ impietas & pœna 25
Oſſa humana per templum ſparſa 26
Oza Dei arca manum admouens è veſtigio expira[t] 177
Ozias vocationem ſuam transgreſſus punitur lepra ob quam vrbe cedere cogitur 25
Ozias rex Iuda 25
Oziæ expeditio & vrbis per eundem reſtauratio ibid.
Oziæ diuitiæ & exercitus ibi.

P.

PAcorus equites Antigono in Iudæam mitti[t] 386
Pacorus Parthorum dux vrbem ingreſſus, Phaſae-lo, vt legatus iret ad Barzapharnem, ſuad[et] 386
Pacori dolus & inſidiæ 59
Palatium Tiberiade ab Herode extructum 5
Palatium Tiberiade incenſum ibi.
Palæſtina à Phyliſtino nominata

Palaſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt 169
Palaſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur 176
Palaſtini ingenti exercitu multis conſociatis Hebraeis inuaſerant ibi.
Palaſtini in Hebraeos bellum parant 166
Palaſtini Hebraeorum regionem populantur 147
Palaſtini terga vertunt 154
Palaſtini in Iſraelitas ſigna mouent 147
Palaſtinorum triginta millia caſa 154
Palaſtinorum fuga 177
Palaſtinos Ezecias vincit 257
Panes propoſitionis 82
Pamphylium mare quomodo Alexandro ceſſerit, dum moueret in Perſas 63
Paradiſus 13
Pharao Hebraeos grauioribus operum difficultatib. premit 58
Pharao Hebraeorum maſculos necari edicit 52
Pharaonis Ægyptiorum Regis ſomnium noctu oblatum 43
Pharaonis ſomnium de 7. bobus ib.
Pharaoni prodigia exhibet Moſes 58
Phaceias 254
Phariſai regi non iurant, propterea mulctati Pherora vxor pro eis mulctam perſoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur 455
Phariſai Alexandra regina inſinuati, paulatim procuratores habentur, cunctisq; regiis commodis fruuntur 582
Phariſai adminiſtrationis regia conſortes, auidi ſunt ſanguinis 362
Phariſai aſtuti & arrogantes 455
Phariſaorum dogma 479
Phariſaorum in populo licentia 361
Phariſaorum inuidia & accuſatione temeraria multi boni trucidati 582
Phraates Parthorum Rex per inſidias à Phraatace filio ſublatus 481
Phraathes interfectus ib.
Phaſaelus beneuolentiam Hieroſolymis habitantiũ erga ſe auget 590
Phaſaelus ad ſaxum caput frangit 596
Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitam abrumpit 388
Phaſaelus & Herodes Antipatri filii 590
Phaſaelus Parthum & ciuitate & hoſpitio cũ quingentis equitibus recipit 594
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq; ingrati probrum obiicit 593
Phaſaelus turris & oppidum 435
Phaſaeli turris 608
Phaſaeli ciuitas ibid.
Phaſaeli reip. forma 377
Phaſaelo Antigonus pro remedio venenum immittit 388
Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt 388
Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita ipſorum manibus effugit 387
Parthi Antigonum Regem conſtituunt 325
Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt 386
Patricidium publica vita ac natura iniuria 461
Placidus contra Ioſephum 556
Plantarum ante quartum annum fructus prohibiti 105
Paſcha 14. Aprilis dies 81
Paſcha celebratur 288
Paſchatis celebratio 264
Paſſio 7. filiorum & matris 864
Patricida 261
Pauimentum ianua, omniaq; alia templi auro illita 208
Pax nummis redimitur 254
Pax tempore Ioſaphati 233
Phœnices & Cadmus Gracarum literarum inuentores 821
Phœnicum de Iudaeorum antiquitate teſtimonium 830
Prada populo diſtributa 116
Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda 237
Precatio Eſdra pro Leuitis, qui duxerant exteras 290
Prada ex bello capta 179
Precatio Solomonis ad Deum 211
Precibus & ſacrificiis Noe Deum propitium reddit 18
Prada diuiſio 119
Pralium inter Antigoni milites, & Ioſephum Herodis fratrem 597
Pralium inter Abſalomum & Ioabum 189
Pralectio legis Moſaica 291
Prafecti & duces Solomonis 205
Pramium piorum doctorum 233
Pramium obedientium legi 856
Praſagium de Moſe 52
Pecunia corruptus iudex 354
Pella diruta 361
Pegmatum fabricatio 802
Pentecoſte 386
Per tribus & familias ſortitio 144
Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur 71
Peſtilentia Hieroſolymis graſſatur 413

Petra

Petra ciuitas Arabiæ 595
Petronius prius de Caii morte literas, quàm de nece ſibipſi inferenda accipit 499
Petronius ad Caium ſcribit 498
Petronius Iudæis ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eiſq; ad agriculturam adhortatur 497
Petronium Caius in Syriam mittit, eiq; vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat, mandat 496
Petronio Iudæi Tiberiadem occurrunt, ſupplicantes, ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret 497
Pheroras Herodi, ſe Cypron alteram ipſius filiam ducturum pollicitus, non ſtat promiſſis 438
Pheroras Herodis filiam ſibi in coniugium oblatam propter ancillam propriam faſtidit ibi.
Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer commouet 439
Pheroras Herodi ſe cauſam perturbationum fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur 443
Pheroras ac Salome Alexandrum & Ariſtobulū apud Herodem accuſant 428
Pheroras atra veſte inſtructus cum lachrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniam petit 616
Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat ibid.
Pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur 622
Pheroras Salomes hoc eſſe commentum ait, quæ tamen vehementer negat 436
Pheroras à mulieribus deceptus 454
Pheroras uxorem dimittere recuſat 456
Pheroræ Herodis fratri Cæſar tetrarchiam concedit 421
Pheroræ liberti vxorem veneficiis accuſant 456
Pheroræ coniunx quid cum veneno ſit actum, ingenuè fatetur 623
Pilatus ſigna cum Cæſaris effigie in vrbem infert, quæ dum populus acriter inſtat, Cæſareã transfert 462
Pilatus apud Vitellium accuſatus Romam mittitur 484
Pilatus inducturus aquas Hieroſolyma ſeditionem concitat 482
Pietas Iothami 254
Pietas Ioſaphati 233
Pictores & plaſtæ Deorū multitudinis autores 858
Pignus 107
Iſraelitæ redeunt ad Roboamum 222
Lucerna ſomnii explicatio 42
Virorum doctorum in hac vita conditio 268
Piræus Athenienſis portus 419
Pistoris ſomnium 43
Pistoris ſomnii enodatio ibid.
Pythium templum ab Herode extructum 43[...]
Pythoniſſa Saulum vt menſa appoſita vires refoueret, adigit 16[...]
Philippus Herodis filius 47[...]
Philippus Iacimi filius 55[...]
Philippus ab Antiocho ſupplicio affectus 33[...]
Philippus Herodis frater vir modeſtus & amator quietis moritur 45[...]
Philippi Iacimi filii periculum 54[...]
Philippi ditio Syriæ attributa 48[...]
Philo Iudæorum legatus à Cæſare repulſus cauſam Deo committit 49[...]
Philoſtratus 27[...]
Phineis vxor Ioachaben parit & moritur 13[...]
Phinea ad Rubenitas oratio 12[...]
Phinees Zambriam & Chosbi vno ictu transfigit 99
Phiſon ſiue Ganges 1[...]
Phiſtion apud Dacos 48[...]
Primus vnipotentiam prædicat 15[...]
Primitiæ frugum 81 & 10[...]
Primogenitus ius ſuum retineat 10[...]
Principes Iſraelitarum ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi ſtructuram conferunt 10[...]
Principum tribuum ſacrificia & dona 7[...]
Priſcorum vita quamobrem prorogata, nunc non peræquè 1[...]
Polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptolemæi duce 313
Pollio & Sameas Phariſæi apud Herodem in præcipuo honore 21[...]
Pompeius templum oppugnare parat 37[...]
Pompeius Hieroſolyma oppugnat 36[...]
Pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat 585
Pompeius in Ariſtobulum mouet 369
Pompeius Romano ſimul exercitu & Syriorum inſtructus Ariſtobulum petit 584
Pompeius in Syriam venit, eiq; Ariſtobulus inſigne donum mittit 36[...]
Pompeius templum ingreſſus nihil attingit 370
Pompeius illos qui maximè belli cauſa fuiſſent ſecuti, percuſſit 515
Pompeius Hyrcano pontificatum reddit 370
Pompeius vnà cum ſuis comitibus ſanctum ſanctorum ingreditur 585
Pompeius in Vrbem venit, eiq; regia domus traditur: Ariſtobulus cum ſuis in templū concedit ib.
Pompeius foſſamq; vallumq; replet, ac diem ſeptimum obſeruat ibid.
Pompeius vrbem qua ex parte facilior eſſet acceſſus, explorat ibid.
Pompeius Hieroſolyma obſidione cingit ibid

Pompeius aggeri turres imponit ibid.
Pompeius cum ſuis in fanum irrumpit ibid.
Pompeii continentia ibid.
Pœna ſerpentis 14
Pœna furti iuxta legem Moſis 426
Pœna talionis 108
Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gẽtiles auſi fuerunt 813
Pœna vim inferentis virgini 855
Pœna Solomoni immittẽda, ob Deos alienos receptos 218
Pœna mulieris pro virgine deſponſatæ, talis poſtea non inuentæ 106
Pœnitentia populi 86
Pontius Pilatus Iudæorum præſes 480
Pontificis aurea corona triplex 76
Pontificis ornatus 75
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filii à patre conſcripti ſunt 822
Pontifices Hieroſolymitani 270
Pontifices in vniuerſum octuaginta tres 541
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo 540
Progenies Aaron 541
Pontificum cum ſacerdotibus diſsidium 538
Populus in proſeucham conuenit 560
Populus Iſraeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit 70
Populus à Roboamo onerum mitigationem petit 219
Populus in propoſito creandi Regem pertinaciter perſeuerat 143
Populum Rex dimittit 212
Popedius apud Cæſarem à Timidio delatus 507
Porticus prealta ſuper vallem extructa 424
Porticus ante templum 208
Poſt diuturnam ac continuam ſiccitatem repente imber decidit 498
Poſtremum capitulum contra quorundam derogationes & maledicta 834
Potentia ad ſalutem data 49
Potiphari vxor de concubitu Ioſephum ſolicitat 41
Proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumq; Regem declarant 176
Profunditas fundamentorum templi 207
Perfuga Iudæi in arce ab Antiocho *auxilium petunt* 345
Progenies filiorum Gomar 20
Progenies filiorum Iauani ibid.
Progenies Chananæorum 21
Prophetia contra Baſanem regem 226
Propheta ad Ierobeamum miſſus per mendacium reducitur 221
Prophetarum oracula veneranda 235
Propoſitio quam tractandam ſumit Ioſephus 822

1. *Ptolemæus Lagi* 844
2. *Ptolemæus Philadelphus* ibid.
3. *Ptolemæus Euergetes* ibid.
4. *Ptolemæus Philometor* ibid.
5. *Ptolemæus Phyſcon in Iudæos graſſari deſinit* ibi.

Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, ſciens plurimũ Storgen naturalem valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione deſiſtat, præcipitandos locat 350
Ptolemæus Aſiæ regnum ſibi oblatum Demetrio tradendum ſuadet 345
Ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit 341
Ptolemæus Epiphanes rex Ægypti, in Syria Regem mouet 313
Ptolemæus fratres Ioannis vna cum matre occidit 578
Ptolemæus Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent 324
Ptolemais à Cleopatra obſeſſa & expugnata 358
Ptolemais vi expugnata ibid.
Ptolemæus Lathurus rex Ægypti à matre Cleopatra è regno eiectus Ptolemaidenſibus auxilio venit 358
Ptolemæus Sepphorim aggreditur 357
Ptolemæus eiectus ex Ægypto 358
Ptolemæus Mannæus pecunia mulctatus 308
Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidum vi capit 357
Ptolemæus Philadelphus 11
Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet 358
Ptolemæus Herodis militum Dux interfectus 599
Ptolemæus Præfectus interficitur 394
Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa 357
Ptolemai 215
Ptolemai erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas 578
Ptolemæi Epiphanis filii Philometor & Phiſcon 319
Ptolemæi ſumptus & diligentia in tẽpli donationem collata 310
Ptolemæi filius minorem Antigoni filiarum coniugio ſuo copulat, ob eamq; cauſam à patre occiditur 518
Ptolemæo à genero inſidiæ ſtructæ qua etiã de cauſa filia ab eo abſtracta, Demetrio promittitur 341
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæſaris ſtatuam poſuerint ſibi mittant, ſcribit 523
Pueri leges ediſcant 103
Puerorum conſtantia 870
Puerpera leges 83
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hieroſolymis in foro commiſſa 594
Pugna Hieroſolymis inter Antigonũ & Herodẽ 379

Purificationes corporum 855
Purificationes in ſacrificiis 854
Puteus 108
phruræa feſta 299
Pſeudalexander 259 Romam peruenit ibid.
Cæſari imponere non poteſt ibid.
Pſeudopropheta ex Ægypto Iudæos in Oliueti monte prodit 537
Pſeudoprophetæ placentia prædicunt 234

Q.

Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat 71
Qualis vxor ſacerdoti ducenda 83
Quando ædificatio templi ſit incepta 207
Quando potiſsimum Deus auxiliū afferre ſoleat 62
Quando & quomodo iuramentum ſeruandum 124
Quando Ioſephus volumen hoc conſcripſerit 543
Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facilè mutauerit 490
Quare Moſes Iſraelitas nō duxerit per Palaſtinā 61
Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas 586 (565
Quatuor millia militū à Ioanne ad Ioſephū deficiūt
Quatuor Reges trucidati 117
Quatuor Paradyſi fluuii 14
Quæ in templo poſita fuerunt 848
Quæ hoſti potiſsimum in militia opponenda 141
Qui homines immundi 82
Qui homines ad ſacerdotium euecti 854
Qui homines Caii necem iniquo animo tulerint 512
Quid potiſsimum ex huius hiſtoriæ lectione peti debeat 12
Quid Græcorū prudentiſsimi de Deo ſapuerūt 852
Quidam rerum faſtigium affectant 519
Quinq; Reges Sodomitarum 242
Quinquaginta Iudæorū millia Seleuciæ occiſi 504
Quirinus Syriæ cenſor 477
Quirinus vt ciuium facultates perecenſeret, & Archelai pecunias in ſuam poteſtatem redigeret, in Iudæam venit ibi.
Quirinus in Syriam à Cæſare vt iura populis redderet, mittitur 478
Q. Pompeius Conſul cum aliis quibuſdam ad Claudium peruenit 520
Quintilius Varus Syriæ Præfectus 459
Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, ſed à Popedio muneribus affecta abſoluitur 507
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit 50
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hieroſolymam ædificarint 840
Quando Hieroſolyma expugnata 396
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quam reliquam prædam victor reduxit 25
Quomodo Moſes populum ex Ægypto in Sina mōtem eduxit 64
Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaaci filii diuiſerūt habitationem, & quod Eſau Idumæa, Iacobo Chananæa contigit 37
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus 25
Quomodo Imperatores & Magiſtratus colendi 846
Quomodo e Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit 30
Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit 39
Quomodo Moſe duce Ægyptum reliquerunt 60
Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit 41

R.

Rabatha obſidione cingitur 181
Rachel ex partu moritur 37
Rachel inſignis forma prædita 33
Rachel parentis Deos aufert 35
Rachel Iacobo Balam adducit 34
Rachab exploratores contegit 113
Raguel Moſi vnam ex filiabus nuptum tradit 56
Raguel ad Moſen, in deſertum Sinai peruenit 68
Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos conſulit 69
Rapſaces conuocato Ezecia in colloquium, deditionem ſuadet 260
Ratio affectus domina 876
Ratio principatum paſſionis obtinet 864
Ratio periti cultoris officio fungitur ibid.
Razarus cum Adero hoſtis Salomonis 218
Rebellio Antiochenſium & vltio ſubſecuta 341
Recitatio beneficiorum Herodis in filios collatorum 625
Reconciliatio inter Herodem & filios facta 611
Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit 581
Rex Hieroſolymitarum in Gabaonitas mouet 117
Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur 45
Rex & populus iuramento ad Dei cultum aſtringitur 24
Regis Perſarum mandatum, vt nemo e domeſticis inuocatus eum accederet 29
Regis erga Iudæos liberalitas 3c
Regis ad ſeptem fratres adhortatio 86
Reges paſtores vocati 8
Regum Ægyptiorum cum paſtoribus pacta 82
Regia Herodis 81
Regia Ierobeami 22
Regia ab Iudæis obſeſſa 47
Regia litera pro Iudæorum incolumitate 79
Regina domus, aliaq; aula 2

Regina domus, aliaq; aula 213
Regina callidum contra Antigonum conſilium 74
Reformatio cultus Dei 257
Reipublica forma Hieroſolymis inſtituta 288
Religio in Iſraelitico populo renouata 226
Repetitio praceptorum legis 156
Res immunda 82
Reſponſum diuinum ad Ioſua preces 115
Reſponſum Syris legatis datum 232
Reſponſio Eleazari ad Ptolemai literas 508
Reſponſio ad obiectionem de Aſini capite 846
Reſtauratio cultus diuini 248
Rixa muliebres 438
Roboamus pro ſcutis & clypeis aureis parem area-rum numerum facit 223
Roboamus moritur, eiq; Abias in regno ſuccedit ibid.
Roboam apoſtatas vi retracturus à propoſito abſti-nere iubetur 220
Roboami vrbes munita 232
Roboami vxores & liberi ibid.
Romanus exercitus hybernatum dimiſſus 391
Roma rumor Tiberium eſſe incolumem ſpargitur 494
Romani ex magnis diuitiis non minimam partem in ruinis inueniunt 602
Romani vrbe ac victoria potiuntur 846
Romani conſilii fortitudinem & obſtinatum con-temptum mortis admirantur 817
Romani totam funditus eruunt ciuitatem ac tem-plum 796
Romani cloacas rimantes & ſepulchra eruentes, multas opes inueniunt 794
Romani pugnam expectant 813
Romani vincunt & Ariſtobulum cum filio Romam perducunt 587
Romanorum in Iudaeos humanitas 574
Romanorum gloria minuitur ſi quantum pro Hiero-ſolymis deſudauerint aliquid derogatur 571
Romanorum de Iudaeis triumphus 474
Romanorum notitia ſero ad Graecos peruenit 824
Romanorum erga Iudaeos magnanimitas & mode-ſtia 795
Ruben ad Ioſephum pro ſe & fratribus depulſis 45
Ruben noctu venit ad puteum 40
Ruben fratris necem reueratur ibid.
Ruben Ioſephum in puteum proiiciendum ibiq; ne-candum ſuadet ibid.
Rubenitarum reſponſio 120
Rufus & Gratus Herodis exercitus Praefecti in Ro-manorum partes ſe transferunt 471
Rumor vanus de Herodis morte ſparſus 402
Ruta mirabilis magnitudinis 801
Ruth ſocrus ſuaſu ad pedes Bozi cubat 136
Ruth in Bethlehem proficiſcitur 135

S.

Saba regia obſidione cincta 55
Sabbathum 14
Sabbathum Iudaeorum 832
Sabbaticus fluuius 802
Sabachis 129
Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hieroſolyma peruenit 469 & 633
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio ſua-met manu optatum interitum quarit 519
Sabinus cum Germanis ſatellitibus Caſaris inter-fectores quarit 512
Aſprenas fruſtatim laceratus ib.
Sabinus ſe citius contrucidaturum, quam paſſurũ vt imperium committatur Claudio ait 520
Sabini auaritia Hieroſolymis ingentem ſeditionem in feſto Pentecoſtes concitat 471
Sabaeus homo ſeditioſus auertit Iſraelitas à Dauide 193
Sacra ſcriptura liberis à teneris vnguiculis propo-nenda 891
Sacerdotes in templo habitant, & vinum non bibũt 853
Sacerdotes arcam Dei, in qua decem pracepta ta-bula lapidea inſcripta aſſeruabantur, in ſuum locum deponunt 218
Sacerdotum tribus quatuor, quarum ſingula plus quam 5000. hominum habent 848
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perſeueran-tia 900
Sacerdotum reditus 93
Sacra pecunia bona pars militum furto diſperit 637
Sacrificium pro gratiarum actione 80
Sacrificium Cain & Abel 15
Sacrificium menſis Octobris 81
Sacrificium ſponte ſua accenditur 78
Sacrificium ſi quis ſciens peccauit 80
Sacrificium & precatio Samuelis 141
Sacrificium Pentecoſtes 81
Sacrificia & feſtiuitas in regni Salomonis confir-matione inſtituta 199
Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commiſſis 80
Sacrificia 78
Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidem mittunt 188
Sadoci Pontificis genealogia 203
Sadducaeorum opinio 479
Salte ciuitas ad Orientẽ Buboſtis frumtnis poſita 825
Salome filia ad effurienda & prodenda ſecreta con-iugum colloquia pellicit 438
Salome 474
Salome & alia Herodis filios calumniis appetunt, eoſq; parenti infenſos reddunt 426

Salome mortua 481
Salome malè audit, & vxores regiæ malè ei volunt 439
Salome hæreditario odio Mariammæ filios proſequitur 430
Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domum dimittunt 466
Salome Alexandra cognominata, Ariſtobuli vxor, Alexandrum Iannæum Regem conſtituit 356
Saltis Ægyptios in ſuam poteſtatem redegit 325
Samæas populum conſolatur 140
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent 282
Samaritæ templi ædificationem promouere volentes reiiciuntur 286
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant ibid.
Samaritæ Iudæis infenſi 288
Samaritæ rebus ſecundis Iudæorum amici 303
Samaritæ templi & vrbis reſtaurationem impedire conantes magis promouent 287
Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolyma petentes interficiunt 53
Samaritani Tirathaba Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugam compellit 484
Samaritarum & aliorum ad Cambyſen ſcripta de templi ædificatione auertenda 252
Sameas è Iudicibus vnus, Hyrcano reliquiſq; Iudicibus cædem ab Herode imminentem prædicit, cuius rei veritatem poſtea euentus comprobauit 378
Samæas Propheta Iudæorum impietatē arguit 222
Samphe & Emmaus cremata 473
Samſon Aſcalonitas aliquos trucidat, eius coniunx alteri nubet 133
Samſon Palæſtinorum fruges comburit ib.
Samſon traditus Palæſtinis 134
Samſon aſini maxilla mille viros interficit ibid.
Samſon fontem impetrat precibus ibid.
Samſon Gazæ portas reuulſas aufert ibid.
Samſon natus 133
Samſon Palæſtinam virginem ducit ibi.
Samſon leonem nudis manibus diſcerpit ibid.
Samſon Thamnitis ænigma proponit ibid.
Samſon ſui roboris cauſam Dalalæ aperit, Palæſtini oculis orbatum vinctumq; abducunt 135
Samſon cum 3000. Palæſtinorum moritur ibid.
Samſon viginti annos regnat ibid.
Samſonis natiuitatem angelus nunciat 132
Samſonis vxor Thamnitis aperit ænigma 133
Samuel Saulo in itinere euentum, vt ipſius verbis fidem habeat, prædicit 144
Samuel Saulum ad conuiuium deducit 143
Samuel Saulum obiurgat 151
Samuel Regem Saul accuſat 147
Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit 149
Samuel Deum Sauli conciliare conatur 150
Samuel Iſraelitis incommoda ſub regibus ferenda indicat 142
Samuel innocentiam ſuam populo teſtatam facit 146
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat ibid.
Samuel Saulo iram Dei & regni amiſſionem denūciat 151
Samuelis de hoſtibus victoria 141
Samuelis anima Saulo viſa belli cum Palæſtinis euentum prædicit 133
Samuelis mors & ſepultura 162
Samuelis ad Iſraelitas oratio 140
Samuelis ad ſalutarem pœnitentiam adhortatio 141
Samuelis Prophetæ de Rege Saul ad populum oratio 144
Samueli Deus Elis & filiorum pœnam oſtendit 137
Samuelem populi voluntas contriſtat 142
Samuelem conſolatur Deus ibi.
Samuelem Deus regem creare iubet ibid.
Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit 137
Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vt vngat, mittit 152
Samuelem Deus quem creaturus eſſet regem certiorem reddit 143
Samuelem Saulus accedit ibid.
Sanctuarium 72
Sanctum Sanctorum 73
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt 100
Sapientia Abrahami 23
Sara Abrahamo in thalamo adducit Agar 25
Sara obitus Abrahami coniugis 29
Saramalla Herodis legatus ad Pharaatem Parthorum regem 398
Sareptana vidua, Eliam ſuſcipienti, oleum & farina non deficit 228
Saturninus & Volumnius Syriæ præſides Herodi Arabes reconciliant 241
Saturninus eiuſq; filii moderatam ſententiam proferunt 449
Saul nomen ſuum apud omnes Hebræos inclytum reddit 146
Saul laudatur à populo ibid.
Saul Ammanitas & Naaſen regem occidit ibid.
Saulus Dauidem in ſatellitium aſſumit 153 (150
Saul recenſito milite in tribu Iuda 30000. inuenit

Saul

Saul Amalecitarum vrbes expugnat ibi.
Saulus Dauidi filiam Melcham ſiue Michol collocat 155
Saul Dauidem tollere cogitat 155
Saul malignum in Dauidem animum prodit 158
Saul contra Dauidem proficiſci deſiſtit 165
Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert 147
Saulus e regno ventriloquos ac ariolos eiicit 165
Saulus Palæſtinos cum copiis aduentare audiens ad oraculum Dei confugit ibid.
Saulus Pythoniſſam Samuelis animam excitare iubet ibid.
Saulus Samueli de neceſſitate ſua conqueritur, eúmque conſulit ib.
Saulus Dauidem in Cilla hærentem obſidere conatur 161
Saulus cum filiis in Palæſtinorum pugna reliquo exercitu fuſo fugatoque cadit 169
Saulus ſeipſum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat ibid.
Saulus e ſubditorum conſpectu ſeſe ſubducit 144
Saul procera ſtatura ibid.
Saul rex à populo declaratur ibi.
Saulus aſinas amiſſas quærit 143
Saul Melcham prius Dauidi nuptam alii elocat 163
Saulus Dauidem remittit patri 153
Saulus regnauit annis 38 169
Saul Iabeſinis auxilium promittit 144
Saul reticet regiam dignitatem ib.
Saul Dauidem timet 159
Saulus Abimelecho, quod Dauidem armis atque commeatu inſtruxerit, exprobrat ibi.
Saulus in Dauidem ſpiculum eiaculatur 150
Saulus Dauidem Palæſtinis interficiendum obtrudere dolo conatur 80
Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita afferat ibi.
Saulus clam odit Dauidem ibid.
Saulus Dauidem ex ſatellite tribunum facit, vt ſæpe hoſtibus obiectum aliquis caſus e medio tolleret ibid.
Saul tria millia ſibi & Ionathæ filio ſatellitum conſcribit 147
Saul Palæſtinorum caſtrum expugnat ibid.
Saul Agagum Amalecitarum regem capit; & contra Dei mandatum ſeruat 150
Saul tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum certior factus, eos adoritur 148
Saul ſe peccaſſe fatetur, ac veniam precatur 150
Saulus Samuelem retinere volens, veſtimentum eius ſcindit 151
Saul Dauidis abſentiam ſciſcitatur, reſponſo Ionathæ regis animum cognoſcere cupit 158
Saul per ſortes cauſam iræ Dei perquirit 149
Saul proprium filium mori paratum interficere conatur ib.
Saulus ob ſubitaneam triſtitiam, viribus deficientibus in humum collabitur 166
Saulus ſuam malitiam & Dauidis innocentiam agnoſcit, eumque rogat, vt ad regnum euectus ipſius familiam ſaluam eſſe patiatur 162
Saul ſemper victor 149
Saulus Dauidem collaudat, vtque bono eſſet animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur 164
Saul armatos, qui Dauidem ad ſe pertraherent, mittit, qui prophetare incipiunt, tandem ipſe quoque eo properans, agere Prophetam incipit 156
Saulus Dauidem inſequitur, eumque circumuentum comprehendiſſet, niſi nunciis reuocatus fuiſſet 161
Saul Dauidem in Engadenorum agro quærit, ſpeluncam in qua Dauid cum ſua cohorte deliteſcebat, ingreditur ibid.
Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accuſat 159
Sauli filia Dauidis amore capitur 154
Sauli modeſtia & temperantia in regno ſuſcipiendo 144
Sauli contra aduerſarios lenitas 146
Sauli contra Ammanitas bellum ibid.
Sauli edictum, quod Ionathas inſcius violat 148
Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat 143
Saulum Samuel in regem vngit ibid.
Saulũ quidã comitatur, quidã verò contemnũt 145
Saulum Samuel iterum vngit in Galgala ibid.
Scabioſos ac leproſos Iudæos iuxta Lyſimachi opinionem in pelagus deiiciẽdos, aut in loca deſerta exponendos 840
Scala Iacobi 33
Scaurus trecentis talentis ab Ariſtobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet 563
Scaurus Cœleſyriæ Præfectus 371
Scaurus Romanorum dux 583
Scytharum & Sarmatarũ impetus in Romanos 799
Scytha 859
Sebas 195
Sebaſte expugnata, diruta, eiusque habitatores abducti 575
Sebaſten ciuitatem Ariſtobulus & Antigonus obſidione cingunt ibid.
Sebaſtum portum Herodes in honorem Cæſaris ædificat 159
Sedecias in Hieremia petitum conſilium, principum metu negligit 269
Sedecias à Pſeudoprophetis ſeductus 267
Sedecias ad Ægyptios deficit ib.
Sedecias noctu fuga ſibi conſulens à Babyloniis capitur 269
Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falſis Prophetis ſe-

ductus Hieremiam non audit 267
Seditio inter Iudaos & Samaritas de tẽplo 305. 339
Seditio Hieroſolymis contra Herodem & Hyrcanum 592
Seditio contra Moſen propter egeſtatem & ſeditioſorum pœna 82
Seditio in Paſchatis feſto 486
Seditio alia contra Moſen 91
Seditio in vrbe Tiberiade 546
Seditio aduerſus Ioſephum 551
Seditio aduerſus Moſen 89
Seditio in populo mortuo Ioſepho 319
Seditio in vrbe inter Ariſtobuli & Hyrcani ſocios 100
Seditio & defectio Tiberienſium 554
Seditio Alexandria inter Iudaos & Gracos 521
Seditionis Alexandria cauſa 845
Seditionem Gamala Ioſephus concitat 554
Sedecia mors 290
Sehon Amoraorum rex interfectus 96
Seleucus Gryphi filius cum Antiocho Cyziceno bellum gerit 359
Seleucus & Nicanor 866
Semei veniam conſequitur 191
Semei quomodo puniendus 199
Semei in Dauidem iniuria 187
Semei pœna & mors 203
Semen mulieris (hoc eſt Chriſtus) conteret caput ſerpentis 14
Senacheribi iuramentum & eius violatio 259
Senatusconſultum Romanum de ſocietate & amicitia Iudaorum 332
Senatusconſulta & decreta Iulii Caſaris de honoribus, priuilegiis, praeminentiis, libertatibus & immunitatibus Iudaorum 379
Senatus Claudio ſuadet, vt imperium delatum reſignet 518
Senatus populusq́; Caii trucidatores quarit 514
Senex quidam vxorem ſuam cum ſeptem liberis iugulat, poſtremo ſeipſum quoq; pracipitat 392
Seniorum conſilium ſalutare 210
Sententia in filios Herodis 618
Septem viri e Saulis progenie ad ſupplicium Gabaonitis traduntur 194
Septum circa templum 210
Septem fratrum ad Antiochum oratio 869
Septuaginta interpretes 11 & 844
Sepultura Dauidis ſplendida 199
Sephoris & Tiberias maximè Galilaorũ vrbes 414
Sephoritarum diſcrimen 514
Sephoris capta eiusq́; incola ſub haſta venditi ibi.
Sephoris Galilaa caput ibid.
Seron Cœleſyria prafectus in Iudam mouens ab eo fugatur 323
Scenopegia feſtum 212
Spectacula Caſarea celebrata 797
Seth Adami filius vir optimus 16
Sauitia Herodis 614
Sex. Caſari Herodes pecuniam numerat, Cœleſyria Prafectus Hieroſolyma inuadit, ſed Antigoni patris & Phaſaeli fratris hortatu obſidionem ſoluit 378
Sex. Caſar ad Hyrcanum, vt Herodem abſolueret, ſcribit ibid.
Sex. Caſar adminiſtrator Syria 377
Sextus frater acriter increpat Antiochum 874
Sexti fratris magnanimitas ibi.
Sextum Caſarem Baſſus dolo necat 591
Siba heri falso accuſati opibus potitur 187
Sibylla de Babylonica turri vaticinium 19
Siclus 77
Sicarii 539
Sicarii noua calamitatis autores 894
Sicima paſcuis per commoda 34
Sicimita profugi in petra comburuntur 130
Siccitas diuturna & ſterilitas in Iudaa 417
Sideritis 76
Signa legis 104
Significatio tabernaculi ſabrica & ſacerdotis ornatus 76
Silas Agrippa prioris fortuna aduerſitates in memoriam reuocans, eum offendit vt vinctum in ipſius patriam ad ſeruandum miſerit 523
Sila regis ſatellitum prafectus 567
Silam Agrippa ex carcere accerſit, qui indignationem non diſſimulans in cuſtodia relinquitur 70[illegible]
Silonis à Iudais pecunia corrupti dolus 598
Syllaus capitis damnatus 448
Syllaus Arabs cum Salomen in vxorem peteret repulſam patitur 440
Syllaus Herodem apud Caſarem accuſat 444. 456
Syllaum Antipater Roma apud Caſarem accuſat
Simon in cloacam ſeſe demittit, eam ſuffodit, ac tutò emergere poſſe ſperat 797
Simon Giora filius 810
Simon Ionatha frater Bethſuram occupat 344
Simon Ionatha fratre conuocato in templum populo, ſe patris ac fratrum veſtigia ſequuturum pollicetur 347
Simon Ionathan Abſolomi filium Ioppen, vt habitatores inde eiiceret, mittit ibi.
Simeon & Leui Sicimitas contrucidant 37
Simon Ionatha frater Ioppen occupat 346
Simon Hieroſolymorum arcem expugnat 348
Simon à Romanis capitur 799
Simon proditor patria 166
Simon legiſperitus regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur 514

Simon ſatelles Ioſephum excitat 552
Simon obtruncatur 472
Simonem Ioſephus per inſidias capit & abducit 568
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum ſurrogatur 522
Simon Herodis ſeruus 472
Simon inſidiis Ptolemai generi ſui captus & interfectus 578
Simon Camithi filius Pontifex 481
Simonis aduerſus Ioſephum conſilium 554
Simonem & Ioannem & alios numero ſeptingentos viros Titus ad Italiam portari pracipit 801
Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent 181
Syros obcacatos Eliſaus in Samariam ducit, eosque ſuadente Ioramus liberaliter ac ſplendide eos tractatos, remittit 241
Siſara cum ſuo exercitu trucidatur 127
Siſares ſiue Siſſara praefectus exercitus 127
Socrates ciuis Athenienſis 859
Societas Dauidis & Iorami 176
Sodomitas Deus excacat 26
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta 16
Sodomitarum flagitia 26
Sohemus ab Herode beneficiis ornatus 411
Sohemus propter Mariammen Herodi ſuſpectus interficitur 412
Sohemus mandata regia effutit 411
Sol immotus conſiſtit 117
Solyma poſtea Hieroſolyma vocata 25
Solomon Chananaorum reliquias tributa pendere cogit 215
Solomon vtrunq; puerum ſecari mandat 205
Solomon ex ſermone & geſtu mulierum matrem infantis viui agnoſcit 204
Solomon poſt obitum Dauidis Rex Iſraelis 203
Solomon ab Iromo fabros & operarios petit 206
Solomon Tyrio Regi anigmata quadam explicat 214
Solomon coniurationum modos, quibus Damones fugantur, conſcripſit 218
Solomon ſapientiam a Deo petens tantùm, & diuitias conſequitur 264
Solomon populum ad laudes Dei, gratiarum actionem & preces hortatur 212
Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerum mittit 218
Solomon Regina anigmata cum prudentia explicat 216
Solomon exteras matrimonio ſibi iungens, ſeducitur 217
Solomon Ægyptiorum Regis filiam ducit vxorem, regnumq; conſtabilit 203
Solomon Hieroſolymis muros inſtaurat, & turres erigit 214
Solomon vrbes aliquot condit 21[illegible]
Solomon Tyro artificem accerſit 21[illegible]
Solomon regina liberalitatem remunerat 21[illegible]
Solomon Dauidi ex Berſabe natus 18[illegible]
Solomonis in templi dedicationem ſacrificia 21[illegible]
Solomonis ſolium ex ebore factum 21[illegible]
Solomonis regia tredecim annis abſoluitur ibid.
Solomonis tempore pax viget 206
Solomonis ſumptus quotidiani ibid.
Solomonis currus & equites ibid.
Solomonis ſapientia & prudentia ibid.
Solomonis templum menſe Octobri conſecratum 210
Solomonis victima igne caleſti abſumuntur 212
Solomonis claſſis 216
Solomoni Deus promittit bona 212
Solomoni pleriq; Reges exquiſita munera mittunt 217
Solomoni Deus in ſomniis oblatus, quod maxime cuperet, eum poſtulare iubet 204
Solomoni iuramento regnum promittitur 198
Salomen Herodes ad Alexa coniugium compellit 455
Somnium Nabuchodenoſori, de quatuor Monarchiis mundi 274
Somnii Pharaonis enodatio 44
Soſius Antigonum capit 603
Soſius in templo coronam auream Deo conſecrat, & ad Antonium proficiſcitur 430
Stola pontificia in caſtello Antonia depoſita 485
Strabo 432
Stratonis turris & maritima Caſarea nominata 355
Stola pontificia in cuius poteſtate fuerit 423
Stola Leuitarum 210
Stirpis Achabi excidio 241
Stupri pœna 106
Suſacus magnis copiis Iudaam inuadit 222

T.

TAbernaculum in deſerto dedicatum primo die Aprilis anno ſecundo exitus ex Ægypto 78
Tabernaculi & ſacerdotum dedicatio ibid.
Tabernaculi diuiſionis ſignificatio 73
Tabernaculorum feſtum 81
Thadamora ſiue Palmira 215
Talentum 600. coronati 859
Tapſenſium trucidatio 254
Tharbis Æthiopum regis filia Moſis coniugium petit 56
Tharſus Pauli patria 20
Thaumaſtus Caii ſeruus potu libertatē impetrat 491
Theatrum & amphithea.rum 419
Theatrum & Athletica certaminis aliaq; ſpectacula ab Herode inſtituta 415
Theattrum 51

Terra

Terra aranda. 105
Terrametus in Iudæa, qua circiter 10000. *hominum epprimit.* 405
Templum Hieroſol. obſeſſum. 329
Templum integro triennio deſertum. 325
Templum, regia, & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta. 270
Templum dedicatum. 424
Templum ædificare cœptum. 286
Templum in partes duas diuiſum. 303
Templum in monte Garizin. 303
Templum quando dedicatum. 288
Templum concedente Ptolemæo in Ægypto ædificatur. 539
Templi ac porticus deſcriptio. 848
Templi Hieroſolymitani diuitiæ vnde. 373
Templi vaſa e Babylone Hieroſolyma remiſſa. 281
Templi pars exterior & ima vrbs capta. 395
Templi miniſtris Agrippa hymnos ſacros canere permittit. 540
Tempus exitus ex Ægypto. 61
Termini terræ non mouendi. 104
Termuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Moſen. 53
Theophraſtus. 830
Theſaurus ad templi ſtructuram congeſtus. 198
Theſauri diuini cuſtodes Moſis poſteri, 199
Tiberius Mathematicorum diſciplinis addictior Galba Romanorum principatum prædicit. 493
Tiberius Caio Romanum imperium ac Tiberium fratrem commendat. ibid.
Tiberius Alexander Iudææ præſes. 532
Tiberius Iſidis ſacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat. 484
Tyberij funus. 484
Tiberienſes in Ioſephum amarulenta dicteria iaciunt. 563
Tiberienſes Ioſepho bellum inferre cogitant. 562
Tigris. 14
Tigranes. 493
Timotheus iterum copias contrahit, & a Iuda vincitur. 326
Timothei milites victi. ibid.
Tiro vetus Regis miles Herodis ſæuitiam execratur. 619
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodeſte inflat, a ducibus & militibus in carcerem conjicitur. 450
Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populum accuſatus interficitur. ibid.
...ro a Regis tonſore & proprio filio ſe Regi inſidias ſtruxiſſe accuſatus, ibid.
Tironem cum filiis Herodes comprehendi iubet. 619
Tyriorum annales & Menander de bello Salmanaſaris contra Tyrios. 258
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 514
Titus militibus agit gratias. 797
Titus fortibus militibus præmia pollicetur
Titus militibus prædã largiter diſtribuit. ibid.
Titus aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrat. 802
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentiſſima ſpectacula celebrat. 804
Titus Hieroſolymæ excidium miſeratur. ibid.
Titus Veſpaſiani natalem celebrat. 801
Titi ad Antiochiam aduentus. 804
Titi erga populum miſericordia. 871
Tormenta 871
Thucydides ſcrupuloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſit. 821
Turris verſus occidentem extructa. 810
Trabes & parietes auro incruſtati. 208
Trachonitæ latrones. 448
Trachonitæ ab Herode deficientes Ducum opera imperata facere coguntur. 416
Trachonitis Herodi donatur a Cæſare. 443
Translatio Bibliorum in Græcam linguam. 311
Tranſlatio Iſraelitarum. 254
Tres in vrbe Tiberiade factiones. 546
Tres Iudæorum ſectæ, Phariſæi, Eſſeni, Sadducæi. 345
Trecenta ſtadia, nouem milliaria Germanica. 488
Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manaſsis Amoritidem terram expetunt. 100
Tribunal. 214
Tribus Iuda, quod inſciis Iſraelitis regem reduxerit accuſatio & excuſatio. 192
Triclinium, in quo Herodes cum conuiuis canatus fuerat vacuum ſine cuiuſque noxa concidit. 294
Tria millia Iudæorum cæſa. 468
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur. 346
Tryphon ad regnum euectus naturam ſuam oſtendit. 349
Tryphon fraudulenter ſpem fratris redimendi, propoſitis conditionibus facit Simoni. 348
Tryphonis milites ei infeſti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiunt, quæ Antiocho Soteri coniugium & regnum offert. 349

...yphonis caues. 349
...iumphi magnificentia. 804
...opaa armis contectas imagines Iudæi putant. 450

V.

Valerius Aſiaticus ſe Caij cadis autorem optat. 514
Valerius Gratus Iudæorum præſes. 484
Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, explentur. 210
Vardane caſo principatus Gotarzæ eius fratri committitur. 531
Vologeſus Parthorum Rex. ibid.
Variæ hiſtoriographorum differentia. 4
Varus literas ferentem iniuſte ſupplicio tradit. 546
Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit. 461
Varus Hieroſolyma peruenit, ac legionem obſeſſam liberat. 473
Varus ſeditioſos Hieroſolymis compeſcit. 470
Varus ſeditioſorum duces ad Cæſarem mittit. 474
Vari tyrannis & regni cupido. 547
Vardanes poſt patris Artabani obitum Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates diſſuadet. 531
Vas aheneum mare appellatum. 209
Vaticinium de exercitu Babylonico ducendo & reliquiis Iudæorum in captiuitatem abducendis. 272
Vaticinium de excidio Niniuæ. 254
Vaticinium de captiuitate Babylonica & inde liberatione. 268
Vaticinium de Adadi morte & regno Azaeli tradendo. 241
Vaticinium de Iudæorum pœna. 264
Vaticinium Hyrcani de filiis. 354
Vaticinium contra altare in Bethel. 220
Vectigalia Cœleſyria Ioſepho addicuntur. 315
Venenum capitis damnato ad bibendum datum fine mora eum necat. 462
Venenum. 108
Ventidius Romani militis dux pecunias aufert Antigono. 597
Ventidius Silonem contra Parthos accerſit. 392
Ventidius caſo in pugna Pacoro Parthos profligat. 393
Veranium & Broccum Senatus ad Claudium mittit, qui eum non per violentiam imperium eſſe affectandum doceant. 517
Verbum Dei nunquam fine omni fructu. 357
Verbum Dei ad Iacobum. 33
Verborum Manethonis repetitio. 837
Veritas oraculorum diuinorum. 264
Veritas hiſtoria Ioſephi. 207
Vertex fœcundus, omnique planitie mollior. 811
Veſpaſianus Paci templum ædificat. 806
Veſpaſianus & Agrippa Tyrum perueniunt. 567
Veſpaſiano Romani obuiam procedunt. 802
Veſtes triumphales Veſpaſiani & Titi. 804
Veſtes ſacerdotales. 210
Viatores a pomis maturis non arcendi. 105
Via circa Hieroſolyma ſilice ſtrata. 217
Via per Iudæam exercitui Ægyptio clauſa vi aperitur. 265
Victima cœleſti flamma abſumpta, auxilij diuini indicium. 141
Victoria Alexandri a Dario reportata. 324
Victoria rationis. 870
Victoria Deo tribuenda. 128
Victoria Achabi a Syris reportata. 231
Virgo conſtuprata. 106
Vires regni Iſraelitici fracta & a Deo reſtaurata. 133
Virtus animæ. 814
Virtus militum Dauidis, Ioabi præſertim. 175
Violatio fidei & vltio eam ſubſecuta. 367
Vitellius in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis Ionatham Anani filium ſurrogat. 485
Vitellius Hieroſolyma peruenit, & a Ionatha in fratrem eius Pontificatum transfert. 487
Vitellius Hieroſolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eiſque ſtolam ſacerdotalem reddit. 484
Vitellius cum Artabano fœdus facit. 485
Vites plantandæ. 105
Vitulæ Ieroboami curfactæ. 220
Viua pij principis imago. 264
Vologeſum Parthorum regem proceres, vt Izatem interficiat, rogant. 532
Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos eſſe pronunciant. 449
Vonones Parthorum rex ab Artabano pulſus. 482
Vonones Sillano Syriæ præfecto ſeſe tradit. ibid.
Vota & prandium ante triumphum. 804
Vltima verba Eleazari in igne. 870
Vltio diuina in Ethnicos ſacra Biblia tractantes. 311
Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio. 876

Vnguentum ſanctum. 78
Vrbs Roma ſumma cum alacritate & claritate Veſpaſianum ſuſcepit. 802
Vrbes Iudæis adempta. 371
Vrias cum quibuſdam aſſultum ad mœnia faciens a ſuis, vt mandatum illis erat, cum Ammanita erumperent, deſeritur. 183
Vrias cum aliquot aliis occumbit, quod mox regi per nuncium ſignificatur. ibid.
Vxores Eaſu. 33

X.

Xanticus Macedonibus eſt Aprilis. 60
Xerxes Rex Perſiæ. 288
Xerxes Iudæis fauet. 289

Z.

Zacharias lapidatur. 249
Zambrias. 99
Zambriæ aduerſus Moſen oratio. ibid
Zamares ſeipſum concremat. 22[illegible]
Zelota. 80[illegible]
Zenodorus miſere perit. 42[illegible]
Zenodorus ex raptu viuit. 42[illegible]
Zipheni rurſus Dauidem in eorum eſſe region[e] Saulo renunciant. 16[illegible]
Zipheni Saulum Dauidem in agro ſuo morar[i] certiorem faciunt. 16[illegible]
Zoilus Stratonis turris & Doræ Tyrannus. 35[illegible]
Zoilus & Gazæi a Ptolemæo contra Iudæos auxilium petunt. ibid.
Zoilus captus. ibid.
Zorobabel ex oratione ſua laudem & muner[a] præclara conſequitur. 28[illegible]
Zorobabel tertius ſatelles mulierum vim præpollentem primum oſtendens, mox veritati, vt in fracta palmam attribuit. ibid
Zorobabel. 28[illegible]

FINIS INDICIS.

IMPRESSVM FRANCOFVRTI AD MOENVM, PER WOLFFGANGVM RICHTERVM, IMPENSIS Ioannis Feyerabendij.

M. D. XCIX.

Digitized by Google